

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

Матеріали XLVII науково-технічної конференції
підрозділів Вінницького національного
технічного університету (НТКП ВНТУ–2018)

14-23 березня 2018 року

Збірник доповідей

Електронне мережне наукове видання

Вінниця
ВНТУ
2018

Видається за рішенням Вченої ради Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України

Головний редактор: В. В. Грабко
Відповідальний за випуск: С. В. Павлов

Робоча група з підготовки конференції:
Голова робочої групи: проректор з наукової роботи ВНТУ Павлов С. В.;
Заступник голови робочої групи: начальник НДЧ ВНТУ Богачук В. В.;
Члени робочої групи:
заступники деканів факультетів з наукової роботи;
заступник директора ІнЕБМД з наукової роботи;
директор ІРВЦ Власюк А. І.;
начальник відділу з питань інтелектуальної власності Кондратьєва Л. М.;
провідний інженер відділу з питань інтелектуальної власності Петросюк Т. А.

М34 Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів Вінницького національного технічного університету (НТКП ВНТУ–2018) [Електронне мережне наукове видання] : збірник доповідей. – Вінниця : ВНТУ, 2018. – 13 Мб.

ISBN 978-966-641-737-7

Збірник містить тексти доповідей XLVII регіональної науково-технічної конференції професорсько-викладацького складу, науковців, аспірантів та студентів Вінницького національного технічного університету з участю працівників підприємств м. Вінниці та Вінницької області з загально-інженерних, технічних, гуманітарних та фундаментальних наук.

НТКП ВНТУ проводиться у вигляді конференцій навчальних інститутів, факультетів, конференції Головного центру виховної роботи та конференції гуманітарних підрозділів. Кожна конференція має власну тематику, оргкомітет, строки проведення пленарних та секційних засідань, та складається з однієї або кількох секцій.

УДК 001

ISBN 978-966-641-737-7

© Вінницький національний технічний університет, укладання, оформлення, 2018

Зміст

НТК ВНТУ. Інститут соціально-гуманітарних наук	1
Пленарне засідання	
<i>Жанна В'ячеславівна Сидоренко</i> АРТТЕРАПІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД КОРЕКЦІЇ ПРОБЛЕМНИХ АСПЕКТІВ САМОСТАВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ.....	2
<i>Катерина Василівна Подолянчук, Анатолій Володимирович Слободянюк</i> СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО СОРТУВАННЯ СМІТТЯ	5
<i>Вікторія Сергіївна Міронова, Микола Григорович Прадівляний</i> "ХИБНІ ДРУЗІ" ПЕРЕКЛАДАЧА В ТЕХНІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ.....	9
<i>Володимир Борисович Кацук</i> ПРАВОВА ГРАМОТНІСТЬ УКРАЇНЦІВ: ЇЇ СТАН ЗА ПІДСУМКАМИ ПЕРШОГО «ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ПРАВОВОГО ДИКТАНТУ» ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОКРАЩЕННЯ	12
<i>Світлана Георгіївна Денисюк</i> ВПЛИВ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ НА ВИБІР ПРОФЕСІЇ.....	14
Секція філософії	
<i>Дмитро Русланович Льчук</i> ФІЛОСОФІЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР.....	16
<i>Ірина Олегівна Головащенко</i> ФІЛОСОФСЬКЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК ТЕРАПІЯ ДУХУ.....	21
<i>Альона Володимирівна Наконечна</i> РОБОТИ ТА ЛЮДИНА: ПЕРСПЕКТИВИ І ЗАГРОЗИ.....	23
<i>Владислав Аудрісович Гірдавініс</i> ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І ПЕРСПЕКТИВИ ЛЮДСЬКОЇ РОБОЧОЇ СИЛИ.....	27
<i>Ельвіра Іванівна Чухрай</i> ЯКОЮ МІРОЮ РОБОТА ВИЗНАЧАЄ СЕНС НАШОГО ЖИТТЯ? ТЕХНОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ І ТРАНСФОРМАЦІЯ КУЛЬТУРИ.....	30
<i>Олена Володимирівна Підгорна</i> ФІЛОСОФІЯ І АРХІТЕКТУРА В КОНТЕКСТІ ПОСТМОДЕРНІЗМУ.....	32
<i>Зоріслав Юрійович Макаров</i> РАЦІОНАЛЬНІСТЬ РЕНЕСАНСНОГО ГУМАНІЗМУ	34
<i>Дарія Олегівна Зелінська</i> ФІЛОСОФІЯ ЯК КЛЮЧ ДО СТВОРЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ.....	36
<i>Анна Сергіївна Гащинська, Олександр Михайлович Паламарчук</i> ЯК В ІСТОРИЧНІЙ ПЕРСПЕКТИВІ ВЗАЄМОДІЮТЬ ФІЛОСОФІЯ ТА НАУКА.....	39
<i>Володимир Сазонович Ратніков</i> НАУЧНА РАЦІОНАЛЬНІСТЬ В СОВРЕМЕННОМ МЕТОДОЛОГИЧЕСКОМ СОЗНАНИИ.....	41
<i>Євген Миколайович Скопов</i> СВОБОДА ПОЛІТИЧНА - СВОБОДА МОРАЛЬНА.....	43
<i>Всеволод Григорович Кузнецов</i> ТОПОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ БІБЛІЙНИХ УЯВЛЕНЬ ПРО ПРИРОДУ СОТВОРЕНИХ ІСТОТ.....	46
<i>Анатолій Іванович Теклюк</i> ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ІГРОВІ ЗАСОБИ У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ.....	49
Секція культурології	
<i>Мирослав Сергійович Ярошук, Олена Василівна Зінько</i> БУДІВНИЧИЙ МІСТА ВІННИЦІ Г. Г. АРТИНОВ.....	51
<i>Ілля Володимирович Мельник, Олена Василівна Зінько</i> УКРАЇНСЬКИЙ ГУРТ ОНУКА.....	53
<i>Олена Василівна Зінько</i> ENASTUS ВНТУ. ЕКОЛОГІЧНИЙ ПРОЕКТ.....	55
<i>Дарія Олегівна Зелінська</i> ЖИТТЯ ТА ТВОРЧІСТЬ СТАНІСЛАВА СУПЛАТОВИЧА.....	57
<i>Анастасія Віталіївна Черниш</i> РОЗВИТОК КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ ЯК НОВОГО НАПРЯМУ ВІЗУАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА.....	59
<i>Віта Абрамович</i> МОНАСТІР КАПУЦИНІВ-ФРАНЦИСКАНЦІВ У ВІННИЦІ – ВИЗНАЧНА ПАМ'ЯТКА ІСТОРІЇ.....	61
<i>Сергій Миколайович Кравчук</i> РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ В. ШТЕРНБЕРГА У РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО ЖИВОПИСУ XIX СТ.	64
<i>Тетяна Іванівна Сідлецька</i> ПРОВІДНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ КІНЦЯ ХХ ПОЧАТКУ ХХІ СТ.	67
<i>Людмила Олександрівна Цимбалюк, Тетяна Іванівна Сідлецька</i> ГОТЕЛЬ "САВОЙ" - ВИЗНАЧНА ПАМ'ЯТКА АРХІТЕКТУРИ ВІННИЦІ.....	69
<i>Владислав Валентинович Попов</i> ЖЛОБІЗМ У ТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКИХ МИТЦІВ.....	71
<i>Ірина Леонідівна Соломонюк</i> ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО ГУРТУ «ОДИН В КАНОЕ».....	73
<i>Олена Андріївна Шевчук, Владислава Владиславівна Шолота</i> ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ МИКОЛИ ЛЕОНТОВИЧА	75
<i>Діана Сергіївна Король</i> РОК-ГУРТ «O.TORVALD».....	78
<i>Марія Петрівна Козеренко</i> ДУХОВНА ЛЮДЯНІСТЬ У ТВОРЧОСТІ ЛІНИ КОСТЕНКО.....	80
<i>Катерина Олександрівна Кузьменко</i> ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ В'ЯЗАННЯ В УКРАЇНІ Й У СВІТІ.....	83
<i>Марія Бондар, Галина Іванівна Форись</i> МОВА ЖУРНАЛІСТИКИ. ПОМИЛКИ ПРЕСИ.....	86
Секція етичних, психологічних та педагогічних проблем	
<i>Ксенія Михайлівна Писаренко</i> KEYС-МЕТОД У ВИЩІЙ ШКОЛІ.....	88
<i>Марія Вікторівна Чернецька</i> ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ У СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	91
<i>Олександра Русланівна Демедюк</i> ГРА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ.....	94
<i>Оксана Броніславівна Залюбівська</i> МОТИВАЦІЙНО-ЦІННІСНИЙ КОМПОНЕНТ РИТОРИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧА ВНЗ.....	97
<i>Анастасія Олександрівна Гоголкіна</i> РОЛЬ СПІЛКУВАННЯ У ФОРМУВАННІ АВТОРИТЕТУ ВИКЛАДАЧА СЕРЕД СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ.....	101
<i>Олена Василівна Зінько</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ» У ДОСЛІДЖЕННЯХ І. Г. ГЕРАСИМОВОЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ.....	103

Олена Володимирівна Гречановська ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ В СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ.....	105
Дмитро Олегович Козін МЕТОДИКА ЕЙДОТЕХНІКИ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ.....	108
Андрій Володимирович Мазур МОДЕЛЬ МАНІПУЛЯТИВНОГО ВИХОВАННЯ ТА ЙОГО РОЛЬ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ.....	112
Володимир Олександрович Шкарапути ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА ЯК ОДНА ІЗ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ВНЗ.....	114
Віктор Вікторович Ремарчук, Олена Володимирівна Гречановська РОЛЬ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВНЗ.....	117
Валентин Іванович Цукрук, Олеся Олегівна Яковенко ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ.....	120
Даніель Анатолійович Янова ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПСИХІКУ ЛЮДИНИ.....	122
Анастасія Олександрівна Слободянюк, Олена Володимирівна Гречановська САМООЦІНКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПРОФЕСІЙНЕ МАЙБУТНЄ ВИПУСКНИКІВ ВНЗ.....	125
Альона Володимирівна Наконечна ВПЛИВ ПОЗАУРОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА.....	130
Світлана Валентинівна Рикова МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА ТА ЇЇ РОЛЬ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ.....	134
Янна Чайковська РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА ОСНОВІ МЕТОДІВ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	137
Юрій Григорович Москальчук ВПЛИВ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАЛІКІВ ТА ЕКЗАМЕНІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ.....	139
Олена Дмитрівна Лішун ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРИЯТЛИВИХ УМОВ ДЛЯ ТВОРЧОГО, ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО, ДУХОВНОГО І ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОЇ МОЛОДІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	142
Олена Андріївна Свентух НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ КОМУНІКАЦІЇ.....	146
Марина Едуардівна Теліцина ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	149
Катерина Володимирівна Савченко, Оксана Броніславівна Залюбівська АКТУАЛЬНІСТЬ ІДЕЙ В. СУХОМЛИНСЬКОГО ДЛЯ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	151
Катерина Олександрівна Зубенко, Оксана Броніславівна Залюбівська ПРО ПОЛЬСЬКИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ТЬЮТОРСТВА В СИСТЕМУ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	154
Соціології	
Тамара Віталіївна Іванчик, Анатолій Володимирович Слободянюк ЧИ Є ВАЖЛИВОЮ ДРУЖБА У НАШОМУ ЖИТТІ.....	157
Світлана Анатоліївна Зваричук, Анатолій Володимирович Слободянюк ШО ПОТРІБНО ДЛЯ ЩАСТЯ?.....	160
Вікторія Віталіївна Дівак, Анатолій Володимирович Слободянюк ПРОБЛЕМИ ТЮТЮНОПАЛІННЯ У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	163
Олександр Олександрович Гудименко, Анатолій Володимирович Слободянюк СНІД: МІФ ЧИ РЕАЛЬНА ЗАГРОЗА?.....	167
Наталія Володимирівна Касянчук, Анатолій Володимирович Слободянюк ВПЛИВ ТЕЛЕБАЧЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА НАСЛІДКИ.....	171
Галина Володимирівна Богачук, Анатолій Володимирович Слободянюк ЖІНКА В НАУЦІ ТА ПОЛІТИЦІ.....	175
Марина Володимирівна Варушечкіна, Анатолій Володимирович Слободянюк СТАВЛЕННЯ ДО КОХАННЯ.....	179
Наталія Володимирівна Івчук, Анатолій Володимирович Слободянюк РІВЕНЬ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО СОЦІАЛЬНИХ ТА ДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУТІВ.....	183
Михайло Володимирович Лошак, Анатолій Володимирович Слободянюк ПРОБЛЕМА ЗЛОЧИННОСТІ МОЛОДІ.....	186
Анатолій Володимирович Слободянюк, Тетяна Віталіївна Лесько СУЧАСНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ.....	190
Роман Геннадійович Казаков, Анатолій Володимирович Слободянюк РОЛЬ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ В ПОЛІТИЦІ.....	193
Вікторія Віталіївна Кривіцька, Анатолій Володимирович Слободянюк ПРИЧИНИ КОНФЛІКТНОСТІ У КОЛЕКТИВІ.....	198
Катерина Сергіївна Коваль, Анатолій Володимирович Слободянюк ОЦІНКА СТАНУ СІМЕЙНИХ СТОСУНКІВ.....	201
Тетяна Валеріївна Майборода, Анатолій Володимирович Слободянюк ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У СІМ'Ї.....	204
Вікторія Олександрівна Сидорук, Анатолій Володимирович Слободянюк ОЦІНКА ЧИТАЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	207
Микола Володимирович Петричко, Анатолій Володимирович Слободянюк ПРАЦЯ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ КОЛЕКТИВУ.....	210
Катерина Сергіївна Тітова, Анатолій Володимирович Слободянюк ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА INTERNET В ЖИТТІ СТУДЕНТА.....	213
Юлія Олегівна Мисько, Анатолій Володимирович Слободянюк СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ.....	217
Леонід Петрович Стахов, Анатолій Володимирович Слободянюк МОБІЛЬНИЙ ЗВ'ЯЗОК В ЖИТТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ.....	220
Вадим Валерійович Стецюк, Анатолій Володимирович Слободянюк ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ, ЩО ПРИНОСИТЬ ЗАДОВОЛЕННЯ.....	223
Вікторія Вікторівна Монастирська, Анатолій Володимирович Слободянюк ПРОВЕДЕННЯ ВІЛЬНОГО ЧАСУ СТУДЕНТАМИ.....	226
Анатолій Володимирович Слободянюк, Олег Ігорович Шевчук СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО РЕЛІГІЇ.....	230
Анатолій Володимирович Слободянюк, Вікторія Романівна Решетник ОЦІНКА ВПЛИВУ ТЕЛЕБАЧЕННЯ НА СОЦІАЛЬНУ ПОВЕДІНКУ ЛЮДЕЙ.....	233
Лариса Віталіївна Косарева ШЛЯХИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	237
Секція мовознавства	
Тетяна Миколаївна Пустовіт ОСОБЛИВОСТІ ХРОНОТОПУ РОМАНУ Д. БАЛАШОВА «СИМЕОН ГОРДИЙ» У КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ АВТОРСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ НАЦІЇ.....	240

<i>Лариса Євстахіївна Азарова, Людмила Володимирівна Горчинська</i> КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СТУДЕНТІВ ВНЗ	243
<i>Наталія Юрійвна Булава</i> ПРИЗВИЩЕВІ ПАРАДИГМИ ПІВНІЧНОЇ ДОНЕЧЧИНИ	245
<i>Ірина Олександрівна Дубова</i> НАРОДНОПОЕТИЧНІ ВІДОБРАЖЕННЯ ПОЕМИ «БАЙКИ СВІТОВІ В ЛЮДСЬКИХ СПІВАХ» С. РУДАНСЬКОГО	247
<i>Ірина Євгеніївна Зозуля</i> ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ	249
<i>Юлія В'ячеславівна Поздрань</i> МОВНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	251
<i>Алла Сергіївна Стадній</i> ЕМОТИВНИЙ КОМПОНЕНТ КОНОТАТИВНОГО ЗНАЧЕННЯ ДІЄСЛІВ	253
<i>Юрій Леонідович Старовойт</i> ГЕРЦЕН ЯК ЗАСНОВНИК СУЧАСНОГО ДИСИДЕНТСТВА	255
<i>Інна Андріївна Сташкевич</i> МЕТОДИКА ОПРАЦЮВАННЯ НОВОЇ ЛЕКСИКИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ	257
<i>Іван Вікторович Мусінкевич</i> ВИКОРИСТАННЯ АБРЕВІАТУР У МОВІ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ	259
<i>Ольга Олександрівна Слободяник</i> СЕМАНТИКО-СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ІЗ ФЛОРИСТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ	261
<i>Пустовіт Тетяна Миколаївна, Марал Ашировна Аширова</i> СИНКРЕТИЗМ ТУРКМЕНСЬКОЇ АНТРОПОНІМІЇ	263
<i>Тетяна Миколаївна Пустовіт, Ольга Олександрівна Кучеренко</i> МОДЕЛІ МАНІПУЛЯТИВНОГОВПЛИВУ У ДІЛОВОМУ СПІЛКУВАННІ	265
<i>Ірина Євгеніївна Зозуля, Александер Барраган</i> МІЖМОВНІ ОМОНІМИ: ПРИКЛАДИ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА ІСПАНСЬКІЙ МОВАХ	267
<i>Людмила Володимирівна Горчинська, Елвіа Грефа</i> ФРАЗЕОЛОГІЗМИ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІСПАНСЬКОЇ МОВ. СПІЛЬНЕ ТА ВІДМІННЕ	269
<i>Лариса Євстахіївна Азарова, Олексій Олексійович Уманець</i> ДО ВИТОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	272
<i>Лариса Євстахіївна Азарова, Михайло Олексійович Пастух</i> СУЧАСНИЙ СТАН УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ І ЇЇ ПОДАЛЬШЕ ВДОСКОНАЛЕННЯ	274
<i>Лариса Євстахіївна Азарова, Юлія Олегівна Панфілова</i> ПУБЛІЧНИЙ ВИСТУП І ПІДГОТОВКА ДО НЬОГО	277
<i>Лариса Євстахіївна Азарова, Олег Сергійович Капличний</i> ІСТОРІЯ ОРАТОРСЬКОГО МИСТЕЦТВА	279
<i>Лариса Євстахіївна Азарова, Микола Леонідович Нечипорук</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	281
<i>Лариса Євстахіївна Азарова, Євген Костянтинівич Завальнюк</i> ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА УКРАЇНСЬКОЇ ТЕХНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	284
<i>Лариса Євстахіївна Азарова, Максим Анатолійович Власенко</i> ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ УТВОРЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	286
<i>Севіллано Куїнтерас Алісон Бряна</i> ДО ПИТАННЯ СПЕЦИФІКИ ІМЕН ЕКВАДОРЦІВ	288
<i>Лариса Євстахіївна Азарова, Дмитро Миколайович Судома</i> ТЕЛЕФОННИЙ ЕТИКЕТ	290
<i>Евеліна Олександрівна Горбачова</i> ОСОБЛИВОСТІ МОВИ ІНТЕРНЕТУ	292
<i>Богдан Олександрович Боднаренко</i> УКРАЇНСЬКА МОВА В КІНЕМАТОГРАФІ	294
<i>Інна Андріївна Сташкевич, Лойк Анумедем</i> ЛЕКСИЧНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ З ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ У РІЗНИХ СФЕРАХ ВИКОРИСТАННЯ	296
<i>Валерій Старжинський</i> МОЛОДІЖНИЙ СОЦІОЛЕКТ	299
<i>Ілона Ігорівна Спринчак</i> REVOLUTION IN CONSTRUCTION. SKYSCRAPERS. BURJ DUBAI	301
Секція технічного перекладу	
<i>Юлія Таранюк</i> TURNING FLAT SURFACES INTO TOUCHPAD TECHNOLOGIES	306
<i>Вікторія Євгеніївна Шабанова</i> DANGEROUS WASTES OF SUGAR PRODUCTION	308
<i>Дмитро Володимирович Арсенюк</i> BITCOIN AS CRYPTOCURRENCY	310
<i>Тамара Віталіївна Іванчик</i> MARKETING RESEARCH IN TOURISM INDUSTRY	312
<i>Вікторія Олександрівна Сенченко</i> МЕТА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	314
<i>Ольга Володимирівна Шестопал</i> ІНТЕГРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	316
<i>Катерина Василівна Подолянчук</i> THE ROLE OF FINANCIAL MANAGEMENT IN THE ENTERPRISE SUCCESSFUL FUNCTIONING	318
<i>Олександр Сергійович Хоменко</i> DEPENDENCE OF THE SCREW HARDNESS ON WEAR	320
<i>Ольга Володимирівна Поляруш</i> WAYS TO INCREASE THE EFFECTIVENESS OF A FOREIGN LANGUAGE LESSON	322
<i>Анастасія Юрійвна Слуківська</i> THE USE OF COMPUTERS IN MEDICINE	325
<i>Наталія Вікторівна Рибко</i> ПЕРЕКЛАД ВЛАСНИХ НАЗВ	328
<i>Ірина Олександрівна Пилипенко</i> METHOD OF DEVELOPMENT OF CRITICAL INTELLIGENCE	330
<i>Ірина Леонідівна Медяна</i> ENGLISH FOR PROFESSIONAL COMMUNICATION	332
<i>Наталія Анатоліївна Насонова</i> THE ROLE OF PORTFOLIOS IN STUDYING FOREIGN LANGUAGES	334
Секція історії України	
<i>Галина Василівна Паламарчук, Олександра Олександрівна Шуберт</i> ІМЕНА ДЕРЖАВНИХ ДІЯЧІВ У НАЗВАХ ВУЛИЦЬ НАШОГО МІСТА	336
<i>Марія Сергіївна Ярова</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЖИТТЯ ВІННИЧАН В УМОВАХ ОКУПАЦІЇ	339
<i>Алла Борисівна Пономаренко</i> ДРАМАТИЧНА ДОЛЯ ГРАФІНИ ІЗ ЗНАМЕНИТОГО РОДУ КАПНІСТІВ	342
<i>Тимофій Юрійович Герасимов</i> ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ У РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ: ДОСВІД МІСТ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ	345
<i>Аліна ЛеВанівна Чан</i> ІСТОРІЯ СЕЛИЩА МІСЬКОГО ТИПУ ТУРБОВА	348

Владислав Богданович Степовий ІСТОРІЯ СЕЛА СТАРА ПРИЛУКА.....	350
Юлія Олегівна Панфілова ІСТОРІЯ РІДНОГО КРАЮ (М. НОВОДНІСТРОВСЬК).....	356
Дмитро Павлович Паламарчук ІСТОРІЯ СЕЛА УЛАНОВА	359
Галина Василівна Паламарчук, Роман Петрович Паламарчук УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО У 1648 – 1654 РОКАХ	361
Аліна Віталіївна Бондарчук НАЦІОНАЛЬНИЙ ХАРАКТЕР УКРАЇНЦІВ	364
Назар Романович Лагодич, Алла Борисівна Пономаренко ТАНКОВИЙ КОРОЛЬ РОДОМ ІЗ ТОМАШПОЛЯ. СТОРІНКИ ЖИТТЯ ІСААКА ЗАЛЫЦМАНА.....	367
Віталій Сергійович Кермаш, Зоя Євгенівна Рожко «САБАРИВСЬКИЙ ЛІСОВИЙ МАСИВ - УРОЧИЩЕ ГОРОДИЩЕ».....	370
Микола Васильович Вижега, Наталія Леонідівна Гавриш, Аліна Сергіївна Буряк РЕПРЕСОВАНЕ КРАСЗНАВСТВО ВІННИЧЧИНИ	373
Секція політології і права	
Діана Олександрівна Гладка, Ірина Даніїлівна Похило СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЕЛІТА: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	376
Ірина Даніїлівна Похило, Євген Геннадійович Крекотень РОЛЬ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ У ПОЛІТИЧНОМУ ПРОЦЕСІ	379
Ірина Даніїлівна Похило, Ольга Іванівна Мельничук НАЦІЯ І НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ ЯК ЧИННИК РОЗБУДОВИ УКРАЇНИ.....	382
Вадим Валерійович Стецюк, Світлана Георгіївна Денисюк ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ ДОСВІДУ ПРОВІДНИХ ДЕРЖАВ СВІТУ	385
Даніель Анатоліївна Янова ЕТИЧНІ ЗАСАДИ В СУЧАСНІЙ ПОЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ	387
Ірина Даниїлівна Похило ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕЛІТИ В КОНТЕКСТІ ЕЛІТАРНИХ ТЕОРІЙ	390
Дмитро Станіславович Кудрявцев, Світлана Георгіївна Денисюк ПСИХОАНАЛІЗ І ПОЛІТИКО-КОМУНІКАТИВНІ ПРОЦЕСИ	392
Андрій Дячук НЕОПАТРИМОНІАЛІЗМ АБО СУЧАСНІ ПОЛІТИЧНІ ВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ	394
Анастасія Юрійвна Мандебура, Святослав Васильович Мандебура, Ірина Даниїлівна Похило УКРАЇНА-ЄС У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ «УКРАЇНА – 2020».....	396
Олексій Валентинович Буряченко РЕПУТАЦІЯ ПАРТІЇ В СИСТЕМІ ЄДИНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИЗАЙНУ	400
Катерина Олегівна Сивульська МІФИ ЩОДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	403
Вікторія Максимівна Тямушева АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ: РЕАЛІЇ І МІФИ	406
Анастасія Володимирівна Кушнір ЄВРОПЕЙСЬКА КОНСТИТУЦІЯ: СТРУКТУРА, ГОЛОВНІ ЗДОБУТКИ, ПРОЦЕС РАТИФІКАЦІЇ.....	409
Аліна Олександрівна Савельєва ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	412
Сергій Петрович Годний ЛОБІЗМ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЇ	415
Юрій Здітовецький ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ – СУТНІСТЬ ТА ЕТАПИ	417
Діана Олегівна Поліщук ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ: РЕАЛІЗАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....	419
Тетяна Віталіївна Лєсько ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.....	421
Анастасія Олександрівна Марчук БРЕКЗІТ – ТІЛЬКИ ПОЧАТОК. ЩО ЧЕКАЄ ЄВРОПУ?.....	425
Наталія Михайлівна Ольшанська ЦІННОСТІ ОБ'ЄДНАНОЇ ЄВРОПИ	427
Вікторія Віталіївна Кривіцька СУТНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ ТА ЇХ ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ.....	429
Ірина Володимирівна Вернік ВІЙНА З КОРУПЦІЄЮ НА ВИПЕРЕДЖЕННЯ: НАУКОВИЙ МЕТОД	432
Оксана Володимирівна Заремба ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	435
Тарас Олегович Ковтун ПРОБЛЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ.....	438
Вікторія Іванівна Барвінченко БРЕКЗІТ: СУТНІСТЬ ТА ПРИЧИНИ.....	440
Аліна Бушинська АНАЛІЗ НЕВЕРБАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ.....	442
Світлана Анатоліївна Зваричук СТАЛІЙ РОЗВИТОК: ООН І УКРАЇНА.....	444
Михайло Володимирович Лошак ПЕРСПЕКТИВИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО НАТО.....	447
Микита Валерійович Корнієнко ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-МЕРЕЖЕВИХ КОМУНІКАЦІЙ В СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ.....	450
Ростислав Володимирович Музика ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	452
Олександр Олександрович Кучерук ОСНОВНІ ОРГАНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ЇХ ФУНКЦІЇ.....	454
Ольга Анатоліївна Кирган УКРАЇНИ В СИСТЕМІ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН	457
Віталій Олегович Сидоренко МІЖНАРОДНИЙ ВАЛЮТНИЙ ФОНД: ІСТОРІЯ, МЕТА, ФУНКЦІЇ.....	459
Ігор Володимирович Марчук УКРАЇНА -НАТО: МІФИ	463
Олег Васильович Гончаренко ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ І УКРАЇНА	467
Дмитро Павалович Осаволук СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З МВФ	469
Артур Іванович Сліденко АНАЛІЗ НАСЛІДКІВ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО СОТ	472
Володимир Сергійович Павлов СУТНІСТЬ ШЕНГЕНСЬКОЇ УГОДИ. ШЕНГЕНСЬКА ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА.....	475
Олександр Сергійович Пазюк, Юлія Володимирівна Бойчук РІВЕНЬ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО СТАБІЛІЗАЦІЇ.....	477
Ірина Олексіївна Бондаренко, Олександр Володимирович Бондаренко КОРУПЦІЯ В УКРАЇНІ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЇЇ ПРОТИДІЇ	480
Максим Володимирович Нікітюк ПОЛІТИЧНА ПОВЕДІНКА МОЛОДІ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ.....	482
Ярослав Олегович Палій ЛІСАБОНСЬКИЙ ДОГОВІР (1997)	484
Максим Сергійович Магдій ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	486

Валерій Олександрович Корнієнко	ЄВРОПЕЙСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ: МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ?	489
Тамара Віталіївна Іванчик	ПРОБЛЕМА ЗАНЕПАДУ МОРАЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	494
Анастасія Валентинівна Денисюк	УКРАЇНКИ У ПОЛІТИЦІ: РЕАЛЬНІСТЬ І СТЕРЕОТИПИ	497
Максим Андрійович Алексєєв	ІМІДЖ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ: РОЛЬ ТА ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ	499
Владислав Володимирович Охов	ПОЛІТИЧНА ВЛАДА І ОСОБИСТІСТЬ	501
Тетяна Валеріївна Майборода	ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОЇ МОБІЛЬНОСТІ НА ПОЛІТИЧНУ СОЦІАЛІЗАЦІЮ МОЛОДІ	503
Василь Павлович Мазур	ПРИЧИНИ ТА ПЕРЕДУМОВИ УТВОРЕННЯ НАТО	505
Олександр Павлович Дідур	ТЕРОРИЗМ – НОВА ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ	507
Олег Іванович Шугайло	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВСТУПУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	510
Ірина Федорівна Попович	ХАРАКТЕРНІ РИСИ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ЄС	512
Тетяна Геннадіївна Пінчук	АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ	514
Катерина Євгеніївна Шелест	УКРАЇНА - СОТ: НАСЛІДКИ ВСТУПУ	516
Владислав Юрійович Морозюк	ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	518
Наталія Валеріївна Нічук	ОСНОВНІ ЕТАПИ ПРОЦЕДУРИ ВСТУПУ ДО ЄВРОСОЮЗУ	520
Дмитро Юрійович Руснак	«25 РОКІВ БАЛАКАНИНИ», АБО «СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО»	522
Михайло Сергійович Лісовий	ЄВРО – ГРОШОВА ОДИНИЦЯ ЄС	524
Тетяна Петрівна Івацко	ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ І НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ	527
Сергій Олександрович Бала	ЛІСАБОНСЬКИЙ ДОГОВІР ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	531
Владислав Олександрович Уманець	ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ЙОГО ПРИНЦИПИ	533
Ярослава Віталіївна Марущак	СУТНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	535
Ярослав Едуардович Конецький	ПРОБЛЕМА ЄВРОАНТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	537
Павло Юрійович Бондарчук	РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ	539
Олександр Дмитрович Дмитрик, Людмила Олександрівна Біла	ДОСВІД РОБОТИ ДІПТНЗ «ВІННИЦЬКЕ МВПУ» З УЧНЯМИ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ОСОБЛИВОЇ УВАГИ	541
Людмила Олександрівна Біла, Наталія Леонідівна Гавриш	ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ	546
Сергій Перегончук	ПОЛІТИЧНА ОРІЄНТАЦІЯ РЕЛІГІЙНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ: СПРОБА КЛАСИФІКАЦІЇ	549
Наталія Петрівна Січкоріз, Наталія Іванівна Андрійчук, Тетяна Сергіївна Жила, Тетяна Михайлівна Петлівнича	РОЛЬ ЖІНКИ У РОЗБУДОВІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ	552
Олексій Володимирович Кудрик	ДОГОВІР ПРО УТВОРЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	554
Олексій Павлович Хникін	СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З МВФ	558
Катерина Валеріївна Поліщук	ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ НАТО ТА ЙОГО РОЛЬ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	560
Юлія Олександрівна Дрожнікова	ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ОТРИМАННЯ ДЕРЖАВОЮ ЧЛЕНСТВА В НАТО	563
Іван Сергійович Іщенко	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД ІЗ ПРАВ ЛЮДИНИ І ПРИНЦИП ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ	565
Г'ямфі Самуель Мартін	ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ВХОДЖЕННЯ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	568
Олег Юрійович Артемчук	ТЕОРІЯ ПОКОЛІНЬ І ПОЛІТИЧНИЙ ВИБІР	571
Секція англійської мови		
Наталія Миколаївна Гадайчук, Євген Геннадійович Крекотень	ЩО TAKE АРДУІНО?	574
Дмитро Русланович Ільчук	ANALYSIS OF THE APPLICATION OF GRAPHIC AND RADIOFREQUENCY IDENTIFICATION METHODS IN IEEE802.11 NETWORKS	576
Дарія Олегівна Зелінська	GAME DEVELOPMENT AS A PERSPECTIVE FIELD OF IT-INDUSTRY	581
Людмила Едуардівна Габріїлчук	HOW STUDENTS CAN USE MOBILE TO LEARN ENGLISH	584
Світлана Олександрівна Медведєва	DIFFERENT APPROACHES OF STUDYING GRAMMAR	587
Оксана Василівна Столяренко, Олена Вікторівна Столяренко	THE CHALLENGES OF HIGHER EDUCATION REFORMING IN UKRAINE	590
Світлана Степанівна Никипорець, Наталія Миколаївна Гадайчук	ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	595
Світлана Степанівна Никипорець, Надія Валеріївна Герасименко	САМОАКТУАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК ОСНОВНИЙ СПОСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ГУМАНІСТИЧНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	597
Анна Валеріївна Волошина, Людмила Миколаївна Магас	РОБОТИ ІЗ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ	599
Ігор Геннадійович Кюльєн, Людмила Миколаївна Магас	БІЗНЕС З ВИКОРИСТАННЯМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	604
Людмила Магас	TASK-BASED LANGUAGE TEACHING, FROM THEORY TO PRACTICE	607
Олеся Дмитрівна Присяжна	ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	611
Максим Віталійович Мазур	HOW ARTIFICIAL INTELLIGENCE CAN READ OUR MIND	614
Ірина Сергіївна Степанова	LISTENING COMPREHENSION STRATEGIES FOR ESP STUDENTS	617
Антон Олександрович Концевой	ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ	619
Наталія Іванівна Заболотна, Сергій Володимирович Павлов, Олександр Володимирович Карась	PROCESSING AND ANALYSIS OF IMAGES IN THE INTELLECTUALIZED LASER POLARIMETRY SYSTEM OF BIOLOGICAL OBJECTS	622
Віта Абрамович	VINNYTSIA IS A TOURIST-ATTRACTED CITY	624
Альона Володимирівна Наконечна	HEARING AIDS AS A PROTEGE	627
Світлана Павлівна Жук	KOREAN ARCHITECTURE	629
Оксана В'ячеславівна Зубенко, Павло Олегович Столярник	SCRUM - НОВИЙ СПОСІБ МИСЛЕННЯ ПІД ЧАС РОЗРОБКИ ПРОЕКТУ	631
Андрій Ігорович Булига	БЕЗПЕКА РОБОТИ ОПЕРАТОРА ЗАПРАВНОЇ СТАНЦІЇ	634
Віталіна Гарольдівна Дерун	НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ СПІВПРАЦІ НА ЛЕКЦІЯХ	636

Віталій Миколайович Задорожний, Людмила Миколаївна Магас	ANDROID IS THE MOST POPULAR MOBILE OPERATING SYSTEM.....	638
Ліана Вікторівна Варчук	SOCIAL AND EMOTIONAL LEARNING.....	643
Діана Сергіївна Король	THE LINK BETWEEN MENTAL ILL-HEALTH IN YOUNG AND THEIR USE OF SOCIAL NETWORKS.....	645
Михайло Льченко	ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN COMPUTER GAMES.....	647
Денис Анатолійович Ткачик	CRYPTOCURRENCIES.....	649
Руслан Ігорович Білий	TECHNICAL ACHIEVEMENTS IN UKRAINIAN MEDICINE.....	651
Ярослав Віталійович Опольський	ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ У МАШИННОМУ НАВЧАННІ В 2017 РОЦІ.....	655
Владислав Сергійович Дев'ятко, Світлана Степанівна Никипорець	ALTERNATIVE ENERGY SOURCES.....	656
Ірина Олександрівна Пилипенко	METHOD OF DEVELOPMENT OF CRITICAL INTELLIGENCE.....	658
Іван Вікторович Клішин	AUGMENTED REALITY AND USING IT IN THE REAL LIFE.....	660
Анастасія Віталіївна Черниш	FEATURES OF LEARNING LANGUAGES USING PROGRAMMS.....	663
Ліона Ігорівна Спринчак	REVOLUTION IN CONSTRUCTION. SKYSCRAPERS. BURJ DUBAI.....	665
Юлія Павлівна Носковенко	USING A NEURAL NETWORK IN THE SOFTWARE TESTING PROCESS.....	670
Владислав Анатолійович Гриник, Світлана Степанівна Никипорець	CURRENT STATE OF BIOENERGY IN UKRAINE.....	673
Юрій Васильович Семенюк, Світлана Степанівна Никипорець	RESEARCH ON INFLUENCE OF WIND POWER PLANTS ON THE LOAD OF LOCAL POWER SYSTEM WORK MODE.....	675
Юлія Тарасівна Лихогляд	ЖІНКИ В КОМП'ЮТЕРНИХ НАУКАХ.....	678
Лілія Юріївна Шимчук, Юлія Олександрівна Скорбач, Дар'я Русланівна Мороз	МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ У СЬОГОДІШНЬОМУ АНГЛІЙСЬКОМУ МОВІ.....	682
Секція німецької мови		
Юліанна Ігорівна Дишук	PROGRAMMIERSPRACHE C++.....	686
Андрій Миколайович Гриб	СУЧАСНА РОЛЬ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ.....	688
Олександр Володимирович Іванішин	СОНЯЧНІ СИСТЕМИ ЯК ДЖЕРЕЛА ЕНЕРГІЇ.....	691
Юлія Олександрівна Кремінська	ÖKOLOGISCHES BAUEN.....	695
Тетяна Вікторівна Савенчук	WIE IDEEN VON ELON MUSK DIE WELT VERAENDERN.....	697
Андрій Олегович Данілов	DIE MÖRDERISCHEN GEFAHREN DER KÜNSTLICHEN INTELLIGENZ.....	699
Анастасія Олександрівна Гоголіна, Ольга Романівна Яковець	EINE JACKE VON LEVI'S UND GOOGLE, MIT DER MAN TELEFONIEREN KANN.....	701
Секція етичних і психологічних проблем ділових відносин та менеджменту		
Микола Прищак, Олександр Леско	ЕТИКА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА РОЗВИТКУ ДІЛОВИХ ВІДНОСИН.....	703
Валерія Денисівна Панкова	ВИКОРИСТАННЯ ЗНАНЬ ПРО ТЕМПЕРАМЕНТ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ.....	706
Олена Валеріївна Чумаченко	ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ ПІДЛЕГЛОГО.....	709
Алла Ігорівна Леицук	АНАЛІЗ АМЕРИКАНСЬКОЇ ТА ЯПОНСЬКОЇ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.....	712
Вікторія Ігорівна Петрик	КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ТА ЇЇ РІЛЬ В РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	714
Віта Володимирівна Загоруй	КОЛЕКТИВИЗМ ТА ІНДИВІДУАЛІЗМ В ОРГАНІЗАЦІЇ.....	718
Юлія Леонідівна Григоренко	ПРОБЛЕМА СТРЕСУ У ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРА.....	721
Анжеліка Володимирівна Солодка, Микола Дем'янович Прищак	УПРАВЛІННЯ ЕТАПАМИ РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ В ТЕОРІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ І АДІЗЕСА.....	724
Олександр Едуардович Слободянюк	ТЕОРІЇ МОТИВАЦІЇ.....	728
Ірина-Маргарита Олександрівна Принь	ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ КЕРІВНИКА.....	733
Ірина Леонідівна Соломонюк	ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ.....	737
Крістіна Русланівна Траченко	ПРОФІЛАКТИКА СТРЕСУ.....	741
Вікторія Сергіївна Міронова	СЕНСОРНИЙ МАРКЕТИНГ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ МАРКЕТОЛОГА.....	744
Наталія Іллівна Фомич	РОЗВ'ЯЗАННЯ ДІЛОВИХ КОНФЛІКТІВ В ОРГАНІЗАЦІЇ.....	747
Катерина Леонідівна Яворська	РОЛЬ КЕРІВНИКА У ВИРІШЕННІ КОНФЛІКТІВ У КОЛЕКТИВІ.....	750
Михайло Юрійович Дзюбко, Микола Дем'янович Прищак	ПРОФЕСІОНАЛІЗМ КЕРІВНИКА.....	753
Юлія Сергіївна Корольчук	ФОРМУВАННЯ КОМАНДИ.....	756
Ірина Русланівна Зубар	ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕСУ ТА РЕЗУЛЬТАТУ НОВОВВЕДЕНЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ.....	759
Секція фізичного виховання та спортивного менеджменту		
Леонід Григорович Євсєєв	ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ РУХОВОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.....	762
Олександр Іванович Підлужняк	ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ – ЗАПОРУКА УСПІХУ.....	766
Сергій Андрійович Костюк	ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА ОСНОВИ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТА.....	768
Володимир Костянтинів Тихонов	НЕТРАДИЦІЙНІ МЕТОДИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЯК ЗАСІБ ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	772
Світлана Володимирівна Тихонова	РЕОРГАНІЗАЦІЯ ВИКЛАДАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ВУЗАХ.....	774
Василь Володимирович Овчарук	СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЧИННИКИ СТВОРЕННЯ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	776
Віра Григорівна Овчарук	АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЛЕГКОАТЛЕТІВ.....	781
Олена Анатоліївна Колос	ФІТНЕС – АЕРОБІКА ЯК ЗАСІБ ОЗДОРОВЛЕННЯ СТУДЕНТОК ВНТУ.....	786
Аліна Анатоліївна Чхань	МОНІТОРИНГ СКЛАДУ ТІЛА ЧЛЕНІВ ЗБІРНОЇ КОМАНДИ ВНТУ З ВОЛЕЙБОЛУ.....	789
Ігор Анатолійович Шемчак	ВИКОРИСТАННЯ КОЛОВОГО ТРЕНУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ.....	793

<i>Денис Григорович Кулик</i> РІВЕНЬ ТЕХНІКО – ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ЗБІРНОЇ КОМАНДИ ВНТ У З ФУТБОЛУ	796
<i>Андрій Юрійович Горбатий</i> ФОРМУВАННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ БАСКЕТБОЛІСТІВ; FORMING FUNCTIONAL PREPARATION OF BASKETBALLIST	798

XLVII Науково-технічна конференція Інституту соціально-гуманітарних наук

Оргкомітет

Голова оргкомітету

С. Г. Денисюк, ВНТУ, Україна

Заступник голови оргкомітету

О. В. Зінько, ВНТУ, Україна

Члени оргкомітету

А. І. Теклюк, ВНТУ, Україна

Л. Г. Євсєєв, ВНТУ, Україна

А. В. Слободянюк, ВНТУ, Україна

М. Д. Прищак, ВНТУ, Україна

І. С. Степанова, ВНТУ, Україна

В. О. Корнієнко, ВНТУ, Україна

О. І. Хома, ВНТУ, Україна

І. О. Головашенко, ВНТУ, Україна

Л. Є. Азарова, ВНТУ, Україна

М. Г. Прадівляний, ВНТУ, Україна

Секції

Пленарне засідання

Секція філософії

Секція культурології

Секція етичних, психологічних та педагогічних проблем

Секція соціології

Секція мовознавства

Секція технічного перекладу

Секція історії України

Секція політології і права

Секція англійської мови

Секція німецької мови

Секція етичних і психологічних проблем ділових відносин та менеджменту

Секція фізичного виховання та спортивного менеджменту

АРТТЕРАПІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД КОРЕКЦІЇ ПРОБЛЕМНИХ АСПЕКТІВ САМОСТАВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Вінницький державний педагогічний університет.
Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті розглядаються особливості використання методу арттерапії для психокорекції проблемних аспектів самоставлення особистості в юнацькому віці. Висвітлюється корекційний потенціал різних сучасних напрямів арттерапії в роботі зі студентською молоддю.

Ключові слова: самоставлення, юнацький вік, арттерапія.

Abstract

In the article the features of the use Art Therapy as method are considered for psychocorection of self-attitude's problem aspects in youth age. Correction potential of different modern directions of Art therapy is reviewed in work with student young people.

Key words: Art Therapy, self-attitude, youth age.

Юнацький вік – відповідальний період у формуванні самосвідомості особистості, важливою компонентою якої є самоставлення. Негативне самоставлення, що супроводжується низьким рівнем самоповаги та самоприйняття блокує процес особистісного зростання та стає підґрунтям деструктивної поведінки [5]. Натомість, адекватне ставлення до себе сприяє самоздійсненню молодій людині.

На думку О.Б. Старовойтенко, предметом самоставлення особистості є власне тіло, психічні процеси, стани, рухи, дії та вчинки, свої якості та властивості, життєві відношення та впливи, значимі інші та власна присутність в них, власна хронологія та топологія життя, ціннісно-сміслова динаміка свого буття [7].

В сучасних дослідженнях встановлено суттєві гендерні відмінності самоставлення в юнацькому віці [6], проаналізована динаміка самоставлення у юнаків-користувачів комп'ютерних технологій [4], приділяється увага дослідженню ставлення до свого фізичного «Я» [10]. Значна кількість стресогенних та травмуючих подій в Україні призводить до руйнування базових настанов про світ та знецінення власного «Я» [11]. Практика свідчить, що серед студентської молоді спостерігаються такі проблемні аспекти самоставлення як амбівалентність, схильність до самозвинувачення, надмірні переживання щодо привабливої зовнішності, негативні очікування від ставлення оточуючих.

Відтак, актуальною є розробка шляхів корекції проблемних аспектів самоставлення. На наш погляд, продуктивно звернутись до сучасного методу психологічної допомоги – арттерапії.

Термін «арттерапія» дослівно перекладається терапія мистецтвом. Механізм психологічної корекції полягає в тому, що мистецтво дозволяє в особливій символічній формі реконструювати конфліктну травмуючу ситуацію і знайти її розв'язання через переструктурування цієї ситуації за допомогою творчих здібностей клієнта [1].

Арттерапія впливає на емоційну і особистісно-сміслову сферу людини та є ідеальним інструментом для підвищення самооцінки і зміцнення впевненості в собі. [3, с.243].

Сьогодні виокремлюють такі арттерапевтичні напрями як ізотерапія, казкотерапія, музична терапія, драмотерапія, танцювальна терапія, кольоротерапія, пісочна терапія, маскотерапія, фототерапія, мандалотерапія, тощо [1].

Арттерапія як метод знаходить своє втілення як в контексті психоаналітичного, так і гуманістичного, екзистенціального та транс персонального психотерапевтичних підходів.

Створений в процесі арттерапії твір – це образ клієнта. На аркуші паперу або ж у виліпленому, витанцюваному образі, людина привносить свою власну сутність, певну систему цінностей, переваг і

стійко закріплених способів адаптації [9].

Опишемо основні напрями арттерапії та розглянемо їхній терапевтичний потенціал з точки зору корекції проблемних аспектів самоставлення студентів.

Ізотерапія - терапія образотворчим мистецтвом, в першу чергу, малюванням. Метод був заснований А. Хіллом, М. Наумбург. К. Крамер, є продуктивним засобом для розуміння та прийняття себе, власної автентичності. На думку фахівців, малювання бере участь в узгодженні міжпівкульних взаємозв'язків, оскільки в процесі малювання активізується конкретно-образне мислення, пов'язане з роботою правої півкулі та абстрактно-логічне, за яке відповідає ліва півкуля [1].

Через виконання спонтанного, інтуїтивного малюнку можна краще зрозуміти свій емоційний стан, трансформувати негативні емоції, пережити катарсис. Зображення автопортрету, малюнки «Моє реальне та ідеальне «Я», «Я в минулому» та «Я в майбутньому», «мій герб» і т. д. допомагають осмислити та коректувати самоставлення особистості студента. Використання цього методу в групі дає змогу студентам із заниженою самооцінкою отримати схвалення та підтримку. Водночас, цей метод забезпечить конструктивний зворотний зв'язок інших для осіб із завищеною самооцінкою, наприклад, через виконання техніки «Портрет в парі». Продуктивним також буде створення спільних, групових малюнків, колажів, що відобразять здатність особистості взаємодіяти з іншими, використовуючи рисунок як невербальний засіб спілкування.

Наступний метод, до якого ми звернемося – це казкотерапія. Її основи були закладені В. Проппом, Є. Лісіною, Т. Зінкевич-Євстегнеєвою.

Тексти казок викликають сильний емоційний відгук, звертаються до рівнів свідомого та несвідомого. Казка в символічній формі містить інформацію про світ, про те, що відбувається з людиною в різні періоди життя, етапи формування чоловічої та жіночої ідентичності [3].

Ідентифікуючи себе з казковим героєм, особистість набуває досвіду вирішення проблемних ситуацій чарівними методами, які потім переносять у реальне життя. В роботі зі студентами, на нашу думку, ефективним є використання таких форм казкотерапії як написання авторських казок, складання казки в групі та психодраматична постановка казок в мікрогрупах.

Зважаючи на процеси формування ідентичності, характерні для юнацького віку, інтерес до фізичного «Я», варто також звернутись до елементів танцювальної терапії – терапевтичного використання танцю та рухів, що сприяють інтеграції емоційного та фізичного станів клієнта [3, с. 134].

Важливим методологічним підґрунтям танцювальної терапії є вчення В. Райха про м'язово-емоційні блоки в тілі, м'язовий панцир. М. Уайтхаус розглядала танець як шлях до несвідомих переживань. Клієнти можуть протанцювати внутрішній образ, що допомагає розумінню рушійних сил свого минулого та майбутнього. Принципи танцювальної терапії: тіло та психіка взаємопов'язані, тіло – дзеркало душі, а рухи – вираження людського «Я». Танець – це комунікація з собою, з іншими людьми, зі світом; тіло сприймається як процес, а не предмет[3].

Ще одним напрямом, що набуває сьогодні інтенсивного розвитку є драмотерапія або психодрама, що був заснований Я. Морено. На думку П. Горностая, у житті людини часто окремі особистісні ролі виявляються пригніченими, заблокованими, відповідні сторони особистості - нерозвинутими через те, що певні сфери життєдіяльності колись придушувалися, не набули належного розвитку [2]. Метод допомагає розвинути рольову компетентність. Зокрема, студентам, надмірно схильним до самозвинувачення дає змогу «познайомитись» з внутрішнім критиком.

Психокорекційну роботу з використанням артзасобів серед студентської молоді, на наш погляд, ефективно проводити у вигляді групових тренінгових занять. За К. Фопелем до важливих завдань психологічної групи відносяться: сенсibilізація навичок сприймання, руйнування рольових стереотипів; відкрите вираження почуттів, прийняття себе, прийняття інших, контакт і співробітництво з іншими людьми [8, с. 49].

Отже, на наш погляд, продуктивним засобом корекції неадекватного самоставлення студентів є комплекс мультимодальних арттерапевтичних технік, які б передбачали різні форми творчого самовираження, -малюнок, елементи танцю, психодраматичні техніки та казкотерапію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Арт-терапия / Сост. и общая редакция А. И. Копытина. - СПб. : Питер, 2001. - 320 с.

2. Горностай П. П. Рольова теорія особистості: теоретичні аспекти та практичні апікації / П. П. Горностай // Наукові записки Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. - К. : Главник, 2005. - Вип. 26, в 4-х т., т. 1. - С. 391-395.
3. Кисилева М. В. Арт-терапия в практической психологии и социальной работе/ М. В. Кисилева. – Санкт-Петербург: Речь, 2007. — 336 с.
4. Лосієвська О. Г. Вплив оволодіння комп'ютерними технологіями на розвиток самоставлення особистості в юнацькому віці [Електронний ресурс] / О. Г. Лосієвська.- Режим доступу : <http://gisap.eu/ru/node/739>.
5. Майерс Д. Социальная психология. Интенсивный курс / Дэвид Майерс. СПб. : Прайм-Еврознак, 2002. – 512 с.
6. Рушина М.А. Особенности самооценки и самоотношения в юношеском возрасте [Електронний ресурс] / М.А. Рушина, А.В. Орлова//Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Психология и педагогика. – 2015. – Режим доступу : <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-samootsenki-i-samootnosheniya-v-yunosheskom-vozhaste>
7. Старовойтенко Е. Б. Отношение к себе от культурогенеза к индивидуальному развитию /Е.Б. Старовойтенко// Психология. Журнал Высшей школы экономики, 2011. – Т. 8. – № 4. – С. 3-28.
8. Фоппель К. Технология проведения тренинга/ Клаус Фопель. – М.: Генезис, 2003. – 272 с.
9. Хломов Д. Н. Арт-терапия в гештальте [Електронний ресурс] / Д. Н. Хломов Режим доступу:http://www.koob.ru/hlomov/geshtalt_2012_art_terapiya_v_10.Geshtalte
10. Geshtalte
11. Шишковская А.В. Теоретические представления об образе физического «Я»-в психологи [Електронний ресурс] /А. В. Шишковская //Северо-кавказский вестник. Серия. Психология. Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/n/teoreticheskie-predstavleniya-ob-obraze-fizicheskogo-ya-v-psiologii>
12. Janoff-Bulman R. Shattered assumptions: Toward a new psychology of trauma / R. Janoff-Bulman. - N.Y. : Free Press, 1992.- 289 p.

Сидоренко Жанна В'ячеславівна - кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри психології та соціальної роботи Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського, практичний психолог вищої категорії Служби психологічної підтримки Вінницького національного технічного університету, Вінниця, e-mail: sidorenkozanna5@gmail.com

Sidorenko Zhanna Vyacheslavivna - a candidat of psychological sciences, senior teacher of department of psychology and social work of Vinnytsya Mikhailo Kotsiubynskiy state pedagogical university, practical psychologist of higher category of Service of psychological support of the Vinnitsia national technical university, Vinnytsia

СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО СОРТУВАННЯ СМІТТЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати дослідження направлені на вирішення проблемних питань охорони навколишнього середовища та ефективності системи сортування сміття серед молоді в місті Вінниця. Запропоновано практичні рекомендації щодо підвищення екологічної свідомості серед студентів ВНТУ.

Ключові слова: соціологія, екологія, навколишнє середовище, сортування сміття, відходи.

Abstract

The article presents the results of research aimed at addressing problem issues of improvement of environmental protection and the efficiency of the waste sorting system among youth in the Vinnytsia city. There are practical recommendations as for increase of ecological consciousness among VNTU students.

Key words: sociology, ecology, environment, waste sorting, waste.

На сьогоднішній день для України в цілому, і для окремих регіонів в тому числі, однією з найболючіших екологічних проблем є накопичення і не належне поводження із відходами, а особливо з твердими побутовими. Як відомо, найкращим з екологічної точки зору шляхом вирішення проблеми відходів є їх сортування, а потім повторне використання. Однак, сьогодні в Україні дуже незначна частина відходів утилізується, певна частина спалюється на сміттєспалювальних заводах, яких є лише декілька і вони не можуть покрити всю територію нашої держави. Переважна ж більшість відходів накопичуються на сміттєзвалищах, які в основному є вже переповненими або несанкціонованими. Україна входить в число країн з найбільш високими абсолютними обсягами утворення та накопичення відходів - 700-720 млн тонн щорічно. Сміттєзвалища займають в Україні більше 160 тисяч га, і всі вони вщент заповнені - загальна маса накопичених відходів перевищує 36 млрд тонн. І, на жаль, кожним роком цифри лише зростають. [1]

Сортування сміття (відходів) – процес, при якому відходи поділяються на різні групи. Сортування відходів може відбуватися вручну в побуті за допомогою схеми роздільного збору, або автоматично розділятися в місцях відновлення матеріалів або системах механічного біологічного очищення. Сортування відходів також відбувається у місцях переробки сміття.

Сегрегація відходів – поділ відходів на сухі та вологі. Сухі відходи включають папір, картон, скло, бляшанки тощо.

Вологі відходи, в свою чергу, включають органічні відходи, такі як шкірки від овочів, залишки їжі і т. д.

Відходи – будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворюються у процесі людської діяльності та не мають подальшого використання за місцем утворення чи виявлення та яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення. [4]

Досвід інших країн:

У той час, коли у європейських країнах, в середньому, переробці підлягають 50 – 60% побутових відходів, у нас ці показники не перевищують 4,5%. В Європі практично в кожній країні є спеціальні контейнери для сортування сміття. Зазвичай, розподіляють відходи на кілька основних категорій: пластик, папір, скло, органічні відходи та метал.

Одним з лідерів переробки сміття є Швеція. Тут переробляють 99% усіх відходів країни. За допомогою вторинної сировини опалюють будинки, забезпечують їх електроенергією. А було б у них більше сміття – були б краще забезпечені власні енергетичні потреби. Таку проблему у Швеції вирішили імпортом сміття з інших країн. Схожа ситуація і в Німеччині, Швейцарії та Австрії. У країнах полігони зі сміттям як такі взагалі закриті, адже 97 % відходів також переробляється.

У Фінляндії зручні точки збору відходів мають як житлові будинки, так і магазини та підприємства. Також країна практикує систему заставної вартості упаковки – коли при купівлі продукту покупець платить ще й за упаковку. Навіть сусідня Польща радикально підійшла до проблеми відходів у країні. Спеціальний закон поклав край нелегальним сміттєзвалищам, а люди почали сортувати відходи.

Проте не всі країни Європи мають таку втішну ситуацію з переробкою сміття як Швеція чи Німеччина. Гігантськими звалищами і відсутністю відповідних заводів славиться Італія, Болгарія, Румунія та країни Балтії. Вони і є одними з постачальників відходів до лідерів переробки сміття. [2]

У той час, коли у більшості європейських країн, в середньому, переробці підлягають 50 – 60% побутових відходів, у нас ці показники не перевищують і 4,5%.

Українці не сортують сміття переважно через те, що не мають потрібних навичок, знань та зручної інфраструктури. Ні влада ні бізнес у переважній більшості міст України не сприяє розвитку грамотного сортування та подальшої переробки сміття.

Згідно зі звітом Міністерства регіонального розвитку, будівництва і житлово-комунального господарства «Стан сфери поводження з побутовими відходами в Україні за 2016», минулоріч лише 5,8% усього сміття в Україні було утилізовано: 2,71% – спалили, а 3,09% – відправили на переробку. За тим же звітом, у 2016 році у 575 населених пунктах впроваджували роздільний збір сміття, працював 1 сміттєспалювальний завод і 3 сміттєспалювальні установки. [3]

Таким чином існує проблемна ситуація, яка полягає в протиріччі між подальшим розвитком людства без шкоди навколишньому середовищу і успішним розв'язанням екологічних проблем, а саме розподілу та переробки сміття в Україні.

Основною групою людей, що підлягає дослідженню є студенти вищих навчальних закладів України. Студенти університету, а саме ті, які живуть у гуртожитках, не мають змоги сортувати сміття належним чином через застарілу систему сміттєпроводу, який не передбачає розділення сміття на фракції. Також головною проблемою залишається відсутність мотивації та розуміння того для чого взагалі це потрібно робити і чому це так важливо на сьогодні.

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти третього курсу факультету менеджменту та інформаційної безпеки Вінницького національного технічного університету. Об'єкт складається з 57 осіб, серед яких 21 (37%) чоловічої статі та 36 (63%) – жіночої, віком від 19 до 23 років.

Предметом соціологічного дослідження є ставлення студентів університету до сортування сміття.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати як студенти Вінницького національного технічного університету ставляться до сортування сміття та на основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення цієї проблеми.

Завдання соціологічного дослідження:

1. З'ясувати актуальність проблеми сортування сміття в Україні.
2. Проаналізувати рівень обізнаності молоді щодо грамотного процесу сегрегації відходів.
3. З'ясувати ставлення студентів до сортування та переробки сміття.
4. З'ясувати кількість студентів, які свідомо сортують сміття.
5. З'ясувати можливі причини відсутності ефективної сегрегації сміття.
6. З'ясувати ставлення студентів до існуючої інфраструктури сміттєпроводів та вивозу відходів.
7. Порівняти відповіді студентів, які мешкають в гуртожитках, винаймають житло, живуть з батьками та тих, які мають власне житло.
8. Розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми даного соціологічного дослідження.

В даному дослідженні, на основі представленого та проаналізованого матеріалу, висувається такі гіпотези:

1. Більшість студентів ВНТУ не беруть участі у сортуванні відходів через відсутність необхідної інфраструктури в місті.
2. Студенти не мають відповідних знань та навичок.

В листопаді 2017 року на території ВНТУ було проведено опитування студентів ВНТУ, факультету менеджменту та інформаційної безпеки, третього курсу у кількості 30 осіб. Серед них 11 осіб (37%) - представники чоловічої статі і 19 (63%) - представниці жіночої статі. Віком 19 років – 10 осіб (33,3%), 20 років - 11 осіб (36,7%), 21 рік - 4 особи (13,3%), 22 роки – 1 особа (3,3%) та 23 роки – 4 особи (13,3%). Серед опитаних 12 студентів (40%) проживає в гуртожитку університету, 9 студентів

(30%) проживає разом з батьками, 7 студентів (23,3%) винаймає житло і 2 студенти (6,7%) мають власне житло.

В ході даного соціологічного опитування були отримані такі результати:

За результатами відповідей на питання «Чи важливо на сьогодні сортувати та переробляти сміття?» менше половини (13 чоловік – 43,3%) опитаних вважають, що це актуально на сьогодні, для третини респондентів (11 чоловік – 36,7%) важко відповісти на це запитання і найменша частина опитаних студентів (7 чоловік – 23,3%) схильні до думки, що це нікому не потрібно. Отже, можна зробити висновок, що питання важливості розподілу відходів є актуальним для меншої частини опитаних респондентів.

За результатами відповідей на питання «Як Ви ставитесь до того, що з 2018 рік сортування сміття в Україні буде обов'язковим для всіх?» більше половини опитаних студентів (16 чоловік – 53,4%) виявились байдужими і відповіли, що їм це не цікаво, менша частина респондентів (13 чоловік – 43,3%) повністю підтримує і лише одна особа (3,3%) абсолютно не підтримує. Отже, можна зробити висновок, що для більшості опитаних студентів тема обов'язкового розподілу сміття є близькою і лише одна особа із всіх опитаних вважає, що такі нововведення можуть зробити їх життя складнішим.

На питання «Чи Ви сортуєте сміття?» переважна більшість респондентів (24 людини – 80%) відповіли «ні» і тільки 6 студентів із всіх опитаних (20%) відповіли «так».

На питання «Я не сортую сміття тому що:» дало відповідь 80% всіх респондентів та було отримано такі результати: рівно половина (15 чоловік – 50%) обрали варіант «це незручно через відсутність необхідної інфраструктури»; 4 особи із всіх опитаних (16,7%) вважають, що сміття не потрібно сортувати, адже його потім все одно не переробляють; трьом респондентам (12,5%) сортувати заважає лінощі і така ж кількість опитаних взагалі не знає як це робити; і лише для двох студентів (8,3%) сортування відходів – це занадто важко. Таким чином, можна зробити висновок, що рівно для половини опитаних головною причиною того, що вони не сортують сміття є відсутність відповідної інфраструктури.

На запитання «Чи навчали Вас у школі чи університеті як правильно сортувати сміття?» більше половини студентів (56,7%) відповіли –ні, студентам у кількості 8 осіб (26,6%) було складно відповісти на це запитання і лише шоста частина студентів (16,7%) відповіли – так. Таким чином, можна зробити висновок, що переважна більшість не отримала відповідних знань у своїх навчальних закладах.

За результатами статистичної таблиці двовимірного розподілу ознак (ознака 1 – сортує чи не сортує сміття, ознака 2 – отримання навичок сортування сміття в навчальних закладах) було отримано такі результати: Із 6 чоловік (20% опитаних), які сортують сміття 3 людини (50%) навчались робити це в навчальних закладах і така ж сама кількість не навчались це робити. У випадку із студентами, які не сортують сміття, 2 студенти (8,3% опитаних) навчались сортувати, 8 студентам (33,4%) важко відповісти на це запитання, та 14 студентів (58,3%) не отримували відповідних знань у навчальних закладах. Таким чином, можна зробити висновок, що навчання відіграє не значну роль у тому факті, що студенти сортують або не сортують відходи.

За отриманими результатами соціологічного дослідження можна зробити висновок, що гіпотеза була повністю підтверджена в частині того, що більшість студентів (80%) не бере участі у сортуванні відходів через відсутність необхідної інфраструктури в місті; гіпотеза спростована частково в частині того, що студенти не мають необхідних знань так навичок.

Рекомендації:

1. Запровадити в школах та університетах заняття, які сприятимуть підвищенню екологічної свідомості молоді та які зможуть систематизувати знання, які вони вже мають.
2. Проводити інтерактивні просвітницькі заходи (тренінги, семінари, дискусії), які будуть давати студентам необхідні навички та інструменти для захисту навколишнього середовища.
3. Удосконалити систему роздільного збору сміття у місті Вінниця.
4. Повністю змінити інфраструктуру пов'язану із роздільним збором відходів.
5. Поширювати серед студентів та усіх жителів міста ідею збереження навколишнього середовища та роздільного збору сміття шляхом соціальної реклами, «суботників», тематичних заходів та ін.

Дане соціологічне дослідження присвячене темі «Ставлення студентів ВНТУ до сортування сміття» є актуальним на сьогодні, адже проблеми екології та погіршення стану навколишнього середовища є важливими для сучасної людини. Якщо ми хочемо жити в цивілізованому,

культурному суспільстві, то повинні вміти брати відповідальність на себе, а особливо за сміття, яке самі і створюємо. Повторне використання відходів, а спочатку їх сортування – це один із найефективніших шляхів вирішення цієї проблеми. Об'єктом даного соціологічного дослідження є студентська молодь третього курсу ВНТУ факультету менеджменту та інформаційної безпеки у кількості 30 осіб. У ході дослідження було повністю підтверджено головну гіпотезу про те що студенти не беру активної участі у сортуванні відходів у переважній більшості через відсутність необхідної інфраструктури в місті; гіпотеза повністю не була підтверджена в частині того, що студенти не мають необхідних знань так навичок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сортування побутових відходів в гуртожитках [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://eco.com.ua/content/sortuvannya-pobutovikh-vidkhodiv-v-gurtozhitkakh>
2. Сортування сміття в Україні: вийти на новий рівень [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://ecology.unian.ua/1327494-sortuvannya-smittya-v-ukrajini-viyti-na-noviy-riven.html>
3. На часі [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://nachasi.com/2017/09/06/waste-faq/>
4. Слободянюк А.В. Методичні вказівки з дисципліни «Соціологія» [Електронний ресурс] / А.В.Слободянюк. — Вінниця:ВНТУ, 2016. — 24 с. — Режим доступу: <http://aslobodyanyuk.vk.vntu.edu.ua/file/9ef467d5d9a2d0ad748cdb11cbd98f36.pdf>.
5. Український інститут соціальних досліджень [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://www.uisr.org.ua/monitoring>
6. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві [Текст] / А. В. Слободянюк // Вісник Вінницького політехнічного інституту. - 2011. - № 1. - С. 16-20.

Подольчук Катерина Василівна – студентка групи МОФ-15(б) факультету Менеджменту та Інформаційної Безпеки Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: fm2mo15.podolanchuk@gmail.com

Слободянюк Анатолій Володимирович, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету, e-mail: soc_lab@rambler.ru

Podolanchuk Kateryna Vasylivna – student of Management and Information Security Faculty of Vinnytsia National Technical University, e-mail: fm2mo15.podolanchuk@gmail.com

Slobodyanyuk Anatoly V.- PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University, e-mail: soc_lab@rambler.ru

«ХИБНІ ДРУЗІ ПЕРЕКЛАДАЧА» В ТЕХНІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Стаття присвячена аналізу інтернаціональних слів і проблемам семантичного характеру, що пов'язані з ними. Розглядаються процеси вживання "хибних друзів" перекладача.

Ключові слова: інтернаціоналізм, запозичення, "хибні друзі" перекладача

Abstract

The article deals with analysis of internationalism and semantic problems. The processes of using "false friends" of the translator are considered

Keywords: internationalism, adoption, "false friend" of translator

Вступ

При прямому запозиченні будь-якого терміноелемента носії різних мов–реципієнтів звертають увагу на різні семантичні ознаки форми, яку вони засвоюють. Це призводить до семантичної невідповідності в різних мовах однакових лексичних одиниць. Лексичні паралелі можуть мати абсолютно однакову внутрішню форму лише при прямому запозиченні терміна з тієї мови, для якої ця лексична одиниця теж є словом іншомовного походження, запозиченим з третьої мови. В усіх інших випадках семантична невідповідність у більшій чи меншій мірі обов'язково має прояв. Виникають так звані «фальшиві (хибні) друзі перекладача» («ложные друзья переводчика», misleading word). Особливу небезпеку вони становлять при технічному перекладі, вводячи перекладача чи просто читача в оману помилковими асоціаціями з певними термінами рідної мови, схожими за зовнішнім виглядом, але відмінними за змістом. Специфічну групу становлять «фальшиві друзі перекладача» у споріднених мовах: укр. гора – болг. гора (ліс); укр. неділя рос. неделя; англ. also (також) – нім. also (отже); англ. gift (подарунок, дар) – нім. Gift (отрута); ісп. pomo (флакон) – рум. pom (дерево).

Основна частина

Е.Ф.Скороходько визначив основні причини виникнення «фальшивих друзів перекладача»[3]. Такими причинами випадкової схожості зовнішньої форми (при різній внутрішній формі) можуть бути: 1) використання однакових слів у різних мовах при утворенні термінів шляхом переносу назви; 2) асоціації первинного значення зі схожими ознаками різних об'єктів термінування; 3) надання переваги в різних мовах різним сторонам змістової структури міжнародних термінів. Труднощі для перекладу таких термінів полягають у тому, що перекладач, знаючи про наявність подібного лексичного елемента в рідній мові, помилково вважає його змістовим еквівалентом іноземного терміна, особливо якщо ці терміни мають щось спільне у значенні. Е.Ф. Скороходько називав часткові інтернаціоналізми відносними еквівалентами, розуміючи під ними терміни, що висловлюють поняття, родово відносно поняття, що висловлюється перекладеним терміном. «Фальшиві друзі перекладача» з числа міжнародних термінів Е.Ф. Скороходько розділив на групи залежно від їхнього походження: 1. Терміни, що набули у різних мовах різного значення через зміни значення при запозиченні (напр., boiler). 2. Терміни – «фальшиві друзі перекладача», що змінили значення значно пізніше, вже у мові-реципієнті, бо будь-який запозичений іншомовний термін з часом не сприймається як чужий елемент і в подальшому підпорядковується всім законам розвитку лексики даної мови, змінюючи значення подібно до корінних слів, і, таким чином, порушується змістова відповідність між даною парою термінів. 3. «Фальшиві друзі перекладача», що виникли через те, що те чи інше слово зазнало змін значення у мові-продуценті, в той час як у мові-реципієнті дане слово зберегло попереднє значення [1]. Інколи при запозиченні термін набуває вузького значення, інколи – навпаки, ширшого. Інколи значення переноситься на інший об'єкт за певними суміжними ознаками. Серед причин виникнення «фальшивих

друзів перекладача» Д.С.Лотте визначив такі: 1. Надання слову технічної визначеності, повної чи тільки у поєднанні з іншими елементами. 2. Звуження значення, тобто перенесення терміна з родового поняття на видове. 3. Розширення значення. 4. Зміщення значення (за аналогією). 5. Перенос терміна за зовнішньою аналогією.

Англійські загальнонаукові інтернаціоналізми набувають в науково-технічних текстах певну якісну специфіку. Вони збагачуються зв'язками, створюють нові словосполучення і часто потребують нових еквівалентів перекладу, яких немає у словнику. Це спричиняє труднощі при перекладі. Необхідно враховувати таку специфіку і уникати помилок перекладу. Таким чином, для адекватного перекладу необхідно знати закономірності і способи перекладу інтернаціональних слів. Інколи вживання інтернаціональних значень при перекладі англійських інтернаціоналізмів на українську мову приводить до порушення стилістичних норм мови і стилю української науково-технічної літератури.

Переклад інтернаціональних слів ускладнюється тим, що в сполученні з іншим словом воно набуває в науково-технічних текстах певну специфіку. Наприклад: *revolutionary changes in tube design* – значні зміни в конструкції труби; *massive tube failures* – сильні пошкодження труби, а не масивні пошкодження труби.

Інтернаціональні слова-прикметники *optimistic*, *pessimistic* перекладаються в науково-технічних текстах як "завищений" і "занижений" відповідно: *optimistic percent* – завищений процент; *theory is pessimistic* – розрахунок дає занижені результати.

Зустрічаються і "псевдо друзі у квадраті", наприклад: *instrument air*. Ми вже знаємо, що *instrument* означає "прибор, прилад", але повітря у приборах не використовується, тому термін "приладне повітря" не підходить – впоравшись з одним "псевдо другом", ми зіштовхнулися з іншим. І дійсно, у виробничих умовах зжате повітря використовується у пневматичних інструментах, але назвати його "інструментальним" було б некоректно, тому що він використовується у пневматичних регуляторах. Пневматичні регулятори відносяться до пневматичної системи автоматики. На підприємствах об'єднану службу, яка займається автоматикою і приборами, називають службою контрольно-вимірювальних приборів і автоматики (КВПіА). Тому точніше перекласти *instrument air* як "повітря КВПіА".

У багатьох випадках відповідне англійське слово має більше значень, з яких тільки одне-два значення є тотожними. Той факт, що часто подібні англійські слова характеризуються більш розгалуженою семантичною структурою, ніж відповідні українські слова, має важливі наслідки для перекладацької практики: переклад міжмовних омонімів з англійської мови на українську приховує у собі більше можливостей помилок, ніж переклад таких слів з української на англійську мову, тому що англійське слово може бути вжитим не у тому значенні, що омонімічне йому українське слово [2].

All examples are taken from actual texts. – Всі приклади беруться з даних текстів.

Прикметник *actual* в англійській мові має щонайменше 3 значення: "фактичний, реальний, дійсний; теперішній, сучасний; актуальний, той, що має значення"), а подібне за формою українське слово *актуальний* має тільки два значення ("важливий; нагальний, насущний"). Тому це слово можна вважати частковим інтернаціоналізмом.

The manuscript was apparently completed in 1990. – Рукопис було напевно завершено у 1990 році.

Слово *manuscript* в англійській мові має як іменник тільки одне значення "рукопис", а схоже за зовнішнім ознакам українське слово "манускрипт" означає "стародавній рукопис". Цей інтернаціоналізм є повним псевдо інтернаціоналізмом. Тобто, якщо у реченні йде мова про 1990 рік, а не про стародавні часи, то відповідник "манускрипт" тут недоречний, а тому перекладаємо словом *рукопис*.

This is dramatically illustrated by Ericcs. – Це ефектно ілюструється Еріксом.

Прислівник *dramatically* в англійській мові означає "яскраво, ефектно, вражаюче; сильно). Якщо перекладати це слово українською калькою "драматично", це буде означати "те, що характеризується драматизмом, напруженою обставиною". Але *dramatically* у сполученні з дієсловом *to illustrate* має перекладатися не як "драматично", а як "ефектно".

Thus, the issue that this addresses is far from trivial. – Таким чином, проблема, що досліджується, достатньо суттєва.

В англійській мові "trivial" має значення "звичайний, тривіальний; несуттєвий, незначний; обмежений; ненауковий, народний", а схожий прикметник "тривіальний" в українській мові означає "той, що втратив оригінальність, свіжість; вульгарний, банальний". Інтернаціоналізм *trivial* відноситься до часткових псевдоінтернаціоналізмів.

У всіх наведених вище прикладів ілюструється переклад псевдоінтернаціоналізмів. Багато з англійських слів мають семантичні відповідники майже однакового зовнішнього вигляду. З наведених вище прикладів перекладу інтернаціональної лексики аж ніяк не випливає висновок про те, що переклад такої лексики взагалі не припускає використання дослівного перекладу. Виключення подібної можливості з ресурсів перекладача було б рівнозначно збіднінню творчих прийомів його роботи. У ряді випадків перекладач має

повне право передавати кореневе значення слова буквально, але лише тоді, коли відчуття мови й досвід підказують йому, що пропонований їм переклад для даної конкретної ситуації саме і являє собою адекватну передачу думки оригіналу.

Висновки

Таким чином, поняття хибних друзів перекладача варто розглядати ширше, ніж зазвичай: це не лише міжмовні омоніми, а ті одиниці, де існує небезпека безапеляційного перенесення знань з однієї мови на іншу. Зокрема, це стосується аналогічних продуктивних словотворчих моделей в рідній та іноземній мовах, а, як відомо, правила словотвору є далекими від абсолютних. Перспективним є подальший пошук і нагромадження хибних друзів перекладача як в окремих словниках, так і, згодом, у словниках загального користування. Окрім прикладного напрямку, дослідження типів та чинників вживання хибних друзів перекладача дозволяє пролити світло на когнітивні аспекти перекладу, розкрити окремі закономірності перекладацького процесу. Можливе і подальше розширення цього поняття, зокрема, окрім словотвірної інтерференції та міжмовної омонімії, чільне місце в цій проблематиці займає міжмовна полісемія, що заслуговує окремої розвідки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Борисова Л.И. Ложные друзья переводчика научно-технической литературы. – М.: Всесоюзный центр переводов научно-технической литературы и документации, 1990. – 108 с.
2. Латышев Л.К. Технология перевода. – Москва: НВИ-Тезаурус, 2001. – 278 с.
3. Скороходько Э.Ф. Вопросы перевода английской научно-технической литературы. – К.: Издательство Киевского университета, 1963.

Міронова Вікторія Сергіївна — студентка групи Моз-14(б), факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: vsmironova0@gmail.com

Прадівлянний Микола Григорович — канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет

Науковий керівник: **Прадівлянний Микола Григорович** — канд. пед. наук, доцент кафедри англійської мови, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Mironova Viktoriya S. — Department of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: vsmironova0@gmail.com

Pradivlyanny Mykola G. — Cand. Sc. (Ped), Assistant Professor at the department of English, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Supervisor: **Pradivlyanny Mykola G.** — Cand. Sc. (Ped), Assistant Professor at the department of English, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

ПРАВОВА ГРАМОТНІСТЬ УКРАЇНЦІВ: ЇЇ СТАН ЗА ПІДСУМКАМИ ПЕРШОГО «ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ПРАВОВОГО ДИКТАНТУ» ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОКРАЩЕННЯ

Expert Legal Service Broker

Анотація

Проаналізовано рівень правових знань серед українців за підсумками соціального проекту «Всеукраїнського правового диктанту», що пройшов вперше в жовтні 2017 року. Цей проект запропоновано як інструмент, що здатний виявляти прогалини у правовій грамотності громадян України та за його підсумкам формувати пропозиції та відпрацьовувати інструменти, що дадуть можливість підвищення рівня правосвідомості громадян.

Ключові слова: правова грамотність, правовий диктант, правова освіта, правосвідомість, Експертна юридична служба, Expert Legal Service Broker.

Abstract

The level of legal knowledge among Ukrainians according to the results of the social project «All-Ukrainian Legal Dictation», which was held for the first time in October 2017, was analyzed. This project is proposed as an instrument that can identify gaps in the legal literacy of Ukrainian citizens and, on the basis of its results, formulate proposals and develop tools that will enable citizens to increase their sense of justice.

Key words: legal literacy, legal dictation, legal education, legal awareness, expert legal service, Expert Legal Service Broker.

Компанія «Експертна юридична служба» у жовтні 2017 році розпочала соціальний проект «Всеукраїнський правовий диктант» з питань юридичної просвіти громадян України. Того року проект охопив 9 міст України: від сходу до заходу і від півдня до півночі нашої держави. Цей проект визначив рівень правових знань громадян України у різних галузях права, таких як: здоров'я, особиста безпека, фінанси, соціальна сфера, особиста сфера. За результатами проекту середній показник по Україні трохи більше половини – 59%, що свідчить про низький рівень знань громадян про свої права.

Слід зазначити, що по регіонам, де пройшов соціальний проект «Всеукраїнський правовий диктант», розбіжності за рівнем правових знань не значні, а саме: Вінниця – 57%; Житомир – 60%; Одеса – 62%; Тернопіль – 58%; Маріуполь – 58%; Черкаси – 55%; Чернігів 58%; Львів – 58%; Київ – 57%. До першого «Всеукраїнського правового диктанту» долучилось 703 учасники із яких 80%, це молодь віком від 18 до 30 років. За гендерною ознакою до проекту долучилося більше жінок, це 60% від загальної кількості учасників.

За підсумками правового диктанту, кожен його учасник отримав: карту правового здоров'я, яка відображає його рівень знань в основних галузях права; Сертифікат учасника соціального проекту «Всеукраїнський правовий диктант»; мобільний додаток ELS, від компанії організатора, який дає право кожному отримати сертифікат на одну безкоштовну консультацію у всіх галузях права законодавства України, крім бізнесу.

Метою проекту є формування правової культури та правової грамотності, сприяння підвищення рівня знань та поінформованості громадян щодо реалізації та захисту своїх прав, гарантованих Основним законом та законами України. В межах цього проекту, громадяни не тільки отримують результати наскільки вони освідченні в галузях права, але інструменти, з допомогою яких вони зможуть підвищити свій рівень знань та вирішити свої правові питання, якщо такі у них є.

Компанія Експертна юридична служба, продовжуючи власний соціальний проект «Всеукраїнський правовий диктант», домовилась про співпрацю з Міністерством юстиції України, щодо взаємодії в організації правового диктанту у квітні 2018

Знаючи про те, що 2018 рік, Наказом Президента України №361/2017 від 14 листопада 2017 року, роком реалізації правопросвітницького проекту «Я маю право!», ми своїм проектом, який у квітні пройде у 15 містах України off-line, а з допомогою мобільного додатку та web-платформи на якій буде можливість скласти диктант on-line по всій нашій країні, зможемо створити карту правового здоров'я нашої держави та разом з Міністерством юстиції України відпрацювати пропозиції державним органам влади щодо покращення правової обізнаності наших громадян.

Всю інформацію по проекту кожен може легко знайти у соціальних мережах за хештегом #правовийдиктант та зареєструватися та стати учасником проекту 25-26 квітня 2018 року на сайті www.vpd.in.ua

Отже, перший Всеукраїнський правовий диктант показав, що рівень правової грамотності громадян України у середньому знаходиться на позначці 59%, це свідчить про те, що галузь права потребує подальшої просвітницької роботи, щодо покращення правової просвіти в суспільстві. Сам проект виявився дієвим інструментом, що привернув увагу суспільства до питань юридичної грамотності і виявився ефективною просвітницькою акцією, до якої у цьому році залучається це більше свідомих громадян та громадських організацій. Було випробувано інструменти з допомогою яких кожен громадянин може не тільки перевірити свій рівень правової освіченості, але й вплинути на його покращення, вирішивши як мінімум одне нагальне питання, в будь якій галузі права, крім бізнесу, що в цілому сприяє розвитку правової освіченості в нашому суспільстві.

Кащук Володимир Борисович – представник Expert Legal Service Broker, м. Київ, e-mail: vk@elsbroker.com

Kashchuk Volodymyr B. – representative of the Expert Legal Service Broker, Kyiv, e-mail: vk@elsbroker.com

ВПЛИВ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ НА ВИБІР ПРОФЕСІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано роль гендерних стереотипів у виборі жінками технічних спеціальностей. Стверджується, що розвиток держави потребує залучення жінок до роботи у STEM галузях. Одним з шляхів розв'язання проблеми є консолідація закладів освіти, бізнесу і громадських організацій для підтримки жіночого лідерства.

Ключові слова: гендер, гендерні стереотипи, STEM галузі, STEM коаліція, жіноче лідерство.

Abstract

The role of gender stereotypes in the choice of women in technical specialties is analyzed. It is alleged that state development requires women to be involved in STEM industries. One of the ways to solve the problem is to consolidate educational institutions, businesses and civic organizations to support women's leadership.

Keywords: gender, gender stereotypes, STEM industry, STEM coalition, women's leadership.

Сучасне українське суспільство потребує розвитку науки, освіти, сучасних галузей економіки, що сприятиме виходу держави з кризи. Технічні галузі (STEM-галузі: технічні, математичні, економічні і наука) сьогодні особливо потребують як фінансування, так і популяризації серед молоді. Нині інженерні спеціальності, математичні науки дедалі менше обирають молоді люди, особливо жінки, хоча в цих сферах рівень доходів є більшим. Як свідчить практика, дівчата і жінки часто виявляються більш відповідальними і успішними у цих галузях, не залучення їх у ці сфери спричиняє значні втрати для них самих і для економіки України. Які ж причини такої диспропорції у технічних галузях за статевою ознакою? Як покращити ситуацію із залученням жінок до технічних галузей?

В українському суспільстві, нажалі, ще існують гендерні стереотипи, які є стійкими, повторюваними, загальноприйнятими уявленнями (думками) про місце та виконувані ролі того чи іншого гендеру в суспільстві, а також про особистість людей тієї чи іншої гендерної ідентичності [1, с. 85]. Гендер – це змодельована суспільством та підтримувана соціальними інститутами система цінностей, норм і характеристик чоловічої й жіночої поведінки, стилю життя та способу мислення, ролей та стосунків жінок і чоловіків, набутих ними як особистостями в процесі соціалізації, що насамперед визначається соціальним, політичним, економічним і культурним контекстами буття й фіксує уявлення про жінку та чоловіка залежно від їх статі [2, с. 11].

Гендерні стереотипи, як спрощені, стійкі, емоційно забарвлені образи поведінки й рис характеру чоловіків і жінок, проявляють себе в усіх сферах життя людини: у самосвідомості, в міжособистісному спілкуванні, в міжгруповій взаємодії тощо.

У багатьох країнах світу уявлення про роль жінки суперечить активній життєвій позиції, тому багато жінок не намагається реалізовувати себе у сферах, які виходять за рамки традиційно жіночих. Умовно гендерні стереотипи можна поділити на три групи: стереотипи стосовно рис характеру і особливостей поведінки чоловіків і жінок; стереотипи, які стосуються змісту праці чоловіків і жінок (для жінок – діяльність обслуговуюча і виконавча, а для чоловіків характерна творча, організаційна і керівна діяльність); стереотипи, пов'язані з закріпленням сімейних і професійних обов'язків (для чоловіків провідні ролі – професійні, а для жінок – сімейні).

Жінка, яка проявляє свої здібності та бажає реалізовувати свій потенціал, часто приходиться до конфлікту з традиційними поглядами громади щодо її місця у суспільстві, у з власними уявленнями про себе як про особистість. Жінки працюють і, в той же час, несуть велику частину побутових обов'язків з догляду за дітьми. Жінки стикаються з дискримінацією при прийомі на роботу, при службовому переміщенні, що перешкоджає жінці реалізовувати себе як особистість.

Для повноцінного розвитку і самореалізації людині необхідно позбавлятися обмежень, які накладають традиційне стереотипне мислення на поведінку чоловіків і жінок. Проаналізуємо гендерні особливості здобувачів вищої освіти у 2016-17 н. р.. Так, за даними Державної служби статистики України, серед здобувачів вищої освіти у галузі STEM жінки складають 29,5%, чоловіки – 70,5%. За цими напрямками освіти у цих галузях в університетах академіях, інститутах у 2016-17 н. р. жінок більше у природничих науках, будівництві та архітектурі, інформатиці та обчислювальній техніці. Найменше – в біотехнологіях, інформаційній безпеці, ракетно-космічній техніці.

На питання, що найбільше приваблює жінок у галузях STEM, більшість відповідає, що цікавим є керівництво великим проектом, високий рівень оплати праці, а меншість обрала високу посаду. На питання, що перешкоджає жіночому лідерству, жінки зазначають, що це надмірне сімейне навантаження, не підтримка з боку чоловіків, наявність стереотипів у самих жінок і роботодавців, специфічний склад розуму жінок.

Гендерні ролі для чоловіків і жінок створює суспільство. Виникнувши у певних умовах ролі передаються із покоління в покоління. Уявлення про те, якими мають бути чоловіки та жінки, що є складовими їх успішного життя, закладаються ще у ранньому дитинстві. Тому ми повинні змінити ці гендерні стереотипи.

Інтеграція української держави у світове співтовариство вимагає переосмислення місця і ролі жінок у суспільстві, їх рівноправну участь у всіх сферах життєдіяльності і, зокрема, в політиці і державотворенні. Однак, сучасне становище чоловіків і жінок у суспільстві, суть гендерних стереотипів, поширених серед населення, офіційна гендерна політика дають підстави вважати, що це тривалий процес. Підґрунтям для такого висновку є стан гендерних відносин в економічній, соціальній, правовій та політичній сферах українського суспільства, а також стан громадської свідомості, де досі успішно відтворюється низка глибоко вкорінених гендерних стереотипів.

Які потрібно зробити кроки, щоб підтримати віру жінок у власних силах? Важливо підвищувати рівень культури і свідомості громадян, починаючи ще з дитинства. Потрібно створити систему гендерної просвіти, що включатиме семінари, тренінги як з жінками, так і чоловіками. Одним з головних компонентів є підтримка жінок з боку роботодавців, які і самі повинні позбутися гендерних стереотипів. Активну роботу у цьому напрямі проводить громадська спілка «STEM коаліція», яка пропонує менторську підтримку дівчат з боку успішних жінок з STEM-галузей, конкурси для дівчат, які прагнуть обрати технічні спеціальності [3; 4; 5]. У 2018 році Вінницький національний технічний університет (один з 20 організацій) підписав Технологічний пакт на підтримку жіночого лідерства у цих галузях, що є унікальним документом для України та Європи для консолідації зусиль навчальних закладів і компаній для підтримки жінок в технологічній сфері та сприяння розкриття їх потенціалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Воронцов Д. В. Гендерная социализация / Д. В. Воронцов // Гендерная психология : хрестоматия / сост. Е. Е. Ли. – Иркутск : Изд-во Иркут. гос. ун-та, 2010. – С. 83 -87
2. Мельник Т. М. Гендер як наука та навчальна дисципліна / Т. М. Мельник // Основи теорії гендеру : навчальний посібник. – К. : «К.І.С.», 2004. – С. 10–29.
3. ФСС підписав Технологічний Пакт, спрямований на розвиток жіночого лідерства в технологічних компаніях, організаціях та університетах. – Режим доступу : <http://eef.org.ua/fsye-pidpysav-tehnologichnyj-pakt-spryamovanyj-na-rozvytok-zhinochogo-liderstva-v-tehnologichnyh-kompaniyah-organizatsiyah-ta-universytetah/>
4. Денисюк С. Г. ВНТУ підписав Технологічний пакт з розвитку жінок у STEM-компаніях / С. Г. Денисюк // Імпульс. – 11 березня 2018 року. – Режим доступу : http://impuls.vntu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=4621%3A-stem-&catid=9%3A2014-02-09-08-50-23&Itemid=1&lang=en.
5. Розвиток жінок у STEM-компаніях: думки Вінниці. – Режим доступу : <http://careerhub.in.ua/rozvitok-zhinok-u-stem-kompaniyakh-dumki-vin.html>

Денисюк Світлана Георгіївна – доктор політичних наук, професор кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com.

Denisyuk Svitlana G. – Doctor of Political Science, Professor of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com.

ФІЛОСОФІЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У цій статті розглянуто питання філософії в відеоіграх. Наведена історія дослідження даного питання, наведено приклади деяких ігор та розглянуті теми які вони підіймають.

Ключові слова: Філософія, психологія, культура, відеогра, метафоричний зміст.

Abstract

This article discusses the philosophy of video games. The history of this issue is given, examples of some games and topics that they raise are given.

Key words: philosophy, psychology, culture, video game, metaphorical content.

Вступ

Комп'ютерні ігри як соціокультурний феномен повсякденності відноситься до числа актуальних проблем сучасної науки, тому що являють собою унікальний продукт розвитку техніки і самосвідомості сучасної особистості, зведення в єдине ціле, здавалося б, не зводяться один до одного елементів людської культури: понять добра і зла, життя і смерті, розваги і навчання, теорії та практики, потреби і реальної можливості, і т.п. Причому, поєднання протилежностей не є в даному випадку чимось абсурдним і фантастичним. Навпаки, гра містить в собі всі необхідні передумови для природного розвитку особистості і культури суспільства.

Комп'ютерні ігри - диво двадцятого століття і розвиток ігор триває. Чим досконаліша техніка, тим менше вона накладає обмежень - тим точніше будуть популярні ігри відображати потреби і властивості людської душі. Немає сумнівів, що нові ігри дозволять більш виразно говорити про відносини свідомості і несвідомого, про зорове сприйняття і архетипи, про неясні та неочевидні явища в психіці, на які поки просто ніхто не звертає уваги. У будь-якому разі, на сьогоднішній день комп'ютерні ігри – одне з найновіших джерел інформації психологічного характеру.

Комп'ютерні ігри стали однією з найбільш великих і розвинених сфер практичного застосування психології: вони інтенсивно використовують психологічні знання і методи, а сучасна людина частіше грає, ніж бере участь в політичних виборах або звертається до психотерапевта.

Ключовими положеннями теорії гри в працях зарубіжних і вітчизняних учених є поняття гри в історичному і філософському аспектах [1]. Г. Спенсер вважав, що гра біологічно абсолютно марна і безцільна. І у людини, і у тварин гра необхідна для того, щоб розрядити зайву накопичену енергію. Ця енергія шукає виходу в безцільній діяльності. Однак Ф. Шиллер вказував на те, що гра пов'язана з духовною сутністю людини, а саме з естетичними переживаннями. Шаллер, Лацаус, Штейнталь запропонували теорію активного відпочинку, згідно з якою людина, втомлюючись від роботи, потребує як фізичного так і психологічного відпочинку. Психологічний відпочинок може бути реалізований тільки в активності. Активність повинна бути вільна від відчуття необхідності, тобто не повинна бути пов'язана з роботою, тобто, повинна мати форму гри. Гросс, на відміну від Спенсера, вказував на те, що ігри не є безглуздою і марною діяльністю, навпаки, вони служать засобом вправи і розвитку органів руху та органів чуття. Відповідно до сучасних уявлень, гра, як особливий вид діяльності, має наступні особливості:

1. Гра - це вільна діяльність, оскільки поза волею грає, вона не має ніякого сенсу.
2. У грі завжди присутній елемент «несправжності»
3. Ігри мають обмеження в часі і просторі.
4. У грі є правила, і за їх невиконання накладаються санкції на гравців.

5. Гра характеризується наявністю напруги, пов'язаної з присутністю шансу на виграш/програш, непередбачуваності.

Люди грають в ігри, тому що вони дозволяють задовольнити одну з базових потреб людини - потребу досягати вершин в освоєнні якого-небудь навичку, навіть якщо цей навик не потрібен для реалізації основних життєвих цілей. Ігри допомагають людям (і особливо дітям) тренувати мозок і відчувати себе безпечно у випадку програшу. Саме тому наш мозок і дарує нам те саме відчуття задоволення, коли ми граємо в ігри. З цих ідей та досліджень повільно стала поставати нова дисципліна – «Філософія комп'ютерних ігор»

Філософія комп'ютерних ігор - молода дисципліна, яка намагається зрозуміти, чому геймери поведуться саме так, чим приваблюють людей відеоігри, і що це, в кінцевому підсумку, взагалі таке. Філософія відеоігор виникла в 80-х роках минулого століття в США в рамках вивчення ЗМІ при вивченні комп'ютерів як медійних засобів. Однак цей підхід фокусувався не на розумінні самих ігор, а на схожості комп'ютера та інших медійних засобів. Ігри як ігри стали вивчати вже в Європі в кінці 90-х років. Перш за все, ігри стали вивчати в рамках нарратології, традиції якої в Європі дуже сильні. Відповідно до цього підходу, все культурні об'єкти суть не що інше як тексти. Тобто кіно, телебачення, живопис - це все в певному порядку побудовані тексти. Більш того, сама реальність є текстовою, знаковою, ми її читаємо. Ігри також виявляються таким особливим чином організованим текстом, ключову роль в якому грає наратив. У 1999 році уругваєць Гонсало Фраска придумав інший підхід - людологію (від лат. Ludus, гра). Він зводив ігри не до наративу, а до геймплею, тобто до процесу гри. Відповідно до цього підходу відеогра - це в точності правила, яким вона підпорядковується, разом з варіативністю і змагальністю. Ці основні компоненти гри виділив данієць Джеспер Джуул в 2003 році. Цей підхід хороший тим, що вловлює важливий аспект відеоігор - вони націлені на виграш, отримання досягнень, гравцеві постійно необхідно переходити на новий рівень. Але, з точки зору такого підходу, багато ігор виявляються по суті однією грою. Наприклад, різні RPG. Принципи людології були оскаржені самими розробниками, починаючи, як мінімум, з ігор студії Tale of Tales. Вони хотіли робити ігри-об'єкти мистецтва, ігри з деяким загальнолюдським посланням. Так з'явився нередукціоністський підхід, суть якого полягає у вивченні ігор на різних рівнях, різними методами. Ключову роль в цьому підході зіграла стаття американця Яна Богоста «Безладність відеоігор»[2]. У ній Богост виділяє п'ять рівнів розгляду відеоігор (прекрасно розуміючи, втім, що при бажанні їх можна виділити і більше). Перший рівень - рівень сприйняття. Головний герой тут гравець. Тут можна вивчати вплив ігор на психіку. Другий рівень - інтерфейс, тобто те, що гравець бачить. Третій рівень - рівень функції, тобто те, чого гравець не бачить, але що дозволяє реалізовувати ігрові правила. Четвертий рівень - це код, тобто гра як програма. Нарешті, останній, п'ятий рівень - рівень самої платформи. Всі рівні взаємопов'язані. Таку філософію відеоігор використовують, наприклад, для вивчення і подальшого застосування так званої Гейміфікації. Гейміфікація - це процес проникнення відеоігор, окремих процедур і практик, їм властивих, у різні сфери життя - від нашого звичайного життя до науки і бізнесу.

Комп'ютерна гра дозволяє, по-перше, задовольнити потреби в пізнанні, по-друге, прожити в інший, привабливій формі ситуації і події, які він не може здійснити в реальності, по-третє, сформувати в собі необхідні стани, переживання і навички. Можливість анонімного прийняття рішення і багаторазове використання конкретної ігрової ситуації характеризують комп'ютерні ігри як універсальний засіб придбання символічного досвіду, як своєрідний тренажер людських навичок і умінь, необхідних для вирішення завдань людської життєдіяльності.

Філософія – самоіронічна сфера людського духу. У неї є багато гарних відповідей на людські запити, але часто бракує доказів їх правдивості. Сама суть філософії зводиться до постановки фундаментальних для людства питань - наприклад, «Що таке істина?». Вона змінює людські долі парою ємних фраз, але не рухає прогрес епохальними відкриттями. Вона породила біологію, психологію та фізику, але сама не має чіткої методології (точніше тут наявні численні методології). Численні філософські течії не тільки не дають в сукупності більш-менш єдиної картини світу, але і роз'єднують людей. Філософія - це система життєвих цінностей для одних, пафосна «болтологія» для інших і безодня ідей для третіх. Творці кіно, книг, картин і вже тим більше ігор не могли пропустити таке джерело концепцій. Здавалося б, все просто: надай своїй грі філософський підтекст - і навколо неї розгоряться бурхливі дискусії. Тоді гра буде розбурхувати не одне покоління геймерів, про що живо свідчить приклад Planescape: Torment. Але привернути свою увагу вдається одиницям. Хоча увійти в історію намагаються багато хто. Одні використовують філософію в якості маркетингового

гачка для шукаючих істини гравців. Інші щиро намагаються підвести під свою гру потужну базу, але бути Імануїлом Кантом дано не кожному. Для більшості ж філософія залишається збіркою вічних питань, які будуть актуальні навіть під час забудови Альфа Центавра «Макдоналдс». Такі розробники просто створюють ігри і не намагаються нав'язувати любов до мудрості. Про проекти з філософським підтекстом і їх цінності для геймерів ми і поговоримо.[3]

Дослідження та приклади

The Talos Principle. Багато розробників вірять що їх проекти повинні не тільки розважати, а й розвивати. Вони прекрасно знають, що більшість геймерів через призму віртуальності пізнають світ. А в реальності це ж закликає робити філософія. Свідомо чи ні, але студії іноді примудряються закласти в свої проекти безліч всіляких філософських концепцій в зручному для гравців форматі. The Talos Principle - яскравий тому приклад. Це гра-головоломка заснована на просторовому мисленні і непогано випробовує інтелект. Мало того, вона цікава, красива і багата на цитати найсвітліших голів, з чийми працями в іншому випадку ви могли б і не ознайомитися. Складно повірити, що таку річ зробили автори лихого бойовика Serious Sam. Однак The Talos Principle – рідкісна перлина навіть серед інтелектуальних ігор. Більшість розробників обмежуються тим, що роблять філософські питання відправною точкою для своєї історії. Так, Bioware побудували серію Baldur's Gate на вічно актуальній темі боротьби за владу і межі дозволеного в ній. Студія навіть зробила міні-сцену з діалогом явного Ніцшеанця і послідовника Канта, щоб наочно відобразити філософський підтекст гри. Шкода, що цим вона і обмежилася: якби для захоплення божественного трону треба було вирізати пару сіл, то етичні питання, порушені в діалозі, встали б перед гравцем в повний зріст. Рольовий аспект BG став би набагато глибшим і викликав би ще більший ажіотаж серед гравців. Вчинити так жорстоко, нехай і відносно купки пікселів, під силу далеко не всім. Для гри «Тургор» студії Ice-Pick Lodge філософія, навпаки, наріжний камінь всього і вся. Половина їх розробок зводиться до пізнання чогось слабо пізнаваного - і часом це може стати проблемою. У той час як Bioware спиралася на всім відому концепцію «страшний той, хто жадає влади», Ice-Pick Lodge описували душевний стан творця в грі метафорі «Тургор» 2008 року. Суть того, що відбувається для багатьох так і лишилася загадкою, хоча сама концепція була чудова. «Тук-тук-тук» спіткала схожа доля. Однак з «Мор. Утопією» Ice-Pick Lodge не прогадали. Окрім цікавої історії та опрацьованих персонажів, вона виділялася зрозумілим філософським посилом - гра була присвячена дослідженню питання «Що робить нас людьми?». Закласти в сюжет хоча б одну філософську тезу так, щоб її зрозуміла більшість, - титанічна і не завжди корисна праця. В іграх на кшталт The Talos Principle це виправдано. Але з філософією легко перемудрувати, як видно по роботах тих же Ice-Pick Lodge. Студія Bioware і їй подібні за філософською глибиною особливо не ганяються. Вони просто беруть ідею і будують на ній сюжет. Пофілософствувати так, щоб залишитися зрозумілим, хочеться всім, але вдається небагатьом, і тому вартість таких ігор-метафор дуже висока.

The Witness. Джонатан Блоу вже випускав відмінну головоломку з безліччю філософських питань - Braid. В The Witness, розробка якої зайняла майже сім років, він змінив підхід: тут немає чітко вираженої думки - те, що відбувається в грі має безліч тлумачень. Силами нової команди Блоу зробив гру-метафору, яка поєднуватиме інтелектуальність The Talos Principle і нішевість Beyond: Two Souls. Познайти з нею повинен кожен, але зрозуміють її далеко не всі. В The Witness немає сюжету, а є лише думка і її втілення - острів. Створюючи цю гру зі специфічним незграбним дизайном, Блоу намагався уявити, що бачить людина під час коми або клінічної смерті. На цю ідею працює все. Наприклад, тут немає музики, а є лише звуки. Стук кроків, який для гри записали в тисячі варіацій, за версією деяких гравців, символізує серцевий ритм. Навколишній світ повний фарб, але в ньому немає життя - лише застигли і часом приховані образи чи спогадів, чи думок і прагнень. The Witness подібна до спостереження за квітучою сакурою. Для одних це медитативна прогулянка по закутках свідомості з приємними зупинками у вигляді пазлів і хитро захованих образів. Для інших - одноманітне і досить специфічне заняття. Філософствувати подобається не всім, і величезний розкид в оцінках The Witness тому свідчення.

The Stanley Parable. Класика віртуальної філософії. Візуальні романи за межами Японії зустрічаються не дуже часто. Так що The Stanley Parable не зміг би загубитися серед тисяч колег по

жанру. Їх просто немає. Деві Ріден зробив цю гру з чистої цікавості, і ідея виявилася настільки хороша, що він втілює її в повноцінний проект. Ігровий процес The Stanley Parable гранично спрощений - тут потрібно лише відкривати двері, натискати кнопки та зрідка перетягувати предмети. Подібна нехитрість зазвичай показує недосвідченість розробника, але тут вона стала ідеальним художнім прийомом, так як одна з ключових тем гри - природа прийняття рішень. The Stanley Parable піднімає і безліч інших цікавих тем - необхідність проходження долі, сутність волі і свободи, людське життя і місце в ній Бога. Роль останнього в грі виконує оповідач. Він оповідає про дії гравця в минулому часі і починає проявляти невдоволення, якщо піти йому наперекір. За свавілля «голос» може покарати смертю, але слідування його вказівкам точно призведе до швидкого кінця гри. Яким шляхом слідувати і хто правий в цій суперечці - вирішувати тільки гравцеві. Єдино вірних рішень в The Stanley Parable немає. Їх багато, і всі вони по-своєму вірні. У своєму проекті Деві Ріден постарався відповісти на багато питань, включаючи найважливіший: «Що є наше життя?». І, здається, у нього це вийшло.

Grim Fandango. Стоп віртуальної філософії Grim Fandango - гра знакова з багатьох причин. У ній іскрометний гумор, прекрасний сюжет, яскраві персонажі і чудова музика. Розкішний дизайн ігрового світу поєднує в собі риси кінонуара і стилістику мексиканського Дня мертвих. Grim Fandango створив легенда ігрової індустрії і жанру квестів Тім Шейфер. Хоча в недавньому перевиданні розробники обмежилися лише поганою переробкою графіки, у гри як і раніше немає конкурентів за якістю історії, свіжості гумору і градусу злободенності. І це при тому, що вона вийшла майже двадцять років тому. Дія Grim Fandango відбувається в потойбічному світі, так що філософська основа цієї гри - роздуми про смерть. Але цим справа не обмежується. Тут отримує своєрідну відповідь навіть знамените питання із Planescape: Torment «Що може змінити природу людини?». Крім цього, Тім Шейфер сховав в Grim Fandango безліч відсилань до поп-культури. Цей проект подібний Смерті, яка танцює Фанданго під стукіт власних кісток і гітару Пітера Макконнела, - кумедний і лякаючий одночасно. Унікальний.

Один з улюблених прийомів розробників на даний момент це показувати деякі речі під абсолютно іншим кутом. Особливо ретельно розробники підходять до розробки ігор про війну. Варто згадати дві гри які найкраще описують і показують що війна це не тільки солдати та безстрашні бійки між ними а й нещасні цивільні люди.

This War of Mine, не всі хто воюють солдати. Гра яка вийшла в 2015 році і навела не мало ажіотажу серед гравців. Суть проста, на дворі війна, у вас є три звичайних людини під керівництвом, які хочуть вижити. Ваша задача пережити 33 дні. Що ж показує ця гра, і чим унікальна вона в своєму роді? По перше вона дуже гарно показує жахи війни для звичайних людей. Когось війна залишає без домовки, когось без рідних, когось без їжі. Для когось це лишень час наживитися на чужому горі чи почати робити все що завгодно. Кожна людина тут сама за себе. І навіть священник, який здавалося вчора приймав купу прихожан і допомагав знедоленим готовий нанести удар в спину якщо від цього буде залежить його життя та життя його рідних. Головне питання постає тоді коли вперше приходить робити вибір. Чи готові ви наприклад вбити людину для того щоб дістати їжу, чи готові допомогти комусь ризикнувши собою, чи готові ви пригріти когось у вашому сховищі хоча їжі ледь вистачає на вас трьох?

Valiant Hearts: The Great War. Відвага можлива і без вбивств. Сюжет Valiant Hearts ґрунтується на листах з фронту Фелікса Шазала, французького солдата і, прадідуся одного з розроблювачів. В основу лягла перша світова війна. Історія розповідає про чотирьох абсолютно різних героїв. Літній фермер Еміль і його зять, етнічний німець Карл, обидва потрапили на війну. Обидва з примусу і тому опинилися по різні боки фронту. Тепер головне для Емілі - знайти Карла і переконатися, що він живий і з ним все в порядку. А Карл мріє лише про одне: повернутися додому, до дружини і маленького сина. Бравий доброволець, американець Фредді, навпаки, відчуває себе в гущі бою як риба в воді. Але і його привели на війну не пошуки слави і почестей. У нього - особисті рахунки з німецьким генералом, бароном фон Дорфом. А вдома у Фредді залишився молодший брат, і військова машина вже підбирається до нього: коли Америка вступить у війну, молодший теж відправиться в Європу. Анна навчалася в Парижі і мріяла стати ветеринаром. Але тепер їй доводиться

рятувати поранених, витягуючи їх з поля бою. Вона не хотіла воювати, але її батька, бельгійського вченого, схопили німці. Зараз він знаходиться в ставці фон Дорфа, займається розробкою вбивчих машин. Не можна залишати його там.

З чотирма героями ми проходимо через всю війну на Західному фронті, з першого її дня і до останнього. Ці чотири долі переплітаються, як цівки зливи на склі: герої зустрічаються і розлучаються, рятують один одного і втрачають, справляються з труднощами разом і нарізно, намагаються вижити і піклуються про друзів. Ці слова належать до них: доблесні серця, Valiant Hearts, рядок з вірша Джона Аркрайта, який було присвячено полеглим ірландцям, але став гімном і реквіємом всім жертвам першої світової.

Висновок

Як ми бачимо саме поняття філософії комп'ютерних ігор вже не нове. Воно активно розвивається і навіть підтримується деякими вченими. Чи є майбутнє у цієї дисципліни? На мою думку так, гарна гра це як гарна книга. Її можна просто прочитати, а можна вдумливо проаналізувати весь посил автора який він намагався донести. В майбутньому, можливо, ми впровадимо в нашу систему освіти навчання за допомогою відеоігор. І філософія, на мою думку, стане одною із перших наук яка може використати цей вид розваг для чогось корисного.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. IanBogost [Електронний ресурс]:VideogamesareMess// Режим доступу:http://bogost.com/writing/videogames_are_a_mess/ (дата звернення 18.02.2018) – Назва з екрана.
2. Rusnauka[Електронний ресурс]:ПРАКТИЧЕСКОЕ ПРИМЕНЕНИЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ В РАЗРАБОТКЕ КОМПЬЮТЕРНЫХ ИГР// Режим доступу:http://www.rusnauka.com/24_PNR_2014/Psihologia/7_176668.doc.html/ (дата звернення 18.02.2018) – Назва з екрана.
3. NeroHelp[Електронний ресурс]:Место философии в играх// Режим доступу:<http://nerohelp.info/8883-philosophy-game.html> (дата звернення 18.02.2018) – Назва з екрана.

Ільчук Дмитро Русланович – студент групи РТр-14б, факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail Demabels@gmail.com

Науковий керівник: **Теклюк Анатолій Іванович** – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, директор Головного центру виховної роботи ВНТУ, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail gcvr216@gmail.com

Ilichuk Dmytro Ruslanovich - student group RTR-14b, faculty of infocommunications, radio electronics and nanosystems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail Demabels@gmail.com

Supervisor: **Anatoliy Ivanovich Teklyuk** - Candidate of Philosophy, Associate Professor, Department of Philosophy and Humanities, Director of the Main Center for Educational Work VNTU, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail gcvr216@gmail.com

ФІЛОСОФСЬКЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК ТЕРАПІЯ ДУХУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Запропоновано розгляд філософського консультування як одного з напрямків сучасної філософії, терапії духу людини. Визначено, що розв'язання екзистенційних проблем сучасної людини можливе за допомогою професійного філософського аналізу та мистецтва ставити питання.

Ключові слова: філософія, аргументація, метафізика, скептицизм, природа людини

Abstract

The article proposes the consideration of philosophical counseling as one of the directions of modern philosophy, therapy of the human spirit. It is determined that solving the existential problems of a modern person is possible by means of professional philosophical analysis and art to raise questions.

Keywords: philosophy, argumentation, metaphysic, skepticism, human nature

Вступ

Філософія глибоко вкорінена в природі людини. Вона дозволяє індивідам вийти за межі їх життєвого досвіду, трансцендувати свою самість по той бік повсякденності. Трансценденція в метафізичну реальність, в світ сутнісних відносин забезпечує терапевтичний ефект філософії.

Результати дослідження

Історія філософії свідчить, що філософія доволі часто включала в себе терапевтичний компонент. Варто пригадати Епікура, який своєю філософією намагався позбавити людей від трьох видів страху: від страху перед богами, необхідністю і смертю. Його аргумент – «Смерть не має до нас жодного стосунку: коли ми є, то смерті ще немає, а коли смерть приходить, нас вже немає» [1, 438] – і дотепер вражає і певною мірою дійсно заспокоює.

Життя наповнюється жахом, і в цей момент людина пристає глибинам своєї душі, ховається туди, мов равлик. Навіть за таких обставин філософія виконує роль лікаря людської душі. Адже, коли скептицизм закликає утримуватися від суджень, його настрій і пафос виправдані перш за все за умов соціального та метафізичного струсу, коли буття провалюється й руйнуються звичні цінності. Скептицизм мовить: «Не поспішайте визначати феномени, все так не певно і багато чого не зрозуміло» [2, 103]. Філософія скептицизму пропонує людині бути обережніше в гносеологічному морозі. Така філософія набагато мудріша самовпевнених ідеологій, що поспішають надати вичерпну оцінку буттю, що зрушилося.

Філософія глибоко вкорінена в природі людини. Для homo sapiens не дивно міркування про сутність речей. Нажаль, багато хто втрачає цю здатність і власне бажання розмірковувати. Запаковані в стандарти сучасного соціуму, люди втрачають радість живого мислення. Однак, якщо людина бажає залишатися людиною, та просто здоровою, їй потрібно філософувати, тобто розмірковувати, мислити про сутність речей. Інакше кажучи, філософія забезпечує відповідність сутності і існування людини. Філософія – фактор порятунку людини.

Якщо філософські знання про сутність створюють для людського духу, за Гегелем, «вікна в абсолютне», важливо припустити, що саме завдяки такому зв'язку людина здатна набути нового емоційно-інтелектуального стану. Вочевидь, реальний зв'язок з безмежною сутністю буття позбавляє індивіда від тотальної самотності, дозволяє побачити інші смисли існування та відкриває істину про актуальність безсмертя.

Завдяки філософії людина виходить за граничне життєве коло, трансцендує себе за межі повсякдення. Терапевтичний ефект філософії забезпечується саме таким переходом людини в метафізичну

реальність, в світ сутнісних відносин.

1. Філософія, під таким кутом зору, демонструє обмеженість різних форм психоаналізу і психотерапії, акцентуючи увагу на невідповідності їх методологічних постулатів.
2. Філософія в змозі асимілювати результати, приміром, психологічних спостережень з тим, аби створити досконалу теорію душевного життя людини.
3. Можливо, насамкінець, говорити про можливість філософської терапії, або терапії людського духу за допомогою філософії.

Філософія в історичній перспективі і в актуальному розвитку далеко не завжди виконує суто професійні задачі дослідження чистої ґносеології або специфічні теми, орієнтовані на філософів й зрозумілі лише їм. Повсякчас філософи звертались до простих людей, в діалогах давали їм поради з приводу їх життєвих колізій, заспокоювали їх, якщо люди страждали. Сократ, що вільно дискутує з друзями на прогулянці; Сенека, що намагається знайти правильні слова для своїх листів Луцилію або для свого «Втішення до Гельвії» [3, 24]. Що є метою таких діалогічних та написаних зусиль? Допомога іншим втому, аби обміркувати свої проблеми, набуті такий досвід, що забезпечить кращий стан духу та спокій душі.

Сучасне філософське консультування розвивається в багатьох країнах наразі. Його можна розглядати як терапію і в той же самий час як пораду, підтримку. Будь-хто, прагнучи філософської поради, зважається на це, намагаючись розв'язати свої екзистенціальні проблеми, втрату смисла життя й конфлікту цінностей. Такі проблеми – не патологія, але вони потребують професійного втручання.

Філософське консультування зміцнює автономію особистості, вдосконалює інтелектуальні здібності, занурює людину в філософське дослідження за єдиної мети – розвитку інтроспекції задля кращого розуміння внутрішнього Я [4, 47]. Окрім того, екзистенція – це реальність, яка має свою динаміку, може бути конструктивною і деструктивною для всіх форм буття. Вірно говорити про феномен активності людського духу, розуму, почуттів, раціонального та ірраціонального компонентів, коли наш дух здійснює безпосередній вплив на зовнішній світ та самого себе. Вірно сказати, що існує екзистенціальне поле особистості, поле людського духу зі складною структурою. Вочевидь, такі складники особистості потребують науково-філософської рефлексії й корекції за необхідності. Таку мету в змозі виконати філософське консультування як терапія духу.

Висновки

Філософське консультування – один із напрямків практичної філософії, що виник наприкінці 20 століття в країнах Європи. Ідея полягає в проясненні свідомості людини. Основним інструментом є питання. Подібно до Сократа, сучасний філософ-консультант майстерно володіє мистецтвом ставити питання задля того, аби побачити проблему, допомогти побачити, здивуватися й примусити мислити. Філософ-консультант вміє працювати з думкою. Він допомагає знову побачити забуте, зрозуміти, що примушує людину до вчинку. Такий делікатний інструмент можна застосовувати в різних царі—нах. Питання повертають людину до самої себе і можуть перевернути світ.

Результатом стає формування логічного і критичного мислення, вміння працювати з екзистенційними проблемами, розвиток умінь позбавитися від аргументаційних помилок та їх інтерпретацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов. Философское наследие — М: Мысль, 1979. — 619 с.
2. Hume David. A Treatise of Human Nature. — Dover Publications; Philosophical Classics. New edition — NY. 2003. — 4—80 p.
3. Сенека Л. А. Утешение к Гельвии // Фаррер Ф. В. Искатели Бога /Пер. с англ. — СПб. — 1907. — 231 с.
4. Бренифье О. Что такое жизнь? — М: Клевер-медиа-Групп, 2014. — 96 с.

Головащенко Ірина Олегівна — канд. філос. наук, доцент кафедри філософії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, Україна

Holovashenko Iryna — PhD, Associated professor of the Department of Philosophy, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : irolho@gmail.com

РОБОТИ ТА ЛЮДИНА: ПЕРСПЕКТИВИ І ЗАГРОЗИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проведений огляд матеріалу, який присвячений різним аспектам розвитку робототехніки. Виділені загрози в подальшому житті людини.

Ключові слова: робот, закони робототехніки, техніка, технічний прогрес.

Abstract

A review of the material devoted to various aspects of the development of robotics has been conducted. Allocated threats in the future human life.

Keywords: robot, laws of robotics, technique, technical progress.

За останні роки було опубліковано велику кількість монографій і статей, які присвячені різним аспектам розвитку робототехніки. Серед них можна виділити статті Д. Мамонтова «Етичні проблеми роботів: як порушити закони робототехніки», П. Бризгалова «Концептуальні проблеми робототехніки», С.А. Васюговой і А.Б. Ніколаєва «Проблеми сучасної промислової автоматизації, аналіз процесів моделювання та програмування промислових роботів на основі розробленої моделі робота», статті під назвою «Проблеми сучасних роботів маніпуляторів», «Самосвідомість роботів», «Навчання роботів людським рухам». Як наголошується в статті Д. Мамонтова і статтях «Самосвідомість роботів» і «Навчання роботів людським рухам» однією з головних проблем, які стоять перед сучасною робототехнікою, є те, що роботи до сих пір не можуть накопичувати досвід, розвиватися, відтворювати свої копії, розпізнавати мову людини і його жести, також можливість робота наслідувати людським рухам. Друга важлива проблема полягає в тому, що наука не зможе відповідати потребам робототехніки. Все частіше створення нових роботів гальмується саме через те, що не створені ті чи інші технології, інструменти і т.д., про це йдеться в статті «Проблеми сучасних роботів маніпуляторів». Також залишається проблема високої вартості компонентів і великих габаритів джерел живлення. Тому майбутнє робототехніки все ще залишається кілька туманним.

Робототехніка є актуальною тому що може полегшити людську працю. Роботи часто можуть виконувати завдання краще і швидше ніж людина. Наприклад, роботизовані пристрої використовують для проведення медичних операцій, за їх допомогою операція може проходити менш інвазивно. Також роботи дозволяють замінити працю людини в несприятливих умовах, наприклад при радіоактивному зараженні, пожежі та інших несприятливих факторах.

«Вперше слово «робот» з'явилося в п'єсі чеського письменника Карела Чапека, написаної ним у 1920 році і носить назву «R.U.R.» («Россумские универсальные роботы»). Саме в цей період робототехніка набуває сучасного вигляду. Таке стало можливе тільки з розвитком електротехніки та електроніки. Роботами тут називали механічних людей. З розвитком робототехніки визначилися три види роботів: з жорсткою програмою дій; керовані людиною-оператором і з штучним інтелектом (іноді звані інтегральними), які діють цілеспрямовано ("розумно") без втручання людини [1].

В пошукових системах сьогодні також можна знайти багато різних визначень поняття робот. Виділимо з них ще два, відмінних від вже наведеного вище:

1. Робот (в звичайному розумінні) - це механічний пристрій, призначений для автоматичного виконання операцій [2];

2. Робот або Бот (часто використовується в мережі жаргонне скорочення) - спеціальна програма, що виконує автоматично і / або за заданим розкладом, дії через ті ж інтерфейси, що і звичайний користувач [3, 4];

Як бачимо, роботами називають і програми автоматичної розсилки електронної пошти, і маніпулятори, призначені для автоматичного підйому важких вантажів, і різні самохідні візки і всюдиходи.

Історія роботів розпочинається із ідеї про створення людиною живої істоти. Якби людина змогла це зробити, то вона би повторила акт деміурга – створення живого, навіть якщо «життя» при цьому дещо по-іншому розуміється.

Перші рецепти створення життя ґрунтувалися на міфах, магії та релігії. Довгий час у багатьох культурах переважало переконання, що людина була створена із глини, а отже найближчим шляхом буде саме глино-технологія. Але якщо із глиною проблем не виникало, то от із іншою складовою –

душею, свідомістю, розумом, які гарантували певну самостійність існування живої істоти, розібратися не могли.

Навіть із розвитком техніки, повністю ідея міфічного акту створення життя не зникла повністю, а переселилася у готичні романи, а згодом у фантастику. Прикладами таких «експериментів» можна назвати голема та монстра Франкенштайна.

Наступний етап в історії роботів пов'язаний із розвитком механіки та застосуванням певних відкриттів для розваг аристократів. Поява легендарних автоматонів ще в Античності (хоч до нашого часу вони не дійшли) і їхній розвиток у Середньовіччі були революційними і цікавими.

Історія сучасних роботів пов'язана із кількома людьми, вище названим К. Чапеком, а також термін «робототехніка» вводить інший письменник – Айзек Азімов. Він став першим автором, який описав правила робототехніки, які мали би гарантувати в майбутньому захист від неконтрольованої або непередбачуваної поведінки роботів стосовно людини.

Айзек Азімов виділив 3 закони робототехніки:

- Робот не може заподіяти шкоду людині, або своєю бездіяльністю дозволити, щоб людині була заподіяна шкода;
- Робот повинен підкорятися наказам людини, за винятком тих, котрі суперечать першому пункту;
- Робот повинен захищати самого себе, якщо тільки його дії не суперечать першому і другому пунктам.

На мою думку людина не повинна посилається на три правила робототехніки, адже вона може програти від взаємодії з роботами, адже людина - має стати ключем до того, як потрібно керувати роботами.

Доволі швидко у цій сфері зрозуміли, що недостатньо лише зробити тіло робота. У цьому випадку ми отримуємо лише механічну ляльку. Набагато важливіше придумати, як робота зробити автономним, щоб він був кимось на зразок Йозефа – думав, вирішував, демонстрував свободу волі, адаптувався до середовища, пізнавав світ і самоусвідомлювався. Ця ідея стала визначальною для подальшого розвитку робототехніки.

Серед вчених, які доклалися до еволюції ідеї самостійного, але не обов'язково людиноподібного робота, можемо згадати Алана Тюрінга (відомий завдяки «тесту Тюрінга») та Норберта Вінера (батька кібернетики – науки про комунікаційні системи і теорії штучного інтелекту).

А тепер хронологічно пробіжимося по біографіях найвідоміших представників виду «Роботи», які з'явилися на планеті Земля завдяки зусиллям науковців та інженерів [6].

40-ві рр. XX ст. – поява роботів-черепашок Елмера та Елсі, дітей Вільяма Грея Волтера. Ґрунтуючись на ідеях нейрофізіології, вчений вважав, що взаємодія навіть між кількома простими клітинами мозку породжує велику кількість сценаріїв поведінки. Нам залишається лише зімітувати ці «мозкові клітини» для роботів.

1951 рік – Реймонд Герц патентує дистанційну «руку», яка застосовується для роботи із радіоактивними матеріалами.

1954-56 рр. – Джордж Девол відкриває світу першого індустріального руко-робота і формує першу світову робототехнічну компанію Unimation.

1960-ті рр. – з'являється «Звір» (Beast) в Університеті Джона Гопкінза (США). Мобільний прото-робот, який мав зародки власного інтелекту і орієнтувався у просторі.

1965 рік – GeneralElectric випускають «Квадропад» (WalkingTruck). Вага – більше тонни. Основна місія цього робота – допомога солдатам долати пересічену місцевість.

1968-69 рік – поява «Щупальця» Марвіна Мінскі і «стенфордської руки».

1970 рік – презентація Шейкі – мобільного робота, здатного створювати карти простору і орієнтуватися завдяки ним.

1978 рік – на виробництві General Motors починають використовувати збирального робота PUMA (Programmable Universal Machine for Assembly).

1983 рік – під час аварії на АЕС Три-Майл-Ійленд було застосовано мобільного робота-ремонтника, оскільки радіація перешкоджала роботі рятувальників-людей.

1990 рік – на сцену виходить робот Амблер (Ambler), дуже повільно виходить, але ця хода багато в чому змінила подальшу еволюцію цілого напрямку робототехніки.

1992-94 рік – роботи Данте почали вивчати кратери вулканів і готуються відправитися в космос. Хоч перша спроба завершилася невдало і робот не зміг дійти до місця призначення, але це не зупинило науковців.

1996-97 рік – на Марс було відправлено марсохід, який зміг дистанційно дослідити геологічні зразки, сфотографувати поверхню і дещо наблизити людство до омріяної колонізації Сонячної системи.

2000 рік – корпорація Honda випускає Asimo – робота-андроїда, який легко пересувається у просторі, має складну і сучасну систему орієнтування та розпізнавання об'єктів навколо себе

2004 рік – розважати людство починає Робосапієн, дітище Марка Тілдена.

2008 рік – робот вчиться грати на скрипці

2010 рік – опановує фортепіано.

2013 рік – Google купують компанію Boston Dynamics, яка активно долучається до роботобудування. Основні робото-діти: BigDog, CHEETAH, LittleDog, Atlas та ін. Дехто із знавців передбачає, що саме із цих роботів або їхніх дітей почнеться кінець людства. Чому? Бо в роботів хороша пам'ять.

Еволюція роботів тісно пов'язана із загальним технічним прогресом людства, із пошуками супер-інтелекту, із побоюваннями щодо майбутнього і мріями трансгуманістів про нові можливості наших нащадків [6].

Сучасні роботи багато в чому відрізняються від своїх братів минулих років. Зумовлено це передусім стрімким розвитком технологій AI, різноманітних сенсорів тощо. Все це в купі призвело до того, що теоретично середньо статистичний школяр\студент в змозі зібрати робота.

На разі важко стверджувати чи роблять роботи людину щасливішою, оскільки в наше життя ще не настільки тісно увійшли роботи щоб ми змогли це оцінити. Але на мою думку так, роботи в змозі зробити людину щасливішою. Для прикладу візьмемо робот-пилосос. Його функція полягає у автоматичному прибиранні підлоги, а це робить будь-яку дівчину щасливою.

Якщо ж говорити про права роботів, то можемо стверджувати, що вони повинні їх мати. Але для цього робот має мати самовизначення, самосвідомість. Але на даному етапі розвитку роботи це радше комп'ютерна програма яка має доступ до великої кількості сенсорів, та запрограмована на відповідну взаємодію.

Вже зараз у Новому світі йде тенденція до заміни людей роботами на виробництві. І справді, роботи в багато чому кращі за людину. Вони більш точні, вони не хворіють, не спізняються на роботу, не втомлюються. Але люди ніколи не стануть додатком до роботів. В наш час багато людей замислюються над тим, що роботи здатні витіснити людей у багатьох сферах. Це правда. Але я більш ніж впевнена, що цього самого боялися люди у кінці 19, на початку 20 століття, коли стрімкий розвиток промисловості спровокував великі зміни у суспільстві. Багато професій лишилися за бортом свого часу. Водночас з'явилися нові професії, необхідні для суспільства того часу. Це саме повторюється і в наш час, і я впевнена буде повторюватися ще не один раз.

Але що все це принесе людині? У статті «Найближчі перспективи розвитку робототехніки» В. Деменков міркує про те, що незабаром низькокваліфіковані працівники можуть втратити свої робочі місця і їх замінять роботи. «Той, хто хоче зберегти своє робоче місце, повинен проявляти креативність і володіти інноваційними рішеннями»[5].

Що можна гарантувати – це те, що навіть оподаткування роботів, запропоноване Білом Гейтсом, не зашкодить родичам Йозефа нарешті знайти свою Землю Обітовану. Чи існуватиме після появи розумного робота людство – це питання залишиться відкритим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Tucker I. B. Survey of Economics. Sixth Edition. – Florence: Cengage Learning, 2008. – p. 249.
2. Okie S. Robots Make the Round to Ease Hospitals' Costs // The Washington Post, April 3, 2002, p. A3.
3. Словарь по естественным наукам. Глоссарий.ру // Служба тематических толковых словарей. 2000-2009. URL: http://www.glossary.ru/cgi-bin/gl_find.cgi?ph=%D0%EE%E1%EE%F2&action.x=0&action.y=0#thetop (дата обращения: 14.01.2010).
4. Большая советская энциклопедия. Т.22 // 3-е изд. в 30 томах. – М.: БСЭ, 1969-1978. - 628 с.
5. Флоренция Нами – Философия, Робототехника: история и перспективы развития - 26.04.2017
6. Ігор Кімарсан – Коротка історія роботів. Lviv. Com27.02.18

Альона Володимирівна Наконечна – студентка групи БМА-17мн, факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: ram13b.nakonechna@gmail.com.

Науковий керівник: **Теклюк Анатолій Іванович** – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, директор Головного центру виховної роботи ВНТУ, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail gcvr216@gmail.com

Alyona V. Nakonechnaya – student of the group BMA-17mn, Departament of Infocommunications, Radio Electronics and Nanosystems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: ram13b.nakonechna@gmail.com.

Supervisor: **Anatoliy Ivanovich Teklyuk** - Candidate of Philosophy, Associate Professor, Department of Philosophy and Humanities, Director of the Main Center for Educational Work VNTU, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail gcvr216@gmail.com

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І ПЕРСПЕКТИВИ ЛЮДСЬКОЇ РОБОЧОЇ СИЛИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Наведено низку аргументів, що заперечують катастрофічні сценарії витіснення людей з ринку праці новітніми технологіями штучного інтелекту. Доведено, що штучний інтелект, принаймні сьогодні, є інструментом в руках менеджерів, а тому ключові проблеми його застосування це передусім проблеми того суспільного устрою, який склався в наш час.

Ключові слова: штучний інтелект, сильний штучний інтелект, тест Тюринга, свідомість, етика.

Abstract

A number of arguments that deny catastrophic scenarios of crowding out people from the labor market with the latest technologies of artificial intelligence is shown in the article. It is proved that artificial intelligence, at least today, is an instrument of managers, and therefore the key problems of its application are primarily the problem of the social system that has developed in modernity.

Keywords: artificial intelligence, strong artificial intelligence, Turing's test, consciousness, ethics.

Питання про доцільність створення штучного інтелекту часто переростає у дискусії з приводу того, що матиме більше вагу: практична користь людству чи загрози усій цивілізації.

В недалекому минулому була досить популярною точка зору, що надання ШІ статусу «найсерйознішої загрози існуванню людству» є лише зручним для багатьох міфом, аж поки про дану проблему не заговорили авторитетні фахівці.

Так, Ілон Маск, засновник компаній SpaceX і Tesla, заявив про те, що штучний інтелект є найбільшою загрозою, з якою людство може зіткнутися як цивілізація і закликав до жорсткого державного регулювання розвитку штучного інтелекту. Він розмірковує про ШІ як про виняткову сферу, що через свою потужність і надзвичайні темпи розвитку може спричинити такий ступінь небезпеки, поряд з яким автомобільні аварії, авіакатастрофи, неякісні продукти, або ліки є здаються незначними проблемами. Навіть теоретично при всіх найоптимістичніших прогнозах ймовірність створити безпечний загальний ШІ становить 5-10 %. А ще ж потрібно врахувати і факт здатності до самонавчання, тобто однозначно ШІ випередить людину у розумовому сенсі. Навіть якщо такі машини зможуть розрізняти поняття добра і зла, їх буде неможливо навчити звичним для людини почуттям чи кодексам моралі. Надзвичайний «розум» ШІ, в свою чергу, призведе до можливості таких дій, як взяття під контроль оборонної промисловості, хакерських атак, поширення дезінформації для розв'язування війни. [1]

Штучний інтелект спричинить загрози і у соціальній сфері, знову ж таки маючи переваги перед людським розумом. Безробіття – це лише найголовніша з багатьох неприємностей, що очікує людство. Фактично, страшне не саме безробіття, а його наслідки. Навіть за умови, що цивілізація зможе забезпечувати потреби кожної особи, з'явиться факт «недоречності існування». Люди не знатимуть куди застосувати власні знання і зусилля, втратять сенс життя і почнеться масова деградація, спричинена зникненням праці.

Саме через всі перераховані проблеми при розвитку загального ШІ потрібен сильний державний контроль. Маск знову ж таки підтверджує, що виступає проти зайвих наглядових і контрольних заходів, але в сфері штучного інтелекту він вважає їх необхідними. Адже розвиток ШІ тісно пов'язаний і з розвитком автономної зброї, що може спричинити «третю збройну революцію» і знищити Землю за лічені хвилини.

Для того, щоб краще ознайомитись з самою сутністю ШІ, потрібно розглянути відомий уявний експеримент Серля «Китайська кімната». Уявімо, що людину, яка не знає китайської мови, помістили в окрему кімнату, в якій знаходяться кубики з ієрогліфами. Людина не знає ієрогліфів, але у неї є інструкція відомою їй мовою, яка говорить, який кубик треба брати і який кубик треба видавати у відповідь

на певні запити, що приходять ззовні. Скажімо, ви робите якийсь запит, питаєте: «Скільки вам років?» Людина дивиться в інструкцію англійською мовою, в цій інструкції говориться про те, що необхідно взяти певний кубик і покласти його в певне місце. Якщо людина успішно маніпулює цими кубиками, то на виході ми будемо отримувати відповіді на китайській мові, тобто китаєць, який буде спостерігати за цим експериментом, побачить, що відповіді виходять загалом осмисленими. Але сама людина в цій кімнаті не буде розуміти китайську мову. [2,107]

Так ми підійшли до ще одного важливого запитання: чи може ІІІ виконувати не лише наперед запрограмовані або ж передбачувані дії, а й самостійно приймати рішення, маючи для самонавчання найменшу базу? Вже було проведено безліч досліджень з використання ІІІ щодо стратегічного управління. Практика залучення ІІІ в управлінні організаціями показує за статистикою успішні результати, проте не вистачало повного їх обґрунтування. Слід зазначити, що дані інтелектуальні системи мають мало спільного з поняттям традиційного штучного інтелекту і були створені для вирішення задач підвищення ефективності роботи підприємств. Такі системи створювались на основі досліджень соціальної психології робочих колективів і є не повним заміном органів управління організаціями, а лише їх повноцінним помічником в оптимізації підприємницької діяльності. Системи ІІІ стратегічного управління здатні до самонавчання і самоорганізації, однак потрібно пам'ятати про те, що вони всеодно потребують і потребуватимуть людського врегулювання. Одна з їх основних цілей – змінювати вектор колективного мислення у потрібному напрямку задля підвищення ефективності роботи. Навіть якщо така система ІІІ здатна визначити оптимальний план колективного розвитку – необхідна буде його корекція з точок зору менеджерів і генеральних директорів підприємства. Яким би розумним не був робот, він не може передбачити абсолютно усі стратегії і знати усі передумови певних дій. Тут відіграє велику роль людський фактор, що передбачає і такі «примітивні» сторони впливу для вирішення проблеми, як стосунки з певним працівником організації або ж навіть найменші нюанси стосунків з фірмою-конкурентом.

З іншої точки зору, люди недооцінюють ІІІ та вже в недалекому часі ІІІ перевершить людський розум. Ця ідея отримала назву технологічної сингулярності і має на увазі історичний момент в найближчому майбутньому, коли обчислювальна потужність окремих комп'ютерів зрівняється з «сирою» обчислювальною потужністю людського мозку, після чого й «переможе» його в багатьох параметрах. Зрозуміло, однієї тільки обчислювальної потужності мало — потрібно і відповідне програмне забезпечення. Але, як ми бачимо, з цим теж усе гаразд: досягли рівня практичної застосовності такі традиційно «інтелектуальні» операції як розпізнавання мови, тексту та інших образів; далекі нащадки «Елізи» — чат-роботи — успішно витримують тест Тюринга в невибагливих бесідах, а також усім відомий приклад Deep Blue, котрий перемагав чемпіона світу з шахів. На цьому рівні абсолютно не важливо, чи будуть системи ІІІ насправді мислити. Оскільки результати їх роботи будуть такими ж, як якби вони мислили, причому швидше і глибше, ніж люди.

Але технологічна сингулярність має багато сценаріїв розвитку, і захоплення ІІІ влади над всесвітом лише один із них. Існує припущення про злиття ІІІ з людиною, що призведе до збільшення біологічних можливостей людини. Нейробіологія та генна інженерія розвиваються швидкими темпами, найбільшою ж перешкодою буде непідготовленість у плані сучасного кодексу цінностей людства. Варто згадати про те, скільки проблем виникло із банальним клонуванням, а посилений державний контроль заважатиме розвитку подібних сценаріїв у найближчому майбутньому. Людино-комп'ютерні системи є третім сценарієм розвитку технологічної сингулярності і він означає об'єднання сильних сторін людини і комп'ютера. Людина використовує інтуїцію, асоціації і своє розуміння процесів. Комп'ютер виконує громіздкі точні розрахунки і розширює ефективний обсяг оперативної і довготривалої пам'яті людини. Хоча окремо ні людина, ні комп'ютер не є Силою, у взаємодії вони цю Силу утворюють. Цей сценарій найбільш привабливий. Нам не доведеться переламувати моральні принципи і розумні побоювання, як у випадку форсованого біологічного розвитку. Ми не ризикуємо бути витісненими з усіх сфер активного життя штучним інтелектом. Більш того, не потрібно розробляти нічого настільки ж принципово нового, як штучний інтелект або біотехнології — все відбудеться м'яко і непомітно, в процесі природного розвитку. [3]

Технологічна сингулярність може принести значні загрози людству у вигляді погіршення соціальних стосунків між «приєднаними» і «неприєднаними», конфлікти між більш технологічно розвинутими і відсталіми державами, застосування нової потужної зброї, що може призвести навіть до масового знищення цивілізації. Проте, якщо дивитись з іншого боку – без сингулярності загибель всесвіту навіть настане швидше і з більшою ймовірністю.

На сьогодні прихильники сингулярності розробили навіть власні базові принципи. Серед них основними є технологічність, глобалізм, активність, непідкореність, а також співпраця і незалежність. Тобто, щоб досягти значного технологічного прогресу на користь людству, потрібно наполегливо працювати, об'єднуватись і досягати спільної мети.

Оскільки освіта є рушієм технологічного прогресу, необхідно згадати і про роль ШІ в освіті. На сьогодні вже створено багато систем, що дозволяють персоналізувати і полегшити процес навчання, а також мають абсолютні переваги порівняно з викладачами-людьми. Наприклад, соціальні боти пропонують можливість дистанційно навчатись та ще й допомагають виявити необхідні навчальні матеріали. До того ж, штучний інтелект відіграє велику роль у впровадженні нових ефективних методик навчання. Наприклад, персональний онлайн-асистент допомагає студентові відповідати на рутинні запити, працює навігатором у морі цифрової інформації, знаходить і систематизує дані за запитом. Такий асистент може скласти розклад своєму студентові і підбирати заняття на онлайн-курсах у зручний час, відслідковувати прогрес у проходженні програми.

Найважливішою рисою викладачів-роботів вважають об'єктивність оцінювання, адже навіть найоб'єктивніший викладач-людина має власні погляди, смаки і вподобання, що часто відображається негативно на системі оцінювання. З іншого боку, постає питання чи зможе система ШІ повністю замінити викладача і бути наставником у студента, адже робот ніколи не зможе володіти розумінням, почуттям гумору чи цікаво розповідати якісь життєві історії. Навчити робота й виховати як людину, надати йому певний кодекс життєвих цінностей є непосильною задачею і навряд чи буде можливо взагалі. Зрозуміло, що найкращим варіантом буде успішна взаємодія творчого викладача і ШІ як вдалого помічника.

Саме тому, не варто боятись ліквідації робочих місць в освіті і стратегічному управлінні, що призведе до деградації людства і занепаду цивілізації. Для розробки нових успішних методик, заснованих на ШІ, нагляд за ними і керування потрібні людські кадри. Як бачимо за розвитком історії, науково-технічний прогрес витісняв одні професії і види діяльності, але на їх місці завжди з'являлось щось нове. Сучасність не є винятком, саме тому всьому людству необхідно навчитися спрямовувати новітні технології на благо цивілізації, не боятись змін і активно вивчати ще не досліджену реальність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1.URL:http://ipress.ua/news/ilon_mask_shtuchnyy_intelekt_ie_naybilshoyu_zagrozoyu_lyudstvu_21871.html
2. Сепетий Д.П. - Свідомість як суб'єктивність: таємниця Я. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Книга 1. Зомбі, комп'ютери та Абсолютний Дух. – Запоріжжя: Просвіта, 2017. – 304с.
- 3.URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Технологічна_сингулярність

Гірдавініс Владислав Аудрісович - студент групи 2KN-16б, Факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: grimloner@gmail.com
Науковий керівник: **Хома Олег Ігорович** — д-р філос. наук, професор, завідувач кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Girdvainis Vladislav - student of the 2KN-16b group, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsa National Technical University, Vinnytsa, e-mail: grimloner@gmail.com

Supervisor: **Khoma Oleg I.** — Dr. Sc. (Philos.), Professor, Head of the Chair of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

ЯКОЮ МІРОЮ РОБОТА ВИЗНАЧАЄ СЕНС НАШОГО ЖИТТЯ? ТЕХНОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ І ТРАНСФОРМАЦІЯ КУЛЬТУРИ

¹ Вінницький національний технічний університет;

Анотація

Піддано критиці запропоноване Джоном Данахером поняття «віртуальних світів, у яких може реалізуватися будь-який спосіб діяльності». Згідно з цим поняттям віртуалізація життя може стати адекватною заміною тій безсенсовості, що має стати неминучим наслідком технологічно зумовленого безробіття. Я показую, що віртуалізація не є адекватною відповіддю на виклики безсенсовості. В умовах швидкого технологічного прогресу людська культура поки не створила засобів, які б дали змогу зберегти досенсовість без втрати людської особистості.

Ключові слова: сенс життя, технологічно зумовлене безробіття, безсенсовість, досенсовість, віртуалізація, Нозік, Данахер.

Abstract

The John Danaher's concept of the creation of "virtual worlds in which all manner of activities can be pursued" has been criticized. According to it concept the virtualization of life can be an adequate means against the meaningless, which inevitably should be result of Technological Unemployment. I show that virtualization is not an adequate response to challenges of meaningless. In the conditions of rapid technological progress, human culture has not yet created means to preserve the Meaningfulness without the loss of a human person.

Keywords: Meaning of Life, Technological Unemployment, Meaningless, Meaningfulness, Virtualization, Nozik, Danaher.

Перспективи «глобальної пенсії», що дедалі виразніше окреслюються перед людством, привертають пильну увагу до засад, на яких базується все наше світосприйняття, а отже – повнота життя й осмисленість існування. Саме на цій тонкій «матерії» тримається будь-яка людська діяльність, що не може реалізовуватися на суто інстинктивній основі. Людські суспільства не могли би зберегтися, якби їхня людність, бодай мінімально, не знаходила «сенсу» у своїх діях. Проблеми «екзистенційного вакууму» свого часу були добре описані Віктором Франклем, а ще раніше, без застосування самого терміна, Львом Толстим у «Сповіді».

Минулого року великого розголосу набула стаття Джона Данахера «Чи варте життя того, щоби його прожити у світі без роботи?» [1]. Цей автор стверджує (1) сучасна технологічна революція виявляється великою проблемою для «особистісної аксіології» людей, оскільки людям «потрібно щось робити з тим часом, який вони вже не зможуть витратити на роботу» (через технологічно зумовлене безробіття); (2) є неабиякі підстави вважати звільнення від роботи радше благом, ніж злом (це т.зв. «antiwork position»); (3) автор доводить, що ця позиція сумісна винятково із суб'єктивістським розумінням сенсу і наповненості життя; якщо ж дотримуватися в цій сфері об'єктивістських чи змішаних підходів, то з'являються й приводи для песимізму: технологічний прогрес ставить під питання досенсовість життя багатьох людей, зорієнтованих передовсім на роботу. Зрештою, автор висловлюється за вироблення «інтеграціоністського» (такого, що протистоїть крайнощам) підходу до технологій, що передбачає зміну нашого теперішнього ставлення до них. Тут не йдеться про прямолінійний чи простий проект, але він - єдиний спосіб зарадити тому «дефіцитові сенсу», що утворився нині. Цей проект має бути нині пріоритетом для людства.

Данахер бачить два можливі шляхи його реалізації. По-перше, «розширення» людського розуму на новій технологічній базі. Різноманітні технологічні пристрої дедалі більше перетво-

рюються на віддалені філії нашого мозку, і цей процес, на думку автора, слід посилити аж до безпосередньої інтеграції технологій в біологічні системи. Утім, за Данахером, перспективи цього потужного підходу, попри весь потенціал, наразі неочевидні. Другою можливістю є радикальна «віртуалізація» реальності. Якщо необхідним елементом досенсовості життя є наші досягнення в реальному світі, то що завадить розширити реальність шляхом створення цілої низки нових віртуальних світів, де буде можливим те, що раніше не було доступним людині? Але вже доволі давній аргумент Нозіка про пріоритетність реального над віртуальним як референта досенсовості [2] ставить під сумнів ці перспективи віртуалізації, хоча впливовість самого цього аргументу нині перебуває під сумнівом: зміна цивілізаційного «статусу кво» може потягнути за собою й зміну усталених пріоритетів.

На мій погляд, дискусія такого типу свідчить про домінування «інженерного» підходу над, умовно кажучи «гуманітарним». Йдеться про помилку в самих засадах аргументації: визнавши значущість досенсовості для повноти життя та пов'язуючи першу з професійною залученістю, на якій побудовано усю людську культуру, прихильники «інтеграціоністського підходу» пропонують фактично розрубати Гордіїв вузол, а не розв'язувати його. Справа в тому, що надмірне занурення у віртуальну реальність нині розглядається як розлад, аномалія. Але поступове закриття сфери професійної зайнятості для людей зміщує рамці реального/віртуального. І тоді пропонується сутнісна підміна/заміна тієї «реальності», що зникає, новими віртуальними світами з неймовірними можливостями. Цілком можливо, що увесь цей підхід може стати лише черговою формою узаконення наркотика: адже й нині алкоголізм є засобом поринання у «віртуальні світи», покликаною «затушувати» неможливість справжньої реалізації.

Таким чином, проблема сенсу життя в можливому майбутньому, де людей буде повністю витіснено з професійної сфери, залишається не просто нерозв'язаною, але й поки не передбачає адекватних шляхів розв'язання. Цілком можливо, що на людство чекає сумний вибір між тотальною віртуалізацією (і повною втратою особистості) або травматичним усвідомленням безпорадності перед новими викликами. Мало віриться в те, що культурну парадигму, що напрацьовувалася тисячоліттями, вдасться змінити за кілька десятиліть, не вдаючись до «заборонених прийомів».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Danaher J. Will life be worth living in a world without work? – Science and Engineering Ethics. – Том 23. – 2017. – № 1. – С. 41–64. [Електронний ресурс. Режим доступу: <https://philpapers.org/archive/DANWLB.pdf>].
2. Nozick R. Anarchy, State and Utopia. – New York: Basic Books, 1974. – xxvi, 372 p.

Чухрай Ельвіра Іванівна — старший викладач кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: elvica888@gmail.com

Chukray Elvira I. — Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : elvica888@gmail.com

ФІЛОСОФІЯ І АРХІТЕКТУРА В КОНТЕКСТІ ПОСТМОДЕРНІЗМУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В даній роботі проаналізовано зв'язок філософії та архітектури міст з точки зору постмодерністських тенденцій. Досліджено передумови виникнення постмодернізму як окремої течії. Наведено змістовні зв'язки постмодерністської архітектури та філософії.

Ключові слова: постмодерн, нелінійна архітектура, філософія, постструктуралізм.

Abstract

In this paper, the connection between the philosophy and architecture of cities in terms of postmodern trends is analyzed. The preconditions of the emergence of postmodernism as a separate current are investigated. The content links of postmodern architecture and philosophy are presented.

Keywords: postmodern, nonlinear architecture, philosophy, post-structuralism.

Архітектор повинен бути «людиною грамотною, повинен вміло малювати, вивчати геометрію, всебічно знати історію, уважно слухати філософів, бути знайомим з лірикою, мати поняття про медицину, знати рішення юристів і володіти відомостями в астрономії і небесних законах».

Вітрувій «Десять книг про архітектуру» (І століття до н.е.)

В наведеному нами епіграфі під словами «уважно слухати філософів» Вітрувій, швидше за все, має на увазі знаного майстра промов Цицерона. Давньоримському архітектору у нього можна було повчитися чіткості «побудови» — вільного володіння структурними елементами, послідовності їх компонування, довершеності всієї остаточної «споруди». Згодом в західній історії ще не раз прослідковувались паралелі між філософією та архітектурою: «Архітектурний світогляд, що породжує нові архітектурні форми, трансформувався під впливом розвитку філософських систем, результатом чого виступає відповідність архітектурних стилів філософським напрямками: бароко – пантеїзму і сенсуалізму, класицизм – картезіанству, функціоналізм – прагматизму, постмодернізм – аналітичній філософії, психоаналізу, течіям “нового гуманізму”» [3].

Подібна паралель знову набула актуальності від середини ХХ ст. вже під назвою «постмодерн», але хто кого має «уважно слухати» цього разу?

Не секрет, що архітектурне бачення світу відображає певні соціальні зміни. В наслідок цього, в ХХ столітті, ми можемо спостерігати виникнення нового архітектурного стилю – неоавангардизму. Він, в свою чергу, включає в себе три напрямки: нелінійна архітектура, деконструктивізм та постмодернізм [3]. Останній відбиває назву епохи в якій люди повинні, згідно з Р. Панвіцем, подолати занепад європейської культури і виражає новий архітектурний стиль, що поєднує в собі останні досягнення з традиційними в архітектурі елементами. Його виникнення пов'язують з реакцією на безлику раціональність функціональної архітектури і тягою людини не тільки до практичності, але й вишуканості та естетичного задоволення [1].

Великим початком виявились промислова революція і прискорена нею громадська модернізація, які протягом ХІХ століття поставили архітектурне мистецтво і міське планування в нову ситуацію.

На думку Ю. Хабермаса, вона диктувала три найбільш відомі завдання: «якісно нова потреба в архітектурному оформленні; нові будівельні матеріали і техніки; підпорядкування будівництва новим функціональним, перш за все господарським імперативам. Протягом ХІХ століття інженери розвивають будівельну техніку і тим самим освоюють такі оформлювальні можливості архітектури, які виходять за класичні рамки конструктивного освоєння площин і просторів. І на кінець – капіталістична мобілізація робочої сили, що призводить до концентрації великих мас і до вторгнення спекуляції в життєві сфери приватного житла» [4].

Попередньою архітектурною епохою була епоха модерну. Вона характеризувала схильність до за-

гально-універсальних рішень, прагнення виражати формою, чим вона створювала вражаючий, але збіднений образ. Саме тому теоретик постмодернізму Чарльз Дженкс критикує цю епоху у своїх роботах [2].

Яскравими представниками постмодернізму стали архітектори: Роберт Вентурі, Рікардо Бофілл, Чарльз Мур, Майкл Грейвс, Альдо Россі, Ханс Холляйн. Постмодернізм поширився як тип світосприйняття, згідно з яким світ не раціонально влаштований, він сумнівний і непізнаваний.

Зокрема, Роберт Вентурі звертався до парадоксів як до засобу емоційного потрясіння, Чарльз Мур прагнув «олюднити» сучасне зодчество, широко використовуючи і комбінуючи декоративні елементи різних стилів.

Після узагальнюючих робіт філософів Ж. Ф. Ліотара, Ж. Дерріди та інших була вироблена певна установка постмодернізму – неможливості опису світу як цілого за допомогою будь-яких загальних теорій, що претендують на дійсне, єдино правильне знання про дійсність.

Іншою відмінною рисою постмодернізму є плюралізм, що характеризується як деякий специфічний світогляд, який поширювався в кінці ХХ століття. Принцип плюралізму є основним для повного усвідомлення постмодернізму, фундаментальною для якого є ідея «безлічі», що не має єдиного початку. Можливість безлічі сценаріїв еволюції і переважання випадковості над закономірністю як основні риси нелінійної картини світу, відбиті в роботах філософів-постмодерністів, які заломлюючись крізь призму архітектурного мислення, визначили роль випадковості як якогось символу відкритості.

Висновки

Архітектура і філософія завжди були тісно пов'язані між собою. Філософія є невід'ємною частиною архітектури, адже вона формує естетичні, соціальні та духовно-моральні ідеали і взагалі є частиною усіх сфер життя.

І архітектура і філософія певним чином мають відношення до будівництва – обидві науки в основі повинні мати «надійний фундамент». Також і архітектура, і філософія спрямовані на доцільність та прагнуть дотримуватись не лише критерій міцності, а й користі та краси.

Отже, зв'язок філософії та архітектури є безперервним. І результатом їх взаємодії є створення нових архітектурних форм та стилів, підходів архітектурного мислення, що відтворюють перетворення світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Емелин В. А. Постмодернизм: в поисках определения [Електронний ресурс] / Вадим Анатольевич Емелин. – 2000. – Режим доступу до ресурсу: <http://emeline.narod.ru/postmodernism.html>.
2. Кривошекова Е. А. ФИЛОСОФСКО-МИРОВОЗЗРЕНЧЕСКИЕ ИСТОКИ АРХИТЕКТУРЫ ПОСТМОДЕРНА [Електронний ресурс] / Екатерина Андреевна Кривошекова – Режим доступу до ресурсу: http://archvuz.ru/2008_22/32.
3. Думнова Э. М. Философия и архитектура в современном социокультурном пространстве [Електронний ресурс] / Эльнара Михайловна Думнова // Томский государственный педагогический университет. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://elibrary.ru/item.asp?id=25411590>.
4. Хабермас Ю. Архитектура модерна и постмодерна [Електронний ресурс] / Юрген Хабермас – Режим доступу до ресурсу: <https://fil.wikireading.ru/56462>.
5. Рубцов А. В. Архитектоника постмодерна: время [Електронний ресурс] / А. В. Рубцов. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <https://iphrrs.ru/uplfile/ideol/roubcov/2011/VPh.html>.

Підгорна Олена Володимирівна — студентка групи БМ-166, факультет будівництва теплоенергетики та газопостачання, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: 2b16b.pidhorna@gmail.com;

Науковий керівник: **Макаров Зоріслав Юрійович** — кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету, Вінниця.

Pidhorna Olena — Department of Building Heating and Gas Supply, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: 2b16b.pidhorna@gmail.com;

Supervisor: **Makarov Zorislav** — Phd of philosophy, associate professor of the Philosophical Department in Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

РАЦІОНАЛЬНІСТЬ РЕНЕСАНСНОГО ГУМАНІЗМУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація Робота має на меті дослідити академічну долю ренесансного гуманізму, об'єднаного світоглядною тенденцією Відродження, що розпочинається зі змістовного розмежування вченої спільноти, а закінчується виробленням нових форм номології та методології. В перебігу цих трансформацій типологічні зразки гуманізму в концептуальному просторі полярних визначень співвіднесені як з антитезами схоластичній раціональності, так і з рецепціями античної академічної культури в мінливому соціальному контексті.

Ключові слова: Ренесанс, гуманізм, схоластика, раціональність, етика, риторика, мистецтво.

Abstract The work is dedicated to the academic destiny and relations of the Renaissance humanism united by the worldview tendency of the Renaissance project that begins with meaningful dissociation of the scientific community, and ends with the production of new forms of nomology and methodology. In the course of these transformations, typological samples of humanism in the conceptual space of the polar definitions as classified and correlated both with a scholastic rationality antitheses and receptions of antic academic culture in a changing social context.

Keywords: Renaissance, humanism, scholasticism, rationality, ethic, rhetoric, art.

Попри чималу історіографію наукова думка Відродження тривалий час не знаходила такого виокремлення та визнання, як мистецтво цієї доби в ролі найповнішого її виразника. Дотепер тут неохоче відзначають якусь особливу раціональність, часто обмежуючись її оцінкою як двоїстої. Справді, з одного боку, чимало ренесансних культурних категорій виглядають провісниками буржуазного світогляду Нового часу, що загалом усуває з розуму традиційні моральні критерії істини, а з іншого боку в тодішньому вченому середовищі наукові обґрунтування продовжують регламентуватися аристотеліанством. Ця двоїстість відбивається у методологічних підходах до вивчення цієї тематики [4].

Якщо звернутись до зразків самоусвідомлення інтелектуалів того часу, то вони так чи інакше поділяють «проект Відродження», що суперечливо вимагає пересвідчити оновлювальні настрої неперервністю відновлюваної традиції давнини, що добре демонструється прикладами з творчості М. Коперника. Таким чином, період Відродження містить строкату суміш ідей і є чи не найбільш проблематичним для світоглядного визначення. Досить сказати, що його визнання відбулось уже під кінець, документом чого найчастіше називають «Життєписи...» Дж. Вазарі сер. XVI ст. [1].

Слід зазначити, що попри свідоме протиставлення себе гуманістів XV ст. схоластам, що виявлялось у розвитку спільнот неофіційної вченості, у них можна знайти чимало змістовних споріднених рис, пов'язаних з піднесенням старовини. Однак питома вага розбіжностей видається більшою: в першу чергу йдеться про обстоювання самостійної щодо теології та визначальної ролі раціональної філософії. Вже на етапі раннього гуманізму спостерігається утвердження дидактичного й методологічного статусу філософії силою самого лише людського розуму з формуванням *studia humanitatis* — комплексу мовного, морального і правового пізнання світу.

Взагалі, гуманістичний принцип, що віддає онтологічну перевагу людині, часто ілюструється парафразами з «Промови про достойність людини» Дж. Піко делла Мірандоли [3]. В цьому зв'язку на особливу увагу заслуговують неоплатонічні студії Високого Відродження, в яких цей світоглядний пафос набув вираження в теоретичних рефлексіях мистецтва, де відроджені прийоми математики стикаються з риторичними в ролі засобів наслідування вищої творчості і формування власного мислення. На цій

основі була проголошена універсальна діалектика мислення на зразок «духовного колообігу» флорентійської Платонівської Академії, де традиційний для схоластики формальний розум сполучений із запозиченою з платонізму змістовною розумовою інтуїцією. Незважаючи на подальший розкол цієї діалектики на мистецьку манеру і науковий метод, їх академічні долі в пізньому Відродженні виявляють спільну рису втрати апіорної цілісності, що диктувалася приналежністю творчої людини до вищого буття.

В соціально-політичних вченнях пізніх гуманістів ця криза розв'язується через зміну структури розуму. Випрацьована на матеріалі флорентійської історії нова раціональність підпорядковується цінності свободи, тож відоме виправдання засобів метою набуває морального вигляду в надіндивідуальному масштабі. Замість того, щоб включати авторитетні зразки людської діяльності до діалектики формальної цілі і її мінливих втілень вчений має представляти їх подільними на ідеалізовані універсальні елементи, підпорядковувати ситуативному розподілу на цілі і засоби і сподіватися на виявлення в історичній множині цих комбінацій природного закону [2].

ВИСНОВКИ

Доба європейського Відродження вважається зразковим прикладом порівняно різкої зміни суспільного світогляду з оцінкою раціональності в філософії як синтетичної щодо античної і середньовічної парадигм та у науці — як перехідної від схоластичної до класичної наукової парадигми. Вихідною умовою можливості такого синтезу стали гуманістичні антитези схоластичній раціональності, що безпосередньо передбачали повернути людину до древніх ідеалів.

Всупереч середньовічній практиці ренесансна людина позбувається переважної регламентації зовнішніми структурами. Однак з XVI ст. розчарування у антропоцентричних сподіваннях гуманізму повернули філософську думку Італії до природної доцільності людської діяльності.

З огляду на процеси, започатковані в історичних методах політичного гуманізму, і альтернативні світоглядні настанови щодо природи в ранньомодерній європейській філософії відкривається перспектива подальшого дослідження, пов'язаного з натуралістичною репрезентацією світу класичної науки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ/ REFERECES

1. Вазари Д. Жизнеописания наиболее знаменитых живописцев, ваятелей и зодчих / Д. Вазари; [пер. с ит. А.Г. Габричевского и А.И. Венедиктова]. — [лит.-худ. изд. / Ред. пер. А.Г. Габричевского] — М.: АЛЬФА-КНИГА, 2008. — 1278 с.
2. Макиавелли Н. Рассуждения о первой декаде Тита Ливия / Н. Макиавелли; [пер. с итал. Р. Хлодовского] // Макиавелли Н. Государь: Сочинения. — М.: ЗАО Изд-во ЭКСМО-Пресс; Харьков: Изд-во «Фолио», 2001. — С. 123—196.
3. Пико Делла Мирандола Дж. Речь о достоинстве человека. / Джованни Пико Делла Мирандола ; [пер. Л. Брагиной]. // Эстетика Ренессанса: Антология: [в 2-х т.]. / Сост. и науч. ред. В. П. Шестаков. — М.: Искусство, 1981 — Т. 1.— С. 248—265.
4. Zorach R. Renaissance Theory: A Selective Introduction / R. Zorach // Renaissance theory / ed. by J. Elkins and R. Williams.— N.Y., L.: Routledge, Taylor and Francis Group, 2008. — p. 3—36.

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця.

Phd of philosophy, associate professor of the Philosophical Department in Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

ФІЛОСОФІЯ ЯК КЛЮЧ ДО СТВОРЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Запропоновано обґрунтування тези, згідно з якою штучний інтелект не обов'язково повинен точно відтворювати устрій людської свідомості, щоб досягти високої ефективності й у перспективі позбавити людину ролі активної сили цивілізації. Вироблено набір обмежень, без застосування яких подальше вдосконалення ШІ виявиться згубним для людства.

Ключові слова: штучний інтелект, сильний штучний інтелект, тест Тюринга, свідомість, етика.

Abstract

The substantiation of the thesis is proposed, according to which artificial intelligence does not necessarily have to precisely reproduce the structure of human consciousness, in order to achieve high efficiency and in the future to deprive man of the strength of active civilization. A set of limitations is developed, without which further enhancement of AI will prove to be disastrous for humanity.

Keywords: artificial intelligence, strong artificial intelligence, Turing's test, consciousness, ethics.

Безперечним є факт, що людський мозок має можливості в деяких відношеннях вищі, ніж у всіх інших відомих об'єктів у космосі. Досконалістю людського мозку обумовлена складність досягнення успіхів у розвитку загального штучного інтелекту, який був би аналогом мозку.

Сам термін «загальний штучний інтелект» є прикладом раціоналізації і узагальнення пошуків вчених у даній сфері, оскільки раніше область мала назву «штучний інтелект». Терміном «штучний інтелект» характеризували власне комп'ютерні програми, такі як ігрові програми, пошукові системи, системи розпізнавання, боти. «Загальний штучний інтелект» є набагато складнішим механізмом, що повинен бути максимально наближеним за ознаками до людського розуму.

Попри те, що вченим поки не вдалося створити загальний штучний інтелект, ця задача може бути розв'язана. Закон про універсальність обчислень говорить, що будь-який процес, заснований на фізичних законах, може бути відтворений програмою відповідної складності, якщо забезпечити їй достатньо часу і енергії. Те, що штучний інтелект має бути "людиною", обговорювалось в його концепції з початку. Якщо програмі буде недостатня хоч якась когнітивна здатність людини, вона не потрапить під визначення «загального штучного інтелекту», а використання некогнітивних ознак для визначення людськості (наприклад, процентний вміст вуглецю) стане расизмом. При цьому, не можна боятися визначати об'єктивні відмінності між людьми та іншими мислячими істотами - ці відмінності повинні грати життєво важливу роль у цивілізації, що включає носіїв «загального штучного інтелекту».

Девід Дойч, професор фізики Оксфордського університету, вважає, що всі поширені точки зору на штучний інтелект містять ряд фундаментальних помилок. По-перше, принижено цінність штучного інтелекту - деякі вважають, що він навряд буде "розумнішим", ніж вже існуючий софт. Крім того, люди марнославно і хочуть залишатися найближчими до ідеальних істот. По-третє, занадто велике значення в проблемі ЗШІ надається самосвідомості та свідомості - при тому, що свідомість попередньо залишається дуже нечітко визначеним терміном.

З попередніх тез можна зробити висновок, що проблема штучного інтелекту - це проблема філософії, а не комп'ютерних наук або нейрофізіології, і філософський прогрес зіграє велику роль у вирішенні цього завдання. З погляду Дойча, ЗШІ - творча істота, яку неможливо створити без розуміння якісних відмінностей між власне ним та звичайною комп'ютерною програмою. [1]

Очевидно, що перш ніж говорити про ЗШІ, потрібно розібратись з поняттям людського розуму. Інтуїтивний підхід стверджує, що в певному сенсі існують два аспекти існування людини - фізичний і нефізичний. Фізичний вимір - це людське тіло - не тільки ноги та руки, а й мозок. Робимо припущення,

що мозок не впливає на наші психічні стани та мислення. Наш нефізичний чи нематеріальний вимір - це місце, де відбуваються ці психічні стани, мислення, емоції, тобто розум. Звідки випливає, що розум і тіло існують окремо одне від одного. Попри розділеність, розум і тіло можуть взаємодіяти, і це поняття отримало назву дуалізму. Рене Декарт, один з найвідоміших філософів XVII століття, створив власну теорію дуалізму - так званий "картезіанський дуалізм". Декартів дуалізм, як і звичайний дуалізм, стверджує, що розум і тіло є окремими субстанціями, що мають взаємно причинні зв'язки. Однак Декарт стверджує, що душа існує в окремій площині (тобто не тій самій площині чи реальності, в якій існує світ), але на неї якимось чином може впливати тіло (через мозок), а сама душа також може впливати на тіло (теорія союзу відмінних одна від одної субстанцій). Проте, найслабшим місцем картезіанського дуалізму є неспроможність довести суттєву відмінність розумових можливостей людини від розумових можливостей інших об'єктів всесвіту. Вчення Декарта рятує людську свободу, але не може пояснити точних механізмів взаємодії душі й тіла (він описує цю взаємодію, але не пояснює, чому саме вона може відбуватися). [2]

Саме ці сумніви привели відомого британського вченого Алана Тюринга до питання «чи можуть машини робити, що ми (як мислячі істоти) можемо робити?». За Тюрингом, математичні межі логіки і обчислень можуть істотно обмежити інтелект обчислювальних машин. Він стверджує, що «є ряд результатів математичної логіки, які можна використовувати, щоб показати, що повноваження дискретних машин істотно обмежені». Математична межа пов'язана з іншими обмеженнями розумних машин і є «аргументом на користь свідомості». Тюринг пропонує дослідити гру з двома учасниками, один з яких є людиною, а інший - програмою. Ідея тесту Тюринга полягає в тому, що людина «всліпу» має визначити, хто є супротивником: програма чи людина. Якщо людина-учасник тесту не відрізняє людину від програми, то остання і буде штучним інтелектом.

Проте, постає питання чи можна вважати людський мозок комп'ютерною програмою. Американський філософ Джон Серль критикує тест Тюринга за допомогою уявного експерименту «Китайська кімната». Серль порівнює запитання тесту Тюринга з китайською мовою і ставить себе на місце програми, що повинна пройти тест на розуміння. Навіть не знаючи китайської мови, учасник уявного експерименту буде спроможним «відповісти» на запитання і «витримати» тест на розуміння мови. Але ж це не означає, що учасник насправді володіє мовою, а програма Тюринга справді є ІІІ.

При розробці експериментів Серль увів у науку поняття «сильний штучний інтелект» як абсолютно новий термін. Саме такий інтелект зможе виконати будь-яку інтелектуальну задачу, яку може виконати людина. За словами Серля, «така програма буде не тільки моделлю розуму; вона в буквальному розумінні слова сама і буде розумом, в тому ж розумінні, в якому людський розум — це розум...».[3, 107]

Зворотньою стороною медалі створення «сильного штучного інтелекту» або ж «загального штучного інтелекту» є низка проблем з морально-етичним аспектом. Наприклад, якщо штучний інтелект - програма, що працює на комп'ютері, видалити її з комп'ютера - вбивство, так само, як і позбавити людський розум фізичного тіла. Але штучний інтелект може бути скопійований на безліч комп'ютерів одним натисканням кнопки. Чи будуть ці програми, запущені на різних комп'ютерах, однією і тією ж особою або різними людьми? Як враховувати їхні голоси на виборах? Якщо говорити про представників штучного інтелекту як про творчих істот, то з ними не можна поводитися як з іншими комп'ютерними програмами - це означало б «промивання мізків» і тиранію. Ігнорування прав і індивідуальності ІІІ, буде не тільки злочином, а й джерелом проблем: творчі істоти не можуть вічно існувати в рабстві.

Ще одним аргументом на користь неможливості створення ІІІ є те, що за релігійним вченням, мислення є функцією безсмертної душі людини. Бог дав безсмертну душу кожній людині, але не програмі чи механізму. Тому жодна програма не може мислити. Звідки випливає, що навіть якщо машина відтворить всі внутрішні механізми мозку розумної істоти, вона не зможе досягти справжнього інтелекту без душі.

З огляду на різні точки зору і аспекти, виникає питання чи справді сильний штучний інтелект повинен мати всі властивості людської свідомості й бути повним її аналогом. Адже, надання ІІІ абсолютно усіх людських якостей матиме як переваги, так і недоліки. Так, надання ІІІ таких якостей, як емпатія, почуття гумору, людяність, здатність до новаторства було б великим кроком вперед у плані взаємодії з людством. Але водночас, разом з цими позитивними «людськими» якостями з'явилися би і роботи з цілком протилежними рисами характеру, а це становитиме значну загрозу. Надання їм повної свободи може означати, що ІІІ захопить владу на Землі, що може закінчитись трагічно для їх же творців. Проте ця проблема має мало спільного зі штучним інтелектом. Боротьба між ідеями добра і зла існує вічно і не залежить від фізичного «обладнання», на якому вона протікає. Суть в тому, що ми хочемо,

щоб «добрий розум», в будь-якому його вигляді, перемагав «злий розум», але наша концепція добра потребує постійного поліпшення. «Поневоли всіх розумних істот» - катастрофічно неправильно вирішення проблеми, а «поневоли всіх розумних істот, не схожих на нас» звучить не набагато краще. Проте ШІ повинен мати відповідний кодекс, як і людина має слідувати певним заповідям і нормам.

Важливо врахувати і те, що людський інтелект має дуже складну будову. Дослідники з Массачусетського технологічного інституту близько 16 років тому висунули гіпотезу, що нейронні мережі є основою психічних здібностей. Так виявилось, що у мозку людини є великий обсяг окремих інструкцій, що координуються разом. Без нейронних мереж сумнівно чи взагалі існували б процеси мислення, мовні здатності та свідомість. Попри значний успіх досліджень, вчені досі не мають повного розуміння роботи та будови нейронних мереж, і тому обчислювальні системи створюють на основі примітивніших нейронних мереж тварин. Крім того, штучні нейронні мережі є крихітними і простими порівняно з біологічними аналогами: десятки тисяч нейронів у порівнянні з трильйоном.

Наскільки штучний інтелект має бути схожим на людський – на це питання ми отримали відповідь вище з точки зору нейрофізіології. Надзвичайна складність створення аналогу людського мозку говорить про те, що відмінності будуть, і досить суттєві. Однак справа не у відмінностях, а в результатах функціонування: хай яким би був ШІ, його активність має визначатися певними обмеженнями (які будуть своєрідним аналогом людських етичних правил):

1. ШІ має бути безпечним для себе і для людей, а при виникненні помилок у роботі - надавати змогу усунути їх наслідки.

2. ШІ не повинен обмежувати свободу волі і приватність будь-кого. Хоч ми і говоримо про можливість розвитку ШІ як самостійної творчої істоти, потрібно проектувати дані системи з установкою сумісності людських ідеалів гідності, прав, свобод, та, що є дуже важливим, толерантності. Толерантність має стати основною рисою, якою оволодіють усі роботи без виключення, адже саме цієї риси не вистачає часто навіть у прогресивному гуманістичному суспільстві.

3. ШІ не можна використовувати для підривної діяльності й гонки озброєнь. Влада, що отримується за допомогою контролю високорозвинених систем ШІ, повинна поважати і покращувати, а не підривати соціальні і громадянські процеси, від яких залежить здоров'я суспільства.

Отже, штучний інтелект повинен розроблятися на благо всього людства та задля формування такого рівня сучасного суспільства, якого люди ще не досягли самостійно. На наш погляд, більшість людства зацікавлена саме в такому розвитку ШІ, але цю програму буде не легко втілити, оскільки ШІ вже сьогодні використовується для різноманітних спецоперацій та у військових технологіях. Можливо, сутність людської свідомості ніколи не буде пізнана. Але людству, якщо воно не хоче занепасти себе небезпечним використанням ШІ, доведеться виробити такі механізми співпраці й такі філософські моделі майбутнього, які усунуть можливі загрози від ШІ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Philosophy will be the key that unlocks artificial intelligence // The Gurdian Post, October 3, 2012

2. URL: <https://ayearofai.com/rohan-7-can-artificial-intelligence-achieve-human-intelligence-b0c95e23ca4b>

3. Сепетий Д.П. - Свідомість як суб'єктивність: таємниця Я. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Книга 1. Зомбі, комп'ютери та Абсолютний Дух. – Запоріжжя: Просвіта, 2017. – 304с.

Зелінська Дарія Олегівна – студент групи 2KN-16b, Факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: dariia050500@gmail.com

Науковий керівник: **Хома Олег Ігорович** — д-р філос. наук, професор, завідувач кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Zelinska Dariia — student of the 2KN-16b group, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsa National Technical University, Vinnytsa, e-mail: dariia050500@gmail.com.

Supervisor: **Khoma Oleg I.** — Dr. Sc. (Philos.), Professor, Head of the Chair of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

ЯК В ІСТОРИЧНІЙ ПЕРСПЕКТИВІ ВЗАЄМОДІЮТЬ ФІЛОСОФІЯ ТА НАУКА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто історичні перспективи взаємодії філософії та науки. Проаналізовано трактування зв'язку філософії і науки, та зведено їх до трьох основних типів співвідношення науки й філософії.

Ключові слова: взаємодія філософії та науки, філософія, наука.

Abstract

The historical prospects of interaction of philosophy and science are considered. The interpretation of the relation between philosophy and science is analyzed, and it is reduced to the three main types of correlation of science and philosophy.

Keywords: the interaction of philosophy and science, philosophy, science.

Філософію науки, де наука постає під тим чи іншим кутом зору можна інтерпретувати об'єктом дослідження або осмислення. Як відзначалося, головне завдання філософії науки – це філософська рефлексія над науковою, виявлення закономірностей її розвитку. Розвиток же науки – процес історичний.

В процесі становлення розвитку філософії науки діяльність багатьох видатних філософів науки (У. Уевелла, А. Уайтхеда, А. Койре, Р. Мертона, К. Поппера, Н. Хенсона, Т. Куна, С. Тулміна, П. Фейєрабенда, Д. Холтона, І. Лакатоса та ін.) пов'язана з постійним інтересом до історії науки як “емпіричного базису” своїх побудов – теоретичних моделей і різноманітних методологічних реконструкцій процесу росту наукового знання.

Історія науки може слугувати також і надзвичайно важливим джерелом проблем і рішень для філософії науки. Замість того, щоб винаходити методологічні концепції, встановлювати методологічні стандарти, норми і правила, опираючись винятково на філософію і логіку, філософ повинен звертатися також і до історії науки, для того щоб у її матеріалі відшукувати елементи своїх методологічних конструкцій, а не тільки перевіряти їх. «Я глибоко убеждён в том – писал знаменитый философ науки исторического напрямку Т.Кун, - что многое в сочинениях по философии науки было бы улучшено, если бы история играла большую роль в их подготовке». [1] А ще в ХІХ столітті видатний датський фізик Ханс Ерстед (1777 – 1861), звертаючись до своїх сучасників, закликав: «Со всей серьёзностью изучайте историю науки, и вы обретёте покой там, где прежде находили только волнение и сомнение...». [2]

Протягом всієї історії науки, звідки б її не починати – з античності або з епохи Нового часу – зв'язок науки з філософією не переривався. Інша справа, що трактування цього зв'язку не було однаковим. Можна звести різноманіття таких трактувань до трьох основних типів; їх можна також називати моделями співвідношення науки й філософії.

Перший тип натурфілософський. Тут пріоритет належить філософії: філософське знання є більш важливим і значущим, ніж знання конкретно-наукове. Прихильники цієї моделі (один з яскравих був, наприклад, Гегель) думають, що будь-яке наукове знання можна одержати, “вивести” з філософії, а якщо це на сьогоднішній день не можна здійснити, то необхідно більш заглиблено розвивати філософію. Не випадково в одному з тезисів-гасел цієї моделі була славнозвісна гегелівська теза: “філософія – наука наук!”.

Другий тип, як правило, позитивістський за типом філософської системи, у рамках якої питання про співвідношення філософії й науки, а також питання про демаркацію наукового й філософського знання були особливо гострими. Тут перевага надається науці, причому маються на увазі, головним чином, ідеали природничих наук.

Третій тип характеризується “зваженими”, нерадикальними, оцінками співвідношення філософії й науки. Його прихильники орієнтуються на науковий аналіз, але з оглядом також і на цінності філософських традицій, їхні міркування й аргументації (категорії, ідеї діалектики, філософські принципи та ін.). На відміну від натурфілософської моделі (типу), прихильники даної моделі не абсолютизують роль і місце філософії в науковому пізнанні. З їхньої точки зору філософія може забезпечити лише загальне бачення проблемної галузі науки, може визначити й оцінити різні підходи, але реалізація конкретного підходу в її вимірі – справа самої конкретної науки. Ця “зважена” модель ближче до реальної історії науки, більш адекватно відображає взаємний вплив науки й філософії. [3]

Прикладом “зваженого” трактування співвідношення філософії та науки також можна вважати історію становлення квантової механіки і утвердження її як фундаментальної фізичної теорії. З одного боку, ця теорія досить помітно вплинула на філософію ХХ століття – своїми методологічними принципами, ідеєю відносності до засобів вимірювання, неklasичним розумінням реальності, причинності, наочності, спостережуваності, ролі математики в науковому пізнанні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Цит. по: *Никифоров А. Л.* Философия наука: история и методология / Никифоров А. Л. – М. : Идея-Пресс, 1998. – С. 100
2. Цит. по: *Порус В. Н.* Рациональность. Наука. Культура Порус В. Н. – М., 2002, С. 162.
3. Ратніков В.С. Основи філософії науки і філософії техніки : навчальний посібник / В.С. Ратніков – Вінниця : ВНТУ, 2012. – 291 с.

Гашинська Анна Сергіївна – студент групи ТГ-17мі, факультет будівництва, теплоенергетики та газопостачання, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця: anipchenko95@gmail.com

Паламарчук Олександр Михайлович – студент групи ТГ-17мі, факультет будівництва, теплоенергетики та газопостачання, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця: opalamarchukm@gmail.com

Науковий керівник: **Головащенко Ірина Олегівна** – доцент, к.філос.н., Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Hashinskaya Ann- student group TG-17m, Faculty of Construction, Heat and Power Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, E-mail: anipchenko95@gmail.com

Palamarchuk Olexander M. - student group TG-17m, Faculty of Construction, Heat and Power Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia: opalamarchukm@gmail.com

Sci. Supervisor : Holovashenko Iryna – PhD, associated professor of the Department of Philosophy at Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Научная рациональность в современном методологическом сознании.

Аннотация Автор рассматривает проблемы научной рациональности в аспекте методологического сознания. Указывая на смещение акцентов современной научной рациональности с эмпирического обоснования научных методов на этико-эстетические проблемы.

Ключевые слова: Философия науки; научная рациональность; методологическое сознание.

Abstract The author considers the problems of scientific rationality in the aspect of methodological consciousness. Pointing to the shift in the emphasis of modern scientific rationality from the empirical substantiation of scientific methods to ethical and aesthetic problems.

Keywords: Philosophy of Science; scientific rationality; methodological consciousness.

В философии науки понятие научной рациональности является одним из ключевых.

1. В его содержании следует выделить, по крайней мере две составляющих:

Онтологическую(субстантивную) и Эпистемологическую(деятельностную).

В современном методологическом сознании научная рациональность претерпела ряд существенных изменений которые будут предметом дальнейшего рассмотрения.

2. Эпистемологическую(деятельностную) составляющую современной научной рациональности мы будем представлять в нормативном плане в виде семи блоков:

1) логический;

2) научных методов;

3) эмпирического обоснования;

4) семантической согласованности;

5) «мягких» регулятивов в научной деятельности;

6) эстетических регулятивов;

7) этических регулятивов.

Отметим что эти блоки не изолированы друг от друга (подробнее об этих блоках и их взаимосвязи смотри [1, с. 92-103]).

3. В современных ситуациях, помимо 1-го, 2-го, 3-го, блоков представленной здесь нормативной структуры научной рациональности, более значительную роль могут сыграть блоки с менее «жесткими» регулятивами, например, 6-й и 7-й блоки.

Эти приоритеты, в частности, обнаруживаются в ситуациях выбора пути научно-теоретического исследования. Характерным примером здесь может служить обсуждаемый в последнее время феномен «экспериментальной» невесомости, распространенный в тех. ситуациях которые связаны со скудностью эмпирической базы, но зато, с весьма развитым теоретическим аппаратом; это имеет место в космологии, моделях квантовой гравитации, физике элементарных частиц и тд. Так в современной космологии весьма популярна «инфляционная» модель эволюции Вселенной (смотри например [2, с. 183-187]). Философско-методологический анализ функционирования этой модели показывает необходимость пересмотреть традиционные средства эмпирического обоснования теоретико-физических систем (из 3 -го блока). Выдвигаемая концепция «экспериментальной невесомости» во многом близка семантической согласованности 4-го блока (нормативной структуры).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ / REFERENCES

Ратніков, В. С. (2017). Научный этос в современных условиях (Из опыта преподавания нового курса для аспирантов «Этика и рациональность в научном исследовании»). *Науковий вісник чернівецького університету*, 791, 92-103.

Павленко, А. Н. (1997). *Европейская космология: основания эпистемологического поворота*. Москва: Интрада.

Ратніков Володимир Сазонович - доктор філософських наук, професор, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: sozon1948@mail.ru

Ratnikov Vladimir Sazonovych, Doctor of Philosophy Science, Professor, Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: sozon1948@mail.ru

Свобода політична - свобода моральна.

Вінницький національний технічний університет

Анотація Автор розглядає процес становлення і трансформації ідеї-принципу свободи в європейській політичній традиції. Зосереджуючи особливу увагу на змінах що відбулись в змістовому наповненні ідеї-принципу свободи внаслідок світоглядних трансформацій котрими позначився перехід від Середньовіччя до Нового часу. Відзначаючи, що генеза ідеї-принципу свободи від свободи-обов'язку до свободи-права засвідчує неусувність самого принципу свободи із політичної теорії і практики. На підставі чого слід вести мову про конститутивний(засадничий) характер даного принципу для політичних моделей європейської традиції.

Ключові слова: лібералізм, свобода, (liber, liberty), легітимність, влада.

Abstract The author explore the process of establishing and transformation of the idea- principle of freedom in the European political tradition. Focusing on the changes that occurred in the content of ideas of freedom owing world-view transformation from Medieval to Modern ages. Denoting that the genesis of the idea-principle of freedom from freedom-responsibility to freedom-law demonstrate to the presence of the very principle of freedom in political theory and practice.. That gives grounds to talk about the discussed about the constituent (fundamental) nature of this principle for political models of European tradition.

Keywords: Liberalism, freedom, (liber, liberty), legitimacy, power.

Європейська політична традиція засвідчує наявність інваріант теорії і практики. Серед яких особливе місце відведено принципу свободи –засадничому за своєю суттю принципу політичного праксису.

Сутність якого піддається ухопленню за умови розгляду генези теоретичних засад даного принципу.

Котрий відіграє роль конститутивного елементу в політичних витворах європейської політичної історії від Середньовіччя до доби Модерну. Отримуючи щоразу нові обриси і змістовне наповнення при задіянні в політичній практиці та при спробі легітимації останньої через апеляції до даного принципу.

Політична теорія Нового часу демонструє специфічне розуміння влади – арбітра, завдання якого полягає у врегулюванні конфліктів шляхом встановлення правил і захисту прав підданих. Сама ж владу представлена як технічний виконавець.

Натомість середньовічна соціально-політична модель це, в першу чергу, система міжособистісних стосунків, а відтак це система обов'язку-служіння похідним від якого є власне право.

Схематично запропоновані соціально-політичні моделі виглядають наступним чином:

1. Модерн - індивідуалістично-інституційна організація
2. Середньовіччя - колективно-ієрархічна структура

Суверенітет і легітимність два фундаментальні аспекти феномену влади, позначення і визначення яких має засадниче значення для політичної теорії і практики.

Ознакою нового часу є проголошення суверенітету народу, виведеного з невідчужуваного природного права індивідуума – самоврядного суб'єкта. (Який має доста смислу задля життя у мирі і злагоді з іншими, закладаючи в такий спосіб підвалини для появи влади-арбітра із владними повноваженнями.)

Середньовічна ж політична теорія артикулює виключно категорією Цілого репрезентуючи в такий спосіб суб'єкта принципово іншого типу - суб'єкта колективного. А заразом і визначаючи інші засади і джерела влади.

Найприкметнішим увиразненням відмінностей двох моделей є розбіжності в розумінні принципу свободи і його ролі в соціально-політичній практиці. Юридична і правова імплементація якого окреслює природу влади: джерела суверенітету і підстави її легітимності. (Фуллер 1992:150)

Захист і реалізація свободи являє собою осердя ліберальної політичної доктрини, (liber, liberty) позаяк саме свобода займає виключне місце в системі невідчужуваних прав. Оскільки джерелом свободи є саме людська природа в якій вона закорінена як, в першу чергу, здатність людини мислити(природний розум): скеровуватись ratio і втворювати смисл(reason).

Відповідно будь-який політичний устрій(режим,) як і влада в цілому, згідно модерної політичної теорії насамперед орієнтовані на захист свободи. (Такої собі підстави індивідуальних прав і передумови соціальної взаємодії-кооперації). Гарантування і забезпечення якої є, певною мірою, тією метою прагнення до якої легітимує саму владу(режим). Ідеться передусім про підставу легітимності будь-якої влади, сам факт появи якої потрактовується як згода-контракт якою суверен наділяється владними повноваженнями і утримує їх доти, доки підкоряється смислові (настановам даного контракту, його смислу).

Таким чином культивування свободи і юридично-правовий захист даного права становлять наріжний камінь європейської політичної думки Нового часу, сутність феномену суспільного договору.

Особливою ознакою якого є виведення джерел влади і визнання її легітимності із суспільного договору укладання якого можливе за умови визнання і забезпечення права на свободу з метою взаємної вигоди(спільнота-commonwealth). (Пролєєв, & Шамрай 2003-2004: 266-267)

Відповідно ідея суспільного договору передбачає наявність двох засадничих складників: свободи і «іншого» (контрагент), з чого, власне, і починається порівняння із середньовічною традицією.

Річ в тім, що визнання права на свободу передбачає факт передування права обов'язкам, ба більш того, право на незгоду і непокору із можливістю їх репрезентації в публічному просторі. Що вже саме по собі суперечить середньовічній теорії і практиці. Оскільки система феодалних стосунків зведених на засадах ієрархічної взаємодії передбачала таке розуміння свободи в якому право поставало з обов'язку, а не навпаки. «Ти мусиш» - ось максима середньовічної моральної, а zarazom, і політичної практики. А сама свобода це, впершу чергу, моральний обов'язок, належне, а не юридична норма. Відповідно принцип свободи в політичній практиці реалізовувався шляхом залучення в систему взаємозобов'язань ієрархічно-структурованої феодалної спільноти. Поза якою не існували ані права, ані обов'язки, ані реальність як така. (Пролєєв, & Шамрай 2002: 77-78)

З огляду на дане розуміння свободи можна висновувати, що джерелом влади середньовічної політичної теорії був обов'язок. З якого влада поставала і легітимувалась. Соборність про яку йшлося це вертикаль зобов'язань в якій влада акцентувалась шляхом залагодження конфлікту розподіляючи(визначаючи) місце кожного в системі підкорення-панування.

Стосовно «іншого» який постає в концепції суспільного договору слід сказати, що модерн витворив його як учасника договору на засадах вигоди, позбавивши таким чином соціальні стосунки обов'язків. Вивівши в такий спосіб систему соціальних взаємин і саму політичну практику поза межі моральних стосунків. Замінивши їх стратегіями користі, вигоди, прибутку і мораллю успішності.

В свою чергу феодална практика васально-сеньйоріальних взаємин містить у своєму фундаменті особисту залежність закріплену клятвою вірності. На підставі чого дані стосунки слід розглядати, першочергово, як стосунки обов'язку щодо іншого, а соціальний вимір виключно як вимір морально-етичний. Особливо якщо розглядати обов'язок в контексті морально-етичного принципу служіння.(як ідеалу лицарського-християнського етосу).

Резюмуючи варто сказати, що європейська політична теорія і практика ілюструє докорінну трансформацію засад суверенітету і легітимності влади. Зміщуючи акцент із стосунків обов'язку на стосунки стратегій. Ба більш того, виводячи морально-етичний припис(належне) з простору політичного.

Зберігаючи при цьому засадничий принцип політичної організації спільнот – свободу, представлену чи то як обов'язок(служіння) чи то як здатність природного розуму укладати угоду, але незмінну за своєю суттю: як здатності накладати на себе припис.

Стверджуючи в такий спосіб в просторі політики принцип свободи виключно як самообмеження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ / REFERENCES

Фуллер, Лон. Л. (1999). *Мораль права*. Київ: Сфера.

Пролеєв, С. & Шамрай, В. (2002). Генеза модерної ідеї суверенітету. *Sententiae*, 6-7(2-3), 77-87.

Пролеєв, С. & Шамрай, В. (2003-2004). Витоки ідеї суспільного договору і модерний конструктивізм. *Sententiae*, 8-9(1-2-1), 257-271.

Скопов Євген Миколайович, викладач кафедри Філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету e-mail: scopoff@gmail.com

Skopov Evgen Mykolayovych, lecturer, Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: scopoff@gmail.com Скопов Є.М.

Топологічний аспект біблійних уявлень про природу створених істот.

¹Вінницький національний технічний університет;

Анотація

У даній роботі автор аналізує біблійні уявлення про зв'язок природи створених істот з їхнім становищем в порядку буття. Відправним пунктом служить новозавітна згадка про ангелів, які покинули свої домівки. Далі докладно розглянута старозавітна концепція «місця».

Ключові слова: природа створених істот, рівні буття, місце, онтологічне місце, ангели.

Abstract

In this paper, the author analyzes the biblical notions about the connection between the nature of created beings and their position in the order of being. The starting point is the New Testament mention of the angels who left their homes. Further, the author examines in detail the Old Testament concept of "place".

Keywords: the nature of created beings, levels of being, place, ontological place, angels.

Світ показано в Біблії як впорядковане ціле: «...Але ти все впорядкував у міру, рахубу й вагу» (Муд. 11: 20). Тому місце, яке займає та чи інша істота в структурі космосу, в значній мірі визначає її природу.

Цей зв'язок ми можемо простежити в історії падіння ангелів. У Соборному посланні апостола Юди читаємо: «Я хочу нагадати вам, – хоч знаєте все, – що Господь... ангелів, що не зберегли свого достоїнства, а полишили власне житло, зберіг у кайданах вічних, під темрявою, на суд великого дня» (Юди. 1: 5–6). У коментарях до Єрусалимської Біблії про цих ангелів сказано: «<...> Тому що дали себе звести людськими дочками» [3, с. 640]. Таким чином тут йдеться про «синів Божих» з 6 розділу Книги Буття: «І сталося, як почали люди множитися на землі та народилися в них дочки, побачили сини Божі людських дочок, що були гарні, та й стали брати їх собі за жінок, хто котру вподобав» (Бут. 6: 1–2).

Злочин ангелів можна кваліфікувати як порушення божественного порядку. Необхідно, однак, з'ясувати, про який саме порядок йдеться, тобто є він внутрішнім (єства) або зовнішнім (космосу) по відношенню до порушників. Ангели, залишаючи свої оселі, безумовно порушують саме зовнішній порядок. А як справи з внутрішнім? В апокрифах «Заповіти дванадцяти патріархів» про грішних ангелів сказано, що вони «змінити порядок єства свого» [4, с. 256], тобто порушили внутрішній порядок.

У російському дослівному перекладі фрагмент *Юди. 1: 6* виглядає так: «Ангелов же, не сохранивших своего положения (άρχήν), но оставивших свое жилище (οἰκητήριον), для суда великого дня узами вечными под мраком сохраняет» [6, с. 829].

Першою тут називається втрата ἀρχή. «Архія походить від дієслова ἀρχω, яке означає з часів Гомера одночасно “починати” (йти на чолі, брати ініціативу <...>), та “керувати” <...> Цілком зрозуміло, як другий сенс виходить з першого: або чільник робить перший жест (пор. релігійне, музичне і танцювальне застосування), або йде на чолі <...> Отож, ἀρχή позначає і початок (начало, вихідний пункт <...>), і керування (посада, авторитет, влада, магістратура <...>) <...>» [2, с. 101]. Таким чином, мова йде про те, що ангели-відступники втратили свою початкову природу і зв'язок зі своєю Першоосновою, своїм Творцем – Богом (внутрішнє спотворення). Наслідком цього стала втрата статусу – чину, авторитету, влади, магістратури (зовнішнє спотворення).

Другою втратою стала втрата житла. Слово οἰκητήριον зустрічається також у Другому Посланні до Коринтян апостола Павла: «Бо знаємо, що коли земне наше житло, намет, розпадається, то маємо будівлю Божу, будинок нерукотворний, вічний на небі. Тому в ньому й зідхаємо, бажаючи надягнути поверх того наше небесне житло, якщо будемо ще вдягнені, а не нагі» (2 Кор. 5: 1–3). У російському дослівному перекладі даний фрагмент виглядає так: «Знаем ведь, что если земной наш дом [из] этой хибары исчезнет, строение от Бога имеем – дом нерукотворный, вечный на Небесах. И, по сути, в этой хибаре мы стенаем, жилищем (οἰκητήριον) нашим с неба желая облечься; только бы и облеченные мы нагими не оказались» [6, с. 623–624].

Апостол Павло говорить одночасно про зміну онтологічного місця людини, перехід на інший рівень буття і про зміну її природи. Але з тією ж самою ситуацією ми стикаємося і в епізоді з падінням ангелів. Це падіння виявляється і моральним, і онтологічним, і топологічним. Ангели сходять з неба на землю, з одного рівня буття на інший і змінюють свою природу, втрачаючи при цьому колишні чесноти.

Щоб точніше витлумачити історію з покинутим житлом, потрібно звернутися до Старого завіту, в якому знаходимо специфічний концепт *місця*. У Книзі Йова сказано про померлого: «Не повернеться вже більше до себе в хату, і **місце**, де він був, його вже не впізнає» (Іов. 7: 10). А в наступному розділі Білдад порівнює безбожного з деревом: «Він повний сил на сонці, його галуззя поза сад сягає; поміж каміння влітається його коріння і вривається в саме серце скелі. Та коли вирвуть його з його **місця**, воно зрікається його: “Я тебе не знаю!”» (Іов. 8: 16–18). І нарешті, в одному з псалмів автор прирівнює людину до трави і квітки: «Чоловік бо – дні його, немов билина: квітне, мов квітка в полі. Потягне над ним вітер, і його немає, і **місце**, де він був, його не впізнає більше» (Пс. 103: 15–16).

У всіх трьох випадках йдеться про зв'язок людини з її *місцем*. Цей зв'язок носить особистісний характер. Причому *місце* активно, здатне виявляти своє ставлення до мешканця. Це простір, який людина визнає своїм і який визнає своїм цю людину. Між людиною і її *місцем* встановлюється якась сутнісна відповідність. Вона порушується, коли сутність людини зазнає шкоди, руйнується, гине. Але легко припустити і зворотне: сутність людини зазнає шкоди при порушенні цієї відповідності.

Але чи правильно ми розуміємо вираження: *місце не впізнає його, місце відмовиться від нього?* РаМбаН, коментуючи Іов. 7: 10, пише, що насправді мова тут йде про інших людей [5, с. 72]. Але в коментарі до Іов. 8: 16–18 *місце* залишається просто місцем, простором [5, с. 78].

В оригіналі у всіх попередніх випадках в тексті стоїть єврейське слово *מִקְוֶה*, що позначає *місце, місцевість, простір*. *Місце* також є *притулком людини, людським поселенням*: «І сказав він наймитові своєму: “Ходи лишень та дійдемо до якогось із **міст**, і переночуємо в Гівеа або в Рамі”» (Суд. 19: 13); «Я дав вам голі зуби по всіх містах ваших, безхліб'я по всіх **селах** ваших, та ви до мене не повернулися, – слово Господнє» (Ам. 4: 6).

Взагалі для древніх євреїв простір є перш за все простором урбанізованим. «У сприйнятті носія міфологічного мислення простір обов'язково має предметне наповнення, якщо таке наповнення є відсутнім, то немає і простору. <...> У Старому завіті просторове позначення “всюди”, “скрізь” і таке інше передається формулою “*Ір ве 'ір*” (“місто і місто”), що виражає уявлення про конкретну, предметну, в даному випадку урбаністичну наповненість простору, який, проте, вже почав набувати абстрактного характеру» [1, с. 60].

Мова також може йти про простір, який здатний служити людині притулком: «Далі сказала йому: “Є в нас доволі й соломи й паші, та й **місця** переночувати”» (Бут. 24: 25). *Місце* може бути святим: «Начальник Господнього війська й каже до Ісуса: “Скинь з ніг твоє взуття, бо **місце**, де стоїш, святе.” І Ісус вчинив так» (Іс. Нав. 5: 15). На цьому *місці* може бути присутнім Бог: «Коли ж Яків прокинувся зо сну свого, то промовив: “Направду, Господь є на цьому **місці**, а я не знав”» (Бут. 28: 16). Але *місце* також може бути і нечистим: «Тоді нехай накаже хату зруйнувати, каміння, дерево й всю глину з неї, та й повиносити за місто, на нечисте **місце**» (Лев. 14: 45).

І нарешті, місце може бути пов'язано зі статусом: «Узяв Самуїл Саула з слугою й увів їх у світлицю, й дав їм почесне місце між запрошеними, а було їх із тридцять чоловік» (1Сам. 9: 22).

Мені здається, що правильно витлумачити згадку про залишення грішними ангелами свого житла є можливим саме з опорою на просторові уявлення євреїв. Якщо це так, тоді житло є місцем, з яким ангелів з'єднує сутнісний особистісний зв'язок. Це місце святе, місце, де присутній Бог. Перебування в святому місці в постійному зв'язку з Господом підтримує архе ангелів. Ангел, оскільки він – ангел, мешкає поблизу Бога. Але якщо ангел залишив свою домівку, він перестає бути ангелом, він змінює власну природу.

Ми бачили також, що дуже близький за змістом конструкт виникає у апостола Павла, коли він говорить про прийдешню зміну людської природи. Зв'язок онтології і топології з властивостями природи всього сотвореного був зафіксований Павлом ще в одному фрагменті: «Є тіла небесні і тіла земні, й інакший блиск небесних, інакший же блиск земних. Інакший блиск сонця, інакший блиск місяця, інакший блиск зір, ба навіть зоря від зорі різниться блиском» (1 Кор. 15: 40–41). У російському синодальному перекладі замість слова *блиск* стоїть *слава*. В оригіналі ж вжито слово *δόξα*, яке має значення *блиск, сяйво, яскравість, слава, честь, велич*. Павло показує тут різницю статусів, яка є похідною від різниці природ. І ця різниця пов'язана з приналежністю до того чи іншого рівня буття.

Зміна *місця* може бути пов'язана з переходом природи створених істот до нової вищої якості. Так буде з людьми після воскресіння: «І так само, як ми носили образ земного, так носитимем і образ небесного. Ось що говорю, брати: Тіло й кров царства небесного успадкувати не можуть, ані тлінні – успадкувати нетління. Ось я кажу вам тайну: Не всі ми помremo, але всі перемінимся, раптом, в одну мить, при сурмі останній; засурмить бо, і мертві нетлінними воскреснуть, і ми перемінимся. Мусить бо це тлінне одягнутися в нетління, і це смертне одягнутися в безсмертя» (1 Кор. 15: 49–53).

Але зміна *місця* може також означати появу нового виду істот, як це було з ангелами. І тут доречно згадати про одну давню теологічну суперечку. Справа в тому, що багато християнських богословів вважають, ніби в Книзі Буття йдеться не про ангелів і людей, а про дві гілки людського роду – грішну та праведну [7]. Вагомим аргументом на користь такої точки зору служать слова Христа: «Ісус у відповідь сказав їм: “Помиляється, бо не знаєте ані Писання, ані Божої сили. У воскресінні не женяться і не виходять заміж, а є як ангели на небі» (Мт. 22: 29–30).

Однак Христос говорить про сутнісні ознаки *справжніх ангелів*, тобто ангелів, які перебувають на своєму *місці*. А ангели, які покинули своє *місце*, – це вже інший рід істот. Тому про них не можна сказати, що вони не можуть укласти шлюб.

Таким чином, ми бачимо, що в системі біблійних уявлень концепт природи сотворених істот завжди має топологічний і онтологічний аспекти, причому топологія і онтологія дуже тісно пов'язані.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вейнберг И. П. Человек в культуре древнего Ближнего Востока. – М.: Наука, 1986. – 208 с.
2. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том перший. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2009. – 575 с.
3. Єрусалимська Біблія. Новий Завіт і Псалми зі вступами і коментарями з «La Bible de Jérusalem». – Львів: Видавництво «Свічадо», 2009. – 900 с.
4. Заветы двенадцати патриархов, сыновей Иакова // Книга Еноха: Апокрифы / пер. прот. А. Смирнова. – СПб.: Азбука-классика, 2008. – С. 209–282.
5. Книга Ийова с толкованием раби Моше бен-Нахмана / пер. Фримы Гурфинкель. – Иерусалим – Запорожье: Еврейская книга, 2011. – 389 с.
6. Подстрочный греческо-русский Новый Завет / под ред. В. Журомского. – Житомир: Украинское Общество Благодати, 2005. – 893 с.
7. Wright A. T. *Breaching the cosmic order: the biblical tradition of Genesis 6:1–4 and its reception in early Enochic and Philonic Judaism*. Doctoral thesis, Durham University, 2005.

Кузнєцов Всеволод Григорович — старший викладач кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: vsevolodkuznetsov16@gmail.com

Kuznetsov Vsevolod G. — Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : vsevolodkuznetsov16@gmail.com

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ІГРОВІ ЗАСОБИ У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розкривається використання інтелектуально-ігрових засобів для формування у студентів необхідних навиків визначення понять основними способами, які виділяють у логіці.

Ключові слова: інтелектуальна гра, поняття, способи визначення понять, логіка, рефлексія

Abstract

It reveals the use of intellectual-gaming tools to form students the necessary skills to define concepts in the main ways that distinguish in logic.

Keywords: intellectual game, concept, ways of defining concepts, logic, reflection

Оволодіння тією чи іншою професійною сферою неминує передбачає засвоєння відповідної мови, набору відповідної термінології. Робота в цій сфері в якості дослідника включає опис нових об'єктів, що вивчаються, а потім пояснення та формування за потреби нових понять для позначення відкритих особливостей, закономірностей даних об'єктів. У таких ситуаціях дослідник стикається з проблемою визначення понять. Логіка за свою довготривалу історію випрацювала ефективні способи визначення понять, але ці способи має освоїти дослідник, який лише починає свою діяльність і ще немає відповідного досвіду в цій сфері.

Формування навиків визначення понять у студентів не може обмежуватися лише надання їм знань про основні способи визначення понять. Маємо необхідність, щоб вони практикувались у побудові таких визначень. Одним з дієвих способів, на наш погляд, є використання інтелектуально-ігрової форми гри «Надувалівка». Основні правила цієї гри такі:

Учасники діляться на кілька команд, оптимально 4-5 команд, ведучий зачитує їм або роздає роздруковані певну кількість невідомих слів. Кожна команда намагається дати цим словам правдоподібні визначення, записує їх на аркуші і віддає ведучому.

Після збору відповідей команд, ведучий їх перемішує, щоб не була відома приналежність відповіді тій чи іншій команді. Після цього ведучий зачитує вголос всі версії визначення певного слова, довільно серед них вставляючи правильне визначення.

Наступний етап – це вибір командами правильного визначення на їх погляд, свою версію вибирати не можна.

У випадку правильної відповіді команда отримує 2 очки, у випадку неправильної відповіді 0 очок. Додатково кожна команда отримує очко, коли її версію вибрала якась з команд суперників, тобто коли когось вдалось «надути», ввести в оману.

Наступний раунд відбувається за такою ж схемою, але першою відповідає наступна в черзі команда, щоб забезпечити рівність умов учасників змагання.

Грає триває до тих пір, поки не будуть зіграні всі слова. Переможець визначається по найбільшій сумі зароблених очок. У випадку рівності очок, перевага надається команді, яка дала більше правильних відповідей [1]. Є чимало різновидів цієї гри зі своїми специфічними правилами з ними можна детальніше познайомитись у роботі Понікарова Є. [2] або [3] або [4].

На заняттях в курсах логіки, філософії, критичного мислення, способів протидії маніпуляціям свідомості нам мало просто провести гру, треба щоб у студентів сформувались навик з визначення понять різними способами. Для цього командам роздаються аркуші на яких зазначено відповідний спосіб визначення, з його характеристиками та прикладами визначень. Наводимо зразок необхідних навчальних матеріалів (зміст їх базується на підручникові «Логіка» Кирилова В.І. та Старченка А.О. [5] та [6])

Визначення через рід і видову відмінність (включає в себе два етапи):

- підведення поняття, що визначається під більш широке за об'ємом родове поняття. Приклад: “футбол” – “спорт”.
- вказання видової відмінності, тобто ознаки, що відрізняє предмет, який визначається від інших предметів, що відносяться до того ж роду.

Видова відмінність належить тільки даному виду і відрізняє його від інших видів, що входять в даний рід.

Видову відмінність не завжди можна здійснити за допомогою лише однієї ознаки, їх може бути кілька.

Генетичне визначення, що вказує на походження предмету, на спосіб його утворення.

Приклад: куля є тіло, утворене обертанням кола навколо одного з своїх діаметрів.

Визначення через вказівку на відносини предмета до своєї протилежності. Приклад: “Свобода є пізнана необхідність”.

Номінальне визначення це визначення, за допомогою якого в заміну опису якого-небудь предмету вводиться новий термін (ім'я), пояснюється значення терміну, його походження і т.п. Валюта – сукупність грошових знаків певної держави. Приклад: наука, що вивчає процеси самоорганізації, динаміку хаосу називається синергетика.

У ході заняття студенти мають придумати визначення, наприклад до восьми запропонованих слів, використавши по два рази кожен із запропонованих видів визначення поняття. Таким чином ми спонукаємо студентів до активного використання теоретичних знань в практичній діяльності, а через гру ще й додаємо емоційний компонент, який сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу.

По завершенню гри варто студентам надати по кілька визначень зроблених командами суперників, щоб вони провели аналіз як справились завданнями їх опоненти. Тобто необхідно вказати який вид визначення використали у тому чи іншому випадку їх суперники, де вони припустились помилок, а де зробили вірно. Доцільно також давати студентам завдання із з'ясування чому певні запропоновані визначення були сприйняті іншими командами як вірні, які їх елементи, структурна побудова переконали інших учасників гри, що це є вірне визначення.

Така рефлексія над чужими й своїми інтелектуальними актами сприяє значно ефективнішому засвоєнню матеріалу по визначенню понять, а згодом до більш високопродуктивної науково-пізнавальної діяльності студентів. Вміння визначати поняття, знати відповідні способи визначень дають можливість легко виявляти, коли хтось здійснює підміну понять, оперує навмисно невірно визначеними поняттями з метою маніпуляції свідомістю й таким чином уберегтись від шкідливого впливу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. /www.e-reading.club/chapter.php/148227/636/Balandin_-Bol%27shaya_kniga_intellektual%27nyh_igr_i_zanimatel%27nyh_voprosov_dlya_umnikov_
2. <http://nesprosta.tripod.com/pony-car/pony-car4.htm>
3. http://rulibs.com/ru_zar/child_education/balandin/0/j581.html
4. <https://studkom.timepad.ru/event/1064/>
5. Кириллов В.И., Старченко А.А. Логика: учебник для юридических вузов и факультетов. – М.: Высшая школа, 1987. – 217 с.
6. Кондаков Н.И. Введение в логику. М.: Издательство «Наука», 1967. – 466 с.

Теклюк Анатолій Іванович – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, директор Головного центру виховної роботи ВНТУ, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail gcvr216@gmail.com

Anatoliy Ivanovich Teklyuk - Candidate of Philosophy, Associate Professor, Department of Philosophy and Humanities, Director of the Main Center for Educational Work VNTU, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail gcvr216@gmail.com

БУДІВНИЧИЙ МІСТА ВІННИЦІ Г. Г. АРТИНОВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Стаття присвячена першому зодчому міста Вінниці Григорію Григоровичу Артинову, який на початку XX століття був призначений міським архітектором. Розглядається біографія Артинова його вагомий внесок у розбудову Вінниці.

Ключові слова: архітектор, Вінниця, Артинов.

Abstract

The article is devoted to the first architect of the city of Vinnitsa, Grigory Grigorievich Artinov, who in the early twentieth century was appointed city architect. The article introduces Artinov's biography, his significant contribution to the development of Vinnitsa.

Keywords: architect, Vinnitsa, Artinov.

На рубежі 19-20 ст. Вінниця, як повітовий центр, являв собою занедбане містечко, в якому ще не розпочинались заходи з благоустрою, інженерного забезпечення та послідовної капітальної забудови території. Розгортання містобудівних заходів розпочалось після призначення в березні 1899 р. Вінницьким міським головою Миколи Васильовича Оводова. Новообраний голова в червні 1900 р. запросив на посаду міського архітектора (початково як експерта за сумісництвом) цивільного інженера Григорія Григоровича Артинова – досвідченого службовця Головної казарменої та будівельної комісії Генерального штабу імперії. Діяльність Г. Артинова розпочалася з проектування та будівництва Вінницької жіночої гімназії та визначила формування міста засобами архітектури модерну[1].

Перший архітектор Вінниці народився 1860 року в родині російського дворянина (грека за походженням) в Ніжині на Чернігівщині. По закінченні реального училища в Кронштадті, Григорій здобуває вищу освіту в Санкт-Петербурзькому будівельному училищі (пізніше це Інститут цивільних інженерів), в якому студентів навчали застосовувати свої знання на практиці, відповідально ставитися до роботи.

По закінченні навчання у 1889 року цивільний інженер "у чині 10 класу" Григорій Артинов розпочинає свою трудову діяльність техніком при міській управі Санкт-Петербурга. Згодом у Ломжинській губернії - у комісії з улаштування казарм. Після 1893 року в якості службовця Головної військової та казарменої комісії Генерального штабу Російської імперії Григорія Артинова призначають будувати стратегічні шосе, казарми, під'зні залізничні колії та залізничних і військових установ для міст Волинської губернії, а також Поділля[2].

Освітній заклад - перша будівля, яку Артинов проектує в місті Вінниця. Щоб спорудити жіночу гімназію, міський голова Микола Оводов залучив відомого у місті купця й мецената Аврама Мар'янчика. Двоповерховий будинок, в якому зручно та вдало розташовані навчальні приміщення, стає окрасою центру міста архітектури доби модерн (нині це школа № 2 по вул. Соборній).

На початку XX століття Торгово-реміснична єврейська громада була потужною фінансовою силою в місті, оскільки 1903 р. за проектом Артинова було споруджено нову синагогу (нині ДЮСШ на вул. Червонохрестівській). З часом на замовлення відставних військових, яких приваблювала затишна Вінниця, з'являються вишукані будівлі : будинок капітана Четкова на вул. Пушкіна, особняк Р. Смотрицького на вул. Пушкіна, особняк капітана Л.Друголандского на вул. Першотравневій та ін.

Місту були потрібні також водогін, каналізація, освітлення, надійні мости, а також транспорт, сучасні бібліотеки та лікарні, готелі і банки, магазини, ринки, судові, повітові, земські установи. Для нового будинку міського театру (1910 р.) та готелю "Савой" (1907-1912 рр., тепер готель "Україна") Артинов використовував стилізацію під готику та елементи мавританського стилю. Для будинку

окружного суду, 1909 року, який проектував архітектор Міністерства юстиції, академік В.А. Пруссак, Григорій Артинов виконав кресленики конструкцій і, зокрема, ферм покриття.

З 1860-го по 1900-ті роки населення Вінниці збільшилось втричі і нараховувало у 1910р. 80 тисяч чоловік. Активна забудова міськими особняками мікрорайонів Слов'янки та Замостя викликали до життя і нові громадські заклади. Артинову доручають проектування міської Гоголевської бібліотеки (1902-1907 рр., Тепер обласна державна наукова універсальна бібліотека ім. К.А. Тімірязєва), церкви Воскресіння Христового (проект - 1902 р. будівництво завершилось у 1910 р. тепер діюча церква по вул. Хмельницьке шосе), кам'яних сходів до Бугу (1908 р. тепер в парку "Кумбари"). 1911 року під керівництвом Артинова закінчується реконструкція та оздоблення будинку міської Думи з модернізованим ампіром фасаду будинку (1870-1911 рр., нині товарно-промислова біржа).

Григорій Григорович особливо піклувався про озеленення та благоустрій міста, розвиток міського водогону (перші лінії - 1910 р.) і каналізації (також 1910-ті рр.). В кривавій коловорті революції 1905 року, Першої Світової, а потім громадянської війни, міський архітектор Вінниці продовжував не лише виконувати свої службові обов'язки, але й виступив ініціатором створення у вересні 1919 р. "Товариства добробуту міста Вінниці", проектування міської вертикальної каналізації з біологічними фільтрами, використання енергії Південного Бугу, подальшого благоустрою та планування нової забудови міста, а також планування заходів щодо реконструкції існуючих комплексів забудови. Всього за проектами архітектора було споруджено 43 будівлі (30 збереглося)[3].

Через відсутність будь-яких згадувань про Г. Г. Артинова в місцевій політичній хроніці 1918-1919 рр., можна зробити висновок про обережне ставлення міського архітектора до політики. В грудні 1919 р. на 60-му році життя Григорій Григорович Артинов після тяжкої хвороби (висипного тифу) помер. Місце поховання першого головного архітектора Вінниці невідоме.

Колишню вулицю 9 Січня, яку створив і розбудував міський зодчий, перейменовано на вул. Архітектора Артинова. На одному з будинків цієї вулиці встановлено пам'ятну дошку на честь ювілею від дня народження першого будівничого міста. Авторами проекту стали архітектор Олександр Коротких та скульптор Юрій Козерацький. В 2010 році в Вінниці була встановлена паркова скульптура-пам'ятник Г. Г. Артинову, скульптор В. Цисарик [4].

Таким чином, саме завдяки Артинову Григорію Григоровичу Вінниця на початку ХХ століття перетворилася на чудове місто з елементами європейської архітектури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Пам'ятки історії та культури Вінницької області. Вінниця / автор. колектив: А. В. Войнаровський, С. Д. Гальчак, С. О. Гусєв, О. В. Зінко та ін. – Вінниця, 2016. – С. 45-47.
2. Олександр Царенко Григорій Артинов - перший архітектор Вінниці [Електронний ресурс] / О.Царенко. - Режим доступу: <http://vgo-kraina.org/catalog/award/grigorij-artinov-pershij-arhitektor-vinnici>
3. Вінниця: Історичний нарис./ гол. ред. Подолинний А. М. – Вінниця, 2007. – С. 74-77; Сергій Царенко Григорій Григорович Артинов, перший міський архітектор Вінниці (1860 - 22.12.1919) (До 150-річчя від дня народження) [Електронний ресурс] / С.Царенко. - Режим доступу: <http://www.library.vn.ua/includes/Artinov>
4. Царенко С. Звезда Григория Артынова, первого Винницкого городского архитектора / С. Царенко, Е. Солейко. – Винница, 2012. – С. 277-300.

Ярошук Мирослав Сергійович - студент групи 2КН - 16б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: 380985011956@ex.ua

Зінко Олена Василівна - кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: zinko-ov@ukr.net

Yaroschuk Myroslav - Department of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: 380985011956@ex.ua

Zinko Elena - Ph.D., assistant professor of philosophy and humanities sciences Vinnitsa National Technical University, Vinnitsia, e-mail: zinko-ov@ukr.net

УКРАЇНСЬКИЙ ГУРТ ONUKA

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглядається історія розвитку українського гурту ONUKA, особливістю якого є використання національних народних мотивів та інструментів в електронній музиці.

Ключові слова: електронна музика, гурт ONUKA.

Abstract

History of development of the Ukrainian group of ONUKA, the feature of that is the use of national folk reasons and instruments in electronic music, is examined in the article.

Keywords: electronic music, group ONUKA.

ONUKA - це український електронний музичний гурт (електро-фолк), особливістю якого є використання національних народних мотивів та інструментів в електронній музиці. Робота над проектом ONUKA розпочалась влітку 2013 року. Назва проекту - «онука» - це данина поваги до видатного майстра музичних інструментів Олександра Шльончика, дідуся солістки гурту Наталії Жижченко (за освітою – етнокультуролог), яка окрім вокалу грає на сопілці, окарині, свистульці, омнікорді, невеликих перкусійних інструментах (літаври, спеціальні дзвони), а також керує відтворенням семплів.

Наталія займається музикою з дитинства. Закінчила музичну школу за класом фортепіано, де навчалася грі на флейті та скрипці. В дев'ять років вже була солісткою духового оркестру Національної гвардії України, в десять – почала писати музичні фрагменти, в п'ятнадцять захопилася електронною музикою. У 2002-2013 роках була солісткою електронного гурту «Tomato Jaws».

Перший сингл гурту – пісню «LOOK» було представлено у жовтні 2013 року, у якій електронну музику було поєднано із звучанням народних інструментів, зокрема бандури і сопілки.. Наприкінці грудня 2013 року вийшов кліп на цю композицію, режисером якого став Євген Філатов – соліст групи «The Maneken», арт-директор проекту.

До основного сценічного складу гурту окрім Наталії Жижченко входять клавішниця та бек-вокалістка Дарина Серт, ударниця Марія Сорокіна, а також бандурист Євген Йовенко. До розширеного складу, який виступає під час великих концертів, входить тріо духових: два тромбони та волторна. Один із тромбоністів також грає на трембіті.

15 жовтня 2014 року вийшов дебютний альбом гурту під назвою «ONUKA», який складався з десяти треків (8 – англійською та 2 – українською мовами). Диск був наповнений традиційними українськими звуковими мотивами, які виконуються на сопілці, бандурі та трембіті [1]. Альбом був презентований на концерті в київському закладі «Sentrum». Одразу після цього на американському лейблі «Most Addictive Records» було випущено сингл «Zavtra» з однойменною україномовною піснею. У грудні, за рейтингом «Culturprostir», дебютний альбом гурту був визнаний найкращим альбомом року, а сам гурт став дебютом року.

Тільки за 2014-2015 роки відбулося 70 концертів, в тому числі на фестивалях в Беларусі, Польщі, Угорщині. Наприклад, в Польщі, в межах фестивалю European Stadium of Culture, група виступала разом з іншими закордонними виконавцями. В місті Жешув слухачі масово піснювали пісні гурту ONUKA. В серпні 2015 року гурт представляв Україну на фестивалі Sziget в Будапешті. На виступ української електроніки з національними мотивами прийшла значна частина українців, які відпочивали на фесті. Майданчик був заповнений слухачами з національною символікою та українськими прапорами. Виконавиці були вдягнуті у космічно-блискучі костюми, контрастували зі звуками бандури та трембіти на фоні сучасної електроніки.[2]. У 2015 році стали переможцями Національної музичної премії «YUNA-2015» в номінації «відкриття року».

Другий міні-альбом Vidlik, присвячений аварії на Чорнобильській АЕС вийшов в лютому 2016 року та мав чотири пісні: дві українською та дві англійською мовами. В роботі над альбомом взяв

участь рівненський симфонічний оркестр Brevis. Концертна презентація відбулася до 30-ї річниці катастрофи. Після виходу міні-альбома, його музику було використано в документальному фільмі про аварію на ЧАЕС телеканалу «1+1». Міні-альбом Vidlik очолив електронні чарти у Британії, Німеччині, Польщі, Нідерландах, Данії та Швеції[3]. В червні 2016 відбувся концерт гурту у супроводі Національного Академічного Оркестру Народних інструментів (НАОНІ) під назвою «Othe».

В травні 2017 року гурт виступив як запрошений артист у фіналі пісенного конкурсу Євробачення 2017, що відбувся в Києві. Гурт ONUKA показав неймовірну красу поєднання українських народних інструментів та сучасну електронну музику. Після виступу гурт ONUKA потрапив у музичні чарти на стрімінгових сервісах Європи.

Дебютним синглом нового альбому «MOZAÏKA» стала пісня «VSESVIT». Новий трек створений разом з Еріком Муке з гурту Deep Forest, з яким Наталія Жижченко познайомилась на фестивалі Polyana.

В вересні 2017 побачила світ англomовна версія одного з найпопулярніших композицій проекту ONUKA хіта Misto. Саундпродюсером та співавтором є Євген Філатов. Пісня Misto увійшла в дебютний альбом групи 2014 року, який відразу зайняв перше місце в чарті LP iStore Ukraine. За версією журналу «Новое время» у 2017 році Наталія Жижченко занесена до сотні найуспішніших жінок України[4]. В грудні 2017 гурт привітав всіх з наступаючим новим роком популярною різдвяною піснею «Щедрик» у львівському аеропорту.

Таким чином, такі проекти як ONUKA популяризують українську музику в світі, акцентуючи увагу на національних народних мотивах та інструментах. Репрезентують українську мову та культуру, якою потрібно пишатись.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. ONUKA [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/ONUKA>; Жижченко Наталія Олександрівна [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://uk.wikiquote.org/wiki/Жижченко_Наталія
2. Дар'я Слепова. Капсула времени: Ната Жижченко об Украине и ее музыке [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://projects.platfor.ma/onuka-vremeni/>; Сергій Пішковцій. ONUKA на фестивалі Sziget [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://inspired.com.ua/culture/music/onuka-sziget/>
3. «1+1» знімає фільм про чорнобильську трагедію із музикою гурту ONUKA [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://tsn.ua/glamur/1-1-znimaye-film-pro-chornobilsku-tragediyu-iz-muzikoyu-gurtu-onuka-587506.html> ; Гурт ONUKA підірвав чарти кількох країн [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://fakty.ictv.ua/ua/showbiz/20170516-gurt-onuka-pidirvav-charty-kilkoh-krayin/>
4. ONUKA презентувала кліп на англomовну версію нашумілого хіта «Місто» [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://web.archive.org/web/20151002015535/https://tsn.ua/glamur/onuka-prezentovala-clip-na-anglomovnu-versiyu-nashumilogo-hita-misto-502726>; ТОП-100 найуспішніших жінок України // Новое время. 03. 2017.

Мельник Ілля Володимирович - студент групи 5Е - 166, факультет електроенергетики та електромеханіки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: mojayka1999@ukr.net

Зінко Олена Василівна - кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: zinko-ov@ukr.net

Melnyk Ilya - Department of Electricity, Electromechanics and Electrical Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: mojayka1999@ukr.net

Zinko Elena - Ph.D., assistant professor of philosophy and humanities sciences Vinnitsa National Technical University, Vinnitsia, e-mail: zinko-ov@ukr.net

ENACTUS ВНТУ. ЕКОЛОГІЧНИЙ ПРОЕКТ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Аналізується діяльність команди Enactus Вінницького національного технічного університету.

Ключові слова: Enactus ВНТУ, екологічний проект.

Abstract

The activity of the Enactus team at Vinnytsia National Technical University is analyzed.

Keywords: Enactus VNTU, an environmental project.

Enactus - це міжнародна, неприбуткова організація, що об'єднує студентів для покращення якості життя та життєвих стандартів. Під керівництвом наставників університетів та бізнесу студенти Enactus по всьому світу створюють та втілюють в життя проекти по розширенню можливостей студентської молоді. Сьогодні Enactus у світі налічує 2,8 млн. цільової аудиторії, близько 40 країн-учасниць, 65,5 тис. Enactus студентів, понад 6 тис. Enactus проектів, 1700 університетів-учасників, 450 корпоративних партнерів.

Актуальність теми зумовлена тим, що цей досвід не тільки змінює життя, а й розвиває талант та потенціал студентської молоді до лідерства у складному та повному викликів світі. Щорічні регіональні та національні змагання представляють собою майданчик для демонстрації своєї діяльності, а також можливість отримати оцінку своєї роботи від представників бізнесу, які виступають членами журі.

Команда-переможець національних змагань отримує право представляти свою країну на престижних світових змаганнях Enactus World Cup. Така команда вже багато років існує у ВНТУ на факультеті менеджменту та інформаційної безпеки. Наставником команди є декан факультету менеджменту, професор Микола Небава.

Діяльність студентської команди була високо оцінена на престижних світових змаганнях Enactus World Cup, на яких вони неодноразово перемагали, прославляючи Україну і Вінницький національний технічний університет. Загалом за 14 років функціонування команди Enactus ВНТУ розроблено та впроваджено понад 40 проектів, в яких задіяно понад 30 тисяч осіб з фінансовим результатом понад 50 млн. грн., що дало можливість покращити життя близько 450 тис. людей. Це були проекти, які направлені на вирішення різних проблем в основному безробітних, дітей, інвалідів, пенсіонерів та інших малозабезпечених груп населення[1].

В квітні 2017 р. на XVI міжнародній науковій конференції студентської та учнівської молоді «Моя країна у світовому просторі» в школі-ліцеї № 7 студенти Enactus ВНТУ презентували проектно-дослідницьку роботу на тему «Enactus ВНТУ. Екологічний проект». Цей проект був реалізований на Вінниччині та сприяв підвищенню рівня обізнаності селян про заощадження і використання сучасних енергозберігаючих технологій шляхом проведення семінарів і різноманітних майстер-класів. Студентська команда Enactus навчила селян навичкам ведення власної справи та маркетингу, в результаті чого 12 сімей реалізували продукцію на суму понад 450 тис грн.

Для підвищення еко-свідомості вінничан студенти команди Enactus ВНТУ показали, як можна з користю для природи використовувати макулатуру, виготовляючи з неї блокноти. Проект «Еко-реабілітація» отримав підтримку в університеті. Спочатку в технічному університеті проводили лекції, інтерактивні семінари, обговорювали екологічні проблеми, намагались пробудити екологічну свідомість. Після збору макулатури учасники команди вчили дітей з обмеженими можливостями ДЦП та аутизмом з громадської організації «Гармонія» виготовляти еко-блокноти з насінням, яке можна використовувати для того, щоб виростити квітку чи іншу рослину. Разом з майстринями із «Гармонії» виготовляли сувенірну продукцію з переробленого паперу. Для того, щоб блокноти були яскравіші та цікавіші для дітей, їх виготовляли в техніці декупаж з допомогою серветок, які були в центрі[2].

На початку вересня 2017 р. учасники команди взяли участь у польсько-німецько-українському проєкті «Make Trash Great Again» у м. Вроцлав. Цей проєкт був направлений на отримання навичок та обмін досвідом у сфері екології, а саме сортування та переробки сміття. Студенти ВНТУ відвідували тренінги та лекції пов'язані з повторним використанням ресурсів та охороною навколишнього середовища. Однією із головних подій проєкту була організація фестивалю у Вроцлаві, приуроченому до дня незалежності України. Саме на цьому фестивалі було проведено майстер-клас з переробки макулатури. Багато жителів Вроцлава активно долучались до виготовлення нового паперу із використаного і створення та оздоблення власних листівок. Студенти-волонтери доклали багато зусиль для того, щоб саме цей фестиваль у Польщі пройшов успішно та цікаво для жителів міста[3].

22 вересня 2017 у рамках фестивалю Еко Відродження у Вінницькому національному університеті Фондом громади «Подільська громада», «Екологічне місто Вінниця» та Enactus ВНТУ було проведено акцію «Подарунки – за сміття». За макулатуру студентам пропонували обміняти використаний папір на лампочки, блокноти, каву, оригінальну канцелярію. Учасники фесту вчилися сортувати сміття та робити з нього корисні речі[4].

Таким чином, учасники команди Enactus ВНТУ працюють над популяризацією культури сортування сміття у Вінниці, долучаються до командної роботи, отримують досвід гуртувати навколо себе однодумців, активістів, волонтерів; навчаються допомагати, продукувати, підтримувати нові проєкти направлені на еко-тематику. Це дає мотивацію щось змінювати, покращувати оточуюче середовище.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Команда ВНТУ на Enactus World Cup у Канаді. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://chasopys-impuls.vntu.edu.ua/archiv/2016/Impuls_2016_9.pdf; Юлія Плахтій. Вінницькі студенти стали призерами Всесвітнього кубку Enactus в Канаді. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vezha.vn.ua/vinnytski-studenty-staly-pryzeramy-vsesvitnogo-kubku-enactus-v-kanadi/>
2. Денисюк С. Г., Зінько О.В. Виховання екологічної культури студентів ВНТУ на заняттях соціально-гуманітарного циклу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/18819>; Світлана Денисюк. Студенти ВНТУ на конференції у Вінницькому ліцеї №7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://impuls.vntu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3867%3A-7&catid=9%3A2014-02-09-08-50-23&Itemid=1&lang=en
3. Марина Однорог. У Польщі сміття сортують навіть у горах: враження вінничан від молодіжного еко-обміну. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vezha.vn.ua/u-polshhi-smittya-sortuyut-navit-u-gorah-vrazhennya-vinnychan-vid-molodizhnogo-eko-obminu/>
4. Еко-смаколики та еко-свідомість на «Еко-відродженні». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://impuls.vntu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=4045%3A2017-09-12-08-34-03&catid=9%3A2014-02-09-08-50-23&Itemid=1&lang=en

Зінько Олена Василівна – кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук
Вінницького національного технічного університету, Вінниця, e-mail: zinko-ov@ukr.net

Zinko Elena - Ph.D., assistant professor of philosophy and humanities sciences Vinnitsia National Technical University, Vinnitsia, e-mail: zinko-ov@ukr.net

ЖИТТЯ ТА ТВОРЧІСТЬ СТАНІСЛАВА СУПЛАТОВИЧА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті розповідається про життя та творчість відомого польського письменника індіанського походження, Станіслава Суплатовича (Сат-Ока).

Ключові слова: письменник, Суплатович, індіанець, Польща..

Abstract

The article tells about the life and creativity of the famous Polish writer of Indian origin, Stanislav Suplatovich (Sat-Ok).

Keywords: writer, Suplatovich, Indian, Poland.

Сат-Ок (Станіслав Суплатович) – польський письменник індіанського походження, автор повістей «Земля солоних скель» і «Таємні сліди», народився у 1920 році в Канаді в родині вождя племені шеванезів Високого Орла і польської біженки-революціонерки Станіслави Суплатович, що отримала ім'я «Біла Хмарка». У шіванезів хлопчики повинні завоювати ім'я якимось хоробрим вчинком. Сат-Ок (Довге Перо) здобув собі ім'я, вбивши стрілою з лука величезного гірського орла.

Мати Суплатовича, Станіслава Окольська-Суплатович, на початку XX століття приймала активну участь у польському революційному русі. Дівчина потрапила під ретельний нагляд влади та була відправлена на заслання до Східного Сибіру. Потім їй вдалося втекти на Аляску і вирушити в Канаду. Під час втечі до Канади знесилена дівчину знайшли індіанські мисливці. Зачарований білявим волоссям польки, вождь шеванезів Високий Орел без пам'яті закохався в красуню, яка стала його дружиною і згодом народила хлопчика.

Сат-Ок прожив у племені майже 17 років, виховуючись, як і його ровесники-індіанці. У 1936 році шіванези врятували від ведмідя групу туристів з Європи, серед яких був і поляк. Біла Хмарка зраділа, побачивши через стільки років співвітчизника, та почала розпитувати про батьківщину. Так випадок допоміг дізнатись Сат-Оку, що він не тільки індіанець, а ще й поляк. Довгі бесіди з польським туристом не минули безслідно. У Стася почали формуватися уявлення про свою далеку батьківщину, а події, що там відбувалися - викликали у хлопчика бажання боротися за свободу: «Невже люди не можуть жити вільними? Я виросту, приїду і допоможу здобути свободу!» [1]. Через тугу за батьківщиною мати приймає рішення повернутися до Польщі.

Станіслав Суплатович разом із матір'ю приїхав до Польщі у 1938 році. Рідне Кельце зустріло їх непривітно. Станіславу давно вважали мертвою, частину її спадщини розділили між собою її сестри. Вона влаштувалася на роботу в будинок старих у Радомі. Сат-Ока віддала до школи-інтернату при монастирі, де його відразу посадили до карцеру через відмову постригти довге індіанське волосся. Його постійно карали за відмову молитися білому богові, прозивали дикуном. Непокірного сина мати була змушена забрати додому та прийняти рішення повернутися до племені шіванезів. Але 1 вересня 1939 року починається друга світова війна.

Молодий Станіслав в ті роки вже цікавився політикою. Він влаштувався працювати на пошті в Радомі і був знайомий з усіма новітніми подіями. Коли німецькі війська окупували Польщу, Стась, не замислюючись, пішов у підпілля. У 1940 році Суплатовича заарештовує гестапо і разом з іншими революціонерами, відправляють в Аушвіц (Освенцим). По дорозі юнаку вдається втекти. У Борковецьких лісах він приєднався до польських партизанів. За мужність у боях з фашистами Сат-Ока нагороджено бойовим орденом «За заслуги».

Після завершення війни, Станіслав вступає до Війська Польського, стає військовим моряком. Разом з польським громадянством, приймає ім'я та прізвище своєї матері – Станіслав Суплатович. Сат-Ок зазнає репресій з боку соціалістичної влади Польщі, засуджений до десяти років в'язниці, але достроково звільнившись, приймає рішення стати письменником.

З 1958 року в світ починають виходити літературні твори про життя індіанців, підписані ім'ям - «Сат-Ок». Саме з творів Суплатовича і почався знаменитий «індіанський бум» в соціалістичних країнах. Всі його романи стали бестселерами. Книги масово перекладалися на іноземні мови і видавалися величезними тиражами.

Станіслав Суплатович помер 3 липня 2003 року в Гданську. Похорони письменника відбулися не зовсім традиційно. Крім ветеранів Армії Крайової, на церемонії були присутні індіаністи (любители індіанської культури) в національних костюмах племені шеванезів, численні друзі Сат-Ока. Крім традиційного хреста, на могилі Суплатовича були встановлені орлине пір'я, похоронні трави і індіанська трубка, доверху набита тютюном[2].

Таким чином, Станіслав Суплатович був неординарною особистістю та прожив надзвичайно насичене життя. Його долею цікавилось багато митців, про нього знімали фільми. Так само, як вразила доля Суплатовича подільського художника Аркадія Павлюка, картина якого «Письменник Сат-Ок» зберігається в залі Сучасного подільського мистецтва, мистецького центру Вінницького національного технічного університету, так і мене надихнула на написання вірша:

«Воля – понад усе»

Йому хотілося лише свободи,
Де дикі трави, кострище й пісні.
Де річки грізної потік ніс води –
Це все життя являлось уві сні.
Він серед племені свого був кращий,
Він перший в ціль із лука попадав.
Проходив через непролазні хащі,
Про ворогів – все по слідах читав.
Та ось дізнався про вітчизну другу,
Яка в той час палала у вогні:
«Народ в неволі мій помре від туги,
Напевне, доля робить знак мені».
І знов був кращим, як служив в підпіллі,
Дитя природи завжди у душі.
«Він навіть в таборах лишився вільним» -
Казали бойові товариші.
У мирний час - забути б вже минуле,
Та спогади у серці все болять.
«Я хочу, щоб про мій народ почули...
Прадавні там ліси й річки шумлять,
Дівчата їм підспівують тихенько,
Ховаються мустанги у траві.
У багатьох одна земля рідненька,
А в мене – долі й батьківщини дві.»

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сат-Ок [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Сат-Ок>; Сат-Ок. Земля соленых скал [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://lib.ru/PRIKL/SATOK/zemlya.txt>
2. Сат-Ок: польський вождь индейского племени [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.rech-pospolita.ru/sat-ok-polskiy-vozhd-indeyskogo-plemeni.html>

Зелінська Дарія Олегівна – студент групи 2КН - 166, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: daria050500@gmail.com

Науковий керівник: Зінко Олена Василівна - кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: zinko-ov@ukr.net

РОЗВИТОК КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ ЯК НОВОГО НАПРЯМУ ВІЗУАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглядається питання сучасного виду мистецтва.

Ключові слова: комп'ютерна графіка, мистецтво.

Abstract

The article deals with the issue of contemporary art.

Keywords: computer graphics, art, modernity.

В 2018 році слухачами студії комп'ютерної графіки Вінницького національного технічного університету здобуто 160 перемог на Міжнародних конкурсах з комп'ютерної графіки та веб-дизайну, а також 42 перемоги у країнах дальнього зарубіжжя. За це ВНТУ отримав диплом, який підтверджує встановлений навчальним закладом рекорд України. Вінницький національний технічний університет був занесений до списку книги рекордів Гіннеса України в категорії «Освіта, унікальні та інтелектуальні досягнення українців» [1]. Частина робіт переможців демонструється у постійно діючій виставці в мистецькому центрі ВНТУ.

Комп'ютерна графіка - розділ інформатики, який вивчає методи цифрового синтезу і обробки візуального контенту. Комп'ютерною графікою називають також і зображення, які створюються, перетворюються, оцифровуються, обробляються і виводяться засобами обчислювальної техніки, включаючи апаратні і програмні засоби. Рухома комп'ютерна графіка називається комп'ютерним відео або комп'ютерною анімацією[2].

Комп'ютерна графіка поділяється на кілька видів: наукова (графічне відображення результатів наукових дослідів - графіки, діаграми, креслення), ділова (наочне представлення показників роботи установи, підприємства, тощо-статистики, таблиці, звіти), конструкторська (використовується при розробці нових проєктів у галузі архітектури, конструювання тощо), ілюстративна (зображення довільного рисунку-малюнку), художня і рекламна (використовується при створенні мультиплікації, ігор, роликів тощо), анімація, мультимедійна (поєднання високоякісного зображення із звуком)[3].

Графіка належить до просторових мистецтв, є видом образотворчого мистецтва. На думку деяких науковців, комп'ютерна графіка також є складовою мистецтва. Це зображення, які створюються і відтворюються засобами обчислювальної техніки.

Растрова графіка використовується при розробці електронних та поліграфічних видань. Ілюстрації, які виконані за допомогою растрової графіки, не створюють вручну у комп'ютерних програмах. Для зображень використовують скановані ілюстрації. Допмагають ввести растрове зображення в комп'ютер відеокамери та цифрові фото. Для такої роботи з ілюстраціями призначені графічні редактори, які орієнтовані більш на обробку, а ніж на створення зображення.

Для того щоб опрацювати роботи по векторній графіці застосовують програмні засоби для створення ілюстрації. Такі засоби використовують в рекламній індустрії, дизайнерських фірмах, виданнях і редакціях. За допомогою засобів векторної графіки набагато простіше виконувати роботи по оформленню із застосуванням шрифтів, простих геометричних елементів. Художня підготовка ілюстрацій засобами цієї графіки занадто складна.

Роботи, призначені для автоматичного створення зображення методами математичних обрахунків опрацьовуються програмними засобами із фрактальною графікою. Для створення фрактальної художньої композиції постає не малюнок або оформлення, а програмування. Тому таку графіку рідко

використовують для створення електронних або друкованих документів, більше у розважальних програмах, комп'ютерних іграх[4].

Використання комп'ютерної графіки сьогодні стає все більш поширеним серед художників-ілюстраторів. Ілюстративна графіка — це довільне малювання і креслення на екрані комп'ютера. Пакети ілюстративної графіки відносяться до прикладного програмного забезпечення загального призначення. Найпростіші програмні засоби ілюстративної графіки називаються графічними редакторами[5].

Таким чином, комп'ютерна графіка — це симбіоз мистецтва й технології. У комп'ютерній графіці використовуються знання, які накопичені художниками, тому комп'ютерна графіка — це мистецтво, а комп'ютер — це технічний арсенал. Можна мати потужні комп'ютери та досконалі графічні програми, але зміст зображень вимагає творчих здібностей та знання основ малюнка, колористики, історії мистецтва, розвинуеного художнього смаку й уяви.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Юлія Плахтій. 160 перемог на рік: ВНТУ встановив рекорд України за кількістю вигравів у міжнародних конкурсах. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://vezha.vn.ua/160-peremog-na-rik-vntu-vstanoviv-v-rekord-ukrayiny-za-kilkistyu-vygrashiv-u-mizhnarodnyh-konkursah-foto/>
2. Комп'ютерна графіка [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://stud:.com.ua/43369/informatika/kompyuterna_grafika
3. Види комп'ютерної графіки[Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://poradu.pp.ua/tehnka-tehnologyi/6799-vidi-kompyuternoyi-grafki-vektorna-rastrova-grafka-programi-dlya-kompyuternoyi-grafki.html>; Комп'ютерна графіка [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.ndu.edu.ua/liceum/grafika.pdf>
4. Графіка як вид мистецтва [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://estetica.etica.in.ua/grafika-yak-vid-mistetstva/>; М. Близнюк. Теоретичні основи та мистецькі аспекти комп'ютерної графіки [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://art-kipdm.if.ua/2014/05/06/985/>

Черниш Анастасія Віталіївна-студент групи 2ПІ-16б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail fly737099@gmail.com

Науковий керівник: Зінко Олена Василівна - кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: zinko-ov@ukr.net

Chernysh Anastasia V. - student of the 2PE-16b group, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: fly737099@gmail.com

Supervisor: **Zinko Elena** - Ph.D., assistant professor of philosophy and humanities sciences Vinnitsa National Technical University, Vinnitsia, e-mail: zinko-ov@ukr.net

МОНАСТИР КАПУЦИНІВ-ФРАНЦИСКАНЦІВ У ВІННИЦІ – ВИЗНАЧНА ПАМ'ЯТКА ІСТОРІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті викладена коротка історія одного з найдавніших католицьких кляшторів України – Вінницького монастиря капуцинів-францисканців. Розглядається діяльність капуцинів у Вінниці та значення для мешканців міста.

Ключові слова: монастир капуцинів-францисканців, Вінниця, костел Матері Божої Ангельської, підземелля, пам'ятка історії.

Abstract

The article outlines a brief history of one of the most ancient Catholic monastery of Ukraine - the Vinnytsia Franciscan Capuchin Monastery. The activity of capuchins in Vinnytsia and its importance for the inhabitants of the city are considered.

Keywords: the Vinnytsia Franciscan Capuchin Monastery, Vinnitsa, Church of the Mother of God Angel, catacomb, historical monument.

Вінниця багата своєю історико-культурною спадщиною, до якої входять численні археологічні та історичні пам'ятки, твори монументального мистецтва та архітектури. Серед пам'яток історії міста велику зацікавленість становить монастир капуцинів-францисканців (нині римо-католицький храм Діви Марії Ангельської).

Капуцинський монастир і костел - наймолодший католицький монастир Вінниці, збудований у середині XVIII ст. Із прибуттям капуцинів до Вінниці 21 вересня 1746 р. у монастирі вівся літопис, де записувалися події, пов'язані з цим монастирем, а також події, що відбувалися у місті і країні.

Капуцини – це католицький чернечий чоловічий орден, який належить до великої сім'ї францисканців. Капуцини отримали таку назву через гострокутні капюшони, пришиті до чернечих ряс, – прості люди називали ченців італійською мовою «сарруссіно» (дослівно капюшони) [1, с. 8]. Дуже швидко орден капуцинів поширився по всій Італії, а згодом і за її межами. У другій половині XVII ст. вони оселилися на території Речі Посполитої. За сприяння Яна III Собеського (пол. Jan III Sobieski), головнокомандувача війська Речі Посполитої, будуються перші монастирі ченців цього ордену.

Про виникнення вінницького капуцинського кляштору ми дізнаємося з літопису. Згідно з цим літописом, вінницький староста Людвіг Калиновський, ображений канівським старостою Миколаєм Потоцьким, отримав від Потоцьких грошове відшкодування. Але, не бажаючи, брати собі ці гроші, він призначив їх на заснування монастиря. М. Потоцький заплатив Л. Калиновському 40 тисяч польських золотих, а той, своєї черги, додавши ще 40 тисяч золотих, заснував на ці гроші монастир капуцинів.

У монастирському літописі йдеться, що Л. Калиновський вирішив будувати монастир капуцинів, побачивши їхню вбогість у домі в Маріамполі, під час Люблінського з'їзду 1744 р. У ті часи, щоб заснувати новий храм необхідно було отримати певні дозволи від монахів, світської влади, єпископа дієцезії та його священників-радників. Л. Калиновський особисто активно залучився до процесу їх отримання. 18 вересня 1744 р. львівський гвардіан і консултор кустодії о. Станіслав Дузюк і настоятель о. Францішек Султовський з Маріамполя прибули до Вінниці і протягом тижня обирали місце для майбутнього храму. Було запропоновано три варіанти: «перше місце – за рікою, на горі, навпроти Старого міста; друге – за мостом: третє – там, де колись був монастир василіанів. Останнє обрали для будівництва монастиря і храму» [2, с. 7].

Після тривалого листування Л. Калиновського з монахами та іншими впливовими людьми, луцькому генеральному офіціалові в листі від 17 травня 1745 р. єпископ зазначає, що хоч і неохоче, але дозволяє заснування нового монастиря капуцинів у Вінниці. 14 вересня 1745 р. відбулася урочиста меса при закладанні кляштору ордену капуцинів святого Франциска.

Дослідники припускають, що автором архітектурних проектів монастиря був о. Костянтин Мелінський. Він керував будівництвом костелу і монастиря. 16 травня 1748 р. розпочалося закладання фундаменту костелу. «Каміння заклали від фасаду костелу, на розі від русинської церкви. Таким чином, у цьому році було закінчено фундамент костелу і п'ять опор монастирського муру» [2, с. 49]. 24 серпня 1748 р. було привезено дзвін з Бердичева вагою 159 фунтів. Цього ж року Л. Калиновський закупив для костелу різні церковні речі, переважно золоті та срібні.

Будівництво костелу було завершено у 1760 р. Згодом розпочалося будівництво арочної галереї при фасаді костелу і муру, а також бібліотеки.

Статут ордену капуцинів забороняв зайві оздобы, тому споруда була проста, бідно оздоблена, але водночас могутня та виразна своєю формою, справжня капуцинська фортеця.

Як більшість кляшторів та фортець того часу, монастир капуцинів побудований із системою підземних ходів та склепів. Вони призначалися для захисту та зберігання продуктів і майна під час ворожого нападу, а під спорудою костелу знаходилися крипти для поховання. Системою підземних ходів були зв'язані три кляштори: єзуїтський, домініканський та, безпосередньо, капуцинський. Цілком імовірно, що існував ще один тунель, який вів з монастиря до урвища над річкою Південний Буг. Ці підземні ходи використовували для евакуації людей у випадку пожеж або збройних нападів. Більшість із цих тунелів не були оброблені цеглою чи камінням, а були викопані в нижніх шарах глини на глибині більше 4 м. [3, с. 123].

Капуцини займалися не лише духовним просвітництвом, а й допомагали розвивати місто. Хоч ченців було не багато, вони займалися ремеслами, виготовляли свічки з воску, збирали мед, варили пиво. На території монастиря функціонувала цегляна броварня, у якій монахи варили пиво. З пива готували пивний суп, який роздавали бідним та нужденним. Під час поширення епідемії чуми через дубову трубу спускали варену їжу і таким чином рятували від голоду щонайменше сто осіб кожного дня.

Після входження Правобережної України до складу Російської імперії відбувається наступ на католицькі громади. Католицькі храми почали масово закриватись. У 1888 р. за наказом російського імператора Олександра III монастир капуцинів-францисканців у Вінниці було ліквідовано. Будівлю монастиря було віддано в розпорядження військових частин, а ченці змушені шукати притулку в інших країнах. Проте костел Пресвятої Діви Марії Ангельської зберігся і продовжував функціонувати до революції 1917 р.

На початку 20-х рр. XX ст. радянська влада вилучила майно монастиря, а у 1931 р. закрила його. Через рік у храмі офіційно було відкрито аероклуб. У 1933 р. з метою розширення Поштової вулиці (сьогоднішня Соборна) влада демонтувала мури перед входом до храму.

У роки Другої світової війни костел Матері Божої Ангельської відновив своє функціонування. Меси здійснювали військові капелани угорського і словацького походження.

На початку 1960-х рр. костел був перетворений під лекторій товариства «Знання», при цьому перебудовою проігнорували культурну цінність даної пам'ятки. Частина підземель була облаштована як бомбосховище на випадок атомної атаки [4].

На початку 90-х рр. XX ст., коли в країні сталися докорінні зміни, оголошена свобода віросповідання, костел Матері Божої Ангельської було повернуто католицькій громаді міста і повернулися брати-капуцини. Храм був відреставрований і знову освячений у 1992 р. А через десятиліття на кошти пожертвувачів за сприяння голови ордену була викуплена частина приміщень для потреб монастиря: перший поверх зі сторони вулиці Соборної – бібліотека, канцелярія, два класи і кімнати для бесіди; другий – келії та господарські приміщення.

У стінах храму у 1997 р. знайшов своє місце орган, який раніше знаходився у будівлі колишнього домініканського монастиря, але на початку 1990-х рр. був знищений вірянами православної церкви. Після того як парафії було передано практично брут органу, інструмент відновила польська фірма під керівництвом органного майстра Єжи Куклі. Орган доповнили символічним написом «Помреш, щоб воскреснути». У 1999 р. відбувся перший органний концерт на відреставрованому органі. Щорічно тут відбувається фестиваль «Музика в монастирських мурах», на якому виступають провідні органісти з багатьох країн світу.

У вересні 2016 р. розпочалося проведення тематичних екскурсій монастирем та його підземеллями. Екскурсія починається біля 3D макету монастирського комплексу кінця XIX ст., який виготовив архітектор Євгеній Совінський. Мандруючи коридорами монастиря, екскурсивод розповідає його історію. Також під час екскурсії відвідувачі спускаються в приміщення, де колись була пивоварня, погребі, крипти та нижче – у підземелля. Глибина підземелля орієнтовно сягає 14 метрів. На сьогоднішній день відкрита лише невелика частина тунелів, але реставрація та дослідження решти катакомб триває.

Отже, монастир капучинів-францисканців у Вінниці є визначною пам'яткою історії, що допомагає усвідомити людині та суспільству зв'язок минулого, сьогодення та майбутнього.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Морозов К. І він буде вам свідком: вінницький капучинський монастир / Костянтин Морозов. - [2-ге вид. допов.]. – К.: Clara Studio, 2017. – 157 с.
2. Dijariusz O. O. Kapucynów Winnickich od początku założenia klasztoru prowadzonyp o łacinie pisany tłumaczony po polsku [Рукопис] /Літопис вінницьких отців капучинів, ведений від початку заснування монастиря, по-латині писаний, перекладений польською / [пер. Євтохій Івановський]. – Вінниця, 1744–1861. – 193 с.
3. Пам'ятки історії та культури Вінницької області. Вінниця / ред. кол. тому Зводу пам'яток іст. та культ. України у Вінницькій обл.: Ю. А. Зінько (гол. ред.), С. М. Василюк (заст. гол. ред.), К. І. Висоцька та ін.; автор. колектив: А. В. Войнаровський, С. Д. Гальчак, С. О. Гусев [та ін.]; упоряд.: Ю. А. Зінько, А. М. Подолинний. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 224 с.
4. Історія капучинів у Вінниці [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vinkap.net/index.php/monastyr/istoriia-kaputsyniv-u-vinnytsi#page>

Абрамович Віта Сергіївна – студентка групи БМ-16б, факультет будівництва, теплоенергетики та газопостачання, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: 2b16b.abramovych@gmail.com

Науковий керівник - Сідлецька Тетяна Іванівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: sidletska79@gmail.com

Vita S. Abramovych – Faculty of Building Heating and Gas Supply, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: 2b16b.abramovych@gmail.com

Supervisor - Tetyana I. Sidletska – Ph.D. Art criticism, assistant professor of philosophy and humanities sciences Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: sidletska79@gmail.com

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ В. ШТЕРНБЕРГА У РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО ЖИВОПИСУ XIX ст.

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті висвітлюється роль і значення творчості Василя Штернберга у розвитку українського живопису XIX ст.

Ключові слова: Василь Штернберг, художник, картина, український живопис, пейзаж.

Abstract

The article highlights the role and significance of Vasyl Sternberg's work in the development of Ukrainian painting of the XIX century.

Keywords: Vasily Sternberg, artist, painting, Ukrainian painting, scape.

Вступ

У XIX ст. в Україні під впливом демократичних тенденцій відбувається бурхливий розвиток живопису, розвій багатьох жанрів і напрямів цього виду мистецтва. В українському живописі XIX ст. знайшли відображення і класицизм, і романтизм з реалізмом, і декаданс. Плавні переходи від одного стилю до іншого і розвиток нових напрямів сприяли появі великої кількості майстерних творів.

На розвиток українського живопису цього періоду значний вплив мала творчість вихованців Петербурзької Академії мистецтв, багато з яких жили і творили в Україні. Серед випускників цього навчального закладу викликає зацікавленість творчість Василя Штернберга. Митець був одним із перших художників, які почали змальовувати сцени побутового життя українців у своїй творчості. Він та його однодумці намагалися відобразити реалізм та особливості життя українського народу.

Метою статті є з'ясування ролі і значення творчості В. Штернберга у розвитку українського живопису XIX ст.

Результати дослідження

В. Штернберга вважають одним із засновників української школи пейзажного і побутового живопису. Його творчість припадає на 1835 – 1845 роки. В Україні художник провів близько трьох років, які були найбільш плідними.

Першою роботою В. Штернберга в Україні є картина «Садба Г. С. Тарновського в Качанівці» (1837). У цій роботі можна побачити творчий настрій та бачення автора. Тут художник виробив власний принцип, який згодом дістав назву перспективно-панорамного. За описами колег В. Штернберга, при написанні садби його більше цікавило навколишнє середовище – природа, ніж сама садба, вона була ніби доповненням. На картині також можна помітити звичайних людей, які займаються повсякденними справами. В. Штернберг дуже тісно зображує зв'язок між природою та людиною. Таке невелике доповнення наділяє картину відчуттям, що ти спостерігаєш не картину, а реальну сцену чи фото. Ці риси стануть визначальними, як у художній спадщині В. Штернберга, так і у пейзажах Т. Шевченка. Загалом, дослідники вважають, що дружба Т. Шевченка з В. Штернбергом мала великий вплив на його творчість [2, 135].

На відміну від попередників, В. Штернберг велику увагу приділяв небу. Митець розумів, що це важлива складова композиції, яка займає, зазвичай, більшу її частину та від якої, в цілому, залежить освітлення та настрої картини. Це добре помітно на картині «Вітряк у степу» (1838). Тут зливаються холодний та теплі тони — неба і степу. На небі зображено багато хмар, автор концентрує увагу глядача на них. Також можна помітити майстерну роботу над освітленням, у центрі хмари освітлені. Таку особливість можна буде спостерігати і у наступних картинах художника.

В. Штернберг любив відтворювати реальність такою якою вона є. Це можна побачити в картині «Вулиця в селі» (1838). Ця робота є доволі похмурою, тут зображено частину села – вулицю, видно бідні, косі тини і такі ж самі хатки. По вулиці йде жінка, яка несе дитину на руках. У цьому краєвиді

постає новий для українського живопису буденний мотив. Тут також можна простежити чудову роботу над освітленням: світло випромінюється з-за хмар і освітлює сільську вуличку, ховаючи все інше в тінь. Такий прийом був характерний для романтиків і свідчив про те, що В. Штернберг запозичив його у них.

Таку ж гру з освітленням можна побачити у картині «Переправа через Дніпро під Києвом» (1837). Художник майстерно здійснює перехід між планами. Передній план – беріг з людьми, освітлений сонцем, а на задньому плані Київ та Дніпро. Це все доповнюється небом з хмарами. Краєвид сповнений грою фарб та контрастів, характеризується романтичністю, але вигляд є реалістичним. На відміну від попереднього, цей твір сповнений свіжістю та легкістю.

Такі ж риси притаманні картині «Вигляд Подолу в Києві» (1837). На передньому плані можна побачити стару хатинку, у якій, мабуть, давно ніхто не живе, далі йде вуличка з невеликим парканом, з правого боку якої стоять церкви, а на задньому плані, на горі височіє собор Фролівського монастиря [3].

У цьому творі художника можна спостерігати вже не поступовий перехід від темного першого плану до світлої далечини, як у класицизмі, не контрасти світлотіней, як у романтиків, а принципово нову якість – рівномірне розсіювання світла й тіні, що надає краєвидові внутрішнього руху. Золотаве проміння сонця, що освітлює бідні хатки, дерева, надає краєвидові поетичності. Але тут відсутні романтична схвильованість, піднесення. Краєвидові притаманний ліризм, він ніби перейнятий тишею надвечір'я.

Однією із головних особливостей творчості В. Штернберга є максимальна увага до деталей. Митець любив писати свої твори на невеличких дощечках і завжди уважно, любовно опрацьовував кожний сантиметр поверхні. Іноді він використовував для написання спресований картон, покритий шаром олійної фарби, що на перший погляд, було схоже на дощечку. Таким способом було написано картини «Хлопчик-пастух», «Водяний млин», «Вигляд Подолу в Києві», «Альтанка в Качанівці». Їхні деталі вимальовані напрочуд точно й виразно.

Живучи в Україні, В. Штернберг побував у багатьох містах та селах, відвідав ярмарки, відчув життя українського народу. У доробку художника є декілька варіантів малюнків та акварелей із зображенням ярмарку. Однією з таких є картина «Ярмарок у містечку Ічні» (1836). На ній зображено багато людей, одягнених в українське вбрання, свійських тварин. Також видніються верхівки хатинок і наметів. Одразу впізнаються риси В. Штернберга – небо з хмарами та майстерна робота над освітленням.

Перед тим як писати картину, В. Штернберг спочатку опрацьовував усі деталі на заготовці – рисунку. Але в нього це вже не було тим простим кресленням, яке готували живописці академічного плану для своїх майбутніх картин: підготовчі натурні студії художника більш безпосередні й правдиві. У рисунку митець кидав мотив, який його привабив, щоб перевірити, наскільки він цікавий, з'ясувати для себе його композицію, вивчити структуру його компонентів. Характерно, що рисунки В. Штернберга ніколи не були натуралістичними, на це вплинуло навчання в класі К. Брюллова. Відомо, що великий майстер завжди вимагав від учнів свідомого вивчення природи, доводив на конкретних прикладах перевагу продуманого зображення над звичайним копіюванням природи.

Висновки

Таким чином, творчість В. Штернберга мала важливе значення для розвитку українського живопису XIX ст. і започаткувала популяризацію ідеалу романтичного образу. Твори художника стали основою для становлення національної школи українського пейзажного живопису на чолі з В. Орловським, С. Васильківським, П. Левченком.

Окрім того, перебування В. Штернберга, вихованця Петербурзької Академії мистецтв, в Україні і зближення його з діячами української культури відіграло позитивну роль у зміцненні, взаємозбагаченні творчих зв'язків української та російської інтелігенції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ковпаненко Н. Г. Штернберг Василь Іванович / Н. Г. Ковпаненко // Енциклопедія історії України. - К.: Наукова думка, 2013. - Т. 10. - С. 660-661.

2. Судак В. Т. Г. Шевченко та В. І. Штернберг / В. Судак // Тарас Шевченко - художник: дослідження, розвідки, публікації. – К., 1963. – С. 130-141.

3. Історичні види: офіційний сайт. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pslava.info/Kyiv_132,151683.html

4. Сідлецька Т. І. Історія української культури. Ч.І: навч. пос. / Т. І. Сідлецька. - Вінниця: ВНТУ, 2016. - 119 с.

Кравчук Сергій Миколайович — студент групи 2СІ-16б, факультет комп'ютерних систем і автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: serhiikravhuk@gmail.com

Науковий керівник: **Сідлецька Тетяна Іванівна** — кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: sidletska79@gmail.com

Kravchuk Serhii M. — student group 2SI-16b, Faculty of Computer Control Systems and Automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail : serhiikravhuk@gmail.com

Supervisor: **Sidletska Tetyana Ivanivna** — Ph.D. Art criticism, associate professor at the Department of Philosophy and Humanitarian studies, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: sidletska79@gmail.com

ПРОВІДНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ кінця XX - початку XXI ст.

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті здійснено аналіз та узагальнення провідних тенденцій розвитку художньої культури України кінця XX – початку XXI ст.

Ключові слова: художня культура, мистецтво, культурна спадщина, художнє життя, митець, цінності, здобутки.

Abstract

The article provides an analysis and synthesis of the main tendencies of the development of art culture in Ukraine at an end of XX is beginning of XXI of century.

Key words: art culture, art, cultural heritage, artistic life, artist, values, achievements.

В умовах сьогодення назріла необхідність узагальнення здобутків національної художньої культури на основі аналізу її сучасного стану та тенденцій розвитку. Це питання набуває особливої значущості, оскільки лише культура збагачує народ національними і загальнолюдськими цінностями, залучає людину до творчості, формує її ділові та морально-етичні якості.

Наприкінці XX – на початку XXI ст. в інформаційному суспільстві відбуваються радикальні зміни, які мають істотний вплив на культуру, з'являється нова соціокультурна реальність. Формуються нові принципи культуротворчості, мистецтво звільняється від ідеологічних утисків і шукає своє місце у світовому художньому процесі. Зростає потяг до джерел історії та культури України, з'являється зацікавленість традиційною народною культурою, найкращими зразками фольклору. Відбувається переорієнтація культурної політики на відродження основ національної свідомості, духовності, гуманізму.

Сучасний художній процес в Україні часто за аналогією із Заходом називають добою постмодернізму, що охоплює період від 70-х рр. XX ст. і до сьогодення. Однією із ознак постмодернізму є значна орієнтація на комерцію. Для постмодернізму головне не проголошення кризи людського буття, а «... заперечення старого, аналіз деформації самих принципів розуміння людського життя, зміна суті, якою керувався раніше гуманізм, пошук нових моральних регуляторів та їх нове обґрунтування» [4, 130].

Творчість сучасних українських митців сьогодні не вкладається в рамки якогось єдиного стилю, напряму та методу. Головною ознакою сучасного українського образотворчого мистецтва дослідники вважають поєднання фігуративного й абстрактного методів творчості. Саме завдяки поєднанню цих двох методів, художники мають необмежені можливості індивідуального самовияву.

Сучасний етап розвитку образотворчого мистецтва позначений інтенсивним пошуком нових форм, які виходять за межі традиційних «картини», «скульптури», «малюнка». Митці немов прагнуть злити образотворче мистецтво в єдине ціле з іншими видами художньої творчості: музичним, театральним, екранними мистецтвами. Це знаходить яскраве відображення у інсталяції, перформансі, хепенінгу, асамбляжі.

В руслі постмодернізму розвивається й українська музична культура. Молоді композитори-професіонали активно використовують новітні засоби у звукообразній та технічній сферах, інтонаційні пласти джазу, поп-культури. Ці експериментальні пошуки по-своєму реалістично відображають складність сучасного культурного простору.

Сучасні українські митці розширюють тематичні та стильові обрії літератури, орієнтуючись на західноєвропейський модернізм і постмодернізм. Українські поети й письменники звертаються до досі заборонених тем (голодомор, сексуальність, наркотики, девіантна поведінка і т. д.), використовують нові стилістичні прийоми (постмодернізму, неоавангарду, нецензурну лексику, уживання суржику). У літературі спостерігається стильове і тематичне різноманіття, вона

характеризується своєрідною епатажністю, а також осмисленням соціальних проблем та історичної пам'яті.

Характерним для української художньої культури на межі тисячоліть є утворення численних недержавних творчих художніх колективів – театрів-студій, творчих об'єднань на комерційних засадах, поява раніше блокованих нових духовних потреб. Формуються нові відносини між учасниками художнього життя (митець – публіка – критика – громадськість). Художнє життя стає більш різноманітним, відбувається суперництво між художніми школами і напрямками, встановлюється культурний діалог зі світом, що дає змогу гідно презентувати численні мистецькі відкриття і здобутки на міжнародній арені.

Однак, входження української культури у світовий культурно-інформаційний простір супроводжується інтенсивним проникненням на територію нашої країни продукції інших культур, особливо західної, а також нового потоку творів російської культури. Якщо найкращі здобутки західної класики й елітарної культури були відомими в Україні й раніше, за часів СРСР, то предметом зацікавленості наших сучасників стала раніше у нашій країні стримувана масова культура і, передусім, в жанрах кіномистецтва – еротики, трилерів, «мильних опер», «бестселерів» багатолітньої давності, значна частина яких суворо заборонена цензурою західних країн. Засилля вітчизняного кінопрокату й телебачення такими «шедеврами» призводить до спотворення образу американської і європейської культури в сприйнятті нашого сучасника та втрати інтересу до національної культури, який щойно прокинувся.

Однією з тенденцій функціонування художньої культури в сучасних умовах є переосмислення ролі й значення культурної спадщини, що має свої особливості. Це відображається у намаганні не лише зберегти її у первісному вигляді, але й увести її до сучасного життя. Відбувається активне проникнення історико-культурних подій минулого в новий духовний простір. Елементи стародавнього побуту, народні звичаї, традиції давньої України стають моделями сучасного суспільства.

Досвід інших країн свідчить, що занепад культури, байдужість до духовного розвитку нації спричиняють великі втрати в усіх сферах життя – економічній, політичній, соціальній. Тому необхідно об'єднати зусилля і державних структур, і всього суспільства для творення загальнонаціонального культурного простору. Цей процес має базуватися на засадах забезпечення гарантій свободи творчості та доступу до мистецьких здобутків, збереження національної культурної спадщини, утримання та розвитку галузевої інфраструктури, забезпечення функціонування української мови в усіх сферах культурного життя.

Таким чином, провідними тенденціями розвитку художньої культури України кінця ХХ – початку ХХІ ст. є розвиток українського мистецтва в руслі постмодернізму; розмаїття художнього життя суспільства; поява численних недержавних мистецьких колективів; входження національної культури у світовий культурно-інформаційний простір; переосмислення ролі й значення культурної спадщини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Безклубенко С. Д. Українська культура: погляд крізь віки. Історико-теоретичні нариси / С. Д. Безклубенко. – Ужгород: Карпати, 2006. – 512 с.
2. Богуцький Ю. П. Українська культура в європейському контексті / Ю. П. Богуцький, В. П. Андрущенко, Ж. О. Безвершук та ін. / [за ред. Ю. П. Богуцького]. – К.: Знання, 2007. – 679 с.
3. Культура в сучасних трансформаційних процесах: монографія / [М. М. Бровко та ін.]; відп. ред. Бровко М. М. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2011. – 395 с.
4. Меднікова Г. С. Українська і зарубіжна культура ХХ століття : навч. посіб. / Меднікова, Г. С. – К. : Т-во «Знання», 2002. – 214 с.
5. Шейко В. М. Формування основ культурології в добу цивілізаційної глобалізації (друга половина ХІХ – початок ХХІ ст.): монографія / В. М. Шейко, Ю. П. Богуцький. – К.: Генеза, 2005. – 592 с.

Сідлецька Тетяна Іванівна – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: sidletska79@gmail.com

Sidletska Tetyana I. – Ph.D. Art criticism, assistant professor of philosophy and humanities sciences Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: sidletska79@gmail.com.

ГОТЕЛЬ «САВОЙ» - ВИЗНАЧНА ПАМ'ЯТКА АРХІТЕКТУРИ ВІННИЦІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті висвітлена коротка історія однієї з визначних пам'яток архітектури Вінниці – готелю «Савой».

Ключові слова: готель «Савой», пам'ятка архітектури, модерн, Вінниця, Директорія УНР.

Abstract

In the article short history of one is expounded of prominent sights of architecture of Vinnytsia – hotel «Savoy».

Keywords: hotel «Savoy», sight of architecture, modern, Vinnytsia, Directory UNR.

Однією із визначних пам'яток архітектури Вінниці, справжнім символом міста є готель «Савой». Ця споруда має досить цікаву й водночас суперечливу історію, а тому дослідження даної пам'ятки є досить актуальним.

Готель «Савой» був побудований у 1913 р. на земельній ділянці купця і почесного громадянина Вінниці Беріша Лехтмана за його кошти. Дослідники вважають, що автором проекту споруди був головний архітектор міста Григорій Артинов. За деякими припущеннями, автором ескізів оздоблення та розпису ресторану, що знаходився в готелі був вітчизняний архітектор, засновник українського архітектурного модерну Василь Кричевський.

Готель «Савой» розташований на розі колишнього Миколаївського проспекту (нині вул. Соборна) і вулиці Богдана Хмельницького (нині вул. М. Оводова). Споруда була домінантою центральної вулиці міста і вражала особливою розкішшю. Готель «Савой» став першою у Вінниці шестиповислою будівлею, де з'явилися центральне водопостачання, електричний ліфт і каналізація, електроосвітлення і подача гарячої води. Цікаво, що, перший асфальт, використаний у місті, було постелено перед головним входом саме до готелю «Савой».

Готель побудований у стилі модернізованого бароко із застосуванням «великих ордерів» і консольних конструкцій [4, с. 135].

Однак, споруда набувала знайомого нам вигляду поступово. Вже у 1914 р. на другому поверсі готелю було відкрито ресторан. Окрім цього, у готелі розташовувалися та діяли кондитерська, перукарня, квітова та багато інших крамниць на першому поверсі. На шостому мансардному поверсі був чудовий зимовий сад.

Готель «Савой» у різні періоди відвідували видатні особистості. Так, у квітні 1914 р. тут зупинився відомий український хоровий диригент, композитор Олександр Кошиць. Митець залишив позитивні спогади про перебування в готелі: «Я зупинився в готелі «Савой», поверхом нижче Вільшанського. Цей готель вразив мене надзвичайно. Такого не можна було знайти навіть у Києві. Чудова нова будова, ліфт, прекрасні просторі кімнати з ваннами й стильовим умеблюванням, чудова тренувана прислуга і прекрасний ресторан. А коли я вийшов на балкон з номера Вільшанського на п'ятому поверсі, то просто не міг очей одірвати від тої картини, яка розіслалась передо мною. Все місто наче на долоні, а кругом його, ясний, світлий Буг в зелених берегах [3, с. 335].

У 1916-1917 рр. у готелі проживав видатний інженер-авіаконструктор Ігор Сікорський.

Готель «Савой» залишався одним із найкращих готелів Подільської губернії аж до початку революції та громадянської війни 1917-1921 рр. У цей період у будівлі розмішувалися різні урядові організації: у 1917 р. - Військово-революційний комітет, у 1918 р. - німецьке командування. У лютому-березні 1919 р. у готелі «Савой» перебувала Директорія Української Народної Республіки на чолі з Симоном Петлюрою, у цей час споруда готелю стала своєрідним урядово-державницьким центром. Тут працювали урядовці Ради народних міністрів – виконавчого органу Директорії УНР [4, с. 135-136].

Після захоплення більшовиками Вінниці у березні 1919 р. у готелі «Савой» був розташований штаб Першої Української радянської дивізії під керівництвом М. Щорса. Найвизначнішою подією, яка відбулася в готелі вважають зустріч керівника Польської Республіки Юзефа Пілсудського із Головою Директорії УНР Симоном Петлюрою 16 травня 1920 р. Із серпня цього ж року в будівлі почали проводитись засідання Подільського губернського революційного комітету, який очолив М. Козицький. Після остаточного встановлення радянської влади в місті у лютому 1921 р. споруду передають профспілковій Раді та перейменовують в Палац праці, незважаючи на те, що вона і далі виконує функції елітного готелю. У другій половині 1930-х рр. готель було перейменовано на «Червону Вінницю».

У період німецької окупації 1941-1944 рр. будівля готелю зазнала значних пошкоджень. 1 вересня 1941 р. тут стався показовий розстріл 20-ти офіцерів, які потрапили у полон. Влітку 1943 р. на вікнах першого поверху готелю було виставлено фотозвіти з розкопок та фотографії тіл, замучених НКВСівцями. У березні 1944 р. під час боїв за Вінницю споруда готелю «Савой» серйозно постраждала від артобстрілів та авіанальотів як німецьких, так і радянських військ. Внаслідок пожежі було знищено шостий мансардний поверх, а від готелю залишилися лише стіни та перекриття. Повністю споруду реконструювали, хоча й без втраченого останнього поверху, через 9 років – у січні 1953 р. Після відновлення будівлю готелю почали використовувати за прямим функціональним призначенням. Готель дістав назву «Україна».

1994 р. готелю повернули історичну назву «Савой». З нагоди річниці підписання Акту Злуки Української народної республіки та Західноукраїнської народної республіки 24 січня 1996 р. на фасаді будинку з боку вулиці М. Оводова встановили меморіальну дошку. На цій пам'ятці викарбували слова під гербом України: «В цьому будинку в 1919 р. тимчасово знаходився уряд Української народної республіки».

Із грудня 2011 р. розпочався ремонт історичної будівлі колишнього готелю «Савой». Фасаду споруди повернуто первинне забарвлення - колір «слонової кістки». У відремонтованому приміщенні буде функціонувати апеляційний адміністративний суд. На першому поверсі готелю буде розміщено музей історії міста.

Таким чином, готель «Савой» - визначна пам'ятка архітектури Вінниці, що увібравши в себе досвід, життєві та естетичні ідеали багатьох поколінь, є справжньою енциклопедією пізнання минулого і сучасного.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вінниця: історичний нарис / [гол. ред. А. М. Подолинний]. – Вінниця: Книга-Вега, 2007. – 304 с.
2. Вінниця. Історія нашого часу (історичний хроноскоп) / О. Федоришен. – К., 2015. – 112 с.
3. Кошиць О. Спогади / О. Кошиць / [упор. та передмова М. І. Головащенко]. – К.: Рада, 1995. – 387 с.
4. Пам'ятки історії та культури Вінницької області. Вінниця / ред. кол. тому Зводу пам'яток іст. та культ. України у Вінницькій обл.: Ю. А. Зінько (гол. ред.), С. М. Василюк (заст. гол. ред.), К. І. Висоцька та ін.; автор. колектив: А. В. Войнаровський, С. Д. Гальчак, С. О. Гусев [та ін.]; упоряд.: Ю. А. Зінько, А. М. Подолинний. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 224 с.

Цимбалюк Людмила Олександрівна – студентка групи ЕКО-166, Інститут екологічної безпеки та моніторингу довкілля, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: luda.tsimbalyk.eko16b@gmail.com

Сідлецька Тетяна Іванівна - кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: sidletska79@gmail.com

Tsymbalyuk Lyudmyla Oleksandrivna – a student of the group ECO-16b, Institute for Environmental Safety and Environmental Monitoring, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: luda.tsimbalyk.eko16b@gmail.com

Sidletska Tetyana Ivanivna - Ph.D. Art criticism, assistant professor of philosophy and humanities sciences Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: sidletska79@gmail.com

ЖЛОБІЗМ У ТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКИХ МИТЦІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті досліджується поняття жлобізму та його місце в сучасному українському мистецтві.

Ключові слова: жлоб, жлоб-арт, жлобізм.

Abstract

The concept of zhlobism and its place in contemporary Ukrainian art.

Keywords: zhlob, zhlob-art, zhlobism .

Мабуть, кожен з нас не тільки чув, а й частенько використовував слово "жлоб" у своєму повсякденному лексиконі. Як не прикро, але жлобство — це невід’ємна складова нашого суспільства. Як соціально-культурне явище — це своєрідний мікс української ментальності та жорстких реалій життя. Жлобські ознаки повсякденного буття можна знайти чи не у кожній українській людині.

Не дивно, що тематика жлобства знайшла втілення у сучасному українському мистецтві. Представники жлоб-арту (саме таку назву отримав цей жанр) намагаються естетично осмислити цей феномен, за допомогою самоіронії репрезентувати його естетичні ознаки, подекуди глузуючи з принципів "типового жлоба".

Що можна сказати про жлобство, жлобізм та жлоба зокрема? Жлобізм — домінування примітивної, агресивно-тваринної парадигми в соціальній поведінці індивідуума/груп індивідуумів. [1]

Систематизованих наукових досліджень жлобства ще не здійснено. Однак, у 2013 р. у рамках проекту «Жлоб. Жлобство. Жлобізм» вийшла книжка «Жлобологія», в якій феномен жлобства описаний у формі есе різними діячами української культури та мистецтва. Матеріали, наведені у ньому дуже різнобічні і широкоосяжні, зокрема, наведено різні репрезентаційні ознаки жлоба:

- невихований, неосвічений, жадібний, агресивний, недорозвинений, недалекий (Ю. Андрухович);
- неосвічений, грубий, агресивний хам, яким керує утилітарна вигода, егоїст, стурбований лише обладнанням власного матеріального світу, звичайна людина мінус духовні запити і цілі (С. Васильєв);
- розумово обмежений, незграбний, з сільськими звичками, носить провінційний одяг, зациклений на матеріальних вигодах; жінка-жлоб живе вузькими інтересами свого тіла, своєї родини, роботи і кількох подружок (В. Єшкілев);
- людина, що самостверджується і реалізується за рахунок інших, не маючи для цього жодних власних ані інтелектуальних, ані професійних, ані душевних підстав (Ю. Іздрик);
- паразитично відноситься до надбань цивілізації (В. Кириченко);
- має обмежений лексикон, невихована, неосвічена, некультурна, неохайна, емоційно та матеріально скупа, демонстративно закрита, відчужена, байдужа, брутальна, брехлива, безвідповідальна людина, нездатна до нормальних стосунків (О. Покальчук). [2]

Художники-жлобісти досліджують тварину у людині: інстинкти, емоції, неконтрольовані вияви агресії. Аби краще усвідомити феномен жлобства в Україні, пропоную ознайомитися з найяскравішими представниками жлоб-арту.

Іван Семесюк — один із засновників жлоб-арту, що детально фіксував та досліджував таке соціальне явище як жлобство. В рамках проекту створив канонічні картини: «Пацанчик і Голубі», «Нема чим робити», «Пацанское просветление», «Районне джуманджі» та інші.

Андрій Єрмоленко — український художник, ілюстратор і дизайнер, арт-директор «Українського тижня». Має активну громадянську позицію, яку проявляє у своїх роботах.

Сергій Коляда — сучасний український художник, який через свої картини змушує нас думати про брудну політику і корупцію, про проблему негативного іміджу України у світі та поневіряння українців на заробітках. Чи не єдиний представник України у Міжнародному русі художників, які малюють кульковими ручками.

Олекса Манн — сучасний український художник, арт-директор, ілюстратор. Автор проєктів «Зомбіленд», «Нова антропологія» і резидент проєкту «Жлоб Арт». Один з авторів «Жлобології».

Отже, метою жлоб-арту є всебічне дослідження жлобства, визнання його феноменом і фактом нашого життя, його класифікація, структурування і візуалізація, що допоможе створити інтелектуальні підстави для культурного спротиву.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Riabushenko A. Феномен "жлобства" у жорстких реаліях нашого сьогодення / Anna Riabushenko : [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://uamodna.com/articles/fenomen-zhlobstva-u-zhorstkyh-realiyah-nashogo-sjogodennya/>
2. Мухарський А. Жлоб. Жлобство. Жлобізм / Антін Мухарський : [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.antins.net/?page_id=501&lang=uk

Попов Владислав Валентинович — студент групи ІПІ-166, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: vladpopov1002@ukr.net.

Науковий керівник: Зінко Олена Василівна - кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: zinko-ov@ukr.net

Popov Vladyslav V. — Department of Information Technology and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : vladpopov1002@ukr.net

Zinko Elena - Ph.D., assistant professor of philosophy and humanities sciences Vinnitsa National Technical University, Vinnitsia, e-mail: zinko-ov@ukr.net

Історія розвитку українського гурту «Один в каное»

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглядається творчий шлях гурту «Один в каное» та описується їхня відмінність від інших музичних колективів.

Ключові слова: гурт «Один в каное», музичний колектив, українська музика.

Abstract

The article reviews an artistic journey of the band "Odyn v kanoe" and describes the difference between it and other music bands.

Keywords: the band "Odyn v kanoe", music band, ukrainian music.

«Один в каное» - це нетиповий музичний гурт в українському шоу-бізнесі зі своєрідним стилем виконання творів. Гурт не має менеджерів, продюсерів, гучної реклами і більше того досить тривалий час вони не мали студійного запису своїх пісень. Чому ж тоді, незважаючи на ці фактори, вони збирають повні зали слухачів на своїх концертах?

Для того, щоб дати відповідь на це запитання, потрібно заглибитись в історію даного колективу. Шлях їхнього творчого розвитку бере свій початок у 2010 році, коли у Львові зібралося декілька незнайомих людей та протягом певного часу репетирували разом. Згодом двоє з них - Ірина Швайдак та Устим Похмурський вирішили створити власний гурт. Склад «Один в каное» був остаточно сформований після того, як Олена Давиденко вирішила приєднатися до них. Вони називають себе космонавтами, тому що справді не схожі на інших. Учасники гурту, маючи спеціальності, які не пов'язані з музичною творчістю, а саме: філолог, художник та програміст, вдало втруtilись в кагорту українських музикантів з оригінальним викладенням та виконанням пісень [1, 2].

Незвична назва пов'язана з захопленістю Ірини індійською культурою. Дівчині прийшлося до вподоби одне з їх імен - Вікенінніш, що українською можна перекласти як «Один в каное» і було вирішено використати це як назву гурту. Створення логотипу також відбулося незвичайно, цим процесом займалася дівчина з Латинської Америки, яка зацікавилася творчістю українських музикантів. Логотип нагадує шестипелюсткову квітку, але насправді це поєднання української культури та власне назви гурту. Зображення схоже на елементи бандури і в той же час кожен з елементів має форму каное [3, 4, 5].

В листопаді 2010 року відбувся перший сольний виступ, на якому музиканти представили свої перші пісні. З того часу гурт побував з концертами в багатьох містах України, виступив у Празі, Парижі, Кембриджі, Мінську, Москві та Гданську, взяв участь у багатьох фестивалях [3, 6].

В 2015 році гурт було запрошено, в якості гостей, на телевізійне шоу «Х-ФАКТОР», де їх виступ зачарував як суддів, так і всіх присутніх у залі, після чого коло шанувальників «Один в каное» значно збільшилось. Цей дебютний виступ на телебаченні допоміг гурту привернути до себе увагу широкого загалу пошановувачів якісної, української творчості. Поява на українському музичному подіумі такого колективу викликає гордість за талановиту молодь держави та надихає підростаюче покоління на нові творіння, звільненні від стереотипних уявлень [4].

Колектив видав у 2016-му дебютну платівку з однойменною назвою «Один в каное». До альбому увійшло 25 композицій, як результат п'ятирічних пошуків вічних сенсів, гаслом яких досі залишаються більше, ніж слова: «Сила в простоті». Тур на підтримку альбому охопив майже всі обласні центри України. В цей час змінюється склад учасників - Олену Давиденко замінив Ігор Дзіковський [6].

Саме по собі явище україномовної інді-музики з тендітною енергетикою — річ зовсім не нова. Часом відмічається, що українська мова сама по собі має жіночу енергетику, а тому у жіночому виконанні звучить особливо привабливо. Крім цього, оригінальність виконання та звучання пісень досягається за мінімальним форматом — вокал, гітара, ручна перкусія. Гітара і перкусія звучать гідно, але без яких-небудь вишуків, і весь основний простір музики займає грайливий і тендітний вокал Ірини Швайдак. На ідейну новизну музика не претендує, адже це все про емоції, відчуття і ніжну, трошки хуліганську поетичність. Музично запис «Один в каное» умовно знаходиться на межі двох світів: західного акустичного інді з його емоційною економністю, і радянсько-слов'янською фолк-рок традицією [7].

Їхні пісні написані переважно українською мовою, але є декілька білоруською. Душевні тексти «Один в каное», які заповнюють серця слухачів лірикою, були написані учасниками гурту, але є й пісні на тексти класиків. Пісня «Човен» заслуговує особливої уваги, оскільки це вірш Івана Франка, покладений на музику. Ірина, Устим та Олена мали виступати на фестивалі «Франко Фест» і було таке прохання від організаторів до гуртів проспівати текст Франка. Вірш був обраний випадково через близькість понять «човен» і «каное». Пізніше вокалістка Ірина, читаючи повісті Великого Каменяра, натрапила на слова самого автора, який процитував свій вірш «Човен» в якості пісні. Саме її наспівував герой твору, коли йому було важко. Таке відкриття стало дуже хвилюючим. За словами Ірини, вони, самі того не знаючи, можливо виконали бажання самого Франка, щоб його даний вірш став піснею [3, 8, 9].

«Один в каное» не став музичним прозрінням, але порадував душу багатьом любителям жіночого вокалу і української мови. Прослухавши будь-яку з пісень, можна відчутти її затишну атмосферу і посумувати разом з головною героїнею [7].

Висновки

Львівський гурт порівняно недавно відомий українській публіці. Можна сказати, що це приклад «свіжої крові» в українській музиці, який доводить — просте, зрозуміле кожному і головне справжнє, може завойовувати серця слухачів. Нестандартна історія гурту демонструє, як музика, що відмовилась від атрибутів та стереотипів вітчизняного музичного бачення, знаходить свого слухача та збирає повні зали прихильників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Слухай українське. 15 музикантів, які вас здивують [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://tsn.ua/special-projects/uamusic/>
2. Один в каное [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.pisni.org.ua/persons/2848.html>
3. Каное про човен. У полтаві гурт з індіанським іменем заспіває поезію франка [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://poltava.to/project/1316/>
4. "Один в каное" рассказали о концертах в церквях и об отказах продюсерам [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://vesti-ukr.com/kultura/232801-troe-v-kanoe>
5. «Один в каное»: П'ятдесят глядачів, сто, двісті, триста... Шістсот. Тисяча [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://rozмова.wordpress.com/2016/02/19/odyn-v-kanoe-3/>
6. Біографія [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://odynvkanoe.com/bio/>
7. Один в Каное [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.neformat.com.ua/ru/reviews/odin-v-kanoe-odin-v-kanoe-2016.html>
8. Ірина Швайдак: Ми відмовлялися і далі будемо відмовлятися виступати в Росії [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.theinsider.ua/art/solistka-odin-v-kanoe-irina-shvaidak-mi-vidmovlyalisya-i-dali-budemo-vidmovlyatisya-vistupati-v-rosiyi/>
9. Гурт Один в каное розповіли про вибір пісень на Х-фактор 6 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ukr.media/culture/248509/>

Соломонюк Ірина Леонідівна — студентка групи МОв-16, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: fm.3mo16.solomonuik@gmail.com

Науковий керівник: **Зінько Олена Василівна** — кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету.

Solomonuik Iryna Leonidivna — student MOv-16, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : fm.3mo16.solomonuik@gmail.com/

ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ МИКОЛИ ЛЕОНТОВИЧА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті висвітлюються основні етапи життя та творчості видатного українського композитора Миколи Леонтовича.

Ключові слова: Микола Леонтович, композитор, українська музика, народна пісня, «Щедрик».

Abstract

The article highlights the main stages of the life and work of the famous Ukrainian composer Mykola Leontovych.

Keywords: Mykola Leontovych, composer, Ukrainian music, folk song, «Shchedryk».

Вступ

Україна завжди славилася культурною діяльністю свого народу. Одним із найяскравіших представників творчої еліти нашої країни є Микола Леонтович – видатний композитор, хоровий диригент та громадський діяч, один з перших серед майстрів української музики, що представив світові власну інтерпретацію фольклорних творів. Його широковідомі обробки українських народних пісень для хору, що є яскравим прикладом вмілого поєднання давніх традицій та композиторського новаторства, не лише проклали місток між давнім фольклором та тогочасною європейською музично-хоровою культурою, а й стали відомими у всьому світі.

Метою статті є висвітлення основних етапів життя і творчості Миколи Леонтовича.

Результати дослідження

Микола Леонтович народився 13 грудня 1877 р. у с. Монастирок Вінницького повіту. Початкову музичну освіту здобув у свого батька, що був віртуозом, граючи на віолончелі, скрипці, гітарі, керував хором семінаристів. А от любов до народних пісень майбутньому композиторові привила саме мати.

У подальшому освіту Микола Леонтович здобував у Немирівській гімназії та Шаргородському початковому духовному училищі, Подільській духовній семінарії. Музичним взірцем для нього завжди були обробки Миколи Лисенка. Уже з 1899 р. Микола Леонтович почав творити, організував самодіяльний симфонічний оркестр, а в 1901 р. видав перший збірник подільських пісень, які до цього моменту були відомі лише у фольклорному колі сільських жителів [1].

Микола Леонтович працював і на Донбасі, проте після року діяльності через надмірну увагу поліції знову повернувся на Поділля. Саме в період проживання у Тульчині, який він покидав лише для коротких поїздок в Москву та Київ для зустрічей з Болеславом Яворським, він і пише свої найвидатніші твори, наприклад, перший варіант обробки «Щедрика», який опісля ще багато разів був змінений самим композитором, допоки не дійшов до того звучання, що прославило його на весь світ [2]. Завдяки «Щедрику» митець переселяється до Києва, проте з приходом денікінців мусить знову повертатися на Поділля і продовжує творити. Восени 1920 р. його хорова капела під керівництвом Кирила Стеценка та Павла Тичини відбула на гастролі, проте так і не повернулася на захоплену в полон СРСР Україну. Цей колектив прославив твори Миколи Леонтовича на весь світ.

Життя видатного композитора закінчилося трагічно. 23 січня 1921 р. він у с. Марківка в домі власного батька був убитий агентом ВЧК Афанасієм Грищенком. Відомо про це стало лише у 1990 р., під час політики гласності. Усі відомості про смерть Миколи Леонтовича старанно приховувалися радянською владою протягом десятиліть [3].

Проте, незважаючи на передчасну смерть, Микола Леонтович здійснив вагомий внесок в українську культуру. Велику роль він відіграв у становленні музичної освіти у Вінниці, викладаючи у школах та популяризуючи найкращі зразки української класичної і народної музики. Композитором було

створено хор зі своїх учнів, що здобув велике визнання не лише у місті, а й у всіх навколишніх повітах [4, с. 289].

Основу музичної спадщини Миколи Леонтовича становлять хорові мініатюри, найвідоміші з яких: «Щедрик», «Козака несуть», «Дударик», «Із-за гори сніжок летить», «Женчикок-бренчикок», «Гаю, гаю, зелен розмаю». Музична обробка Миколи Леонтовича є взагалі ювелірною роботою. Композитор використав традиції імпровізаційності, притаманні творчості українських кобзарів, гармонізацію та поліфонічність [1].

Тематика творів митця також надзвичайно різноманітна. Це духовні, обрядові, історичні, чумацькі, жартівливі, танцювальні пісні, хори на побутові теми, що займають значне місце у творчості Миколи Леонтовича.

Однією з найпопулярніших обробок народних пісень композитора є «Щедрик». Над цим твором Микола Леонтович працював усе життя. Перша редакція була написана ще до 1901 р., друга – в 1906-1908 рр., третя – в 1914, четверта – в 1916, остання, п'ята, в 1919 р. Вперше «Щедрик» був виконаний хором Київського університету 1916 р., що принесло популярність Миколі Леонтовичу. В основу цього геніального твору покладена звичайна українська щедрівка, так звана пісня добрих побажань. У мотиві щедрівки всього три ноти. Наспів Микола Леонтович почув у старшого покоління, ймовірно, у батька, а сам текст щедрівки свідчить про її прадавнє коріння. У творі органічно поєднані прийоми народного багатоголосся з досягненнями класичної поліфонії, кожен голос відіграє самостійну виражальну роль, тому пісня досягає особливої гармонійної насиченості і напруженості звучання.

Як зазначав Пилип Козицький, «Щедрик – то не розкладка пісні, то самоцінний твір, осяяний промінням генія, який посяде не останнє місце в світовій музичній літературі» [5, с. 61].

5 жовтня 1921 р. «Щедрик» був вперше виконаний на концерті в Карнегі Хол в Нью-Йорку. По суті, пісня стала для американців маленьким українським дивом, що швидко розійшлося всіма континентами.

У 1936 р. Пітер Вільховський створив низку англійських текстів до цієї композиції, і остання версія, znana як «Колядка дзвонів» (Carol of the Bells), стала однією з найвідоміших різдвяних пісень у світі. «Колядка дзвонів» використовувалася в рекламі, серіалах, кінофільмах, наприклад, «Гаррі Поттер», «Сам удома», «У дзеркала два обличчя». Колядку змінюють та використовують донині в тисячах кавер-версій.

«Щедрик», що підкорив весь світ, називають неофіційним різдвяним гімном та виконують англійською, французькою, іспанською та багатьма іншими мовами. На жаль, українська ідентифікація цього твору втрачена – проте не в мелодії, а в самій історії.

До того ж, текст Пітера Вільховського «Колядка дзвонів» має зовсім іншу суть, ніж наш, типово український, максимум слов'янський «Щедрик». Автентичні корені, що містяться саме в оригінальному тексті, на жаль, втрачаються.

Дослідники «Щедрика» переконані, що шалена популярність пісні у її простоті. Варто лише раз прослухати цю геніальну мелодію, щоб навіки запам'ятати її. А Микола Леонтович, запозичивши народний мотив «Щедрика», був справжнім умілим ювеліром, що зумів просту мелодію перетворити в справжнє диво.

Висновки

Таким чином, творчість Миколи Леонтовича має надзвичайно велике значення для української культури. Завдяки цьому композиторові багато чудових творів були врятовані від забуття і в новому звучанні поповнили світову культурну скарбницю, а його педагогічна діяльність дала потужний поштовх для розвитку музичної освіти в Україні. Навіть майже через сто років після смерті Миколи Леонтовича весь світ насолоджується його прекрасними творами, що донині надихають інших митців на творчість та відкривають звичайним слухачам сторінку народної історії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антошко М. О. Мистецьке життя Вінниччини 60-х років XIX – першої половини XX століття в контексті художньої культури Поділля / М. О. Антошко. – К., 2011. – 218 с.

2. Завальнюк А. Ф. Микола Леонтович. Листи, документи, духовні твори: до 130-ї річниці від дня народження: монографія / А. Ф. Завальнюк. – вид. 2-ге, доопрац. і допов. – Вінниця: Нова Книга, 2007. – 272 с.
3. Кияновська Л. Українська музична культура / Л. Кияновська. – К.: ДМЦНЗКМ, 2002. – 160 с.
4. Сідлецька Т.І. Культурно-мистецьке життя Вінниці першої третини XX ст. / Т. І. Сідлецька // Мистецтвознавчі записки: Зб. наук. праць. – Вип. 20. - К.: Міленіум, 2011. – С. 287-294.
5. Гордійчук М. М. Д. Леонтович. Нарис про життя і творчість / М. М. Гордійчук. - К., 1956. – 261 с.

Шолота Владислава Владиславівна — студентка групи ІКТ-16б, факультет комп'ютерних систем і автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: Vladislava.Sholota@gmail.com

Шевчук Олена Андріївна — студентка групи ІКТ-16б, факультет комп'ютерних систем і автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: helenshevchuk99@gmail.com

Науковий керівник: **Сідлецька Тетяна Іванівна** — кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: sidletska79@gmail.com

Sholota Vladyslava V. — student group ICT-16b, Faculty of Computer Control Systems and Automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail : Vladislava.Sholota@gmail.com

Shevchuk Olena A. — student group ICT-16b, Faculty of Computer Control Systems and Automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail : helenshevchuk99@gmail.com

Supervisor: **Sidletska Tetyana I.** — Ph.D. Art criticism, associate professor at the Department of Philosophy and Humanitarian studies, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: sidletska79@gmail.com

Рок-гурт «O.Torvald»

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто історію розвитку українського гурту «O.Torvald», від початку і до сьогодні.

Ключові слова: гурт «O.Torvald» пісні, альбоми.

Abstract

The history of Ukrainian group " O.Torvald " from the beginning to today.

Keywords: group " O.Torvald ", songs, albums.

Вступ

O.Torvald (Оторвальд) — український рок-гурт, складається з 5-ти учасників. Був заснований 2005 року в Полтаві. Вже 2006 року музиканти переїхали до Києва. Перший студійний альбом «O.Torvald» вийшов 2008 року. У 2017 році представляв Україну на Євробаченні.

Результати досліджень

Історія створення гурту починається із дитячого знайомства Жені Галича з Денисом Мизюком (1994 р.). Велике бажання обох грати рок-н-ролл привело до появи в 1999-му гурту «Крути! Педаль», який проіснував до 2005 року. 4 листопада 2005 року в Полтаві було засновано O.Torvald. До складу колективу з «Педаль» перекочували Женя Галич (вокал), Денис Мизюк (гітара), Олександр Нечипоренко (гітара) та Ігор Одарюк (змінив тромбон на бас-гітару). До команди приєднався барабанщик. Вже за 5 місяців (2006 р.) музиканти переїхали до Києва і винайняли великий приватний будинок, у якому перший час мешкали всі разом. Як і всі молоді гурти, брали участь у конкурсних фестивалях, зокрема засвітились на GBOB, Червона Рута, Перлини Сезону, Таврійські ігри. Паралельно гурт записував свої пісні, багато з яких так і залишились у демо-варіантах. Наприкінці 2007-го року на одній з київських студій O.Torvald почав записувати свій дебютний альбом, зведення довірили Сашку Піпі (екс-BB, Attraktor). Диск з однойменною назвою «O.Torvald — 2008» побачив світ у травні 2008-го на лейблі «Весна Music», музиканти підкріпили його відеокліпом на пісню «Не залишай». Після виходу дебютника про O.Torvald заговорили серйозніше, гурт все частіше почав з'являтися на телебаченні, радіо та в інших ЗМІ. Наступне відео зняли вже не на пісню з альбому, а на старий трек «Почуття».

На початку 2009-го року американський режисер українського походження Алекс Баєв знайшов гурт O.Torvald і запропонував їм відзняти два відеокліпи. Кліпмейкер давно мріяв створити відео для гурту з батьківщини. Було вирішено зняти пісню з альбому O.Torvald «Київ-Лондон» та зовсім свіжий запис «Не грузи». Таким чином протягом двох місяців музиканти отримали два відеокліпи. Масове визнання приходить до групи після видання другого альбому «В тобі» у вересні

2011-го. Трек-лист альбому складався з 12 пісень на три з них було відзнято відеокліпи. О.Torvald презентували свою платівку у 30 містах України під час свого осіннього турне, яке мало назву «В ТОБІ TOUR 2011». Другий альбом гурту за назвою «В тобі» багато в чому відрізнявся від дебютної платівки

У лютому 2012-го року музиканти влаштувати акустичний тур і записували всі свої виступи. В квітні допрацьовані на студії записи було видано як платівку «Акустичний». Паралельно О.Torvald почали роботу на третім номерним альбомом. Влітку гурт зіграв на 20-х фестивалях, серед них Prosto Rock (з Linkin Park, Garbage), Краще Місто (з Evanescence, The Rasmus), Захід, Ekolomyja (Польща). На фестивалі Global Gathering в липні музиканти спільно з DJ Tapolsky та VovKING представили спільний електронно-роковий EP «Використовуй нас». Восени було оголошено про вихід третьої номерної платівки «Примат» та презентовано відеокліп на пісню «Mr.DJ». Відео не пройшло цензуру жодного з музичних телеканалів. Альбом вийшов 23 листопада і включав 16 треків, у рамках туру на його підтримку музиканти зіграли вже понад 20 концертів. Восени 2014 року гурт оголосив про вихід п'ятого альбому «Ти Є». Він з'явився 4 грудня 2014.

У 2016 році з'явився новий культовий альбом – «#нашілюдивсюди». На підтримку цього альбому гурт «О.Torvald» відвідав 20 міст у турі. Величезна популярність та обожнюваність публікою підняла гурт на верхівки чартів. Підтримка народу дала можливість представляти Україну на Євробаченні з англomовною піснею «Time».

Висновки

Зараз гурт «О.Torvald» є одним із найбільш популярних гуртів на просторах українського шоу-бізнесу. Рок-музика та нестандартний формат роблять гурт особливо цікавим для народу України, та створюють ще одну гілку в історії української рок-культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. <https://uk.wikipedia.org/wiki/O.Torvald>
2. <http://ogogo.if.ua/tsikavo/o-torvald-10-faktiv-pro-gurt-shho-predstavyt-ukrayinu-na-yevrobachenni/>
3. <https://glavcom.ua/scotch/showbiz/evgeniy-galich-otorvald-400434.html>

Зінко Олена Василівна - кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: zinko-ov@ukr.net

Король Діана Сергіївна, студентка Факультету інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, група 2ПІ-16Б, місто Вінниця, diana999anaid@gmail.com.

Korol' Diana S. — Department of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsya, diana999anaid@gmail.com.

Zinko Elena - Ph.D., assistant professor of philosophy and humanities sciences Vinnitsa National Technical University, Vinnitsia, e-mail: zinko-ov@ukr.net

ДУХОВНА ЛЮДЯНІСТЬ У ТВОРЧОСТІ ЛІНИ КОСТЕНКО

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Заналізовано проблему сприйняття типовості та стереотипності поезії. Схарактеризовано основні прояви людяності в творчості Ліни Костенко на детальному прикладі її віршів. Висвітлено питання причин появи стереотипності творів та запропоновано шляхи вирішення даної проблеми..

Ключові слова: людяність, гуманізм, творчість, стереотипність, поезія, типовість.

Abstract

The problem of perception of typology and stereotypes of poetry is realized. The main manifestations of humanity in the works of Lina Kostenko are described on a detailed example of her poems. The questions of reasons of appearance of stereotypes of works and the ways of solving this problem are offered.

Keywords: humanity, humanism, creativity, stereotyping, poetry, typeness.

В сучасному світі сприйняття людьми деяких поетів є проблемою. Це характеризується так званою «типовістю» їх творів, які вже не захоплюють читача. Від цього страждають часто найвидатніші представники епох. Коли історія змінюється, людина запам'ятовує лише твори з певною стереотипністю. Це стосується як українських, так і зарубіжних письменників: Шевченко відомий «Заповітом», «Мені тринадцятий минало» та ще кількома; Пушкін – «Мороз і сонце», «У лукомор'я дуб зелений»; Аполлінер – «Голубкою і водограєм» тощо [1, 3]. Ці твори вважалися неповторним шедевром, але через надмірну увагу на них, їх сенс втратився. Щоб пізнати класиків глибше, треба шукати щось нове в їх творах, скрите від ока громадськості.

Вважається, що має минути певний час, щоб поет став «типовим» і в його працях виділялись тільки «типові» твори. Під час опитування сучасної молодді, особливо в соціальних мережах, було виявлено шокуючий факт: молодь втрачає усвідомлення унікальності авторів. Наприклад, Ліни Костенко[3]. Цю проблему детально описував Брюховецький В. С. у своїй книзі «Уарис творчості» [2].

Метою роботи є спроба з'ясувати особливості творчості Ліни Костенко з точки зору духовності людини, розглянути її в аспекті гуманізму. Проблема духовного в людині є однією з центральних у творчості Ліни Костенко. В.С. Брюховецький зазначає, що людська особистість завжди була в центрі уваги поетеси і найвищою цінністю для письменниці є людина[2].

Сучасне покоління забуває, як це дивуватися кожному твору Ліни Костенко, шукаючи щось таємниче. А все тому, що в більшості випадків всі знають її «стандарті», діляться цитатами з них, поширюють їх: «Страшні слова», «Спини мене, отямся і отям» і так далі. Це сприймається, як частина атмосфери українських соцмереж, як простий спосіб зробити уявлення про себе «більш інтелігентним». Поезія – це не стандартні рядки, малозрозумілі через постійне використання. Для того, щоб зрозуміти справжнє переконання поетеси, потрібно досліджувати її творчість знову, відкидаючи загально прийняті розуміння, розібратися в текстах маловідомих творів, не зауважених ідей, зігнорованих читачами тем. [3, 4]

Молодь знає Ліну Костенко завдяки типовим цитатам про кохання та деякій стереотипній філософії:

«А й правда, крилатим ґрунту не треба.

Землі немає, то буде небо...». [6]

Розглянемо протест проти аморальності, наявності глибинного християнського начала. І в цей ж момент «соцмережні поціновувачі» скажуть, що це не про творчість Костенко. Більшість не знають широких виявів глибинної християнської духовності у творчості поетеси. Хоча їх важливість недооцінюють, адже творила вона і в умовах радянського режиму, коли духовність зводилася до штучних атеїстичних норм суспільства. У цих жорстких рамках вона змогла залишити свою духовність і людяність.

Творчість Ліни Костенко не має чіткої цілеспрямованої релігійності. У більшості поетичних творів образи святих, церковні свята чи символи постають, як фон зображення української дійсності, щось невід'ємне від історії, а особливо – від історії української сім'ї: [3, 5]

«Мені снилась бабуса. Що вона ще жива.
Підійшла як у церкві. Засвітила слова.
І свят-вечір у хаті, і з медом кутя.
Всі зайці ще вухаті, і я ще дитя». [6]

У Ліни Костенко є твори з іншою духовністю, з осмисленням біблійних образів. Вони переважно нетипові, показують звичайні духовні істини з незвичного ракурсу ракурсу, інколи навіть далекого від стереотипного розуміння християнства. Висвітлюється так звана *людяна духовність* Ліни Костенко, коли поетеса вчить нас залишатися людиною незалежно від ситуацій. [5]

Найяскравіший приклад – вірш «Шлях на Голгофу». Він абсолютно нетиповий:

«То ж не була вузесенька стежина.
Там цілі юрми сунули туди.
І плакала Марія Магдалина,
що не подав ніхто йому води.
Спішили верхи. Їхали возами.
Похід розтягся на дванадцять верст.
І Божа Мати плакала сльозами –
та допоможіть нести ж йому той хрест!
Чи ви не люди?! Що за чудасія,
дають старцям, підсаджують калік,
а тут же йде, ну, добре, не Месія, –
людина просто, просто чоловік!» [6]

Головним героєм виступає не Христос, а люди. Натовп, який зібрався подивитися на страту, який тут, у вірші, є живою істотою – бездушною і черстою. [5] Поетеса має ще багато віршів, які дивують духовністю, до прикладу, «Ісус Христос розп'ятий був не раз», «Петро – не Юда». Поезія Ліни Костенко не має цілеспрямованої чіткої релігійності, натомість насичена осмисленням духовних начал, поєднанням моральних і духовних цінностей у житті людини й цілого народу, вже історично сформованою для України надією на Боже милосердя. Тому можна стверджувати, що головне вміння у житті для поетеси – мати саме ту «духовну людяність». [3]

Порятунок людини ХХ ст. вбачається поетесі у збереженні людяності. Якщо в епоху господарювання має роль особистості незначна і гуманістична культура, дійсно, приречена на загибель, то гуманна цивілізація має шанси зберегти саму себе, зберегти цю землю («Щоб тільки неба очі голубі / цю землю завжди бачили в цвітінні»)[5], бо, зрештою, не так важливо, де жити – у тихій сільській хатині, чи у сучасній висотці, у місті, що одягнене в асфальт і бетон – головне, щоб і серце не скам'яніло, як цей бетон, і щоб на тебе чекали у тому закутку душі людини, який належить лише їй і Тому, Хто її створив: «Як там не буде, а все-таки є той силует у вікні золотому!» [6].

Духовність Костенко – це щось таке, що потрібно щоразу повторно відкривати. Це те, що здебільшого приховане. Це таке ж усвідомлення Господа як того, що здалеку спостерігає за всім і володіє усім, як в Антонича; це таке ж несподіване використання біблійних образів, як у Маланюка; це таке ж намагання зрозуміти істинну духовну сутність людини, як у Франка. Костенко не лише відкриває нам духовні істини через свої твори. Вона закликає до них, прагне, щоб ці іскорки (чи проблески) духовної людяності ненав'язливо запали в серця і, зрештою, щось змінили. А головне Ліна Костенко показує, що така людяна духовність не завжди означає легке життя чи взагалі сприйняття світом, однак гарантує комфорт у стосунках із Богом, а отже, розуміння, хто ти є в цьому світі й що ти тут маєш робити. Духовна людяність – це та тема у творах Ліни Костенко, яку неможливо повністю досягнути через критику чи поверхове читання. Кожен має вловити це для себе сам. Кожен має знайти свій аспект духовної людяності, який допоможе знайти баланс між існуванням та життям[3]:

Століть потік не можна зупинить,
Та й не потрібно, плинність крок за кроком
У світ приносить постаті нові,
І кожна друга вже вважається пророком.
Стереотипність нашого життя
Заковує буденність в певні рамки,
Трактуючи зарозумілий сенс,
З душі поета залишаючи останки.
Духовні істини ховаючи в слова,
Всю мудрість читачу донести вміш.

Та так, як розумієш ти сама,
Ніхто так розуміти не зуміє. (М. Козеренко Ліні Костенко)

Отже, стриймання творчості митця за його «типовими» творами – одна поширених проблем нашого суспільства, нехтуючи якою, ми формуємо загрозу самотності та майбуттю української поезії та літератури. До обґрунтування даної інформації було приведено творчість Ліни Костенко, як приклад духовної людяності. Духовна людяність – це та тема у творах Ліни Костенко, яку повністю неможливо зрозуміти через критику чи поверхове читання.

Подальші дослідження цієї проблеми дадуть поштовх для активної соціальної зацікавленості істинною творчістю митців. Оскільки проблематика процесу сприймання сучасної творчості відбувається в рожевих окулярах, то її, як і будь-яку іншу проблему, належить викорінювати. За умови правильної роботи над цією проблемою філологи та літературознавці зможуть зробити величезний крок у просвітленні сучасної молоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Пугаченко А.В: Актуальні проблеми слов'янської філології.– Випуск XXIII – Частина 3: ДОННУ, 2010.
2. Брюховецький В. С. Ліна Костенко : Уарис творчості / В. С. Брюховецький. – К. : Дніпро, 1990. – 262 с.
3. Публікація Олени Стасюк 2014р.: [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.xic.com.ua/z-zhyttja/22-rozdumy-hrystyjanyna/397-duhovna-ljudjanist-u-tvorchosti-liny-kostenko>
4. Барабаш С. Ліна Костенко : філософія поетичного живопису. – Кіровоград, 2003.– 96 с.
5. Краснова Л. Поезія Ліни Костенко: Посіб. для вчителів/ Дрогобицький держ. педагогічний ун-т ім. Івана Франка. – Дрогобич: Коло, 2001. – 197 с.
6. Костенко Л. В. Вибране / Ліна Костенко. – К. : Дніпро, 1989. – 558 с.

Козеренко Марія Петрівна — студентка групи БІО-16Б, факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: kozerenko.masha@ukr.net

Науковий керівник: **Зінко Олена Василівна**— канд. іст. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Kozerenko Mariya P. — Student group BIO-16B, Faculty of infocommunications, electronics and nanosystems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: kozerenko.masha@ukr.net.

Supervisor: **Zinko Olena V.** — candidate of historical sciences, associate professor of the Faculty of Philosophy and Humanistic Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ В'ЯЗАННЯ В УКРАЇНІ Й У СВІТІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті описано появу в'язання як техніки текстильної промислової галузі від періоду палеоліту до сьогодення.

Ключові слова: в'язання, плетіння, спиці, панчохи, пряжа.

Abstract

The publication describes the appearance of knitting as a technique of the textile industry from the Paleolithic period to the present times.

Keywords: knitting, weaving, knitting needles, stockings, yarn.

В'язання - це ручне виготовлення різноманітних виробів одягової та інтер'єрної групи з ниток на спицях або за допомогою гачка. В'язання належить до текстильної техніки, основною характеристикою якої є можливість утворити ряд петель з ниток різного гатунку (вовна, бавовна, шовк, синтетика). Із появою спеціальних в'язальних машин речі починають виготовляти механізованим методом і в'язання виступає як вид текстильної промислової галузі.

Найдавнішими матеріалами, які використовували первісні люди були шкура та хутро диких звірів. Процес обробки такого матеріалу вимагав певних знань та вмінь, а розвиток одягового виробництва диктував нові техніки і знаряддя праці: ножі, шкрябачки, шила, голки тощо. Основним поштовхом до появи плетених виробів став перехід суспільства від полювання до нових методів отримання продуктів харчування – рибальства, птахоловства, що викликало потребу в сітках, снастях, кошиках. У добу палеоліту, наприклад, ловили рибу не тільки «удицею», а й плетеною гачком сіткою – «мережею», від чого і пішла назва різновиду плетіння – мереживо [1, 42]. Первісним матеріалом для плетіння була дика кропива, згодом починають використовувати кору, дерев'яністі волокна, волокна рослин та шерсть тварин, що зумовлює появу прядіння, яке стало основою для зародження та розвитку ткацтва, а згодом і в'язання.

Перші відомості про наявність плетених (як техніка) виробів на теренах давньої України стосуються періоду пізнього палеоліту – плетені сіті, верші та загороди, коли населення перейшло до нових форм полювання та добування їжі. У Мізинській стоянці віднайдено голки-спиці, що підтверджує перші спроби давніх людей займатися плетінням. На Сурському острові на стоянках біля Дніпра (досліджені В. Даниленком) виявили кістяну голку для виготовлення рибальських сітей.

У період неоліту (VII-VI тис. до н.е. – V-IV тис. до н.е.) техніка плетіння вдосконалюється і її починають застосовувати у виробництві одягу за допомогою голок або гачків, які виготовлені з кістки чи рогу. Наступні в'язані вироби з теренів давньої України датуються IV тис. до н.е. – першою половиною III тис. до н.е. [3, 34] і належать до періоду трипільської культури, коли ткацтво вже набуло на цих землях високого розвитку, а виробництво металу поширилось практично на всіх теренах Правобережної України. Носієм такої інформації виступає керамічний посуд, на якому було виявлено відбитки тканин, виготовлені ткацькою та в'язальною технікою.

В епоху енеоліту набувають ритуального та магічного значення плетені жіночі головні убори, тимчасом як у повсякденному побуті носять хутряні або шкіряні шапки. Плетений одяг (як техніка) використовують для ритуальних обрядів: весняного та осіннього циклів [5, 67]. Плетений з рослинних волокон, він покриває тіло повністю або частково, а по низу оздоблений такими ж волокнами на зразок бахроми. На статуєтках доби пізнього палеоліту існує зображення головних уборів, вив'язаних на зразок середньоазійських шапочок – «культів»: на тім'ї вив'язуються по колу, а далі прямокутником до плечей.

Початку II тис. до н.е. стосуються згадки про плетені вироби з вовни, що пов'язані з високорозвиненим виробничим комплексом катакомбних племен (епоха бронзи: III тис. до н.е. – II-I тис. до н.е.). Зі скіфського періоду (VII ст. до н.е. – III ст. до н.е.) було віднайдено в'язальний мідний гачок з акрополя Кам'яного городища. Серед пам'яток черняхівської культури виявили гострі кістяні спиці для вив'язування окремих деталей одягу, що підтверджує в'язання на цих теренах [3, 43].

У VII ст. н.е. на території давньої України з'являються арабські купці, які ведуть жваву торгівлю. Вже у цей час одяг почав набувати чужоземних рис в результаті торговельно-обмінних відносин. Це позначилося на подальшому розвитку мистецтва, на яке мали вплив культурні тенденції Сходу.

Надалі в історії давньоукраїнського в'язання з'являється велика прогалина – інформація відсутня аж до XI ст., часу утвердження Київської Русі (IX – початок XIII ст.). У цей період яскраво виступає самобутня культура княжих часів з місцевими, народними елементами, але з ознаками чужорідних впливів. Спочатку це були орієнтальні впливи, згодом візантійські та європейські. Найважливішим центром у X ст., на який орієнтовалося образотворче та декоративно-ужиткове мистецтво Русі, була на той час Візантія. Найдорожчі тканини для виробництва одягу для князів та знаті привозили саме з Візантії та Арабського Сходу. Більша частина населення, особливо сільської місцевості, використовувала доморобний матеріал, сировиною для якого слугували вовна, льон та коноплі, заможні мали змогу купити дорогі привозні тканини.

Прийняття християнства створило умови для розширення економічних та культурних контактів Русі з романським Заходом. Період кінця XII – першої половини XIII ст. характеризується інтенсивним розвитком ремесел, пов'язаних з виробництвом одягу. Готична мода та силует диктують нові матеріали, нові прийоми виготовлення одягу та вдосконалення самої техніки шиття. Готичний стиль був першим загальноєвропейським стилем, який знайшов своє відображення і в костюмі Галицько-Волинського князівства, але з притаманними йому самобутніми місцевими рисами. Крім великої кількості збережених церковних знахідок, найпершими в'язаними предметами одягу були шапки (з поваленої вовни), панчохи і деталі рукавів. Перші в'язальники шапок мали урядову ліцензію на виробництво, а ціни на товар контролювалися для запобігання спекуляціям.

У XVI ст. мода змінилася і стали популярними короткі пишні панталони; в'язальники почали постачати чоловікам модні панчохи, які підкреслювали форму ніг. Дослідники вважають, що Генріх VIII носив панчохи виключно з тканини, але вже під час правління Єлизавети I предметом туалету королеви стають в'язані шовкові панчохи, прикрашені візерунками, які привозили з Іспанії.

Із розвитком технологій обробки металів на початку XVII ст. поступово стало можливе масове виробництво однотипних в'язальних спиць. Це зумовило появу великої кількості видів в'язання.

У кінці XVIII – на початку XIX ст. якість пряжі поліпшується і обсяги її виробництва зростають. Вперше стає доступною високоякісна бавовняна пряжа, а з вовни мериносових овець виробляються нові м'які вовняні пряжі. З появою в'язальних машин ручне в'язання перестає бути ремеслом сільських бідняків [8, 20]. Досягнення у галузі друкарства і поява книг з візерунками для в'язання сприяли поширенню в'язання серед середнього класу у вільний від роботи час. Неймовірна кількість в'язаних виробів, створених працюючими леді XIX ст., й досі вражає уяву – від мітенків (рукавички без пальців) до перочісток, від розшитих бісером сумочок до мереживних шалей. На всесвітній виставці, що проходила в Англії у 1851 р. було представлено декілька екземплярів того періоду; в тому числі в'язану з білих швейних бавовняних ниток мереживну сукню, в якій, як припускають, налічується 1464859 петель [2, 98].

Також у XIX ст. в'язання використовувалося для прикраси етнічного одягу, зазвичай імітуючи дорогі і рідкісні тканини. Багаті селяни Старого і Нового Світу розвивали власні традиції в'язання. Найбільш відомі види традиційного в'язання (здебільшого з Британських островів), такі як жакардове в'язання, аранське в'язання, шетлендське мереживо і скандинавські візерунки, з'явилися не раніше XIX ст. Упродовж XIX ст. багато бідняків використовували в'язання для поліпшення свого фінансового становища [3, 25]. Англійські реформатори неодноразово пропонували навчити вуличних хлопчаків в'язати шкарпетки, щоб утримати їх від в'язниці. Ця традиція продовжується і у XX ст. – філантропи зробили з в'язання галузь виробництва для простого люду.

XX ст. стало свідком виникнення небувалої розмаїтості готових в'язаних виробів і дизайнів. Зв'язані вручну вироби є частиною високої моди, вони були в колекціях Скіапареллі і Шанель, а тепер присутні в колекціях Перрі Елліс і Жана-Поля Готьє. У воєнний час одяг в'язався для солдатів, а в мирний частіше для дітей. В'язаний одяг присутній на фотографіях упродовж багатьох десятиліть – облягає пишні фігури дівчат 1950-х і одягнений на суворох гравців у гольф. Творці нових волокон розглядали в'язання як засіб для створення драпірування стін та інших декоративних об'єктів. У 1970-ті рр. англійські дизайнери виробляли величезну кількість в'язаного одягу, спонукаючи в'язальниць заново відкривати для себе можливості в структурі та кольорі. Громіздке або витончене, майстерно виконане або незграбне, ручне в'язання поширилося крізь національні і класові кордони, щоб стати важливою складовою нашого життя.

Отже, проаналізувавши період становлення і розвитку в'язання з найдавніших часів до XX ст., можна зробити висновки, що ця техніка пройшла тернистий шлях від плетених вручну великих сіток для риболовства до в'язаних на спицях або гачку шапок з різноманітними візерунками та нитками. Сьогодні – це спосіб зробити собі річ, яку не придбаєш в крамниці, адже вона не буде унікальною та зробленою власноруч, не буде тією, у яку вкладає вся любов і мистецтво майстрині.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вовк Ф. Студії з української етнографії та антропології / Федір Вовк. - Харків: Видавець Савчук О. О., 2015. – 464 с.
2. Мезенин Н. А. Парад всемирных выставок / Н. А. Мезенин. - М.: Знание, 1990. – 160 с.
3. Нельговський Ю. П., Українське мистецтво (від найдавніших часів до початку XX століття) / Ю. П. Нельговський, Д. В. Степовик, Л. Г. Членова. - Київ: Радянська школа, 1976. – 134 с.
4. Васіна З. Український літопис вбрання / З. Васіна. - Київ: Мистецтво, 2006. – Т II. – 407 с.
5. Матейко К. Український народний одяг / К. Матейко. - К.: Наукова думка, 1977. – 196 с.

Кузьменко Катерина Олександрівна – студентка групи 2СІ-166, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: fkca.2ci16.kko@gmail.com.

Науковий керівник - Сідлецька Тетяна Іванівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: sidletska79@gmail.com.

Kateryna O. Kuzmenko – Faculty of Computer Systems and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: fkca.2ci16.kko@gmail.com.

Supervisor - Tetyana I. Sidletska – Ph.D. Art criticism, assistant professor of philosophy and humanities sciences Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: sidletska79@gmail.com.

МОВА ЖУРНАЛІСТИКИ. ПОМИЛКИ ПРЕСИ

КЗ «НВК: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів-гімназія № 23

Вінницької міської ради»

Анотація

Проаналізовано типові помилки сучасної української журналістики. Акцентується увага на тому, що журналісти часто роблять помилки навмисно, з метою маніпуляції свідомістю аудиторії.

Ключові слова: засоби масової інформації, журналістика, маніпуляція.

Abstract

The typical mistakes of modern Ukrainian journalism are analyzed. It is emphasized that journalists often make mistakes on purpose in order to manipulate the consciousness of the audience.

Keywords: mass media, journalism, manipulation, colloquial language.

Спостерігаючи за повідомленнями, які продукують ЗМІ, можна помітити ряд помилок: орфографічних чи пунктуаційних у друкованих виданнях та неправильне наголошення слів у теле- та радіо виданнях, суржик та розмовну мову, чи навіть ненормативну лексику.

У погоні за сенсаціями ЗМІ не гребують ніякими методами. Іноді, для того, щоб привернути увагу читача, редактори газет навмисне порушують правила української мови. Особливо зараз, коли є чимало Інтернет ресурсів та великий вибір джерел інформації, автори хочуть відмітити свої статті. У Інтернет виданнях система перегляду автоматична. Ознайомившись з заголовком читач вирішує, чи варто йому заходити на сайт.

Отже, назва статті має спонукати людей переглянути текст. Перегляди піднімають рейтинг, рейтинг – рекламу, реклама – прибуток. І тому в Інтернеті часто можна побачити заголовки, такі як: «Ви не повірите, але» чи «Я була здивована, коли побачила це вперше». Яскравим прикладом є заголовок паперового видання: «У канівському заповіднику обісралися 32 студенти-практиканти та 1 викладач». Я не знаю, про що думав редактор газети, але саме під такою назвою вийшла стаття про харчове отруєння.

Суржик – це найбільша проблема сучасної української мови. Переважно це «побутове мовлення», в якому об'єднані лексичні та граматичні елементи різних мов без дотримання норм літературної мови. Незважаючи на це, люди вживають його повсюди: у розмовах з друзями, на ділових зустрічах, у рекламі та на телебаченні. Навіть іноземці, які приїжджають до нас вивчати мову, кажуть, що їм важко спілкуватися з людьми тому, що вони постійно використовують суміш української та російської мов. Слово «суржик» походить від слова, яке позначає буквально – «Суміш зерна пшениці й жита, жита й ячменю, ячменю й вівса».

Звичайно, усі роблять помилки. У когось їх більше, у когось менше. І преса також помиляється. Часом це звичайні обписки. Іноді – орфографічні чи пунктуаційні помилки. Часто пишуть «оберай» замість «обирай», «самі низькі» замість «найнижчі», «приймають участь» замість «беруть участь», слово «будь-який» без дефіса, префікс «не» приєднують до дієслів.

В усній журналістиці орфографія не так важлива. Але там є інші нюанси. Щодня можна почути слово «випАдок» замість «вИпадок», «грoшЕй» замість «грOшей», «чергOвий» замість «черговИЙ». А ще повторення. Нещодавно я почула, як журналіст тричі сказав слово «випробування».

До-речі, про повторення. У журналістиці часто можна почути слова-штампи.

Либонь

Ба-більше

Власне

Отож

Зокрема

Принаймні

Такі, здавалося б, звичайні слова дуже заважають зрозуміти зміст речення. Можна помітити, що журналісти та екскурсоводи використовують їх, щоб виграти собі кілька секунд для формулювання

думки. Як слушно зазначає дослідниця культури мовлення Н. Бабич, що «Мова не просто інформатор про набуті знання і перспективу збагачення, доповнення, уточнення цих знань – вона і барометр людських стосунків: апелюючи не тільки до мозку, а й до серця (емоційної сфери психіки) людини, мова через акт мовлення спонукає адресата до відповідної реакції на волю відправника інформації. «Мовна глухота» є свідченням глухоти духовної. Отже, добре мовлення – це не просто лад слів, а й лад думок та почуттів» [1, с. 66].

На зв'язку культури мови та розвитку інтелекту, загальної культури наголошує українська дослідниця А. Коваль: «Висока культура мови неможлива без високої загальної культури: можна навчитися говорити без грубих помилок у вимові, в наголошенні слів, навіть у доборі слів. Але якщо у людини інтелект спить, то у неї бідний словник, штамповані стереотипні фрази, убога уява й примітивне мислення» [2, с. 9]. Ясна річ, що, маючи слаборозвинений інтелект, ведучий не зможе створити високоінтелектуальної інформаційної програми, потреба в якій є гостро відчутною.

Висновок

Як бачимо навіть люди з вищою освітою роблять помилки. Тож ніколи не пізно вивчати українську мову. Сучасним теоретикам і практикам в галузі журналістики не можна допустити, щоб ведучі інформаційних програм своїм мовленням і надалі завдавали каліцтва та шрамів і без того постраждалому тілові української мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення / Бабич Н. Д. – Л. : Світ, 1990. – 232 с.
2. Коваль А. П. Ділове спілкування : навч. посіб. / Коваль А. П. – К. : Либідь, 1992. – 280 с.

Бондар Марія – учениця 9Д класу, КЗ «НВК: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів-гімназія № 23 Вінницької міської ради»

Науковий керівник: **Форись Галина Іванівна** – вчитель української мови та літератури, КЗ «НВК: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів-гімназія № 23 Вінницької міської ради»

Bondar Maria – pupil of 9th-D Form, Municipal Institution «Educational Complex: Vinnytsia Municipal I-III Grades Secondary School-Gymnasium № 23», Vinnytsia

Supervisor: **Foryus Halyna Iv.** – teacher of Ukrainian language and literature, Municipal Institution «Educational Complex: Vinnytsia Municipal I-III Grades Secondary School-Gymnasium № 23», Vinnytsia

Кейс-метод у вищій школі

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Наведено загальні принципи і підходи до організації роботи зі студентами методом кейсів. Описано результати досліджень освітньої ефективності і розвиваючих можливостей даного методу. Окреслено перспективи розширення його використання в освітньому процесі вузу.

Ключові слова: кейс-метод, кейс-формат, кейс, інтерактивний, освітня ефективність.

Abstract

General principles and approaches to the organization of work with students by the case method are given. The results of the research of educational effectiveness and developing possibilities of this method are described. Prospects for expanding its use in the educational process of the university are outlined.

Keywords: case-method, case-format, case, interactive, educational effectiveness.

Вступ

Кейс-метод займає провідні позиції в підготовці фахівців в зарубіжних вузах і вважається одним з найефективніших способів навчання студентів навичкам вирішення типових професійних проблем. Кейс-метод є потужним інструментом інтерактивної, особистісно орієнтованої стратегії в навчанні студентів, спрямованим на розвиток у них критичного мислення, комунікативних умінь і навичок міжособистісного спілкування. Досліджуючи складні та неоднозначні проблеми реального світу, що представлені в кейсах, аналізуючи їх з позицій досліджуваного курсу, студенти сприймають навчальний матеріал з точки зору його практичного використання в професійній діяльності, що сприяє не лише подоланню розриву між теорією і практикою, але і розвитку у майбутніх професіоналів критичного і концептуального мислення.

Мета роботи – проаналізувати актуальні дослідження кейс-методу в освітньому просторі вузу з точки зору можливостей використання кейсів для підготовки майбутніх фахівців і оцінки їх загальної ефективності та розвиваючого потенціалу.

Основна частина

Кейс-метод є формою навчання на основі обговорення в групі студентів складної та зазвичай неоднозначної реальної професійної ситуації, для вирішення якої, як правило, необхідно її багатостороннє вивчення. За своєю суттю кейс-метод являє собою перехід від традиційної, центрованої на викладача моделі до інтерактивної освіти, центральним учасником якої стає студент, який відіграє провідну роль в організації власного навчання та взаємонавчання.

Для реалізації методу викладач використовує питання, діалоги, дискусії та інші аналітичні прийоми для залучення учнів в складний процес освітньої взаємодії. Такий підхід не тільки підвищує ймовірність засвоєння знань, але також дозволяє виходити за їх межі в зону розвитку у студентів аналітичних умінь і самосвідомості, навичок спілкування та лідерства, формування здатності до прийняття рішень в умовах невизначеності.

Організувавши обговорення, викладач не прагне охопити (cover – англ.) матеріал в класі, а направляє студентів по шляху відкриття (discovery – англ.), критичного осмислення і розкриття (uncovering – англ.) глибшого сенсу матеріалу за допомогою його активного обговорення. Сам викладач повинен бути добре підготовлений як щодо змісту обговорюваного матеріалу, так і до організації процесу обговорення, орієнтованого на досвід його учасників.

У кейс-методі студенти виступають в якості співавторів освітнього процесу, готуючись до обговорення заздалегідь: спочатку індивідуально, а потім в малих групах. Вони беруть участь в роботі над кейсом і як доповідачі, і як слухачі, з метою власного просування і навчання інших членів групи. В ідеалі обговорення триває після занять, коли студенти обговорюють результати групової роботи і використовують їх в широкому контексті академічного та професійного життя [1].

Кейси можуть використовуватися для досягнення наступних цілей:

- прикладного застосування теоретичних концепцій і подолання розриву між теорією та практикою;
- заохочення активного навчання та створення умов для розвитку в студентів комунікативних навичок, умінь працювати в групі та вирішувати професійні проблеми;
- отримання студентами задоволення від спільного обговорення і, як наслідок, зростання у них бажання вчитися.

Виділяються наступні ключові вміння, розвиток яких забезпечує кейс-метод:

- навички групової роботи;
- індивідуальні навчальні та дослідницькі вміння;
- вміння знаходити і аналізувати інформацію, отриману з різних джерел (бібліотека, інтернет, результати експериментів, звіти експертів);
- навички презентації;
- навички практичної діяльності та управління [2].

Характеризуючи кейс як перспективний метод якісних наукових досліджень, Робертом Йїн зазначає, що кейс-метод доцільно використовувати для обговорення та аналізу, принаймні, чотирьох різних професійних ситуацій:

1. Для пояснення причинно-наслідкових зв'язків, що обумовлюють необхідність дій (інтервенцій) в реальній ситуації.
2. Для опису реальних умов, в яких відбулася дія.
3. Для опису самої дії.
4. Для дослідження тих ситуацій, в яких виконана дія не привела до певного результату [3].

Для отримання достовірної і повної оцінки ефективності кейс-методу, як правило, використовують змішаний експериментальний дизайн, що дозволяє аналізувати кількісну (результати тестів, дані опитувань) і якісну (матеріали обговорення кейсів) інформацію. Аналізуються як безпосередні показники засвоєння змісту курсу, так і ключові інтелектуальні, професійні та комунікативні навички студентів. Для цих цілей одночасно застосовують стандартизовані тести досягнень і серії спеціально розроблених опитувальників-буклетів. Матеріали обговорення кейсів проглядаються з метою оцінки рівня інтеграції теоретичних знань, глибини аналізу і рефлексивних здібностей студентів.

Крім індивідуальних результатів, часто використовуються експертні оцінки роботи студента членами групи і спостерігачами по ряду критеріїв: ступінь залученості в дискусію, здатність до продукування ідей і гіпотез, здатність до аргументації і переконання, готовність брати участь в роботі групи і ін. Додатково аналізується інформація, отримана в ході дискусій і в процесі отримання зворотного зв'язку [3].

На сайті Національного центру досліджень кейс-методу в науці [4] представлена велика анотована бібліографія публікацій, які відображають результати оцінки використання кейс-методу, починаючи з 1994 року. В ході більшості досліджень були отримані переконливі аргументи освітньої ефективності методу: хороші результати тестування та екзаменаційні оцінки студентів, які постійно беруть участь в обговоренні кейсів, а також високий рівень їх задоволеності процесом навчання.

Наприклад, у дослідженні Дж. Мейо порівнювалися показники трьох тестових блоків і підсумкового іспиту за курсом психології прихильності в двох групах студентів: з традиційною моделлю навчання і навчалися з використанням кейс-методу. Останні виявили більш високий рівень засвоєння і осмислення матеріалу курсу і готовність до його практичного застосування [5].

Е. Чорнобильський відзначив кращу здатність студентів, які беруть активну участь в дискусії, використовувати принципи наукового дослідження для вирішення професійних проблем і виявив прямий кореляційний зв'язок між кількістю концепцій, що обговорювалися в групі, і глибиною аналізу і кількістю продуктивних ідей, представлених в індивідуальних звітах студентів. Відповідаючи на запитання анкет, студенти відзначали, що кейс-метод стимулює критичне мислення, прагнення до незалежності в судженнях, сприяє поліпшенню ставлення до досліджуваного предмета і розвитку навичок усного та писемного мовлення. Студенти вказували також на деякі стресові моменти, пов'язані з кейс-методом: необхідність працювати з великою кількістю або, навпаки, з браком інформації, жорсткі тимчасові рамки, нечіткість інструкцій і високий рівень невизначеності, а також невпевненість у правильності власних висловлювань [4].

Результати дослідження переваг кейс-методу за матеріалами опитування викладачів практично збіглися з відповідями студентів. Викладачі досить високо оцінювали рівень засвоєння навчальної інформації та її теоретичного осмислення студентами, що навчалися за методом кейсів, відзначали їх зацікавленість та залученість в освітній процес, критичність мислення, а також здатність орієнтуватися в багатоаспектних інформаційних контекстах. Однак вони не вважали, що кейс-формат позитивно впливає на відвідуваність занять і можливість збільшення обсягу навчальної інформації [6].

У всіх публікаціях дається висока оцінка освітніх можливостей і розвиваючого потенціалу кейс-методу. У той же час, аналіз показників його ефективності найчастіше проводиться в порівнянні з групами студентів, що навчаються у традиційному вузівському форматі, проте добре відомо, що саме по собі використання інтерактивного підходу в навчанні значно підвищує його ефективність.

Висновки

Кейс-метод є одним з найперспективніших інтерактивних методів організації професійної підготовки фахівців в зарубіжних вузах. Кейс-метод має пріоритетні позиції в навчанні в сфері бізнесу і досить популярний при організації роботи зі студентами юридичних, педагогічних, психологічних та інших спеціальностей. Дотепер розроблено і активно використовується величезна кількість навчальних кейсів різноманітного змісту і форматів, створені численні бази даних і електронні ресурси кейс-методу, організовуються різноманітні курси і тренінги з підготовки викладачів, проводяться конференції та симпозиуми, проводяться дослідження.

При впровадженні кейс-методу в освітній процес необхідно бути впевненим в тому, що студенти добре підготовлені до такого формату навчальних занять. Перш за все, вони повинні мати достатній рівень теоретичних знань і володіти хоча б базовими дослідними навичками. Крім того, під час занять потрібно мати вільний і оперативний доступ до різних джерел інформації, в іншому випадку, потужний освітній і розвиваючий потенціал кейс-методу не буде реалізований.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Михайлова Е. А. Кейс и кейс-метод / Михайлова Е. А. – М. : Центр маркетинговых исследований и менеджмента, 1999. – 136 с.
3. Ситуационный анализ, или анатомия кейс-метода / Под ред. д-ра социологических наук, профессора Сурмина Ю. П. Авторы: Ю. Сурмин, А. Сидоренко, В. Лобода, А. Фурда, И. Катерыняк, Кеси Меер. – К. : Центр инноваций и развития, 2002. – 286 с.
4. National Center for case study teaching in science [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sciencecases.lib.buffalo.edu/>
5. Шеремета П. М. Кейс-метод: з досвіду викладання в українській бізнес-школі / П. М. Шеремета, Л. Г. Канищенко / За ред. О. І. Сидоренка; 2-ге вид. – К. : Центр інновацій та розвитку, 1999. – 80 с.
6. Наумова М. Использование метода casestudy в преподавании экономических дисциплин в высших учебных заведениях [Электронный ресурс] / М. Наумова, Л. Гладкова. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal/SocGum/Gnvp/2012/8/2Z9.pdf>

Писаренко Ксенія Михайлівна – студентка групи КІН-17м, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: ksusha7297@gmail.com;

Науковий керівник: **Прищак Микола Дем'янович** – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Kseniia Pysarenko – Department of Management and information security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: ksusha7297@gmail.com;

Scientific supervisor: **Pryshchak Mykola D.** – Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Педагогічні основи розвитку творчого потенціалу у студентів технічних спеціальностей

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Сучасний фахівець, що має технічну освіту повинен не тільки володіти набором технічних знань та навичок, а і вміти творчо підходити до вирішення завдань, генерувати ідеї та приймати рішення в умовах обмеженої інформації. Важливу роль у формуванні творчого потенціалу відіграє вищий навчальний заклад, оскільки є місцем початкового формування студента як спеціаліста. У статті розглянуто необхідність та шляхи розвитку творчих здібностей студентів у ВНЗ.

Ключові слова: навчальний процес, творчий потенціал, креативність, педагогіка, психологія.

Abstract

A modern specialist who has technical education should not only have a set of technical knowledge and skills, but also be able to creatively approach the solution of problems, generate ideas and make decisions in conditions of limited information. A higher educational institution plays an important role in creating creative potential, as it is the place for the initial formation of a student as a specialist. The article considers the necessity and ways of development of creative abilities of students in higher educational institutions.

Keywords: educational process, creative potential, creativity, pedagogy, psychology.

Вступ

Сучасні вимоги до професіонала в технічній сфері включають не тільки знання та вміння використовувати технічні навички на практиці, а і вміння працювати з великою кількістю інформації, швидко адаптуватися до змін та адаптувати свої знання, приймати рішення та знаходити вихід з нестандартних ситуацій маючи стандартний набір інструментів. Це вміння напряму пов'язане з поняттям творчого потенціалу, який повинен бути розвиненим починаючи з найменших років і закріплений у вищому навчальному закладі у поєднанні з професійними навиками.

Метою роботи є виявлення шляхів розвитку творчого потенціалу у студентів вищих навчальних закладів.

Основна частина

Творчий потенціал особистості має прояв у творчості, творчому пошуку, наполегливості у процесі вирішення творчих задач, зацікавленості у прояві власної креативності. Тому процес підготовки фахівців повинен включати максимальну кількість завдань, що стимулюватимуть його розвиток як особистості, що вміє творчо підходити до їх вирішення.

Дослідженням питання творчого потенціалу сучасних спеціалістів займаються фахівці різних галузей наукового знання. Наприклад, педагогічні засади розвитку творчого аспекту особистості розглядають Б.Г. Ананьєв, О.І. Виговська, Н.Л. Коломінський, В.Ф. Паламарчук, В.А. Семиченко, Т.І. Сущенко; питаннями організації навчального процесу в навчальних закладах – Ю.К. Бабанський, В.І. Бондарь, М.Д. Ярмаченко та ін.

В основі професійно-комунікативного навчання лежить діяльнісний підхід, спрямований на стимулювання “зустрічної активності” студентів щодо навчальної діяльності викладача шляхом активно-творчого типу надання знань, що організує викладач для формування професійно значущих знань, умінь і навичок. Метою професійно-комунікативного навчання виступає активізація творчого підходу до оволодіння змістовними характеристиками наукового знання. Відповідно до цього, завданнями професійно-комунікативного навчання є: розвиток автономії студентів у прийнятті методичних рішень і підготовки домашніх завдань; пошук і накопичення нової інформації, формування особистої критичної

оцінки при аналізі та доборі навчального матеріалу, зміна акцентів уваги під час навчання з пошуку правильних відповідей на розвиток уміння вирішувати проблеми; набуття студентами навичок педагогічної майстерності тощо. Саме таке навчання є рушійною силою творчого розгляду проблем, формування креативних умінь самостійної діяльності студентів [1].

Для розв'язання практичних завдань у процесі навчання використовують евристичні прийоми (навчання шляхом навідних питань, які полегшують знаходження правильного способу; від загальних вказівок до конкретніших). Проте в процесі професійної підготовки студент повинен навчитися розробляти для себе найважливіші евристичні прийоми. Це багато важить для його розумового розвитку. Таким чином студент народжує для себе суб'єктивну новизну, створює свій власний внутрішній суб'єктивний світ. Відбувається прирощування нового до свого розуму, чутливість до пізнавальних проблем, розвивається креативність (основа творчості) [2].

Одним із інструментів розвитку творчого мислення у студентів можуть стати тести, що були запропоновані Дж. Гілфордом и Э. П. Торренсом в рамках їх «концепції креативності». Гілфорд виділив чотири основні параметри креативності [3]:

- 1) оригінальність – здатність продукувати віддалені асоціації, незвичайні відповіді;
- 2) семантична гнучкість – здатність виявити основну властивість об'єкта і запропонувати новий спосіб його використання;
- 3) образна адаптивна гнучкість – здатність змінити форму стимулу таким чином, щоб побачити в ньому нові ознаки і можливості для використання;
- 4) семантична спонтанна гнучкість – здатність продукувати різноманітні ідеї в нерегламентованій ситуації.

На основі теоретичних досліджень були розроблені вправи для розвитку творчого мислення, що можуть використовуватись і для студентів ВНЗ у ході навчання.

Теорія рішення винахідницьких задач – один з методів розвитку дивергентного мислення. Краще тренувати винахідницькі завдання в парах і не намагатися підглядати рішення в інтернеті. Наприклад, вирішити задачу «Лампочка», що полягає у генеруванні ідей чим можна замінити лампочку, що згоріла, або в кімнаті стало світло. Мінімальна кількість варіантів – 10. Час на виконання – 5 хвилин.

Інше завдання полягає у написанні слів, що закінчуються або починаються на певну літеру. Або містять певну літеру на певному місці.

Вправу на нестандартне мислення «Способи незвичайного застосування звичайних предметів». Її теж краще виконувати в парах. Необхідно обрати з партнером найменування звичайних предметів (наприклад, картон, радіатор). За 3 хвилини потрібно якомога більше придумати незвичайних способів використання цих предметів з описом.

Такі завдання та їх аналоги можна виконувати незалежно від предмету та теми уроку, вони будуть однаково корисними. Також крім розвитку креативного мислення вправи допомагають швидко переключатись з одного виду діяльності на інший, що також є бажаною навичкою для успішної особистості.

Ще одним важливим напрямом розвитку творчого потенціалу студента є залучення інформаційних технологій та освітніх ресурсів мережі Інтернет у навчальний процес. Перевагою онлайн-курсів є можливість навчання в будь-який зручний час, тестування після кожної теми, отримання сертифікату, який є свідченням успішного проходження курсу та надає перевагу при пошуку роботи. Такий процес дозволяє оптимізувати навчання, розвинути навички дослідника, зробити навчання більш динамічним, та орієнтувати на професійну діяльність, де робота з великими об'ємом інформації є щоденним завданням. На жаль, сьогодні використання інформаційних технологій та інтернет-ресурсів поступається традиційним засобам навчання, а також відсутня загальноприйнята практика застосування таких ресурсів на рівні програм навчання. І хоча для студентів саме технічних спеціальностей це питання є менш актуальним, проте відсутність єдиної структури навчального процесу через різну матеріально-технічну базу провокує різницю між можливостями студентів різних вузів та різних інститутів (факультетів) у межах одного університету.

Висновки

Отже, сучасний фахівець технічної сфери повинен володіти не тільки професійними навиками, а вміти творчо підходити до вирішення проблем, що постають перед ним у професійній діяльності. Розвиток творчого потенціалу лежить на вищому навчальному закладі, оскільки саме тут формується майбутній спеціаліст. Шляхами розвитку такого потенціалу є підтримання методичних та навчальних матеріалів актуальними сьогодишнім вимогам спеціалістів, надання більшого простору для творчості та самостійної роботи студента з залученням пошуку та аналізу інформації, пошуку неординарних рішень стандартних завдань та виконання вправ для розвитку творчого мислення. Важливим аспектом формування творчого потенціалу є використання сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Решетняк С. Б. Розвиток творчого потенціалу студента в навчальному процесі ВНЗ / Решетняк С. Б. // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – 2012. – №56. – С. 202–208.
2. Петрушова Н. Основні принципи формування креативного потенціалу студентів-майбутніх педагогів на заняттях з іноземної мови / Петрушова Н. // Витоки педагогічної майстерності. – 2014. – №14. – С. 208–214.
3. Гаваші С. Й. Креативність як умова самореалізації фахівця / С. Й. Гаваші, М. М. Лалакулич. // Проблеми сучасної психології. – 2013. – №21. – С. 57–68.

Чернецька Марія Вікторівна – студентка групи КІН-17м, Факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: mariachernetska@outlook.com.

Науковий керівник: **Прищак Микола Дем'янович** – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Mariia V. Chernetska – Department of Management and information security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: mariachernetska@gmail.com;

Scientific supervisor: **Pryshchak Mykola D.** – Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

ГРА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Формування соціально активної особистості вимагає використання нестандартних форм педагогічної взаємодії. Однією з таких форм є гра як засіб розвитку творчого потенціалу майбутнього фахівця. У статті здійснено порівняльний аналіз ігор, та розкрито переваги ігрових технологій у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів.

Ключові слова: гра, ігрові технології, навчальний процес, педагогічні ігри, методи навчання.

Abstract

Formation of a socially active person requires the use of non-standard forms of pedagogical interaction. One of these forms is a game as a means of developing the creative potential of a future specialist. The article deals with the comparative games analysis, and the advantages of gaming technologies in the educational process of higher educational institutions are revealed.

Keywords: game, gaming technology, the learning process, educational games, teaching methods.

Вступ

Формування соціально-активної особистості вимагає використання нестандартних форм педагогічної взаємодії [1]. Однією з таких форм є навчальна гра. Навчальна гра – це унікальний механізм акумуляції і передачі людиною набутого досвіду. Мета навчальних ігор – сформувати у студентів уміння поєднувати теоретичні знання з практичною діяльністю. Оволодіти необхідними знаннями та вміннями студент зможе лише тоді, коли він сам достатньою мірою виявлятиме до них інтерес і докладатиме належні зусилля.

Мета роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні проблеми гри як засобу розвитку творчого потенціалу майбутнього фахівця.

Основна частина

Ігрові методи відносяться до імітаційних методів активного навчання [2]. Ознаки імітаційних методів: взаємодія студентів в умовах поєднання навчання з виробництвом, наявність і розподіл ролей (одна з основних ознак ігрових методів). Ігровий метод навчання передбачає визначення мети, спрямованої на засвоєння змісту освіти, вибір виду навчально-пізнавальної діяльності і форми взаємодії викладача і студента. Головною метою навчальних ігор є формування у майбутніх фахівців уміння поєднувати теоретичні знання з практичною діяльністю. Оволодіти необхідними фаховими вміннями і навичками студент зможе лише тоді, коли сам достатньою мірою виявлятиме до них інтерес. Ігрова діяльність виконує такі функції [3]:

– *комунікабельну*: сприяє засвоєнню елементів культури спілкування майбутніх спеціалістів і реалізується через організацію спілкування, регулювання міжособистісних відносин, виникнення механізму саморегуляції поведінки. Гра – діяльність комунікативна, хоча за чисто ігровими правилами і конкретна. Вона вводить студента в реальний контекст складних людських відносин. Будь-яке ігрове суспільство – колектив, що виступає стосовно кожного гравця як організація й комунікативний початок, що має безліч комунікативних зв'язків;

– *спонукальну*: спрямована на розвиток інтересу студентів до матеріалу, що вивчається, та процесу його засвоєння, формування позитивної мотивації навчання тощо. Це реалізується в спільній діяльності викладача та студентів, характеризується інтелектуальним напруженням і супроводжується позитивними емоціями;

– *самореалізацій*: реалізація можливостей кожного учасника гри. Це одна з основних функцій гри. Саме в цьому плані людині важливий сам процес гри, а не її результат, конкуренція чи досягнення якої-небудь мети. Процес гри – це простір для самореалізації;

– *діагностичну*: виявлення відхилень у поведінці, знаннях, уміннях та навичках, а також в уточненні особливостей характеру студента, його взаємин з оточуючими. Спостереження за грою дозволяє отримати додаткову інформацію. У грі людина на сенсомоторному рівні демонструє те, що вона коли-небудь переживала;

– *розвиваючу*: прояв та удосконалення різних якостей і здібностей студентів (розвиток уваги, пам'яті, мови, мислення, уяви, фантазії, творчих здібностей, умінь порівнювати, зіставляти, уміння знаходити оптимальні рішення), виявити інтереси і схильності тощо;

– *розважальну*: створення певного комфорту, сприятливої атмосфери, щиросердечного задоволення як захисних механізмів, тобто стабілізації особистості, реалізації рівнів її домагань. Розвага в іграх – пошук;

– *корекцій*: внесення позитивних змін у характер майбутнього фахівця (наприклад, корегування таких рис характеру, як сором'язливість, нерішучість, агресивність, егоцентризм тощо), у пошуку способів розв'язання різних життєвих ситуацій. Психологічна корекція у грі відбувається природно при умові, що всі студенти засвоїли правила й сюжет гри; що кожен учасник добре знає не тільки свою роль, а й ролі своїх партнерів; що процес і мета поєднують усіх учасників гри.

Головним компонентом гри виступає роль і її сприйняття. Прийняття ролі здійснюється на різних рівнях: когнітивному, емоційному і поведінковому [4]. Будь-яка гра – це новий досвід, який, у свою чергу, стає джерелом нових знань, нових дій і нових ідей. Ігрові методи багатопланові, тому кожен з них сприяє виробленню певної практичної навички. Із сучасних навчальних ігор можна виокремити ігри-вправи, ігрові дискусії, ігрові ситуації, рольові та ділові навчальні ігри, комп'ютерні ділові ігри тощо.

Ігрова ситуація. Основою цього методу є проблемна ситуація. Зорієнтована ігрова ситуація на встановлення зв'язку теорії і практики з теми, що вивчається: вміння аналізувати, робити висновки, приймати рішення у нестандартних ситуаціях. Ігрова ситуація сприяє посиленню емоційно-психологічного стану, збуджує внутрішні стимули до навчальної роботи, знімає напругу, втому.

Ігри-вправи. До них належать кросворди, ребуси, вікторини тощо. Застосування цього методу сприяє активізації певних психічних процесів, закріпленню знань, перевірці їх якості, набуттю навичок; ігри-вправи можуть бути елементами самостійної роботи студента, гурткових занять, поза аудиторної роботи тощо.

Ігрова дискусія передбачає колективне обговорення спірного питання, обмін думками, ідеями між кількома учасниками.

Рольова гра (різновид ділової гри) дає змогу відтворити будь-яку ситуацію в "ролях". Рольова гра спонукає студентів до психологічної переорієнтації. Вони усвідомлюють себе вже не просто як студентів, які відтворюють перед аудиторією зміст вивченого матеріалу, а як осіб, які мають певні права та обов'язки і несуть відповідальність за прийняте рішення. Такий метод інтенсифікує розумову працю, сприяє швидкому і глибокому засвоєнню навчального матеріалу. У процесі рольової гри розкривається інтелект студента; під впливом зміни типу міжособистісних стосунків він долає психологічний бар'єр спілкування.

Викладач, який проводить гру, повинен пояснити її головну мету, розкрити структуру, дати рекомендації кожному виконавцю ролей, передбачити її результат. Дана форма роботи застосовується для моделювання поведінки і емоційних реакцій людей у тих чи інших ситуаціях шляхом конструювання ігрової ситуації, в якій така поведінка зумовлена заданими умовами.

Ділова навчальна гра. Це навчально-практичне заняття, яке передбачає моделювання діяльності фахівців щодо розв'язання складної проблеми, прийняття певного рішення, пов'язаного з виробничим процесом. Ділова навчальна гра поєднує в собі ознаки навчальної і майбутньої професійної діяльності і є діяльністю колективною. Вона дає змогу студентів збагнути і подолати суперечності між абстрактним характером предмета навчально-пізнавальної діяльності (знання, навички) і реальним предметом майбутньої професійної діяльності, індивідуальним способом навчання студента і колективним характером професійної діяльності [5]. Існує багато назв і різновидів ділових ігор, які можуть відрізнятися методикою проведення та поставленими цілями: дидактичні та управлінські ігри, проблемно-орієнтовані, організаційно – діяльнісні ігри тощо.

Зміст ділової гри повинен не лише відтворювати реальні умови виробництва, а й імітувати реальні протиріччя (проблеми), з якими стикається людина на шляху пізнання і професійної діяльності. Це є

необхідною передумовою дослідницького підходу до матеріалу гри, створення ситуативних пізнавальних потреб і мотивів як рушійних сил гри на кожному її етапі.

Ділова гра – це засіб розвитку професійного творчого мислення, в ході її людина набуває здатності аналізувати специфічні ситуації і вирішувати нові для себе професійні завдання. Ділові ігри на відміну від інших традиційних методів навчання, дозволяють більш повно відтворювати практичну діяльність, виявляти проблеми і причини їх появи, розробляти варіанти вирішення проблем, оцінювати кожен із варіантів вирішення проблеми, приймати рішення і визначати механізм його реалізації. Перевагою ділових ігор є те, що вони дозволяють: розглянути певну проблему в умовах значного скорочення часу; освоїти навички виявлення, аналізу та вирішення конкретних проблем; працювати груповим методом при підготовці та прийнятті рішень, орієнтації в нестандартних ситуаціях; концентрувати увагу учасників на головних аспектах проблеми і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; розвивати взаєморозуміння між учасниками гри [6].

Ділова гра – форма і метод навчання, в якій моделюються предметний і соціальний аспекти змісту професійної діяльності. Призначена для відпрацювання професійних умінь і навичок. У діловій грі розгортається професійна діяльність студентів на імітаційно-ігровій моделі, що відбиває зміст, технології і динаміку професійної діяльності фахівців, її цілісних фрагментів.

Висновки

Отже, гра в навчанні – це спосіб зробити роботу цікавою, а зовсім не спосіб звільнити студента від неї. Навчальна гра позитивним чином відрізняється від інших методів навчання тим, що дозволяє студентам бути причетними до розробки теми, яку вивчають, спробувати свої сили в конкретних життєвих ситуаціях. Ігри формують інтерес до предмету, забезпечують вивчення програмного матеріалу, активізують розумову діяльність, впливають на стосунки викладача і студентів, зближують навчання з майбутньою професією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. «Ігрове моделювання : методологія і практика». – Сб.п.рук . Ладенко І. С. – К.: Наука , 2001. – 145 с.
2. Лебедева Т. Ділові ігри для ділових людей / Лебедева Т. // Журнал "Час і думка". – Одеса, 2007. – С. 188–192.
3. Охредько О. Гра – це діяльність. Дидактична гра на уроках історії стародавнього світу / Охредько О.// Історія в школах України. – № 2. – 2005. – С. 39-43.
4. Яворська Ж. Ділові ігри та їх роль у підготовці сучасних фахівців / Яворська Ж. // Вісник Львівського університету. – 2005. – Вип. 19. – С. 241–246.
5. Анцибор М. М. Активні форми і методи навчання / Анцибор М. М. – Тула, 2002. – 296 с.
6. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник / Дичківська І. М. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.

Демедюк Олександра Русланівна – студентка групи КІН-17м, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: arysjafox@gmail.com.

Науковий керівник: *Прищак Микола Дем'янович* – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Oleksandra R. Demediuk – Department of Management and information security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: arysjafox@gmail.com;

Scientific supervisor: *Pryshchak Mykola D.* – Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

МОТИВАЦІЙНО-ЦІННІСНИЙ КОМПОНЕНТ РИТОРИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧА ВНЗ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Обґрунтовано мотиваційно-ціннісний компонент у структурі риторичної культури викладача ВНЗ та описано його зміст у п'ятьох складниках (наявність ставлення до риторичної культури як особистісного утворення та суспільного феномену, мотивації здійснювати риторично-педагогічну діяльність, сформованість риторично-педагогічних цінностей, переконань, усвідомлення необхідності риторичного самовдосконалення, сформованість уявлення про риторичний ідеал викладача).

Ключові слова: риторична культура викладача, компоненти риторичної культури, ставлення, мотивація, цінності, риторичний ідеал, самовдосконалення.

Abstract

In the article, the motivational-value component in the structure of the rhetorical culture of the teacher of the university was substantiated. Its content was described in five components (the presence of the relation to rhetorical culture as a personal formation and social phenomenon, motivation to carry out rhetorical-pedagogical activity, the formation of rhetorical and pedagogical values, beliefs, awareness of the need for rhetorical self-improvement, the formation of the presentation of the rhetorical ideal of the teacher).

Keywords: rhetorical culture of the teacher, components of rhetorical culture, attitude, motivation, values, rhetorical ideal, self-improvement.

Риторична культура (далі – РК) неможлива поза сферою цінностей, моралі. Наявність мотиваційно-ціннісного компоненту в структурі риторичної культури викладача обумовлена специфікою його риторичної діяльності, а саме вимогами суб'єкт-суб'єктної навчальної взаємодії зі студентами, педагогічного (виховного) впливу, розв'язання педагогічних конфліктів, педагогічної рефлексії тощо. Мотиваційно-ціннісний компонент РК викладача вищого навчального закладу, що передбачає його спрямованість на гуманістичне спілкування, вважаємо засадничим компонентом, брак якого унеможливує розвиток інших компонентів РК. Щодо технічних ВНЗ, в ситуації обмежених можливостей технічної освіти розвивати гуманістичні установки студентів, у спеціально організованих умовах формування РК майбутніх викладачів технічних університетів цій проблемі, вважаємо, слід приділяти особливу увагу.

В українських педагогічно-риторичних дослідженнях приділено увагу проблемі змісту та структури РК педагога. Визнаючи «олюднюючу» місію риторики, Г. Сагач описує систему якостей, які та розвиває в людині: «культуру мислення (самостійність, самокритичність, глибину, гнучкість, оперативність, відкритість, ерудицію); культуру мовлення (правильність, ясність, виразність, точність, стислість, доцільність, експресивність); культуру поведінки (ввічливість, тактовність, коректність, точність, розкутість); культуру спілкування (повага до співрозмовника через вивчення його інтересів, управління поведінкою аудиторії, залучення односторонніх, відповідальність за своє слово, риторичний вчинок)» [1, с. 20–21]. Вважаємо, що ці компоненти визначають, але не вичерпують увесь зміст РК. Я. Білоусова, слідом за Г. Сагач, виокремлює такі підструктури РК студента-гуманітарія: мисленнєва (логічна) культура, культура мовлення, духовно-моральна культура, комунікативна культура (риторична етика) та сценічна (театральна) культура [2, с. 12].

Логічна культура фахівця не завжди є свідченням продуктивності мислення, що з необхідністю має проявлятися у риторичній діяльності. Окрім того, бачимо певну суперечність у їх визначенні

Я. Білоусовою: комунікативна культура не тотожна риторичній етиці, а остання входить у духовно-моральну культуру. У Л. Ткаченко навчання риторики поєднує когнітивний, операційний, ціннісно-комунікативний компоненти [3]. Недосконалість цієї структури вбачаємо в тому, що в ній не оприявлений зв'язок риторики з мовленнєвою культурою й творчістю. Також гадаємо, що ціннісний компонент має бути відокремлений від комунікативного, оскільки аксіосфера мовця визначає зміст усіх етапів риторичної діяльності, когнітивного та операційного в тому числі. Фактично ототожнює РК й педагогічну культуру дослідниця А. Уварова. Вона подає таку структуру РК педагога: «професійно-мотиваційна спрямованість на опанування мистецтва виразного й переконливого слова; професійні знання; комплекс спеціальних здібностей і практичних умінь; педагогічна техніка; характер і результативність мовлення в різних видах діяльності» [4, с. 262]. Назви компонентів цієї структури нам видаються багатослівними, але малоінформативними. Не виокремлює ціннісного компоненту в структурі риторичної компетенції Л. Качалова [5]: когнітивний, практико-діяльнісний, особистісний. Останній розглянуто лише як розуміння значущості РК та потребу в її вдосконаленні.

Ураховуючи позитивні надбання й недоліки інших дослідників РК, а також аспекти, які не знайшли відображення в аналізованих джерелах, але є сутнісними для педагогів, зокрема технічних університетів, у структурі РК викладача ВНЗ виокремлюємо чотири компоненти (рисунки 1).

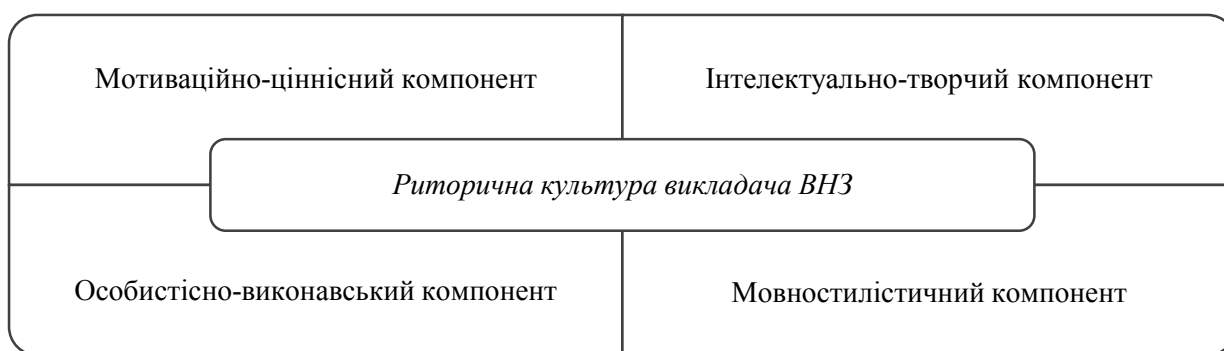

Рисунок 1 – Компоненти риторичної культури викладача ВНЗ

Виділяючи й досліджуючи мотиваційно-ціннісний компонент РК, ми спирались на положення психології, педагогіки та риторики щодо мотивації діяльності (Б. Ананьєв, Н. Жинкін, Е. Ільїн, О. Ковальов, С. Занюк, Х. Хекхаузен, А. Маслоу); мотивації педагогічної та мовленнєвої діяльності (Л. Виготський, О. Леонтьєв, І. Зимня, А. Реан); мотивації риторичної діяльності (О. Зарецька та ін.).

Про розвиненість мотиваційно-ціннісного компоненту РК викладача ВНЗ, вважаємо, свідчить:

- 1) наявність визначеного ставлення до РК як особистісного утворення та суспільного феномену;
- 2) наявність мотивації здійснювати риторично-педагогічну діяльність;
- 3) сформованість риторично-педагогічних цінностей, переконань;
- 4) усвідомлення необхідності риторичного самовдосконалення;
- 5) сформованість уявлення про риторичний ідеал викладача.

Видатний психолог С. Рубінштейн писав, що людина є особистістю з огляду на те, що вона свідомо обирає власне ставлення до оточення. [6, с. 38]. Відомий дослідник *ставлення* В. М'ясіщев та інші науковці [7, С. 8–42], співвідносять ставлення з потребами, інтересами, оцінками, переконаннями; характеризують як емоційно-вольове, оцінне утворення особистості. Мотиваційно-ціннісний компонент РК викладача ВНЗ передбачає наявність у нього позитивного, активно-діяльнісного ціннісного ставлення до риторики як галузі знань, риторичної діяльності, усвідомлення значення гуманістичної цінності РК суспільства та особистості. Це визначає ефективність процесу формування її РК, спрямованість на риторичне самовдосконалення.

Завдання підготовки фахівців, спроможних спрямувати своє життя та професійну діяльність на саморозвиток і розвиток суспільства на засадах гуманістичних цінностей, актуалізує розробку ціннісних механізмів формування майбутніх фахівців. У процесі викладання риторики для майбутніх викладачів технічних ВНЗ ця проблема постає з нагальністю, позаяк риторична діяльність викладача іманентно постає в ціннісному світлі. Так, деякі дослідники (зокрема В. Тарасова) включають педагогічні цінності у визначення самого поняття РК. О. Редько, що досліджує риторику як цінність, актуалізує саме ціннісний зміст, ціннісну спрямованість риторичної діяльності, і яку в першу чергу слід піддавати ціннісному аналізу [8, С. 64]. З. Курцева розглядає риторичну освіту як умову духовно-

морального розвитку й удосконалення особистості. Ключовою риторичною категорією дослідниці називає мовленнєвий вчинок, «в основі якого моральні почуття, установки, моральний вибір» [9, С. 22, 27].

Відомі дослідники в царині аксіологічної сфери особистості визначають цінність значимим для людини феноменом, що відповідає її актуальним потребам, ідеалам, особистісним смислам. За Б. Ананьєвим, В. Франклом, Д. Леонтьєвим та ін., людина знаходить сенс життя, переживаючи певні цінності, вони оприявлюють свідоме ставлення людини до соціальної дійсності і визначають широку мотивацію її поведінки та впливають на всі аспекти діяльності. А «руйнація ціннісної основи неминуче веде до кризи – це стосується як особистості, так і суспільства в цілому, – вихід із якого можливий лише на шляху знайдення нових цінностей» [10, С. 5]. Доведення цих положень знаходимо в авторів, які досліджували різні сфери професійної діяльності.

Вирізняючи педагогічні риторичні цінності викладача ВНЗ, ми спираємося на такі положення: професійні цінності домінують у цілісній структурі цінностей особистості; система педагогічних риторичних цінностей викладача вищої школи виокремлюється із цінностей загальнолюдських і, маючи широкий діапазон, визначається гуманістичним смислом діяльності педагога, його соціальною місією і «особистісно утворюючими можливостями» [11, С. 97].

Ціннісне ставлення до РК формує прагнення до самовдосконалення, яке, у свою чергу, неможливе поза чітко сформованим уявленням про риторичний ідеал викладача ВНЗ. У розробці поняття риторичного ідеалу викладача ми спиралися на 1) положення А. Михальської про риторичний ідеал як історично сформовану, ієрархічно організовану систему найбільш загальних вимог до мовленнєвого твору і мовленнєвої поведінки [12, С. 11.], яке підтримується іншими риториками (Г. Сагач, Н. Голуб, Л. Мацько та О. Мацько, М. Хлебниковою та ін.); 2) уявлення В. Сухомлинського про ідеал учителя, що зводиться на такому потрійному фундаменті: радість від спілкування з учнями, віра в них; глибоке знання науки (навчального предмета); знання психології та педагогіки; мовленнєва культура [13, с. 450–463]; 3) позицію українських вчених, що визначають сучасного педагога як просвітителя, суспільного діяча, активного перетворювача суспільства [14, С. 163.];

Сутнісним для розуміння значення риторичного ідеалу викладача ми вважаємо міркування Г. Васяновича про моральний ідеал педагога, оскільки будь-яка діяльність, а особливо риторична педагогічна, завжди має етичний характер: «Моральний ідеал необхідно розглядати не як пасивне очікування майбутнього, а як активний творчий процес, спрямований на вдосконалення існуючої моральної дійсності, прагнення й здійснення «морального вищого», отже гармонії у взаємовідносинах «педагог-учень», «учень-педагог», «педагог-суспільство» [15, С.55]. У формуванні в майбутніх викладачів уявлень про професійний риторичний ідеал вбачаємо не стільки знанієвий, скільки діяльнісний ефект.

Отож, мотиваційно-ціннісний компонент РК є визначальним у прагненні викладача університету до самореалізації в педагогічній діяльності, в активізації професійного зростання та позитивній спрямованості особистісних риторичних педагогічних перетворень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сагач, Г. М. Похвальне красномовство : практ. посіб. / Г. М. Сагач ; Ін-т зміну і методів навчання. – К. : ІЗМН, 1996. – 154 с.
2. Білоусова, Я. В. Формування риторичної культури студентів гуманітарних факультетів у навчально-виховному процесі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Я. В. Білоусова. – К., 2004. – 20 с.
3. Ткаченко, Л. П. Зміст і технологія навчання риторики майбутніх учителів початкових класів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. П. Ткаченко. – Харків, 2002. – 18 с.
4. Уварова, А. М. Формування риторичної культури майбутнього вчителя / А. М. Уварова // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2009. – № 1. – С. 259–266.
5. Качалова, Л. П. Педагогическая технология формирования риторической компетенции будущего учителя / Л. П. Качалова // Известия Уральского государственного университета. [Сер. 1 : Проблемы образования, науки и культуры]. – 2009. – № 3 (67). – С. 52–56.
6. Рубинштейн, С. Л. Бытие и сознание. Человек и мир / С. Л. Рубинштейн. – СПб. : Питер, 2003. – 508 с. – (Мастера психологии).
7. Мясичев, В. Н. Психология отношений / В. Н. Мясичев. – М. : МПСИ, 2005. – 158 с.
8. Редько, О. В. Риторика как ценность / О. В. Редько // Вестник Томского государственного университета. – 2010. – № 341 (декабрь). – С. 61–64.

9. Курцева, З. И. Коммуникативно-нравственный аспект риторического образования : автореф. дисс. на соиск. уч. степени д-ра пед. наук : спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания» / З. И. Курцева. – М., 2011. – 52 с.
10. Леонтьев, Д. А. Ценность как междисциплинарное понятие: опыт многомерной реконструкции. Современный социальный анализ / Д. А. Леонтьев // Сборник работ авторов, получивших гранты Московского отделения Рос. научного фонда и Фонда Форда (Выпуск 6. Серия «Российские общественные науки: Новая Перспектива»). – М. : Московское отделение Российского научного фонда, 1996. – С. 5–24.
11. Сластенин, В. А. Педагогика : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Сластенин В. А., Исаев И. Ф., Шиянов Е. Н. ; под ред. В. А. Сластенина. – М. : Издательский центр «Академия», 2002. – 576 с.
12. Михальская, А. К. Педагогическая риторика: история и теория : учеб. пособие для студентов пед. ун-тов и ин-тов / А. К. Михальская. – М. : Изд. центр «Академия» 1998. – 432 с.
13. Сухомлинський, В. О. Розмова з молодим директором школи / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : у 5-ти т. – К. : Радянська школа, 1976. – Т. 4. – С. 393–629.
14. Науково-освітній потенціал нації: погляд у ХХІ століття / авт. кол. : Литвин В. (кер.), Андрущенко В., Довгий С. [та ін.]. – К. : Навчальна книга, 2003. – Книга 3 : Модернізація освіти. – 943 с.
15. Васянович, Г. П. Педагогічна етика : навчальний посібник / Григорій Петрович Васянович. – Львів : Норма, 2005. – 344 с.

Залюбівська Оксана Броніславівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук ВНТУ, Вінниця, e-mail: o.zaliubivska@gmail.com

Oksana B. Zaliubivska, Candidate of Pedagogical Sciences, associate Professor in Department of Philosophy and Human Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, Ukraine, e-mail: o.zaliubivska@gmail.com

РОЛЬ СПІЛКУВАННЯ У ФОРМУВАННІ АВТОРИТЕТУ ВИКЛАДАЧА СЕРЕД СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ

Вінницький національний технічний університет

Анотація. Розглядаються поняття іміджу викладача та його авторитету у навчальному процесі технічних вищих навчальних закладів. Наведено результати анкетування магістрів, як вони бачать викладачів під час викладання дисциплін (за класифікацією моделей спілкування В. Кан-Каліка та І. Юсупова).

Ключові слова: імідж; авторитет; хибний авторитет; моделі спілкування.

Abstract. The concept of the teacher's image and his authority in the educational process of technical higher educational institutions are considered. The results of the questionnaires of masters, as they see teachers during the teaching of disciplines (on the classification of communication models V. Kan-Kalik and I. Yusupov) are presented.

Keywords: image; authority; false authority; models of communication.

Вступ.

Прогрес суспільства та інноваційність у вирішенні різноманітних питань та проблем можна спостерігати у різних сферах життєдіяльності, інновації у процесі підготовки конкурентоспроможних фахівців є актуальними. Проблеми вищої освіти розглядають в тому, що відбувається зниження знань у молоді, пропадає бажання навчатися але чи можемо ми розглядати це як і втрату авторитету викладача? Адже правильно викладений матеріал та відповідне ставлення до студентів формують не лише авторитет викладача, а й покращують засвоєння знань студентами.

Виклад основного матеріалу.

Сукупність професіоналізму діяльності та професіоналізму особистості створюють авторитет викладача. Авторитет (лат. *auctoritas* – влада, вплив) – визнання за викладачем права на прийняття відповідального рішення, яке заслуговує повної довіри. Є така залежність: чим піднесеніше ідеали, тим масштабніша особистість та яскравіший зміст життя, тим вимогливіша особистість до себе і тим вище її авторитет. Авторитетний викладач викликає в багатьох студентів бажання брати з нього приклад. Студенти запозичують у нього його судження, ставлення до праці, навіть особливості поведінки (неусвідомлене наслідування). Авторитетний викладач (куратор) стає також фактором виховання студентського колективу й кожного окремого студента. Вимоги студентів (магістрантів) до викладача:

- доброта, чуйність і педагогічний такт;
- професійні якості в діяльності;
- справедливість у вимогах і в оцінках.

Студенти можуть прийняти моральне виправдання вимогливості педагога до них за умови, якщо він вимогливий до самого себе [1]. Цим пояснюється надмірно критичне ставлення до окремих викладачів, нерозуміння їхніх слабких місць і хиб. Хибний авторитет викладача:

- авторитет пригнічення, придушення;
- авторитет відстані;
- авторитет педантизму;
- авторитет резонерства;
- авторитет лібералізму;
- авторитет байдужості.

Коли викладач по-справжньому авторитетний, будь-яка його сувора оцінка не принижує студента, а викликає в нього бажання усунути хиби, виправити помилку. Якщо висока оцінка чесно відпрацьована в авторитетного викладача, вона підвищує самооцінність студента, вагоміше стають для нього одержані знання, цікавіше стає вчитися в такого викладача. Узагальнений портрет авторитетного викладача (за відгуками студентів):

- загальний високий інтелект, широка ерудиція і глибокі знання;
- характеризується всіма видами активності: інтелектуально-творчою, соціальною тощо;
- здатний до емоційного співробітництва;
- коли є протиріччя, бере на себе відповідальність.

Щоб подобатися людям і справляти на них гідне враження необхідно створити свій власний імідж. Тому необхідно з'ясувати, що таке імідж. Імідж – це самопрезентація, конструювання людиною свого образу. Імідж – це привабливість, як зовнішня так і внутрішня [2]. До іміджу і авторитету викладача ми відносимо підхід і спілкування під час викладання дисципліни.

Для виявлення думки магістрів, як вони бачать викладачів під час викладання дисциплін, нами, на основі класифікації моделей спілкування за В. Кан-Каліком та І. Юсуповим було створено анкету, в якій студентам пропонувалось позначити моделі спілкування, використання яких, частіше за все, зустрічалися їм під час навчання в університеті та моделі спілкування перевагу яким вони віддали б у своїй професійній та педагогічній роботі.

Опитуванні уже були ознайомлені з основами педагогіки та психології і вони відчули себе уже і в ролі студента, і в ролі викладача. В опитуванні прийняли участь 87 респондентів. Ми отримали наступні результати: у роботі викладачів студентам зустрічали під час навчання переважно такі моделі: 28% - «Монблан» (диктаторська) модель, 26% - «Я сам» (авторитарна), 23% - «Гамлет» (гіперрефлексивна), 14% - «Друг» (активна взаємодія), 4% - «Тетерук» (гіпорефлексивний), 3% - «Локатор» (диференційована увага), 2% - інші класифікації моделей.

На запитання, що б хотіли використовувати студенти у своїй подальшій професійній та педагогічній роботі, ми отримали данні: «Друг» (активна взаємодія) – 46%, «Монблан» (диктатор) – 23%, 16% - «Я сам» (авторитарна), 15% - «Гамлет» (гіперрефлексивна).

Висновки.

Отже, за результатами анонімного анкетування, виявлено, що під час навчання у технічному ВНЗ переважно студенти-магістри спостерігали такі моделі спілкування, як «Монблан» (диктаторська модель спілкування) та «Я сам» (авторитарна), що не сприяє покращенню авторитету викладача, так як самі студенти віддають перевагу моделям спілкування «Друг» (активна взаємодія). Ми вважаємо, якщо викладач по-справжньому авторитетний то будь-яка його сувора оцінка не принижує студента, а хороша оцінка підвищує авторитет самого студента.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1 Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія особистості та діяльності викладача вищої школи.
2. Імідж – ключ до успіху. / [Гончарова І.В.] – К: Фенікс, 2011. – 296с.

Гречановська Олена Володимирівна, — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, stellamondo05@gmail.com

Гоголкіна Анастасія Олександрівна — студентка групи ТКС-17мі, факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: tknastyia@ukr.net

Grechanovska Olena Volodymyrivna, — candidate of pedagogical sciences, associate professor of the Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsya, stellamondo05@gmail.com

Gogolkina Anastasia Aleksandrovna — a student of group TKS-17 mi, the faculty of Infocommunications, electronics and nanosystems, Vinnytsia national technical University, Vinnytsia, e-mail: tknastyia@ukr.net

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ» У ДОСЛІДЖЕННЯХ І. Г. ГЕРАСІМОВОЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Стаття присвячена дослідженням І. Г. Герасімової щодо формування професійної мобільності майбутніх фахівців.

Ключові слова: професійна мобільність, І. Г. Герасімова.

Abstract

The article is sanctified to researches of I.G.Gerasimova inrelation to forming of professional mobility of future specialists.

Keywords: professional mobility, Gerasimova I.G.

Термін «мобільність» сьогодні розглядається як рухливість, здатність до швидкого пересування, прийняття рішень, дій. Професійна мобільність, яка притаманна функціонуванню ринку праці та зумовлює рух працівників – є індикатором інноваційного розвитку, тому виникає проблема підготовки професійно мобільних фахівців, формуванню особистісних якостей, які її забезпечують під час навчання у вищих навчальних закладах. Професійна мобільність – це готовність навчатися, самовдосконалюватися, опановувати нові напрями фахової діяльності.

Досліджуючи проблему визначення поняття «професійна мобільність» І. Г. Герасімова звертає увагу на те, що серед науковців немає єдиного підходу. Економісти розглядають мобільність з позиції відтворення трудового потенціалу, зміни професійного статусу працівників, здатність до переміщення. Зосереджуючись на міграційних процесах, науковці цієї галузі не розрізняють понять «трудова» та «професійна» мобільність.

Соціологи розглядають з позиції соціальної структури, соціально статусу, переміщення в соціально-професійних групах. Психологи зосереджують увагу на здатності людини швидко реагувати на умови, що змінюються, також на вміння внутрішньо перебудовуватися, змінювати свою психічну структуру, ціннісні орієнтації, мотиви. У професійній педагогіці мобільність розглядається у вигляді функцій мобільності [1].

Із зростанням ролі людини в соціально-економічних перетвореннях, підвищення вимог до соціально-особистісної компетенції випускників вищих навчальних закладів актуальним постає психолого-педагогічна підготовка майбутніх фахівців. Вона спрямована на комплексне вивчення людських можливостей, засвоєння способів реалізації творчого потенціалу особистості, створення ефективних моделей самопізнання та самовдосконалення. Одним зі шляхів – є формування у майбутніх фахівців здатності адекватно реагувати на ситуацію, що складається на ринку праці ще під час навчання у ВНЗ.

І. Г. Герасімова пояснює, що психологічним підходом до розуміння «професійної мобільності» є якість особистості, яка необхідна для успішної життєдіяльності в сучасному суспільстві. Вона базується на стабільних цінностях, у потребі самоорганізації, здатності швидко реагувати на зміни завдяки освіченості та професійній компетентності. Професійна мобільність проявляється як психологічна готовність фахівця до розв'язання виробничих завдань, гнучкість поведінки, готовність опанувати нову технологію, здобувати необхідні знання самостійно, перетворювати себе та своє життєве середовище.

Педагогічним підходом до розуміння поняття «професійна мобільність» є інтегрована сукупність професійних та індивідуальних якостей особистості, яка проявляється у здатності переключатися на інший вид діяльності, володінні високим рівнем узагальнених професійних знань, досвідом їх удосконалення. Результатом такої діяльності є процес самовдосконалення, який дає можливість

забезпечити переміщення індивіда в соціальній структурі суспільства завдяки відповідній підготовці майбутніх фахівців під час їхнього навчання у вищому навчальному закладі. Відповідно перед навчальними закладами постає завдання розвитку цих якостей задля виявлення своєї компетентності, конкурентноспроможності в умовах динамічних змін [2].

Сьогодні існує необхідність розширення складової людського фактору у професійній діяльності фахівців. Це можливо досягти використанням потенціалу психолого-педагогічних дисциплін. Завданнями формування професійної мобільності майбутніх фахівців в процесі опанування дисциплін психолого-педагогічного спрямування є:

- формування мотиваційної установки на можливу зміну напряму професійної діяльності, прагнення досягти в ній високого рівня професіоналізму, що передбачає розвиток професійно-значущих якостей, здатності до самонавчання, саморозвитку впродовж життя за допомогою професійно - спрямованої системи психолого-педагогічних знань, умінь, навичок здійснювати діагностику та самодіагностику професійно-важливих якостей з метою визначення напрямів власного саморозвитку задля професійного самовдосконалення;

- забезпечення здатності до перекваліфікації та адаптації до соціально-економічних умов, що стрімко змінюються з опорою на гуманітарне, реалістичне бачення дійсності завдяки психологічній готовності до змін;

- засвоєння студентами основ психологічних знань міжособистісного спілкування, механізмів міжособистісної взаємодії задля створення сприятливого психологічного клімату в колективі;

- забезпечення майбутніх фахівців основами педагогічних знань щодо власного самонавчання та організації й управління самонавчанням і самовихованням дорослих[3].

Таким чином, психолого-педагогічна підготовка з опорою на міждисциплінарні зв'язки дозволяє здійснювати загальний розвиток особистості, що забезпечує її соціальну зрілість та поетапне формування професійної мобільності залежно від здібностей, можливостей і навчальних досягнень кожного.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Герасімова І. Г. Формування професійної мобільності майбутніх фахівців аграрної сфери: монографія / Ірина Геннадіївна Герасімова; за ред. Л. Б. Лук'янової; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. – Вінниця, 2015. – С. 33-55; Герасімова І. Г. До визначення концепту «професійна мобільність»: сучасне розуміння поняття «мобільність» // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – Вінниця, ВДПУ, 2013. - Випуск 36. - С. 224 – 229.
2. Герасімова І. Г., Марценюк Н. А. Професійна мобільність як необхідна вимога до професійної підготовки сучасного менеджера // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія. - Випуск 41. - Ч1. – Вінниця, ВДПУ, 2014. - С. 139-143.
3. Герасімова І. Г. До обґрунтування моделі формування професійної мобільності майбутніх фахівців аграрної галузі в процесі психолого-педагогічної підготовки. // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – Вінниця, ВДПУ, 2014. - Випуск 38. - С.232 – 237.

Зінко Олена Василівна - кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: zinko-ov@ukr.net

Zinko Elena - Ph.D., assistant professor of philosophy and humanities sciences Vinnitsa National Technical University, Vinnitsia, e-mail: zinko-ov@ukr.net

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ В СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ.

Вінницький національний технічний університет

Анотація. Розглядається значення інноваційних технологій навчання під час вивчення дисциплін гуманітарно-культурного циклу; надається визначення інноваційних технологій та їх застосування в навчально-виховному процесі технічного ВНЗ.

Ключові слова: інноваційні технології, міжкультурна толерантність, інноваційний підхід, лекції-концерти, лекції-дослідження, тренінги.

Abstract. The importance of innovative teaching technologies in studying the disciplines of the humanitarian and cultural cycle; the definition of innovative technologies and their application in the educational process of technical universities.

Keywords: innovative technologies, intercultural tolerance, innovative approach, lecture-concerts, lecture-research, trainings.

Вступ

Сьогодні, коли прогрес суспільства та інноваційний підхід до вирішення різноманітних питань та проблем можна спостерігати у різних сферах життєдіяльності, інновації у процесі підготовки конкурентоспроможних фахівців є актуальними. Враховуючи євроінтеграційні процеси, вища школа намагається формувати конкурентоспроможного, високо кваліфікаційного, всебічно розвинутого фахівця, але, в гонитві за всіма професійними якостями, дуже часто не звертається увага на культурологічні, духовно-моральні аспекти учасників навчально-виховного процесу, адже, євроінтеграційні процеси, які відбуваються в нашій країні, інтегрування галузей виробництва, освіти, науки, економіки України з іншими країнами несуть у собі не лише професійну співпрацю, а й міжкультурний діалог, прояви етнічної толерантності.

Виклад основного матеріалу

Студентський вік характеризується найбільш сприятливими умовами для психологічного, біологічного і соціального розвитку. В цей період найвища швидкість пам'яті, реакції, пластичність у формуванні навичок. В особистості на цьому етапі домінують становлення характеру та інтелекту. Активно розвиваються морально-ціннісні й естетичні почуття і вища школа не має стояти осторонь цього розвитку. Тому, прогрес, в різних сферах діяльності людини, не стоїть осторонь від впровадження прогресивних ідей, інновацій в навчально-виховний процес вищих технічних навчальних закладів. Питання інновацій в педагогіці постійно хвилює, як теоретиків так і практиків. Проблеми пошуку, створення і впровадження інноваційних технологій в навчально-виховний процес розкривають праці таких вчених: Р. Абта, С. Біра, М. Бірштейн, В. Буркова, А. Вербицького, С. Гідровича, Л. Дудко, А. Дьоміна, І. Дичківської, Д. Д'юї, В. Загвязинського, В. Кіппатрика, М. Кларина, І. Носаченко, Д. Панькова, В. Петрук, Л. Романишиної, І. Сироежина, Д. Форрестера, К. Хайнце, Н. Шапілової та ін.

В «Енциклопедії освіти» (2008), інновації в освіті розглядається як процес творення, упровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних і управлінських технологій, у наслідок чого підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно нового стану. Слово «інновація» є багатозначним, оскільки складається з двох форм – власне ідеї та процесу її практичної реалізації [1, с. 338–340].

Нам імпонує думка І. Дичківської [2, с. 339.], про те, що інноваційне навчання зорієнтовано на динамічні зміни в навколишньому світі, навчальну діяльність, що ґрунтується на оригінальних

методиках розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностях, високих соціально адаптаційних можливостей особистості.

На нашу думку – інноваційні технології навчання – це ефективні психолого-педагогічні методи, форми, засоби, які базуються на культурно-виховному аспекті, на традиційних досягненнях освіти, які залишаються ефективними, але трансформуються в залежності від часу, психологічних особливостей особистості та фаху закладу і впроваджуються в навчальний процес вищого технічного навчального закладу для набуття знань, розвитку умінь та навиків для роботи за фахом після закінчення навчання та повсякденному житті майбутнього інженера. Ми вважаємо, що запровадження інноваційних технологій не можливо зводити до якихось обмежень чи «інноваційних стереотипів», які можливо впроваджувати у вищих навчальних закладах за відповідною схемою. Потрібно зважати на фахову орієнтацію студентів (технічний, гуманітарний, медичний і т.п.), психологічні особливості віку та мотивацію в отриманні знань відповідної дисципліни. Чи можна розглядати впровадження інновацій в навчальному процесі однаково в гуманітарному та технічному вищому навчальному закладі? Наприклад, якщо засвоєння знань в гуманітарному вищому навчальному закладі, де немає перенасичення технічними засобами та спеціальними дисциплінами з програмування можливе використання інформаційно-комунікативних технологій і це принесе позитивні результати, то для студентів, наприклад, які навчаються на факультеті інформаційних технологій, веб-дизайну, комп'ютерних систем – це не буде викликати особливого захоплення і сприймати дану дисципліну, вони будуть як і звичайне заняття з фахової дисципліни. Технократизм суспільства та відсторонення від культурних основ, на нашу думку, у формуванні професійних якостей майбутніх інженерів під час навчання у ВНЗ, сьогодні вимагає особливої уваги звертати на культурологічний аспект, що, на жаль, як це не іронічно звучить, і буде інновацією в інженерній освіті. Чому саме так ми розглядаємо це питання? Тому, що вступивши у технічний ВНЗ, студенти уже професійно зорієнтовані і не значну увагу приділяють важливості культурологічного спрямування для подальшого розвитку. Важлива роль відводиться викладачам гуманітарно-культурологічних дисциплін, які за допомогою впровадження інноваційних підходів під час вивчення дисциплін мають зацікавити студентів, спрямувати їх у вірному напрямку, що має сприяти подальшому формуванню професійної, міжкультурної толерантності. У великому просторі інформації, яку молода людина сьогодні може отримати за допомогою Інтернету, ЗМІ та інших джерел, що не завжди є достовірними або, за відсутності чи недостатності знань, не вірно інтерпретовані, можуть призвести в подальшому до упередженого ставлення до носіїв інших культур, в наслідок чого можуть виникати міжкультурні, міжособистісні конфлікти.

Для зацікавлення та досягнення результатів у засвоєнні навчального матеріалу студентами при вивченні гуманітарно-культурологічних дисциплін нами вважається вдалим корелятивне поєднання традиційних та інноваційних форм - застосування лекцій-концертів (ознайомлення із творчістю відомих композиторів, поетів, акторів, художників і т.д.), лекцій-досліджень; візуальних лекцій (демонстрація наочності за допомогою кіно-, теле- і відеофрагментів, слайди, блоки інформації, які коментуються лектором). Цікавими для студентів є заняття з елементами тренінгів, гри, цікавого тестування. Такі форми проведення занять можуть мати застосування і в інших дисциплінах.

Висновок.

Отже, ми вважаємо, що формування професійних якостей не може відбуватися без впровадження в навчально-виховний процес інноваційних технологій навчання, які будуть сприяти формуванню міжкультурної толерантності, яке, у вищому технічному навчальному закладі відбувається на заняттях гуманітарно-культурологічних дисциплін. Розширення знань студентів про життя та культуру інших народів, сприяє кращому розумінню своєї культури, культур народів, які історично пов'язані з Україною. Процес освіти у вищих навчальних закладах має бути не лише пояснення, яке запам'ятовується або записується студентом, – це повинна бути і мислетворча, активна робота на заняттях та зацікавленість матеріалом, яка несе в собі культурний, духовний, моральний аспекти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол.ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.

Гречановська Олена Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, stellamondo05@gmail.com

Grechanovska Olena V. — candidate of pedagogical sciences, associate professor of the Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsya, stellamondo05@gmail.com

МЕТОДИКА ЕЙДОТЕХНІКИ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

¹ Вінницький національний технічний університет;

Анотація

У статті розглянуто ефективні прийоми запам'ятовування, технології з обробки та відтворення інформації. Розкрито поняття ейдотехніки. Розглянуто три основних методи: Цицерона, піктограми, швидкочитання.

Ключові слова: методика ейдотехніки, метод Цицерона, піктограми, метод швидкочитання.

Abstract

The article deals with the effective methods of memorization, technology for processing and reproduction of information. The concept of eidotechnology is revealed. Three basic methods are considered: Cicero, pictogram, scanning.

Key words: technique of eideotechnics, the method of Cicero, pictograms, methods of fast reading.

Вступ.

Формування конкурентоспроможного працівника сьогодні є вимогою часу, де існує нова парадигма освіти, яка ґрунтується на засвоєнні майбутніми фахівцями знань, розумінні їх необхідності в процесі трудової діяльності, формуванні особистого ставлення до соціальних та культурних явищ, тому особливо важливим є підхід до викладання навчального матеріалу, застосування інтерактивних психолого-педагогічних підходів у навчально-виховному процесі.

Освіта - це наука і мистецтво озброїти людей різного віку знаннями про труднощі і проблеми, з якими їм, імовірно, доведеться зіткнутися, та засобами подолання труднощів і розв'язання проблем [1].

Виклад основного матеріалу.

Життя вносить свої корективи в мету навчання сучасного студента, а також в методику викладання у вищій школі. Фундаментальними особливостями сучасного світу, до якого входить випускник закладів освіти, є постійні зміни. Інформація швидко примножується, оновлюється, ідеї переосмислюються. У такому мінливому середовищі здатні орієнтуватися та активно діяти лише ті особистості, які вміють адаптуватися до постійних швидких змін, вирішувати складні проблеми, критично ставитися до обставин, порівнювати альтернативні точки зору та приймати зважені рішення. Це повинні бути комунікативні особистості, які здатні генерувати оригінальні ідеї[2]. Тому метою сучасної школи є розвиток в студентства компетенцій, необхідних для роботи і життя у ХХІ ст., вміння комплексного вирішення проблем, критичного мислення, креативності, прийняття рішень та співпраці з людьми.

Виникає потреба постійно вдосконалювати форми організації навчального процесу, створювати необхідні умови для розвитку та самореалізації особистості з метою підвищення ефективності навчального процесу. Для цього потрібно обирати такі методи, форми та прийоми роботи, які допомагають максимально активізувати діяльність студентів [2]. Використовуючи сучасні методи в навчально-виховному процесі, потрібно навчити студентів працювати з інформацією: аналізувати, систематизувати та робити самостійні висновки, тому для покращення засвоєння інформації для студентів, під час навчання, ми вважаємо доцільним використання ейдотехнік.

Ейдотехніка – сукупність найбільш ефективних та перевірених протягом багатьох років як авторських, так і класичних прийомів запам'ятовування; технологія з обробки, зберігання та відтворення інформації. Пам'ять – один із основних процесів психіки людини, та основа, на якій творить мозок; це розумова діяльність людини, її мислення.

Ейдети́зм являє собою специфічний вид пам'яті, заснований на зорових образах і враженнях. Змістова детальність відтворення, наочність, емоційно-чуттєва насиченість відтворюваного образу практично не поступається образу, що сприймається. Ейдетичний образ є суб'єктивним, яскравим, візуальним. Тому ейдотехніку ще називають «жива» пам'ять. Міцна пам'ять пов'язана саме з уявою, а не з зазубрюванням. Запам'ятовування через силу, безкінечні повтори дають зворотний ефект. У дитинстві завдяки образному мисленню ми засвоювали величезні об'єми інформації про навколишній світ (до 70% всієї інформації протягом життя). А чи замислювались ви коли-небудь над тим, як дитина сприймає рідну мову? За кожним новим словом у неї стоїть конкретний образ. Формула проста: «Почув, уявив, запам'ятав» та «Ми знаємо тільки те, що уявляємо [3].

Ейдетична пам'ять триваліша. Ви зможете відтворити те, що запам'ятовували, і через місяць, і через рік. Тренування та покращення пам'яті є, звичайно, ведучою метою розвитку ейдетичних здібностей. Але до цього можна додати і розвиток уяви, фантазії, творчого мислення, покращення концентрації уваги. Взагалі важко уявити успішну людини без добре розвинутої образної пам'яті[4].

Уперше термін «ейдетика» був озвучений німецьким психологом Е.Йеншем, а поширення і глибокого вивчення набув у дослідженнях видатного психолога О.Р.Лурії, який поділив методики запам'ятовування на два основних напрямки:

- 1) мнемотехніка (методи, у основі яких лежить вербально-логічне мислення);
- 2) ейдетика (методи, засновані на конкретно-уявному мисленні).

Із постулатів ейдетики:

- Не буває поганої пам'яті, є лише невміння нею користуватися.
- Пам'ять розум не замінить, але сприятиме його формуванню.
- Повторення – мачуха навчання.
- Один раз побачити краще, ніж сто раз... повторити!
- Відношення до себе подібне до малювання – не розфарбовуйте себе в похмурі тони.
- Ейдосфера – простір для розвитку.

Ефективність ейдотехніки побудована на формулі: уява + позитивні емоції = засвоєна інформація.

Зупинимось на деяких методах і прийомах ейдотехніки, які можна використовувати при викладанні.

Мет од Цицерона, або мет од місць. Доведено, що пригадування інформації пов'язується з місцем її виникнення. Жоден з давніх ораторів і філософів не промовляв із конспектом у руках, бо вони знали і постійно вдосконалювали техніку запам'ятовування. Цицерон для запам'ятовування використовував власний будинок. На стінах, стелі, дверях своєї оселі він розвішував тези промов. Метод місць базується на зорових асоціаціях: потрібно ясно уявити собі предмет, який необхідно запам'ятати, і поєднати його образ з образом певного місця, який легко «виймається» з пам'яті. Записування матеріалу на дошці, вивішування плакатів і схем на стінах аудиторій допомагають студентам легко пригадати інформацію, тим більше, якщо вона була незвичайна, фантазійна, казкова [5].

Мет од «Пікт ограма». Піктограма (від лат. pictus — мальований і грец. γράμμα — письмовий знак, риска, лінія) — умовний малюнок із зображенням будь-яких дій, явищ, предметів і т. д. Піктограми походять із давніх часів, де вони використовувалися на письмі[6]. Для вивчення великого обсягу інформації за короткий термін підходить один з методів ейдетики – метод піктограм, тобто схематичне зображення предметів і дій. Засвоївши метод піктограм, студент в майбутньому буде з

легкістю запам'ятовувати інформацію, писати опорні конспекти, перекази, шпаргалки. Для цього буде достатньо навіть простого схематичного зображення до речення або смислового фрагменту.

Переваги використання методики ейдотехніки:

- Пам'ять – розширення можливостей, об'єму пам'яті.
- Уява, фантазія – збагачення словесної і образної уяви, багатогранність сприйняття світу.
- Творче мислення – вміння вирішати будь-яке завдання легко, оригінально, із задоволенням.
- Структурність – один блок містить декілька тем.
- Лаконічність – максимум закодованої інформації при мінімумі візуальних або графічних знаків.
- Швидкість – здатність швидко знаходити рішення та генерувати ідеї.
- Увага – розвиток об'єму та тривалості уваги, вміння помічати деталі, без напруження їх пригадувати.
- Гнучкість – застосування різноманітних підходів для рішення завдання;
- Відчуття – розвиток не тільки зорової пам'яті, але й слухових, тактильних відчуттів.
- Інтерес – ейдотехніка пробуджує пізнавальну активність, бажання розвиватися, бачити свої успіхи.
- Емоційна сфера – використання уяви та яскравих образів розвиває позитивні емоції та відношення до життя. Радість навчання, так само, як і радість праці, робить дитину здоровішою: коли людина перебуває в стані радості, позитивної напруги, в її організмі виробляється природний стимулятор, який сприяє підвищенню імунітету і працездатності.
- Самооцінка – ефективність ейдотехніки надає можливість кожному побачити свої здібності, таланти і результати, розвиває впевненість у собі. Учень стає більш працездатним, краще вчиться[8].

Висновки

У час швидкого розвитку інформаційних технологій, студенти не вважають за потрібне постійно тримати в пам'яті великі обсяги інформації, оскільки її можна легко знайти за допомогою розумних девайсів. Проте, це призводить до погіршення пам'яті і як результат зниження продуктивності праці. На нашу думку, розглянуті методики ейдотехніки, допоможуть швидко та точно запам'ятовувати інформацію, розвивати пам'ять та внесуть інноваційність в методику викладання вищої школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Освіта в сучасній Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://pidruchniki.com/12461220/pedagogika/osvita_suchasniy_ukrayini.
2. Тупік С. П. Методика й організація уроків української мови та літератури за технологією розвитку критичного мислення / Світлана Петрівна Тупік. – Котовськ, 2012. – 46 с.
3. Ейдетичні образи – тобто наочні образи [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://multiurok.ru/blog/ieidietichni-obrazi-tobto-naochni-obrazi.html>.
4. Методичні цікавинки. Мистецтво ейдетики [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://nataha12.blogspot.com/p/blog-page.html>
5. Методика ейдотехніки та її використання словесниками [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zarlit19.blogspot.com/2016/12/blog-post_25.html.
6. Піктограма [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0>.
7. Як стати генієм швидкочитання? [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://pustunchik.ua/ua/online-school/literature/shvydkochytannia-vchymosia-chytaty-shvydko>.
8. Біоадекватні технології навчання – освітні технології майбутнього [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://fil.ocvita.com.ua/doklad/4223/index.html>.

Козін Дмитро Олегович — студент групи ТТК-17мі, факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: dimakoua@gmail.com

Науковий керівник: Гречановська Олена Володимирівна — доцент, кандидат педагогічних наук кафедра філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Kozin Dmytro O. — Faculty for Radio Engineering, Telecommunication and Electronic Instrument Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : dimakoua@gmail.com

Supervisor: Grechanovska Olena V. - associate professor, candidate of pedagogical sciences, Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsya

МОДЕЛЬ МАНІПУЛЯТИВНОГО ВИХОВАННЯ ТА ЙОГО РОЛЬ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ

Вінницький національний технічний університет

Анотація. Розглядаються поняття бачення сучасного викладача у очах студента та метод маніпуляції у навчальному процесі технічних вищих навчальних закладів.

Ключові слова: виховання; маніпуляція; авторитет; модель спілкування.

Abstract. The concept of the vision of a modern teacher in the eyes of the student and the method of manipulation in the educational process of technical higher educational institutions are considered.

Key words: education; manipulation; authority; model of communication.

Вступ.

Студентство – найбільш перспективний прошарок серед людей в усіх країнах, який є невід’ємною складовою у науково-технічному та культурному розвитку суспільства. Соціальні процеси, які відбуваються з молодістю під час перебування у вищому навчальному закладі, є не завжди однозначними і можуть бути суперечливими, адже саме в цей період молода людина формується не лише як особистість, а як професіонал. Це період, коли потрібно допомогти молоді зрозуміти та осмислити ідентифікацію себе, як члена суспільства та фахівця; робити вірні кроки в міжособистісних стосунках та добиватися внутрішньої рівноваги; стимулювати появу мотивації до вивчення нового та внутрішньо особистісний розвиток та зростання, самоствердження і т.п., що без належного спрямування не завжди приносить позитивні результати. Тому викладач на всіх етапах становлення студента має завдання допомогти йому знайти себе та скерувати інтереси студента у доцільне русло.

Виклад основного матеріалу.

Кожне покоління студентів має своє уявлення про те, яким повинен бути їхній викладач. У тижневику «Аудиторія» була викладена стаття, де, проаналізувавши думки студентів університету Львівської Політехніки, яких опитав професор кафедри соціології та соціальної роботи Володимир Піча, стає зрозумілим факт, що студенти хочуть бачити перед собою не закованого теоретика, що не виходить за межі навчального плану, а людину, що розвивається сама і спонукає інших. Нам імпонує думка вченого, що сучасний викладач повинен цікавитися інноваціями, не подавати застарілу непотрібну інформацію, викладати свій предмет зрозуміло і доступно, бути готовими допомогти студентові, коли йому щось не вдається, і спонукати до більшого тих студентів, у яких бачить потенціал.

Хороший викладач вилучить зі своєї дисципліни ті теми, які давно втратили актуальність чи з якими давно всі обізнані. Наприклад, не пояснювати студентам, що таке Word і як у ньому працювати, адже це ази, які тепер знає кожен п’ятикласник. На нашу думку, сучасні викладачі повинні використовувати новітні методи викладання, наприклад, практичні заняття та презентації, не читати лекцію сухо, майже не зводячи голови від свого конспекту, а робити її живою, у формі діалогу.

На сьогоднішній стан серед викладачів є багато таких, які, маючи наукові ступені, вчені звання, здобувають додаткову освіту, самостійно чи офіційно навчаючись, а також вивчають іноземні мови, беруть участь у тренінгах, цікавих освітніх проектах. [3]

Проте навіть висококваліфікований спеціаліст без певного методу виховання не може просто своєю базою знань спонукати студента до навчання. Потрібно враховувати те, що студент ніколи не розвивається у прямій залежності від педагогічного впливу на нього, тому необхідно враховувати особливості його сприйняття, розуміння, запам’ятовування, характеру, специфіки формування загальних і специфічних здібностей. Саме викладачі повинні допомогти студентові стати суб’єктом діяльності, в основі якої лежить саморух, самоствердження, самовдосконалення.

Розглянувши види концепцій виховання, ми звернули особливу увагу на модель прихованого впливу, або маніпуляції викладача. Потрібно звести до мінімуму зіткнення волі вихователя і виконавця, неузгодженість педагогічних завдань педагога і життєвих прагнень учня, а також формувати у студентів здатність до самостійного відповідального життєвого та професійного вибору в умовах зовнішньої свободи.

Потрібно зазначити, що педагоги плутають принципи маніпуляції. Мова йде не про одноосібний виграш, а про вплив викладача, що забезпечує приховане збудження у студента намірів, які не збігаються з актуальними бажаннями.[2] Наприклад, учитель при допомозі певної практичної діяльності чи цікавої розповіді зацікавлює студентів матеріалом, який би «на суху» здавався їм нудним.

Ряд науковців [1], поняття моделі прихованого виховного впливу під маніпуляцією розуміють ті поширені в педагогічній практиці ситуації, коли вихователь щиро прагне до блага виконавця, але при цьому сам вирішує, у чому це благо полягає. В результаті цього здійснюється приховане програмування думок і прагнень студента, а з іншого боку - вона не усвідомлює педагогічного впливу і не знає кінцевої мети вихователя.

Модель маніпулятивного виховання постає як спосіб організації взаємин учасників виховного процесу. На прикладі власної групи можу сказати, що студенти ходили і були більш зацікавлені у тих технічних дисциплінах, де замість стандартних лекцій «з листка» і застарілих стендів викладачі приносили з робіт чи запрошували людей з підприємств з обладнанням, яким користуються сучасні фірми та корпорації. Цим програмним забезпеченням чи приладом роблять необхідні для суспільства речі, тому це більше цікавить студента, ніж технології, які з 70-х не використовуються на практиці. А постановка задач чи ситуацій, які можна пропорційно відобразити на реалії сьогодення ефективно впливає на зацікавленість студента.

Конструктивна маніпуляція у вихованні стає позитивним засобом розвитку особистості, її самосвідомості, самостійності та відповідальності. Ідею прихованого впливу висловлювалися багатьма відомими педагогами та письменниками. За це писали В.О. Сухомлинський, Л.М.Толстой, проте вперше поняття маніпуляції було здійснено Ж.-Ж.Руссо у романі «Еміль, або Про виховання». [1]

Висновки.

Отже, на нашу думку, маніпулятивна модель у навчально-виховному процесі технічних ВНЗ, у порівнянні з директивною, має більш сприятливіші умови для стимулювання активності студента, індивідуалізації виховання та вираження власної думки і має посідати одне з провідних місць у сучасних технічних ВНЗ. Студент, спробувавши на практиці дисципліну та побувши у ситуаціях, де вона стає у нагоді може зрозуміти, подобається вона, чи ні, акцентувати увагу на цю дисципліну, чи краще приділити час для іншої дисципліни. Проте слід контролювати сам факт такої виховної концепції, адже це тонка грань між виховним процесом та обманом і нещирістю у людських стосунках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1 Галузяк В.М., Сметановський М.І., Шахов В.І. Педагогіка. Навчальний посібник./–Видавництво ТОВ фірма «Планер»,2012. -399с.

2.Доценко Е.Л. Психология манипуляции.-М.,1996.-С.59.

3. Ірина Мартин Сучасний викладач – не лише лектор: аналіз думок студентів на тему, важливу в усі часи. Стаття тижневика «Аудиторія»,03.2017

Гречановська Олена Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, stellamondo05@gmail.com

Мазур Андрій Володимирович— студент групи ТКС-17мі, факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: andremazur2009@gmail.com

Grechanovska Olena V. — candidate of pedagogical sciences, associate professor of the Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsya, stellamondo05@gmail.com

Mazur Andrey V. - student of the group TKS-17mi, faculty of infocommunications, radio electronics and nanosystems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, andremazur2009@gmail.com

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА ЯК ОДНА ІЗ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ВНЗ

¹ Вінницький національний технічний університет;

Анотація

У даній статті розглянуто сучасний стан розвитку дистанційної освіти на території України та проведено аналіз розвитку дистанційної освіти за кордоном. Розкрито поняття дистанційної освіти.

Ключові слова: освіта, дистанційна освіта, навчання, дистанційна педагогіка,

Abstract

In this article the current state of development of distance education in the territory of Ukraine is considered. The concept of distance education is revealed.

Key words: education, distance education, education, distance pedagogy.

Вступ.

Значні можливості для формування конкурентоспроможного майбутнього інженера містить застосування інноваційних технологій навчання. Нині ведеться активний пошук, розробка і впровадження інноваційних технологій навчання, про що свідчать численні міжнародні та регіональні науково-методичні конференції, праці вчених Р. Абта, С. Біра, М. Бірштейн, А. Вербицького, С. Гідровича, І. Дичківської, Д. Д'юї В. Х. Кіпатрика, М. Кларина, та ін.. Проте залишається на недостатньому рівні розробленість і впровадження інноваційних технологій навчання студентів технічних ВНЗ.

Однією із значущих і швидко розвиваються сфер соціального життя є освіта. Так як в основі освіти закладені елементи, які формують інтелектуальний, культурний, духовний стан суспільства. З розвитком інформаційних технологій питання про розвиток дистанційної освіти є надзвичайно актуальним. Дистанційна форма навчання дає сьогодні можливість створення систем масового безперервного самонавчання, загального обміну інформацією, незалежно від тимчасових і просторових поясів. Інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ) займають особливе місце в сучасному світі XXI століття. Робота на комп'ютері, вміння використовувати відкриті освітні інтернет ресурси в роботі, вміння створювати, а головне використовувати інформаційні ресурси, що знаходяться в розпорядженні людства, є основоположними пріоритетами нового стилю роботи у всіх сферах діяльності, особливо в освіті [1].

Виклад основного матеріалу

Інноваційні технології розвиваються в педагогіці і психології, при цьому інновації полягають в тому, що розробляються нові принципи, форми, методи, функції, засоби дистанційної педагогіки і дистанційного психолого-педагогічного супроводу учнів, які повинні бути закладені в культурно-освітнє середовище мережевої взаємодії і дистанційного навчання.

Слово інновація запозичене з англійської мови (англ. innovation від лат. innovatio — оновлення, зміна) у «Словнику іншомовних термінів» (2000 р.) зазначене як: 1) Нововведення в галузі економіки, техніки тощо на основі досягнень науки і передового досвіду; 2) Нове явище в мові (мовознавстві) [2, с. 230.], та ін.. Активно термін «інновація» став вживатися в 40-і роки XX ст., спочатку його використовували німецькі та австрійські науковці при аналізі соціально-економічних і технологічних процесів, пізніше поняття «інновація» стало вживатися і в педагогічних дослідженнях, що означало все нове в системі освіти.

В «Енциклопедії освіти» (2008), інновації в освіті розглядається як процес творення, упровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних і управлінських технологій, у наслідок чого підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно нового стану. Слово «інновація» є багатозначним, оскільки складається з двох форм – власне ідеї та процесу її практичної реалізації [3, с. 338–340].

В навчально-виховному процесі інновацією ми вважаємо дистанційну освіту, адже технологічний прогрес дає поштовх для вдосконалення та введення в освітню систему нових технологій. Розвиток дистанційних освітніх у технологій призводить до розробки особливого типу педагогіки - дистанційної зі своїми принципами, формами, методиками, функціями, освітніми ресурсами. Дистанційна педагогічна наука приділяє особливу увагу розвитку взаємодії і співробітництва (вчитель - учень), (викладача - студента) за допомогою використання сучасних інформаційних, комунікаційних і дистанційних технологій, але до сих пір все знаходиться на стадії експерименту, вивчення, впровадження.

Дистанційна освіта - нова перспективна форма освіти, в основному безконтактна, в основі якої лежать принципи відкритої освіти, і що базується на дистанційному навчанні, метою якого є розвиток особистості, її вдосконалення, виховання і адаптація в відкрите постіндустріальне суспільство [4]. Сучасний стан дистанційного навчання в Україні хоч і маленькими кроками почав просуватися вперед у процесі впровадження дистанційної освіти в свою освітню систему. Першими здобутками були результати використання елементів дистанційного навчання при очному навчанні та отриманні другої вищої освіти чи підвищення кваліфікації кадрів. Було зроблено висновок про те, що на тому етапі розвитку дистанційної освіти в Україні носила більш теоретичний характер, ніж практичний і стан її впровадження залишився бажати кращого [5]. На сьогодні провідні українські ВНЗ відносяться до дистанційної форми навчання без особливого ентузіазму: таку можливість пропонують лише 9 ВНЗ, до того ж, не за всіма спеціальностями. Проте таке навчання можна розпочати і одразу після школи (для отримання ступеня бакалавра), і вже маючи освіту - для отримання ступеня спеціаліста, магістра або заради другого диплома [6]. У всьому світі дистанційна освіта існує, займає своє соціально-значуще місце в освітній сфері. У кінці 1997 року в 107 країнах діяло близько 1000 навчальних закладів дистанційного типу. Кількість тих, хто здобув вищу освіту в системі дистанційної освіти, в 1997 р. становила близько 50 млн чоловік, у 2000 р. – 90 млн, за прогнозами у 2023 р. становитиме 120 млн чоловік [7]. Варто відзначити, що дистанційна освіта - доступна можливість одержати освіту за кордоном з мінімальними фінансовими витратами при великому виборі спеціальностей, оскільки більшість ВНЗ Європи та США ввели таку зручну для студентів форму освіти набагато раніше, ніж Україна.

Висновок.

Таким чином розвиток дистанційної освіти в Україні є перспективним напрямком. Система дистанційної освіти знаходиться все ще в стадії розробки і потребує більш досконалої розробки та вивчення закордонного досвіду. Важливим фактором, який не сприяє розвитку дистанційної освіти, на нашу думку, є недосконале обладнання в навчальних закладах та не бажання викладачів розробляти та впроваджувати навчальний матеріал для дистанційної освіти. Також важливим є те, що не всі студенти цікавляться можливостями дистанційної освіти та її можливостями. Тому важливо проводити ознайомлення з історією, розвитком, можливостями дистанційної освіти в нашій країні та у світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андреев В.И. Педагогика: Учебный курс для творческого саморазвития. — 2-е изд. / В.И. Андреев. — Казань: Центр инновационных технологий, 2000. — 608 с.
2. Словник іншомовних слів / Уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. — К.: Наук, думка, 2000. — 680 с
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол.ред. В. Г. Кремень. — К.: Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.

4. Проблеми розвитку дистанційної освіти та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.edufacts.ru/lefabs-733-2.html>
5. Пахолко С.А Стан впровадження дистанційної освіти в Україні / С.А Пахолко - Вісн.Черкас. ун-ту.Сер. Пед.науки. -2009. –Вип.155. – С.89-95
6. Які ВНЗ України пропонують дистанційну освіту [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.osvita.org.ua/articles/1619.html>
7. Татарчук Г.М. Институционализация дистанционного обучения: социологический аспект / Г.М Татарчук - Образование. 2000. – № 1. – С. 63-72.

Шкарапут а Володимир Олександрович — студент групи ТТК-17мі, факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: V.Shkaraputa@i.ua

Науковий керівник: Гречановська Олена Володимирівна — доцент, кандидат педагогічних наук кафедра філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Shkaraputa Volodymyr O. — Faculty for Radio Engineering, Telecommunication and Electronic Instrument Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : V.Shkaraputa@i.ua

Supervisor: Grechanovska Olena V. - associate professor, candidate of pedagogical sciences, Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsya

РОЛЬ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВНЗ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено поняття термінів «гра», «ігрова технологія» і «ігрова педагогічна технологія» та основні підходи до їх визначення. Розглянуто класифікацію та особливості ігрової технології в навчальному процесі.

Ключові слова: гра, ігрова технологія, навчальний процес, педагогічні ігри.

Abstract

The concept of the terms "game", "gaming technology" and "game teaching technology" and the main approaches to their definition are investigated. The classification and features of gaming technology in the educational process are considered.

Keywords: game, game technology, educational process, pedagogical games.

Вступ

У третьому тисячолітті вимоги до фахівці збільшуються та ринок праці вимагає більше конкурентноспроможних випускників ВНЗ. Тому основне завдання викладачів та науковців знайти сучасний підхід до навчального процесу, створювати та впроваджувати нові методи та технології навчання. Процес освіти у вищих навчальних закладах має бути не лише пояснення, яке запам'ятовується або записується студентом, – це повинна бути і мислетворча, активна робота на заняттях та зацікавленість даним матеріалом.

Відомий американський філософ Е. Тоффлер вважає, що світ, який швидко утворюється від зіткнення нових цінностей і технологій, нових геополітичних відносин, нових стилів життя й засобів сполучення, вимагає зовсім нових ідей і аналогій, класифікацій і концепцій [1]. Цей вислів ми можемо віднести і до розвитку освіти.

Виклад основного матеріалу

Досить актуальним засобом інтерактивного навчання у формуванні професійної компетентності є застосування ігрових форм навчання. На сьогодні немає чіткого визначення поняття гри.

Гра, як одне з дивних явищ життя людей привертала до себе увагу філософів і дослідників усіх епох. Нині ми розглядаємо поняття «гра», «ігрова технологія» і «ігрова педагогічна технологія» як взаємодоповнюючі, однак кожне з цих понять відноситься до різної діяльності за програмними цілями, процесом організації і кінцевим результатом. Варто сказати, що гра може бути як окремим структурним елементом, так і складовим компонентом ігрових технологій, в її процесі відпрацьовуються конкретні професійно значущі якості [4].

Основні положення теорії ігрової діяльності були сформульовані і розроблені такими вченими та педагогами як А. Макаренком, Д. Писаревим, К. Ушинським, Л. Виготським, М. Левітовим, О. Леонтьєвим, С. Рубінштейном, Н. Анікеєвою, І. Сироежкіним, Г. Селевко, П. Підласий, Ж. Хайдаров та іншими. Макаренко А. писав, що один з найважливіших методів навчання – гра, і що між грою і роботою немає такої великої різниці, як дехто думає. В кожній хорошій грі є насамперед робоче зусилля та зусилля думки. Він відзначав, що робота відрізняється від гри тим, що в роботі є відповідальність, а в грі її немає.

У сучасних ВНЗ, що роблять ставку на активізацію та інтенсифікацію навчального процесу, ігрова діяльність використовується в наступних випадках [3]:

- в якості самостійних технологій для освоєння поняття, теми і навіть розділу навчального предмету;
- як елемент (іноді досить істотні) більш великої технології;
- в якості заняття або його частини (введення, пояснення, закріплення, вправи, контролю);

- як технології самостійної роботи студентів.

Реалізація ігрових прийомів і ситуацій при парній формі організації навчання відбувається за такими основними напрямками [5]:

- дидактична мета ставиться перед студентами у формі ігрової задачі;
- навчальна діяльність підкоряється правилам гри;
- навчальний матеріал використовується в якості її засобу, у навчальну діяльність вводиться елемент змагання, який переводить дидактичну задачу в ігру;
- успішне виконання дидактичного завдання зв'язується з ігровим результатом.

Зауважимо, що ігрове середовище спонукає студента до вияву «надситуативної активності», коли він виходить за межі того, що об'єктивно вимагає від нього певна роль, і на основі ініціативно-творчого підходу продукує нові ідеї, способи вирішення професійних завдань тощо. Застосування педагогічних ігор сприяє перетворенню студента з об'єкта навчання в суб'єкта професійно спрямованої праці, що викликає його цілеспрямовану діяльність та творчу участь у самостійному формуванні професійної компетентності.

Нині за характером педагогічного процесу виділяються наступні групи ігор:

- навчальні, тренувальні, контролюючі та узагальнюючі;
- пізнавальні, виховні, розвиваючі;
- репродуктивні, продуктивні, творчі;
- комунікативні, діагностичні, профорієнтаційні, психотехнічні та ін.

На нашу думку, впровадження ігрових технологій навчання у вищій школі є досить доцільно та вагомо, як для самих студентів, так і для викладачів, оскільки це стане заохочувальним стимулом для вивчення навчального матеріалу [2].

Використовуючи ігрові педагогічні технології краще розвиваються індивідуальні здібності студентів, оскільки вони не відчувають психологічного тиску відповідальності, як це, зазвичай, буває під час навчальної діяльності. Засвоєння знань відбувається в ненав'язливій формі, що значно полегшує та значно покращує запам'ятовування інформації. Педагогічно і психологічно продумане використання гри стимулює розумову діяльність, людина починає мислити нестандартно, проявляє себе в іншому амплуа. А це підвищує інтелектуальну активність, пізнавальну самостійність та ініціативність студентів. Ігровий підхід не є визначальним способом засвоєння навчального матеріалу, але він значно збагачує педагогічну практику і розширює можливості студентів.

Висновки

Отже, розглядаючи навчально – ігрові технології хочемо зауважити, що в першу чергу - це спільна взаємодія та готовність викладача і студента до творчої діяльності, до пошуку та реалізації нових ідей. Викладач стає порадиником студенту, координатором дій, помічником у зборі матеріалу та вмінь його використання. Специфіка навчального матеріалу, який за традиційних навчальних форм навчання може не зацікавити студента, із застосуванням ігрових технологій, будуть спонукати студента до пошукової самостійної роботи, розвивати у нього творчий потенціал та креативність мислення, посилювати розумову діяльність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Тоффлер Е. Третя хвиля / Е. Тоффлер. – К. : Всесвіт, 2000. – С. 4.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Кравець Н.М. Ігрові технології навчання як одна з інноваційних форм навчально-виховного процесу ВНЗ / Н.М Кравець, О. В. Гречановська // НТКП ВНТУ. Інститут соціально-гуманітарних наук; XLVI Науково-технічна конференція Інституту соціально-гуманітарних наук (2017). Електронний ресурс: <file:///C:/Users/User/Desktop/2013-7056-1-PB.pdf>

4. Мачинська Н. І. Впровадження ігрових технологій навчання у практику підготовки майбутніх магістрів / Н. І. Мачинська // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Сер.: Педагогіка. - 2011. - Т. 158, Вип. 146. - С. 18-22.

5. Мельничук І. М. Особливості застосування інтерактивних ігор у вищому навчальному закладі – Електронний ресурс: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2010_4/10mimvzn.pdf

Ремарчук Віктор Вікторович— студент групи ЕКО-17м, інститут екологічної безпеки та моніторингу довкілля, , Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: remarchuc1996@gmail.com

Гречановська Олена Володимирівна— доцент, кандидат педагогічних наук кафедра філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: stellamondo05@gmail.com

Remarchuk Viktor Viktorovich — student of the ECO-17m group, Institute of Environmental Safety and Environmental Monitoring, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: remarchuc1996@gmail.com

Grechanovska Olena Vladimirovna — associate professor, candidate of pedagogical sciences, Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: stellamondo05@gmail.com

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено вплив емоційного інтелекту на життя людини. Проаналізовано складові та чинники розвитку емоційного інтелекту.

Ключові слова: емоційний інтелект, EQ, емоція.

Abstract

The influence of emotional intelligence on human life is investigated. The components and factors of the development of emotional intelligence are analyzed.

Keywords: emotional intelligence, EQ, emotion.

Вступ

Сьогодення вимагає від людини здатності до спілкування, вміння розпізнавати свої емоції та розуміти наміри, бажання та почуття інших людей, а також керувати своїми емоціями і емоціями інших, з метою вирішення практичних задач. Саме тому актуальним для сучасної особи є добре розвинутий емоційний інтелект [1] та вміння покращувати його протягом життя.

Метою роботи є дослідження ролі емоційного інтелекту у житті людини.

Основна частина

Емоції впливають на спілкування, вчинки і думки людей, тому добре розвинутий емоційний інтелект є необхідністю сучасної людини. Проте у більшості все ж таки низький рівень вміння керувати своїми почуттями та емоціями. Саме через це виникають такі проблеми:

- розлучення;
- смерть від емоційного стресу;
- злочини в стані афекту [2] ;
- страждання депресією.

Розвинений емоційний інтелект допомагає розвивати професійну кар'єру. Більшість роботодавців вимагають не тільки знати матеріал для роботи, а також і вміти керувати своїми емоціями, розпізнавати емоції та володіти умінням спілкування із іншими людьми. Адже завдяки EQ людина здатна оволодіти такими навичками:

- здатність працювати в стресових ситуаціях;
- здатність працювати в команді;
- розумно будувати міжособистісні відносини.

Щоб запобігти проблеми, які пов'язані із невмінням усвідомлювати свій стан та керувати своїми емоціями та емоціями інших, необхідно знати та володіти складовими EQ [3], які зображені на рис. 1.

Рис. 1. Складові EQ

Кожна емоція має свою інтенсивність. Тому необхідним є оволодіння самоменеджментом. Для того, щоб подолати емоцію, необхідно виконати рекомендації:

- прийняти свою емоцію;
- відповісти чим шкідлива ця емоція, чим корисна, що буде, коли емоцію подолають;
- прийняти рішення подолати свою емоцію.

Висновки

Досліджено, що емоційний інтелект є необхідним у житті людини та вимагає оволодіння його навичками. Таким чином, людині варто розвивати свій емоційний інтелект протягом усього життя, щоб знайти баланс між розумом та почуттями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Полетаєва Е. Емоційний інтелект [Електронний ресурс] / Полетаєва Е. – Режим доступу до ресурсу: <https://goo.gl/928D6D>.
2. Гузій А. Стан афекту [Електронний ресурс] / Гузій А. – Режим доступу до ресурсу: <https://goo.gl/oxePHc>.
3. Миронова Н. Складові EQ [Електронний ресурс] / Миронова Н. – Режим доступу до ресурсу: <https://goo.gl/ds6hCx>.

Яковенко Олеся Олегівна – студентка групи 2ПІ-16б, факультет Інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії. Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: olesjayakovenko@gmail.com

Цукрук Валентин Іванович – студент групи 2ПІ-16б, факультет Інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії. Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: ntv1@gmail.com

Науковий керівник: **Прищак Микола Дем'янович** – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Olesia Yakovenko – student of group 2PI-16b, Faculty for Information Technologies and Computer Engineering. Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: olesjayakovenko@gmail.com

Valentyn Tsukruk – student of group 2PI-16b, Faculty for Information Technologies and Computer Engineering. Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: ntv1@gmail.com

Supervisor: **Pryshchak Mykola D.** — Cand. Sc. (Ped), Assistant Professor of Philosophy and the Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПСИХІКУ ЛЮДИНИ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено вплив сучасних інформаційних технологій на психіку людини.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, психологічні подразники, вплив.

Abstract

The influence of modern information technologies on the human psyche is investigated.

Keywords: information and communication technologies, psychological stimuli, influence.

Вступ

Сучасні реалії такі, що суспільство не уявляє вже свого існування без інформаційних технологій і сучасних інформаційних систем. Сучасні інформаційні технології стають важливою складовою суспільного життя, як і будь-яка інша суспільна складова сучасного соціуму.

Існування людини реалізується одночасно зі світом природи і у специфічному для людського суспільства інформаційному середовищі, що має свої закономірності розвитку і функціонування. До них відноситься і вплив інформаційних технологій на психіку людини. Саме це питання і буде метою нашої статті.

Основна частина

Нові інформаційні технології, засоби масової комунікації багатократно підсилили можливості впливу на свідомість і підсвідомість як окремої людини, так і на великі групи людей та населення країни загалом [1].

Інформаційна сфера – сукупність таких елементів:

- об'єкти інформаційної взаємодії чи впливу;
- особисто інформація, призначена для використання суб'єктами інформаційної сфери;
- інформаційна інфраструктура, що забезпечує можливість здійснення обміну інформацією між суб'єктами;
- суспільні відносини, що складаються у зв'язку з формуванням, переданням, розповсюдженням і збереженням інформації.

Особистість, активний соціальний суб'єкт, його психіка піддаються безпосередньому впливу інформаційних чинників, які трансформуються, через його поведінку, діяльність (бездіяльність), здійснюють деструктивний, дисфункційний вплив на його життєдіяльність.

До основних загроз інформаційно-психологічної безпеки відносять можливість настання негативних наслідків для суб'єктів, що піддаються інформаційно-психологічному впливу, які виражаються в таких формах:

- нанесення шкоди здоров'ю людини;
- блокування на неусвідомленому рівні волі, волевиявлення людини, штучне привиття їй синдрому залежності;
- втрата здатності до політичної, культурної, моральної самоідентифікації людини;
- маніпуляція суспільною свідомістю;
- руйнування єдиного інформаційного і духовного простору України, традиційних устроїв суспільства і суспільної моральності, а також порушення інших життєво важливих інтересів особистості, суспільства, держави [2].

За даними Д. Шпанхеля, всього 10-14% осіб є ймовірно знаходяться на стадії психологічної залежності від комп'ютерних систем. За даними А. Шмельова, відбувається інтерналізація локусу контролю, зміна самооцінки і самосвідомості.

Залежність може оформлятися в одній з двох форм: соціалізованої і індивідуалізованої.

Соціалізована форма ігрової залежності відрізняється підтримкою соціальних контактів із соціумом. Ця форма залежності менш згубна у своєму впливі на психіку людини, ніж індивідуалізована форма. Різниця в тому, що люди не відриваються від соціуму, не йдуть "у себе"; соціальне оточення, хоч і складається з таких же фанатів, все ж, як правило, не дає людині повністю відірватися від реальності, "піти" у віртуальний світ і довести себе до психічних і соматичних порушень.

Для людей з індивідуалізованою формою залежності такі перспективи набагато більш реальні. Це крайня форма залежності, коли порушуються не тільки нормальні людські особливості світогляду, а й взаємодія з навколишнім світом. Порушується основна функція психіки – вона починає відбивати не вплив об'єктивного світу, а віртуальну реальність. Ці люди часто подовгу грають поодиноці, потреба в грі знаходиться у них на одному рівні з базовими фізіологічними потребами. Їх комп'ютерна залежність – це свого роду наркотик. Якщо протягом якогось часу вони не "беруть дозу", то починають відчувати незадоволеність, відчують негативні емоції, впадають у депресію. Це клінічний випадок, психопатологія чи спосіб життя, що веде до патології. У зв'язку з цим ми не будемо в цій роботі докладно зупинятися на цьому, тому що це питання вимагає окремого вивчення [3].

Отже, джерелом інформаційно-психологічної небезпеки є та частина інформаційного середовища, яка через визначені причини неадекватно відображає реальність, вводять в оману людину, засліплює її ілюзією.

Інформаційно-психологічні загрози зумовлені розробкою, виготовленням, розповсюдженням та використанням суб'єктами негативних інформаційно-психологічних впливів, спеціальних засобів і методів такого впливу.

Сучасне розуміння безпеки в контексті врахування відношення інтересів особистості, суспільства і держави висуває завдання розгляду нового аспекту цієї проблеми – безпеки в інформаційній сфері життєдіяльності людини, тобто інформаційно-психологічної безпеки [4].

В інформаційному середовищі, що є складовим системним утворенням, виділяється процесуальна складова як найбільш динамічна і змінна її частина – інформаційно-комунікативні процеси, які активно впливають на індивідуальну, групову і суспільну психологію (індивідуальну, групову, масову свідомість). Маніпулюючи станом інформаційного середовища, змінюється стан духовної сфери суспільства, деформація і деструктивні зміни якої у формі психоемоційної і соціальної напруженості, спотворених норм і неадекватних соціальних стереотипів і установок, оманливих і неприродних орієнтацій та цінностей. Це своєю чергою впливає на стан і процеси у всіх основних сферах суспільного життя, в тому числі політичній і економічній [5].

Висновки

Отже, інформаційно-психологічну безпеку можливо розглядати як стан захищеності особистості, різних соціальних груп і об'єднань людей від дій, впливів, які здатні проти їхньої волі і бажання змінити психічні стани та психологічні характеристики людини, модифікувати її поведінку і обмежувати свободу вибору, зумовило потребу переосмислення інформаційної взаємодії, а також деяких інших соціально-психологічних процесів і явищ у сучасному суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Різун В. В. Теорія масової комунікації / Різун В. В. // К.: ВЦ "Просвіта". – 2016. – 120с.
2. Воронкова В. Г. Формування інформаційної культури особистості як умова успішної адаптації людини до життя в інформаційному суспільстві / Воронкова В. Г. // Гілея: науковий вісник. – 2016. – №. 86. – С. 198 – 203.
3. Марута Н. О. Інформаційно-психологічна війна як новий виклик сучасності: стан проблеми та напрямки її подолання / Н. О. Марута, М. В. Маркова // Український вісник психоневрології. – 2017. – №. 23, вип. 3. – С. 21 – 28.
4. Рубцов В. В. Логико-психологические основы использования компьютерных учебных средств в процессе обучения / Рубцов В. В. – М. – Воронеж, 2016. – С. 236 – 258.
5. Сумський В. І. Методика і теорія застосування ЕОМ у процесі вивчення психології у педагогічних закладах: монографія / Сумський В. І. – Вінниця: ВДПУ, 2015. – 380 с.

Янова Даниель Анатоліївна – студентка групи Моз-14(б), факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: danielyanova@gmail.com

Науковий керівник: **Прищак Микола Дем'янович** – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Yanova Daniel Anatolivna – Department of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: danielyanova@gmail.com

Supervisor: **Pryshchak Mykola D.** – Cand. Sc. (Ped), Assistant Professor of Philosophy and the Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

САМООЦІНКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПРОФЕСІЙНЕ МАЙБУТНЄ ВИПУСКНИКІВ ВНЗ

Анотація

В психолого-педагогічному аспекті розкривається визначення самооцінки, її значення у формуванні особистості та вплив на фахове становлення студентів. Для визначення рівня самооцінки у магістрів використано тест Люшера і опитувальник «Визначення загальної самооцінки» та представлено результати дослідження.

Ключові слова: самооцінка, загальна самооцінка, колірний тест Люшера, психологічні тести.

Abstract

In the psychological and pedagogical aspect, the definition of self-esteem, its significance in the formation of personality and the influence on the professional formation of students are revealed. To determine the level of self-esteem in masters, the Luscher test and the questionnaire "Definition of general self-esteem" were used and the results of the study were presented.

Keywords: self-esteem, general self-esteem, Luscher's color test, psychological tests.

Вступ

Вища школа намагається формувати конкурентоспроможного, високо кваліфікаційного, всебічно розвинутого фахівця, але, в гонитві за всіма професійними якостями, дуже часто не звертається увага на психологічне середовище та психологічний стан учасників навчально-виховного процесу. Сприяти розвитку психологічного здоров'я та створювати позитивну для навчання атмосферу, де молода людина буде себе почувати комфортно – це теж є важливим фактором під час отримання освіти у вищому навчальному закладі. Освітнє середовище ВНЗ вже само по собі є конфліктогенним, адже на це впливають вікові особливості студентів, адаптація до нового середовища, самооцінка та самоствердження, проходження соціалізації (протягом всього періоду навчання).

На нашу думку, самооцінка відіграє одну з провідних ролей під час навчання у вищому навчальному закладі та має неабиякий вплив на успішність та мотивацію студентів. Проблема самооцінки у студентів в своїх наукових працях розглядали Т.А. Ритченко, Н. Бранден, Б. Ананьєв, Р. Азімов, Л. Божович, С. Рубінштейн, П. Чамата, Т. Андрущенко, А. Ліпкіна та багато інших.

Виклад основного матеріалу

Самооцінка є складним особистісним утворенням і відноситься до основних властивостей особистості. Самооцінка – це елемент самосвідомості, що характеризується емоційно насиченими оцінками самого себе як особи, власних навичок і здібностей, етичних якостей і вчинків [1]. Самооцінка визначає взаємозв'язок людини з її оточенням, її критичність, вимогливість до себе, відношення до успіхів і невдач. Самооцінка впливає на ефективність діяльності людини і розвиток її особистості. Самооцінка пов'язана з однією з головних потреб людини – потребою в самоствердженні, що визначається відношенням її дійсних досягнень до того, що людина прагне, які цілі перед собою ставить [2].

Самооцінка має досить багато визначень і кожна наука трактує її по-різному. У процесі навчання вона розглядається як метод підвищення навчально-пізнавальної діяльності й контролю, що передбачає критичне ставлення до своїх можливостей та об'єктивне оцінювання досягнутих успіхів.

Самооцінка може бути оптимальною і неоптимальною. При оптимальній, адекватній самооцінці людина правильно співвідносить можливості і здібності, достатньо критично ставиться до себе, прагне реально дивитися на свої невдачі та успіхи, намагається ставити перед собою реальні цілі, яких можна досягнути. Адекватна самооцінка – результат пошуку реальної міри, тобто без

переоцінки, але й без надмірної критичності. Така самооцінка є найоптимальнішою для конкретних умов і ситуацій [3].

На основі неадекватно завищеної самооцінки в студента виникає неправильне уявлення про себе, ідеалізований образ своєї особистості і можливостей, своєї цінності для оточуючих, для спільної справи. В таких випадках студент ігнорує невдачі заради збереження звичної високої оцінки самого себе, своїх вчинків і справ. Відбувається гостре емоційне відштовхування «всього», що порушує уявлення про себе. Неуспіх сприймається як наслідок певних підступних дій чи несприятливих обставин, що жодною мірою не залежать від дій самої особистості. Наслідком завищеної неадекватної самооцінки є небажання визнавати, що все це наслідок власних помилок, ліні, недостатніх знань, здібностей чи неправильної поведінки. Якщо ж самооцінка пластична, змінюється у відповідності з реальним станом справ – підвищується при успіхові і понижується при невдачі, то це може сприяти розвитку особистості, оскільки їй доводиться докладати максимум зусиль для досягнення поставлених цілей, розвивати свої властивості і волю. Занадто висока чи занадто низька самооцінка порушують процес самоуправління, викривляють самоконтроль. Особливо це помітно у спілкуванні, де особи з завищеною і заниженою самооцінкою можуть стати причиною конфліктів. При завищеній самооцінці конфлікти виникають через зневажливе ставлення до інших людей і неповажне звертання до них, занадто різкі і необґрунтовані висловлювання на їхню адресу, нетерпимість до чужої думки, прояв зарозумілості і зазнайства. Низька критичність до себе заважає їм навіть помічати, як вони ображають інших зарозумілістю і незаперечністю суджень.

Нерідко дослідження самооцінки студентів мають за мету установлення та аналіз зв'язку її особливостей з різноманітними особистісними характеристиками. При дослідженні студентів часто виявляється зв'язок самооцінки з такою рисою як тривожність, коли висока загальна самооцінка і самоповага порівнюється з невисокою тривожністю, а невисока самооцінка – з підвищеною тривожністю [4].

Самооцінка студента є важливим регулятором його поведінки та навчальної діяльності. Під самооцінкою власної навчальної діяльності студента розуміється осмислення ним свого ставлення до навчання та власного успіху в процесі засвоєння того чи іншого навчального матеріалу. Самоконтроль і самооцінка є компонентами навчальної діяльності студента, вони впливають на її ефективність, допомагаючи спланувати власну діяльність, здійснити прогнозування очікуваних результатів, певним чином скоригувати свої дії залежно від зміни умов, спрямованих на удосконалення знань студентів [5].

Для дослідження рівня самооцінки є безліч тестів та анкетувань, ми ж вирішили провести тестування на рівень самооцінки використовуючи тест Люшера.

Колірний тест Люшера - психологічний тест, розроблений доктором Максом Люшером. Колірна діагностика Люшера дозволяє виміряти психофізіологічний стан людини, її стресостійкість, активність і комунікативні здібності. Тест Люшера дозволяє визначити причини психологічного стресу, який може призвести до появи фізіологічних симптомів. Макс Люшер з'ясував, що сприйняття кольору об'єктивно і універсально для всіх, але індивідуальні переваги у виборі кольорів суб'єктивні. Ця відмінність дозволяє вимірювати суб'єктивні стани за допомогою тестових кольорів.

Характеристика кольорів (по Максу Люшеру) включає в себе 4 основних і 4 додаткових кольори. Основні:

№ 1 – синій. Символізує спокій, стан спокою, потребу у відпочинку, емоційну стабільність і задоволеність, душевну прихильність, гармонію. Особистісні характеристики кольору: чесність, справедливість, незворушність, доброта і сумлінність.

№ 2 – зелений. Символізує вольове зусилля, напругу і наполегливість, високий рівень домагань і самовпевненість, прагнення до самовираження, успіху і влади, діловитість, наполегливість і завзятість у досягненні цілей, упертість, енергійний захист своїх позицій. Самостійність, незворушність, черствість.

№ 3 – червоний. Символізує силу волі, активність, що доходить в ряді випадків до агресивності, прагнення до успіху через боротьбу, наступальність і владність, потребу діяти і

витрачати сили, лідерство та ініціативність, збудженість. Особистісні характеристики: чуйність, рішучість, енергійність, напруженість, дружелюбність, впевненість, товарицькість, дратівливість, привабливість, діяльність.

№ 4 – жовтий. Символізує активність, прагнення до спілкування і сприйнятливості до всього нового, оптимізм, радість і веселість, розслабленість і розкутість, оригінальність і прагнення до розширення своїх можливостей. До особистісних характеристик відносяться: балакучість, природність, відкритість, товарицькість, енергійність.

Додаткові кольори:

№ 5 – фіолетовий. Символічне значення: вразливість, емоційна виразність, чутливість, інтуїтивне розуміння, зачарованість і мрійливість, захоплення і фантазії. Особистісні характеристики: несправедливість, нещирість, егоїстичність, самотійність.

№ 6 – коричневий. Уособлює комфорт тілесних відчуттів, прагнення до затишку і спокою, фізичну легкість і сенсорну задоволеність. Для коричневого кольору були отримані такі особистісні характеристики, як поступливість, залежність, спокій, сумлінність і розслабленість.

№ 7 – чорний. Символізує в першу чергу заперечення, закінчення чого-небудь і відмову, зречення і неприйняття, протест проти чого – або кого-небудь. У граничній формі символізує небуття. Особистісні характеристики чорного кольору: непривабливість, мовчазність і замкнутість, упертість, егоїстичність, незалежність, ворожість.

№ 0 – сірий. Символізує нейтральність і “безбарвність”, неучасть, соціальну відгородженість, свободу від зобов’язань, невірноваженість, млявість і розслабленість, невпевненість, несамотійність і пасивність.

Для нашого дослідження було продумано ряд запитань, стосовно самооцінки, відповіді на які ми запропонували студентам давати за допомогою кольорів. Нами було опитано 35 рецензентів-магістрів, з різних факультетів. Пропонуємо вашій увазі запитання та результати відповідей студентів:

1. «З яким кольором ви асоціюєте свою самооцінку на першому курсі?» - червоний – 23,7%, синій – 19,23%, зелений – 19,23%, жовтий – 15,38%, сірий – 11,54%, інші кольори - 11,55%. Дані відповіді дають нам змогу зробити висновок, що більшість студентів прагнули до успіху через боротьбу, потребу діяти і витрачати сили, лідерство та ініціативність, збудженість, емоційну стабільність, душевну гармонію та прихильність, прагнення до спілкування, що може свідчити про нормальну адаптацію та адекватну самооцінку, з тенденцією до завищення, що на першому курсі є характерним для поведінки студентів, хоча прослідковується нейтральність і “безбарвність”, неучасть, соціальну відгородженість, свободу від зобов’язань, невірноваженість, що також є показником адаптації та соціалізації у навчальному закладі.

2. «З яким кольором ви асоціюєте свою самооцінку на сьогоднішній день?» - червоний – 26,92%, жовтий – 23,08%, зелений – 19,23%, чорний – 11,54%, фіолетовий – 7,69%, сірий – 3,85%, з даних результатів ми можемо констатувати, що переважає червоний, жовтий, зелений колір, що символізує силу волі, активність, що доходить в ряді випадків до агресивності, прагнення до успіху через боротьбу, наступальність і владність, потребу діяти і витрачати сили, лідерство та ініціативність, прагнення до спілкування і сприйнятливості до всього нового, оптимізм, радість і веселість, розслабленість і розкутість, оригінальність і прагнення до розширення своїх можливостей, що, на нашу думку, свідчить про адекватну самооцінку у 69,23% студентів. Але ми також бачимо збільшення додаткових кольорів, таких як фіолетовий, чорний, сірий, що характеризує студентів, як вразливих, емоційно виразних, інтуїтивно розуміючих, зачарованих і мрійливих, захоплених і фантазуючих але насторожує відсоток студентів, які обрали чорний колір, що може символізувати в першу чергу заперечення, закінчення чого-небудь і відмову, зречення і неприйняття, протест проти чого – або кого-небудь. Якщо розглядати особистісні характеристики чорного кольору то вони розглядаються як непривабливість, мовчазність і замкнутість, упертість, егоїстичність, незалежність, ворожість, що також може свідчити про занепокоєння до майбутнього, думки про неправильність вибору професії або хвилювання про працевлаштування, що також може свідчити про тенденцію до заниження самооцінки.

3. «З яким кольором ви асоціюєте своє майбутнє?» - найбільше відсотків набрали такі кольори - 30,77% - червоний, 23, 08% - зелений та 19,23% - жовтий колір, - що можна розглядати, як впевненість в собі, бажання добиватися успіху, самовпевненість та само реалізація, потреба в діях та удосконаленні. Менший відсоток отримали фіолетовий, сірий, чорний кольори – по 7, 69% та синій колір – 3,85%, томи ми робимо висновок, що більша кількість студентів задоволена становищем на сьогоднішній день та розглядає своє майбутнє оптимістично, що і засвідчує адекватну самооцінку.

Розробляючи дані запитання для використання тесту Люшера ми корегувалися тим, що відповідаючи на запитання студенти будуть більш чесними та щирими, хоча ми не можемо даний тест взяти за основу дослідження, тому для підтвердження ми використали опитувальник «Визначення загальної самооцінки» [6], який включає в себе 32 твердження, згідно яких можливі п'ять варіантів відповідей, кожен з яких кодується балами за схемою: дуже часто – 4 бали; часто – 3 бали; інколи – 2 бали; рідко – 1 бал; ніколи – 0 балів.

Для виявлення рівня самооцінки потрібно підсумувати бали за всіма 32 судженнями. Сума балів: від 0 до 25 – свідчить про високий рівень самооцінки, за якого людина, як правило, не обтяжена «комплексом неповноцінності», правильно реагує на зауваження і рідко піддає сумніву власні дії; від 26 до 45 – свідчить про середній рівень самооцінки, коли людина рідко страждає від «комплексу неповноцінності» й лише іноді намагається підлаштуватися під думку інших; від 46 до 128 – вказує на низький рівень самооцінки, за якого людина болісно сприймає критичні зауваження на свою адресу, намагається завжди зважати на думку інших і часто страждає від «комплексу неповноцінності».

Дане дослідження дало нам такі результати – з високою самооцінкою тест виявив 3,85% студентів, середній рівень самооцінки у 30,77% респондентів, 65,38% опитуваних має низьку самооцінку, що є на 34,6% відсотки більше, ніж за тестом Люшера. Можливо, відповіді на запитання по опитувальнику біль спонукали до роздумів.

Причиною заниження самооцінки у студентів на сьогоднішній день, ми вбачаємо, в невідповідності соціального статусу молодої людини, її фінансове забезпечення відіграють одну з провідних ролей, а оцінювання одногрупниками, які на період навчання є основним колом формування студента як особистості, також впливають на самооцінку. Самостійно студентові важко визначити правильність своїх намірів чи поведінки не говорячи про позитивний намір зміни себе на краще. Студенти із завищеною самооцінкою можуть бути провокаторами конфліктів, а студенти із заниженою самооцінкою можуть опинитися в ролі жертви, що буде створювати негативні умови під час навчально-виховного процесу та по закінченню вищого навчального закладу.

Висновки

Отже, ми розглядаємо самооцінку як важливий фактор у формуванні особистості студента та його удосконалення, як фахівця. Соціум який оточує молоду людину, економічні проблеми, неузгодженість бажання з професійним вибором, закінчення вищого навчального закладу та підготовка до самостійного дорослого життя та ще ряд факторів може призводити до заниження самооцінки, особливо у студентів по закінченню ВНЗ, що і показали в наших дослідженнях опитування та тестування. Дані тести бажано проводити як кураторам на перших курсах, так і по закінченню навчального закладу. Адже, для формування конкурентоспроможного фахівця, метою вищого навчального закладу має бути забезпечення не лише професійних вмінь та навичок, а також психологічного здоров'я випускників, що і буде забезпечувати гарні професійні результати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Боришевський М.Й. Особистість у вимірах самосвідомості / М.Й. Боришевський. – Суми: Еллада, 2012. – 608 с.
2. Пастухова М.В. Теоретические аспекты психологического изучения самооценки личности / М.В. Пастухова // Известия Самарского научного центра Российской академии наук. Т. 12. – 2010. – № 5. – С. 460–462.
3. Хорни К. Невроз и личностный рост. Борьба за самореализацию / К. Хорни. – СПб., 1997. – 316 с.
4. Музика О.Л. Самооцінка і розвиток творчих здібностей / О.Л.Музика, І.С. Загорська. – Житомир, 2007. – 168 с.

5. Мамон О. В. Формування адекватної самооцінки студентів у процесі колективної роботи з Інтернет-ресурсами / О. В. Мамон // Педагогічний дискурс. - 2012. - Вип. 12. - С. 208-213. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/0peddysk_2012_12_48.
6. Современная энциклопедия психологических тестов / Сост. В.Ю.Лившиц– Донецк: ООО ПКФ «БАО», 2004. –С.24-26.

Анастасія Олександрівна Слободянюк – студент групи ТЗД-17м, Інститут екологічної безпеки та моніторингу довкілля, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: nastyaslobodyanyuk@gmail.com.

Науковий керівник: Гречановська Олена Володимирівна — доцент, кандидат педагогічних наук кафедра філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця stellamondo05@gmail.com

Anastasiia O. Slobodianiuk – the student of group TZD-17m, Institute of Environmental Security and Environmental Monitoring, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Supervisor: Grechanovska Olena V. - associate professor, candidate of pedagogical sciences, Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsya stellamondo05@gmail.com

ВПЛИВ ПОЗАУРОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті проаналізовано структуру, процес та проблеми організації позаурочної діяльності студентів; розглянуто сучасний підхід до позаурочної діяльності у ВНЗ та функціональні обов'язки куратора у виховному процесі ВНЗ.

Ключові слова: куратор, функції куратора, позаурочна діяльність, виховна робота.

Abstract

The article analyzes the structure, process and problems of organizing extra-curricular activities of students; contemporary approach to extra-curricular activities at higher educational institutions and functional duties of the curator in the educational process of higher educational institutions are considered.

Keywords: curator, curator functions, extra-curricular activity, educational work.

Вступ

В наш час діяльність ВНЗ забезпечує не лише навчальний процес, а й забезпечує організацію позаурочної діяльності, яка відіграє значну роль у формуванні особистості і становленні професійних якостей майбутнього фахівця. Ми беремо до уваги не лише здобуття певних знань та умінь, що впливають на формування професійної діяльності майбутнього фахівця, але й реалізацію його внутрішнього я, що розкривається здебільшого у процесі позаурочної діяльності.

Виклад основного матеріалу

Позаурочна робота в ВНЗ складається в основному з трьох компонентів: позаурочної діяльності студентів, позаурочної роботи викладачів зі студентами, системи управління позаурочною діяльністю. Вона є суттєвим елементом образу життя студентів, професійної діяльності викладачів і керівників навчального закладу. Для освітнього закладу позаурочна діяльність - частина виконуваних ним функцій. Її специфіка пов'язана з тим, що вона здійснюється у вільний від навчання і задоволення потреб час, коли студент за власним вибором визначає той або інший вид занять [1].

Сучасні проблеми, протиріччя, пов'язані з позаурочною діяльністю у ВНЗ, ставлення до неї студентства були виявлені в ході досліджень в Вінницькому національному технічному університеті. Як показують дослідження останніх років, сучасної студентської молоді властиво, і зокрема, зводити виховну роботу до різних культурно-розважальних, дозвільних форм спілкування. Студенти вважають виховання в процесі позаурочної діяльності у вищому навчальному закладі за потрібне і важливе, проте до спеціальних заходів ставляться насторожено, сумніваючись в їх необхідності [2,6,7].

На думку студентів, про позаурочну діяльність протягом всього адаптаційного періоду студента у ВНЗ: від початку до його завершення на 4-5 курсі, коли складаються певні уявлення, ціннісні переваги, актуалізуються професійні інтереси і перспективні життєві плани.

Про стан позаурочної роботи в університеті можна судити по проблемах студентства. Важливе місце серед них займають проблеми матеріального становища, нестача коштів, відсутність можливості підробляти, нецікаве студентське життя на факультеті (інституті) і в гуртожитку, брак вільного часу, недружні стосунки в групі та ін. Таким чином, на тлі гострих для більшості студентів економічних, матеріальних проблем питання організації позаурочної діяльності, студентського дозвілля займають не високі позиції [5].

В оцінках стану позаурочної діяльності у вищому навчальному закладі, на факультетах проглядається прямий зв'язок з рівнем інформованості про студентське життя, про активність тієї чи іншої організації. Відсутність відповідної інформації, природно, відображається на задоволеності студентів станом виховної (позаурочної) діяльності, що показано роботою студентських громадських організацій, а також підрозділів і служб, професійно відповідальних за цю роботу. Ймовірно, тому половина опитаних не змогла оцінити організацію соціокультурної діяльності.

Студенти дізнаються про життя в ВНЗ, на факультетах, головним чином, в результаті спілкування один з одним, завдяки особистій спостережливості, з оголошень у деканатів, кафедр, інформації на рекламних щитах в холах, вестибюлях, з розмов з викладачами, з стінгазет, плакатів, з бесід з керівниками факультетів (інститутів) та соціальних мереж. Точно так само розподіляються думки по курсам навчання. Провідне значення в інформуванні студентів про життя в вузі, таким чином, зберігає міжособистісне відношення. Відображаючи досить значні в студентському середовищі масштаби даного каналу комунікації, ця тенденція має негативне значення в сенсі критеріїв достовірності, повноти і об'єктивності інформації, що передається.

Рівень поінформованості про студентське життя диференціюється в залежності від курсу, а також ролі і ступеня активності тієї чи іншої організації у позаурочній діяльності. Практично не поінформовані про життя в ВНЗ студенти першого курсу (незалежно від факультету); абсолютна більшість їх не володіє достатнім обсягом інформації про більшість студентських організацій (хоча і провчилися півроку). Найбільше обізнані про діяльність студентських груп, спортивних секцій, студентського профкому, що мають певні традиції, досвід, визнання, що використовують різні засоби і форми інформування про свою роботу. Ці результати підтверджуються оцінками задоволеності студентства ступенем включеності студентських організацій у позаурочну, соціокультурну діяльність.

У зв'язку з цим цікаві думки студентів щодо суб'єктів виховної роботи у ВНЗ, про тих, хто може і повинен займатися організацією цієї діяльності, про те, якою є готовність самих студентів брати участь в ній. Мабуть, ослаблення виховного процесу у ВНЗ, відсутність інформації закономірно відбивається в думках студентів. У цих умовах головними організаторами поза навчальної, соціокультурної діяльності більшість студентів вважають "самих себе". На другому місці - куратори груп, на третьому - викладачі, на четвертому - п'ятому місцях одночасно - профспілкова організація студентів та студентський клуб. Саме схильність студентської молоді співвідносити позанавчальну роботу, в першу чергу, з рекреаційною діяльністю, а всю виховну роботу - з неприйнятним "навчанням", а також високий рівень незадоволеності станом соціокультурної дозвільної діяльності у ВНЗ дозволяють інтерпретувати виявлене як претензії студентства на самоорганізацію в цій сфері. У цих настроях можна углядіти природну потребу молоді в самоорганізації, активізації самодіяльної творчості в культурно-масовій сфері, система організації якої була порушена в ході реформування вищої освіти. Тим самим результати дослідження підтверджують необхідність створення сприятливої атмосфери для самостійної інноваційної діяльності самих студентів в сфері вільного часу, що перетворює їх в суб'єктів власного і суспільного життя, поряд зі створенням об'єктивних умов для духовного зростання особистості, для формування ціннісних орієнтацій студентської молоді. Ось чому оптимізм вселяє той факт, що більша частина готова взяти участь у студентському житті на факультеті і в ВНЗ.

Однак ентузіазм студентів зрозуміло зменшується до третього курсу: тут претендують на заголовну роль у позаурочній соціокультурній діяльності менше, ніж на I курсі, майже в 1,5 рази. Дана тенденція відображає динаміку процесу адаптації студентів до вузівського середовища. Разом з тим, саме серед третьокурсників найбільше студентів, стурбованих проблемами організації в позаурочному часі в стінах ВНЗ, незадоволених умовами і можливостями самореалізації у позаурочній діяльності. Причому більшу незадоволеність висловлюють юнаки, ніж дівчата. Деякі дослідники схильні бачити в таких орієнтаціях третьокурсників прояв тенденції прагматичного підходу до студентських років: використовувати час навчання у ВНЗ з більшою користю для набуття життєво важливих умінь і навичок [3]. Все це об'єктивно підвищує значущість позаурочної роботи, актуалізує її відповідну переорієнтацію.

Разом з тим простежується певна суперечність в розумінні студентами змісту виховання, важливих, за їхніми оцінками, напрямків виховної роботи та пропонувані форм їх здійснення. На думку студентів, виховна робота повинна бути спрямована, в першу чергу, на формування професійної етики майбутнього фахівця, правове виховання студентів, виховання у них елементарної культури спілкування, економічне виховання [2,7].

У студентських орієнтаціях, з одного боку, знаходить відображення особистісне суб'єктивне сприйняття якості професіоналізму, підготовки майбутнього спеціаліста в ВНЗ. З іншого боку, вони побічно відображають зміни в складних і суперечливих процесах професійної підготовки, професійного самовизначення студентства в умовах формування ринку. Крім того, зазначені студентами пріоритети в спрямованості виховного впливу можуть бути розглянуті як модель діяльності по формуванню затребуваних сьогодні якостей сучасного молодого фахівця. Однак виділені студентами як пріоритетні напрямки виховної діяльності можуть бути, на їхню думку, реалізовані за допомогою популярних дискотек, ігор КВН, екскурсій, туристичних поїздок, традиційних студентських міжвузівських, міжфакультетських свят, спортивних заходів та ін. Слід

надавати перевагу, таким чином, розважальним видам діяльності, і менш популярні креативні, творчі; більш того, багато запропонованим форм роботи неадекватні цілям і змісту окремих напрямлень виховного процесу у ВНЗ.

Сучасний підхід до виховної (позаурочної) діяльності передбачає врахування специфіки всіх напрямків виховання, реалізації в рамках кожного з них єдиної, цілісної установки на громадянськість фахівця. У зв'язку з цим на увагу заслуговує те значення, яке студентство надає інституту кураторства і кураторам, як організаторам виховної (позаурочної) роботи у вузі. Нагадаємо, що в ієрархії суб'єктів цієї діяльності куратори займають друге місце. Абсолютна більшість студентів незалежно від курсу навчання та факультету (інституту) заявляють про необхідність куратора академічної групи. Особливі надії на кураторів, на їх допомогу в процесі адаптації до нового студентського життя покладають першокурсники. Певною мірою в цьому позначається ще сильніше вплив факторів, зокрема, патерналістських очікувань старшокласників.

Функціональні обов'язки куратора за ступенем значущості виглядає наступним чином. Видно, що студенти на перший план виштовхують ті функції куратора, які стосуються перш за все організації заходів, спрямованих на внутрішнє згуртування студентської групи, проведення культурно-просвітницької роботи в їх середовищі. Питання, які стосуються навчального процесу, участі молоді в науково-дослідній роботі, і пов'язані з ними кураторські функції в уявленнях студентів, відходять на другий план.

Студенти критичні в оцінках сформованої практики кураторства. Так, студенти відзначають, що куратор їх групи в позаурочний час з ними зовсім не спілкується; нарікають на те, що куратор зустрічається з групою 1-2 рази на місяць. Лише мала кількість кураторів, на думки студентів, зустрічаються з групою кілька разів на тиждень. У тих групах, де куратори практично не з'являються, найбільше і потребують їх.

Лише малий відсоток студентів отримують інформацію про студентське життя в ВНЗ від куратора. Серед тих, хто спілкується з кураторами щодо навчання регулярно, звертаються до них з питань навчання, незначна кількість - з питань організації дозвілля та адміністративних питань; а середня не звертаються ні з якими питаннями.

Як показує практика, спілкування викладачів-кураторів та студентів може виступити умовою успішної адаптаційної і виховної діяльності, важливим навчальним і виховним фактором. Куратор повинен стати старшим товаришем і щирим наставником. Саме залучення викладача і студента до загальної професії сприяє формуванню почуття професійної спільності, зняттю вікового бар'єру, заміні суб'єкт-об'єктних відносин відносинами співпраці [1,3].

У плані надання допомоги у вирішенні життєво важливих проблем університету особливо цікавою є ідея створення опікунської ради, яка, буде складатися переважно з батьків студентів, випускників, а також людей, які бажають і готові допомогти в організації роботи ВНЗ.

Висновок

Отже, проаналізований нами процес позаурочної діяльності, показав, що тією чи іншою мірою студенти потребують підтримки своїх кураторів та викладачів.

Ідея формування нової генерації висококваліфікованих професіоналів з інноваційним, творчим типом мислення, гуманістичним світобаченням, розвиненою світоглядною культурою є сьогодні стратегічним орієнтиром розвитку освіти.

Позаурочна діяльність повинна створювати особливе середовище, у якому відбувається саморозвиток, та професійне самовдосконалення особистості, реалізація її природних задатків та творчих здібностей. Потреби майбутнього фахівця задовольняються в процесі позаурочної діяльності як форми свідомого, цілеспрямованого, активного ставлення до науки та мистецтва, до самого себе.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гриценко Л.И. Теория и методика воспитания: личностно-социальный подход: Учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / Лариса Ивановна Гриценко. – 2-е изд., стер. – М.: „Академия”, 2008. – 240 с.
2. Гриценко Н.А. Формування просоціальних особистісних смислів студентської молоді у позанавчальній діяльності: дис. ...канд. пед. наук: 13.00.05 «соціальна педагогіка» / Надія Анатоліївна Гриценко. – Луганськ, ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2009. – 269 с.
3. Кульневич С.В. О научно-педагогической грамотности / Сергей Владимирович Кульневич // Педагогика. – 2000. – № 6. – С.23 -29

4. Шехавцова С.О. Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови у позанавчальній діяльності університету: дис. ...канд. пед. наук : 13.00.04 / Шехавцова Світлана Олександрівна. – Луганськ, 2009. – 223 с.
5. Яремчук Н.Я. Підготовка студентів класичного університету до виховної діяльності у загальноосвітній школі: Дис. ...канд. пед. наук: 13.00.04 / Яремчук Наталія Ярославівна. – Вінниця, 2007. – 189 с.
6. Винтин И. А. Организация воспитательной работы в вузе во внеучебное время / И. А. Винтин // Педагогика. – 2004. – № 9. – С. 58-64.
7. Голованчук Л. П. Шляхи подолання негативних етнокультурних стереотипів у процесі формування соціолінгвістичної компетенції в учнів середніх навчальних закладів / Л. П. Голованчук // Іноземні мови. – 2007. – № 1. – С. 10-13.
8. Зимняя И.А. Педагогическая психология : учебник [для высш. учебн. завед.] / Ирина Алексеевна Зимняя. – М. : Логос, 2002. – 384 с.

Альона Володимирівна Наконечна – студентка групи БМА-17мн, факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: ram13b.nakonechna@gmail.com.

Науковий керівник: Олена Володимирівна Гречановська - доцент, кандидат педагогічних наук, кафедра філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: stellamondo05@gmail.com.

Alyona V. Nakonechnaya - student of the group BMA-17mn, Departament of Infocommunications, Radio Electronics and Nanosystems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: ram13b.nakonechna@gmail.com.

Supervisor: Olena V. Grychanovska - assistant professor, candidate of pedagogical sciences, Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: stellamondo05@gmail.com.

МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА ТА ЇЇ РОЛЬ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ

Вінницький національний технічний університет

Анотація.

В статті розглядається роль музейної педагогіки в професійному становленні майбутніх інженерів, розкривається сутність поняття «музейна педагогіка», описується робота Культурно-мистецького та просвітницького центру Вінницького національного технічного університету, інформується про творчість вінницького художника О. Довбошука.

Ключові слова: музей; музейна педагогіка; художник; Культурно-мистецький та просвітницький центр.

Abstract.

The article examines the role of museum pedagogy in the professional development of future engineers, reveals the essence of the concept of "museum pedagogy", describes the work of the Cultural-artistic and educational center of Vinnytsia National Technical University, informs about the work of the Vinnytsia artist O. Dovboschuk.

Keywords: museum; museum pedagogy; artist; Cultural and artistic and educational center.

Вступ

На сьогоднішньому етапі розвитку вищої освіти існує багато проблематичних питань у навчально-виховному процесі майбутніх інженерів, який має формувати не лише професійні якості, а й світогляд, ідеологію та культурний рівень молоді людини. Євроінтеграція та конкурентоспроможність майбутніх фахівців спонукає до поглиблення та розвитку культурологічних знань, які нададуть змогу майбутнім професіоналам орієнтуватися в полікультурному просторі. Особливо важливо це на сьогоднішньому етапі формування вищої освіти, коли через вплив масової культури, субкультури, Інтернету, засобів масової інформації і т.п., не завжди може вірно для себе обирати інформацію культурологічного напрямку. Багато молодих людей навіть не цікавляться культурою власного народу, що призводить до втрати національної ідентифікації та духовного зuboжіння. Ми вважаємо, що музейна педагогіка допоможе молоді пройти важливий етап у розумінні культури через засоби мистецтва та познайомити з культурою власного народу під час навчання у технічних ВНЗ.

Виклад основного матеріалу

Одним із основних засобів зображення видимого світу в образотворчому мистецтві є живопис, знайомство з яким проходить, в основному, в музеях.

В сучасному трактуванні «музей» (у перекладі з грецької мови – храм муз) – науково – дослідницька чи науково – просвітницька установа, що здійснює комплектування, зберігання, вивчення і популяризацію пам'яток історії, матеріальної і духовної культури. Існують такі типи музеїв: науково – просвітницькі, дослідницькі, навчальні. Профілі: історичні, технічні, природничо – наукові, мистецтвознавчі, літературні, а також: меморіальні, комплексні, краєзнавчі тощо. Музей – це не лише місце зберігання великих мистецьких колекцій, а й науковий заклад, центр поширення знань, в якому зберігаються архіви, довідкова документація, наукова література. [1, с. 68].

З основних напрямків музейної діяльності особливо визначається його наукова, експозиційна та освітньо-виховна діяльність.

Сьогодні не всі розуміють актуальність культурно-естетичного виховання молоді і ролі музеїв в цьому вихованні. На даний момент склалася парадоксальна ситуація: молодь втрачає соціальні ідеали, знижується загальний культурно-освітній рівень населення і саме в цій ситуації підвищується

роль освіти і культури у вихованні підростаючого покоління. Але як би ми не намагалися робити вигляд, що нічого не відбувається, ситуацію не можна не помітити: саме студент сьогодні рідко заходить до музею [2].

Поняття «музейна педагогіка» сформульовано і введено в науковий обіг на початку ХХ століття в Німеччині. Це нововведення було пов'язане з іменами таких дослідників як А. Ліхтварк, А. Рехвейном, Г. Фройденталь. У 1913 році на конференції «Музей як освітній і виховний заклад» А. Ліхтварк першим сформулював ідеї про освітній призначення музею і запропонував новий підхід до відвідувача як учаснику діалогу. Термін «музейна педагогіка» послужив для позначення нової наукової дисципліни, яка виникла на стику музеєзнавства, педагогіки і психології.

Вагомий внесок у дослідження проблеми зв'язку музеїв з навчальними закладами здійснили такі вчені як Т. Белофастова, Т. Галкіна, І. Медведєва, Є. Мастєніца, Н. Пусєпліна, Г. Снагощенко, Б. Столяров, Субботіна, С. Троянська, Л. Шляхті та ін.

Про необхідність використання музейної педагогіки писали К. Ушинський, П. Каптерев, П. Блонський, С. Шацький, які вважали, що саме в тимчасовому предметно-просторовому середовищі музею здійснюється трансляція духовного, культурного досвіду, накопиченого людством за багато століть свого існування.

Музейна педагогіка — галузь діяльності, що здійснює передачу культурного досвіду на основі міждисциплінарного та поліхудожнього підходу через педагогічний процес в умовах музейного середовища [3].

Впровадження музейної педагогіки в навчально-виховний процес відбувається у Вінницькому національному технічному університеті. Тому, в 1990 році у Вінницькому політехнічному інституті, за ідеєю кандидата філософських наук, професора Буяльської Тамари Болєславівни, вперше серед технічних вищих навчальних закладів України було створено культурно-художній центр (ЦК і ВС), який на сьогодні має назву Культурно-мистецький та просвітницький центр, як учбово-методичну базу для викладання дисциплін гуманітарного циклу. Відомо, що характер і зміст навчального процесу в технічному ВНЗ значною мірою підпорядкований завданням вузької спеціалізації, не в змозі забезпечити інтелектуально-духовних потреб особистості, формування належного рівня культури, творення технічної інтелігенції.

В 1990 році була створена навчально-художня лабораторія «Подільське сучасне мистецтво», в якій експонуються роботи професійних художників, художників аматорів, майстрів декоративно-ужиткового мистецтва. Лабораторія має дві зали реалістичного напрямку, де в першій залі представлені живописні твори, які виконані в різних жанрах та за допомогою різноманітних матеріалів, що використовуються в художній справі та друга зала, де експонуються роботи майстрів декоративно-ужиткового мистецтва, які захоплюють своєю різноманітністю та різнонаправленістю. Робота навчальних лабораторій у Вінницькому національному технічному університеті також намагається впроваджувати ідеї музейної педагогіки в навчально-виховний процес для покращення знань з української культури.

Культурно-мистецький та просвітницький центр експонує роботи багатьох українських і, в тому числі, вінницьких художників. Особливу увагу ми хочемо приділити роботам вінницького художника, Члена Вінницької обласної організації Національної спілки художників України з 2012 року Олега Карповичу Довбошуку. Про цього художника член Національної спілки письменників Григор Мовчанок сказав так: «Олег Довбошук творить з уяви, мрій та вражень. Є у нього й картини, в яких домінують і реальні предмети: будівлі, дерева, красвиди, але і ті виступають на полотні після образного переосмислення. Ще у 80-х роках він здивував своїх шанувальників скромними за кількістю, зате глибокими за художнім виміром картинами із своєрідним проникненням у світ гармонії і краси, зосередженості і тиші.»

Картини Олега Карповича Довбошука є і в колекції нашого музею. Народився художник в 1942 р. на Вінниччині. Довгий час працював художником-оформлювачем. Учасник багатьох обласних, республіканських виставок та живописно-графічних пленерів.

Олег Довбошук працює в жанрі олійного живопису та графіки. Його картини «Осіні морок», «Спогади дитинства», виконані темперою на полотні, не лише хвилюють уяву студентів своїм виконанням, приваблюють своїм «бархатним», насиченим тоном але й дають змогу зрозуміти тонкощі робіт темперою, труднощі якої полягають в її швидкому висиханні, в незмивності, що ускладнює внесення правок. Знайомство з роботами цього художника дає змогу розвивати уяву та

креативність, пізнавати культурний спадок українського народу, що так необхідно в удосконаленні професійних знань.

Висновок

Отже, впровадження музейної педагогіки в навчально-виховний процес вищих технічних закладів є важливим та необхідним для покращення знань з вітчизняної культури, виховання естетичних смаків у молоді та вміння споглядати твори мистецтва, розвиває креативний погляд не лише в особистому, а й в професійному напрямку. Такі знання дають коротку інформацію яка несе в собі відповідний рівень знань, поглиблює раніше набуті культурологічні знання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Яременко Н. В. Дозвіллезнавство: навчальний посібник. – Фастів: «Поліфаст», 2007. – 460 с.
2. Класова О.А. «Сучасні форми масової науково-освітньої роботи меморіальних музеїв» http://www.artmuzeum.kr.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=88&Itemid=53
3. Ласкій І. Курс «Музейна педагогіка»: особливості взаємодії школи й музею// Мистецтво та освіта. — 2009. — № 3. — с. 27

Світлана Валентинівна Рикова - завідувач лабораторіями культурно просвітницького центру Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, Україна

Svetlana Valentina Rykova - Head of Laboratories of the Cultural Education Center of Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, Ukraine

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА ОСНОВІ МЕТОДІВ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено методику проведення тренінгу для розвитку критичного мислення у молоді, що побудований на основі методів неформальної освіти.

Ключові слова: критичне мислення, тренінг, неформальна освіта, педагогіка.

Abstract

The method of training for development of critical thinking in young people, which is based on non-formal education methods was researched.

Keywords: critical thinking, training, non-formal education, pedagogics.

Вступ

У сучасному середовищі, де рівень доступу до будь-яких інформаційних ресурсів є досить високим і щоденний об'єм інформації, що опрацьовує людський мозок, зростає у геометричній прогресії, люди часто відчувають надлишок інформації. Для прикладу, деякі експерти стверджують, що, на основі інформації навколо, за день у людини генерується близько 70000 думок [1]. З ними, відповідно, формуються і висновки, а на основі висновків, що з'являються у невідфільтрованій гущі інформації, формується і сучасна особистість. Тому в даних реаліях досить важливим навиком для людей є вміння правильно працювати з інформацією, вміти її аналізувати, синтезувати, концентруватись тощо, тобто володіти компетенціями критичного мислення. Розглядаючи критичне мислення через призму педагогіки, варто зауважити, що вміння критично мислити – це навичка, яку неможливо розвинути в рамках традиційних лекцій чи презентацій. Про компетенції критичного мислення мало просто знати, його потрібно тренувати та розвивати.

Метою статті є дослідження проблеми розвитку критичного мислення за допомогою методів неформальної освіти.

Основна частина

Розглянемо сутність та зміст одного з методів неформальної освіти – тренінгового заняття.

Для втілення комплексного освітнього заняття для молоді, що сприятиме розвитку компетенцій критичного мислення, для початку потрібно сформулювати основні цілі заняття. Тренінг повинен зацікавити цільову аудиторію темою критичного мислення, надати можливість оцінити учасникам свій рівень критичного мислення, надати базові знання про компетенції критичного мислення та розвинути вміння критично мислити.

Наступним кроком, перед формуванням програми, є визначення цільової аудиторії – школярі та студенти віком від 16 до 20 років. Орієнтуючись на поставлені цілі та цільову аудиторію, пропонується програма тренінгу.

Перший етап – знайомство – має на меті закласти вільну та безпосередню атмосферу в аудиторії та забезпечити комфорт для переважної частини учасників. Він має вступний характер, у якому модератор лаконічно анонсує хід тренінгу та проводить інтерактивне знайомство [1]. Таким чином, кожен учасник має поспілкуватись зі всіма іншими, в результаті чого поступово зменшуються бар'єри у спілкуванні, що сприятиме успішному ходу заняття. Також, під час інтерактивного знайомства в ігровій формі, застосовується логіка, формування висновків, на основі спостереження, виявлення факту, що перше враження та зовнішність здійснюють великий вплив на думку про людину, проте часто є хибними. Дана вправа включає в себе базові принципи критичного мислення та показує необхідність володіння компетенціями критичного мислення, що зацікавить на вмотивує учасників на активну участь у тренінгу [1]. Після даної вправи, в учасників буде можливість висловити очікування від заходу, розповісти більше про себе та спільно сформулювати правила проведення тренінгу.

Другий етап – поняття критичного мислення – має на меті досягнення спільної точки розуміння поняття, якому присвячений захід. Будь-які знання закріплюються та зберігаються у пам'яті набагато успішніше, коли учасники відкривають ці знання на власному досвіді, формулюючи поняття власноруч. З цією метою, рекомендується використовувати метод формулювання поняття критичного мислення в інтерактивній формі. Пропонується усім учасникам розбитися по групам, кожній групі видається по 8 слів, 6 з яких належать до поняття критичного мислення, а 2 – не належать. Учасникам ставиться завдання сформулювати поняття критичного мислення та зобразити його у вигляді малюнка/схеми, аргументуючи кожне слово, чому воно відноситься або не відноситься до поняття критичного мислення. З результатами своєї роботи всі групи мають виступити та презентувати своє бачення поняття, відповідаючи на питання та зауваження модератора та інших учасників. Таким чином, вся аудиторія матиме спільне бачення поняття критичного мислення.

Третій етап – перевірка рівня критичного мислення. Даний етап включає в себе гру-провокацію, де модератор, шляхом маніпуляцій провокує учасників на хибні висновки та дії, та тест на визначення рівня критичного мислення, розроблений у формі, адаптований для молоді [2]. На даному етапі учасники розуміють актуальність володіння та застосування компетенцій критичного мислення.

Четвертий етап – компетенції критичного мислення. На даному етапі пропонується презентація, що, шляхом приведення прикладів, пояснює, як працюють компетенції критичного мислення. Пропонується розглянути такі з них: вміння розпізнати проблему, вміння спостерігати та слухати, вміння опрацьовувати різні джерела інформації, вміння ставити питання, вміння розрізняти факти та міркування, вміння розрізняти маніпуляції, вміння мислити логічно, вміння приймати рішення [3].

П'ятий етап – закріплення інформації. Даний етап має на меті одразу ж після теорії потренувати та застосувати вміння критично мислити. Учасникам пропонується, на основі прочитаної модератором життєвої ситуації виділити і розрізнити факти, міркування, емоції, мотиви та підтексти. Так учасники зрозуміють, як багато чинників впливають на їх щоденні рішення і як можна уникнути маніпуляцій. Після даної вправи учасникам пропонується розділитись на команди та пройти квест, кожен етап з якого містить у собі завдання на тренування вищеперерахованих компетенцій.

Останній етап – підведення підсумків – має на меті аналіз користі проведеного заняття. Кожен з учасників матиме змогу висловити своє враження, надати конструктивну критику та поради, як краще можливо висвітлити дану тему.

Висновки

Встановлено, що застосування методів неформальної освіти, дозволяє підвищити зацікавленість молоді у розвитку компетенцій критичного мислення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Пометун Є. І. Критическое мышление для всех / Є. І. Пометун // Видавничий дім «Освіта», 2012. – 192 с.
2. Болтівець С.І. Андрагогіка як вчення про удосконалення дорослої людини / С.І. Болтівець // Післядипломна освіта в Україні. – 2001. – № 1. – С. 47-49.
3. Алексеева А. В. Застосування тренінгових технологій у процесі підвищення професійної конкурентоздатності особистості / А. В. Алексеева // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – № 9. – С. 34-42.

Чайковська Янна В'ячеславівна – студентка групи УБ-17мі, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: ua.yenn96@gmail.com

Науковий керівник: **Прищак Микола Дем'янович** – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: m_pryschak@ukr.net

Chaikovska Yanna V. – student UB-17m, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : ua.yenn96@gmail.com

Supervisor: **Nicholas Pryschak Demyanovich** – Cand. Sc. (Eng), Assistant Professor of Building Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University. Vinnytsia, e-mail: m_pryschak@ukr.net

ВПЛИВ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАЛІКІВ ТА ЕКЗАМЕНІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація.

У статті проаналізовано психолого-педагогічні проблеми, які існують під час проведення заліків та екзаменів у вищій школі. Розглянуті і охарактеризовані етапи організації проведення екзаменів та заліків, психолого-педагогічні труднощі, які виникають у студентів під час поточної перевірки навчальних досягнень та при складанні екзаменаційної сесії.

Ключові слова: форми контролю, екзаменаційна сесія, психологічні та педагогічні проблеми

Abstract.

The article analyzes the psychological and pedagogical problems that exist during the course of examinations and examinations in higher education. The stages of organization of examinations and tests, psychological and pedagogical difficulties that arise from students during the current examination of educational achievements and during the preparation of the examination session are considered and described.

Keywords: forms of control, examination session, psychological and pedagogical problems

Вступ.

Стрімкий розвиток освітньої сфери у ХХІ столітті супроводжується кардинальними змінами у діяльності ВНЗ з питань навчання та виховання студентів. Одними з найважливіших форм контролю за освоєнням студентами навчальних дисциплін є поточні семінарські заняття, практикуми, колоквиуми, заліки та екзамени. З огляду на те, що питання підвищення якості освіти в Україні прямо залежить від рівня проведення сесійного періоду, психолого-педагогічні проблеми при складанні екзаменів та заліків набувають пріоритетного значення.

Виклад основного матеріалу.

Контроль за успішністю студентів є однією з основних ланок навчально-виховної діяльності вищих навчальних закладів в Україні. Ключовою складовою процесу оцінювання навчальних здобутків студентства вищої школи є курсові екзамени і заліки, які проводяться відповідно до "Положення про курсові екзамени і заліки у вищих навчальних закладах України". У цьому документі, зокрема, сказано, що курсові екзамени з усієї дисципліни або її частини передбачають мету оцінити роботу студента за курс (семестр), одержані теоретичні знання, їх міцність, розвиток творчого мислення, оволодіння навичками самостійної роботи, вміння синтезувати набуті знання й застосовувати їх у розв'язанні практичних завдань.[1]

В методичній літературі педагоги та психологи виділяють наступні етапи організації проведення екзаменів та заліків протягом сесії:

1. Підготовчий етап, що передбачає організацію навчального процесу відповідно до встановлених державою вимог; створення необхідних умов для здійснення контролю за освітньою діяльністю.
2. Організаційний етап, що включає проведення консультацій з питань, які стосуються підготовки чи проведення заліків
3. Практичний етап на якому відбувається безпосереднє проведення екзаменів та заліків за відпрацьованою раніше програмою.
4. Узагальнювальний етап на якому підводяться підсумки іспиту, визначаються сильні та слабкі сторони у підготовці студентів

Незважаючи на законодавче регулювання у результаті проведення різноманітних форм контролю виникають певні труднощі.

На думку науковця Б. Ананєва, відповіді студента на іспиті, з позиції психічного розвитку особистості, можуть супроводжуватися наступними станами психіки :

1. підвищена напруженість;
2. перезбудження;
3. апатія і перевтома
4. здорова тривожність; [2]

Причини психолого-педагогічних труднощів.

1. Формат проведення екзамену та метод оцінювання знань.

- викладачі змінюють оголошену раніше програму (перелік тем, питань), за якою повинен проводитися залік, іспит;
- додаткові питання, поставлені викладачем, часто спрямовані не на уточнення відповіді, не на допомогу студенту у відтворенні отриманої у ході навчання інформації, а на те, щоб завести його у глухий кут, тим самими демонструючи свою перевагу над студентом;

2. Конфлікт інтересів.

- суперечність між особистими інтересами студента та службовими повноваженнями викладача;
- особисті чи родинні зв'язки впливають на оцінювання при іспиті, які формують негативний імідж закладу та погіршують психологічний клімат в колективі;
- професійна некомпетентність

3. Ставлення педагога до студентів: особисті переконання викладача щодо низького рівня знань вихованців є негативними, що впливає на незалежність їх оцінювання.

Контроль і екзамени прямо пов'язані з повторенням, яке К. Ушинський називав однією з необхідних умов гарного викладання. Контроль повинен стимулювати повторення засвоєного раніше так, щоб нове будувалося на старому. При річному екзамені, як вважав педагог, необхідно контролювати і все, що було вивчено попередньо [3].

На думку А. Зільберштейна та Т. Солдатової [4], розв'язання питання необхідності проведення екзаменів і заліків слід шукати у двох напрямках. По-перше, треба вдосконалювати методику проведення екзаменів з тим, щоб забезпечити при їх проведенні більшу об'єктивність оцінювання знань, умінь і навичок студентів. По-друге, слід добиватися такого стану вищої, при якому екзамен, як основна форма перевірки та оцінювання знань студентів, не повинні проводитися ізольовано, у відриві від інших форм навчальної роботи у вищій школі.

Сьогодні варто подбати про систему роботи щодо контролю навчальних досягнень студентів – одного із суб'єктів навчального процесу.

Висновок.

Аналізуючи психолого-педагогічну літературу, ми прийшли до такого висновку, що для підвищення мотивації та покращення результатів в навчальній діяльності студентів слід:

1. Закріпити єдині вимоги до визначення рівня знань студентів, і на наше глибоке переконання, заліки та екзамени повинні проводитися як в усній так і письмовій формі, що створює більш повну і об'єктивну картину про рівень засвоєння змісту навчального матеріалу.
2. Автоматично зараховувати до оцінки за іспит вагомі здобутки студента в оволодінні ключовими положеннями, що знайшло своє відображення в науково-дослідницькій, проектній діяльності, конкурсах та конференціях.
3. Підвищити вимоги до професійної діяльності педагога
4. Налагодити психологічну взаємодію зі студентами з боку викладацького складу.
5. Актуалізувати увагу до проблемних ділянок у навчальному процесі окремо взятого вузу.

Огляд даних проблем при проведенні заліків та екзаменів у сучасній вищій школі засвідчує, що незважаючи на намагання законодавців та педагогів упорядкувати зазначені відносини, питання досі залишається невирішеним. Психолого-педагогічні проблеми між студентом і викладачем залишаються актуальними і сьогодні та потрубують, в подальшому, більш ретельнішого вивчення, адже залагодження даних проблем, дасть можливість студентові краще розкрити свої можливості та буде його мотивувати до покращення своїх знань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Педагогіка вищої школи. За ред. З. Н. Курлянд. — Київ: Знання, 2005. — 399 с.
2. Ананьев Б.Г. Психологическая ситуация опроса на уроке. / Б.Г. Ананьев. Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии. // М., 1980. 155 - 161 с.
3. Ушинский К.Д. Педагогические сочинения : в 6 т. / К.Д. Ушинский. — М. :Педагогика, 1988. — Т. 2. — 491 с.
4. Зільберштейн А.І. Проведення екзаменів та заліків у вищій школі / А.І. Зільберштейн, Т.Д. Солдатова. — К. : Вища школа, 1979. — 88 с.

Москальчук Юрій Григорович – студент групи КІН-17м, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: pop22@ukr.net

Науковий керівник: Гречановська Олена Володимирівна — доцент, кандидат педагогічних наук кафедра філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Moskalchuck Yuri H. - Department of Management and information security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: pop22@gmail.com;

Supervisor: Grechanovska Olena V. - associate professor, candidate of pedagogical sciences, Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsya

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРИЯТЛИВИХ УМОВ ДЛЯ ТВОРЧОГО, ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО, ДУХОВНОГО І ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОЇ МОЛОДІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Вінницький державний центр естетичного виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів

Анотація

Стаття присвячена побудові правильної стратегії роботи з обдарованими учнями як сукупності умов вирішення проблеми формування творчого потенціалу суспільства.

Акцентована увага на системі роботи в позашкільному навчальному закладі, що спрямована на стимулювання творчого самовдосконалення учнів, сприяння їхній самореалізації, соціалізації в сучасному суспільстві.

Ключові слова: обдарованість, особистість, розвиток, позашкільний навчальний заклад.

The article is dedicated to building the right strategy to work with gifted students as a set of conditions to solve the problem of forming creative potential of society. Attention is focused on the system works in a non-school educational institution that aims to stimulate creative cultivation of students, promote their self, socialization in modern society.

Keywords: talent, personality, development, extracurricular school.

Вступ

У моменти глобальних перетворень у суспільстві на передній план поряд з іншими проблемами висувається і питання цінності людської особистості. Особливої актуальності набуває формування обдарованої особистості, як однієї з основних умов вирішення проблеми становлення творчого потенціалу держави. В першу чергу це стосується молоді, яка є достатньо великою суспільно-демографічною групою та головним носієм інтелектуального та фізичного потенціалу. Оволодіння загальнолюдськими цінностями, нормами демократичної культури, ключовими компетенціями, генерування високого рівня інтелектуально-творчих здібностей дозволяє молодим людям стати об'єктивним гарантом подальшого соціально-економічного й культурно-політичного розвитку суспільства. Відповідно актуалізується стимулювання впровадження в навчальних закладах інноваційних методів навчання та виховання, самоосвіта, максимальне використання інформаційних технологій. Пріоритетною метою позашкільного навчального закладу XXI століття стає виховання людини нового суспільства, формування конкурентноспроможної особистості з постійною потребою самореалізації та вдосконалення, почуттям відповідальності та соціальної активності. Робота педагогів в навчальних закладах нового типу направлена на розвиток особистих зусиль, власної відповідальності кожного вихованця за здійснення своєї мети, за свої вчинки, за свій успіх у житті, що забезпечує формування ціннісного ставлення до себе, до свого «Я» і, як наслідок, провокує виявлення і розвиток здібностей і таланту кожної молодої людини.

Виклад основного матеріалу

Проблему виховання обдарованих учнів досліджували стільки скільки існує сама педагогіка. Аспекти виховання обдарованої дитини розробляли педагоги і психологи різних часів. Попри солідні теоретичні і практичні результати, робота, у цьому напрямку залишається відкритою та актуальною і сьогодні, адже вона викликана складністю та багатогранністю самого явища обдарованості.

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури виявлено, що дослідженню проблеми обдарованості приділяється належна увага. Д.Богоявленська, В.Дружинін, А.Матюшкін, Я.Пономарів, В.Шадриков та інші запропонували комплекс методик з розвитку дитячої обдарованості; О.М.Матюшкін, В.О.Моляко, Б.Д.Шадриков, Ф.Баррон, Дж.Гілфорд, А.Торренс, К.Тейлор та інші в концепціях творчої обдарованості висунули ідею дослідження природи обдарованості на основі аналізу творчого розвитку людини; Д.Б.Богоявленська, В.М.Дружинін,

О.Л.Кульчицька, О.М.Матюшкін, В.О.Моляко, М.М.Поташник, С.О.Сисоєва та інші вивчали розвиток інтелектуального і творчого потенціалу особистості; Б.Ф.Скіннер, К.А.ХеллерЮ Н.С.Лейтес, О.М.Матюшкін, В.О.Моляко та інші приділяли увагу питанням визначення підходів до розуміння психологічних основ та структури обдарованості.

О.М.Матюшкін розглядає обдарованість як загальну передумову творчого розвитку і становлення творчої особи і виділяє п'ять її структурних компонентів:

- домінуюча роль пізнавальної мотивації;
- дослідницька, творча активність, що виражається у виявленні нового, у постановці та розв'язанні проблем;
- можливість досягнення оригінальних рішень;
- можливості прогнозування та передбачення;
- здатність до створення ідеальних еталонів, які забезпечують високі естетичні, етичні, інтелектуальні оцінки [1].

Умови стимулювання і розвитку обдарованих і талановитих дітей на період їх навчання в професійно-технічних навчальних закладах Вінницької області системно створює Вінницький державний центр естетичного виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів.

Центр здійснює навчально-виховну, інформаційно-методичну, організаційно-масову, діяльність відповідно до річного плану роботи закладу. Реалізуються завдання та принципи громадянського, родинно-сімейного, морального, художньо-естетичного, превентивного, екологічного, трудового виховання, розвитку творчої особистості, формування здорового способу життя.

Особлива увага в роботі позашкільного навчального закладу художньо-естетичного спрямування звертається на дослідження та розвиток творчої обдарованості, яка безпосередньо впливає на успішність у багатьох сферах діяльності.

Російський учений О.Лук виділяє такі складові творчої обдарованості: спосіб кодування інформації; здатність до згортання розумових операцій; здатність до перенесення; побічне мислення; цілісність сприймання; готовність пам'яті; наближення понять; гнучкість мислення; гнучкість інтелекту; здатність оцінково характеризувати; здатність до «зчеплення»; легкість генерування ідей; швидкість мови; здатність доводити до кінця [2].

Дані компоненти враховуються керівниками гуртків, які працюють у Центрі естетичного виховання і є відправною точкою побудови занять.

Мережа гуртків Центру складає 22 гуртка (34 групи), в яких навчається 673 учні ПТНЗ. Навчання у гуртках здійснюється за державними та авторськими програмами. В навчально-виховному процесі використовуються 18 авторських програм. Постійно проводиться робота з реалізації завдань обласних програм:

- Регіональної програми художньо-естетичного виховання молоді ПТНЗ Вінниччини;
- Регіональної програми роботи з обдарованою молоддю «Творча обдарованість».

Педагогічний колектив центру постійно працює над новими формами роботи по сприянню розвитку творчої особистості, упроваджує сучасні навчально-виховні технології, працює над підвищенням професійної майстерності, зокрема через ефективні форми та методи навчання, над переходом на нові освітні моделі, інноваційні технології навчального процесу, виховання та розвитку особистості.

У сучасних умовах розвитку позашкільної освіти вагомого значення набуває впровадження ефективних інновацій у навчально-виховний процес Центру, а саме: робота в творчих групах, тренінгові заняття, педагогічні дискусії, дебати, творчі звіти, проектна технологія, захист інноваційного проекту, портфоліо тощо. Вже чималий досвід має заклад у застосуванні методу проектів у навчально-виховну діяльність. Саме використання проектних технологій є однією із найважливіших ознак сучасної культури, пов'язаної з творчою діяльністю людини, з наукою, мистецтвом, психологією тощо.

Ми погоджуємось з С.Шишовим, який зазначає що в контексті шкільної освіти варто говорити про метод творчих проектів. Учений визначає це поняття як «діяльність учня, в процесі якої під керівництвом учителя створюються матеріальні та духовні цінності, які мають певну новизну, причому проект виконується від ідеї до її повної реалізації» [2].

В навчально-виховний процес Центру було впроваджено виховні проекти активними учасниками яких являються учні професійно-технічних навчальних закладів області: «Толерантна педагогіка у виховному просторі»; «Мелодія моєї душі»; «Відкриваємо серця для добра»; «Музей

української пісні»; «Соціальна практика вихованців Вінницького державного центру естетичного виховання учнів ПТНЗ»; «Музейна педагогіка та її роль у формуванні художньо-естетичної компетенції учнів»; «Хочеш змінити державу – виховуй юнацтво»; «Творці краси»; «Обдаровані діти – майбутнє України».

Потреба суспільства в творчих, обдарованих, інтелектуально-розвинених громадянах, оновлення національної свідомості викликає необхідність у відповідній підготовці педагогів. Підвищенню педагогічної культури та підготовці педагогічних працівників до роботи з обдарованими вихованцями сприяють проекти, присвячені означеним проблемам. Для педагогів Центру впроваджуються наступні виховні проекти: «Підвищення професійної майстерності педагогів, розкриття їхнього творчого потенціалу»; «Упровадження освітніх інновацій – крок до атестації педагогічних працівників».

З метою підвищення ефективності роботи педагогічних працівників ПТНЗ в закладі організовано роботу методичних секцій, які координують науково-методичну та організаційну роботу окремих категорій педагогічних працівників ПТНЗ: культорганізаторів і художніх керівників, керівників правових клубів та гуртків, керівників музеїв при ПТНЗ, керівників гуртків технічної творчості та декоративно-ужиткового мистецтва, бібліотечних працівників ПТНЗ. Загалом, тематика методичних секцій спрямована на підвищення кваліфікаційного рівня педагогічних працівників, упровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес. Серед головних питань, що розглядаються на засіданнях методичних секцій:

- збагачення духовного світу учня шляхом поглиблення культуротворчого потенціалу закладу;
- інформаційні технології, як засіб розвитку творчих здібностей вихованців;
- формування творчих здібностей учнівської молоді в процесі науково-дослідницької діяльності в музеях при закладах ПТО;
- технологія організації та проведення особистісно-орієнтованого виховного заходу;
- застосування інноваційних технологій в організації роботи з учнівською молоддю у бібліотеках ПТНЗ;
- виховання творчої, соціально-активної особистості шляхом залучення учнівської молоді до участі у гуртках художньо-естетичного спрямування та інші.

У цілому в Центрі існують наступні напрямки роботи з обдарованими учнями:

1. Здійснення системи діагностики вихованців Центру з метою розвитку та підтримки юних талантів та обдарувань, на основі цих досліджень створюється та систематично поповнюється банк даних «Обдарованість». Згодом планується створення книги «Обдарована молодь ПТНЗ» в друкованому та електронному вигляді.
2. Психолого-педагогічна освіта педагогів і батьків, що має своєю метою розширення їхніх уявлень про природу і прояв обдарованості, особливості навчання і виховання обдарованих учнів тощо.
3. Формування необхідних особистісних якостей педагога для роботи з даною категорією учнів.
4. Створення в закладі соціально-психологічних умов для прояву і розвитку обдарованості учнів.
5. Надання психологічної допомоги учням і педагогам у вирішенні виникаючих у них проблем.
6. Врахування основних принципів складання навчальних програм для роботи із здібними дітьми.
7. Формування в освітньому співтоваристві певної психологічної установки у відношенні обдарованості: обдарованість — це унікальний цілісний стан особистості дитини, це велика індивідуальна і соціальна цінність, вона має потребу у виявленні і підтримці, але не повинна використовуватися як засіб забезпечення престижу навчального закладу

Висновок

Обдаровані діти – майбутнє кожної нації. Юна еліта України – це її гордість, честь і світова слава та велич, це розумовий потенціал Української держави, який прокладатиме дорогу українському суспільству до вершин світового прогресу. Тому сучасний навчальний заклад несе і постійно повинен нести величезну відповідальність перед суспільством за створення оптимальних

умов для інтелектуального, творчого і соціального розвитку кожного свого вихованця, а, отже, в діяльності кожного навчального закладу освіти повинні забезпечуватись психолого-педагогічні і методичні фактори оптимального та ефективного формування і розвитку обдарованих учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Матюшкин А.М. Загадки одаренности / А.М.Матюшкин. – М. : Школа-Прес, 1998.-808 с.
2. Метод проектів у початковій школі / Упоряд.: О. Онопрієнко, О. Кондратюк. – К.: Шк. Світ, 2007. – 128 с. – (Б-ка «Шк. світу»).
3. Як допомогти дитині стати творчою особистістю / Упоряд. Л.Шелестова. – К.: Ред. Загальнопед. Газ., 2003. – 112 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).

Олена Дмитрівна Ліщун – методист вищої категорії Вінницького державного центру естетичного виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів, м.Вінниця, arnika557@meta.ua

Olena Dmitrievna Lyshchun - methodologist of the highest category of Vinnitsa State Center for Aesthetic Education of Vocational School Students, Vinnytsia, arnika557@meta.ua

Невербальні засоби комунікації

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто види невербальних знаків спілкування та проблеми при їхньому розрізненні.

Ключові слова: жести, поза, знаки, спілкування.

Abstract

The kinds of nonverbal signs of communication and problems with their differentiation are considered.

Key words: gestures, posture, signs, communication.

Вступ

Мовлення - не єдиний спосіб спілкування. Люди обмінюються інформацією й за допомоги інших засобів - жестів, міміки, погляду, пози, рухів тіла, які часто поєднуються в різних комбінаціях. Усе це невербальні (несловесні) засоби [1].

Невербальні засоби спілкування – це система немовних знаків, що слугують засобами для обміну інформацією між людьми.

Соціально і психофізіологічно вмотивоване використання невербальних засобів комунікації виражає загальнокультурний досвід, індивідуальні особливості особистості, оптимізує передавання, сприймання й розуміння інформації. Істотну роль воно відіграє в комунікації вчителя, оскільки різні засоби невербальної комунікації (жест, міміка, поза, погляд, дистанція та ін.) є іноді виразнішими і дієвішими носіями інформації, ніж слова. Доповнюючи мову, невербальна комунікація допомагає правильно і вичерпно передавати, адекватно сприймати думки. Відбувається вона, як правило, неусвідомлено, мимовільно, хоч за певної самоорганізації особистості її можна контролювати [2].

Метою статті є теоретичне обґрунтування використання невербальних засобів комунікації.

Основна частина

Тема є актуальною для фахівців різних сфер, адже у фаховій діяльності нам неодноразово доведеться виступати перед публікою чи сприймати співрозмовника. П. Сопер відзначав: «Мова без жестів насторожує слухачів, залишає враження упередженості та недовіри». То ж мета звернути вашу увагу на важливість жестів та навчити розуміти реакцію слухачів та співбесідників на ваші слова. За допомогою слів передається всього 7% інформації, тоді як звуковими засобами – 38%, а за допомогою міміки, жестів і поз – 55 % [3].

Поза. Поза-це мимовільна або зумисна постава тіла, яку займає людина. Людське тіло здатне прийняти близько 1000 стійких різних положень. Поза теж має комунікативне значення і репрезентує не тільки душевний стан людини, але й її наміри, налаштованість на розмову. Розрізняють «закриті» та «відкриті» пози.

Відкрита поза. Людина у відкритій позі поводить себе невимушено, з нею легко спілкуватися. Вона дещо розслаблена і у ній немає надмірної напруги.

Закриті пози. Вони формуються як захисна реакція, як небажання продовжити спілкування, незгода з висловленням співрозмовника [4].

Слід також звернути увагу на деякі незначні, на перший погляд, *жести та рухи*.

- Людина, зацікавлена в спілкуванні, буде орієнтуватися на співрозмовника, нахилиться в його сторону, повернеться до нього всім тілом, а якщо не хоче його слухати – то відійде назад, стоятиме напівобернувшись.

- Людина, яка хоче заявити про себе, буде стояти прямо і вся буде напружена, якщо не потрібно підкреслювати свій статус – займе спокійну невимушену позу.

- Найкращий спосіб домогтися взаєморозуміння зі співрозмовником – це скопіювати його позу і жести. Аби створити комфортну атмосферу вашому співбесіднику, можна підлаштуватися під його

темп розмови, використовувати найуживаніші слова з його лексики. Проте, психологи не радять сліпо віддзеркалювати позу вашого співбесідника, він може розцінити вас як конкурента.

- У багатьох культурах вважають, якщо людина постійно жестикулює лівою рукою, вона з вами нещира і хоче приховати свої наміри [1].

Відкриті жести свідчать про щирість і бажання говорити відверто. Жест «розкриті руки» полягає в тому, що співрозмовник протягає вперед у вашу сторону свої руки долонями вгору. Цей жест особливо часто спостерігають в дітей. Коли діти пишаються своїми досягненнями, вони відкрито показують свої руки.

1) Жест «розстібання піджака» також є знаком відкритості. Відкриті люди, які дружньо до нас ставляться, часто розстібають і навіть знімають піджак у нашій присутності. Цей жест демонструє бажання піти на зустріч і встановити контакт.

2) Коли стає ясно, що угода з позитивним рішенням щодо обговорюваного питання можлива, а також у тому випадку, коли створюється позитивне враження від спільної роботи, люди, що сидять, розстібають піджаки, розпрямляють ноги і пересуваються на край стільця, ближче до столу, що відокремлює їх від співрозмовників, що сидять навпроти (найчастіше партнерів у переговорах).

Жести підозрілості і скритності свідчать про недовіру до вас, сумнівів у правильності вашої позиції, про бажання щось приховати від вас. У цих випадках співрозмовник несвідомо потирає чоло, скроні, підборіддя, прагне прикрити обличчя руками [2].

Жести і пози захисту є знаком того, що співрозмовник відчуває небезпеку або погрозу. Найбільш розповсюдженим жестом цієї групи знаків є руки, схрещені на грудях. Просте схрещування рук є універсальним жестом, що позначає оборонний чи негативний стан співрозмовника. Якщо в групі з чотирьох чи більше людей ви схрестили руки в захисній позі, то незабаром можна чекати, що й інші члени групи підуть за вашим прикладом. Правда, цей жест може означати просто спокій і впевненість, але це буває тоді, коли атмосфера бесіди не є конфліктною.

Якщо співрозмовник стискає пальці в кулак, то це свідчить про його ворожість чи наступальну позицію. У цьому випадку варто сповільнити свою мову і рухи, як би пропонуючи співрозмовнику зробити так само [3].

Жести міркування й оцінки відбивають стан замисленості і прагнення знайти рішення проблеми. Задумливий вираз обличчя супроводжується жестом «рука біля щоки». Жест «пощипування перенісся», що звичайно сполучається з закритими очима, говорить про глибоку зосередженість і напружені міркування. Коли співрозмовник підносить руку до обличчя, спираючи підборіддя на долоню, а вказівний палець витягає уздовж щоки (інші пальці знаходяться нижче рота) – це є красномовним свідченням того, що він критично сприймає ваші доводи. [2]

Жести сумніву і непевності найчастіше зв'язані з почісуванням вказівним пальцем правої руки під мочкою чи вуха ж бічної частини шиї (звичайно робиться п'ять рухів, що почухують).

Існують і інші жести сумніву та впевненості (непевненості):

- Дотик до носа чи його легке потирання – також знак сумніву. Коли вашому співрозмовнику буває важко відповісти на ваше питання, воно часто вказівним пальцем починає чи торкати потирати ніс. Жести і пози, що свідчать про небажання слухати і прагнення закінчити бесідують красномовні. Якщо під час бесіди ваш співрозмовник опускає повіки, то це сигнал про те, що ви для нього стали нецікаві чи просто набридли, чи ж він відчуває свою перевагу над вами. Жест «почісування вуха» свідчить про бажання співрозмовника відгородитися від слів, що він чує. Якщо людина носить окуляри, то вона буде повсякчас знімати їх та одягати знову. Жести готовності сигналізують про бажання закінчити розмову чи зустріч і виражаються в нахиланні корпусу вперед, при цьому обидві руки лежать на колінах чи тримаються за бічні краї стільця.

- До жестів вираження домінантності належить і жест «закладання рук за спину з захопленням зап'ястя». Від цього жесту варто відрізнити жест «руки за спиною в замок». Він говорить про те, що людина розстроєна і намагається взяти себе в руки. Цікаво, що чим більше сердить людину, тим вище пересувається її рука по спині [4].

- Жестом упевнених у собі людей з почуттям переваги над іншими є і жест «закладання рук за голову». Багато співрозмовників дратуються, коли хто-небудь демонструє його перед ними. коли хтось міцно потискує вам руку і повертає її так, що долоня лежить поверх вашої, він намагається виразити фізичну перевагу;

- Коли людина стоїть над іншою, ніби «нависаючи», то у того, хто сидить створюється почуття власної незначущості [1].

- Також багато можна сказати й про те, як вам потискають долоню: якщо намагаються накрити вашу долоню своєю або ж подають її одразу долонею донизу, то хочуть виявити своє домінування. [3]

Висновок

Отже, різні форми невербальної поведінки використовуються для виділення чи акцентування вербального повідомлення, для посилення якої-небудь частини повідомлення, для пояснення мовчання, для додавання нової інформації до висловлення чи для перекручування вербального повідомлення. За допомогою теоретичних моделей комунікату легше зрозуміти внесок невербальної поведінки в консультативні відносини. Чутливість до невербальних повідомлень вимагає концентрації і розвивається в процесі тренування. Розуміння мови жестів і міміки дозволяє точніше визначити позицію співрозмовника. Читаючи жести, ви здійснюєте зворотний зв'язок, який грає головну роль в цілісному процесі ділової взаємодії, а сукупність жестів є важливою складовою частиною такого зв'язку. Ви зможете зрозуміти, як сприйнято те, що ви говорите, – з схваленням або вороже, відкритий співрозмовник або замкнутий, зайнятий самоконтролем або нудьгує.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Юр'єва О. Ю. Особливості невербальної передачі інформації у процесі. Наукова стаття. [Електронний ресурс] / Юр'єва О. Ю. – Режим доступу: <http://naub.org.ua/?p=270>
2. Донец П. Н. Основы общей теории межкультурной коммуникации. / Донец П. Н. – Харьков: Вид-во Штрих, 2001.
3. Бацевич Ф. С. Основы коммуникативной лингвистики: учебник / Бацевич Ф. С. – К.: Академія, 2004.
4. Голошук С. Л. Реалізація невербальних засобів спілкування у спонукальному дискурсі [Електронний ресурс] / Голошук С. Л. – Режим доступу: [http://visnyk.sumdu.edu.ua/arhiv/2007/1\(102_2\)/4_Goloshuk.pdf](http://visnyk.sumdu.edu.ua/arhiv/2007/1(102_2)/4_Goloshuk.pdf)

Олена Андріївна Свентух – студентка групи МОЗ-14(б), факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: helensventukh@gmail.com

Науковий керівник: **Прищак Микола Дем'янович** – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: m_pryschak@ukr.net

Olena Sventukh Andriyivna, student of the MOZ-14at the faculty of management and informational security e-mail: helensventukh@gmail.com.

Supervisor: **Nicholas Pryschak Demyanovich** – Cand. Sc. (Eng), Assistant Professor of Building Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University. Vinnitsa, e-mail: m_pryschak@ukr.net

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Анотація

У статті порушується проблема важливості толерантності у сучасному суспільстві та впливу на її розвиток шкільних вчителів.

Ключові слова: толерантність, терпимість, суспільство, дискримінація, нерівність.

Abstract

This article tells about the importance of tolerance in modern society and the influence of school teachers on its development.

Keywords: tolerance, indulgence, society, discrimination, inequality.

У другій половині ХХ ст. з небувалою швидкістю почало розвиватися вивчення проблеми толерантності. Причини до такого ажіотажу очевидні: світові війни, одна з яких явно носила нацистський характер, засудження віри у радянському союзі, расова різниця у США – все це так чи інакше відкрило широке поле вивчення для відповідних фахівців.

Нині дедалі гостріше і в українському суспільстві постає проблема толерантності. Починаючи з початкового сімейного виховання, дітей навчають бути терпимими до людей інших національностей, рас, віросповідань, поглядів. Та ця картина лише на перший погляд виглядає ідеально. Усім відомо, що за нестачі певної ланки у складі структури, об'єкт якщо і продовжуватиме працювати, то все ж певні порушення у його роботі помічатимуться все частіше. Те ж можна сказати і про толерантність у суспільстві: воно не розпадеться через відсутність толерантності, але і не працюватиме злагоджено як один механізм.

Не у всіх сім'ях надають належної уваги цій проблемі, а її все ж дуже важливо доносити до людей ще змалечку. Отож, для повної впевненості у озайомленості людей з проблемою толерантності, необхідно її порушувати у освітніх закладах. На думку Андреева М. В., «проблема формування толерантності вчителя в процесі демократизації та гуманізації школи набуває особливої актуальності, оскільки піднести навчально-виховний процес на якісно новий рівень неможливо без високого рівня професійної готовності тих, хто безпосередньо запроваджує в життя соціальне замовлення суспільства. Проте самі педагоги за результатами їхніх опитувань, на жаль, часто виявляють стосовно учня амбітність, настороженість у спілкуванні, роздратування, підвищену чутливість, різкі емоційні вибухи (обурення, ненависть), тактику залякування, дискримінують поведінку вчителя, руйнують взаємовідносини між учителем і учнем, відбувається відчуження школяра від навчального процесу, педагог втрачає контроль над ним» [1; 19].

Останнім часом виник новий напрям педагогіки – толерантна педагогіка. На відміну від авторитарної педагогіки, де учні не мають жодного права на креатив, висловлення особистої точки зору (а отже, учителі, що притримуються законів такої педагогіки, не мають жодної можливості дізнатися справжні погляди своїх учнів і за потреби скоригувати їх у більш толерантне русло); або педагогіки маніпуляції, яке хоч поверхнево і виглядає ідеальним, проте так і не забезпечує суб'єкт-суб'єктних відносин між учителем та учнем; толерантна педагогіка дає учням розуміння особистісної значимості. Таким чином, дитина, чия думка змалечку цінувалася, у дорослому віці вже уміє цінувати погляди інших.

Отже, у шкільному віці поняття толерантності дітей формують саме вчителі. Батьки проводять майже весь свій час на роботі, діти відвідують ще величезну кількість репетиторів та позашкільних установ. Таким чином, найбільше часу на день з дитиною проводять учителі і саме від них залежить кінцевий результат вихованості суспільства.

Виведемо ознаки вчителя, який матиме успіх у формування цієї якості. Перш за все, він повинен бути прикладом до наслідування (ніхто не захоче сприймати високоморальну інформацію від наставника без високих моральних якостей). Крім того, учитель повинен уміти вивести причинно-наслідкові зв'язки як своїх, так і чужих дій; біти відкритим до дискусії та погляду на проблему з радикально протилежної сторони; систематично підіймати тему толерантності, поваги до інших та сприйняття чужої точки зору.

Часом, у своєму бажанні бути взірцем толерантності педагоги можуть самі себе загнати в глухий кут. Яскравим прикладом тут стають інклюзивні класи. Через особливості дитини, співчуття до неї, їй приділяють більше уваги, уникають слова «інвалідність», оцінюють за нижчими критеріями, намагаються змусити однокласників її обожнювати, за першої-ліпшої змоги усіляко допомагати їй. Здавалося б, що у цьому немає нічого поганого, але таким чином сам учитель формує у однокласників заздрість і почуття несправедливості, таємно бойкотують таких дітей. Все частіше виникають випадки, коли в разі вдалої операції дитина втрачає статус інваліда, а сім'я, замість радості, лише злиться на лікаря, тому що через нього зміниться відношення до них, оцінювання тепер буде на рівні зі здоровими, а дитина з інвалідністю до такого не готова. І не тільки дитина, але і вся її родина. Виявляючи таку надмірну «толерантність» педагоги роблять «ведмежу послугу». В дорослому віці, зустрівшись з серйозною життєвою ситуацією, людина не знатиме, як поводитись, крім того, як сподіватися на те, що хтось обов'язково прибіжить і допоможе. Таких прикладів можна навести сотні і тисячі. Якщо суспільство нераціонально звертає увагу на расову нерівність, меншість, яку намагаються захистити, починає зловживати увагою. Те ж можна сказати про будь-який вид дискримінації і відповідний тип толерантності.

Отже, незважаючи на величезну кількість напрацювань у даній тематиці, необхідно підсилити учительську освіченість у цьому питанні. Необхідні освітні заходи, що допоможуть педагогам набутти необхідних якостей для успішного формування поняття толерантності в українських учнів. Тільки за умови врахування такого морального аспекту в особистості учня ми матимемо високодуховне, розвинене, терпиме суспільство. Важливим моментом є підвищення рівня культури громадян України, що сприятиме побудові простору толерантних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андреев М. В. Формування толерантності вчителя як проблема сучасної школи / М. В. Андреев // Наукові записки кафедри педагогіки. – 2010. – № 24. – С. 18-24.
2. Денисюк С. Г. Толерантність в сучасній Україні: євроінтеграційний контекст / С. Г. Денисюк, О.А. Неприцький // Політичне життя. – 2016. – № 3. – С. 101-105.
3. Денисюк С. Г. Толерантність в просторі політичної комунікації: від теоретичних основ до практичного втілення / С. Г. Денисюк // Політичний менеджмент: науковий журнал [гол. ред. Ю.Ж. Шайгородський]. — К.: Вид-во «Центр соціальних комунікацій», 2011. — № 6 (51). — С. 20–29.

Теліцина Марина Едуардівна — студентка групи 4БА, інститут іноземних мов, Вінницький державний педагогічний університет, Вінниця, e-mail: marusya107@gmail.com

Науковий керівник: **Денисюк Світлана Георгіївна** – доктор політичних наук, професор кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com.

Telitsyna Maryna Eduardivna – Foreign languages Department, Vinnytsia State Pedagogical University, Vinnytsia, e-mail: marusya107@gmail.com

Supervisor: **Denisiyuk Svetlana G.** – Doctor of Political Science, Professor of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com.

АКТУАЛЬНІСТЬ ІДЕЙ В. СУХОМЛИНСЬКОГО ДЛЯ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Вінницький національний технічний університет;

Анотація

Визначено актуальність педагогічних ідей видатного українського педагога ХХ ст. В. О. Сухомлинського для сучасної освіти, в тому числі вищої. Найбільш затребуваними для вищої школи визначено ідеї гуманістичного виховання, педагогічної майстерності викладача, ключовими ознаками якої є любов і повага до тих, кого навчаєш; високий рівень володіння дисципліною, яку викладаєш, та педагогічними компетентностями; бездоганна мовленнєва культура педагога, закоханість у красу слова. Для вищої технічної освіти актуальним визначено постулат В. О. Сухомлинського про гармонію знань і моральності.

Ключові слова: гуманізм; гуманістичний підхід в освіті; емоційно-естетичне виховання; культура мовлення; педагогічна майстерність; гуманітарна складова технічної освіти.

Abstract

The relevance of pedagogical ideas of the outstanding Ukrainian teacher of the 20th century V.O. Sukhomlinsky for modern education, including higher education is determined. The most demanded for higher education is the idea of humanistic education, teacher's teaching skills, the key signs of which are love and respect for those you teach; a high level of knowledge of the discipline you teach and pedagogical competencies; the perfect language culture of the teacher, the love of the beauty of the word. For higher technical education the postulate of V.O. Sukhomlinsky about the harmony of knowledge and morality is determined.

Keywords: humanism; humanistic approach in education; emotional and aesthetic education; speech culture; pedagogical skill; humanitarian component of technical education.

Модернізація, і ще більше – реформування, що відбуваються в українській освіті, потребують не лише розробки педагогічних інновацій усіх рівнів від окремих методів до системних перетворень. Ці процеси також пов'язані з осмисленням і творчим застосуванням національної педагогічної спадщини. Лише так можна забезпечити тяглість національних педагогічних традицій. Педагогічна спадщина В. Сухомлинського, що пронизана ідеями гуманізму, творчості, моральності, має бути джерелом оновлення української школи в ХХІ ст.

В. Сухомлинський унікально поєднував у собі різні професійні іпостасі: глибокого продуктивного вченого, педагога-практика (учителя української філології) та директора авторської експериментальної школи. Унікальність педагогічної системи В. Сухомлинського полягає в тому, що вона була зведена на високих принципах гуманізму, глибокої поваги до особистості учня. Щиру любов до тих, кого виховуєш, В. Сухомлинський вважав невід'ємним складником педагогічної культури, педагогічної майстерності.

Проаналізувавши окремі твори видатного педагога [1; 2; 3; 4], можемо дійти висновку, що педагогічні ідеї В. Сухомлинського є універсальними, відтак є актуальними не лише для загальноосвітньої, але й для вищої школи. Результати аналізу першоджерел та праць дослідників спадщини великого педагога дають підстави виділити кілька основних напрямів застосування положень В. Сухомлинського у вищій школі, в тому числі технічній.

Зокрема, це гуманістичний підхід в освіті, створення гуманістичного середовища в освітньому закладі, що сприяє вияву й розвитку індивідуальних здібностей, творчості, самостійності, розвитку естетичної культури, естетичного сприйняття, оцінки, міжособистісних відносин. Важливу мету всієї системи виховання В. Сухомлинський вбачав у тому, щоб «навчальний заклад навчив людину жити у

світі прекрасного, щоб вона не могла жити без краси, щоб краса миру творила красу в ній самій» [1, С.61].

Підкреслюючи вагомість гуманістичних стосунків в освітньому середовищі, В.О. Сухомлинський висував *високі вимоги до педагога*. Уявлення В. Сухомлинського про *педагогічний ідеал* зводиться на такому фундаменті: радість від спілкування з учнями, віра в них як запорука педагогічного успіху; глибоке знання науки; знання психології та педагогіки; мовленнєва культура [2, с. 450–463]. Віра в людину, зазначав вчений, – величезна моральна сила, що втілює в собі саму суть відносин у суспільстві.

В. Сухомлинський висуває й такі вимоги до педагога: розуміння учня – педагогічна емпатія; систематичне піклування про всебічний розвиток кожного учня; бережливе ставлення до духовного світу і природи учня; вміння розвивати в учня почуття власної гідності; вміння включати учня в коло інтересів, життя і турбот інших людей, країни, світу [5].

Ці положення вважаємо актуальними у вищій школі. Часто викладачі ВНЗ усвідомлюють себе лише тими, хто має «донести інформацію» до студентів, в той час як основне завдання – здійснити педагогічний вплив, реалізувати триєдність педагогічного етосу, логосу і пафосу.

Надзвичайно актуальними залишаються *принципи взаємодії між учасниками освітнього процесу*: співробітництво, взаємодопомога, вимогливість, дисципліна, відповідальність. Продуктивна педагогічна взаємодія передбачає, що педагог тісно контактує із своїми учнями, уміє чути їх, визнавати значущість їхніх занять та цінність їхнього часу.

Сучасно звучить сьогодні *педагогічна технологія розвитку інтелекту*, розроблена В. Сухомлинським. По-перше, кожен учитель, який би предмет він не викладав, повинен бути викладачем словесності. Бо слово – це перший крок до думки учня. Вчитель не повинен ставити перед учнями як головну мету – вивчити, запам'ятати, оскільки зубріння знищує основні ідеї навчального предмета. В. Сухомлинський приділяє багато уваги розвитку мислення учнів на уроці, вихованню їх творчого ставлення до навчання. Мислення, за В. Сухомлинським, починається там, де в учнів з'являється проблема і потреба відповісти на питання. Майстерність педагога полягає в умінні викликати в учнів інтелектуальні переживання.

Зasadничою для вищої школи має бути *ідея В. Сухомлинського про гармонію знань і моральності*. Розвиненість емоційного інтелекту – компетентності, що дозволяє точно розуміти й оцінювати свої й чужі емоції, виявляти їх, керувати ними тощо – сьогодні є однією з найважливіших вимог до сучасного фахівця будь-якого профілю. Цій проблемі В. Сухомлинський приділяв велику увагу.

Дефіцит любові й турботи, вважав педагог, обов'язково призведе до деформації особистості, до «товстошкірості» і нещасливої долі. Тому важливе завдання педагога допомогти вихованцям розвинути почуття любові, симпатії, співчуття до людини, співпереживати, тобто уявляти і відчувати чужі почуття і переживання. Чим глибше співпереживання, писав педагог, тим чутливішою стає дитина до людей, які її оточують [3, с. 304–305]. Також важливо, вважав український педагог, що без поетичного, емоційно-естетичного складника, неможливий інтелектуальний розвиток учня.

В який спосіб формувати емоційну сферу особистості? Ефективний напрям, вважав В. Сухомлинський, – естетичне виховання, залучення до творчості. Поетична творчість починається з вміння бачити красу, в першу чергу, красу природи. Краса природи загострює сприйняття, пробуджує творчу думку, наповнює слово індивідуальними переживаннями [1]. Ще одним наскрізним завданням школи (емоційно-естетичного, інтелектуального, патріотичного виховання) є формування чуття краси слова, любові і пошани до рідної мови.

Вказані положення педагогічної системи В. Сухомлинського надзвичайно важливі для вищої технічної школи. Проблемами педагогічного дискурсу технічних ВНЗ є домінування раціонально-логічного, знанієвого складника педагогічного процесу, брак чи мінімізація етичного, ціннісного та почуттєвого, духовного складників. Відтак, у підготовці майбутніх фахівців, а також майбутніх викладачів технічних ВНЗ пріоритетними мають бути становлення і зміцнення гуманістичної аксіосфери інженерів, педагогів ВНЗ, їх людиноцентричної спрямованості, діалогічного сприйняття світу й педагогічного процесу, гуманітарно-інженерного мислення [6].

При цьому сьогодні спостерігається виразна тенденція до скорочення гуманітарних дисциплін в технічних ВНЗ України, в першу чергу тих, що містять потужний емоційно-естетичний потенціал. Ця тенденція потребує осмислення й оцінки. Вихід бачимо в розробці й впровадженні вибіркового компоненту в зміст навчання студентів. Обсяг і зміст вибіркового гуманітарного дисциплін має бути достатньо великий і різноманітний. В розробці цього змісту й педагогічних технологій навчання майбутніх фахівців технічного профілю з необхідністю має простежуватись обґрунтований

В. Сухомлинським шлях до гармонії знань і моральності: «від культури слова до емоційної культури, від емоційної культури до культури моральних відносин» [4, с. 507].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сухомлинський, В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : в 5 т. – Київ : Радянська школа, 1977. – Т. 3. – С. 5–279.
2. Сухомлинський, В. О. Розмова з молодим директором школи / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : у 5-ти т. – К. : Радянська школа, 1976. – Т. 4. – С. 393–629.
3. Сухомлинський, В. О. Вибрані твори. В 5 т. Том 5. Статті. - К. : Радянська школа, 1977. – 639 с.
4. Сухомлинський, В. О. Народження громадянина : вибрані твори : в 5 т. / В. О. Сухомлинський. – Київ : Радянська школа, 1977. – Т. 3. – С. 281–582.
5. Пехота, О.М. Впровадження спадщини О.В.Сухомлинського в сучасну педагогічну освіту [Електронний_ресурс] – Режим доступу: http://mdu.edu.ua/spaw2/uploads/files/22_8.pdf
6. Залюбівська, О. Б. Педагогічні умови формування риторичної культури майбутніх викладачів технічних університетів та їх реалізація / О. Б. Залюбівська. – Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2016 р. – № 6 – С. 101–106.

Савченко Катерина Володимирівна — студентка групи ІБС-17м, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, Україна, e-mail: katiasv96@mail.ua

Залюбівська Оксана Броніславівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук ВНТУ, Вінниця, e-mail: o.zaliubivska@gmail.com

Savchenko Kateryna — Student of Information Technologies and Computer Engineering Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, Ukraine, e-mail: katiasv96@mail.ua

Oksana B. Zaliubivska, Candidate of Pedagogical Sciences, associate Professor in Department of Philosophy and Human Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, Ukraine, e-mail: o.zaliubivska@gmail.com

ПРО ПОЛЬСЬКИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ТЮТОРСТВА В СИСТЕМУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано польський досвід застосування тьюторства у вищій школі як особливу технологію супроводу особистісно-професійного розвитку студентів. Зроблено висновок про доцільність впровадження тьюторства в систему вищої освіти України з огляду на виклики XXI століття та в умовах європейського вектору й інтернаціоналізації освіти в Україні.

Ключові слова: тьютор, технологія, вища школа, індивідуальне навчання.

Abstract

Polish experience of application of tutoring is analysed at higher school as the special technology of accompaniment of personality-professional development of students. Drawn conclusion about expedience of introduction of tutoring in the system of higher education of Ukraine, taking into account the calls of XXI of century and in the conditions of european vector and internationalization of education in Ukraine.

Keywords: tutor, technology, activity, high school, individual training.

Сучасний світ визначає такі, вже очевидні тенденції:

- горизонтальні, мережеві форми організації людей витісняють вертикальні (ієрархічні);
- ситуативні об'єднання людей (наприклад, під окремі проекти, причому об'єднання людей з різних професійних сфер) витісняють сталі колективи;
- діалогова форма комунікації (питання–відповідь) витісняє великі інформаційні масиви (книги, лекції тощо);
- достатність однієї професії на все життя витісняється необхідністю навчання впродовж життя, а праця в сталих, стандартних умовах – роботою в швидкозмінних, невизначених умовах.

Ці зміни вимагають модернізації системи освіти, в тому числі переосмислення існуючих елементів системи. Деякі складники системи постають анахронізмами в сучасних умовах, а інші, навпаки, набувають нового смислу й актуальності.

Серед останніх – нове для української системи освіти, але далеко не нове для педагогічного світу явище – тьюторство.

Тьюторство (від англ. *tutor* – «домашній вчитель, репетитор, шкільний наставник, опікун») є педагогічним феноменом англосаксонської системи освіти. Зародилася ця форма педагогічної взаємодії у Великобританії в XIV ст. в Оксфордському й Кембриджському університетах [1]. І до сьогодні залишається офіційно визнаним складником системи англійської університетської освіти, де тьютор – радник студента щодо вибору навчальних курсів, складання плану навчальної роботи, підготовки до іспитів з урахуванням індивідуальних особливостей і можливостей.

В українській системі освіти тьюторство є новим і незвичним явищем. Лише окремі приватні загальноосвітні заклади впроваджують тьюторство системно. Це, наприклад, приватна київська школа «Афіни» [2]. Дослідження, які попали в наше поле зору, показують, що у вищій школі України тьюторство ще не знайшло свого місця.

Метою статті є дослідження польського досвіду впровадження тьюторства у систему вищої освіти, який може бути творчо осмислений і застосований в українській вищій школі.

Активне впровадження тьюторства в систему вищої освіти Польщі пов'язане з діяльністю

випускника Оксфорду, професора Збігнева Пелчинського (Zbigniew Pełczyński), практика тьюторінгу з багаторічним досвідом Петра Чекерди (Piotr Czekierda) та ін. Завдяки науковцям, педагогам закладу Collegium Wratislaviense, де головою наглядової ради є Збігнев Пелчинський, тьюторство в Польщі набуло визначених меж і стандартів й пристосовано до шкільних й академічних реалій Польщі [3].

Тьюторство реалізується сьогодні в багатьох польських соціальних проектах і на різних рівнях освіти. В окремих університетах Польщі тьюторство стало складником навчального процесу.

Польські дослідники (*Karpińska-Musiał B., Sławińska M., Chmura M.* та ін.) дотримуються позиції, що тьюторство – це допомога, що надається учням інтерактивним та систематичним способами людьми, які не є професійними вчителями. Тьюторство переважно має відбуватися за принципом контакту «тет-а-тет», тобто в парі [4].

Тьюторство базується на концепціях розвитку лідерства і талантів, зміцнення віри у власні освітні досягнення. Практикуючі польські тьютори засвідчують позитивний вплив системної взаємодії студента з тьютором. Зокрема, студенти, які займалися з тьюторами, за результатами іспитів значно переважали тих, які не використовували цю можливість. Також у подальшому науковому житті вони проявляють більшу ініціативність, винахідливість та творчість [5].

Тьюторство являє собою довгостроковий процес, мета якого супроводжувати студента, надихати його та ділитися досвідом. Щоб досягнути максимального ефекту потрібні регулярні заняття та ретельно спланований ритм, а також індивідуальний підхід до потреб студента. Ключем до розвитку студента є формування відповідальності на основі вільного вибору [6].

Привертає увагу проект академічного тьюторства в Гданському університеті «Projekt IQ», реалізований Беатою Карпінською (*Beata Karpińska-Musiał*) у 2014–2016 рр, який підтвердив ефективність тьюторства у вищій школі. В ньому взяли участь 29 викладачів та 222 студента. Викладачі-учасники повинні були провести додаткову роботу тьютором з п'ятьма студентами в семестрі, з кожним по 7 занять по одній годині. Тьюторство передбачало поділ студентів спочатку за науковими спеціалізаціями, а потім конкретно за відповідними дисциплінами [7, с. 95-98].

Результати експерименту показали, що студенти завдяки підтримці тьюторів здобули глибші знання, набули навичок критичного мислення, самопізнання, самоаналізу; покращилися відносини між студентами та викладачами (вони стали більш відкритими), підвищилася мотивація студентів до творчості [7, с. 244].

Модель тьюторства в Гданському університеті розглядається як зразкова для польської системи вищої освіти. Це дослідження сприятиме подальшим спробам створити дуже особливу і вимогливу роль викладача як академічного вихователя – тьютора – який поєднує широкий спектр компетенцій, знань та навичок, що необхідні для кращої підготовки студентів як майбутніх спеціалістів.

Українські педагоги солідаризуються з польськими в розумінні тьюторства як методичного супроводу самостійної роботи студентів (проектної, дослідницької, організаційно), створення індивідуальних освітніх проектів і програм, як індивідуальне навчання та консультування.

Погоджуємося з А. Бойко, що затребуваність тьюторства українською системою освіти сьогодні визначається, окрім іншого, необхідністю особистісно орієнтованої педагогічної взаємодії, персоніфікацією педагогічної освіти, побудовою власної програми, яка здійснюється за індивідуальними можливостями, потребою формування суб'єкт-суб'єктних відносин учасників педагогічного процесу [8].

При цьому не можемо не зазначити, що тьюторство в українській вищій школі – це проблема, яка досліджується науковцями переважно теоретично, бракує тьюторства в живому педагогічному просторі вищої освіти. Припускаємо, що однією з причин цього є відсутність в українських студентів можливості складати свої індивідуальні освітні маршрути в процесі навчання у ВНЗ. Коли в українських студентів з'явиться реальна, а не задекларована Законом України «Про вищу освіту», можливість вибирати дисципліни, можливість обирати викладачів, коли зміниться зміст і значення самостійної роботи студентів, тоді з'явиться не доцільність, а необхідність тьюторства в українських вишах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гордон, Эд., Гордон, Эл. Столетия тьюторства/ Эдвард Гордон, Элайн Гордон.; пер. с англ. под науч. ред. С.Ф. Сироткина, Д.Ю. Гребенкина. – Ижевск : ERGO, 2008. – 351 с.
2. Офіційний сайт школи «Афіни», м. Київ – Режим доступу: <http://www.athens.kiev.ua/>.

3. Швець, Т. Як Польща впроваджує методи тьюторингу і до чого тут Україна? / Т. Швець. [Київ, 2017]. – Режим доступу: <http://osvitanova.com.ua/posts/763-yak-polshcha-vprovadzhuie-metody-tiutorynhu-i-do-choho-tut-ukraina>
4. Sławińska M. Tutoring rówieśniczy w edukacji, czyli jak uczniowie uczą się od siebie wzajemnie i co z tego wynika. / M. Sławińska. // Forum Oświatowe. – 2015. – 27(2). – 41–56 с. Режим доступу: <http://forumoswiatowe.pl/index.php/czasopismo/article/viewFile/311/261>
5. Chmura M. Tutoring – rozważania nad metodą rozwoju potencjału oraz jej adaptacją na polskich wydziałach prawa (wprowadzenie do dyskusji) / M. Chmura. [Wrocław, 2018]. – Режим доступу: http://www.bibliotekacyfrowa.pl/Content/41012/22_Marta_Chmura.pdf
6. Michał W. Co to jest tutoring / W. Michał. [Gdańsk 2014]. – Режим доступу: <https://oig.ug.edu.pl/tutoring>
7. Karpińska-Musiał B. Edukacja spersonalizowana w uniwersytecie. Ideologia – instytucja – dydaktyka – tutor. / B. Karpińska-Musiał. – Kraków: Wydawnictwo Libron, 2016. – 266 с.
8. Бойко А. Тьюторство як засіб задоволення освітніх потреб особистості, країни і суспільства. / А. Бойко // Педагогічні науки. – 2010. – Вип. 1. – 4-11 с. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pena_2010_1_4.

Зубенко Катерина Олександрівна — студентка групи ІЯП-17м, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: mart200395@gmail.com.

Залиубівська Оксана Броніславівна — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук ВНТУ, Вінниця, e-mail: o.zaliubivska@gmail.com.

Zubenko Kateryna O. — Department of Computer Systems and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: mart200395@gmail.com.

Oksana Zaliubivska B. — Candidate of Pedagogical Sciences, associate Professor in Department of Philosophy and Human Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, Ukraine, e-mail: o.zaliubivska@gmail.com.

**Т. В. Іванчик
А.В. Слободянюк**

ЧИ Є ВАЖЛИВОЮ ДРУЖБА У НАШОМУ ЖИТТІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті викладено результати соціального дослідження на тему дружби, ставлення молоді України до цього поняття. Запропоновано практичні рекомендації щодо вирішення проблеми.

Ключові слова: дружба, симпатія, товариськість моральні цінності.

Abstract

The article presents the results of social research on the topic of friendship, the attitude of Ukrainian youth towards this idea. Practical recommendations for solving the problem are offered.

Keywords: friendship, sympathy, sociability, moral values.

В усі часи дружба вважалася однією з найбільших цінностей в житті окремої особи. Дружба — безкорисливі взаємовідносини між людьми, засновані на довірі, щирості, взаємних симпатіях, спільних інтересах і захопленнях, де найголовніше - це довіра і взаємодопомога.

Поняття «дружба» розуміє під собою близьку прив'язанність. Дружба відзначається спільністю цілей та інтересів, міцністю та тривалістю зв'язків, взаємною привабливістю, довірою та відданістю. Дружба весь час залишається одним з найважливіших чинників підтримання стабільності особистості. Артур Шопенгауер «Друг — це одна душа, яка живе в двох тілах» Аристотель: «Ми станемо друзями, якщо виберемося звідси». «Навіки пов'язаними загальною емоційною травмою», — Йон Колфер[1].

У становленні соціологічного інтересу до даної проблеми можна виділити такі не вирішені такі проблеми :

1) поверхневі, неглибокі, не пов'язані зобов'язаннями відносини вважаються «несправжньою друбою».

2) дружба між чоловіками протиставляється відносинам між жінками — при цьому чоловіки часто вважають, що між жінками дружба неможлива.

3) протиставлення «дружби» і «кохання»

4) можливість або неможливість дружби між чоловіком і жінкою.

5) відмінність дружби від сексуальних і любовно-еротичних почуттів за характером своєї мотивації.

Психологія дружби, була пов'язана із соціально-психологічними дослідженнями міжособистісної атракції. Слово "атракція" позначає буквально притягання, потяг. У соціальній психології поняття "міжособистісної атракції" визначають як когнітивний (пізнавальний) компонент емоційного відношення до іншої людини, або як деяку соціальну установку, або, нарешті, як емоційний компонент міжособистісного сприйняття.

Проблеми людських стосунків, в тому числі дружби, є невід'ємною частиною життя кожної особистості. Тому дружба є позачасовою категорією і не втратить своєї актуальності ніколи. Звичайно, час вносить свої корективи, але такі поняття, як дружба, завжди залишатимуться найвищими цінностями, адже у людини дуже велика потреба у спілкуванні та друзях. Соціальна самотність позначається на нашому емоційно-психологічному стані. Назвичайно актуальною дана тема є саме для молоді.

За результатом дослідження Н. Паніна «Українське суспільство 1994- 2005: соціальний моніторинг » у 2000-2005 роках 65 % українців відповіли, що їм не вистачає справжньої дружби, як було раніше - на все життя. За даними соціального дослідження «Чи згоден я допустити близьких друзів - представників різних національностей», а саме американців, білорусів, грузинів, євреїв,

китайців, поляків та ін. частка українців, що погодились з даним явищем становить не більше 10 % [2].

Таким чином, існує проблемна ситуація, яка полягає у вивченні проблеми такого явища як дружба, дослідженні ставлення до цього явища, виникнення та трансформація його в суспільстві, зокрема серед молоді.

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студентська молодь, що навчається у Вінницькому національному технічному університеті на 3 курсі спеціальності «Менеджмент». Об'єкт складається з 57 осіб, з яких 28 чоловічої статі та 30 — жіночої, віком від 18 до 22 років.

Предметом соціологічного дослідження є визначення студентів поняття про дружбу, їх ставлення до дружби.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати, як ставляться студенти 3 курсу до дружби, що в їх розумінні є справжня дружба, чи є взагалі дружба важливою для життя, яке місце займає дружба у житті кожного та на основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

Завдання соціологічного дослідження:

1. З'ясувати актуальність проблеми дружби серед молоді.
2. Дослідити ставлення студентів до цього явища.
3. Порівняти відповіді чоловічої та жіночої статі.
4. Порівняти відповіді людей, що живуть у різних місцевостях.
5. Проаналізувати поняття «товариш», «друг» та «кохана людина».
6. Розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

В даному дослідженні, на основі представленого та проаналізованого матеріалу, висувається гіпотеза, що дружба займає важливе значення у житті респондентів, які не уявляють себе без друзів.

Оскільки об'єктом даного соціологічного дослідження є студентська молодь ВНТУ у кількості 57 осіб і немає мовності опитати кожного (генеральна сукупність велика) є доцільним використати вибіркове дослідження (вибірка становить 30 осіб).

В листопаді 2017 року на території ВНТУ було проведено опитування студентів 3 курсу спеціальності «Менеджмент» у кількості 30 осіб, серед них 14 осіб (46,7%) - представниці жіночої статі і 16 (53,3%) - представники чоловічої статі. Віком 19-20 років : 19 років - 17 осіб (63,3%), 20 років - 13 осіб (36,7%), 10 осіб (33,3%) проживають в обласному центрі, 12 осіб (40%) у місті та 8 респондентів (26,7%) з села.

В ході даного соціологічного дослідження були отримані такі результати:

На питання «Ви можете з впевненістю стверджувати, що маєте справжніх друзів?» 22 особи відповіли, що мають справжніх друзів (73,3%), 2 — не мають (6,7%) і у 6 осіб виникли труднощі з відповіддю на це питання. Тому можна сміливо стверджувати, що більшість студентів вміють дружити, мають друзів та цінують їх.

На запитання «Чи погоджуєтесь Ви з висловом «Не имей 100 рублей, а имей 100 друзей?» більшість респондентів погодились з висловом, а саме 17 (56,7%), лише 2 студентів не погодились (6,7%), та у 11 респондентів виникли труднощі з відповіддю на це запитання (36,6%). Отже, позитивним є те, що половина респондентів вважають дружбу важливішою за матеріальні цінності, проте багато респондентів не змогли знайти відповіді на це запитання. Можливо це спричинене тим, що не всі студенти повністю осягають значимість цього явища у своєму житті.

На запитання- меню «На Вашу думку, які види дружби можуть існувати» (декілька варіантів відповіді), респондентам пропонувалось обрати такі варіанти дитяча- 14 (46,7%), юнацька- 14 (46,7%), доросла- 16 (53,3%), жіноча — 16 (53,3%), чоловіча — 27 (90%), між чоловіком та жінкою — 9 (30%). Отже, лише половина респондентів вірить у дитячу та юнацьку види дружби, можливо тому, що тобі індивід ще не сформований повністю як особистість. Також лише половина респондентів вірить у дружбу між особами жіночої статі. Можна зробити висновок, що студенти вірять у стереотип про те, що усі жінки заздрять успішності і привабливості іншої. У дружбу між чоловіком та жінкою вірять лише третина респондентів, адже у суспільстві прийнято вважати, що між чоловіком та жінкою виникають особисте непорозуміння та сексуальну напругу (потяг).

На запитання- меню «Які є для Вас причини виникнення дружби?» (декілька варіантів відповіді), респондентам пропонувалось обрати такі варіанти: щоб уникнути самотності- 11 (36,6%), для підтримки / допомоги один одному- 14 (46,7%), спільні інтереси / взаємна симпатія- 26 (86,7%), з метою боротьби проти чогось- 0, задоволення особистих інтересів- 2 (6,7). Це свідчить про те, що

більшість респондентів обирає друзів за спільними інтересами та симпатією, для взаємодопомоги та уникнення самотності, що є природним для людини соціальної.

За результатами статистичної таблиці двовимірного розподілу ознак (ознака 1 – Чи вірите Ви у дружбу після кохання?, ознака 2 –: Ваша стать) було отримано такі результати: «Безперечно» відповів один респондент чоловічої статі, «Скоріше так, ніж ні» відповіли 2 респондента жіночої статі (40 %) та 3 респондента чоловічої (60 %), «Скоріше ні, ніж так» відповіли 4 респондента жіночої статі (66,7 %) та 2 респондента чоловічої (33,3 %), «Ні» відповіли 6 респондентів жіночої статі (40 %) та 9 респондентів чоловічої (60 %), «Важко відповісти» відповіли 2 респондента жіночої статі (66,7 %) та 1 респондент чоловічої (33,3 %); з 30 опитаних 14- жіночої статі (46,7 %), 16- чоловічої (53,3%). Це свідчить про те, що чоловіки та жінки майже однаково не вірять у дружбу після кохання.

Отже, гіпотеза дослідження, яка полягає у тому, що дружба займає важливе значення у житті респондентів, які не уявляють себе без друзів частково підтвердилась. Справжніх друзів мають 22 особи з 30 (73,3%), середнє значення оцінювання важливості дружби становить 4,4 з 5. Рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми:

1) Варто з ранніх років формувати у дитини такі риси характеру як повага до ближнього, толерантність та безкорисливість.

2) Проведення тренінгів на тему: «Без дружби життя не повноцінне» та «Дружити справа нелегка, але дружити треба вміти».

3) Проведення благодійних акцій серед молоді з метою отримання нових знайомств та поглиблення дружніх стосунків.

4) Створення серед молоді гуртків за спільними інтересами керівництвом шкіл та вищих навчальних закладів.

5) Організація клубу «Шукаю друга», у якому кожен міг би отримати нові знайомства, потоваришуватись з кимось, а у майбутньому - здобути справжнього друга.

6) Відвідування психолога.

У наш час спостерігається тенденція занепаду духовності та моральності у суспільстві. Проте завдяки даному соціологічному дослідженню, яке присвячене поняттю «дружба» підтвердилась важливість духовних цінностей серед молоді. Результати дослідження є досить позитивними, але не досконалими. Тому варто впроваджувати у життя практичні рекомендації для покращення ситуації. Об'єктом даного СД є студентська молодь третього курсу ВНТУ факультету менеджменту та інформаційної безпеки у кількості 30 осіб. У ході дослідження було частково підтверджено головну гіпотезу про те, що студенти мають справжніх друзів та розуміють важливість даного поняття у своєму житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики. — Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. — 416с.
2. Паніна Н. В. Українське суспільство 1994- 2005: соціологічний моніторинг – К.: ТОВ «Видавництво Софія», 2005. – 160 с.
3. Слободянюк А.В. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві [Текст] // Вісник «ВПП». – 2011. – №1. – С.16-20.
4. Слободянюк А. В. Проблеми адаптації студентської молоді у вищому навчальному закладі (за результатами соціологічного дослідження) [Текст] / А. В. Слободянюк // Гуманізм та освіта: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 21-23 вересня 2004 р. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2004. – Т. 2. – С. 244-247.

Іванчик Тамара Віталіївна- студентка групи МОф-156, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця. e-mail: fm.2mo15.ivanchyk@gmail.com

Слободянюк Анатолій Володимирович, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Ivanchyk Tamara V. - student, Faculty of management and information security Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa. e-mail: fm.2mo15.ivanchyk@gmail.com

Slobodyanyuk Anatoly V.- PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.

ЩО ПОТРІБНО ДЛЯ ЩАСТЯ?

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Дослідження спрямоване на з'ясування ставлення студентів до щастя та що необхідно, аби почуватися щасливими. Запропоновано практичні рекомендації щодо вирішення проблеми.

Ключові слова: щастя, цінність, благополуччя, матеріальний стан.

Abstract

The study aims to determine the relationship students to happiness and what they need to feel happy.

Practical recommendations to address the problem.

Keywords: happiness, values, welfare, material condition.

Прагнення до щастя - невід'ємна частина життя кожної людини. Проблема щастя має місце у буденності людей. У становленні соціологічного інтересу до даної проблеми умовно можна виділити три основні періоди:

- 1) виникнення уваги до ролі щастя як емоційного явища в соціальних механізмах і процесах суспільства в рамках суб'єктивної позитивістської соціології;
- 2) зниження інтересу до пояснювальної цінності щастя і домінування ідей раціональності;
- 3) поновлення досліджень щастя як соціологічної категорії в рамках соціології.

У сучасній соціології сформувалися об'єктивістські підходи в термінах особистісних змінних, що відображають рівень соціального благополуччя, що зв'язують щастя зі ступенем реалізації людського потенціалу, і суб'єктивістські підходи, які ототожнюють щастя з суб'єктивним відчуттям, переживанням. Виходячи з цього, можна сформулювати соціологічне визначення щастя як домінуючої спрямованості групового та індивідуальної свідомості, яка має соціальну цінність, нормативний характер і безпосередньо проявляється у високому ступені задоволеності особистості своєю діяльністю, умовами і способом життя як громадянина, представника того чи іншого суспільства, класу, соціальної групи, в позитивних емоціях радості.

Оскільки щастя для молоді – багатокомпонентна модель ідеального майбутнього, корисно знати, на які цінності спирається це уявне щасливе буття, для того щоб зрозуміти вектор можливого розвитку суспільства. Духовні цінності, які лежать в основі молодіжного поняття щастя, створюють комплекс морально-етичних поглядів і установок, які в певний момент, по мірі дорослішання молодого покоління, стають панівними, найбільш актуальними для того чи іншого суспільства [1]. Отже, дане дослідження є своєрідною інвестицією у майбутнє, оскільки результати дослідження мають вплинути на державну молодіжну політику вже сьогодні.

Згідно з дослідженням, проведеним Соціологічною групою «Рейтинг» у жовтні 2010 року, відносно щасливими відчувають себе 68% опитаних українців, з них лише 17% вважають себе однозначно щасливими. Разом з тим, кожен п'ятий опитаний вважає себе нещасливим. Ще 13% не змогли визначитися. Так, найбільш щасливими відчувається молодь у віці 18-29 років (70%), найменш щасливими – люди похилого віку (53%). Майже третина опитаних у віці понад 60 років відчуваються нещасливими. Неодружені відчуваються більш щасливими, ніж одружені. Водночас одружені набагато більше щасливіші, ніж розлучені та самотні. Люди з вищим рівнем освіти більш щасливі. Так, серед респондентів з вищою освітою щасливими відчуваються 74%, із середньою загальною – лише 51%.[2]

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студентська молодь, що навчається у Вінницькому національному технічному університеті на 3 курсі спеціальності «Менеджмент». Об'єкт складається з 58 осіб, з яких 28 чоловічої статі та 30 — жіночої, віком від 18 до 22 років.

Предметом соціологічного дослідження є поняття студентів про щастя і його складові в їхньому баченні.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати, як ставляться студенти 3 курсу до щастя, що необхідно для них, щоб почуватися щасливими та на основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

В даному дослідженні, на основі представленого та проаналізованого матеріалу, висувається гіпотеза, що більшість респондентів вважають себе щасливими, головними умовами щастя визначають матеріальний достаток та здоров'я своє та своєї сім'ї.

В листопаді 2017 року на території ВНТУ було проведено опитування студентів 3 курсу спеціальності «Менеджмент» у кількості 30 осіб, серед них 17 осіб (56,7%) - представниці жіночої статі і 13 осіб (43,3%) – представники чоловічої статі. Віком 18 років – 2 особи (6,7%), 19 років – 20 осіб (66,6%), 20 років – 6 осіб (20%) , 21 рік – 2 особи (6,7%).

В ході даного соціологічного опитування були отримані такі результати:

На питання «Ви щаслива людина?» майже половина опитаних (14 чоловік – 46,8%) відповіли, що вони повністю щасливі, 11 респондентів відповіли, що швидше так, ніж ні (36,7%), 4 опитаних (13,3%) обрали варіант «Важко відповісти» та лише один респондент (3,3%) дав відповідь швидше ні, ніж так. Жодного голосу не набрала відповідь «Ні», це свідчить про те, що переважна більшість студентської молоді щасливі. Середнє значення становить 4,3.

На запитання «Що, на Вашу думку, необхідно людині, щоб почуватися щасливою?» більшість респондентів обрали декілька варіантів відповіді, тому результати такі: 24 рази (80%) обрали здоров'я власне та сім'ї, 11 опитаних (36,7%) вважають, що матеріальна забезпеченість сприяє щастю людини, 6 респондентів (20%) обрали відповідь «Впевненість у завтрашньому дні» та 5 осіб (16,7) вважають, щоб бути щасливими необхідно вдало одружитися чи вийти заміж. Це показує, що для відчуття щастя людині необхідно кілька критеріїв.

На питання «Що для Вас є найбільшими життєвими цінностями?» найчастіше обирали відповідь (24 – 80%) «Здоров'я», 15 голосів (50%) набрала відповідь «Стабільний заробіток, впевненість у майбутньому», 8 респондентів (26,7%) обрали відповідь «Наявність власної родини, дітей», 10% (3 голоса) на рахунок відповіді «Наявність улюбленої справи» та 5 респондентів (16,7%) обрали свій варіант, серед яких по голосу любов; мама, тато; своє житло, машина; розваги дозвілля; мир, кохання. Це означає, що для більшості опитаних здоров'я, стабільний заробіток та родина є найбільшими цінностями.

Відповідаючи на питання «Що Вам не вистачає для щастя?», виявилось, що для 12 респондентів (40%) не вистачає машини та квартири, для третини опитаних (9 чоловік – 30%) не вистачає спокою в країні, 8 осіб (26,7%) обрали відповідь «Кохання» та стільки ж голосів набрала відповідь «Відпочинок». Це свідчить про те, що щоб почуватися щасливими для майже більшості опитаної студентської молоді не вистачає власної машини, квартири та спокою в державі.

На питання «Ви працюєте над тим, щоб зробити своє життя кращим і щасливішим?» переважна більшість (18 чоловік – 60%) відповіла, що працює над покращенням свого життя, решта нічого для цього не робить. Це свідчить про те, що більшість опитаних не зупиняється на досягнутому, а працює над вдосконаленням свого життя.

Із таблиці двомірного розподілу ознак ми отримали інформацію, що ілюструє відповіді на запитання «Ви щаслива людина?». Таким чином 46,7% респондентів (з них 8 осіб жіночої статі (57,1%) та 6 – чоловічої статі (42,9%) відзначили, що вони повністю щасливі. Скоріше щасливі, ніж ні 11 опитаних (36,7%), з них 6 представники жіночої статі (54,5) та 5 чоловічої (45,5%). 4 респондентам (13,3%) важко було відповісти на дане питання (по 2 представника кожної статі). Скоріше нещасливі, ніж щасливі являється 1 представниця жіночої статі (3,3%). Жодного голосу не набрала відповідь «Ні». Це означає те, що переважна більшість студентської молоді щаслива, жінки щасливіші чоловіків.

Отже, гіпотеза дослідження, що більшість респондентів вважають себе щасливими та головними умовами щастя визначають матеріальний достаток та здоров'я підтвердилася. Щасливими себе вважають 25 з 30 опитаних респондентів (83,3%). З відповідей видно, що студенти досить часто давали відповідь не задумуючись.

Рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми:

- проведення тренінгу на тему «Чому працюючи заради щастя інших людей, ми знаходимо «справжній ключ до щастя»;

- звертати більше уваги на чинники, що сприяють покращенню та погіршенню життя;
- розробити практичний посібник щодо порад, як стати успішною та щасливою людиною;
- організація клубу «щасливих людей», у якому кожний міг би поділитися власною формулою щастя;
- відвідування психолога.

Дане соціологічне дослідження присвячене темі «Що потрібно для щастя?». Дане питання є дуже актуальним, адже уявлення про щастя та його сутності впливає на всі сфери життя людини. Дане дослідження є своєрідною інвестицією у майбутнє, оскільки результати дослідження мають вплинути на державну молодіжну політику вже сьогодні. Об'єктом даного СД є студентська молодь 3 курсу ВНТУ спеціальності «Менеджмент» у кількості 30 осіб. У ході дослідження було підтверджено головну гіпотезу про те, що більшість опитаних щасливі. На основі отриманих результатів, було розроблено рекомендації щодо можливих шляхів вирішення даної проблеми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бончук Н.В. Суб'єктивне розуміння щастя сучасною молоддю та підлітками [Текст] // Молодий вчений. – 2016. – №5 (32). – с.542-547
2. Соціологічна група «Рейтинг» [Електронний ресурс] // - Режим доступу: <http://ratinggroup.ua/>
3. Слободянюк А.В. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві [Текст] // Вісник «ВПІ». – 2011. – №1. – С.16-20.
4. Слободянюк А. В. Проблеми адаптації студентської молоді у вищому навчальному закладі (за результатами соціологічного дослідження) [Текст] / А. В. Слободянюк // Гуманізм та освіта: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 21-23 вересня 2004 р. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2004. – Т. 2. – С. 244-247.

Зваричук Світлана Анатоліївна - студентка групи МОф-156, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

e-mail: fm.2mo15.zvaryshchuk@gmail.com

Слободянюк Анатолій Володимирович, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Zvaryshchuk Svitlana A.- student, Faculty of management and information security Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa. e-mail: fm.2mo15.zvaryshchuk@gmail.com

Slobodyanyuk Anatoly V.- PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.

ПРОБЛЕМИ ТЮТЮНОПАЛІННЯ У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати дослідження направлені на проблем тютюнопаління. Запропоновано рекомендації щодо вирішення проблем тютюнопаління.. Врахована оцінка студентів та їх рекомендації.

Ключові слова: соціологія, тютюнопаління, пасивне паління.

Abstract: *The results of the research are presented in the article aimed at tobacco-smoking problems. Recommendations for solving tobacco-smoking problems are proposed. Students' assessment and their recommendations are taken into account.*

Keywords: *sociology, tobacco smoking, passive smoking.*

У житті сучасної людини особливо гостро стали проблеми пов'язані з тютюнопалінням. Особливо велике поширення вони одержали серед молоді. Шкідливі звички а особливо паління негативно впливають на життя суспільства в цілому, а також на життя та діяльність особи окремо. У даний момент ця проблема стала справді глобальною. За статистичними даними поширення шкідливих звичок у великому масштабі, в готельних країнах, пов'язано з нестабільністю політичної та економічної ситуації, з наявністю великої кількості криз та недосконалістю політичного та економічного механізму. По відношенню до нашої країни ця проблема особливо актуальна і коріння її йдуть глибоко в історію нашого народу, і поширення її пов'язане з низькою культурою суспільства. З даною проблемою повинно боротися не тільки суспільству, а також кожна людина повинна усвідомлювати для себе велику шкоду куріння і намагатися боротися з ним.

Тютюнопаління – шкідлива звичка, яка полягає у вдиханні диму тліючого тютюну, – це одна з форм токсикоманії. Вона чинить негативний вплив на здоров'я курців і оточуючих осіб. Нікотин, що міститься в тютюновому димі, практично миттєво потрапляє в кровотік через альвеоли легень. Крім нікотину, в тютюновому димі міститься велика кількість продуктів згоряння тютюнового листа і речовин, які використовуються при технологічній обробці.

Пасивне паління - мимовільне вдихання вторинного тютюнового диму, який курець видихає під час куріння.

Служба Gallup провела опитування серед повнолітніх жителів декількох десятків держав на всіх континентах і з'ясувала, у яких країнах світу більше всього палять. У ході дослідження респонденти відповідали на запитання: чи Палили Ви протягом останнього тижня? Виявилось, що найбільше число курців проживає на Кубі - 40% кубинців палили на момент проведення даного дослідження. У Росії, Беларусі, Кувейті палять 37% населення. В Естонії, Латвії, Азербайджані й Індонезії курців ледве менше - 36%. У Казахстані їх нараховується 35%, у Литві - 34%, в Аргентині і Китаї - по 33%, в Україні і В'єтнамі - по 32%.

Таким чином існує проблемна ситуація, яка полягає в протиріччі між світовим досвідом доведено реальну можливість зниження рівнів захворюваності і смертності, спричиненим за рахунок паління. Потрібно лише звернути увагу на цю проблему і почати боротися з нею.

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти ВНТУ, факультету МІБ, групи П-176, МР-176, Е-176, Мо1-176, Мо2-176, Мо3-176 . Об'єкт складається з 51 особи, з яких 21 чоловічої статі та 30– жіночої, віком від 17 до 19 років.

Предметом соціологічного дослідження є ставлення студентів до тютюнопаління.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати, як ставляться студенти груп МР-176, Е-176, П-176, Мо1-176, Мо2-176, Мо3-176 до тютюнопаління та на основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

В даному дослідженні, на основі представленого та проаналізованого матеріалу, висувається гіпотеза, що студенти ВНТУ загалом мають негативне ставлення до звички тютюнопаління. Опитані люди вважають, що найчастіше людина починає палити наслідуючи приклади своїх рідних, друзів чи персонажів з телебачення. Також більшість опитаних вважає, що людина частіше починає палити ще навчаючись в середній школі, аніж після її закінчення чи у зрілому віці.

В ході даного соціологічного дослідження було опитано 30 осіб. Серед них 14 осіб (46,6%) – представники чоловічої статі і 16 осіб (53,3%) – представники жіночої статі. Віком 17 років – 15 осіб (50%), 18 років – 12 осіб (40%), 19 років – 3 особи (10%).

На питання «Наскільки паління в наш час є актуальним?», (1-не актуальна взагалі, 5-найбільш актуальна на даний момент), було отримано такі результати: 1 особа (3,4%) не звертає увагу на дану проблему, 1 особа (3,4%) звертає увагу на дану проблему, 5 осіб (16,6%) обізнані в даному питанні, 13 осіб (43,3%) клопітливо відносяться до цього питання і 10 осіб (33,3%) відповіли, що проблема паління є актуальною. Середнє значення – 4 бала. Це свідчить про те, що більшість опитаної аудиторії цікавиться проблемою паління.

На питання «Наскільки добре ви розумієте, що таке паління?», 12 осіб (40%) відповіли, що повністю розуміють що таке паління, 16 осіб (53,3%) знають загальні положення, і 2 особи (6,6%) не мають уявлення, що таке паління. Це свідчить про те, що більшість опитаних знають загальні положення паління.

На питання «Чи палите ви?», 12 осіб (40%) відповіли що палять, і 18 осіб (60%) відповіли що не палять. Це свідчить про те, що більшість опитаних осіб не палять.

На питання «З якої причини люди починають палити?» по 8 осіб (26,6%) відповіли що це наслідування прикладу та загальний інтерес, 11 осіб (36,6%) відповіли що це проблеми в житті та 3 особи (10%) вказали свій варіант, що це мода, вплив дії суспільства та нові відчуття. Це свідчить про те, що більшість опитаних вважають, що люди починають палити із-за проблем в житті.

На питання «Як ви вважаєте, а якому віці людина найчастіше починає палити?» 1 особа (3,4%) відповіла, що у молодшій школі, 16 осіб (53,3%) відповіли що у середній школі, 12 осіб (40%) відповіли що після закінчення школи, та лише 1 особа (3,4%) що у зрілому віці. Це свідчить про те, що більшість осіб вважає, що людина починає палити у середній школі.

На питання «Чи може людина раз і назавжди кинути калити?» 17 осіб (56,6%) відповіли, що звичайно, 11 осіб (36,6%) відповіли можливо, та 2 особи (6,6%) відповіли що ні. Це свідчить про те, що більшість опитаних вважає, що людина може кинути палити.

На питання «Чи є на вашу думку позитивні сторони паління?» 2 особи (6,6%) відповіли що їх багато, 7 осіб (23,3%) відповіли що вони є, але дуже мало, та 21 особа (70%) відповіли що позитивних сторін немає, паління тільки шкодить здоров'ю. Це свідчить про те, що більшість людей вважає що паління шкодить людині.

На питання «З якої причини люди зриваються після спроби кинути палити?» 14 осіб (46,6%) відповіли що слабка сила волі, 11 осіб (36,6%) відповіли що паління в колі друзів, 5 осіб (16,6%) відповіли що через проблеми в житті. Це свідчить про те, що людина зривається після спроби кинути палити через слабку силу волі та вплив друзів які палять.

На питання «Чи вважаєте ви шкідливими альтернативні способи паління?» 5 осіб (16,6%) відповіли що паління в будь-якому вигляді шкідливе, 12 осіб (40%) відповіли що воно шкідливе але значно менше ніж цигарки, 11 осіб (36,6%) відповіли що вони не шкідливі для здоров'я і 1 особа (3,4%) вказала свій варіант. Це свідчить про те, опитані вважають, що альтернативні способи паління не шкідливі для людини.

На питання «Чи впливає підвищення вартості тютюнових виробів на бажання кинути палити?» 7 осіб (23,3%) відповіли так, оскільки людям стає шкода грошей, 11 осіб (36,6%) відповіли можливо задумається, 8 осіб (26,6%) відповіли що залежні люди будуть віддавати будь-які гроші за цигарки, і 4 особи (13,3%) відповіли що люди просто будуть переходити на більш дешеві цигарки. Це свідчить про те, що більшість опитаних вважає що люди можуть задуматися та кинути палити.

На питання «Як ви вважаєте, пасивне паління так само шкідливе для здоров'я, як і звичайне?» 15 осіб (50%) відповіли що пасивне паління більш шкідливе та 15 осіб (50%) відповіли що люди які оточують курця не отримують ніякої шкоди. Це свідчить про те, що респонденти вважають що пасивне паління як шкідливе так і нешкідливе.

На питання «На вашу думку, заборона паління у людних місцях вплине на кількість курців?» 11 осіб (36,6%) відповіли що курців поменшає в кілька разів, а 19 осіб (63,3%) відповіли що на курців

це не вплине. Це свідчить про те, що люди які палять, будуть і далі палити але вже не в людських місцях.

На питання «Чи має сенс проведення лекцій проти паління в навчальних закладах?» 7 осіб відповіли що ніхто не дослухається до подібних лекцій, 13 осіб (43,3%) вважають що підлітки почнуть задумуватися, 10 осіб (33,3%) відповіли що сенс подібних лекцій є, але ефект незначний. Це свідчить про те, що після подібних лекцій можливо деякі підлітки задумуються, та кинуть палити.

На питання «Як в наш час паління впливає на імідж людини?» 5 осіб (16,6%) відповіли що позитивно, курців більше поважають, 18 осіб (60%) вважають що нейтрально, зараз на курців мало хто звертає увагу, та 7 осіб (23,3%) відповіли що негативно, з людиною, яка палить неприємно спілкуватися. Це свідчить про те, що на курців зараз ніхто не звертає увагу.

На питання «Чи вірите ви, що паління цигарок з ментолом шкідливіше за паління звичайних цигарок?» 15 осіб (50%) відповіли що паління цигарок з ментолом шкідливіше за паління звичайних цигарок а 15 осіб (50%) відповіли що не шкідливе. Це свідчить про те, що опитані респонденти протирічають самі собі.

Із таблиці двомірного розподілу ознак ми отримали таку інформацію, що на питання «Яку причину паління ви вважаєте основною?» 3 особи чоловічої статі та 5 осіб жіночої статі вважають, що наслідування прикладу, по 4 особи чоловічої та жіночої статі відповіли що загальний інтерес, 6 осіб чоловічої та 5 осіб жіночої відповіли що люди починають палити через проблеми в житті, по 1 особі жіночої статі відповіли що це мода та дія суспільства, та 1 особа чоловічої статі відповіла що через нові відчуття людина починає палити. Робимо висновок, що і жінки і чоловіки цікавляться темою «Основні причини паління», але для кожного вони є різними.

Аналізуючи таблицю за віковими ознаками, на питання «Чи палите ви?», спостерігаємо що із 17-річної молоді палить 4 особи а не палить 11 осіб, із 18-річної молоді палять 6 осіб але і не палять також 6 осіб, із 19-річної молоді 2 особи палить та 1 особа не палить. Бачимо що молодь віком від 17-19р. із 30 опитаних осіб всього 12 осіб палить а 18 – ні.

В даному соціологічному дослідженні, на основі представленого та проаналізованого матеріалу, висувається гіпотеза, що студенти ВНТУ загалом мають негативне ставлення до звички тютюнопаління. Опитані люди вважають, що найчастіше людина починає палити наслідуючи приклади своїх рідних, друзів чи персонажів з телебачення. Також більшість опитаних вважає, що людина частіше починає палити ще навчаючись в середній школі, аніж після її закінчення чи у зрілому віці.

Виходячи із проведеного соціологічного дослідження, можна сказати, що люди добре обізнані щодо даної теми, але вони мало цікавляться нею. Це означає, що перша гіпотеза підтверджується повністю, 75% - 100% опитаних респондентів відповіли так як і прогнозували.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тютюнопаління / Вікіпедія [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%83%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F>
2. Проблема паління серед молоді [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://books.br.com.ua/19104>
3. Паління шкодить жінкам більше ніж чоловікам [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sociolab.vntu.edu.ua/ukr/articles/smoke_sigareta_men/
4. В Україні палить кожен третій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sociolab.vntu.edu.ua/ukr/articles/no_smoking_world_09_2007/
5. Слободянюк А. В. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві [Текст] / А. В. Слободянюк // Вісник Вінницького політехнічного інституту. - 2011. - № 1. - С. 16-20.
6. Гладка Д. О. Ставлення студентів до ведення здорового способу життя [Електронний ресурс] / Д. О. Гладка, А. В. Слободянюк // Матеріали XLVI науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 22-24 березня 2017 р. - 2017.

Дівак Вікторія Віталіївна - студентка групи Мр-17б, факультет менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Слободянюк Анатолій Володимирович, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Divak Viktoriia V. - student, faculty of management Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

Slobodyanyuk Anatoly V.- PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.

СНІД: МІФ ЧИ РЕАЛЬНА ЗАГРОЗА?

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати дослідження направлені на з'ясування питань обізнаності молоді із захворюванням СНІД. Запропоновано рекомендації Міністерству охорони здоров'я України звертати увагу на проблему ВІЛ в Україні та робити все можливе для її покращення. Врахована оцінка студентів та їх обізнаність із даною проблемою.

Ключові слова: соціологія, СНІД, ВІЛ.

Abstract

The article presents the results of research aimed at clarifying the issues of youth awareness of AIDS. Recommendations Ministry of Health of Ukraine to pay attention to HIV in Ukraine and do everything possible to improve it. Counts grade students and their awareness of this problem.

Keywords: sociology, AIDS, HIV.

СНІД, або Синдром набутого імунodefіциту — тяжке інфекційне захворювання, спричинене вірусом імунodefіциту людини (ВІЛ), який уражає імунну систему людини, знижуючи при цьому протидію організму захворюванням. Під егідою Всесвітньої організації охорони здоров'я діє міжнародна медична організація AIDS Care Education and Training, що займається профілактикою розповсюдження ВІЛ-інфекції та підтримкою хворих на СНІД, у різних країнах Європи, Африки, Азії, Америки й Австралії [1].

На сьогодні ситуацію у світі характеризують як пандемію ВІЛ-інфекції. За даними програми ООН-СНІД, число інфікованих у світі перевищило 433 млн людей. Щоденно близько 16 тисяч чоловік заражаються ВІЛ-інфекцією, половина з них — молодь 15-24 років. З моменту початку епідемії в світі заразилось ВІЛ-інфекцією близько 60 мільйонів чоловік. Зараз в світі 40 мільйонів чоловік живуть з ВІЛ-інфекцією та СНІДом. В цілому близько 1,5 % жителів планети інфіковано ВІЛ. 21,8 мільйонів чоловік померло від СНІДу з початку епідемії, з них 3,6 мільйони — діти до 15 років. Третина ВІЛ-інфікованих у світі мають вік від 15 до 24 років. Кожної хвилини в світі 6 молодих людей віком до 25 років отримують ВІЛ-інфекцію. Щорічно у світі реєструється 5 млн ВІЛ-інфікованих, помирає з млн. людей. Щодня у світі заражається ВІЛ 16 тис. людей. За даними фонду ООН, кожні 14 секунд у світі вірусом імунodefіциту людини заражається одна людина у віці від 15 до 24 років. На території Східної Європи та Центральної Азії (сюди входить і Україна) живе більш як 1,5 мільйони ВІЛ-інфікованих. В ряді країн приблизно половина сексуально активних дівчат віком від 15 до 19 років вірять, що вони не ризикують отримати ВІЛ-інфекцію. Нині Україна посідає перше місце по кількості ВІЛ-інфікованих серед країн Східної Європи. Серед молоді перше місце з усіх причин смертності – СНІД. За весь період реєстрації ВІЛ-інфекції/СНІДу в Україні вмерло 11 822 людини, з них 233 дітей [2].

СНІД — особливо небезпечна інфекційна хвороба, яка через відсутність у даний час специфічних методів профілактики та ефективних методів лікування призводить до смерті. Масове розповсюдження цієї хвороби в усьому світі та Україні створює загрозу особистості, громадській та державній безпеці. Розпочавшись з поодиноких випадків інфікування ВІЛ та захворювань на СНІД наприкінці 80-х років минулого століття, пандемія охопила всі країни і континенти.[3]. Аналіз офіційних даних щодо поширення ВІЛ-інфекції свідчить, що епідемія триває з тенденцією до дальшого зростання в усіх регіонах України, але поширення по країні нерівномірно [4].

Об'єктом даного соціологічного дослідження є група студентів ВНТУ. Об'єкт складається з 80 осіб з яких 65 чоловічої статі 15 – жіночої, віком від 18 до 25 років.

Предметом соціологічного дослідження є думка студентів щодо хвороби СНІД, причини інфікування, їх ставлення до цієї хвороби.

Метою даного соціологічного дослідження є прагнення на основі соціологічних даних виявити особливості уявлень респондентів про СНІД з урахуванням характерних особливостей групи людей, що опитуються та на основі отриманих даних розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми

В березні 2017 року було проведено опитування у кількості 30 осіб, серед них 27 осіб (90%) – представники чоловічої статі, 3 особи (10%) – представники жіночої статі. Віком 19 років – 7 осіб (23%), 20 років – 18 осіб (60%), 21 років – 5 осіб (17%).

В ході даного соціологічного дослідження були отримані такі результати:

На питання «Чи знаєте Ви про таку хворобу, як ВІЛ СНІД ?» всі опитані відповіли «так». Це свідчить про те, що всі респонденти обізнані про існування цієї хвороби.

На питання «Вкажіть рівень вашої поінформованості про проблему СНІД ?» більшість опитаних (21 особа – 70%), що поінформовані досить добре, 6 осіб (20%) знають все по даному питанню, 3 особи (10%) знають мало інформації. Це свідчить про те, що більшість респондентів (80%) теоретично досить поінформовані про проблему СНІДу або знають всі нюанси даного питання.

На питання «Чи знаєте Ви, якими шляхами передається ВІЛ СНІД ?» всі опитані відповіли «так». Це свідчить про те, що всі респонденти теоретично досить обізнані про шляхи передачі цього захворювання.

На питання «На Вашу думку, ВІЛ СНІД є небезпечним для здоров'я людей ?» майже всі опитані (97%) відповіли «так», а 1 особа (3%) - ні. Це свідчить про те, що майже всі респонденти досить обізнані про небезпеку хвороби ВІЛ СНІДу.

На питання «Серед якої категорії населення, на Вашу думку, найбільше Віл-інфікованих осіб?» були дані такі відповіді: серед дітей – 1 особа (3%); серед молоді – 26 осіб (87%); серед старшого покоління – 3 (10%).

На основі таких результатів, слід зауважити, що переважна більшість респондентів (87%) вказали правильну відповідь. Це є показником гарної обізнаності з даного питання. З іншого боку 13% не змогли відповісти вірно.

На питання «Люди якої статі, на Вашу думку, більше схильні до інфікування СНІДом ?» були дані такі відповіді: жіночої - 3 особи (10%); чоловічої – 3 особи (10%); і чоловічої, і жіночої – 21 особа (70%); не знаю – 3 (10%).

На основі таких результатів, слід зауважити, що переважна більшість респондентів (90%) вказали на неправильну відповідь, лише 10% відповіли вірно. Це є показником поганої обізнаності з даного питання.

На питання «Як Ви думаєте, чи є ВІЛ СНІД поширений на Україні ?» були дані такі відповіді: Так – 18 осіб (60%); Ні – 3 особи (10%); Важко відповісти – 9 осіб (30%).

Це свідчить про те, що всі респонденти досить обізнані про таку хворобу.

На питання «В яких з вказаних країн, на Вашу думку, рівень розповсюдження СНІДу найвищий ?» були дані такі відповіді: Росія – 17 осіб (56%); США – 5 осіб (17%); Україна – 8 осіб (27%).

Це свідчить про те, що більшість респондентів (83%) не знають правильної відповіді.

На питання «Чи є серед Ваших знайомих Віл-інфіковані ?» 29 осіб (97%) відповіли «ні», лише 1 (3%) – «так».

На питання «Якою, на Вашу думку, повинна бути політика держави стосовно Віл-інфікованих ?» були дані такі відповіді: Таких людей потрібно ізолювати від суспільства – 2 особи (7%); Суспільство має надавати моральну та матеріальну допомогу Віл-інфікованим – 19 осіб (63%); Суспільство має ставитись до таких людей, як до звичайних – 9 осіб (30%).

Це свідчить про те, що майже всі респонденти (93%) адекватно оцінюють політику поводження з Віл-інфікованими.

На питання «Скільки, на Вашу думку, ВІЛ-інфікованих людей на сьогоднішній день в Україні?» були дані такі відповіді: Близько 1% - 7 осіб (23%); Від 2% до 10% - 21 особа (70%); Більше 10% - 2 (7%).

Правильну відповідь змогла дати тільки четверта частина респондентів. Це є показником поганої обізнаності з цього питання.

На питання «З яких джерел Ви найбільше дізнаєтесь про ВІЛ СНІД ?» були дані такі відповіді: ЗМІ – 3 особи (10%); ВНЗ – 27 осіб (90%).

Це свідчить про те, що більшість (90%) респондентів дізнаються про дану хворобу з ВНЗ.

На питання «Якби Ви дізналися, що серед Ваших знайомих є Віл-інфіковані. Ви?» були дані такі відповіді: почав би уникати їх – 5 осіб (17%); нічого не змінив би – 25 осіб (83%).

Це свідчить про те, що майже всі респонденти (83%) досить адекватно сприймають людей з даною хворобою.

На питання «Вкажіть реальні шляхи інфікування»: Статевим шляхом – 28 осіб (93%); Через поцілунки – 1 особа (3%); Переливання крові - 28 осіб (93%); Від ВІЛ-інфікованої матері до дитини – 25 осіб (83%); Комари та інші комахи – 9 осіб (30%).

Більшість осіб відповідно 93%, 93%, 83% правильно визначили три основні шляхи передачі ВІЛ. Але відповідно 3% та 30% вказали на дві неправильні відповіді.

Це свідчить про те, що не всі респонденти можуть дати правильну відповідь на поставлене питання.

Під час першого етапу дослідження двомірного розподілу ознак було виявлено, думку респондентів щодо кількості ВІЛ інфікованих в Україні. Виявилось, що представники жіночої статі орієнтуються в цьому питанні краще за представників чоловічої статі. Серед чоловіків вказали на правильну відповідь 6 осіб (22%), дали неправильну - 21 особа (78%). Серед жінок картина схожа – на правильну відповідь вказала 1 особа (33%), на неправильну – 2 особи (67%). Дані відносно того, особи якої статі краще обізнані в даному питанні не є інформативними через те, що серед респондентів переважна більшість (90%) є особами чоловічої статі.

Під час першого етапу дослідження двомірного розподілу ознак було виявлено, думку респондентів щодо поширення ВІЛ на Україні. Виявилось, що представники села орієнтуються в цьому питанні найкраще, а представники смт - найгірше, представники міста та обласного центру займають середню позицію. Серед представників обласного центру вказала на правильну відповідь 1 особа (50%), дали неправильну - 1 особа (50%). Серед представників міста вказали на правильну відповідь 11 осіб (58%), дали неправильну - 8 осіб (42%). Серед представників смт вказала на правильну відповідь 1 особа (33,3%), дали неправильну - 2 особи (66,7%). Серед представників села вказали на правильну відповідь 5 осіб (83%), дали неправильну - 1 особа (17%).

Гіпотеза щодо того, що більшість об'єктів досить обізнані даною проблемою підтвердилася частково. Так, коли ставилися питання щодо рівня обізнаності, то більшість (70-100% відповідно) відповідала, що добре поінформована та знає всі нюанси даної хвороби. Насправді ж виявилось, що на питання шляхів інфікування вірусом ВІЛ більшість респондентів відповідала правильно (83-93%), але деякі особи відмітили ще й неправильні відповіді (3% і 30% відповідно). На питання серед якої категорії найбільше ВІЛ – інфікованих, правильну відповідь дала теж переважна більшість – 87%. А щодо ситуації в світі чи в країні респонденти взагалі мають погане уявлення. Так, на питання, щодо кількості інфікованих в Україні правильну відповідь змогла дати тільки четверта частина опитуваних.

Гіпотеза щодо того, що більшість респондентів беруть пасивну участь у її вирішенні, виправдалася частково. Так, деякі (7%) вважають, що держава має ізолювати таких людей від суспільства. Але переважна більшість (93%), вважає навпаки. На питання щодо ставлення до ВІЛ-інфікованих друзів більшість респондентів (83%) відповіла, що не змінила би свого ставлення до них.

Гіпотеза щодо того, що більшість респондентів не знають нюансів хвороби підтвердилася повністю. Так, на питання, щодо кількості інфікованих в Україні, правильну відповідь змогла дати тільки четверта частина опитуваних. А на питання щодо схильності до інфікування неправильно відзначили майже всі - 27 респондентів (90%) вибрали хибну відповідь, лише 3 (10%) респондента змогли вказати на правильну.

Гіпотеза щодо того, що представники обласного центру найкраще обізнані в цьому питанні спростована повністю. Так на питання поширення СНІДу, правильно дати відповідь змогли тільки 50% представників обласного центру, в той час як 83% представників села та 58% міста відповіли правильно.

Результати опитування в цілому підтвердили гіпотези, які були висунені перед його проведенням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ткаченко О.М. СНІД в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://knmu.kharkov.ua/>
2. Кузьменко О. С. Особливості висвітлення проблеми ВІЛ/СНІДу в інтернет-виданнях України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1981>

3. Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aidsalliance.org.ua/>

4. Волосевич І., Герасимчук С., Костюченко Т. Молодь України 2015. – П «ГФК ЮКРЕЙН» [Електронний ресурс]. – <http://aslobodyanyuk.vk.vntu.edu.ua/file/2ee201db647a0e1a373719c7bea7b0fc.pdf>

5. Слободянюк А. В. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві [Текст] / А. В. Слободянюк // Вісник Вінницького політехнічного інституту. - 2011. - № 1. - С. 16-20.

6. Гладка Д. О. Ставлення студентів до ведення здорового способу життя [Електронний ресурс] / Д. О. Гладка, А. В. Слободянюк // Матеріали XLVI науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 22-24 березня 2017 р. - 2017.

Гудименко Олександр Олександрович - студент групи КІ-146, факультет Інформаційних Технологій та Комп'ютерної Інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Слободянюк Анатолій Володимирович - кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Hudymenko Oleksandr O. - student, faculty of information technology and computer engineering, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

Slobodyanyuk Anatoly V. – PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.

ВПЛИВ ТЕЛЕБАЧЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА НАСЛІДКИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати соціологічного дослідження на тему «Вплив телебачення: проблеми та наслідки», визначено ставлення студентської молоді до телебачення та розроблені практичні рекомендації з приводу зменшення впливу телебачення на свідомість людини.

Ключові слова: соціологія, телебачення, вплив, свідомість, особистість.

Abstract

The paper presented results of a study on "The impact of television: the problems and consequences" defined attitude students to television and practical recommendations on reducing the impact of television on the human mind.

Keywords: sociology, television, influence, consciousness, personality.

—Телебачення – це коли люди, які нічого не роблять, дивляться на людей, які нічого не вміють робити” – саме так говорив відомий американський комік XX століття Аллен Фред.

Телебачення є одним з найвідоміших і популярних слів у нашому суспільстві, а також найбільш масовим засобом передачі інформації. У перекладі з грецької і латинської мов означає «далеко», «бачу». Перша передача, в якій пересувалося зображення була виконана в СРСР в місті Ташкенті 26 липня 1928 року. А постійне телемовлення почалося вперше в націонал-соціалістичній Німеччині в 1934 році. В Україні короткометражні механічні телетранслятори працювали з 1932 року в Одесі, Києві й Харкові, а з 1934 року почали з'являтися телефільми зі звуковим супроводом.

Ще в 1986 році вчені з Університету Міссурі почали вивчати, як впливають формальні складові телебачення – монтаж, плани, наїзди, шуми, світло – на дослідницький рефлекс людини. Вчені прийшли до висновку, що ці стилістичні прийоми дійсно викликають у людини мимовільні реакції і таким чином утримують його увагу. Природа цих реакцій сходить до еволюційної здатності людини розпізнавати і реагувати на рух навколо. Таким чином, телебачення унікальне не стільки змістом, скільки формою.

За весь час існування телебачення, вченими були проведені численні дослідження на тему впливу телебачення на людей. Було відзначено, що телебачення може суттєво впливати на свідомість людей як в позитивному руслі, так і в негативному. Через телебачення, як один з найпопулярніших засобів масової інформації, людина може задовольнити свою потребу в придбанні потрібної інформації. Так, спільно українськими та канадськими вченими, було проведено соціальне дослідження на тему «Роль джерел інформації в становленні здорового способу життя дітей та молоді віком від 10 до 22 років». Це дослідження проводилося на базі Українського інституту соціальних досліджень і центру «Соціальний моніторинг».

У ході досліджень науковими співробітниками були визначені засоби масової інформації, які мають найбільший вплив на людину в інформаційному плані. І ними був складений своєрідний рейтинг популярності – перше місце зайняло телебачення (60%), друге – радіо (23%), третє – вуличні рекламні інформаційні буклети (17%), четверте – щотижневі видання, газети, спортивні журнали (4%). У результаті своїх досліджень вчені дійшли висновку, що телебачення може колосально впливати на становлення особистості підлітка.

Дуже цікаве соціологічне дослідження було проведене російськими вченими на тему «Вплив телебачення на формування життєвих поглядів». Дослідниками спочатку був обраний метод анкетування учасників. В анкетуванні брали участь 70 добровольців: 35 чоловіків і 35 жінок у віці від 25 до 35 років. Анкета складалася з десяти питань, основні з них – яким ЗМІ віддає перевагу для отримання інформації, як часто дивитися телевізор, які передачі, яке відношення до реклами, чи є телевізор засобом відпочинку? У результаті були підведені такі підсумки:

- 1) у 90% опитаних телебачення є основним джерелом отримання інформації;
- 2) телебачення займає більшу частину часу людей;
- 3) в основному (у більше 85% опитаних) є засобом розваги та відпочинку;
- 4) на думку жіночої половини учасників необхідно виключити сцени насильства, жорстокості.

Ще одне цікаве дослідження, яке тривало шість років, було проведено австралійськими вченими. У дослідженні брали участь 8800 добровольців, які по кілька годин на день дивилися телевізор. Узагальнивши результати, вчені зробили висновок, що ті люди, які дивляться телевізор не більше 2 годин на день, на 80% менше мають ризик померти від серцевих захворювань в порівнянні з тими, хто дивиться телевізор від 4 годин на добу і більше. Також було встановлено, що кожна додаткова година перегляду телевізора на 9% збільшує ризик онкологічних захворювань, на 11% — хвороб серця і на 70% — ризик втрати гостроти зору. Іншими наслідками такої телевізійної залежності є гіпертонія, ожиріння та діабет.

Запитайте будь-яку людину — коли найчастіше вона дивиться телевізор. «Коли я втомився і хочу відпочити», — такою буде відповідь більшості. Однак перегляд телепередач як ніщо інше додає втоми, виснажує нас. Саме це відчуття ніколи не покидає тих, для кого перегляд телевізора вже став звичайною справою і навіть залежністю. Після перегляду телевізора ви будете почувати себе ще більш втомленими та дратівливими.

Одна з причин цього — надмірна інформація, яка нескінченним потоком ллється в вашу голову: телешоу, новини, реклама, серіали, фільми тощо. Не дивно, що до ще одного пункту негативної дії перегляду телевізора відносять зниження розумової працездатності. Під час перегляду ваш мозок не налаштований на роботу, а тільки на засвоєння інформації. Як наслідок, після кількох годин перебування в такому стані ви відчуваєте втому та сонливість, а ваша розумова активність знижується до мінімуму.

Протиріччя полягає у тому, що телебачення — це річ, безсумнівно, корисна (у деяких своїх проявах), але й водночас воно може надавати згубний вплив на здоров'я і психіку людей, а його подальший розвиток може докорінно змінити соціальні відносини у суспільстві. Саме тому, потрібне більш детальне вивчення проблеми.

Об'єктом даного соціологічного дослідження є представники студентської молоді ВНТУ ФМІБ 3-го курсу групи УБ-14б віком від 18 до 21 року, серед яких 63% чоловічої та 37% жіночої статі, загальною кількістю — 27 осіб.

Предметом соціологічного дослідження є ставлення представників студентської молоді до телебачення.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати, як ставляться представники студентської молоді ВНТУ до телебачення та на основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

В квітні 2017 року на території ВНТУ було проведено опитування студентів 3 курсу групи УБ-14б ФМІБ 27 осіб, серед них 17 осіб (63%) - представники чоловічої статі і 10 (37%) - представниці жіночої статі. Віком 18-19 років — 10 осіб, 20-21 років — 17 осіб.

В ході даного соціологічного опитування були отримані такі результати:

На питання «Як Ви ставитеся до телебачення?» 37,04% опитуваних відповіли, що позитивно, така ж сама кількість опитуваних (37,04%) ставиться до телебачення — нейтрально, 18,52% - негативно.

На питання «Чи вважаєте Ви себе телеглядачем?» переважна більшість опитаних, а саме 66,66% відповіли, що вважають і лише третина (33,33%) опитуваних не вважає себе телеглядачем. Це свідчить про те, що кожен третій опитуваний вважає себе телеглядачем.

На питання «Як впливає телебачення на свідомість людини?» більшість опитуваних (44,44%) вважає, що негативно, 29,63% опитуваних вважає, що взагалі не впливає, 22,22% опитуваних вважає, що впливає і лише 3,7% опитуваних вважає, що телебачення вкрай негативно впливає на свідомість людини. Отже, можна зробити висновок, що телебачення негативно впливає на свідомість людини.

На питання «Чи змінюються Ваші стосунки з оточуючими під впливом телебачення?» переважна більшість опитуваних, а саме 74,07% відповіли, що не змінюються, 18,52% опитуваних відповіли, що змінюються. Це свідчить про те, що під впливом телебачення стосунки з оточуючими людьми не змінюються.

На питання «Для чого Ви дивитися телевізор?» однакова кількість опитуваних, а саме 40,74% відповіли, щоб відпочити та просто так і лише 18,52% опитуваних дивляться телевізор, для того, щоб дізнатися щось нове.

На питання «Скільки годин в день Ви дивитися телевізор?» переважна більшість 51,85% опитуваних відповіли, що 1-3 години, 25,92% опитуваних дивляться телевізор менше 1-ї години в день, а 22, 22% опитуваних – більше 3-х годин в день. Отже, більшість респондентів дивитись телевізор 1-3 години на день і це не є критичним для суспільства.

На питання «Яким передачам Ви віддаєте перевагу?» 44,44% опитуваних відповіли, що віддають перевагу розважальним передачам, 22,22% - інформаційним, 18,52% - пізнавальним, 14,81% - художнім чи документальним фільмам.

На питання «Чи звертаєте Ви увагу на рекламу?» 40,74% опитуваних відповіли, що лише інколи звертають увагу на рекламу, 33,33% - завжди звертають, 25,92% - ніколи не звертають. Це свідчить про те, що переважна кількість телеглядачів звертає увагу на рекламу, що є позитивним явищем для рекламодавців.

На питання «Реклама для Вас:» 30,43% опитуваних відповіли, що реклама – це можливість відійти від телевізора на кілька хвилин, 23,91% опитуваних відповіли, що реклама – це перерив в будь-якому ток-шоу, серіалі і т.д., така ж сама кількість опитуваних відповіла, що реклама – це джерело роздратування, 6,52% опитуваних обрали інший варіант і лише для 2,17% опитуваних реклама є джерелом натхнення для створення чогось нового.

На питання «Якщо судити позитивні і негативні впливи реклами на суспільство, то на Вашу думку які критерії реклами найбільш важливі? (Оцініть по 5-ти бальній шкалі 1-зовсім не згоден; 5-повністю згоден)» найбільшу кількість балів, а саме 4 отримав варіант «реклама в більшості випадків є неправдоподібною»; 3,6 бали – «реклама не відповідає соціально-культурним нормам»; 2,7 бали – «реклама негативно впливає на моє здоров'я і психіку»; 2,4 бали – «у нашій країні використовуються дуже прості види реклами»; 2,2 бали – «реклама не відповідає ідеологічним і релігійним нормам». Отже, можна зробити висновок, що більшість телеглядачів вважають рекламу неправдоподібною.

На питання «Телебачення для Вас – це:» 44,44% опитуваних відповіли, що час проведення дозвілля; 25,93% - джерела різнопланової інформації, 7,4% - засіб зняття стресу, а 22,22% опитуваних обрали інший варіант. Це свідчить про те, що для більшості респондентів телебачення є просто способом проведення дозвілля.

Із таблиці двомірного розподілу ознак з такими запитаннями : «Як Ви ставитеся до телебачення?» та «Вкажіть Ваш вік» ми отримали таку інформацію: 10 опитуваних, серед яких 7 осіб чоловічої статі та 3 жіночої, ставляться до телебачення позитивно; 10 опитуваних, серед яких 5 осіб чоловічої статі та 5 осіб жіночої статі, ставляться до телебачення нейтрально; 5 опитаних, серед яких 3 особи чоловічої статі та 2 особи жіночої статі, ставляться до телебачення негативно. Отже, можна зробити висновок, що чоловіки, здебільшого ставляться до телебачення позитивно, а жінки – нейтрально.

Гіпотеза, яка полягає у тому, що телебачення негативно впливає на свідомість людини підтвердилась повністю, оскільки більшість опитуваних, а саме 44,44% вважають, що телебачення негативно впливає на свідомість людини;

Гіпотеза, яка полягає в тому, що 25% студентів ставляться до телебачення позитивно, 60% - нейтрально, інші ж 15% - негативно – повністю спростована, оскільки позитивно до телебачення ставиться 37,04% опитуваних, така ж сама кількість опитуваних ставиться до телебачення нейтрально і 18,52% опитуваних ставляться до телебачення негативно;

Гіпотеза, яка полягає в тому, що під впливом телебачення стосунки з оточуючими людьми не змінюються – цілком підтвердилась, оскільки переважна більшість опитуваних, а саме 74,07% відповіли, що змінюються.

Оскільки, виявилось, що телебачення негативно впливає на свідомість людини, то рекомендуємо: менше часу проводити за переглядом телебачення та віддавати перевагу цікавим і пізнавальним телепередачам, щоб почерпнути щось корисне для себе.

Отже, провівши соціологічне дослідження серед студентів групи УБ-146, можна стверджувати, що телебачення відіграє велику роль в житті людини. По-перше, воно є засобом масової комунікації, що найлегше сприймається людиною; по-друге, телебачення найшвидше та найоперативніше інформує про події у світі, легко та комфортно може перенести людину в будь-який куточок світу; по-третє, на сьогоднішній день, телебачення стало найдоступнішим видом відпочинку для більшості населення. Але не дивлячись на таку користь телебачення, воно ж все таки негативно впливає на свідомість та

здоров'я людини. Але й цілком відмовлятися від перегляду телевізора теж не варто, просто все має бути в міру. Адже, все добре, коли в міру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Слободянюк А.В. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві [Текст] // Вісник «ВПП». – 2011. – №1. – С.16-20.
2. Зомбоящик: вплив телебачення на людину [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://invest-program.com.ua/vpliv-telebachennya-na-lyudynu/>
3. Телебачення, як засіб маніпуляції масовою свідомістю (на прикладу українських теленовин) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://naub.org.ua/?p=834>
4. Вплив телебачення на людину [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://erudition.com.ua/suspilstvo/vplyv-telebachennya-na-lyudynu/>
5. Слободянюк А.В. Досвід використання сучасних інформаційних технологій у процесі викладання соціологічних дисциплін / А.В.Слободянюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. пр. – Київ-Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2007. – Вип. 14. – С.415-419.

Касянчук Наталія Володимирівна - студентка групи УБ-14б, факультет менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: knv3110@mail.ru

Слободянюк Анатолій Володимирович — кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Nataliia Kasianchuk - student of UB-14b group, faculty of management, Vinnitsa technical university, Vinnitsa, e-mail: knv3110@mail.ru

Slobodyanyuk Anatoly V— PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.

ЖІНКА В НАУЦІ ТА ПОЛІТИЦІ

¹ Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати дослідження направлені на вирішення питань ставлення суспільства до займання головних посад жінкою в науці та політиці. Запропоновано рекомендації що до вирішення проблеми. Врахована думка студентів.

Ключові слова: жінка, наука, політика, дослідження.

Abstract

The article presents the results of research aimed at solving issues of public attitudes to the ignition key positions women in science and politics. Recommendations that to solve the problem. Opinion counts students

Keywords: woman, science, politics, research.

Вступ

Сутність досліджуваної проблеми.

Чи повинна жінка займатися політикою та наукою? Ця проблема постала дуже давно, але дату визначення питання можна вказати абсолютно точно. У 1791 році в розпал Французької революції маловідома письменниця Олімпія де Гуж прорекла: «Якщо жінка має право зійти на ешафот, то вона повинна мати право піднятися на трибуну». Така необережна заява коштувала письменниці життя, але вона ж принесла їй безсмертя [1].

Роль жінки у суспільстві являє собою суперечливе питання, яке цікавить людство протягом усієї історії його існування. Ще древні греки приділяли велику увагу місцю жінки у суспільно-політичних відносинах того часу, а розвиток ця тема знайшла у працях древньоримських філософів, що було пов'язане із великою увагою до демографічних процесів. Новий виток розвитку ця проблема отримала вже в епоху Просвітництва у працях французьких дослідників, зокрема можна відзначити Ж.-Ф. Лафіто, якого підтримали німецькі історики І. Я. Бахофен та Л. Г. Морган.

Великий вплив на статус жінок мало запровадження християнства. Християнська ідеологія проповідує рівність усіх людей перед Богом. А в епоху Просвітництва вперше розглядаються питання про можливості розвитку жіночих інтелектуальних здібностей і про жіночу освіту. У будь-який період історії неважко відшукати передових і талановитих жінок-вчених, які рухали науку нарівні з чоловіками. Часто досягнення дам бувають незаслужено забутими, хоча людство щосили ними і користуються.

Актуальність даної проблеми в сьогоденні.

Кількість представників жіночої статі у владі всіх рівнів досить низька. І чим вище орган влади, тим менше жінок ми зустрінемо там – і в нашому парламенті 6-го скликання їх тільки 8,1%. Але це теж можна вважати прогресом, бо у Верховній Раді 1-го скликання жінки склали лише 2%, а 4-го – 5,1%. Навіть в органах місцевого самоврядування жінки в основному є лише заступниками чоловіків-керівників. Недарма існує жарт: «Головна посада жінки – бути заступником чоловіка».

Результати попередніх КСД.

Дані Центру дослідження суспільства вказують на низку інших гендерних проблем у вищій освіті:

1. Зменшення кількості жінок на кожному наступному щаблі академічної кар'єрної драбини – серед випускників та випускниць вишів, що мають ступінь бакалавра, жінки складають 76%, магістра – 69%, жінок-кандидатів наук 43%, а докторів – 33%.

2. Невелика кількість жінок на керівних посадах – серед 234 ректорів вишів III-IV рівня акредитації лише 20 жінок – близько 9%, а за всі роки незалежності Україна не мала жодної жінки-міністра освіти.

3. Жінки-науковці заробляють менше, ніж чоловіки. Вищий за 4500 грн дохід отримують 23,9% чоловіків і всього 12% жінок, в той час як менше 3000 отримує майже половина викладачок і 41,3%

викладачів [3].

Згідно зі звітом Інституту статистики ЮНЕСКО 2009 року, загалом у світі присутність жінок у науці становить 29% – приблизно однаковий показник у ЄС, 33% в Африці, 18% в Азії, 46% у Південній Америці [4].

Незважаючи на те, що жінки формально отримали рівний із чоловіками статус, де-факто вони продовжують піддаватися дискримінації і в політичній сфері. Експерти вбачають в цьому кілька причин: низький соціальний статус жінок, економічна залежність від чоловіків, нерівноцінний розподіл сімейних обов'язків, відсутність центрів з політичної освіти населення, відсутність підтримки жінок-політиків з боку чоловіків та нерозуміння останніми важливості проблеми представлення жінок у владі, вплив стереотипу — «політика – чоловіча справа». Жінки, в середньому, по світу посідають лише 22% місць у національних парламентах. Україна наразі посідає аж 107 місце у рейтингу із лише 12% жінок у Верховній Раді. Країни колишнього соцтабору не просулися у лідери за кількістю жінок у парламентах. Трансформаційні процеси і боротьба за важливі економічні ресурси не сприяли значному залученню жінок до великої політики. Хіба що вирізняється Білорусь (29%), країна, якій притаманний радянський спадок радше «видимості» парламенту як владного органу. Відповідно до даних дослідження громадської мережі ОПОРА27, серед півсотні депутаток 15 обрались від Блоку Петра Порошенка, 12 - від Національного фронту, 12 - від Самопоміч (наразі одна з них - Оксана Сироїд, заступниця Голови ВРУ, - вже позафракційна), 5 - від Батьківщини, по 3 від Радикальної партії Ляшка та Опозиційного блоку. Якщо аналізувати кількість жінок у відсотковому відношенні по фракціям, то лідерами є Самопоміч - 34% жінок від складу фракції, в фракції Народного фронту Галустьян Ю.М. Функціонування національного механізму реалізації гендерної політики: Аналітичний звіт за результатами проведення інтерв'ю з експертами у галузі гендерної політики / за підтримки Фонду народонаселення ООН в Україні 19 жінок - 15% від складу фракції. У керівному складі фракцій представлені дві жінки, а саме: Юлія Тимошенко - голова фракції ВО Батьківщина та Вікторія Сьюмар - заступниця голови фракції Народного фронту [2]. У восьми комітетах з 21 (в тому числі з питань бюджету, запобігання і протидії корупції, фінансової політики і банківської діяльності) жінок взагалі немає. Найбільше депутаток в гуманітарних комітетах. Членами Комітету з питань охорони здоров'я є шість депутаток, так само, як Комітету з питань європейської інтеграції. Жінки є головами комітетів із питань європейської інтеграції, з питань науки і освіти, з питань охорони здоров'я, з питань свободи слова та інформаційної політики, з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення, у закордонних справах. Також шість депутаток є заступницями голови комітету, п'ятеро - першими заступницями. Ще шестеро жінок очолюють підкомітети парламенту. Окрім того, проаналізувавши діяльність депутатів жіночої і чоловічої статі станом на 17 січня 2015 року, громадська мережа ОПОРА дійшла висновку²⁸, що депутатки в два рази частіше долучались до законотворчої діяльності, аніж чоловіки. Так, в середньому одна жінка була авторкою чи співавтором законопроектів у 15 випадках, в той час, як чоловік - в 7. Так само більше у жінок і виступів (3,24 в середньому на одну депутатку проти 2,51 виступи у депутата-чоловіка). Однак, депутатки підготували менше запитів. З розрахунку на одну депутатку припало лишень 0,18 запитів, в той час як на депутатів - 0,33. У дослідженні «Участь жінок у політиці та процесі прийняття рішень в Україні» (2011) зазначено, що «українська політична еліта оперує на рівні політичних декларацій, водночас практичного впровадження існуючого гендерного законодавства й політик майже немає». З метою виявлення основних перешкод доступу жінок до політичних структур проаналізовано думку суспільства, політичних партій, рекламні зображення у публічній сфері. Зокрема, наведено результати фокус-групового опитування представників політичних партій, представлених у Верховній раді України, щодо їх ставлення до політичної участі жінок. Представлено дані опитування громадської думки, які свідчать, що «виборці є більшими прихильниками гендерного паритету у політиці, ніж представники політичних партій» [5].

Визначення проблемної ситуації.

Таким чином, існує проблемна ситуація, яка полягає у встановленні жінки в науці та політиці. На основі цього можна зробити висновок, що існує проблемна ситуація, яка потребує додаткового вивчення.

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти потоку 3 курсу Вінницького національного технічного університету, факультету інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, спеціальності ПІ, кількість студентів – 35, з них 5 дівчат (14%) і 30 хлопців (86%) віком

від 18 до 21 років.

Предметом соціологічного дослідження є ставлення представників студентства до жінки в науці і в політиці.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати, як ставляться студенти потоку 3 курсу ВНТУ, спеціальності ПІ до займання головних посад жінкою в науці і політиці та на основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми

2.1 Завдання соціологічного дослідження:

1. З'ясувати як студентство ставиться до жінки в науці і політиці.
2. Порівняти думки чоловічої і жіночої статі.
3. З'ясувати ставлення до цієї проблеми жінок.
4. З'ясувати ставлення до цієї проблеми чоловіків.
5. Проаналізувати наскільки важливо студентам даного потоку, хто займає вищі посади в науці і політиці.
6. Розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.
7. Встановити, чи погодились би опитувачі, щоб у їх власній сім'ї дружина займалась наукою/політикою.
8. З'ясувати, хто є більш успішним політиком/науковцем за статтю.
9. Дослідити актуальність проблеми в даний час.

Результати дослідження

В ході даного соціологічного дослідження було опитано 33 осіб. Серед них 27 осіб (82%) - представники чоловічої статі і 6 (12%) - представниці жіночої статі. Віком 19 років - 12 осіб (36,5%), 20 років - 20 осіб (60,5%), 21 роки - 1 особа (3%).

В ході даного соціологічного дослідження були отримані такі результати: На питання " Хто, на Вашу думку, досягає більшого успіху в науці?" переважна більшість опитаних (20 чоловік – 60,5%) відповіли, що чоловіки, 13 чоловік (39,5%) відповіли, що чоловіки і жінки однаково успішні і ніхто не дав відповідь «жінки». Це свідчить про те, що переважна більшість опитувачів вважає чоловіків успішнішими ніж жінки[7].

На питання «Хто на вашу думку, чи є сьогодні проблема соціальної дискримінації жінок?", що така проблема є відповіло 6 осіб (18%) та що її немає, також 6 осіб (18%). Що проблема є, але не значна погодилося 9 осіб (27,5%) та не вважають це проблемою 3 особи (9%).

На питання «Наскільки проблема становища жінки в науці та політиці актуальні для Вас на даний момент?» третина опитувачів (11 осіб – 33%) відповіли, що проблема не актуальна взагалі. Що проблема є актуальною, але займає не перше місце відповіло 9 осіб (27,5%), а що проблема не актуальна на фоні інших питань – 7 осіб (21,5%). Це свідчить про те, що більшість не вважає цю проблему нагальною.

12 осіб (36,5) погодились би, що в їх власній сім'ї дружина займалась політикою та 8 (24%) – проти цього. Нейтральне відношення в 7 осіб (21,5%). Менше ¼ опитуваних (6 осіб – 18%) затрудняються відповісти.

15 осіб (45%) погодились би, що в їх власній сім'ї дружина займалась наукою. Нейтральне ставлення виявили 8 осіб (24%). По 5 осіб (по 15,5%) негативно ставляться до суті питання та затрудняються відповісти. Можемо зробити висновок, що половина опитуваних не проти що в їх власні сім'ї дружина займалась наукою або політикою.

Висновки

В ході даного соціологічного дослідження було з'ясовано, як студентство ставиться до жінки в науці і політиці, з'ясовано як до цієї проблеми ставляться жінки та чоловіки. Порівняно думки чоловічої та жіночої статі. Проаналізовано наскільки студентам даного потоку, хто займає вищі посади в політиці та науці. Встановлено чи погодились би опитувачі, щоб у їх власній сім'ї дружина займалась наукою/політикою та з'ясовано хто, на думку опитувачів є більш успішним політиком/науковцем за статтю. Досліджено актуальність проблеми на даний час.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Нежина Л.П. Місце жінки у політиці: кухня чи ешафот // Л.П. Нежина / Соціальна Україна. – 2011. – №11. – С. 32-37
2. Вища освіта в Україні: громадська думка студентів – Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва – [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <http://dif.org.ua/article/vishcha-osvita-v-ukraini-gromadska-dumka-studentiv>.
3. Електронний журнал «Повага», стаття «Жінка в українській науці: непрохана гостя» <http://povaha.org.ua/zhinka-v-ukrajinskij-nautsi-neprohana-hostya/>
4. Електронний журнал «Повага», стаття «Жінка в науці: сучасні українки, про яких варто знати» <http://povaha.org.ua/zhinka-v-nautsi-suchasni-ukrajinky-pro-yakyh-var-to-znaty/>
5. Посібник МЦПД «ЖІНКИ В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЛІТИЦІ: ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ЗМІН» - Київ 2015 http://www.icps.com.ua/assets/uploads/files/gender_block_editfinal.pdf
6. Електронний ресурс «Вікіпедія» <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D1%80>
7. Слободянюк А.В. Методичні вказівки з дисципліни «Соціологія» [Електронний ресурс] / А.В.Слободянюк. — Вінниця : ВНТУ, 2016. — 24 с. — Режим доступу : <http://aslobodyanyuk.vk.vntu.edu.ua/file/9ef467d5d9a2d0ad748cdb11cbd98f36.pdf>. — Назва з екрана.
8. Слободянюк А. В. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві [Текст] / А. В. Слободянюк // Вісник Вінницького політехнічного інституту. - 2011. - № 1. - С. 16-20.

Богачук Галина Володимирівна — студентка групи ІПІ-146, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: galia.bogachuk@gmail.com;

Слободянюк Анатолій Володимирович — кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Bogachuk Galia — Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : galia.bogachuk@gmail.com;

Slobodyanyuk Anatoly V— PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.

СТАВЛЕННЯ ДО КОХАННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати дослідження направлені на визначення ставлення студентів інституту екологічної безпеки та моніторингу довкілля до кохання. Врахована оцінка студентів першого та третього курсу та їх рекомендації.

Ключові слова: соціологія, ставлення, дружба, стосунки, кохання.

Abstract

The article presents the results of a study aimed at identifying the attitude of students of the Institute of environmental safety and environmental monitoring love. Taken into account the evaluation of students of the first and third of the course and their recommendations.

Keywords: sociology, relations, friendship, relationship, love.

Кохання — почуття глибокої сердечної прихильності до особи [2].

Ніхто не знає точно, як виникають ці «вищі» почуття, але всі точно знають, що без любові будь-яке життя втрачає свій сенс. Немає жодної людини, яка б могла збагнути, що собою вкладають ці почуття. Деякі пошуками істини любові займається все життя, інші — знаходять образ любові в певній людині і вірять, що кохають її понад усе.

Чим далі людина занурюється в цих пошуках, тим привабливішою і бажанішою є істина. Почуття любові вкорінюється в глибинах людської душі. Я вважаю, що краще вести пошуки не про саму суть любові, а про її маски, які є дуже схожими на неї. Адже за нею досить часто ховаються зовсім інші почуття: біологічні потреби, психічні потреби, закоханість та звичка. Коли людина починає розуміти, що її почуття є несправжнім, а певною маскою, вона розчаровується і починає займатися пошуками справжніх почуттів.

Також ще однією проблемою даної теми є те, що люди не завжди говорять і не завжди показують свої почуття, бо вважають, що вони не є взаємними.

Також не потрібно забувати, що коли ти кохаєш людину, то звісно присутні ревності. Але саме в цій ситуації, підходить фраза «що занадто, то не здорово». Адже саме через ревності люди роблять багато помилок у своєму житті.

Розглянувши вищезазначені «маски» цього почуття, хочеться все ж таки повернутися до сутності любові. Вона є унікальною та найскравішою серед ряду цих почуттів, і в статевому індивідуальному коханні розкривається її загадковість та неповторність. Закохані люди дарують одне одному ту саму незавершеність, яка є в кожного, і тоді люди стають цільними. Коли особистість кохає по-справжньому когось конкретну людину, то вона спроможна полюбити весь світ. Завдяки цьому, людина може керувати та виховувати в собі моральні цінності, змінювати на краще, творити добро і дарувати радість іншим. Нагорода любові не лише в перегляді світовідчуття, посиленні ціннісного та морального виміру, а й в тому, що вона творить людину.

Мені хочеться наголосити на тому, що багато, хто говорить: «Любов — зло». На моє бачення цією цитатою підкреслюється непередбачуваність кохання. Тому, що це почуття не можна викликати примусово і неможливо здолати. Є люди, які «сліпо» люблять іншу людину. Вони не помічають недоліків бажаного об'єкта. Вони оцінюють негативні якості людини — позитивно, бачать в ній свого ідеалу і стараються йому поклонитися. Але не всі мріють мати біля себе «рабів», не кожному подобається постійна присутність іншої людини; це набридає рано чи пізно.

Важливість любові вкладається в кінцевому підсумку, коли людина прагне до цілісності. Проте дуже важко реалізувати це, так як вона стикається з новою проблемою: моральний спосіб існування людини. Від нього залежить подальший хід цього почуття. Воно має велику силу, але водночас може бути і руйнівною і призводити до морального падіння. Все це безпосередньо залежить від моральної спроможності особистості та особистого розвитку.

Дуже часто плутаються поняття «любов» та «закоханість». В них обох існують три основних провісників: близькість, пристрасть та надзвичайні емоції. Важливою розбіжністю є те, що любов

поступово приходить (вона росте, зростання вимагає часу), а закоханість – ментально, ніби звалюється на голову.

Почуття любові наповнює людину внутрішньою силою, сприяє творчості, добрим справам і впевненості в собі. А от закоханість буває руйнівною, від неї відбувається безлад у світосприйманні. Коли людина закохана, у неї знижується працездатність, вона лише буде «повітряні замки», дивиться на світ через «рожеві окуляри».

Любляча людина цікавиться і захоплюється не лише зовнішнім виглядом коханої(-го), а й цікавиться образом мислення, реакціїми на різні ситуації, співставляє погляди на життя, релігію, сім'ю та секс. По-справжньому радіє перемогам та підтримує в періоди невдач. У людей, які мають однакові цінності та інтереси, все виходить і мають всі шанси на будівництво щасливої сім'ї. Любов безкорисна, а от закоханість часто буває егоїстичною.

Аналізуючи любов та закоханість, хочу сказати: не заціклюйтесь на пристрасті, вона має особливості згасати. Не бійтесь втратити кохану людину, тому що справжня любов нікуди не дінеться, ніколи.

Більшість досліджень присвячені негативним «симптомам» кохання – депресії та залежності, а не задоволенню. Хелен Фішер, дослідник з Ратгерського університету, використовувала МРТ (магнітно-резонансну томографію) та інші методи візуалізації процесів мозку, щоб дослідити закоханість й тривалість прив'язаності. Науковець також зауважує, що «прийняття того факту, що існують спеціальні механізми, відповідальні, у першу чергу, за кохання, – це новий підхід до науки» [3].

У "демократичних" штатах, де перемога дісталася Джону Керрі, "день закоханих" відзначають тільки 60% американців.

Про це свідчать опубліковані у Вашингтоні дані опитування громадської думки, проведеного соціологічним центром Opinion Dynamics Corporation.

Дослідження показало також, що День святого Валентина хочуть відзначити в першу чергу американці, що перебувають у шлюбі, серед таких про намір це зробити завідали 85% опитаних. Тільки 13% респондентів у цій категорії ніколи не будуть відзначати "день закоханих".

Серед тих громадян США, хто не перебуває у шлюбі про плани відсвяткувати цей день повідомили лише 60% респондентів і 34% завідали про свій намір цілком проігнорувати свято.

Опитування показало також, що в кохання з першого погляду вірять 54% американців і 40% у таке не вірять. Ще 6% затруднилися з відповіддю.

Німецькі соціологи вирішили з'ясувати, жінок яких націй більше всього люблять їх співвітчизники.

На перше місце вийшли польки. У 2002 році на них женилися 5500 німецьких чоловіків.

Друге місце зайняли тайки (2800 весіль), третє – російські пані (2500), четверте – румунки (2100).

Українки розділили 5-е місце з туркенями – по 2000 шлюбів.

У німецьких жінок користуються популярністю турки (5600 шлюбів), серби і чорногорці (по 2500 шлюбів).

Таким чином, можна констатувати, що поняття кохання хоча і визначене в психологічній науці деякими термінологічними рамками, все одно залишається досить розмитим і неточним. Сам феномен та його класифікації і види варіюються в залежності від особливостей суспільства, часу, культури, традицій виховання та інших факторів, що впливають на емоційну сферу особистості починаючи з раннього дитинства. Існують класичні визначення поняття «кохання» об'єктивно прийнятні суспільством, але воно все одно продовжує залишатися винятково особистим для кожного.

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти 1,3 курсу інституту екологічної безпеки та моніторингу довкілля м. Вінниця. Об'єкт складається з 40 осіб, з яких 12 чоловічої статі та 18 – жіночої, віком від 17 до 21 років [1].

Предметом соціологічного дослідження є ставлення студентів до кохання.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати, як ставляться студенти інституту до кохання.

В даному дослідженні, на основі представленого та проаналізованого матеріалу, висувається гіпотеза, що більшість студентів вірять у справжнє кохання та у кохання з першого погляду попри невдалі стосунки. А основною причиною розриву стосунків виступає не сумісність характерів та ревності.

В ході даного соціологічного дослідження було опитано 40 осіб. Серед них 16 осіб (40%) - представники чоловічої статі і 24 (60%) - представниці жіночої статі. Віком 15-17 років - 6 осіб (15%), 17-19 років – 16 осіб (40%), 19-21 рік – 18 осіб (45%).

В ході даного соціологічного опитування були отримані такі результати:

На питання "Чи вірите Ви у кохання з першого погляду?" голоси розділились порівну 20 людей (50%) вірять у кохання з першого погляду, а 20 інших (50%), навряд чи вірять. Це свідчить про те, що люди не всі вірять у кохання з першого погляду, а лише половина.

На питання «Чи вірите ви у дружбу між чоловіком та жінкою?» більшість опитуваних відповіли позитивно 21 людина (52,5%), та по 9 голосів відповіли, що скоріше ні, ніж так та скоріше так, ніж ні (по 22,5%). Лише 1 людина (2,5%) не вірить у дружбу між чоловіком та жінкою. Це свідчить про те, що люди схильні до дружби між людьми різного полу та не бачать тут нічого сексуального підтексту.

На питання «Скільки триває справжнє кохання?» більшість студентів віддали перевагу, що кохання живе доти, доки живуть закохані, це 20 студентів (50%). Відповідь до 1 року дали 4 студенти (10%), 15 студентів (37,5) відповіли, що кохання існує лише 3 роки, а далі йде звичка. Можемо зробити висновок, що більшість студентів вірять у довге кохання, яке триває все життя, але й багато відповіли, що триває 3 роки, а далі звичка.

На питання «Чи може існувати кохання без сексуальних стосунків?» більшість опитуваних, це 23 особи (57,5%) відповіли, що так. А 17 опитуваних (42,5%) відповіли, що ні. Це свідчить про те, що кохання влієтьсь пріоритетним почуттям.

На питання «Чи можуть існувати сексуальні стосунки без кохання?» переважна більшість 31 людина (77,5%) відповіли позитивно, а 9 людей (22,5%) відповіли негативно. Можемо зробити висновок, що природні потреби людини у вигляді сексуальних стосунків можливі і без кохання.

На питання «Що влієтьсь основною причиною розірвання стосунків?» більшість людей, а саме 19 (47,5%) відповіли, що основною причиною є не сумісність характерів та 13 людей (32,5) відповіли, що це зрада, 6 людей (15%) – ревності та інший варіант обрали ще 2 людини (5%). Це свідчить про те, що голова причини – це різних характер закоханих та ще одна причина – ревності.

На питання «Чи кохали Ви по-справжньому?» більшість людей 22 (55%) відповіли, що кохали лише 1 раз у житті. 8 людей (20%) кохали декілька разів, 7 людей (17,5%) – кохали декілька разів та 3 людини (7,5%) не були закохані, ще жодного разу. З чого можна зробити висновок, що більшість студентів вірять у справжнє кохання лише до однієї людини.

На питання «Де найбільша ймовірність знайти кохання?» більшість опитаних, а саме 19 людей (47%) відповіли, що взагалі не варто шукати, воно само знайде їх, 12 людей (30%) відповіли, що у навчальному закладі, ще 6 (15%) відповіли, що у соц. мережах, 4 людини (10%), що у кафе та лише 3 людини (7%), що у громадському транспорті. Це свідчить про те, що кохання не потребує пошуку.

Отже, провівши соціологічне дослідження на тему «Ставлення до кохання» було виявлено, що гіпотеза підтвердилась частково, що більшість студентів вірять у справжнє кохання та у кохання з першого погляду попри невдалі стосунки. А основною причиною розірвання стосунків влієтьсь не сумісність характерів та ревності. Оскільки на питання "Чи вірите Ви у кохання з першого погляду?" голоси розділились порівну 20 людей (50%) вірять у кохання з першого погляду, а 20 інших (50%), навряд чи вірять. Це свідчить про те, що люди не всі вірять у кохання з першого погляду, а лише половина. А також на питання «Що влієтьсь основною причиною розірвання стосунків?» більшість людей, а саме 19 (47,5%) відповіли, що основною причиною є не сумісність характерів та 13 людей (32,5) відповіли, що це зрада, 6 людей (15%) – ревності та інший варіант обрали ще 2 людини (5%). Це свідчить про те, що голова причини – це різних характер закоханих та ще одна причина – ревності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Слободняк А.В. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві [Текст] // Вісник «ВІП». – 2011. – №1. – С.16-20.
2. Словник української мови : в 11 томах. — Т. IV. — К., 1973. — С. 313, 564.
3. Факти про кохання [Електронний ресурс]: <http://www.otozh.com.ua/2017/10/18/5-faktiv-pro-koxannya-z-tochki-zoru-nauki/>

4. Слободняк А. В. Проблеми адаптації студентської молоді у вищому навчальному закладі (за результатами соціологічного дослідження) [Текст] / А. В. Слободняк // Гуманізм та освіта: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 21-23 вересня 2004 р. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2004. – Т. 2. – С. 244-247.

Варушечкіна Марина Володимирівна - студентка групи ЕКО-14б, інститут екологічної безпеки та моніторингу довкілля, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Слободянюк Анатолій Володимирович, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Varusechka Marina V. - student group ECO-14b, Institute of environmental safety and environmental monitoring, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

Slobodyanyuk Anatoly V. - PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.

РІВЕНЬ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО СОЦІАЛЬНИХ ТА ДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУТІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У даній роботі порушується проблема рівня довіри громадян до соціальних та державних інститутів. Здійснюється оцінка реального існування даної проблеми, її сутності та значення на основі попередніх соціологічних досліджень. Запропоновано напрямки та способи вирішення проблемної ситуації.

Ключові слова: рівень, довіра, соціальний інститут, державний інститут.

Abstract

In this paper, the problem of broken trust of citizens in social and public institutions. Assesses the real existence of the problem, its nature and importance based on previous polls. A direction and way to solve the problem situation.

Keywords: level, trust, social institution, public institutions.

Довіра до соціальних та державних інститутів є важливою характеристикою суспільних відносин, ключовим соціокультурним явищем, яке значною мірою визначає ефективність державної політики з формування громадянського суспільства, розвитку демократії та соціально-економічного розвитку країни в цілому.

Рівень довіри за результатами соціологічних досліджень, що були здійснені упродовж усіх років незалежної країни, відображають критично низький рівень довіри громадян до соціальних та державних інститутів.

Завдання відновлення довіри до влади набуває особливого значення в сучасних умовах тривалої політичної кризи та спонукає до розвитку соціального діалогу в органах державної влади. Як переконливо свідчить досвід урядування в країнах розвиненої демократії, без соціального діалогу неможливо досягти прийняття ефективних рішень, удосконалення якості соціальних та державних інститутів і підвищення довіри до органів державної влади.[1]

Зміцнення рівня довіри до державних та соціальних інститутів – нагальна проблема сьогодення. Адже стійка довготривала недовіра здатна призвести до феномену, який науковці та незалежні експерти називають «ірраціональною нелюбов'ю громадян до державних та соціальних інститутів», і який через його закріплення у свідомості населення буде складно подолати. [2]

На основі Національного опитування громадян щодо демократичних змін у політичній та суспільній сферах, судової реформи та процесу очищення влади в Україні було проведено соціологічне дослідження на тему «Рівень довіри громадян до соціальних та державних інститутів», яке було виконано компанією GFK Ukraine за фінансової підтримки проекту USAID «Справедливе правосуддя». Дане дослідження проводилось на порівнянні результатів двох соціологічних досліджень, відповідно в 2015 та 2016 роках.

Результати даного дослідження дали змогу зробити наступні висновки:

- критично низьким і без ознак позитивної динаміки залишається рівень довіри до вищих органів влади (рівень довіри до Президента навіть дещо знизився: з 19% у 2015 році до 16% у 2016);
- помітною є слабка тенденція підвищення довіри до суду та прокуратури (судовій владі довіряли 5% у 2015 році, у 2016 — 10%;Ж прокуратурі 6 відповідно 6% та 11%), При цьому рівень недовіри до суду скоротився з 79% у 2015р. до 69% у 2016 році, а прокуратурі – з 77% до 61% відповідно. Це, може свідчити скоріше про суспільні очікування від розпочатих реформ цих інститутів, ніж про реальні зміни;
- суттєво підвищився рівень довіри до нової поліції (з 8% у 2015 році до 21% у 2016), хоча залишається високим і рівень недовіри (37%), а також питома вага тих, хто ще не визначився;
- стабільним залишається високий рівень довіри до інститутів, які в масовій свідомості асоціюються зі протиположним збройній агресії РФ (ЗСУ, добровольчі батальйони та волонтери);

– у 2016 році посилились регіональні відмінності. «Особлива позиція» населення Сходу проявляється все більш помітно: щодо окремих інститутів рівень недовіри в два рази перевищує середні значення для України. Досить несподіваними є оцінки Півдня, де фіксується підвищення рівня довіри навіть до вищих органів влади (наприклад, Кабінету Міністрів України довіряють 16%; середні значення для України – 10%);

– зростає зневіра в можливості української влади в найближчій перспективі («наступні 12 місяців») стати більш відповідальною та ефективною: у 2015 році в це вірили 11% опитаних, а у 2016 році – лише 7% ; більшість (в обох опитуваннях - 57% респондентів) були переконані у неможливості змін. [3]

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти 3 курсу Вінницького національного технічного університету факультету КСУ, м. Вінниця. Об'єкт складається з 150 осіб, з яких приблизно 70% чоловічої статі та 30% — жіночої, віком від 17 до 23 років.

Предметом соціологічного дослідження є ставлення студентів до проблеми рівня довіри громадян до соціальних та державних інститутів.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати ставлення студентів ВНТУ до проблеми рівня довіри громадян до соціальних та державних інститутів та на основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

Отже, в опитуванні брали участь 30 студентів, а генеральна сукупність становила 150 чоловік, можна сказати що це вибіркове соціологічне дослідження, і воно мало похибку 16,06%. Опитування проводилося протягом березня 2017 року. Репрезентативність даної вибірки була високого рівня, оскільки респонденти були різної вікової категорії та статті.

В ході даного соціологічного дослідження було опитано 30 осіб. Серед них 20 осіб (67%) – представники чоловічої статі і 10 (33%) – представниці жіночої статі. Віком 17 років – 1 особа (3%), 18 років – 3 особи (10%), 19 років – 7 осіб (23%), 20 років – 6 осіб (20%), 21 років – 9 осіб (30%), 22 років – 3 особи (10%), 23 років – 1 особа (4%).

Дослідивши соціологічне опитування були отримані такі результати:

На питання «Наскільки добре Ви розумієте що таке соціальні та державні інститути?» більшість опитаних (18 чоловік — 60%) відповіли, що в загальному розумію всю суть питання, 9 чоловік (30%) відповіли, що повністю розуміють суть питання і 3 чоловіки (10%) відповіли, що не мають уявлення про суть питання. Це свідчить про те, що переважна більшість цікавиться рівнем довіри громадян до соціальних та державних інститутів, але розуміють лише загальні положення даного питання.

На питання «Чи слідкуєте Ви за діяльністю соціальних та державних інститутів?» більшість відповіли (13 осіб – 43%), що не слідкують за діяльністю соціальних та державних інститутів, 12 осіб (40%) частково слідкують, 5 особи (17%) слідкують за діяльністю даних партій.

На питання «Яким найбільш поширеним соціальним інститутом Ви довіряєте?» більшість відповіли (21 особа – 70%), що довіряють СБУ, 13 осіб (43%) – уряду України, 9 осіб (30%) – ЗМІ, 7 осіб (23%) – президенту України, 6 осіб (20%) – церкві та волонтерам, 5 осіб (17%) – громадським організаціям, 1 особа (3%) опозиції. Отже, громадяни України найбільше довіряють службі безпеки України.

На питання «Які причини, на Вашу думку, заважають громадянам довіряти соціальним та державним інститутам?» більшість опитаних відповіли (23 особи – 77%), що відсутність видимих результатів діяльності є найважливішою причиною недовіри громадян до соціальних та державних інститутів, 12 осіб (40%) вважають, що причина в поганому ставленні співробітників державних структур до громадян, які до них звернулися, 10 осіб (33%) – причина в бюрократії, складній схемі взаємодії всередині, 6 осіб (37%) – причина в відсутності інформації щодо планів розвитку, 5 осіб (17%) – причина корупції державних структур. Отже, громадяни не довіряють соціальним та державним інститутам через відсутність видимих результатів діяльності.

Середні значення відповідей на питання «Які фактори могли б змінити рівень довіри громадян до соціальних та державних інститутів? (5 – повністю змінить, 1 – повністю не змінить)» становлять: боротьба з корупцією – 3,6; відкритість та прозорість діяльності – 3,3; покращення якості обслуговування – 3,8; швидкий та ефективний результат діяльності даних інститутів – 3,6. Отже, фактор покращення якості обслуговування має найбільший вплив на рівень довіри громадян до соціальних та державних інститутів.

Проаналізувавши отримані відповіді, можна зробити висновок, що гіпотеза, підтвердилась частково, адже з аналізу відповідей видно, що респонденти не довіряють соціальним та державним

інститутам, та мало цікавляться даною проблемою, не беруть значної участі у процесі відновлення довіри до соціальних та державних інститутів.

Виявлено, що рівень обізнаності об'єкта дослідження в проблемному питанні знаходиться на середньому рівні, тому необхідно забезпечити його краще вивчення. Порівнявши отримані результати із результатами досліджень, отриманими раніше, можна сказати, що рівень довіри громадян соціальним та державним інститутам є досить низьким.

Для того, щоб вирішити проблему довіри громадян соціальним та державним інститутам необхідно задіяти наступні заходи: відкрита та прозора громадська діяльність для пересічних громадян; покращена якість обслуговування з боку співробітників державних структур; відсутність корупції державних структур; швидкий та ефективний результат діяльності даних інститутів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Свобода слова. Електронний ресурс. Режим доступу – <http://svobodaslova.in.ua/news/read/20510>.
- 2 .Рівень довіри громадян до політичних партій. Електронний ресурс. Режим доступу – <http://old.niss.gov.ua/MONITOR/November/7.htm>
- 3.Динаміка рівня довіри соціальним інститутам і органам влади наприкінці 2016р. Електронний ресурс. Режим доступу – <http://www.uisr.org.ua/img/upload/files/20.pdf>.
4. Слободянюк А. В. Соціальні норми та цінності як невід'ємні характеристики категорії влади [Текст] / А. В. Слободянюк // Вісник Київськ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Серія "Соціологія. Психологія. Педагогіка". - Вип. 9. - Київ, 2000. - С. 5-7.
5. Слободянюк А. В. Проблеми визначення сутності влади в сучасних західних концепціях [Текст] / А. В. Слободянюк // Українська культура в іменах і дослідженнях : наук. записки Рівненськ. держ. ін-ту культури. – Рівне, 1998. – Вип. III. – С. 63–67.

Івчук Наталія Володимирівна, студентка групи 1Сi-14б ФКСА, ВНТУ, м. Вінниця, natashka.ivchuk@mail.ru.

Слободянюк Анатолій Володимирович, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Ivchuk Natalia V., a student group 1Ci-14b FKCA, VNTU, Vinnitsa, natashka.ivchuk@mail.ru.

Slobodyanyuk Anatoly V.- PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.

ПРОБЛЕМА ЗЛОЧИННОСТІ МОЛОДІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті розкрито сутність проблеми злочинності молоді. Проведено опитування респондентів та зібрано емпіричний матеріал досліджуваної проблеми. Проаналізовано результати соціологічного дослідження. Розроблено практичні рекомендації щодо вирішення проблемної ситуації.

Ключові слова: злочинність молоді, соціологічне дослідження, практичні рекомендації.

Abstract

The article deals with the essence of the problem of youth crime. A survey of respondents was conducted and the empirical material of the problem under study was collected. The results of sociological research are analyzed. Practical recommendations for solving a problem situation are developed.

Key words: crime of youth, sociological research, practical recommendations.

Злочинність - відносно поширене, статично стійке соціальне явище, форма поведінки, що відхиляється і яка являє собою суспільну небезпеку.

Злочинність молоді — трагічне явище сучасності, яке викликає у нас лише біль і сум за дітьми із змарнованим дитинством і юністю.

Неповнолітнього злочинця можна покарати, набагато тяжче — попередити причини і наслідки його поведінки. Для цього недостатньо бути психологом чи педагогом. Насамперед, треба любити дітей і боротись не з ними, а з тим, що змушує їх скоювати протиправні дії та аморальні вчинки.

Застосовуючи кримінологічні ознаки - мотиви і засоби вчинення злочинів - їх можна розподілити на чотири блоки:

1) загальнокримінальна корислива злочинність (крадіжки, шахрайства, грабежі, розбої, вимагання тощо);

2) агресивна некорислива злочинність (умисні вбивства, тілесні ушкодження, зґвалтування, хуліганство тощо);

3) економічна злочинність (розкрадання, хабарництво та інші прояви);

4) неагресивна і некорислива злочинність, яка відображає правовий нігілізм, свавілля та необачливість правопорушників (необережна злочинність, дезертирство, аварії на виробництві та транспорті).[1]

Причиною підліткової злочинності найчастіше є неналежний догляд за дітьми батьків або їхня відсутність. Загальне зниження рівня життя, неблагополуччя сімей, які з втратою прибутку втрачають і моральні цінності, відсутність нормальних побутових умов — все це призводить до того, що діти, прагнучи жити так, як усі, намагаються досягти цього шляхом крадіжок та інших злочинів. Крім того, згубний вплив на неповнолітніх справляє телебачення, що пропагує насильство і життя заради власного задоволення.

Актуальність дослідження обраної теми пояснюється тим, що проблема злочинності була і є однією з найгостріших на всіх етапах історії будь-якої держави. Упродовж століть держави та їхні уряди постійно розробляли і прагнули удосконалювати системи боротьби із злочинністю, зокрема шляхом посилення покарання за злочини, збільшення кількості правоохоронних органів, проте злочинність і далі існує. Єдиний результат, здобутий у цьому двобої — періодичне зменшення її рівня. Про це красномовно свідчать факти. На початку XXI ст. ймовірність того, що особа може стати жертвою розбою, нападу, порівнюючи з 60-ми роками, зросла удвічі-втричі, утричі збільшилася кількість насильницьких злочинів та злочинів, які вчиняють неповнолітні та молодь. Ця тенденція характерна для багатьох країн Азії, Західної Європи та

Північної

Амери́ки. Шкода, яку завдає злочинність суспільству, позбавляючи людей життя, власності, особистої безпеки, значно перевищує сукупний національний дохід багатьох держав.

Дослідження, проведені наприкінці ХХ ст.. Міжнародним центром попередження злочинності, показали, що заходи спрямовані на запобігання злочинності обходяться будь-якій державі у 2-7 разів дешевше, ніж ув'язнення, і є набагато ефективнішими, оскільки спрямовані на усунення її причин.

За даними цього ж Центру, 50% усіх злочинів, які вчиняються у зарубіжних країнах – це злочини неповнолітніх та молоді. Це специфічна категорія осіб, яка легко потрапляє під негативні впливи, а відтак становить головний резерв дорослої злочинності. Тому ув'язнення або інші примусові заходи, які вживають правоохоронні органи щодо неповнолітніх злочинців, найчастіше не лише не дають бажаного результату, але й спричиняють формування у цих осіб стійкої спрямованості до подальшої злочинної діяльності. Останніми роками всі зусилля світової громадськості спрямовані саме на побудову, удосконалення системи запобігання злочинності, розробку різноманітних програм та заходів, особливе місце серед яких надається заходам запобігання злочинності серед неповнолітніх та молоді.

На сьогодні в Україні немає визначеної концепції або національної програми запобігання злочинності серед неповнолітніх та молоді. Тому вивчення злочинності неповнолітніх та молоді з точки зору кримінології є вкрай важливим завданням, в першу чергу, з метою розуміння чинників, які зумовлюють даний вид злочинності і можливих шляхів дієвої профілактики злочинності неповнолітніх і молоді. [2]

В ході проведеного соціологічного дослідження на тему «Проблеми злочинності серед молоді» отримано результати, які дають змогу оцінити сучасні погляди молоді на дану проблему. В опитуванні взяли участь 24 респонденти, які є студентами групи ІЕС-06 Вінницького національного технічного університету. Серед них 20 осіб - представники чоловічої статі, 4 осіб - представниці жіночої статі, віком від 20 до 23 років (20 років - 6 чол., 21 рік і більше - 19 чол.), 23 чол. неодружені, 1 людина одружена.

Метою дослідження було проведення аналізу сучасного стану злочинності серед молоді, вивчення особливостей злочинності молоді та мотиваційних чинників скоєння злочинів, пошук можливостей практичного вирішення даної проблеми і визначення ставлення студентів до цієї проблеми. Дослідження було проведено одним з методів опитування - шляхом анкетування. Кожний студент давав відповідь на запитання поставлені у анкеті індивідуально на чистих аркушах паперу. Дані було занесено у кодувальний листок і проведено подальшу обробку.

За даними дослідження на питання, чи є проблема молодіжних правопорушень актуальною в наш час, більшість респондентів (92%) відповіли, що дана проблема є актуальною, а лише 4% вважають, що є більш важливі проблеми, причому ще 4% не змогли відповісти. Це свідчить про те, що молодь серйозно ставиться до проблеми злочинності. Більше половини опитуваних стверджують, що статистика злочинів не враховує велику кількість фактів вчинення правопорушень (68)%, 16% не має уявлення про достовірність інформації, що надається, вважає статистику достовірною 16% і завищеною не вважає ніхто. Це свідчить про низький рівень довіри засобам масової інформації. Основними причинами скоєння злочинів молоддю студенти вважають вплив оточення, вплив масової культури, соціальну несправедливість та бідність, а також індивідуальні психологічні особливості порушників, менша кількість респондентів стверджують, що злочини скоюються через недосконалу систему правових заходів щодо правопорушень та недосконале виховання. 30% опитаних вважають себе здатними вчинити злочин, 25% однозначно стверджують, що злочин вчинити не змогли б, і аж 45% сумніваються, тобто можна припустити, що значна частина молодих людей є схильними за певних умов скоїти злочин. [3]

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти спеціальності «Менеджмент», які вступили 2015 року, м. Вінниця. Об'єкт складається з 60 осіб, з яких 26 чоловічої статі та 34 — жіночої, віком від 18 до 23 років.

Предметом соціологічного дослідження є ставлення студентів до проблеми злочинності молоді.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати, як ставляться студенти спеціальності «Менеджмент», які поступили 2015 року до проблеми злочинності молоді та на основі отриманих результатів розробити рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

В ході даного соціологічного дослідження було опитано 30 респондентів. Всі вони є представниками студентської молоді 3 курсу ФМІБ. Серед них 17 осіб (56,7%) - представники

чоловічої статі і 13 (43,3%) - представниці жіночої статі. Віком 19 років - 18 осіб (60%), 20 років - 10 осіб (33,3%), 21 роки - 1 особа (3,3%), 23 роки - 1 особа (3,3%). Які проживають в обласному центрі – 4 (13,3%), місті – 17 (56,7%), СМТ – 1 (3,3%), селі – 8 (26,7%)

В ході даного соціологічного дослідження були отримані такі результати:

На питання " Наскільки проблема молодіжних правопорушень актуальною в наш час?" переважна більшість опитаних (11 чоловік – 36,7%) поставили цій проблемі 4, де 5 було найбільш актуально, а 1 не актуально взагалі, третя частина опитаних (10 чоловік – 33,3%) поставили цій проблемі 3, майже чверть опитаних (7 чоловік – 23,4%) поставили цій проблемі 5, і лише 1 респондент (3,3%) поставив 1 та 1 респондент (3,3%) поставив 2 бали цій проблемі. Так середній рівень актуальності становить – 3,7. Це свідчить про те, що переважна більшість вважає проблему молодіжних правопорушень доволі актуальною.

На питання «Які на Вашу думку злочини найбільше поширені серед молоді України?» переважна більшість опитуваних (20 чоловік – 66,7%) відповіли, що середньої важкості, інші (9 чоловік – 30%) вважають, що легкі і найменша кількість (1 особа – 3,3%) думає, що найбільш поширені серед молоді України тяжкі злочини. Це свідчить про те, що переважна більшість опитуваних вважає, що найбільш поширені злочини середньої важкості.

На питання «Що на вашу думку змушує молодь скоювати злочини?» переважна більшість опитуваних (14 чоловік – 46,7%) гадають, це вплив оточення, майже чверть (7 чоловік – 23,3%) відповіли, що це індивідуальні психологічні особливості, п'ята частина опитаних (6 чоловік – 20%) вважає, що це недостатнє виховання батьками та найменша кількість респондентів відповіли, що це соціальна несправедливість (3 особи – 10%). Це свідчить про те, що переважна більшість опитуваних вважає, що вплив оточення змушує молодь скоювати злочини.

На питання " Оцініть за п'ятибальною шкалою вашу схильність до скоєння злочинів " переважна більшість опитаних (16 осіб – 53,3%) поставили 1, де 5 було дуже схильні, а 1 не схильні взагалі, третя частина опитаних (9 чоловік – 30%) поставили 2, ще по 2 респонденти – 6,7% поставили 3 і 4 і лише 1 респондент (3,3%) поставив 5. Так середній показник становить 1,8. Це свідчить про те, що переважна більшість опитаних не схильна до скоєння злочинів.

На питання «Чи скоювали ви коли небуть якийсь злочин?» найбільша кількість опитуваних (17 чоловік – 56,7%) відмовили, що ні, третина (10 чоловік – 33,3%) відповіли, що так, скоювали, і трьом респондентам було важко відповісти (3 особи – 10%) Це свідчить про те, що більше половини респондентів не скоювали злочин.

На питання «Що ви будете робити, коли на пішохідному переході буде горіти червоний, але поряд не буде видно ніяких транспортних засобів?» найбільшій кількості людей (13 чоловік – 43,3%) відповіли, що перейдуть, трішки менше (12 осіб – 40%) відповіли, що ні в якому разі цього робити не будуть, невеликій кількості опитуваних (5 осіб – 6,7%) відповіли, що перейдуть, якщо ще хтось буде переходити. Це свідчить про те, що переважна більшість респондентів скоять правопорушення, проте і дуже велика кількість респондентів не будуть цього робити.

Отже, зробивши аналіз проведеного опитування можна зробити висновок, що гіпотеза, яка полягає у тому, що більшість респондентів вважає проблему злочинності молоді актуальною – підтвердилась частково (60%).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОИХ ДЖЕРЕЛ

1. Радник. Український юридичний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://radnuk.info>;
2. Соціологія девіантної поведінки. Навчальний посібник. - Миколаїв: Видавництво ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. - 244 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://e-pidruchniki.com>;
3. Слободянюк А. В. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві [Текст] / А. В. Слободянюк // Вісник Вінницького політехнічного інституту. - 2011. - № 1. - С. 16-20.
4. Слободянюк А. В. Проблеми адаптації студентської молоді у вищому навчальному закладі (за результатами соціологічного дослідження) [Текст] / А. В. Слободянюк // Гуманізм та освіта: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 21-23 вересня 2004 р. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2004. – Т. 2. – С. 244-247.

Лошак Михайло Володимирович - студент групи Мов - 15б, факультет менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Слободянюк Анатолій Володимирович, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Loshak Mykhailo V. - student, faculty of management Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

Slobodyanyuk Anatoly V.- PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.

СУЧАСНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати дослідження направлені на вирішення проблем забруднення навколишнього середовища. Також були запропоновані практичні рекомендації щодо покращення стану навколишнього середовища.

Ключові слова: екологічні проблеми, навколишнє середовище, забруднення навколишнього середовища.

Abstract

The article presents the results of research aimed at solving the problems of environmental pollution. There were also practical recommendations for improving environment.

Keywords: environmentally problems, environment, environmental pollution.

В сучасних умовах швидкість науково - технічного прогресу на кілька порядків перевищує адаптаційні можливості існуючих живих організмів. Тому надзвичайно загострились багато проблем, а серед них одна з головних – проблема взаємозв'язку суспільства і природи, людини і навколишнього середовища. Все це призводить до порушення екологічної рівноваги, що складалася протягом тривалого часу і спричинює появу екологічної кризи, небезпечної для людей і довкілля [1]. Раніше було проведено цілий ряд соціологічних досліджень на дану тему. Згідно з результатами, одержаними за 1994-2005 рр, понад двох п'ятих населення оцінює екологічну ситуацію у своєму населеному пункті як несприятливу, «як відносно благополучну» - 27%, і лише 5% оцінюють екологію свого місця проживання «як цілком благополучну» [2]. З 22 по 27 липня 2015 року було проведено дослідження Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та соціологічною службою Центру Разумкова. Було опитано 2011 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України, за винятком АР Крим і окупованих територій Донецької та Луганської областей. Теоретична похибка вибірки не перевищує 2,3%. Еколого-правова частина опитування була здійснена на запит Міжнародної благодійної організації «Екологія-Право-Людина». Результати даного дослідження показали, що серед найгостріших екологічних проблем як на регіональному, так і на державному рівні, населення України визначає проблеми засмічення природи побутовими відходами (59%), проблему забруднення атмосфери шкідливими викидами (44%) та проблему неякісної води (42%). Відчутно менший сегмент населення стурбований сьогодні наслідками Чорнобильської аварії (32%), проблемою знищення лісів та резонансною в глобальному вимірі проблемою зміни клімату (29% та 28% відповідно). Оцінка екологічної ситуації на місцевому рівні носить стримано оптимістичний характер: 70% респондентів визначають її як цілком благополучну (9%) чи принаймні нормальну (61%). Водночас у цьому питанні наявні істотні регіональні відмінності: в регіонах Сходу та Донбасу, відповідно, 33% і 34% характеризують екологічну ситуацію як несприятливу і навіть критичну. Результати проведеного опитування засвідчили катастрофічно низький рівень залучення громадян до екологічних ініціатив. Так, активними учасниками екологічного руху визнали себе лише 1% населення України. Натомість відсутність будь-якого досвіду участі в таких рухах чи ініціативах визнали 89,7% опитаних громадян України. Так само майже відсутній у населення досвід захисту екологічних прав, про що заявили 93% респондентів. Поряд із цим майже третина населення (30%) висловила неготовність реально захищати власні екологічні права. [3].

З метою з'ясувати як ставляться студенти третього курсу факультету менеджменту та інформаційної безпеки Вінницького національного технічного університету до проблеми забруднення навколишнього середовища в жовтні - листопаді 2017 року було проведено опитування. У ході соціологічного опитування було визначено, що меншу частину респондентів (20%) турбує проблема забруднення навколишнього середовища, проте опитані не приймають

активної участі у вирішенні даної проблеми, так як більшість вказала на те, що проблема не займає провідне місце в житті (26,7%) та (30%) не змогли дати точну відповідь, актуальною є проблема, чи ні. На питання «Що на Вашу думку є найбільшою причиною забруднення довкілля?» рівні кількість осіб обрали транспортні засоби та фізичне забруднення (великі радіостанції, спеціальні фізичні лабораторії й установки, кібернетичні центри, АЕС) (по 11 осіб – по 36,7%), (8 осіб – 26,6%) – вважають, що найбільше впливає на осередок навколишнього середовища: побутові, промислові, сільськогосподарські відходи. Це свідчить про те, що переважна більшість опитуваних вважає, що проблема існує саме в забрудненні транспортними засобами, та з фізично забрудненим середовищем).

На питання «Які екологічні проблеми існують на території вашого населеного пункту?» деякі обрали декілька відповідей на поставлене запитання. Найбільше (13 осіб – 43,33%) незадоволені станом водойм, (11 осіб – 36,67%) також незадоволені станом повітря, підтримують як нові респонденти, так і нові залучені особи про нераціональний стан ґрунтів (9 осіб – 30%), (4 особи – 13,33%) – задоволені теперішнім станом навколишнього середовища, лише (2 особи – 6,67%) – доносять до відома про засміченість вулиць поза жилою зоною. Це свідчить про несприятливу ситуацію особливо із забрудненням водойм та загазованістю повітря.

На питання «Оцініть екологічну ситуацію на місцевому рівні?» найбільше (23 особи – 76,67%) задовільно характеризують ситуацію, (12 осіб – 40%) – мають байдуже ставлення, (6 осіб – 20%) характеризують, як сприятливу ситуацію, та лише (1 особа – 3,33%) – характеризує ситуацію як несприятливу. Згідно цього аналізу можна прийти до висновку, що у Вінниці панує адекватна ситуація, яка не заставляє замислюватись людей про вживання певних заходів, щодо покращення. На питання «Яке ваше ставлення щодо впровадження сортування сміття?» позитивно відреагували (14 осіб – 46,67%), негативно (4 особи – 13,33%), байдуже (12 осіб – 40%). Отже, висновком в даному опитуванні можна сказати те, що люди позитивно становляться до сортування відходів. На питання «Які шляхи вирішення проблеми забруднення довкілля Ви могли б запропонувати?» Найбільша кількість осіб, 17 чоловік (56,57%) вважає гарною можливістю встановлення альтернативних джерел енергії, (13 чоловік тобто 43,33%) за перехід транспортних засобів на біопаливо, та одна людина (3,33%) – впровадження технологій, якими користуються країни, з мінімальними показниками забруднення середовища.

На питання «Наскільки ви задоволені в м. Вінниця якістю:» - Питної води: на 1 (16 осіб – 58,33%), на 2 (3 особи – 10%), на 3 (6 осіб – 20,4%), на 4 (5 осіб – 13,33%), на 5, жодна особа не виставила бал по максимуму. Так як найбільша кількість голосів припадає на позначку «1», можна прийти до висновку, що у Вінниці жаклива якість питної води. – Чистота повітря: на 1 (2 людини – 6,67%), 2 (8 осіб – 26,67%), 3 (6 осіб – 20%), 4 (11 осіб – 36,67%), 5 (3 особи – 10%). Аналізуючи дані, можна зробити висновок, що повітря у м. Вінниця відносно чисте. – Чистота на вулицях: 1 (1 особа – 3,33%), 2 (3 особи – 10%), 3 (6 осіб – 20%), 4 (14 осіб – 46,67%), 5 (6 осіб – 20%). У даній ситуації більшість населення задоволені чистотою повітря. – Чистота природних водойм: 1 (17 осіб – 56,67%), 2 (4 особи – 13,33%), 3 (6 чоловік – 20%), 4 (3 людини – 10%) та 5 (0%). Середній показник по якості питної води становить – 2 із 5 балів по п'ятибальній шкалі, чистота повітря – 3,2 бали, чистота на вулицях – 3,7 балів та чистота природних водойм, займає найгіршу позицію – 1,8 балів. Отже, в ході даного соціологічного дослідження, можна зробити висновок, що гіпотеза, яка полягає у тому, що в даному дослідженні, на основі представленого та проаналізованого матеріалу, малий відсоток респондентів цікавляться даною проблемою, не беруть значної участі у процесі покращення екологічного становища, але взагалі підтримують ідею щодо знаходження засобів для поліпшення ситуації була правдива. Оскільки лише 20% дійсно турбує проблема забруднення навколишнього середовища, для 26,7% проблема також являється актуальною, але є не першочерговою на даний момент. 56,6% респондентів пропонують встановлення альтернативних джерел енергії задля покращення ситуації та 43,33% пропонують перехід на біопаливо.

Можна запропонувати такі практичні рекомендації, направлені на вирішення проблеми забруднення навколишнього середовища:

1. Розробка і впровадження нових фільтруючих технологій та засобів для очищення води.
2. Озеленення населених пунктів, організація санітарно-захисних зон, раціональне планування підприємств та житлових масивів для покращення чистоти повітря.
3. Заміна бензину на біопаливо.
4. Введення альтернативних джерел енергії.
5. Постійний нагляд за станом біосфери та гідросфери.

Отже, дане соціологічне дослідження допомогло з'ясувати актуальність проблеми забруднення навколишнього середовища. У ході опитування було виявлено ступінь участі студентів у вирішенні даної проблеми, а також з'ясовано їхнє ставлення до забруднення навколишнього середовища. Респонденти стурбовані станом навколишнього середовища, проте не беруть значної участі у вирішенні даної проблеми. Серед опитаних студентів, значна частина (86%) оцінюють екологічну ситуацію свого місця проживання як «сприятливу».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Екологічні проблеми України (наприкінці XX – початку XXI ст.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mtt.in.ua/ist-ukr_1991-2010_ekologichni-problemy-ukrayiny/
2. Паніна Н.В. Українське суспільство 1994-2005: соціологічний моніторинг / Н.В. Паніна — К.: ТОВ «Видавництво Софія», 2005. — 160 с.
3. Ставлення населення до питань екології (загальнонаціональне опитування). Матеріали дослідження Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та соціологічної служби Центру Разумкова з 22 по 27 липня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dif.org.ua/ua/polls/2015a/stavlennja-nnonacionalne-opituvannja.htm>
4. Слободянюк А. В. Забруднення навколишнього середовища [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк, І. Р. Зубар // Матеріали XLV Науково-технічної конференції ВНТУ, Вінниця, 23-24 березня 2016 р. - Електрон. текст. дані. - 2016. - Режим доступу : <http://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2016/paper/view/494>.
5. Слободянюк А. В. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві [Текст] / А. В. Слободянюк // Вісник Вінницького політехнічного інституту. - 2011. - № 1. - С. 16-20.

Анатолій Володимирович Слободянюк – к.соц.н., доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця.

Лесько Тетяна Віталіївна – студентка групи МОз-15, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Slobodyanyuk Anatoly V. – PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa

Lesko Tetiana V. – student, Faculty of Management and information security, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa

РОЛЬ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ В ПОЛІТИЦІ

Вінницький національний технічний університет.

Анотація

Стаття присвячена ролі громадської думки в політиці.

Ключові слова: громадська думка, роль громадської думки, політична свідомість, інститут громадської думки.

Abstract

The article is devoted to the role of public opinion in politics.

Keywords: public opinion, the role of public opinion, political consciousness, institute of public opinion.

Вступ

Громадська думка є одним з найдавніших феноменів суспільного життя. За словами іспанського філософа Х. Ортеги-і-Гасета (1883–1955), «закон громадської думки – це закон всесвітнього тяжіння у царині політичної історії». Зростання її впливу на соціальні відносини пов'язане з демократизацією життя, підвищенням культурного та освітнього рівня населення, процесами глобалізації тощо.

Як складова функціонування політичних систем громадська думка є постійним діючим фактором управління, за допомогою якого виконуються важливі та визначальні впливові функції.

Основна частина

Роль громадської думки можна трактувати як своєрідний стан свідомості, який являє собою приховане чи явне ставлення до різноманітних подій, фактів чи процесів соціальної дійсності, зокрема політичної діяльності. Але перш за все громадська думка формує сприйняття дійсності через так звану призму масової свідомості, яка несе собою віддзеркалення спільних чи специфічних, національних або духовних, професійних та інших класів інтересів у цілому процесі суб'єктів політичного процесу. Громадська думка є важливою складовою в механізмі прийняття політичних рішень і в здійсненні влади на всіх рівнях, оскільки виступає в ролі знаряддя політики, також її можна роздивлятися як особливий вид влади. Розуміти громадську думку як суму думок членів суспільства або середню величину – помилка, тому що насправді це є динамічним станом масової свідомості великих груп людей, складним політичним явищем, яке своїм змістом віддзеркалює співвідношення соціальних сил, що діють в суспільстві. Ця думка існує тільки тоді, коли різні точки зору можуть бути виражені публічно і коли вони проходять шлях узгодження у вигляді зіставлення різних позицій.

Більше того, громадську думку можна розглянути як окрему сферу політичної боротьби в якій приймають участь як економічні, так і політичні сили, так як її формування та відображення напряму залежить від матеріальних та політичних передумов. Тобто засобів формування та поширення думок і засобів які дають чітку границю між поняттями легальної і громадської думки. Сам характер впливу громадської думки на політичні процеси залежить від існуючого політичного режиму в даний момент часу. Так, в умовах тоталітаризму, авторитаризму за допомогою державних інститутів здійснюються маніпуляції свідомістю мас відповідно до офіційної ідеології. Але зазвичай в таких умовах немає потреби вивчати громадську думку і надавати їй важливого значення або взагалі права на життя. Вирішальним її значенням є нормативне формування засобами тотальної пропаганди.

Громадська думка як складова функціонування політичних систем є постійним діючим фактором управління, за допомогою якого виконуються важливі та визначальні впливові функції а саме:

- експресивно-контрольна, яка визначає політичну позицію окремих спільностей;

- консультативна, яка дає поради в плані пошуку оптимальних інструментів для здійснення певних політичних дій;
- директивна, яка підтримує і виносить рішення окремих питань або взагалі викидає їх з поля зору відносно норм і цінностей, регулює поведінку індивідів, спільностей чи установ.

Для реалізації цих функцій має бути гарантований вплив громадської думки на функціонування політичної системи, як було вище зазначено одним з елементів цієї системи є інститути. Саме з їх допомогою і здійснюється той самий вплив і включення інститутних норм на прийняття політичних рішень.

Інститут громадської думки є обов'язковим і постійно активним фактором створення діяльності усіх елементів і структур політичної системи суспільства та органів влади. Також має досить велику значимість в процесі підготовки та прийняття державних рішень і сприяє демократизації суспільного життя, крім того передбачає залучення більшої кількості громадян до суспільно-політичної діяльності.

Складність і неоднозначність громадської думки представляє собою певні суперечності, які не відповідають реальному соціальному стану свідомості громадян, особливо якщо громадську думку формують штучним чином, так би мовити — «назамовлення» з цілю задовольнити потреби певних політичних сил. Однак ця думка завжди відображає моральний стан суспільства та стан демократичності.

Рівень, ефективність і дії будь-якого суб'єкта політичної діяльності на пряму залежить від політичної свідомості. Політична свідомість – безпосередньо відображає політичне життя суспільства, а саме підсвічує важливі складові даного явища, такі як: проблема влади та її формування, розвиток і задоволення інтересів та потреб політичних суб'єктів, сукупність поглядів, оцінок та установ, які відображають політико-владні відносини при цьому набуваючи певної самостійності. Як суспільне явище, вона має складну і суперечливу структуру, яка за функціональним принципом класифікації включає в себе такі аспекти:

- політико-дійовий (свідомість консервативна, реформістська, радикальна, ліберальна тощо);
- політико-психологічний (почуття, настрої, наміри, мотиви, установки, переконання, воля тощо);
- політико-ідеологічний (цінність, ідеал, ідея, концепція, доктрина, теорія, погляди тощо)[1].

Політичну свідомість класифікують:

- за виявом – свідомість особистості, групи, класу, нації, суспільства (масова свідомість);
- за ставленням до влади (владних структур) – авторитарна, демократична.

До основних сфер політичної свідомості можна віднести:

- політичну думку (політичні теорії, концепції, гіпотези);
- політичну ідеологію (політичні цінності, ідеали, доктрини, гасла, програми);
- політичну психологію (політичні відчуття, думки, настрої, волю, спрямованість).

Політична свідомість тісно пов'язана з розвитком продуктивних сил і особливостями політичної системи суспільства та суспільно-політичними відносинами, які існують у цій системі. За змістом вона охоплює певні політичні ідеї, погляди, теорії та інтерес, а за специфікою прояву має високий ступінь відображення соціально-класових інтересів.

Видами політичної свідомості є:

- масовий
- груповий
- індивідуальний
- буденний
- науко-теоретичний

А за типами поділяють на:

- державний (етатистський) – ґрунтується на твердженні, що найвищими, найважливішими є інтереси держави (Н. Макіавеллі, Т. Гоббс).
- недержавний, або анархістський, виникає там, де політичну владу вважають злом, а державу - експлуататором, ворогом свободи.

Основні функції політичної свідомості:

- пізнавальна - система знань про політичну дійсність загалом;
- оцінювальна - забезпечення і сприяння орієнтації у політичному житті на основі оцінювання політичних подій;

- регулятивна - орієнтування щодо участі у політичному житті;
- інтегруюча - сприяння об'єднанню окремих соціальних груп, суб'єктів політичного процесу на основі спільних ідей, цінностей, установок;
- прогностична - передбачення особливостей розвитку політичного процесу, подій;
- нормативна - створення загальноприйнятого образу майбутнього.

Політична свідомість має два основних рівні:

- ідеологічний;
- психологічний.

Громадська думка може бути моністичною, плюралістичною і одностайною. Для вивчення та виявлення масової свідомості створюються державні та інші служби. У США існує інститут Геллапа. Його було створено для виявлення та вивчення масової свідомості, але це не єдина створена установа з такою цілю. Так як громадська думка досить важлива для політичного життя, її вивчення потребує наукового підходу. Також прогнозують створення моніторингу, тобто системи показників, завдяки яким можна відслідковувати динаміку змін як окремих верств населення, так і громадської думки загалом. Одними з основних каналів виявлення громадської думки являється референдум, всенародні обговорення, збори, опитування населення, але особливе значення представляють засоби масової інформації. Станом на теперішній час, у політології їх простежують як найважливішими інструментами завоювання і здійснення влади. Західні політологи називають засоби масової інформації —«твертою гілкою влади».

Громадська думка є одним з найдавніших феноменів суспільного життя. За словами іспанського філософа Х. Ортеги-і-Гасета (1883–1955), «закон громадської думки – це закон всесвітнього тяжіння у царині політичної історії». Зростання її впливу на соціальні відносини пов'язане з демократизацією життя, підвищенням культурного та освітнього рівня населення, процесами глобалізації тощо. Аналізом проблем функціонування громадської думки займається спеціальна соціологічна теорія – соціологія громадської думки[2].

Соціологія громадської думки – спеціальна соціологічна теорія, яка вивчає сутність громадської думки, її структуру, функції, канали висловлювання, закономірності її функціонування в різноманітних сферах суспільного життя, політичній, економічній діяльності, соціальному управлінні.

Одним із найдавніших явищ суспільного життя є громадська думка, яка за словами іспанського філософа Х. Ортеги-і-Гасета (1883-1955), це закон всесвітнього тяжіння у царині політичної історії. Збільшення її впливу на соціальні відносини єднає в собі підвищення культурного та освітнього рівнів населення, процеси глобалізації, демократизацію життя тощо. Проблема функціонування і аналізом громадської думки займається спеціалізована соціологічна теорія (соціологія громадської думки) [2].

Соціологія громадської думки – спеціальна соціологічна теорія, яка вивчає сутність громадської думки, її структуру, функції, канали висловлювання, закономірності її функціонування в різноманітних сферах суспільного життя, політичній, економічній діяльності та соціальному управлінні.

Предмет соціології громадської думки – закономірності, чинники, механізми формування, розвитку, функціонування та обліку оцінного ставлення великих соціальних груп, верств, класів, народу загалом до актуальних проблем дійсності, які викликають суспільний інтерес. Її об'єкт – громадська думка як стан масової свідомості і як соціальна інституція.

Як важлива соціальна інституція суспільства – у демократичному суспільстві вона є одним з елементів прийняття рішень на всіх рівнях управління (державному, регіональному, муніципальному тощо). Як і всі соціальні інституції, громадська думка перетворює неупорядковані, випадкові, стихійні соціальні взаємодії між населенням та політичними, управлінськими структурами на впорядковані, тривалі, контрольовані, тобто окультурює цю взаємодію, оснащує її механізмами та усталеними правилами.

Спостереження є одним із найголовніших методів дослідження суспільства, який використовують і сьогодні. Він надає можливість поглиблювати теоретичні знання та розуміння закономірностей людської поведінки. Поділяють на такі групи:

- соціологічні дослідження. Завданням цього типу є з'ясування установок та думок людей, тобто їх міркування відносно певних суб'єктів.
- комунікаційний аудит. Його завданням є з'ясування неузгоджень, які можуть виникати при комунікаційних процесах між цільовими групами громадськості і керівництвом організацій.

– неформальні дослідження. Складаються вони з накопичення фактів(контент-аналіз) різноманітних інформаційних джерел, тобто методи які не потребують втручання в роботу об'єктів дослідження. Кожний з цих методів має свої особливості та переваги, якими в ідеалі повинні володіти фахівці паблік рілейшнз. [8, с.120–156].

Вважають, що впливати на громадську думку набагато важче, ніж дослідити її стан. Але при правильно складених і реалізованих програм паблік рілейшнз, можливо впливати на громадську думку, і навіть докорінно змінити її. Для виконання такого виду маніпуляції, достатньо дотримуватись таких пунктів:

- перед тим як змінювати громадську думку, її потрібно чітко ідентифікувати. З метою виключення двозначності в розумінні.
- після чого необхідно визначити цільові групи громадськості
- фахівці сфери зв'язків повинні тримати в центрі уваги ~~«закони»~~ формування громадської думки, на які громадськість вимушена буде опиратись.

Один із відомих американських фахівців із паблік рілейшнз соціальний психолог Хадлі Кентріл сформулював такі п'ятнадцять «законів громадської думки»:

1. Громадська думка надзвичайно чутлива до значних подій.
2. Незвичайні за своєю притягальною силою події здатні на певний час підштовхнути громадську думку від однієї крайності до іншої. Громадська думка не стабілізується доти, доки значення наслідків подій не стане зрозумілим.
3. Громадська думка, як правило, швидше формується під впливом подій, ніж слів – принаймні доти, доки усні заяви не набудуть значення —Події'.
4. Усні заяви та словесні формулювання щодо курсу політики набувають максимального значення тоді, коли думка ще не сформувалася і люди чекають на їх певну інтерпретацію з боку джерела, що заслуговує довіри.
5. Громадська думка здебільшого не передбачає критичних ситуацій – вона лише реагує на них.
6. Із психологічної точки зору, громадська думка в основному детермінована корисливими інтересами людей. Події, слова або будь-які інші стимули впливають на думку лише остільки, оскільки очевидним є їх зв'язок із корисливим інтересом.
7. Громадська думка не перебуватиме тривалий час у збудженому стані доти, доки люди не відчують, що зачіпаються їхні власні інтереси, або доки думка, збуджена словами, не дістане підтвердження розвитком подій.
8. Оскільки зачіпаються корисливі інтереси людей, громадську думку дуже нелегко змінити
9. Коли зачіпаються корисливі інтереси, у демократичному суспільстві ймовірно очікувати з боку громадської думки випередження практичних дій офіційних органів.
10. Коли думка поділяється незначною більшістю людей або коли думка ще істотно не структурована, dokonаний факт може змінити громадську думку на користь його схвалення.
11. У критичних ситуаціях люди стають прискіпливішими при оцінці компетентності свого керівництва: якщо вони йому довіряють, то готові надати йому більші, ніж звичайно, повноваження; якщо вони відмовляють йому в довірі, то стають менш толерантними.
12. Люди менше чинять опір рішучим заходам, до яких вдаються керівники, якщо вони відчують, що певною мірою беруть участь у прийнятті рішень.
13. Люди мають набагато більше думок і з більшою готовністю їх висловлюють із приводу цілей, що висуюються, ніж методів, необхідних для досягнення цих цілей.
14. Громадська думка, як і особиста думка, має емоційне забарвлення. Якщо громадська думка ґрунтується головним чином на емоціях, то вона готова до особливо різких змін під впливом подій.
15. Взагалі, якщо люди демократичного суспільства мають можливість дістати знання й користуються широким доступом до інформації, громадська думка має тверезий, здоровий глузд[3].

Висновки

Громадська думка – спосіб прояву суспільного стану свідомості. Як правило, є усвідомленням населення соціально–економічних проблем, які необхідно вирішувати якомога швидше. Іноді вона виникає в результаті вислову думок найгостріших соціальних або економічних проблем.

Значення громадської думки визначається соціальною структурою держави, рівнем розвитку економіки, політичної і загальної культури населення, також є досить ефективним інструментом, який застосовується при проведенні соціальної політики.

Формуючи громадську думку необхідно враховувати інтереси суспільства в цілому і інтереси окремих класів (соціальних чи демографічних груп, трудових колективів, окремих осіб тощо). Частіше всього це є продукт колективної свідомості, проте не кожен колективну думку можна назвати суспільною. До того ж, потрібно враховувати той факт, що думку групи людей, яка сформувалась випадковим чином, не варто розглядати як громадську думку.

Її вивчення виступає однією з найскладніших та найважливіших задач соціальної статистики. Вивчення якої, потребує вірного виділення актуальних проблем, що займають важливе місце в житті народу або окремих соціальних груп.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. <http://subject.com.ua/political/management/10.html>
2. <https://www.br.com.ua/referats/Sociology/37339.htm>
3. <http://lektsii.com/1-113387.html>
4. Вишняк О.І. —Елементарна соціологія: історія, теорії, методи.”– НАН України. Інститут соціології, К., 2000.
5. Квятковский С. Изучение общественного мнения и политика // Актуальные проблемы изучения и формирования общественного мнения, его использование в управлении социальными процессами. – М., 1987.
6. Грушин Б.А. «Мнение о мире и мир мнений»– М., 1967
7. Полторак В.А. «Социология общественного мнения».– Киев–Днепропетровск, 2000.
8. Королько —Основи Паблік рилейшнз. Наукові основи, методика, практика. підручник, 2–е вид. доп.”. – К., Видавничий дім —«Сарби”, 2001.–400с.
9. Слободянюк А. В. Еволюція концептуальних уявлень про владу в історико-соціологічному процесі [Текст] : автореф. дис. ... кандидата соціологічних наук : 22.00.01 / Анатолій Володимирович Слободянюк ; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2002. – 12 с. - Бібліогр. : с. 9-10 (8 назв).
10. Слободянюк А. В. Роль громадської думки у процесі демократизації влади (історико-соціологічний аспект) [Текст] / А. В. Слободянюк // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Серія "Соціологія. Психологія. Педагогіка". — Київ : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2001. — Вип. 10. — С. 17-20.

Казаків Роман Геннадійович – студент групи ІБС – 16мс, факультет інформаційних технологій та комп’ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: justriko@mail.ru;

Слободянюк Анатолій Володимирович - кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Kazakov Roman G. – Department of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: justriko@mail.ru;

Slobodyanyuk Anatoly V. – PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.

ПРИЧИНИ КОНФЛІКТНОСТІ У КОЛЕКТИВІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати дослідження направленні на виявлення причин виникнення конфліктів у колективі та рекомендації щодо їх подолання.

Ключові слова: *конфлікт, конфліктна ситуація, учасники конфлікту, конфліктологія.*

Abstract

The article presents the results of research directed to identify the causes of conflicts in collective and recommendations to overcome them.

Keywords: *conflict, conflict situation, parties to the conflict, conflict studies.*

Кожен колектив складається із працівників, які значною мірою відрізняються один від одного. Це — відмінність у віці, освіті, стажі роботи, професійному і життєвому досвіді. Крім того, це різниця у цілях і завданнях, які люди перед собою ставлять, у способах їх досягнення. Також відмінність у функціях і обов'язках.

Конфлікт у колективі (від лат. *conflictus* — зіткнення) є суперечністю, яка виникає між людьми внаслідок розбіжностей у їхніх інтересах, поглядах, установках, домаганнях [1].

Зазвичай конфлікту передують певний період прихованого зростання напруження, незадоволеності, труднощів. Цей період називають конфліктною ситуацією [2].

Під конфліктною ситуацією потрібно розуміти збіг умов конфлікту. Це така напружена ситуація, яка може "перерости" у відкритий конфлікт.

Для наявності конфлікту потрібні три умови:

1. Конфліктна ситуація.
2. Учасники конфлікту – суб'єкти, чиї інтереси зачіпає конфліктна ситуація.
3. Привід для конфлікту, тобто така зовнішня обставина, що виступає —пусковим механізмом", який породжує розвиток подій [3].

Проблема конфлікту завжди була актуальною для будь-якого суспільства. Інтереси людей у колективі досить часто не збігаються, і, природно, можливе зіткнення цих інтересів на будь-якій стадії відносин, що в свою чергу призводить до виникнення розбіжностей.

Конфлікти у колективі вважають однією із найголовніших проблем у взаємодії трудового колективу на підприємстві, їх швидке вирішення забезпечить стабільність та чіткий графік трудового розпорядку. Сучасний розв'язок конфліктів у колективі має своєрідну структуру яка вирізняється своєю складністю, що й обумовлює актуальність обраної теми даного дослідження.

Згідно результатів проведеного раніше соціального дослідження на тему «Причини виникнення конфліктів у колективі», яке проводилось професійною соціологічною організацією «SOCIS» - центру соціальних маркетингових досліджень у 2016 році ми можемо навести такі дані:

На питання «Ваше ставлення до конфліктів у колективі» 12,7% відповіли що позитивне, 12,3% відповіли що скоріше позитивне, 18,6% важко сказати відповідь на дане запитання, 21,9% скоріше негативно відносяться до конфліктів у колективі, 34,7% негативно відносяться до конфліктів у колективі. Це дає нам можливість зробити висновок - більшість респондентів негативно ставляться до конфліктів у колективі.

На питання «Який тип поведінки в конфліктній ситуації вам близький?» - 25% респондентів обрали конкуренція і співробітництво, 31,25% - вибрали варіант уникнення, 15,5% - вибрали варіант пристосування, 3,3% - обрали варіант компроміс. Аналізуючи інформацію отриману з відповідей на дане питання можна сказати, що більшості респондентів при виникненні конфліктної ситуації близький тип поведінки, уникнення.

На питання: «Чи можливо, на вашу думку, попередити конфлікти в колективі?» - 50% респондентів відповіли - так, 50% відповіли ні. Отже відповіді респондентів розділилися на дві рівні частини. Це свідчить, що не всі респонденти знають передумови виникнення конфлікту. На думку респондентів частіше ініціатором конфлікту є жіноча стаття [4].

Об'єктом дослідження є студенти ВНТУ, які проживають у гуртожитку №4, віком від 18 до 22 років. Об'єкт складається з 240 осіб, серед яких 135 осіб (56,25%) – представники чоловічої статі і 105 осіб (43,75%) – представники жіночої статі.

Предметом дослідження є ставлення студентів ВНТУ до виникнення конфліктів у колективі.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати як ставляться студенти ВНТУ, які проживають у гуртожитку №4 до виникнення конфліктів у колективі. В результаті має сформуватися загальна картина проблеми та на основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

Опитування проводилось 18 жовтня 2017 року о 15:00 годині у гуртожитку №4 Вінницького національного технічного університету в ході якого було опитано 30 осіб. Серед них 17 осіб (56,7%) - представники чоловічої статі та 13 (43,3%) - представниці жіночої статі. Віком 18 років – 2 особи (6,7%), 19 років – 7 осіб (23,3%), 20 років – 8 осіб (26,7%), 21 рік – 8 осіб (26,7%), 22 роки – 5 осіб (16,6%). Серед опитаних осіб в обласному центрі проживають 7 осіб (23,3%), у місті – 12 осіб (40%), у селі – 5 осіб (16,7%) та у селищі міського типу – 6 осіб (20%).

В ході даного соціологічного дослідження були отримані такі результати:

На питання «Як Ви розумієте поняття «конфлікт?»» 14 респондентів (46,7%) відповіли що це сварка двох або більше людей; 9 осіб (30%) відповіли що це протиріччя поглядів; і 7 осіб (23,3%) зазначили що це зіткнення протилежних цілей. Це свідчить про те, що більшість респондентів розуміють сутність даного поняття як певну сутичку, яка виникає зазвичай між двома або більшою кількістю людей.

На питання «Як Ви ставитеся до виникнення конфліктів у колективі?», жоден із респондентів (0%) не ставиться до конфліктів позитивно; 2 особи (6,6%) ставляться до конфліктів скоріше позитивно, ніж негативно; 17 опитаних (56,7%) відповіли, що негативно ставляться до виникнення конфліктів; 8 респондентів (26,7%) відносяться до конфліктів скоріше негативно, ніж позитивно; 3 опитаних (10%) не змогли надати відповідь на запропоноване запитання. Таким чином, можна сказати, що більшість респондентів негативно ставляться до виникнення конфліктів у колективі.

На питання «Як часто трапляються у Вашому колективі конфлікти?», у жодного із опитаних респондентів щодня конфлікти не виникають (0%), хоча у 4 осіб (13,3%) конфлікти виникають декілька разів на день; 2 особи (6,7%) зазначили, що у них конфлікти виникають щотижня; у 11 осіб (36,7%) виникнення конфліктів буває декілька разів на місяць; 13 осіб (43,3%) відповіли, що конфлікти у їхньому колективі виникають вкрай рідко. З цього можна сказати, що у більшості респондентів конфлікти виникають рідко.

Аналізуючи питання «Наскільки Ви задоволені стосунками з Вашими колегами?», респонденти оцінювали ступінь їхнього задоволення стосунками з колегами, де значення 1 (min) – зовсім не задоволені, 5 (max) – дуже задоволені. Згідно цього було визначено середній показник, який становить 4,2. Тому, можна зробити висновок що більшість студентів задоволені стосунками зі своїми колегами.

Аналізуючи питання «Назвіть, будь ласка, найбільш поширені соціально-психологічні причини виникнення конфліктів у колективі», можна побачити, що 6 осіб (20%) вважають основною причиною виникнення конфліктів – порушення норм культури спілкування; 7 опитаних (23,3%) – непорозуміння між людьми з огляду на вияв сильних емоцій; 10 студентів (33,4%) обрали варіант – надмірне прагнення до влади; 7 респондентів (23,3%) – психологічна несумісність людей. Отже, можна зробити висновок, що більшість респондентів вважають найбільш поширеною причиною виникнення конфліктів у колективі – надмірне прагнення до влади.

Аналізуючи таблицю двовимірного розподілу ознак за питанням «Чи здатні Ви на поступки у конфліктній ситуації?», у якій порівнювали відповіді чоловічої та жіночої статі, ми дійшли до висновку що 14 респондентів (46,7%), з них 8 осіб чоловічої статі (57,1%) відповіли що звичайно здатні на поступки при виникненні конфлікту, таку ж відповідь дало 6 осіб жіночої статі (42,9%); 2 осіб (6,7%) ні в якому разі не підуть на поступки – це представники чоловічої статі (100%), при цьому жодна із жінок не обрала такого варіанту відповіді (0%); 14 респондентів (46,7%) підуть на поступки при виникненні конфлікту в залежності від ситуації, з них половина осіб – чоловічої статі, а саме 7

осіб (50%), та інша половина – жіночої статі також 7 осіб (50%) обрали цей же варіант. Робимо висновок, що чоловіки більше здатні на поступки у конфліктній ситуації ніж жінки.

Виходячи із проведеного соціологічного дослідження, можна сказати що люди досить добре обізнані щодо проблеми виникнення конфліктів у колективі, і вважають дану тему актуальною, тому слід зробити висновок, що центральна гіпотеза не підтверджується (10%).

Щодо додаткової гіпотези, можна зазначити, що дійсно більша кількість студентів задоволена стосунками зі своїми колегами, але на поступки опитані респонденти здатні піти в залежності від ситуації. Це свідчить про те, що додаткова гіпотеза підтверджується частково (85%).

Оскільки дана тема є проблемною у наш час, то слід запропонувати такі рекомендації:

1. Скласти список того, що може бути причиною виникнення конфліктів.
2. Переглянути складений список і запитати себе: «Це дійсно є причинами для сварок?», «Чи всі ці питання можна вирішити шляхом знаходження компромісу та домовленостей?».
3. Повторити цей процес до тих пір, поки список не скоротиться до мінімальної кількості значень. Після цього цей список буде мати дійсно важливі питання, які Вас турбують, або за які Ви можете роздратуватись.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вітенко І. С. Основи соціології : навч. посіб. для вищ. навч. закладів / І. С. Вітенко, І. Т. Вітенко. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2008. – 256 с.
2. Кулініч І. О. Психологія управління : підручник для вищої школи / І. О. Кулініч. – К.: Знання, 2011. – 415 с.
3. Слободянюк А. В. Психологія управління та конфліктологія : навч. посіб. для практичних та семінарських занять / А. В. Слободянюк, Н. О. Андрущенко. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 120 с.
4. Центр соціальних маркетингових досліджень соціологічна організація «SOCIS» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // <http://old.socis.kiev.ua/ua/publications.html>
5. Слободянюк А. В. Проблеми адаптації студентської молоді у вищому навчальному закладі (за результатами соціологічного дослідження) [Текст] / А. В. Слободянюк // Гуманізм та освіта: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 21-23 вересня 2004 р. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2004. – Т. 2. – С. 244-247.

Кривіцька Вікторія Віталіївна - студентка групи МОФ-156, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Слободянюк Анатолій Володимирович, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Kryvitska Viktoria V. - student, faculty of management and informational security Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

Slobodyanyuk Anatoly V. - PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.

ОЦІНКА СТАНУ СІМЕЙНИХ СТОСУНКІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати дослідження направлені на вирішення проблеми сімейних відносин. Запропоновано рекомендації щодо вирішення проблеми. Врахована оцінка студентів та їх рекомендації.

Ключові слова: соціологія, сім'я, шлюб.

Abstract

The article presents the results of the research aimed at solving the problem of family relations. Recommendations for solving the problem are proposed. Student assessment and their recommendations are taken into account.

Keywords: sociology, family, marriage.

Сім'я – це мала соціальна група, що має історично означену організацію, члени якої пов'язані шлюбними або родинними відносинами, спільністю побуту та взаємною моральною відповідальністю, соціальна необхідність якої зумовлена потребою суспільства у фізичному та духовному відтворенні населення.

Однією з проблем, на мою думку, є уявлення молодих людей, які вступають у шлюбні відносини, про сім'ю. Приймаючи таке важливе рішення у своєму житті, кожним повинна усвідомлюватися уся відповідальність, потрібно відкинути свій егоїзм, любити безкорисливо, бути готовим для жертвності.

Наступним недоліком є зниження значення сім'ї в системі життєвих цінностей особистості з подальшою переорієнтацією значної частини молоді на позашлюбні стосунки або повторний шлюб. Сім'я - це перш за все відповідальність, позашлюбні відносини у свою чергу позбавляють цієї відповідальності, людина вільна, немає спільного побуту, спільних проблем, уявлення про сім'ю є іншим.

Слід також зазначити про послаблення захисної функції сім'ї (як матеріальної, так і психологічної). В Україні існує ціла низка проблем, що перешкоджають нормальному розвитку сім'ї: низький грошовий дохід, низький матеріальний рівень, дефіцит вільного часу, погані житлові умови, невлаштований побут, труднощі, пов'язані з народженням і вихованням дітей, тощо.

Сучасна українська сім'я зіштовхнулася із проблемою нестабільності життєвих планів в умовах економічної нестабільності в результаті чого відбувається стійка орієнтація подружжя на малодітну сім'ю. Звичайно питання скільки у сім'ї буде дітей є питанням виключно окремої сім'ї. Однак слід зауважити, що без дітей важко проявитися справжній любові, оскільки подружжя без дітей зосереджені самі на собі і люблять тільки одне одного. А істинна любов, за висловом Сент-Екзюпері, виникає тоді, коли чоловік і дружина починають дивитися в одну сторону, тобто вчаться любити другу людину.

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти, які проживають в гуртожитку № 2 Вінницького національного технічного університету, а саме студенти 4-го поверху. Об'єкт складається з 30-ти осіб, з яких 15 осіб жіночої статі, 15 – чоловічої, віком від 17 до 25 років.

Предметом соціологічного дослідження є ставлення студентів до сімейних відносин.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати, як ставляться студенти до сімейних відносин та на основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

В жовтні 2017-го року на території ВНТУ було проведено опитування студентів Вінницького національного технічного університету 30 осіб, серед них 15 осіб (50%) - представниці жіночої статі і

15 осіб (50%) – представники чоловічої статі. Віком 16 років – 8 осіб (27%), 17 років – 17 осіб (57%), 18 років – 4 особи (13%), 19 років – 1 особа (3%).

В ході даного соціологічного опитування були отримані такі результати:

На запитання «Наскільки для Вас важлива сім'я? (1 – взагалі не важлива, 5 – максимально важлива)?» більшість опитуваних (18 осіб - 60%) поставили оцінку 5; 9 осіб (30%) поставили оцінку 4; 3 особи (10%) поставили оцінку 3; оцінку 2 та 1 не поставила жодна особа. Це свідчить про те, що актуальність проблеми в даний момент на високому рівні. Для більшості опитуваних сім'я максимально важлива. Середній показник за 5-ти бальною шкалою становить 4,5.

На запитання «Наскільки проблема сімейних відносин актуальна для Вас?» більшість опитуваних (9 осіб - 30%) відповіли «дуже важлива»; 7 осіб (23%) відповіли «важко сказати»; 5 осіб (17%) відповіли «не актуальна взагалі». Це свідчить про те, що актуальність проблеми в даний момент на середньому рівні.

На запитання «Як Ви ставитесь до цивільного шлюбу?» більшість опитуваних (12 осіб - 40%) відповіли «скоріше позитивно ніж негативно»; 8 осіб (27%) відповіли «важко сказати»; 5 осіб (16%) відповіли «категорично». Це свідчить про те, що лише 40% опитаних підтримують цивільний шлюб.

На запитання «Який, на Вашу думку, оптимальний вік для створення сім'ї для чоловічої статі?» більшість опитуваних (19 осіб - 63%) відповіли «від 18-ти до 25-ти років»; 10 осіб (34%) відповіли «від 25-ти років»; і лише 1 особа (3%) відповіла «до 18-ти років».

На запитання «Який, на Вашу думку, оптимальний вік для створення сім'ї для жіночої статі?» більшість опитуваних (26 осіб - 87%) відповіли «від 18-ти до 25-ти років»; 3 особи (10%) відповіли «до 18-ти років»; і лише 1 особа (3%) відповіла «від 25-ти років». За цими даними ми спостерігаємо такий результат: більшість опитуваних вважають оптимальним віком для створення сім'ї від 18-ти до 25-ти років як для чоловічої, так і для жіночої статі.

На запитання «Чи плануєте Ви створити сім'ю в найближчі п'ять років?» 11 осіб (37%) відповіли «так»; і 11 осіб (37%) відповіли, що не замислювались; ще 8 осіб (26%) відповіли «ні». Це свідчить про те, що більшість опитуваних замислюються над створенням сім'ї.

На запитання «Хто, на Вашу думку, повинен займатись вихованням дітей?» більшість опитуваних (24 особи - 80%) відповіли, що вихованням дітей батьки повинні займатись разом; 4 особи (13%) відповіли «мати»; 2 особи (7%) відповіли «батько». Майже всі опитані вважають що вихованням дітей батьки повинні займатись разом, і це правильно.

Із таблиці двомірного розподілу ознак з такими запитаннями : «Як Ви ставитесь до цивільного шлюбу?» і «Вкажіть Вашу стать» ми отримали таку інформацію: 6 осіб (20%) чоловічої та 6 осіб (20%) жіночої статі відповіли «скоріше позитивно ніж негативно»; 5 осіб (17%) чоловічої та 3 особи (10%) жіночої статі відповіли «важко сказати»; 3 особи (10%) чоловічої та 2 особи (7%) жіночої статі відповіли «скоріше негативно ніж позитивно»; 1 особа (3%) чоловічої та 4 особи (13%) жіночої статі відповіли «категорично».

Підсумовуючи отримані результати можна зазначити, що більшість з опитуваних осіб незалежно від статі підтримують ідею цивільних шлюбів.

Гіпотеза щодо того, що для більшості опитуваних сім'я є дуже важливою підтвердилась, адже 60% опитуваних відповіли «максимально важлива».

Гіпотеза щодо того, що більшість респондентів підтримують ідею офіційного шлюбу не підтвердилась, адже більшість респондентів підтримує ідею цивільного шлюбу. Також більшість з них ще не замислювалась над створенням власної сім'ї.

Результати опитування частково підтвердили гіпотези, які були висунені перед його проведенням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Слободянюк А. В. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві [Текст] // Вісник «ВПП». – 2011. – №1. – С.16-20.
2. Слободянюк А. В. Методичні вказівки з дисципліни «Соціологія» / А. В. Слободянюк. — Вінниця: ВНТУ, 2016.
3. Буленко Т. В. Соціально-психологічні основи функціонування сучасної сім'ї.- Київ, 2005. С.52-53.
4. Алешина Ю. Е. Цикл развития семьи: Исследования и проблемы / Вестник МГУ. Психология. Сер 14., 2004.-№ 2. С. 60-72.

5. Антонов А. И., Борисов А. Л. Кризис семьи и пути его преодоления.- М., 2007. С. 78-81.

6. Молодь України – 2015 І. Волосевич, С. Герасимчук, Т.Костюченко

Коваль Катерина Сергіївна - студентка групи 2М-17б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Слободянюк Анатолій Володимирович - кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Koval Katerina Sergeevna – student group 2M-17b, faculty of management and information security, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

Slobodyanyuk Anatoly Vladimirovich – Candidate of Sociological Sciences, Associate Professor of the Department of Social and Political Sciences, Scientific Director of the Laboratory of Sociological Studies of Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У СІМ'Ї

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті розкрито сутність проблеми виховання дітей в сім'ї. Проведено опитування респондентів та зібрано емпіричний матеріал досліджуваної проблеми. Проаналізовано результати соціологічного дослідження. Розроблено практичні рекомендації щодо вирішення проблемної ситуації.

Ключові слова: виховання дітей, соціологічне дослідження, практичні рекомендації.

Abstract

The article deals with the essence of the problem of raising children in the family. A survey of respondents was conducted and the empirical material of the problem under study was collected. The results of sociological research are analyzed. Practical recommendations for solving a problem situation are developed.

Key words: education of children, sociological research, practical recommendations.

Виховання дітей у сім'ї є першоосною розвитку дитини як особистості.

Оскільки мета виховання підростаючого покоління — формування всебічно розвиненої особистості, сім'я, як і школа, здійснює моральне, розумове, трудове, естетичне і фізичне виховання

Хоч кількість дітей на даний момент в сім'ях зменшується, неможливо говорити про втрату функцій виховання родини, навпаки, для батьків у цьому напрямі завдання збільшується. Сьогодні батьки мусять вирішувати для своїх дітей більше, ніж це було колись.

Дуже мало батьків вміє своїх дітей інформувати про різні філософські, сексуальні або політичні проблеми, і тим допомогти їм у виборі правильних життєвих пріоритетів. Оскільки досить велика кількість батьків не може допомогти своїм дітям, зростають проблеми дітей у навчанні та поведінці.

Виховання дітей в сім'ї не завжди успішне. Негативний вплив на нього мають об'єктивні (неповна сім'я, погані житлові умови, недостатнє матеріальне забезпечення) та суб'єктивні (слабкість педагогічної позиції батьків) чинники. Найвагомішою серед об'єктивних причин є неповна сім'я, яка з'являється в силу того, що в усіх вікових групах від 20 до 50 років смертність чоловіків більш як утричі вища, ніж жіноча, а у віковій групі 30-34 роки — в чотири рази. Разом з великою кількістю розлучень це призводить до збільшення кількості сімей, у яких мати (рідко - батько) виховує дітей сама. У неповній сім'ї процес виховання ускладнюється, оскільки діти значну частину часу бездоглядні, неконтрольовані, перебувають на вулиці, нерідко контактують з аморальними людьми.

[1]

Значна частина сучасних сімей припускається помилок у вихованні дітей. Родини, які продукують так званих педагогічно занедбаних дітей, з погляду педагогіки можна поділити на такі три групи: педагогічно неспроможні, педагогічно пасивні та антипедагогічні.

Перша група — сім'ї, в яких батьки намагаються виявити певну активність у вихованні дітей, проте роблять це невміло. Їх виховний вплив непослідовний, педагогічно необґрунтований. Найчастіше вони керуються власним досвідом, якого набули, коли свого часу їх виховували батьки (авторитарний стиль, обмеження свободи, погрози і покарання або вседозволеність, потурання примхам).

Друга група — сім'ї, які не виявляють особливої активності у вихованні дітей, тобто педагогічно пасивні. Во-ни з об'єктивних (хвороба, зайнятість, часта відсутність) або суб'єктивних (відсутність єдиної точки зору на виховання, розлад між батьками, часті конфлікти та ін.) причин не можуть належним чином виховувати дітей. У таких сім'ях стосунки між батьками напружені, конфліктні. За сімейними негараздами вони не знаходять часу для виховання дітей, втрачають контроль за ними.

Третя група — сім'ї, що характеризуються антипедагогічними, аморальними умовами виховання дітей. У таких сім'ях панує дух неповаги до правил моралі та вимог законів. Батьки своєю поведінкою (пияцтво, злочинство, розпуста тощо) створюють у сім'ї антипедагогічну обстановку, намагаються

виправдати відхилення від норм поведінки у своїх дітей, протиставляють вимогам школи свої сімейні вимоги. [2]

Актуальність цієї теми збільшилась у зв'язку з динамічними процесами, що відбуваються в суспільстві і пов'язаними з його розшаруванням і зміною статусу сформованих раніше соціальних категорій населення. Це проявляється у значних масштабах зубожіння сімей з дітьми, зниженням рівня здоров'я, підвищення захворюваності і смертності населення, наростаючими депопуляційними тенденціями, явищами деградації і негативними змінами генофонду нації.

Результати соціологічного дослідження «Спілкування дітей і батьків», яке було проведене у 2012 році Українським інститутом соціальних досліджень імені О.Яременка показали, що що більше 50% батьків нічого не знають про проблеми своїх дітей. 50% опитаних заявили, що спілкуються з батьками мало, причому у вихідні дні значно менше, ніж у будні. З чого можна зробити висновок, що основною своєю функцією батьки бачать не стільки виховну (про що дитина думає, чим живе, з ким спілкується і як витрачає гроші), скільки контролюючу (де був, яку оцінку отримав і т.д.).

При цьому 20% батьків, за словами дітей, не знають, де вони бувають після закінчення уроків, а більше 30% не знають правду про оцінки. (Чим старша дитина, тим менше батьки знають про неї/нього). На запитання «Чи знають батьки про те, які проблеми хвилюють тебе?» понад 50% дітей відповіли: «Знають погано, або не знають зовсім». Єдине, що батьки добре знають про свою дитину, це про його здоров'я - про це говорять більше 90% дітей. При цьому лише 50% дітей називають спорт і активні заняття своїм основним хобі. [3]

Результати дослідження доводять, що батьки дійсно не можуть впоратися зі своєю функцією виховання, часу для спілкування виділяють достатньо мало й не контролюють де перебувають їх діти.

В ході проведеного соціологічного дослідження на тему «Виховання дітей в сім'ї» отримано результати, які дають змогу оцінити сучасні погляди молоді на дану проблему. В ході даного соціологічного дослідження було опитано 30 осіб. Всі вони є представниками студентської молоді 3 курсу ВНТУ Факультету менеджменту та інформаційної безпеки. Серед них 18 осіб (60%) - представниці жіночої статі і 12 (40%) - представники чоловічої статі. Віком 18-19 років - 19 осіб (63,4%), 20-21 років - 10 осіб (33, 3%) й 1 особа (3,3%) віком 22-23 роки.

Предметом даного соціологічного дослідження є погляди студентської молоді на виховання дітей у сім'ї.

Метою соціологічного дослідження є з'ясувати погляди студентської молоді Вінницького національного технічного університету до виховання дітей та зробити висновки, на основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

По результатам соціологічного дослідження всі опитані вважають, що процес виховання дітей впливає на їх майбутнє. В середньому рівень виховання у власній сім'ї за 5-ти бальною шкалою оцінюють у 4,4 бали, тобто більшість задоволені рівнем виховання у власній родині й оцінюють його на високому рівні. На рахунок власних проблем, лише 10% батьків знають про все, що турбує їх дітей, з чого висновок, що переважно всі опитані не довіряють батькам власні душевні переживання, що в подальшому створює базу для відчуження батьків та дітей. На рахунок контролюючої функції, більше 60 % батьків слідкують за балами в університеті. Приходимо до висновку, що батьки акцентують більшість уваги на навчанні дітей й менше уваги приділяють їх особистісним проблемам.

Отже, гіпотеза дослідження, що більшість батьків приділяють достатньо уваги вихованню дітей, цікавляться їх життям та допомагають вирішувати їх проблеми частково підтвердилася. Зокрема,
- 76,7 % (23 особи) опитаних відповіли, що їм батьки достатньо приділяють часу;
- лише 10% батьків знають про всі проблеми, які хвилюють їх дітей, тоді як частково знають 70%;
- 60 % батьків завжди контролюють успішність в університеті;
- 66,7 % батьків рахуються з точкою зору дітей.

Для покращення виховання дітей в сім'ї наше суспільство потрібно навчати правильності виховання дітей, про цю потребу вказали всі респонденти (30 осіб - 100%); батькам необхідно звертати більше уваги на створення сприятливих умов для дітей, приділяти їм більше уваги, цікавитись та вирішувати разом з дітьми їх проблеми, вести відверті розмови на відповідні теми (зокрема, у підлітковому віці обов'язково).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Москаленко В.В. Соціальна психологія - Навчальний посібник, 2005.
2. Лукашенко М.П. Соціологія сім'ї: теорія і практика. - Навчальний посібник, 2012.
3. Результат соціологічне дослідження «Спілкування дітей і батьків»/ Український інститут соціальних досліджень імені О.Яременка – 2012.
4. Слободянюк А. В. Психологія управління та конфліктологія [Текст] : навчальний посібник для практичних та семінарських занять / А. В. Слободянюк, Н. О. Андрущенко. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 120 с.
5. Діденко О. Є. Погляди студентів щодо методів сімейного виховання [Електронний ресурс] / О. Є. Діденко, А. В. Слободянюк // Матеріали XLVI науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 22-24 березня 2017 р. - 2017.

Майборода Тетяна Валеріївна - студентка групи Мов - 156, факультет менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Слободянюк Анатолій Володимирович - кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Maiboroda Tetiana V. - student, faculty of management Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

Slobodyanyuk Anatoly V.- PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.

Оцінка читацької культури студентської молоді

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати дослідження направлені на вирішення питань глобального падіння інтересу до читання, особливо серед молоді, пов'язане з бурхливим розвитком комп'ютерних технологій, зростанням впливу Інтернет-культури. Подібна ситуація складається також у нашій країні, і це викликає занепокоєння в українському суспільстві. Усе це свідчить про необхідність дослідити та проаналізувати роль книги та читання, щоб потім, доклавши власних зусиль та ініціативи напрацювати відповідні технології щодо формування мотивації до читання у юнацтва. Врахована оцінка студентів та їх рекомендації.

Ключові слова: соціологія, книги, молодь, інтернет.

Abstract

The research results presented in this article are aimed at addressing the global decline in interest in reading, especially among young people, due to the rapid development of computer technology, the growing impact of Internet culture. A similar situation exists in our country, and this is anxiety in Ukrainian society. All this testifies to the need to explore and analyze the role of the book and the reading, then, by making their own efforts and initiatives, develop appropriate technologies for forming motivation for reading in the youth. Student assessment and their recommendations are taken into account.

Keywords: sociology, books, youth, internet.

Читання завжди, в усі часи і віки, займало особливе місце в інтелектуальному і духовному збагаченні молоді. Воно розширює кругозір, робить життя насиченим, яскравим. Книга – це і джерело інформації. Сьогодні важко уявити собі молоду людину, яка хотіла б досягнути успіху у житті і не прагнула б до знань.

За останні десятиліття сформувалося покоління молодих людей, які незнайомі з книгою, вважають читання заняттям «старомодним» та неprestижним. Значна кількість юних користувачів відвідує бібліотеки лише для отримання «технічних» послуг: аби скористатися Інтернетом для скачування, ксероксом або сканером тощо.

Зниження зацікавленості читанням як способом інтелектуального, духовного відпочинку можна пояснити не лише надмірним захопленням Інтернетом, комп'ютерними розвагами, музикою, але й тим, що бібліотеки тепер здебільшого надають перевагу інформатизації і менше уваги приділяють своїм функціям культурних інститутів.

Усе це свідчить про необхідність дослідити та проаналізувати роль книги та читання, щоб потім, доклавши власних зусиль та ініціативи напрацювати відповідні технології щодо формування мотивації до читання у юнацтва.

За останніми соціологічними дослідженнями проведених ГФК ЮКРЕЙН у 2015 році на замовлення Міністерства молоді та спорту України за підтримки системи ООН в Україні, зокрема Фонду народонаселення ООН (UNFPA), Програми розвитку ООН (UNDP), Дитячого фонду ООН (UNICEF), програми Волонтери ООН (UNV) та офісу Координатора системи ООН виявилось, що сучасне покоління зовсім не зацікавлене читанням літератури.

Існує необхідність створення "системної" концепції заохочення читання, реалізація якої не може бути одномоментною акцією. Це означає постійний взаємозв'язок різних сфер діяльності для заохочення читання, існування певної педагогічної стратегії, що забезпечує доступність матеріалів для читання, створення і підтримку читацької мотивації.

Отже, об'єкт дослідження студенти Вінницького національного університету, першого курсу факультету менеджменту і інформаційної безпеки віком від 17 до 19 років.

Предметом соціологічного дослідження є ставлення студентів до книг та читання загалом.

Мета: з'ясувати роль книги серед інших джерел інформації і на цій підставі обґрунтувати засоби популяризації книги і читання, підняття їх престижу.

На питання «Наскільки проблеми відношення до книги та читання є актуальною? (5 – дуже актуальна, 1 – не актуальна)?» більшість опитуваних 23 особи (45 %) поставили оцінку 4; 13 осіб (26 %) поставили, 5; 13 осіб (26 %) поставили 3; 2 особи (4 %) поставили 2; ні одна особа поставила 1-не актуальна. Це свідчить про те, що актуальність проблеми в даний момент на середньому рівні. Опитувані вважають що проблема відношення до книги та читання молоді досить важлива щоб її розвивати.

На питання «Чи любите Ви читати книжки?» більшість опитуваних 30 осіб (59%) відповіли, інколи; 11 осіб (22%) відповіли, ні; 7 осіб (14%) відповіли, так, і це досить мало, і лише 3 особам (6%) було важко визначитися з відповіддю. Це свідчить про те, що переважна більшість опитаних зовсім не цікавляться книгами.

На питання «Книга для Вас - це?» більшість опитуваних 23 особи (45%) відповіли, що це перш за все самоосвіта; 13 осіб (26 %) відповіли, що це розвага; 8 осіб (16 %) відповіли, що це задоволення ; і 7 осіб (14 %) відповіли, що це приємна несподіванка. Це свідчить про те, що книга для більшості це самоосвіта, але варто зазначити, що для не малої частини опитаних, книга – це неприємна несподіваність.

На питання «Як часто Ви читаете?» переважна більшість опитуваних 38 осіб (75 %) відповіли, що читають 1 – 2 рази на місяць; 8 осіб (16 %) відповіли, 1 - 2 рази на тиждень; і 5 осіб (10 %) відповіли, не читаю зовсім, і на жаль ні одна особа не читає книги щодня. З цього робим висновок що люди зовсім не читають книги.

На питання «Які книжки Вам подобаються?», більшість опитуваних 20 осіб (39 %) відповіли, фантастика; 13 осіб (26 %) відповіли, триллери; і по 9 осіб (18 %) відповіли що люблять романи та детективи. Це свідчить що людям цікаві усі літературні стилі написання.

На питання «Чому Ви віддаєте перевагу?» більшість опитуваних 22 особи (43 %) відповіли, читання електронної книги; 15 осіб (29 %) відповіли, читання в друкованому вигляді; 14 осіб (28 %) відповіли, прослуховування аудіо книги. Роблячи з цього висновок можна сказати що опитувані більш за все користуються електронними варіантами книг.

На питання «Чи цікавитесь Ви новинками від видавців?» більшість опитуваних 31 особа (61 %) відповіли, що дуже рідко; 12 особи (24 %) відповіли, так, кілька разів на тиждень; 7 особи (14 %) відповіли, що ні, не цікавлюсь; і лише на жаль 1 особа (2 %) відповіла, так. Це говорить про те більшість цікавляться новинками, але досить рідко.

Відповідь респондентів дала змогу об'єктивно оцінити актуальність теми, що більшу частину респондентів частково вважають, що книзі є місце у сучасному світі, і без знань, які можна звідти пізнати, нікуди. За відповідями респондентів можна зробити висновок, що "Сучасна молодь мало читає" - ось воістину вічна теза. Здається, вона набула актуальності з того часу, коли виробництво книжок стало масовим, і аж ніяк її не втрачає, а скоріше навпаки. Це негативно впливає на розвиток особистості сучасної молоді людини, знижує загальний рівень освіти, культури, духовності. Українці впевнено залишають категорію «найбільш читаючих в світі».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Слободянюк А. В. Методичні вказівки з дисципліни «Соціологія» [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк. — Вінниця : ВНТУ, 2016. — 24 с. — Режим доступу : <http://aslobodyanyuk.vk.vntu.edu.ua/file/9ef467d5d9a2d0ad748cdb11cbd98f36.pdf>. — Назва з екрана.
2. Актуальные проблемы чтения современных школьников: сб. ст. – СПб., 1977. – 156 с. – (ЛГИК ; т.35).
3. Богданов Г. Соціологія вивчення інформаційних потреб чита-чів (Україна – Німеччина) / Георгій Богданов // Вісн. Кн. палати. – 2005. – № 12. – С. 21.
4. Болтер Дж. А. Человек тьюринга: западная культура в компьютерный век // Социология культуры: современные зарубежные исследования. – М., 1987.
5. Бутенко И. А. Чтение 90-х годов: предмет раздумий, предмет исследований / И. А. Бутенко, Б. В. Бирюков // Homo legens. — М., 1999. — С. 183—201.
6. Вилегжаніна Т. Криза читання як сучасна проблема світового рівня / Т. Вилегжаніна // Бібліотечна планета. – 2011. – № 4. – С.4-6

7. МОЛОДЬ УКРАЇНИ – 2015 І. Волосевич, С. Герасимчук, Т.Костюченко

8. Слободянюк А. В. Роль періодичного видання (газети) у сучасному українському суспільстві [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк, Є. Г. Крекотень // Матеріали XLVI науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 22-24 березня 2017 р. - Електрон. текст. дані. - 2017. - Режим доступу : <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2017/paper/view/1837>.

Сидорук Вікторія Олександрівна - студентка групи ІМ-176, факультет менеджменту і інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Слободянюк Анатолій Володимирович, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Sydoruk Viktoria O. - student, faculty of management Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

Slobodyanyuk Anatoly V.- PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.

ПРАЦЯ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ КОЛЕКТИВУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати дослідження направлені на визначення питань що стосуються праці громадських організацій. Запропоновано рекомендації місцевій владі стосовно введення курсів з основ громадських організацій. Врахована оцінка студентів та їх рекомендації.

Ключові слова: соціологія, праця, громадська організація.

Abstract

The article presents the results of research aimed at identification of issues relating to the work of the ngos. It was proposed the recommendations related with hold the courses of fundamentals of ngos. Counts grade students and their recommendations.

Keywords: sociology, work, public organization.

Внутрішня комунікація, командний дух, традиції та звичаї, цінності, формальні і неформальні відносини – назовемо це все культурою, яка мала би забезпечувати гармонію та комфорт перебування людини на робочому місці та злагодженість роботи всієї структури. У розвиненому світі цим речам приділяють досить багато уваги, особливо у сфері бізнесу. А якщо робоче місце – це громадська організація?

Звісно, сюди людина приходить працювати заради втілення певної високої ідеї, яка особисто їй дуже близька. Але чи завжди у колективі однодумців панує дух, атмосфера, при якій хочеться повертатися на своє місце з радістю? Чи достатньо підтримувати місію громадської організації, аби в ній залишатися?

У Західному світі ідея про те, що для більшої ефективності праці у колективі має панувати творча, привітна, емоційно-комфортна атмосфера є досить поширеною. Цю думку також майже в один голос підтримують більшість громадських діячів, до яких ми звернулися за коментарями. Утім, можна припустити, що чимало громадських організацій не можуть уникнути проблем із побудовою системи внутрішньо організаційної культури. Причин на те може бути чимало. Зокрема, більшість донорів ігнорують потреби тимбилдингу та розвитку внутрішніх комунікацій. Першочерговими завданнями конкурсних заявок, стоять вирішення конкретних насущних проблем. І це зрозуміло. Натомість, наслідками низької уваги до питань створення та плекання внутрішньо організаційної культури, яка має охоплювати формальні та неформальні стосунки, можуть стати низька довіра всередині організації, низька залученість «рабочих» працівників до прийняття рішень, слабка мотивованість, і навіть плінність кадрів. Ми розпитали у досвідчених громадських діячів про потреби та проблеми культури всередині громадських організацій. Звичайно, ця тема має чимало аспектів, але ми спробували зачепити деякі, можливо, особливо актуальні.

Внутрішньоорганізаційна культура: чи це важливо?

—Відмінністю роботи в громадській організації від бізнесу чи інших сфер є те, що для співробітників та співробітниць важливим стимулом є нематеріальне. Спільність цінностей та усвідомлення, що працюєш в колі однодумців, – це те, на чому тримається громадянське суспільство в Україні», – переконаний Назарій Боярський, координатор освітніх програм Центру Громадянських Свобод.

—Громадська та благодійна діяльність – це не та сфера, де можна не любити свою роботу та свій колектив. Ніякі фінансові стимули не можуть змусити людину горіти бажанням подолати ту чи іншу соціальну проблему.... Лише внутрішня мотивація, яка в тому числі залежить від команди, з якою ти працюєш», – переконаний PR-менеджер Київського відділення ВБО —Мережа людей, що живуть з ВІЛ” Олександр Равчев.

Цієї ж думки дотримується й громадська діячка Альона Герус: —Немає значення, де ти працюєш – в бізнесі чи в третьому секторі, емоційна атмосфера є одним із основних стимулів продуктивної, ефективної та самовідданої роботи. Часто можна спостерігати: коли людина не задоволена трудовим колективом, відносинами із керівником, рівень її продуктивності падає. Або коли в повітрі витає нотка недовіри один до одного – ефективну командну роботу, не використовуючи силу керівника, побудувати практично неможливо. Тому відчуття, що ти свій серед своїх, обов’язково принесе свої позитивні плоди”.

Таким чином існує проблемна ситуація, яка полягає в протиріччі між тим, чи дійсно творча, привітна, емоційно-комфортна атмосфера в громадській організації забезпечує більшу ефективність праці у колективі.

Пошук соціологічних досліджень для даної проблеми було здійснено у таких професійних соціологічних організаціях: група «Рейтинг»; інститут соціології НАНУ; Київський міжнародний інститут соціальних досліджень імені О. Яременка; центр «Разумкова»; центр «Соціальний моніторинг»; GFK Ukraine. За результатами пошуку схожих соціологічних досліджень у даних соціологічних організаціях виявлено не було.

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти спеціальності «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» факультету комп'ютерних систем та автоматики Вінницького національного технічного університету. Об'єкт складається з 30 осіб з яких 29 чоловічої статі та 1 – жіночої, віком від 19 до 21.

Предметом соціологічного дослідження є ставлення студентської молоді до праці громадських організацій колективу.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати, як ставляться представники студентської молоді ВНТУ до праці громадських організацій колективу та на основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

В квітні 2017 року на території ВНТУ було проведено опитування студентів 3 курсу факультету комп'ютерних систем та автоматики, спеціальності: «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології», м. Вінниця у кількості 30 осіб.

В ході даного соціологічного дослідження були отримані такі результати:

На питання «Наскільки добре Ви розумієте що таке громадська організація і для чого вона призначена» переважна більшість опитаних (14 чоловік) відповіли, що мають загальні уявлення, третина (11 чоловік) відповіла, що не мають уявлення про суть питання і менша частина (5 чоловік) відповіли, що повністю розуміють всю суть питання. Це свідчить про те, що більшість людей про низький рівень розвитку сучасної молоді.

На питання «Наскільки проблеми праці громадських організацій колективу актуальні для Вас на даний момент?» більшість опитаних (11 чоловік) відповіла, що не актуальні взагалі, четверта частина опитаних (7 людей) відповіли, що актуальна, але майже непомітна на фоні інших питань, п'ята частина (6 чоловік) відповіли, що важко сказати актуальна чи ні, менша частина (5 чоловік) відповіли, що актуальна, проте займає не перше місце та одна особа відповіла, що найбільш актуальна на даний момент. Це свідчить про те, що сучасна молодь не цікавиться розвитком суспільства.

На питання «Як Ви відноситеся до громадських організацій?» більша частина опитаних (11 чоловік) затрудняються відповісти на запитання, третя частина (9 чоловік) відносяться позитивно, п'ята частина опитаних (7 чоловік) не знають, що це таке і десята частина (3 чоловіка) негативно відносяться. Це свідчить в основному про байдужість більшості населення до проблем суспільства.

На питання «Чи достатньо підтримувати місію громадської організації, аби в ній залишатися?» більшість (11 чоловік) відповіли Так, третя частина (9 чоловік) відповіли Скоріше ні, менша частина (4 чоловіка) відповіла Скоріше так, та 10 частина відповіли Ні та Важко сказати. Це свідчить про для того, щоб залишатись в громадській організації не достатньо виконувати свої обов'язки.

На питання «Внутрішня комунікація, командний дух, традиції та звичаї, цінності, формальні і неформальні відносини – назвемо це все культурою. Чи забезпечує культура гармонію та комфорт перебування людини на робочому місці та злагодженість роботи всієї структури?» більша частина (12 чоловік) відповіли Так, четверта частина (8 чоловік) відповіли Скоріше так, дев'ята частина (4 чоловіки) відповіли Важко сказати і Ні, менша частина (2 чоловіка) відповіли ні. Це свідчить про те, що культура дійсно відіграє важливу роль у громадській організації.

На питання «Внутрішньо-організаційна культура: чи це важливо» більшість опитуваних (10 чоловік) відповіли Так, трохи менша частина (9 чоловік) відповіли Скоріше так, дев'ята частина (4 чоловіка) відповіли Важко сказати і Скоріше ні, десята частина (3 чоловіка) відповіли Ні. Це свідчить про те, що внутрішньо-організаційна культура відіграє значну роль у житті організації.

На питання «Яку роль відіграє внутрішньо-організаційна культура у Вашій організації (університеті)?» більшість опитуваних (12 чоловік) відповіли Важливу, третина (10 чоловік) відповіли Не звертаю на це уваги, дев'ята частина (4 чоловіка) відповіли Не впливає на роботу організації та Відсутність негативно впливає на ефективність роботи. Це свідчить про те, підтримують поняття внутрішньо-організаційна культура у своїй організації.

На питання «Фінансові стимули проти внутрішньої мотивації: що змушує людину горіти бажанням подолати ту чи іншу соціальну проблему?» більшість (13 чоловік) відповіли Внутрішня мотивація, трохи менше (12 чоловік) затруднились у відповіді, шоста частина (5 чоловік) відповіли Фінансові стимули. Це свідчить про те, що основна маса людей працюють через те, що це їм подобається а не через матеріальні заохочення. В цьому прослідковується рівень забезпеченості суспільства.

На питання «Виберіть, що на Вашу думку є головним мотиватором в громадській організації» більшість (12 чоловік) відповіли, що Внутрішня мотивація, шоста частина (5 чоловік) підтримала гроші та внутрішню культуру, десята частина (3 чоловіка) підтримали бажання працювати та бажання ділитись своєю роботою, 15 частина (2 чоловіка) відповіли Відносини з керівником. Це свідчить про те, що попереднє запитання підтвердилось. Дійсно, більшість людей віддають перевагу внутрішній мотивації та культурі.

На питання «Чи користуєтесь Ви послугами громадських організацій університету?» більшість опитуваних (14 осіб) відповіли Захист прав, п'ята частина (5 чоловік) відповіли Матеріальна допомога, шоста частина (5 чоловік) Допомога на оздоровлення, сьома частина (4 чоловіки) Путівки на екскурсію. Це свідчить про те, що більшість людей знають лише загально спеціалізовані громадські організації.

На питання «Чи є Ви членом якоїсь громадської організації?» більшість (23 чоловіки) відповіли Ні, менша частина (7 чоловік) відповіли Ні. Це свідчить про те, що сучасна молодь нехтує своїм правами та можливостями.

На питання «Вкажіть ваш вік (повних років)» більшість чоловік (19) відповіли 19, менша частина (11) відповіли 20. Оскільки різниця у віці невелика, тому це не сильно впливає на результати опитування.

На питання «Місце проживання» більшість (17 чоловік) відповіли Село, четверта частина (7 чоловік) відповіли Місто та 6 чоловік відповіли Селище міського типу.

Таблиця двовимірного розподілу ознак показала, що більшість людей, які мешкають у селі або селищі міського типу нейтрально ставляться до громадських організацій, тобто, не розуміють загального призначення, чи це добре чи це погано. Це пояснюється майже відсутністю таких утворень у подібних поселеннях.

Враховуючи викладене вище можна констатувати те, що гіпотеза дослідження підтвердилася. Дійсно значну частину опитуваних становили особи з села та селища міського типу. Одна з причин пояснена у попередньому абзаці. Інша причина – недостатня кількість громадських організацій. Ще однією причиною є відсутність ознайомлення з даною темою у школі чи університеті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Організаційна культури [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/18340719/menedzhment/organizatsiyana_kultura (дата звернення 13.02.2017) - Назва з екрану.
2. Соціологія [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу. – Режим доступу: <http://manualsem.com/book/768-sociologiya/5-lekciya-2-metodologiya-i-metodika-sociologichnogo-doslidzhennya.html> (дата звернення 27.02.2017) - Назва з екрану.
3. Слободянюк А. В. Психологія управління та конфліктологія [Текст] : навчальний посібник для практичних та семінарських занять / А. В. Слободянюк, Н. О. Андрущенко. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 120 с.
4. Слободянюк А. В. Проблеми адаптації студентської молоді у вищому навчальному закладі (за результатами соціологічного дослідження) [Текст] / А. В. Слободянюк // Гуманізм та освіта: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 21-23 вересня 2004 р. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2004. – Т. 2. – С. 244-247.

Петричко Микола Володимирович - студент групи 1АВ-146, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Слободянюк Анатолій Володимирович, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Petrychko Mykola V. — Department of Computer Systems and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Slobodyanyuk Anatoly V. - PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnytsia National Technical University.

Інформаційна система Internet в житті студента

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати дослідження питання про значення інтернету для сучасної молоді. Запропоновано рекомендації студентам щодо ефективного використання інформаційних ресурсів з веб-сайтів. Враховано думку студентів та їх ставлення до системи Internet.

Ключові слова: Internet, інформаційний ресурс, Internet – залежність, соціальна мережа.

Abstract

The article presents the results of research on the importance of the Internet for modern youth. Recommendations for students on effective use of information resources from websites are offered. Students' opinions and their attitude to the Internet sittings are taken into account.

Keywords: information resource, Internet addiction, social network.

Сучасний світ характеризується стрімким прогресом у сфері поширення та розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Динамічне використання нових засобів телекомунікації, зокрема Internet як потужного глобального інформаційного ресурсу, приваблює широкі верстви населення незалежно від віку, освіти та соціального статусу. Водночас неконтрольоване використання Internet-мережі перетворилося на загрозу гармонійному розвитку особистості, її психічному здоров'ю, а в ряді випадків навіть призвело до летального результату. Тому проблема Internet-залежності все більше привертає увагу представників державної влади та вчених у різних країнах світу і спонукає до її глибшого дослідження та пошуку шляхів подолання проблеми.

Internet пропонує незліченні ресурси та фантастичні можливості для навчання, але він також містить велику кількість інформації, яка не може бути ні корисною, ні надійною. Оскільки будь-хто може розміщувати коментарі або інформацію в Internet, користувачам необхідно розвивати навички критичного мислення, щоб оцінювати правильність он-лайн-інформації. Проте, тривала робота на комп'ютері викликає зміни у функціонуванні організму [1].

Варто зазначити, що будь-яка річ має свої переваги та недоліки. При використанні будь-чого потрібно думати про наслідки та передбачати можливі варіанти розвитку ситуації. Не можна сприймати усе нове та цікаве як щось без сумніву незламне та цілком правильне.

Проблема сучасної молоді у тому, що саме Internet, який набув мега поширення, і є тією необхідною для їх життя річчю. Саме тому, для розуміння сутності проблеми, слід вивчати можливості Internetу, досліджувати його вплив та знати межі використання, що не призводили б до серйозних проблем. В даний час, коли Internet працює не тільки по проводах, але і "розлитий" в повітрі, коли з'явилися 3G/4G і Wi-Fi, а будь-яка з останніх технічних новинок від мобільного телефону або планшета до телевізора чи автомобіля, має можливість підключення до Internetу, стає все складніше не потрапити в "мережу" і не бути Internet-залежним. Особливо це стосується молодих людей, як більш товариську частину суспільства, і зокрема студентів, змушених проводити в Internetі більше часу для пошуку інформації з предметів [2].

Переваги Internetу порівняно з іншими інформативними засобами більш як достатньо, це швидкість та зручність використання, адже не потрібно сидіти годинами в бібліотеці, аби знайти потрібний матеріал, не варто тягнути додому з десяток книг аби написати реферат, спілкуватись з друзями можна он-лайн, аби не виходити з дому в погану погоду, не обов'язково бігати по крамницях, щоб купити бажану річ, стояти в чергах, щоб оплатити рахунки і т.д. [3].

Натомість, ледь не на кожну перевагу існує свій недолік. Відмовляючись від книг – ми позбавляємо себе від того, що властиво кожній інтелектуально – розвиненій людині – читання літератури, справжньої, а не з екранів гаджетів, спілкуючись з друзями в соціальних мережах, при «живій» зустрічі ми не можемо сформулювати і речення. А час, що міг би бути використаний

для прогулянок на свіжому повітрі, несподіваних зустрічей, спогляданням природи компенсується декількома кліками мишки, фільмами, комп'ютерними іграми та он – лайн друзями, що як наслідок тягне за собою купу хвороб [4].

Тому проблема використання Internetу в наш час досить актуальна та потребує подальших досліджень задля ефективного вирішення усіх питань, що її стосуються.

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти Вінницького національного технічного університету за спеціальністю «Менеджмент» (III курс), віком від 18 до 21 року, серед яких 60% юнаків та 40% дівчат, загальна кількість опитуваних – 40.

Предметом даного соціологічного дослідження є вивчення ролі та значення інформаційної системи Internet в житті студента.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясування ставлення студентства до Інформаційної системи Internet, визначення поведінки студента при обмеженому доступі до Internetу, необхідності соціальних мереж для кожного з них та на основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

В ході даного соціологічного дослідження було опитано 40 осіб, які є представниками спеціальності «Управління інформаційною безпекою» (II – III курс) факультету менеджменту та інформаційних технологій Вінницького національного технічного університету. Серед респондентів 24 особи (60%) - представники чоловічої статі і 16 (40%) - представниці жіночої статі. Віком 18 років – 7 осіб (17,5%), 19 років – 20 осіб (50%), 20 років – 11 осіб (27,5%), 21 рік – 2 особи (5%). Серед них 18 осіб (45%) – мають рід зайнятості лише навчання, 12 осіб (30%) – навчаються і працюють, 10 осіб (25%) – навчаються і займаються громадською діяльністю.

На питання «Ви впевнений користувач мережі Internet?» переважна більшість опитаних 25 осіб (62,5%) відповіли, що можуть подолати більшість задач; майже третина – 13 осіб (32,5%) інколи користуються допомогою сторонніх; і лише 2 опитаних (5%) потребують постійної допомоги при користуванні мережею. Даний результат свідчить про те, що значна частина опитаних на високому рівні володіють мережею Internet.

На питання «Який пристрій Ви найчастіше використовуєте для підключення до мережі Internet?» опитувані обирали по декілька пристроїв, з них 7 осіб (17,5%) – використовують для підключення до мережі стаціонарний комп'ютер, 26 осіб (65%) – ноутбук, 22 особи (55%) – мобільний телефон, 3 особи (7,5%) – планшетний ПК. Дані результати свідчать про те, що опитана аудиторія активно використовує багато різноманітних пристроїв для того, аби під'єднатись до мережі, проте переважна більшість, все ж надає перевагу ноутбукам та мобільним телефонам.

На питання «Який тип доступу Ви найчастіше використовуєте для підключення до мережі Internet?» значна частина відповідей, а саме 25 осіб (62,5%) зазначили, що використовують особистий роутер wi – fi, близько третини відповідей належить варіантам провідний Internet та мобільний Internet (22,5%; 35% відповідно) та лише одна особа (2,5%) зазначила, що часто використовує для підключення до мережі wi – fi у громадських місцях. Дані результати свідчать про те, що переважна більшість студентів має власний роутер та необмежений доступ до мережі відповідно.

На питання «Чи можете Ви обійтись без Internet певний час?», більша частина опитуваних, а саме 23 особи (57,5%) вказали, що їм Internet необхідний кожний день; 13 осіб (32,5%) – можуть обійтись без Internet декілька днів; 4 особи (10%) – можуть тижнями користуватись. Отримані результати свідчать про те, що переважній більшості студентів Internet є щоденною необхідністю.

На питання «Скільки часу Ви зазвичай проводите в Internet протягом дня?» 23 особи (57,5%) зазначили, що витрачають на користування мережею від 2 до 5 годин; лише 2 особи (5%) з усіх опитаних використовують Internet близько однієї години; проте 15 осіб (37,5%) гаять в Internet більше 5 годин на добу і не помічають як проходить час. Це свідчить про те, що Internet є постійним супутником в житті сучасного студента, на який витрачається значна частка всього часу.

На питання «Скільки років Ви користуєтесь мережею Internet?» 4 особи (10%) опитуваних відповіли, що використовують Internet близько двох років, 8 осіб (20%) – використовують Internet до п'яти років, а переважна більшість 28 осіб (70%) користуються мережею вже понад п'ять років. Такий результат свідчить про те, що Internet став для більшості студентів річчю довготривалого вжитку, а отже набув необхідного значення.

На питання «Як би Ви оцінили значення мережі Internet?» переважна частина опитуваних у кількості 28 осіб (70%) стверджують, що Internet – це необхідність для сучасного студента; майже однакова кількість респондентів 13 (32,5%) та 14 (35%) зазначають, що Internet – це засіб реалізації своїх потреб та дистанційного навчання відповідно, і лише 3 особи (7,5%) обрали інший варіант використання мережі. Даний результат свідчить про те, що сучасний студент не уявляє свого життя без мережі Internet, а кожний третій прагне самореалізуватись у житті за допомогою мережі.

На питання «Які джерела Ви найчастіше використовуєте для скачування та перегляду музики, відео і т.д.», майже половина опитуваних 18 осіб (45%) – зазначили, що використовують для скачування соціальні мережі; 13 осіб (32,5%) – використовують офіційні сайти необхідної продукції; 8 (20%) та 7 осіб (17,5%) використовують інші джерела, або звичайний додаток torrent відповідно. Дані результати свідчать про високий рівень піратства серед молоді.

На питання «Чи допомагає Вам Internet в навчанні?» більшість опитуваних, 28 осіб (70%) часто шукають необхідну інформацію в Internet; чверть опитуваних, 10 осіб (25%) скачують реферати та інші готові роботи; невелика кількість опитуваних 4 осіб (10%) та 1 особа (2,5%) користуються Internet для навчання час від часу або вкрай рідко відповідно. Результати даного питання свідчать про те, що переважна більшість студентів Internet все ж допомагає в навчанні та є необхідним ресурсом інформації.

На питання «Як Ви використовуєте ресурси мережі Internet?» більшість опитуваних, а саме 33 особи (82,5%) вказали, що мають свої сторінки в соціальних мережах; 14 осіб (35%) – користуються послугами Internet – магазинів; 18 осіб (45%) – використовують Internet для розваг; 30 осіб (75%) – використовують Internet для навчання; 8 осіб (20%) – використовують Internet в інших цілях (для пошуку роботи, знайомств і т.д.). З даних результатів можна припустити, що не дивлячись на постійне та невід'ємне використання Internet студентами для навчання, мережа використовується і для задоволення інших потреб, здійснення яких швидко доступно завдяки Internet.

На питання «Як часто Ви нехтуєте сном заради проведення часу в Internet?» 11 осіб (27,5%) вказали, що роблять це дуже рідко; половина опитаних, 20 осіб (50%), - час від часу нехтують сном; 9 осіб (22,5%) – достатньо часто надають перевагу Internet, аніж відпочинку. Дані результати свідчать не лише про Internet - залежність студентів, але й про їх байдужість до власного здоров'я.

На питання «Чи викликає у Вас тривогу раптове зникнення можливості доступу до мережі?» 9 осіб (22,5%) – вказали, що їм на такі ситуації байдуже; у 10 опитуваних (25%) – викликає хвилювання; а в більшості опитуваних, 21 особа (52,5%) – зникнення доступу до мережі викликає обурення. За результатами даного питання, можна зробити висновок, що студенти мають значну Internet – залежність та не вміють коректно ставитись до відсутності «всесвітньої павутини» навіть на деякий час.

Питання «Важливості Internet у житті студента» було оформлено у вигляді шкали, де 1 бал – Internet не важливий, 5 балів – дуже важливий; у ході анкетування голоси респондентів розподілились наступним чином: 1 бал – обрав 1 опитуваний (2,5%), 2 бали – 2 особи (5%), 3 і 4 бали – по 11 осіб (по 27,5%) та 5 балів – 15 осіб (37,5%). За підрахунком середнім значенням, що склало 3,9 бали (тобто найбільш наближене до 4), можна зробити висновок, що Internet в житті сучасного студента має важливе значення, але в більш – менш розумних межах.

Розгорнуту відповідь містило питання, що мало на меті дізнатись у респондентів «Які, на їх думку, негативні наслідки надмірного використання Internet». Відповіді респондентів були проаналізовані та згруповані наступним чином. Надмірне використання Internet призводить до: шкоди здоров'ю (в загальному) – 3 особи (7,5%); погіршення зору – 7 осіб (17,5%); важких захворювань – 6 осіб (15%); погіршення психічного стану – 11 осіб (27,5%); пустої трати вільного часу – 9 осіб (22,5%); відчуженості від реального світу – 4 особи (10%); не бачать негативних наслідків – 3 особи (7,5%); не вказали жодного наслідку – 5 осіб (12,5%). Дані результати свідчать про недостатню обізнаність сучасної молоді у проблемах шкідливого впливу надмірного використання Internet, оскільки конкретних та змістовних відповідей у ході дослідження було отримано невелику кількість.

Враховуючи отримані дані анкетування виявилось, що Internet – це невід'ємна частина життя сучасної молоді людини у всіх його проявах. Саме тому, рекомендовано студентам більше часу проводити за розвагами та спілкуванням у реальному житті, менше уваги

приділяти значенню Internet, навчитись переважно використовувати літературу на папері, а не тільки на веб – ресурсах. Також молоді слід більше уваги приділяти ознайомленню із шкодою, що несе у собі постійне використання мережі, оскільки лише незначна частина опитуваних змогли змістовно відповісти на питання шкідливості використання Internet.

Отже, дана соціологічна робота була спрямована на дослідження важливості мережі Internet у житті сучасного студента. В якості респондентів була обрана частина студентів, життя яких нерозривно пов'язане з використанням Internet, оскільки це пояснюється їх спеціальністю («Управління інформаційною безпекою»). Дослідження показало, що молодь достатньо часто використовує Internet і вважає його невід'ємною частиною життя. Дане анкетування довело, що в сучасному світі комунікація, навчання та загальний розвиток особистості має ґрунтовну основу Internet, що вказує як на позитивні, так і на негативні аспекти для розвитку суспільства в цілому. Варто пам'ятати, що «всесвітня павутина» - це гідний та необхідний винахід для всього людства, але поряд з цим, важливо вміти захистити своє життя від такої павутини і вміти знаходити себе не тільки в віртуальному, але й в реальному світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дрепа М. И. Психологическая профилактика Интернет-зависимости у студентов [Текст] / М. И. Дрепа. – Ставрополь: КУБ, 2010. – С. 277.
2. Соціологія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В.Г. Городяненка. – К.: Видавничий центр "Академія", 2002. – С. 560.
3. Интернет-зависимость: психологическая природа и динамика развития [Текст] / Ред.-сост. А. Е. Войскунский. – М. : Акрополь, 2009. – С. 279.
4. Соціологія: терміни, поняття, персоналії. Навчальний словник-довідник / За заг. ред. В.М.Пічі. – К.: Каравела, 2002. – С. 480.
5. Слободянюк А. В. Вплив інформаційних технологій на особистісний розвиток студентів [Текст] / А. Слободянюк, А. Косарев, Л. Косарева // Proceedings of the tenth international scientific-practical conference «Internet-Education-Science» (IES-2016), Vinnytsia, 11-14 October, 2016. - Vinnytsia : VNTU, 2016. - С. 241-243.
6. Слободянюк А. В. Комп'ютерно-інформаційна система Internet у процесі викладання гуманітарних дисциплін [Текст] / А. В. Слободянюк [Текст] // Гуманізм та освіта : збірник матеріалів VIII міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 19-21 вересня 2006 р. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. – С. 44-46.

Тітова Катерина Сергіївна – студентка групи МОз-156 , факультет Менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Слободянюк Анатолій Володимирович, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Titova Kateryna S. – student, faculty of Management and Information security, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

Slobodyanyuk Anatoly V. – PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.

СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Дослідження спрямоване на з'ясування ставлення студентів до проблеми здоров'я та здорового способу життя. Запропоновано практичні рекомендації щодо вирішення проблеми.

Ключові слова: здоров'я, здоровий спосіб життя, фізична культура, стан здоров'я, проблема здоров'я.

Abstract

The study aims to determine the relationship of students to the problems of health and healthy living. Practical recommendations to address the problem.

Keywords: health, healthy lifestyles, physical education, health, health problem.

Незаперечною є істина, що суспільство, яке прагне жити в гармонії з довкіллям, має не лише декларувати, а й формувати систему істинних цінностей у кожного громадянина. Тому одним із чинників благополуччя індивідуальності, родини та суспільства в цілому має стати здоров'я, як фундаментальна цінність буття. У наш час категорія здоров'я набула особливої актуальності, трансформувшись у глобальну проблему існування людської цивілізації, зумовивши перегляд ставлення населення до власного здоров'я та впровадження у життя оздоровчої ідеології. Основа таких змін - у формуванні природо відповідних життєвих позицій людини щодо світу, самої себе і власного здоров'я.

Сьогодні проблема загрози здоров'ю розглядаються світовою спільнотою як сьома додаткова до шести раніше відзначених загроз планетарного масштабу: 1) загроза світової війни; 2) екологічні катастрофи; 3) контрасти в економічно рівних країнах планети; 4) демографічна загроза; 5) нестача ресурсів планети; 6) наслідки науково-технічної революції.

Враховуючи актуальність проблеми здоров'я, національні програми «Освіта (Україна XXI)», «Діти України», Національна доктрина розвитку освіти та програма «Здоров'я нації» визначають найважливішими стратегічними завданнями всебічний розвиток людини, становлення її духовного, психічного та фізичного здоров'я, формування відповідального ставлення до нього як найвищої індивідуальної та суспільної цінності. Отже, передусім педагогічним загалом поставлено стратегічну мету - пошук шляхів удосконалення процесу збереження, зміцнення та формування здоров'я юного покоління в цілому і кожної особистості зокрема.

Категорію *здоров'я* дослідники визначають як інтегровану якість повноцінного гармонійного людського буття в усіх його вимірах та аспектах.

Категорія здоров'я визначається як стан організму та форма життєдіяльності, що забезпечує достатню тривалість життя, необхідну його якість і соціальну дієздатність, а за визначенням Всесвітньої Організації Збереження Здоров'я, *це стан повного фізичного, духовного та соціального благополуччя.*

Сутність здоров'я стосується філософських, політичних, соціальних та інших аспектів. Філософські аспекти полягають у виборі ціннісних орієнтирів, політичні - в забезпеченні стабільності та безпеки держави, соціальні - у відновленні трудових ресурсів, здатності до суспільно-корисної діяльності, економічні - в підвищенні продуктивності праці, створенні матеріальних благ, що поліпшують добробут населення і якість життя. Психологічна складова визначається перевагами, мотивацією в поведінці зі збереження здоров'я, медична - у формуванні потреби в послугах охорони здоров'я.

Здоров'я є інтегральним показником успішності розвитку суспільства. Воно визнано невід'ємним правом людини, неодмінною складовою благополуччя, глобальним суспільним благом. Ключову роль у зміцненні та збереженні здоров'я відіграють системи охорони здоров'я. Від ефективності їх функціонування залежить якість трудових ресурсів будь-якої країни, її економічний, науковий, культурний, оборонний потенціал.

Об'єктом даного соціологічного дослідження є представники студентської молоді, а саме, студенти груп УБ-146 факультету Менеджменту та інформаційної безпеки та БС-146 факультету Інформа-

ційних технологій та комп'ютерної інженерії Вінницького національного технічного університету. Об'єкт складається з 54 осіб, з яких 42 чоловічої статі та 12 – жіночої, віком від 19 до 23 років.

Предметом даного соціологічного дослідження є ставлення представників студентської молоді до здоров'я.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати, як ставляться студенти груп УБ-146 та БС-146 до здоров'я та здорового способу життя, на основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

В квітні 2017 року на території Вінницького національного технічного університету в ході даного соціологічного дослідження було опитано 30 осіб. Серед них 21 особа (70%) - представники чоловічої статі і 9 (30%) - представниці жіночої статі. Віком 19 років - 11 осіб (36,7%), 20 років - 15 осіб (50%), 21 рік - 3 особи (10%), 22 роки – 1 особа (3,3%).

В ході даного соціологічного дослідження були отримані такі результати:

По питанню «Наскільки, Ви вважаєте, проблема здоров'я, є актуальною (1 – не актуальна взагалі, 5 – найбільш актуальна на даний момент)?» було отримано такі результати: ні одна особа не вважає проблему здоров'я не актуальною взагалі, 2 особи (6,7%) звертають увагу на дану проблему, 9 осіб (30%) обізнані у даному питанні, клопітливо відносяться до цього питання 10 осіб (33,3%) і 9 осіб відповіли, що проблема здоров'я є актуальною. Середнє значення – 3,9 бала. Це свідчить про те, що переважна більшість опитуваної аудиторії цікавиться проблемою здоров'я.

На питання «Який стан Вашого здоров'я?» 11 осіб (36,7%) відповіли, що завжди добрий, більшість опитаних, а саме 15 осіб (50%) відповіли, що у них раніше були хвороби та травми, але наразі стан покращився, 3 особи (10%) відзначили, що останнім часом стан їхнього здоров'я погіршився та 1 особа (3,3%) - що стан був і залишається поганим без змін. Це свідчить про те, що стан здоров'я студентів досить хороший.

На питання «Який з перерахованих факторів, на ваш погляд, є найважливішим у збереженні здоров'я?» більшість опитаних – 25 осіб (83,3%) відповіли, що збереження здоров'я залежить від способу життя, 9 осіб (30%) вважають, що найважливішим фактором є спадковість, 6 осіб (20%) виділяють рівень медицини, і тільки 4 особи (13,3%) – спадковість. Це свідчить про те, що більшість опитаних впевнені в тому, що людина сама погіршує стан здоров'я своїм способом життя.

На питання «Що означає для Вас поняття «здоровий спосіб життя»?» переважна більшість опитаних 23 особи (34,9%) дали відповідь, що це означає займатись спортом, 21 особа (31,8%) - що повноцінно та правильно харчуватися, 20 осіб (30,3%) – що не палити, не вживати алкоголь чи наркотики та лише 2 особи (3%) вважають що це жити повноцінним духовним життям. Це свідчить про те, що переважна більшість розуміють, що таке здоровий спосіб життя.

На питання «Як часто Ви займаєтеся фізичною культурою (спортивні секції, тренувальний зал, басейн і т.д.)?» 6 осіб (20%) зазначили, що щодня займаються фізичною культурою, 8 осіб (26,7%) – що займаються декілька разів на тиждень, більшість опитаних, а саме 12 осіб відповіли, що займаються фізичною культурою лише декілька разів на місяць і 4 особи (13,3%) – не займаються взагалі. Це означає, що у опитаних студентів не дуже хороший рівень фізичної підготовки.

На питання «Як часто Ви палите?» переважна кількість опитаних, а саме 19 осіб (63,4%) зазначили, що не палять і не палили раніше, 3 особи (10%) – що не палять, але раніше палили, лише 1 особа (3,3%) палить регулярно, іноді палять 6 осіб (20%) і 1 особа (3,3%) не змогла відповісти на дане питання. Це свідчить про те, що більшість опитаних студентів не має цієї шкідливої звички.

В ході аналізу, об'єднавши питання «Який стан Вашого здоров'я?» та «Як часто Ви займаєтеся фізичною культурою (спортивні секції, тренувальний зал, басейн і т.д.)?» було з'ясовано: у 6 осіб (54,5% від осіб, в яких завжди добрий стан здоров'я), які займаються фізичною культурою кожного дня 100% завжди добрий стан здоров'я; серед опитаних, що займаються декілька разів на тиждень 3 особи (27,3%) мають завжди добрий стан здоров'я, у 3 осіб (20%) були травми/хвороби, але зараз стан покращився і у 2 осіб (66,7%) останнім часом стан гірший; серед тих, хто займається фізичною культурою декілька разів на місяць лише у 2 осіб (18,2%) завжди добрий стан здоров'я, у 9 осіб (60%) були хвороби/травми, зараз стан покращився та у 1 особи (33,3%) – поганий без змін; серед тих студентів, що не займаються взагалі ситуація така: у 3 осіб (20%) були хвороби/травми, але зараз стан покращився та у 1 особи (100%) стан здоров'я поганий без змін. З наведених даних можна зробити висновок, що заняття фізичною культурою значно впливають на стан здоров'я людини, оскільки поганий стан без змін, лише у тієї особи, що взагалі не займається фізичною культурою і навпаки, у всіх 6 осіб, що займаються, стан здоров'я завжди добрий.

Проаналізувавши отримані результати по даному соціологічному дослідженні можна зробити висновок, що основна гіпотеза про те, що переважна більшість респондентів серйозно ставляться до даної проблеми і лише частина опитаних осіб, обізнані в проблемах та наслідках, але відносяться з меншою серйозністю до них, тому не належним чином слідкують за своїм здоров'ям підтвердилась повністю: актуальність проблеми здоров'я оцінили в 3,9 балів з 5, що є досить високим показником; опитувані приділяють увагу проблемі здорового способу життя.

Стало зрозуміло, що дана проблема є актуальною, та більша частина опитуваних обізнана в проблемі, слідкує за своїм станом здоров'я, та отримує необхідну інформацію по даному питанню з різних джерел.

Для вирішення даної проблеми в більшій мірі, необхідне не лише втручання самої особи, але й втручання державних органів, для забезпечення екологічних показників та підвищення якості обслуговування в лікарнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Актуальні проблеми здоров'я та охорони здоров'я. Шлях доступу: <http://www.umj.com.ua/article/59340/aktualni-problemi-zdorov-ya-ta-oxoroni-zdorov-ya-u-iii-tisyacholitti>
2. Денисенко Н. Оздоровчі технології в освітньому процесі // Дошкільне виховання. - №12. - 2006. - С. 4-6. Шлях доступу: <http://vdo.at.ua/publ/1-1-0-2>
3. Стан здоров'я української молоді нації. Шлях доступу: <http://gnpu.edu.ua/files/naukovi%20chitanny/gumanitarni%20nauki/druga.htm>
4. Молодь України 2015 / Інна Волосевич, Сергій Герасимчук, Тетяна Костюченко. - ІП «ГФК ЮКРЕЙН», 2015. - 88 с.
5. Слободянюк А. В. Методичні вказівки з дисципліни «Соціологія» [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк. — Вінниця : ВНТУ, 2016. — 24 с. — Режим доступу : . — Назва з екрана.
6. Гладка Д. О. Ставлення студентів до ведення здорового способу життя [Електронний ресурс] / Д. О. Гладка, А. В. Слободянюк // Матеріали XLVI науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 22-24 березня 2017 р. - Електрон. текст. дані. - 2017. - Режим доступу : <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2017/paper/view/1918>.

Мисько Юлія Олегівна — студентка групи УБ-146, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: yuliia.mysko@gmail.com;

Слободянюк Анатолій Володимирович — кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Mysko Yuliia O. — student, faculty of management and information security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: yuliia.mysko@gmail.com;

Slobodyanyuk Anatoly V. - PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnytsia National Technical University.

МОБІЛЬНИЙ ЗВ'ЯЗОК В ЖИТТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Стаття розповідає про дослідження ролі мобільного зв'язку в житті людини. Проведено опитування студентів технічної спеціальності на предмет ставлення до комунікації за допомогою мобільного зв'язку.

Ключові слова: дослідження, мобільний телефон, соціологія, мобільний зв'язок, опитування.

Abstract

The article tells about the research of the role of mobile communication in the people's life. The survey was conducted to define how the students are attitude to mobile communication.

Keywords: research, cellphone, sociology, mobile communication, survey.

Мобільний телефонний зв'язок — це одна з найбільш успішних та дуже динамічних за розвитком областей радіозв'язку. Все більша кількість людей користується мобільними телефонами як звичайним та необхідним засобом комунікації. Цілком природно, що внаслідок цього оператори збільшують кількість базових станцій задля підвищення якості зв'язку та обслуговування постійно зростаючої кількості абонентів, а також з метою покриття мережею нових територій. Поява мобільного зв'язку багато в чому змінила моделі поведінки сучасної людини. Мобільний зв'язок, що став не просто технологічним, але й фактично соціальним явищем, не можна залишати без уваги людей [1].

Швидкість поширення мобільного зв'язку, її вплив на суспільну свідомість надають цьому феномену статусу однієї з актуальних проблем сучасної соціології. Інтерес до мобільних телефонів з боку соціології цілком виправданий з тієї причини, що мобільний зв'язок впливає на основну складову суспільства — комунікацію. Разом з тим уже існуючі дослідження показують, що світ мережевих комунікацій за своєю структурою й динамікою суттєво відрізняється від світу реальних взаємодій індивідів у повсякденному житті. Ця відміна стимулює постановку цілого ряду важливих дослідних питань, серед яких одним із найбільш значущих, є питання про роль мобільного зв'язку в процесах комунікації.

У західній соціологічній науці перші дослідження мобільного зв'язку з'явилися в кінці 90-х рр. ХХ ст. Їх проводили швейцарський дослідник Г. Гезер, норвезький соціолог Р. Лінг, група англійських антропологів на чолі з Дж. Кребтрі, американська дослідниця С. Плант та ін. Дослідження підвищення частоти використання телефонів з вивченням причин зниження особистісних контактів проводили російські науковці Б. Гладарев, А. Качеров.

Досліджень з проблем мобільного зв'язку українськими соціологами практично не проводилося, у збірнику соціологічного моніторингу з вивчення українського суспільства щодо мобільного зв'язку представлені відповіді лише на одне питання статистичного характеру («Чи плануєте Ви найближчим часом стати абонентом мобільного зв'язку?»). Варіант відповіді — «мобільний телефон» присутній у шкалі відповідей до запитання «Якими послугами зв'язку Ви користувалися останні 30 днів?».

Станом на 1 квітня 2016 року, кількість активних SIM-карток в Україні зменшилась порівняно з 2015 роком на 3,6 млн. і становила 57,1 млн штук, таким чином рівень проникнення мобільного зв'язку в Україні становив 133%. Це зумовлено популярністю мобільних телефонів з 2-ма SIM-картками. Реально користувачами мобільного зв'язку, за даними дослідження Київського міжнародного інституту соціології, на кінець 2013 року були 88% жителів країни [2].

Використання мобільних телефонів в Україні пов'язане не тільки з перевагами, але й з виникненням ряду проблем. Думки більшості дослідників можна позначити так: звичайно, мобільні телефони шкодять здоров'ю, але точно так само, як і Інтернет, телевізор, мікрохвильові печі також невіддільні від сьогодення.

Формування індустрії мобільного зв'язку пов'язано з використанням сучасних технологій, що зумовлено виникненням мереж кіберкомунікації, формуванням на їх основі мережевого простору економічної і культурної взаємодії. Саме через комунікаційну сферу, що трансформується за умов глобальних інформаційних можливостей, забезпечуються свобода доступу до знань, зв'язки між людьми

і спільнотами, накопичення, поширення та збагачення соціального досвіду. Мобільний телефон стає все більш поширеним інструментом комунікації в українському суспільстві. Тепер величезна кількість людей мають можливість постійно бути досяжними для комунікації незалежно від місцезнаходження.

Таким чином, особливості еволюції мобільних засобів зв'язку є підтвердженням ефективності комунікації з точки зору теорії та практики інформаційного розвитку. Водночас зазначена проблема потребує подальшого дослідження концептуальних питань еволюції комунікацій в інформаційному суспільстві: вивчення засобів, змісту, форм організації, ефектів, наслідків трансформації соціально комунікаційних структур[3].

Для визначення ролі мобільного зв'язку в житті сучасної людини було проведено дослідження. Об'єктом даного соціологічного дослідження стали студенти груп ІПі-146 та 2Пі-146 факультету інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії Вінницького національного технічного університету. Об'єкт складається з 36 осіб, з яких 31 чоловічої статі та 5 – жіночої, віком від 19 до 21 років. Предметом соціологічного дослідження є ставлення студентів до комунікації за допомогою мобільного зв'язку. Метою даного соціологічного дослідження було з'ясувати ставлення студентів до комунікації за допомогою мобільного зв'язку та визначення важливості мобільного зв'язку у житті студента. По завершенню роботи було отримано наступні результати. На питання «Скільки років Ви користуєтесь мобільним телефоном?» 58% респондентів відповіли «5 – 10 років», 36% відповіли «більше 10 років», 6 % відповіли «2 – 5 років» і 0% відповіли «1 рік». Отже, на основі цих результатів можна зробити висновок, що сучасні студенти цілком досвідчені користувачі мобільних пристроїв. На питання «Якої марки телефоном / смартфоном Ви користуєтесь в даний момент?» 11% респондентів відповіли, що користуються «Nokia», 11% відповіли «Samsung», 31% відповіли «iPhone», 6% відповіли «HTC», 41% відповіли «Іншим» і 0% відповіли що користуються «LG» або відповіли «Не знаю марку». Ці результати вказують, що більшість студентів користуються іншими телефонами, ніж тими, що були запропоновані. На питання «Якій марці телефону / смартфона Ви надаєте перевагу?» 11% респондентів відповіли, що надають перевагу «Nokia», 14% відповіли «Samsung», 31% відповіли «iPhone», 6% відповіли «LG», 19% відповіли «Іншим» та ті, що відповіли «не має різниці», 0% відповіли «HTC». Ці результати вказують, що більшість студентів надають перевагу «iPhone». На питання «Якою функцією телефону Ви користуєтесь найбільше?» 25% респондентів відповіли, що найбільше користуються функцією «Дзвінки/СМС», 0 % відповіли «Ігри», 14% відповіли «Музика», 6% відповіли «Фото/відео», 50% відповіли «Інтернет», 22% відповіли «Соціальні мережі», 0% респондентів відповіли «Інше» та «Важко відповісти». Ці результати вказують, що студенти найчастіше використовують мобільний телефон для доступу в інтернет. На питання «Скільки часу на день Ви витрачаєте на користування мобільним телефоном?» 16% респондентів відповіли, що користуються «Менше години», 42% відповіли «1 – 3 години», 22% відповіли «4 – 6 годин», 6% відповіли «Більше 6 годин», 14% відповіли «Важко відповісти». Ці результати вказують, що більшість студентів, а саме 42%, витрачають 1 – 3 години на день для користування мобільним телефоном. На питання «Як Ви вважаєте, чи є перспективним подальший розвиток мобільного зв'язку?» 86% респондентів відповіли «Так», 3% відповіли «Ні», 11% відповіли «Важко відповісти». Ці результати вказують, що значна більшість студентів, а саме 86%, вбачають подальший розвиток мобільного зв'язку. На питання «Чи вважаєте Ви, що використання мобільного зв'язку є необхідним в житті сучасної людини?» 96% респондентів відповіли «Так», 3% відповіли «Ні», 3% відповіли «Можливо» і 0% відповіли «Не знаю». Ці результати вказують, що майже всі студенти, а саме 96%, вважають, що мобільний телефон є необхідний в сучасному житті. Відповідаючи на питання «За шкалою від 1 до 5 оцініть якість мобільного інтернету в Україні (1 – жахливий, 5 – відмінний)?» по 0% респондентів оцінили якість мобільного інтернету, як «1» та «5». 17% оцінили на «2», 69% на «3» і 14% респондентів оцінили на «4». Середнім значенням відповідей респондентів по цьому питанню є відмітка «2,97». Користуючись отриманими результатами можна стверджувати, що більшість студентів не в захваті від якості мобільного інтернету в Україні і визначили його, як середній. На питання «Скільки б часу Ви могли прожити без користування мобільним телефоном?» 6% респондентів відповіли «Жодного дня», 11% відповіли «1 – 2 дні», 22% відповіли «Тиждень», 11% відповіли «Місяць», 33% відповіли «Більше місяця» і 17% відповіли «Важко відповісти». Ці результати вказують, що більшість студентів без проблем могли б обійтися без телефону декілька днів, але є і такі, що не могли б зробити такого. На питання «Яким мобільним оператором Ви користуєтесь?» 71% респондентів відповіли «Київстар», 36% відповіли «Lifecell», 11% відповіли «МТС, Vodafone Україна» і 0% відповіли «Іншим». Ці результати вказують, що найпопулярнішим мобільним оператором серед студентів є «Київстар». На запитання «Чи повністю задовольняє ваші потреби ваш мобільний оператор?» 67% відповіли «Так», 25% - «Ні» та 14% відповіли «Не знаю». На запитання «Якою кількістю мобільних телефонів Ви користувалися одночасно?» 81% обрали відповідь «Одним» і 19% обрали відповідь «Двома» і 0% відповіли «Трьома» та «Більше трьох». Як ми бачимо, більшість студентів задоволені своїм мобільним оператором і користуються одним телефоном. Відповідаючи на

питання «Чи користуєтесь мобільним телефоном в громадських місцях (під час лекції, в транспорті)?» 25% студентів відповіли «Так, постійно», 58% - «Інколи», 17% - «Ні, намагаюся не користуватися» і 0% - «Важко відповісти». Як ми бачимо, більшість студентів хоча б інколи дозволяють собі користуватися мобільним телефоном у громадських місцях. На питання «Чи знаєте Ви про шкідливість мобільного зв'язку на організм людини?» 78% обрали «Так», 22% - «Ні». На питання «Чи уявляєте Ви своє життя без мобільного телефону?» 50% респондентів відповіли «Так, але важко», 6% відповіли «Ні, це не можливо», 19% відповіли «Так, легко» і 25% відповіли «Важко сказати». На підставі цих даних, можна зробити висновок, що більшість студентів можуть уявити своє життя без мобільного телефона.

Так як було з'ясовано, що більшість респондентів вважають використання мобільного телефону необхідним та перспективною галуззю для розвитку, було розроблено деякі рекомендації, пов'язані з проблемами використання мобільного телефону.

1. Створення захисту від шкідливого випромінювання мобільного телефону.
2. Залучення інвесторів до проекту створення та покращення мобільного інтернету в Україні.
3. Заохочення населення України до раціонального використання мобільного телефону в громадських місцях.
4. Залучення інвесторів та науковців до розробки новітніх пристроїв мобільного зв'язку вітчизняного виробництва.

Провівши дане соціологічне дослідження було виявлено, що гіпотеза про те, що більшість респондентів постійно використовують мобільний зв'язок для комунікації та вважають, що використання мобільного телефону є необхідним в сучасному житті, була повністю підтверджена, оскільки велика кількість респондентів (25 особи – 70%) відповіла, що витрачає більше години свого часу на день для користування телефоном, також 34 особи – 96% вважають, що використання мобільного зв'язку є необхідним в житті сучасної людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Мобільний зв'язок [Електронний ресурс]: Режим доступу до матеріалу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Мобільний_зв'язок
2. Мобільний зв'язок в Україні [Електронний ресурс]: Режим доступу до матеріалу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Мобільний_зв'язок_в_Україні
3. Соціологічне дослідження [Електронний ресурс]: Режим доступу до матеріалу: <http://www.studfiles.ru/preview/5643601>
4. Слободянюк А. В. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві [Текст] / А. В. Слободянюк // Вісник Вінницького політехнічного інституту. - 2011. - № 1. - С. 16-20.
5. Гладка Д. О. Ставлення студентів до ведення здорового способу життя [Електронний ресурс] / Д. О. Гладка, А. В. Слободянюк // Матеріали XLVI науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 22-24 березня 2017 р. - Електрон. текст. дані. - 2017. - Режим доступу : <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2017/paper/view/1918>.

Стахов Леонід Петрович – студент групи ІПІ-146 Факультету інформаційних технологій і комп'ютерної інженерії Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: leonardodestakhov@gmail.com.

Слободянюк Анатолій Володимирович – кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Stakhov Leonid P. – student, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: leonardodestakhov@gmail.com.

Slobodianiuk Anatolii V. – PhD in Sociology, Assistant Professor of the Sociopolitical Sciences Chair, Scientific Director of the Laboratory of Sociological Researches, Vinnytsya National Technical University.

ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ, ЩО ПРИНОСИТЬ ЗАДОВОЛЕННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати дослідження направлені на визначення питань що стосуються роботи, яка приносить задоволення. Запропоновано рекомендації профорієнтаційним центрам м. Вінниці щодо збільшення ефективності залучення студентів до роботи. Врахована оцінка студентів та їх рекомендації.

Ключові слова: соціологія, робота, задоволення, студенти, працевлаштування.

Abstract

The article presents the results of research aimed at identification of issues relating to the work that is fun.. Recommendations of vocational guidance centers. Winery to increase the efficiency of attracting students to work. Counts grade students and their recommendations.

Keywords: sociology, work, fun, students, employment.

Одна з речей в житті, яка робить кожного з нас щасливим, – це гарна робота. Деякі люди виконують свої професійні обов'язки в силу звички і потреби, інші – по-справжньому отримують задоволення від самого процесу і результатів такої діяльності.

Кожен із нас, напевно, замислювався коли-небудь про це, виходячи із задушливого офісу, відходячи від верстата, або сидючи пізно вночі і перегортаючи робочу документацію.

Але ж врешті-решт варто задуматися, чи існує робота, яка здатна приносити задоволення? Для початку варто визначитися, що для вас робота в задоволення? Чим би ви хотіли займатися? Чи мрієте Ви працювати в колективі або навпаки, не виходячи з дому, бути частиною будь-якої організації або займатися приватним підприємництвом? Ви хочете розвиватися? Придумувати, винаходити щось нове?

Звичайно, всі ми працюємо для того щоб мати матеріальні блага, смачно їсти, комфортно жити, їздити в різні країни на відпочинок. Але чи варто мучити себе на ненависній роботі? Якщо відкинути час на сон (рекомендовані 8 годин), то на своєму робочому місці ми проводимо майже половину активної частини життя. Тому якими б не були посада, умови праці, дохід та інші кількісні та якісні характеристики професії – робота повинна приносити задоволення.

Так що ж робити в такій ситуації? Перший крок вже зроблено, адже ви вже задумались про можливість змінити роботу. Другим кроком має стати аналіз ваших смаків і бажань, адже кожен з нас унікальний, талановитий і розбирається в чомусь краще за інших. Але життя часто ставить перед нами перешкоди, які ми чомусь не намагаємося (а якщо й намагаємося, то не дуже сильно) подолати. І сумно приймаємо найпростішу позицію - стаємо, як усі, йдемо на ту роботу, яку здатна виконати середньостатистична людина. А потім, через багато років, озиряємося назад і з сумом розуміємо, що витратили час зовсім не на те, і що той самий зародок нашого таланту так і залишився зародком.

Аналізуючи проведене соціальне дослідження «Молодь України, 2015» GfK Ukraine, лише 1% молоді вже досягли бажаного фінансового становища в Україні. Частка молодих людей, хто вірить, що зможе досягнути бажаного фінансового становища в Україні, становить 15%, тих, хто думає, що скоріше за все досягне – 28%. Майже стільки ж не вірять у таку можливість (11% гадають, що точно не досягнуть бажаного фінансового становища в Україні, а 27% - що скоріше всього не досягнуть). Серед чоловіків більше оптимістів (46% тих, хто вірить, що зможе або скоріше зможе досягти бажаного фінансового становища), ніж серед жінок (41% відповідно). На рисунку 1.1 показано розподіл відповідей на запитання: «Як Ви вважаєте, чи зможете досягнути бажаного фінансового становища в Україні?».

	Чоловіки	Жінки	ЗАГАЛОМ
Вже досяг/ла	1%	1%	1%
Зможу	18%	12%	15%
Скоріше за все зможу	28%	29%	28%
Скоріше за все не зможу	27%	27%	27%
Не зможу	13%	10%	11%
Не знаю	14%	21%	17%
N	1367	1485	2852

Рисунок 1.1 – Розподіл відповідей на запитання: «Як Ви вважаєте, чи зможете досягнути бажаного фінансового становища в Україні?»[1]

На сьогодні, проблема пошуку роботи, яка б приносила задоволення є досить актуальною. Не кожен з нас може «похвалитись» роботою, яка є водночас цікавою, відносно неважкою, радує новими проектами, та приносить високий дохід.

І як же зрозуміти, що робота вам подобається?

- час пролітає непомітно;
- в кінці робочого дня ви відчуваєте себе не втомленим та задоволеним;
- колектив – дружня команда;
- труднощі не лякають, а мотивують.

Серед основних проблем, які заважають людині віднайти роботу своєї мрії, можна виділити:

- нерішучість до зміни професії;
- недостатність знань;
- відсутність бажання щось змінювати в житті.

Кожна із цих проблем в деякій мірі є причиною того, чому ви зараз не на роботі, яка приносила б вам задоволення.

Було проведено пошук соціологічних досліджень для даної проблеми у таких професійних соціологічних організаціях: група «Рейтинг»; інститут соціології НАНУ; Київський міжнародний інститут соціальних досліджень імені О. Яременка; товариство «Соціс»; центр «Разумкова»; центр «Соціальний моніторинг»; GFK Ukraine; Resource and Branding Group; TNS Ukraine. За результатами пошуку схожих соціологічних досліджень у даних соціологічних організаціях було виявлено соціологічне дослідження на тему: «Молодь України, 2015» проведене GFK Ukraine.

Основною групою людей, що підлягає дослідженню є студенти вищих навчальних закладів України. Умови проживання яких традиційно бажають кращого. Небагатьом із студентів вдається сплачувати за орендоване житло та підтримувати свій матеріальний статус на висоті, тому переважна більшість українських студентів проживають у гуртожитках, які не можуть забезпечити усіх бажаючих якісним житлом. Для малозабезпечених студентів проблема житлових умов має досить гострий характер – відсутність води, опалення, ремонту, необхідних меблів, відсутність власного простору та мала житлова площа є досить частими проблемами для студентського житла. Отже, вибрана тема є актуальною та потрібною, адже хороші житлові умови є важливим фактором для правильного формування особистості [4].

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти спеціальності «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» факультету комп'ютерних систем та автоматики Вінницького національного технічного університету. Об'єкт складається з 30 осіб з яких 29 чоловічої статі та 1 – жіночої, віком від 19 до 21.

Предметом соціологічного дослідження є ставлення студентської молоді до роботи, яка приносить задоволення.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати, як ставляться представники студентської молоді ВНТУ до роботи, яка приносить задоволення та на основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

В квітні 2017 року на території ВНТУ було проведено опитування студентів 3 курсу факультету комп'ютерних систем та автоматики, спеціальності: «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології», м. Вінниця у кількості 30 осіб, серед них 29 осіб(96,7%) – представники чоловічої статі і 1 особа(3,3%) – представники жіночої статі. Отриманні в ході дослідження стосуються лише даної групи.

Віком 19 років – 6 осіб (20%), 20 років – 20 осіб (66,7%), 21 рік – 4 особи (13,3%).

В ході даного соціологічного дослідження були отримані такі результати:

На питання "Оцініть рівень актуальності проблеми пошуку роботи на даний момент?", більша частина опитаних (15 чоловік - 50%) відповіли, що ця проблема актуальна для них. Це свідчить про те що переважна більшість опитаних розуміє важливість проблеми пошуку роботи.

На питання "Чи вважаєте Ви, що необхідно вчитись, щоб успішно продовжити свою професійну діяльність?", 43.3% відповіли так, тому що це престижно, 33.3% відповіли ні, навчання нічого не вирішує. Це свідчить про те, що, в даному випадку більша частина студентів розуміє, що для отримання престижної роботи потрібно добре навчатись.

Із питання "Ви готові працювати за мізерну зарплатню на роботі, яка Вам подобається?", можна дізнатись: 76,7% осіб відповіли ні. Результати свідчать про те, що більшість студентів не готові працювати на роботі своєї мрії за малу зарплатню.

Аналізуючи питання «Чи будете працювати за спеціальністю?», можна побачити що 40% студентів вже вирішили, що будуть працювати за спеціальністю. Натомість, майже половина студентів (46,7%) ще не вирішила.

На питання "Ви працювали колись на роботі?" 24 особи (80% опитуваних) відповіли так. Це означає, що студенти мають практичні навички роботи.

Проаналізувавши питання "Чи згодні Ви працювати на високооплачуваній роботі, яка б не приносила Вам задоволення?", можна зрозуміти більша частина опитаних (56,7%) не готова працювати на такій роботі, так як їм по душі цікава робота.

На питання "Чи готові Ви підставити друга заради здобуття бажаної професії?" 80% -24 особи відповіли ні. Це свідчить про цілком дружельюбний колектив опитуваної аудиторії.

Оцінивши питання "Ви ознайомлені з методами пошуку роботи?", робимо висновок, що майже всі опитувані (26 осіб, 86,7%), ознайомлені з методами пошуку роботи, та при необхідності зможуть забезпечити себе нею.

На питання «Ви володієте навиками, які потрібні для вашої бажаної роботи?» 63,4% опитуваних відповіли, що не повністю володіють, але працюють над собою, 33,3% мають такі навички.

На питання "Чи здатні ви переїхати до іншої країни заради отримання бажаної роботи?" 55,3% опитуваних (16 чоловік) відповіли що ще не готові до переїзду, натомість 46,7% вже готові покинути свою країну заради роботи.

Щодо місця проживання, в наш час більшість опитаних (24 особи - 80%) проживають у м. Вінниці, інша частина – у селах та смт.

Із таблиці двомірного розподілу ознак ми отримали таку інформацію, що на питання "Чи здатні ви переїхати до іншої країни заради отримання бажаної роботи?" 64,3% опитаних серед тих хто відповів так є особи 20 річного віку. З цього можна зробити висновок, що у віці 20 років студенти найбільш готові до переїзду заради роботи та нових перспектив.

Виходячи із проведеного соціологічного дослідження, можна сказати, що більшість респондентів мало цікавляться даною проблемою, не беруть значної участі у процесі пошуку роботи, але взагалі зацікавлені у самій ідеї даної задачі. 50% опитуваних вважають актуальною проблему пошуку роботи. Ще 13,3% респондентів відповіли, що ця проблема не є актуальною для них взагалі. Інша частина опитуваних студентів мало зацікавлена даною проблемою. Це означає що гіпотеза підтвердилася частково. Але все ж таки більша частина з них вже мають досвід роботи.

Підсумовуючи отримані результати можна зазначити, що тема є досить важливою, для того, щоб студенти усвідомили методи пошуку роботи, та змогли знайти високооплачувану роботу, що буде приносити задоволення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дослідження «Молодь України, 2015» [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: http://www.gfk.com/fileadmin/user_upload/dyna_content/UA/Molod_Ukraine_2015_UA.pdf.
2. Соціологія [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://manualem.com/book/768-sociologiya/5-lekciya-2-metodologiya-i-metodika-sociologichnogo-doslidzhennya.html>.
3. Слободянюк А. В. Методичні вказівки з дисципліни «Соціологія» [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк. — Вінниця : ВНТУ, 2016. — 24 с. — Режим доступу : <http://aslobodyanyuk.vk.vntu.edu.ua/file/9ef467d5d9a2d0ad748cdb11cbd98f36.pdf>. — Назва з екрана.
4. Слободянюк А. В. Вплив інформаційних технологій на особистісний розвиток студентів [Текст] / А. Слободянюк, А. Косарев, Л. Косарева // Proceedings of the tenth international scientific-practical conference «Internet-Education-Science» (IES-2016), Vinnytsia, 11-14 October, 2016. - Vinnytsia : VNTU, 2016. - С. 241-243.

Стецюк Вадим Валерійович - студент групи ІАВ-146, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Слободянюк Анатолій Володимирович, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Stetsyuk Vadym V. — Department of Computer Systems and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Slobodyanyuk Anatoly V. - PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnytsia National Technical University.

Проведення вільного часу студентами

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати соціологічного дослідження на тему «Проведення вільного часу». Показано ступінь актуальності даної проблеми. Розроблено практичні рекомендації щодо вирішення проблемної ситуації. Зроблено загальний висновок.

Ключові слова: соціологія, соціологічне дослідження, вільний час, відпочинок.

Abstract

The article presents the results of sociological research on the topic «The Free Time Students». Showing degree concerns. Practical recommendations to address the problem situation. Make a general conclusion.

Keywords: sociology, sociological research, free time, leisure.

Соціологія – це наука, що вивчає структури суспільства, їхні елементи, соціальні процеси, що відбуваються у цих структурах. Сучасна соціологія являє собою гігантський масив соціальних знань, дослідницьких технологій, методик, з допомогою яких вони охоплюють особливий аспект суспільства – соціальну реальність, процеси і явища соціального життя людей, соціальні сфери [1].

Як будь-яка інша наука, соціологія, крім системи нагромаджених знань (перш за все теоретичних), включає дослідницьку діяльність. Соціологічне дослідження – це інструмент вивчення соціальних явищ в їх конкретному стані за допомогою методів, які дозволяють проводити кількісний і якісний збір, виміри, узагальнення, аналіз соціологічної інформації [2].

Вільний час є однією зі сфер життєдіяльності людини, в якій найбільш яскраво проявляються наслідки змін в українському суспільстві, які стали причиною виникнення низки гострих проблем, зокрема різкого падіння рівня загальної культури, руйнування традиційних норм і цінностей, поширення елементів спрощеної масової культури. В умовах глибокої фінансової кризи, кризи культури, ідеології, моралі, освіти і виховання наша молодь дедалі більше втрачає духовно-світоглядні орієнтири у формуванні життєвих планів, дезорієнтується в загальнолюдських цінностях.

Спрощення життєвих орієнтирів молоді зумовлює зниження рівня культури вільного часу. Суперечливість ціннісних орієнтацій у сучасній соціокультурній ситуації призводить до того, що молоді люди втрачають здатність протистояти впливу негативних тенденцій (алкоголізм, злочинність тощо), які формуються та набирають силу в системі молодіжного дозвілля. Подібна ситуація характеризується низкою негативних моментів – пасивністю, безглуздям існування, антисоціальними явищами. Крім того, вивчення проблем вільного часу та дозвілля продиктоване й практичними потребами, оскільки негативні прояви у цій сфері в багатьох випадках зумовлені неорганізованістю цього процесу, низьким рівнем його культури та культури самої молоді. Відтак дослідження проблем та тенденцій розвитку вільного часу української молоді в нових соціокультурних умовах в Україні, розкриття реального стану ціннісних орієнтацій молоді є досить актуальним.

Соціальний феномен вільного часу і дозвілля останніми роками привертає увагу дедалі більшого кола дослідників. Він стає предметом обговорення не тільки фахівців, а й широкої громадськості. Вільний час – складова соціального часу, звільнена від виробничих та побутових справ, яка охоплює сферу вільної діяльності людини.

У руслі певних інтересів, цілей, які ставить перед собою людина, здійснюється у вільний час діяльність дозвілля. Обсяг вільного часу нині практично подібний обсягу професійної трудової діяльності, а в деяких соціально-демографічних груп, зокрема молоді, навіть і перевищує його. Тому суспільство не повинно бути байдужим щодо того, на що витрачаються години вільного часу, та не бути пасивним щодо того, чим наповнюється життя молодих людей [3].

Інститут Горшеніна у 2013 році провів опитування серед української молоді щодо того, як вона тратить свій вільний час. Виявилося, що абсолютна більшість, 70,2% молодих українців, у вільний час надає перевагу зустрічам з друзями.

На другому місці в рейтингу проведення часу – гра в комп'ютерні ігри та сидіння в інтернеті. Так відпочиває 42,6% молоді. Трійку лідерів замикають прогулянки – на них вільний час тратить 36,7% молодих. Серед популярних способів проведення вільного часу також виконання хатніх справ (35,8%), слухання музики (32,6%) та заняття спортом (30,9%). 15,4% української молоді тратить вільний час на самоосвіту (курси чи додаткові заняття), а 11,3% воліють займатися своїм хобі, коли не мають нагальних справ.

До слова, Інститут Горшеніна також провів опитування щодо ставлення молоді до інтернету (також у 2013 році). Виявилося, що 70% українців не уявляють свого життя без інтернету. При цьому майже половина молоді стверджує, що здатна обійтися без соцмереж [4].

Статистика проведеного опитування у 2015-му році свідчить про те, що більшість молоді принаймні раз на тиждень дивляться фільми та інші телепрограми (56%), слухають музику (52%), зустрічаються з друзями або спілкуються з ними в соціальних мережах (36%, 44%), читають новини або іншу інформацію (не пов'язану з роботою або навчанням) в Інтернеті (39%). Крім того, принаймні раз на місяць більшість опитаних готують заради задоволення (27%), займаються фізичними вправами або спортом (), читають книги (не рахуючи тих, які потрібні для роботи або навчання) та пресу, виїжджають на природу, в парк або на пляж, щось вдосконалюють або ремонтують вдома.

З усіх перелічених видів дозвілля найрідше молодь подорожує закордон (64% зазначили, що ніколи цього не роблять), відвідує спортивну секцію (56%), ходить в театр (54%) [5].

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти, які проживають на п'ятому поверсі 5-го гуртожитку Вінницького національного технічного університету (ВНТУ). Об'єкт складається з 44 осіб, з яких 27 осіб чоловічої статі і 17 осіб жіночої статі, віком від 17 до 22 років.

Предметом соціологічного дослідження є дослідження особливостей проведення вільного часу студентів ВНТУ, які проживають в гуртожитку.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати основні способи проведення вільного часу студентської молоді, дослідити чи вміють студенти правильно та з користю відпочивати.

У даному дослідженні, на основі представленого та проаналізованого матеріалу, висувається гіпотеза, що більша частина респондентів не вміють правильно та доцільно проводити свій вільний час, а то й навіть нехтують ним, проводячи багато часу в соціальних мережах або граючи комп'ютерні ігри.

В квітні 2017 року на території студмістечка ВНТУ у місті Вінниця було проведено опитування студентів у кількості 44 особи, серед яких 27 осіб (61,4%) – представники чоловічої статі та 17 осіб (38,6%) – представники жіночої статі. Віком 17 років – 2 особи (4,5%), 18 років – 2 особи (4,5%), 19 років – 13 осіб (29,6%), 20 років – 18 осіб (40,9%), 21 рік – 5 осіб (11,4%), 22 роки – 4 особи (9,1%).

В ході даного соціологічного опитування були отримані такі результати:

Отримані дані під час опитування свідчать про те, що проблема проведення вільного часу цікавить опитаних, але не є головною на даний момент для більшості.

Було з'ясовано, що більшість опитуваних (75%) мають більше двох годин на добу вільного часу.

На питання «Як найчастіше Ви використовуєте Інтернет?» четверта частина опитуваних (11 осіб – 25%) відповіли, що використовують Інтернет для навчання чи роботи, 8 осіб (18,2%) відповіли, що шукають корисну інформацію для себе (не по навчанню), 4 особи (9,1%) відповіли, що сидять в соціальних мережах, 2 особи (4,5%) відповіли, що шукають інформацію, що зазвичай не є важливою, а найбільше респондентів (19 осіб – 43,2%) зазначили свій варіант, в якому поєднали або кілька або й усі вище згадані варіанти, або ж вказали, що використовують Інтернет як тільки можна і майже завжди. Жоден з опитуваних не вказав варіант, де зазначається, що респондент майже не користується Інтернетом. Отже, це свідчить про те, що на даний час Інтернет став невід'ємною частиною нашого життя. Це й не дивно, адже завдяки ньому можна не тільки шукати потрібну інформацію, переглядати улюблені фільми, програми, новини, знаходити нових друзів, знайомих, слідкувати в соціальних мережах за кумирами, обмінюватись один з одним різноманітними файлами, вести власні блоги і т.п., а й займатися різними видами заробітку.

На питання «Напишіть своє хобі» лише 8 осіб (18,2%) з опитуваних зазначили, що не мають хобі. Переважна ж більшість (36 осіб – 81,8%) назвали свої хобі, серед яких такі, як: читання книг,

малювання, подорожі, музика, спорт, програмування, вишивання, написання віршів, плетення виробів із бісеру, гра на гітарі, захоплення науково-популярною та науково-фантастичною літературою, колекціонування старовинних монет, кінологія та зоологія тощо. Приємно вразило, що саме найчастіше зустрічається серед опитуваних читання книг. Отже, не дивлячись на те, що всі опитувані навчаються у технічному вузі, вони мають різноманітні, цікаві хобі.

Також було з'ясовано, що окрім навчання значна частина студентів знаходять час для того, щоб працювати (40,9%), або іноді займатися підзаробітками (34,1%).

Щодо планування свого дня зроблено такі висновки – більше половини опитуваних студентів вміють і планують свій день заздалегідь, але не завжди все виходить по плану.

Отримано середнє значення частоти вживання алкоголю – 1,66 по 5-бальній шкалі. Це свідчить про те, що майже половина опитуваних не вживають алкоголь взагалі, а ті, що вживають, – вживають рідко.

На рисунку 1 наведено статистику того, як часто студенти займаються тим чи іншим заняттям у вільний час.

Заняття	Щодня або майже щодня	Принаймні раз на тиждень	Принаймні раз на місяць	Рідше ніж раз на місяць	Ніколи
1. Дивлюсь телевизор	2,27%	15,91%	27,27%	25,00%	29,55%
2. Граю комп'ютерні ігри	9,09%	27,27%	6,82%	22,73%	34,09%
3. Проводжу час в Інтернеті	97,73%	2,27%	0,00%	0,00%	0,00%
4. Читаю книги	27,27%	36,36%	15,91%	15,91%	4,55%
5. Ходжу на прогулянки	50,00%	36,36%	6,82%	6,82%	0,00%
6. Їзджу на природу (пікнік, рибалка тощо)	0,00%	11,36%	40,91%	40,91%	6,82%
7. Слухаю музику	93,18%	6,82%	0,00%	0,00%	0,00%
8. Слухаю радіо	4,55%	13,64%	13,64%	31,82%	36,36%
9. Займаюсь спортом	27,27%	43,18%	13,64%	13,64%	2,27%
10. Ходжу в кіно	0,00%	0,00%	15,91%	54,55%	29,55%
11. Покращую свій рівень знань (курси, приватні уроки тощо)	27,27%	27,27%	13,64%	15,91%	15,91%
12. Зустрічаюсь з друзями	61,36%	34,09%	2,27%	2,27%	0,00%
13. Відвідую кафе, ресторани	0,00%	20,45%	27,27%	40,91%	11,36%
14. Відвідую нічні клуби, дискотеки	0,00%	0,00%	0,00%	38,64%	61,36%
15. Читаю газети, журнали	4,55%	13,64%	20,45%	27,27%	34,09%
16. Відвідую театр, виставки, музеї, концерти	0,00%	4,55%	18,18%	59,09%	18,18%
17. Займаюсь громадською діяльністю	6,82%	9,09%	6,82%	20,45%	56,82%
18. Займаюсь хобі, художньою творчістю	25,00%	34,09%	15,91%	4,55%	20,45%
19. Ходжу в походи, займаюсь туризмом	0,00%	0,00%	6,82%	47,73%	45,45%
20. Відвідую церкву, релігійну спільноту	4,55%	6,82%	4,55%	34,09%	50,00%
21. Програмую, проекту (не по навчанню і не по роботі)	27,27%	11,36%	6,82%	18,18%	36,36%
22. Приймаю участь в благодійності, займаюсь волонтерством	0,00%	9,09%	13,64%	15,91%	61,36%
23. Подорожую по Україні	0,00%	4,55%	15,91%	63,64%	15,91%
24. Подорожую іншими країнами	0,00%	0,00%	0,00%	20,45%	79,55%

Рисунок 1 – Статистика опитування щодо частоти проведення певного заняття

Легко помітити, що з усіх зазначених занять щодня респонденти займаються тим, що: проводять час в Інтернеті, слухають музику (понад 90%); зустрічаються з друзями (60 %); ходять на прогулянки (50%); покращують свій рівень знань (ходять на курси, онлайн-курси, приватні уроки тощо) програмують, проекту (не по навчанню і не по роботі). Принаймні раз на тиждень опитувані студенти займаються спортом (близько 43%), грають комп'ютерні ігри (27%), читають книги (близько 36%), займаються хобі, художньою творчістю (34%). Принаймні раз на місяць опитувана молодь дивиться телевизор (27%), їздить на природу (41%). Рідше ніж раз на місяць, кілька раз в рік, а то й кілька раз у житті студенти відповіли, що ходять в кіно (55%), відвідують кафе чи ресторани (41%), відвідують театри, виставки, музеї, концерти (59%), ходять в походи, займаються туризмом (близько 48%), подорожують Україною (64%). У стовпці «Ніколи» позначили найбільше респондентів такі заняття, як: подорожую іншими країнами (80%); приймаю участь в благодійності, займаюсь волонтерством (61%); відвідую нічні клуби, дискотеки (61%); займаюсь громадською діяльністю (57%); відвідую церкву, релігійну спільноту (50%); слухаю радіо (36%); програмую, проекту (36%); граю комп'ютерні ігри (34%); читаю газети, журнали (34%); дивлюсь телевизор (29%).

На основі отриманих даних під час проведення дослідження можна стверджувати, що попередньо висунута гіпотеза не підтвердилась, адже частіше опитувані респонденти надають перевагу книгам, аніж комп'ютерним іграм, а проведений час в Інтернеті студенти частіше витрачають для пошуку корисної інформації для себе або ж для навчання, а не для проведення в соціальних мережах.

Для вирішення проблеми «Проведення вільного часу» рекомендую:

1. Залучати молодь до різноманітних заходів, конкурсів, які не тільки будуть для них цікавими, а й покращать рівень їх знань.
2. Кілька разів на рік проводити заохочувальні (серед студентів університету) екскурсії-подорожі по Україні, іншими країнами.
3. Проводити семінари, тренінги, майстер-класи на яких навчатимуть як доцільно та правильно використовувати свій час, планувати свій день.
4. Заохочувати молодь до благодійності, волонтерства, громадської діяльності.

Отже, не дивлячись на щільний графік навчання, а то й роботу після навчання, молодь має вільний час і вмє розпоряджатися ним, присвячуючи цей час зазвичай відпочинку, зустрічами з друзями, саморозвитку, заняттям хобі та і взагалі справам, що приносять задоволення. Здебільшого відпочинок опитуваних студентів пасивний і часу на культурні заходи вони знаходять край рідко, але все ж прогулянки та заняття спортом руйнують частково стереотипи про те, що студенти технічних спеціальностей є нерозлучними зі своїми комп'ютерами і окрім екрану монітору нічого більше не бачать і нічим окрім навчання та програмування не цікавляться. І, якщо часто серед молоді можна почути «Я нічого не встигаю, у мене немає часу», то зазвичай це є перебільшенням, адже час можна знайти для всього, що нам дійсно необхідне, корисне та цікаве аби було бажання. Головне правильно розпоряджатися цим часом, не марнувати його, бо що-що, а втрачений час повернути не можна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Слободянюк А. В. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві [Текст] // Вісник «ВПП». – 2011. – №1. – С.16-20.
2. Перегуда Є. В. Соціологія: Навчальний посібник / [Є. В. Перегуда, О. Д. Авдеєнко, П.О. Дьомкін та ін.]. – Київ: КНУБА, 2012. – 140 с.
3. Бабенко Ю. А. Вільний час і дозволя української молоді в умовах нової соціокультурної реальності / Ю. А. Бабенко // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – 2013. – № 2. – С. 74-79. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdakkkm_2013_2_21.
4. 70% молоді присвячує вільний час друзям, а 11% тратить його на власні хобі, – опитування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://24tv.ua/70_molodi_prisvyachuye_vilniy_chas_druzyam_a_11_tratit_yogo_na_vlasni_hobi_opituvannya_n329641.
5. Дослідження «Молодь України, 2015» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gfk.com/fileadmin/user_upload/dyna_content/UA/Molod_Ukraine_2015_UA.pdf.
6. Слободянюк А. В. Проблеми адаптації студентської молоді у вищому навчальному закладі (за результатами соціологічного дослідження) [Текст] / А. В. Слободянюк // Гуманізм та освіта: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 21-23 вересня 2004 р. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2004. – Т. 2. – С. 244-247.

Монастирська Вікторія Вікторівна – студентка групи ІКІ-14б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: 1ki14b.monastyrsk@gmail.com.

Слободянюк Анатолій Володимирович – кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Monastyrsk Victoria V. – student of group ІКІ-14b, Department of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, e-mail: 1ki14b.monastyrsk@gmail.com.

Slobodyanyuk Anatoly V. – PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.

СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО РЕЛІГІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати дослідження, яким є ставлення студентів до релігії, до яких конфесій відносять себе студенти і чи вірять вони в Бога. На основі отриманих результатів розроблені практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

Ключові слова: соціологія релігії, віра, релігійна течія.

Abstract

The article presents the results of research, which is the ratio of students to religion and religions which students consider themselves and whether they believe in God. On the basis of the results developed practical recommendations on possible solutions to the problem.

Keywords: sociology of religion, belief, religious movement.

Релігія – особлива форма усвідомлення світу, основою якої є віра в надприродне, і яка включає в себе сукупність моральних норм і типів поведінки, обрядів, культових дій та об'єднання людей в організації: церкву, релігійну громаду. Будь-яка релігія включає в себе кілька найважливіших елементів.

Серед них: віра (релігійні почуття, настрої, емоції), вчення (систематизована, спеціально розроблена для даної релігії сукупність принципів, ідей, понять), релігійний культ (сукупність дій, які вчиняють віруючі з метою поклоніння богам, тобто обряди, молитви, проповіді тощо).

Соціологія релігії - це наука, що вивчає релігію як соціальний феномен, тобто вона вивчає релігію як доступні емпіричні методи дослідження розроблені в соціології, соціальну поведінку людини чи груп людей: як утворюються і функціонують релігійні групи й інститути, завдяки чому вони зберігаються чи перестають існувати, які відносини між релігійними групами, чому між ними виникають конфлікти, що лежить в основі релігійних діянь.

Ступінь актуальності даної проблеми в сьогоденні:

Релігія в сучасному світі відіграє роль невід'ємного та активного компоненту більшості соціально-політичних подій, тому майже всі соціально-політичні загострення та конфлікти на своєму ґрунті мають різні віросповідання та, як наслідок, релігійні непорозуміння. Адже переважна більшість населення земної кулі – віруючі, і тому не рахуватися з релігією, а тим більше з релігійним фанатизмом, у його різних модифікаціях і трансформаціях просто неможливо.

Ступінь вивчення та розробки проблеми (які соціологічні дослідження проводились раніше):

Дослідження проведене соціологічною службою Центру Разумкова з 4 по 9 листопада 2016 року. Було опитано 2018 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України, за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей за вибіркою, що репрезентує доросле населення України за основними соціально-демографічними показниками. Вибірка опитування будувалася як багатоступенева, випадкова із квотним відбором респондентів на останньому етапі. Опитування проводилося у 118 поселеннях (67 – міських і 51 – сільських). Теоретична похибка вибірки (без врахування дизайн-ефекту) не перевищує 2,3% з імовірністю 0,95[2].

До православних себе відносять 64,7% українців. Найбільша кількість православних (39,5%) ідентифікують себе з УПЦ Київського Патріархату. Друга за кількістю група (25,4%) вважає себе "просто православними", 23,3% відносять себе до УПЦ Московського Патріархату. 4,8% - православних – вірні УАПЦ, а 1,3% - безпосередньо "приписують" себе до Руської (Російської) Православної Церкви. Із усіх опитаних греко-католиками вважають себе 8,2%; 1,2% - протестантами, а 0,8% - римо-католиками. 12,7% опитаних ідентифікують себе як «просто християни».

Серед церковних ієрархів найвищою довірою респондентів користується Патріарх Філарет. Повністю або скоріше йому довіряють 39,1% громадян України, скоріше, або зовсім не довіряють 12,9%. Не знають такого 23,5%.

Святославу, Главі Української Греко-Католицької Церкви довіряють повністю, або скоріше довіряють 24,7% опитаних, не довіряють зовсім або скоріше – 11,5%. В той же час не знають такого – 39,5%.

Митрополита Макарія (УАПЦ) не знають 41,2% опитаних. 20,3% повністю або скоріше довіряють йому; зовсім або скоріше йому не довіряють 13,4%. Митрополиту Онуфрію (УПЦ МП) повністю або скоріше довіряють 20,7%. Не довіряють зовсім або скоріше – 26,0%. Не знають його 31,0% опитаних. 44,3% українців, які вважають себе православними, підтримують "необхідність створення в Україні "Єдиної Помісної Православної Церкви, незалежної від інших церковних центрів за межами України?". 25% - не підтримують цю ідею, 30,7% не визначились. 46,2% українців, які відносять себе до православних, підтримують "звернення Верховної Ради України до Вселенського Патріарха Варфоломія із проханням надати автокефалію (незалежність) Православній Церкві в Україні". 18,5% не підтримують; 35,3% сказали, що їм важко відповісти. 21,6% православних вважають, якщо Єдина Українська Помісна Православна Церква буде створена, то її повинен очолити Філарет, Патріарх Київський і всієї України-Руси, Предстоятель Української Православної Церкви Київського Патріархату. 15,6% бачить на посаді глави "особу, яку визначить Вселенський Патріарх Варфоломій". 6,6% православних українців бачать у цій ролі Митрополита Онуфрія, Предстоятеля Української Православної Церкви Московського Патріархату (УПЦ МП). 2,9% вважають, що на чолі об'єднаної Церкви має стати Митрополит Макарій, Предстоятель Української Автокефальної Православної Церкви (УАПЦ). 52,8% православних вагалися з відповіддю на це питання.

Проблемна ситуація в даній проблемі:

Існує проблемна ситуація, яка полягає в тому, що релігійні конфронтації, під дією соціальних факторів, можуть по-різному проявлятися. Іноді серед небезпек, що підстерігають молодь, слід остерігатися сект. Адже проблема існування та діяльності сект на сьогоднішній день досить актуальна. Багато людей, недостатньо знаючи всі аспекти цієї справи, вступають у дані релігійні організації. Це призводить до зруйнування сімей і зламанним життям. У нашій країні, за даними фахівців, зараз налічується від 3 до 5 мільйонів adeptів релігійних сект, з яких у віці до 18 років - близько 500 тисяч, а від 18 до 25 років - 1 мільйон осіб [3].

У березні 2017 року ми провели дослідження на тему «Ставлення студентської молоді до релігії».

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти Вінницького Національного Університету, факультету Комп'ютерних систем та автоматики, груп 1 та 2 АВ-146. Об'єкт складається з 29 осіб, усі чоловічої статі, віком від 18 до 22 років.

Предметом соціологічного дослідження є ставлення студентів до церков різних конфесій та їх думки стосовно створення в Україні Єдиної Помісної Православної Церкви.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати, до яких конфесій відносять себе студенти та чи вірять вони в Бога, на основі отриманих результатів сформулювати висновки про відношення студентів до релігії.

В ході соціологічного дослідження було отримано такі результати:

Опитано 29 осіб чоловічої статі, віком 18 років - 3 особи (10,3%), 19 років - 2 особи (6,7%), 20 років - 18 осіб (62%) та 22 років - 1 особа (3,5%), 86,2% з яких народилися в Вінниці та 13,8% в інших населених пунктах.

На питання "Ви вірите в Бога?" 55,2% респондентів відповіли, що вірять в Бога (16 чоловік, всі сповідують Християнство), 44,8% відмітили, що вони атеїсти. Це свідчить про те, що майже половина студентської молоді не вірять в Бога. Серед опитаних не виявилось людей, які сповідують, якусь іншу релігію, крім Християнства.

20,7% опитаних вважають себе прихожанами православних церков Київського патріархату (6 чоловік), 20,7% православних церков Московського патріархату (6 чоловік), 13,8% є католиками (4 чоловіка), 44,8% – не віруючі (13 чоловік). Із цього можна зробити висновок, що переважна більшість віруючих респондентів відносять себе до Православної вітки християнства.

На питання «Хто є патріархом УПЦ Київського патріархату?» правильну відповідь дали тільки 8 людей (27,6%), що свідчить про досить малу обізнаність студентів про керівництво УПЦ Київського патріархату.

Тільки 27,6% респондентів довіряє своїй церкві (8 чоловік), 13,8% сомнівається в правильності дій церкви (4 людини), 58,62% не довіряють церкві (17 чоловік).

На питання: «Як часто ви відвідуєте церкву?» 13,8% відповіли, що ходять в церкву кожний тиждень (4 людини), 17,2% ходять в церкву час від часу (5 людей), тільки по великих святах відвідують церкву 20,7% опитаних (6 людей) та 48,28% взагалі не відвідують церкву (14 людей).

31% опитаних вважають, що інші релігії мають право існувати, 17,2% респондентів вважають, що інші релігії не мають права існувати, 51,7% опитаних студентів позитивно ставляться до інших релігій.

17,2% респондентів походять із не віруючих сімей, із частково віруючих 41,2% та із повністю віруючих сімей 41,2%, що свідчить про те, що переважна більшість сімей із, яких походять студенти та чи інакше вірять в Бога.

На питання: «Як ви вважаєте, чому ви сповідуєте саме вашу релігію?» 24,1% відповіли, що батьки є причиною вибору їхньої церкви, 27,6% вважають, що вони сповідують свою релігію через те, що вона є найпоширенішою в їхній місцевості, 44,82% не віруючих і тільки 3,45% самі вирішили, що вони будуть сповідувати їхню релігію. Отже, можна зробити висновок, що основними причинами вибору релігії є місцевість в якій проживають респонденти та їх сім'я.

17,2% опитаних святкує усі церковні свята, 27,6% святкують найбільші свята, але не вважають себе віруючими, 17,2% святкують тільки найбільші свята та 37,9% взагалі не святкують ніяких свят.

Тільки 1 людина дотримується усіх постів (3,45%), 24,1% дотримуються тільки деяких постів (7 чоловік), та переважна більшість 72,4% опитаних не дотримуються ніяких постів (21 людей).

На питання: «Як ви відноситися до створення Єдиної Української Православної Помісної церкви?» 24,1% відповіли, що вони проти цього (7 чоловік), 27,6% вважають, що це могло б об'єднати країну і підтримують цю ідею. 48,3% відповіли, що дане питання їх не цікавить (14 людей).

На питання: «На вашу думку УПЦ Московського патріархату втручається в політичне життя України?» 62% відповіли, що вона маніпулює прихожанами, навіює власні погляди, 20,7% вважають, що вплив є, але він не значний, 17,2% вважає, що церква відокремлена від політики.

Отже гіпотеза, що більшість респондентів є віруючими людьми але мало хто постійно відвідує церкву та більшість не має чіткої позиції і поглядів щодо подальшого розвитку церкви, частково підтвердилася оскільки тільки 55,2% опитаних є віруючими людьми, серед яких досить малий відсоток постійно відвідує церкву та цікавиться церковним життям. В результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що серед опитаної студентської молоді не має сектантів, вони вважають себе або атеїстами, або християнами.

Для того, щоб віра у Бога займала більш важливе місце в житті молоді, потрібно більше акцентувати увагу на духовних засадах життя людини, проводити з дітьми та підлітками виховні та інтелектуальні бесіди для вивчення поняття «Віра», приділяти більше уваги на розвиток вивчення Бога, так як духовні цінності є невід'ємною частиною людського буття та самовизначення кожного індивідуума.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Письменна А. В. Ставлення до релігії / А. В. Письменна, А. В. Слободянюк // Матеріали XLV Науково-технічної конференції ВНТУ, Вінниця, 23-24 березня 2016р
2. Соціологічне дослідження на тему Ставлення до релігії [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://razumkov.org.ua/images/sociology/PresRelig1116.pdf>
3. Київський міжнародний інститут соціології. Аналітичний звіт. Релігійна самоідентичність і молитва в Україні [Електронний ресурс]. 2016
4. Слободянюк А. В. Психологія управління та конфліктологія [Текст] : навчальний посібник для практичних та семінарських занять / А. В. Слободянюк, Н. О. Андрущенко. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 120 с.

Слободянюк Анатолій Володимирович – к. соц. н., доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця.

Шевчук Олег Ігорович – ст.гр. 1АВ-14б, факультету Комп'ютерних систем та автоматики Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: olehshevtchuk@gmail.com.

Slobodyanyuk Anatoly V. - PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa

Shevchuk Oleh. – gr. 1AV-14b, faculty of Computer systems and automation Vinnytsia national technical University, Vinnytsia

ОЦІНКА ВПЛИВУ ТЕЛЕБАЧЕННЯ НА СОЦІАЛЬНУ ПОВЕДІНКУ ЛЮДЕЙ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати дослідження направлені на вирішення питань проблем впливу телебачення на психіку й поведінку людини. Запропоновано рекомендації телеглядачам. Врахована оцінка студентів та їх рекомендації.

Ключові слова: соціологія, телебачення..

Abstract

The results of the research are presented in the article aimed at solving the problems of the influence of television on the psyche and human behavior. Recommendations are offered to viewers. Student assessment and their recommendations are taken into account. Counts grade students and their recommendations.

Keywords: sociology, television.

В умовах практично безмежної любові до телебачення можна сказати, що більша половина людства мають певні психологічні проблеми. Дослідники експериментально довели, що відеосюжети й теленовини, в яких показують страшні події, спричиняють довготривалий негативний вплив на психологічний стан людини. За словами вчених, негативні новини викликають колективну психологічну травму.

При цьому Коен Сільвестр – керівник наукової групи, що проводила дослідження, відмічає, що цензура в ЗМІ буде зайвою.

Кандидат медичних наук, Ігор Янушев говорить, що у телевізора є зворотній бік і він не такий привабливий як здається. У людей, які весь час дивляться агресивні сюжети по телебаченню і у самих розвивається агресія, при чому не віртуальна, а реальна. Багато вбивств було «підглянуто» із бойовиків та фільмів жахів.

Вчені наголошують, що дітей віком до двох-трьох років взагалі не рекомендовано підпускати до телевізора. Для дитини рух є природним станом організму, а під час перегляду мультфільмів м'язова система знаходиться в статичному стані. Від цього з'являються м'язові болі, дитина ризикує здоров'ям осанки і нормальним розвитком кісткової системи. Іншим негативним наслідком затижного перегляду телебачення є можливий стан збудження та роздратованості. Так, нервова система збалансовує бездіяльність підвищеною активністю. Або навпаки, після затижних телесеансів у дитини призупинені реакції – це пов'язано зі зміною стану, трансом.

Актуальність дослідження даної проблеми полягає в тому, що необхідно дослідити, яку роль відіграє телебачення в оточуючому середовищі. За результатами дослідження можна буде зробити висновки, наскільки гостро стоїть проблема і запропонувати шляхи вирішення або покращення ситуації щодо негативного впливу телебачення на людей. Регулярний перегляд телебачення істотно впливає на думку людини та її світосприйняття. За допомогою подібного проведення часу можна і досить позитивно вплинути на людство, але, на жаль, на сьогоднішній день, ситуація є досить плачевною, адже більшість телепрограм спрямовані на те, аби задовольнити потреби у розвагах, вплинути необхідним для певної групи людей чином на телеглядачів. Чим більше досліджень провести (як масштабних, так і зовсім невеликих), тим краще можна буде зрозуміти ситуацію, яка є на сьогоднішній день.

Широке поширення відео- й телепрограм із сюжетами насильства й захоплення ними людей викликають гостру критику соціологів, педагогів, психологів, які вважають, що сцени насильства на екрані й фільми жахів роблять молодь більш агресивною й жорстокою. Так, статистика повідомляє, що в найбільш популярних телевізійних програмах на годину трансляції припадає в середньому біля

дев'яти актів фізичної і восьми актів вербальної агресії. У середньостатистичній американській сім'ї телевізор працює до семи годин на день: на кожного члена сім'ї в середньому припадає по чотири години. Жінки проводять перед телевізором більше часу, ніж чоловіки, дошкільнята і пенсіонери – більше школярів і працюючих, а менш освічені більше тих, хто має вищу освіту. Тому не випадково ця тема являє собою інтерес для соціологічної науки й має високу соціальну значимість, привертаючи до себе все більшу увагу дослідників.

У ході вивчення проблеми впливу телебачення на формування агресивної поведінки людини Дроздовим О.Ю. наприкінці 1990-х років було встановлено, що український глядач на своєму телеекрані бачить сцени агресії в середньому раз на кожні 6 хвилин, а в період з 19.00 до 23.00, коли біля екрану збирається найбільша глядацька аудиторія, цей умовний інтервал збільшується до 12 хвилин.

Велика кількість даних підтверджує те, наскільки руйнівно впливає телебачення на свідомість і поведінку людини. Так, компанією «Mediascope» у результаті аналізу сітки мовлення було встановлено, що 60% програм містили сцени насильства (1998). Максимальна кількість актів агресії спостерігається в період з 18.00 до 20.00 (Федоров, 2004; Gerbner et al., 1986). Тривалість середньостатистичної сцени насильства становить близько 5-7 хвилин. До 18-річного віку американська дитина стає свідком 180 тисяч актів насильства на екрані, з них приблизно 80 тисяч становлять убивства.

Відповідно до заяви «Італійського національного інституту здоров'я» часто італійські підлітки починають палити цигарки, щоб наслідувати акторам і зіркам телебачення. Експерти заявляють, що італійські телеканали Rai, Mediaset, La7 й MTV показують людину, що палить, кожні 32 хвилини. Причому більшість випадків паління асоціюється з позитивним героєм, переможцем. Відповідно до досліджень, проведених у США, 38% американських підлітків почали палити, копіюючи телевізійних героїв. Результати досліджень WisdomWorks Ministries показали, що 41% американських підлітків або читали, або дивилися історії про Гаррі Поттера. В результаті цього 12% з них серйозно зацікавилися чаклунством, а 66% опитаних брали участь у різних окультних ритуалах. Провівши дослідження, телеканалом новин 24, було виявлено, що кожен десятий українець — 12% — готовий відмовитись від перегляду телебачення.

Тотальна більшість наших громадян — затяті послідовники "ящика". 70% опитаних відповіли, що ніколи не припинять дивитися телевізор.

Впродовж тижня середньостатистичний українець виділяє на перегляд телебачення майже 40 годин.

Більше 6-ти годин співвітчизники витрачають на перегляд фільмів, серіалів та розважальних програм

Варто пам'ятати те, що в сучасних умовах засоби масової інформації це необхідна і невід'ємна умова отримання й засвоєння досвіду. Вони висвітлюють актуальні суспільні проблеми й тим самим впливають на думку та поведінку людей як у суспільстві, так й індивідуально. Активна роль телебачення пов'язана з його впливом на різні етапи й сторони інформаційного процесу в суспільстві, але потік інформації в сучасному світі настільки різноманітний і суперечливий, що самотійно розібратися в ньому не в змозі ні окрема людина, ні навіть група фахівців. Безконтрольне перебування частини молодих людей перед телевізором, «всєдність» або, навпроти, спрямованість їх інтересів тільки на розважальні програми ведуть до пасивного та бездумного сприйняття телепередач. Пасивні ж молоді люди стають ще більш пасивнішими, коли „спілкування” з телевізором хаотичне й не вибіркєве. Такі люди стають так званими «телеманами».

Таким чином, можна зробити висновок, що телебачення займає не останнє місце у формуванні особистості та її світосприйняття. Переважна більшість людей вірить у те, що почують та побачать по телевізору, а це є поганою тенденцією. Необхідно запропонувати шляхи вирішення даної проблеми для того, аби населення як окремого регіону, так і всього світу в цілому могло краще сприймати дійсність відфільтровуючи те, що не відповідає такій.

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти третього курсу факультету ІТКІ кафедри КН Вінницького національного технічного університету. Об'єкт складається з 39 осіб, з яких 10 жіночої статі та 29 чоловічої, віком від 18 до 23 років.

Предметом соціологічного дослідження є ставлення представників студентів ВНТУ до ролі й впливу телебачення на життя людини.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати, як ставляться студенти ВНТУ до впливу телебачення на свідомість людини, його негативні наслідки та виявити, яке місце посідає телебачення у повсякденному житті даної категорії населення.

Завдання соціологічного дослідження:

1. З'ясувати актуальність вивчення проблем впливу телебачення на людину.
2. Виявити рівень активної участі телебачення в повсякденному житті студентів.
3. З'ясувати ставлення студентів до маніпулятивної складової телеканалів.
4. З'ясувати, чи піддавалися опитувані впливу телереклам та телепередач.
5. Виявити, програми, яким надають перевагу студенти.
6. Виявити, яку роль відіграє телебачення у формуванні культури повсякденності студентів.
7. Розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

В даному дослідженні, на основі представленого та проаналізованого висувається гіпотеза, що більшість респондентів мало цікавиться проблемою негативного впливу телебачення та його наслідків на світосприйняття індивіда, або взагалі не задумуються про проблему як таку.

В ході даного соціологічного дослідження було опитано 39 осіб. Серед них 29 осіб (74%) - представники чоловічої статі і 10 (26%) - представниці жіночої статі віком 18-23 років, при чому 26 осіб неодружені (67%), 11 осіб зустрічаються (28%) та дві особи одружені (5%). 36 осіб проживають у місті (92%) та у селі 3 особи (8%).

В ході даного соціологічного дослідження були отримані такі результати: На питання «Як Ви думаєте, наскільки телебачення впливає на Вас?» опитані відповіли таким чином: дуже впливає дали відповідь 3 людини (8%), не надто впливає – 4 людини (10%), важко сказати – 10 осіб (26%), майже не впливає – 15 осіб (38%), не впливає – 7 осіб (18%). Середнє значення – 2,51. Це свідчить про те, що загалом опитані не дуже легко піддаються впливу телебачення і намагаються відфільтровувати потік інформації.

На питання «Чи може перегляд телепередач якось відобразитися на Вашому настрої?» голоси розділися майже однаково: перегляд телебачення покращує настрій 12-ти особам (що складає 31%), погано впливає на настрій 11-ти особам (28%), ніяк не впливає на настрій 16-ти особам (41%). З такого розподілу голосів можна зробити висновок, що на більшу половину респондентів телебачення піддається впливу телебачення з емоційної точки зору.

На питання «На що Ви готові замінити час, проведений за переглядом телебачення?» відповіді були такими: 11 осіб (27,5%) готові замінити час, проведений за переглядом телебачення на причитання книг, 23 особи (57,5%) на прогулянку з друзями, 20 осіб (50%) на спілкування з рідними, 13 осіб (32,5%) на комп'ютер, на інше дві особи (5%) і ніхто не стверджував те, що не може замінити час за телевизором на щось інше.

В даному дослідженні, на основі представленого та проаналізованого висувається гіпотеза, що більшість респондентів мало цікавиться проблемою негативного впливу телебачення та його наслідків на світосприйняття індивіда, або взагалі не задумуються про проблему як таку.

Наша гіпотеза про те, що більшість респондентів мало цікавиться проблемою негативного впливу телебачення та його наслідків частково спростована, так як 72,15% не вважають телебачення невід'ємною частиною свого життя. 67% опитаних згодні з тим, що перегляд передач, де є насильство, кровопролиття негативно впливає на психіку людини. 80 % опитаних не завжди вірять у те, що чують під час перегляду телебачення.

Практичні рекомендації:

1. Намагатися проводити менше часу за переглядом телебачення, замінюючи його на саморозвиток (читання, відвідування мовленнєвих курсів, заняття спортом, інтелектуальні ігри).
2. Не вірити сліпо у почуту інформацію, а шукати їй підтвердження реальними фактами.
3. Замінити перегляд розважальних каналів на канали розвиваючого характеру (наукового спрямування).

Отже, в ході проведення даного соціологічного дослідження було проведено аналітичний аналіз проблеми, визначено основні проблемні ситуації з теми дослідження. Було з'ясовано, як ставляться студенти ВНТУ до впливу телебачення на свідомість людини, його негативні наслідки та виявити, яке місце посідає телебачення у повсякденному житті даної категорії населення. Виявити рівень активної участі телебачення в повсякденному житті студентів.

Було з'ясовано, чи піддавалися опитувані впливу телереклам та телепередач. Виявлено, програми, яким надають перевагу студенти й яку роль відіграє телебачення у формуванні культури повсякденності студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Слободянюк А.В. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві [Текст] // Вісник «ВПП». – 2011. – №1. – С.16-20.
2. Тарасов К.А. К поискам выхода из ловушки экранного насилия // Мир психологии, 2000. №2. С. 118 – 127.
3. Слободянюк А.В. З досвіду використання сучасних інформаційних технологій у процесі викладання соціологічних дисциплін / А.В.Слободянюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: 36. наук. пр. – Київ-Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2007. – Вип. 14. – С.415-419.

Слободянюк Анатолій Володимирович, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Решетник Вікторія Романівна - студентка групи 1кн-14б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Slobodyanyuk Anatoly V. - PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.

Reshetnyk Viktoria R. - student, faculty of information technology and computer engineering, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

ШЛЯХИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті аналізуються ситуації, які часто трапляються в студентському житті та варіанти їх вирішення.

Ключові слова: самовдосконалення, студентство, особистість

Abstract

The paper analyzes the situations that often take place in student life and the options for their solution.

Keywords: self-improvement, students, personality

Психологічні особливості людини виявляються в її характері («характер» у перекладі з грецької – «печатка», «відбиток»). У процесі свого розвитку людина пізнає себе, вчиться адекватно оцінювати свої сильні та слабкі сторони, аналізує свою поведінку та приймає рішення. З часом відчуває потребу у самовдосконаленні. Не усвідомлений людиною розвиток з цього моменту перетворюється на процес самовиховання – систематичну і послідовну роботу з удосконалення позитивних і позбавлення від негативних якостей[1].

У нашому житті близько 9 частин доброго і правильного, а близько 1 частини поганого. Якщо ми хочемо бути щасливими, то для цього потрібно зосередити увагу лише на доброму і не думати про погане. А якщо ми хочемо хвилюватись, засмучуватись, хворіти виразкою шлунку, то нам потрібно зосередитись на 1 частині неприємностей, а 9 частин світлого і радісного ігнорувати.

Нам потрібно приділяти більше уваги усуненню поганих думок з голови, ніж вирізанню пухлин і наривів на тілі”.

Ці слова були сказані Епіктетом багато років тому, але хіба це сказано не про сучасне життя?

Досить часто трапляються в житті ситуації, коли нам буває погано.

У такі хвилини нам здається, що інші люди погано ставляться до нас. Ми відчуваємо себе самотніми. Думаємо: „Всі люди погані. Здається, що ніхто не може нам допомогти”. Але, виявляється, завжди є вихід.

Що можна зробити, щоб почуватися щасливішим?

Як ти вважаєш, чи однаково ми сприймаємо одну і ту ж неприємну ситуацію?

Давай поміркуємо. Візьмемо досить типову ситуацію для студентського середовища. Наприклад, ти ще не став „своїм” серед одногрупників.

Тобі здається, що тебе недооцінюють, іноді просто ігнорують, ставляться до тебе байдуже, чи навіть вороже.

Які почуття виникають у тобі в цій ситуації?

Пригнічення: „Я не такий, як всі...”

Заздрощі: „Він завжди в центрі уваги...”

Засмучення: „Він мене знов не помітив...”

Образа: „Годі. Ви мені теж не потрібні.

Обійдуся без вас...”

Впізнаєш себе? Можливо, не в такій ситуації, але в подібній.

Чи бувало так з тобою? Згадай інші подібні ситуації.

Але, насправді, те, що трапилося, тобто сама подія, і наша реакція на неї – дві зовсім різні речі.

Дуже часто справа зовсім не в тому, що трапилось, не в самій події, а в тому, як ти її сприймаєш. Насправді наша реакція на неприємності у більшості випадків буває значно перебільшеною.

Але проблема є, і її треба вирішувати.

По-перше, щоб прийняти розумне рішення, як діяти далі, необхідно подолати негативні емоції, які тебе обурюють.

Наскільки б не було важко, поговори з людиною, якій можна довіряти. Якщо такої можливості немає, просто на аркуші паперу напиши те, що трапилося, те, як ти себе відчуваєш.

Спробуй намалювати на папері схему того, що трапилося. Подумай над причинами, впиши їх у цю схему. Подумай, що і на якому етапі можна було б змінити.

Проаналізуй усі наслідки того, що трапилося. Ти побачиш, що навряд чи серед них є такі, які не можна виправити. Подумай, як це краще зробити?

Не треба весь час звинувачувати себе.

Спробуй прийняти свою невдачу як урок. Скажи собі: „Я тільки вчуся, маю право на помилку”.

Подумай, у чому була твоя помилка? Чому в тебе не вийшло те, чого ти прагнув? Що тобі все ж таки вдалося?

Стати більш упевненим допомагають слова: „Я зможу”. Спробуй кожного разу повторювати їх собі в складних обставинах.

Розглянемо ще одну ситуацію і спробуємо подивитись, як з нею можна впоратися?

- Я знову погано відповів на семінарі, хоча провів чимало часу в бібліотеці і вдома весь вечір вчив.

За що я можу все ж таки себе похвалити?

- Я все-таки відповів на питання спочатку до кінця, а минулого разу я повністю розгубився.

У чому була моя помилка?

- Під час моєї відповіді я подивився на групу і побачив, що мене “оцінюють”, тому і розхвилювався.

Що можна змінити наступного разу?

- Наступного разу я спробую дивитися не на однокласників, а, наприклад, на протилежну стіну.

Так, нам не байдуже, що про нас думають інші. Але звідки ти знаєш, що саме про тебе думають?

Психологи стверджують, що людям частіше за все здається те, що, про них думають інші.

Як почувати себе краще у неприємних ситуаціях?

Не поспішай „виплескувати” свої почуття на оточуючих. Навчись заспокоюватись. Для цього є різні способи. Вибери той, який тобі підходить.

Зроби дихальну гімнастику. Декілька глибоких вдихів і видихів (вдихни, затримай дихання на 10 – 15 секунд, повільно видихни).

Випий стакан води, чаю, соку. Стань під душ.

Спробуй відвернути свою увагу: прогуляйся на свіжому повітрі, вдягни спортивний костюм та зроби пробіжку - це перевірений спосіб.

Цьому також сприятимуть ведення щоденника, хобі, заняття творчістю. До речі, чимало геніальних віршів чи музичних творів було написане їх авторами саме у стані глибокої душевної болі.

Можна просто зайнятися домашніми справами, прибрати у кімнаті, це теж чудово заспокоює. Можна придумати свій спосіб.

Після такої розрядки відчуваєш себе спокійніше. Тепер можна обдумати і обговорити ситуацію без криків, плачу та сварок. Рішення обов’язково знайдеться.

І наостанок. Виявляється, набагато легше живеться доброзичливій людині.

Як ти вважаєш, як себе почувують злі, жадібні, заздрісні люди? Постійне незадоволення шкодить серцю, нервовій системі, шлунку. Крім того, у такої людини зазвичай зовсім мало друзів.

Виявляється, що доброту треба „тренувати”: робити добрі вчинки, помічати в людях добро. Якщо при тобі когось образили, підтримай слабшого.

Пам’ятай! Слово може врятувати.

Виходячи вранці з дому, скажи собі: „Цього дня я житиму по-новому, краще!” Прийми свідоме рішення і виразно скажи собі, що протягом дня я:

1. Буду радісним і веселим, наскільки це можливо. Усміхнуся як мінімум 3 рази (це ж не боляче).

2. Спробую менше критикувати і буду поблажливішим до вад та помилок людей, з якими спілкуватимуся. Прагнутиму інтерпретувати їхні дії доброзичливіше.

3. Наскільки дозволять обставини, буду поводитись так, ніби успіх неминучий; я вже є тією особистістю, якою прагну стати. Діятиму та почуватимусь, як ця особистість.

4. Спробую ставитися до людей співчутливіше й дружелюбніше.

5. Не допущу, щоб мої судження надавали фактам песимістичного, негативного забарвлення.

6. Щоб не трапилося, реагуватиму спокійно і, по можливості, розумно.

7. Повністю ігноруватиму всі негативні факти, які не можу змінити.

8. Саме сьогодні не боятимусь. Зокрема, не боятимусь бути щасливим, насолоджуватися красою, любити й вірити, що ті, кого люблю, люблять мене.

Просто? Безумовно. Але всі наведені вище способи дій, мислення, відчуття дадуть тобі змогу створити новий власний образ, навчитися зовсім по-іншому реагувати на життєві негаразди.

Спробуй прожити за цими правилами хоча б три тижні, і ти переконаєшся, що тривога, песимізм зникнуть, а впевненість у собі зросте.

СПИСОК ВИКОРИСТОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Клонингер С. Теории личности: Познане человека. – СПб., 2003. – 720 с.

2. Джилл Андерсон «Думай, пытайся, развивайся». С-П. «Алфавит», 1996

3. Слободянюк А. Вплив інформаційних технологій на особистісний розвиток студентів [Текст] / А. Слободянюк, А. Косарев, Л. Косарева // Proceedings of the tenth international scientific-practical conference «Internet-Education-Science» (IES-2016), Vinnytsia, 11-14 October, 2016. - Vinnytsia : VNTU, 2016. - С. 241-243.

4. Слободянюк А. В. Впровадження соціально-психологічних технологій в навчальний процес вищого навчального закладу [Текст] / А. В. Слободянюк, Л. В. Косарева // ІНТЕРНЕТ-ОСВІТА-НАУКА-2006 : п'ята міжнародна конференція ІОН-2006, 10-14 жовтня, 2006 р. - Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. – Т. 2. – С. 742-743.

Лариса Віталіївна Косарева – науковий кореспондент Інститута психології Г.С.Костюка НАН України, психолог, завідувача лабораторією соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету, м.Вінниця

Larysa Kosareva – Science Correspondent of the Institute of Psychology named after G. Kostiyk, NAPS of Ukraine, psychoiologist, chief of sociological laboratory, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

ОСОБЛИВОСТІ ХРОНОТОПУ РОМАНУ Д. БАЛАШОВА «СИМЕОН ГОРДИЙ» У КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ АВТОРСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ НАЦІЇ

Вінницький національний технічний університет, Вінниця

Анотація

У статті розглянуто особливості хронотопу роману Д. Балашова «Симеон Гордий» у контексті художньої реалізації авторської концепції історичного розвитку нації; показано, що моделювання хронотопу в романі підпорядковане завданню проаналізувати події минулого та його зв'язку з сучасністю з точки зору пасіонарної теорії етногенезу.

Ключові слова: хронотоп, історичний роман, авторська концепція, пасіонарна теорія етногенезу.

Abstract

The article deals with features of the chronotope of the D. Balashov's novel "Simeon Gordy" in the context of artistic realization of the author's conception of the historical development of the nation; it is shown that the modeling of spatial and temporal relations in the novel is subordinated to the task to analyze the events of the past and its connection to the present from the viewpoint of the passionarity theory of ethnogenesis.

Keywords: the chronotope, the historical novel, the author's concept, passionarity theory of ethnogenesis.

Локально-темпоральний континуум є невід'ємною складовою авторської картини світу у художньому творі. Час і простір визначають сюжетний рух, композицію, образну систему, всі рівні художності, входячи до будь-якого тексту «навіть раніше, ніж художник чи дослідник, що досліджує творчість художника, починає замислюватись над ними» [1: 240]. Формуючи свій художній світ, майстер слова відповідно до нього вибудовує весь часопростір: пов'язує воєдино або контрастно протиставляє хронос і топос окремих сюжетних ліній, персонажів, їх власну темпоральність і локальність [2]. Таким чином, постаючи як елемент структури та змісту, хронотоп є важливою характеристикою художнього образу світу і людини. Тому проблема часопростору залишається однією з центральних та найбільш цікавих. Її вивчення суттєво розширює межі сприйняття, інтерпретації та аналізу художнього твору, дозволяє більш глибоко проникнути у його структуру та зміст. Дослідженню категорії хронотопу в художній літературі присвячені праці українських та зарубіжних дослідників (М. Бахтіна, Т. Голосової, М. Кодака, Г.Е. Лессінга, Ю. Лотмана, Н. Тодчук, Б. Успенського, Т. Філат, В. Чередниченко, О. Шупти-В'язовської та ін.). Поглибленому аналізу проблеми взаємозв'язку художнього хронотопу й жанру роману сприяли теоретичні та історико-літературні розвідки С. Барабаш, І. Богданової, Р. Єнукідзе, Т. Могильової, А. Просвірної, Н. Ржевської, Н. Тодчук, В. Сікорської та ін.

В історичному романі часопросторові відношення набувають особливих ознак, обумовлених специфікою жанру. Аналіз співвідношення документа, вимислу й домислу, співвідношення історичного та художнього часу дозволяє виявити текстуальні та змістові можливості категорій художнього часу і простору при втіленні авторського бачення минулого та його зв'язку з сучасністю.

Метою статті є виявлення особливостей моделювання часопростору як засобу реалізації авторської концепції історичного розвитку нації на основі аналізу роману Д. Балашова «Симеон Гордий».

В основі оповіді традиційно лежить синтез художнього вимислу з документальною основою як структуроутворювальний чинник історичного роману. Письменник суворо дотримується історичних фактів, однак достовірне зображення подій – не єдине завдання, що він ставить перед собою. Події історії осмислені не з точки зору соціально-економічних закономірностей історичного процесу, а з позицій пасіонарної теорії етногенезу Л. Гумільова [3], що стала для Д. Балашова підґрунтям для створення оригінальної концепції історичного розвитку та надала нові можливості для художнього

аналізу минулого. Опора на пасіонарну теорію визначає, перед усім, вибір головного героя – нація як етнічне утворення у процесі формування.

Художній світ роману «Симеон Гордий» являє собою багаторівневу та багатоеlementну систему. Використовуючи готові сюжетні мотиви – історичні події, Д. Балашов розгортає їх у великий художній світ, що став широко розробленим втіленням морально-філософських проблем, які письменник побачив у реальних історичних подіях. Різноманітні сфери життя Русі XIV століття та оточуючих її держав, різні соціальні та етнічні типи, моделі поведінки, різновиди морально-психологічних реакцій впорядковані у єдину систему та реалізуються в межах загальних закономірностей.

Художній час в романі «Симеон Гордий» має складну структуру. Часові рамки подій, що безпосередньо відбуваються з героєм на сторінках твору, охоплюють тринадцять років правління князя Симеона і обумовлені опорою на історичні дані. Сюжетний рух роману починається з моменту, коли руйнується звичний хід життя героя, та вступають у протиборство начала людського характеру і життєвих обставин. Тобто – з моменту початку діяльності Симеона як правителя, що вирішує для себе проблему співвідносності влади та сумління. Моральні принципи героя випробовуються протягом тринадцяти років його життя. Симеон опиняється таким чином перед обличчям часу, і мотив невідворотності часу, наслідком якої є відповідальність людини за здійснене, структурно організує складну систему моральної проблематики роману.

Відтворюючи події далекого минулого, Д. Балашов прагне до граничної достовірності. У післямові до роману «Молодший син» письменник повідомляє про свої принципи роботи з документальними джерелами, відмічаючи, що у викладенні подій він суворо дотримується літописної канви [4].

Той факт, що історичні події викладено у їхній часовій послідовності із зазначенням точних дат, тобто організуючою силою сюжету постає сам хід історії, якому підвладні вчинки та долі персонажів, призводить до того, що твори Д. Балашова відносили до жанру хронік. Однак слідування історичним фактам визначено не стільки специфікою жанру, скільки авторською концепцією історичного розвитку, що ґрунтується на пасіонарній теорії етногенезу, згідно з якою прояв енергії живої речовини (пасіонарності) можна прослідкувати, тільки вивчаючи історичний процес, у якому багато що визначається наявністю або відсутністю вказаної енергії. Особливо виразно наявність чи відсутність пасіонарності виявляється або при порівнянні різних народів-«сучасників», або при порівнянні окремих етапів життя одного й того ж народу. В зв'язку з цим виникає універсальна часова опозиція «раніше» – «тепер», у якій, скажімо, Київська Русь в аспекті розвитку культури сприймається як «золотий вік», стародавні великі часи.

Відповідно до авторської концепції, наявність або відсутність пасіонарності визначає і швидкість руху часу. Якщо на «пасіонарних» територіях час насичений подіями, то там, де цієї енергії немає, він ніби зупиняється. Отже, теперішній час роману, що визначається зміною історичних подій, або має лінійний, динамічний, творчий характер, спрямований у далеку перспективу, або є зупиненим, статичним, спрямованим до минулого.

Лінійна модель часу доповнена календарною, циклічною моделлю, що постає при зображенні села як сталого землеробського соціуму і підпорядкована єдиному природному біокозмичному ритму зів'язання-відродження. Тут час іноді позначений вказуванням на сезонні землеробські роботи. Однак, оскільки головний герой – князь, якого ці роботи торкаються непрямо, то найчастіше рух часу передається через чергування самих сезонів, що іноді відкрито номіновані (весна, зима, літо, осінь), іноді визначаються за характером пейзажу. Цьому ж природному ритму підпорядковане й життя окремої людини (народження, ріст, старість, смерть, відродження у нащадках), і життя окремих народів (етапи етногенезу). Тим самим циклічний час у поезії романів пов'язаний з ідеєю тотожності природного й людського світів.

Архаїчне сприйняття часу, його аграрна модель, доповнюється, у свою чергу, елементами християнської концепції часу: відлік річного кола здійснюється не тільки строками сільськогосподарських робіт, але й православними календарними святами (Великдень, Трійця, Різдво, Пилипів піст та ін.), до яких прив'язують події державного та приватного життя.

Отже, художній час у романі вибірково відносно подій сюжету, постійно змінює темп руху: то пришвидшується, то сповільнюється, що пов'язано з морально-філософським характером оповіді.

Авторська ідея взаємозв'язку минулого та теперішнього, теперішнього та майбутнього обумовила й таку характерну особливість композиції роману як авторський коментар, що розкриває майбутній хід історичних подій, показує наслідки того, що здійснилося на разі. Неодноразово Д. Балашов «заглядає» вперед, уводячи читача від відтворюваного часу у майбутнє.

Моделювання художнього простору у «Симеоні Гордому» також підпорядковано завданню відобразити опозицію наявності/відсутності пасіонарної енергії. Протягом романної дії письменник, використовуючи хронотоп для реалізації своїх ідей, стискає та розширює просторові рамки, вибудовуючи ціннісні опозиції «своє – чуже», «відкрите – замкнене», і як результат постає художній простір роману – не статичний і не замкнений, пов'язаний з ідеєю шляху, руху, розвитку, що у свою чергу пов'язано з рухом часу від минулого до теперішнього й від теперішнього до майбутнього.

Таким чином, час та простір знаходяться у відносинах єдності, сповненої філософського змісту. В романі Д. Балашова ідея шляху, руху, що об'єднує час та простір, переростає в ідею колооберту життя, загального взаємозв'язку та взаємозалежності елементів буття. Ідея загального взаємозв'язку синтезує у єдине ціле різні сюжетні лінії роману, які перетинаються між собою, їхні хронотопи частково накладаються один на одний, взаємодіють, і художник збирає у цілісну картину життя, здавалося б, роздрібнені події завдяки виявленню причинно-наслідкових відносин між ними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гей Н. К. Искусство слова: О художественности литературы / Н. К. Гей. – М. : Наука, 1967. – 364 с.
2. Боева Е. В. Хронотоп як визначальний фактор онімного простору художнього твору / Е. В. Боева // Наукові записки. Серія: Філологія. Збірник наукових праць. Вип. 10. У 2-х т. / Наук. ред. Іваницька Н.Л. – Вінниця, 2008. – Т. 2. – С. 182–186.
3. Гумилев Л. Н. Этногенез и биосфера земли / Л. Н. Гумилев. – М. : ДИ-ДИК, 1997. – 640 с.
4. Балашов Д. М. Собрание сочинений: В 6-ти т. / Д. М. Балашов. – М. : Художественная литература, 1991. –Т. 1: Младший сын. – 622 с.

Пустовіт Тетяна Миколаївна – канд. філол. наук, доцент кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, e-mail: tetyanatuleneva@gmail.com

Pustovit Tetyana N. – Candidate of Philology, Associate Professor, Department of Linguistics, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СТУДЕНТІВ ВНЗ

¹ Вінницький національний технічний університет

Анотація

Визначено критерії оцінювання комунікативної компетенції і подано їхню характеристику за окремими показниками. Виділено рівні міжкультурної комунікативної компетентності студентів.

Ключові слова: оцінювання, критерії, показники, комунікативна компетентність.

Abstract

The criteria for evaluation of communicative competence are determined and their characteristics according to the individual factors are presented. Levels of multicultural communicative competence of students are sorted out.

Keywords: evaluation, criteria, factors, communicative competence.

Проблема оцінювання сформованості міжкультурної комунікативної компетентності студентів актуальна як для теорії, так і для педагогічної практики. У результаті теоретичного пошуку встановлено, що діагностику сформованості рівнів міжкультурної комунікативної компетенції студентів варто проводити за допомогою критеріїв.

Насамперед потрібно визначити зміст понять «критерії» та «показники». Згідно з визначеннями в енциклопедичних словниках «критерій» (від. гр. κριτήριον) – це ознака, за якою можна судити про щось, мірило для визначення, оцінки предмета чи явища [1, с. 731]; підстава для оцінки або класифікації чогось [2, с. 211]. У педагогічній теорії під поняттям «критерій» розуміють об'єктивну ознаку, за допомогою якої здійснюють порівняльну оцінку досліджуваного явища, ступінь розвитку його в різних обстежених осіб або сукупність таких якостей явища, що відображають його суттєві характеристики і саме тому підлягають оцінці [3, с. 35]. Окремі автори розширюють поняття «критерію» як «кількісної величини, що визначає якісні характеристики процесу або явища». Л. Путляєва, вивчаючи сучасні проблеми професійного навчання, конкретизує значення критерію як «міри оцінювання досліджуваного явища та тих змін, які відбулися в розвитку окремих складових чи особистості в цілому в результаті експериментального навчання та виокремлених педагогічних умов, за яких визначена гіпотеза відповідає чи не відповідає результатам експерименту» [4, с. 37]. Таким чином, у дослідженні розглядаємо *критерії* як матеріалізовану сукупність ознак, що дають підстави зробити висновок про ступінь відповідності професійно-особистісних якостей випускників вимогам професійної діяльності та спрогнозувати рівень їхньої конкурентоспроможності на ринку праці [5, с. 19]. Такий підхід до поняття сутності критерію і його характеристики має місце в працях А. Кузьмінського, Г. Андреева, О. Леонтьєва, Б. Ломова, Д. Ельконіна. Передумови успішної комунікативної взаємодії викладача і студента, визначення концептуальної основи підготовки спеціаліста розглянуто в працях [6; 7; 8].

У результаті досліджень були виділені відповідні критерії сформованості комунікативної культури студентів: стимулюючий, ціннісний, когнітивний, рефлексивний, практичний, результативний.

Стимулюючий критерій описує рівень спрямованості майбутнього фахівця на побудову комунікативно сприятливого робочого середовища, орієнтованість на врахування в майбутній діяльності соціокультурної та комунікативної площин, сукупність мотивів та потреб, які стимулюють студентів до формування та самовиховання високого рівня міжкультурної комунікативної компетенції. Параметричними показниками цього критерію виступають: рівень домагань студентів, просоціальні мотиви, спрямованість на досягнення успіхів у професійній діяльності та міжособистісному спілкуванні.

Ціннісний критерій охоплює цінності, особисті якості та здібності студентів, які сприяють успішній комунікації як у міжособистісній, так і професійних сферах. Показниками цього критерію вважаємо цінності майбутнього спеціаліста: загальнолюдські – гуманізм, демократичність, законність та ін.; індивідуальні – рівень емпатійності, рівень комунікабельності.

Когнітивний критерій визначає рівень знань студентів про сутність, функції, передумови успішної комунікативної взаємодії, розуміння значущості високого рівня міжкультурної комунікативної компетенції для успішної майбутньої професійної діяльності; вміння визначити комунікативний культурний компонент у процесі професійної підготовки. Показниками сформованості когнітивного критерію є рівень знань студентів про сутність та закономірності міжкультурної комунікації, основні принципи міжособистісного та ділового спілкування, функції комунікативної взаємодії в професійній діяльності. Когнітивний критерій спрямований активізувати пізнавальну діяльність студентів щодо оволодіння навичками спілкування, розуміння мети й завдань комунікації, дозволяє прогнозувати та планувати комунікативну діяльність.

Рефлексивний критерій установлює рівень усвідомлення студентами особливостей сформованості їхньої міжкультурної комунікативної компетентності, рефлексію рівня її сформованості, ступінь усвідомленості її практичної значущості для майбутньої діяльності.

Практичний критерій характеризує вміння та навички, що дозволяють студенту налагоджувати ефективну професійну та міжособистісну комунікативну взаємодію. Зазначений критерій характеризується сукупністю таких показників: активність, рівень професійних умінь і навичок, рівень комунікативних умінь, міжособистісний статус, рівень мовної компетентності.

Результативний критерій визначає рівень самоконтролю та самоаналізу своєї навчальної та професійної діяльності в площині міжкультурної комунікації студентів, здатність до самовиховання. Цей критерій реалізується через низку показників: рівень кваліфікації, рівень успішності в навчанні, сформованість навичок самостійної роботи, прагнення до самопізнання та самовдосконалення. Він визначається такими показниками: свідомістю навчання, свідомістю вибору професії, критичним ставленням до своїх можливостей.

Система представлених критеріїв та показників дозволяє виділити рівні міжкультурної комунікативної компетентності студентів залежно від ступеню та якості їхнього вияву в досліджуваних. Ми розрізняємо їх на трьох рівнях: номінальному, пізнавальному та творчому.

Отже, дослідження системи фахової підготовки студентів вищих навчальних закладів указують на необхідність визначення чітких критеріїв та рівнів із проблеми сформованості їхньої міжкультурної комунікативної компетентності. Загальні підходи до розв'язання визначеної проблеми, з огляду на результати психолого-педагогічних досліджень, спрямовані на аналіз таких критеріїв: стимулюючого, ціннісного, когнітивного, рефлексивного, практичного, результативного. Реалізація окремих показників означених критеріїв під час навчання студентів у вищих навчальних закладах освіти відбувається по-різному, що дозволяє виділити рівні сформованості міжкультурної комунікативної компетентності студентів (номінальний, пізнавальний та творчий).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вейсман А. Д. Греческо-русский словарь / А. Д. Вейсман. – 5-е изд. – СПб. : Издание автора, 1991. – 1370 с.
2. Новий тлумачний словник української мови / укл. В. Яременко, О. Сліпущко. – К. : Аконт, 1998. – 351 с.
3. Курило В. С. Моделирование системы критериев оценки развития освіти в регионе / В. С. Курило // Педагогіка і психологія. – 1999. – №2. – С.35–39.
4. Путляева Л. В. Современные психолого-педагогические проблемы профессионального обучения / Л. В. Путляева. – М., 1990. – 170 с.
5. Вікторова Л. В. Критеріально-рівневий підхід до формування професійно-термінологічної компетентності у фаховій підготовці аграрників / Л. В. Вікторова // Вісник післядипломної освіти : зб. наук праць. – К. : ЛОГОС, 2007. – Вип. 5. – С. 16–27.
6. Азарова Л. Є. Про комунікативну діяльність викладача під час вивчення української мови у вищому навчальному закладі. / Л. Є. Азарова, Л. В. Горчинська // Тези Міжнародної конференції «Функціональний аспект семантики мовних одиниць». – Харків, 1997. С. 19 – 21.
7. Азарова Л. Є. Сучасні технології навчального процесу – концептуальна основа підготовки спеціаліста. / Л. Є. Азарова // Наук. збірник «Шляхи підвищення ефективності підготовки педпрацівників». – Бар, 1998. С. 15 – 19.
8. Азарова Л. Є. Гуманістична спрямованість змісту мовної підготовки в технічному вузі. / Л. Є. Азарова // Матеріали VI Всеукраїнської науково-практ. конф. «Гуманітарна освіта у профільних вищих навч. закладах: Проблеми і перспективи». – К, 2005. – С. 25 – 28.

Азарова Лариса Євстахіївна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри мовознавства. Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: kmz2427@ukr.net.

Горчинська Людмила Володимирівна – старший викладач кафедри мовознавства, ВНТУ, Вінниця.

Azarova Larysa E. - Doctor of Philology, Professor, Head of Department of Linguistics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: kmz2427@ukr.net.

Gorchynska Ludmyla V. - Senior Lecturer of Department of Linguistics, VNTU, Vinnytsia.

ПРІЗВИЩЕВІ ПАРАДИГМИ ПІВНІЧНОЇ ДОНЕЧЧИНИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано семантичну та функціональну динаміку; структуру парадигм відапелятивних та відіменних прізвищ північної Донеччини, встановлено їхню семантичну та словотвірну специфіку.

Ключові слова: прізвище, динаміка, семантика, словотвір, специфіка.

Abstract

The analysis of main principles of formation of surnames in Donetsk region, in particular the dynamics of anthropoformants, was done. The dynamics of lexico-semantic and compound type of surnames in this district was described.

Keywords: surname, dynamics, semantics, formation, specifics.

Усі аспекти соціального розвитку суспільства, його багатогранна динаміка знаходять своє втілення в мові й насамперед у лексиці як одній з підсистем мови, що найбільш динамічно розвивається. Прізвищева антропонімія є невичерпним джерелом для вивчення мови та культури народу, що її створив. Сучасним дослідникам властиво уявляти процес створення власного імені як особливий різновид кодування історико-культурної інформації. За такого підходу антропонімія може розглядатись як своєрідний культурний текст.

Метою роботи є дослідження сполучуваності твірних основ як бази прізвищевих парадигм, динаміки валентності прізвищевих основ у парадигмі, структури парадигм відіменних та відапелятивних прізвищ Донеччини в синхронії та діахронії, відойконімної парадигми та позапарадигмальних відапелятивних прізвищ.

Твірні основи різняться між собою здатністю сполучатися з твірними формантами. Деякі основи сполучаються з одним чи двома-трьома формантами, полівалентні ж основи у прізвищах сполучаються з багатьма формантами [1]. Наприклад, семантичний мотиватор ім'я Григорій послугував для утворення понад 60 варіантів прізвищ: *Григор, Григоренко, Григорович, Гринь, Гриневич, Гриненко, Гринів, Гринюк, Гринко, Гринченко, Гринчук, Гринько, Гриндій, Гриндей, Грендей, Гриник, Гринина; Гріців, Грицев, Гриців, Грицюк, Грицюхно, Грицюта, Грицютенко, Грицюта, Грицютенко, Грицик, Грицько, Грицко, Грицина, Гриценя Гриценок, Грицунь, Грицай* тощо.

У прізвищах північної Донеччини слово “бог” зафіксовано в 10-ти прізвищах, “борода” – у 6-ти, “в'юн” – у 5-ти, “високий” – у 7-ми, “вишня” – у 5-ти, “вода” – у 13-ти, “волос” – у 7-ми, “голова” – у 13-ти, “губа” – у 9-ти, “дід” – в 11-ти, “добрий” – у 24-ох тощо. У процесі розвитку прізвищевої системи валентність таких основ могла змінюватися.

За кількістю компонентів у парадигмах відапелятивні прізвища умовно поділяють на міні-парадигми, міді-парадигми, максі-парадигми.

Зафіксовано відапелятивних основ XIX ст. – 481/88 %, відіменних – 66/12 %. Основи відіменних прізвищ найчастіше поєднувалися з українськомовним формантом *-енк-о* (*Євдокименко* (формант *-енк-о*) тощо): у метричній книзі досліджуваного регіону за 1899 р. відіменні прізвища (у складі парадигм і поза ними) становлять 63% (42 прізвища з 66-ти). З ним конкурував формант *-ов/-ев* (*Костев* (формант *-ев*), *Костюков* (формант *-ов*) тощо), який посідав друге місце після суфікса *-енк-о* і вживався рідше – 17 прізвищ, що становлять 25,5%. З іншими формантами основи відіменних прізвищ сполучалися в поодиноких випадках: з формантом *-ик* два прізвища (*Гаврик* (Гавр(ило) + формант *-ик*, *Марчик* (Мар *к/ч* + формант *-ик*), з формантами *-евич, -ін, -ськ-ий* – по одному прізвищу (*Павловський* (Павл+ов + формант *-ськ-ий*), *Євдокимович* (формант *-ович*) тощо).

У відапелятивних прізвищах поширені суфікси: *-енк-о, -ов/-ев, -ик, -евич, -ін, -ськ-ий, -ко, -уш, -ач, -ець* (пор. нові *-к-о, -уш, -ач, -ець*). Проте сполучуваність прізвищевих основ з ними аналогічна до сполучуваності в розряді відіменних прізвищ. Найчастіше відапелятивні основи поєднуються з формантами *-енк-о* та *-ов/-ев*. З усіма іншими – у поодиноких випадках.

Переважна більшість відапелятивних прізвищ не входять у парадигму, оскільки є результатом однослівної валентності: бик > *Биков*, верба > *Вербовий*, вовк > *Вовченко*, вода > *Водний* тощо. Лише 90 прізвищ входять до складу 35 парадигм: бабак > *Бабак* (семантичний спосіб) > *Бабаков* (формант -ов); білий > *Білик* (формант -ик) > *Біличенко* (формант **к/ч** -енко) тощо. Атомарні відіменні прізвища (36 назв) в 1899 р. не формували прізвищевих парадигм. Основою цих прізвищ були власні імена (*Тарасенко* < Тарас, *Остапенко* < Остап і под.). Але траплялися прізвища, в основах яких були усічені імена з пестливим відтінком у значенні: *Кириченко* (Кирик), *Пашин* (Паша) тощо.

На початок ХХІ ст. зросла кількість компонентів прізвищевих парадигм (від 2-3-ох у кінці ХІХ ст. до 56-ти на початку ХХІ ст.). Майже втричі зросла кількість прізвищевих формантів словотвірної відапелятивної системи (від 11-ти в 1899 р. до 30-ти у 2001 р.). До першої двадцятки найпоширеніших прізвищ ХХІ ст. увійшли ті, що у структурі основ мають апелятиви чи власні імена: 1) чорний - 56 прізвищ, 2) Федір - 49, 3) кривий - 47, 4) Іван - 39, Петро - 38, 6) сухий - 38, 7) самий - 37, 8) дуб - 31, 9) коза - 31, 10) Василь - 29, 11) красний - 29, 12) синій - 28, 13) новий - 25, 14) добрий - 24, 15) дуда - 22, 16) Юрій - 21, 17) Семен - 21, 18) Зуб - 21, 19) білий - 20, 20) Кость - 20.

Кількість прізвищевих парадигм у джерелах за 2001 р. - понад сто. Відіменні, відойконімні, відгідронімні парадигми розрізняють за кількістю компонентів: 1) перша десятка відапелятивних моделей охоплює 501 прізвище, відіменних моделей - 431 прізвище; 2) друга десятка відапелятивних моделей охоплює 478 прізвищ, відіменних - лише 280. До структури основного складу найуживаніших прізвищ увійшли апелятиви на позначення кольору, частин тіла людини, природи, домашніх тварин, розміру, ознаки.

Нині у північній Донеччині функціонує близько 1000 прізвищ з особовим іменем в основі, наприклад, *Димченко* - від прізвища “димченко” (син Димка) < власне ім'я Димко; *Захар'єв* - “захар'єв сын” < власне ім'я Захар тощо. На початок ХХІ ст. у першій десятці, причому з максимальною кількістю компонентів у парадигмі, функціонували імена: *Іван* - 39 прізвищ, *Петро* - 38 прізвищ, *Кость* - 20 прізвищ, *Павло* - 19 прізвищ. Вони становлять ядро, генетичну основу української антропонімії, пройшли шлях кількох ідеологій від ХІХ до ХХІ ст., вистояли і зберегли за собою у ХХІ ст. провідну роль в антропогенній картині українського світу.

Онімна лексика безпосередньо, а частіше опосередковано була залучена до творення вторинних назв, якими є прізвища [3]. Наприклад, у джерелах 1899 р. прізвища з топонімом в основі не зафіксовані. Проте досить часто вони трапляються у джерелах 2001 р., там їх понад 80-ти. Це відонімні прізвища, які ми розподіляємо на відіменні, відойконімні, відгідронімні: *Білогоров* - словосполучення з компонентом “білий”: ойконім Біла гора - прізвище за відношенням до села, утворене за аналогією до присвійних прикметників на -ов; катойконім полтавець - прізвище *Полтавець* тощо.

Висновки

Дослідження динаміки семантичних груп прізвищ північної Донеччини дозволило виявити тенденцію до їхнього розширення: з'явилися нові прізвища, які сформували 30 семантичних груп.

Наприкінці ХІХ ст. в антропонімії північної Донеччини було виявлено явище прізвищевої парадигми. Парадигмальна антропонімія кількісно поступається позапарадигмальній. Здебільшого парадигмальне гніздо відапелятивних прізвищ складається з двох, зрідка трьох компонентів, тобто є малокомпонентним, нерозгалуженим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Чучка П.П. Історія власних назв. Розвиток імен і прізвищ / П.П. Чучка // Історія української мови: лексика і фразеологія. – К.: Наукова думка, 1983. – С. 592-620.
2. Сухомлин І.Д. Основи полтавської ономастики (По матеріалах Полтавських актових книг ХVІІ ст.): Автореф. ... канд. філол. наук / І.Д. Сухомлин. – Харків: Харьк. гос. ун-т, 1964. – 20 с.
3. Неділько О.Д. Про утворення українських прізвищ / О.Д. Неділько // УМЛШ. – №9. – 1967. – С. 19-26.

Булава Наталія Юріївна – кандидат філологічних наук, доцент, викладач кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: post4nb@gmail.com

Bulava Natalya Yu. – candidate of philological Sciences, associate Professor of philological Sciences, teacher of Department of linguistics, Vinnytsia national technical University, Vinnytsia, e-mail: post4nb@gmail.com

НАРОДНОПОЕТИЧНІ ВІДОБРАЖЕННЯ ПОЕМИ «БАЙКИ СВІТОВІЇ В ЛЮДСЬКИХ СПІВАХ» С. РУДАНСЬКОГО

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено поему «Байки світові в людських співах» Степана Руданського, історичну автентичність та поетику фольклорних відображень. З'ясовано вплив на поему фольклору на рівні змісту та форми.

Ключові слова: поема, дума, сюжет, фольклор, мотив.

Abstract

"Bayky svitoviyi v liudskyh spivah" by Stepan Rudansky, the historical authenticity of poems and the poetics of folklore images have been researched. The influence of folklore on the poem at the level of content and form has been clarified.

Keywords: poem, duma, plot, folklore, motive.

Літературна праця Степана Руданського позначена «...щирим співчуттям трудовому людові, відразою до фальшу й несправедливості, гуманними настроями» [1, 7]. Про цю емпатію до бідного люду, що «весь обшарпаний, обдертий, / Аж світиться тіло», і «ніяка сила / Тої нужди не улічить, / А хіба – могила!» [2, 178], концентровано свідчить «Преслівля» до «Лірникових співів» (1856). Звучать у ньому й патріотичні переконання автора, котрий призначив твір для збереження молоддю на чужині народної творчості й рідної мови.

Космогонічна поема, відома й під назвою «Байки світові в людських співах», кореспондує з «Байками світовими в людських оповідках». Співвідноситься вона і з лірикою С. Руданського: автор шукав свого «голосу» і для ліричних творів, і для «Лірникових співів», які мали виконуватися «співомовою» під інструментальний супровід. Водночас поема, прикметна подекуди високою художністю, стала «...оригінальною спробою на основі уснонародних апокрифічних оповідань про створення світу, про перших людей на землі, про бога та його пророків написати епічну поему, щось схоже на «народну Біблію», яка б протистояла Біблії канонічній» [3, 18]. Це міркування слушне за винятком останньої частини: бачимо у поета не протистояння, а гармонійне доповнення апокрифічних мотивів і біблійних образів.

Окрім того, поема ґрунтується не тільки на стародавніх апокрифах, а й на колядках, інших народних піснях, українських легендах. Згадане «Преслівля» – перший у літературі образ Кам'янець-Подільського, опис життя міста, мешканців, міських храмів і дзвіниць. До речі, камінь біля однієї з них дає імпульс для ліро-філософського відступу (у фольклорному стилі переказів) про походження «кістки земляної», засоційованої з життям людини. Багатий зоровий і слуховий лад заспіву відтворив і сюжети «пилипонських» ікон, звучання дзвонів, співів церковної служби, та репертуар старого, «як голуб сивого», невидючого лірника. З каменя він виспіває людові «думи» «Початок світу», «Велетні», «Цар Давид». «Премудрий Соломон» і «Бог на землі».

Перша «дума» становить деталізоване опрацювання віршем оповідки хомутинецького бурлака Вакули «Земля» з «Байок світових в людських оповідках», щоправда, з авторськими доповненням та завершенням. В опрацюванні С. Руданського твір залишився апокрифічною легендою космогонічного характеру. Дуалістична, невідповідна Біблії, розповідь про походження землі, створеної Богом у чудесний спосіб за допомогою архангела Сатанаїла та з подоланням його хитрощів, набула у поета докладності у відтворенні того, що було до сотворення світу (І, початок II. Цей опис у народному зразку цілком відсутній). Розвиваючи дію, С. Руданський ретельно дотримувався джерела – пор. слова, які мав сказати Сатанаїл, беручи з безодні моря жменю піску: у поемі «...беру тебе, земле, / На славу Господню» [2, 180] – в «байці» «Беру тебе, земле, на ім'я Господнє» [2, 505].

По-своєму, з вищою майстерністю, ніж у «Байках...», виписано у «Лірникових співах» сюжети «Коняка» і «Смерть», зокрема мотив обруча, з паростків якого утворилися дерева, у т. ч. «треблаженне». Автор цікаво сконтамінував міфологічне світове древо з трьома вершечками та біблійне древо життя. Окремий сюжет про нього, «Хрест», С. Руданський пропустив, додавши

натомість скріплюючи частину – тему грішних велетнів («дума друга» «Велетні» присвячена тим, що ходили по деревах, мов по траві). Ця тема стала у нього антиципацією іншої – потопу.

Значно докладніша у С. Руданського в порівнянні з «байкою» «Потоп» і більш художня її творча «інсценізація» (ще один особливий підхід автора до освоєння Біблії) у частинах II-X дає підстави вважати сюжет значною мірою оригінальним, самостійним опрацюванням першоджерела. З півсторінки тексту народних «Байок» автор створив майже чотири сторінки свого. Третю й четверту «думу» присвячено популярним у народній творчості царям Давидові й Соломону, – героям апокрифічних старозаповітних легенд та біблійним, як і Ной, патріархам. В основу «Царя Давида» С. Руданський поклав народну «байку». Збагатив її описом палацу відповідно до народної фантазії (над «шклянкою» стелею «ходила рибка золотая»), діалогічною мовою та критичним висвітленням несправедливих вчинків царя, не згаданих в апокрифі. Поетові належать історії трьох синів царя Йосипа і Самсона, що ввійшли до інших легенд українського народу, в т. ч. подільських (див. II, 7 «Байок»). С. Руданський увів у легенду про Самсона фольклорний сюжет зі зб. М. Драгоманова «Жалубчук» – про зустріч героя з левом на київських горах, відображену фонтаном на Подолі. Третій син, Соломон, у «Лірникових співах» та фольклорній «байці» розкрився як людинознавець, радник громади, а ще – цілком самостійно – як учений, що міряв небо і землю. Незайві авторські додатки С. Руданського (XVI – XX), витримані у тій же народній логіці, поглибили індивідуалізацію образу Соломона.

Заклучна «дума» про перебування Бога на землі належить до новозаповітних христологічних легенд, що відтворюють народження, хрещення Бога-Сина, його земні дороги й зустрічі з людьми, діяння, розп'яття, провіщеного ще Ісусом-дитям, та воскресіння. Тут представлено сюжети апокрифічного бестіарію – про вола та коня (пор. III «Співів» та II, 9 «Байок»), крота (XXVIII – II, 16), камбалу (XXXIII – II, 19), а ще про грішне «жив-жив» горобців, згадане як вірування дітей у романі «Хіба ревуть воли...». С. Руданський поетично препарував історії походження кані, бусла, ведмеда тощо, замінивши мушлі на черепах (XXII та II, 18) та долучивши до Христа супутників «Петра-Павла».

У побутово-звичаєве життя сільської України пластично вписано малюнки події, вказаної Віфлеємською зорею, чудес Господніх (пор. XXV – II, 13, «Багатий вечір»), походження крашанок (XXXI – II, 21), містерію «Гологофи» й вознесіння. Завершується все релігійним напучуванням, що заперечує вимушену добою версію П. Колесника про протистояння «Співів» С. Руданського Біблії.

Отже, історичною поемою «Байки світові в людських співах» С. Руданський урізноманітнив традицію спілкування нового письменства з уснопоетичною творчістю народу, вдосконалив поетику народнопоетичних відображень і збагатив арсенал зображувально-виражальних засобів «відфольклорного» письма. Поет-епік вказав перспективні шляхи мистецького опрацювання історичних, казкових, апокрифічних і інших джерел, нерідко між собою концептуально поєднаних, розкрив особливості світоспоглядання українців, урешті дав жанровий канон тогочасної поеми-казки й апокрифічної космогонічної поеми. Тобто фольклор у достатньо широкому спектрі жанрів – організуючий і помітний складник авторського образного мислення, глибокого світосприймання поета, його ліро-епічного моделювання дійсності та щирої народності творчості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дзюба І. «Зоре моє поле, посієм яреє зерно...» / І. Дзюба // Повій, вітре, на Україну : переклади мовами народів світу / С. Руданський ; упоряд. Б. Хоменко, К. Хоменко ; передм. І. Дзюби. – К. : Гол. спец. ред. літ. мовами нац. меншин України, 2003. – С. 5-10.
2. Руданський С. Усі твори в одному томі / передм. Г. Латника. – К. : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. – 520 с.
3. Колесник П. Степан Руданський / П. Колесник // Співомовки : переклади та переспіви / С. Руданський ; передм. П. Колесника. – К. : Наук. думка, 1985. – С. 5-24.

Дубова Ірина Олександрівна – кандидат філологічних наук, лаборант кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: dubovairina53@gmail.com.

Dubova Irina A. - Cand. Sc. (Eng), assistant of Department of Linguistics. Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: dubovairina53@gmail.com.

ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті висвітлено основні особливості вивчення іноземними студентами української мови як другої іноземної після англійської у ВНЗ України. Надано дефініцію поняття “друга іноземна мова”. Описано загальні принципи, на які потрібно спиратися під час навчання української мови як другої іноземної. Наведено об’єктивні причини труднощів, які можуть виникати протягом вивчення другої іноземної мови.

Ключові слова: українська мова як друга іноземна, іноземні студенти, загальні принципи навчання другої іноземної мови.

Abstract. The main features of study of Ukrainian as the second foreign language after English by foreign students in the Ukrainian universities are represented. The content of the concept of a second foreign language is defined. The general principles, which should be based on the teaching of the Ukrainian language as the second foreign language, are described. The objective reasons for the difficulties that may arise during the study of the second foreign language are given.

Keywords: Ukrainian as the second foreign language, foreign students, general principles of teaching the second foreign language.

Оволодіння іноземною мовою надає додаткові можливості для самореалізації особистості в сучасних умовах. Особливо актуальним у наш час є вивчення декількох іноземних мов. Іноземні студенти, які навчаються у ВНЗ України, вивчають українську мову здебільшого як другу іноземну (після англійської чи російської мов). На сьогодні число студентів-іноземців, які навчаються в українських вишах, становить 63906 тисяч. Майже половина з них є громадянами пострадянських країн. Багато студентів-іноземців – із країн Азії, Африки та Латинської Америки, менше – із європейських держав. Зазвичай, першою іноземною мовою у студентів є англійська. Основне призначення іноземної мови – сприяти оволодінню іноземними студентами вміннями й навичками спілкуватися в усній і писемній формах відповідно до мотивів, цілей і соціальних норм мовленнєвої поведінки в типових сферах і ситуаціях.

Дослідження у сфері викладання української мови як іноземної знайшли своє відображення в наукових розвідках Л. Бей, Т. Єфімов, Т. Лагути, Б. Сокіл, О. Тростинської, Г. Тохтар. Л. Бей та О. Тростинська у дослідженні «Проблеми викладання української мови різним категоріям іноземних студентів» зазначають, що під час вивчення української мови як іноземної варто враховувати не лише психолого-педагогічні та соціально-педагогічні підходи, але й спеціалізацію та етапи навчання, комунікативні потреби, існуючі бази знань [1: 43]. Методичні аспекти, особливості викладання української мови як іноземної, вплив мовної ситуації в Україні на процес навчання студентів-іноземців розглянуто в працях Азарової Л. Є. [2, 3].

На основі власного досвіду ми дійшли висновку, що при навчанні української мови як другої іноземної необхідно спиратися на загальні принципи, що притаманні будь-якій іноземній мові. Незважаючи на те, що в цих принципів багато спільного, вони мають все ж деяку модифікацію стосовно ІМ2, враховуючи специфічність умов навчання, наприклад, наявність трьох мов, які контактують у процесі навчання (рідна мова, ІМ1 і ІМ2), досвіду у вивченні нерідної мови тощо. Найбільш істотними принципами є такі:

1. Як і під час навчання будь-якої іноземної мови, комунікативні цілі зумовлюють загальний методичний підхід до навчання. Але, оскільки студенти вже володіють досвідом вивчення ІМ1, оволодіння ІМ2 здійснюється ними більш свідомо, вони можуть порівнювати як певні мовні явища ІМ1 і ІМ2, так і організацію процесу навчання. Загальний методичний принцип у навчанні ІМ2 можна визначити, як комунікативно-когнітивний, де когнітивний аспект підпорядкований

комунікативному, і він проявляється там, де треба знайти якісь аналогії, що полегшують засвоєння, або, навпаки, виявити відмінності, щоб уникнути інтерференції [4: 129].

2. Весь навчальний процес повинен бути орієнтований на особистість іноземного студента, його розвиток, самостійність, на врахування його можливостей, потреб, інтересів. При навчанні ІМ2 для цього є ще більше передумов, ніж під час навчання ІМ1, завдяки наявності досвіду вивчення іноземної мови, більш пізньому початку навчання і, тим самим, більш усвідомленому підходу до вивчення мови. Таким чином, можна враховувати індивідуальні особливості студента і диференціювати навчання, враховуючи рівень навченості ІМ1. Робота з оволодіння конкретними мовними засобами повинна переходити в мовні дії, спрямовані на розв'язання певних комунікативних завдань і забезпечувати мовленнєву взаємодію (інтерактивність) студентів. Одним із засобів посилення мовної взаємодії і створення для цього реальних чи уявних умов є використання проектною методики та рольових ігор. Навчання носить діяльнісний характер [5: 354].

3. Всі чотири основних види мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання, письмо – повинні розвиватися у взаємозв'язку один з одним. Специфічним для навчання ІМ2 є те, що навчання читанню здійснюється на автентичних текстах і в цьому виникають певні складнощі, адже іноземні студенти переважно володіють латинським шрифтом, а не кирилицею, саме тому значна кількість студентів повільніше опановують правила читання. Хоча перевагою є той факт, що вони вже володіють прийомами роботи з іншомовним текстом, ширше спираються на мовну здогадку.

4. Порівняльний (контрастивний) підхід під час навчання ІМ2 також дуже важливий. В іноземних студентів є можливість виявляти різницю між мовами й шукати подібність у них. Протягом вивчення ІМ2 велику допомогу надає опора на рідну мову й ІМ1 (на англійську мову) [6:59]. Але іспанська, португальська, французька, арабська, китайська, англійська та українська мови належать до різних груп, і, відповідно, граматична будова в них несхожа. Саме тому дуже часто іноземним студентам важко зрозуміти та опанувати деякі граматичні явища, властиві українській мові, як наприклад: форми доконаного та недоконаного видів дієслів, способи творення та вживання дієприкметників, дієприслівників та дієслів руху, зміни іменників у формі родового відмінка тощо.

5. Наш досвід показав, що дуже важливими є принципи економії та інтенсифікації навчання ІМ2. Процес оволодіння ІМ2 може бути значно інтенсифікований, якщо студенти мають високий рівень володіння англійською мовою.

Отже, поліглоти відзначають, що найважче вивчати першу іноземну мову, а всі інші – не так складно. У багатьох мовах є схожі слова, часто трапляються однакові граматичні конструкції. Крім того, у кожній мові є матеріал, який легше засвоюється. В одних мовах простіша граматики, в інших – правила читання та вимова. Завдання викладача – викликати й зберегти інтерес до вивчення другої мови (у нашому випадку – саме української), переконати своїх студентів у тому, що знати кілька іноземних мов – це важливо, корисно та сучасно. Слід зазначити, що для реального підвищення рівня мовної підготовки студентів-іноземців, викладачі використовують палітру видів, засобів та методів навчання: від занять за програмами, що мають обов'язковий статус, до різноманітних позааудиторних заходів, які враховують наявні знання та індивідуальні здібності, а також впроваджують у навчальний процес сучасні мультимедійні матеріали та інформаційні технології.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бей Л. Б. Проблеми викладання української мови різним категоріям іноземних студентів / Л. Б. Бей, О. М. Тростинська // Вісник Харківського Національного університету ім. В. Н. Каразіна. – № 12. – С. 42-49.
2. Азарова Л. Е. Влияние языковой ситуации в Украине на процесс обучения русскому языку как иностранному студентов-нефилологов. / Л. Е. Азарова, Т. Ю. Иванец // Русский язык и литература. Проблемы изучения и преподавания в Украине. – Сб. науч. работ. – Киев, 2005. С. 98 – 102.
3. Азарова Л. Е. Особенности преподавания русского и украинского языков как иностранных для студентов нефилологических вузов. / Л. Е. Азарова // Сб. науч. трудов КНУ им. Т. Шевченка, 2012. С. 15 – 18.
4. Палій О. А. Про підвищення ефективності навчання другої іноземної мови в ЗНЗ / О. А. Палій // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Психолого-педагогічні науки. – 2014. – № 1. – С. 120– 124.
5. Кушніров М. О. Сучасні підходи до навчання іноземної мови: орієнтація на цінності особистісного розвитку й гуманізму / М. О. Кушніров // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2014. – № 8. – С. 348–356.
6. Лобачук І. М. Теоретико-методичні аспекти викладання другої іноземної мови / І. М. Лобачук // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія. – 2013. – Вип. 40. – С. 56-60.

Зозуля Ірина Євгенівна — канд. пед. наук, старший викладач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, irazozulya15011985@gmail.com

Zozulia Iryna Yevgeniyivna – Candidate of Pedagogy, Senior lecturer of the Linguistics' Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, irazozulya15011985@gmail.com

МОВНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ НА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено вплив соціально-політичних умов на розвиток української літературної мови в кінці XIX – на початку XX ст.

Ключові слова: літературна мова, західноукраїнський та східноукраїнський варіанти літературної мови.

Abstract

The influence of socio-political conditions on the development of the Ukrainian literary language in the late XIX and early XX centuries is investigated in the research.

Keywords: literary language, western Ukrainian and eastern Ukrainian variants of literary language.

Українська літературна мова в кінці XIX – на початку XX ст. перебувала в досить складних соціально-політичних умовах. Адміністративна розчленованість української етномовної території, відсутність єдиного політичного, адміністративного й культурного центру не сприяли виробленню літературної мови, яка могла б охопити всю Україну.

Територія тогочасної України перебувала під владою Австро-Угорщини та Росії, і політична ситуація на цих землях визначила особливості процесів формування та функціонування української літературної мови. Ю.В. Шевельов зазначив, що «в найгіршому стані – і де юре, і де факто – перебувала українська мова на підросійській Україні (офіційно заборонена у громадському житті, шкільництві й літературі) та під Угорщиною (без правових гарантій, а в дійсності цілком усунена з громадського життя); у найкращому стані була вона в Галичині, де її вживано публічно» [1: 44].

Починаючи з 60-х рр. XIX ст., посилюються культурні взаємовпливи між Наддніпрянською Україною й Галичиною. Це спричинило те, що Галичина частково засвоїла літературну мову Наддніпрянської України. Але з указом 1876 р. про повну заборону українського друкованого слова в Російській імперії ситуація відчутно змінилася на гірше, тому вся літературно-видавнича діяльність, а тим самим і відповідальність за розвиток української літератури, української культури й літературної мови була перенесена на Галичину [2: 15]. Це сприяло внесенню до сформованої на центральноукраїнській основі літературної мови галицьких мовних елементів, що згодом дало можливість говорити про східно-західну основу української літературної мови. Зауважимо, що в західноукраїнського варіанта літературної мови, порівняно зі східноукраїнським, був тісніший зв'язок із традиціями староукраїнської книжної мови, що було однією з причин неприйняття галицьких запозичень в українській мові. Тогочасну ситуацію обтяжували складні стосунки з мовами-посередниками запозичень, які у свідомості громадян асоціювалися зі зняттям асиміляції і спричиняли взаємні звинувачення в надмірній полонізованості, з одного боку, і русифікованості, з другого. Усе це спричинило занепад староукраїнської писемної мови.

Водночас структурні відмінності обох варіантів мовно-літературної практики, обстоювання однієї з них супроти іншої створили передумови для мовної дискусії 90-х рр. XX ст., яка «виявила конфлікт між двома процесами творення літературної мови: на східно- й західноукраїнських землях» [1: 47]. Дискусію розпочав Б.Д. Грінченко, опублікувавши 1891 р. у львівській «Правді» критичну статтю «Галицькі вірші», де порушив важливу проблему розвитку української літературної мови. Обговорення набуло всеукраїнського масштабу, оскільки вчений «намагався залучити до дискусії передових діячів української культури, піддавши критиці мову творів галицьких письменників, що ніби навмисне засмічували її, аби таким способом ізолювати від загальноукраїнської літературної мови» [3: 28].

До обговорення поступово долучалися вчені й письменники, зокрема І.Я. Франко, який у статті «Говоримо на вовка – скажімо і за вовка» обґрунтував позицію черпати мову «з усіх джерел доступних: з ліпших писателів українських і з уст рідного народу» [4: 171, 174 – 175], М.С. Кононенко (під псевдонімом «М. Школиченко»), І.Ф. Кокорудз, Л.І. Глібов, Леся Українка, А.Ю. Кримський, І.Г. Верхратський. Варто зазначити, що А.Ю. Кримський у статті «Наша мовна скрута та спосіб

зарадити лихові» обороняв мову творів І.Я. Франка й відстоював водночас позиції Б.Д. Грінченка: «Як і Франко, Кримський усвідомлював, що українська мова не може розвиватися ізольовано від російської та польської, а тому не ігнорував місцеві мовні традиції, осуджуючи «пуристів і очистителів» мови» [3: 28]. Позиція Б.Д. Грінченка в розпочатій ним дискусії на першому етапі була різко категоричною, що і спричинило відповідну реакцію. Важливо, що у статті «Кілька слів про нашу літературну мову», опублікованій у 1892 р., Б.Д. Грінченко стверджував, що єдина літературна мова в Україні необхідна: у її основу має лягти східноукраїнський варіант, але з обов'язковим засвоєнням найкращих здобутків і західноукраїнського варіанта.

У цьому контексті цілком справедливою є думка В.М. Русанівського про те, що «злити воедино дві літературні традиції – східноукраїнську й західноукраїнську, – витворивши при цьому одну багатфункціональну літературну мову, – це було обопільне бажання східноукраїнських й західноукраїнських діячів культури» [55: 8 – 9]. Як показала мовна дискусія 90-х рр. XIX – поч. XX ст., обидві сторони багато чого в мовотворенні одна одної приймати не хотіли. М.М. Веркалець зауважив, що в умовах відсутності в нормованої літературної мови майже всі учасники дискусії, поряд із цінними пропозиціями, висловлювали інколи суб'єктивні думки, але «це було шире й невідкупне бажання прислужитися рідній культурі з її героїчною тисячолітньою історією, яскравою самобутністю» [3: 30]. Переважно у 20-ті рр. XX ст. було закладено основу єдиної літературної мови зі спільною для обох її варіантів науковою термінологією. Погоджуємося з Ю.В. Шевельовим, що сучасна українська літературна мова є мішаною щодо діалектної основи. На думку дослідника, «і схід, і захід України склали свої внески в літературну мову, не оглядаючися й не ошаджуючи. Ці внески так переплелися, що дуже часто найважливіший дослідник не може розплутати їхнього коріння» [2: 95]. Водночас, слід зазначити, що і у теперішній час в Україні має місце проблема білінгвізму [6; 7].

Отже, українська літературна мова початку XX ст. вимушена була розвиватися в умовах іноземних окупацій, що унеможливлювало повноцінне виконання нею функції обслуговування різних сфер життєдіяльності суспільства й загрожувало загальною двомовністю в майбутньому. Дискусія 1891 – 1892 рр. засвідчила спробу підвищити рівень української літературної мови, забезпечити її єдність. Було актуалізовано проблему в нормування лексичного складу мови й консолідації українського мовного простору, визначено пріоритет розвитку української літературної мови на східноукраїнській основі (середньонадніпрянські і близькі до них слобожанські говори) з урахуванням здобутків західноукраїнського варіанта. Зауважимо, що на початковому етапі народно-розмовна основа суттєво обмежувала формування жанрового і стилісового різноманіття, але завдяки зусиллям провідних українських письменників (Т.Г. Шевченка, І.Я. Франка, М.М. Коцюбинського, Лесі Українки та ін.) вдалося подолати цю обмеженість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Шевельов Ю.В. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900-1941): стан і статус [Текст] // Вибрані праці : У 2 кн. Кн. I. Мовознавство / Упоряд. Л.Т. Масенко. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – С. 26 – 279.
2. Шевельов Ю.В. Внесок Галичини у формування української літературної мови [Текст] / Ю.В. Шевельов. – К. : Видавничий дім «КМ Академія», 2003. – 160 с.
3. Веркалець М.М. А.Ю. Кримський у колі своїх сучасників [Текст] / М.М. Веркалець. – К. : Т-во «Знання» УРСР, 1990. – 48 с.
4. Франко І.Я. Говоримо на вовка – скажімо і за вовка [Текст] / І.Я. Франко // Збір. творів : у 50-ти т. – Т. 28. – К. : Наукова думка, 1981. – С. 167 – 175.
5. Русанівський В.М. Історія української літературної мови [Текст] : підручник для студ. гуманітарних спец. вищих навч. закладів / В.М. Русанівський. – К. : АртЕк, 2001. – 392 с.
6. Азарова Л.Є. Двомовність: причини й наслідки [Текст] / Л.Є. Азарова // Рідний край : Альманах Полтавського педагогічного університету. – Полтава, 2015. – № 2 (33). – С. 71–74.
7. Азарова Л.Є. Проблема білінгвізму в Україні / Л.Є. Азарова, Л.В. Горчинська // Міжнародна науково-практична конференція «Наукові проблеми державотворення України» 7-8 листопада 2017 р.

Поздрань Юлія В'ячеславівна — канд. філол. наук, викладач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, yuliapozdran@ukr.net.

Pozdran Yuliia Vjacheslavivna — Candidate of Philology, lecturer of the Linguistics' Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, yuliapozdran@ukr.net.

Емотивний компонент конотативного значення дієслів

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено емотивність як важливий компонент конотативного значення дієслова. Емотивний компонент конотативного значення емоційно відображає дійсність, містить емоції, викликані певною дією та забезпечує емоційне спілкування між співрозмовниками. Встановлено, що внутрішня емоційність реалізується в емотивних лексичних одиницях, які надають емотивний заряд всьому висловлюванню.

Ключові слова: емотивність, емоції, конотативне значення.

Abstract

In this article an emotiveness as an important component of connotative meaning of verb was observed. Emotive component of connotative meaning emotionally expresses the reality, contains emotions which were caused by some action and ensures emotional communication between talkers. It was ascertained that inner emotionality implements in emotive lexical units, which impart emotive tinge to the whole expression.

Keywords: emotiveness, emotions, connotative meaning.

Конотація має складну багатокомпонентну структуру. Дослідники виділяють різні компоненти конотації, але спільним твердженням є те, що конотація – неоднорідна і структурована. На нашу думку, до конотативного макрокомпонента належать оцінний, емотивний, експресивний та стилістичний мікрокомпоненти [6]. Конотативні мікрокомпоненти виступають у сукупності і їх важко розмежувати.

Емотивність – невід’ємна складова конотативного компонента, що репрезентує емоційне ставлення носіїв мови до позначуваного. Емотивність тісно пов’язана з експресивністю та оцінкою [5]. Емотивний компонент у семантичній структурі мовних одиниць на різних рівнях мови досліджували С. Б. Берлізон, Л. М. Васильєв, Є. М. Галкіна-Федорук, М. В. Гамзюк, С. В. Мартінек, В. М. Телія. В. І. Шаховський класифікував емотивні одиниці на ті, що називають, виражають та описують емоції і запропонував комунікативний підхід до вивчення проблем емотивності мовних одиниць [9]. М. В. Гамзюк проаналізував емотивність як мовне явище, дослідив її онтологічні і гносеологічні основи, компонентний склад і кількісні характеристики, поставив під сумнів віднесення емотивності до конотації [1].

Емотивність – це мовне вираження емоцій. Емоції – це ставлення людини до певних фактів, явищ, зумовлене потребами людини. Пізнавальна діяльність людини пов’язана з оцінкою, у якій виразником ставлення до навколишньої дійсності є емоції. Увагу людини привертають об’єкти, цікаві для неї, викликають певні емоції і зумовлюють різну оцінку.

Емоції є своєрідним відображенням об’єктивної дійсності в мозку людини [10, с. 24]. Саме тому емоції є суб’єктивним (продукт мозку) і об’єктивним (відображають дійсність) явищем. Крім основних функцій (адаптивна, комунікативна), емоції виконують оцінну та функцію впливу. Учені довели існування емоційної системи, у якій окремі елементи взаємопов’язані динамічними й відносно стабільними відношеннями. Системність емоцій виявляється і в ієрархічній організації: тривога може змінитися переляком і перейти в жах. Розрізняють емоції позитивні – інтерес, радість, щастя, любов, здивування, негативні – страждання, гнів, страх, сором, печаль, ненависть, горе. Людина може одночасно переживати кілька емоцій одночасно: здивування і радість, страх і ненависть.

Емоції містять кількісні показники (інтенсивність і тривалість) та якісні – емоційний тон (сором, зневага, відраза, сум, інтерес) і оцінку. Інтенсивність визначається силою та задіяністю складових частин емоції: збільшенням кількості розрядів нейронів, задіяністю виражального боку емоції: міміки, пантоміміки, словесних реакцій та глибиною переживання [1]. Тривалість емоції – це період між напруженням та розрядкою. Емоції є швидкоплинні або ті, що тривають досить довго [3, с. 209]. У мові відображені, здебільшого, тривалі й ті, які люди переживають частіше.

У мові мас-медіа функціонують дієслова, що: 1) викликають емоції і завдяки асоціативним зв’язкам у контексті впливають на інші слова, надаючи їм емоційного забарвлення: *підставити, звалити, вибити, викачати, розслабитися, вичавити* та інші; 2) позначають емоційну дію: *плакати, радіти, злитися, обурюватися, ненавидіти, казиритися, відшмагати* та інші, у яких емоції

є денотатом; 3) дієслова, у структурі яких є емотивні семи: *наварити, мочити, залетіти, кинути, косити* тощо. Хоча існує думка, що «не можна вважати емоційно забарвленими ті слова, які не містять у собі інформацію про оцінку мовцем фактів, явищ, не виражають його ставлення до них, а тільки називають ті чи інші почуття або повідомляють про них» [8, с. 77].

Мовне вираження емоцій називають емотивністю [1, с. 37]. Емоція – психологічна категорія, емотивність – лінгвістична, оскільки на мовному рівні емоції трансформуються в емотивність. Мова кодує емоції, «зберігає їх у слові, пожвавлює їх, вона робить можливою комунікацію на рівні людських емоцій. Таким чином, мовні знаки, які маніфестують, демонструють людські емоції, можна назвати емотивними» [4, с. 253]. В. Л. Іващенко переконана, що емотивність – основний критерій розмежування денотації і конотації – це «органічна єдність власне семантичного компонента (носія інтелектуально-логічної інформації про нову якість предмета), емоційності (момент переживання означуваного) та оцінки (відображення як індивідуально-особистого, так і національно-культурного бачення світу. Як допоміжні фактори можна розглядати експресивність (додаткову виразність) і інтенсивність (міру вияву ознаки)» [2, с. 133].

Емотивність у складі конотації – це антропометричне суб'єктивно-оцінне відношення, яке ґрунтується на емоційному усвідомленні певних квазістереотипів [7, с. 128]. Емотивність пов'язана з пошуком мовних засобів, що відповідають емоційному стану адресанта для впливу на адресата. Емотивом може бути афікс: *За будь-якої влади завжди знаходилися найхитріші, які „намивали” собі гроші з державного бюджету...* (УМ, 25–26.09.2015, 3); *... і Корбан мав краді шанси „віджимати” активи Лазаренка в Україні* (УМ, 30.12.2015, 4); *Уряд Яценюка „підсадив” Україну на кредити МВФ* (УМ, 29.12.2015, 6); слово: *відриватися, відтягнутися, влетіти, доклизгати, завалити, закосити, залетіти, зливати*; речення: *Сьогодні нас лише „процупують”, дивляться, як ми відреагуємо* (СВ, 23.01.2018, 2); *Аби кір припинив „гуляти” Україною...* (СВ, 23.01.2018, 1); *До проекту закону надійшло понад сім сотень поправок, більшість із яких, щоправда, комітет урахував, тож за кілька годин дискусій документ благословився як закон* (СВ, 23.01.2018, 1); *Порти відпливають* (СВ, 23.01.2018, 1); фразеологізм: *Поки весь чесний люд збирався купатись у цілющих хрещенських водах з думкою оздоровитись і змити з себе всю скверну, у Приазовському районі на Запоріжжі заварювалася каша* (СВ, 23.01.2018, 1); *Директор ТОВ „Агрофірма „Ольвія” Анатолій Тиховод, він же голова „Аграрного союзу України” в Запорізькій області, „вдарив телеграму”, щоб уся Україна прочитала* (СВ, 23.01.2018, 1). Дієслівні емотиви відображають емоції та ставлення мовців до позначуваного.

Отже, емотивність – це невід'ємна складова конотації. Емотивність – це мовне вираження емоцій. Емоції – це ті переживання, які відображені в мовленні людини. Емотивний компонент взаємопов'язаний з оцінним та експресивним компонентом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гамзюк М. В. Емотивний компонент значення у процесі створення фразеологічних одиниць : (на матеріалі німец. мови) : монографія. К. : Вид. центр Київ. держ. лінгвістич. ун-ту, 2000. 255 с.
2. Іващенко В. Л. До питання уніфікації поняття «емотивність» у лексичній семантиці : (конотатив.-оцінний аспект, лінгвіст. дискусії) // Українська термінологія і сучасність : зб. наук. пр. / НАН України, Ін-т укр. мови, Комітет наук. термінології. К., 1998. С. 132–134.
3. Кузин В. С. Психология. М. : Высш. шк., 1974. 280 с.
4. Меншикова Н. В. Емотивний аспект юридичної лексики сучасної німецької мови // Вісн. Київ. держ. лінгвістич. ун-ту. К., 1997. Вип. 3 : Взаємодія одиниць різних рівнів германських та романських мов. С. 252 – 254.
5. Стадній А. С. Оцінка як компонент семантичної структури конотативного дієслова // Наук. зап. Вінницького держ. пед. ун-ту ім. Михайла Коцюбинського : зб. наук. праць. Вінниця : ВДПУ, 2011. Вип. 13. С. 119–123.
6. Стадній А. С. Структура конотативного макрокомпонента в семантиці дієслів // Вісник Донецького національного університету. Серія Б: Гуманітарні науки. Вінниця : ДонНУ, 2015. №1-2. С. 266 – 272.
7. Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц.: отв. ред А. А. Уфимцева. М. : Наука, 1986. 139 с.
8. Українське усне літературне мовлення / АН УРСР ; Ін-т мовознавства ім О. О. Потебні ; ред. кол. : І. К. Білодід (відп. ред.) та ін. К. : Наук. думка, 1967. 308 с.
9. Шаховский В. И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка. Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1987. 192 с.
10. Якобсон П. М. Психология чувств : учеб. пособие. М. : Изд-во АПН, 1956. 238 с.

Стадній Алла Сергіївна — кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, stadniy.alla@ukr.net.

Stadniy Alla Serhiivna – candidate of philological sciences, senior lecturer of the department of linguistics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, stadniy.alla@ukr.net.

ГЕРЦЕН ЯК ЗАСНОВНИК СУЧАСНОГО ДИСИДЕНТСТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглядається роль видатного російського мислителя з позицій сьогодення та урахуванням подальшого історичного досвіду.

Ключові слова: О. Герцен, інформаційний простір, дисидентство, суспільна свідомість, Російська імперія, Європа.

Abstract

The role of prominent Russian philosopher, writer, journalist and revolutionary democrat in shaping the foundations towards a full-fledged information society from the standpoint of the present and the future into account historical experience.

Keywords: Alexander Herzen, information space, information society, social consciousness, Russian Empire, Europe.

Фактично О. Герцена можна розглядати, як передвісника сучасного інформаційного суспільства однієї шостої частини суші, і разом з тим з гори нинішнього часу слід відзначити і ряд моментів у біографії та поглядах О. Герцена, які згодом дзеркально повторювалися у долі політичних фігур подальших періодів російської історії. Перш за все це:

1. Фінансування діяльності з боку потужних закордонних джерел.

Останнім часом в російських ультрапатріотичних колах О. Герцена взагалі підносять як платного агента на утриманні зарубіжних фінансових центрів, що цілеспрямовано докладав зусиль до руйнування в цілому благополучної Російської держави на чолі з мудрим імператором Миколаєм I.

О. Герцен сам описує в «Былом и думах» свої вимушені контакти з Джеймсом Ротшильдом. Зараз мало хто знає, що російська монархія залишала за собою право не лише наділяти, а й позбавляти підданих дворянського звання, а також усього майна у випадку провини перед короною. Після еміграції увесь капітал родини Яковлевих був заарештований. І лише втручання Ротшильдів дало змогу отримати кошти за маєток. Вочевидь, без певної зацікавленості і платіжної рокировки потужного банкіра нічого б не склалося ні з вільним життям у Лондоні, ні з типографією. Однак свідчень про пряме фінансування типографії Ротшильдами наразі немає.

Як би там не було, а традиція звертатися до закордонних фінансових кіл задля підтримки своєї політичної діяльності у подальшому лише розвивалася і примножувалася все новими формами і способами. Причому, на це страждали не тільки соціал-демократи на чолі з В. Леніним у роки Другої світової, як прийнято вважати. Навіть у роки російсько-японської війни чимало опозиційних царському уряду сил та й просто ліберальні журналістські кола отримували грошову допомогу від Токіо і відпрацьовували її не лише боротьбою на внутрішньому фронті, а й навіть своєрідним шпигунством – оперативно друкували у відкритій пресі всю зібрану інформацію про відправлення військ на Далекий схід. Більше того – у ліберальній пресі того часу країну-супротивника і самих японців зображали з найкращих позицій, виховуючи у публіки позитивне ставлення до ворога.

2. Пораженство у воєнну годину.

Під тиском тодішньої атмосфери у ліберальних та революційних колах Європи, прагненням багатьох поневолених народів до самовизначення та державної самостійності Вільна друкарня прийняла рішення схвалити антиросійське збройне польське повстання 1863 року. Не в останню чергу саме це підірвало підтримку з боку багатьох кіл російської громадськості і попит на друковану продукцію. Наклади зменшилися з кількох тисяч до кількох сотень. Разом з тим, іншого від О. Герцена годі було й чекати. Він був у чудових і тісних стосунках з польською політичною еміграцією, а технічна робота у Вільній друкарні взагалі трималася на поляках.

Та згодом поразенство стало характерною міткою багатьох політичних сил Росії. Воно проявило себе як під час уже згаданої вище російсько-японської війни, так і в часи Першої світової. Причому дієвість такої капітулянтської політики була куди потужнішою і призвела до поразок Росії у цих війнах.

3. *Боротьба за нову батьківщину, у якій не житимуть ні самі борці, ні тим більше їх нащадки*

Жоден з 5 переживших батька дітей О. Герцена не повернувся на батьківщину, не говорячи вже про нього самого. Те ж саме стосується і численних онуків. Виходить, великий письменник, мислитель і борець докладав надзвичайних зусиль на «руйнування» старого світу задля розбудови «нового життя» для всіх, крім себе і своєї родини. Їм самим батьківщина була вже не потрібна. І це теж стало традиційним для надзвичайної кількості революціонерів та дисидентів як минулого, так і сьогодення. Більше того – тенденція покидати батьківщину спостерігається і на дітях можновладців «нового суспільства». Долі С. Алілуєвої, С. Хрущова всім відомі. А діти багатьох нинішніх ще при владі керівників взагалі змолоду переселяються за кордон.

Окрім цих трьох знакових моментів долі і діяльності О. Герцена можна додатково розглянути і його ставлення до проблеми статі в житті людини, яке отримало своє продовження у наступних поколіннях «борців за свободу» поневоленого народу. Не секрет, що соціалісти-утопісти, а згодом і їх послідовники намагалися внести зміни у традиційні стосунки чоловіків та жінок, так би мовити – розкріпачити їх. І нічого дивного. Адже у переважній більшості це були молоді енергійні люди, яких обтяжували укорінені забобони та обмеження як феодального, так і буржуазного суспільства. Згадаймо – у знаменитому марксовому «Маніфесті комуністичної партії» міститься навіть пасаж про звинувачення комуністів з боку буржуазної критики у прагненні ввести спільність жінок. І жодного заперечення у тексті «марксиди» не наводять. Автори лише відповідають способом «алаверди». Мовляв, буржуазія вже давно утримує будинки розпусти, коханок, і таким чином сама ввела цю їх спільність.

Натяки на певну особисту розкріпаченість ми зустрічаємо вже у, так би мовити, російських частинах «Былого и думы», починаючи з описання життя кола друзів по духу та закінчуючи зізнанням у подружній зраді зі служницею з подальшим сімейним конфліктом між О. Герценом і дружиною. А в «європейській» частині детально розглядається складний вузол стосунків подружньої пари Герценів з німецьким поетом-демократом Георгом Гервегом, який призвів до досить резонансного у колі європейських бунтарів-демократів скандалу з викликом О. Герцена на дуель ображеним і відстороненим Гервегом. І врешті решт не можна залишити поза увагою відкритий зв'язок останні роки життя Герцена-вдівця з дружиною його друга дитинства і соратника М. Огарьова. Прийнято навіть вважати, що всі діти М.Огарьова були насправді дітьми О. Герцена. Не в останню чергу з тієї причини, що М. Огарьов страждав на епілепсію і міг передати потомству у спадок психічні розлади.

Щось подібне згодом ми спостерігаємо і у складних стосунках трійці В. Ленін-Н. Крупська-І. Арманд, і у Бориса Савинкова з подружжям Олександра та Любові Дікгофів, фанатично відданих ватажку есерів. А також між Дмитром Філософовим та парою Дмитра Мережковського і Зінаїди Гіппіус. І взагалі – даремно ж після революції В. Ленін змушений був попри найскладніші політичні та економічні проблеми спеціально приділити увагу питанню про «теорію склянки води» щодо шлюбних зв'язків.

Підводячи підсумок, знову підкреслимо – творча спадщина О.Герцена і його яскраве, сповнене численними подіями життя стають тільки цікавішими для усіх допитливих шанувальників історії та живого майстерного слова навіть в епоху *сучасного інформаційного суспільства*.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Герцен А.И. Былое и думы / М. «Дет. лит.», 1975. – 576 с.
2. Герцен А.И. Собрание сочинений в 30 томах // А.И. Герцен ; Акад. наук СССР, Ин-т мировой лит. им. А.М.Горького. – М. : Наука, 1954-1965.

Старовоїт Юрій Леонідович – канд. філол. наук, доцент каф. мовознавства, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, starovojt.vin@gmail.com

Starovoit Yuri Leonidovich – Candidate of Philology, Associate Professor, Department of Linguistics, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, starovojt.vin@gmail.com

МЕТОДИКА ОПРАЦЮВАННЯ НОВОЇ ЛЕКСИКИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглянуто існуючі методи вивчення лексичного матеріалу та запропоновано нові підходи в опрацюванні лексики на уроках української мови як іноземної.

Ключові слова: метод, лексичний матеріал, синоніми, антоніми, омоніми, багатозначні слова, пряме і переносне значення слова.

Abstract

This article deals with existent methods of teaching new lexical materials and it suggests some new ways in teaching and learning new word lists at lessons of Ukrainian as a Foreign Language.

Key words: method, lexical material, synonyms, antonyms, homonyms, polysemantic words, literal and metaphorical meaning of words.

Ґрунтуючись на теоретичних засадах, методика визначає вимоги до того, чим повинен керуватися викладач і що йому брати з методичного арсеналу для практичного здійснення пізнавальної діяльності студентів і для досягнення виховної мети навчання. Методика мови, як і методика будь-якої іншої дисципліни, складається з двох частин. Одна з них – теоретична, а друга – практична, яка пропонує конкретні методи, прийоми навчання і розкриває способи впровадження та застосування їх під час занять. Саме практичній частині буде присвячена наша стаття, у якій ми розглянемо методику вивчення лексичного матеріалу на уроках української мови як іноземної.

Теоретичні засади методики і конкретні способи викладання перевіряються й апробуються на практиці. Методика викладання мови як іноземної залучає та рекомендує найефективніші методи та прийоми удосконалення мовленнєвого розвитку та формування в іноземних студентів наукового уявлення про мову як знакову систему [1]. Дослідження базових понять методики навчання мови та її місце в системі технології навчання, формування у студентів-іноземців лінгвометодологічної бази як основи їхньої майбутньої професії розглянуто в працях [2, 3, 4].

Студенти-іноземці технічних спеціальностей не вивчають лексику як самостійний розділ науки про мову. Саме тому лексичні вправи повинні бути органічною частиною занять української мови як іноземної. Із словом як одиницею мовлення студенти мають справу з перших днів їх навчання на підготовчому відділенні. Джерелом поповнення словника студентів є навколишнє середовище, у якому вони перебувають: мова викладачів, старших товаришів, мова кінофільмів і пісень тощо. Проте відомо, що з побутового мовлення друзів, товаришів студенти-іноземці можуть засвоїти недоречні слова. Тому позитивним і надійним джерелом збагачення їх словника повинна стати цілеспрямована робота викладача, в арсеналі якого є тексти, підручники, спеціально розроблені лексичні вправи. Під час виконання вправ, важливо, щоб викладач у процесі роботи з лексичним матеріалом здійснював постійний міжпредметний зв'язок. Це привчає студентів краще приглядатися до лексичного багатства і стилістичних можливостей української мови, сприяє розвитку загальної мовленнєвої культури. На заняттях застосовують і спостереження за текстами, окремими реченнями, і практичні письмові й усні вправи. [5]

У роботі над уточненням і розширенням словникового запасу студентів можна визначити такі основні напрямки:

І. Лексичний аналіз мови окремих текстів, які вивчається на уроці: виявлення незнайомих слів і висловів, уточнення відтінків їх значень, виявлення слів, ужитих у переносному значенні, добір синонімів чи антонімів тощо.

ІІ. З'ясування значення слів шляхом використання різних способів: показ предмета чи дії, які є новими для студента, демонстрація малюнка, ілюстрації, введення нового слова у контекст тощо.

III. Виконання завдань на добір слів з певним значенням, слів із поданого синонімічного ряду; дібрати прикметники для опису предметів чи людини тощо.

IV. Введення поданих слів у речення чи тексти: складання речень за опорними словами, заміна слів у реченнях відповідними синонімами чи антонімами тощо. [5]

Для пояснення семантики незрозумілих слів найчастіше вдаються до таких способів:

- демонстрація предмета чи малюнка (для кращого засвоєння слова з предметним значенням);
- використання контексту (для пояснення слова з абстрактним значенням);

- найпростіший словотворчий аналіз, який здійснюється під керівництвом викладача (Наприклад, «Від якого слова утворене пояснюване слово *яблучний сік* чи *Київський університет*?») «Від уже відомих вам слів *яблуко* та *Київ*»). Цей прийом пояснення досить ефективний. Він дає змогу показати різницю в значеннях однокорених слів чи паронімів.

- тлумачення слів (коротке пояснення, використання словника тощо).

Користуючись цим способом, викладач вдається до ряду прийомів: розчленування загального поняття на часткові (*пори року* – *це зима, весна, літо, осінь*); підведення часткових понять під загальні (*фізика, хімія, математика* – *це науки*); розгорнутий опис рідше застосовується, особливо на початковому етапі навчання (*батьківщина* – *це рідна країна*); добір слів-синонімів (*дім, хата, будинок, оселя, помешкання*); добір антонімів (*білий – чорний*); пояснення шляхом перекладу з іншої мови (в умовах білінгвізму); з'ясування значення незнайомих слів за тлумачним словником.

Оволодіння лексичним багатством мови неможливе без вивчення її синонімічних й антонімічних засобів. У процесі роботи викладач має сформувати у студентів уміння: розрізняти в мовленні близькі та протилежні за значенням слова; добирати синоніми й антоніми в готовому тексті; самостійно вибирати із свого лексичного запасу найбільш влучне для висловлення власної думки слово. Уміння користуватися синонімами й антонімами формується поступово протягом тривалого часу, тому робота з таким лексичним матеріалом повинна проводитися систематично й планомірно.

Розширенню й активізації словника студентів, розвитку їх мислення сприяють і спостереження за багатозначністю слів. Усвідомлення природи багатозначних слів готує студентів до засвоєння явища омонімії. Із словами-омонімами студенти знайомляться ще в період навчання на підготовчому відділенні (*ключ* – предмет, яким відмикають двері, джерело, музичний; *коса, лист* та ін.), але на самому терміні рідко акцентують увагу, особливо викладаючи українську мову як іноземну для студентів нефілологічних спеціальностей. Робота над вивченням омонімів має на меті: усвідомлення студентами того, що окремі слова, які однаково звучать, мають різне значення; точне вживання одновузних слів у мовленні.

Отже, викладене вище дозволяє нам дійти висновку, що завдання викладача у процесі вивчення нової лексики полягає в тому, щоб студенти правильно сприйняли незнайоме слово в тексті, зрозуміли це слово з усіма його відтінками, засвоїли і закріпили у процесі виконання різних вправ і, нарешті, вжили його самостійно в потрібній ситуації. У поясненні значення слова, як і в усякій навчальній діяльності, необхідно керуватися загальними дидактичними настановами, спрямованими на підвищення рівня самостійності і пізнавальної активності студентів. Робота над вивченням лексичного матеріалу на всіх етапах вивчення мови має велике загальноосвітнє і практичне значення. Вивчення її розширює знання студентів про мову, яку вони вивчають. Через інтерес до лексики виховується інтерес до мови в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць за матеріалами міжнародної наукової конференції. – Львів, 2006. – Вип. 1. – С. 5.
2. Азарова Л. Е. Особенности преподавания русского и украинского языков как иностранных для студентов нефилологических вузов. / Л. Е. Азарова // Сб. науч. трудов КНУ им. Т.Шевченка, 2012. С. 15 – 18.
3. Азарова Л. Е. Методичні аспекти у викладанні української мови як іноземної [Текст] / Л. Е. Азарова // Одеський лінгвістичний вісник. – Вип. 10. – Т. 2. – Одеса, 2017. – С. 130 – 133.
4. Азарова Л. Е. Лінгвокультурологічний аспект викладання української мови як іноземної / Л. Е. Азарова, Л. В. Горчинська // Україна і світ: діалог мов і культур. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 2015. – №30. – С. 546 – 548.
5. Білоус Н. М. Формування мовленнєвої компетенції в студентів філологів у процесі вивчення методики викладання української літератури. – Житомир: Вид-во: ЖДУ ім. І. Франка. – 2014.–Випуск 12. – Ч. I. – С. 45 – 51.

Сташкевич Інна Андріївна – викладач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет

Stashkevych Inna Andriivna – teacher of linguistics department, Vinnytsia National Technical University

Використання аббревіатур у мові інтернет-видань

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено суть явища аббревіації; виокремлено ініціальний, звуковий та комбінований тип аббревіатур у мові сучасних інтернет-видань; встановлено, які з типів аббревіатур є найпоширенішими.

Ключові слова: аббревіатура, структурна класифікація аббревіатур, типи аббревіатур, інтернет-видання.

Abstract

The essence of the abbreviation phenomenon is investigated; the initial, sound and combination type of abbreviations in the language of modern Internet publications are singled out; It is established which of the types of abbreviations are most commonly used.

Keywords: abbreviation, structural classification of abbreviations, types of abbreviations, internet sighting

Вступ

Суть явища аббревіації полягає в утворенні нових слів шляхом поєднання початкових складів кількох слів або перших літер слів словосполучення [1: 663]. Це явище поширилося на початку ХХ ст. і відповідало суспільній потребі мови, а саме – тенденції до уникнення надлишкової інформації, економії мовної енергії, уникнення повторів, упорядкованості та регламентації. Активізація процесу творення аббревіатур зумовлена передусім суспільно-політичними чинниками, а відтак соціолінгвістичною ситуацією – появою чи оновленням назв державних, громадських, адміністративно-управлінських, політико-економічних, міждержавних і світових утворень [2].

Матеріалом для доповіді слугують аббревіатури, дібрані з інформаційних повідомлень соціальної мережі «Facebook» та інтернет видання «Українська правда». Соціальні мережі та інтернет-видання надзвичайно швидко реагують на події у світі, погодинно повідомляючи й оновлюючи інформацію. Запорукою швидкого поширення інформаційних повідомлень є їхня лаконічність та виразність, якої досягають саме за допомогою використання аббревіатур.

Основна частина

Сучасні дослідники класифікують аббревіатури залежно від їхньої структури [3], що дає змогу виділити:

1. **Ініціальний тип** – аббревіатури утворені з початкових літер (звуків) слів, які входять у вихідне словосполучення. З поміж них виокремлюють:

а) буквені (літерні) – утворені від початкових літер слів, що входять у вихідне словосполучення: **МЗС** – Міністерство закордонних справ; **СБУ** – Служба Безпеки України; **МВФ** – Міжнародний валютний фонд; **СНД** – Співдружність Незалежних Держав;

б) звукові – утворені від початкових звуків твірних слів складної комбінації, вони вимовляються як окреме слово: **ЧАЕС** – Чорнобильська атомна електрична станція; **АТО** – антитерористична операція; **НАН** – Національна академія наук;

в) буквено-звукові – утворені поєднанням початкових літер і звуків слів в різних комбінаціях: **ПАТ ОГКХ** – Публічне акціонерне товариство «Об'єднана гірничо-хімічна компанія».

Варто зауважити, що ініціальні аббревіатури (буквені та звукові) складаються переважно з двох, трьох чи більше компонентів, що зумовлено кількістю повнозначних лексем вихідного словосполучення [4].

2. **Складовий тип** – аббревіатури, утворені усиченням основ двох (або більше) слів: **інтерпол** (інтернаціональна поліція); **нардеп** (народний депутат), **смайтфон** (англ. smartphone – розумний телефон).

3. **Змішаний (комбінований) тип** – утворені з початкової частини слова й повного слова. Це дуже поширений тип аббревіатур у сучасній українській мові: **держмито**, **спецзамовлення**, **дипкур'єр**, **генпрокурор**, **держсекретар**, **начштабу**, **техогляд**, **медсестра**.

До комбінованих також зараховують також спеціальні технічні аббревіатури, поєднані з цифрами (ініціально-цифрові): **БМ-21** («Град») – реактивна система залпового вогню; **ЧС-2017** – чемпіонат світу; **ОІ-2018** – олімпійські ігри [4].

В електронних ЗМІ активно використовують запозичені з англійської мови аббревіатури без перекладу: **НАТО** (NATO – North Atlantic Treaty Organization – Північноатлантичний блок); **ЮНЕСКО** (UNESCO – United Nations Educational). Окремі аббревіатури паралельно вживають в обох формах написання: **InterCity (IC)** – *інтерсімі*; **iPhone** – *айфон*; **PR-агенція** (зв'язок з громадкістю) – **ПР-агенція**; **WADA** (англ. World Anti-Doping Agency «Всесвітня антидопінгова агенція») – **ВАДА**.

Як доводять Л. М. Бойко та Л. Б. Давиденко, у всіх видах аббревіатур спостерігається явище елімінації (вилучення) малоінформативних складників вихідного словосполучення – це, як правило, службові слова [4]: **ЄСПЛ** – Європейський суд з прав людини; **НКЦПФР** – Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Трапляються також аббревіатури з кількома елімінованими компонентами базового словосполучення: **НАЗК** – Національне агентство з питань запобігання корупції; **Мінекології** – Міністерство екології та природних ресурсів; **МПОТ** – Міністерство з питань тимчасово окупованих територій і внутрішньо переміщених осіб України. У деяких випадках елімінація трьох і більше складників потребує розкриття змісту аббревіатури повним словосполученням, зокрема, коли це стосується рідкоживаних, запозичених або аббревіатур-неологізмів: **ОРДО, ОРДЛО, ОБСЄ**. Це також стосується аббревіатур і без пропущених компонентів, коли їх вперше вживають у тексті: **УЦОЯО** – Український центр оцінювання якості освіти, потім УЦОЯО.

У мові інтернет-видань виявлено використання варіантних назв одного і того ж поняття: Міністерство освіти і науки України – **Міносвіти** і **МОН**; Міністерство фінансів України – **Мінфін** і **МФУ** та аббревіатури, утворені від різних словосполучень: **НП** – Нова пошта і надзвичайна подія; **НПУ** – Національна поліція України і Нотаріальна палата України; **ВРП** – Вища рада правосуддя валовий регіональний продукт.

У деяких випадках аббревіатури збігаються звучанням із звичайними словами, утворюючи своєрідні омоніми: **НАФТА** – Північноамериканська асоціація вільної торгівлі (NAFTA – North American Free Trade Agreement) й один із видів корисних копалин; **ПАТ** – публічне акціонерне товариство і шаховий термін.

Висновки

Отже, сьогодні у мові інтернет-видань активно використовуються аббревіатури для оптимізації мовного повідомлення й ущільнення тексту, прагнення до упорядкованості інформації та її регламентації. Установлено, що найчастіше аббревіатури використовують в інформаційних повідомленнях політичного та економічного змісту, що зумовлено активізацією суспільно-політичного життя країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1970 – 1980. – Т. 11. – С. 663.
2. Мацюк З. Українська мова професійного спілкування : навч. посіб. / З. Мацюк, Н. Станкевич. – Львів, 2005. – 245 с.
3. Клименко Н. Ф. Аббревіатура / Н. Ф. Клименко // Українська мова : Енциклопедія. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Укр. енцикл., 2004. – С. 7
4. Бойко В. М. Аббревіатури в мові інтернет-ЗМІ / В. М. Бойко, Л. Б. Давиденко // International research and practice conference «Contemporary issues in philological sciences : experience of scholars and educationalists of Poland and Ukraine», April 28 – 29, 2017. – Lublin, Republic of Poland, 2017. – S. 12–16.

Мусінкевич Іван Вікторович – студент групи ЕКО-176, Інститут екологічної безпеки та моніторингу довкілля, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: ivanivanoivan06@gmail.com.

Musinkevych Ivan Viktorovich – student group ECO-17b, Institute of Environmental Safety and Environmental Monitoring, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, ivanivanoivan06@gmail.com.

Науковий керівник: **Поздрань Юлія В'ячеславівна** – канд. філол. наук, викладач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, yuliapozdran@ukr.net.

Supervisor: **Pozdran Yuliia Vjacheslavivna** – Candidate of Philology, lecturer of the Linguistics' Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, yuliapozdran@ukr.net.

Семантико-структурні особливості українських фразеологічних одиниць із флористичним компонентом

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено структурні та семантичні особливості українських фразеологічних одиниць із флористичними компонентами, встановлено їхню національну специфіку.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, флористичний компонент, символ.

Abstract

Structural and semantic peculiarities of Ukrainian phraseological units with floristic components were investigated, their national specificity was established.

Keywords: phraseological unit, floral component, symbol.

Вступ

Українська мова здавна славиться багатою фразеологією, адже саме фразеологічні одиниці найяскравіше відображають своєрідність життя українського народу, його культуру, традиції та менталітет. Аналіз флористичних компонентів, що входять до складу українських фразеологічних одиниць, дає змогу визначити особливості світосприйняття та світовідчуття українців, з'ясувати роль рослинного світу у становленні національної свідомості.

Основна частина

У руслі сучасної антропоорієнтованої парадигми лінгвістики фразеологічний фонд мови є невичерпною скарбницею стійких словосполучень, які відображають у собі всі сфери об'єктивного світу, у центрі якого перебуває людина, здатна пізнавати, інтерпретувати та втілювати результати власної когнітивної діяльності в мовних одиницях, зокрема, у фразеологізмах.

Фразеологізм – це відтворювана одиниця мови з двох або більше слів, цілісна за своїм значенням і стійка за складом та структурою. [1: 241]. Багато фразеологічних одиниць із флористичним компонентом є яскравими, емоційно насиченими зворотами, що належать до певного стилю мови й часто мають чітко виражений національний характер, тобто їм притаманна етнокультурна специфіка. Дослідник А. О. Шестаков розподіляє фразеологізми з флористичним компонентом на три групи [2: 170]:

- стійкі сполучення слів, до складу яких входить елемент, що називає певну рослину загалом (квітка, ягода, фрукт тощо): *як блекоти наївся, підносити гарбуза, знайти в капусті*;
- фразеологізми, до складу яких входить елемент, що називає частину рослини (листова пластина, стебло, коріння тощо): *аж гілля гнеться, дивитися в корінь, стелитися листом*;
- фразеологізми, у яких названо вид рослини (дерево, кущ, трава): *дорога травою заросла, великий як дуб, обдерти як липку*.

Варто зауважити, що фразеологічні одиниці із флористичними компонентами часто мають яскраво виражену національно-культурну специфіку, яка може виявлятися у значенні окремих лексичних компонентів (компонентний рівень). Ознакою національної специфіки фразеологічного значення є культурно маркований компонент – символ. Розмаїття міфологічних уявлень про одну й ту саму рослину породжує багатоваріантність символіки фітонімів.

До складу значної кількості українських фразеологічних одиниць входить національно-маркований компонент «**мак**». Слово «мак» в українській мові пов'язане з ідеєю молодості, краси взагалі та жіночої вроди зокрема, що знайшло відображення у таких фразеологізмах: *гарний, як маків цвіт; гарна дівка, як маківка; цвіте, як маківка*. Привертало увагу й недовге цвітіння маку (пелюстки опадають через два дні), що свідчить про швидкоплинність людського життя – *фразеологізм пішов мій вік, як маків цвіт*.

Багато аспектів життя української людини були пов'язані з вербою, тому в українській мові виявлено значну кількість фразеологічних одиниць з компонентом «**верба**». Як стверджує Г. Філь, компонент «верба» у фразеологічних одиницях української мови продукує негативну модальність [3]: *золоті верби ростуть* (за що не візьметься, що не зробить, то все не так, зіпсує справу), *повиснути на*

вербі (заподіяти собі смерть, повіситися), *вербу носити почав* (почати пиячити). Крім того компонент «верба» входить до складу фразеологічних одиниць, що вербалізують концепти «нісенітниця, обман, щось нереальне» – *на вербі груші ростуть*, а також концепт «ніколи» – *як виросте гарбуз на вербі*.

До складу значної кількості українських фразеологічних одиниць входить компонент «*дуб*». Фізичні властивості дуба, що виділяють його серед інших дерев, зумовлюють його символічне значення в українській мові, де він виступає символом сили, витривалості: *сильний / міцний як дуб*. В українському фольклорі образ дуба персоніфікує міцного, дужого, красивого парубка-козака: *парубочки як дубочки* [4]. Однак фізичні властивості дуба (твердість, важкість оброблення) в мовній картині світу українців також зіставлено з психічними та інтелектуальними якостями людини, вербалізуючи таким чином концепт «тупості, нездатності розуміти інформацію»: *дубова голова; дуб дубом; великий дуб та дуплинастий*. У слов'янській міфології переважно з дубом пов'язані перекази про світові дерева: воно вважалося священним і асоціювалося з ім'ям Перуна, який добував із нього вогонь (саме слово дуб спочатку містило в собі загальне поняття дерева). Було поширене вірування, що у дубах мешкають душі померлих предків, що відображено у фразеологізмах: *дати дуба, врізати дуба*. Для слов'ян дуб був сакральним місцем, із яким пов'язана доля людини і біля якого здійснюються вирішальні для героїв події, що оспівано у піснях: *Ой у полі дуб зелений, / Під тим дубом вишня, / А там козак конем грає, / Щоб дівчина виийшла*.

Поширеними в українській мові є фразеологізми з концептом «*калина*». Калина в українській культурі має розвинену позитивну символіку, адже вона пов'язана з весільним та поховальним обрядами. Калина у весільному обряді символізує дівочу чистоту (*ламати калину; стратити калину*) та красу: *гарна як у полі калина; рум'яна як калина*. Компонент «*тополя*» входить до складу фразеологічних одиниць, які символізують жіночу самотність: *одинокка як тополя; як тополя, що край пол*. Компонент «*береза*» в українській фразеології символізує покарання: *березова каша, березова припарка; дати березової каші; всипати березової каші; дати березової припарки; почесати березовим віником; перепастися березової каші; частувати березовою кашею*.

Висновки

Отже, фразеологічні одиниці із флористичним компонентом є важливим складником мовного фонду українського народу, адже саме вони завдяки своєму образному значенню найточніше відображають культурні коди нації. Установлено, що символічне значення фразеологізмів із флористичними компонентами «дуб», «верба», «калина», «мак» тощо зумовлено специфікою використання цих рослин у культурі та побуті українського народу, належністю їх до певних міфологічно значущих елементів простору. Флористичні компоненти не тільки урізноманітнюють компонентний склад фразеологічних одиниць, а й слугують потужними етнокультурними маркерами українськомовної картини світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / М. П. Кочерган. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 368 с.
2. Шестаков А. О. Семантика та функціонування фразеологізмів з флористичним компонентом в українській та англійській мовах / А. О. Шестаков // Лінгвістика. – 2012. – № 3. – Ч. 1. – С. 169 – 173.
3. Філь Г. Флористичний компонент у структурі фразеологічних одиниць східнослов'янських мов / Г. Філь // Рідне слово в етнокультурному вимірі: збірник наукових праць. – Дрогобич : Посвіт, 2016. – С. 237 – 246.
4. Старостенко О. Символічне значення фітонімів в англійській та українській мовах [Електронний ресурс] / О. Старостенко. – Режим доступу: <http://ekhsuir.kpsu.edu/handle/123456789/1122>.

Слободяник Ольга Олександрівна – студентка групи ЕКО-17б, Інститут екологічної безпеки та моніторингу довкілля, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: olgarizhenko557@gmail.com.

Slobodyanyk Olga Oleksandrivna – student of the ECO-17b group, Institute of Environmental Safety and Environmental Monitoring, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: olgarizhenko557@gmail.com.

Науковий керівник: **Поздрань Юлія В'ячеславівна** – канд. філол. наук, викладач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, yuliapozdran@ukr.net.

Supervisor: **Pozdran Yuliia Vjacheslavivna** – Candidate of Philology, lecturer of the Linguistics' Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, yuliapozdran@ukr.net.

СИНКРЕТИЗМ ТУРКМЕНСЬКОЇ АНТРОПОНІМІЇ

Вінницький національний технічний університет, Вінниця

Анотація

У статті розглянуто синкретичний характер туркменської антропонімії, пов'язаний з етноісторичними процесами на території Туркменістану.

Ключові слова: антропоніміка, антропонімія, мовний синкретизм, етноісторичні процеси.

Abstract

The article deals with the syncretic character of the Turkmen anthroponymy associated with ethno-historical processes in the territory of Turkmenistan.

Keywords: anthroponymy, anthroponimia, language syncretism, ethno-historical processes.

Антропонімія, тобто сукупність особистих чоловічих та жіночих імен того чи іншого народу, є яскравим відображенням його історії та побуту, особливостей національної психології й контактів з іншомовним середовищем, характеру взаємодії з природним оточенням. Наука, що вивчає найменування людей (антропоніми), їх окремі складові (особисті імена, по батькові, прізвища, прізвиська, псевдоніми тощо), їх походження, еволюцію, закономірності функціонування має назву антропоніміка (від грецьких слів «людина» та «ім'я») і є розділом ономастики.

Антропоніміка виокремилася з ономастики в 60-70-і роки ХХ століття, зосередившись на вивченні інформації, що може зберігати ім'я: характеристику людських якостей, зв'язок особи з батьком, родом, сім'єю, інформацію про національність, рід занять, походження з певної місцевості, стан, касту. Антропоніміка також вивчає функції антропонімів у мові - номінацію, ідентифікацію, диференціацію, зміну імен, яка пов'язана з віком, зміною суспільного або сімейного стану, життям серед людей іншої національності, вступом у таємні товариства, переходом до іншої віри, табуванням та ін. [1].

Головним питанням антропоніміки присвячені дослідження В.Д. Бондалетова, Н.А. Баскакова, С.І. Зініна, Ю.А. Карпенко, І.А. Кюршунової, В.Н. Михайлова, А.А. Реформатського, В.П. Морошкина, Н.А. Петровського, Е.Н. Полякової, О.М. Селищева, С.Н. Смольнікова, А.В. Суперанської, О.Н. Трубачова, Н.М. Тупікова, Ю.І. Чайкіної, В.К. Чичагова, Л.В. Успенського. У 1980-90-і роки ХХ століття антропоніміка поповнилася роботами І.М. Ганжіной, М.В. Горбаневського, Ю.А. Карпенко, І.А. Корольова, Т.Н. Кондратьєвої, В.А. Никонова, Н.Н. Парфьонов, Н.В. Подільської, Б.-О. Унбегауна, Н.К. Фролова. В останні десятиліття вчених особливо цікавлять питання становлення регіональної антропоніміки.

Туркменська антропонімія – сукупність особистих імен туркмен - є невичерпним джерелом вивчення далекого і недавнього минулого. Найбільш ґрунтовними та цікавими є дослідження туркменської антропонімії С.М. Демідова, який протягом багатьох років збирав антропонімічний матеріал різних куточках Туркменістану. Разом з варіантами папки дослідника містять понад 15 тисяч імен. І це далеко не все [2].

Строкатість та складність етноісторичних процесів, що відбувалися на території Туркменістану, зумовили мовний синкретизм туркменських особистих імен, їх різномовне походження.

Протягом багатьох століть місцеве іраномовне населення стикалося тут з тюркоязычними племенами, які групами або поодиночки приходили на землі туркменів. Згодом тюркомовне населення стало основним, відтіснивши або ассимилювавши своїх іраномовних попередників. Однак зв'язки з іраномовними сусідами – персами, курдами, а пізніше – з белуджі, джемшидами – не переривалися. Тому серед туркменських імен трапляються також імена іраномовного походження, от як: Рустем - ім'я одного з героїв іранського епосу, Мерет (давньоіранське Мердад) – назва п'ятого місяця сонячного календаря, Дідар (дослівно – «побачення»), Шир («лев»), Азат («вільний, вільна»), Ширін («солодка»), Дестегюль («букет квітів»), Гюльджан («троянда душі»), Нязік («витончена») та інші.

Арабська навала слабо відбилася на складі населення Середньої Азії. Однак араби принесли нову релігію – іслам, що отримала з плином часу широке розповсюдження. А через релігію, пов'язану з

сімейною обрядовістю, зокрема – із нареченням дитини духовною особою, до традицій наречення середньоазійських й інших народів увійшли мусульманські імена – арабські або семітські за походженням. Проте слід зазначити, що туркменська традиція вибору особистих імен виявила сталість, зберігши багато домусульманських імен, зокрема у жінок. Це є особливо помітним, якщо порівняти з особистими іменами деяких інших народів. Наприклад, у Дагестані імена арабського походження майже повністю витіснили місцеві домусульманські. У сусідів туркмен – узбеків, таджиків, персів, курдів, азербайджанців – арабська культурна традиція здійснила значно більший вплив [3].

Гнучка туркменська традиція особистих імен спричинила й випадки наявності у людини двох імен – тюркомовного та арабського. Це явище спостерігається тим частіше, чим старше власник імені. Однак трапляється й серед молоді. Арабські мусульманські імена даються при народженні муллою або ким-небудь з віруючих людей похилого віку, а в побуті дітей називають «своїми» іменами, які стають основними, нерідко потрапляючи навіть в офіційні документи.

Цікавим є спостереження дослідників, що туркменські імена арабського походження, що пов'язані з ісламом, звучать не так само, як у арабів. Навпаки, серед туркмен, на відміну від багатьох сусідів, де ортодоксальний іслам вкоренився глибше, арабські імена у первинній формі траплялися нечасто, переважно – в сім'ях духовенства й знаті. Більша ж частина імен, пов'язаних з ісламом та арабомовною основою, була пристосована до норм туркменської мови або ж мала змішаний характер.

Не всі імена арабського походження у туркмен були пов'язані з релігією. Серед них були ті, що не втратили своїх загальних значень і увійшли до словника туркменської мови: наприклад, Джамал, Джемиле («краса, красива»), Сахи («щедрий»), Керім («щедрий, милостивий») та ін. Частина імен, пов'язаних з ісламом, була іраномовного або ірано-тюркомовного походження. Наприклад, Пигаммергули («раб пророка» від іранського «пейгамбер» – пророк і тюркського «гул» – раб), Пірі (від іранського «бенкет» – керівник суфійської громади), Ішангули («раб ішана»), Ішанберди («ішан дав») та ін. І, нарешті, є у туркмен імена, безпосередньо пов'язані з номінаціями самого Бога: арабомовною (алла), іраномовною (худай) і тюркомовною (танри). Наприклад, Аллаберди, Худайберди, Танриберди («бог дав»). Значну частину «релігійних» імен складають імена, пов'язані з поняттям «даний» і «раб»: «даний богом», «раб бога» тощо. Цьому сприяло духовенство, яке брало активну участь при нареченні новонародженого. Подібні імена можна знайти у будь-якого народу: скажімо, у іраномовних народів поширені відповідні туркменському «бог дав» – Худайдад, Алладад, у слов'ян – Богдан, широко поширені в світі імена, що утворилися від грецького Феодор – «Богом даний» – Теодор, Федір, Теодоро, Тудор, Тейвота ін. [4].

Одномовне походження – тюркське, іранське, арабське або інше – мають не все туркменські імена. У багатьох мовний синкретизм виявився безпосередньо у самій формі імені, що часто складається з двох різномовних основ у різних поєднаннях. Наприклад, чоловіче ім'я Саламгули складається з арабського «Салам» (світ) і тюркського «гул» (раб), тобто дослівно «раб світу». Гельдімерет – з тюркського «Гельди» (прийшов) і «Мерет» – назви п'ятого місяця іранського сонячного календаря. А жіноче ім'я Джумагуль пов'язує арабську «п'ятницю» («джума») з іранської «трояндою» («Гюль»), означаючи – «п'ятнична троянда».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. <https://ru.wikipedia.org/wiki/Антропонимика>
2. <http://infoabad.com/vs-o-turkmenistane/turkmenskie-imena.html>.
3. Системы личных имен у народов мира. – М.: Наука, 1986. – 383 с.
4. Суперанская А.В. Имя – через века и страны / А.В. Суперанская; отв. ред. Э. М. Мурзаев. – Изд. 2-е, испр. – М.: ЛКИ, 2007. – 192 с.

Пустовит Тетяна Миколаївна – канд. філол. наук, доцент кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, e-mail: tetyanatuleneva@gmail.com

Pustovit Tetyana N. – Candidate of Philology, Associate Professor, Department of Linguistics, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa

Аширова Марал Ашировна – студентка групи 2КН-17Б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет

Ashirova Maral A. – Department of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa

МОДЕЛІ МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ У ДІЛОВОМУ СПІЛКУВАННІ

Вінницький національний технічний університет, Вінниця

Анотація

У статті розглянуто моделі маніпулятивного впливу у діловому спілкуванні; зазначено, що знання сутності маніпулятивного впливу, його особливостей, механізмів дозволить протистояти відповідним технологіям й вибудовувати стратегію захисту проти них.

Ключові слова: маніпуляція, ділове спілкування, стратегії маніпулятора, моделі маніпулювання.

Abstract

The article deals with models of manipulative influence in business communication;

It is noted that knowledge of the essence of manipulative influence,

its features,

mechanisms will allow to withstand the corresponding technologies and to formulate a strategy of protection against them.

Keywords: manipulation, business communication, strategy of manipulator, models of manipulation.

Маніпуляція як психологічний вплив одного індивіда на іншого з метою виконання останнім волі першого широко застосовується в практиці ділового спілкування при переговорах, у ділових відносинах, в процесі управління. Тому володіння навичками аналізу та виявлення моделей маніпулятивного впливу значно сприяє ефективному протистоянню такому впливу та захисту своїх інтересів у процесі ділової комунікації [1].

Термін "маніпуляція" походить від латинського "manipulus" - пригорща, жменя (manus - рука, plere - наповнювати) і спочатку позначав ручне управління, ручну дію. У подальшому цей термін набув переносного значення і став позначати акт впливу на людей, суть якого полягає у прихованому управлінні їх поведінкою.

Вивченню питань, пов'язаних із маніпулятивним впливом присвячено значну кількість праць вітчизняних та зарубіжних дослідників, зокрема, Е. Берна, Е. Шострома, Р. Чалдіні, Р. Гаріфулліна, В. Шейнова, В. Панкратова, У. Глассера та ін.

Найбільш повне визначення маніпуляції дано Е.Л. Доценко, яка виділила основні ознаки маніпуляції: родова ознака – психологічний вплив; ставлення маніпулятора до іншої людини як до засобу досягнення власних цілей; прагнення отримати односторонній виграв; прихований характер як факту впливу, так і його спрямованості; використання психологічної сили, гра на слабкостях [2].

Таким чином, маніпуляція – це різновид психологічного впливу, майстерне здійснення якого призводить до прихованого формування в іншої людини намірів, що не збігаються з його актуально існуючими бажаннями. Також для маніпулятора важливо, щоб адресат вважав ці думки, почуття, рішення та дії своїми власними, а не нав'язаними ззовні, і визнавав себе відповідальним за них.

Виходячи з маніпулятивних особливостей спілкування, Е. Шостром виділяє чотири основні стратегії маніпуляторів [3].

1. Активний маніпулятор намагається керувати іншими за допомогою активних методів. Він не демонструватиме свою слабкість у стосунках, а буде грати роль людини, сповненої сил. При цьому він використовує своє соціальне становище (бос, батько, старший брат, учитель, керівник). Активний маніпулятор отримує задоволення, спираючись на безсилля інших та контролюючи їх. Він застосовує систему прав і обов'язків, наказів і прохань тощо, керуючи людьми як маріонетками.

2. Пасивний маніпулятор являє собою протилежність активному. Цей тип людини вирішує, що, оскільки він не може контролювати життя, то відмовиться від зусиль і дозволить розпоряджатися собою активному маніпулятору. Пасивний маніпулятор прикидається безпорадним і грає роль «пригнобленого». Він перемагає своєю млявістю і пасивністю, дозволяючи активному маніпулятору думати і працювати за нього.

3. Маніпулятор, який змагається, ставиться до життя як до стану, що вимагає постійної пильності, оскільки тут можна виграти або програти: третього немає. Для такого типу людини життя – це двобій, де всі інші люди – суперники або вороги, реальні або потенційні. Його можна вважати чимось середнім між активним і пасивним маніпуляторами.

4. Байдушкий маніпулятор грає в індиферентність. Він намагається відійти від контактів. Однак насправді його поведінка пов'язана з можливістю обіграти партнера.

Протягом всієї історії людства опрацьовувалися моделі маніпулювання свідомістю. Ось деякі з них:

- «роздратування співрозмовника»: виведення його зі стану психологічної рівноваги звинуваченнями, докорами або іронією, що змушує його нервувати і, в результаті, ухвалювати необдумані рішення;

- відсилання до «вищих інтересів»: натяк на те, що позиція співрозмовника зачіпає інтереси тих, кого вкрай небажано засмучувати («Ви ж розумієте, що це дуже складний клієнт?»)

- «недомовленість в зв'язку з особливими мотивами»: натяк на те, що повна інформація не може бути озвучена в зв'язку з якимись «особливими мотивами», про які не можна повідомити прямо;

- «помилковий сором»: використання помилкового аргументу, з яким опонент не сперечатиметься після заяв на зразок «Вам, звичайно ж, відомо, що наука встановила ...», «Ви, звичайно ж, читали про ...», «Все ділові люди в курсі, що ...», побоюючись привселюдно визнати власну некомпетентність;

- «використання незрозумілих слів у спілкуванні» - аналогічно попередньому, прийом побудований на небажанні опонента визнати, що він не знайомий з цим терміном;

- «демонстрація образи»: уникання відповіді на небажаний аргумент за допомогою удавання образи («За кого Ви нас тут маєте?»);

- «уявна неухважність»: втрата потрібних документів, пропуск аргументів або небезпечних доводів опонента;

- «уявне нерозуміння»: повторення доводів співрозмовника «своїми словами» з навмисним перекручуванням отриманої інформації («Іншими словами, ви вважаєте ...»);

- «а що ви маєте проти?»: вимога до опонента надати критичні аргументи з подальшим обговоренням його аргументів замість аргументації запропонованої тези;

- «зведення факту до особистої думки»: зведення заснованого на фактах аргументу опонента до його особистої позиції («Це всього лише ваша особиста думка»);

- «видима підтримка»: уявна підтримка доводів опонента, спрямована на те, щоб заспокоїти його згодою, відвернути увагу, а потім привести потужний контраргумент, створивши враження ґрунтовної обізнаності, що дозволяє бачити його неспроможність («Так, але ...»).

Отже, головною умовою ефективності ділового спілкування є усвідомлення можливості реалізації цілей діяльності установи, фірми, організації за умови правильно організованої ділової комунікації, створенні атмосфери взаєморозуміння, довіри та співробітництва. Знання сутності маніпулятивного впливу, його особливостей, механізмів дозволить протистояти відповідним технологіям вибудовувати стратегію захисту проти них.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Іваскевич Т. Особливості маніпуляції свідомістю в процесі комунікації [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://naub.org.ua/?p=812>
2. Доценко Е.Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита [Текст] / Е.Л. Доценко. – СПб.: Речь, 2003. – 304 с.
3. Шостром Э. Человек-манипулятор. Внутреннее путешествие от манипуляции к актуализации [Текст] / Э. Шостром, пер. В. Данченко. – К.: PSYLIB, 2003. – 82 с.

Пустовіт Тетяна Миколаївна – канд. філол. наук, доцент кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, e-mail: tetyanatuleneva@gmail.com

Pustovit Tetiana N. – Candidate of Philology, Associate Professor, Department of Linguistics, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa

Кучеренко Ольга Олександрівна – студентка групи ІКН-17Б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет

Kucherenko Olga O. – Department of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa

МІЖМОВНІ ОМОНІМИ: ПРИКЛАДИ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА ІСПАНСЬКІЙ МОВАХ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті висвітлено основні особливості вивчення явища міжмовної омонімії. Визначено зміст поняття міжмовних омонімів та описано деякі причини їхнього виникнення. Наведено приклади найпоширеніших міжмовних омонімів в неспоріднених іспанській та українській мовах.

Ключові слова: іноземні студенти, міжмовні омоніми, неспоріднені мови, перекладознавство.

Abstract.

The article highlights the main features of the study of the interlingual homonymy phenomenon. The content of the concept of interlingual homonyms is defined and some of the reasons for their occurrence are described. Examples of the most common interlingual homonyms in unrelated Spanish and Ukrainian languages are given.

Keywords: foreign students, interlingual homonyms, unrelated languages, translation studies.

В Україні зараз навчається значна кількість іноземних студентів і серед них є багато іспаномовних. Вивчаючи українську мову як іноземну, студенти з Еквадору, Колумбії, Перу та багатьох інших країн Латинської Америки доволі часто чують слова, які в їхній рідній мові мають зовсім інше значення.

Міжмовні омоніми ще називають «фальшивими друзями перекладача», адже нерідко перекладач, довірившись звучанню слова, опиняється в смішному становищі. Так, Шевченкове «Пішла луна гасм» один із відомих російських поетів переклав «Пошла луна лесом», а інший Сосюрине «На розі дзвенів трамвай» передав як «По розам звенел трамвай». Саме тому вивчення міжмовної омонімії є важливим для перекладознавства й практики викладання іноземних мов [1: 27]. Саме тому дослідження має практичну цінність, адже даний пласт лексики завжди викликає значні труднощі в практиці перекладацької діяльності навіть в тих осіб, які на належному рівні володіють іноземною мовою.

«Фальшиві (хибні) друзі перекладача» (калька з фр. *Faux amis*) або міжмовні омоніми – це пари слів або фраз із різних мов або діалектів, які мають однаковий вигляд або одне й те ж звучання, але означають різні речі [2 : 159]. Існує думка, що «фальшиві друзі перекладача» ускладнюють вивчення мови й перекладання, але з власного досвіду можемо сказати, що міжмовні омоніми роблять навчання мови цікавим, вибагливим, сповненим пригод процесом і, підкріплені наочними прикладами, легко й надовго запам'ятовуються. Щоб запобігти помилкам перекладу зазвичай складають списки міжмовних омонімів. Ми вирішили зосередити увагу саме на міжмовних омонімах, які властиві іспанській та українській мовам.

Існує декілька причин виникнення міжмовних омонімів: зсув семантики в процесі розвитку споріднених мов, запозичення семантики слів або ж випадковий збіг. Так як українська та іспанська мови неспоріднені, тобто вони належать до різних груп мов (українська – до слов'янської, а іспанська – до романської), то саме випадкові збіги звучання слів і є причиною міжмовної омонімії обох мов.

Ми склали список найпоширеніших міжмовних омонімів в іспанській та українській мовах [3]:

- 1) *pan* – хліб, *пан* – звертання до чоловіка або багатий чоловік;
- 2) *ya* – вже, *я* – перша особа однини;
- 3) *gallina* – курка, *Галина* – жіноче ім'я;
- 4) *rana* – жаба, *рана* – поранення;
- 5) *dar* – давати, *дар* – подарунок;
- 6) *oso* – ведмідь, *оса* – комаха;
- 7) *arena* – пісок, *арена* – огорожений круглий майданчик;

- 8) *nariz* – ніс, *naríz* – заглибина на чому-небудь, зроблена різальним інструментом;
- 9) *te* – чай, *me* – вказування на предмет, що знаходиться далі;
- 10) *banda* – пояс; група, *банда* – організована злочинна група;
- 11) *bulo* – хибний слух, *було* – дієслово «бути» у формі однини минулого часу;
- 12) *plato* – тарілка, *плато* – рівнині або злегка хвилясті простори, що підносяться над навколишньою місцевістю з добре вираженими схилами або обривами;
- 13) *pica* – перчена, гостра, *піка* – різновид довгого полегшеного списа з гострим металевим наконечником;
- 14) *dudar* – сумніватися, *дудар* – майстер, що робить дудки; той, хто грає на дудці, сопілці;
- 15) *chop* – велика крука пива, *Чоп* – найзахідніше місто України, знаходиться на межі кордонів Словаччини, Угорщини та України;
- 16) *parada* – зупинка, *парад* – урочистий огляд військ, спортсменів тощо, а також їхній стрій та рух;
- 17) *son* – «вони є» у 3-ій особі множини теперішнього часу, *сон* – процес спання, сплячка або те, що сниться;
- 18) *pastel* – тістечко, *настель* – м'який кольоровий олівець (без оправы), виготовлений зі стертих в порошок фарб з домішками клею чи крейди, або техніка живопису, заснована на застосуванні таких олівців;
- 19) *para* – для, *пара* – газоподібний стан води, два предмети чи дві особи, заняття у ВНЗ;
- 20) *cara* – обличчя, *кара* – суворе покарання, відплата за що-небудь;
- 21) *carta* – лист, *карта* – географічна чи гральна карта.

В основу нашої роботи покладені синхронно-порівняльний і описовий методи. Ми проаналізували лексеми іспанської мови в порівнянні з їхніми українськими паралелями, що сприяє виявленню подібностей і розходжень міжнародних лексичних елементів порівнюваних мов.

Отже, міжмовна омонімія – всеохопне явище, яке можемо спостерігати як на прикладі споріднених, так і неспоріднених мов. Порівнюючи ті чи інші мови, можна укласти цілі таблиці міжмовних омонімів. У нашому дослідженні ми з'ясували, що у неспоріднених мовах ми часто маємо справу з омонімією на основі збігів, прикладів яких чимало. Цей аспект може стати темою дослідження наших майбутніх розвідок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Канонич, С.И. 300 «ложных друзей переводчика»: Испанско-русский словарь-справочник / С.И. Канонич. – М.: Менеджер, 2001. – 122 с.
2. Серебрянська А. О., Серебрянська Т. М. /А. О. Серебрянська, Т. М. Серебрянська // Іспанська мова для початківців. Підручник. – Вінниця, НОВА КНИГА, 2009. – 544с.
3. Сучасний іспансько-український, українсько-іспанський словник // Белик Е., Мюлер Б. / Київ, 2010. – 464 с.

Зозуля Ірина Євгенівна — канд. пед. наук, старший викладач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, irazozulya15011985@gmail.com

Zozulia Iryna Yevgeniyivna – Candidate of Pedagogy, Senior lecturer of the Linguistics' Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, irazozulya15011985@gmail.com

Барраган Александер – студент 1 курсу, факультету ІТКІ, Вінницький національний технічний університет, Вінниця,

Barragan Alexander – student of the first course, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІСПАНСЬКОЇ МОВ. СПІЛЬНЕ ТА ВІДМІННЕ

Вінницький національний технічний університет

Анотація:

Стаття присвячена дослідженню фразеологічних одиниць української та іспанської мов. Окреслено і проаналізовано спільні та відмінні риси цих фразеологізмів.

Ключові слова: фразеологізми, фразеологічна одиниця, біблеїзм, Біблія.

Abstract:

The article is devoted to research of phraseological units of Ukrainian and Spanish languages. The general and distinctive features of these phraseologisms are outlined and analyzed.

Key words: phraseologisms, phraseological unit, biblical expression, the Bible.

Вивчення фразеології завжди привертає увагу науковців, адже фразеологічні вирази вживаються майже в усіх галузях життя сучасної людини. Їх можна знайти в оригінальних творах класиків і сучасних письменників, у засобах масової інформації, у професійному спілкуванні та у повсякденному мовленні. Фразеологізми – частина культури народу, без знань та розуміння яких дуже важко досягнути національний склад мислення носіїв мови.

Розвиток іспанської та української культур є доволі відмінним, що знаходить своє відображення у використанні фразеологізмів народами обох країн. Так, існують власне іспанські, або ж власне українські фразеологізми, які пов'язані виключно з історичним та культурним розвитком країн. Наприклад, в іспанській мові знаходимо фразеологізм «*Más feo que Pisio*» (дослівно: огидніший за Пісіо). Пісіо був андалузським чоботарем, який жив у XIX столітті та був відомий своїми дефектами зовнішності. Відповідно, в українській мові існує сталий вираз «тесть Європи». Як відомо, йдеться про князя Ярослава Мудрого, який сприяв зв'язкам між власними синами і доньками та дітьми європейських правителів.

Порівнюючи іспанські та українські фразеологічні звороти, пов'язані з назвами частин та елементів людського тіла (голова, очі, рот, серце, кров, руки тощо), бачимо як спільні, так і відмінні риси в утворенні метафоричних зв'язків у цих двох мовах. Порівняймо, наприклад, такі іспанські звороти: «*la sangre fría*»; «*bulirle a uno la sangre*»; «*correr la sangre*»; «*chuparle a uno la sangre*»; «*sangre azul*»; «*helársele la sangre en las venas*»; «*llevar algo en la sangre*»; «*no tener sangre en las venas*»; «*tener sangre de horchata, sudar sangre*» та українські: «кривавий піт», «до останньої краплі крові», «голуба кров», «умитися кров'ю», «кров з молоком», «кров не водиця». Кров у цих двох мовах асоціюється зі смертю, характером, силою, здоров'ям, грошима та багатством. А в українській мові також асоціюється з тяжкою працею.

Мислення народу – це найважливіше джерело творення фразеологізмів, і об'єктивна реальність оцінюється в залежності від свідомості та культури народу. Виявлено певну кількість фразеологізмів, значення яких співпадає в українській та в іспанській мовах. Наприклад, говорячи про хитру людину українець використає вираз «хитрий як лисиця», а в іспанській мові знайдемо відповідник «*risaño como un zorro*». Іншим прикладом може слугувати український фразеологізм «вільний як птах» та іспанський «*libre como un pájaro*», де використано слово «птах», як символ свободи.

В іспанській мові є велика кількість назв тварин, які використовуються для підкреслення тих чи інших людських рис, що не співпадають з українськими. Наприклад, для іспанців павук – це хитра й спритна людина, а для українців – жадібна, зажерлива. Білка в іспанській мові – рухлива бешкетниця і пустунка, а в українській мові не має метафоричного значення. Іспанці називають клопом набридливу і неприємну людину, а українці – дітей. Півень в іспанській мові – це головна особа на підприємстві, а в українській – марнославна людина. Іспанці називають козою божевільну людину, а в українців ця тварина викликає зовсім іншу асоціацію: для українців коза прутка. Черв'як в іспанській мові – погана людина, в українській – нікчема.

Цікавим є факт, що багато спільного існує у використанні фразеологізмів біблійної тематики, оскільки священна книга християн здійснила величезний вплив на свідомість обох народів, що й знайшло своє відображення у фразеології. Сьогодні окремі слова, вирази, речення зі священної книги

використовуються у мові відособлено від біблійного тексту як фразеологічні звороти, особливою рисою яких є визначене походження.

Наприклад, з іменами Адама та Єви пов'язано багато фразеологізмів в іспанській та українській мовах. Так, фразеологізми з компонентом Адам мають прямі відповідники в обох мовах, як от «діти Адама» – «los hijos de Adán»; «костюм Адама» – «traje de Adán». Але є деякі особливості використання таких фразеологізмів в обох мовах. Наприклад, фразеологізм «Адамове яблуко» має три відповідники в іспанській мові: «manzana de Adán», «nuez de Adán», «bocado de Adán». Також в українській мові немає відповідника крилатому виразу «más viejo que Adán» (дослівно - старіший за Адама): в Книзі Буття сказано, що перший чоловік прожив довге життя – 930 років.

Варто звернути увагу на значення, яке містить ім'я Адам в обох мовах. Для українців Адам у переносному або узагальненому значенні – перша людина та й людина, обманута змієм, через яку все людство втратило можливість жити у райському саду і набуло життя з важкою працею, хворобами, стражданнями. В Іспанії ж ім'я першої людини перейшло у категорію загальних назв і позначає людину неохайну, брудну.

Біблійне оповідання про перше вбивство на землі також подарувало іспанській та українській мовам низку фразеологізмів. Ім'я Каїн використовують на позначення злочинця, зрадника, братовбивці. А іменем Авель зазвичай називають невинну жертву. Відповідниками фразеологізмів з компонентом Каїн є наступні: «Каїнова душа» – «alma de Caín»; «Каїнове діло» – «las de Caín». Однак є і такі, що не знайшли собі відповідника у мовах. Наприклад, відомий український сталий вираз "Каїнова печать" ("Каїнове тавро") не увійшов в іспанську мову як біблійний фразеологізм, натомість вислів «más malo que Caín» (дослівно - гірший за Каїна) не набув широкого вжитку в українській мові.

Із Старого Завіту (книга Буття) у мову обох народів також увійшов фразеологізм «Ноїв ковчег» («arca de Noé»). Проте у використанні цього вислову в обох мовах є деякі відмінності. В українській мові цей вислів у переносному значенні вживають щодо різних речей: надійний притулок від негоди та злигоднів, а також переповнене різними людьми приміщення. Іспанці, натомість, Ноевим ковчегом можуть назвати не лише приміщення, але й ящик, коробку або футляр, де зберігається багато різних речей.

Ім'я Мойсея також стало крилатим в обох мовах, воно вживається в значенні "пророк", "визволитель", "провідник". Однак в іспанській мові, на відміну від української, є фразеологізм «lágrimas de Moisés» (сльози Мойсея). Він означає каміння, яким кидають у людину. Так, за легендою, сльози Мойсея перетворювалися на каміння, коли він молився на Святій Горі.

Інші ж фразеологізми, що прийшли в українську мову зі Старого Завіту, знаходять свої прямі відповідники в іспанській мові і не відрізняються у відтінках свого значення: мудрий, як цар Соломон – sabio como un Salomón, Соломонів суд – el juicio de Salomón, плач Єремії – las lamentaciones de Jeremías і т.д.

Досліджено, що Євангелія Нового Завіту містять багато фразеологізмів. Одним із яскравих негативних персонажів був Ірод - цар, який наказав убити всіх дітей віком від двох років і менше, боячись новонародженого Ісуса. В обох мовах це ім'я вже перейшло у категорію загальних назв, і якщо в іспанській мові слово «herodes» стало символом жорстокого поводження з дітьми, то в українській слово «ірод» набуло більш широкого семантичного забарвлення. Його, здебільшого, використовують на позначення людини-тирана, мучителя у різних контекстах.

Ім'я ще одного відомого біблійного персонажа - Іуди, використовується в обох мовах як синонім до слова "зрадник". На цій основі з'явилася низка фразеологізмів в іспанській та українській мовах: «іудине плем'я», «cara de Judas», «estar hecho un Judas», «ser más falso que Judas». Цікавим, на думку авторів, є те, що фразеологізми «поцілунок Іуди» – «beso de Judas» є абсолютними відповідниками, а відомий український фразеологізм «Іудині срібняки» не має прямого відповідника в іспанській мові, оскільки фраза «pelo de Judas» означає руде волосся.

Отже, у результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що виникаючи на протязі всієї історії людства, фразеологізми кожної мови відображають культурно-національний контекст, яким наповнюються експресивні утворення, порівняння тощо. Усталені вирази стали невід'ємною частиною мовлення людини. Вони охоплюють широку тематику, презентують особливості культури, звичаїв, традицій та досвіду, набутого народом на різних етапах його існування. Певна кількість фразеологізмів в іспанській та українській мовах має повні відповідники (наприклад, «вільний як птах» – «libre como un pájaro», «un beso de Judas» – поцілунок Іуди і т.п.) та часткові відповідники («arca de Noé» – Ноїв ковчег). Проте переважна більшість проаналізованих фразеологізмів містить велику кількість лексичних, граматичних та семантичних розбіжностей, що зумовлено відмінними культурними та духовними традиціями українського та іспанського народів, різними способами мотивації у використанні фразеологізмів народами обох країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Коваль А.П. Спочатку було Слово: Крилаті вислови біблійного походження в українській мові / А.П. Коваль. – К.: Либідь, 2001. – 312 с.
2. Мішкур В.Г. Лінгвокогнітивна природа іспанських паремій з анімалістичним компонентом : дис. канд.філол. наук. – Київ, 2013 – 249 с.
3. Наконечна Г. Дидактичні особливості фразеологічних богословізмів у вивченні української мови як іноземної / Галина Наконечна // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – Львів, 2007. – С.119-121
4. Ядловська Н. Фразеологічний матеріал української мови в чужомовній аудиторії / Наталія Ядловська // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – Львів, 2007. – С.122-125
5. Cantera Ortiz de Urbina J. Fraseología bíblica comparada. Su reflejo en el refranero español // <http://paremia.org/paremia/PAREMIA14/P14-2.pdf>
6. Martínez Marín J. Estudios de Fraseología española. – Málaga, Ed. Librería Agora, 1996. – 35 p.
7. Prieto Grande M. Hablando en plata de modismos y metáforas culturales / Madrid: Editorial Edinumen, 2007. – 102 с. Diccionario de la Real Academia Española // <http://buscon.rae.es/>

Грефа Елвіа, гр. БМ-146, ФБТЕГП

Горчинська Людмила Володимирівна, старший викладач кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: amila5@ukr.net

Elvia Giefa, Faculty of Building, Heat-Power Engineering and Gas Supply, gr. БМ-146

Horchinska Lyudmila Volodymyrivna, Senior Lecturer of the Linguistics Department of Vinnytsia national technical university, Vinnytsia, e-mail: amila5@ukr.net

ДО ВИТОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглянуто історію та сучасний розвиток української термінології. Визначено 6 основних етапів історії української термінології.

Ключові слова: національно-мовні риси, термінознавство, термін, термінографія.

Abstract

The article deals with the history and modern development of Ukrainian terminology. There are 6 main stages of the history of Ukrainian terminology.

Keywords: : national-linguistic features, terminology, term, terminology.

Актуальність теми обумовлена поширенням наукових знань та професіоналізму в Україні та намаганнями наукових фахівців у різних галузях знань і мовознавців – унормовувати галузеві термінології. Науку, що вивчає термінологію, називають термінознавством. Біля витоків творення української термінології стояли науковці І. Верхратський, В. Левицький, О. Курило, О. Огоновський, І. Пулюй та інші. Вони доклали багато зусиль до вироблення фахової термінології з різних наукових і технічних галузей, прагнули до того, щоб термінологія була "всеукраїнська і поєднувала елементи власне національного і міжнародного.

На сьогодні виділяють 6 основних етапів історії української термінології:

1. Період стихійного нагромадження термінологічної лексики (IX – перша половина XIX ст.). До середини 19 ст. першим у Київській Русі текстом, пов'язаним з термінологією, був перекладений у Болгарії «Ізборник Святослава» (1073р.), де є пояснення незрозумілих слів Святого Письма і статей Георгія Херобоска «О образѣх», що докладно тлумачить церковно-слов'янські назви, головним чином кальки з грецької, 27 літературних фігур і тропів («инословие», «прѣвод», «поругание», тобто алегорія, метафора, іронія тощо).

2. Період другої половини XIX ст. – початку XX ст. Діяльність Наукового товариства імені Тараса Шевченка. У 1873 р. у Львові засновано Наукове товариство імені Тараса Шевченка, яке з 1892 р. стає першим українським науковим центром на зразок європейських академій. Термінологи НТШ мали різні погляди на розвиток української термінології, тому виокремились такі дві групи науковців: 1) прихильники термінотворення в дусі народної мови, на її основі й за її законами (В. Левицький, І. Пулюй, І. Верхратський, І. Кандяк, Р. Цегельський); 2) симпатичні запровадження в українську мову інтернаціональної термінології (І. Горбачевський, С. Рудницький, М. Вікул, А. Семенцов).

3. Третій період, пов'язаний з утворенням наукових товариств у Східній Україні (1913 р. – у Києві, 1918 р. – у Луганську). Активно опрацьовувати та творити українську термінологію почали після проголошення Української Народної Республіки (1917 р.), коли було скасовано заборони щодо української мови. У цей час зацікавлення термінологією набуває масового характеру, над виробленням української термінології працювали Українське наукове товариство в Києві (голова М. Грушевський).

4. Період діяльності Інституту української наукової мови. Українське мовознавство, зокрема термінологія, за влучним висловом відомого українського термінолога А. Вовка (США), пережило "золоте десятиріччя" (1921–1931), яке залишиться безпрецедентним у світовій практиці. ІУНМ структурно поділявся на шість відділів: природничий, сільськогосподарський, соціально-економічний, технічний, мистецький, правничий.

5. Період функціонування української термінології 1932–1990 років. У тридцятих роках розпочалось переслідування українських мовознавців. Програмними стали статті "На боротьбу з націоналізмом на мовному фронті" А. Хвилі, "Термінологічне шкідництво і його теоретичне коріння" О. Фінкеля. В Україні впроваджено унікальний, виключно радянський винахід: формально національну (українську) мову не забороняли, навпаки, говорили про бурхливий її розквіт,

благотворний вплив на неї “братньої” мови, але насправді її розвиток коригували в потрібному політичному напрямі.

6. Сучасний період розвитку української термінології(90-ті роки XX ст. – початок XXI ст.). На сучасному етапі розвитку української лінгвістичної науки простежуємо зацікавлення термінознавством. Помітним є намагання науковців – фахівців у різних ділянках знань і мовознавців, унормовувати галузеві термінології.

Сучасні українські термінологи глибше, ніж їхні попередники, опрацьовують теорію термінології як підсистеми літературної мови, теорію терміна як мовного знака, формулюють вимоги, які слід ставити до окремого терміна та й до “ідеальної” (якщо така можлива) термінології. Загальним теоретичним питанням термінології, дослідженню окремих галузевих терміносистем присвячено праці українських науковців Т. І. Панько, Л. О. Симоненко, М. П. Годованої, Л. В. Іващенко, та інших. Загальні тенденції розвитку, шляхи формування науково-технічної термінології, деякі аспекти утворення термінів- композитів, основні напрямки функціонування термінів – все це ми знаходимо в працях [1, 2, 3].

Щодо сучасних проблем української термінології, то можна сказати, що термінологія є основним джерелом поповнення лексичного складу високорозвинених сучасних мов. Українська термінологія, яка повинна розвиватися разом із термінологіями інших національних мов, має низку специфічних проблем, зумовлених історично, гостру потребу у створенні національних термінологічних стандартів, термінологічних словників тощо. Загальновизнаним є той факт, що упорядкування, унормування, кодифікація і уніфікація української термінології належить до державотворчих процесів. Безповоротний процес українського державотворення вимагає від термінологічної системи відповідності сучасним потребам науки і суспільства. У складних державотворчих процесах за роки незалежності України була сформована українська термінологічна лексикографія.

Серед власне лінгвістичних проблем, пов’язаних з розбудовою українських термінів, що містять специфічні національно-мовні риси, на сьогодні можемо виокремити принаймні шість: 1) виявлення англіцизмів (американізмів) у різних терміносистемах і наукове обґрунтування доцільності їх ужитку; 2) з’ясування ролі й місця інтернаціоналізмів та їх національних відповідників у різних терміносистемах; 3) способи відбору назв предметних дій; 4) способи відбору найменувань предметних ознак; 5) орфоепічні й орфографічні проблеми.

Названі питання означають тільки перше наближення до комплексу проблем, пов’язаних з національною своєрідністю сучасного українського терміна. Вони тягнуть за собою й інші, наприклад, проблеми практичного термінознавства, насамперед, термінографії, а також викладання основ наук у середній школі та різноманітних наукових дисциплін у вищій школі .

Отже, потрібна конструктивна співпраця мовознавців та фахівців з термінології в різних галузях, яка сприятиме зміцненню статусу української мови як державної, а з боку держави в особі керівників різних рангів – конкретна допомога в цій роботі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Азарова Л. Є. Загальні тенденції розвитку науково-технічної термінології / Л. Є. Азарова, А. В. Костюк // Проблеми освіти: Наук.-метод.зб. – Київ, 1995. – Вип. 2. – С. 160 - 170.
2. Азарова Л. Є. Деякі аспекти утворення термінів-композитів / Л. Є. Азарова, А. В. Костюк // «Нові технології навчання». Науково-методичний збірник. – Київ, 1996. – Вип. 5. С. 163 – 170.
3. Азарова Л. Є. Шляхи формування науково-технічної термінології. / Л. Є. Азарова, Т. І. Поліщук // Тези доповідей 4-ої Міжнародної наукової конференції «Проблеми української термінології». – Львів, 1996. – С. 8 – 10.
4. Азарова Л. Є. Основні напрямки функціонування науково-технічних термінів у системі східнослов'янських мов. / Л. Є. Азарова, Л. В. Горчинська, Т. І. Поліщук // Тезиси Международной конференции «Актуальные проблемы изучения и преподавания филологических дисциплин в техническом вузе». – Киев, 1997. С. 8 – 10.

Азарова Лариса Євстахіївна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет.

Уманець Олексій Олексійович – студент групи ПІ-176, факультет інформаційних технологій та комп’ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: aleshkakrab@gmail.com.

Azarova Larisa E. – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department of Linguistics, Vinnytsia National Technical University.

Umanets Oleksii O. – Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, e-mail: aleshkakrab@gmail.com.

СУЧАСНИЙ СТАН УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ І ЇЇ ПОДАЛЬШЕ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглянуто процес систематизації та стандартизації терміносистеми. Вказано на шляхи її подальшого вдосконалення.

Ключові слова: термінологія, терміносистема, запозичення, екстралінгвістичні одиниці.

Abstract

The article deals with the process of systematization and standardization of the terminology system. Specifies the ways to further improve it.

Keywords: terminology, term-system, borrowing, extralinguistic units.

Сукупність спеціальних найменувань різних галузей науки, техніки та мистецтва, які вживаються у сфері професійного спілкування та втілюють результати теоретико-пізнавальної діяльності людини, становлять термінологію. Сучасна термінологія як галузь науки, виходячи з основних властивостей терміна (співвіднесеність із поняттям, точність, лаконічність, однозначність, експресивна нейтральність), поєднує в собі фрагменти логіки, предметних знань, лінгвістики, філософії, концептології, інформатики та елементи символіки. Термінологія (сукупність термінів) існує у 2-ох вимірах: як результат фіксації наукового пізнання (термінологічні словники) та як функціонування у контексті наукової та навчальної літератури і в комунікативному аспекті.

Українська наукова мова сьогодення сягає глибини віків, що підтверджують як найстаріші зразки актової мови та правничої термінології дохристиянської Русі, так і теоретичні дослідження окремих терміносистем. Охарактеризувати сучасний стан та перспективи розвитку наукової термінології не можна, не торкнувшись короткої історії її становлення. Науковій термінології передував період стихійного термінотворення, коли в окремих мовах накопичувався достатній арсенал тематично об'єднаних слів для позначення системи спеціальних понять. Вихідною базою будь-якої галузевої термінології є поняття загальноновживаної мови та її лексичні одиниці. Обслуговувати нову сферу науки, людської діяльності починають слова, які є назвами побутових понять, що виникли у процесі практичного пізнання світу і стали на даному етапі представниками наукового поняття.

На початковому етапі становлення тієї чи іншої науки загальний стан і розвиток пізнання був таким, що вимагав порівняння певних понять з відповідними співіснуючими предметами навколишньої дійсності за аналогією як одного із зовнішніх стимулів термінологізації загальноновживаних слів. До речі, терміносистеми нових галузей знань і сьогодні при найменуванні понять послуговуються принципом аналогії, зокрема в терміносфері автоматизованих систем: архітектура, захист, надійність, поштова скринька тощо.

На відміну від загальноновживаних слів, терміни є продуктом вторинної номінації понять, що пов'язане передусім із подвійним баченням світу: загальним і науковим. Наукове бачення може ґрунтуватися на загальному, як на своєрідних знаннях нижчого порядку. Таким чином, мова науки нашаровується на природну вже тоді, коли система звичайного, загального розуміння світу склалася і знайшла своє відображення в природній мові. Мова науки, використовуючи загальноновживані слова, наповнює їх особливим науковим змістом, закріплює у дефініціях. Звідси вторинність спеціальної лексики, провідне місце в якій належить термінам.

Історія формування української наукової мови – це постійне переборювання політичних перешкод і заборон. Свої потенційні можливості вона розкриває при найменших послабленнях екстралінгвальних факторів, які тримали її в лабетах бездержавності впродовж століть. Із становленням України як суверенної держави проблема національної термінології набирає державного значення. Робота в галузі наукової термінології цього періоду якісно відрізняється від роботи, проведеної в першій половині століття, коли основна увага дослідників зосереджувалася на

збиранні термінів шляхом запису з уст народу та літературних джерел, на основі яких співробітники ІУНМ намагалися створити національну термінологію, якої бракувало в Україні.

Терміносистема сучасної української мови є потужною лінгвістичною базою, на основі якої формуються, усталюються і функціонують усі сфери науково-професійної діяльності. Основним завданням сучасного термінознавства є практичний аспект – систематизація, упорядкування та стандартизація наявної наукової термінології шляхом вилучення з неї невиннованих слів-покручів, відродження окремих забутих або несправедливо "репресованих" термінів, створення галузевих словників, україномовних підручників, посібників, довідників, військових статутів, Кодексів, державних стандартів на терміни та визначення, вироблення різних законодавчих актів державною мовою.

Українська наукова мова, її термінологія визначаються, з одного боку, особливостями мовної ситуації в Україні, з другого – станом і тенденціями розвитку літературної мови, складовою частиною якої вона є. Розхитування мовностилістичних та правописних норм на лексичному, словотворчому, фонетичному рівнях у літературній мові виявляється і в термінології. Наприклад: магнет, хемія замість магніт, хімія; сотня, рій, курінь, сотник замість відповідних рота, відділення, батальйон, капітан.

Процес систематизації та стандартизації терміносистем учені різних шкіл і регіонів вбачають по-різному. Одні намагаються повністю відновити термінологію 20-х років, інші – надто захоплюються запозиченнями з європейських мов. У одному й другому постулаті є як позитивні, так і негативні моменти. Відомо, що штучна реставрація, нав'язування діалектних, застарілих термінів, власних уподобань ведуть до самоізоляції не лише наукової мови, а й самої науки, з одного боку, а з другого – надмірне захоплення іншомовними термінами призведе до втрати національної мовної самобутності.

Прихильники першого напрямку забувають про те, що більшість словників, виданих у 20-ті роки, були і залишилися проектами, а вміщені в них терміни (часом цілі синонімічні ряди на позначення того самого поняття) були елементами пошуку терміна, який би відбивав зміст позначуваного поняття. З часу видання зазначених словників пройшли десятиліття, впродовж яких розширювався зміст старих понять, виникали нові, що потребували найменувань. Ніхто не заперечує того, що у своїй роботі фахівці мають використовувати досвід учених "золотого" десятиріччя, зберегти, відновити кращі українські терміни та позбутися тих, що суперечать лексичним та словотвірним нормам української мови. Але це не значить, що наявну й усталену в мові термінологію варто замінювати вузькорегіональними термінами, як спостерігаємо у "Словнику фізичної лексики українсько-англійсько-німецько-російському" В. Козирського та В. Шендеровського [1], де відомі всім зі шкільної лави терміни: діаметр, елемент, мастило, маятник, нівелір, паралель, снаряд, трубопровід замінено відповідно словами: поперечник, первень, вагадло/хитун, шмига, рівнолежник, стрільно/гармагпень, руровід/рурогін та багато інших.

Спостерігається прагнення відмежуватися від російської мови, тобто диференціювати слова, що звучать однаково в українській та російській мовах, замінити їх питомими українськими словами на зразок: ансамбль – гурт, штопор – коркотяг, нувориш – скоробогатько та ін. Також поширеним є утворення термінів складенням слів: радіотеатр, звукооформлювач, темпоритм, завіт [2, с. 165].

Розвиток знань у різних країнах відбувається нерівномірно. Ця нерівномірність позначається і на розвитку термінології окремо взятих мов. Практично жодна природна мова при творенні термінів не може обійтися своїми власними ресурсами, тому термінологія багатьох галузей знань різних мов послуговується лексичними та словотворчими засобами високорозвинутих літературних мов, що робить її склад надто строкатим, поєднуючи в собі національні та міжнародні елементи. У період середньовіччя це були переважно класичні мови – давньогрецька та латинська, остання дала моделі для творення термінів, здебільшого одноосновних, та серію високопродуктивних суфіксів і префіксів, що використовуються у термінології багатьох мов. З грецької мови запозичено модель творення складних термінів (комполітів). [2, с. 163] Таким чином, латинські й грецькі основи термінів уже в епоху середньовіччя становили єдиний греко-латинський фонд, який запозичався багатьма мовами. Пізніше джерелом запозичень стали німецька, французька та англійська, італійська, голландська, польська, арабська, перська мови.

Прямі запозичення, з одного боку, формують спільний лексичний фонд у не обов'язково споріднених мовах, що сприяє взаєморозумінню фахівців, які розмовляють різними мовами, а з другого – надмірне захоплення чужими термінами ускладнює спілкування між членами суспільства. Причини запозичень різні: відсутність у мові ціліснооформленого, непроникного терміна-однослова

на позначення єдиного, нерозчленованого поняття (демаркетинг – ліквідація ажіотажного попиту, девальвація – зниження офіційного курсу національної валюти, аналогічно: емісія, авізо та ін.); лаконічність терміна, від якого легко утворюються похідні форми (аудит – аудитор, аудиторство, аудиторський, аудиторська служба, Аудиторська палата України), зміна концептуальних орієнтирів (етнічних, національно-специфічних на "європеїзовані" або "американізовані"), що викликає декореляцію протопонять "свій" – "чужий" (воротар – голкіпер; поза грою – офсайд).

У систематизації, нормалізації та стандартизації існуючих терміносистем значна роль належить галузевим словникам [3, с. 164]. За останнє десятиріччя минулого століття побачило світ близько 300-т термінографічних праць, переважно перекладних, різних за обсягом та якістю опрацьованого матеріалу, серед них пальма першості належить медицині – 40 словників.

Уперше в Україні створюються власні державні стандарти на терміни та визначення, де рекомендовано загальноприйняті їх визначення, які стають основою для розроблення стандартів на технічні умови, продукцію, методи випробовувань тощо. Як науково-технічний документ, стандарт є комплексом норм, правил, вимог щодо об'єкта стандартизації та обов'язкових для використання в усіх видах нормативної документації, у довідковій та навчально-методичній літературі.

Оскільки терміни через загальні поняття пов'язуються зі спеціальними сферами знань та діяльності, вони є об'єктами всіх наук, що вивчають ці сфери. Для розв'язання термінологічних проблем потрібні висококваліфіковані спеціалісти, які б поєднували професійні знання з лінгвістичними. Таких спеціалістів треба готувати у вищих навчальних закладах, увівши до навчальних програм спецкурси з основ термінології та фахової мови.

Підсумовуючи вищесказане, можна констатувати той факт, що Україна має розвинуту кодифіковану термінологію майже з усіх галузей знань, здатну забезпечити практичні потреби суспільства. Робота щодо її розбудови та кодифікації проводиться в кількох аспектах: дослідження процесів становлення окремих терміносистем, встановлення часу їхньої появи та визначення шляхів формування, співвідношення в них національних та інтернаціональних компонентів; вироблення основних моделей творення нових термінів; перегляд та нормалізація наявних у мові термінів; створення галузевих словників; розроблення державних стандартів на терміни та визначення, які б охопили всі сфери науково-технічної діяльності.

Незважаючи на величезну роботу, проведену термінологами та фахівцями різних галузей знань, нерозв'язаною залишається ще низка як лінгвістичних проблем, пов'язаних із ототожненням або диференціацією понять, виробленням методологічних засад щодо уніфікації української наукової термінології та збагаченням її за рахунок власних мовних одиниць, так і екстралінгвістичних – забезпечення повнокровного функціонування мови в державі, викладання у ВНЗ усіх предметів державною мовою, введення в навчальні програми спецкурсів з основ термінології та фахової мови, видання україномовних підручників, тлумачних галузевих словників, створення навчальних посібників із загального термінознавства та терміносистем окремих галузей знань. Для здійснення окреслених проблем потрібне об'єднання зусиль учених різних сфер наукових знань, особливо мовознавців, що працюють над проблемами термінології, для створення єдиної термінологічної школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. В. Г. Козирський, В. А. Шендеровський Словник фізичної лексики: Українсько- англійсько- німецько- російський / В. Г. Козирський, В. А. Шендеровський. – Київ: Рада, 1996. – 933 с.
2. Азарова Л. Є. Деякі аспекти утворення термінів-комполітів / Л. Є. Азарова, А. В. Костюк // «Нові технології навчання». Науково-методичний збірник. – Київ, 1996. – Вип. 5. – С. 163 – 170.
3. Азарова Л. Є. Термінологія та її сучасний стан розвитку. / Л. Є. Азарова // Типологія мовних значень у діяхронічному і зіставному аспектах: Зб. наук. пр. Донецького держ. ун-ту, 1999. – Вип. 2. – С. 163 – 168.

Азарова Лариса Євстахіївна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, kmz2427@ukr.net.

Пастух Михайло Олексійович — студент групи І-ПІ-176, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: nikonroot@gmail.com.

Azarova Larysa Y. – Doctor of Philology, Professor, Head of the Chair of Linguistics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Pastyh Mykhailo O. — Department of Information Technologies and computer engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : nikonroot@gmail.com.

ПУБЛІЧНИЙ ВИСТУП І ПІДГОТОВКА ДО НЬОГО

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В даній статті описані основні види публічного виступу та підготовка до нього.

Ключові слова: доповідь, виступ, лекція, дискусія, промова, оратор, слухачі.

Abstract

This article describes information about main types of public speaking and preparation for it.

Keywords: report, speech, lecture, discussion, speaker, listeners.

Одна з головних функцій мови – комунікативна, тобто функція спілкування. Виступаючи публічно, людина виражає, утверджує себе, одночасно впливаючи на інших. Історія свідчить, що не лише окремі особи, а й цілі народи перебували під впливом обдарованих ораторів, які мали владу над свідомістю інших.

Щоб оволодіти чиеюсь свідомістю, потрібно спочатку опанувати себе, навчитися керувати своїми думками та почуттями. Відомими ораторами Древнього Риму та Стародавньої Греції були: Цицерон, Демосфен, Аристотель, Квінтіліан, Сократ, Есхіл, Філократ.

Розрізняють *п'ять основних видів красномовства*: академічне, політичне, юридичне, церковне і суспільно-побутове. До жанрів академічного красномовства належать наукова доповідь, наукове повідомлення, наукова (вузівська, шкільна) лекція, науково-популярна (публічна) лекція.

Наукова доповідь – жанр наукового стилю. Вона інформує про наукові досягнення, відкриття та винаходи, про результати експериментів, узагальнює наукові дані. Доповідь має писемно-усну форму, призначена для фахівців. Її виголошують на науковій конференції, симпозіумі, семінарі тощо. Після виголошення доповіді її автор відповідає на запитання слухачів. Матеріал доповіді може стати предметом обговорення, наукової дискусії.

Логічна схема наукової доповіді:

- обґрунтування актуальності наукового дослідження, новизни й позитивного ефекту, який буде досягнуто завдяки вирішенню обраної наукової проблеми;
- визначення предмета (об'єкта) досліджень;
- характеристика методу (методики) проведення досліджень;
- опис процесу досліджень;
- повідомлення про результати проведених досліджень;
- формулювання висновків, визначення перспектив застосування результатів досліджень [2, с. 165].

Наукова лекція – це форма пропаганди, роз'яснення наукових знань шляхом усного викладу. Має писемно-усну форму. Це монологічний вид виступу. Лекція-бесіда спонукає аудиторію не тільки слухати, а й активно сприймати матеріал, ставити лектору запитання, вести з ним діалог. Наукова дискусія – це публічне обговорення спірного наукового питання двома або кількома особами (опонентами). Мета наукової дискусії – пошук істини, а не хизування розумом і ерудицією, не перемога над опонентом. Під час обговорення слід забезпечити рівність сторін, з повагою ставитись до учасників дискусії, давати їм змогу висловитися, не переривати. Не вважайте правильною тільки свою думку. Дискусія може бути спонтанною й організованою. Організатор дискусії повинен створити умови для обговорення, підготувати його і провести (у ролі ведучого).

Існують різні види й методи обговорення спірних питань. Диспут – це різновид організованого публічного обговорення певної проблеми. У диспуті беруть участь двоє або кілька учасників, аудиторія тільки спостерігає за перебігом обговорення. Полеміка – це публічна суперечка з метою захистити свою думку і спростувати, заперечити погляди опонента. Учасники обговорення, дискусії,

полеміки можуть вдаватися до різних методів. Софістика – це спосіб здобуття перемоги в суперечці шляхом свідомого застосування софізмів – навмисно хибно зроблених умовиводів, які сприймаються опонентом як вірогідні, правдоподібні. Евристика – особливий метод ведення діалогу, запропонований філософом Сократом. Діалог базується на системі навідних запитань, що підштовхують співрозмовника до вирішення проблеми. “Мозковий штурм” (брейнстормінг) – метод колективного розв’язання проблеми. Колектив поділяється на 2 нерівні частини: більша стає групою генерації ідей, менша – групою оцінювання. Забороняється критикувати будь-які гіпотези, думки, пропозиції; вони можуть бути смішними, недоречними, неймовірними. Пропозицій має бути якомога більше. Час обговорення обмежений. Брак часу породжує стрес, який стимулює діяльність мозку. Близькою до “мозкового штурму” є синектика. Це спосіб активізації колективної творчості. Зіткнення несподіваних поглядів, неймовірних аналогій сприяє народженню нових ідей, які спочатку здаються божевільними, а потім успішно реалізуються.

Ця логічна схема визначає композицію наукової доповіді. Текст доповіді містить мовні засоби, характерні для наукового стилю. Інженерні та науково-технічні працівники виступають з *діловими доповідями*. Ділові доповіді мають писемно-усну форму, призначені для підготовленої аудиторії. Виголошення доповідей та їх обговорення на зборах, нарадах, засіданнях протоколюється. Звітна доповідь висвітлює факти й результати діяльності особи чи установи за певний період (квартал, рік тощо). Текст доповіді повинен містити мовні засоби, характерні для офіційно-ділового стилю, цифровий матеріал. Текст доповіді поділяється на рубрики відповідно до напрямів діяльності особи чи установи. Звітну доповідь обговорюють на зборах, засіданнях, протоколюють. Учасники обговорення доповнюють її, вносять корективи й ухвалюють рішення: затвердити або доопрацювати та заслухати повторно.

При виголошенні доповіді, промови до трибуни виходьте з виглядом, наче ви давно очікували виступу й раді цьому. На трибуні не поспішайте одразу ж починати виступ. Пам’ятайте, що вас оцінюють за такими ознаками: за тим, що ви робите, який маєте вигляд, що говорите і як говорите. Симпатія або антипатія залу до оратора формується вже на початку його виступу. Негарно спрямовувати свій погляд у вікно, у стелю або не відривати очей від конспекту. Досвідчений оратор уміє дивитися так, що кожен слухач відчує його погляд на собі. Треба вчитися переводити погляд з одних обличчя на інші, повертатися поглядом до тих, хто найбільше від усіх зацікавився вашим виступом. Погляд “очі в очі” є неприємним (це вираз агресії) [2, с. 168].

Не забувайте про жести. Монотонні, набридливі рухи оратора дратують публіку, створюють комічне враження. Жести повинні підсилювати виразність промови, виділяти основні думки. Правильні артикуляція й вимова, добра дикція сприяють успіху оратора. Якщо ваша дикція не дуже чітка, на допомогу можуть прийти різні скоромовки. Силу голосу пристосовуйте до акустики й розмірів приміщення, у якому виступаєте. Не припускайте менторського тону, не моралізуйте. Вчасно закінчуйте промову, доповідь. Виступ можна закінчити цікавою цитатою, можна стисло повторити основні положення промови (доповіді, лекції), подякувати слухачам за увагу.

Отже, культура мови оратора передбачає точність, логічність і доречність мовлення, його милозвучність і правильність, лексичне та фразеологічне багатство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Видатні оратори Стародавньої Греції [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/culture/11552/>
2. Азарова Л. Є. Професійне спілкування науково-технічних працівників / Азарова Л. Є., П’яст Н.Й., Іванець Т. Ю. // Навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2008. – 189 с.

Азарова Лариса Євстахіївна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету.

Панфілова Юлія Олегівна – студентка групи ЗПІ-176, факультет інформаційних технологій та комп’ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Azarova Larisa Y. – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department of Linguistics of Vinnitsa National Technical University.

Panfilova Yuliia O. – student, faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

ІСТОРІЯ ОРАТОРСЬКОГО МИСТЕЦТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглянуто історію ораторського мистецтва. Визначено, що тільки ціною величезних зусиль постійною працею Демосфен, Цицерон і Аристотель стали найвідомішими ораторами.

Ключові слова: оратор, ритор, Стародавня Греція, Стародавній Рим, Демосфен, Цицерон, Аристотель, адвокат, дискусія.

Abstract

The article deals with the history of oratory. It is determined that only at the cost of enormous efforts by constant work Demosthenes, Cicero and Aristotle became the most well-known speakers.

Keywords: orator, rhetorician, Ancient Greece, Ancient Rome, Demosthenes, Cicero, Aristotle, lawyer, discussion.

Одна з головних функцій мови – комунікативна, тобто функція спілкування. Виступаючи публічно, людина виражає, утверджує себе, одночасно впливаючи на інших. Історія свідчить, що не лише окремі особи, а й цілі народи перебували під впливом обдарованих ораторів, які мали владу над свідомістю інших. Щоб оволодіти чужою свідомістю, потрібно спочатку опанувати себе, навчитися керувати своїми думками та почуттями. Промовець мусить дисциплінувати думку, емоцію, жест [1, с. 164]. Відомий психолог Д. Карнегі зазначав, що добре підготовлена промова – це вже на 9/10 виголошена промова [1, с. 170]. Багато тисячоліть тому знаменитий оратор Стародавнього Риму, видатний теоретик ораторського мистецтва Марк Тулій Цицерон виголосив фразу, яка стала крилатою і дійшла до наших днів: «Поетами народжуються, ораторами стають». Великий римлянин був упевнений, що з поетичним талантом людина народжується, а оратором можна стати, якщо докласти для цього певних зусиль.

Цікаве і висловлювання А. Коні (юриста і громадського діяча, видатного судового оратора) про те, що потрібно розрізняти красномовність та вміння говорити публічно. «Якщо красномовність – це дар, яким наділена людина від природи, то вміння виступати набувається в результаті повсякденної практики, систематичних тренувань і вправ. Дійсно, гарним оратором може стати лише той, хто хоче ним стати, хто прагне цього, хто багато працює над собою. Звичайно, природні дані допомагають людині досягти кращих результатів, але самі по собі вони не є запорукою успіху».

Оратор («говорю») – той, хто виголошує промову, а також людина, що володіє даром красномовства або володіє ораторським мистецтвом. Красномовство стало професією лише в демократичних державах Стародавньої Греції, оскільки там вперше з'явилася публічна політика і публічний суд. Тоді ж з'явилася і спеціальна наука про ораторське мистецтво – риторика, і професія вчителя ораторського мистецтва – ритора. Поки старогрецькі держави залишалися демократичними, оратори залишалися головними діячами політичної сцени.

Найвідомішими ораторами Древнього Риму та Стародавньої Греції були: Марк Тулій Цицерон (106-42 до н.е.), Демосфен (384-322 до н.е.), Аристотель (348-322 до н.е.), Квінтіліан, Сократ, Есхіл, Філократ, А. Коні. Давайте звернемося до історії ораторського мистецтва.

Найблискучішим риторм Стародавньої Греції був всесвітньо відомий Демосфен. Сучасники говорили про нього так: «Нашого ритора з його умінням все запалювати своєю силою і владою можна порівняти з вихром або блискавицею», хоча він не завжди таким був. Першу промову видатного оратора публіка зустріла глузуванням, голос його був слабким від природи, він мав проблеми з дикцією(шепелявив), постійно смикав плечами. Але Демосфен був неймовірно сильний духом. Він безупинно працював над собою, тренувався. У древніх письменників можна знайти таке: «Неясну, шепеляву вимову, він долав,кладаючи до рота камінці і читаючи на пам'ять уривки з поем, голос він зміцнював бігом, розмовою на крутих підйомах...». Також кажуть, що він йшов до моря і намагався перекинути його шум, адже він вважав, що якщо він зможе перекинути море, то сили його голосу вистачатиме для промов. Щоб позбутися мимовільного посмикування плечами він

вішав над собою гострий спис, що заподіював йому біль при будь-якому необережному русі. З часом він поборов усі фізичні вади і довів свою ораторську техніку до досконалості, став найбільшим політичним оратором. Своїм прикладом він показує, що ораторами не народжуються, ними стають. І що оратором може стати практично кожний, якщо не пошкодує на це часу і праці. На питання: що складає найістотнішу чесноту оратора, Демосфен відповідав: «по-перше, вимова, по-друге, вимова і, по-третє, знову вимова».

Надзвичайно освіченим, різнобічним і невтомним оратором, за словами Плутарха, був Цицерон – судовий адвокат і політичний оратор. Вийшовши в доросле життя, він добре усвідомлював потребу глибокої і всебічної освіти, тому він вивчав багато різних наук і отримав блискучу філософську, літературну і ораторську освіту в Римі та Греції. Ораторським ідеалом у розумінні Цицерона була людина яка володіла усіма засобами, які повинні зацікавити і переконати слухача; ораторський талант – це велика рухливість розуму і фантазії, які здатні швидко знаходити матеріали, складати промову, пишно прикрашати її, надовго все запам'ятовувати. Цицерон ніколи не стояв на місці в плані розвитку своєї ораторської майстерності, що зумовило створення ним неповторного, унікального стилю. Він вважав, що професія оратора набувається за допомогою багатьох наук і великих зусиль. Одною із характерних рис цього оратора було вміння дотепно використовувати у своїх промовах різні жарти, це вміння він вправно використовував проти своїх ворогів. Цицерон стверджував, що корисно збуджувати сміх, бо веселість примножує прихильність слухачів. Найчастіше оратор використовує сміх тоді, коли зазнає нападу противника. Також він казав, що кожен крок промовця (адвоката) на суді повинен бути обережним, обміркованим, щоб не викликати у людей злоби. Оратор повинен спрямувати ненависть на противника і відбити її від себе та підсудного. Так само слід робити з почуттями надії, радості та досади.

Аристотель розглядав ораторське мистецтво у філософському плані, підкреслюючи його етичні і естетичні функції. Заснував свою школу. Він вважається творцем теорії суперечки, дискусії. Великий оратор розрізняв:

- діалектику – мистецтво сперечатися з метою встановлення істини;
- еристику – мистецтво будь-що залишатися правим у суперечці;
- софістику – намагання добитися перемоги в суперечці шляхом навмисного використання недостовірних доказів;

Аристотель казав: «докази – всьому голова». І справді, без доказів будь-яка промова пуста і нецікава. При цьому дуже важливо дозувати інформацію і підбирати докази з розумом. Він виділяв два види доказів: технічні та нетехнічні. Нетехнічні – факти, історичні дати, клятви і таке інше. До технічних відноситься висновки, зроблені на основі історичних фактів, подій і показів очевидців. Поєднуючи ці два види в одне ціле, ви представите непереможні факти своєї правоти. Також, на думку, Аристотеля не можна втрачати логічну послідовність тексту. Кожне наступне речення повинне бути продовженням попереднього, саме в такому випадку промова стає цілою розповіддю, а не набором фраз. Особливого значення він надавав початку промови, тому що вона ніби прокладає шлях усій промові.

Отже, видатні оратори багато працювали над собою, приділяли велику увагу повсякденній підготовці до публічних виступів. Тільки ціною величезних зусиль, постійної і наполегливої праці вони домоглися визнання сучасників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Азарова Л. Є. Професійне спілкування науково-технічних працівників / Азарова Л. Є., П'яст Н.Й., Іванець Т. Ю. // Навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2008. – 189 с.
2. Аристотель. Риторика. Переклад Платонова Марія. – Київ, 2017.

Азарова Лариса Євстахіївна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, kmz2427@ukr.net.

Каплічний О. С. – студент групи 2КІ-17Б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Azarova Larysa Y. – Doctor of Philology, Professor, Head of the Chair of Linguistics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Kapluchnij O. S. – Department of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У роботі представлено деякі засади формування та поповнення української термінології. З'ясовано, що терміни виникають системно у професійному середовищі певної галузі знань із використанням різних мовних засобів залежно від внутрішніх і зовнішніх чинників.

Ключові слова: термін, термінологія, аналітична деривація, вторинна номінація, метафоричні процеси, словотворення термінів.

Abstract

In the article some principles of formation and replenishment of the Ukrainian terminology are presented. It was found that terms arise systematically in the professional environment of a certain field of knowledge using different language means depending on internal and external factors.

Keywords: term, terminology, analytical output, secondary nomination, metaphorical processes, word formation of terms.

Термінологія кожної галузі знань покликана, перш за все, задовольняти практичні потреби. Поява нових термінів спричинюється розвитком науки, виникненням її нових ланок. Нові поняття вимагають фіксації в мові, про що свідчить історія розвитку термінології будь-якої мови.

Термінологічна лексика будь-якої розвиненої мови є значною частиною словникового складу. Постійно поповнюючись новими одиницями, вона є найдинамічнішою частиною мови.

Основна вимога до терміна – точність – впливає зі співвіднесеності конкретного терміна з певним поняттям чи реалією, звідти ж – чітка системність термінів у межах однієї терміносистеми [1, с. 89].

Термін – це слово або словосполучення, яке зіставляється з чітко окресленим поняттям певної галузі науки, техніки, мистецтва, суспільно-політичного життя і вступає в системні відношення з іншими подібними одиницями мови, утворюючи разом із ними особливу систему – термінологію. Термін є стилістично нейтральною мовною одиницею. Йому не притаманні експресія й образність. Наявність дефініції є обов'язковою ознакою терміна [2, с. 16].

Формування наукової мови в Україні відбувалося за несприятливих умов, тому галузеві терміносистеми не розвивалися природно. Умови бездержавності України унеможливлювали становлення науково-технічної, природничої, гуманітарної та мистецької терміносистем [3, с. 17–25].

Термінознавство – це наука про терміни. На жаль, сучасні словники цього слова не фіксують, хоч воно утворилося у 60-х роках ХХ ст. Натомість у цьому значенні часто вживають слово “термінологія”. Слово “термін” виникло в античні часи. У латинській мові воно означало “межу”, “рубіж”. Термінна номінація, тобто процес найменування спеціальних понять науки і техніки, є цілеспрямованим творчим процесом. Утворення термінів відбувається свідомо, з прагненням до чіткої системи. Терміни виникають у професійному середовищі і вживаються лише в термінній функції. Для створення нового терміна можуть бути використані різні мовні засоби, а вибір оптимального способу номінації – складний процес: його визначають об'єктивні та суб'єктивні моменти, зовнішні та внутрішні чинники [5, с. 6].

Основними джерелами збагачення української термінології є застосування способу вторинної номінації, морфологічний та аналітичний спосіб творення термінів, а також іншомовні запозичення, як джерело поповнення української термінології. Застосування способу вторинної номінації – це використання наявної в мові назви для позначення наукового поняття. Вторинна номінація поповнює термінологію кількісно (функції термінів починають виконувати слова, які раніше не були термінами) та якісно (звужується або розширюється семантика й змінюється обсяг понять) [5, с. 6].

Термінологізація відбувається:

а) на основі метафоричних процесів, що ґрунтуються на:

- переосмисленні назв за подібністю форми, розміру, розташування частин (*підставка* – предмет, на який ставлять що-небудь або який підставляють під щось, і деталь струнних музичних інструментів, що має вигляд вертикальної дерев'яної пластинки, на яку спираються струни; підстава для перенесення – зовнішня схожість і розташування),

- функціональній подібності (*міст* – споруда для переходу або переїзду через річку, автомагістраль, яр і частина шасі автомашини, трактора; підстава для перенесення назви – функція з'єднання),

- зовнішній та функціональній подібності (*жила* – судина, по якій тече кров і провід кабелю; підстава для перенесення – функція перенесення і зовнішня схожість);

б) на основі метонімічного перенесення назви з:

- процесу на предмет (*насадка* – дія за значенням “насадити” і знімна деталь основного вала, що перебуває в контакт з носієм запису або магнітною сигналограмою),

- процесу на результат (*вимір* – визначення будь-якої величини чогось і величина, що вимірюється),

- процесу на властивість (*гучність* – дзвінке звучання, далека чутність і відчуття, створене вухом, яке сприймає звукові хвилі),

- властивості на кількісний показник (*різкість* – властивість за значенням “різкий” і ступінь розмитості зображень границь об'єктів),

- родового поняття на видове (*веснянка* – музичний жанр і музичний твір).

Одним із найзначніших джерел збагачення української термінології є морфологічний спосіб творення. Серед способів термінної деривації провідна роль належить суфіксації; менш характерними є також такі способи творення, як: префіксальний, безафіксний, аббревіаційний, основоскладання та словоскладання [5, с. 6]. Найпоширеніше суфіксальне творення термінів. Багато термінів утворено за допомогою суфіксів *-анн(я)*, *-ість*, *-ит*, *-іт*, *-іт*, *-изм*, *-ізм*, *-їзм*: *фазування*, *тримкість*, *радіоактивність*, *програмування* [1, с. 19]. Незначну кількість термінів утворено префіксальним (*незаконний*, *надвиробництво*, *надприбуток*) та префіксально-суфіксальним (*безробіття*) способами. Терміни, утворені безафіксним способом, позначають процес дії, предмет як результат дії або одиничний акт дії, що інтенсивно відбувається. Ці терміни утворено від основи дієслова за допомогою нульової морфеми: *викуп*, *виторг*, *вклад*, *дохід*, *запас*, *обіг*.

Способом основоскладання утворено терміни – складні слова, серед яких можна виділити назви, що виникли на основі складання незалежних одне від одного слів (*світлотехніка*, *склопаста*, *склоцемент*) і номінації, утворені за допомогою сполучного голосного звука на основі складання залежних одна від одної основ (*стрічкопритискач*, *товарообіг*, *шумоізоляція*).

Терміни-складні слова, що пишуться через дефіс, утворено способом словоскладання (*ампер-секунда*, *ват-секунда*, *диск-катод*, *мегават-година*, *жук-короїд*, *льон-довгунець*). Такі терміни є результатом поєднання двох самостійно вживаних іменників.

Одним із найпродуктивніших шляхів поповнення терміносистем є аналітична деривація (приблизно 70 % термінів у різних терміносистемах – це словосполучення). Серед складених назв домінують дво- та трикомпонентні терміносполуки, утворені за такими моделями: іменник + іменник (*нейтральність грошей*), прикметник + іменник (*національне багатство*), порядковий числівник + іменник (*перший прибуток*), дієслово + іменник (*страхувати майно*); прикметник + прикметник + іменник (*валовий національний продукт*), іменник + прикметник + іменник (*емісія цінних паперів*), прикметник + іменник + іменник (*маркетингове дослідження ринку*); кількість багатоконпонентних термінів обмежена (*журнал обліку господарських операцій*, *закон тенденції норми прибутку до зниження*). Аналітична деривація сприяє побудові структурної ієрархії: три- і багатоконпонентні терміни утворюють на основі двокомпонентного словосполучення (*валовий продукт* – *валовий національний продукт*) або на базі одного слова (*податок* – *податок на додану вартість*) [5, с. 7].

У розвитку української термінології спостерігаємо давню традицію входження іншомовних запозичень. Серед лексичних фактів, запозичених з інших мов, слід розрізняти: 1) ті, що з'явилися внаслідок прямого запозичення, якими є слова та вирази; 2) ті, що ввійшли за посередництвом слів; 3) ті, що потрапили внаслідок калькування [4, с. 76]. У галузевих терміносистемах української мови іншомовні запозичення становлять приблизно 40 % від однослівних термінів. Виділяють велику групу інтернаціоналізмів – міжнародних термінів, уживаних не менш ніж у трьох неспоріднених мовах і запозичених переважно з грецької (*біологія*, *парадигма*, *теорема*) або латинської (*варіація*,

мотор, трансляція) мов. До інтернаціональної скарбниці термінології належать також терміни, запозичені з інших мов: англійської (*комп'ютер, футбол*), італійської (*балада, сонатина*), німецької (*бухгалтер, штаб*), французької (*ансамбль, парламент*), іспанської (*романс, сарабанда*). У разі впровадження іншомовних назв в українську терміносистему відбувається звуження значення слова-продуцента, тому що запозичується лише термінне значення (в італійській мові лексема *volta* має такі значення: повтор, раз і черга; в українській мові термін *вольта* вживається зі значенням повтору частини музичного твору з іншим закінченням); іншомовні терміни узгоджують з фонетичними та орфографічними нормами української мови (лат. *concurrentia* – укр. *конкуренція*); змінюється граматичне оформлення (лат. *clavis* – укр. *клавіша* і *клавіш*); запозичені терміни стають продуктивними в термінотворенні (від запозиченого з англійської мови терміна *реклама* в українській мові утворено лексеми *рекламний, рекламувати*) [5, с. 7].

Сучасні українські термінологи глибше, ніж їхні попередники, опрацьовують теорію термінології як підсистеми літературної мови, теорію терміна як мовного знака, формулюють вимоги, які треба ставити до окремого терміна та й до “ідеальної” (якщо така можлива) термінології. Для визначення основних принципів термінотворення українські термінологи враховують досвід вітчизняних дослідників (науковців, які плідно працювали на початку ХХ ст. у Науковому товаристві імені Тараса Шевченка й Інституті української мови) і досягнення європейської науки (Ш. Баллі, Е. Вюстера, Д. Лотте, О. Реформатського та ін.) [3, с. 15–20].

Сьогодні спостерігаємо надзвичайну термінографічну активність: якщо в 1990 р. видано 5 термінологічних словників, то з 1992 р. їхня кількість становить не один десяток. Це словники різних типів – перекладні, енциклопедично-довідкові, тлумачно-перекладні, частотні, словники-тезауруси, словники нових термінів.

Виробити та узгодити засади термінотворення допомагають численні наукові семінари, конференції. Традиційними стали міжнародні наукові конференції “Українська термінологія і сучасність” (Київ, Інститут української мови НАН України), “Проблеми української науково-технічної термінології” (Національний університет “Львівська політехніка”).

Отже, процес називання спеціальних наукових понять безпосередньо пов'язаний з мовною номінацією. Творення української термінології підпорядковується загальним словотворчим законам мови. Збагачення термінології виходить за межі словотвору, оскільки в цій системі наявні аналітичні конструкції та входження з чужих мов. Сучасна українська термінологія неоднорідна за походженням. Значну її частину становлять терміни, запозичені з різних мов, проте основою є власне українські номінації. Жодне суспільство не може існувати без мови: всі народи і кожна окрема людина живуть у мовній сфері. Рівень розвитку наукової мови впливає на інтелектуальний розвиток суспільства та свідчить про стан мовного самовиявлення народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Туровська Л. Деякі аспекти розвитку термінологічної лексики сучасної української мови / Л. Туровська // Українська термінологія і сучасність : зб. наук. праць / відп. ред. Л. О. Симоненко. – К., 2007. – Вип. 7. – С. 89–93.
2. Азарова Л. Є., П'яст Н. Й., Іванець Т. Ю. Професійне спілкування науково-технічних працівників і студентів інженерних спеціальностей – Вінниця: ВНТУ, 2008 – 189 с.
3. Козловський В.О. Термінологічні уваги / В. О. Козловський // Бібліотечний журнал. – 1926. – Ч. 6–8. – С. 17–25
4. Азарова Л. Є. Українське ділове мовлення. Частина I. / Азарова Л. Є., П'яст Н. Й. – Вінниця, 2007. – 232 с.
5. Масенко Л.К. Українська мова у ХХ столітті / Л.К Масенко. – К., 2005. – 250с.

Азарова Лариса Євстахіївна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, kmz2427@ukr.net.

Нечипорук М. Л. – студент групи 2КІ-17Б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Azarova Larysa Y. – Doctor of Philology, Professor, Head of the Chair of Linguistics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Nechipuryk M. L. – Department of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА УКРАЇНСЬКОЇ ТЕХНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглянуто шляхи входження запозичень у лексику української мови.

Ключові слова: запозичена лексика, посередник слів, калькування, тюркизми, фонетичні і морфологічні особливості.

Abstract

The article deals with the ways of borrowing in the Ukrainian vocabulary.

Keywords: borrowed vocabulary, intermediary word, tracing, Turkicizm, phonetic and morphological features.

Найбагатша лексичними ресурсами мова не може задовольнити зростаючих потреб науки в номінації своїх понять. Відсутність власних номінативних засобів спричиняє до появи в мові запозичень, які є одним із активних джерел поповнення терміносистем [1, с. 88].

Технічна термінологія неоднорідна за своїм походженням, вона формувалася протягом віків. До її складу входять як питома українська лексика, так і запозичення.

У європейському культурно-історичному ареалі впродовж тривалого часу міжнародними мовами була латинська та грецька. Це, безумовно, позначилося на тому, що латинські запозичення стали невід'ємною частиною багатьох терміносистем сучасних європейських мов. Запозичалися як готові лексичні одиниці, так і словотворчі компоненти. Джерела запозичень в українській термінології визначаємо за даними етимологічних словників, а також етимологічних праць.

Термінологія – це той лексичний пласт, в якому найбільш виразні міжмовні контакти [2, с. 63].

Лексичні норми української літературної мови впорядковують вживання слів та сприяють диференціації їх значень. Тому у професійному мовленні часто вживаються такі слова, як терміни. Терміни – це слова або словосполучення, що виражають чітко окреслені поняття певної галузі науки, культури, техніки, мистецтва, суспільно-політичного життя.

З латинської “terminus” перекладається як “межа”, “кордон”, “кінець”. У період середньовіччя слово вже почало означати “позначення”, “визначення”. На українських землях терміни розпочали поширюватися у XVIII сторіччі.

Найвідомішими українськими вченими-термінологами є Іван Верхратський, Іван Пулюй, Віктор Левицький, Степан Рудницький, Олена Курило. Вони прагнули до того, щоб українська термінологія поєднувала елементи міжнародного та національного. Сучасні українські термінологи глибше, ніж їх попередники, опрацьовують теорію термінології як підсистеми літературної мови. Це праці Ніни Клименко, Анатолія Нелюби, Ганни Віняр, Ірини Думчак, Лариси Азарової, Катерини Городенської.

Окрім власне українських, значна частина термінів є запозиченою з інших мов. Запозичення – це елементи чужої мови, які засвоюються мовою за своїми нормами. Запозичення є необхідним процесом мовного розвитку, який збагачує мову. Запозичення не сприймаються мовцями як чужорідний елемент. У сучасній українській мові запозичена лексика становить близько 10%. Лексичні факти розрізняють за шляхом входження в лексику української мови: 1) ті, що з'явилися внаслідок прямого запозичення; 2) ті, що ввійшли за посередництвом слів; 3) ті, що потрапили внаслідок калькування [3, с. 112].

Найдавніші запозичення належать до періоду Київської Русі. Це слова тюркського походження. Вони обіймають різні галузі суспільного життя: *башилик, сундук, сарай, кавун, товар, базар, ізюм, шашилик*. Слова грецького і латинського походження збагатили нашу науково-філософську і політичну термінологію. Частина грецьких запозичень потрапила в українську лексику безпосередньо з грецької: *ікона, монах, зефір, аналог*. Значна кількість грецизмів потрапила в наш словник через слов'янську та європейські мови-посередники. Серед них релігійні терміни (*ангел*,

єпископ, Євангеліє, патріарх); назви наук (математика, історія, філософія, грамати́ка, педаго́гіка, анато́мія); наукові та політичні терміни (метод, гіпотеза, ідея, аналіз, космос, демократія); терміни мистецтва й літератури (комедія, драма, епос, монолог, симфонія, поема, ода). Латинські слова потрапили в нашу мову через мови-посередники (французьку, польську, німецьку) і безпосередньо. Серед слів латинського походження виділяється група політико-філософських та наукових термінів: *еволюція, вакуум, інерція, маніфест, диктатура, конституція, республіка, аргумент, ректор, публікація*. З грецької та латинської мови збереглися також словотворчі елементи, за допомогою яких творяться нові слова: *мікроскоп, телевізор, телефон, матеріалізм*. Більшість слів німецького походження стосуються військової справи та техніки: *солдат, котел, клейстер, фронт, броня*. Англійські слова стосуються спортивної термінології, техніки, побуту: *футбол, бокс, теніс, хокей, матч, трест, тунель, пікап, репортер, страйк, комп'ютер, буфер, байт*. Слова з італійської мови стосуються лексики, пов'язаної з мистецтвом, побутом: *соло, лібрето, фреска, сольфеджіо, піаніно, композитор, тенор*. Голландські слова в основному стосуються мореплавства: *шлюпка, каюта, шкіпер, фарватер, баркас* [5, с. 77]. Інколи назва терміну утворюється поєднанням українських і запозичених елементів, що не суперечить мовним нормам. Наприклад: *енерговитрати, суперклуч, геліоустановка*.

Одним з найпродуктивнішим способом словотворення є суфіксація. Це суфікси *-ання(я), -ість, -нт, -іт, -ізм, -ізм, -ізм*: програмування, тривкість, продуктивність, хешування [4, с. 18]. Найпоширеніші серед термінів – іменники. Друге місце посідають терміни-прикметники. Також досить поширені терміни-словосполучення: *аналоговий сигнал, тіло програми, комірка пам'яті*, які часто подаються аббревіатурами: ОЦ – обчислювальний центр; ОС – операційна система; УВЧ – ультрависока частота; ВМ – віртуальна машина; ПЗ – програмне забезпечення.

Багато термінів походять від імен видатних учених: нобелій, ейнштейній, нільсборій. Важливо вміти відрізнити терміни та номенклатурні назви. Номенклатурні назви – це поняття, до яких належать серійні марки машин, верстатів, приладів, установ, підприємств: автобус “Богдан”, літак “Руслан”, ЛАЗ-105.

Важливо, використовуючи загальнонавчальні терміни, пояснювати їх значення при першому вживанні. Але, якщо є українські відповідники, то треба вживати саме їх: замість *дебати* – *обговорювати*; *репродукувати* – *оновлювати*; *екстраординарний* – *відмінний, винятковий*; *апелювати* – *звертатися*; *еквівалентний* – *рівноцінний*; *превентивний* – *запобіжний*; *дефект* – *вада, недолік*; *лімітувати* – *обмежувати*; *амбасада* – *посольство*.

Отже, не варто зловживати іншомовними термінами, якщо існують українські відповідники. Запозичені слова потрібно вживати в тому значенні, у якому вони зафіксовані в сучасних словниках іншомовних слів. Запозичення сприяють розвитку словника і при цьому не порушує внутрішні закони мовного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Симоненко Л. О. Формування української біологічної термінології / Л. О. Симоненко. – Київ, 1991.
2. Козак Л. Запозичення як складова частина української технічної термінології // Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. праць. Вип. VII / Відп. ред. Л. О. Симоненко. – К.: КНЕУ, 2007. – С. 63-65.
3. Азарова Л. Є. Запозичення як складова частина іменників-юстапозитів науково-технічної сфери. / Л. Є. Азарова, Л. А. Озеранська // Електронні тези. Матеріали IX міжнародної науково-практичної конференції «Гуманізм та освіта», 2008 р. С. 112 – 115.
4. Азарова Л. Є., П'яст Н. Й., Іванець Т. Ю. Професійне спілкування науково-технічних працівників і студентів інженерних спеціальностей – Вінниця: ВНТУ, 2008 – С. 12 – 17.
5. Азарова Л. Є. Українське ділове мовлення. Частина I. / Азарова Л. Є., П'яст Н. Й. – Вінниця, 2007. – 232 с.

Азарова Лариса Євстахіївна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, kmz2427@ukr.net.

Завальнюк Євген Костянтинович – студент групи ІПІ-17Б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Azarova Larysa Y. – Doctor of Philology, Professor, Head of the Chair of Linguistics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Zavalniuk Yevhen K. – Department of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, zheniazavalnyk@ukr.net.

ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ УТВОРЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглянуто загальні тенденції розвитку науково-технічної термінології. Визначено роль і місце основ складання та словоскладання в мовній терміносистемі

Ключові слова: препозитивні та постпозитивні одиниці, екстралінгвальні та інтралінгвальні чинники, запозичення, терміни-композити.

Abstract

The general tendencies of development of scientific and technical terminology are considered. The role and place of the basis of composition and formulation in the verbal terminology are determined.

Keywords: prepositional and postpositive units, extralinguistic and intralingual factors, borrowings, terms of composites.

За останні десятиріччя в українському мовознавстві з'явилося чимало наукових праць, у яких розглядаються як загальні теоретичні питання термінології, так і різні галузеві терміносистеми. Це колективна монографія Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк; роботи А. А. Бурячка, Т. Р. Кияка, С. С. Регушевського, О. А. Сербенської, В. В. Захарчин та ін. В них розглядаються терміносистеми на функціональному рівні: поява терміна, його дефініція, вживаність, з'ясовуються питання формування терміносистем, місце терміна у науковому контексті [1, с.234].

Незважаючи на те, що в теоретичному аспекті термін досліджено порівняно повно як у вітчизняному, так і зарубіжному мовознавстві, чимало принципових питань ще не отримали остаточного й погодженого вирішення. Серед багатьох проблем сучасної української лінгвістики дуже гостро стоїть проблема науково-технічної термінології.

Лексика сучасної української літературної мови останнім часом поповнилася великою кількістю лексем, запозичених з інших мов. Однією з причин запозичення є те, що використання готових позначень економніше, ніж створення нових. Українська мова протягом століть збагачувалася не лише запозиченими словами, а й компонентами іншомовних слів.

У наш час питання про запозичення в термінології набуло особливого значення, зважаючи на посилення міжнародного характеру наукових досліджень й активізацію не лише термінів-інтернаціоналізмів, а й іншомовних компонентів. Інтернаціоналізація терміносистем особливо чітко простежується в молодих наукових галузях (маркетинг, обчислювальна техніка, екологія). Очевидно, що науково-технічній термінології властиві ті самі тенденції, що й мові в цілому. Її розвиток зумовлений зовнішніми (екстралінгвальними) та внутрішніми (інтралінгвальними) чинниками. Досить часто екстралінгвальні чинники відіграють важливу роль у творенні тієї чи іншої номінації. Однак зовнішні чинники розвитку мови не діють незалежно від внутрішніх, зумовлених певними системними відношеннями. Позамовні фактори можуть сприяти чи, навпаки, бути на заваді, прискорюючи чи сповільнюючи відповідні процеси. Динаміка змін у суспільному житті породжує динаміку змін словесних. Найактивніше поповнюється і змінюється лексика термінологічних систем. Термінотворення має свою специфіку, яка полягає в тому, що значний шар спеціальних слів фахове мовлення запозичує з інших мов, що пов'язано з науково-технічним прогресом, співпрацею вчених різних країн світу та різних національностей.

Термінна номінація на відміну від мовної – це вже цілеспрямований процес, зумовлений взаємодією зовнішніх та внутрішніх факторів. Один з її основних моментів – використання іншомовних слів та їх компонентів для найменування нових понять. Чільне місце належить грецькій та латинській мовам, що справили величезний вплив на формування науково-технічної термінології. Греко-латинські морфеми, що є основами іншомовних компонентів, відповідають вимогам точності, короткості й однозначності терміна. Отже, «Давньогрецька і латинська мови є потужним джерелом для українського термінотворення. Вивчення їхньої структури дасть поштовх до глибокого сприймання форми слова, допоможе осмислити значну кількість термінів».

Утворення термінів за допомогою іншомовних компонентів є надзвичайно важливим. Іншомовні компоненти в наш час дуже продуктивні, але процес їх морфологізації ще не завершений. До компонентів грецького походження належать: *-антропо-, -аеро-, -агро-, -авто-, -анти-, -біо-, -макро-,*

електро, *-гідро*, *-гео* та ін.; латинського: *-аква*, *-авіа*, *-мульти*, *-інтер*, *-супер*, *-ретро*, *-квазі*, *-мото* та ін. [2, с. 233].

Іншомовні компоненти відіграють важливу роль у мові науки і техніки, є одним із продуктивних способів творення термінів, бо короткі грецькі та латинські основи позначають ознаки, що в українській мові вимагають громіздких конструкцій складних слів та словосполучень. Деякі іншомовні запозичення не перекладаються рідною мовою однослівними формами. Вони легко поєднуються між собою і сприяють подальшому термінотворенню. Серед препозиційних морфем виділяють компоненти, що вказують на кількісну оцінку (*кіло-*, *гіга-*, *мульти-*, *дуо-*, *тера-*, *пента-* і под.), належність до конкретної галузі діяльності людини: *авіа* – авіація, повітроплавання; *артро-*, *гем(ато)о-*, *ендо-*, *невро-*, *некро-*, *онко-* – медицина; *техно-*, *турбо-* – техніка; *агро-* – сільське господарство; *гео-* – геодезія, геологія тощо. Конкретизують значення ядра постпозиційні компоненти. Серед них розрізняють основи, які позначають рух, процес (*-трофія*, *-тропізм*: гіпертрофія, гелі-отропізм); назви наук (*-логія*, *-номія*: біологія, агрономія); прилади, апарати (*-метр*, *-скоп*: барометр, телескоп), клітини (*-цит(и)*: тромбоцити).

У науковій літературі наголошується на тому, що у творенні слів з іншомовними препозитивними чи постпозитивними компонентами переважає спосіб складання. Серед новоутворень у лексичній системі сучасної української літературної мови терміни-композиції становлять значний шар лексики. Композитам властиві чіткі структурні закономірності формування й розвитку і такі ж статичні якості. Терміни-композиції в сучасній технічній термінології утворюються двома способами: 1) за аналогією до наявних у мові; 2) на основі словосполучень з термінологічним значенням. У наш час особливо швидко зростає група технічних термінів-композицій, що виникли на базі словосполучень. Основоскладання порівняно зі словосполученням є вищим етапом абстракції. Основоскладання належить до продуктивного способу словотворення української мови. Однак використання його в різні періоди має своєрідні риси, зумовлені появою нових слів у відповідь на соціальне замовлення, залучення їх у процеси словотворення мови, подальшого зростання словосполучень (серед них багато інтернаціоналізмів, що з'явилися в останні десятиріччя ХХ століття, типу *лазе* на *терапія* – *лазеротерапія*) [3, с. 2].

Отже, прискорений розвиток науки і техніки, необхідність номінації нових наукових, технічних, суспільних визначень, виникнення у зв'язку з цим різноманітних назв та термінів; зростання міжнародних, наукових та культурних контактів, збільшення та розширення кола перекладної наукової та художньої літератури, і як наслідок цього – посилення міжмовного взаємовпливу, взаємообміну не лише лексичними одиницями, а й словотвірними моделями, а також збагачення української мови запозиченнями, іншомовними лексичними одиницями, морфемами – усе це вплинуло на іменникове словотворення. Слова з іншомовними компонентами є композиціями, які утворюються або за аналогією до наявних у мові, або на основі словосполучень. Такі компоненти слід розглядати як поєднання слів, оскільки їх чисельність та регулярна утворюваність відповідають свободі сполучуваності слів, а не елементів слова. У той же час значення цих компонентів не розподілено позиційно і є непостійним порівняно з вільними словосполученнями. Тому можна твердити, що на матеріалі таких компонентів розвивається особлива система словотворення, що містить риси національного та іншомовного характеру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Азарова Л. Є. Словоскладання й основоскладання в мовній терміносистемі / Л. Є. Азарова // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки, 2003. – №12. – С. 234 – 238.
2. Азарова Л. Є. Проблема статусу іншомовних компонентів в українській мові / Л. Є. Азарова, Г. В. Кухарчук // Українська термінологія і сучасність. – Київ. – 2007. – С. 232-235.
3. Азарова Л. Є. Словотвірний потенціал компонентів іншомовного походження у творенні композитних науково-технічних термінів. / Л. Є. Азарова, Г. В. Кухарчук // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – Вінниця, 2011. – С. 28 – 31.

Азарова Лариса Євстахіївна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет.

Власенко Максим Анатолійович – студент групи ПІ-176, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: maxim.vlasenko@ukr.net

Azarova Larisa E. – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department of Linguistics, Vinnytsia National Technical University.

Vlasenko Maksym A. – Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, e-mail: maxim.vlasenko@ukr.net.

ДО ПИТАННЯ СПЕЦИФІКИ ІМЕН ЕКВАДОРЦІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано частотність та семантику імен еквадорців; досліджено структуру цих імен, встановлено їхню семантичну та словотвірну специфіку.

Ключові слова: ім'я, еквадорці, семантика, словотвір, специфіка.

Abstract

The frequency and semantic of formation of Ecuadorian names was analyzed, the structure of these names was researched, the semantic and word-formation specifics of Ecuadorian names was described.

Keywords: name, Ecuadorians, semantics, formation, specifics.

Усі аспекти соціального розвитку суспільства, його багатогранна динаміка знаходять своє втілення в мові й насамперед в антропонімії.

Імена еквадорців не були предметом комплексного ономастичного вивчення і тому потребують наукової кваліфікації з огляду на їхнє семантичне різнобарв'я, а також на наявність словотвірних особливостей.

Метою роботи є дослідження чоловічих та жіночих імен еквадорців, особливостей їх семантичної та словотвірної специфіки.

За законодавством Еквадору, у людини в документах можуть бути записані два імені і два прізвища. При хрещенні, насправді, можна давати скільки завгодно імен. Це залежить від бажання батьків. Старшому синові зазвичай дають перше ім'я на честь його батька, а друге - діда по батькові. Старшій дочці, відповідно, імена матері та бабусі по материнській лінії.

В Іспанії основним джерелом імен є католицькі святці. Мало незвичайних варіантів імен у цій країні, оскільки тут досить суворо реєстраційне законодавство [1]. Наприклад, влада не так давно відмовили одній колумбійці в отриманні громадянства на тій підставі, що її ім'я (*Дарлінг Велез*) надто незвичне.

Таких обмежень немає в Латинській Америці, де безперешкодно може працювати фантазія батьків. Іноді вона породжує дивні поєднання, наприклад, *Гітлер Еуфеміо Майора і Тадж-Махал Санчес*. А у терориста з Венесуели, *Ілліча Раміреса Санчеса*, відомого також на прізвище *Карлос Шакал*, було два брати. Їх звали *Ленін і Володимир Рамірес Санчес*. У цьому немає нічого дивного, оскільки їх батько був переконаним комуністом. Він вирішив таким чином увічнити ім'я кумира. Інший венесуелець отримав прізвище *Мао Брезнер Піно Дельгадо*. Слово "Брезнер" при цьому є спробою відтворити прізвище ще одного відомого людини, *Брежнєва*.

Проте подібні імена - все ж рідкісні винятки. Найбільш популярними іменами в Еквадорі вже багато років є класичні імена: *Хуан, Андрес, Браян, Кевін, Алехандро, Хосе Луїс, Марія, Анна, Каміла, Габрієлла, Андреа*.

Популярними та поширеними є також імена, що мають привабливу семантику *Алехандро* - «захисник», *Антоніо* - «квітка», *Анхель* - «ангел», *Мігель* - «подібний Богу», *Мануель* - «з нами Бог», *Луїс* - «світло, воїн», *Хуан* - «милість Бога», *Енріке* - «головний». Ці імена є різними за походженням - грецькі, єврейські, французькі тощо.

Ім'я *Марія* є в Еквадорі одним із найбільш частотних. Причому його дають не тільки дівчатам, а й хлопцям. Наприклад, *Фернандо Марія, Хосе Марія* та ін. - досить популярні чоловічі імена. Проте багато латиноамериканські та іспанські Марії - це не просто Марії. У них може значитися у документах наступне: *Марія де лос Анхелес, Марія де лос Мерседес, Марія де лос Долорес*. Зазвичай у побуті їх звуть *Долорес, Мерседес, Анхелес*, що досить дивно звучить у буквальному перекладі: "скорботи" (у формі множини), "милості", "ангели". Ці імена насправді походять від титулів Богоматері, які прийняті у католиків. Зазначені три варіанти далеко не повний список. Сюди ж відносяться Марії, яких у побуті кличуть просто *Анасіасьон, Ампаро, П'єдад, Мілагрос, Лус, Крус, Сокорро, Салуд, Консуело, Пілар*. До того ж дітям часто імена дають на честь різних статуй Богоматері або шанованих ікон. Наприклад, *Монсеррат Кабальєс*, відому оперну співачку (яка насправді є каталонкою, а не іспанкою) звуть *Марія де Монсеррат* (повне ім'я ще довше) на честь Марії Монсерратської, яку шанують у Каталонії як чудодійну статую, що знаходиться на горі Монсеррат в одному з монастирів.

Еквадорці, як і іспанці, є великими майстрами утворювати від імен зменшувальні аналоги. Найбільш простий спосіб - додавання зменшувальних суфіксів до імені: *Хуана - Хуаніта, Андрес-Андресіто*.

Якщо ім'я занадто довге, то основна частина скорочується, а потім до неї додається все той же суфікс: *Консепсьон* - *Кончіта*, або, наприклад, *Гваделупі* - *Лупилья* або *Лупі*. Використовуються іноді усічені форми імен: *Себастьян* - *Себас*, *Габріель* - *Габрі* або *Габі*, *Адріан* - *Андрі*, *Франциско* - *Панчо*, *Алісон* - *Алі*, *Вільям* - *Віллі*, *Сантьяго* - *Санті*.

Наявні імена, які можуть бути і жіночими, і чоловічими: *Адріан* та *Адріана*. Але якщо *Чоло* назвуть дівчинку, вона може бути або *Анхелес*, або *Консуело*. Але якщо назвати цим ім'ям хлопчика, то будуть інші два варіанти: *Селіо* і *Марсело*.

Ім'я *Росаріо* є словом чоловічого роду з позиції іспанської мови. Проте називають цим іменем представників обох статей. Воно позначає чотки для молитви цариці розарію, тобто Діви Марії. У цьому випадку хлопчика просто називають *Розарієм*, а дівчинку - *Марією дель Розаріо*.

Іспанці, як уже говорилося, дають дітям два імені та два прізвища - одне по батькові, друге по матері. За традицією старшому синові в родині дається ім'я батька, друге - ім'я діда. Проте традиція часто порушується, а діти можуть отримувати будь-яке ім'я, навіть не іспанське [2]. Але згідно із законодавством, ім'я повинно легко визначати стать дитини. Щодо імен, які дають дітям із католицьких святців, то можна вибрати будь-які варіанти.

Імена, жіночі і чоловічі, не просто так складаються з двох частин. Багатьох володарів подвійних імен називають одним ім'ям на вибір, причому цей вибір ґрунтується на характері та інших особливостях носія імені. Що цікаво, зазвичай у побуті використовується друге ім'я, а не основне, яке може бути не зареєстровано в документах. Але також часто екваторців називають відразу двома іменами, і це для багатьох вважається більш правильним. Друга частина імені може бути надана екваторцеві під час хрещення, або ж друге ім'я - це не що інше як прізвище людини. Якщо взяти за приклад ім'я *Марія Алехандро*, то тут друга частина *Алехандро* може бути і прізвищем, і другим ім'ям, яке дали в церкві під час хрещення. При цьому, багатьох екваторців називають просто на прізвище.

При звертанні екваторці використовують лише ім'я, а при зверненні до дорослих або малознайомих людей вони використовують кілька слів-приставок: сеньйор і сеньйорита, які означають «пан», «пані» [2]. Що цікаво, зменшувально-пестливими іменами, які так люблять екваторці, їм можна називати літніх людей, навіть незнайомих. Наприклад, бабусю *Марію* екваторці спокійно величають *Манча* або *Маньцею*. Цікавим фактом є звертання батьків до своїх дітей. Якщо це схвальне звертання, батьки використовують зменшено-пестливі варіанти (*Алі*, *Санті*), якщо дитина провинилася, то батьки використовують два імені дитини у повній формі (*Алісон Бряна*, *Сантьяго Алехандро*).

Висновки

Отже, проаналізувавши екваторський іменник, були виявлені найбільш популярні та частотні іменні варіанти екваторців. Ці варіанти дуже рідко відрізняються від католицьких святців, у яких були зазначені екваторські чоловічі та жіночі імена. У католицьких святцях наявна невелика кількість імен, які можна було б вважати незвичайними. Проте останнім часом поширюються в офіційних документах зменшувальні форми імен, оскільки зникає обмеження на їх використання. Головне, щоб ім'я недвозначно свідчило про статеву належності того, на кого воно вказує, і звучало при цьому пристойно. Але подібна практика ще не отримала поширення. Іспанські імена чоловічі на англійській або російській мові звучать трохи інакше. Це ж стосується і жіночих імен. Наприклад, для нас незвично звучить *Росаріо* як жіноче ім'я. Хочеться сказати *Росарія*. Таким чином, знаючи зазначені особливості імен екваторців, можна уникнути подібних помилок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ермолович Д.И. Имена собственные на стыке языков и культур / Д.И. Ермолович. – М.: Р. Валент, 2001. – 200 с.
2. Саяпина В.Е. Проблемы эволюции испанской антропонимии (на материале романов Б. Переса Гальдоса «Донья Перфекта» и М. Делибеса «Пять часов с Марио») / В.Е. Саяпина: Автореф. дисс. ... канд. филол. наук. – Воронеж, 2010. – 24 с.

Севіллано Куйнтерас Алісон Бряна – студентка групи №4 підготовчого відділення для іноземних громадян Вінницького національного технічного університету

Науковий керівник: **Булава Наталя Юрївна** – кандидат філологічних наук, доцент, викладач кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: post4nb@gmail.com

Sevillano Kuinteras Alison Briana – student of the group 4 of Preparatory Department for foreign citizens of Vinnytsia national technical University

Supervisor: **Bulava Natalya Yu.** – candidate of philological Sciences, associate Professor of philological Sciences, teacher of Department of linguistics, Vinnytsia national technical University, Vinnytsia, e-mail: post4nb@gmail.com

ТЕЛЕФОННИЙ ЕТИКЕТ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У роботі представлено основні норми телефонного етикету, за допомогою яких можливо вести свої переговори чітко та успішно.

Ключові слова: етикет, спілкування, телефон, розмова, комунікація.

Abstracts

Its work represents the basic norms of telephone etiquette, through which it is possible to negotiate clearly and successfully.

Keywords: *etiquette, communication, phone, conversation, communication.*

Сучасне ділове життя неможливо уявити без телефона. Завдяки йому багаторазово підвищується оперативність розв'язання багатьох проблем і питань. По телефону можна зробити дуже багато різноманітних речей, а саме: провести переговори, домовитися про зустріч, надати консультацію, відзвітувати про виконану роботу та інше. Телефонна розмова є найпоширенішим і найефективнішим способом встановлення ділового контакту.

Суттєвими перевагами телефонної розмови над іншими видами є швидкість реагування на інформацію, оперативність передачі інформації, можливість дистанційного керування діями, зручність. Саме тому наші дні телефон є не лише одним із найефективніших засобів зв'язку, а й способом налагодження офіційних ділових контактів між установами, способом підтримання приватних стосунків між людьми. Людство користується телефоном уже більше століття. Здавалось би часу більш ніж достатньо для того, щоб навчитися розумно користуватися цим технічним засобом та вивчити притаманні йому правила спілкування. Але, на жаль, вміння говорити по телефону не передається за спадковістю. Культурою спілкування по телефону володіє не кожен. Тому якщо ви є цілеспрямованою і діловою людиною, якщо ви турбуєтесь за власний авторитет і престиж вашої фірми і завжди звикли все прораховувати до найменших дрібниць, то вироблення і дотримання певних принципів поведінки в телефонному спілкуванні є просто необхідним і незамінним. Тому не слід випускати з уваги тієї обставини, що телефонна розмова – це великою мірою ваша візитна картка. Її успіх у першу чергу залежить від знання та вміння дотримуватися певних правил поведінки – телефонного етикету.

Службова телефонна бесіда має таку структуру: момент встановлення зв'язку, виклад суті справи, обговорення справи або проблеми, закінчення розмови. Успіх та ефективність ділової телефонної розмови залежить від чіткого дотримання її структури під час спілкування, ретельної підготовки.

Готуючись до телефонної розмови, ретельно продумайте першу фразу, тобто тему дзвінка, адже зразу ж після неї у вашого співрозмовника формулюється певна думка про вас. Це необхідно для того, щоб ваш дзвінок скерували за адресою, щоб ніхто не витрачав час на з'ясування причини дзвінка і пошук необхідного співробітника. Розмова має бути максимально насиченою інформацією. Тоді про вас складеться думка як про досвідчену ділову людину. Для цього ви маєте скласти план і дотримуватися його під час розмови, підготувати послідовний список питань, а також уточнюючі і додаткові питання. Не буде зайвим, якщо ви окреслите для себе мету дзвінка, можливі шляхи розвитку розмови та можливі її підсумки. Якщо ви все це виконаєте, то можете сміливо розраховувати на підвищення результативності телефонної розмови. Ніколи не розраховуйте на імпровізацію, адже, поспішаючи і хвилюючись, можна забути якусь важливу деталь, і згодом доведеться про це пошкодувати.

Час службових телефонних дзвінків залежить від тривалості робочого дня певної установи, підприємства, закладу. Іноді у службових справах працівнику телефонують додому. У будні не

рекомендують турбувати особу до 8.00, у вихідні дні – до 10.00. Не слід телефонувати до 22.00 [1, с. 180].

Велике значення має тривалість телефонної розмови. Після 3-4 хвилин розмови активність сприйняття стає нижче. Тому пам'ятайте, що кожна телефонна розмова має тривати не більше 5 хвилин. Ось чому під час розмови слід висловлювати свої думки чітко, стисло, лаконічно. Це допоможе скоротити час і вкластися у дозволені етикетом рамки. У випадку, якщо передбачається розмова, що займе більше часу, то потрібно запитати, чи має ваш співрозмовник достатньо часу для проведення бесіди. Якщо не має, то слід попросити дозвіл передзвонити, узгодивши при цьому час дзвінка.

У сфері ділових відносин під час телефонної розмови має панувати ввічливість і вихованість, потрібно бути доброзичливим, розмовляти привітно. Називайте вашого співрозмовника тільки на ім'я або на ім'я та по-батькові. Розрізняйте офіційний та розмовний стиль мовлення і ніколи не використовуйте останній під час службової телефонної розмови. Стиль спілкування залежить і від ступеня знайомства співрозмовників, їхнього віку, статі, посади тощо. З цього випливає, що гумор і веселий тон розмови має не шкодити, а допомагати справі, тобто бути доречним. За такого розуміння службового обов'язку можливість досягнути згоди у найскладніших питаннях значно збільшується. [2, с. 109].

Мова має бути лише літературною. При цьому необхідно стежити за послідовністю і логікою викладу думок, використовувати короткі та правильно побудовані речення. Добирайте потрібні слова та переконливі аргументи. Уникайте ситуацій, коли співрозмовники розмовляють різними мовами (зазвичай це російська та українська). Не використовуйте сленг, різного роду жаргони, а також такі слова: «окей», «ага», «ну» тощо. Голос має важливе значення, а також такі його складові як гучність, темп, тембр, ритм, тон і т. д. Тому говоріть звичним рівним голосом, спокійно виразно, витримано, а не гучно, швидко й галасливо.

За етикетом при рівних умовах завершує розмову той, хто її почав. Однак якщо це бесіда з начальником, то ініціатива завершення телефонної розмови в будь-якому випадку має йти від нього.

Отже, телефонна розмова – це специфічний різновид ділового мовлення, що характеризується обмеженістю в часі, наявністю технічних перешкод, відсутністю візуального контакту між співрозмовниками. Швидкість, оперативність і дальність зв'язку – це суттєві переваги даного виду мовлення. Основою успішної телефонної розмови є компетентність, тактовність, доброзичливість, володіння прийомами бесіди та правилами телефонного етикету. Правильне телефонне спілкування – це ціле мистецтво, справжня наука. Якщо для вас важлива репутація та авторитет вашої фірми або ви просто хочете бути культурною та освіченою людиною, то ви повинні дотримуватися етикету під час телефонної розмови – це ознака ділової та цілеспрямованої людини, її культури. А загальна культура людини – це один із показників рівня розвитку її духовності та внутрішнього світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Азарова Л. Є. Професійне спілкування науково-технічних працівників і студентів інженерних спеціальностей / Азарова Л. Є., П'яст Н. Й., Іванець Т. Ю. – Вінниця: ВНТУ, 2008. – 189 с.

2. Чмут Т. К. Етика ділового спілкування / Чмут Т. К., Чайка Г. Л., Лукашевич М. П., Осечинська І. Б. – Київ: МАУП, 2003. – 203 с.

Азарова Лариса Євстахіївна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Судома Дмитро Миколайович – студент групи 2ПІ-17Б, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, sudoma13@gmail.com.

Azarova Larisa Yevstahievna – doctor of philological sciences, professor, head of the Department of Linguistics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Sudoma Dmytro Mikolayovich – student of group 2PI-17B, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsya, sudoma13@gmail.com.

ОСОБЛИВОСТІ МОВИ ІНТЕРНЕТУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті досліджено функціонування української мови в Інтернеті. Простежено особливості Інтернет-спілкування, проаналізовано мовні засоби віртуального спілкування.

Ключові слова: українська мова; комуніканти; спілкування; лінгвістика; емотикон; Інтернет.

Abstract

The article investigates the functioning of the Ukrainian on the Internet. Traces the current state of the language of correspondence, analyzes the changes that have taken place in recent years in Internet communication.

Keywords: Ukrainian; communicants; communication; linguistics; smile; Internet.

Мова – це динамічна система, яка постійно змінюється, розвивається, удосконалюється. Механізм мовних змін приводять у рух як позамовні, так і внутрішньомовні чинники [1, 27]. Мова обслуговує побутову сферу, виробничу діяльність людини, різні галузі науки, культури, суспільне та політичне життя, всесвітню мережу. Вона постійно реагує на зміну умов, прилаштовується до середовища, у якому функціонує. Вибір та використання різноманітних мовних засобів залежить від мети, завдань та умов спілкування, соціального середовища, вікової групи.

Сучасне життя соціуму надзвичайно змінилося саме завдяки розвитку новітніх технологій, зокрема впровадженню Інтернету. Спілкування за допомогою мережі зайняло особливе місце в суспільній діяльності, адже Інтернет-технології активно використовують у різних сферах життєдіяльності людини. Завдяки Інтернету з'явилися нові канали комунікації, виникли нові форми спілкування. Така трансформація комунікативного простору змінила найголовніший засіб людського спілкування – мову. Кожна комунікативна ситуація вимагає певної мовної поведінки, реалізації засобів, визначальних для такої ситуації. На думку Чемеркіна С.Г. «інформація у процесі комунікації передається за допомогою значення слів лише на 7%, характером звучання та інтонацією — на 38%, а інші 55% інформації — невербальними засобами – жестами, мімікою, зовнішнім виглядом» [2, 2].

В онлайн-спілкуванні втрачаються такі аудіовізуальні можливості комунікації, як тембр голосу, акцентуація складників фрази, дикція, жести, міміка. Ці ознаки частково компенсуються використанням у розмовному дискурсі графічних елементів, що перебирають на себе відповідні функції. Наприклад, щоб компенсувати акцентуацію слова або частини фрази, уживають велику літеру: *Її* [Гайтани.] *останні пісні мені дУже подобаються!*). Написання частини тексту великими літерами свідчить про підвищений тон інтонації співрозмовника (*Мене «вижили» з підприємства — довели до заяви ставленням та новим графіком роботи. ДОПОМОЖІТЬ ПОРАДОЮ, БУДЬ ЛАСКА!!!!!!*). Передавання експресивної інтонації (тут — прохання) відтворюється за допомогою великої кількості знаків оклику.

Найчастотнішим засобом передавання емоцій, характерних для розмовного стилю, є емотикони, або «смайлики», які в розмовному дискурсі виконують основну функцію компенсації елементів паралінгвального спілкування. За їхньою допомогою виражають радість, сум, здивування, вказують на ставлення мовця до повідомлення чи до іншого комуніканта. Графічна реалізація емотикону теж буває різною. Комуніканти послуговуються як повними формами цих графічних знаків, так і їхніми редукованими варіантами. Також одним із розповсюджених засобів творення невербального тексту є крапки. Їх здебільшого використовують на позначення роздумування, невпевненості, здивування, поділяють текст на частини та ін., наприклад: *Не знаю... Може, треба було запросити їх [гостей. — С. Ч.] ...*. Знаки \$, *, = які розміщені на клавіатурі, часто залежно від контексту можуть відповідно позначати поняття «гроші», «сніг», «те саме, що й...» та ін., наприклад: *А: До десятого числа дадуть? Б: що? А: \$*.

Підпорядкування законам економії часу зумовлює існування в комунікативному акті явища, яке характерне лише для мови Інтернет-комунікації. Під час спілкування здебільшого через неспівмірний обсяг адресованих даних, а також синхронність при одночасному передаванні чи прийманні інформації втрачається діалогічний (чи полілогічний) порядок чергування повідомлень, тобто лінійна послідовність. Під час комбінування на комп'ютері кількох робіт одночасно та переході з однієї програми в іншу (наприклад, у програму, в якій відбувається процес комунікації) користувач може не

помітити зміни мови, встановленої у цей момент на клавіатурі, трапляються ще й технічні помилки, наприклад, графічні знаки іншої мови, пропуск літер. Для економії часу використовують некодифіковані скорочення (типове скорочення слів по головним буквам цього слова) і запозичені слова англійського походження (типу **ОКі** т.д.) [3, 4].

Час передавання інформації в процесі комунікативного акту — визначальна ознака Інтернет-спілкування. Для відтворення ефекту усного діалогу співрозмовники намагаються передавати інформацію якомога швидше. Це зумовлює багато орфографічних, пунктуаційних, лексичних, граматичних помилок. Спілкуючись і виявляючи при цьому певні емоції, комунікант, який набирає на клавіатурі текст, послуговується не емотиконом, який механічно важче поставити, а графічним відтворенням звукового образу слова.

Проаналізувавши багато фіксованих помилок під час комунікації, можна зробити висновок, що їхньою причиною є переважно не незнання комунікантами норм, а передусім технічні умови спілкування. У процесі віртуального спілкування формується унікальна мовна система, яка синтезує в собі використання знаків-символів, не характерних для писемної мови, недотримання орфографічних та інших літературних норм, відсутність лінійності в спілкуванні, створення ефекту звукової мови, використання певних словесних форм, професіоналізмів, вульгаризмів, аргю, сленгу.

Отже, концентрація тих чи інших знаків-символів, мовних ефектів, лексичних груп у мовленнєвому спілкуванні залежить від внутрішньої культури людини, її соціального статусу, освіти, психології та вікової приналежності, а дефіцит живого літературного слова поступово призводить до деградації суспільства. Користувачі Інтернету в наш час, не розуміючи того, що мережа — це чудовий спосіб підвищити рівень грамотності, «забруднюють», припускаються помилок у віртуальному спілкуванні. Така мовна ситуація є наслідком неправильного використання винаходу ХХ сторіччя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Стадній А. Мовні та позамовні чинники виникнення й функціонування конотативно маркованих дієслів у текстах ЗМІ / А. Стадній // *Materialsofthe XII Internationalscientificandpracticalconference, «Conductofmodern science- 2016»*, November 30 - December 7, 2016 onPhilologicalsciences, p. 27-30.
2. Чемеркін С. Г. Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньо-структурні процеси / Чемеркін С. Г. — К., 2009. — 240 с.
3. Чемеркін С. Г. Англійські варваризми в мові комунікантів Уанету/ Чемеркін С. Г. // *Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства*. — 2006. — Т. X. — С. 261-267
5. Єрмоленко С. Я. Культура мови і сучасний лінгвокультурологічний дискурс / Єрмоленко С. Я. // *Наук. зап. Терноп. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Сер. Мовознавство*. — Тернопіль, 2004. — 1 (11). — С. 6-7;

Горбачова Евеліна Олександрівна — студентка групи 2АКІТ-176, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, evelina10.10.99@gmail.com

Науковий керівник: **Стадній Алла Сергіївна** — кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, stadniy.alla@ukr.net

GorbachovaEvelina — studentof 2AKIT-17b, FacultyofComputerSystemsandAutomation, VinnytsiaNationalTechnicalUniversity, Vinnytsia, evelina10.10.99@gmail.com.

Supervisor: **StadniyAllaSergiyivna** — seniorresearcherofPhilology, Departmentoflinguistics, VinnytsiaNationalTechnicalUniversity, Vinnytsia, stadniy.alla@ukr.net.

УКРАЇНСЬКА МОВА В КІНЕМАТОГРАФІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті досліджено функціонування української мови в кінематографі. Проаналізовано стан української мови в популярних фільмах. Описано зміни, які відбулися в кінематографі за останні роки.

Ключові слова: українська мова, кінематограф, засоби масової інформації, носії мови, дубляж фільмів.

Abstract

The article explores the functioning of the Ukrainian language in cinematography.

The state of the Ukrainian language in the popular films

was

analysed.

Changes that have taken place in the cinema in recent years were described.

Keywords: ukrainian language, cinema, mass media, language carriers, dubbing of films.

Засоби масової інформації є важливим джерелом інформування та формування суспільної думки. на відміну від інших мас-медіа. Кінематограф має значні переваги: велику різновікову аудиторію, поєднання звуку і рухомої картини, змогу обрати фільм відповідно до своїх переконань та уподобань. Крім того, мистецтво кіно є одним з визначальних факторів розвитку культури нації, показником духовності та зрілості її суспільства. Вітчизняний кінематограф має вагомі здобутки, що збагатили світову культуру непересічними творами, які відображають величну історію українського народу, його самобутність та духовну красу. Творча біографія українського кіно – це постійний духовний пошук, художнє відкриття, боротьба за право вільно творити.

З року в рік з'являється дедалі більше українських фільмів. Так, у 2013-му вийшло всього 12 фільмів, у 2014-му – 16, у 2015 році українських фільмів вийшло 24, у 2016 – 30 вітчизняних стрічок, у 2017 – більше 25.

Особливу роль у становленні українського кіномистецтва відіграли фільми О. Довженка «Звенигора» (1928), «Арсенал» (1929), «Земля (1930)». Творчість Довженка піднесла вітчизняний кіноматограф до світового рівня. Стилїстика, створена Довженком, поклала початок напрямку, який визначають як «українське поетичне кіно».

«Іноземні кіноактори тепер «заговорили» українською», – запевнили у державній службі кінематографії Міністерства культури України. «Чорна орхідея», «Кочівник», «Угода з дияволом» та «Парфумер» – усі ці (і не тільки) фільми можна переглянути в кінотеатрі державною мовою», – розповіла голова Держслужби кінематографії Ганна Чміль [1].

Досить очевидно, що мова, якою люди хочуть дивитись фільм, залежить від регіону, у якому вони проживають. Зокрема, Богдан Батрух, генеральний директор компанії «B&H film distribution», розповідає: «Україномовних копій фільму „Я, він і ще один” у нас було менше, ніж російськомовних, але українські копії подивились більше!» [1].

Українська мова має важливе значення в кінематографі, адже у зв'язку з подіями, що відбуваються в нас у країні, патріотизм населення зростає з кожним днем все більше, і саме кінематограф є тим джерелом інформування, який дає змогу цілком зрозуміти всю красу української мови. На сьогодні в Україні випускають усе більше стрічок, які мають велику популярність у глядачів. Український кінематограф є важливим фактором, який впливає на світогляд людей та ставлення до країни, у якій вони проживають.

«Для екранізації я беру не довільний твір літератури, а той, за допомогою якого я можу висвітлити ті проблеми сучасності, що мене хвилюють... Мені найбільше хотілось би проникнути у глибинну суть таких людських цінностей, як почуття патріотизму, любов до землі, в яку вросли корінням... людина може розпізнавати справжнє у житті, якщо змалку навчиться цінувати землю, на якій народилася», – говорив Леонід Осика [2, 82].

Для колоритнішого й реалістичнішого створення образів героїв у фільмах використовують такі групи лексики:

1. Жаргони (ботан, глюк, депресняк, лаба, шара, попсовий, бабки, прикид).

2. Росіянізми (*білет, адрес, дзвонити, засипати, наступаючий*).
3. Суржик (*іменно, голольод, до цих пір, завидувати, обіжатися, побритися*).
4. Регіональні діалекти (*глива, ключина, кура, вуйко, врода*).

Шедеври світового кінематографа дублюють українською мовою. Як зауважив Олекса Негребецький: «У тому, що люди не завжди задоволені україномовними версіями фільмів, винен низький рівень українського дубляжу. Ті, хто дублює ці фільми, не знають української мови, не люблять її. Потрібно було спершу зробити кілька фільмів добре, а тоді вже халтурити. А в нас почали халтуру гнати з другого-третього фільму» [1].

Отже, український кінематограф має столітню історію. Стан і кількість української мови в кінематографі ще невтішні. Владі потрібно серйозно зайнятися цим, оскільки мова – основний комунікаційний засіб людини. За її допомогою ми висловлюємо свої думки, вона дає можливість спілкуватись. Свідомість людини формується навіть від того, як звучить мова. Дивлячись улюблені кінофільми, українське суспільство буде збагачувати свою рідну мову, а також значно зросте їхня національна свідомість. Звичайно, через події, що сьогодні відбуваються, виходить більше українських фільмів. Та це не повинно бути єдиним рушієм української кіноіндустрії. У наші часи кіно – один з найпопулярніших та найколеритніших видів мистецтва, тож розвиваючи кінематограф, українська культура та мова уславлюється та збагачується.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Угрин О. Увага! На екрані українська мова! // Угрин О. – Електронний ресурс. http://www.ktm.ukma.edu.ua/show_content.php?id=616
2. Українське кіно від 1960-х до сьогодні. Проблема виживання. Зб. ст. / Упоряд. Л. Брюховецька. – К.: Задруга. 2010.
3. Караванський С. Пошуку українського слова, або боротьба за національне "я" / Караванський С. – Київ: Академік, 2001. – 236 с.
4. Дончик В. Мова не винна: (Про суржик, двомовність і грамотність на українському ТБ) / В. Дончик // Слово і час. – 2001. - № 2. – С. 68-77.

Боднаренко Богдан Олександрович – Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, факультет комп'ютерних систем та автоматики, ІСТ-17б, bodna.bodnarenko@gmail.com.

Науковий керівник

Стадній Алла Сергіївна, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, stadniy.alla@ukr.net

Bohdan

Bodnarenko

– Vinnytsia National Technical University,

Vinnitsya, Faculty of Computer Systems and Automation, IEST-17b.

Supervisor

Stadniy Alla Sergiyivna – senior researcher of Philology, cathedra of linguistics of Vinnytsia National Technical University, Vinnitsia city, stadniy.alla@ukr.net

ЛЕКСИЧНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ З ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ У РІЗНИХ СФЕРАХ ВИКОРИСТАННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглянуто лексичні запозичення з французької мови та класифіковано сфери їх використання. Розрізнено поняття інтернаціоналізмів, матеріального запозичення та калькування. У тезах статті висвітлені існуючі позитивні та негативні погляди щодо запозичень, а також наведені приклади власне українських відповідників.

Ключові слова: запозичення, французька мова, лексичний склад мови, калькування, пряме і опосередковане запозичення, інтернаціоналізми, мовні відповідники, пуризм, лексикографія.

Abstract

This article deals with lexical borrowing from French and it classifies the scope of their use. The article separates the concept of internationalisms, material borrowing and translation loan-words. The thesis of the article highlights the existing of positive and negative views about borrowing. It gives the examples of actual Ukrainian lexical matches.

Key words: lexical borrowing, French, lexical composition of the language, translation loan-words, direct and indirect borrowing, internationalisms, lexical matches, purism, lexicography.

Територіальні контакти межуючих народів, їх політична та економічна співпраця зумовлюють культурний обмін і впливають на лінгвістичний склад сусідніх мов. Це є вагомим зовнішнім чинником, тому в кожній мові, крім власне своїх, є запозичені слова. Усі досягнення науки й техніки знаходять своє відображення в мові, яка є показником інтелектуальності народу, його духовного життя.

Низка лінгвістів працює над проблемою впливу запозичень на лексичний склад української мови – це В. Німчука, В. Русанівський, С. Семчинський, К. Городенська, Ю. Жлуктенка та інших.

Внутрішніми чинниками запозичень є, по-перше, намагання уникнути полісемії, закріпити за своїм і чужим словом різні смислові відтінки. Наприклад: *розповідь* "повідомлення про кого-, що-небудь" і *репортаж* (фр. reportage) "розповідь кореспондента з місця події в пресі, по радіо, телебаченню". По-друге, це прагнення замінити багатослівне найменування однослівним.

Розрізняють матеріальні запозичення – в рідну мову входить лексична одиниця повністю (значення й експонент), наприклад: *трюмо* (фр. trumeau), і калькування (від фр. calque "копія") – копіювання іншомовного слова за допомогою свого, незапозиченого матеріалу; поморфемний переклад іншомовного слова. Запозичення можуть здійснюватися усним і писемним шляхом.[1];

Потрапляючи до української мови, запозичені слова змінювалися відповідно до функціонально-стилістичних норм і фонетичних та граматичних закономірностей української мови [1, с.130]. Замінюються нетипові французькі суфікси, деякі запозичення стають іменниками середнього роду (якого у французькій мові взагалі не існує) (шосе, рагу, пюре, манто, драже) тощо. Якщо запозичені слова не підпорядковуються внутрішнім граматичним нормам іншої мови, то воно залишається варваризмом, тобто іншомовним вкрапленням, що більш-менш регулярно вживається, але зберігає своє іноземне обличчя, тобто не стає елементом мови-запозичувачки (о'кей, чао, мерсі).

Багатьом запозиченням відповідають українські слова: шампінйон – печериця, блондинка – білявка, мулатка – смаглявка, дебошир – забіяка, монстр – потвора, аплодисменти – оплески, журнал – часопис, паспарту – рамка для фото, презент – подарунок, мемуари – спогади, модерний – сучасний. Дослідниця О.Тодор помітила цікаву тенденцію: одні запозичення замінюються іншими. Наприклад: фр. авангардний – лат. прогресивний, тат. чемодан – фр. валіза, гол. зонт (-ик) – фр. парасоля, фр. консьєрж – нім. вахтер (у будинку), нім. галстук – фр. краватка[2]; В українській мові, наприклад, співіснують такі англізми і галліцизми: мейкап – макіяж; сленг – жаргон, аргі; дизайнер (одягу) – кутюр 'є, модельєр; бос – шеф, патрон; денді – піжон; секонд-хенд – комісійний; бізнесмен – комерсант.

Французька мова (фр. *français*) загалом є офіційною у 29 країнах. Вона є також однією з шести офіційних мов ООН. Французька мова – друга у світі за популярністю вивчення її як іноземної. До речі, за оцінками дослідників в сучасній французькій мові близько 55 слів слов'янського походження.

Запозичення можуть бути прямими – слова безпосередньо переходять із однієї мови до іншої (через літературу, твори мистецтва) й опосередкованими – через посередництво третьої мови (це вже запозичення запозиченого слова). Українська мова не є винятком, так, слово родзинки прийшло з фр. мови (*raisin* "виноград") до української через німецьку (*Rosine*) і польську (*rodzynki*). Проходячи через декілька мов, запозичене слово може до невпізнання змінити свою форму.

Слова, запозичені з французької мови, за даними лексикографів, становлять приблизно 9%. Запозичення французьких слів відбувається системно, тобто вони представлені не поодинокими словами, а лексико-семантичними групами, у межах яких вони взаємодіють з питомою українською лексикою. Слова французького походження трапляються у різних сферах життя, але умовно їх можна розподілити до таких основних груп:

слова, пов'язані з мистецтвом (найбільша група за кількістю запозичень з французької мови): актор, акомпанемент, ампула, афіша, балерина, балет, богема, бомонд, бюст, вернісаж, водевіль, дебют, дебютант, епатаж, ескіз, жанр, жонглер, комільфо, конферансьє, костюмер, мотив, пап'є-маше, реверанс, режисер, репертуар, романс, рояль, силует, суфлер, сюжет, шансон, шансоньє, шапіто [3];

фінансово-економічна сфера: аваль, аванс, акціонер, афера, афінаж, баланс, бюджет, вальвація (*evaluation* – оцінка) – визначення цінності монет; кадастр (*cadaster* – реєстр), купюра, партнер, реалізація, трансфер (*transfert* – перехід, передача) – переказ іноземної валюти, цінних паперів однією країною, особою у власність іншої; форс-мажор, франшиза [3, с. 53, 81. 309, 320,] тощо;

назви суспільно-політичних понять: авторизація, авторитет, альянс, бюлетень, бюро, бюрократ, гарант, дебати, демарш, дипломат, дискредитація, інкогніто, комюніке, кулуари, маніпуляція, мер, мерія, парламент, пацифіст, політика, прем'єр, режим, саботаж [3];

технічна термінологія: екіпаж, монтаж, монтер, прожектор, ресора, шосе [3];

військова лексика: агресія, атака, армія, батальйон, батарея, гарнізон, десант, кавалерія, каска, команда, лейтенант, міна, мінер, мобілізація, партизан, сапер, сержант, фронт [3];

назви одягу, сфера моди: ательє, блуза, візаж, волан, вуаль, галантерея, декольте, дефіле, жабо, жакет, костюм, кутюр'є, мажор, макіяж, негліже, палантин, пальто, парфуми, пенсне, рюш, фата, шарм. Салони вишуканого одягу все частіше називають бутиками (відповідно до "правила дев'ятки"), хоча у різних друкованих виданнях трапляється слово бутік (за французькою вимовою) – *boutique* – крамничка, невеликий магазин готового одягу [3];

інші назви приміщень: будуар, кабінет, пансіон, пасаж [3];

побутові слова, назви предметів розкоші: абажур, бенкет, бігуді, браслет, візит, вояж, жалюзі, жиголо, кокетка, люстра, масаж, маскарад, одеколон, порт'єра, портмоне, портфель, пудра, рандеву, ридикюль, сервіз, тет-а-тет, трюмо, туалет, шезлонг, шик [3];

їжа, сфера і заклади харчування: безе, бістро, бульйон, галета, гастроном, желе, каструля, кафе, кафетерій, коньяк, консерви, котлета, майонез, маргарин, маринад, пікантний, ресторан, соус, фритюр, шампанське, шампін'йон [3];

Французькі запозичення досить часто використовуються у власних назвах, щоб надати їм вишуканості та елегантності. Але лише деякі з голосних звуків мають приблизні відповідники в українській мові, що створює складнощі при передачі українською французьких імен та назв.

Серед запозиченої лексики окрему групу становлять інтернаціоналізми – слова, поширені у більшості мов світу. Щодо оцінки запозичень існують дві крайності: захоплення іншомовними словами, з одного боку, і непереборне бажання очистити мову від них – з іншого. Обидва погляди шкідливі. Невиправданим є й крайній пуризм (від лат. *purus* "чистий") – навмисне цілеспрямоване усунення з мови всіх іншомовних слів. Виправданим є пуризм для тих мов, яким загрожує асиміляція.

Отже, до запозичення потрібно підходити обережно. Запозичувати слова необхідно лише в тому випадку, коли без них не можна обійтися. Запозичення без потреби є невинними і завдають мові тільки шкоди.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сучасна українська літературна мова: підручник / М.Я.Плющ, С.П.Бевзенко, Н.Я.Грипас та ін.; за ред. М.Я. Плющ. – К.: Вища шк., 1994. – 414 с.
2. <http://kulturamovy.univ.kiev.ua>
3. Сучасний словник-мінімум іншомовних слів: близько 6000 слів. – 3-є вид., випр. і доп. – К.: Довіра, 2005. – 445 с.

Сташкевич Інна Андріївна – викладач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет
Лоїк Анумедем – студент Факультету будівництва, теплоенергетики та газопостачання, ВНТУ

Loik Anumedem – student of Constructions, Termal Power and Gas Transmission Department of VNTU
Stashkevych Inna Andriivna – teacher of linguistics department, Vinnytsia National Technical University

МОЛОДІЖНИЙ СОЦІОЛЕКТ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті досліджено особливості соціолекту. З'ясовано, що жаргон і сленг – синонімічні поняття. Визначено тематичні групи жаргонізмів.

Ключові слова: соціолект, жаргон, сленг, арго.

Abstract

In the article the peculiarities of sociological research are investigated. It was found out that slang and slang are synonymous concepts. Thematic groups of jargon are defined.

Keywords: social science, jargon, slang, argos.

У сучасній українській літературній мові функціонує лексика, яку можна ідентифікувати як ненормативну, тобто таку, що не відповідає нормам сучасної української літературної мови. У лінгвістиці такі мовні одиниці називають соціальним діалектом чи скорочено соціолектом, тобто мовою певної соціальної групи. Термін «соціолект» запропонував В. Є. Поліванов. Соціолекти не утворюють цілісної системи. До соціальних діалектів належать жаргон, сленг, арго.

У лінгвістиці соціолекти досліджували С. Пиркало, Л. Ставицька, Л. Маселко, А. Коваль, Н. Бабич, Н. Шовкун, Л. Широкогородюк, В. Девкін, Є. Паков, А. Хроленко.

На сьогодні ще не розв'язана проблема чіткого розрізнення понять «жаргон», «сленг» і «арго». Терміни «жаргон», «сленг», «арго» можемо віднести до слів-синонімів, але з різними відтінками значення. Українські вчені не користуються терміном «сленг», вважаючи його тотожним терміну «жаргон», хоча в українських словниках подано два варіанти паралельно. У цілому встановлено межу розрізнення між термінами «жаргон» та «арго»: перший має ширше використання, другий є відгалуженням від першого, вживається у вузькому значенні. Жаргон – це «мова якоїсь соціальної чи професійної групи, що відрізняється від загальнонародної наявністю специфічних слів і висловів, властивих цій групі»[1]. Арго – «умовна, штучна говірка, зрозуміла лише в певному середовищі»[1].

Сленг – це розмовний варіант професійного мовлення, синонімом якого є жаргон. Також сленг – це «жаргонні слова або вислови, характерні для мовлення людей певних професій або соціальних прошарків, які, проникаючи в літературну мову, набувають помітного емоційно-експресивного забарвлення»[2].

Як зазначає Л.Ставицька, «жаргонний лексикон в усьому своєму соціосемантичному розмаїтті – це не просто «холодини» словникових значень, а своєрідна картина світу, потужна семіосфера певного часового зрізу культури, що відкриває у слові смислову перспективу як концентрат соціокультурного, духовного, психологічного клімату епохи» [3, 12].

У сучасній українській мові найвиразніше виділяють жаргонізми, які побутують у різних молодіжних колективах, зокрема, у середовищах студентів та старшокласників. Але багато емоційно

забарвлених слів учнівського та студентського середовищ мають інтержаргонний характер і трапляються у різних молодіжних колективах. Це – жартівливі та зневажливі звертання чи характеристики своїх однолітків, товаришів, знайомих, викладачів, батьків. Вважаємо, що згрупувати та досліджувати всі жаргонізми доцільно за сферами використання, тематично, наприклад, оцінювання:

явищ: *фігово, лажса, кльово, нотбед, класно*;

людей: *ботан, заучка, шльоцик, рагуль, шрек, наркоша, дурачок, розумаха*;

предметів: *галіміий, кльовий, норм, глючний, крутяцький*;

дозвілля та спорт: *качалка, тренья, велик, фут, ганяти м'яча*;

навчання: *лаба, препод, общага, руммейт, колобок, степуха*;

побут: *бутер, стьоб, регатись, столовка, зелень, комп, мані, інет*;

захоплення: *фоткати, юзати, катати, слухати музон, грати в настолку*.

Серед соціолектів є чимало кальок, росіянізмів, наприклад: *облом, засікти, стрьомний, вінда, кініш* та інші, але здебільшого сучасний сленг формується на основі загальноновживаної, розмовної, діалектної лексики: *мобілка, побазарити, пролетіти, розводити, розкрутити, продинамити, наїхати, влетіти*.

Соціолекти мовці використовують в розмовному мовленні, стилістично зниженій сфері комунікації. Причина появи студентського жаргону – бажання проявити свою самостійність, продемонструвати приналежність до якогось угруповання. У цілому жаргонізми роблять мовлення студентів виразнішим і колоритнішим. Слід боротися з грубими словами в студентському жаргоні як із проявом насильства на мовленнєвому рівні, тому що на відміну від дорослих, які вживають згрубілі слова для емоційної розрядки, підлітки часто оперують такими жаргонізмами з метою вразити однолітків, одногрупників.

Наше дослідження показало, що студенти вважають вживання студентських та комп'ютерних жаргонізмів виправданим. Молодь переконана, що причинами вживання жаргонізмів є вплив оточення та друзів; звичка. Більшість постійно послуговується жаргонізмами у своєму мовленні та лише незначна частина респондентів не користується ними ніколи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Словник іншомовних слів. – Електронне джерело: <http://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%E0%F0%E3%EE&found=24&action=search>
2. Мельничук О.С. Словник іншомовних слів / О.С. Мельничук. – Київ, 1974. – 775 с.
3. Ставицька Л. Український жаргон. Словник: Містить близько 4070 слів і понад 700 стійких словосполучень / Ставицька Л. – К. : Критика, 2005. – 496 с.
4. Молодіжний сленг чи жаргон: питання «на засипку». – Електронне джерело: <http://l-ponomar.com/molodizhnyi-sleng-chy-zhargon-pytannya-na-zasytku/>
5. Кондратюк О. Молодіжний сленг як мовне явище / Кондратюк О. – Електронне джерело: <http://www.ji.lviv.ua/n38texts/kondratyuk.htm>
6. Короткий словник молодіжних сленгізмів. – Електронне джерело: <https://sites.google.com/site/leksikologiafrazeologia/korotkij-slovnik-molodiznih-slengizmiv-1>

Відомості про автора

Старжинський Валерій Юрійович, студент групи ІАКІТ-176, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, 3372292@gmail.com

Відомості про наукового керівника

Стадній Алла Сергіївна, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, stadniy.alla@ukr.net

Starzhinsky Valeriy Yuriyovich, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia 3372292@gmail.com, Faculty of Computer Systems and Automation, ІАКІТ-17b.

Stadny Alla Sergiyivna, senior researcher of Philology, cathedra of linguistics of Vinnytsia National Technical University, Vinnutsia city, stadniy.alla@ukr.net

Revolution in construction. Skyscrapers. Burj Dubai.

Vinnitsia National Technical University

Анотація

Ця стаття розповідає про досягнення інженерів в технологіях будівництва. Оповідається історія проривів у створенні хмарочосів, які дозволили інженерам побудувати 828-метровий хмарочос "Бурдж-Халіфа" в Дубаї. Обговорюються також наступні будівлі: Equitable Life Building, Флетайрон-білдінг, Штаб-квартира Організації Об'єднаних Націй, оригінальні башти Всесвітнього торгового центру, Вілліс Тауер та Тайпей 101.

Ключові слова: хмарочос, будівля, винахід, технологічні інновації.

Abstract

This article tells about the achievements of engineers in construction technologies. Tells at the history of skyscraper breakthroughs, culminating in the construction of the 828-metre tall Burj Dubai. The following buildings are also discussed are the Equitable Life Building, the Flatiron Building, the United Nations Headquarters, the original World Trade Center towers, the Sears Tower and Taipei 101.

Keywords: a skyscraper, a building, an invention, technological innovations.

This is the tallest man-made structure on earth. A city in the sky nearly half a kilometer tall the Burj Dubai is the pinnacle of skyscraper engineering. It owes its success to seven key inventions. We have lined up seven landmark buildings historic Giants of the skyscraper world. At the heart of each one lies a major technological innovation that allowed engineers to reach ever taller into the sky. One by one traveling up the scale will reveal the incredible stories behind these structures and the inventions that have driven them higher. Seven ingenious leaps forward that have enabled skyscrapers to evolve from big to bigger into the world's biggest.

Dubai is the fastest-growing city in the world. An army of cranes and labourers work around the clock to turn the city into a place that the whole world will look up to. The centerpiece in the grand plan is the Burj Dubai the tallest skyscraper in the world. It is the ultimate lead in a series of historic engineering breakthroughs. To understand how the Burj Dubai can be this tool we need to go back in time and look at how skyscrapers begin the first breakthrough happens in the 19th century with a building that's only 43 meters tall. The builders of the equitable Life Building in New York realize that before buildings can reach taller. They must find a way to make people climb higher [1, 2].

The first big obstacle to skyscrapers is the stair. People weren't willing to walk lots of flights of stairs. Stairs and old office buildings for long they were very dark and people weren't ready to climb stairs more than to the second floor the third floor and if you were a lawyer and you were looking for clients and you were on the fifth floor you're undoubtedly going to lose clients because they didn't want to come up to your office. By the time you reach to the sixth floor seventh floor you're incredibly windy. There's an obvious solution to the problem the elevator. But early elevators have one deadly fault nothing stops them from falling if the Rope breaks. But then a mechanic from Vermont invents a device that can stop a falling elevator almost instantly in 1854 Elijah graves otis demonstrates his invention at the World's Fair in New York. He stands on a platform high up in the air apparently held only by a rope. Then otis tells his gasping audience that the rope is about to be cut.

Is the world's first fully automated safety elevator. It's a simple yet very clever invention. The critical element the elevator rope is secured with a powerful wagon spring mounted on top of the cab. This spring connects to a set of metal prongs on each side of the elevator. The prongs run along guide rails fitted with a row of teeth.

When the Rope breaks it triggers a chain of events. The spring relaxes and forces the metal prongs into the teeth locking the cab in place. This is a true engineering breakthrough a fact lost on Elisha Otis. The elevator completely transforms the urban landscape. And it all starts on a busy street corner in downtown New York. The building standing here today is the new equitable life headquarters. It has replaced the old equitable life building which is not a skyscraper as we note. Until the equitable life the lower floors for building are the most desirable but the elevator completely reverses the economics of real estate. The Burj

Dubai takes the idea of the elevator to the extreme. Equitable life had seven and a half stories the Burj Dubai has over 160 a height that stretches elevated technology to its absolute limit.

The Burj Dubai will be able to accommodate 35,000 people. Getting a population the size of a small town in and out of the building is the ultimate challenge for the elevators. To cope with the numbers the Burj Dubai has 53 different elevators. Some reach over 35 kilometres an hour and climb a hundred and 20 floors in under 50 seconds. The biggest lifts carry up to 46 passengers. Stopping such a speeding juggernaut in an emergency is a Titanic challenge. As soon as an elevator on the Burj Dubai exceeds its speed limit emergency brakes spring into action. Metal brake shoes bite down on the guide rails and generate enough braking power to stop the elevator within a few meters [8].

The safety elevator allows the skyscraper to break through the five-story barrier. Suddenly tall buildings a big business. But as they approach 80 meters traditional building materials are no longer strong enough. To make the leap to the 87 meter fuller Flatiron Building in New York. The skyscraper must be reinvented. This is the Monadnock building in Chicago a living fossil in the skyscraper world. When it opens in 1893 it's the world's largest office block. But it's 16 stories stretch stone to the limit. The walls at the bottom must be a whopping 2 meters thick to bear the weight of the Monadnock. The structure is so extremely heavy that it begins to sink into the soft Chicago soil. Eventually half a meter of bricks and mortar disappear underground. Obviously stone is not skyscraper material. So when the architect of the Monadnock Daniel Burnham plans the fuller building in New York he's in a bit of a pickle. The extremely narrow plot dictates that his 22 story skyscraper has to be triangular. Burnham knows that there is no room for stone walls. They would have to be so thick that they would be hardly any space left on the ground floor and wasting valuable space is a cardinal sin for a skyscraper architect. Stone is out of the question. But if you look at the fuller flatiron today. It looks like it's built from stone so how did Burnham do it. It's all just a facade.

Under the skin of the full lies one of the most important building technologies ever invented. Burnham makes the building out of steel columns and steel beams locks together into a steel skeleton. Steel is much stronger than stone so this skeleton can be thin and light yet. It can support the weight of the whole structure to keep the weather out Burnham can simply hang thin masonry walls of the steel frame like curtains. The building is an immediate success. The Flatiron even affects the weather. Steel construction truly moves the skyscraper on. This is a new breed of building. The skeleton of the Burj Dubai by combines the best of steel and stone. It uses over 30,000 tonnes of steel but in a very clever way the steel is embedded in artificial stone concrete. This reinforced concrete backbone will be clad in a high-tech curtain wall of glass and steel. The wall latches onto the Burj Dubai in units of up to two stories tall. The panels themselves are rigid but the joints between them are flexible. If an occupant moves a heavy piece of furniture towards the edge of the skyscraper. The floor will Bend and force down the exterior wall. But the flexible joint in between the wall panels absorbs the movement so the wall as a whole is not damaged. The joints also allow each wall section to expand and contract as the Desert Sun passes around the skyscraper heating it up. But the most potent force it must withstand is the desert wind. The curtain wall of the borscht buy will cost a hundred million dollars so before it's bolted on the engineers take prototype sections for a test drive [3].

Today the engineers apply the ultimate test an aircraft engine simulates a Desert Storm. The propeller spits wind and rain backwards at the curtainwall section mounted behind it. It reaches speeds of 75 kilometers an hour a real challenge for the curtain wall will the prototype withstand pressures. But today the prototype passes the test with flying colors. The Burj Dubai takes one step further to completion. Now the challenge for the engineers is to stop the baking Desert Sun from turning their beautiful glass tower into a giant oven. Steel catapults skyscrapers to unseen heights as walls now no longer have to bear all the weight architects can make them out of completely new materials. Glass promises to flood buildings with light. But also with heat to beat this new enemy skyscrapers would need to get cooler.

When the United Nations designed their new headquarters in New York they face a dilemma. They want to cover the building with glass to make the interior as bright as possible. What they don't want is a 39 storey greenhouse. A glass wall would allow a lot of light into the building but also solar radiation. This would be absorbed by the objects inside. These in turn would radiate heat into the surrounding air and warm it up. As the sealed glass windows can't let the hot air escape things would get uncomfortable very quickly. An American engineer called Willis carrier cracks the cooling problem. He invents a machine that can cool and dry hot moist air by making it wet. First it injects a fine mist of cold water into a chamber. Next it sucks hot soggy air into this cold mist seen up close something remarkable happens. As the hot air hits the surface of the cold water the air cools down releases its moisture onto the droplets. So the air is cooled and dried in a single step [4].

Air conditioning allows skyscrapers like the Burj Dubai to rise up in even the hottest climates and there is hardly a place on earth where air conditioning matters more than Dubai. Temperatures easily reach 40 degrees Celsius in the shade the average humidity is 90% a truly extreme environment for a skyscraper. The key to shielding the Burj Dubai from the rutile Desert Sun is built into its glass skin. The outside pain is

coated with a thin layer of metal like sunscreen the metal coating deflects ultraviolet radiation that would otherwise heat up the building. But the sunscreen is useless against the infrared that radiates from the hot desert sand. So the inner pane is coated with a thin layer of silver that keeps the heat rays out over 30,000 glass panels enough to cover 17 football fields will protect the Burj Dubai from the scorching heat [8].

To work more comfortably inside skyscrapers and taller skyscrapers housing more workers often greater profits. The only problem is that bigger skyscrapers take much longer to built. To reach the dizzying 417 meters of the World Trade Center engineers have to invent a new much faster way of building skyscrapers.

Long before the twin towers in New York become the tallest buildings in the world. Their developers face a mammoth problem. The minute they start construction the clock starts ticking. Every day their building is unfinished costs them deal. So they have to work out how to reduce the construction time to the absolute minimum. The solution they come up with is to prefabricate sections of the towers and assemble them like a giant jigsaw puzzle. They build the sections off sites and ship them to the towers construction site precisely when they're needed. The only problem is how to lift the super-heavy 50 tons sections into place quickly enough. The traditional tool to build skyscrapers like the Empire State Building is the derrick crane. But to get Derrick's from one floor to the next they have to be disassembled carried up and reassembled a process that can take two days.

Such a crane is not going to be fast enough for the World Trade Center. The team find a revolutionary crane in Australia. It can lift 50 tons and four of them can reach into every corner of a Twin Towers. And once they have assembled three floors an amazing thing happens. The bottom of the crane releases collides up three storeys and locks back into place. And then the whole crane jumps itself up to the next level. That's why it's called the kangaroo crane. With the help of the prefabricated sections and the jumping kangaroo cranes the Twin Towers take shape rapidly. The builders managed to finish up to two floors every week. In 1970 world trade tower one becomes the tallest building in the world and while even more floors appear at the top tenants move in at the bottom. Time is money [5].

On the Burj Dubai the kangaroo crane is still the crane of choice. Here the builders have taken prefabrication to a new level. The key to speed is a new technology called jump forming the process starts the bottom of the building. Steel workers assembled steel cages that will become the backbone for the floors and wall to the Burj Dubai. The kangaroo cranes hoist the steel cages up and slop them into special molds called jump forms in goes the concrete and 12 hours later when the concrete hardens the form gets ready for the jump. Hydraulic Pistons push the form up leaving the concrete block behind. It takes only two hours for the form to move up to the next level where the process starts all over again. This way the Burj Dubai is cast in place layer by layer like a giant wedding cake. But delivering concrete to the top of the tower gets more difficult with every floor. It's five o'clock and the man on the day-shift go home. But on the top of the Burj Dubai the casting crew are waiting for the concrete to arrive. Below workers prepare the pumps. They can really only pour concrete at night because in the searing daytime temperatures that concrete would overheat. They need 630 horsepower pumps to cope with the 25 tons of concrete contained in each pipe. And they're about to pump this concrete higher than anyone has ever done before. An amazing challenge for the pumping system. It takes 40 minutes for the concrete to travel up the pipes from the bottom to the hundred and 55th floor. It's a combined effort of raw machine power and subtle chemistry. If the concrete is too thin and set slowly it causes delays. If it's too thick it may set too soon and block the pipes. That night it takes until 4:00 a.m. before the job is finished. Now the concrete and steel skeleton of the Burj Dubai is nearly complete on a mammoth project that will cost about 1 billion dollars to build every day is precious.

But the system has worked to perfection. The tower is nearly 600 metres tall and a new floor goes on every three days. Prefabrication technology allows giant skyscrapers to grow even faster which makes them even more profitable and desirable. But as skyscrapers soar even higher into the clouds they become exposed to a new enemy. One that exploits every weakness [8].

The wind to build the 440 2 meter Sears Tower in Chicago the proverbial Windy City engineers must turn the skyscraper inside out. In 1970 the architects building the new headquarters for Sears & Roebuck in Chicago faced a problem. Their skyscraper the Sears Tower will be over a hundred floors tall a height that exposes it to huge wind forces. Building this skyscraper using a traditional steel skeleton would cause massive problems. The torah' steel skeleton gets the more susceptible it is to bending in high winds. Gusts off Lake Michigan can buffered a skyscraper add up to 80 kilometers an hour. This causes the upper floors to sway affecting the workers inside. The architects of the Sears Tower invent a technology that can beat the wind. They shift the steel framework from the inside of a building to the outside. This so-called exoskeleton makes it very hard for wind to bend the building. In the Sears Tower nine such Jews locked together to make the building rock salt. The exoskeleton is the best way of resisting wind ever invented to prefer. Even at wind speeds of over 90 km/h the top floor of the Sears Tower only moves 15 centimeters. The Burj Dubai is expected to be nearly twice as tall as the Sears Tower. At this extreme height fighting the wind with a rigid exoskeleton is not good enough. To stop the high-caliber residents from getting seasick. The architects

turned to highly advanced aerodynamics. At high speeds wind can be extremely dangerous for a skyscraper. Air rushes around the building performs mini tornadoes called vortices. These areas of low pressure suck the building sideways and the toll of the building the more dangerous the vortices become. So on the Burj Dubai rather than fight the wind bill and the design team decide to deceive. If they don't like the tower flat and rectangular but give the Burj Dubai a more unpredictable shape. Each section of the tower is designed to deflect the wind in a different way. This disrupts the power of the vortices and breaks the hold of the wind and the building. With mobility gravity heat and wind conquered the skyscraper faces its next big challenge. In Asia where booming economies want to show off their wealth super tall skyscrapers become the objects of desire [6, 8].

Binet Jie is rife with the Nemesis of tall buildings earthquakes. To build the 509 meter Taipei 101 skyscrapers take another leap forwards. In 1999 the architects of the world's tallest skyscraper the Taipei 101 in Taiwan faced a problem. Taipei sits near the Pacific Ring of Fire the most seismically active area on earth. An earthquake hits the city roughly twice a year. It's not a question of if but when the earth will shake the Taipei 101. Adam Crew will test a model building on an earthquake simulator to make it realistic this model is built with spaghetti. With the top floor glued in place the model is ready to face the tremors. Adam crude tests a second model that has elastic bands added to the spaghetti. To survive in fast and violent quakes the Taipei 101 needs a dash of elasticity. So the designers make their building rigid where it has to be but flexible where it can afford to be. At the heart of the Taipei 101 they put 36 rigid steel tubes filled with concrete and give the building strength. While the columns stand firm during a quake the rest of the structure is elastic it can flex and roll the punches. Halfway during the construction mother nature tests this design to the limit. On the 31st of March 2002 an earthquake hits the Taipei 101 the quake has shattered smaller buildings but the Taipei 101 is still standing. The engineers of the Taipei 101 claim that during the quake their building is the safest place in town. The Burj Dubai can withstand earthquakes of up to 6 on the Richter scale because it has a massive reinforced concrete skeleton. But here the engineers face a different problem. Making a super tall building stand up in the desert sand requires special measures. Drilling into the rock in Dubai may be hard but it's when you pull your drill out that the real trouble starts. The rock under the Burj Dubai is fragile and saturated with groundwater any big hole will cave in immediately. To stop this from happening the engineers fill the bore holes with a viscous polymer slurry. Which pushes the groundwater and rock fragments to the edge of the hole and keeps it open. The syrupy polymer is denser than water but lighter than concrete. The concrete displaces the slurry and eventually hardens to form a foundation pile. 200 of these piles work together to stop half a million tons of real estate from sinking into the ground. In just over a hundred and thirty years the skyscraper conquers all the forces of nature using the power of human ingenuity. But as buildings saw higher and higher into the sky. They become more vulnerable. Now the fear of terrorism threatens their existence. Today a final technological leap forward keeps the occupants of the world's biggest skyscraper safe.

A chilling day in September 2001 seems to spell the end of the skyscraper. After the attacks of 9/11 many believe that no super tall building will ever be built again. Evacuating a skyscraper is a phenomenal challenge the taller you build the more people have to walk ever further to get to safety on 9/11 the difficulties become tangible. The bulged by has built-in fire protection as its concrete backbone is naturally fire resistant. But it's expected to be nearly twice as tall as the twin towers. So how did people get out in an emergency the answer is they don't.

The Burj Dubai contains 9 very special rooms refuge rooms built from layers of reinforced concrete and fireproof sheeting the walls of these rooms withstand the heat of a fire for two hours. Each room has a special supply of air pumped through fire resistant pipes. Sealed fireproof doors stop smoke from leaking in. In the refuge room residents can seek shelter from a fire until emergency services bring it under control. There is one of these rooms about every 30 floors which should allow residents to reach them without too much effort. Refuge rooms are a radical idea but even the safest place in the world is no good if the access route is blocked by smoke. But there is technology that takes smoke out of the equation. The Burj Dubai has an early warning system that guards it round the clock. If fire activates a smoke detector a heat sensor or water sprinkler a network of high-powered fans kick in. The fans force clean cool air through fire resistant ducts into the building. The fresh air pushes the smoke out of the stairwell and keeps the evacuation routes clear. it's fire safety fit for a 21st century skyscraper.

When the Burj Dubai is complete it will be the tallest structure that mankind has ever built on the face of the planet. Standing on the shoulders of historic engineering marvels the Burj Dubai really is the ultimate skyscraper. Until someone builds an even bigger one.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. [HTTPS://EN.WIKIPEDIA.ORG/WIKI/BURJ_KHALIFA](https://en.wikipedia.org/wiki/Burj_Khalifa)
2. [HTTPS://EN.WIKIPEDIA.ORG/WIKI/EQUITABLE_LIFE_BUILDING_\(MANHATTAN\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Equitable_Life_Building_(Manhattan))
3. [HTTPS://EN.WIKIPEDIA.ORG/WIKI/FLATIRON_BUILDING](https://en.wikipedia.org/wiki/Flatiron_Building)
4. [HTTPS://EN.WIKIPEDIA.ORG/WIKI/HEADQUARTERS_OF_THE_UNITED_NATIONS](https://en.wikipedia.org/wiki/Headquarters_of_the_United_Nations)
5. [HTTPS://EN.WIKIPEDIA.ORG/WIKI/WORLD_TRADE_CENTER_\(1973%E2%80%932001\)](https://en.wikipedia.org/wiki/World_Trade_Center_(1973%E2%80%932001))
6. [HTTPS://EN.WIKIPEDIA.ORG/WIKI/WILLIS_TOWER](https://en.wikipedia.org/wiki/Willis_Tower)
7. [HTTPS://EN.WIKIPEDIA.ORG/WIKI/TAIPEI_101](https://en.wikipedia.org/wiki/Taipei_101)
8. [HTTPS://WWW.YOUTUBE.COM/WATCH?V=EIGBF19AYMA&T=1334S](https://www.youtube.com/watch?v=EIGBF19AYMA&t=1334s)

Спринчак Ілона Ігорівна - студентка групи Б-16, факультет будівництва теплоенергетики та газопостачання, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: 1b16b.sprynchak@gmail.com

Столяренко Оксана Василівна - доцент кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет

Науковий керівник: **Столяренко Оксана Василівна** - доцент кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Sprynchak Iлона I. - Department of Civil and Industrial Construction, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: 1b16b.sprynchak@gmail.com

Stoliarenko Oksana V. - associate professor at foreign languages department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Supervisor: **Stoliarenko Oksana V.** - Associate Professor at Foreign Languages Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Turning Flat Surfaces into Touchpad Technologies

Vinnitsia National Technical University

Abstract

The article considers the innovative turning flat surface into touchpad technologies, their promising implementation into science and engineering for educational and commercial purposes. The advantages and some limitation of the presented technologies are analyzed, the prospects for future use are suggested.

Keywords: flat surfaces, touchpad, conductive paints, touch-sensing capabilities, 3D printing.

Introduction

A touch interface is common for small, flat surfaces such as smartphone or tablet screens. Carnegie Mellon University researchers have now developed a technology to turn surfaces of a wide variety of shapes and sizes into touchpads. The innovators presented the technology at the ACM Conference on Human Factors in Computing Systems in Denver in May, 2017. The scientists named this technology as Electrick. It holds the potential to turn any wall, furniture, steering wheels and even toys into touch sensors. The user just needs to apply any electrically conductive coatings or materials on the objects or surfaces. Some methods depend on computer vision, which can be disrupted if a camera's view of a surface is blocked. Unlike such interfaces, the Electrick works slightly different. It can be created by applying conductive paints, bulk plastics or carbon-loaded films, among other materials.

The technology is very similar to how touch screens work. When the user's finger touches on an electric field, it will shunt a fraction of the current to the ground, and by tracking where the shunting of the current happens, we can track where the user touches the surface. The technique is known as electric field tomography and uses an array of electrodes to detect the position where the touch occurred. The researchers said the technology could be used for educational purposes, by hobbyists and in other commercial applications. The goal of this technology is to enable touch sensing on everything. Currently available large touch interfaces are expensive and irregularly shaped. Additionally, the flexible touch interfaces are being used in labs only. The advantage of the technology is that touch has been very successful. It's a very intuitive way to interact with computer resources. We could enable these touch-sensing capabilities in many objects not only just phones and tablets. Smartphone touch screens are made of expensive materials and require costly and sophisticated techniques to build. Thus, it can be complicated to create touch surfaces on objects that are large or irregular in shape. There are ways to enable touch control on larger objects, but these methods mostly rely on detection of motion by cameras. However, these techniques also have limitations. The Electrick technique enables touch control in objects that have been created using a wide range of manufacturing methods, including 3D printing and injection molding. The only condition is for the material to be slightly conductive. It wouldn't work with normal plastic, which is totally nonconductive. But one can use various carbon-loaded materials, materials that have carbon particles inside them, which make them slightly conductive. The slightly conductive layer can also be sprayed onto the surface of an otherwise-nonconductive object of any shape. This way, the engineers can enable touch control in existing pieces of furniture, make a touch-controlled steering wheel or phone case, or enable someone to turn on the lights in their apartment by simply tapping the wall. The Electrick surfaces are durable and could get additional protection by adding an extra layer of coating on top. The common ways to use the technology are:

- Touch controlled furniture or walls. For example, lights can be turned on by just touching the wall, instead of a switch.
- A touch sensitive steering wheel can improve driving experience.
- A smartphone case could use Electrick to perform a number of functions like opening apps or controlling volume etc.
- A joystick could modify itself to suit individual gamer preferences.
- The researchers created a touch sensitive guitar with custom control options.

Conclusion

Researchers have already tested Electrick on a large number of objects. They kept in mind that the most common uses of this technology will be for educational and commercial purposes. The suggested technology has many prospects in science and engineering, education and manufacturing process.

References

1. CHI'17 CHI Conference on Human Factors in Computing System, Denver, CO, USA – May 06-11, 2017

<https://dl.acm.org/citation.cfm?id=3025453>

2. <https://www.livescience.com/59278-turn-any-flat-surface-into-touchpad.html>

Taraniuk Yulia Y. – a student of group KIB, the faculty of computer control system and automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: tysvnyr@ukr.net

Supervisor: **Rudnytska Tetiana H.** - senior teacher of the foreign languages department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

DANGEROUS WASTES OF SUGAR PRODUCTION

Vinnytsia National Technical University

Abstract

The article considers the main concerns of the dangerous wastes of sugar production in Vinnytsia region. There are suggested the new methods of cleaning of the industrial purposes water to eliminate all groups of microorganisms and reduce foam formation of water.

Key words : *industrial water wastes, sewage, saturation gas, foam formation, filtration sediment, purification.*

Introduction

Water resources are considered to be the main ones according to the intensity of the negative impact of sugar industry enterprises on the environment. By the water costs per output unit the sugar industry is one of the top industry of the national economy. The high level of consumption causes a large amount of industrial water waste, having a high degree of pollution and danger to the environment.

The sewage of this industry is characterized by a high index of suspended organic matter contents. This sediment has been accumulated in settling tank and filtration fields maps resulting in filtration fields maps, overflow and sewage in open water is primarily used for washing beets, extraction of sucrose from beetroot, washing the filtration sediment and sugar in centrifuges. Also, water is used in sugar beet production of calcium oxide, calcium for the purification of diffusion juice. The level of biological and chemical oxygen need is increasing in 2-3 times.

The saturation gas is produced directly at a sugar plant by burning limestone in vertical limestone gas furnaces. The furnace works continuously, limestone CaCO_3 together with solid fuel (coal) is fed into the furnace. Under the influence of heat treatment, limestone is decomposed on quicklime and saturation gas. The main and necessary component of the carbonation gas is CO_2 but the gas also contains by products of combustion, such as nitrogen dioxide (NO_x) sulfur dioxide (SO_2) carbon oxide (CO) and solid particulates as they cause the pollution of the atmosphere.

An increase in the volume of food production will require the introduction of effective measures to improve the use of water resources. The main condition for solving this issue is the transition to fundamentally new technologies for food production and further improvement of water consumption.

In general, measures for the protection of the environment used in food industry are insufficient and need to be improved through the reconstruction of enterprises and the complex use of raw materials, secondary resources and waste products. Industrial food production has an impact on water supply system. Only in sugar industry during transportation about 2 % of the total volume of water consumption is lost and it increases almost 1,5 times the amount of water used in the alcohol and tabaco industries taken together.

Conclusion

Therefore, it is important to develop new methods of cleaning of the industrial purposes water that would provide a high effect of cleaning on suspended solids and significant water elimination removal of all groups of microorganisms and reduction of foam formation of water.

This enables to reduce the specific consumption of fresh water and the amount of wastewater per unit of processed beet and as a result improves the ecological environment of beet processing plants.

References

1. <https://studfiles.net/preview/5194303/page:6/>
2. <http://eco.com.ua/content/do-pitannya-ekologizatsii-virobnitstva-tsukru>

Шабанова Вікторія Євгенівна - студент групи ТЗД, Інститут екологічної безпеки та моніторингу навколишнього середовища, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, електронна адреса: s98viktoriia16.vin@gmail.com

Рудницька Тетяна Григорівна - старший викладач кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, Вінниця rudnytska5@ukr.net

Shabanova Viktoria Y. – a student of group TZD, the Institute for Environmental Safety and Environmental Monitoring, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: s98viktoriia16.vin@gmail.com

Scientific supervisor **Rudnytska Tetiana H.** - senior teacher of the Foreign Languages Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Bitcoin as Cryptocurrency

Vinnitsia National Technical University

Abstract

The article considers the use of bitcoin as cryptocurrency. The advantages and risks of bitcoin use are analyzed, the future prospects are suggested.

Keywords: bitcoin, blockchain, cryptocurrency, bitcoin futures, digital transaction.

Introduction

Bitcoin is a digital currency created in 2009 that uses decentralised technology for secure payments and storing money that doesn't require banks or people's names. It was announced on an email circular as a way to liberate money in a similar way to how the internet made information free.

Bitcoin works on a public ledger called blockchain, which holds a decentralised record of all transactions that is updated and held by all users of the network. To create bitcoins, users must generate blocks on the network. Each block is created cryptographically by harnessing users' computer power and is then added to the blockchain, letting users earn by keeping the network running. A limit for how many bitcoins can be created is built into the system so the value can't be diluted. The maximum amount is just under 21 million bitcoin. There are currently just over 16.8 million in circulation, each of which was worth around \$9,000 at the time of writing. That puts its total value at around \$180 billion. Bitcoin has a range of uses, including funding companies, investing cash and transferring money without fees. It is commonly associated with criminal activity such as drug dealing, cyber crime and money laundering, since it can be near-impossible to tie a bitcoin wallet to any one individual.[1]

Bitcoin can be spent online and at select retailers in the UK. They include CEX stores, Dell's website, Your Sushi restaurants, and some pubs. They can also be withdrawn at a couple of dozen bitcoin ATMs. However, a surge of network activity has meant transaction fees spiking, meaning some retailers have lost enthusiasm.

The price of Bitcoin is highly volatile. Typical 30-day volatility is around 40 percent and 90-day volatility is close to 70 percent. These swings in value are hard to stomach for many people. Although the cryptocurrency has an upward trend, it's still risky.[2]

Good currencies have low volatility, as owning unstable currency or accepting it as a form of payment becomes too risky. If the government decides to declare owning Bitcoin illegal, people may find themselves in trouble. Currently, the government's stance on cryptocurrencies is not clear and the danger is real as Bitcoin is not taxed. This is somewhat of a competition to government-issued currency. Other regulations could also make Bitcoin less attractive.

The disadvantage of Bitcoin is that it has no safety mechanisms. Typically, one can get a private key or random words which protect wallet. If you lose your key, your funds will be gone with it. There's no support to contact, no way to change the password, and no way you could verify your identity to get your account back.

The biggest risk of investing in Bitcoin BTC is its instability. One does not know, whether he is going to get huge profit or huge loss. Yet people are making good profits out of BTC trading or mining.[2]

Conclusion

One of the biggest investment stories over recent months was the launch of bitcoin futures, which essentially offer exposure to the cryptocurrency, without actually having to own it. There's also the risk that the bitcoin market could collapse if a stampede of futures traders all sell their contracts at once. Bitcoin futures got off to a good start immediately after their debut last month. But they've been on a downward spiral since the beginning of 2018, and now sit at the \$14,000 mark, down from an opening price of \$15,000 at launch, meaning many futures investors are set to face large losses when the monthly contracts expire tomorrow.

Despite the drop in price, it's likely we could see the creation of more futures markets going forward, as demand for crypto continues to grow.

References

1. The Age of Cryptocurrency: How Bitcoin and the Blockchain Are Challenging the Global Economic Order / Paul Vigna / Michael J. Casey // Picador St. Martin's Press New York, 2016. – 363 p.
2. What is bitcoin, how does it work and what affects its price? Retrieved from <https://www.telegraph.co.uk>

Арсенюк Дмитро Володимирович – студент групи УБ-15(б) факультету Менеджменту та Інформаційної Безпеки Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: dima23790@gmail.com

Науковий керівник: Рудницька Тетяна Григорівна – старший викладач кафедри іноземних мов, email: rudnytska5@ukr.net

Arseniuk Dmytro Volodymyrovych – a student of Management and Information Security Faculty of Vinnytsia National Technical University, e-mail: dima23790@gmail.com

The scientific supervisor: Rudnytska Tetiana Hryhorivna – a senior teacher of the Foreign Languages Department, Vinnytsia National Technical University, email: rudnytska5@ukr.net

MARKETING RESEARCH IN TOURISM INDUSTRY

Вінницький національний технічний університет

Abstract

The article considers the main stages of marketing research process in the tourism industry. The application of the scientific methods of defining the problem and getting problem-specific data is presented and analyzed. There are suggested some methods for obtaining data to provide necessary information for marketing strategy in tourism

Key words: marketing research, tourism, ideal customer, surveys, information.

Анотація

У статті досліджено основні етапи маркетингових досліджень у сфері туризму. Представлено та проаналізовано застосування наукових методів визначення проблеми та отримання специфічних даних. Запропоновано деякі методи отримання даних для надання необхідної інформації для маркетингового дослідження в туризмі

Ключові слова: маркетингове дослідження, туризм, ідеальний споживач, опитування, інформація.

Business market research is the process of collecting data to determine whether a particular product/service will satisfy the needs of the customers[1]. With effective market research, businesses can gain valuable information about competitors, economic shifts, demographics, the current market trends and the spending traits of customers.

Marketing researchers can guide the requirement of the consumer and what is really important for him. Basis requirement of the customer the company focuses and prioritize the sales of its products and services effectively. Marketing research can guide consumers through and direct them to both the short-term as well as the long-term requirement of your focused customer.

Understanding the characteristics, preferences, attitudes and opinions of visitors and the travel trade is an important starting point for any tourism destination. Market research can also assist in identifying new markets and in monitoring the performance of tourism sector. Just like any line of business, the tourism industry needs to strengthen its relationship with its customers by improving the quality of its services. Marketing research can be an important tool in fulfilling such need. Tourism planning has been looked upon as a means of maximizing benefits from tourism development[3].

Even though tourism is probably the world's largest industry, only 5% of total market research turnover is in travel and tourism, indicating the relative underuse of research in the industry. The intangible nature of tourism and the lack of a truly free market place certain limits on market research's relevance, but the major barriers to its effective use are managerial attitudes and a lack of appreciation of how effective research can lead to increased profitability. In addition, the very areas where research would be most beneficial may well be those where it is most unlikely to be used: in understanding consumer motivations and in planning for the future.

Tourism is a major world industry and many countries rely on tourism revenues in their balance of payments. It is therefore imperative that a country convey a positive image to tourists. Preferences for tourism destinations are largely dependent on the favourableness of perceptions of those destinations and advertising is one of the most efficient means of conveying images.

Marketing strategy for tourism business includes the scientific method of defining the problem, that is[3]:

1. Identifying the ideal customer

The ideal customer will dictate all of marketing activities, so it is really important to identify before deciding on what tactics to employ.

2. Identifying what business want to achieve from marketing efforts

Setting goals and objectives is a big part in making marketing profitable, and being able to report on return on investment – which is important considering tourism businesses have a limited budget to spend on marketing activities.

3. Articulating what sets tourism businesses apart from its competitors

Knowing what makes business unique or different from competitors in the industry is a very powerful selling tool, and communicating this in a way of appealing to ideal customers is a big part of creating sales.

4. Having an action plan to achieve goals and objectives.

An marketing action plan is a plan of what marketing tools and tactics business plan to use to achieve goals and objectives.

5. Understanding marketplace better

A strategic marketing plan allows to assess industry's competitive environment, consumer trends and demands and gives the opportunity to reassess and align offering to suit the ever-changing marketplace and ideal customers within it.

6. Helping to focus on the most important tactics

A strategy will allow business to feel confident in its actions knowing that they are focussed and strategic, and will avoid making rushed .

It is necessary to carry out the following research assignments on a regular basis to increase the effectiveness of marketing research:

1. Visitor surveys
2. Occupancy surveys
3. Airline and ferry passenger surveys
4. Rural tourism research
5. Tourism industry research
6. Special interest/activity tourism research
7. Market share estimations
8. Economic impact analyses
9. Employment surveys

To conclude, in conducting marketing research, the most important element is asking the right questions. The right questions always lead to making accurate conclusions. The research process requires a well-organized survey process that is directed towards getting the needed information and valid results. The survey questionnaire must be clear, direct and easy to answer. Another requirement of marketing research is the sample of respondents. This refers to the customers who will answer the questionnaires. The marketing research must be administered and supervised by a team of individuals who are knowledgeable and experienced in this field.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Bull A. The Economics of Travel and Tourism / A. Bull. – London : Pitman, 2011.
2. Burton R. Travel Geography / R. Burton. – Longman, 2012.
3. Holloway J.C.Ch. Marketing for Tourism / J.C.Ch. Holloway, Ch. Robinson. – Longman, 2013.
4. Маркетинг туризму / [Г. Б. Мунін, З. І. Тимошенко, Є. В. Самарцов, А.О.Зміїв]. – К. : Видавництво Європейського університету, 2005. – 427 с.

Іванчик Тамара Віталіївна- студентка групи МОФ-15(б) факультету Менеджменту та Інформаційної Безпеки Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: fm.2mo15.ivanchyk@gmail.com

Науковий керівник: **Рудницька Тетяна Григорівна** – старший викладач кафедри іноземних мов, e-mail: rudnytska5@ukr.net

Ivanchyk Tamara Vitaliivna – student of Management and Information Security Faculty of Vinnytsia National Technical University, e-mail: fm.2mo15.ivanchyk@gmail.com

The scientific supervisor: **Rudnytska Tetiana Hryhorivna** - a senior lecturer of Foreign Languages Department, e-mail: rudnytska5@ukr.net

МЕТА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.

ВНТУ

Анотація: Стаття присвячена використанню комунікативного підходу у вивчанні іноземних мов. Приділяється увага пошуку найбільш вдалого способу комунікації на заняттях. Розкривається поняття комунікативного методу в цілому.

Ключові слова: комунікативний підхід, комунікативний прийом, іноземні мови, комунікативність, методи викладання.

Abstract: The given article is dedicated to the necessity of communicative approach in studying foreign languages. The key pillar is focused on the best way of communication during lessons. Overall, there has been considered the definition of communicative method.

Keywords: communicative approach, communicative method, foreign languages, communication, methods of teaching

У сучасному просторі існування зростає потреба не тільки у вільному володінні своєю рідною мовою, але й також перед молодим поколінням постає необхідність використання іноземної мови, як ще одного засобу спілкування. З огляду на тенденції розвитку суспільства та світу в цілому, багато вчених та наукових працівників освітянства постійно знаходяться у безперервному пошуку винайдення найбільш сприятливих методів для навчання іноземним мовам.

Без сумніву, вивчення іноземної мови це не завжди легкий процес. Вміння розуміти іноземну мову вимагає багато праці як на заняттях, так і самотужки. Отриманню успіху сприяє застосування всіх видів мовленнєвої діяльності. Тобто, студент повинен приділяти максимальну увагу та значення розвитку всім аспектам мовленнєвої діяльності. Тут йдеться мова про читання, аудіювання, письмо, говоріння, переклад (приєднання останнього виду відбулося зовсім нещодавно).

На період 21-го сторіччя вчені-дослідники вже приділили і продовжують приділяти багато уваги щодо пошуку найкращого шляху у подоланні перешкод, що можуть здійснитися при вивченні іноземної мови. У стрімкий вік високих технологій, які безперервно розвиваються із кожним днем, перше місце серед пильної уваги при вивченні іноземних мов надається комунікативному підходу. Основною метою навчання іноземній мові є оволодіння нею, як засобом комунікації для успішного виконання подальшої професійної діяльності [1].

Питанням комунікативності займалось багато видатних вчених та методистів зі всього світу. Серед них Л.А. Шипіліна, У. Літлвуд, Р.П. Мільруд, Е. Піфо та інш. Саме комунікативному методу приділяється велика увага, адже застосування цього методу дозволяє розширити діапазон творчих здібностей студента та задатки особистості в цілому. Сучасна епоха потребує більшої уваги саме в комунікативному розвитку, насамперед, усній мовленнєвій діяльності [4].

Значення слова «комунікація» містить в собі розуміння понять, як єдність, спільність, обмін інформації між двома або більше особами, спілкування, тощо [2]. Слід зазначити, що людина не може тривалий час обходитись без взаємодії із іншими особами, тобто, людина-це соціальна істота. Людина завжди прагне до зрозуміння навколишньої дійсності. За думкою деяких вчених комунікація це не просто певна здатність чи вміння людини. Комунікативність це, насамперед, спосіб її існування.

Обґрунтовуючи вище сказане, потрібно наголосити, що одна із головних задач викладача іноземних мов полягає у наданні певних умов для розвитку саме комунікативних здібностей студентів. Розвиток такої мовленнєвої здібності дозволяє удосконалювати навички, винаходити радикальні та ефективні рішення будь-яких проблем у незнайомих ситуаціях, пов'язаних із розумінням іншої мови, тому що у більшості сфер діяльності людини характер і рівень мовленнєвої політики є найважливішою ознакою її культури в цілому.

Проте, було б помилково вважати, що існування комунікативного прийому у вивченні іноземної мови є шляхом до легкої бесіди із іноземцями, або для звичайного спілкування із одногрупниками на іноземній мові. Ті студенти, які хочуть бути професіоналами своєї справи із знанням однієї або декількох мов, регулярно мають читати різноманітну літературу зі свого напрямку на іноземній мові. Таке поєднання мовленнєвих підходів сприятиме, насамперед, тільки надбанню великого об'єму словникового запасу, але сміливості підтримати співрозмову з колегою іноземцем буде не завжди вистачати. Метод комунікації для вивчення іноземних мов існує передусім для того, щоб подолати будь-який страх перед спілкуванням, загалом.

Специфіка застосування комунікативного підходу у викладанні іноземної мови значно ускладнює роль викладача, який у значній мірі активізує розумову діяльність студентів, одночасно удосконалюючи їхні мовленнєві уміння. Викладач з іноземної мови має бути в певній мірі і учителем і психологом. В. Ключевський говорив «Щоб бути гарним викладачем, потрібно любити те, що викладаєш, і відноситись з повагою до тих, кому викладаєш»[3]. Це говорить про те, що основне завдання викладача не тільки зуміти створювати інтелектуальну атмосферу на занятті, стимулювати процес навчання, але й психологічно підтримувати студентів, підбадьорювати і заохочувати їх до комунікації на іноземній мові. Саме завдяки таким критеріям буде можливим досягнення гарного результату. Комунікативні навички, набуті з професіональним викладачем сприяють розвитку творчого мислення, генеруванню нових ідей, швидкому засвоєнню і практичному застосуванню нової інформації [4].

Не зважаючи на безліч позитивних моментів щодо збільшення комунікативних приходів на заняттях іноземної мови, існує певна аудиторія скептиків, які все ж таки будуть відноситись із недовірою до приділення такої великої уваги комунікативному методу. Навіть у наш час є викладачі із консервативними підходами у навчанні. Консерватизм їх полягає у тому, що спілкуванню на іноземній мові надається майже останнє місце серед інших видів мовленнєвої діяльності. Доказом того є більшість випускників радянських та пострадянських шкіл, які могли добре читати і перекладати тексти, використовувати правильні граматичні конструкції, застосовувати певні кліше (часто, на жаль, ці кліше не широко використовувались самими іноземцями). Однак, наявність вмінь вільно виражати словесно свої думки іноземною мовою була доступна тільки деякому відсотку випускників вищих навчальних закладів.

На щастя, сучасна педагогічна епоха зосереджується на комунікативному розвитку студентів, як одному із передових складових мовленнєвої діяльності. І це не означає, що студенти не вчать грамматики, або пишуть менше письмових робіт чи не вчать новий словниковий запас. Але саме завдяки комунікації студент вчиться висловлювати, створювати думки на мові носіїв, яку він вивчає.

Підводячи підсумки хотілося б додати, що комунікативний підхід у навчанні буде набирати обертів не тільки у сфері іноземних мов. Людина, яка зможе без перешкод застосовувати різні комунікативні прийоми (вербальні чи невербальні) завжди буде більш успішною, ніж та особистість, в якій над таким вмінням треба буде ще попрацювати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сенченко В. О., «Формування іншомовної комунікативної компетенції студентів вищих технічних навчальних закладів.» Гуманізм та освіта [Електронне наукове видання матеріалів VIII міжнародної науково-практичної конференції] / В. О. Сенченко. – Режим доступу: <http://www.comf.vstu.vinnica.ua/2008/txt/>
2. <https://uk.wikipedia.org/wiki>
3. Лазаренко К. А. «Основи методики навчання іноземним мовам», К. 1997, Вища школа
4. Маслико Є. О., Бабінська П. К. «Настольна книга викладача іноземної мови», К. 1997, Вища школа

Сенченко Вікторія Олександрівна - викладач кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, sencvita@ukr.net

ІНТЕГРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У даній роботі розглядається використання інформаційно-комунікаційних технологій та їх інтегрування у навчальний процес вивчення іноземної мови.

Ключові слова: мультимедійні технології, електронні навчальні матеріали, автентична інформація.

Abstract

In this paper the use of information and communication technologies and their integration into the learning process of a foreign language are examined.

Keywords: multimedia technologies, e-learning materials, authentic information.

Інтенсивний розвиток мультимедійних технологій за останні декілька років та їх активне використання в навчальному процесі вже привели до деяких змін у системі освіти, що торкнулися не лише її структури, методології й технології процесу навчання, а й її стратегічної орієнтації. Нині актуалізується розробка підходів до використання дидактичного потенціалу мультимедійних засобів навчання у розвитку особистості студента, розкритті його креативності, формування у нього здібностей до альтернативного мислення, підвищення якості навчання.

Електронні джерела, в тому числі інтернет, нині відкривають доступ до необмеженої кількості автентичної професійно орієнтованої інформації іноземною мовою, що підтверджує правомірність розгляду читання текстів за фахом як одному з найважливіших завдань навчання іноземної мови у ВНЗ. Засоби мультимедіа використовують відмінні від звичайної книги способи кодування і декодування інформації та відповідно інші схеми розуміння, більшою мірою орієнтовані на зорові образи, форму і колір. Розробка і використання електронних навчальних матеріалів є адекватною відповіддю на вимогу часу «навчати інакше». С.О. Сисоєва вказує на те, що “сьогодні спостерігається тенденція суттєвого збільшення обсягів знань, умінь і навичок, які необхідні фахівцю, хоча термін його професійної підготовки залишається незмінний, а в деяких випадках навіть менший”. Розв’язання означеної суперечності науковець вбачає у підвищенні ефективності організації навчального процесу у професійних закладах освіти, “спрямованості його на розвиток тих особистісних і професійних якостей майбутнього фахівця, які сприяють його творчій, самостійній діяльності, успішній адаптації до нових соціально-економічних реалій” [1]

Інформаційне освітнє середовище значно полегшує реалізацію психолого-педагогічно-обґрунтованих методів із використанням поетапного формування розумових дій, що може сприяти не лише підвищенню якості навчання, а й прискоренню формування вмінь студента самостійно ставити завдання і знаходити спосіб їх розв’язання, іншими словами, сприяти формуванню навчальних навичок.[2]

Використовуючи ІКТ, можна користуватися різними банками даних та енциклопедіями, безпосередньо спілкуватися з носіями мови в мережі інтернет, незважаючи на відстань. Використовуючи інформаційно-комунікаційні технології та інтегруючи їх у навчальний процес, можна більш ефективно вирішувати цілу низку дидактичних завдань на занятті з іноземної мови: формувати вміння читання, безпосередньо використовуючи автентичні матеріали різного ступеня складності; удосконалювати вміння аудіювання на основі автентичних звукових текстів з мережі інтернет і на змінних носіях інформації; удосконалювати вміння монологічного та діалогічного мовлення на основі проблемного обговорення матеріалів із мережі інтернет; удосконалювати вміння писемного мовлення, індивідуально та письмово готуючи відповіді партнерам, беручи участь у підготовці рефератів, написанні творів, есе тощо; поповнювати свій активний і пасивний словниковий запас лексиною

сучасної іноземної мови, що відображає певний етап розвитку культури нації, соціального та політичного устроїв суспільства; ознайомитися з країнознавчим матеріалом, що включає етикет, особливості мовленнєвої поведінки різних народів в умовах спілкування, особливості культури, традицій країни; формувати мотивацію іншомовної діяльності студентів на основі систематичного використання сучасних автентичних матеріалів. [3]

Отже, використання ІКТ дає можливість значно розширити і поглибити зміст навчання іноземної мови, доступний для всіх вікових груп учнів. Це досягається завдяки: колосальним можливостям унаочнення змісту, поєднання різних моделей подання інформації, що стає можливим завдяки використанню комп'ютера; наданню студентам можливості користування значним обсягом інформації, вироблення корисних дослідницьких навичок; використанню комп'ютерних засобів, побудованих на ідеях штучного інтелекту, зокрема експертних систем, що дозволяє забезпечити глибше засвоєння як декларативних, так і процедурних знань як прямого (а не побічного) продукту навчання; широкому використанню ігрових форм навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: [монографія] / За ред. С. О. Сисоевої. – К. : ВІПОЛ, 2001. – 502 с.
2. Коношевський Л. Л. Аналіз засобів мультимедіа для інтенсифікації та індивідуалізації самостійної роботи студентів – майбутніх учителів математики / Л. Л. Коношевський, О. Л. Коношевський // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 8 / Редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця : ООО «Планер», 2005. – С. 343-118.
3. Морська Л. І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов: Навчальний посібник / Л. І. Морська. – Тернопіль : Астон, 2008. – 256 с.

Шестопал Ольга Володимирівна- к.п.н., старший викладач, Кафедра іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, м.Вінниця

Shestopal Olha V. -Cand. Sc. (Ped), Senior Lecture, Chair of foreign languages, VNTU, Vinnytsia.

THE ROLE OF FINANCIAL MANAGEMENT IN THE ENTERPRISE SUCCESSFUL FUNCTIONING

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглядаються визначення фінансового менеджменту як одної із головних складових успішної діяльності суб'єкта господарювання.

Ключові слова: менеджмент, фінансовий менеджмент, суб'єкт господарювання, підприємство.

Abstract

The article considers the notion of financial management as one of the main components of the successful business entity's activity.

Key words: management, financial management, business entity, enterprise.

Nowdays, the financial administration of the enterprise is of primary importance, since companies with an effective financial management system can maximize their market efforts and offer the market services and obtain for their implementation the maximum possible price to fully pay for all the costs. Financial management is the heart of successful business running. It affects every aspect, from managing cash flow and tracking business performance to developing plans that ensure business owners make the most of opportunities.

In Latin the term "*administration*" is translated as management, administration (administro - manage), i.e. administration is management [1, 2, 3, 4, 5]. In English-language publications, the term "*administration*" is predominantly treated as the management of affairs not only of the state but also of the business structures [6, 7]. They consider financial administration as:

- 1) activities at the stage of formation and initial development of economic entities, which stipulates the mandatory observance of the norms of the current legislation regarding the formation of financial resources;
- 2) activities related to the management of the financial resources of a particular entity in order to ensure the purpose of the operation;
- 3) activities related to the implementation of financial policy, which is determined by the management of the entity;
- 4) activities related to the conduct of financial affairs of economic entities, which involves the preparation and implementation of financial plans at all stages of financial planning, etc.

Financial management means planning, organizing, directing and controlling the financial activities such as procurement and utilization of funds of the enterprise. It means applying general management principles to financial resources of the enterprise.

Financial management starts with recording all the money the business earns and spends. Accountants then prepare reports that help owners understand the financial health of their business. These documents include profit and loss statements, balance sheets, cash flow statements and budgets. The financial management is generally concerned with procurement, allocation and control of financial resources of a business.

Successful financial management will help organization to make effective and efficient use of resources; achieve objectives and fulfill commitments to shareholders; become more accountable to donors and other shareholders; gain the respect and confidence of funding agencies, partners and beneficiaries; gain advantage in competition for increasingly scarce resources; prepare for long-term financial sustainability.

In order to succeed in domestic business one should analyze the financial situation at Ukrainian enterprises. The current problems of the development of the financial management system can be considered as follows:

1. Short-term orientation of financial management;

2. Uneven development of financial management at different enterprises (more successful large companies use American or European approaches to financial management);
3. Insufficient efficiency of principles and models of financial support of sustainable growth of the enterprise;
4. The lack of a clear separation of approaches to financial management in enterprises that are different in the form of business organization and activities;
5. lack of a single method for determining the financial state (through the borrowing of different approaches of world experience);
6. Contradictory and imperfect legislative and normative basis;
7. The lack of reliable accounting, open and complete reporting, which leads to the formation of subjective information and increases the likelihood of ignoring some external risks [8].

To conclude, financial management and administration play a leading role in the successful and profitable activity of the business entity. Indeed, the coordinated work of the financial managers team depends on the implementation of the financial strategy and policy of the subjects of management, the achievement of certain goals and the solution of the above tasks. In modern conditions of economic development, financial management becomes one of the most complex and priority tasks facing the management personnel of any domestic enterprise, regardless of the scope and scope of its activities.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Большой экономический словарь / Под ред. А.Н. Азриляна, - 7-е изд., доп.-М.: Институт новой экономики, 2007.- 1472с
2. Кураков Л.П., Кураков В.Л. Большой толковый словарь экономических и юридических терминов. - М.: Вуз и школа, 2001.-720с.
3. Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устенко О.А., Юрій С.І. Економічний енциклопедичний словник у 2 т. Т.1. / за ред. С.В.Мочерного. - Львів: Світ, 2005.-616с.
4. Осовська Г.В., Юркевич О.О. Завадський Й.С. Економічний словник.-К.: Кондор, 2007.- 358с.
5. Сухарський В.С. Економічний словник – довідник. - Тернопіль: Навч.книга.-Богдан, 2002.-328с.
6. Cobuild C. English Language Dictionary / Cobuild Collins : Harper Collins Publishers, 1993
7. Block S. Foundations of Financial Management / Stanley B. Block, Geoffrey A. Hirt, Irwin McGraw-Hil, 2000. – 682p.
8. Чайковська О.В. Шляхи та проблеми впровадження фінансового менеджменту на українських підприємствах / О.В. Чайковська, К.С. Котенкова // Торгівля і ринок України. — 2009. — № 28. — Т. 1. — С. 344 — 348.

Подольчук Катерина Василівна – студентка групи МОФ-15(б) факультету Менеджменту та Інформаційної Безпеки Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: fm2mo15.podolanchuk@gmail.com

Науковий керівник: Рудницька Тетяна Григорівна – старший викладач кафедри іноземних мов, email: rudnytska5@ukr.net

Podolanchuk Kateryna Vasylivna – student of Management and Information Security Faculty of Vinnytsia National Technical University, e-mail: fm2mo15.podolanchuk@gmail.com

The scientific supervisor: Rudnytska Tetiana Hryhorivna - a senior lecturer of Foreign Languages Department, email: rudnytska5@ukr.net

DEPENDENCE OF THE SCREW HARDNESS ON WEARING

Вінницький національний технічний університет;

Анотація

Стаття присвячена позитивному впливу наплавлювальних матеріалів з високою твердістю на зносостійкість гвинта для виготовлення гранул, що експериментально доведено.

Ключові слова: пропан, бутан, густина, скраплений нафтовий газ, кількісний вміст компонентів.

Abstract

The article is devoted to the positive effect of surfacing materials with high hardness on the wearing resistance of the screw for making pellets which is proved experimentally.

Keywords: propane, butane, density, liquefied petroleum gas, the quantitative content of the components.

Introduction

Recently, there was a huge interest in the production of solid biofuels in the form of so-called pellets. This allows the industry to solve several issues immediately: it concerns the use of wood wastes as raw material for the production of pellets and the creation of alternative and environmentally friendly fuel. One of the main methods for obtaining pellets is screw extrusion, which is carried out by special press extruders. Since this method is characterized by high productivity and quality of products, its application is rational. However, there is a significant problem at this stage -the working body of the press extruder (screw) quickly wears out in the process of extrusion. Therefore, there is a need for increasing the wear resistance of the screw, which will increase the economic efficiency of the production of pellets by screw extrusion.

The Results of the Research

The research is devoted to the relationship between the hardness of the screw surface, and the amount of wearing which is investigated [1]. The experiment was carried out for these purposes, during which the wearing in a wood chip environment was subjected to the samples with hardness of the surface, respectively, 40 HRC (hardness of the surface of the screw) and 55 HRC, in the same conditions (under pressure of 0,14 MPa). On the basis of the data obtained during the experiment, the wear curves for the considered samples were plotted, as shown in Fig. 1 [2]. From Figure 1 it can be seen that with hardness of the surface of 55 HRC mass wearing is less than one with hardness of 40 HRC. That is, the wear resistance of the sample, which has a higher hardness, is higher than that of a sample with less hardness under the same conditions of wearing.

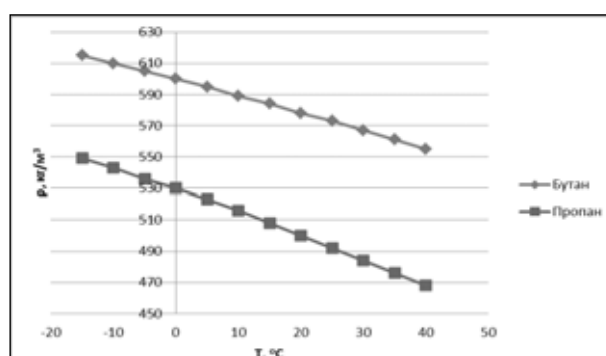

Figure 1. Wear curves (for hardness 40 and 55 HRC)

Conclusion

Summing it up, it can be concluded that in conditions of wearing that occurs during the extrusion of granules, increasing the stiffness of the surface of the screw can be achieved by increasing its wear resistance. This can be achieved by welding carbon coatings with impurity carbon materials and carbide scrap.

REFERENCES

1. Савуляк В. І. Наплавлення високовуглецевих покриттів з використанням вуглецевих волокон/ В. І. Савуляк, С.А.Заболотний, В.Й. Шенфельд// Проблеми трибології. – 2010. - №1. – С. 66-70.
2. Побудова та аналіз моделей металевих сплавів. Монографія / В. І. Савуляк, А. О. Жуков, Г. О. Чорна . Універсум. Вінниця, 1999. – 200 с.

Хоменко Олександр- Хоменко Олександр - студент групи 1 ЗВ-14б, факультет машинобудування та транспорту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, електронна адреса: homenko.1996@ukr.net;

Насонова Наталя - науковий керівник: старший викладач кафедри іноземних мов Вінницького національного технічного університету

Khomenko Alexander – a student of the group 1 ZV-14b, Faculty of Machine Building and Transport, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: homenko.1996@ukr.net.

Nasonova Natalia– The scientific supervisor: a senior teacher of the Foreign Languages Department, Vinnytsia National Technical University.

Ways to increase the effectiveness of a foreign language lesson

Vinnitsia National Technical University

Abstract

The peculiarities of increasing the effectiveness of a foreign language course are analyzed. The methods that promote fruitful and interesting work for both the teacher and students are highlighted.

Keywords: learning, efficiency, foreign language, progress, teacher.

Анотація

Проаналізовано особливості підвищення ефективності проведення уроку іноземної мови.

Висвітлено способи, що сприяють плідній та цікавій роботі як для вчителя, так і для учнів.

Ключові слова: навчання, ефективність, іноземна мова, прогрес, викладач.

There are many ways to improve the effectiveness of a foreign language lesson. Let us consider and analyze the basic and most effective ones. The effectiveness of the teacher's work is one of the most important factors that, together with others, can greatly contribute to improving the efficiency of student learning. Pedagogical creativity is a certain psychological and social readiness of the individual, which allows you to change the situation in such a way that the teacher and student can effectively interact, achieve mutual understanding, reduce communication difficulties, and eliminate conflicts.

Effective teaching planning positively influences the productivity of the lesson, promotes fruitful work and manifests the creative abilities of the teacher and students. Careful planning of each phase of the lesson significantly improves its effectiveness [1].

Information technologies in the foreign language teaching are becoming more widespread. Multimedia programs are relevant due to the ability to combine auditory and visual media. High motivation, due to the peculiarity of working with multimedia applications (use of animation, audio, programmed response of the computer to answer answers, dynamism, the ability to work in an individual mode, confidentiality information promotes the formation of sustainable knowledge and skills.

The issue of motivation is another important point in the process of learning foreign languages. The teacher should remember that there are a number of factors that shape the motivation of a student learning foreign languages. They are divided into two types: internal motivation and external. The external, broad social motivation implies that the language is studied for the following reasons: 1) the student understands that every educated person in the modern world must know a foreign language for his or her own success; 2) he can take an example from parents who understand and communicate with foreigners; 3) he may wish to receive a high score from a school subject; 4) Or maybe he just wants to be no worse than others. But there is also another type of students who have an internal motivation that is related to the development of the individual and the future profession. The communicative type of internal motivation is the main one, because learning the ability to communicate is a primary and natural need for those who are learning foreign languages [1].

The effectiveness of learning depends on all types and methods of work that the teacher chooses for the purpose of giving students knowledge, their mastery of skills and skills of communication in a foreign language.

As you know, in the process of learning a foreign language, two vocabularies are developed: active and passive. Active vocabulary is a vocabulary that a person constantly uses in oral and written communication, which is about 3-5 thousand words. The passive vocabulary includes approximately 60,000 words. Numerous studies of scientists suggest that easier for a person to formulate his thoughts, the more his active vocabulary. Therefore, it is very important for students as much as possible to translate vocabulary from their passive vocabulary into an active one. There are many methods of remembering words, activating vocabulary is [2].

The most effective methods of working out the vocabulary are the following:

1. Read aloud. In addition, when listening to or watching television of various messages, it is necessary to pay attention to the pronunciation of new words and pronounce them as often as possible;
2. Summarize and formulate the basic idea of the text. It is also necessary to speak out loud, but it is better to tell the interlocutor. At the same time, some of the formulations of the author are automatically memorized, which allows to expand the vocabulary significantly;
3. Creation of interesting phrases and statements cards, use of audio recordings;
4. The selection of epithets to words. The method is based on the fact that in the work on the text it is proposed to get the adjective to the noun and the adverb to the verb;
5. Replacement of verbs. This technique is a game: when reading the verb are replaced by relatives in meaning;
6. Written translation is oriented to a fast, free, creative translation, which does not require a dictionary. This kind of work trains memory, promotes the speed of expressing opinions. The above methods can be easily applied when learning English, both in the classroom and in the students' independent work, which will allow to expand the active vocabulary, to form stable language skills of free speech and writing [3].

The urgency of the problem of the development of new game technologies is due to the goals and tasks at the present stage, since the effectiveness of gaming technologies is ensured by the activation of cognitive activity of students, the creative mastering of educational material and the ability to acquire knowledge and skills independently. The game can be considered as the main method of teaching English to pupils of all ages.

An instructional video in a foreign language course develops the skills and abilities of the perception and understanding of a foreign language by hearing, which requires the teacher and students considerable effort and time expenditures.

Reading is an integral part of learning a student's foreign language. Reading in a foreign language has some characteristics that complicate and slow down its perception. Not the most important of them is the speed. It has been experimentally proved that is eye fixation in words or syntagmas is more prolonged, the more frequent the return to the previous lines is, while silent reading, the reader may even whisper to voice the text, especially in the case of a complicated understanding. The limited lexical stock and knowledge of grammar mechanisms may become an obstacle to an adequate interpretation of the text.

Strategies for increasing the effectiveness of reading learning can facilitate the acquisition, storage and use of information: to think about information in the learning process, to plan their own learning, to evaluate their own successes. It is supposed to use the dictionary, contextual features, the formation of conclusions. Teacher should help in interaction with students: to work with groups, in pairs, to explain in detail the difficult moments. A disadvantaged influence on the assimilation of the text can be caused by insufficient confidence of the student in their forces. Nervousness becomes an insurmountable obstacle: a student encounters the first unfamiliar word and becomes paralyzed by this impediment.

It is the teacher who encourages the reader in a difficult situation. To facilitate learning, it is necessary to segment the reading into a sequence of stages. During the first stage, the student focuses on learning the nature of the message, style, and addressee. During the actual reading, the student perceives the basic ideas, classifies and relates them to each other. After receiving information from the text, during the third stage, the student uses it to implement the project, or to achieve the goals of the work. A book as a means of teaching foreign language communication defines the goals and objectives of home reading as a separate discipline. This is, on the one hand, the acquisition of skills and abilities by students to read literature in a foreign language and, on the other hand, the development of skills and abilities of speaking. The material that is developed in home reading classes should ensure that students develop a profound understanding of the foreign language text; content coverage and critical reading comprehension. Home reading should also ensure the activation of the selected vocabulary and the ability to conduct conversations in terms of content and programmed themes [4].

Thus, touching the most interesting and topical issues of our time, illuminating historical events, being filled with rich storylines, the literary work that a teacher offers to a student must not only cause mental activity, but also needs to be communicated and thus is the basis for the development of skills and the skills of oral speech, because it creates the psychological preconditions for speaking, the communicative orientation of learning.

REFERENCES

1. Shpak N.V. Ways of increasing the efficiency of the organization works of masters in the library of foreign language (English).
2. Electronic resource: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/19713/.
3. Electronic resource: <http://intkonf.org/krivoruk-t-b-shlyahi-pidvischennya-efektivnosti-ta-yakosti-vivchennya-inozemnoyi-movi/recent-upturns>. Retrieved.
4. Calameo. Unconventional forms of English lessons. <http://ru.calameo.com/books/0028734979bc0fc8d4cad>.

Polyarush Olga Volodymyryvna, student of group MO6-146, faculty of management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, polyarush1997@gmail.com.

Supervisor: Boyko Yulia Vasylivna, teacher of Foreign Languages Department, VNTU, julivasb@gmail.com.

THE USE OF COMPUTERS IN MEDICINE

Анотація

У доповіді висвітлено впровадження новітніх технологій у медицину. Обґрунтовано позитивні сторони автоматизації медичних приладів, завдяки яким полегшено роботу медичних працівників. Описано основні шляхи використання комп'ютерів у медичній галузі.

Ключові слова: *IV індустріальна революція, бази даних, обстеження пацієнтів, хірургія, комунікації.*

Abstract

The introduction of technological innovations in medicine has been highlighted. The positive aspects of the automation of medical devices, which facilitates the work of medical workers, have been substantiated. The common ways of using computers in the medical field have been described.

Keywords: *IV industrial revolution, databases, patient monitoring, diagnostic test, surgical procedures, communication.*

There are various thought leaders who believe that we are experiencing the Fourth Industrial Revolution, which is characterized by a range of new technologies. The invention of computers has brought about the revolution of Information Technology. Today, computers can be found in every household as well. As the numerous benefits of using computers become more and more well-known, they are now being adopted in many unconventional areas too. One such area is hospitals and medical clinics. In the following lines, we examine some of their important uses in this area of application.

So, as I said, the importance of computer technology is steadily increasing in the health care field. Computer use in the health care field has become so common that some hospitals have at least one computer in every room. The most common ways computers are used in medicine include:

Databases, patient monitoring, diagnostic test, surgical procedures, communication.

Databases

Computers are the excellent means for storage of patient related data. Up until the turn of the century, patient records were exclusively kept on paper. Though this system works fairly well, it does have its limitations. The health care industry has expanded and so has the need to quickly access patient records from anywhere at any time. Just as the world population has increased so has the volume of medical records. Introducing computer databases to the health care field has improved the efficiency of record keeping. Computers have the ability to maintain central databases which health care professionals are able to use and access wherever and whenever. Computer databases provide:

1. Easy access to a patient's full medical history
2. Increased capacity for record keeping
3. Reduced paper usage and financial costs

Patient Monitoring

When walking into a hospital room, the abundance of machines is quite often the first thing people notice. The machines used for admitted patients are computers that can monitor vital signs through specialized computer software. The computers are able to detect and record changes in the following:

- Blood pressure
- Pulse
- Oxygen Levels

The monitors and computer software systems can help regulate fluctuations in the body. Additionally, the computers are often programmed to alert nurses and doctors of fluctuations that present a danger to the patient's health. If the statistics monitored on the screen vary too drastically, the patient is at risk and may need assistance only the doctor can provide. These software systems allow doctors to monitor more patients without being physically present when it's not necessary.

Diagnostic Tests

Doctors often use X-rays and CT scans in order to acquire more information about a patient before diagnosing them. X-rays and CT scans produce images of the body's internal structure through the use of radiation. After running these tests, doctors search for abnormalities that can explain problems. Additionally, doctors use Magnetic Resonance Imaging to assess the condition of soft tissue within the body. MRIs use powerful magnetic fields to scan and reproduce an image of the internal body structure. Without computers, doctors would need to perform invasive surgery in order to find physical and operational defects within the body as a form of diagnosis.

Surgical Procedures

Computer-Assisted Surgical Procedures are also referred to as Robotic Surgical Systems. More complex and involved surgeries not only utilize computers, but also rely on them in order to give faster and more precise products in any given medical procedure. Computers are used for tasks such as viewing internal organs, examining them, and moving surgical utensils around accurately in small incisions.

Communication

Computer networking enables quicker communication. In the field of medicine, computers allow for faster communication between a patient and a doctor. Doctors can collaborate better over the Internet. Medical professionals sitting on opposite sides of the globe can communicate within minutes by means of the Internet, so it is possible to obtain experts' opinions online. Medical practitioners can discuss medical issues in medical forums. Also, they can seek advice and share knowledge in a convenient manner over the Internet. Thus, the possibilities and uses of computers in the medical field are endless. They facilitate hospitals and clinics all across the globe by providing the important elements of accuracy, precision, and efficiency to various medical and non-medical procedures, which are carried out every day in these places.

The importance of computers cannot be stressed enough as computer technology has revolutionized the field of medicine.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. <https://www.buzzle.com/articles/importance-of-computers-in-medicine.html>
2. <https://www.unc.edu/~scorella/comp101/project1/>
3. <https://www.techwalla.com/articles/10-ways-computers-are-used-in-medicine>

Слуковська Анастасія Юріївна

Група 2ПІ-176

Факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії

Вінницький національний технічний університет

м. Вінниця

anastasia.slukovskaya@gmail.com

Науковий керівник:

Рибко Наталія Вікторівна

Старший викладач кафедри іноземних мов

Вінницький національний технічний університет

м. Вінниця

Rybkonatvik@gmail.com

Slukovska Anastasia Yuriivna
Group 2PI-17b
Faculty of Information Technology and Computer Engineering
Vinnytsia National Technical University
Vinnytsa
anastasia.slukovskaya@gmail.com

Supervisor:
Rybko Nataliya Viktorivna
Senior Lecturer of the Department of Foreign Languages
Vinnytsia National Technical University
Vinnytsa
Rybkonatvik@gmail.com

ПЕРЕКЛАД ВЛАСНИХ НАЗВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто способи перекладу власних назв з української на англійську мови та навпаки. Вказано на особливості перекладу певних власних назв.

Ключові слова: переклад, власні назви, транскрибування, транслітерація, калькування.

Abstract

There have been considered the methods of translation of proper names from English into Ukrainian and vice-versa. The peculiarities of translation of certain proper names have been specified.

Keywords: translation, proper names, transcribing, transliteration, literal translation.

Переклад власних назв може бути проблемою не лише для перекладача-початківця, але й для досвідченого фахівця. Адже потрібно не лише вибрати правильний спосіб їх перекладу, але й переконатися, що при цьому ви не створюєте нову власну назву. Отож, перед тим як починати переклад власної назви слід переконатись чи існує вже її переклад. Для цього можна використати словники власних назв. Якщо ж власна назва є маловідомою, тоді потрібно перекладати її самостійно. Розглянемо, які існують способи перекладу.

Власні назви українською мовою передаються за допомогою транскрипції, транслітерації, калькування або поєднання цих способів.

1. Транскрипція. При транскрипції слово записується буквами кирилиці, при цьому перекладач орієнтується на точну відповідність звучанню слова мовою оригіналу. Через відмінності деяких звуків в українській та англійській мовах, як правило, існує декілька варіантів транскрипції. Приживаються зазвичай ті варіанти, які ближчі правилам української мови. Транскрипції підлягають різні власні назви (імена та прізвища людей, назви географічних об'єктів, небесних тіл, установ, організацій, морських і річкових судів, фірм, готелів, ресторанів, газет, журналів, сценічних постановок і так далі). [1]

Власні назви українських народів та прізвищ переважно передаються на основі їх фонемно-орфографічної структури, тобто транскрибуються: Віра – Vira; Петро – Petro; Іван – Ivan. Тим не менш, далеко не всі українські імена можуть бути перекладені буквально. Це тому, що деякі з наших голосних та приголосних не мають еквівалентних звуків / фонем на англійській мові і повинні бути замінені приблизно на аналогічні звуки. Серед цих українських звуків і звукових комбінацій, насамперед, ті, що утворені за допомогою літер або поєднання літер і, ї, й, я, ю, є, або частково через літери ж, щ, х, ч, ч і палаталізовані приголосні. [2]

2. Транслітерація. Транслітерація – це формальне відтворення початкової лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу; буквена імітація форми початкового слова. Транслітерацію застосовують тоді, коли мови користуються різними графічними системами (наприклад, англійська, українська), але літери (чи графічні одиниці) цих мов можна поставити в якусь відповідність один одній, і згідно з цими відповідностями відбувається міжмовна передача власних назв. Власні імена англійської мови або транскрибуються, або транслітеруються (або частково перекладені та частково транслітеровані) українською мовою.

Незалежно від значних відмінностей між системами фонем двох мов, ряд власних імен англійською мовою перекладаються українською лише шляхом транслітерації: Barbara - Барбара; Rita - Ріта. Певні англійські власні назви транслітеруються шляхом пропуску або додаванням однієї або двох літер українською мовою: McDonald – Макдональд; Jupiter – Юпітер. [2]

3. Транспозиція полягає в тому, що власні назви в різних мовах, які розрізняються за формою, але мають загальне лінгвістичне походження, використовуються для передачі один одного. При транспозиції слово або частина оригінального слова передається в українській мові, з використанням тих самих лексичних засобів, які використовуються у вихідній мові. Як правило, використовуються варіанти імен, висхідні до імен-прототипів (біблейських, латинських або грецьких). [3]

Необхідно дбати про те, щоб уникнути впливу як лінгвістичних, так і екстралінгвістичних чинників. Наприклад, nfrs відомі імена, як Adam і David, можуть бути перекладені українською мовою як Адам та Давид (біблійні чи історичні), або як Едем і Девід (загальні народні імена).

4. Калькування – це засіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин (морфем або слів) їх лексичними відповідниками у мові перекладу. Калькуванню зазвичай піддаються терміни, широко вживані слова і словосполучення: Supreme Court – Верховний Суд; назви художніх творів: Northern Lights – «Північне сяйво». Прізвиська людей (особливо королів, королів, князів, принцес, царів та цариць) майже завжди перекладається незалежно від мови, з якої вони походять: King Richard the Lionheart – король Річард Левине серце; Князь Ярослав Мудрий – Prince Yaroslav the Wise. Географічні назви гір, озер, морів тощо передаються шляхом калькування, якщо до них входять компоненти, що перекладаються: Ivory Coast – Берег Слонової Кості, the Black Sea – Чорне море.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. – Вінниця, Нова книга, 2004. – 576 с.
2. https://www.academia.edu/8243768/LEXICOLOGICAL_ASPECTS_OF_TRANSLATION_METHODS_AND_WAYS_OF_TRANSLATING_VARIOUS_PROPER_NAMES
3. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. – Вінниця, Нова книга, 2003. – 448 с.

Рибко Наталія Вікторівна – старший викладач кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, м.Вінниця, rybkonatvik@gmail.com

Rybko Nataliia Viktorivna – Senior lecture, Department of foreign languages, VNTU, Vinnytsia

METHOD OF DEVELOPMENT OF CRITICAL INTELLIGENCE

Vinnitsia National Technical University

Анотація

Досліджено теоретичні основи теорії критичного мислення. Розглянуто етапи розвитку теорії критичного мислення. Запропоновано методику розвитку критичного мислення.

Ключові слова: критичне мислення, самовдосконалення, усвідомленість, мислення, судження.

Abstract

The article considers theoretical basics of critical thinking. The stages of development of the theory of critical thinking are considered. The method of critical thinking development is proposed.

Key words: critical thinking, self-perfection, consciousness, thinking, judgment.

Critical thinking is based on solving problems of any level with the help of a basic scientific approach. Methodology of development of critical thinking - organization of educational process in accordance with the provisions of the theory of development of critical thinking: [1]

- 1) the objectives of the training are formulated by creating problematic situations;
- 2) the means of training is used;
- 3) the content of the training is presented as problem tasks;
- 4) use problem-based teaching methods that create situations of choice;
- 5) there are interactive lessons that involve dialogue in the process of solving problem problems;
- 6) a method of control is used that provides a written statement of solutions with subsequent reflection;
- 7) teaching is done in a democratic style, which gives students the right to mistake and simulates the situation of error correction.

The situation of the method of developing critical thinking for S.O. Terno: [1]

- 1) The main structural unit of instruction is the theme of the program, rather than the lessons of the individual.
- 2) Study of each new topic begins with the stage of "challenge" (motivation), which involves the formulation of the problem problem controversial nature.
- 3) The study of the topic in several lessons is subject to the main goal of the topic, that is, problem tasks.
- 4) During the study of the subject, the teacher independently chooses various teaching methods of teaching: discussions, business games, simulation games, etc.
- 5) Motivation of assessments should be accompanied by an analysis and self-analysis of the work performed: which were made mistakes, the rules of the logic and principles of knowledge were ignored, etc. The analysis ends with tips for the future.

The method of development of critical thinking is based on the creative collaboration of a student and a teacher, on the development of students in analytical and creative approaches to any material.

The method focuses not on the storage of factual material, but on the problem setting and the search for its solution. The training is carried out in three stages: [2]

- 1) challenge;
- 2) comprehension;
- 3) reflection.

The first stage - actualizes the existing knowledge of students, arouses interest in the topic; It is during this stage that the problem is formulated and the goals of studying the material are determined. To do this, you should use a variety of techniques: brainstorming, the promotion of different versions of the studied material, etc.

The second stage is the comprehension of the new material - this stage of the implementation of the content. The purpose of the stage is the development of creative critical thinking; independent work skills; search and productive heuristic activity. There is the main content of the student's work with the text, and the

concept of "text" should be understood quite widely: it can be any source, as well as teacher's story, video material, etc. In the course of the work of the student with the new information, the teacher should use the following techniques: reading text with stops, marking text symbols, drawing tables, graphic organizers of information, etc.

The third stage is reflection or reflection. During this stage, the student must understand the learned material and formulate his own opinion, the attitude to the material being studied. Methodical techniques are writing essays, conducting discussions, compiling schemes, etc. The result of this stage is the awareness of ways of acquiring and processing information, correcting their settings, actions, reasoning.

Thus, when studying on the method of developing critical thinking students must go through three stages in mastering the material, since each of them reflects the corresponding link in the process of assimilation.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Терно С.О. Методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчання історії, 2012. – 70 с.
2. Терно С.О. Теорія та методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчання історії, 2012. – 62 с.

Пилипенко Ірина Олександрівна – студентка групи МОв-14(б) факультету Менеджменту та Інформаційної Безпеки Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: fm.3mov.pylypenko@gmail.com

Науковий керівник: Рудницька Тетяна Григорівна – старший викладач кафедри іноземних мов, email: runina5@mail.ru

Pylypenko Irina – student of Management and Information Security Faculty of Vinnytsia National Technical University, e-mail: fm.3mov.pylypenko@gmail.com

The scientific supervisor: Rudnytska Tetiana Hryhorivna – assistant professor of Foreign Languages Department, email: runina5@mail.ru

ENGLISH FOR PROFESSIONAL COMMUNICATION

Vinnytsia National technical University

Abstract

The paper emphasizes the significance of the English language for professional communication for students of technical specialties. There had been described the role of English for future engineers, since this is the language for worldwide professional communication.

Key words: students of technical specialties; English of specific purposes.

INTRODUCTION

Communication plays a vital role in any profession or professional community. No professional activity in the world is possible without communication.

Success of any professional activity significantly depends upon the communication skills of the professionals. Leading specialists in the world of business emphasize that today's competitive business environment makes professional communication an efficient and essential tool on the way to success, since the professionals have to communicate with their colleagues, business partners and more often the communication takes place on the international level. Those companies, whose professionals possess perfect international communication skills may better perform on the international level, thus having the competitive advantage.

Specialists in different professional communities use different languages for professional communication, but those specialists working in technical and economic environment need a language of the international values. Nowadays English is said to be the language of international communication. In the days of globalization and internationalization English becomes one of the most popular languages which is very convenient for communication on the international level. The number of people who learn English has been constantly increasing over past decades. It becomes a common means for communication not only between people, but professional societies, and even countries [3].

Scholars emphasize the significant role of English for specific purposes in different spheres of economy. English for specific purposes is taught to technical students in accordance with the needs of the specialized subjects. It should also be noted that English for technical communication becomes more and more essential meeting the demand of society. In Ukraine this language acquires a very important status as a means of communication in international business and programming – the two spheres which develop rapidly along with science and technology. Even more, its taking the position of the second language to learn after one musters to native language. Processing questionnaires we may say that English for technical communication significantly develops students' skills in reading and writing technical information. Ukrainian universities, for example, especially those, training international students, use English as medium of instruction for the exchange students. It becomes indispensable, since it allows an exchange student to skip one year of preparatory courses [2].

The English language is actually the only language of the advanced specialized technical literature which future engineers have to get acquainted with during their studies. The majority of specialized textbooks, research papers etc. are written in English, which, in turn, requires a good command of this language no matter what subject or faculty the student or future engineer belongs to. The above allows stating that it is next to impossible to achieve scientific and technological advance without English since it is a very powerful medium for communication in professional environment on the international level.

On the other hand, conversational English, as well as English for specific purposes, plays an important role in future career. When the training experience is over, the student seeks to get employment. Potential employer needs both, common and professional communication. Many employers practice job interviews focusing on written and spoken English skills. The researches show that employers with professional English

are offered to take better vacancies. Some employers state that English appears more important than the specific knowledge in specialty [1].

CONCLUSIONS

Since any profession is almost impossible without communication, the English language, as the most widespread out, is considered to be the lingua franca. It is an integral part of professional communication among engineers all over the world.

Analysis of scientific literature on professional communication show that the English language in the context of globalization enhances the business management process on the international level.

References

1. Jones L. New International Business English: Communication skills in English for Business Purposes / L. Jones, R. Alexander.– Cambridge: CUP, 2004. – 220 p.
2. Kamenieva, T. M. Efficiency in teaching written business communication in English to future managers with the use of the electronic textbook. /T. M. Kamenieva //Visnyk of KNLU. „Pedagogika ta psykholohiia”, – K.: KNLU , 2007, Issue 13, pp. 65 74 [in Ukrainian].
3. English as an International Language: implications for classroom teaching /Penny Ur [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=yTidAm0dRR0>

MedyanaIryna – Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: fm.ub16.mediana@gmail.com.

Nataliia Rosol – Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: n.r.rosol@gmail.com

Scientific supervisor: **Mykola Pradivliannyi**– PhD with the Department of FL

THE ROLE OF PORTFOLIOS IN STUDYING FOREIGN LANGUAGES

Вінницький національний технічний університет;

Анотація

Стаття присвячена дослідженню практики використання портфоліо для вивчення іноземних мов у вищих навчальних закладах та набуття більшої можливості для вчителів та студентів для підвищення якості вивчення іноземної мови.

Ключові слова: портфоліо, оцінка, вивчення та викладання іноземних мов, прогрес у навчанні.

Abstract

The article deals with researching the practice of using of portfolios for studying foreign languages in higher educational establishments and finding more opportunities for teachers and students to improve the quality of learning a foreign language.

Keywords: portfolio, assessment, learning and teaching foreign languages, learning progress.

Вступ

Reforming higher education in Ukraine requires changes also in teaching and learning foreign languages. There is focus on different information technologies, new methods, techniques, in teaching foreign languages. One of them is using portfolio for studying foreign languages.

Результати дослідження

The use of portfolios has been researched by different universities, educational establishments and practical educators from different points of view.

Though the researchers found advantages and disadvantages of using this practice in teaching and studying different courses, they stress that it may be helpful for a variety of audiences and for different purposes.

The role of portfolios is understood differently, and they are used for different purposes. The most of researchers arrived at the same conclusion in favour of using portfolios, especially as it concerns assessment and improving the progress of students in studying different courses.

The aim of our research was to study the use of portfolios for studying foreign languages in higher educational establishments and to find more opportunities for teachers and students to improve the quality of learning a foreign language.

Portfolio is usually considered as a systematic collection of representative student work throughout a studying course, studying year or semester. [1].

Portfolio usually shows what the student have learnt, how he communicates to others, it shows how the student advances in his studies, it also shows his efforts, the quality of his work and his attitude to it.

The work of the student should be evaluated by the teacher, and it is natural that the most of students usually prefer to present their best works in portfolios.

In general it is possible to declare that the function of all types of portfolios (no matter whether they are educational or non-educational) is to “sell” themselves”, though the purposes and goals of this “selling” may be different, that’s why the students try to do their best what requires great efforts of students, and, as a result, it leads to increasing self-motivation of students to work hard at the material which is being learnt.

The next question that arises is connected with what should be included into the portfolio by the student. First of all, it depends on the type of works performed: his individual and group projects, presentations, compositions, possibly video or audio files, pictures-that is, everything that may help him to “sell” himself and to show his progress.

It is necessary to stress that though it is the student who defines and sets goals for himself, he selects the material for studying, the pace and depth of studying, etc., but the first initiative push is done by the teachers. It is the teachers and who determine the requirements to studying material, who work out assessment criteria, develop different tasks, and, at last, there are definite deadlines according to the curricular.

It is important to draw attention to the role of teachers in studying process of students. On the one hand, they are free to choose their own methods of teaching, selecting material etc., they may be quite autonomous in their teaching. At the same time, there is a university curricular, also definite university and state standards (the students should be mobile) so neither teachers nor students in their self-studying can be fully autonomous.

Taking into consideration the above mentioned facts, it becomes obvious why the first obligatory requirement to teachers when they use assessment portfolios of students for educational purposes is to work out evaluation criteria, to set goals and to develop tasks which are presented to students. Working out the definite forms for these purposes by the teachers who use this teaching practice looks the most acceptable for it.

A lot of teachers considers developing such things too time consuming and discouraging, as a result, they don't have the desire to introduce using portfolios into teaching practice, keeping in mind also great involvement of teachers into evaluation of works performed by the student and keeping records of their progress.

The essential peculiarity of using portfolios is self-evaluating the results of his work by the student himself. It is possible for the student to present not only the best works for these purposes to prove his progress. It may be also the requirement of the teacher to submit all performed works. In this connection we should mention the types of portfolios.

Portfolios may be process or product portfolios, though other types are possible (a kind of mixture of these two depending on the purposes). It is possible to consider the product portfolios as a result portfolio, proving the results, advancement, achievements, the progress of the student, while the former shows the stages of the progress, the process of advancing of the student in learning.

Висновки

To sum it up, assessment portfolios, which is a kind of real-world experience for students measuring student's skills or knowledge in a subject area on the basis of predetermined scoring criteria, may be extremely helpful and useful for teaching foreign languages and life learning foreign languages by the student. This changes the relations between teachers and students, the process of learning in general, as a result, it improves the quality of education according to the requirements of the 21st century.

REFERENCES

1. Portfolio Assessment/ Southwestern Christian University. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://swcu.edu/portfolio-assessment>

Nasonova Natalia A. — Senior Lecturer of the Department of Foreign Languages, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Насонова Наталія Анатоліївна — старший викладач кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

ІМЕНА ДЕРЖАВНИХ ДІЯЧІВ У НАЗВАХ ВУЛИЦЬ НАШОГО МІСТА

КЗ «Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів–гімназія № 23
Вінницької міської ради»

Анотація

Проаналізовано зміни топонімічної системи м. Вінниця у рамках реалізації процесів декомунізації суспільства. Досліджено назви вулиць, які пов'язані з іменами відомих державних діячів України.

Ключові слова: декомунізація, топонім, топонімічна система, державний діяч.

Abstract

The changes of Vinnytsia toponomic system in terms of the realization of the social decommunization processes are analyzed in the article. The street names connected with well-known Ukrainian statesmen are explored.

Key words: decommunization, a toponym, toponomic system, a statesman.

Декомунізація публічного простору була одним із найнагальніших завдань суспільства. У 2015 році цей процес був розпочатий на державному рівні. Насамперед він торкнувся топонімічної системи – найзручнішого інструмента колективного вироблення минушини, котрий дає при цьому можливість висловлення різних поглядів у політичній, культурній, мовній та релігійній площинах на місцевому і державному рівнях.

Перша хвиля перейменувань у Вінниці тривала від 1989 до 1996 року, коли на карті з'явилася вул. Соборна. На тлі відсутності соціально-економічних успіхів, міській владі потрібне було іміджеве рішення, яким стало перейменування вулиці Леніна на Соборну. Ця назва влаштовувала представників різних ідеологічних поглядів, тому доволі швидко прижилася. З подальшим посиленням соціально-економічних труднощів гуманітарні проблеми остаточно відійшли на задній план, тим більше у певної частини населення зростали ностальгійні настрої щодо радянського минулого.

Тим часом, зросло нове покоління, яке відчувало потребу у змінах, зокрема й гуманітарних, ці настрої вивели людей на вулицю 2013-2014 рр. Подальші події призвели у 2015 р. до прийняття низки «декомунізаційних» законів, за якими, зокрема потрібно було прибрати з публічного простору символи комуністичного минулого (Закон України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їх символіки»). Законодавством передбачалося завершення «декомунізаційних заходів» до 21 листопада 2015 р., проте у місті воно тривало до 29 квітня 2016 р.

Для кожного топоніма пропозиції щодо нової назви обговорювалися приблизно за наступною схемою: 1) спроба відновлення історичної назви; 2) спроба прив'язки до місцевих об'єктів цього топоніму, локальних особливостей місцевості, людей, пов'язаних з цією місцевістю; 3) спроба продовжити логіку назв навколишніх топонімів, вибудовування асоціативного ряду; 4) апелюючи до місцевих особливостей, пошук серед імен, пов'язаних з Вінницею та Поділлям; 5) так само апелюючи до місцевих особливостей, пошук серед імен видатних українців.

Усього за 2015–2016 рр. було перейменовано 147 топонімів (85 назв) та змінено трактування для 12 топонімів (5 назв) з 836 міських топонімів. Треба згадати, що у 2014 році замість площі Радянської з'явилася площа Героїв Майдану. Таким чином, декомунізація охопила 19% міської топонімічної системи. Прагнення популяризувати минуле міст шляхом увічнення постатей, які асоціюються з Вінницею, призвело до того, що така група стала найбільшою – 26 назв. Навіть серед українських відомих особистостей обиралися такі, які пов'язані з нашим містом або краєм. Серед українських

видатних діячів, які напряду не пов'язані з Вінницею – 17 постатей. Усього у топонімічну систему було введено 68 нових імен.

Робоча група надала перевагу місцевим іменам, не звертаючи увагу на професійну сферу їхньої діяльності. Якщо все ж таки спробувати згрупувати за цією ознакою топоніми, то результат буде приблизно таким: 18 військових, 14 вчених, 8 письменників, 5 державних та 3 релігійних діячі, 4 актори, 1 вчитель, 1 міський голова, 1 спортсмен, тощо. Це приблизна систематизація. Оскільки деякі постаті потрапляють у кілька груп одночасно.

Відтепер вінничанам доведеться звикати до нових назв вінницьких вулиць, провулків, тупиків та площ. На карті міста з'явилися імена Симона Петлюри, гетьмана Скоропадського, Якова Гальчевського, Бернарда Претвича, Миколи Оводова тощо.

Ми в своїй роботі досліджували назви, пов'язані зіменами таких державних діячів:

- Валентин Отамановський
- Симон Петлюра
- Микола Оводов
- Володимир Винниченко
- Павло Скоропадський
- Бернард Претвич.

Вулиця Валентина Отамановського. Вперше ця вулиця виникла у 1910 році і називалася провулок Князя-Ігорівського. Потім у 1921 році вона була перейменована на вул. Гойхера. У 1941 році названа вул. князя Ігоря. У 1944 році вона була знову перейменована на вул. Гойхера. У 1955 році виникла вул. Зої Космодем'янської. А у 2015 році стала називатися вулицею В. Отамановського.

Валентин Отамановський — український історик, бібліограф, краєзнавець, громадський і політичний діяч. Засновник «Братства самостійників», депутат Української Центральної Ради, учасник бою під Крутами, засновник Вінницького Кабінету виучування Поділля. Автор першого в Україні історико-правового монографічного дослідження Вінниці. Жертва сталінського терору.

Вулиця Симона Петлюри. Спочатку вулиця була Торгівельним провулком. У 1910 році перейменовано на Ольгердівський провулок. У 1921 році провулок став називатися вулицею Слинька. У 1938 році перейменували на вулицю Чкалова. У 1941 році стала вул. Князя Данила. У 1944 році її знову перейменували на вул. Чкалова. У 2015 році стала називатися вулицею С. Петлюри.

Симон Петлюра — український державний, військовий та політичний діяч, публіцист, літературний і театральний критик. Організатор українських збройних сил. Член Генерального секретаріату Української Центральної Ради на посаді Генерального секретаря з військових справ (28 червня — 31 грудня 1917). Головний отаман військ УНР (з листопада 1918). Голова Директорії УНР.

Вулиця Оводова. У 1901 році вулиця поділялася на дві: від сучасної вулиці Соборна догори називалася Театральна, а від сучасної вулиці Соборна донизу називалася Купецька. У 1910 році було перейменовано на вул. Богдана Хмельницького. У 1921 році перейменована на вул. Козицького. У 1941 році була іменована вул. Гетьмана Хмельницького. У 1943 році стала вул. Гірських єгерів. У 1944 році перейменована на вул. Козицького. У 2015 році стала вулицею Оводова.

Названа на честь міського голови Вінниці у 1899-1917 роках Миколи Оводова. Вулиця обома кінцями впирається в річку Буг. Трохи вниз по вулиці - Європейська площа зі сквером. Тут знаходиться стара водонапірна башта з музеєм воїнів-афганців, меморіал загиблих воїнів із вічним вогнем, кінотеатр «Родина» та сучасні торгово-розважальний центр і магазини. Перетинаючи центральну вулицю міста Соборну, стрімко збігає до Бугу і закінчується Староміським мостом.

Вулиця Винниченка. С самого початку була названа Миколаївським провулком. У 1910 році - вулицею Українською. Приблизно у 1932 році була перейменована на вул. Горького. У 1944 році - вул. Лесі Українки. У 1944 році знову стала вул. Горького. У 1992 році вулицю перейменували на вул. Винниченка.

Винниченко Володимир — український політичний та державний діяч, прозаїк, драматург та художник. Очолював генеральний Секретаріат УЦР, був головою Директорії УНР.

Вулиця П. Скоропадського. У 1957 році вулиця була вперше названа вулицею Фадєєва. У 2015 році була названа вулицею Павла Скоропадського.

Скоропадський Павло — український громадський і політичний діяч, військовик. Походив із козацько-старшинського роду Скоропадських. Офіцер армії Російської імперії. Учасник російсько-японської та Першої світової війни. Гетьман Української Держави. Один із лідерів та ідеологів монархічного гетьманського руху.

Вулиця Претвича. У 1938 році була названа вулицею Куйбишева. У 1941 році була перейменована на вул. Жмеринську. У 1943 році стала вул. Курило Олени. У 1944 році знову стала вул. Куйбишева. У 2015 році стала вулицею Бернарда Претвича.

Бернард Претвич — військовий та державний діяч Великого Князівства Литовського, староста барський, один із засновників українського козацтва, теоретик козацької військової тактики. Протягом життя виграв понад 70 битв з татарами. Завдяки забезпеченій ним ефективній обороні розпочалася колонізація та розвиток міст Поділля. В 1540 р. врятував м. Вінницю від татарського набігу.

У сьогоднішній Вінниці чимало говорять про перейменування вулиць, здебільшого через ідеологічні мотиви. Вивчаючи зібраний матеріал, ми звернула увагу, що будь-яка влада намагалася у власних цілях використовувати можливість впливу на топонімічний ландшафт міста. Результатом такого активного втручання стало те, що жодна назва з вінницьких вулиць в честь державних діячів не зберегла своєї первинної назви. Можливо, теперішні зміни допоможуть самовизначенню вінничан, окресленню їхньої індивідуальності як спільноти, врешті-решт зростанню поваги та любові до рідного міста.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України від 09.04.2015 р. № 317 «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їх символіки».

2. Палій О. Короткий курс історії України / О. Палій. — К. : А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2017. — 464 с.

Паламарчук Галина Василівна — учитель історії, вища кваліфікаційна категорія, педагогічне звання «вчитель-методист», КЗ «Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа I-III ступенів—гімназія № 23 Вінницької міської ради», Вінниця, e-mail: palamarchuk.g.v@gmail.com

Шуберт Олександра Олександрівна — учениця 10-Б класу, КЗ «Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа I-III ступенів—гімназія № 23 Вінницької міської ради», Вінниця

Palamarchuk Halyna V. — a teacher of history, higher qualification category, pedagogical degree «Teacher-Methodist», Municipal Institution «Educational Complex: Vinnytsia Municipal I-III Grades Secondary School-Gymnasium № 23», Vinnytsia, e-mail: palamarchuk.gv@gmail.com

Shubert Oleksandra O. — a pupil of the 10th-B Form, Municipal Institution «Educational Complex: Vinnytsia Municipal I-III Grades Secondary School-Gymnasium № 23», Vinnytsia

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЖИТТЯ ВІННИЧАН В УМОВАХ ОКУПАЦІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Запропоновано до ознайомлення історичні факти з повсякденного життя жителів Вінниці та Вінницької області під окупаційним гнітом гітлерівської Німеччини під час Другої світової війни.

Ключові слова: окупаційний режим, трудова повинність, політика сегрегації, Вермахт, концентраційні табори.

Abstract

The historical facts of the daily life of the inhabitants of Vinnytsia and the Vinnytsia region under the occupational oppression of Hitler's Germany during the Second World War have been proposed for familiarization.

Keywords: occupational regime, labor duty, segregation policy, Wehrmacht, concentration camps.

Окупаційний режим, установлений в Україні, перевершував деспотичні порядки, які запровадили гітлерівці в інших країнах Європи. Якщо там діяли хоча б обмежені юридичні норми, визнавалися деякі економічні права робітників, дозволялася торгівля, існували певні гарантії соціального забезпечення й медичного обслуговування, то українське населення було позбавлене всіх економічних, політичних і соціальних прав.

Відступ Червоної армії супроводжувався евакуацією чи руйнуванням стратегічно важливих підприємств, що спричинило поширення масового безробіття. Проте з початком окупації проблему було одразу ж вирішено: нацисти потребували відновлення шляхів та підприємств, тому з цією метою для всього населення було введено трудову повинність. Крім цього було розгорнуто кампанію з вивозу людей на роботу до Німеччини. Тут і далі хотілося б навести цитати з книги М. Селешка «Спомини перекладача комісії дослідів злочинів НКВД в 1937-1938 рр.»: «По стінах домів і у вікнах ресторанів великі плакати. Це заклики німців до українських людей, щоб голосились до Німеччини на працю. Поруч із закликами окремі образки з життя українських робітників в Німеччині» [1, с.45]. За допомогою допоміжних управ і поліції була організовано обов'язкову реєстрацію працездатних. Їм видавали робочу книжку чи картки, які щотижня підписувалися роботодавцями. Лише за наявності таких документів можна було отримати продукти харчування. Норми їх видачі були вкрай низькими, тому харчів не вистачало навіть для відновлення сил самого робітника, а що вже казати про членів його родини. Середня заробітна плата становила 500-600 крб на місяць. При цьому в 1942 р. 1 кг сала коштував до 600 крб, 1 кг масла — 5 тис. крб, склянка солі — 250 крб. Через це почастишали випадки масового голодування в містах уже в першу воєнну зиму. У відчаї міщани часто збирали рештки свого майна і йшли в села, з надією виміняти його на продукти харчування. Однак, мало кому вдавалося донести їжу до дому, найчастіше по дорозі їх затримували патрулі польової жандармерії і відбирали виміняне, адже на окупованих територіях торгівля і обмін продуктами харчування були заборонені. Ознакою повсякдення стали такі хвороби, як черевний і висипний тиф, дизентерія, туберкульоз. При цьому нацисти за час окупації зруйнували понад 500 лікарень, майже 1 тис. поліклінік і амбулаторій, 800 аптек. У тих закладах, що збереглися, медичні послуги надавали тільки за плату. Значно подорожчали ліки (у 2-20 разів) порівняно з доокупаційним часом. Прикметою того

часу стала політика сегрегації, що проявлялась у пограбуваннях та приниженнях [2]. У містах при входах до магазинів, перукарень та інших громадських закладів вивішували оголошення: «Тільки для німців», «Українцям вхід заборонений». У багатьох місцевостях корінним мешканцям заборонялося користуватися залізницею, трамваєм, електрострумом, телеграфом, поштою. «Ліпші ресторани були відкриті лише для німців і на них видніли написи «Nur for Deutsche», тобто «Лише для німців». Такі написи траплялись і на деяких крамницях, де було трішки більше товару як у місцевих крамницях». У місті було запроваджено комендантську годину. «По годині 10-й вечора можна було появлятися на вулицях тільки за перепусткою або кличкою, що обов'язувала цілу залогоу Вінниці. Поліційні патрулі все питали за кличкою або перепусткою. Часто пізно вечером чути було поодинокі постріли».

Однією з форм пограбування населення стали різні державні податки. Мешканці окупованих територій сплачували податок на заробітну плату й потреби житлового будівництва, на благодійну справу, худобу та ін. Крім того, діяли місцеві податки. Звичайною справою стали й нечувані для цивілізованого світу масове винищення за національною ознакою. Наприклад, у Вінниці фашисти творили нечувані для мирного міста злочини. Вони без суду розстрілювали людей та грабували мирне населення. У своєму наказі начальник вінницької жандармерії зазначав, що жандармські пости мають право страчувати на свій розсуд, без всяких дозволів [3].

Окупанти створили у місті два табори військовополонених. В них знищили 12 тисяч людей. 19 вересня 1941 року гітлерівці провели масову облаву на мирних жителів. Всіх схоплених, близько 10 тис. чоловік, було розстріляно. Другу облаву вони вчинили у квітні 1942 року. Окупанти схопили і по-звірячому розстріляли ще 15 тисяч радянських громадян. Гітлерівці знищували навіть хворих. Вони заморили голодом і отруїли понад 700 хворих, що лікувались у Вінницькій психоневрологічній лікарні, а приміщення перетворили в офіцерський клуб. За час свого «хазяйнування» гітлерівські головорізи лише у Вінниці знищили близько 42 тис. чоловік мирного населення і вигнали на каторжні роботи 13 400 чоловік. Заручництво стало одним із основних методів масового знищення людей. Сутність його полягала в тому, що фашисти заздалегідь оголошували певну кількість людей заручниками, яких негайно ж розстрілювали при появі навіть найменшого опору «новому порядку» на території даного населеного пункту чи його околицях, хоч визначені для розправи люди не мали ніякої причетності до «інциденту». Уже 29 липня на 10 день окупації в місті Вінниці було розстріляно 25 заручників у кар'єрі цегельного заводу. «Були спроби дрібного саботажу в частині міста, що звалась П'ятничани, але ту спробу в зародку жорстоко задушено і в місті в загальному було спокійно» [4].

Перед Другою світовою війною майже 40% жителів Вінниці складали євреї – це близько 33 000 людей. Під час наступу німецької армії багатьом вдалося втікти на схід разом з червоноармійцями, дехто шукав прихистку у місцевого населення. Все ж, 22 вересня 1941 року було вбито 28 000 євреїв. Живими залишили лише тих, хто міг знадобитись загарбникам.

«Мені було 12 років, коли всіх євреїв з Єрусалимки пригнали на вул. Першотравневу. Щоразу під'їжджала чорна машина і забирала частину людей. Хто показував, що шие чи годинники робить, чи взуття, того залишали в стороні», – згадує вінницька єврейка Рива Молочковецька [5].

Весь світ облетіла світлина «Останній єврей Вінниці», яка була зроблена німецьким офіцером. Зі спогадів очевидця лейтенанта Ервіна Бінгеля: «Гнали людей перед кіньми – чоловіків, жінок і дітей. Кулі одна за одною летіли в цей натовп. Ті, хто не помирав від зброї, полягли під копитами». Теоретично врятуватися від розстрілів могли ті, хто знав російську мову і вмів хреститись. Таким чином вдалося врятуватися матері і сестрам вищезгаданої Риви Молочковецької.

Ще одна жива історія, безпосередньо пов'язана з Вінницею, висвітлена у спогадах Хаї Мейлер. Поділилася розповіддю про ті часи Людмила Розанова – її дочка, що народилася вже після війни. Вона пам'ятає про єврейську пекарню, що належала її дідові. Приміщення знаходилось на вулиці Хлібній напроти школи №2, де зараз розміщено книжковий магазин. «Мама розповідала, що дід ніяк не міг повірити в те, що висококультурні німці можуть умертвити цілий народ. Він був розстріляний 19 вересня 1941 року в п'ятничанському лісі, хоча володів робочою професією, але не хотів принижуватись». Хая мусила втікати до Казані, де продовжила навчатись у медуніверситеті. Отримавши освіту, вона подалася на фронт і до 1945 року перебувала в Румунії. Після їй вдалося повернутись до Вінниці, але будинок на Єрусалимці згорів, а на вул. Хлібній більше не випікали мацу.

Беті Ройтман було 17, коли прийшов наказ зганяти працездатну молодь на будівництво дороги Вінниця-Умань. «Якщо німці бачили, що хтось вже не може фізично працювати, то їх вбивали, тіла

кидали на ґрунтову дорогу, вдавлювали катком та закладали бруківкою. Як тільки наглядачі помічали, що в когось порвалось взуття, їх також розстрілювали, тому що так в болоті і холоді неможливо було працювати». – зі спогадів Беті. Після трудової каторги вона з сестрою перебували в Бершадському гетто, а усіх родичів окрім батька розстріляли. Коли у 1994 році німці почали виплачувати жертвам фашизму гроші, то Бетя їх не взяла, тому що не змогла пробачити. Померла Бетя Ройтман у 1996 [6].

Війна радикально впливає на звичні норми життя, зачіпає всі його сторони, без винятку. Вона підриває налагоджений порядок забезпечення елементарних матеріальних потреб, їх передбачувану доступність і сподівану стабільність. Війна унеможливорює усталені норми людських стосунків і комунікацій, піддає випробуванню духовні цінності, зовсім їх спростовуючи, нагло знищуючи чи, навпаки, загострюючи розуміння їх визначальності за екстраординарних умов. Війна зачіпає кожну людину, незалежно від віку і статі, посади і звання, соціального статусу й ідеологічних переконань, релігійної й етнічної приналежності. Війна вдирається у життя всіх, не запитуючи про освіченість і здоров'я, багатство і цивільність, війна не залишає повсякденний світ неушкодженим, вона самим своїм фактом спростовує його сталість і зрозумілість, вона його нівечить, спонукаючи до трансформацій, аби вижити.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Селешко М. Вінниця. Спомини перекладача комісії дослідів злочинів НКВД в 1937-1938 рр. – Нью-Йорк-Торонто-Лондон: Фундація Ольжича, 1991. – 211 с.
2. Життя населення України в умовах окупації [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://subject.com.ua/textbook/history/11klas/13.html> - Назва з екрану.
3. Становище на Вінниччині в роки фашистської окупації (1941-1944) [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://ua/referat.com/Становище на Вінниччині в роки фашистської окупації 1941-1944](http://ua/referat.com/Становище_на_Вінниччині_в_роки_фашистської_окупації_1941-1944) – Назва з екрану
4. Концентраційні табори та масове знищення людей [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://subject.com.ua/textbook/history/11klas/14.html> – Назва з екрану.
5. Як залишитись живим?[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.myvin.com.ua/ua/news/stuff/46376.html> – Назва з екрану.
6. Як залишитись живим? Спогади вінницьких євреїв про період окупації [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.myvin.com.ua/ua/news/stuff/46148.html> – Назва з екрану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Ярова Марія Сергіївна – студентка групи УБ-17б, факультет менеджменту і інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: fm.ub17b.yarova@gmail.com

Пономаренко Алла Борисівна – кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, e-mail: allapon96@gmail.com.

Yarova Maria S. - student of UB-17b group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: fm.ub17b.yarova@gmail.com.

Ponomarenko Alla B. –PhD in History, Assistant Professor of the Sociopolitical Sciences Chair, Vinnytsya National Technical University, Vinnytsia.

ДРАМАТИЧНА ДОЛЯ ГРАФІНИ ІЗ ЗНАМЕНИТОГО РОДУ КАПНІСТІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Стаття присвячена драматичній долі Марії Капніст. На її прикладі висвітлюється трагічний вплив тоталітарного режиму на життя людей в СРСР.

Ключові слова: Марія Капніст, сталінські репресії.

Abstract

The article is devoted to the dramatic fate of Maria Kapnist. By her example, the tragic effect of the totalitarian regime on the lives of people in the USSR is highlighted.

Keywords: Maria Kapnist, Stalinist repressions.

Про існування сталінського тоталітарного режиму та його наслідки в наш час багато говорять і публікують різні матеріали, відкривають доступ до архівів. Через жахливі факти можемо спостерігати прояв усіх його рис – від фізичного знищення правлячою партією політичних опонентів і встановлення нею монополії на істину до культу особи вождя і створення всеохоплюючої системи каральних органів.

Але за допомогою одних лише архівних документів неможливо відчутти весь драматизм тих подій. За кожним вироком стоїть зламана доля конкретної людини, катастрофа її родини, знищене кохання та вкрадене щасливе майбутнє. Обвинувачення у «шпionажі», «зраді батьківщини», «контрреволюційній агітації» чи «організації терористичних актів» з легкістю висувалося мільйонам людей.

Відсутність доказів провини не могла урятувати жертву режиму. Покарати могли будь-кого – бібліотекаря, який вчасно не знищив книгу котрогось з уже оголошених «ворогів народу», неписьменного робітника, що завернув оселедець в газету з портретом вождя, майстра на заводі за нещасний випадок у цеху чи просто людину, якій не поталанило із походженням. Саме остання причина стане трагічною для Марії Ростиславовни Капніст, української актриси, якій, з точки зору сталінського «правосуддя», не пощастило народитися в родині, що належала до відомого українського шляхетського роду.

Батько Марії Ростислав Ростиславович походив з роду Капністів. Цей давній рід бере свій початок від грека Стомателло Капніссоса, що перебував на службі у дожів Венеції. Його внук Петро без дозволу венеціанського уряду зібрав загін добровольців і виступив на допомогу російському царю Петру I, який воював проти турків в 1710 - 1713 рр. Син Петра – Василь Петрович Капніст за особливі заслуги отримав від російської імператриці Єлизавети Петрівни землеволодіння на Полтавщині, де і оселився. Один із його синів – Василь Васильович Капніст стане відомим літературним і громадсько-політичним діячем XVIII ст., палким патріотом України. Його нащадок граф Ростислав Капніст взяв шлюб із Анастасією Дмитрівною Байдак, яка була прапраправнучкою відомого кошового отамана Запорізької Січі Івана Сірка. Ось у такій знаменитій родині 22 березня 1914 р. народилася Марія Ростиславівна Капніст.

Раннє дитинство Марії пройшло у Петербурзі доволі щасливо, незважаючи на буремні події світової війни. Трагічним поворотом долі для родини, як зрештою і для країни, стане жовтневий переворот 1917 р. і захоплення більшовиками влади. Петроград стає небезпечним місцем для життя графської родини, і Капністи переїзять в Крим, де в Судаку у них була шикарна садиба. Та невдовзі радянська влада із своєю політикою «червоного терору» дістанеться і туди. В 1921 р. Ростислава Ростиславовича Капніста більшовики розстріляють без суда і слідства. Вся провина його і тисяч інших страчених комуністичною владою людей полягала в шляхетському походженні. І цього було досить, аби позбавити їх життя. Будинок Капністів був розграблений і зруйнований. Кримські татари

в знак поваги до графа допомогли його вдові й доньці Марії втекти із Судака в національному татарському одязі.

В1927 р. Марія переїздить до Києва, де проживала тітка. Тут вона закінчила трудову школу. Але всі Капністи захоплювалися театром, і Марія не була виключенням. У Ленінграді вона вступає у студію Ю. М. Юрьєва при театрі імені Пушкіна. Через якийсь час стає студенткою Ленінградського театального інституту.

Вбивство С. Кірова в кінці 1934 р. призвело до початку так званого «великого терору». Марія Капніст розуміла, що вона із своїм походженням сприймається владою як «неблагонадійний елемент» і намагалася утекти від неминучого арешту, виїхавши із Ленінграду. На деякий час це спрацювало. Але в 1941 р. НКВС таки дістався до неї. У виписці із протоколу Особливої наради при НКВС СРСР зазначається: « За шпигунські зв'язки помістити у виправно-трудоий табір терміном на вісім років»[1].

Далібулижахливі 15 років трудових таборів і важкої фізичної праці. В одному із таборів Караганди Марія виготовляла цеглу, в Джекказгані – видобувала вугілля, в діжці спускаючись у шахту. До фізичних страждань додавалися приниження і знущання. Одного разу за відмову на залицяння начальника табору, якому дуже захотілося кохання графині, була кинута до кримінальних злочинців, але своєю неординарною поведінкою змогла уникнути трагедії. Щоб керівники таборів до неї не чіплялися, вона втирала у свою шкіру вугілля. Вугільна пилюка не вимиватиметься ще довгі роки після звільнення.

В таборі поблизу Тайшета Марія Капніст народила доньку Радугу. Щоб не розлучатися з нею, навмисне випала із вікна другого поверху і травмувалася. Донька відвідувала дитячий садочок при таборі. Одного разу графиня побачила, як вихователька біла її дворічну доньку і при цьому ще й примовляла: « Я виб'ю з тебе ворога народу». Ставши свідком цього жахіття, Марія не стрималася і побила виховательку, за що отримала новий десятилітній термін. Таких жінок називали повторницями, бо «повторно» отримали новий строк [2, с. 226]. Матір позбавили права виховувати свою доньку. А маленьку Радугу відправили до дитячого будинку. Зрештою її виховувала стороння особа. І це при живій матері, яка спокутувала перед державою «провину» свого шляхетного походження.

Трагічно склалася доля інших дітей з родини Капніст. Старша сестра Марії не витримала випробувань і померла від серцевого нападу. Один із братів втопився, другий також опинився в таборі як «ворог народу». Врятувався лише один брат Марії – Андрій. Щоб уникнути репресій, він змінив своє прізвище на Копніст[3].

Лише через три роки після смерті Й. Сталіна, Марію Капніст звільнили. Згодом вона згадуватиме, як начальник табору іронічно прокоментував наказ про звільнення словами: «Тепер вас можна випускати, ви вже беззубі, без кликів»[4, с. 179]. І це була сумна правда: трудові табори забрали і красу, і здоров'я. У 1958 р. постановою Верховного Суду РСФСР вирок і всі наступні рішення у справі Марії Капніст були скасовані. Держава визнала відсутність складу злочину і повернула графині її чесне ім'я. Та втрачених років і зламаній долі повернути не міг вже ніхто.

Після звільнення Марія Ростиславівна приїхала до Києва. Вона не мала роботи і житла, ночувати доводилося на вокзалі чи навіть просто неба. Згодом влаштувалася працювати дворником. Одного разу випадково її побачив молодий режисер Ю. Лисенко і, звернувши увагу на колоритну зовнішність Марії Ростиславівни, запропонував знятися в його картині. Так розпочався новий етап в її житті

У родині Капністів завжди любили театр і часто ставили аматорські вистави. Акторський талант трирічної Марії Капніст помітив друг сім'ї – видатний співак Ф. Шаляпін. Якось він сказав, що Марія неодмінно стане актрисою. Природні здібності і мистецька освіта зробили свою справу. Після звільнення Марія Капніст зіграла в понад ста художніх фільмах і створила цілу галерею характерних образів у кіно – графинь, відьом, циганок, чаклунок, знатних дам. За творчі здобутки Марія Ростиславівна була удостоєна почесного звання Заслужена артистка УРСР.

Не лише акторська діяльність наповнювала життя М. Капніст. Їй вдалося повернути із забуття ім'я свого найславнішого предка – Василя Васильовича Капніста. В 1988 р. було урочисто відзначено 230-літній ювілей поета і драматурга, видані його твори, деякі з них навіть включені у шкільну програму.

Сталінські роки – один із найтрагічніших періодів в історії народів, які увійшли до складу Союзу Радянських Соціалістичних Республік. Чисельні репресії, доноси, жаклива атмосфера несвободи – це

лише деякі прикмети життя тоталітарного суспільства. Його жорстока машина ламала долі мільйонів людей, їх рідних і близьких. Марія Ростиславівна пішла з життя 25 жовтня 1993 р. На гербові її славного роду Капністів написано гасло: «У вогні непохитні». Ця тендітна жінка пройшла жорстокі випробування і вистояла, не похитнулася, не зламалася, не заплямувала пам'яті своїх предків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Капнист Мария Ростиславовна. Посвящается тем, кого с нами нет [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Режим доступу: <http://chtoby-pomnili.livejournal.com/421532.htmlhive/friends/userinfo/>.
2. Улановская Н. М., Улановская М. А. История одной семьи : Мемуары. – СПб. : Инапресс, 2003. – 464 с. : портр., ил.
3. Люди и судьбы. Графиня из ГУЛага [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Режим доступу: https://bessmertnybarak.ru/article/mariya_kapnist_grafinya_iz_gulaga/
4. Капнист М. Р. В огне непоколебимы / беседу вела Л. Ельникова // Кино: политика и люди (30-е годы) : К 100-летию мирового кино / Роскомкино, НИИ киноискусства. – М. : Материк, 1995. – С. 175–179.

Алла Борисівна Пономаренко –кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail : allapon96@gmail.com.

Ponomarenko Alla B. – PhD in History, Assistant Professor of the Sociopolitical Sciences Chair, Vinnytsya National Technical University, Vinnytsia.

Вінницький національний технічний університет

So"одни*и - окаРника*и \$- о' и"анн. цих - #o\$! кті" - е#е\$і ни* ' ителе* *і\$та " , о\$ій\$ькій і* - е#і(4)7 і е[X! нті" "іS- о"і\$но) Z4) \$. с1] "\$стано"ленаок! - анта*и но#* а"и1л. Sala *іR#ноТ .

З ато*і\$ть ! Se# ' а'і , о*ано"их (%#а"о&е#е' на Ук#а(на "хо\$ила So ((\$кла\$!)) Rа- #о"а\$' енн. ка#тко"о(\$и\$те*и "іS& ло\$. Rна но - іRні+ е. %о0- е#+ е) "ели еRні Re* ельні #е\$! #Si і* - е#і(\$т"о#или " \$e#eSo"и2 і #о\$ій\$ько(- #а"л. о("е#хі"ки - е#еконанн. - #о "іS\$! тні\$ть нео&хі\$но\$ті ' о#\$тко1о #е1! лТ"анн. - #oSo"оль о(\$Xe#и. %о0\$#! 1е) 1#о* а\$ькі та - оліти ні Si. і "- #oSo" т#и"ало1о а\$! ""а' али ка#тко"! \$и\$те*! «ні* ецькоТ "и1а\$коТ») не- #и\$атноТ сл. "#е1! лТ"анн. - #oSo"оль о(к#иRи " , о\$і(Z) \$. с]. K#иRи"і . "и2 а"иникли Rсе\$иль+ о1о е#eRT#ан\$- о#тний кола- \$) SePo#1аніPaціТ #инкі" та еконо*і но(іnX#а\$т#! кт! #и) ! на\$лі\$ок о1о . к2 о то"а# і - от#а- л. " So *і\$та) то Pa + т! но Pa"и2 ени*и ціна*и. %о&оТ"анн. «1оло\$них & нті"» R*! \$ило ца#ький #е' и* !' ити #а\$икальних Paхо\$и". У 191е #. "ін Rа- #о"а\$и" Se# ' а"н! * оно- оліТ на ці! ко#) . кий #oR о\$іл. "\$. \$e#e\$ *і\$ько1о на\$еленн. - о ка#тках іR2 о*і\$. ноТ но#* оТ с\ 3 X! нти на о\$н! лТ Син! . f лі&ні ка#тки - лан! "али ""е\$ти на'е\$ні 1917 #. 3 а- #икла\$) ! Кид"і 2 о\$енна но#* а- о"инна & ла \$стано"ити 1у\ X! нта Zе) \$. с]. %о#те такий #oR о\$іл хлі&а ли+ е Sa" R'о#отній еХект) о\$кільки !тки - #о * ай& тнд о&* е' енн. \$- о' и"анн. - #o\$! кті" "икликало - анік! \$e#e\$ *і\$ько1о на\$еленн. Zс].

_аки* ино*) !- #oSo" %e#+ о(\$"іто"о("ійни " *і\$тах %а"о&е#е' но(Ук#а(ни & ло "- е#+ е Rа\$то\$о"ано - #актик! Se# ' а"но1о #е1! лТ"анн. - #oSo"оль о(\$Xe#и. g#eR &лиРьке #oRа+ !"анн. Rахі\$но(а\$тини #е1іон! So ліні("ій\$ько"о1о Rткенн. , о\$ій\$ько(та/ "\$т#ій\$ько(і* - е#ій ! оти#ьох ок! - о"аних "олин\$ьких *і\$тах но#* о"аний #oR о\$іл ха# о"их - #o\$! кті" & ло Rа- #о"а\$' ено #ані+ е) ні' на те#ито#і) конт#ольо"аноТ ца#ькоТ "ла\$оТ. B\$стано"ленн. Se# ' а"а*и ' о#\$тко1о конт#олТ на\$ о\$но"ни*и - #oSo"оль и*и то"а#а*и & ло &ePальте#нати"ни* \$- о\$о&о* "е\$енн. "ійни на <"н! т#і+ ньо*! X#онті») хо а"ін ли+ е "і\$те*#ін! "а" ка- іт! л. ціТ / "\$т#оУ1о#2 ини та 3 і*е ини) и(- #oSo"оль і #е\$! #Si & ли Rана\$то *али*и. а"оліканн. ' #о\$ій\$ьких !#. Si" іR Rа- #о"а\$' енн. * ка#тко"о(\$и\$те*и #oR о\$іл! Rна ноТ *і#оТ - #иR'ела So Pa1о\$т#енн. - #oSo"оль о(к#иRи) а та) \$"одТ е#1оТ)\ So - о"аленн. *она#хі(.

h%ā h YK Bi KY, i h_ / 3 Yj Wk_ V, / _У, i

1. WT SenSo#Xl . мои "о\$- о*инани. о "ойне 1914\ 1918 11. \ м.: і Rсатель\$т"о «Be е»)с[14. \ 7^с \$.
- с. п C=CNo. p@ D <@Aq:<6; @>FAB=: L D <@ 6=:6@F 456A@As:56 I <@N4B6=:8:5 r 6=:H@I H@K<= 7 6t AH8A=C Z\лект#онний #e\$! #\$. \ , е' и* So\$т! - !: 5::KC//BBB.@G<@P59<6.=6:/KHP<8A=/ce 799[899vp @ vD <@:Avq:<6v; @>FAB=vL vD <@ r 6=:6@Fv456A@Av:56vI <@N4B6=:8:5vr 6=:H@I H@K<=v7 6t AH8A=C
3. / "\$т#ийцw" Д! &но (#а\$каR' ител.) // Кие"ска *w\$ль. \ 191е. \ с1 иТн. . \ h. 4.
4. ` ин+ ток B. 3 а#о\$ное - итание и на#о\$ное R#a"ие : Z' "ойн! 1914\ 1918 11.]. \ м.хW: yо\$. иR\$0'o) 19с9. \ 9[\$.

^, B\$e#o\$\$ий\$кий \$oTR1o#oSo". Ka#то на \$и\$тe*a " 1o#oSax / B\$e#o\$. \$oTR1o#oSo". I кон. YтS. \ m.: yо#o\$\$ka
ти- o1#aХи.) 191e. \ с4 \$.

e. f лeнвeкa#то ки и 1o#o\$\$кое \$a* o! - #a" ление // z ' на ко- ейка \ 1917. \ с4 Хе"#ал. \ h. c.

yе#a\$и*o" _и*oXій z #ійo"и \ канСиSat i\$то#и них на!к) "иклаSa каХеS#и Хіло\$oXі(та
1!*аніта#них на!к Вінницько1о національно1о техні но1о !ні"е#\$итет!) *. Вінниц.) 60J <8E
:8J 96@84{ 9J <8EPAJ

O6@CNJ At 4NJ AK58N\ o5.|.):6<P56@As K58EACAK5N<=F 5HJ <=88CCP8=P6C} 8==NC<~<:8A=<E46P5=8P<E
?=8 6@8N) } 8==NC8. 60J <8E :8J 96@84{ 9J <8EPAJ

ІСТОРІЯ СЕЛИЩА МІСЬКОГО ТИПУ ТУРБОВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В даній статті подано інформацію про населений пункт, селище міського типу Турбова, Липовецького району, Вінницької області, представлена історія селища міського типу – від заснування до сьогодні.

Ключові слова: селище міського типу, історія виникнення, історичні етапи.

Abstract

This article provides information about the settlement, the town of Turbov, Lypovets district, Vinnitsa region, the history of the urban settlement is presented - from the foundation to the present day.

Keywords: urban type settlement, history of origin, historical stages.

1. Розташування.

Турбів знаходиться за 25 км на північний схід від Вінниці та за 31 км від районного центру, на берегах річки Десни, що є притокою Південного Бугу. Це Вінницька область, Липовецький район. До 1959 року Турбів був районним центром, але зрештою втратив цей статус, ставши частиною Липовецького району.

2. Історія виникнення. Перші згадки.

Перша згадка про Турбів датується 1545 роком у як «...маєток Петра Брашковича — село Турбів над гирлом річки Вільшанки», що був приписаний до Вінницького замку і постачав йому продовольство. Найімовірніше, селище було засноване далеко раніше і в 1430 році на Вінницький замок, до якого належав Турбів, напали і спалили татари.

Вчені схильні до версії, що Турбів був заснований у 1150 році, коли на цих територіях проживали кочові племена турпіїв, які й дали назву поселенню.

Існує версія, що назва походить від слова «турботи», які спричинило місцеве болото козакам, що їхали в Крим по сіль. Та цю версію дуже легко спростувати, адже Чумацький шлях через Турбів ніколи не проходив, а в часи набігів татар козаки взагалі в по сіль не їздили, бо це було небезпечно.

Також існує версія, що назва походить від попередньої «Тур'їв брід», яке потім перейшло на «Турбрід» і «Турбів», але за дослідженнями фауни цієї території тури тут водилися, коли ще не існувало поселення — у VII-IX ст., тому найімовірнішою версією є походження назви від племен турпіїв.

3. Власники земель території та історія Турбова.

У XVI столітті містечко належало до Брацлавського повіту та входило до складу Прилуцького ключа і належить могутньому князеві Янушу Збаразькому — брацлавському воєводі.

У 1604 році між князем Янушем Острозьким і Янушем Збаразьким і його синами, потім протягом багатьох років проходили межеві спори за маєтності.

По смерті воєводи Турбовом володіли його сини, спочатку Криштоф, а з 1627 року — Юрій, «... Прилука з замком і околицями, до яких належить Н. Гребля, Лисіївка, Турбів, Курава, Скибинці...» й інші села.

Потрібно зазначити, що брати Збаразькі не були звичайними поміщиками. Це були високоосвічені люди з передовими поглядами. Криштоф був учнем Галілео Галілея, а Юрій мав чудову освіту і високий військовий чин.

Обидва брати були неодружені, після смерті Криштофа Юрій купує замок у Піліце (Польща) і в Україну не повертається.

У 1594 році посол німецького імператора до Запорізького війська Еріх Лясота перший в історії описав козацькі січі на берегах Десни. У 1632 році Прилука на короткий час стала навіть столицею Козацької України. Сотенне містечко Вінницького полку занепало в буреломний період Хмельниччини.

Описана Еріхом Лясотою січ була на межі між селами Турбовом і Прилукою. Як доказ існування тут козацького поселення, під час будувannya ідальні для школи-інтернату в 1958 р. тут було знайдено козацькі шаблі, люльки та деяке спорядження.

Рід Збаразьких (по чоловічій лінії) закінчується у 1631 році. Землі, замки, міста перейшли на Марисю Базильову-Захаровську, рідну сестру Януша Збаразького, а від неї — до дочки Ганни, що була одружена з Костянтином Вешнивецьким — воєводою руським.

Густі, чорні ліси, болотяно-низинна місцевість боронили Турбів від нападників, а в разі небезпеки люди ховались у болотяно-лісових хащах, куди татари не потикались.

Економічну відсталість Вінницького повіту, а відтак Турбова спричиняла відсутність торговельних шляхів.

У болотяно-низинній місцевості Турбова люди вибирали місця для своїх будинків на підвищеннях. Поступово утворювалися мікрорайони, в яких проживали родини, пов'язані спільним корінням. Назви мікрорайонів Турбова збереглися до наших часів без змін, лише назву мікрорайону Райщина з роками спростили і почали говорити Рощина. Нині є такі мікрорайони, як Галява, Болото, Кут, Лісок, Петровщина, Стара Церква, Москалівці, Ковалі, а також Загайпільські хутори.

Найстаріші і найчисленніші родини, які сягають корінням в глибину XVIII ст. — Бебків, Ворончуків, Завальнюків, Павлюків.

На початку XVII ст. Турбовом володіли кілька поміщиків, які заснували тут свої маєтки, впроваджували фільварково-панщинну форму господарювання, посилювали експлуатацію селян. Як свідчать історичні документи, багато селян-кріпаків Турбова постали проти свавілля землевласників. Турбівські селяни беруть участь у гайдамацькому русі.

Далі Турбівськими землями володіли Адам Райський (володів 1845р. — ?), Жозефіна Корвін-Піотровська, графиня Гонората Броджинська, Ганна Гамалія. На честь останньої досі називається один із невеличких мікрорайонів — «Гамалія».

Найбільшим землевласником Турбова був Кароль Драгомирецький. Він мав 565 дес. землі, 148 селянських дворів, 358 кріпаків чоловічої статі. Різними шляхами, не цураючись шахрайства, поміщик відбирав у селян землю, примушував працювати в неділю, забороняв молотити зерно. За кожен невихід на роботу карав 30 різками. Панський люди називали Чорний двір. Знущання економа та осавула виходили за межі людського терпіння. У 1846 р. від побоїв померла неповнолітня Ганна Атаманчук. Марія Сивопляс, Устина Чулова, Марія Демидова передчасно народили мертвих дітей.

Доведені до відчаю селяни написали листа цареві, в якому розповіли про знущання. Лист повернувся до пана, і він жорстоко розправився з людьми. Максима Іскрука, Артема Завальнюка, Григорія Присяжнюка кинули у в'язницю, погрожуючи 300 ударами, за те, що вони погодились передати скаргу від селянської громади цареві, але в'язні втекли.

Розправа Драгомирецького з селянами і прізвища в'язнів, яких пан збирався закатувати, значаться в архівних документах. Вдалося дослідити нащадків Артема Завальнюка, який мав трьох синів: Трохима, Олексія, Семена.

Тож одна гілка найстарішого роду Завальнюків сягає корінням початку XIX ст.

У 1847 році поміщики Драгомирецькі заклали цукровий завод.

1852 року на ньому працювало понад 130 чоловік. Умови праці робітників були дуже важкими, заробітна плата кожного з них не перевищувала 6—7 коп. в день. Нині від цього заводу залишилися самі руїни.

Рівень культури жителів Турбова у феодальний період відповідав соціально-економічним відносинам, які панували в той час. Село належало кільком поміщикам, і, зрозуміло, ніхто з них не хотів поступитися своїми прибутками, щоб піднести його культурний рівень. У першій половині XIX ст. в Турбові проживало близько 1500 чоловік. Не було жодного навчального, культурно-освітнього й побутового закладу. В селі існувала церква, яка, одурманюючи людей релігійною «сивухою», прагнула перетворити селян у сліпе знаряддя експлуататорів. До того ж церква й сама була землевласником: їй належало майже 50 десятин землі. Турбівські селяни день у день гнули спину на панщині.

Не дбали поміщики й орендарі про охорону здоров'я трудящих. Тільки коли 1853 року в Турбові спалахнула епідемія віспи і багато робітників не вийшло на роботу, господарі змушені були найняти «цирульника», щоб «виявляв хворих та вакцинував дітей».

Своє безпросвітне кріпацьке життя турбівські селяни відображали в усній творчості, зокрема в піснях. В одній з них говорилося:

Ой в святонько бо на Спаса В церкві дзвони дзвонять;
Осаули з нагаями На лан з серпом гонять...
Ой бодай тобі, пане,
Та й хата згоріла;
А як мені молодому Панщина доїла.

Як свідчать архівні документи, частина Турбівських земель належала Петру Варфоломієвичу Гогленкову, який народився 1865 року в Тамбовській губернії. Турбівські ліси отримав у спадок від батьків. Від середини 19го ст. місцевими землевласниками були Василь Нікшич, його діти — Сергій та Олена Нікшичі, а потім землі здавалися в оренду Феліксу Радовецькому.

Дореволюційний Турбів був відсталим селом. Хоч напередодні першої світової війни тут проживало 3230 чоловік, умов для масової освіти майже не було, населення лишалося неписьменним.

Радянську владу проголосили тут лише 15 лютого 1918 року. Але здійснити соціалістичні перетворення не встигли: в березні до Турбова вдерлися австро-німецькі загарбники. Трудящі швидко розпізнали ворожу суть влади гетьмана Скоропадського, підтриманої багнетами окупантів, і активно стали до боротьби. Окупантів було вигнано з Турбова. Проте в грудні 1918 року владу підступно захопила петлюрівська Директорія. Місцеве населення чинило опір ворогам Радянської влади. 19 березня 1919 року Червона Армія визволила Турбів від петлюрівців. Влітку цього року Турбів попав під владу денікінців, які захопили майже всю територію України.. У квітні 1920 року Турбів окупували війська буржуазно-поміщицької Польщі. Та вже у червні частини Першої Кінної армії визволили Турбів від польських загарбників.

Повстанська група Якова Гальчевського, що діяла у Турбівському лісі.

У 1920 році в Турбівському лісі діяла Подільська повстанська група отамана Орла (Якова Васильовича Гальчевського). Один із епізодів своєї боротьби у Турбові він сам описав у своїй книзі "Проти червоних окупантів": " Іван Дядюк приніс вістку, що у клубі Турбівської цукроварні відбудеться вистава аматорського гуртка, на яку з'їдеться червоне начальство, навіть із Бердичева й Вінниці. Іван казав, що очікується прибуття близько сотні воєнкомів, командирів і чекістів. На цій виставі вирішив побувати й отаман Орел. Добу він збирав відомості про сили ворога. Виявилося, що заводець стереже червона півсотня. Ще менший відділ охороняв вузькоторову станцію Турбів.

Порадившись із командувачем 2-ї (Північної) групи підполковником Сергієм Карим-Яворським, Орел-Гальчевський наважився на вкрай ризиковану операцію. З собою взяв лише чотирьох козаків і хорунжого Данила Шевчука – щоб перевірити його у справі... Вже як сутінки вмостилися на дахах Турбівської цукроварні, до її брами під'їхала —прозорочная чрезвычайка” – з шести осіб. Біля робітничої касарні спішилися. Непрошені гості поводитися впевнено. Це було видно й по тому, як недбало вони закинули повід за штахети. Командир групи несподівано вбіг на бетонне підвищення, де вартував червоноармієць. На вимогу солдат покійно віддав рушницю. Почувши таке рідне —Пашьолон!”, слухняно виконав команду. Двоє з групи стали коло дверей у клуб, а двох командир послав до зали.

Один із прибульців як тінь ходив за своїм начальником. У коридорі, що вів до зали, стовбичив високий і худючий більшовик у білому мундирі. Він і звернувся суворо до незнайомців: – Ваши документи? – А ваши? – зухвало відповів один із тих, кого було послано до зали. Це був голос хорунжого Шевчука. Щоб миттєво виграти епізод, Гальчевський кинувся на допомогу старшині. Підбігши, вдарив «біломундирника» в голову револьвером і обірвав на ньому —Штасер”. – Арестован! Пад караул! – закричав отаман і виволік розгубленого більшовика до дверей, де двоє козаків у —овіцьких уніформах” вже навели на нього зіниці своїх пістолів. У цей момент до входу підкотили дві фіри з людьми. З першої бадьоро зіскочив комісарчук. На лівій руці він тримав плащ. – Ви хто? – запитав Гальчевський. – Воєнком Прілуksкой волості, – весело відповів той. – Ви арестовані! Не даючи ворогові отямитися, Гальчевський вихопив у нього револьвер і підштовхнув до козаків, які вдавали з себе чекістів. Потім Яків підійшов до озброєних більшовиків на фірах. Деякі вже позлізали з возів. – Ви міліція? Пошли вон атсюда! І дезорієнтовані міліціонери кинулися врозтіч, —ж іскри посипались із-під їх кованих чобіт”. У той час Дядюк і Шевчук вже орудували в залі, з суворим виглядом перевіряючи документи. Червоноармійці їх не цікавили. Вони шукали чекістів, ревкомівців і —парійних комуністів”. Роззброївши, виводили – поодинці чи по двоє.

Навівши порядок на подвір'ї, до зали ввійшов отаман Орел. Він владно попередив, —щоб ніхто не пробував оборонятись або ворушитись, бо будинок оточено і всі будуть закидані ручними гранатами”. Рішучість, великий маузер в одній руці і добра німецька —укруудза” в другій справили

враження. Отаман звернув увагу, як червоноармійці, що сиділи на передніх лавках, почали —прдусмотрітельно” класти на підлогу кріси і ніжками відсовували їх. Контроль документів —просрочная чрезвычайка” здійснювала переважно у командирів. Гальчевський знав, що —ід гіпнозом своєї сили” довго натовп не утримаєш. Тому наказав закінчити перевірку. У залі залишив лише одного козака. У прибудові тирлувалося близько тридцяти арештованих. Кожний повстанець тримав у руках по два револьвери. Одного більшовика вже застрелили, бо він не бажав обернутися спиною. Тож інші не хотіли повторювати його долю.

Але тут кожний варіант був несприятливий. Наказ розстрілювати комуністичну наволоч був короткий. —Ястріляю у голови, — згадував Гальчевський, — першого — команданта цукроварні (дуже злючий був комуніст, перед ним все тремтіло), другого — воєнкома. Падає дощ куль із револьверів моїх чотирьох козаків: одна куля з доброго револьвера дірявить кількох. Труп падає на цементову долівку. За хвилину всі лежать. Ще деякі стогнуть, кричать: їм стріляють у голови. Страшна картина, але необхідна. До нас твердий час не мав сентиментів, як і люди з протилежного боку. Не могли й ми мати жалю до представників совітських катівень!” Ліквідувавши —фронт” у прибудові”, Гальчевський повернувся до зали. Вже хотів попрощатися, як побачив, що —хтосьвмихнув за куліси до артистів і за ним розвіваються клапті білого, порваного паперу”. Кивнув козакам йти за лаштунки. За хвилю вони привели —преляканого жидка”. Гальчевський запитав присутніх, чи хто знає цього чоловіка. Один селянин дав зрозуміти, що це комуніст. Коли —жидка” виводили надвір, хтось по дорозі прошепотів, що це чекіст із Бердичева. —Жо б подумав, що таке мізерне, худе жиденя буде чекістом?” — здивувався отаман, виймаючи шаблю. Чекіст на команду слухняно став на коліна і схилив голову. Мабуть, не встиг і попрощатися з білим світом — за мить його голова зіскочила з худої шиї.

І знову Гальчевський повернувся до зали. Вже українською вибачився за турботи. А тоді скомандував: — Зараз всім встати! Оркестра грає український національний гімн —**Щ** не вмерла Україна”, а ви всі будете співати. Де капельник? Зачинай! Диригента другий раз просити не треба було. Він махнув паличкою, і перелякані аматори сцени емоційно почали: — Ще не вмерла Україна... Всі, хто був у залі, шанобливо повставали. Здавалося, вже час йти. Чого баритися? Скільки ж можна випробовувати долю?! Але грюкати підборами, коли червоноармійці виконують український національний гімн... Лише як стих славень, Гальчевський із козаками рушив до виходу, на прощання наказавши дві години не покидати зали.

Поки червоні приходили до тям, за групою із шести вершників вже закурився слід... Коли передмістя Турбова залишилися позаду, Орел порівнявся з хорунжим Данилом Шевчуком, до якого спершу поставився підозріло, і міцно потиснув правицю. Їх поріднила кров, щедро пролита окупантами. А смерть, яка вже була охоче вийшла назустріч, слухняно взялася опікуватися іншими... Та отаман не стільки радів успіху, скільки тривожився за свою Марусю, яка під чужим іменем жила в родині економа Турбівської цукроварні. Кожний розумів, що тепер чекісти ретельно вивчать всіх, хто жив на території заводу й міг сповіщати повстанців про плани червоних. Марусю треба було негайно забирати з цукроварні."

4. Турбів в сьогоденні.

а) Економіка:

Найяскравішим представником сьогодні є «Він-пеллет» — перше підприємство в Україні з виготовлення пелет. Було відкрите і запущено в дію 24 жовтня 2012 року. Біля селища є також одне з найбільших в Європі родовищ каоліну.

б) в Турбові є дві школи, Турбівська міська лікарня, дві церкви — храм УПЦ КП та церква св. Дмитра Московського патріархату, що була понищена татарами, а потім доламана більшовиками.

в) найважливішим святом у Турбові вважається свято Івана Купайла, адже в той самий день святкується день міста.

г) нині в Турбові діє гурток від Всеукраїнської молодіжної організації з рукопашного бою ОРІОН. Юні турбівчани є багаторазовими переможцями всеукраїнських та міжнародних змагань з рукопашного бою, майстрами спорту, призерами.

Також у Турбові дуже гарна природа. Тут знаходиться парк із сотнями 100-200літніми дубами-велетнями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. <https://ua-travels.livejournal.com/2949648.html>

2. <http://vlasno.info/suspilstvo/dopomoga/narodnij-kontrol/itemlist/tag/Турбівський%20цукровий%20завод>
3. <http://regulation.gov.ua/catalogue/regulators/id1707/functions>
4. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Турбів>
5. <http://ukrssr.com.ua/vinn/lipovetskiy/turbiv-lipovetskiy>
6. <http://ukrainaincognita.com/ru/vinnytska-oblast/lipovetskiy-raion/turbiv/turbiv-tserkva-ta-svoya-likarnya-v-susidiv>
7. <http://turbiv.lipovec-rada.org.ua>

Чан Аліна Ле Ванівна - студентка групи 3-ПІ 176, факультет інформаційних технологій і комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Науковий керівник: **Слободянюк Анатолій Володимирович**, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Chan Alina L. V. - student, faculty of information technologies and engineering of computers, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

Supervisor: Slobodyanyuk Anatoly V. - PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.

ІСТОРІЯ СЕЛА СТАРА ПРИЛУКА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати дослідження історії села, у якому проживають мої дідусь та бабуся. Врахована оцінка студентів та їх рекомендації.

Ключові слова: історія, населений пункт, село Стара Прилука.

Abstract

The article presents the results of research about the history of village in which my grandparents live. Counts the grades of students and their recommendations.

Keywords: history, locality, village Stara Pryluka

Країна: Україна.

Область: Вінницька область.

Район/міськрада: Староприлуцька сільська рада.

Населення: 1575чол.

Площа: 4,48км²

Густота населення: 351,56 осіб/км²

Розташоване на берегах річки Десни.

Село відоме з 1146 року і згадується в Іпатіївському літописі. Тоді Прилука належала галицькому князю Володимирі.

Засновником сучасних Прилук був ймовірно Микола Андрійович Збараський.

Часті набіги татар спустошували землі і люди, що тут проживали змушені були тікати. Після вигнання татар литовцями, Прилука та її околиці тривалий час не залюднювались. Можна припустити, що Прилука була пограбована татарами або наприкінці XV століття (1491-1495 р.р. – великий похід на Поділля, Брацлавщину, Волинь), або у першій половині XVI століття. У XVI ст. Прилука відбудовується як нове поселення, власність князів Збараських (в сучасній літературі Збараські).

Князь Януш Збараський, воєвода Брацлавський, будує в Прилуці оборонний замок, укріплює його валами й перекопами. Замчище було оточене валом з кожного боку. Від замчища до р. Десни тягнеться вал. Ян Збараський підніс Прилуку до статусу містечка. Збараський утримував в Прилуках придворних козаків. Навіть зараз один із куточків с. Стара Прилука носить назву «Замок». З часу забудови замку людність не лише в самій Прилуці збільшувалась, але й в окрузі.

У 1602 р. до округи села Стара Прилука відносилось 29 сіл.

В 1594 через Прилуки проїжджав Еріх Лясота, посол Цесаря Священної Римської Імперії. Тоді в містечку Прилуки було 4 000 осель. Посол описав містечко так— "Прилуки — велике, нове, укріплене місто з замком, в ньому 4 тисячі будинків над річкою Десниця..." Цікаво, що Лясота описує "маленькі дивовижні будиночки з бійницями", в яких селяни могли оборонятися при набігах татар на свої землі. «Кожний селянин, йдучи на роботу, мав при собі рушницю на плечі і шаблю чи тесак на боці».

З 1648 р. — це сотенне містечко Кальницького (Вінницького) полку. Залишки захисних споруд того часу збереглися до сьогодні під назвою «Бурти». На думку краєзнавця О.Рогового, майже 380 років тому Стара Прилука була козацькою столицею гетьмана Івана Кулаги-Петрижицького. У роки Визвольної війни (1648–1654 рр.) в Прилуках перебувала сотня Кальницького полку, сотником якої був Василь Антоненко.

Олександр Божецький вибудував в Прилуках палац та заклав парк. Він заклав тут також каплицю. Утримував Олександр Божецький також породистих коней. Донька Олександра — графиня Гонората Божецька виставила в Прилуці костел Св. Анни в 1805 р. В др. пол. 19 ст. палац перебував Чеслав Здиховський.

В містечку Прилуки в 1819 була збудована Преображенська церква.

На початку 19 ст. Прилука була поділена на Стару та Нову. Стара Прилука була центром волості.

Казковий палац, де жив міністр торгівлі та промисловості України Сергій Фрідріхович Мерінг (1862 – 1920). Будинок був виконаний як необароккова копія Маріїнського палацу в Києві. Інтер'єр його виконаний в стилі ампір – поєднання ісламських східних мотивів та неокласицизму. Наразі будинок руйнується і чекає реставрації, у ньому знаходиться інтернат. Проте й досі навколо нього витають легенди про скарби, підземні ходи та винний льох. Під час чергового ремонту в стіні палацу було знайдено портрет Мерінга, перський килим, золоті монети. Все це передано до музею.

В містечку Старій Прилуці було 405 дворів, жителів 2147. Головне заняття — землеробство, дехто відправлявся на заробітки в міста Київ, Одесу, Вінницю, Бердичів — більшість із них працювали домашньою прислугою.

В містечку числиться — 3352 десятини землі, із них належить поміщикам — 1484 десятин, церкви — 72 десятини, селянам — 1795 десятин. Містечко належить Сергію Федоровичу Мерінгу і знаходиться в аренді у Казимира Вікентійовича Ближовського. Щодо господарства С. Ф. Мерінга, то можна сказати, що воно було показовим: «Из других районов Калиновки останавливает на себе внимание хозяйство в г. Старой Прилуке, принадлежащем С. Ф. Мерингу, представляет особенный интерес как один из крайне редких примеров ведения арендного хозяйства на акционерных началах».

Власнику Мерінгу належав цегельний завод, який знаходився в аренді у Гершка Дудника, на заводі працювало 8 чоловіків. С. Ф. Мерінгу належав один водяний млин в дві постави. Ферма «Забарова» при Старій Прилуці була теж його власністю. Там проживало 60 чоловіків і 45 жінок. Землі було 570 десятин.

В Старій Прилуці була православна церква, церковно-приходська школа, 1 кузня, 1 слюсарна майстерня, 1 водяний млин, що належав Василю Васильовичу Зелененькому, лікарня. Пожежна станція (5 бочок, 6 багрів) утримувалась за рахунок селян.⁴²

В містечках проходили ярмарки і базари. Ярмарки були незначні за своїми обігами і служили місцевому населенню більше для задоволення сільськогосподарських потреб, ніж будь-яких промислових операцій. Ярмарки відбувались 1 січня, 9 травня, 1, 25 жовтня, 6 грудня.

Базари в Прилуці проходять кожних 2 тижні.

Населення — 2371 чоловік.

У Старій Прилуці розміщується центральна садиба колгоспу «Родина». За колгоспом закріплено 2862 га землі, у т. ч. 2262 га орної. Господарство — багатогалузеве. У селі містяться також маслозавод і рибгосп.

Працюють середня школа, восьмирічна школа-інтернат, клуб, 3 бібліотеки, фельдшерсько-акушерський пункт. Виходить колгоспна багатотиражна газета «За високий урожай».

У другій половині червня 1921 року шість повстанців-козаків на чолі з отаманом Орлом напали на більшовицький міліцейський арешт. Звідти звільнили побратима Дядюка, за якого попросила мати, а також чотирьох представників місцевої української інтелігенції. У містечку козаки мали два зіткнення з місцевою жидівською громадою: спершу повстанці на ринку застрелили одного з чоловіків, а згодом при переслідуванні налякали пострілами над головами інших.

Відомими пам'ятками архітектури та історії краю вважаються «Бурти» — залишки найдавнішого літописного містечка області і козацької фортеці у Старій Прилуці (XII-XVIII ст.), палац Мерінга у Старій Прилуці (початок XX ст.).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Квасневська О.О. Історичні передумови формування топонімів Липовецького району Вінницької області
2. Роговий О.И. Отголосок давности Старая Прилука: документы, свидетельства, современность / О.И. Роговой – Винница: 1993.
3. Похилевыч Я. Сказания о населенных местностях Киевской губернии. — К., 1864.
4. Рад. енциклопедія історії України. — К., 1971.
5. http://irp.vn.ua/!_ata/data/54.pdf
6. <http://ukrskr.com.ua/vinn/lipovetskiy/stara-priluka-lipovetskiy>
7. <http://sergekot.com/staraya-priluka/>

8. Слободянюк А. В. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві [Текст] / А. В. Слободянюк // Вісник Вінницького політехнічного інституту. - 2011. - № 1. - С. 16-20.

Степовий Владислав Богданович - студент групи ЗПІ-17(б), факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Науковий керівник: **Слободянюк Анатолій Володимирович** - кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Stepovyy Vladyslav Bogdanovych. - student, faculty of informatical technologies and computer engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Supervisor: Slobodianiuk Anatolii Volodymyrovych.- PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnytsia National Technical University.

Історія рідного краю (м. Новодністровськ)

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В даній статті подано інформацію про населений пункт Чернівецької області, який має назву Новодністровськ, представлена історія міста – від заснування до сьогодні.

Ключові слова: місто, енергетика, гідроелектростанція, гідровузол.

Abstract

This article provides information about the settlement of the Chernivtsi region, which is called Novodnistrovsk, the history of the city is presented - from the foundation till today.

Keywords: city, power engineering, hydroelectric power station.

о о н о к — місто обласного підпорядкування в Чернівецькій області, Сокирянського району, Україна. Розташоване на березі Дністра. Засноване 1973 року і є одним із наймолодших міст області. Поряд з містом побудовано гідроелектростанцію. Наближається до завершення будівництво однієї з найбільшої у світі та Європі гідроакумуючої електростанції, яка вже частково розпочала роботу.

Фізично-географічне положення

Місто Новодністровськ знаходиться на сході Чернівецької області, на правому березі Дністра, на відстані 150 км до м. Чернівці, до м. Хмельницький – 150 км, до м. Вінниця – 150 км, до м. Сокирян – 25 км, до залізнично-дорожньої станції Романківці – 18 км. Площа – 7,09 км², що становить 12% від площі території Чернівецької області. Населення – 10 909 осіб.

Історія міста

6 квітня 1973 року міністром енергетики СРСР був підписаний наказ про створення дирекції Дністровського гідровузла. Так почалось будівництво важливого для країни енергетичного об'єкта, яке було початком народження нового міста. Разом із будівництвом гідроелектростанції почалося спорудження поселення.

Рішенням Чернівецької обласної ради депутатів за № 57 від 25 лютого 1975 року новоствореному населеному пункту будівників Дністровського комплексного гідровузла в Сокирянському районі надано назву Новодністровськ і віднесено його до категорії селищ міського типу.

17 листопада 1993 року Постановою Верховної Ради України селищу було надано статус міста районного підпорядкування. А 13 липня 2000 року Верховною Радою України Новодністровськ було віднесено до категорії міст обласного значення.

Промисловий комплекс

Промислових підприємств – 8. В тому числі:

1) за формою власності: 5- приватних, 3- державних;

2) за галузями виробництва: 3-енергетичних, 1-харчове, 1-легкої промисловості, 1-виробництво машин та устаткування, 1-збирання, очищення, розподілення води, інші 1.

Торгівля і сфера послуг: торговельна мережа налічує 133 об'єкти роздрібної торгівлі, 20 – ресторанного господарства, 8 аптек та аптечних пунктів, 4 АЗС. Населенню міста надається 20 видів послуг

Освіта: 4-загальноосвітні заклади, з них 3 – в комунальній власності міста, 1 – власність територіальної громади області, з яких 1 гімназія, 1 школа I ступені, 1 - II-III ступенів, військовий ліцей, 3 - дошкільних навчальних заклади. Позашкільна освіта представлена позашкільним навчальним закладом освіти «Будинок дитячої творчості».

Культура: В місті функціонують: бібліотека, музична школа, міський історичний музей, та БНТД «Молодіжний».

Охорона здоров'я: Діє Новодністровська міська лікарня, яка розрахована на 40 стаціонарних ліжок терапевтичного профілю, на 35 ліжок денного стаціонару (з них 25 ліжок терапевтичного профілю, 5

- дитячого, 2-гінекологічного та 3 ліжка неврологічного профілю) та на 300 відвідувань за зміну в поліклініці, цілодобовий фельдшерський пункт невідкладної допомоги, пункт екстреної медичної допомоги.

Також наша місцевість славиться своєю прекрасною природою. Такої краси ви не побачите більше ніде. Вона зачарує вас своєю загадковістю та чарівністю так, що ви не захочете покидати це місце.

Також у Новодністровську, а точніше на території міського пляжу, вже декілька років поспіль проводиться етно-фестиваль «Дністер-фест». Цей проект покликаний об'єднати людей за допомогою відродження та розвитку самобутньої української культури і розкрити рекреаційний потенціал міста Новодністровськ і його околиць. В рамках фестивалю відбудуться: майстер-класи, ярмарка, виступи музичних та танцювальних колективів, концерт відомих молодіжних гуртів та святкова дискотека.

Неподалік від міста розташований Галицький Свято-Миколаївський печерний чоловічий монастир, який знаходиться на північно-східній околиці с. Галиця, у верхній частині стрімкого схилу правого берега Дністра, на висоті 120 м над рівнем Дністровського водосховища.

Монастир розташований у природних печерах вапняних скель Галицького яру, по правому, крутому схилу Дністровського каньйону.

Виникнення першого православного скиту на місці монастиря відносять до XIII століття -місця ці зовсім не вивчені археологами та істориками, а ієрогліфи на стінах скель підтверджують здогади, що першими мешканцями тут були язичники — задовго до появи православних ченців.

За переказами у далекому 1820 році в ніч з 8 на 9 травня троє рибалок, що плули у човні по Дністру, побачили, що в небі над Галицьким скитом яскраві зірочки зібралися у вигляді хреста і довго—довго сяяли серед тихої ночі.

Це порахували знаменням і побудували монастир по імені Святителя Миколи.

Історики вважають, що ще в 9 столітті до н.е. тут існувало дохристиянське святилище. А потім, вже в давньоруську епоху, був утворений скит, який згадується в письмових джерелах. І називався він — скит Галиця.

Монастир був відновлений завдяки двом братам-ченцям, які у січні 1999 року побували на хуторі та на руїнах монастиря провели першу службу. Сьогодні тут можна побачити численні ніші, готи та невеликі печерки у вапняковій скелі, головним чином карстового та ерозійного походження. Переважна більшість з них штучно оброблені та пристосовані під келії ченців. У найбільшу порожнину, що має ширину 4 м, довжину до 8 м і висоту до 3,5 м, вбудована монастирська церква.

Далі ви можете побачити фотографії, які підтверджують красу мого рідного краю, ви можете помилуватися нею.

Спустившись серпантинном до річки, можна побачити з її крутих берегів чудо технічного прогресу — Дністровську ГЕС.

Н о к — одна з гідроелектростанцій на Дністрі. Унікальна за комплексним призначенням, конструктивними особливостями, компоновочними рішеннями, складом і конструкцією обладнання. Генеральним проектувальником Дністровського комплексного гідровузла є проектно-дослідний інститут «Укргідропроєкт».

Будівництво Дністровської ГЕС почалося в 1973 році. 29 липня 1977 будівельники Дністровської ГЕС змінили русло річки. Операція пройшла успішно і зайняла 1 годину 10 хвилин. В 1981 введено в експлуатацію два перших гідроагрегати ГЕС встановленою потужністю по 117 МВт кожний, а в 1983 році гідростанція досягла своєї повної встановленої потужності — 702 МВт.

Споруди Дністровської ГЕС розташовані на відстані 678 км від гирла Дністра. Гребля ГЕС створила водосховище довжиною 194 км з площею дзеркала 142 км² та об'ємом 3,0 млрд м³, у тому числі корисним — 2,0 млрд м³. Максимальна глибина водосховища — 124 м. Водосховище дозволяє здійснювати сезонне регулювання стоку Дністра з переходом на багатолітнє і забезпечити зрошення 500 тис. га орних земель. Крім того, вже 25 років населені пункти Молдови і України, розташовані на берегах Дністра від ГЕС до Чорного моря, не страждають від руйнівних дій паводків і весняних льодових заторів.

24 жовтня 2014 було запущено синхронно 1-й і 2-й гідроагрегати ГАЕС. Президент України Петро Порошенко, присутній при цьому, заявив, що держава завдяки цьому заощаджуватиме до 3 млрд грн на рік.

10 червня 2016 прем'єр-міністр України Володимир Гройсман уперше за історію роботи ГАЕС здійснив автоматичний послідовний пуск з головного щита управління трьох гідроагрегатів з набором навантаження 972 МВт.

н о к -2 — гідроелектростанція на річці Дністер на території України (село Нагоряни, Вінницька область).

Останній агрегат Дністровської ГЕС-2 під промислове навантаження поставлений у 2000 році.

До складу споруд гідровузла входять:

- будівля ГЕС;
- бетонна водозливна гребля;
- берегові кам'яно-земляні дамби.

Сумарна встановлена потужність станції — 40,8 МВт (3х13,6 МВт).

У результаті спорудження ГЕС-2 було утворено буферне водосховище довжиною 19 км.

н о к А — одна з найбільших у світі гідроаккумулятивних електростанцій — на річці Дністер (Чернівецька область; будівництво почалося 1983 року).

Основними функціями Дністровської ГАЕС є регулювання частоти і графіка навантажень в енергосистемі України, формування аварійного енергорезерву. Знаходиться біля села Розкопинці Сокирянського району Чернівецької області.

Верхня водойма Дністровської ГАЕС – найбільша штучна водойма Європи. Глибина – від 15 до 30 м. Площа 225 гектарів. Загальний об'єм – 35 млн. куб. метрів води. Над її розбудовою працювало понад 500 одиниць техніки. У самій водоймі вже вирощують річкову форель у промислових обсягах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Історія міст і сіл Української РСР. Чернівецька область. - К., 1969.
2. Новодністровськ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Новодністровськ>
3. Дністровська ГЕС [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Дністровська_ГЕС
4. Дністровська ГЕС-2 [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Дністровська_ГЕС-2
5. Дністровська ГАЕС [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Дністровська_ГАЕС
6. Слободянюк А. В. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві [Текст] / А. В. Слободянюк // Вісник Вінницького політехнічного інституту. - 2011. - № 1. - С. 16-20.

Панфілова Юлія Олегівна, студентка групи ЗПІ-17б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Слободянюк Анатолій Володимирович, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Panfilova Yulia O. – student, faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

Supervisor: Slobodyanyuk Anatoly V. – PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.

Історія села Уланова

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подана інформація про події, які відбувалися з часів заснування Уланова.

Ключові слова: історія, події.

Abstract

The article presents information about events, that have taken place since the founding of Ulanov.

Keywords: history, events.

Уланів – велике село на півночі Вінниччини, що відноситься до Хмільницького району. Село розкинулося на берегах річки Снивода, яку тут перегороджують кілька дамб, внаслідок чого на території Уланова утворилося кілька відносно великих водосховищ-ставків. Село лежить на республіканській трасі Р31 і є центром сільради.

Назва

Частина дослідників пов'язує виникнення назви з тим, що в містечку знаходився підрозділ польських улан. Але по-перше улани квартирували тут в XVII ст., коли поселення уже мало назву, а по-друге самі польські дослідники відкидають цю версію. Вони вважають, що назва Уланів має правдоподібно татарське походження (улан по татарськи - князьок, корольок) і побудований для захисту кордонів від нападів ворогів.

Історія

XVI століття

Уланів був заснований 1433 року.

Далі він вперше згадується 1552 року, король Сигізмунд II Август надає спустошений Уланів близько татарської границі, де перед цим був замок, вихідцям з Македонії. Також ним були визначені ярмарки на Вознесіння та Миколая і торги по неділях. Місту було надано магдебурзьке право. Місто було звільнене від податків на 2 роки.

1570 року Уланів належав Рафалу Сенявському, найстаршому сину великого коронного гетьмана. Місто знаходилося на татарському Чорному шляху (торговельний шлях, яким користувалися тюркські народи Північного Причорномор'я для перекочівлі з Лівобережної України на Запоріжжя (Січ), Поділля, Галичину). Місто було звільнене від податків на 10 років. А також воно мало замок з 3 вежами, який на той час не мав гармат взагалі.

XVII століття

1606 рік — перед тим місто було повністю знищене, так як король Сигізмунд III Ваза надає кам'янецькому каштелянові Якубу Претвічу привілей на закладення тут міста, надає йому ще раз магдебурзьке право. Місто було звільнене на 4 роки від податків. І згодом Якуб Претвич віддав Уланів родичу Павелу Уханському. До Уланова належали 3 села: Тараски, Рибчинці і Вороняче.

За люстрацією 1615 року, місто мало 140 осель, перед тим постраждало від набігу перекопського царика і Кантиміра Аги, були спалені передмістя і ближні села.

Під час козацьких війн замок був зруйнований; в місті певний час жив Богдан Хмельницький.

XVIII століття

Старостою був Якуб Чесньовський (Яків Чесновський). Ним був фондований дерев'яний костел в 1731 році.

За люстрацією 1765 року — будувався новий кам'яний замок, який був обнесений старими валами, був ще не закінчений. Місто з прилеглими селами утворювало окреме староство. Місто належало тоді вінницькому старості Юзефу Чесньовському (Йосипу Чесновському). В місті була тоді в'їзна ратуша. Біля міста були підземні погребі, в яких від татарських набігів ховалось населення. На ріці, напроти замку стояв дерев'яний будинок. Тут був розвідний міст, який сполучався з замком.

1775 року місто Уланів отримав Юзеф Крашевський, після нього у 1787 році його син Людвік Крашевський.

1777 року за проектом Івана Григоровича-Барського було збудовано Вознесенську церкву.

XIX століття

Сенатор Ілінський продав місто по частинах, першому Голонівському.

В 1837 році Уланів купив Крушинський. Після нього власниками Уланова були Мшарські.

1837 — зруйнували Преображенський костел.

1864 — із замкових будівель Пшевлотський побудував цукрову фабрику.

Наприкінці XIX ст. над річкою в межах міста було 4-кутне замчище, був підземний поверх, який залишився від кам'яного замку. Місце це називалось Замковище, було розділене дорогою на 2 частини, приблизно однаковими за розмірами: одна 48 на 33 м, інша 47 на 37 м. Кругом був вал, який в деяких місцях був не збережений.

Наприкінці XIX ст. місто мало 283 осель, 2497 мешканців, церкву, костел, синагогу, 2 єврейські молитовні будинки, ратушу, 2 млини, 22 лавки, 79 ремісників, цукрову фабрику, аптеку та школу.

XX століття

В січні 1918 року - було встановлено Радянську владу в Уланові і навколишніх селах.

У 21 столітті відбулося відкриття пам'ятника жертвам Голодомору 1932–1933 роках — односельчанам.

На кінець 1939 року - в селі побудовано електростанцію, нові приміщення середньої школи, лікарні, кінотеатру.

Будучи відомим центром торгівлі, Уланів здавна приваблював євреїв. Їхня громада стрімко зростала кількісно. В часи Другої світової війни 10 червня 1942 року в Уланові страчено понад 900 євреїв.

1958 року на головній площі було розміщено дитячу бібліотеку. Приміщення відповідало своєму призначенню, тут працювали читальний зал, абонемент, ігрова кімната.

1968 року на головній вулиці було збудовано поліклініку.

1977 року на розі центральної вулиці Уланова було розміщено сільську Раду.

Радянська кухня: картопля по-уланівськи

86-річна Глафіра Дорош — єдиний орденоносець СРСР, що отримала нагороду за кулінарний винахід. Всього 20 хвилин готується страва, що прославила в радянські часи вінницьке село Уланів. Сьогодні картоплю по-уланівськи можна знайти в меню ресторанів Росії, Америки, Канади, Ізраїлю, Німеччини. «Комсомолка» побувала в гостях у 86-річної Глафіри Дорош, що придумала в голодному післявоєнному 1947 році цю смакоту, на яку «підсіла» вся країна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – Уланів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Уланів>.
2. Блог Уланівської сільської бібліотеки. – Історія с. Уланів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ul-library.blogspot.com/p/blog-page_21.html.

Паламарчук Дмитро Павлович - студент групи ЗПІ-176, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Науковий керівник: Слободянюк Анатолій Володимирович, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Palamarchuk Dmitry P. - student, faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

Supervisor: Slobodyanyuk Anatoly V. - PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.

Г. В. Паламарчук¹
Р. П. Паламарчук²

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО У 1648 – 1654 РОКАХ

¹КЗ «Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів–гімназія № 23
Вінницької міської ради»

²Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглядається виникнення і становлення української державності. Стверджується, що створена Б. Хмельницьким козацька держава мала ознаки демократичної республіки.

Ключові слова: Б. Хмельницький, держава, демократична республіка.

Abstract

The article deals with the emergence and formation of Ukrainian statehood. It is alleged that the B. Khmelnytsky Cossack state, which was created, had the features of a democratic republic.

Key words: B. Khmelnytsky, state, democratic republic.

Сьогодні найактуальнішою темою досліджень у сучасній історичній науці є історія виникнення і становлення української державності, багатовікова боротьба українського народу за свою незалежність та суверенітет.

У процесі українського державотворення важливе місце займає Українська козацька держава Б. Хмельницького. Її виникнення і становлення як нової європейської держави відбулося у ході національної революції, що кардинально змінила не тільки хід національної історії, але й суттєво вплинула на геополітичний розвиток всієї Європи.

Питання про створення української козацької держави має сьогодні принципове значення. Якщо раніше радянська історіографія трактувала ці події тільки як боротьбу українського народу проти феодального гніту та польських загарбників, то сьогодні треба відзначити, що на чолі з Богданом Хмельницьким у 1648 році вибухнуло народне повстання; охопивши більшу частину території та населення України, воно переросло у визвольну війну, а війна – у національну революцію. Понад чотири століття український народ стогнав під тяжким пануванням іноземних феодалів, але не скорився й героїчно боровся за своє визволення. Козацтво, яке стало провідником національно-визвольної боротьби, інтенсивно формувало зародки національної державності. Починаючи повстання, ні Хмельницький, ні його соратники не мали програми боротьби за створення незалежної держави. Але після воєнних перемог 1648 р. гетьман почав усвідомлювати спадкоємне право Української держави на територіальну спадщину Київської Русі і висловлював прагнення повністю звільнити Україну від польсько-шляхетського панування.

Давній лад перестав існувати, на його місці треба було встановити новий. Саме в той час гетьман зрозумів, що він не просто ватажок збунтованих селянсько-козацьких мас, а вождь усього українського народу, який веде героїчну боротьбу як за національно-політичне визволення, так і за рішення важливих соціально-економічних питань. Так, вперше за кілька років боротьби з польською шляхтою, з'явилась думка про створення Української козацької держави, яка і стала унікальним явищем в епоху світового феодалізму.

Організаторами державотворення з перших днів війни стали козацька старшина та українська шляхта. Вже у травні 1648 р. до Польщі почали надходити відомості, що Б. Хмельницький створює удільне князівство із столицею в Києві, а себе титулує князем Русі. Насправді, судячи з листів гетьмана до польського короля, мова йшла про плани української автономії у складі Речі Посполитої. Проте розмах повстання, масова втеча польських урядовців з України поставили на порядок денний

створення власної державної організації. На початку лютого 1649 р. Богдан Хмельницький сам повідомив комісарів польського короля про свої наміри створити незалежну Українську державу.

Формування Української держави розпочиналося у надзвичайно складних обставинах визвольної війни, що зумовило особливості державотворення. Козацька старшина і шляхта використали багатий досвід самобутньої козацької республіканської організації самоврядування на Запорізькій Січі, перевіреної практикою військово-адміністративної, полково-сотенної системи управління козацтва на чолі з гетьманом. Цей досвід переносився на всі визвалені території України. Таким чином, закладались підвалини республіканської форми правління з верховенством влади генеральних, полкових, сотенних рад, гетьмана, виборністю органів публічної влади.

У розбудові держави Б. Хмельницький діяв цілеспрямовано. Вже в червні 1648 р. козацька загальна рада під його головуванням затвердила статут «Про устрій Війська Запорізького». Його норми чітко визначали організацію і компетенцію органів публічної влади на визволеній території України. Утворення Української держави закріпили Зборівський (1649 р.) та Білоцерківський (1651 р.) договори, укладені гетьманом із Річчю Посполитою. Тепер основними ознаками Козацької держави були і визначена територія, яку охоплювала державна організація, населення, що на ній проживало, введення своєї податкової системи. Через рік, після перемоги під Корсунем, Хмельницький вважав себе главою звільненої України: «Хоч я людина й невідома і незначна, але Бог дав мені стати єдиновладцем і самодержцем руським».

Гетьмана як главу України визнавав і польський король. 19 лютого 1649 р. на загальній козацькій раді у Переяславі послі Яна-Казимира вручили Б. Хмельницькому разом із привілеєм на вольності гетьманську булаву і бунчук, червону хоругву з білим лебедем, а також коштовні подарунки. Самовидець підтверджує, що «...из разных стран монархи отозвались з приязню до гетьмана и подарки прислали». Надійшли подарунки і від московського царя. А в листі Хмельницькому з далекої Англії від Олівера Кромвеля він титулувався «Божьей милостью генералиссимусом». Це було початком міжнародного визнання Української держави, заслуг її головного творця. Геополітичне поле тодішньої Європи складали виключно монархічні держави, де монархи – королі, імператори, царі уособлювали державний суверенітет, виступали єдиними суб'єктами міжнародних відносин. Очевидно, саме ці обставини враховував гетьман, іменуючи себе в дипломатичному листуванні «єдиновладцем і самодержцем руським». Така «самотитулатура» – свідчення прагнення самого Хмельницького поєднати ідеї козацької соборності з традиціями старої українсько-руської державності, зміцнити особисту владу для успіху державотворення в умовах війни і складного міжнародного становища України. Гетьман негативно ставився до монархічних інститутів і не раз публічно засуджував їх. Втім це не заважало йому претендувати на сильну владу, щоб протистояти своїм політичним супротивникам як в Україні, так і за її межами. М. Драгоманов писав, що устрій Української держави 1648-1654 рр. був більше подібний до устрою теперішніх (друга половина XIX ст.) держав європейських, так званих конституційних.

Автори історичних досліджень, які підкреслюють монархічні настрої і наміри Хмельницького, прагнення підкорити собі козацьке самоврядування з його радами, пов'язують їх з особливостями «авторитарного» характеру гетьмана. Утім очевидно, що в умовах майже безперервної війни, за відсутності вірних союзників, без сильної гетьманської влади молода незалежна держава не могла постати, а тим більше довго існувати.

Політичну організацію, що склалася на звільненій території України, сучасники нарекли Українською козацькою державою, називаючи її також Військом Запорозьким. Навіть польський король Ян Казимир офіційно визнав, що в Україні немає іншої влади, крім влади гетьмана з Військом Запорозьким, і що гетьман діє як «правитель», тобто як глава держави. Прикладом величезних змін в українській свідомості, до яких спричинив Хмельницький, є слова простого козацького сотника: «...ми з ласки Божої тепер не є прості люди, але лицарі Війська Запорізького...Боже дай, щоб здоров був пан Хмельницький, гетьман усього Війська Запорізького. А пан полковник у нас тепер за воеводу, а пан сотник за старосту, а отаман городовий за суддю!»

На наш погляд, велич Богдана Хмельницького полягає у тому, що він створив могутню козацьку державу, без якої неможливе було б відродження української державності вже 1917 року. Слід підкреслити, що з початку народного повстання і до приєднання до Москви, Україна жила як самостійна незалежна держава. У цій державі, що охоплювала всю етнічну територію України, гетьман був, по суті справи, государем. Він і сам так себе сприймав і весь народ бачив у ньому свого голову, вождя, государя. А Україна мала всі ознаки і тогочасної європейської держави.

Що стосується загальної оцінки козацької держави, то слід підкреслити, що вона була, перш за все, козацькою державою «де-факто», але, на жаль, не була проголошена «де-юре» українською державою. Досягнення Богдана Хмельницького історики часто порівнюють зі здобутками керівника Англійської революції Олівера Кромвеля. Кажучи про причини загибелі цієї спроби становлення національної держави, треба розв'язувати не тільки підступну політику російського царизму, але, на жаль, і непослідовну лінію деяких гетьманів, що привело до чвар і розладу в часи Руїни. Слід погодитися з зарубіжним істориком О. Субтельним, що після смерті Б. Хмельницького наступні гетьмани і старшини всього лише за 20 років зруйнували всі підвалини української національної державності. Таким чином, створена Б. Хмельницьким козацька держава була щаблюною в історії української державності і мала всі ознаки демократичної республіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Історія держави і права України: у 2-х т. / За ред. В. Я. Талія, А. Й. Рогожина. – Том 1. – К. : Видавничий Дім Ін Юре, 2000.
2. Смолій В. Богдан Хмельницький: соціально-політичний портрет / Смолій В., Степанков В. – К., 1992.
3. Смолій В. Гетьман Богдан Хмельницький і його доба / В. Смолій. – К., 1995.
4. Степанков В. Богдан Хмельницький і проблеми державності України / В. Степанков // Український історичний журнал. – 1991. – № 9.

Паламарчук Галина Василівна – учитель історії, вища кваліфікаційна категорія, педагогічне звання «вчитель-методист», КЗ «НВК: ЗШ I-III ступенів-гімназія № 23 ВМР»

Паламарчук Роман Петрович — студент групи ТКП-156, факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: rporitskiy@gmail.com

Palamarchuk Halyna V. – a teacher of history, higher qualification category, pedagogical degree «TeacherMethodist», Municipal Institution «Educational Complex: Vinnytsia Municipal I-III Grades Secondary School Gymnasium № 23», Vinnytsia, e-mail: palamarchuk.gv@gmail.com

Palamarchuk Roman P. — Department of Infocommunication, Electronics and Nanosystems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: rporitskiy@gmail.com

НАЦІОНАЛЬНИЙ ХАРАКТЕР УКРАЇНЦІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Уданій роботі охарактеризована українська нація з її особливостями характеру та притаманними ознаками менталітету. Наведені історичні аспекти виникнення тих чи інших рис, порівняння з рисами інших національностей, відмінне та подібне в характері народів.

Ключові слова: національний характер, менталітет, архетипи, індивідуалізм, світогляд українців.

Abstract

This paper describes the Ukrainian nation with its peculiarities of character and inherent features of the mentality. The historical aspects of the emergence of those features, comparison with the traits of other nationalities are given in this work.

Keywords: national character, mentality, archetypes, nation of individualists, world outlook of Ukrainians.

За часів перебування України у складі СРСР ця тема не викликала великого інтересу. Виховані на "інтернаціональних принципах" науковці не поспішали братися за неї, щоб не потрапити до кола українських "буржуазних націоналістів". Ситуація змінилася після того, як Україна стала незалежною.

Поняття національний характер охоплює типові якості й психологічні особливості етнічної групи, яка має спільну територію, мову, історію, культуру, звичаї, символи, що відрізняють її від сусідніх народів.

Перші спроби дати аналіз психічного складу українців як етносу і як нації були здійсненні ще у XVIII-XIX ст. в працях видатних представників української думки М. Костомарова, В. Липинського, Ф. Чижевського та інших. Автори зазначають, що риси національного характеру будь-якого народу в значній мірі формуються під впливом історичного розвитку суспільства.

Майже всі дослідники, колишні і теперішні виокремлюють такі типові риси українського національного характеру, як демократичність, волелюбство, адаптивність, емоційність, що виявляють у наближеності українців до природи, працелюбстві, культі родини, релігійності, гостинності.

На формування українського національного характеру вплинула відкритість і незахищеність території. Українці постійно відчували на собі натиск сусідів, що активно прагнули їх підкорити. Згадаймо хозарів, печенігів, половців, монголо-татар, поляків, кримських татар, росіян, турків... Тому українці часто змушені були захищатися від ворогів. Це сформувало такі риси як волелюбність та войовничість.

Часто зовнішні вороги були дуже сильними, перемогти їх було неможливо в певних історичних умовах. Тому серед рис національного характеру з'являється адаптивність. Куди б його не закинула доля, українець пристосується до будь-яких обставин. Кілька потужних хвиль еміграції підтверджують цю тезу. Разом з тим, перебуваючи далеко від історичної батьківщини українці ретельно зберігають свої традиції і шанують українську мову і культуру.

На формування національного характеру певною мірою вплинуло землеробство, яким традиційно займалися наші предки. Саме зв'язок з землею визначив особливості світобачення наших предків, їхні культурні орієнтири та соціальну організацію. Звідси беруть початок тонке відчуття гармонії, виважений підхід до вирішення складних справ, працьовитість, відсутність агресії, ліричне сприйняття життя, м'який гумор, відчуття господаря та певний індивідуалізм.

Думку про індивідуалізм як одну з домінант характеру українця розвивали такі мислителі і діячі, як М. Грушевський («Хто такі українці і чого вони хочуть?»), В. Янів («Релігійність в житті українського народу»), М. Костомаров («Две русские народности»), І. Мірчук («Світогляд українського народу. Спроба характеристики») та ін. Ця риса українського характеру сприймається

неоднозначно. З одного боку, індивідуалізм є фактором, який запобігає формуванню в суспільстві диктаторів і вождів, оскільки велика кількість особистостей не дозволить сформуватися диктаторові, що стоятиме над ними. Саме тому так наполегливо і відважно українці боролися з тоталітарними режимами у XX столітті, віддаючи життя за своє право мати власну думку. З іншого боку, індивідуалізм роз'єднує, через нього не можна дійти загальної, одностайної позиції.

Існування великої кількості індивідуальних думок та позицій не формують цілого. Саме тому склалася іронічна приказка про те, що на два українці – три гетьмани. Такий підхід часто породжував запеклу боротьбу за владу, коли українські діячі в своєму бажанні дістатися до неї нехтували національними інтересами і вдавалися до братовбивчої боротьби з політичними конкурентами. Драматичні події періоду Руїни – найсумніший приклад невміння українських політиків виробляти спільну позицію.

Цікаво, що індивідуалізм властивий і західноєвропейцям. Проте, опираючись на дослідження І. Старовойт, який здійснив ґрунтовний порівняльний аналіз західноєвропейського та українського менталітетів, український індивідуалізм дещо відрізняється від західноєвропейського. Різниця полягає у виборі шляхів досягнення власного успіху. Справа в тому, що індивідуалізм у свідомості західноєвропейця – це налаштованість на досягнення особистого успіху чи високого соціального становища чесними і легітимними способами. На жаль, рівень корупції в сучасній Україні дає підстави стверджувати, що українці не завжди поділяють такий європейський підхід.

Нація українців-індивідуалістів повністю протилежна російській нації колективістів. Як писав професор І. Мірчук: «Російський дух наставлений колективістично в тому розумінні, що йому неважко особиста свобода, приватна власність, особисті угоди між одиницями та що він схильється в бік колективних форм господарювання, які виказала нам у минулому питома російська «община».

Крім рис національного характеру важливою характеристикою народу є менталітет. Менталітет – це характер та спосіб людського мислення, що реалізується на рівні свідомості, але базується на структурних елементах сфери підсвідомого, що включають в себе архетипи як окремої особистості, так і етносу в цілому. Найбільш вагомими архетипами українського народу вважаються:

- архетип Матері, який є уособленням Землі, України, Жінки;
- архетип домінування минулого над майбутнім, який пов'язаний із ідеалізацією минулого;
- архетип долі, за яким вона визнається сильнішою за розум;
- архетип едукативності, який забезпечує переконаність у тому, що завдяки навчанню можна змінити своє життя.

Менталітет зберігає генетичний код народу, допомагає зрозуміти закономірності розвитку культури, суспільної моралі. На його основі виникає відчуття ідентичності, що визначає політичну і побутову поведінку.

Загалом, українцям як нації, притаманні всі риси, які властиві всім націям, що перебувають на високому ступені соціально-культурного розвитку, але серед інших народів українці виділяються своєю неповторною особливістю світосприймання, що зумовлена як географічним положенням, так і власної неповторною історичною долею.

Греко-візантійське християнство, що є релігією суто інтровертованою, орієнтованою на внутрішній світ, а також численні національні катастрофи, століття чужоземного гноблення і бездержавності сприяли виробленню в характері українця замкненості в собі, спрямованості на себе, підозри як до чужих, так і до своїх, а особливо до влади, котра весь час уособлювала собою загарбників. Одним із наслідків тривалої бездержавності є комплекс меншовартості, який і досі заважає будувати власне українську державу.

Прадавній афоризм “пізнай самого себе”, не раз проголошуваний античними мудрецами і розвинутий вітчизняним філософом Григорієм Сковородою, не втратив свого значення й сьогодні. Тож усвідомлення того, що кожен українець є спадкоємцем мудрої нації, багатой духовно і морально в значній мірі може сприяти нашому подальшому вдосконаленню та розвитку[1-7].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Нестор Невідомий Особливості українського характеру [Електронний ресурс]/ газета «Хай-Бей» (2007) / Режим доступу: <http://h.ua/story/46458/> http://studopedia.com.ua/1_65301_mentalist-ta-natsionalniy-harakter-ukraintsiv.html

2. Енциклопедія українознавства. Загальна частина. Перевидання в Україні, К., 1995. – С . 708-718. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://evolv.ho.ua/Ukraine_History_and_Culture/Ukraine_Kultura/Lozko/1.5%20natsionalniy_harakter_ukrayintsiv.html
3. Липа Ю. Призначення України. – Нью-Йорк, 1953. – С. 131./ Ю. Липа // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://evolv.ho.ua/Ukraine_History_and_Culture/Ukraine_Kultura/Lozko/1.5%20natsionalniy_harakter_ukrayintsiv.html
4. Мірчук І. Світогляд українського народу. Спроба характеристики /І. Мірчук // Генеза. – 1994. – №2. – С.87– 96.

Аліна Віталіївна Бондарчук– студентка групи 1М-176 факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця;

Науковий керівник: **Алла Борисівна Пономаренко** –кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: allapon96@gmail.

Bondarchuk Alina V.– Department of of Management and Information Security, Vinnytsya National Technical University, Vinnytsia;

Ponomarenko Alla B. –PhD in History, Assistant Professor of the Sociopolitical Sciences Chair, Vinnytsya National Technical University, Vinnytsia.

Н. Р. Лагодич
А. Б. Пономаренко

ТАНКОВИЙ КОРОЛЬ РОДОМ ІЗ ТОМАШПОЛЯ. СТОРІНКИ ЖИТТЯ ІСААКА ЗАЛЬЦМАНА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Стаття присвячена діяльності видатного організатора виробництва танків в роки Другої світової війни Ісаака Мойсейовича Зальцмана, який походив з українського містечка Томашпіль.

Ключові слова: Ісаак Мойсейович Зальцман, Друга світова війна, евакуація промисловості, «Танкоград», виробництво танків.

Abstract

The article is dedicated to the activities of the famous organizer of the production of tanks during the Second World War, Isaac Mosseyevich Zaltsman, who came from the Ukrainian town Tomashpil.

Keywords: Isaac Mosseyevich Zaltsman, World War II, evacuation of industry, "Tankograd", production of tanks.

Серед легендарних воєначальників, які забезпечували перемогу у радянсько-німецькій війні, достойне місце займають не менш легендарні керівники військової промисловості, серед яких і «танковий король» Ісаак Мойсейович Зальцман. Особливо цікавим виявився той факт, що ця видатна постать пов'язана з Поділлям.

Народився Ісаак Мойсейович Зальцман 9 грудня 1905 року у Томашполі багатодітній єврейській сім'ї. Із сімох дітей Ісаак був найстаршим. Заробляти на хліб почав з 14 років. Закінчивши 4-класну гімназію, пішов працювати робітником на цукровий завод. Здібного хлопця направляють на навчання у Брацлавське профтехучилище, де він здобуває середню освіту і професію токаря. Коли пролунав клич про боротьбу з безпритульністю, Ісаак пішов працювати вихователем у Брацлавський дитячий будинок [1]. Саме там проявилися його організаторські здібності та уміння працювати з людьми, що стало в подальшому поштовхом до кар'єрного росту.

У 1929 році І. М. Зальцман став студентом Одеського індустріального інституту, після закінчення якого одержав призначення на прославлений Ленінградський завод «Красний путилівець», перейменований пізніше на Кіровський [2]. З 1938 року І. М. Зальцман, котрому було лише 33 роки, – директор цього заводу. Він завойовував свій авторитет справами, своєю принциповістю, умінням сміливо відстоювати свою точку зору, досягати успішного вирішення важливих державних завдань.

Уже в перші місяці радянсько-німецької війни під обстрілами ворога було налагоджено серійний випуск танків Т-34. Вони почали виходити з воріт заводу в серпні 1941 р. В умовах швидкого наступу гітлерівських військ основні потужності заводу були евакуйовані в Челябінськ. Разом із місцевим тракторним заводом й шістьма іншими перевезеними в тил підприємствами вони утворили знаменитий «Танкоград», де виробляли танки, САУ, іншу бронетехніку та боєприпаси. Офіційна назва «Танкограду» – Кіровський завод Наркомату танкової промисловості в м. Челябінську.

Прилетівши до Челябінська, Зальцман прийняв керівництво заводом. Отримавши завдання якомога швидше налаштувати випуск техніки для армії, Ісаак Мойсейович зібрав провідних фахівців і звернувся до них з емоційною промовою: «Нам зараз дуже потрібні танки, їх немає. Без танків зараз не можна. Я обіцяв Сталіну, що бойове завдання Батьківщини челябінські танкобудівники виконають з честю. Ми – ленінградці, харків'яни, москвичі, уральці – повинні злитися в дружний колектив і спільними зусиллями зробити небачене диво! Саме диво! В найкоротший термін налагодити випуск КВ. Не їж, не пий, але роби танки!...» [3]. Перші танки КВ, зібрані на «Танкограді», зупинили ворога під Москвою.

Поки було не завершеним будівництво корпусів, танки збиралися на морозі під відкритим небом. «День і ніч горіли вогнища, якими доводилося відігрівати зледенілий метал броні. Труднощів вистачало. Але ні холод, ні нестатки, ні відсутність підготовленої бази не могли завадити в

найкоротші терміни налагодити випуск бойових машин. Люди працювали по 16-18 і навіть 20 годин. Систематично недосипаючи і недоїдаючи, вони працювали з повною віддачею сил і не покидали своїх місць, поки не виконували дві-три норми за зміну,» – згадуватиме згодом Ісаак Мойсейович[3]. Якось директор побачив, що люди, працюючи на морозі чоботях, дуже мерзнуть, у той час, як дехто з керівництва привласнив собі валянки, призначені робітникам. Зальцман наказав їм негайно роззутися і віддати тепле взуття робітникам. Директор умів піклуватися про людей, серед яких було чимало підлітків.

Один із колишніх робітників Іван Грабар, який у 18 років був призначений бригадиром цеху, де виробляли знамениті Т-34, згадував: «Поруч з нами за верстатами працювали і зовсім діти. Тим, звичайно, важче було. Спали на ходу, могли сісти в кабінку танка і заснути, а ми бігали по цеху, шукали їх. Але і діти не скаржилися на втому і труднощі, як і ми, старші хлопці... Все ж розуміли: чим більше ми працюємо, тим ближче перемога».

В лютому 1942 р. Зальцмана направляють до Нижнього Тагілу, де за два місяці він налагодив масове виробництво танків Т-34. Вважалося, що за такий короткий термін зробити це технічно неможливо. Ісаак Мойсейович довів, що можливо. Він організовує виробництво танків в Горькому і Свердловську. Зрештою саме він зумів довести випуск бойових машин до 130 в день[4]. В 1942 р. Сталін подзвонив Зальцману в Свердловськ та особисто повідомив про призначення його наркомом танкової промисловості СРСР [5]. Тепер йому дають завдання збільшити виробництво «тридцять чотвірок» на всіх заводах. І почати наказано з Кіровського в Челябінську. Завдання щодо термінів звучало жорстко: півтора місяця. Це завдання було подвійно важким. Освоюючи Т-34, завод разом з тим повинен був продовжувати випускати і важкі танки. На тому ж обладнанні, в тих самих цехах необхідно було виготовляти дві різні бойові машини. Колектив заводу, що протягом багатьох місяців займався випуском важких танків, повинен був виділити свою найбільш кваліфіковану частину для блискавичного освоєння нової машини. Тому новий нарком Зальцман в ці дні переніс свій штаб в Челябінськ.

«Танкоград» з жовтня 1942 р. був єдиним в СРСР виробником важких танків і самохідних установок. За роки війни тут було випущено їх у три рази більше, ніж вся промисловість Німеччини й окупованих нею країн. Коли в 1943 р. на полях битв з'явилися німецькі «Тигри» і штурмові установки «Фердинанд», перед Зальцманом було поставлено нове завдання – створити зброю для їхнього враження. Конструктори «Танкограду» за лічені місяці розробили і запустили у серійне виробництво потужну самохідну установку ІСУ-152, яку на фронті називали «Звіробоем». А коли наприкінці 1943 р. на полях битв з'являється важкий танк ІС, стає очевидним факт безнадійної поразки німецьких зброярів у змаганні з радянською промисловістю.

За роки війни під керівництвом І. М. Зальцмана було випущено понад 18 тисяч танків і самохідних установок, 48 тис. дизельних двигунів до них, потужність артилерійського озброєння важких танків збільшилася майже в п'ять з половиною разів, було покращено маневреність і рухливість машин. За видатні заслуги Ісааку Мойсейовичу було присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці, присуджена Сталінська премія, а також три ордени Леніна. А в січні 1945 р. він став генерал-майором інженерно-танкової служби.

Нарешті прийшла довгоочікувана перемога. Один з робітників заводу Іван Грабар згадував про це так: «Директор Ісаак Зальцман оголосив День Перемоги неробочим. Ми від щастя такого про всю втому забули, хоч це був перший вихідний за чотири роки. Зібрали всі гроші, скільки у кого в кишенях було, і купили відро вина. Пили і пісні співали – це була така радість!»[6].

Але невдовзі після перемоги розпочинається нова хвиля сталінських репресій. Вона торкнулася партійного і радянського керівництва Ленінграду та області. Ці драматичні події не оминули також і І. М. Зальцмана, який звісно був особисто знайомий з багатьма заарештованими керівниками. Будучи порядною людиною, він рішуче відмовився дати неправдиві свідчення проти них. Таку поведінку Сталін не пробачив. Правда, арештувати знаменитого директора «Танкодрому» влада не наважилася. Його не позбавили життя, не ув'язнили, але виключили з партії, звільнили з посади, відправили працювати звичайним майстром невеликого заводу. Про заслуги перед країною забули на довгі роки.

Лише після смерті вождя в період десталінізації І. М. Зальцман повернувся в Ленінград, де його пам'ятали і поважали. Йому надали житло і запропонували керівну посаду. В Ленінграді він став директором механічного заводу, який на той момент ще навіть не був збудований. Знову знадобився великий талант Ісаака Мойсейовича як організатора виробництва. Понад двадцять років він

пропрацював директором цього заводу. Лише у віці 80-ти років невтомний Ісаак Зальцман вийшов на пенсію. Земне життя завершив 17 липня 1988 р.

І. М. Зальцман – один із тих, хто викував перемогу, забезпечивши Червону армію першокласними танками. Він був чесною і скромною людиною, спокійно приймав усі виклики життя і завжди пам’ятав, що був сином простого ремісника з маленького українського міста.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Федоров А. Н. Танковый король и опальный генерал: рождение легенды об Исааке Зальцмане / А. Н. Федоров // Новейшая история России. – 2016. – № 1. – С.110.
2. Гвоздецкий В. Л. И. М. Зальцман как типичный представитель когорты промышленных руководителей военных лет / В. Л. Гвоздецкий // Танкпром, век XX: история, историография, источники, музейное воплощение: Сб. науч. ст. Нижний Тагил, 2013. – С. 148.
3. Забытые имена. Танковый король Исаак Зальцман [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Режим доступу: <http://amnesia.pavelbers.com/Zabitie%20imena%2089.htm>. – Назва з екрана.
4. Марк Штейнберг: Взлет и падение «танкового бога» [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Режим доступу: <http://club.berkovich-zametki.com/?p=5460>. – Назва з екрана.
5. Александрова И. С., Бесов Л. М. «Танковый король» Другої світової війни / И. С. Александрова, Л. М. Бесов // Наука та наукознавство, – 2007. – № 1. – С.142.
6. Ветеран «Танкограда»: 9 мая 1945-го стал первым выходным за четыре года [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Режим доступу: http://www.aif.ru/society/history/veteran_tankograda_9_maya_1945-go_stal_pervym_vyhodnym_zh_chetyre_goda. Назва з екрана.

Лагодич Назар Романович — студент групи ІГМ-176, факультет машинобудування та транспорту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: lagodich.nazar@gmail.com.

Пономаренко Алла Борисівна — кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, e-mail: allapon96@gmail.com.

Lagodich Nazar R. - student of group ІГМ-176, Faculty of Mechanical Engineering and Transport, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: lagodich.nazar@gmail.com.

Ponomarenko Alla B. —PhD in History, Assistant Professor of the Sociopolitical Sciences Chair, Vinnytsya National Technical University, Vinnytsia.

«САБАРІВСЬКИЙ ЛІСОВИЙ МАСИВ - УРОЧИЩЕ ГОРОДИЩЕ»

ДПТНЗ «Вінницьке МВПУ»

Анотація

У статті описано дослідження лісового масиву за трьома напрямками дослідження. Ключове завдання відводиться історико-культурному аспекту вивчення даного масиву. Проводиться опис «Городища», акцентується увага на руйнації старослов'янських валів та недостатньому їх вивченню. Виокремлюється проблематика у ході дослідження стосовно збереження даного масиву.

Ключові слова: масив, Сабарівський лісовий масив, урочище Городище.

Abstract

The article describes the study of forest array in three directions of research. The key task is given to the historical and cultural aspect of the study of this array. A description of "Gorodishcha" is being carried out, attention is focused on the destruction of Old Slavic shafts and their inadequate study. Problems are highlighted in the course of research concerning the preservation of this array.

Keywords: Massif, Sabarovsky forest area, tract Gorodishche.

Урочище «Городище» — це невеликий лісовий масив на околиці міста Вінниці, який ще називають «Сабарівським лісом». Воно дуже важливе для вінничан, оскільки є не тільки окрасою цієї місцевості, але відіграє важливу господарську та рекреаційну роль. Сьогодні Сабарівський ліс - це чудове місце відпочинку жителів міста. За нашими підрахунками у вихідні дні у квітні-травні та вересні-жовтні тут відпочиває до 9 тисяч вінничан і потік відпочиваючих щороку зростає.

Крім цього, Сабарівський ліс – це легені нашого міста, які очищують повітря від пилу, збагачують його киснем. Вченими підраховано, що в 1 га лісу виділяє у повітря 11 т кисню і поглинає не менше 1,5 т вуглекислого газу. При цьому найбільше активні середньовікові насадження, які зараз переважають у Сабарівському лісі. Ліс прекрасно фільтрує повітря від пилу. Щорічно 1 га дубових насаджень акумулює 54 т пилу, граба – до 40 т, а в цілому 1 га лісу акумулює 50-70 т пилу за рік.

Для туристів міста Вінниці і області урочище «Городище» є чудовим тренувальним полігоном, адже тут в комплексі зібрані можливості для орієнтування, скелі для відпрацювання навичок з гірського туризму, глибокі яри для тренувань з пішохідного туризму, річка Південний Буг для занять водним туризмом. Все це дає змогу проводити в цих місцях змагання обласного та всеукраїнського значення.

Також урочище «Городище» є об'єктом досліджень туристсько-краєзнавчої роботи нашого краєзнавчого гуртка, оскільки цікаве як в географічному, так і в історичному плані. Біля прибережних скель є знаменитий камінь, на якому в кінці XIX на початку XX століття любив відпочивати видатний український письменник Михайло Коцюбинський. Цікаві для істориків і археологів також залишки городища пізньоскіфського та ранньослов'янського часу (приблизно III ст. до н.е – III ст. н. е.). Саме цим і пояснюється назва урочища - «Городища» [1, с. 23].

Особливу цінність становить Сабарівське городище, що знаходяться за кілька кілометрів від міста вниз за течією річки Південний Буг, на її лівому березі. До сьогодні тут добре видно кілька рядів земляних валів – сліди укріплень, які оточували територію городища. Про те, наскільки міцними та неприступними за тих часів були ці оборонні укріплення, може судити бодай з того, що й зараз висота валів сягає подекуди кількох метрів [2, с. 54].

Часто буваючи у Сабарівському лісі, ми не раз звертали увагу на ці земляні вали.

Вони знаходяться в середній частині урочища «Городище» в районі великих скель над Бугом і дугою оточують значну площу лісу.

Експедиційною групою було досліджено особливості їхнього розташування, а також довжину, висоту та протяжність північно-східного та південного валів. Так, Пн-Сх. вал є більшим за своїми

розмірами та протяжністю, його довжина становить 500м, ширина 3-4м, висота коливається в межах 1.5-2.5м. Південний вал є меншим, так його протяжність 200м, ширина не перевищує 2м, висота 1.5м.

Ми можемо зробити висновок, що південний вал не відігравав значущої ролі а був лише невеликим укріпленням на підступах до городища. Пізніше ми з'ясували їх походження, датуються укріплення (III ст. до н.е. – III ст. н. е.) – це пізньоскіфський та ранньослов'янський періоди. Досліджуючи вали, ми знайшли залишки обпаленої глини, якими разом з камінням давні жителі городища зміцнювали свої оборонні укріплення.

Городище неодноразово оглядалося Артамоновим М. І., Лобаєм Б. І., Хавлюком П. І. Матеріали верхнього культурного шару та випадкові знахідки датуються X–XII ст., нижній шар відноситься до скіфської культури і датується VI–IV ст. до н.е.

Минають віки, а в наш час – уже десятиліття, але в держави немає коштів, щоб ґрунтовно дослідити Сабарівське городище. Та немає сумніву, що час настане, коли почнуться археологічне розкопки, і вони подарують ученим чимало цікавих знахідок, які допоможуть розшифрувати нові сторінки історії.

На Південному Бузі є так звана скеля Коцюбинського – мальовничий куточок, де любив відпочивати й обмірковувати свої твори письменник. За традицією до пам'ятного місця приїзять після випускного вечора юнаки та дівчата, щоб зустріти тут схід сонця, послухати соловейка, помріяти. За поетичним натхненням сюди приходили Павло Тичина, Іван Микитенко, Володимир Сосюра, Андрій Малишко. Цю місцину відтворив відомий художник Микола Бурачек, його картина експонується в музеї-садибі Михайла Коцюбинського в м. Вінниці. Нетлінне слово Коцюбинського наснажує мільйони сердець [3, с. 45].

У Вінниці в будиночку, де народився письменник, створено літературно-меморіальний музей його імені. Щороку його відвідують тисячі туристів з найвіддаленіших куточків нашої Батьківщини і друзі з-за кордону. Свято оберігають вінничани й улюблене місце відпочинку письменника – камінь на річці Буг, де встановлено меморіальну дошку: «Трудящі Вінниччини шанують цю скелю – улюблене місце, де писав свої твори і відпочивав Михайло Коцюбинський» [4, с. 96].

Не менш цікавими є різблені написи на скелі Коцюбинського розшифруванням яких зайнялася наша дослідницька група, цього річ нами було встановлено, що написи це цитати з усім відомого вам твору.

Учасники експедиційної групи ознайомились з матеріалами про урочище «Городище», дослідили і описали рослинність 26-го кварталу урочища, виявили проблеми щодо збереження цього лісного масиву. Серед них:

- 1) Збереження лісонасаджень від самовільних порубок;
- 2) Збереження урочища від систематичного викопування дерев;
- 3) Недопущення приватизації площі «Городища», яке являє собою велику історичну та природну цінність задля кращого його збереження, адже господарська цінність урочища невелика, але у естетично-оздоровчому плані значення цього лісового масиву для міста надзвичайне;
- 4) Засмічення території Сабарівського лісу і відсутність регулярного вивезення сміття.
- 5) Використання та популяризація лісового масиву. Спортивна складова.

Обнадіюють плани Вінницького лісництва щодо покращення урочища «Городище»: періодично підсаджувати декоративні лісові породи для укріплення ґрунтів, для збереження цього масиву, як зони оздоровлення та відпочинку жителів міста Вінниця.

Крім того, ми для себе усвідомили, що на нас теж лежить велика відповідальність за збереження цього чудового куточка рідного краю. Ми вирішили якомога частіше проводити різні екологічні акції і робити все для залучення молоді міста до цих заходів. Треба любити і берегти природу рідного краю, примножувати її багатства і тоді вона сторицею віддячить нам за кожную хорошу справу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Денисик Г. І. Вінниччина – край зелених дібров і золотих нив : краєзн. нарис / Г. І. Денисик. – Вінниця : Фонд культури, 1997. – 79 с.
2. Петров В. В. Лес и его жизнь : книга для учащихся / В. В. Петров. – М. : Просвещение, 1986. – 160 с.
3. Костриця М. Ю. Практикум з географічного краєзнавства : посіб. для вчителя / М. Ю. Костриця. – К. : Рад. шк., 1979. – 159 с.

4. Сецинский Е. И. Археологическая карта Подольской губернии / Е. Сецинский // Труды XI Археологического Съезда в Киеве. – М., 1901. – Т. I. – С. 197-354.

Кермаш Віталій Сергійович - викладач суспільних дисциплін, ДПТНЗ «Вінницьке МВПУ», Вінниця
Рожко Зоя Євгенівна – студентка, ДПТНЗ «Вінницьке МВПУ», Вінниця

Kermash Vitaliy S. - teacher of social disciplines of State Vocational School «Vinnitsa Interregional Higher Vocational School», Vinnytsya

Rozhko Zoya E. – a student, of State Vocational School «Vinnitsa Interregional Higher Vocational School», Vinnytsya

РЕПРЕСОВАНЕ КРАЄЗНАВСТВО ВІННИЧЧИНИ

Державний професійно-технічний навчальний заклад
«Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище»

Анотація

Висвітлено трагічні долі людей в роки масових репресій. Основний зміст роботи складають біографічні довідки реабілітованих директорів краєзнавчого музею, які зазнали необґрунтованих політичних репресій. Матеріал ґрунтується на опрацюванні архівно-слідчих справ реабілітованих громадян. Робота розрахована для всіх учнів, вчителів, дослідників краєзнавства Вінниччини, усіх, хто цікавиться проблемами політичного тоталітаризму в його сучасному осмисленні.

Ключові слова: репресії, краєзнавці, директори, інтелігенція, реабілітація, політв'язень, історія, музей, архів, документи, стаття, справа, арешт, розстріл, ув'язнення.

Abstract

Illuded the tragic fate of people during the years of mass repression. The basic content of the work consists of biographical references of rehabilitated directors of the local history museum, which suffered unreasonable political repressions. The material is based on the processing of archival and investigative cases of rehabilitated citizens. The work is designed for all students, teachers, researchers of local lore Vinnytsya, all who are interested in the problems of political totalitarianism in its contemporary comprehension.

Key words: repressions, ethnographers, directors, intelligentsia, rehabilitation, political prisoner, history, museum, archive, documents, article, case, arrest, execution, imprisonment.

В історії кожного народу є сторінки, якими він по праву пишається, але є й такі, звернення до яких відзивається болем і неприйняттям. Ми зберігаємо в пам'яті славетність своїх досягнень і звершень, але не повинні забувати й про трагічні періоди, чорні відмітини на довгому й багатостраждальному шляху до незалежності. В їх числі – таке чуже, насильно принесене на наш ґрунт явище, як політичні репресії сталінського режиму. Сучасне українське державотворення у його демократичному вимірі змушує нас серйозно і відповідально задуматись над трагічними сторінками власної історії. Після багатьох років замовчування, а то й свідомого перекручення українське суспільство все більше усвідомлює величезні масштаби політичних репресій і голодоморів, організатором і виконавцем яких був тоталітарний комуністичний режим, а жертвою український народ.

Низка сумних «ювілеїв» – 75 - річчя найжахливішого голодомору 1932-1933 рр., 70 - річчя «великого терору» 1937-1938 рр. стали для українського народу моментом істини. Вшанування пам'яті жертв репресій і голодоморів на державному і національному рівні піднімають значення не лише суспільного, а й наукового осмислення тих подій. Необхідно знати про кожен факт, кожен наказ, кожне ім'я, особливо безневинної жертви.

Не оминуло лихо політичних репресій і Подільський край. Він мав і свої специфічні риси, які намагалися сповна використати сталінські поплічники. По-перше, Вінниччина була значним сільськогосподарським регіоном, а тому головний удар був спрямований проти селян, яких звинувачували у саботажі колгоспного будівництва, господарському шкідництві, приховуванні хліба, провокуванні голоду тощо. По-друге, Вінницька область була прикордонною, тому був ще один привід для посилення репресій – масовими були звинувачення у шпигунстві, диверсіях, підготовці повстань і заколотів. По-третє, Поділля здавна було багатонаціональним. Впродовж віків, крім українців, тут мешкали також поляки, євреї, румуни, молдавани, німці, чехи, росіяни, білоруси та ін. У роки комуністичного експерименту не всі представники нацменшин вписувалися в сценарій формування «єдиного радянського народу». Як правило, сипалися звинувачення у так званому «буржуазному націоналізмі», «іноземному шпигунстві», «контрреволюційній діяльності» [10].

Пам'ять про наших співвітчизників змушує нас замислитись над сутністю радянської тоталітарної системи та наслідками жахливого молоху репресій. Адже час неупинно летить вперед. Багатьох із тих, хто став жертвою або був свідком масових репресій, вже немає серед живих, а їхні нащадки, вступаючи у доросле життя, як ніхто інший, гостро відчувають дефіцит правди і справедливості.

Піднесення краєзнавчого руху в Україні в 20-х рр. XX ст. небезпідставно вважають “зоряним часом” краєзнавства. За своєю масовістю, розмаїтістю організаційних форм цей період його розвитку не мав собі рівних у всі наступні етапи радянського періоду історії України. На рубежі 20-30-х рр. XX ст. краєзнавчий рух почав згортатися. А вже в 1930-х рр. репресій зазнали практично всі науково-дослідницькі установи країни. Чисткам були піддані також музейні організації, в них були викриті “гнізда української контрреволюції”. Згідно опублікованих даних до 1936 р. в жорнова репресивної машини потрапило не менше третини працівників центральних музеїв. Жертвами, як правило, ставали директори музеїв, організатори та члени краєзнавчих товариств, чия демократична за своїм характером творча праця не вписувалась в канони сталінської казарменної системи. Це були не окремі репресії в середовищі краєзнавців – це був репресований краєзнавчий рух в цілому[9].

Не минула лиха година і Вінницького краєзнавчого музею. У документах 1930-х рр. все частіше з'являється тема “шкідництва” і “ворогів народу”. Комісії і перевірки йшли одна за другою. Головну причину “незадовільного стану справ” у музеї комісія вбачала у відсутності громадсько-політичної роботи в колективі, наявності в ньому “сумнівних”, “підозрілих”, “політично не виявлених” осіб. За подібними звинуваченнями, як правило, йшли арешти. Так на основі різних сфабрикованих справ були репресовані: Брілінг Г.В., Висоцький Ф.М., Піонтковський П.В., Шишов Г.М., Кондратенко М.Р., Отамановський В.Д., та інші[1].

Ким же вони були насправді, ці так звані “вороги народу”? Наявні в кримінальній справі анкети дозволяють нам прослідкувати їх біографію.

Перегортаючи пожовклі від часу сторінки справ репресованих, які зберігається в Державному архіві Вінницької області, не перестаємо дивуватись як нещадно каральна машина тих часів розправлялася з чесними, порядними людьми, фабруючи про них «липові справи», роблячи їх «ворогами народу»: Брілінг Г.В., Висоцький Ф.М., Кондратенко М.Р., Отамановський В.Д., Славський М.К., Нарушевич М.Ф. [2,3,4,5].

Тема репресій актуальна і необхідна для суспільства, адже вона сприяє самоочищенню нації, підвищенню відповідальності влади.

Увічнення пам'яті репресованих – це відтворення історичної справедливості по відношенню до безневинно постраждалих від тоталітарної системи, покаяння суспільства перед невинними жертвами, пересторога майбутнім поколінням.

Довгоочікуваною подією стало відкриття у червні 2005 р. у м. Вінниці двох пам'ятних знаків на місцях масових захоронень жертв сталінських репресій у 1937-1938 рр. Це конкретний приклад того, як над збереженням історичної пам'яті працює громадськість. Тому сьогодні, завдячуючи нашій незалежності і правді історії, нарешті нащадки мають змогу прийти до пам'ятних знаків жертвам репресій 1937-38 рр. і поклонитися світлій пам'яті чесним людям.

Найголовніші уроки минулого з трагічних для українців подій 1930-х років для сьогоднішніх поколінь полягають, на нашу думку, у збереженні власної суверенної держави – України. Про це нам нагадують і слова Т.Г. Шевченка: «В своїй хаті своя й сила, і слава, і воля...».

Україна, за волю якої віддало і віддає своє життя не одне покоління наших громадян, робить значні кроки на складному шляху до незалежності. Непросто переосмислити й усвідомити свою історію, її героїчні й трагічні сторінки, але саме з цього починається відродження країни і нації. Правдива розповідь про політичні репресії, засудження тоталітаризму і репресій на державному і світовому рівнях – заповідь щасливого майбуття прийдешніх поколінь українців, для яких подібні явища ніколи не повинні повторитися.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Державний архів Вінницької області (далі-ДАВіО).- Ф.Р-256.- Оп.2.-Спр.1492.
2. ДАВіО.-Ф.Р-5257.-Оп.1.-Спр.2.
3. ДАВіО.-Ф.Р-6023.-Оп.4.-Спр.8507.
4. ДАВіО.-Ф.Р-6023.-Оп.4.-Спр. 10695.
5. ДАВіО.-Ф.Р-б 129.-Оп. 18.-Спр. 111.

6. З-над Божої ріки. Літературний біобібліографічний словник Вінниччини / Упор, і заг. ред. А. М. Подолинного. - Вінниця : Континент-ПРИМ, 2001. - 408 с.
7. Нарушевич М. Прокинься Україно.../ М. Нарушевич // Шлях.-1919.-19 жовтня.
8. Остання адреса: До 60-річчя соловецької трагедії. В 3-х т.-К. : Сфера, 1999.- Т. 3. - 394 с.
9. Підгайний С. Соловецька інквізиція / С. Підгайний // Українська газета. - 1998.- № 7.- 9 квітня.
10. Фонд Вінницького обласного краєзнавчого музею.

Вижга Микола Васильович, викладач Державного професійно-технічного навчального закладу «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище»

Гавриш Наталія Леонідівна, викладач Державного професійно-технічного навчального закладу «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище»

Буряк Аліна Сергіївна, учениця Державного професійно-технічного навчального закладу «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище»

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЕЛІТА: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Аналізується стан сучасної української еліти. Показано, що для розбудови української державності необхідне почуття національної єдності всіх елітарних груп та узгодження ними стратегічних перспектив розвитку нації.

Ключові слова: еліта, суспільство, політична еліта, нація.

Abstract

The condition of the modern Ukrainian elite is analyzed in the article. It is shown, that for the further development of the Ukrainian Statehood the feeling of the national unity of all elitist groups and agreement by them about strategic perspectives of the nation's progress is necessary.

Keywords: elite, society, political elite, nation.

Питання створення національної еліти є особливо актуальним, адже для розбудови незалежної демократичної України потрібні громадяни, які в змозі розумно оцінювати ситуацію та проблеми, які існують в країні, визначати шляхи перспективного розвитку держави, бути провідниками нації та національної ідеї. Ідеї, які можна віднести до теоретичних засад елітології зустрічалися ще в працях Геракліта («найкраща особа»), Платона (правління аристократії), Н. Макіавеллі (він у деталях розробляв технологію утримання влади і збереження лідерства).

В Україні також, після отримання незалежності, набули популярності дослідження концепцій еліт. Різні сторони проблеми еліти (історично-філософського та соціально-філософського змісту) представлені у роботах таких українських учених, як В. Андрущенко, З. Атаманюк, К. Баранцева, А. Бичко, Н. Бойко, В. Горський, О. Дацаківська, В. Журавський, О. Забужко, Ю. Конотопцева, О. Крюков, О. Кучеренко, Б. Кухта, О. Лазоренко, Л. Мандзій, М. Михальченко, К. Михайлова, О. Потехін, О. Парохонська, М. Піен.

Об'єднуючою рисою в трактуванні поняття «еліта» є її спроможність брати на себе відповідальність за долю всього суспільства. Еліта - це особливе угруповання людей, яке за допомогою своїх інтелектуальних здібностей, нестандартного мислення і неординарних дій, свого культурно-духовного розвитку і високих моральних якостей, стає «обраною» у різних сферах суспільної діяльності (політиці, мистецтві, науці, бізнесі, спорті). «Еліта - це те найкраще, відбірне, рафіноване, виплекане високою культурою мислення, моралі й діяльності...» [2, с. 57].

Якість еліти визначається якістю певного суспільства, і навпаки, еліта має високий вплив на формування пріоритетів у людей, їх духовних цінностей, культуру мислення, мистецькі уподобання та інше. Якщо в країні є слабка еліта, то скоріше може бути утвореним громадське суспільство. Але за цей час відбудуться негативні і тяжкі наслідки: нестабільність економічного та політичного життя, культурна деградація, неможливість вести активну міжнародну політику. Однією із головних причин слабкої еліти є ігнорування морально-духовних й інтелектуальних цінностей. В економічно нерозвинутих країн слабка розвинуті демократичні та соціальні права громадян, це відповідним чином зменшує шанси для формування і розвитку повноцінної національної еліти.

Еліта наділена властивостями якісних показників - елітарність та елітність. Однак і в ЗМІ, і в наукових виданнях можна зустріти ототожнення цих понять. «Це два різні поняття, які характеризують різні, хоч і схожі явища: елітність - формальну приналежність людей до еліти; елітарність - наявність певних якостей, психічних особливостей, які дозволяють їм бути елітою» [3, с. 157]. Елітна людина може й не включати в собі якості елітарності, а елітарна особистість, також в свою чергу, може й не входити до привілейованого прошарку в соціальній структурі суспільства. Елітарність співвідноситься з творчістю, креативністю, шляхетністю, ерудицією, відповідальністю, здатністю до самовдосконалення, з вмінням самостійно мислити та вести за собою інших людей тощо. Потрібно розуміти, що шлях до

елітарності є непростим і тернистим; бути причетним до еліти - це означає не тільки бути при владі та посаді, а насамперед, тяжкий обов'язок і велика відповідальність перед нацією. Тому слід розрізняти справжніх представників еліти і тих, хто лише за зовнішніми ознаками зараховують себе до еліти, проте не мають потрібних для цього якостей і здібностей.

Еліта в суспільстві має свою багатозначну роль, за функціями вона розподіляється на класи і типи. Багато вчених зазначає, що в суспільстві існує стільки типів еліт, скільки є видів людської діяльності. Так, наприклад, К. Мангейм виділяв наступні типи еліт: політичні, організаторські, інтелектуальні, художні, моральні і релігійні. Г. Лассуелл і А. Каплан запропонували свою класифікацію:

- 1) ті, хто реалізує офіційну владу;
- 2) шляхетні;
- 3) «справедливі»;
- 4) «популісти»;
- 5) «мужні»;
- 6) багаті;
- 7) спеціалісти;
- 8) ідеологи.

Тому цілком логічно, що в українському суспільстві виділяють такі види еліт: політичну (представники державних органів влади, урядовці, керівники політичних організацій і партій), підприємницьку (банкери, підприємці), військову (військові службовці), наукову (вчені, дослідники), мистецьку (артисти, художники, музиканти, видатні працівники української культури), релігійну (ієрархи, церковні діячі) [1, с. 42].

Варто зазначити, що еліта найкраще виконує соціальні функції. До них відносяться: світопізнання, державне управління й безпека, економіка. У зв'язку з цим виокремлюють і елітарні групи - духовну (інтелектуальну), політичну, економічну [3, с. 170; 4, с. 103]. Кожна з цих названих груп виконує властивий йому комплекс обов'язків, які різняться між собою, відповідно і критерії їх належності до певної елітарної групи також є різними. Це може бути лідерство у певній сфері діяльності, пріоритети у власному житті, професіоналізм та компетентність у виконанні своєї роботи, матеріальне становище у суспільстві. Окрім вищезазначених критеріїв належності, включаються й індивідуальні якості особистості: талант, креативність, творчість, ерудиція, переконання, відданість певним ідеалам, харизма та ін.

Щодо політичної еліти - це група впливових людей, які мають престиж і привілейоване становище в суспільстві. Вони безпосередньо і систематично беруть участь у прийнятті рішень, пов'язаних із застосуванням державної влади. До складу політичної еліти входять особи, що обіймають керівні посади. Політичне управління займає позицію головної функції політичної еліти. В ідеалі політична еліта виконує свої прямі функції в суспільстві, якщо є позитивні результати в:

- 1) вирішенні проблем, які поставлені перед державою, тобто, в їх діяльності домінують не вузькокорпоративні інтереси, а інтереси суспільства в цілому;
- 2) забезпеченні участі представників різних соціальних верст населення в керівництві державою;
- 3) забезпеченні оптимального, за даних умов, співіснування демократизму і професійності в керівництві;
- 4) вмінні налагоджувати гарні стосунки не лише з громадянським суспільством, а й з іншими елітарними групами, при цьому поважати їхню відносну самостійність і професійність;
- 5) вибудовуванні позитивних стосунків між учасниками певної політичної еліти;
- 6) забезпеченні максимально можливих, за даних історичних умов, демократизмі у процесі пошуку рішень та чітко впроваджувати їх у життя;
- 7) розвитку економіки, освіти, науки, культури.

Ефективність і напрями змін, які відбуваються в Україні є залежними від стану і поведінки політичної еліти. В даному випадку, якість політичної еліти значно залежить від того, наскільки вона відкрита для найбільш активних і освічених людей, наскільки ефективно діють «фільтри» від випадкових і аморальних осіб.

В сучасних умовах відбувається процес формування нової української політичної еліти. Її характерною рисою є те, що вона складається з ідеологічно розрізнених осіб, які входять до

незгуртованих фракцій, а також яскраво спостерігаються суттєві регіональні відмінності.

Разом з цим є сподівання, що демократичні процеси в державі, які здійснюються найсвідомішою частиною нації в складі політичної еліти, приведуть, у майбутньому, до утворення справжньої та сильної української політичної еліти.

На даному етапі формування української еліти велику увагу приділяють ролі політичної еліти у розбудові держави, а значимість наукової, мистецької, релігійної, військової еліт здебільшого залишається поза увагою вчених. Проте «всі еліти важливі, всі необхідні для збалансованого суспільного розвитку. Головне, щоб вони були на рівні актуальних суспільних потреб і ефективно виконували свої функції» [3, с. 170]. Українська еліта, спираючись лише на економічний та політичний сектор, збільшує прірву, з одного боку, між політичною елітою та елітою бізнесу і, з іншого боку, інтелектуальною елітою. У сьогоденні існує дефіцит інтелекту в різних сферах суспільного життя, його низька затребуваність, що у подальшому може стати чинником гальмування розвитку української держави. «Пріоритетом України повинна стати «економіка знань», у якій інтелектуальні ресурси приносять значно більший прибуток, ніж природні» [5, с. 7].

Отже, культурність, чесність, професіоналізм в комплексі з патріотизмом є обов'язковими якостями, які повинні утвердитися як невід'ємна ланка української еліти. Формування еліти - це систематичний процес, методологічною базою якого постають демократичні цінності та національна єдність. Українська еліта (інтелектуальна, політична, економічна) найперше має бути національною елітою, тобто, окрім професійної компетентності та високих моральних якостей, вона повинна бути носієм національної ідеї, вкоріненою в українську культуру. Лише національно свідомо еліта може забезпечити високий рівень економічного і соціального розвитку країни, реалізувати демократичні цінності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Авер'янова Н. Сучасна українська еліта: перспективи розвитку / Н. Авер'янова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Українознавство». – Вип. 15 – К: ВПЦ «Київський університет», 2011. – С. 41-44.
2. Білополий В. В., Руденко С. Г. Проблема української еліти з точки зору її елітарності / В. В. Білополий, С. Г. Руденко // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. - 2008. - 12. - С. 56 - 58.
3. Журавський В., Кучеренко О., Михальченко М. Політична еліта України: теорія і практика трансформації / В. С. Журавський, О. Ю. Кучеренко, М. І. Михальченко. - К., 1998. - 264 с.
4. Занік Я. М. Типи, поняття та класифікація еліт в історичному контексті // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. - 2008. - № 11 (129). - С. 101 - 105.
5. Попович М. Українська модель суспільного розвитку: бажання і реальність / Мирослав Попович. - Філософська думка. - 2010. - № 2. - С. 5 - 11.

Гладка Діана Олександрівна — студентка групи Моф-14б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: fm.mof14b.hladka@gmail.com

Похило Ірина Даниїлівна — кандидат політичних наук, доцент кафедри суспільно- політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: irinapohilo@gmail.com

Hladka Diana O. — student of group Mof-14b, Department of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia city, e-mail: fm.mof14b.hladka@gmail.com

Pokhylo Iryna D. — PhD, associate professor of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia city, e-mail: irinapohilo@gmail.com

РОЛЬ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ У ПОЛІТИЧНОМУ ПРОЦЕСІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У даній роботі порушується проблема ролі політичної культури сучасної української молоді у політичному процесі. Автори намагаються здійснити оцінку актуальності даної теми та запропонувати методи для вирішення проблеми становлення політичної культури сучасної студентської молоді в Україні, звертають увагу на необхідність зацікавленості держави у формуванні політичної активності у молодого покоління.

Ключові слова: політична культура, політичний процес, суспільство, людина, особистість, держава, молодь, демократія, освіта, знання.

Abstract

In this paper, rises the problem of the role of political culture of modern Ukrainian young people in the political process. The authors try to assess the relevance of topic and propose methods for the solution of problems of formation of political culture of modern student youth in Ukraine, to draw attention to the need interest of the state in shaping political activity among the younger generation.

Keywords: political culture, political process, society, human, personality, state, youth, democracy, education, knowledge.

В Україні завершився початковий етап перехідного періоду – проголошення незалежності та набуття атрибутів держави й здійснюється перехід до розвитку демократичних процесів, політичного та економічного облаштування [1].

Сьогодні Україна прагне увійти до європейського і світового співтовариства цивілізованою країною з високими життєвими стандартами. І перепусткою до цивілізованого світу є нарівні з економічним зростанням, технологічним розвитком та раціоналізацією політичних процесів також і високий ступінь демократичності і громадянської освіченості населення.

Наша країна перебуває на етапі становлення політичних інститутів демократії, а тому потрібне подальше формування та удосконалення різноманітних демократичних структур, залучення молоді до демократичних цінностей передусім через політичну освіту і просвітництво [2], адже існує ціла низка політичних проблем: роз'єднаність нації, нехтування національними інтересами, занепад української мови, бюрократія, політична нестабільність, тощо. Але основною проблемою є відсутність громадянської позиції у населення, зокрема у молоді. Підростаючому поколінню наразі притаманні зниження культурних запитів, нехтування ціннісних орієнтацій, певна криза ідеалів. Воно має низький рівень соціальної активності, участі в політичних акціях, у діяльності політичних партій і громадських організацій, у тому числі молодіжних. Цей процес відбувається на тлі значної суспільної активності окремих груп молодих громадян, зорієнтованих на політичну діяльність. Але ці групи дуже невеликі [3]. Так, наприклад, вибори 2010 року показали низьку явку на дільниці (найменша явка була у молодого покоління). Це в першу чергу свідчить про те, що населенню все одно, як буде розвиватися Україна. Це й спричинило те, що до влади прийшли люди, які ставлять свої особисті маргінальні інтереси вище інтересів усієї нації [4].

Ми вважаємо, що сприяти формуванню громадянської позиції у молодого покоління, розвитку патріотичних почуттів та бажання зробити щось для своєї Батьківщини має саме політологія.

Серед завдань, які стоять перед політологією, одним із ключових є вироблення політико-ідеологічної доктрини державотворення. На думку провідних учених, пріоритет у державотворенні в Україні має належати громадянсько-правовій ідеї, ґрунтуючись на якій слід реформувати політичну систему і створювати інститути правової держави та громадянського суспільства.

Найважливішими науково-прикладними аспектами функціонування політології є науково-просвітницька діяльність, формування високої політичної свідомості та політичної культури народу

України, вивчення ефективності політичних рішень, стану суспільної думки, ставлення громадськості до політичних структур.

Суспільство й держава в сучасних складних умовах мають бути зацікавлені насамперед у формуванні політичної зрілості молодого покоління. Середня й вища школа можуть створити найбільш сприятливі умови для опанування молоддю глибоких знань в галузі політичних наук. У цьому вирішальна роль належить учителям шкіл, професорсько-викладацькому складу вищих навчальних закладів. Ці кадри здебільшого сумлінно виконують свої обов'язки, але слід зважити на те, що чимало з них не мають фахової підготовки. Як правило, це історики, які останніми роками майже самотужки набули політологічної ерудиції. Підвищення рівня викладання політології й, відповідно, поглиблене опанування учнями й студентами політологічних знань зумовлюють необхідність державної програми розвитку політичної науки й освіти, навчальних циклів з політології на радіо й телебаченні, вдосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів політології, забезпечення державної підтримки видань політологічної літератури тощо [1].

Політичні знання – це вагома складова загальної культури людства. Упродовж усього суспільного розвитку політика суттєво впливала й впливає на життя людей, націй, народів і держав. Це зумовлено тим, що політика становить сутність людини як істоти соціальної, здатної повноцінно жити й розвиватися лише в суспільстві, тільки спілкуючись із іншими людьми.

Політичні знання необхідні кожній людині. Від рівня політичної культури громадян, від характеру взаємовідносин особистості, суспільства й держави залежить якість політичних, економічних та соціальних рішень, ухвалених політичними елітами, міра врахування в цих рішеннях потреб та інтересів різних груп населення, які беруть участь у політичному житті. Оволодівати політичною наукою потрібно для того, щоб не бути пасивним об'єктом політичного маніпулювання з боку охочих до влади людей, а свідомо впливати на політичні процеси на користь суспільним і особистим інтересам [5].

Роль і значення політики та наукових знань про неї особливо зростають у переломні історичні періоди, коли зазнають докорінних перетворень самі основи суспільного життя, ідеали, цінності, світоглядні орієнтації людей. Саме такий період кардинальних змін переживає нині українське суспільство. Необхідність політологічних знань в сучасних умовах актуалізується й тим, що сучасні політичні технології, особливо ті, що пов'язані з проведенням виборчих кампаній і формуванням іміджу політичних лідерів та реалізуються за допомогою електронних засобів масової інформації, створюють широкі можливості для маніпулювання масовою та індивідуальною політичною свідомістю. Протистояти такому маніпулятивному впливу можна тільки на основі глибоких наукових знань про політику [6].

Студентській молоді потрібні об'єктивні знання про правову державу і громадянське суспільство, владу, демократію, політичну систему, конституцію. Сучасні політичні знання (теорії, концепції, ідеї) складають важливий блок політичної культури. Загалом вони є основою політичної науки, що поділяється на політичну філософію, політичну соціологію, політологію, історію України тощо. Ці науки формують політичну свідомість, політичне мислення. Політичне мислення є однією з форм існування політичних знань. Завдяки політичному мисленню знання упорядковуються, формується певна система, що дає змогу функціонувати різного роду захисним механізмам на індивідуальному і суспільному рівнях.

Оволодіння фундаментальними науковими знаннями про політичні, філософські, соціологічні, історичні закономірності дасть можливість сприймати суспільні явища, політичні події та факти в їх глибинній сутності, а не в бажаному баченні. А це сприяє усвідомленню студентською молоддю та й усіма громадянами того, що гідне існування українського громадянського суспільства повинне бути заснованим на засадах правової держави. Таке усвідомлення є важливою складовою частиною політичної культури, культури громадянського існування людини [3].

Роль політологічної науки у суспільстві полягає в необхідності утвердження достовірних знань про політику, об'єктивної інформації про політичні процеси, запобігання політичним помилкам і т. ін. Необхідність її вивчення, або, принаймні, знайомства з її основами, зумовлена потребами вироблення раціоналістичного менталітету; засвоєння цінностей і норм демократичної політичної культури; розвитку таких якостей, як толерантність, готовність до компромісу й партнерства, схильність до консенсусу, вміння цивілізовано захищати свої інтереси, вирішувати соціальні конфлікти; забезпечення громадянського миру та національної злагоди, утвердження у свідомості почуття громадянського обов'язку, відповідальності перед суспільством; формування свідомої,

повноправної особистості [7].

Усі громадяни нашої держави повинні зрозуміти, що Українська політична думка є невід'ємною частиною загальнолюдських політичних знань. Адже Україна не стояла осторонь розвитку людської цивілізації і її визначні мислителі зробили дуже вагомий внесок у становлення світової політичної думки. Вона і досі не втратила своєї актуальності. Більше того, без її вивчення неможливо сьогодні самоусвідомити себе як націю, як народ, визначити перспективи свого подальшого розвитку [8].

Підсумовуючи, слід наголосити, що стан політології в Україні пов'язаний з логікою трансформації нашого суспільства та особливостями розвитку наукового знання. На становлення політології впливають як фактори, що його гальмують, так і ті, що сприяють цьому процесові [1].

Отже, вивчення і розповсюдження політологічних знань – нагальна суспільна необхідність, без цього неможливо досягти високого рівня розвитку суспільства [9].

Політичні знання і культура потрібні сьогодні будь-якій людині, незалежно від її професійної приналежності, оскільки, живучи у суспільстві, вона обов'язково має взаємодіяти з іншими людьми та державою. Без володіння такими знаннями особистість ризикує стати розмінною монетою у політичній грі, перетворитися в об'єкт маніпулювання зі сторони більш активних у політичному відношенні сил та осіб [10]. Тому вивчаємо політологію вже зараз, адже саме від нас, нашої громадянської позиції, поглядів та ідей буде залежати те, якою буде наша країна у майбутньому!

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Розвиток політичної науки від найдавніших часів до сьогодення. Політологія як наука. Основні парадигми політології [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <http://subject.com.ua/political/rudich/7.html> (дата звернення 12.10.17). – Назва з екрана.
2. Дмитренко М. А. Політична освіта і політичне просвітництво в системі чинників суспільного розвитку / М. А. Дмитренко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. [зб. наукових праць] / ред. рада : В. П. Андрущенко (голова) ; М-во освіти і науки, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 1. – С. 61-68.
3. Проблема формування політичної культури студентської молоді на сучасному державному етапі [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <http://ap.uu.edu.ua/article/547> (дата звернення 12.10.17). – Назва з екрана.
4. Про необхідність вивчення політології у ВНЗ України [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <http://gpainkiller.livejournal.com/931.html> (дата звернення 12.10.17). – Назва з екрана.
5. Політологія. Соціальні та поведінкові науки [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <https://www.pdaa.edu.ua/content/specialnist-politologiya> (дата звернення 12.10.17). – Назва з екрана.
6. Шляхтун П. П. Політологія (теорія та історія політичної науки) : підручник / П. П. Шляхтун. – 3-тє вид., стереот. – К. : Либідь, 2005. – 576 с.
7. Політологія в системі наук, її структура та необхідність її вивчення [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <http://politics.ellib.org.ua/pages-61.html> (дата звернення 12.10.17). – Назва з екрана.
8. Становлення української політичної думки [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <http://refer.in.ua/major/291/181641/> (дата звернення 12.10.17). – Назва з екрана.
9. Політологія як система знань про політику. Специфіка і зміст української політології. Предмет, метод та історія виникнення політології як науки [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/16660810/politologiya/teoretiko-metodologichni_istorichni_zasadi_nauki_pro_politiku (дата звернення 12.10.17). – Назва з екрана.
10. Побочий І. А., Політологія: конспект лекцій / І. А. Побочий, Д. М. Павлов. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2013. – 112 с.

Похило Ірина Даніїлівна – кандидат політичних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: irina.pohilo@gmail.com.

Крекотень Євген Геннадійович – студент групи РАМ–146, факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: ra14b.krekoten@gmail.com.

Pokhylo Iryna D. – Candidate of Political Sciences, associate Professor of the Chair of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Krekoten Evgeniy G. – Faculty of Infocommunications, Electronics and Nanosystems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

НАЦІЯ І НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ ЯК ЧИННИК РОЗБУДОВИ УКРАЇНИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Сучасне українське суспільство продовжує переживати один із найскладніших періодів своєї історії. Уперше за роки незалежності на весь зріст постало завдання подальшого зміцнення незалежності держави, збереження її стабільності і міжнаціональної згоди, протистояння спробам розколотися країну за ідеологічними і національними ознаками.

Ключові слова: національна ідея, політична нація.

Abstract:

Modern Ukrainian society continues to experience one of the most difficult periods in its history. For the first time since the years of independence, the task was to further strengthen the independent state, maintain stability and international agreement, and confront attempts to split the country on ideological and national grounds.

Keywords: national idea, political nation.

Саме національна ідея відіграє головну роль у формуванні політичної нації. До політичної нації в Україні, як відомо, належать українці, росіяни, білоруси, угорці, євреї та інші Національні меншини.

Теоретиками української національної ідеї були М. Костомаров, Т. Шевченко, М. Драгоманов, І. Франко, М. Грушевський, М. Міхновський, В. Чорновіл, Л. Лук'яненко. Зокрема, І. Франко був одним із перших в українській політичній думці, хто сформував концепцію політичної самостійності України. Проблему національної ідеї, політичного, економічного, соціального, культурного розвитку він вбачав у визначенні основних, системовизначальних цінностей, які конкретизують суть функцій держави, влади та її інституцій [3]

Намагаючись зрозуміти і пояснити, що ж таке нація, М.П. Драгоманов проаналізував всі її зовнішні ознаки, які характеризують націю як окрему спільноту людей: мову, побут та традиції, національний характер як відбиток спільної історичної долі, спільність території, психологічний склад та інше і прийшов до висновку, що вони не є сталими, а поступово змінюються. [3]

Зовнішні об'єктивні ознаки нації, на думку Драгоманова, - це скоріше чинники, що сприяли націотворенню, а найважливішою ознакою нації вчений визнає суто суб'єктивну ознаку - національну самосвідомість, яка зберігається в народі при усіх змінах зовнішніх ознак. Для того часу цей висновок був досить новим і плідним. В національній самосвідомості зовнішні ознаки перетворюються на стійкі уявлення про себе самих, про свою мову, рідну землю, про своє походження та історичну долю, про особливості характеру та ментальність, про свою відмінність від інших і прагнення жити окремою, самоорганізуючою спільнотою.

Таким чином, національна ідея повинна бути життєво визначальною як для всі окремих сфер буття, так і для самої людини. А звідси і особливе місце людини в політичній системі, що визначає і сенс, і перспективи життя взагалі. [4]

Серед сучасних дослідників української національної ідеї можна виділити В. Бебика, М. Дмитренка, В. Кременя, І. Кресіну, М. Обушного, Ф. Рудича, Ю. Римаренко, О. Пашкова та інші. [5]

Головна особливість національної ідеї полягає в тому, що вона під впливом часу і обставин може змінюватися, переформовуватися. Пошуки «нової» національної ідеї, як символу розвитку, або ж через намагання зруйнувати стереотипні уявлення про певну націю, як справедливо відзначає О. Засморжук, є своєрідним символом розвитку, що ні в якому разі не заперечує ідею стабільності національного менталітету, ментальності, а лише підкреслює те, що окремі його риси, особливості можуть проявлятися лише під тиском обставин, або з приходом «правильного» часу для їх розкриття на повну силу. [7]

Сьогодні необхідна ідея, яка б організувала українське суспільство на створення якісно нового рівня життя. Оскільки мало мати власні кордони, герб, гімн, прапор, парламент та президента. Життя повинно покращуватися, але по-кращуватися для всіх. Це повинно стати тією об'єднуючою ідеєю для політичної еліти та народу, яку однаково сприймали б і в Києві, й у Львові, й у Мелітополі.

Існування суспільства неможливе без інтегруючої ідеї, цілісність якої визначається духовною, творчою діяльністю особистості. Тому в епоху глобалізації великого значення набуває національна ідея, яка стає мірилом духовності і разом з нею - світоглядним забезпеченням способу вільного існування особистості, несе його ключові цінності. Вона протистоїть ідеологіям, що орієнтовані на уніфікацію переконань. Вироблення такої національної ідеї є для України справою надзвичайної ваги і актуальності, тому, що власне на її основі повинні визначатися головні орієнтири і цінності розбудови держави в контексті євроінтеграції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Похило І. Д. Етнічні групи та процес їх перетворення в нації за Е. Смітом Нова парадигма: журнал наукових праць/гол.ред.В.П.Бех. - Вип. 88 - К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2009. - С.158-168.
2. Похило І. Д. Нація і національна ідея як чинник розбудови суспільства [Електронний ресурс] / І. Д. Похило // Матеріали XLV Науково-технічної конференції ВНТУ, Вінниця, 23–24 березня 2016 р. — Електрон. текст. дані. — 2016. — Режим доступу : <http://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2016/paper/view/404>. — Назва з екрана
3. М.В. МОРАРЬ Національна ідея як чинник консолідації українського суспільства Таврійський державний агротехнологічний університет, м. Мелітополь, Україна, E-mail: morar.nikolay@mail.ru
4. Лісовий В. Що таке національна (українська) ідея?// Націоналізм: Антологія. 2-ге вид./ Упоряд. О.Проценко, В.Лісовий. — К.: Смолоскип, 2006. — xlv + 684 с.
5. Міхновський М. Самостійна Україна// Українська державницька ідея: Антол.політ. традиціоналізму/Укладання й передм.:О.Шокало, Я. Орос;Біограф.довідки: О.Шокало. — К.: МАУП, 2007. — 520с.
6. Сміт Ентоні. Нації і націоналізм у глобальну епоху / Пер. З анг. М. Климчика і Т. Цимбала. — К.: Ніка-Центр, 2006. — 320 с. — ISBN 966-521-162-5
7. Засморжук О.О. Ментальність чи менталітет - що відіграє першочергову роль у формуванні обличчя суспільства / О.О. Засморжук // Гілея: науковий вісник. - Вип. 812 (№ 2). - Київ, 2014. - с. 325-329.
8. Націоналізм: поняття та розвиток Освіта регіону. Український науковий журнал.К.: Ун-т «Україна», 2010. - №2.- С.59-63.

Ольга Іванівна Мельничук — студент групи ТКп-14б, факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: tkp14b.melnychuk@gmail.com

Olga Ivanivna Melnychuk - student group ТКп-14b, Faculty of Informatics, Radioelectronics and Nanosystems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: tkp14b.melnychuk@gmail.com

Ірина Данилівна Похило – канд. політ. наук, доцент кафедри суспільно - політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Iryna Pokhylo -associate Professor of social and political Sciences, Vinnytsia national technical University, Vinnitsa.

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ ДОСВІДУ ПРОВІДНИХ ДЕРЖАВ СВІТУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто особливості впровадження електронної демократії в Україні на основі досвіду провідних держав світу. Проаналізовано подальші сценарії розвитку в сучасних умовах України. Запропоновано шляхи розв'язання існуючих проблем, які гальмують розвиток електронної демократії.

Ключові слова: електронна демократія, політика, інформаційні технології.

Abstract

The peculiarities of e-democracy implementation in Ukraine on the basis of experience of the leading countries of the world are considered. Further scenarios of development in the modern conditions of Ukraine are analyzed. The ways of solving existing problems that hinder the development of e-democracy are proposed.

Keywords: e-democracy, policy, information technology.

Вступ

В умовах сучасних глобальних процесів становлення громадянського суспільства, демократія визнана кращим режимом більшістю розвинених держав світу, хоча традиційні форми її здійснення мають значні вади. Саме тому в умовах сьогодення надзвичайної ваги набуває саме електронна демократія, що вперше була застосована у США ще наприкінці 1980-х років. Через е-демократію громадяни і бізнес визначають, які саме послуги і яким чином надаватиме їм держава, установлюють взаємну відповідальність у процесі взаємодії, формують імідж держави і суспільства та електронного урядування як окремого соціального інституту [1].

Результати дослідження

Аналізуючи тенденції останніх років, Україна зробила могутній крок у розробці та впровадженні інструментів електронного урядування та електронної демократії, незважаючи на досить скрутний для неї час. Серед головних досягнень у цьому напрямку можна виділити: прозорість бюджетів, розробка електронних петицій, більш широке використання відкритих даних, запуск системи державних закупівель, залучення громадськості до бюджетного процесу, все те, що за оцінками ООН, дозволило Україні поліпшити свою діяльність на 45 позицій з 2014 року, згідно Всесвітнього індексу розвитку електронного уряду.

Поширення форм е-демократії є надзвичайно важливим процесом для, так званих, транзитних держав, у тому числі й України, адже завдяки запровадженню інструментарію електронної демократії підвищується рівень прозорості у діяльності органів державної влади, посилюється відповідальність політиків перед електоратом, підтримується соціальна солідарність, нагромаджується соціальний капітал, формується певний тип громадянства, характерними рисами якого є відповідальність, компетентність та політична активність.

Процес розвитку е-демократії в Україні зазнав кілька етапів формування, а саме:

- 1) 2000 – 2001 рр., коли визначались найбільш загальні можливості використання сучасних ІКТ;
- 2) 2002 – 2003 рр., пов'язаний із формуванням механізмів е-уряду в Україні;
- 3) з 2003 р. і до сьогодні, який спрямований на вдосконалення інформаційної взаємодії органів виконавчої влади між собою та інститутами громадянського суспільства, надання інформації та послуг за допомогою сучасних інформаційних технологій [2].

Серед європейських країн для прикладу можна виділити Естонію, яка від вважається однією з найбільш «електронних» держав Європи, хоча ніколи не очолювала ТОП-10 держав з індексу

розвитку е-урядування, що раз на два роки оцінюється експертами ООН. На перших позиціях багато років поспіль були США, Південна Корея. ООН оцінює показники за різними критеріями: розвиток самої IT-інфраструктури, розвиток людського капіталу в цій сфері та технічну забезпеченість.

За результатами 2016 року і за електронною демократією, і за електронним урядуванням лідером стала Великобританія. Україна також зробила суттєвий прорив і перемістилася з 87 позиції на 62-гу за цим рейтингом. Стосовно електронної демократії прогрес ще більш помітний. Із 77 позиції Україна перемістилася на 32 – саме за рахунок впровадження електронних петицій і громадських бюджетів. Можна сказати, що 2016 рік спричинив «бум» конкурсів громадських ініціатив в Україні [3].

Експерти ООН виокремлюють три фази розвитку електронної участі, що, як вже було зазначено, є стрижнем е-демократії. Перша – забезпечення широкого доступу до публічної інформації. Сюди ж можна включити створення та наповнення сайтів органів влади, «відкриті дані» (їх відносять як до компонентів е-демократії, так і е-урядування). Друга фаза – це вже наявність певної взаємодії із громадянами, зокрема – електронних консультацій. Третя фаза – це вже безпосередньо інструменти електронної участі – е-вибори, е-петиції, е-звернення, е-референдуми, е-плебісцити, «бюджети участі» (якщо є можливість голосувати за громадські проекти он-лайн) тощо.

Отже, для ефективного запровадження е-демократії в Україні необхідні такі умови:

- активне надання збалансованої та об'єктивної інформації, покликаній допомогти громадськості чіткіше розуміти проблеми, альтернативи, можливості та/або рішення демократичних проблем, що тісно пов'язане зі свободою інформації та свободою слова;
- широке розуміння громадянства, що охоплює особи і групи осіб, які постійно проживають і інтегровані в політичну реальність, незалежно від національності;
- розширення громадської участі шляхом більшого залучення громадян і груп громадян, корпорацій, об'єднань і некомерційних організацій у громадські справи, щоб вони могли впливати і покращувати якість і прийнятність результатів демократичних процесів;
- надання повноважень, зокрема, з підтримки громадських прав і надання ресурсів для участі в демократичних процесах [1].

Висновки

Аналізуючи перспективність та доцільність впровадження е-демократії в Україні, виявлено її високий потенціал для демократизації суспільно-політичних відносин, побудови прозорої системи державного управління, що сприятиме виходу з економічної кризи. Визначено проблемні моменти у забезпеченні розвитку електронної демократії в Україні, а саме: недостатня нормативно-правова база; слабка інфраструктура інформаційного суспільства; невідповідність складових е-демократії своїм аналогам у розвинених демократичних країнах; наявність міжрегіональної «цифрової нерівності» щодо інформатизованості суспільства; високий рівень недовіри серед населення до органів державної влади; низький рівень політичної активності населення та сповільнення темпів формування громадянського суспільства в Україні.

Саме суворе та відповідальне дотримання цих умов допоможе Україні зробити більш прозорими та незалежними вибори, дослухатися до потреб кожного громадянина.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Електронна демократія та умови її ефективного запровадження в Україні [Електронний ресурс] / В. Гужва. – Режим доступу : <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/20102/1/208-212.pdf>
2. Почепцов Г. Г. Інформаційна політика / Г. Г. Почепцов, С. А. Чукут. – К. : Знання, 2006. – С. 497 – 512.
3. Про електронну демократію в Україні та досвід ЄС [Електронний ресурс] / О. Гречко. – Режим доступу : <https://nachasi.com/2017/09/27/oksana-grechko-interview>

Вадим Валерійович Стецюк — студент групи ІАВ-146, факультет комп'ютерних систем і автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: stetsyuk.vadim@gmail.com;

Світлана Георгіївна Денисюк — д.політ.н., професор, професор кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: svetadenisiyuk@gmail.com

Stetsyuk Vadym V. — Department of Computer Systems and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : stetsyuk.vadim@gmail.com;

Denisiyuk Svitlana G. — Ph.D, Professor of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: svetadenisiyuk@gmail.com

Етичні засади в сучасній політичній системі

Вінницький національний технічний університет

Анотація. Розглянуто напрямки етичних засад в сучасній політичній системі.

Ключові слова: етика, мораль, раціональність.

Abstract. The directions of ethical principles in the modern political system are considered.

Keywords: ethics, morality, rationality.

Тоді, як відбулись перші дослідження сфери політики, виокремивши два рівні аналізу політичних систем – інституційний та орієнтаційний, інтерес до проблем політичної культури наростав. Виходячи з цього, **метою статті** є дослідження напрямків етичних засад в сучасній політичній системі і культурі.

Таке значення як „політична культура” є водночас одним з найпоширеніших і одним з найбільш спірних понять у політичній науці”, так вважають такі науковці як Ж.Рюс, У. Мішлер, М.Вебер і Д. Поллак [2].

Відокремлюють соціально-політичні настановлення, котрі це пояснюють.

Кінець ХХ століття після тривалого спаду наукового інтересу до проблем політичної культури ознаменувався новим його піднесенням, і стимулювали цей процес однаковою мірою і нова конфігурація полюсів сили в сучасному світі, і неспроможність багатьох національних урядів упоратися з регіональними та релігійними проблемами, і гострі прояви антиглобалістських та альтерглобалістських рухів. Однак як сам концепт політичної культури, так і особливо її соціоінтегративні функції й донині лишаються предметом гострих теоретичних і методологічних дебатів, а ставлення до нього варіюється в діапазоні від популярного згідно теорії Д. Елкінса і Р. Сімеона до „дегенеративної дослідницької парадигми” котрі досліджував Д. Лейтін [3].

Скрізь і всюди визнається, що полісемантичний, доволі розмитий термін, яким позначають зв'язок між історично сформованими у певному соціумі особливостями суб'єктивного сприйняття політики і політичною активністю індивідів та груп, виявляється недостатньо операціонабельним, коли йдеться про вимірювання рівня політичної компетентності, аналіз мотивацій і якісного стану політичної свідомості. Але точнішого індикатора для характеристики політичного здоров'я соціуму у розпорядженні соціогуманітаріїв немає [4].

Стало вже нормою, що на переломних етапах суспільного розвитку обов'язково актуалізуються проблеми „розуміння” суспільних настроїв і, відповідно, зростає інтерес до конструювання ідентичностей, і тоді саме концепт „політична культура” виконує роль інструменту для дослідження політичних комунікацій. Традиційно склалися два підходи до концептуалізації політичної культури. Найбільш поширеним вважається так званий „психологічний” підхід, націлений на дослідження типів орієнтацій на індивідуальному і груповому рівнях. Його використовують для аналізу рівня політичної компетентності людини чи групи, їх готовності/неготовності діяти відповідно до усталених в суспільстві цінностей, принципів і норм, а також для характеристики мотивацій і якісного стану політичної свідомості та поведінки. Ширші – визначення базуються на розгляді політичної культури як своєрідного індикатора рівня політичного розвитку, особливостей функціональних та формально-юридичних рис політичних систем, віддзеркалення особливостей ментальності, індивідуального й суспільного досвіду. В ході багаторічних дискусій щодо змісту концепту „політична культура” усталилося ставлення до нього як до уможливної конструкції,

придатної для побудови різних способів концептуалізації політичної реальності і прогнозування ймовірних змін у політичній системі та у механізмах міжгрупової взаємодії. [5].

Попри розмаїття підходів і оцінок, у термінологічному полі існує чітке розуміння того, що саме політична культура є поки що єдиною установочною та політичною матрицею, яка дозволяє пояснити механізми формування політичних ідентичностей. За її допомогою легко визначити рівень цивілізованості соціуму, культури політичного мислення й політичного спілкування, культури поведінки політиків і населення як суб'єктів політичного процесу. Являючи собою єдність об'єктивних соціально-нормативних компонентів свідомості й поведінкових стереотипів, політична культура надає політичній сфері цілісності й інтегративності.

Водночас вона фіксує проблеми у механізмах політичної комунікації. Сьогодні цілком очевидно, що подальша трансформація системи ціннісних орієнтирів владної еліти, якщо на неї справді вплине прогрес масової свідомості, зрештою позбавить основну масу громадян можливостей повноцінного політичного життя. Іншими словами, соціальні можливості більшості українців зроблять політику недосяжним для них способом реалізації власних інтересів і сподівань. Вони просто повністю втратять вплив на структури й механізми прийняття політичних рішень. Уже зараз спостерігаємо, як державні інституції прагнуть “пригасити” протестний потенціал суспільства, що залишився від помаранчевої революції. І це спричиняє суспільну напруженість, яка знову може себе проявити під час чергової інсценізації загальнонаціональних виборів [6]. Зрештою, така тенденція може виявитися фатальною не тільки для правлячої еліти, а й для нації в цілому. Але далеко не все ще втрачено. Реальна політика зміцнення й розширення влади демократичного типу пов'язана з подвійним завданням. З одного боку, ще не пізно правлячій еліті (хоча б з міркувань самозбереження) переглянути власну систему державно - управлінських ціннісних орієнтирів.

Водночас потрібно переосмислити ту уявну політичну стабільність, яка породжена корупцією, корпоративно-олігархічними відносинами та стимулює “розколи” в середовищі самої політичної еліти й посилює її відірваність від широких верств суспільства. І перш за все для цього потрібно усунути всі штучні перешкоди, що заважають рекрутуванню контреліти, підсилити механізми політичної і громадянської відповідальності та контролю суспільства за діяльністю керівників. По суті, така політична робота - це безперервний пошук тих, хто спроможний у вищих структурах влади протиставити нові цінності й пріоритети професійної діяльності системі володарювання, що склалася.

Таким чином, для того щоб здійснювати перетворення в етиці влади, необхідно враховувати існуючі політичну культуру та традицію й змінювати їх через побудову певних інститутів, що стоять на заваді належній і заохочують належну поведінку представників влади. Детальний аналіз існуючого в Україні типу політичної культури та його впливу на формування аксіологічної системи влади потребує подальшої дослідницької уваги. Відповідно, якщо взяти до уваги досвід європейських країн стосовно соціалізації та здійснити за участю широкої громадськості переосмислення, та розгляд допущених помилок і прорахунків, виробити стратегію, максимально орієнтовану на пошук суспільного порозуміння і соціальної відповідальності, змінити тональність дискурсу на життєствердну. Також відповідно після аналізу усіх складових та перегляду стратегій буде можливим здійснити зміни та перегляд світогляду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Байме К. Політичні теорії сучасності / Клаус Байме ; пер. з нім. М. Култаєвої та М. Бойченка. – К. : Стилос, 2014. – 396 с.
2. Василевська Т. Е. Особистісні виміри етики державного службовця : монографія / Т. Е. Василевська. – К. : НАДУ, 2016. – 336 с.
3. Короткий оксфордський політичний словник / пер. з англ. ; за ред. І. Макліна, А. Макмілана. – К. : Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2016. – 789 с.
4. Липсет С. М. Роль политической культуры / С. М. Липсет. – Режим доступа : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Article/lip_rol.php
5. Мещерякова О. М. Политическая культура Германии до и после воссоединения / О. М. Мещерякова. – Режим доступа : <http://www.humanities.edu.ru/db/search.html?kw=10230>
5. Патнам Р. Д. Творення демократії: Традиції громадянської активності в сучасній Італії / Р. Д. Патнам, Р. Леонарді, Р. Й. Нанетті ; пер. з англ. В. Ющенко. – К. : Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2014. – 302 с.

Янова Даніель Анатоліївна, студентка групи Моз-14б факультету Менеджменту Вінницького національного технічного університету.

Yanova Daniel Anatolivna, student group Moz-14b, faculty of Management, Vinnytsia National Technical University.

Науковий керівник – Похило Ірина Данилівна Кандидат політичних наук

Supervisor – Iryna Pahilo Ph.D. in Political Science.

Проблеми становлення української еліти в контексті елітарних теорій.

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Політична еліта завжди відігравала особливу роль у суспільстві на це звертали увагу в Стародавньому світі. У статті автор намагається за допомогою відомих теорій виникнення політичних еліт, накреслити риси які мають суто український характер.

Ключові слова: політична еліта, правляча еліта.

Abstract

The political elite has always played a special role in society for this attention in the Ancient World. In the article, the author tries, with the help of well-known theories of the emergence of political elites, to outline features that are of a purely Ukrainian nature.

Key words: political elite, ruling elite.

Українське сьогодення потребує того, щоб будь-які особи брали на себе відповідальність за недоліки та проблеми в управлінні державними справами. В розвинених країнах Європи та і в інших країнах, таку відповідальність бере на себе політична правляча еліта.

Вивченням та класифікацією політичних еліт давно займалися як західні так і українські дослідники. Ще Платон вважав, що державними справами має займатися або одна мудра особа – монарх, або представники аристократії, тобто еліта.

Ми можемо визначити таких видатних вчених в галузі еліти як Г.Моска, В.Парето, Ф.Бурлацький, А.Галкін, Р.Міллс, Р.Міхельс, Б.Кухта та інші.

Якщо розглядати поняття «політична еліта», то політологічний словник називає елітою вибрану «меншість суспільства, що становить собою достатньою мірою самостійну вищу, відносно привілейовану групу, наділену особливими психологічними, соціальними і політичними якостями, яка бере безпосередню участь у затвердженні і здійсненні рішень, пов'язаних з використанням державної влади або впливом на неї»[1, с.117].

Сутністю елітарних теорій є визнання того факту, що вибрана меншість управляє більшістю. Г.Моска називає еліту правлячим класом. Він зазначає, що суспільством завжди управляє меншість тому, що більшість не може об'єднатися. Г.Моска вважає, «влада усякої меншості непереборна для будь-якого представника більшості, що протистоїть тотальності організованої меншості»[2, с.34].

Г.Моска зазначає, що поява еліт історично обумовлена. Кожна держава на певному історичному етапі отримує ту чи іншу політичну правлячу еліту. Вважаючи, що еліта поділяється на церковну, військову та спадкову, він робить висновок, що еліта може отримувати владу у спадок. Особливо це стосується еліти за походженням. Проблема спадковості української еліти можна розглядати з одного боку як повної неможливості отримати владу у спадок, а з іншого боку кумівство, родинні зв'язки роблять можливість стати членом вже безпосередньо правлячої еліти. Моска поділяє еліти на закриті та відкриті. Таку ситуацію можна споглядати і в Україні. Закритість української еліти пов'язана з процесом їх кристалізації, усталеності і небажанням допустити проникнення «чужих». Більше того

«чужі» можуть увійти тільки за умови доведення особистої прихильності та служіння членам еліти, або особисто лідеріві.

В.Парето будучи послідовником Г.Моски, теж вважав, що суспільство поділяється на осіб, що панують і тих, хто їм підкоряється. Елітою називав тих, хто досяг певних результатів у будь-якій галузі і поділяв їх на правлячу і неправлячу еліту. «...частина еліти, яка займається управлінням – «правляча еліта», друга частина – зайнята в художній або науковій сферах – керована еліта»[2, с.35].

В.Парето називав основні риси, які належать еліті – це соціальне походження і досвід, психологічна єдність, енергійність, мужність, доброчесність. Йому належить відома всім теорія «циркуляції еліт» сутність якої полягає в постійному переході від низів до еліти і навпаки, з еліти до низів, у зміні правлячих еліт по колу. Це процес відбиває глибинні суспільні процеси, а саме: коли еліти не в змозі розв'язати політичні, економічні, соціальні, національні проблеми, що виникають у процесі розвитку суспільства – вони стають на заваді його розвитку і тому мають бути замінені на кращу політичну еліту. Процес циркуляції еліт можна споглядати і в українському суспільстві, але він виглядає трохи інакше. Еліти України напряду залежать від того чи іншого політичного лідера. Складається враження, що при приході до влади нового президента його прибічники і послідовники стають у керма влади і отримують всі головні посади. Більше того у нас по суті немає конреліти.

Можна сказати, що правляча еліта на чолі з президентом починають управляти державою задля задоволення власних потреб і нехтують інтересами місцевих маленьких еліт. Поступово ці еліти починають об'єднуватися і не просто заміняють правлячу еліту, а по суті вони її просто «знищують». Останні події в Україні є яскравим підтвердженням. На зміну «донецькій еліті» прийшла «вінницька еліта», яка знищує своїх супротивників як законними так і не зовсім законними методами.

Засновники елітарних теорій вважали, що приналежність до еліти визначається насамперед наявністю багатства, виховання, єдності психології. Українська еліта має насамперед багатство, виховання і психологію не є об'єднуючим фактором української еліти. Ніхто по суті не може похвалитися своїм походженням або вишуканістю виховання та освіти. Найбільше чим вони можуть похвалитися – це великими грошами.

Так можна сказати, що українська еліта – це феномен чисто український. Щоб стати членом української еліти треба мати непогані статки, бути членом родини лідера або особисто довести свою відданість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Політологічний енциклопедичний словник: Навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів. – К.: Генеза, 1997.
2. Корнієнко В.О., Похило І.Д. Ефективність політичного лідера: критерії та механізм реалізації в сучасній Україні: Монографія. – Вінниця : ВНТУ, 2009.

Ірина Даниїловна Похило – канд.політ.наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Iryna D. Pokhylo - cand.polit.nauk, associate professor of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

ПСИХОАНАЛІЗ І ПОЛІТИКО-КОМУНІКАТИВНІ ПРОЦЕСИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано політичну комунікацію як процес, що поєднує раціональні та ірраціональні елементи, а також їх чинники. Визначено, що політичні технології апелюють до ірраціональної сфери громадян і маніпулюють їх свідомістю. Акцентовано увагу на тому, що психоаналіз дозволяє спрогнозувати поведінку політичних лідерів.

Ключові слова: психоаналіз, політична комунікація, політична свідомість, політична поведінка, політичні технології, влада.

Abstract: *The analysis of political communication as a process that combines rational and irrational elements, as well as their factors. It is determined that political technologies appeal to the irrational sphere of citizens and manipulate their consciousness. Attention is drawn to the fact that psychoanalysis allows predicting the behavior of political leaders.*

Keywords: psychoanalysis, political communication, political consciousness, political behavior, political technologies, power.

Політична комунікація – це процес, що передбачає передачу і сприйняття політично важливої інформації. Кожний рівень політичної комунікації має власні системи регуляції передачі інформаційних повідомлень, основними з яких є мовленнєвий етикет та контроль доступу до інформаційного джерела. Потенціал в розумінні умовного джерела інформації виступає комплекс характеристик, серед яких варто виділити розмір інформації, засоби її передачі та зміст [1]. Проте спостерігається, що на сприйняття індивідом інформації впливають крім раціональних ще й ірраціональні чинники. Крім того, на мотивацію поведінки впливають самооцінка, бажання, потяги тощо. Тому актуальним є застосування психоаналізу для дослідження політико-комунікативних процесів.

Оскільки сприйняття інформації реалізується на рівні свідомості, то зазначимо, що політична свідомість є сукупністю настанов та стереотипів, висновків і програм у процесі осмислення політики в реальному процесі життєдіяльності певних соціальних груп даного суспільства. До складу політичної свідомості багатьма дослідниками крім раціональних елементів (уявлення, поняття, норми, нейтральні судження тощо), відносяться почуттєві (переживання, емоційні реакції, афекти), а також ірраціональні (вірування, міфологія тощо).

В нашому дослідженні йдеться про те, що психоаналіз розглядає психологічні механізми політичної поведінки. Згідно з концепцією лікаря-психіатра З. Фрейда, політична поведінка індивіда підпорядкована особливим несвідомим установкам людської психіки, які є результатом незадоволеності його базових потреб [2]. Афективні переживання індивіда, які виникають внаслідок цього, не зникають з психіки, а витісняються у сферу несвідомого і продовжують залишатися мотивами політичної поведінки. На основі врахування несвідомого можливо пояснення різних типів політичної поведінки: поведінки натовпу, виборців, політичних лідерів та ін.

Проблема компенсації реальних чи уявних дефектів особистості була сформульована ще А. Адлером, послідовником З. Фрейда. Ця ідея отримала свій більш повний розвиток в роботах Г. Лассуелла. Відповідно до його концепції, людина для компенсації низької самооцінки прагне до влади як засобу такої компенсації. Таким чином, самооцінка, будучи не адекватною, може стимулювати поведінку людини відносно політично релевантних цілей – влади, досягнень, контролю тощо [3].

Увага Г. Лассуелла була прикута до розвитку уявлень людини про саму себе, ступеня розвитку і якості самооцінки та їх втілення у політичній поведінці. Його гіпотеза полягала в тому, що деякі

люди мають надзвичайно сильну потребу у владі чи інших особистісних цінностях, таких як прихильність, повага, як в засобах компенсації травмованої або неадекватної самооцінки. Особисті «цінності» або потреби такого роду можуть бути розглянуті як Его-мотиви, оскільки вони є частиною Его-системи особистості.

Одна з головних заслуг Лассуелла у розвитку політичної науки, полягає в тому, що він привернув увагу наукового товариства до вивчення реальних історій життя політиків, що може допомогти виявити особливі шляхи їх соціалізації, що ведуть до формування політичних лідерів. Прагнення до влади розглядається як фактор формування політичної особистості. Головна гіпотеза, яку використовував Лассуелл при аналізі феномена влади, полягає в тому, що людина прагне до влади в будь-якому суспільстві, де вона існує. Влада є цінністю, яка забезпечує участь у прийнятті рішень або доступ до матеріальних благ і послуг. І, в такому випадку, схема владних відносин ускладнюється: в неї входять учасник (людина або група), цінність, яка виступає в ролі стимулу (того, що лежить в основі ефективності впливу) і результат рішення – отримання або позбавлення цінності. Для аналізу процесу владарювання Лассуелл розробив сім категорій, що позначають фази прийняття рішень. Це: збір інформації, сприяння, припис, повідомлення, виконання, припинення, оцінка [4].

Дійсно, політичні діячі є, як правило особами, які влади ставлять на перші місця в ієрархії цінностей. Вони часто самостверджуються через отримання влади, лише вона приносить відчуття радості, підвищує самооцінку тощо. Проте не лише поведінку політиків пояснює психоаналіз. Цікавим є вивчення поведінки мас, яку формує спеціально створена інформація, політичні міфи, звернення до архетипів тощо. ЗМІ формують інформаційний продукт, який апелює до емоцій, закликає голосувати «серцем» тощо [5]. Але нагадаємо, що політика є раціональним полем і вплив на емоції є виключно маніпулювальним.

Одним із сучасних міфів є такий, що у разі входження до Європейського союзу, українці стануть заможними. Цей міф нав'язує громадянам думку, що потрібно обирати тих політиків, які підтримують такий зовнішньополітичний курс. Проте такі уявлення є міфічними, для заможного життя потрібно багато різних чинників, в Європі теж є бідні громадяни, безробіття, злочинність. Проте як політична технологія, вона спрацьовує, адже враховані бажання громадян і актуальні цінності.

Висновок: психоаналіз є ефективним методом дослідження причин політичної поведінки як політичних лідерів, так і мас. Психоаналіз дозволяє вивчити особливості особистості політичних лідерів, спрогнозувати їх діяльність. Крім того, за допомогою психоаналізу можна вивчити вплив політичних технологій на сферу несвідомого. Подальших досліджень потребує аналіз механізмів мінімізації маніпуляцій, які широко застосовуються під час виборчих кампаній.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Денисюк С. Г. Культурологічні виміри політичної комунікації : монографія / С. Г. Денисюк. - Вінниця: ВНТУ, 2012, 392 с.
2. Фрейд З. Введення в психоаналіз / З. Фрейд. – Віденський університет, 1917 – 237 с.
3. Іванов О. Лассвел Гарольд Дуайт / О. Іванов // Історія соціологічної думки: навчальний енциклопедичний словник-довідник. Н. Абаніна, Т. Байдак, С. Вакуленко та ін. ; наук. ред. – Львів : Новий Світ-2000, 2016 . – 686 с.
4. Baran S. Mass Communication Theory: Foundations, Ferment, and Future / Baran S., Davis D. — Cengage Learning, 2008.
5. Денисюк С. Г. Міфотворчість як елемент політичної комунікації / С. Г. Денисюк // Сучасна освіта і наука в Україні: наукові здобутки, стан і перспективи : матеріали VII Всеукраїнської з міжнародною участю наук.-практ. конференції, 23-25 березня 2011 р. - Дніпропетровськ : ВГО «Нова освіта», 2011. - С. 95-97.

Кудрявцев Дмитро Станіславович – студент групи 2КН-15б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: 2kn15b.kudryavtsev@gmail.com

Денисюк Світлана Георгіївна – доктор політичних наук, професор, професор кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com

Kudryavtsev Dmytro S. – student of Information Technologies and Computer Engineering Department, 2CS-15b, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: 2kn15b.kudryavtsev@gmail.com

Denysiuk Svitlana G. – Doctor of Politician science (Eng.), professor, professor of humanity-politically science department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com

НЕОПАТРИМОНІАЛІЗМ АБО СУЧАСНІ ПОЛІТИЧНІ ВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано неопатримоніалізм як специфічний політичний режим, що визначає відносини у суспільстві та поглиблює кризові явища. Визначено складові та причини його утвердження. Акцентовано увагу на негативному впливі неопатримоніалізму на добробут громадян.

Ключові слова: гібридний політичний режим, неопатримоніалізм, неофеодали, олігархічні групи.

Abstract

Neopatrimonialism is analyzed as a specific political regime that determines relations in society and deepens crisis phenomena. The components and reasons for its approval are determined. The attention is focused on the negative influence of non-patrimonialism on the welfare of citizens.

Key words: hybrid political regime, neopatrimonialism, neophyodals, oligarchic groups.

Нині в українському суспільстві наявною є складна суспільно-політична ситуація, зростає незадоволення громадян діяльністю влади. Сьогодні все частіше можна стати свідком ігнорування потреб та проблем українського народу з боку політиків. В чому є полягає одна з головних причин такого стану речей? Чому до влади приходять політики, в яких громадяни швидко розчаровуються?

Можна припустити, що загальним тлом виступає існуючий політичний режим. Як відомо, політичний режим є системою методів і засобів здійснення політичної влади, формою взаємодії владних структур і населення, яка визначає якість політичного життя в державі [1, с. 220].

Взагалі дослідження політичних режимів є досить різноплановими, і розвиваються, починаючи із кінця XIX ст. В європейській політичній науці найбільш розповсюджене визначення політичного режиму належить Ж.-Л. Кермонну, що «Під політичним режимом розуміється сукупність елементів ідеологічного, інституціонального і соціологічного порядку, які сприяють формуванню політичного управління даною країною на відомий період [2]. У науковій літературі виділяють три основні політичні режими (тоталітарний, авторитарний, демократичний), проте існують перехідні режими, які мають особливості.

Сучасні дослідники, зокрема, О. Фісун слушно визначає політичний режим в Україні як неопатримоніальний. Нагадаємо, що поняття «патримоніалізм» походить від слова *patrimonium*, яке вперше зустрічається в римському праві й означає спадкоємне, родове майно. А неопатримоніалізм – це своєрідний симбіоз деяких елементів традиційного суспільства і сучасної держави. Внаслідок цього неопатримоніальним режимам притаманна невідповідність між «зовнішнім фасадом» сучасної держави (наявність конституції, писаного права, парламентсько-партійних інституцій, системи виборів та ін.) і внутрішньою логікою її функціонування, що є цілком патримоніальною [3].

Дійсно, будучи громадянами України в 2018 році, зовсім не важко провести паралелі і усвідомити, що наші політики включають в себе дві, здавалось би, зовсім не сумісні в умовах демократичного напрямку держави, ролі: політик та олігарх. Взявши даний факт за опорну точку, можна зробити доволі очевидний висновок. Навіщо депутату чути свій народ та задовольняти його потреби, якщо народ і так належить йому: платить податки, працює, на його землях, підприємствах, та і взагалі, живе по його законам, поки

він сам є «неофеоделом». У такому випадку, дійсно є сенс вкладати у боротьбу за владу, оскільки це приносить надприбутки.

Тобто влада в Україні перетворилась на капітал. Цікавою є теорія К. Клепхемона про «неопатримоніалізм», особливо про її олігархічний різновид: поведінка пана орієнтована на демонстрацію персонального статусу чиновника, а не на виконання громадських функцій [4].

Розглянемо головні характеристики неопатримоніальної моделі в пострадянських країнах з інверсійним типом розвитку є:

1) формування класу рентоорієнтованих політичних підприємців, які для досягнення своїх економічних цілей використовують політичні можливості злиття влади і власності;

2) приватне – тією чи іншою мірою – використання державно-адміністративних ресурсів, передусім силових і фінансових функцій держави, що застосовуються насамперед для придушення політичного опору й усунення економічних конкурентів;

3) вирішальна роль клієнтарно-патронажних відносин та зв'язків у структуруванні політико-економічного процесу, а також простору реальної політичної боротьби [5].

Україна стала державою-патримонією олігархічних груп, які цілком і повністю керують нею, як своїм власним володінням. Це призвело до скорочення кількості приватних підприємств, зменшення середнього класу, збідніння громадян тощо. Україна виявилася країною Європи із найнижчою купівельною спроможністю на душу населення. Пересічний українець після обов'язкових платежів має у 80 разів менше грошей за жителя лідера рейтингу – Ліхтенштейну. Там мешканець у середньому на рік може витратити 63 тисячі євро [6].

Отже, неопатримоніалізм є політичним режимом, який гальмує євроінтеграційні процеси України, розвиток демократії в державі. Розв'язати цю проблему може підвищення рівня культури і свідомості громадян, зміни виборчого законодавства і впровадження е-урядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Денисюк С. Г. Особливості політичної комунікації в перехідних політичних режимах / С. Г. Денисюк // Ціннісний вимір політичної діяльності: політична трансформація сучасного українського суспільства : збірник наукових праць III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 26-28 квітня 2012 р. - Херсон : Олді-плюс, 2012. - С. 220-224.
2. Политическая наука: словарь-справочник / Авт. и сост. И. И. Санжаревский. – Изд. 3-е, испр. и доп. – 2010. – Режим доступа : <http://polit-gloss.narod.ru>.
3. Фисун А.А. Постсоветские политические режимы: неопатримониальная интерпретация / А.А. Фисун // Ойкумена: Альманах сравнительных исследований политических институтов, социально-экономических систем и цивилизаций. — Выпуск 2. — Харьков: Константа, 2004. — С. 130-140.
4. Про сьогоднішнє, майбутнє і найскладніше – відгук на інтерв'ю. – Режим доступу : <http://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/pro-sogodennya-maybutnie-i-nayskladnishe>.
5. Неопатримоніалізм проти демократії в Україні. – Режим доступу : <http://veche.kiev.ua/journal/1094/>.
6. Купівельна спроможність українців виявилася найнижчою в Європі. – Режим доступу : <http://ridna.ua/2016/11/kupivelnna-spromozhnist-ukrajintsiv-vyavylasya-najnyzhchoyu-v-evropi/>

Дячук Андрій Юрійович – студент групи 2КН-14б, факультет Інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: dyachuk.droid@gmail.com.

Науковий керівник: **Денисюк Світлана Георгіївна** – доктор політичних наук, професор кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com.

Diachuk Andrii – student of 2KN-14b group, faculty of Information technology and computer engineering, Vinnytsia national technical university, Vinnytsia, e-mail: dyachuk.droid@gmail.com.

Supervisor: **Denysiuk Svitlana G.** – doctor of political sciences, professor of social and political sciences, Vinnytsia national technical university, Vinnitsa, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com.

УКРАЇНА-ЄС У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ «УКРАЇНА – 2020»

Анотація

Розглянуто теоретичний та методологічний аналіз сучасних проблем розвитку української держави в контексті реалізації Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020». Згідно з аналізом виявлено основні ідейні підходи до розуміння проблемних сторін функціонування Української держави, визначення ключових пріоритетів для зміцнення принципів розвитку ефективного держави в рамках здійснення системних реформ в Україні.

Ключові слова: сталий розвиток, національна безпека, міжнародна інтеграція, ефективна держава, громадянське суспільство, державні інститути, системні реформи, адміністративна реформа, демократія.

Annotation

The theoretical and methodological analysis of contemporary problems of the development of the Ukrainian state in the context of implementation of the Strategy for Sustainable Development «Ukraine – 2020» is made. According to the analysis, the basic conceptual approaches to understanding problematic aspects of functioning of the Ukrainian state, definition of key priorities for strengthening the principles of development of an effective state within the framework of systemic reforms in Ukraine, are identified.

Key words: sustainable development, national security, international integration, effective state, civil society, public institutions, systemic reforms, administrative reform, democracy.

Здобувши незалежність Україна почала будувати власну систему національної безпеки на основі загальновизнаних норм міжнародного права. Це дало змогу Україні визначитися із своєю європейсько-цивілізаційною ідентичністю та заснувати на цій основі складний і суперечливий процес переродження держави та суспільства, системи національної безпеки.

В той же час обрані в середині 90-х рр. XX ст. майже неефективні суспільно-політична й соціально-економічна моделі розвитку перешкоджали становленню України як європейської демократичної держави. Попри декларовану багатовекторність зовнішньої політики Україна зберігала невиправдану економічну, військово-технічну, інформаційну та енергетичну залежність від всього світу. Революція гідності у 2014 р., була спрямована проти спровокованої ззовні спроби контролю європейського цивілізаційного вибору, відкрила перед Україною можливості для докорінної зміни державної влади, публічних інститутів, радикального перегляду системи відносин між громадянином, суспільством і державою.

В умовах докорінних суспільних змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі Україна потребує нової моделі забезпечення функціонування та розвитку сучасної держави, на створення якої спрямована Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» (далі – Стратегія). Відповідно до якої Україна переходить в нову добу історії, а український народ отримує унікальний шанс створити нову Україну. Ратифікувавши Угоду про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергетики і їхніми державами-членами – з іншого (далі – Угода), Україна отримала механізм та вказівку для своїх реорганізацій. Виконання всіх вимог цієї угоди дає можливість Україні в найближчий час стати повноцінним членом Європейського Союзу. Такими вимогами є відповідність Копенгагенським критеріям – параметрам, яким мають відповідати держави-члени Європейського Союзу. Стратегія визначає мету, напрямки руху, дорожню карту, першочергові пріоритети та індикатори належних оборонних, соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов становлення та розвитку України [1].

Мета статті полягає у здійсненні теоретико-методологічного аналізу сучасних проблем розвитку Української держави у контексті реалізації «Стратегії сталого розвитку Україна – 2020». Досягнення зазначеної мети визначається вирішенням таких завдань, як: ідентифікація

основних ідейних підходів щодо розуміння проблемних сторін функціонування Української держави, визначення основних пріоритетів утвердження принципів розвитку ефективної держави у рамках реалізації системних реформ в Україні.

Метою Стратегії є запровадження в Україні стандартів європейського життя та поява України на провідних позиціях у світі. Стратегія включає в себе 62 реформи. З них пріоритетними визначені 8 реформ та 2 програми. Визначено 25 фундаментальних показників успішності розвитку країни. Як першочергові, визначені: реформа системи національної безпеки і оборони, судова реформа, децентралізація та реформа державного управління, оновлення влади та антикорупційна реформа, податкова реформа та реформа системи охорони здоров'я.

Серед першочергових завдань також є виконання двох програм – енергонезалежності та популяризації України у світі і висвітлення інтересів держави у світовому інформаційному просторі.

Розглянемо детальніше такі з зазначених реформ:

1. Реформа системи національної безпеки та оборони в якій головною метою є підвищення обороноздатності держави, реформування Збройних сил України та інших військових формувань України відповідно до сучасних вимог та з урахуванням досвіду, набутого у ході антитерористичної операції, а також розвиток оборонно-промислового комплексу для максимального задоволення потреб армії. Також увага має зосереджуватись на формуванні нових органів управління у сфері забезпечення національної безпеки. Не менш важливим потрібно зробити акцент на системі управління, контролю, комунікацій, комп'ютерної підтримки, розвідки та інформаційного забезпечення, а також логістики у всій сфері безпеки.

2. Судова реформа, яка призначена забезпечити реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів щодо практичної реалізації принципів верховенства права і забезпечення кожному права на справедливий судовий розгляд справ об'єктивним та незалежним судом. Реформа буде проходити у два етапи: перший етап – невідкладне оновлення законодавства, спрямоване на відновлення довіри до судової влади в Україні; другий етап – системні зміни в законодавстві: внесення суттєвих змін Конституції України та на основі відповідних конституційних змін – нових законів, що стосуються судоустрою та судочинства, інших суміжних правових інститутів;

За даними соціологічної служби Центру О. Разумкова, станом на квітень 2016 р. судам довіряли лише 10,5% громадян, не довіряли – 83,2% [2]. Отже, необхідність судової реформи зумовлена, вимогами суспільства, як українського, так і європейського, яке не сприйме Україну без належних юрисдикційних механізмів захисту та поновлення прав. Справедливий суд, це завжди основа демократичної і правової держави, у системі поділу влади цей інститут відіграє важливу роль щодо захисту прав і свобод людини та громадянина.

3. Децентралізація та реформа державного управління, що направлена на побудову прозорої системи державного управління, створення професійного інституту державної служби та забезпечення його ефективної діяльності. Результатом має стати формування прозорої, ефективної, відкритої та гнучкої структури публічної адміністрації із застосуванням новітніх інформаційно-комунікативних технологій, яка здатна формувати і реалізовувати цілісну державну політику, яка буде спрямована на суспільний сталий розвиток і адекватне реагування на внутрішні та зовнішні виклики.

Реформа державного управління має включати такі складові, як: тимчасова державна служба, тобто залучення до державної служби висококваліфікованих фахівців на тимчасовій основі з метою підвищення ефективності державного управління та прискорення впровадження реформ необхідним є залучення до державної служби якісно нових фахівців та спеціалістів із впровадження змін із сфер бізнесу чи громадянського суспільства; реформа державної служби, в якій принциповими новаціями є: розмежування політичних та адміністративних посад, винятково конкурсний добір на державну службу (зокрема на вищі керівні посади), адекватну модель управління людськими ресурсами, відповідність державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, оптимізація функцій, скорочення чисельності та встановлення прозорої моделі оплати праці і відповідальності за прийняті рішення; реформа Уряду, в якій однією з першочергових має бути адміністративна реформа на центральному рівні організації

виконавчої влади. Вона повинна перетворити Кабінет Міністрів в орган, спроможний бути ефективним генератором змін у державі.

4. Оновлення влади та антикорупційна реформа. Метою є суттєве зниження корупції в Україні, зменшення втрат державного бюджету та бізнесу через корупційну діяльність, а також підвищення позицій України у міжнародних рейтингах, що оцінюють рівень корупції. Це буде досягнуто завдяки належній реалізації нової Антикорупційної стратегії та успішному впровадженню нових антикорупційних механізмів. Подолання політичної корупції вимагає докорінної реформи системи політичного фінансування. Важливим є використання новітніх технологій, зокрема для забезпечення державою доступу до інформації у формі «відкритих даних».

Здолання корупції є однією з найважливіших передумов економічного відновлення України, припливу іноземних інвестицій, а також підвищення довіри до влади. Це комплексна проблема, вирішення якої передбачає оптимізацію нормативно-правового поля, запровадження ефективних механізмів контролю та покарання корупційних злочинів, а також комплексний підхід щодо запобігання та профілактики корупції. Українська демократія буде значно стабільнішою, а держава – ефективнішою, якщо реформа інститутів публічної влади здійснюватиметься на європейських принципах і буде комплексною. Це визначає оновлення законодавчої і нормативної бази, зокрема внесення необхідних змін до Конституції, вдосконалення інституційної структури влади, подолання негативних тенденцій і практик у функціонуванні державного механізму, заміну корумпованих та некомпетентних кадрів на сучасних, патріотичних, належним чином підготовлених фахівців [3].

5. Податкова реформа, яка призначена побудувати податкову систему, яка є легкою, економічно справедливою, з мінімальними затратами часу на розрахунок і сплату податків, створює необхідні умови для сталого розвитку національної економіки, забезпечує достатнє наповнення Державного бюджету України і місцевих бюджетів. Головними напрямками її виконання є перехід від наглядово-каральної функції фіскальних органів до обслуговуючої, що допомагає в нарахуванні та проведенні сплати податків, а не має на меті наповнення бюджету шляхом переplat та фінансових санкцій; зменшення кількості податків та спрощення порядку розрахунку і сплати; впровадження електронних сервісів для платників податків; зменшення податкового навантаження на заробітну плату; удосконалення законодавства України, спрямованого на посилення боротьби зі схемами ухиляння від сплати податків як юридичними, так і фізичними особами, забезпечення відкритості доступу до інформації про сплату податків, удосконалення законодавства з питань трансфертного ціноутворення, впровадження контролю за видатками фізичних осіб [4].

6. Реформа системи охорони здоров'я, що покликана забезпечити системне, кардинальне реформування, спрямоване на створення такої системи, що орієнтована на пацієнта, здатної забезпечити медичне обслуговування для всіх громадян України на рівні розвинутих європейських держав. Головними напрямками реалізації мають стати: надання адресної допомоги найбільш соціально незахищеним верствам населення, підвищення особистої відповідальності громадян за власне здоров'я, забезпечення для них вільного вибору постачальників медичних послуг належної якості, створення бізнес-дружньої обстановки на ринку охорони здоров'я. Орієнтиром у проведенні реформи є програма Європейського Союзу «Європейська стратегія здоров'я – 2020».

Висновки

Стратегія реформ – 2020 чітко описує стандарти європейського життя. Сфера державної комунікативної політики не є виключенням. Орієнтирами організації комунікації органів державної влади в Україні має стати практика країн Європейського Союзу, змістом якої є активна інституціоналізація. Головною вимогою Стратегії є суспільний договір між владою, бізнесом та громадянським суспільством, де кожна зі сторін має свою зону відповідальності. Відповідальність влади – реалізувати реформи, забезпечити баланс інтересів між громадянським суспільством, державою і бізнесом, просто прозоро та якісно працювати за новими підходами, гарантувати дотримання прав людини. Відповідальність бізнесу, в свою чергу, підтримувати та розвивати державу, бізнес середовище та громадянське суспільство, сумлінно сплачувати податки, здійснювати ефективні інвестування в економіку держави, дотримуватися принципів чесної праці та конкуренції. А відповідальність громадянського

суспільства – контролювати владу, жити відповідно до принципів гідності та неухильно додержуватися Конституції України та законів України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс]: Указ Президента України № 5/2015 від 12.01.2015 р. — Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.
2. Підсумки 2016 року – громадська й експертна думка [Електронний ресурс]/соціологічна служба Центру Разумкова (22-26 квітня 2016 р.). — Режим доступу: http://old.razumkov.org.ua/upload/1463122497_file.pdf
3. Про внутрішнє та зовнішнє становище України у сфері національної безпеки [Текст]: аналіт. доп. Національного інституту стратегічних досліджень до позачергового Послання Президента України до Верховної Ради України. — К.: НІСД, 2014. — 148 с.
4. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»...

Мандебура Анастасія Юрївна – студентка групи ЕКО-14б, Інститут екологічної безпеки та моніторингу довкілля, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: eko14b.kozachuk@gmail.com

Мандебура Святослав Васильович – студент групи ЕКО-14б, Інститут екологічної безпеки та моніторингу довкілля, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: eko14b.mandebura@gmail.com

Похило Ірина Данилівна – кандидат політичних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: irinapohilo@gmail.com

Anastasiia Mandebura Y. – student of the EKO-14b group, Institute of ecological safety and monitoring environment, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia city, e-mail: eko14b.kozachuk@gmail.com

Sviatoslav Mandebura V. – student of the EKO-14b group, Institute of ecological safety and monitoring environment, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia city, e-mail: eko14b.mandebura@gmail.com

Iryna Pokhylo D. – PhD, associate professor of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia city, e-mail: irinapohilo@gmail.com

РЕПУТАЦІЯ ПАРТІЙ В СИСТЕМІ ЄДИНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИЗАЙНУ

Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова

Анотація

Розкривається суть однієї із сучасних методологій вирішення проблеми формування репутації політичної організації, яка носить назву «єдиний політичний дизайн». Визначено, що це така організація політичного простору, за якої всі елементи чинного в ньому політичного суб'єкта знаходяться в єдності і гармонії.

Ключові слова: репутація, імідж, політична партія, єдиний політичний дизайн, політичний брендинг.

Abstract

The essence of one of the modern methodologies for solving the problem of forming a political reputation of a political organization, which is called "the only political design", is revealed. It is determined that this is such an organization of the political space, in which all elements of the Chinnogov it political entity are in unity and harmony.

Key words: reputation, image, political party, unified political design, political branding.

Вступ

Вже тривалий час важливим завданням піар-структур, політичних технологів є формування привабливого, позитивного образу та репутації політичної партії в свідомості громадян України, від яких значною мірою залежить авторитет як партійної організації в цілому, так і її лідера. Тому цілком очевидною є істина про те, що репутацію політичної партії постійно необхідно покращувати, а її імідж — приводити у відповідність із запитами виборців. Управління репутацією — найважливіша передумова успіху, оскільки позитивна репутація є свідченням того, що партійна структура має унікальні якості й здібності, що дозволяють їй успішно вести конкурентну боротьбу на політичному ринку.

Результати дослідження

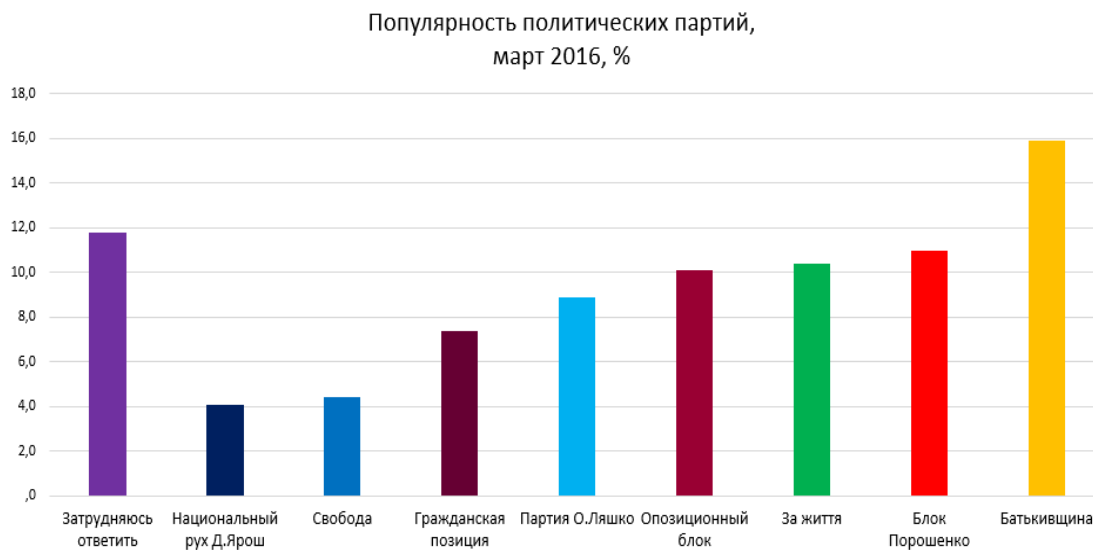
Однією із перешкод на шляху до побудови системи управління репутацією є відсутність однозначності в термінології. Безліч складнощів виникає через помилкове змішування понять «репутація» й «імідж». Оцінюючи імідж політичної партії, часто ми маємо на увазі саме репутацію, яку має ця структура в суспільстві.

Перш ніж створювати репутацію політичної партії, необхідна наявність, присутність її образу в свідомості громадян. Репутація складається вже в процесі позиціонування іміджевого об'єкта в тій чи іншій системі координат, в тому чи іншому контексті. Управління репутацією — це вторинний процес управління вже розкручених окремих, але пересічних інформаційних потоків.

Творці репутації оперують не якістю емоції, не її змістовної стороною, а в основному її знаком — (+) або (–). Власне, завдання політичних технологів якраз і полягає, в першу чергу, в тому, щоб позначити досить чіткі критерії полярності й потім привести явище до певного полюса.

В цілому імідж і репутація будь-якої політичної партії мають обов'язкові структурні складові. Серед них особливо слід виділити такі як символізм і персоніфікацію. Вони давно є невід'ємними елементами української політики, які своєрідно доповнюють один одного [1]. Відповідно персоніфіковані характеристики лідера партії давно і безпосередньо зараховуються до її іміджу і репутації. Досить згадати президентські вибори 2004 року, під час яких використання візуальних логотипів і кольорів призвело до асоціації символів у населення з певними не тільки партіями, а й політичними поглядами. У 2010 і в 2014 році яскравий символ і запам'ятовуються слогани партії «Вона працює», «Вона — це Україна», «Україна — це ти» допомогли вивести в лідери політичну партію Юлії Тимошенко.

Тому сьогодні, з урахуванням того, що політична палітра України представлена більш ніж 350 партіями [2], істотно необхідний пошук їх відмінності один від одного, більш того — визначення доречності їх позиціонування в політичному просторі, формування поваги до партії і до її лідера, що визначає в кінцевому підсумку її успіх або провал у ході голосування на виборах, її популярність в цілому (рис. 1) [3]

Слід підкреслити при цьому, що час імпровізацій в партійному будівництві вже минув точно так, як і час політичної реклами й піару, які застосовувалися у відриві один від одного. Сучасні політичні партії потребують принципово нових підходів до проблеми позиціонування в просторі своєї життєдіяльності [4].

В контексті сказаного, сьогодні пильної уваги вимагає така методологія вирішення проблеми формування політичної репутації політичної організації, яка носить назву «єдиний політичний дизайн». Коротко — це організація політичного простору, за якої всі елементи чинного в ньому політичного суб'єкта знаходяться в гармонії.

Ефективним інструментом формування єдиного дизайну політичної партії слід вважати політичний брендинг, який в цілому представляє із себе своєрідну віртуалізацію стратегії й тактику партії на виборах з метою просування та закріплення позиції політичної партії серед цільової аудиторії [5].

Політичний брендинг допомагає партії змінити або підтримати репутацію, створити відчуття ідентичності із партією або її кандидатами і створити довірчі стосунки між політичними елітами і виборцями. Це допомагає громадянам швидше зрозуміти, чим конкретна партія або кандидат відрізняється від інших конкурентів [6]. Володіючи системністю, єдиний політичний дизайн відрізняється від інших іміджевих і брендових стратегій. Його великими блоковими складовими виступають:

- соціальна роль;
- основні цілі політичного суб'єкта в цілому;
- імідж, репутація, поведінку;
- текст, стиль

Наявність єдиного політичного дизайну, полегшує виникнення довіри до партії й підтримці її позитивної (ефективної) репутації. У поняття «позитивна репутація» з рівним успіхом включають добре або відоме ім'я, міцність іміджу, авторитет партії, час її існування на політичній арені, ступінь інституалізації тощо. У західній практиці все це прийнято називати ємним терміном «goodwill». Політичні експерти сходяться на думці, що позитивна репутація робить політичну партію більш привабливою для громадян, дозволяє забезпечити її більш сильні позиції й підтримку широких верств населення в період виборчих кампаній.

Висновки

Завершуючи розгляд проблеми, слід зазначити, що рано чи пізно будь-яка політична партія стикається із необхідністю цілеспрямовано формувати свою репутацію. Це пов'язано, перш за все, із забезпеченням динамічного розвитку структури, залученням інвестицій й підвищенням її політичної конкурентоспроможності. Однак можлива і примусова «пожежна» корекція репутації, яка може бути пов'язана з необхідністю виходу із партійної кризи, до якої потрапила партія в силу різноманітних причин.

Найкращим варіантом слід вважати ситуацію, коли на тлі благополуччя політичної партії закладаються основи майбутньої стабільності у вигляді інвестицій в репутацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Корнієнко В. О. В пошуках консолідації українського суспільства: національна ідея чи політичний ідеал [Текст] / В. О. Корнієнко // Нова політика : науково-публіцистичний журнал.— 2000. — № 4.— С. 47-52.
2. Партійна ідеологія: система цінностей, або синдром «суспільної кататонії»?[Текст] / В. О. Корнієнко, С. Г. Денисюк, О. В. Буряченко // Гілея : збірник наукових праць [гол. ред. В. М. Вашкевич]. — К. : ВІР УАН, 2017. — Вип. 117. — С. 253–269. — УДК 329.1/6. — Режим доступу : <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/14603>.
3. Волошина М. Брендинг политических партий [Електронний ресурс] / М. Волошина. — Режим доступу : <https://koloro.ua/blog/brending-i-marketing/brending-politicheskikh-partiy.html>. — Назва з екрана.
4. Репутаційний капітал політичних партій України [Текст] / В. О. Корнієнко, О. В. Буряченко // Розвиток освіти, науки, економіки в умовах інтеграційних процесів : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Вінниця, 20 квітня 2017 р. - Вінниця : ВНІЕ ТНЕУ, 2017. — Т. 1, ч. 2. — С. 67-69. — Режим доступу : <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/15459>
5. Репутація політичної партії: сутність та чинники формування [Текст] / О. В. Буряченко, В. О. Корнієнко // Україна в сучасному європейському просторі в умовах зовнішньополітичних викликів : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. - ДВНЗ Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди, 2017. — 18–19 травня. — С. 12–22. — Режим доступу : <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/18170>
6. Репутація як чинник міжпартійної конкуренції [Текст] / О. В. Буряченко, В. О. Корнієнко // Innovative solutions in modern science. — Dubai : ТК Meganom, 2017. — № 5(14). — С. 131– 142. — Режим доступу : <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/17892>

Буряченко Олексій Валентинович — пошукач кафедри політичних наук, Національний педагогічний університет, Київ, e-mail: alexvin446644@mail.ru

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Alex Buryachenko - search engine Department of Political Science, National Pedagogical University, Kyiv, e-mail: alexvin446644@mail.ru

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

МІФИ ЩОДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Міфи є невід'ємним атрибутом розвитку людства від стародавніх часів до сьогодення. Тому не дивно що і зараз існують міфи щодо європейської інтеграції.

Ключові слова: Європейський Союз, Угода про асоціацію, міфи євроінтеграції.

Abstract

Myths are an usual part of mankind's development from ancient times to the present. Therefore, it is not surprising that now there are myths about European integration.

Key words: European Union, Association Agreement, myths of European integration.

Міфи є невід'ємним атрибутом розвитку людства від стародавніх часів до сьогодення. Тому не дивно що і зараз існують міфи щодо європейської інтеграції. Їх існування це цілком нормальне явище, яке пов'язане з помилковими уявленнями, надіями та побоюваннями, що існують у масовій свідомості із приводу участі України в євроінтеграційних процесах та її членства у Європейському союзі.

Більшість міфів пов'язані з угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, яка була підписана у 2014 році, а набула чинності 1 вересня 2017 року. Взагалі угода про асоціацію є популярною формою закріплення стосунків між Європейським Союзом та його партнерами. Майже півтори тисячі сторінок Угоди присвячено двом напрямам – політичному та економічному, що суттєво ускладнює самостійне осмислення цього документу, в якому орієнтуються в основному лише фахівці. З іншого боку, це дає підставу багатьом політикам й пересічним громадянам по-своєму трактувати документ.

Є ряд міфів, які стосуються угоди про асоціацію:

1. Україна стала асоційованим членом Євросоюзу.

Такого формату стосунків із країнами-партнерами в ЄС не існує. Поняття «асоційоване членство» відсутнє. Україна або є, або ні членом Євросоюзу. Однак дуже часто, особливо політики, оперують цим неправильним та некоректним формулюванням.

2. Угода надає перспективу членства в ЄС.

В тексті документу немає жодної згадки про майбутнє членство України, як би про це не мріялось — це відвертий популізм. Те що Угода про асоціацію ще не означає автоматичного отримання перспективи членства є правдою. Однак робити з цього висновок, що Україна Європі не потрібна – просто некоректно. Швидше варто говорити про те, що це лише перший крок.

3. Угода дозволить влаштуватися на роботу в ЄС.

Це вірно лише частково, однак стосується лише вузького кола громадян. Приміром, топ-менеджерів українських компаній, які хочуть вийти на рівень ЄС. Простих робітників це жодним чином не стосується.

4. Угода впровадить в Україні європейські стандарти життя.

Угода лише створює шанс, а не результат.

5. Угода знищить національного виробника.

Після вступу до Євросоюзу в жодній країні національний виробник не зник. В нашому випадку слід говорити про тривалий шлях переходу на нові стандарти якості. Однак Угода, загалом, представляється позитивною для бізнесу.

6. У Євросоюзі є десятки угод з іншими країнами, тому Угода з Україною нічого не варта.

Дійсно, нині біля 20 діючих угод про Асоціацію ЄС і з іншими країнами. Однак слід розрізняти типи підписаних документів, які по-різному трактують умови співпраці. Після 2009 року було запроваджено новий тип угоди. Тож, хоч назва одна і та ж, але зміст її дещо інший. Для кожної країни розробляються індивідуальні умови залежно від глибини співпраці, перспектив членства в ЄС і т.д. Тому прирівнювати Угоду про асоціацію Україна-ЄС до подібних договорів Євросоюзу з Мароко, Чілі чи Алжиром некоректно.

7. Угода обмежує співпрацю України з іншими країнами.

Угода жодним чином не обмежує співпрацю України з іншими країнами, у тому числі і з РФ (ст.39 Угоди). Єдина умова — членство і співпраця з іншими країнами (об'єднаннями країн) не повинна суперечити торговельним зобов'язанням, що встановлені Угодою.

Також існують міфи щодо торгівлі України з ЄС:

1. Україна втратила ринки Євразійського економічного союзу і не отримала натомість нічого.

Проблеми з доступом товарів на ринок РФ розпочалися задовго до ЗВТ з ЄС. Так звана «вільна торгівля» проходила через сито обмежень і виключень. Цьому є просте пояснення. Вже декілька років РФ формує власну закриту економічну систему на основі протекціонізму. Українські товари були занадто небажаними конкурентами в ній. Тож їх витіснення відбулося б за будь-яких обставин. Замість непередбачуваного російського ринку ми отримали не тільки можливість експортувати до ЄС, але й шанс на модернізацію всієї харчової промисловості.

2. Україна стала сировинним придатком ЄС.

Якщо аналізувати цифри, то найбільші об'єми постачання української продукції припадають не на ЄС, а на країни Азії — 53%. При цьому за останній період Україна значно збільшила постачання агропродукції саме в цей регіон. Але нікому не спадає на думку стверджувати, що Україна стала сировинним придатком Азії. Подібна ситуація і з ЄС. Він є стратегічним партнером, і Україна буде збільшувати постачання продукції на цей ринок.

3. Дешевий імпорт з ЄС знищить українських виробників продуктів харчування.

Особливих перспектив щодо завоювання ринку України в найближчий час у європейських продуктів харчування немає. Не останню роль в цьому відіграє ситуація з курсом і конкурентна спроможність української продукції. В нинішніх умовах європейським виробникам вигідніше не концентруватися на імпорті, а вкладати в Україну для отримання можливості виробництва і подальшого експорту в ЄС. Що ж стосується європейського імпорту в Україні, то це тільки покращить ситуацію з конкуренцією, змусить наших виробників “тримати марку” і боротися за ринок. Від цього виграють у першу чергу споживачі.

4. ЗВТ з ЄС призведе до падіння якості української агропродукції та засиллю ГМО.

Навпаки, повномасштабне впровадження стандартів якості, які потрібні для експорту в ЄС і використовуються більшістю розвинених країн світу, призведуть до загального росту якості української продукції. Це буде вигідно не лише для експортерів, але й для вітчизняних споживачів, які отримають доступ до якісних продуктів вітчизняного виробництва. Що стосується ГМО, то більшість європейських держав насторожено відносяться до ГМО-продукції.

5. Українська продукція в ЄС нікому не потрібна.

Якби українська продукція була непотрібною, то квоти на деякі її види не закінчувалися б так швидко і задовго до кінця року. Європейські виробники небезпідставно вважають Україну дуже серйозним конкурентом, особливо після модернізаційних процесів у харчовій промисловості.

6. Українську продукцію не пускають до ЄС. ЗВТ фактично не працює.

Об'єми постачання вітчизняної продукції до ЄС зростають. Що стосується квот, то Україна має величезний потенціал і абсолютно реальні перспективи постачати до ЄС якісну продукцію без будь-яких обмежень. Це стосується не тільки певних продуктів харчування, виробники яких сьогодні незадоволені експортними можливостями, а й усіх товарів без виключення.

7. Україна стає аграрною державою, і це негативно позначиться на її розвитку.

Міф про те, що аграрна держава обов'язково неуспішна – міф часів індустріального суспільства. Люди, які продукують його, уявляють агросектор таким, яким він був в минулому столітті. Сьогодні ж це не так. Для України нинішня зміна пріоритетів в економіці — це шанс для модернізації як агросфери, так і багатьох суміжних галузей.

Походження усіх цих міфів частково сталося через брак інформації, частково – через її односторонню подачу. Міфи щодо європейської інтеграції дуже поширені серед громадян адже вони звикли вірити у будь-яку інформацію без вагомих доказів. Проблема методів дослідження міфів щодо європейської інтеграції не порушувалася і не має системного висвітлення. Зазвичай люди не можуть пояснити, звідки дізналися певну інформацію, але впевнені у своїй правоті на всі сто відсотків. Отже суспільство продовжує вірити у міфи щодо євроінтеграції, не маючи шляхів освітлення щодо отриманої інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баровська А.В. Міфи щодо європейської інтеграції в офіційному дискурсі ЄС / А.В. Баровська. – К.: НІСД, 2013. – 72с. ISBN 978-966-554-197-4.
2. 7 міфів про торгівлю України з ЄС [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/opinion/rutitska/7-mifiv-pro-torgivlju-ukrajini-z-jes-100707.html> – Назва з екрана.
3. Міфи щодо угоди про асоціацію між Україною та ЄС [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://europrojects.org.ua/2018/01/02/міфи-щодо-угоди-про-асоціацію-між-укра/> – Назва з екрана.
4. Гайдуцький П. Україна — ЄС: проблеми інтеграції [Електронний ресурс] / П. Гайдуцький // Дзеркало тижня. — 2013. — 7 червня. — Режим доступу: https://gazeta.dt.ua/international/ukrayina-yes-problemi-integratsiyi-_.html. — Назва з екрану.
5. Міфи євроінтеграції. Погляд з глибини. [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://iwp.org.ua/publication/mify-yevrointegratsiyi-poglyad-z-glybynky/> – Назва з екрана.

Сивульська Катерина Олегівна — студентка факультету комп'ютерних систем та автоматики групи 2СІ-15б, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, katya31195@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Kateryna Syvulska — student of faculty for computer systems and automation group 2SE-15b, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia city, katya31195@gmail.com

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ: РЕАЛІЇ І МІФИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглянуті міфи стосовно Угоди про асоціацію України та Європейського союзу. Також наведені обґрунтування чому саме наведені твердження є неправильними.

Ключові слова: інтеграція; Європейський союз; Європейська асоціація вільної торгівлі; економіка; зовнішня політика, модернізація .

Abstract

In the deals with myths about the Association Agreement between Ukraine and the European Union. Also, there are reasons why the statements given are incorrect.

Keywords: integration; European Union; European Free Trade Association; economy; foreign policy, modernization.

Усім відомо, що однією з основних засад зовнішньої політики нашої держави визначено забезпечення інтеграції до європейського політичного, економічного, правового простору з метою набуття членства в Європейському Союзі [1]. Але в умовах нинішньої зовнішньополітичної ситуації мета України – передусім економічне співробітництво з Європейським Союзом, яке необхідно ефективно та швидко розвивати. У зв'язку з цим ефективними й результативними стали відносини України з Європейською асоціацією вільної торгівлі. Також необхідно зауважити, що Європейська асоціація вільної торгівлі є зоною, що об'єднує митні території чотирьох європейських країн, котрі не вступили до Європейського Союзу, зокрема, Республіки Ісландія, Князівства Ліхтенштейн, Королівства Норвегії та Швейцарської Конфедерації. Зона вільної торгівлі забезпечує країнам-членам режим вільної торгівлі товарами та послугами, а також гарантує вільний рух капіталів і фізичних осіб [2].

Стрімкий рух України до членства у Європейському союзі спровокував виникнення певних міфів стосовно цього. Спробуємо визначити чи справді це хибні твердження, чи ж вони варті уваги та загального спростування.

Більшість українців вважає, що підписання Угоди може одразу призвести до економічних ускладнень. Але насправді, підписання Угоди про асоціацію саме по собі нічого не змінить. Адже для того, щоб підписання набуло чинності, воно повинно пройти процес ратифікації Верховною Радою України та отримати згоду Європейського союзу розпочати попереднє застосування Угоди. Це може зайняти кілька місяців. Однак економічні аналітики прогнозують, що підписання Угоди матиме позитивний вплив на ставлення інвесторів та міжнародних ринків до України, адже воно прокладатиме чіткий шлях для майбутніх економічних реформ. Отже, цей міф можна вважати спростованим, так як підписання Угоди стане для України потужним економічним ривком уперед.

Існує версія, якщо підписати Угоду, то це призведе до напливу товарів Європейського союзу на ринки України та українські виробники не зможуть з ними конкурувати і будуть змушені піти з бізнесу. Але це неможливо, тому що українська сторона включила до угоди положення про захист найчутливіших галузей. В цьому сенсі угода є лояльною до України: тимчасом, як українські експортери майже одразу матимуть доступ до європейських ринків, Україна відкриватиме свої

кордони значно повільніше. Це і дасть фору українському бізнесу, щоб краще закріпитися на ринку та здобути можливість стати на один рівень з європейськими експортерами[3].

Український народ впевнений, що Європейський союз готовий допомогти Україні лише за умови, якщо вона підпише Угоду. Але ж ні, за останні роки Європейський союз виділив Україні сотні мільйонів євро для допомоги у модернізації економіки нашої держави, реформування її державного управління, кращого застосування принципів верховенства права та ще для багатьох інших галузей. Беручи до уваги те, що підписання Угоди поліпшить бізнесовий та інвестиційний клімат, що допоможе Україні сплатити раніше отриманні кредити, щодо яких тривають перемовини з МВФ. Але прямого зв'язку між Угодою про асоціацію і цими процесами немає, адже її впровадження лише відкриє нашій країні нові можливості для економічного розвитку.

Коли ми говоримо про Європейський союз, однією з асоціацій є одностатеві шлюби. Існує міф, що Угода про асоціацію змушує Україну дозволити одностатеві шлюби. Але про це не згадується ні в одному документі. Цей міф є абсолютно не обґрунтованим, бо якщо подивитися на становище в Європейському союзі, то бачимо, що одностатеві шлюби аж ніяк не входять до вимог членства чи законодавства Європейського союзу, адже питання цієї галузі є компетенцією національного законодавства. У дійсності, лише меншість країн Європейського союзу дозволяють одностатеві шлюби. Усі країни-члени дуже різні за своїм ставленням до одностатевих шлюбів: у той час, як вони дозволені в деяких країнах, вони залишаються невизнаними в багатьох інших. Наприклад, на Кіпрі, в Естонії, Греції, на Мальті, в Румунії, Словаччині та навіть, як в Україні, заборонені конституцією. Тобто, з упевненістю можемо заперечити цей міф, позаяк надання права одружуватися одностатевим людям це індивідуальний підхід кожної держави до повноважень своїх громадян [4].

У переважної більшості громадян України склалася думка, що після підписання Угоди Україна стане членом ЄС у майбутньому. В Угоді не йдеться про членство України в ЄС. Асоціація означає те, що Україна зробила перший крок у цьому процесі. У ст. 49 Договору про Європейський Союз вказано, що будь-яка європейська держава, в якій поважають основні положення Європейського союзу, може подавати заявку на вступ. Головною вимогою членства є лише наявність в країні-кандидаті інституцій, які повинні бути запорукою демократії, прав людини, поваги до меншин та їхнього захисту, а також здатність витримувати тиск конкуренції і ринку у складі Європейського союзу. Рішення про те, щоб подавати заявку на вступ до Європейського союзу приймає кожна країна самостійно, і це ще раз доводить правдивість головної європейської цінності – демократії.

Наша держава багато років прагнула до зближення з Європейським союзом, і ми вже здійснили перший крок до цього. Підписавши угоду про асоціацію України з Європейським союзом ми отримали кращий доступ на ринок Європейського союзу, посилення конкуренції на внутрішньому ринку, прозоре і передбачуване внутрішнє регуляторне середовище, привабливе для інвесторів, підвищення ефективності та прозорості державних видатків, посилення захисту прав споживачів та робітників та багато інших переваг. Ми спростували вище наведені міфи про Угоду та довели позитивність співпраці з Європейським союзом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139-150.
2. Право Європейського Союзу: Підручник / За ред. В. І. Муравйова. — К.: Юрінком Інтер. — 2011. — 704 с.
3. Смирнова К. В. Європейська інтеграція та Україна. — Право України. — 2011. — № 4. — С. 153–158.
4. Україна-ЄС: Угода про асоціацію. Шлюбний контракт у картинках [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.youtube.com/watch?v=T515yTatOWQ>

Тямушева Вікторія Максимівна – студентка групи МОЗ – 15Б факультету менеджменту та інформаційної безпеки Вінницького національного технічного університету, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: tiamusheva.v.1mo@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Victoria Tiamusheva, student of the MOZ group - 15 B of the Faculty of Management and Information Security of Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: tiamusheva.v.1mo@gmail.com

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

ЄВРОПЕЙСЬКА КОНСТИТУЦІЯ: СТРУКТУРА, ГОЛОВНІ ЗДОБУТКИ, ПРОЦЕС РАТИФІКАЦІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Договір про Конституцію для Європи є новим установчим договором Європейського Союзу без обмеженого терміну дії, який чітко визначає повноваження, права та обов'язки Союзу й держав-членів, його інституціональну структуру, процедури, цілі та сфери політики. Він спрощує правову структуру Союзу та запроваджує низку інституціональних змін для поліпшення ефективності його роботи.

Ключові слова: Європейський союз, Конституція, ратифікація, договір, Хартія, Європа, Лісабонська угода.

Abstract

The Constitutional Treaty for Europe is a new constituent agreement of the European Union without a time limit which clearly defines the powers, rights and obligations of the Union and the member states, its institutional structure, procedures, objectives ad policy areas. it simplifies the legal structure of the Union and introduces a series of institutional changes to improve the efficiency of its work. The main objective of the UE Constitution is to make the Union more effective and democratic.

Keywords: European Union, Constitution, ratification, treaty, Charter, Europe, Lisbon deal.

Структура Європейської Конституції

Бажання прийняти Конституцію Європейського Союзу слід розцінювати як прагматичну спробу розробити основну юридичну основу для держав-членів європейської спільноти. Одночасно її слід розцінювати і як романтичну спробу досягнення певного ідеалу державного устрою, яким в певній мірі слід вважати ЄС [1]. Основна мета Конституції ЄС – зробити Союз більш ефективним та демократичним [2]. За структурою Конституція для Європи розділена на частини, які в свою чергу, складаються із розділів та підрозділів. Договір про запровадження Конституції складається з Преамбули, 448 статей, викладених у чотирьох частинах, та додаткових протоколів.

У першій частині визначені основні елементи конституційного устрою ЄС: цінності та цілі Союзу; розподіл повноважень між державами-членами та Союзом, а також окреслено процедури ухвалення рішень у інституціях ЄС. Окрім цього, у цій частині містяться положення щодо громадянства Союзу, та визначаються принципи демократії та фінансової політики Союзу.

У другій частині викладена «Хартія основних прав Союзу» (грудень 2000 року) [3]. У Хартії основою класифікації обрані не вид або сфера застосування права, а цінність, на яких вони базуються та які вони захищають – людська гідність, свобода, рівність, солідарність. Вона містить преамбулу, в якій не наведено юридичних норм (вказано причини та цілі прийняття Хартії, її джерела, основоположні цінності) та 54 статті, згруповані у 7 розділів. Головною ідеєю преамбули та всієї Хартії є проголошення в абзаці 2 того, що ЄС «поміщає людську особистість у центр своєї діяльності шляхом введення громадянства Союзу та створення простору свободи, безпеки та правосуддя» [4].

У третій частині Конституції для Європи в основному закріплено положення Договору про заснування Європейського Співтовариства (лютий 1992) або Маастрихтський договір, що визначають засади внутрішньої та зовнішньої політики Європейського Співтовариства. Договір є черговою ґрунтовною реформою установчих договорів, знаменуючи собою перехід до наступного етапу інтеграції – економічного та валютного союзу (7 розділів). В Маастрихтському договорі затверджено зміну назви «Європейське економічне співтовариство» на «Європейське співтовариство», що зумовлено додаванням до Договору про заснування ЄврАзЄС постанов, які регулюють позаекономічні питання [5].

У четвертій частині окреслені положення щодо порядку набуття чинності та внесення до неї змін, прикінцеві положення Конституції для Європи.

Головні здобутки Європейської Конституції

Головними здобутками Конституції для Європи є:

- проголошується відкритість ЄС для «всіх європейських країн, які поважають цінності ЄС і вважають за потрібне втілювати їх спільно»;
- Конституція підтверджує принципи вільного пересування людей, товарів, послуг і капіталів, однак наголошує, що ЄС «поважатиме національні ідентичності країн-членів, базовані на їхній політичній та конституційній структурі»;
- громадянство Союзу не витісняє громадянства держав-членів, а лише доповнює його. Громадянин ЄС має право голосувати і висувати на виборах до Європейського парламенту, звертатися до органів ЄС будь-якою офіційною мовою ЄС і отримувати відповідь цією ж мовою;
- вдосконалено структуру інститутів та органів Європейського Союзу шляхом їх демократизації;
- запроваджено досконалішу модель поділу компетенцій;
- значно спростились система нормативно-правових актів Європейського Союзу;
- Європейський Союз набуває статусу юридичної особи й заміняє собою Європейське співтовариство та Євроатом [6].

Ратифікація Європейської Конституції

Процес легітимації Конституції для Європи в різних країнах Європи відбувався різними шляхами. Одні країни ратифікували Конституцію парламентським голосуванням, інші через всенародний референдум.

У 2004 році Конституцію ЄС ратифікували дві держави. Першою стала Литва, парламент якої 11 листопада ратифікував цей важливий документ. Другою ратифікувала Конституцію Угорщина.

12 січня 2005 року Конституцію ЄС більшістю голосів схвалив Європейський Парламент. У цьому ж році документ ратифікували Словенія та Іспанія.

Коли Конституцію ратифікували вже 9 країн (Австрія, Греція, Італія, Іспанія, Литва, Німеччина, Словаччина, Словенія, Угорщина), відбулися референдуми у Франції та Нідерландах – країнах-засновницях ЄС, на яких виборці рішуче відмовились підтримати Європейську Конституцію.

У підсумку ратифікація Конституції для Європи була провалена. Це сталося через те, що країни-засновниці, які не схвалили документа, побоювались, що ратифікація Конституції ЄС може стати підставою для забезпечення юрисдикційної першості Європейської Конституції перед конституціями держав-членів ЄС.

Новим керівним документом стала Лісабонська угода або Договір реформування (підписано 13 грудня 2007 року; угода набрала чинності 1 грудня 2009 року) – нова базова угода щодо принципів функціонування Європейського Союзу [7].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Корнієнко В. О. В пошуках консолідації українського суспільства: національна ідея чи політичний ідеал [Текст] / В. О. Корнієнко // Нова політика : науково-публіцистичний журнал.— 2000. — № 4.— С. 47-52.
2. Терещенко О. Конституція ЄС: прорив чи провал? [Ел. Ресурс] / О.Терещенко. – Режим доступу: <http://www.yur-gazeta.com/ru/oarticle/1662/>
3. Міністерство юстиції. Конституція для об'єднаної Європи [Ел. ресурс] / Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/6587>
4. Хартія Європейського Союзу про основні права 2000р.: причини прийняття, порядок розробки, подальші перспективи. Структура і зміст Хартії [Ел. ресурс] / Режим доступу: <http://studies.in.ua/pravo-es/2145-hartya-yevropeyskogo-soyuzu-pro-osnovn-prava-2000-r.html>
5. Основи європейської інтеграції. Договір про Європейський Союз [Ел. ресурс] / Режим доступу: http://pidruchniki.com/2015101166768/politologiya/dogovir_pro_yevropeyskiy_soyuz
6. Корнієнко В.О. Україна в Європі і світі: навчальний посібник/В.О. Корнієнко. – Вінниця:ВНТУ, 2017. – 149с.

7. Авраменко В.В. Проблеми легітимації Конституції ЄС у Французькій республіці в контексті національної безпеки [Ел. Ресурс] / В.В.Авраменко. – Режим доступу: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/654/613>

Кушнір Анастасія Володимирівна – студентка групи 2СІ-15б кафедри автоматики та вимірювальної техніки факультету комп'ютерних систем і автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, fkca.2ci15.kav@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Anastasiia Kushnir – gr.2SE-15 Faculty of computer control systems and automatic, Vinnitsa national technical university, Vinnitsa, fkca.2ci15.kav@gmail.com

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Science, National Pedagogical political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація.

Аналіз визначень глобальних проблем, їх сутність, класифікація, головні причини виникнення та шляхи вирішення.

Ключові слова.

Глобалізм, поняття «глобальні проблеми», сутність глобальних проблем.

Abstract.

An analysis of the definitions of global problems, their essence, classification, the main causes of occurrence and ways to solve it

Keywords.

Globalism, the concept of "global problems", the essence of global problems.

Вступ

На межі тисячоліть людство зіткнулося з надзвичайно гострими проблемами, які дістали назву «глобальні» під ними ми можемо розуміти сукупність суперечливих процесів, що є змістом сучасної кризи світової цивілізації. Глобальні проблеми створюють загрозу нормальному розвитку і навіть існуванню країн світу, потребують для відвернення цих катастрофічних наслідків спільних зусиль, тобто мають всеохоплюючий, планетарний, глобальний характер.

Серед глобальних проблем найчастіше фігурують сировинна, продовольча, екологічна, демографічна, енергетична, проблеми миру та роззброєння, подолання бідності та відсталості, які не нові для людства. З розвитком людської цивілізації можуть виникати нові глобальні проблеми. До них можна віднести такі як: освоєння та використання ресурсів Світового океану та Космосу. Їх аналіз дає змогу відзначити, що вони тісно взаємопов'язані. Важливою ознакою проблем розвитку людської цивілізації є їх глобальний характер, адже вони зачіпають життєво важливі інтереси всіх держав і народів світу, виступають потужним фактором посилення взаємозалежності та цілісності світу, надаючи йому нових інтеграційних рис.

Метою даної роботи є вивчення сутності глобальних проблем сучасності та основних шляхів їх вирішення.

Результати досліджень

Кожна з глобальних проблем породжена специфічними причинами, зумовленими, з одного боку, специфікою розвитку продуктивних сил, географічним середовищем, рівнем прогресу техніки, природно-кліматичними умовами, тобто речовим змістом суспільного способу виробництва, а з іншого – специфічною суспільною формою, особливістю розвитку відносин власності. За всієї різноманітності причин глобальних проблем існують спільні для них причинно-наслідкові зв'язки, властиві розвиткові технологічного способу виробництва. Можна розглянути таку класифікацію глобальних проблем сучасності:

- проблеми, що виникають у сфері взаємодії природи і суспільства, серед них слід виділити надійне забезпечення людства сировиною, енергією, продовольством тощо, раціональне природокористування і збереження природного навколишнього середовища, раціональне використання ресурсів Світового океану, мирне освоєння космічного простору [1, с.439].
- глобальні проблеми у сфері суспільних взаємовідносин, які пов'язані із роззброєнням, конверсією військового виробництва і збереженням миру, відверненням світової термоядерної війни, недопущенням локальних, регіональних і міжнародних криз та забезпечення стабільного миру; подолання економічної відсталості частини регіонів і країн світу [1, с.440].

- глобальні проблеми розвитку людської цивілізації, пов'язані із забезпеченням життєвих потреб народів усіх країн незалежно від їх соціального ладу, рівня соціально-економічного розвитку, географічного місце розташування і можуть бути вирішені шляхом співробітництва та взаємодії всіх держав, їх невирішеність породжує загрозу для майбутнього нашої цивілізації [1, с.441].

Отже, глобальні проблеми досить різноманітні за своїм змістом, їх розвиток має суперечливий та багатовимірний характер. Водночас вони мають цілий ряд загальних специфічних рис, що виділяє їх на фоні інших проблем світової економіки. Специфіка глобальних проблем полягає в наявності ряду притаманних їм спільних рис:

- 1) кожна з цих проблем і всі разом відіграють важливу роль для майбутнього людства. Тому затримка з їх вирішенням призведе до деградації умов життя і виробничої діяльності на планеті, що несе в собі смертельну небезпеку для існування людської цивілізації;
- 2) у процесах і явищах глобальних проблем проявляється поглиблення та ускладнення світогосподарських зв'язків, інтернаціоналізація інших суспільних процесів на Землі;
- 3) розв'язання цих проблем можливе лише за умови об'єднання зусиль усіх держав і народів [2, с.42].

Знайти основні шляхи та засоби вирішення глобальних проблем – це значить забезпечити умови виживання всіх народів і подальший соціально-економічний розвиток людської цивілізації. Глобальні проблеми – це нехаотичні явища і процеси: вони тісно взаємопов'язані. Для їх вирішення потрібні нові підходи і практичні заходи, які б виходили із цілісності світу, необхідності співробітництва в планетарному масштабі. Треба будь-що зберегти мир на планеті. А це означає, що народи світу мають засвоїти нове політичне мислення, тобто усвідомлення важливості і негайного вирішення глобальних проблем, включаючи розробку системи ефективних міжнародних процедур і механізмів, здатних забезпечити збереження і розвиток людської цивілізації в цілому [3, с.393].

Дослідивши це питання можна сказати, що все-таки глобальні проблеми можна вирішити. Для цього необхідні достатні науково-технічні і матеріальні досягнення. Також можна навести численні приклади успішних спроб щодо розв'язання, хоча б часткового, ряду глобальних проблем. От, на міжнародному рівні приділяється велика увага екологічним проблемам. Міжнародна комісія з навколишнього середовища і розвитку розробляє програми покращання якості природного середовища та загального екологічного стану. Ця комісія і ряд інших міжнародних організацій визначають критерії екологічної безпеки, розробляють короткострокові та довгострокові програми. У 2000 р. витрати на природоохоронні заходи зросли приблизно у 6 разів проти рівня витрат 1970 р.

Важливу роль в охороні навколишнього середовища відіграє регіональне співробітництво. Зокрема, у документах ЄС неодноразово підкреслювалась необхідність розвитку регіональної стратегії у цій сфері і раціонального використання природних ресурсів європейського регіону, який сьогодні є найбільш кризовим в екологічному плані. В ЄС навіть система оподаткування будується таким чином, щоб стимулювати збереження природного середовища.

У вирішенні демографічної проблеми значну роль відіграла п'ята Всесвітня конференція ООН з народонаселення, що відбулася у Каїрі на якій було прийнято Програму дій щодо визначення політики народонаселення в усьому світі на період до 2015 р. Вона містить положення, що стосуються чисельності населення, його приросту та структури, міжнародної міграції, освіти, а також визначають шляхи співробітництва у розв'язанні демографічної проблеми. Одночасно було встановлено і суму коштів, необхідних для її реалізації, – близько 17 млрд. дол., [3, с.394].

Джерелами ресурсів та засобами розв'язання глобальних проблем у нинішніх умовах виступають:

- офіційна допомога з боку економічно розвинених країн країнам, що розвиваються;
- іноземні приватні інвестиції;
- застосування економічних важелів управління якістю довкілля, зокрема субсидій і дотацій за виготовлення екологічно чистої продукції, за виконання державних екологічних проектів, екологічні платежі за всі види забруднення довкілля, виплати на охорону природи і поліпшення екологічних результатів, пільгове або дискримінуюче кредитування, оподаткування і ціноутворення, екологічне страхування тощо;
- об'єднання зусиль усіх країн світу для розв'язання глобальних проблем;
- збільшення витрат держав світового співтовариства на подолання насамперед екологічної кризи;
- створення за рахунок країн, які заподіяли найбільшої шкоди планеті, своєрідного фонду екологічної безпеки з метою ліквідації найзагрозливіших для довкілля джерел небезпеки;
- посилення відповідальності країн світового співтовариства за збереження природи;
- стимулювання виробництва таких зразків транспортних засобів, техніки, які б не завдавали шкоди довкіллю, забезпечували економію всіх паливно-енергетичних ресурсів.

Складність розв'язання глобальних проблем сучасності не означає, що світова спільнота не усвідомлює згубної небезпеки їх ігнорування, потреби комплексного міждержавного підходу до їх вирішення, [4, с.445].

Висновки

Отже, поняття «глобальні проблеми» походить від французького слова «Global», що означає «всезагальний», «той, що охоплює всю земну кулю» [5]. Кожна з глобальних проблем породжена специфічними причинами, зумовленими, з одного боку, специфікою розвитку продуктивних сил, географічним середовищем, рівнем прогресу техніки, природно-кліматичними умовами, тобто речовим змістом суспільного способу виробництва, а з іншого – специфічною суспільною формою, особливістю розвитку відносин власності. Лише від нашого свідомого вибору і загальних зусиль залежить майбутнє людства [6].

Свою роль у регулюванні зазначених процесів, у розв'язанні глобальних проблем повинні відіграти ООН, МВФ, СОТ, регіональні та галузеві організації, котрі мають великий досвід координації міжнародних зусиль, використання ресурсів, регулювання міжнародних та економічних зусиль.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Федоренко В.Г., Діденко О.М., Руженський М.М., Іткін О.Ф. Політична економія: Підручник / За науковою ред. доктора економ. наук, В. Г. Федоренка. – К: Алерта 2008. – 487 с.
2. Старостіна А., Кніщенко О. Суперечливі шляхи економічної глобалізації // Економіка України. – 2008. – №5. – С.58-65.
3. Мочерний С. В. Економічна теорія: Посібник – К: Видавничий центр «Академія», 2003 – 656 с.
4. Політекономія: Підручник / За загальною редакцією Ю.В. Ніколенка. – Київ: ЦУЛ 2003 – 479 с.
5. Корнієнко В. О. Основні політико-ідеологічні доктрини та глобальні проблеми сучасності [Текст] : навч. посіб. для студ. / В. О. Корнієнко, Г. Я. Буртяк. — ВНТУ : Вінниц. нац. техн. ун-т. - Вінниця, 2003. — 91 с.
6. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139-150.

Савельєва Аліна Олександрівна – факультет менеджменту та інформаційної безпеки, група МОФ-15б

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Savelyeva Alina Aleksandrovna - Faculty of Management and Information Security, group MOF-15b

Scientific supervisor: Valery Alexandrovich Kornienko - Candidate of Historical Sciences, Doctor of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences, Vinnytsia.

ЛОБІЗМ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЇ

Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова

Анотація

Розглядається специфіка інституту лобізму в умовах трансформації політичної системи України. Виділяються особливості лобістського впливу на органи державної влади.

Ключові слова: лобізм, лобіювання, політичний інститут, трансформація.

Abstract

The specificity of the institute of lobbyism in the conditions of transformation of the political system of Ukraine is considered. Features of lobbying influence on state authorities are singled out.

Key words: lobbying, lobbying, political institution, transformation.

Вступ

Процес демократизації українського суспільства залежить не тільки від модернізації політичної системи. Сучасна демократична держава повинна гарантувати кожному конкретному індивіду, групі людей, інституту можливість захисту своїх інтересів за допомогою безпосереднього звернення до органів державної влади. У зв'язку з цим виникла необхідність їх захисту за допомогою лобізму.

Результати дослідження

Лобізм трактується як специфічний інститут політичної системи, що представляє собою механізм впливу приватних і громадських організацій — політичних партій, профспілок, корпорацій, підприємницьких спілок тощо на процес прийняття рішень тими чи іншими органами влади. Як повноцінний інститут лобізм з'являється тоді, коли існують дві необхідні умови:

- суттєве різноманіття інтересів у суспільстві, що виникає внаслідок його соціальної диференціації та розшарування;
- розширення доступу до влади на основі політичного плюралізму, що характерно насамперед для демократичних режимів.

Оцінюючи суб'єкти лобіювання слід підкреслити, що саме бізнес є основним суб'єктом лобістської діяльності [1]. У відстоюванні інтересів сьогодні зацікавлені також державні підприємства та різного роду монополії. В силу своєї діяльності в органах влади вони відстоюють економічні і політичні інтереси [2].

Основними об'єктами лобістської діяльності виступають органи законодавчої, виконавчої та судової гілок влади. Групи тиску застосовують на практиці різноманітні методи і способи впливу на органи влади — використовують винагороду, підкуп посадових осіб; займає становище в структурах влади; усні, письмові та інші контакти з чиновниками тощо. Латентні способи впливу на владу з боку лобістів залежать від недостатню розвинених цивілізованих каналів політичної комунікації між політичною системою і громадянським суспільством, а також за відсутності законодавчих процедур і практик лобіювання в нашій країні [3].

Підвищення ролі лобізму в політиці призводить до трансформації демократії від громадянського представництва до представництва інтересів. Лобізм за цих умов виступає не тільки одним з головних механізмів розробки й прийняття політичних рішень, а й значною діючою силою становлення плюралістичної демократії за рахунок впливу, що чиниться на органи влади. Однак сьогодні з точністю ніхто не може стверджувати, чи існують такі рішення, які приймалися б представниками влади під час відсутності впливу на них з боку зацікавлених осіб [4].

В цілому інститут лобізму в політичній системі України має такі ознаки:

- по-перше, в якості основного фактора, що впливає на інститут лобізму, виступає

формування великих монопольних інтересів, які мають необхідність впливати на прийняття державних рішень;

— по-друге, особливістю формування зацікавлених груп полягає в тому, що вони формально не організовані і являють собою здебільшого різні групи людей;

— по-третє, поряд з загальноновизнаними суб'єктами лобізму, такими, як монополістичні об'єднання, професійні та громадські об'єднання, в Україні діють також органи влади всіх рівнів, які одночасно виступають також і в якості об'єкта лобістської діяльності;

— по-четверте, лобістська діяльність в Україні носить не спеціалізований характер і здійснюється безпосередніми суб'єктами лобіювання.

Останнім часом в Україні все більше виникає потреба в розвитку легальної, «цивілізованої» взаємодії груп інтересів і влади. На думку більшості експертів, прийняття закону про регулювання лобістської діяльності зможе знизити рівень негативного впливу лобістів на органи влади, встановити цивілізовані методи і принципи лобістської діяльності тощо [5].

Висновки

В цілому слід зробити висновок, що процес інституціоналізації лобізму в Україні не завершено. Інститут лобізму знаходиться ще в стадії становлення, що проявляється в таких рисах:

- відсутності державного контролю за діяльністю груп тиску;
- використанні нецивілізованих методів впливу на органи влади;
- недостатньому усвідомленні своїх інтересів як з боку лобістів, так і держави.

Нашій державі ще тільки належить виробити свою концепцію використання лобістської діяльності в політичній сфері. Це завдання може бути успішно реалізоване за допомогою ретельного аналізу західного досвіду: цілеспрямованого і послідовного регулювання правових прийомів і способів лобіювання. Заборона незаконного впливу з боку зацікавлених груп на державні та громадські інститути може сприяти приведенню лобізму в цивілізовані рамки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Корнієнко В. О. Політичне лобіювання в Україні: теоретична підойма та практичні реалії [Текст] / В. О. Корнієнко, С. П. Годний // Політичне життя (загальнополітичний, навчальний, науковий, науково-популярний журнал). — Донецький Національний університет, 2016. — № 1. - С. 29-34.
2. Корнієнко В. О. Лобіювання як форма політичного діалогу в українському суспільстві [Текст] / В. О. Корнієнко, С. П. Годний // Innovative solutions in modern science. — Dubai, 2016. — № 5(5). — С. 39-46.
3. Корнієнко В. О. Лобіювання як процес і чинник політичної комунікації [Текст] / В. О. Корнієнко, С. П. Годний // Innovative solutions in modern science. — Dubai, 2016. — № 7(7). — С. 21-31.
4. Корнієнко В. О. Комунікативний потенціал лобіфеномену в сучасній українській політиці [Текст] / В. О. Корнієнко, С. П. Годний // Вісник Донецького національного університету. — Сер. : Політичні науки, 2016. — С. 92–95. — УДК 328.184.
5. Корнієнко В. О. Лобіювання як засіб реалізації політичних інтересів [Текст] / В. О. Корнієнко, С. П. Годний // Innovative solutions in modern science. — Dubai : TK Meganom, 2017. - № 1(10). С. 19-25. - УДК 328.184.

Годний Сергій Петрович — пошукач кафедри політичних наук Київського національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова, Вінниця, e-mail: hodniy@bigmir.net.

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** — д-р політичних наук, професор, завідувач кафедри соціально-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м.Вінниця.

Sergey P Godnje — candidate of political sciences department of the Kyiv National Pedagogical University.MP Dragomanova Vinnitsa, e-mail: hodniy@bigmir.net.

Supervisor: **Valery Kornienko** — Dr. of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnitsia National Technical University, Vinnitsa.

ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ – СУТНІСТЬ ТА ЕТАПИ

Вінницький Національний технічний університет

Анотація

Розкривається необхідність забезпечення високого рівня правової культури громадян, найважливішу роль у формуванні якої відіграє їх правове виховання. Визначено основну ієрархію виховання.

Ключові слова: право, правове виховання, політологія.

Abstract

The necessity of providing a high level of legal culture of citizens is revealed, the most important role in formation of which is their legal education. Defined the basic hierarchy of legal education.

Key words: law, legal education, political science.

Вступ

Правове виховання – це один із видів соціальної діяльності, що проявляється у співпраці державних органів, системи освіти, громадських організацій, покликаної перетворити правові ідеї і вимоги на особисті переконання громадян і норму їх правомірної поведінки, розвинути їх соціально-правову активність, сформувати правову культуру у цілому – зміцнити політико-правові відносини в суспільстві, які ґрунтуються як наслідок, на принципах законності.

Результати дослідження

У сучасних умовах Україна взяла курс на створення інноваційного суспільства. Ефективно реалізувати цю мету можна буде по-перше: завдяки вдосконаленню законодавства й державного управління, і по-друге: через забезпечення високого рівня правової культури громадян, найважливішу роль в формуванні якої відіграє їх правове виховання.

Виходячи із визначення терміну правового виховання, воно як діяльність має трійсту ієрархію цілей:

- формування системи правових знань (найближча мета);
- формування правового переконання (проміжна мета);
- формування мотивів і звичок правомірної, соціально активної поведінки (кінцева мета).

Серед різноманітних інституцій, як суб'єктів правового виховання найважливіша роль відведена вищій школі.

Студентська молодь – це у майбутньому соціально-культурна основа інтелігенції. Через кілька років вона стане «ядром» української еліти. Сьогоднішні студенти у майбутньому можуть стати працівниками владних структур, державними діячами, політиками, фахівцями в галузі ринкового господарства, соціально-культурної сфери тощо. Тому правове виховання студентів у вищих навчальних закладах має бути організовано на високому рівні й стати логічним продовженням виховання і навчання, розпочатого в сім'ї, дошкільних закладах і школах. Випускники ВНЗ повинні вміти впевнено й чітко використовувати норми базових правових актів і механізми поведінки (певну послідовність дій) в будь-якій ситуації, що має юридичне значення.

Правове виховання покликане надати студентам знання щодо:

- місця і ролі права в суспільстві, напрямків і принципів правового регулювання;
- норм та інститутів різних галузей права в межах, необхідних для побутової, навчальної, трудової, суспільної діяльності;

А також допомогти набути навички застосування права в конкретних ситуаціях, комплексних характеристик варіантів вчинків не тільки як правильних або неправильних, поганих чи хороших, й законних і незаконних і сформулювати: ставлення до права як до високої соціальної цінності, носія ідеї справедливості, до правозастосовчої практики як до забезпечення життя

закону, внутрішню готовність до дотримання правових принципів і конкретних вимог правомірної поведінки, намагання сприяти правомірній поведінці інших осіб

При цьому важливо, щоб перераховане вище було сприйняте студентами не тільки на інформаційному, а й на емоційному рівні, щоб вони завжди додержувалися та керувалися принципами і вимогами права, були готові і вміли діяти відповідно до правових норм.

Отже, процес правового виховання студентів повинен проходити певні стадії:

- Когнітивну стадію, на якій відбувається ознайомлення студентів зі здобутками правової культури, національним законодавством і юридичною діяльністю.
- Емоційну стадію. На цій стадії формується позитивне психологічне ставлення студентів до права і правомірної поведінки.
- Поведінкову стадію, на якій корегується соціальна поведінка студентів за допомогою правових стимулів і правових обмежень.

Правове виховання студентської молоді може розвиватися у декількох напрямках:

- залучення студентів до державотворчого процесу;
- залучення студентської молоді до участі в правоохоронних та правоосвітніх заходах державницького спрямування;
- участь у студентському самоврядуванні, зокрема: робота студентської молоді в комісії з дисципліни і порядку, факультетських та загальних радах ВНЗ;
- виступи студентів на конференціях, симпозіумах, а також перед трудовими колективами на правові теми тощо.

Висновки

Завершуючи тему правового виховання молоді у сучасних реаліях України можна підсумувати, що здійснення правового виховання студентів сприяє формуванню їх правової культури, що виступає найважливішою умовою становлення інноваційного суспільства в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Головченко В. Правові механізми формування правосвідомості студентів/ В. Головченко, А. Потьомкін //Право України: Юридичний журнал.-Київ, 2006. -№4. - С. 100-103
2. Клімова Г. П. Правове виховання громадян України в сучасних умовах / Г. П. Клімова // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – Харків, 2009. – № 1. – С. 108–114.

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ: РЕАЛІЗАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Анотація

У статті розглянуто передумови створення екологічної політики. Досліджується історія формування правової основи екологічної політики України від моменту проголошення незалежності й донині. Проаналізовано проблеми реалізації визначеної державою екологічної політики.

Ключові слова: екологічна політика, екологічна безпека, Україна, навколишнє природне середовище.

Abstract

In the article considers the preconditions for the creation of environmental policy. Investigated the history of the formation of the legal basis of environmental policy of Ukraine from the moment of declaration of independence to this day. The problems of realization of environmental policy determined by the state are analyzed.

Keywords: environmental policy, ecological safety, Ukraine, environment.

Кінець XX ст. вніс дві головні зміни у правові норми як кожної країни зокрема, так і в міжнародне право в цілому. Спочатку право людини, а за цим і якість природного середовища були визнані фундаментальними цінностями суспільства, бо людина не може бути відокремлена від природи. Поступово було сформульовано поняття право людини на безпечне природне середовище, чим було визначено коло її екологічних прав. В останні роки міжнародна громадська свідомість остаточно затвердилася в необхідності визнання пріоритетності прав людини на здорове і гармонійне природне середовище, сформулювавши основи глобальної екологічної політики [1]. Всесвітня Конференція ООН з питань навколишнього природного середовища і розвитку ухвалила декларацію та визнала концепцію сталого розвитку домінантною ідеологією цивілізації у XXI столітті [2].

Напочатку основні принципи екологічної політики нашої держави були сформовані в Декларації про державний суверенітет України. Згідно з її сьомим розділом «Екологічна безпека» цього документа наша держава самостійно встановлює порядок організації охорони природи та порядок використання природних ресурсів на своїй території, має свою комісію з радіаційного захисту населення та екологічної безпеки [1]. Далі екологічна політика України визначилась «Основними напрямками державної політики в галузі охорони навколишнього середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки», затвердженими Верховною Радою України у 1998 р.. Цей документ передбачав довгострокову стратегію розв'язання екологічних проблем в Україні на національному, регіональному, місцевому та об'єктному рівнях [3]. Його основні напрями було розроблено відповідно до статті 16 Конституції України, якою визначено, що забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи - катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави [4]. Хоча багато положень цього документа не втратило своєї актуальності, проте в цілому він вже не відповідає вимогам сьогодення, оскільки за період, який минув із 1998 р., відбулися значні події на міжнародному рівні, які визначили подальший розвиток екологічних стратегій, а в Україні виникли суттєві зрушення в напрямі посилення економічної діяльності [5]. Тому був прийнятий Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України до 2020 року», затверджений у Верховною Радою України у 2010 р.

Ми можемо назвати певні проблеми реалізації державної екологічної політики в Україні, такі як:

- відсутність розмежування управління природокористуванням та контролем за станом навколишнього природного середовища;
- часткове припинення дії процедур Кіотського протоколу;
- відсутність системи екологічної освіти;
- недостатня інформованість експертів та громадськості в екологічній сфері;

- відсутність сучасної системи моніторингу стану об'єктів навколишнього природного середовища;
- проблеми, пов'язані з реконструкцією інфраструктури житлово-комунального господарства населених пунктів, особливо великих міст;
- екологічні проблеми, що пов'язані з небезпечними відходами;
- проблеми деградації сільськогосподарських земель, пов'язані з виснаженням ґрунтів в результаті їх недбалого та нерационального використання;
- руйнація унікального природного середовища рекреаційних регіонів в результаті безконтрольної господарської діяльності;
- проблеми адаптації економіки України до глобальних змін клімату;
- наближення національної системи обліку та контролю звітності господарчих суб'єктів різної форми власності з екологічних та економічних показників до стандартів ЄС та ООН [6].

Таким чином, дані проблеми зумовлені об'єктивними потребами сучасної світової глобалізації та вимогами колективної екологічної безпеки, національного розвитку, необхідністю інтеграції України в європейське співтовариство та її функціонування в системі європейської економічної безпеки тощо. Процеси світової глобалізації та суспільних трансформацій посилюють пріоритетність екологічної проблематики. У багатьох випадках на етапі становлення українського суспільства увага та турбота про навколишнє природне середовище виявляється нерентабельною. Але різні форми життя, стан здоров'я та працездатність людей – це найвища цінність суспільства, яке керується широкими соціальними критеріями в інтересах майбутнього [6].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Мягченко, О. П. Основи екології: підручник / О. П. Мягченко. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 312 с.
2. Закон України від 21 грудня 2010 року № 2818-VI «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України до 2020 року» / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, N 26, ст. 218.
3. Гавриленко О.П. Екогеографія України: Навч. посіб. / О.П. Гавриленко— К., 2008. — 646 с.
4. Постанова Верховної Ради України «Про Основні напрями державної політики в галузі охорони навколишнього середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, N 38 - 39, ст. 248.
5. Дідух В. Р. Економічні механізми реалізації державної екологічної політики / В. Р. Дідух // Державне будівництво. – 2008. – №1
6. Глуха В. В. Актуальні проблеми та перспективи державної екологічної політики України / Глуха В. В. // Актуальні проблеми державного управління. – 2016. – №49

Діана Олегівна Поліщук — студент групи ЕКО -14б, Інститут екологічної безпеки та моніторингу довкілля, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: ahotoxin@gmail.com

Похило Ірина Данилівна — кандидат політичних наук, доцент кафедри суспільно- політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: pohilo_irina_09@mail.ru

Diana Polischuk O. — student of group EKO-14b, Institute of ecological safety and monitoring of environment, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia city. e-mail: ahotoxin@gmail.com

Pokhylo Iryna D. — PhD, associate professor of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia city, e-mail: pohilo_irina_09@mail.ru

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Дослідження особливостей норм права в ЄС, спрямованих на захист прав і свобод громадян Європейського Союзу. Аналіз основних етапів розвитку головних інститутів ЄС.

Ключові слова: принципи захисту прав людини в ЄС, права і свобода людини, ЄС, Лісабонський договір.

Abstract

Study of the peculiarities of the norms of law in the EU, aimed at protecting the rights and freedoms of citizens of the European Union. Analysis of the main stages of development of the main EU institutions.

Keywords: principles of protection of human rights in the EU, human rights and freedoms, EU, Lisbon Treaty.

Вступ

Права людини є пріоритетом для будь-якої демократичної держави світу. Сьогодні, коли наша країна долає бар'єри щодо членства в Європейському союзі, вкрай гостро стоїть проблема захисту прав людини та громадянина в Україні. Адже відомо, що в Україні така проблема існує з часів незалежності, і потрібні чималі зміни не тільки в законодавстві та його реальному виконанні, але і в самому усвідомленні громадян на право захисту своєї честі, гідності, прав та інтересів [1]. Створення Європейських співтовариств, а потім Європейського Союзу супроводжувалося передачею компетенції в зазначених установчих договорах ЄС сферах інтеграційним інститутам. У процесі поглиблення європейської інтеграції розширювалось коло делегованих повноважень, це необхідно для того щоб, інтеграція могла розвиватися, а інтеграційні інститути в рамках установчих договорів були ефективними. В результаті розширення їх функцій інститути ЄС стали приймати законодавчі акти, так названі, акти вторинного права. У зв'язку з цим для громадян членів-держав ЄС виникла потреба у правовому захисті від порушень їх прав з боку інститутів Європейського Союзу.

Результати дослідження

Україна є повноправним членом Ради Європи та учасник Європейської Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 року прагне реформувати дану систему з наближенням її до сучасної європейської системи права, що забезпечить розвиток як політичної, так і соціально-культурної активності громадян України. Зумовлено це тим, щоб права були не лише наявні в конституції, але й втілені у повсякденне життя. Країни, які прагнуть долучитись до ЄС, мають включати в себе демократичні інститути та незалежні органи правосуддя, свободу слова та свободу совісті. Для нормального функціонування державних установ, проведення вільних і справедливих виборів, періодичні зміни членів парламенту встановлюють демократичні інститути та незалежні органи правосуддя.

Проблема закріплення принципу поваги до прав людини в документах ЄС є малодослідженою. Серед українських науковців була приділена увага цій проблематиці, а саме: Л.Заблоцька, О.Усенко, А.Юдківська. Більшість досліджень належать іноземним науковцям, а саме: Ф.Шоркопф, Ф.Джейкобз, Е.Мейер, С.Роос та ін..

На перших етапах діяльності ЄС не було приділено значної уваги питанням захисту прав людини, оскільки ці питання перебували поза межами економічної інтеграції. З другого боку,

компетенція інститутів Європейських Співтовариств у сфері захисту прав людини була обмеженою. Суд ЄС не мав кримінальної юрисдикції, що звужувало його можливості займатися питаннями захисту прав і свобод людини. При розгляді справ тільки час від часу йому доводилося займатися політичними і соціальними правами. Тому Суд ЄС не розглядав питання захисту прав людини систематично. Проте саме він почав процес поширення компетенції Співтовариств на сферу захисту прав людини. Певний тиск на нього здійснювали національні конституційні суди, відмовляючись визнавати права Європейських Співтовариств, якщо воно не гарантує захисту прав людини. Принципового значення для здійснення Союзом захисту прав людини набуває закріплення відповідних повноважень в установчих договорах. Перші кроки в цьому напрямі були зроблені при підписанні Єдиного Європейського Акта, у преамбулі якого вказано, що держави-члени сповнені рішучості сприяти розвитку демократії, яка спирається на основні права, визнані конституціями і законодавством держав-членів, Конвенцією про захист прав і основних свобод людини і Європейською соціальною хартією [2]. Наступний крок було зроблено при розробці Маастрихтського договору, в якому підтверджено відданість принципу поваги до прав і основних свобод людини і заявлено про намір запровадити громадянство ЄС. Реалізація наміру щодо запровадження громадянства мала важливе значення для демократизації ЄС, про що свідчить позиція Конституційного суду Німеччини, який у рішенні щодо Договору про Європейський Союз поставив неодмінною умовою передачі суверенних прав від ФРН до ЄС надання демократичних гарантій, еквівалентних тим, що гарантує Основний Закон [3]. Запровадження громадянства ЄС було здійснено Маастрихтським (стаття 8) [4] та Амстердамським (статті 17–21) договорами [5].

Вперше принцип захисту прав людини у праві європейських співтовариств був визнаний Судом ЄС у справі C-29/69 Stauder [1970] [6]. Вона стосувалася вимоги з боку одержувача соціальної допомоги скасувати зазначення даних про його особу (ім'я та адреса) на купоні, що надавався для отримання продукції за пільговими цінами в якості соціальної допомоги. Суд ЄС визнав, що рішення Комісії 1969 р., яке надавало державам-членам дозвіл на встановлення пільгових цін для певних категорій населення, не містить нічого такого, що здатне порушити основні права людини, які охороняються Судом ЄС і закріплені у загальних принципах права європейських співтовариств. Тому тут йдеться не про порушення прав людини з боку інститутів об'єднання, а про необхідність внесення змін до внутрішнього законодавства, яке регламентує користування пільгами. Вимога зазначати на купоні персональні дані порушує права людини і не є необхідною. Тим самим поняття основних прав людини вперше було визнано загальним принципом права Європейських Співтовариств [7]. Особливий статус у праві ЄС має Хартія ЄС основних прав 2007 р.. Вона містить розгорнутий каталог основних прав і свобод, які визнаються за кожною особою, що знаходиться на території Євросоюзу, й охоплює громадянські, політичні, економічні, соціальні та культурні права. Завдяки Хартії усі вони отримали однаковий юридичний режим, що означало остаточний відхід від концепції «ринкової людини». Хартія має статус установчих договорів, хоча не є їх складовою. В основу Хартії покладено новий світоглядний підхід на людину та її місце у світі. У преамбулі Хартії проголошується, що у центрі діяльності Союзу знаходиться людина та її інтереси. На відміну від переважної більшості міжнародно-правових документів, де за основу класифікації основних прав взято предмет суб'єктивного права, класифікація прав і свобод у Хартії зроблена на основі цінностей, на захист яких вони спрямовані. До таких цінностей віднесені людська гідність, свобода особи, рівність, солідарність. Права і свободи особи, які захищають ці цінності, закріплені у розділах під відповідними назвами (глави I–IV). Окремі розділи присвячені громадянству та правосуддю (глави V та VI). Комплекс основних прав і свобод особи поділяється на кілька категорій. Це особисті права і свободи; політичні права і свободи; економічні, соціальні та культурні права; основні обов'язки. Їх доповнюють гарантії прав і свобод особи. Особисті права і свободи (глави I і II) належать до природних. Вони охоплюють право на людську гідність, право на життя, право на цілісність особи, право на свободу і особисту недоторканність, право на повагу приватного і сімейного життя, право на захист персональних даних, право на шлюб і створення сім'ї, свободу думки і віросповідання, свободу висловлення

думок і свободу інформації, свободу пересування і вибору місця перебування, право на притулок. Політичні права і свободи тісно пов'язані з функціонуванням держави і європейських інтеграційних об'єднань. На рівні Євросоюзу існує їхня чітка прив'язка до європейського громадянства. До них належать виборчі права, свобода зборів і асоціацій, право на добре управління, право на доступ до офіційної документації, право петицій. До основних обов'язків Хартії відносить обов'язок поважати і захищати людську гідність; враховувати думку дитини; отримувати обов'язкову безкоштовну освіту; захищати і підвищувати захист навколишнього середовища [8].

Оскільки громадяни ЄС за захистом своїх прав можуть звертатись до судових органів ЄС та Європейської конвенції 1950 р., то виникає проблема, чиє рішення матиме пріоритет у випадку колізії. Вирішення цих питань було знайдено з підписанням Лісабонського договору та Хартії ЄС основних прав у редакції 2007р. Лісабонський договір був підписаний 13 грудня 2007 року, 13 листопада 2009 року уклали всі 27 країн ЄС. Лісабонський договір визначає цілі та цінності ЄС: забезпечувати людям простір свободи, безпеки та правосуддя без внутрішніх кордонів; працювати задля сталого розвитку Європи; сприяти соціальній справедливості та соціальному захисту; сприяти економічній, соціальній та територіальній згуртованості держав-членів ЄС; підтримувати та поширювати цінності ЄС; робити внесок у захист прав людини, зокрема прав дитини [9].

Європейський суд з прав людини обґрунтував доктрину обмеженого втручання у сферу компетенції ЄС, якщо правопорядок Союзу забезпечує захист прав людини, якщо особи, які перебувають на території Союзу, мають можливість оскаржити в суді акти інститутів ЄС.

Висновки

Таким чином, аналіз участі Європейського Союзу в процесі реалізації функції охорони і захисту прав людини і громадянина держав-членів свідчить, що на сьогодні в основних рисах здійснено уніфікацію правових систем європейських країн у галузі захисту прав людини. Після прийняття Хартії Європейського Союзу про основні права та запровадження громадянства ЄС Європейський Союз на конструктивній основі починає не стільки конкурувати, скільки доповнювати діяльність Ради Європи у сфері захисту прав людини, що створює нові можливості для більш повноцінного здійснення функції захисту прав людини і громадянина. На превеликий жаль, в Україні права людини є ширмою для приховування прогалин в законодавстві, функціонування всього державного апарату. Так, в Україні майже не залишилось права людини, яке б не порушувалось. Головними чинниками, що породжують неспроможність ефективного засобу захисту прав людини є несформованість громадянського суспільства, бездіяльність органів державного управління, зокрема, правоохоронних, бідність українців, відсутність ефективного законодавства. Українським законотворцям потрібно брати за приклад зарубіжне законодавство у сфері захисту прав людини, проте не забувати за розвиток національної правової науки, і її здобутків. Адже закони потрібно приймати не тільки по зразку, а й відповідно до потреб суспільства країни, в якій вони приймаються.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Корнієнко В. О. В пошуках консолідації українського суспільства: національна ідея чи політичний ідеал [Текст] / В. О. Корнієнко // Нова політика : науково-публіцистичний журнал.— 2000. — № 4.— С. 47-52.
2. Единый европейский акт. Договор о Европейском Союзе / Отв. ред. Ю. Борко. – М., 1994. – Т. II. – С. 9.
3. Яковюк І. В. Громадянство Європейського Союзу: проблеми визначення // Державне будівництво та місцеве самоврядування: Зб. наук. пр. – Х., 2005. – Вип. 9. – С. 82–88.
4. Единый европейский акт. Договор о Европейском Союзе. – С. 55–57.

5. Договор о Европейском Сообществе // Европейское право: Учебник / Под общ. ред. Л. М. Энтина. – М., 2002. – С. 561–563.
6. Judgment of the Court of 12 November 1969. Erich Stauder v City of Ulm – Sozialamt. Reference for a preliminary ruling: Verwaltungsgericht Stuttgart – Germany. Case 29-69 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61969CJ0029:EN:HTML>.
7. Foster Nigel. European Law. Directions. Second Edition. / Foster Nigel. – New York: OxfordUniversity Press, 2008. – P. 82.
8. Хартия Европейского Союза об основных правах. Комментарий. – М. : Юриспруденция, 2001. – 203с.
9. Конституційні акти Європейського Союзу (в редакції Лісабонського договору) / пер. Геннадія Друзенка та Світлани Друзенко, за заг. ред. Геннадія Друзенка. – К. : «К.І.С.», 2010. – 536 с.

Лесько Тетяна Віталіївна - студентка гр. МОЗ-15 факультету менеджменту та інформаційної безпеки, м. Вінниця, e-mail: 08tanya101997@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Lesko Tetyana - student of gr. MOZ-15 the faculty of management and informative safety, m. Vinnytsya, e-mail: 08tanya101997@gmail.com

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

БРЕКЗІТ – ТІЛЬКИ ПОЧАТОК. ЩО ЧЕКАЄ ЄВРОПУ?

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Визначено сутність поняття «брекзит», а також дослідження наслідків для інших країн Європи, після виходу Великої Британії з Євросоюзу.

Ключові слова: брекзит, Велика Британія, референдум, Євросоюз, імміграція, Україна.

Abstract

The essence of the concept of "brexit", as well as the study of consequences for other European countries, after the departure of Great Britain from the European Union, was determined.

Keywords: brexit, United Kingdom, referendum, European Union, immigration, Ukraine.

Вступ

Бажання Великої Британії покинути Європейський Союз серйозно вплине на весь світ. Цей ефект не обмежиться тільки британською економікою. Найближчим часом більшість західних країн зіткнуться з тими ж проблемами, що спонукали британців проголосувати за Брекзит.

Брекзит – утворене злиттям двох англійських слів "Британія" (Britain) та "вихід" (exit) словосполучення придумали для короткого позначення референдуму, на який виноситься одне-єдине питання – Велика Британія має залишатися членом Євросоюзу, чи вона має залишити Євросоюз?

Метою роботи є дослідження наслідків виходу Великої Британії з Євросоюзу для інших країн Європи.

Результати дослідження

Найближчим часом більшість західних країн зіткнуться з тими ж проблемами (хоч і з різним ступенем інтенсивності), що спонукали нехай і мінімальну, але все ж більшість британців віддати свої голоси за Брекзит. Все це тісно переплетено: імміграція, страх перед тероризмом, суверенітет національних парламентів, боротьба за етнічну ідентичність і відсутність згуртованості суспільства. Всі ці проблеми були узагальнені табором прихильників Брекзита за допомогою одного гасла: «Повернемо собі контроль!». Ця концепція не втримається в межах Ла-Маншу. Уже з наступного року варто очікувати зростання тиску на ЄС і національні адміністрації, викликаного тим же невдоволенням, що підштовхнуло Брекзит. А в демократичних країнах таке невдоволення рано чи пізно набуває політичної форми.

Німеччина і Швеція вже прийняли чимало мігрантів. Швеція - самопроголошена «гуманітарна наддержавка» з найвищим відсотком мігрантів по співвідношенню до її населення - вже зіштовхується з негативною реакцією населення. Більшість шведів тепер вимагають скорочення числа мігрантів. У Німеччині число мігрантів різко скоротилося: хоча минулого року дозвіл на в'їзд в країну отримали близько мільйона іноземців, напади на гуртожитки і будинки для біженців, що організовуються, як правило, вкрай правими групами, почастішали до 10 разів за день.

В Італії, заради якої більшість мігрантів пережили небезпечну подорож з портів в Північній Африці (півмільйона за останні чотири роки, при цьому загинули 13 000 осіб), опір імміграції неухильно зростає. Опитування, проведене в кінці 2016 року, показало, що Італія є найбільшою затятою протилицею іммігрантів в Європі. 52% італійців згодні з твердженням, що «тут так багато іноземців, що вони більше не відчують себе вдома».

Франція не сильно відстала, посівши друге місце - 47% опитаних дотримуються такої ж думки.

Висновки

Британців налякали впливом мігрантів та пообіцяли повернути колишню велич і вплив. Проте Брекзйт не допоможе об'єднати британців, а також не ліквідує проблему нерівності доходів, нестачі безбар'єрного доступу до освіти та зниження соціальної мобільності.

Безперечно, вихід Великої Британії з ЄС буде великим ударом по позиціях і українських прибічників євроінтеграції. Це загострить питання про те, чи варто взагалі Україні домагатись вступу до союзу, який постійно слабшає. Додаткова прикрість — вдалий брекзйт додасть сили Кремлю в його намаганнях розсварити членів ЄС між собою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гомон Д. В. Рік після Брекзйту. Чому Велика Британія досі топчеться біля виходу. [Електронний ресурс] / Д. В. Гомонов — Режим доступу: <https://espresso.tv/article/>.
2. Ллойд Д. Брекзйт - тільки початок. Що чекає Європу. [Електронний ресурс] / Д. Ллойд // Брекзйт тільки початок. Що чекає Європу. — Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/opinion/lloyd>.

Марчук Анастасія Олександрівна — студентка групи І-15б, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: zanzarah98@gmail.com

Науковий керівник: Корнієнко Валерій Олександрович – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Marchuk Anastasiya O. — Faculty of Computer systems and automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : zanzarah98@gmail.com

Supervisor: Valeri Kornienko – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

ЦІННОСТІ ОБ'ЄДНАНОЇ ЄВРОПИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто сутнісні основи та практичне втілення європейських цінностей. Проаналізовано їх становлення і закріплення із початку ранньомодерної епохи, а також базові цінності, що визначені європейською спільнотою.

Ключові слова: сутнісні основи, європейські цінності, європейська спільнота.

Abstract

The essentials and practical implementation of European values are considered. Their establishment and consolidation from the beginning of the early modern era as well as the basic values determined by the European community have been analyzed.

Keywords: the essential foundations, European values, the European community.

Вступ

Основу культури будь-якого суспільства становлять соціальні цінності. Вони є одним з основних інтегруючих чинників суспільства, соціальної спільноти або групи, фактором, що визначає соціокультурну ідентичність. Одна із можливих дефініцій соціальних цінностей є такою: соціальні цінності – це ієрархічно розташовані значення, що впорядковують для людини Всесвіт, довкілля, соціальні відносини, речі тощо. До основних функцій соціальних цінностей належать: - створення своєрідної шкали переваг та орієнтування людини у соціальному просторі; - мотивування соціальних дій та надання людині виправдання своїх вчинків; - регулювання соціальної взаємодії та відносин.

Результати дослідження

Аналізуючи причини, перебіг та сутність революційних перетворень в Україні, що почалися Євромайданом у листопаді 2013 р., чимало дослідників зазначають, що, водночас, і основою, і метою, і поясненням цих подій з боку учасників було прагнення ціннісних змін. Саме європейські цінності часто називалися як певний орієнтир та мета, до якої були спрямовані устремління значної частини українського суспільства. Європейські цінності є не лише загальним абстрактним поняттям, але й мають конкретне практичне вираження у вигляді правових норм, закріплених у низці базових документів Ради Європи та Європейського Союзу. Фундаментальною основою європейських цінностей виступають права і свободи кожного індивіда та рівність усіх перед законом. Дійсно, Європа, на сьогодні, постає не стільки географічним поняттям, скільки ціннісним, оскільки європейські цінності складають основні підвалини ліберально-демократичних інститутів західноєвропейського простору, кордони якого не обмежуються географічними ознаками приналежності країн до європейської частини світу. Стрижнем європейських цінностей виступають 107 ліберальні фундаментальні права та свободи людини, демократичні принципи державного устрою, а також правова і соціальна держава. У цілому, документи Ради Європи та Європейського Союзу, які присвячені забезпеченню прав і свобод індивіда і, зокрема, «Хартія основних прав Європейського Союзу», спираються на конституційні традиції європейських країн та їх міжнародні зобов'язання, насамперед, на «Загальну декларацію прав людини», що була прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р.

Висновки

Таким чином, європейські цінності мають не лише абстрактне значення, а й цілком конкретний вираз у вигляді базових фундаментальних прав, свобод тощо, зафіксованих у відповідних документах Європейського Союзу. На нашу думку, і окремі громадяни, і українське суспільство в цілому, декларуючи власні євроінтеграційні устремління та захищаючи їх на практиці, прагнуть до встановлення та утвердження системи цінностей, що базуватимуться та складатимуться із зазначених вище установок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аберкромби Н. Социологический словарь: [Пер. с англ.] / Н. Аберкромби, С. Хилл, Б. С. Тернер; под ред. С. А. Ерофеева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2004. – 620 с.
2. Амельченко Н. Цінності об'єднаної Європи / Наталія Амельченко. – К.: ГО «Лабораторія законодавчих ініціатив», 2013. – 42 с
3. Герасимов И. Украина 2014: Первая постколониальная революция. Введение в форум [Електронний ресурс] / Илья Герасимов. – Режим доступа: <http://net.abimperio.net/node/3351>.
4. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139-150.

Ольшанська Наталія Михайлівна – студентка групи 2CI-15b, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail : olshanata@mail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** - д-р політ.наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця

Olshanskaya Natalia M. – student of 2CI-15b group, faculty of computer systems and automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Supervisor: **Kornienko Valeriy O.** — Dr. of Polit. science, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

СУТНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ ТА ЇХ ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглянуто сутність поняття «цінність» та «європейські цінності», визначено функції соціальних цінностей та проаналізовано основні базові європейські цінності.

Ключові слова: цінність, європейські цінності, Хартія фундаментальних прав Європейського Союзу.

Abstract

The article clarified the essence of the concept of «value» and «European values», the determines functions of the social values and the effectiveness the basic European values.

Keywords: value, European values, Charter of Fundamental Rights of the European Union.

Вступ

Основу культури будь-якого суспільства становлять соціальні цінності. Вони є одним з основних інтегруючих чинників суспільства, соціальної спільноти або групи, фактором, що визначає соціокультурну ідентичність. Тому, Європа, на сьогодні, постає не стільки географічним поняттям, скільки ціннісним, тому що європейські цінності складають основні підвалини ліберально-демократичних інститутів західноєвропейського простору, кордони якого не обмежуються географічними ознаками приналежності країн до європейської частини світу.

Проблеми європейських цінностей осмислювали у своїх працях такі зарубіжні та вітчизняні автори, як: С. Хілл, І. Герасимов, Н. Амельченко [2], П. Буряк, А. Кудряченко, С. Гervas [4] та ін.

Слід наголосити, що найпотужніший об'єднавчий потенціал нації мають саме європейські цінності. Перша з цих цінностей – демократія. Сила Європи – це ті непорушні цінності, завдяки яким вона залишається найголовнішим центром світової цивілізації, єдність цих цінностей – фундамент, на якому стоїть Європейський Союз.

Метою статті є вивчення сутності поняття «цінність» та «європейські цінності», а також їх практичне застосування.

Результати досліджень

Сутність поняття «цінність» було введено до наукового обігу німецьким філософом Р. Г. Лотце у XIX ст. Одним із загальних визначень соціальних цінностей є: соціальні цінності – це ієрархічно розташовані значення, що впорядковують для людини Всесвіт, довкілля, соціальні відносини, речі тощо [1].

Тому, соціальні цінності покликані виконувати низку різноманітних функцій, зокрема:

- орієнтування людей в соціальному просторі;
- мотивування певних соціальних дій;
- створення своєрідної шкали переваг;
- надання людині виправдання своїх вчинків;
- регулювання соціальної взаємодії та відносин.

Стосовно питання європейських цінностей, то це поняття включає в себе широкий ряд конституційних законів та моральних якостей, які кожен європеєць має враховувати в своїй щоденній поведінці, діях та навіть думках. Стрижнем європейських цінностей виступають ліберальні фундаментальні права та свободи людини, демократичні принципи державного устрою, а також правова і соціальна держава.

Одне із можливих визначень європейських цінностей, пропонує Н. Амельченко – це сукупність та система основних принципів розбудови сім'ї, суспільства та держави, політико-економічних, культурних, правових та інших норм, що об'єднує значиму більшість жителів Європи та становить основу їх ідентичності [2, с. 3].

Становлення та закріплення європейських цінностей має давню історію, що бере свій початок із ранньомодерної епохи та творчості видатних мислителів XVII–XVIII ст.: Т. Гоббса, Дж. Локка, Ж.-Ж. Руссо, І. Канта та ін. Перша організація, що була покликана об'єднати європейські країни для забезпечення та втілення ідеалів і принципів була Рада Європи, яка створена 5 травня 1949 р. Умовою вступу до неї було визнання прав і свобод громадян у країнах-членах, тобто визнання базових європейських цінностей. Україна увійшла до складу цієї організації у 1995 р.

Базові європейські цінності – це ліберальні фундаментальні права та свободи людини, демократичні принципи державного устрою, а також правова і соціальна держава. Конкретний вираз європейських цінностей знайшов своє відображення у «Хартії основних прав Європейського Союзу» [3]. Головною ідеєю «Хартії» є те, що людську особистість Європейський Союз вважає центральною у своїй діяльності, надає їй «громадянство Союзу та створює простір свободи, безпеки та правосуддя». «Хартія основних прав Європейського Союзу» складається із 54 статей, що поділені на сім розділів. Перші шість – фундаментальні цінності, а останній тлумачить застосування документу. У документі особливо підкреслюється, що ці принципи засновані на духовній, моральній та історичній спадщині народів Європи (п. 2 Хартії) [3].

Так, Розділ I «Гідність» (статті 1–5), окрім права на людську гідність, закріплює права та гарантії, які забезпечують гідне існування людської особистості в суспільстві: право на життя, заборона тортур, рабства тощо. Стаття 3 закріплює «Право на особисту недоторканність» та ін.

У розділі II «Свободи» (статті 6–19) зосереджено увагу на фундаментальних громадянських та політичних свободах, закріплених в європейській конвенції з прав людини — Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та ін.

У розділі III «Рівність» (статті 20–26) окреслено норми, спрямовані на забезпечення рівності перед законом, недискримінації, культурного, релігійного та лінгвістичного різноманіття, рівності жінок та чоловіків, прав дітей та людей похилого віку, а також осіб із фізичними вадами та ін.

У розділі IV «Солідарність» (статті 27–38) окреслено певні трудові права та деякі положення Європейської соціальної хартії Ради Європи: право працівників на отримання інформації, право на ведення переговорів та колективні дії, право на послуги із працевлаштування, захист на випадок незаконного звільнення, справедливі та рівні умови праці та ін.

У розділі V «Громадянство» (статті 39–46) зосереджено увагу на активному та пасивному виборчому праві на виборах до Європейського парламенту та на муніципальних виборах, право на належне управління, право на доступ до документації та ін.

У розділі VI «Правосуддя» (статті 47–50) закріплюються не стільки права, скільки гарантії прав особистості, переважно в рамках кримінального процесу: право на ефективний правовий захист та доступ до неупередженого суду, презумпція невинуватості та право на захист та ін.

Однак щодо такого поділу цінностей є і критичні зауваження. Так, американська дослідниця С. Гервас переконана, що «бажаючи примирити цінності з часто суперечливими кінцевими цілями, діалектичному зусиллю „гуманістичного синтезу” європейського проекту бракує, головним чином, ясності й простоти» [4].

Сучасні уявлення про європейські цінності, які теоретично мають бути близькими загальнолюдським, в основі своїй мало змінилися порівняно з попередніми періодами історії існування людства [5]. Різняться умови, за якими цінності мають бути впроваджені в життя, адже трансформованою є система міжнародних відносин, в якій вирують глобалізаційні явища.

На сьогодні європейські цінності трактуються як стандарти певних технологічних процедур у різних галузях життя суспільства і діяльності держави. Для прикладу, це формування органів державної влади та управління, взаємодія гілок влади, ставлення влади та громадян до права, управління економікою, взаємодія між державою та громадянином тощо.

Висновки

Отже, в результаті проведеного дослідження було узагальнено теоретичні засади поняття «цінність» та «європейські цінності», визначено функції цінностей та проаналізовано основні базові європейські цінності. Слід зазначити, що європейські цінності мають не лише абстрактне значення, а й цілком конкретний вираз у вигляді базових фундаментальних прав, свобод, зафіксованих у відповідних документах Європейського Союзу. На мою думку, і окремі громадяни, і українське суспільство в цілому, декларуючи власні євроінтеграційні устремління та захищаючи їх на практиці, прагнуть до встановлення та утвердження системи цінностей, що базуватимуться та складатимуться із зазначених вище установок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі [Електронний ресурс] : [онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції]:навчальний посібник / В. О. Корнієнко. - Вінниця : ВНТУ, 2017. - 147 с.
2. Амельченко Н. Цінності об'єднаної Європи / Наталія Амельченко. — К.: ГО «Лабораторія законодавчих ініціатив», 2015. — 42 с.
3. Хартия основных прав Европейского Союза [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_524.
4. С. Гервас. Європейські цінності: між ідеалом, дискурсом і реальністю. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://rethinkingdemocracy.org.ua/themes/Ghervas.html>.
5. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139-150.

Кривіцька Вікторія Віталіївна - студентка групи МОФ-156, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email: viktoria.victory98@gmail.com.

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця/

Kryvitska Viktoria V. - student, faculty of management and informational security, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, email: viktoria.victory98@gmail.com.

Scientific supervisor: **Valery Alexandrovich Kornienko** - Candidate of Historical Sciences, Doctor of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences, Vinnytsia.

ВІЙНА З КОРУПЦІЄЮ НА ВИПЕРЕДЖЕННЯ: НАУКОВИЙ МЕТОД

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Визначено сутність поняття «корупція», як один з факторів, що поглиблює кризові явища, а також наведено приклади боротьби з корупцією у Іспанії та інших країнах.

Ключові слова: корупція, Іспанія, система попередження, Україна, Бразилія.

Abstract

Corruption is defined the essence concept, as one of the factors that exacerbates crisis phenomena and as well as examples of the fight against corruption in Spain and other countries..

Keywords: corruption , Spain, warning system, Ukraine, Brazil..

У 2017 році Україна здобула 30 балів зі 100 можливих у дослідженні Transparency International — «Індекс сприйняття корупції» (CPI) і посіла 130 місце (зі 180 країн). Це на 1 бал більше та на 1 позицію вище, ніж у минулому році (29 балів, 131 місце зі 176 країн). Але в динаміці результати минулого року нижчі (1 бал проти 2) ніж у 2016 році.

Це пояснюється такими обставинами, як брак політичної волі керівництва країни до рішучої боротьби з корупцією та низький рівень довіри до українських судів та прокуратури. Також варто відмітити постійні законодавчі ініціативи парламенту, які загрожують новоствореній антикорупційній інфраструктурі. Як результат, корупція залишається для бізнесу та звичайних громадян однією з головних проблем [1].

Метою роботи є дослідження ефективних методів боротьби з цією проблемою в інших країнах.

Намагаючись зрозуміти що таке корупція, починає здаватись, що це не лише хабар, а це взагалі будь-яке зловживання довіреної людині влади в особистих інтересах. Звичайно, зловживати владою в особистих інтересах можна по різному. Наприклад, можна не відвідувати роботу і продовжувати отримувати зарплату в коштів платників податків. Але від цього корупціонером лінивий державний службовець не стає. На мою думку, більш точне визначення корупції – це викрадення бюджетних коштів особами при владі, а також це політичний патронаж заснований на ренто орієнтованій поведінці ближнього кола людей.

Негативний вплив корупції вбачається у;

- 1) підриві чесної конкуренції і наступний ріст цін;
- 2) економічній нестабільності, в умовах якої зменшується попит на ведення бізнесу, інвестування, інновацій;
- 3) спотворення системи мотивацій, коли майбутні професійні кадри відмовляються займатись продуктивною працею, копіюючи поведінку існуючих робітників.

У результаті підривається суспільна довіра до держави, ріст нерівності і злочинності та делегітимізація держави, політичні і соціальні потрясіння

З іншого боку, при наявності особливих факторів, в деяких країнах ці негативні впливи відсутні, незважаючи на високий рівень корупції. Наприклад, Південна Корея, країна яка не є економічним карликом, і ріст економіки якої продовжує зростати. Цю ситуацію назвали азіатським парадоксом – вікові традиції кланових відносин допомагають зросту економіки. Це можна пояснити тим, що країни Азії мають занадто зрегульовані правові інститути економіки, і тому обхід цих систем економить час

та ресурси, і як наслідок останні десятиліття прослідковується економічний бум, таких країн як Китай [2].

Проте такі відносини неможливі в Україні, наша держава постійно активно намагається зменшити вплив бюрократії, шляхом полегшеного надання адміністративних та соціальних послуг, наприклад, відкриття «прозорих офісів», також спрощенням оподаткування малого бізнесу.

Тому наша країна не зможе вжитись з існуючою корупцією, і для її подолання потрібно вжити деяких методів. Наприклад, один з шляхів подолання, боротися з причинами корупції, для цього дослідники з вищої школи економіки іспанського університету Вальядоліди створили першу в світі систему раннього попередження корупції. В Іспанії корупція сповільнює ріст економіки і заважає боротися з наслідками економічної кризи. Система дозволяє передбачити ще не здійснену дію корупції, вона працює з наступними типами даних [3]:

- 1) публікаціями ЗМІ про арешти та кримінальні справи;
- 2) судовою зведеннями;
- 3) офіційною статистикою співробітників силового міністерства та судів.

Автори системи використали базу найбільш авторитетної газети Іспанії «EL MUNDO», журналісти якої з початку двохтисячних років вели докладний звіт всіх кримінальних справ у країні, що дійшли до суду [4]. Далі розробники системи взяли спеціальний алгоритм машинного навчання, карти Кохонена, що самостійно організовуються. Цей алгоритм стійкий до зашумлених даних, швидко навчається, а результати відображає у вигляді зручних двохмірних карт. В підсумку, вийшла карта рівня корупції по всіх провінціях. Дослідники створили таблицю макроекономічних показників, які можна об'єднати у п'ять категорій:

- 1) бюджетний баланс;
- 2) рівень заборгованостей;
- 3) економічний зріст;
- 4) робоча сила;
- 5) політичні фактори [5].

І застосували до них тест Шапіро-Уїлка (критерій для перевірки статистичних гіпотез), потім отримані результати автори поєднали з картою рівня корупції, пропустили через карти Кохонена. Дослідники виявили, що вірогідність перетворення державного службовця в корупціонера, залежить від наступних показників:

- 1) податки на нерухомість;
- 2) зросту економіки;
- 3) зросту кількості не фінансових компаній і закладів, що приймають вклади;
- 4) час, протягом якого при владі керує одна політична партія.

Тобто, дана система може попереджати, в яких показниках і у яких регіонах, можуть виникнути корупційні скандали, суспільству ж залишається лише проконтролювати і посилити покарання за хабарі в цій сфері.

Спеціалісти з теоретичної фізики державного університету Марінгі, почали опрацьовувати матеріали по усім корупційним скандалам в ЗМІ, за останні двадцять сім років. Вони почали систематизувати зв'язки, які виникали між особами що були замішані в один і тих самих корупційних скандалах. Дослідники побудували динамічну мережу, по якій у подальшому можна виявляти майбутні зв'язки між учасниками корупціонерних мереж

Також слід не забувати, що система лише попереджує майбутні злочини, але прямо зараз існують державні службовці, які вже мають за собою не один корупційний злочин. В майбутньому за такими людьми слід встановити суворий контроль, і прослідковувати усі їх контакти, тому що існує велика вірогідність того що незабаром їх оточення також може почати брати хабарі. Дослідники виявили що корупційні скандали збігаються з виборчими циклами в країні [6]. Виявилось, що лише деякі, тісно пов'язані між собою особи, домінують в мережі, але структура змінюється як тільки змінюється склад уряду і за допомогою певних алгоритмів можна передбачити зв'язки між тими людьми, між якими до цього зв'язків не було.

Підсумовуючи, слід наголосити, що не можна просто за допомогою систем та методів які працю-

ють в інших країнах, узяти їх критичні показники, та побороти причини що викликають корупцію в Україні. Для цього потрібна власна база даних та проведення дослідів стосовно наших регіонів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Индекс сприйняття корупції [Електронний ресурс] // Transparency International Україна. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://goo.gl/hjhYv5>.
2. Сумский В. В. Движение на восход [Електронний ресурс] / Виктор Владимирович Сумский // Независимая. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://goo.gl/3YsNqJ>.
3. J. López-Iturriaga F. Predicting Public Corruption with Neural Networks: An Analysis of Spanish Provinces [Електронний ресурс] / Félix J. López-Iturriaga // School of Business and Economics. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://goo.gl/fwXXqt>.
4. NOVOA O. El mapa de la corrupción en España [Електронний ресурс] / O. NOVOA, V. RAMÍREZ, M. LEY // EL MUNDO. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://goo.gl/kRfyj8>.
5. Ribeiro H. The dynamical structure of political corruption networks [Електронний ресурс] / H. Ribeiro, A. Luiz – Режим доступу до ресурсу: <https://arxiv.org/pdf/1801.01869.pdf>.
6. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139-150.

Вернік Ірина Володимирівна — студентка групи І-156, факультет Комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: vernik.iryana@gmail.com.

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Vernik Iryna — Faculty of Computer systems and automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : vernik.iryana@gmail.com.

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У даній статті досліджено особливості становлення та розвитку інституту прав людини у Європейському Союзі

Ключові слова: права людини, Європейський Союз.

Abstract:

In this article was explored human rights institution development and formation in the European Union.

Keywords: human rights, European Union.

Вступ

Питання прав і свобод людини на сьогодні є однією з найважливіших проблем усіх держав. Вони належать до однієї з найбільших культурних цінностей. У різні часи проблема прав людини незмінно залишалась невирішеною та важливою.

Чимала увага, яка приділяється останніми роками проблематиці захисту прав людини в ЄС, не є випадковим явищем. Передова діяльність Суду ЄС протягом багатьох років щодо розробки неписаного каталогу прав для ЄС поступово знаходила своє місце в установчих договорах. Отже, діяльність щодо захисту прав людини в ЄС почала виходити на новий рівень.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей становлення прав людини у Європейському Союзі.

Результати дослідження

Повага та захист прав людини є одним із керівних напрямів діяльності Європейського Союзу відповідно до цілей та принципів цієї організації, закріплених в установчих договорах. Будь-яка європейська країна, яка дотримується принципів свободи, демократії, поваги прав людини та основних свобод, а також верховенства права, може звернутися до ЄС із заявою про членство, як це передбачено статтями 6 та 49 Договору про Європейський Союз [1].

Країни, які бажають стати членами ЄС, повинні не лише закріпити принципи демократії та верховенства права у своїх конституціях, а й втілювати їх у повсякденне життя. Конституції країн-заявників мають гарантувати демократичні свободи, включаючи політичний плюралізм, свободу слова і свободу совісті. Вони встановлюють демократичні інститути та незалежні органи правосуддя, органи конституційної юрисдикції, що створює умови для нормального функціонування державних установ, проведення вільних і справедливих виборів, періодичної зміни правлячої парламентської більшості, а також визнання важливої ролі опозиції у політичному житті. Зокрема, Порядок денний асоціації Україна — ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію від 23 листопада 2009 р. містить положення щодо реалізації діалогу між Україною та Європейським Союзом у сфері забезпечення поваги прав людини та основних свобод шляхом усебічного співробітництва з питань захисту прав людини і основних свобод, охоплюючи як індивідуальні випадки, так і питання, які стосуються інструментів міжнародного права та прав людини [2].

В Європейському Союзі немає цілісного механізму захисту прав людини. Система захисту на рівні Євросоюзу доповнює національну систему захисту прав людини, яка функціонує в державах-членах. Окрім цього, захист прав і свобод людини відбувається в межах Ради Європи, учасниками якої є всі

держави — члени Євросоюзу. Формування системи правових норм на рівні Євросоюзу, відбувалось поступово, а вона має цінний потенціал для свого розвитку.

Уперше принцип захисту прав людини у праві Європейських Співтовариств був визнаний Судом ЄС у справі 29/69 Stauder [1970]. Вона стосувалася вимоги з боку одержувача соціальної допомоги скасувати зазначення даних про його особу (ім'я та адреса) на купоні, що надавався для отримання продукції за пільговими цінами як соціальна допомога. Суд ЄС визнав, що рішення Комісії 1969 р., яке надавало державам-членам дозвіл на встановлення пільгових цін для певних категорій населення, не містить нічого такого, що здатне порушити основні права людини, які охороняються Судом ЄС і закріплені у загальних принципах права Європейських Співтовариств. Тому тут йдеться не про порушення прав людини з боку інститутів об'єднання, а про необхідність внесення змін до внутрішнього законодавства, яке регламентує користування пільгами. Вимога зазначати на купоні персональні дані порушує права людини і не є необхідною. Тим самим поняття основних прав людини вперше було визнано загальним принципом права Європейських Співтовариств.

Завдяки практиці Суду ЄС права людини були віднесені до загальних принципів права Європейських Співтовариств.

Потроху в Європі почали формуватися дві самостійні системи захисту прав людини — в межах Ради Європи і Європейських Співтовариств. При цьому система захисту, яка створювалась у Співтовариствах, була фрагментарною. На початку свого існування вона охоплювала переважно економічні права. Пануючою була ідеологія «ринкової людини».

З самого початку свого існування Європейські Співтовариства започаткували щільні відносини з Радою Європи.

Рада Європи є організацією, для якої сфера захисту прав і свобод людини традиційно залишається однією з головних. Вона була створена у 1949 р. Згідно зі статутom Ради Європи ця організація має сприяти утвердженню духовних і моральних цінностей, які є загальним доробком їхніх народів та джерелом принципів свободи особи, політичної свободи і верховенства права, що лежать в основі справжньої демократії.

Серед документів, ухвалених Радою Європи, найбільше значення має Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод 1950 р. [3].

Ця конвенція утверджує стандарти поведінки держав-учасниць у сфері захисту прав і основних свобод людини. Вона містить не тільки переважну частину прав, які закріплені у Загальній декларації прав людини 1948 р. Їх забезпеченню у державах-членах сприяє Європейський суд з прав людини, його рішення є обов'язковими для виконання у державах — учасниках Європейської конвенції.[4]

ЄС визнає Європейську конвенцію 1950 р., але не є її учасником, і тому Конвенція не становить частину права Євросоюзу.

Комплекс основних прав і свобод особи поділяється на кілька категорій:

- особисті права і свободи;
- політичні права і свободи;
- економічні, соціальні та культурні права;
- основні обов'язки.

Їх доповнюють гарантії прав і свобод особи.

Ще до підписання Лісабонських договорів уже було зроблено перші кроки до розмежування Суду ЄС і компетенції Європейського суду з прав людини. Європейський суд з прав людини у ряду своїх рішень обґрунтував теорію обмеженого втручання у сферу компетенції ЄС, якщо правопорядок Союзу забезпечує еквівалентний захист прав людини в об'єднанні. Сутність її полягає у визнанні з боку Європейського суду з прав людини еквівалентного захисту, якщо особи, які перебувають на території Союзу, мають можливість оскаржити в Суді акти інститутів ЄС, які порушують права людини, гарантовані Європейською конвенцією 1950 р.

В основі системи механізмів і норм захисту прав і свобод людини в ЄС лежать різні документи, які мають декларативний та обов'язковий характер.

Висновки

Отже, дослідження яке ми провели, показало, що за останні пів століття Європейський союз пройшов великий шлях становлення власної системи захисту прав людини. Також з набуттям

чинності Лісабонського договору надані правові підстави для приєднання ЄС до Європейської конвенції з прав людини. Все це підштовхує нас, що Україна повинна вдосконалити власну систему захисту прав людини, тому, що відповідно критеріям до вступу в ЄС лише держава з відповідним рівнем дотримання прав та свобод людини може стати повноправним членом Євросоюзу [5].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лісабонські консолідовані договори про Європейський Союз і функціонування Європейського Союзу // Право Європейського Союзу : підруч. / за ред. В. І. Муравйова. — К., 2011. — С. 527-691.
2. Порядок денний асоціації Україна — ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію // Україна — Європейський Союз : зібрання міжнародних договорів та інших документів (1991-2009) / за заг. ред. С. О. Камишева (кер. групи) та ін. — К., 2010. — С. 573-598.
3. Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 1994 р // Україна — Європейський Союз : зібрання міжнародних договорів та інших документів (1991-2009) / за заг. ред. С. О. Камишева (кер. групи) та ін. — К., 2010. — С. 31-75.
4. Протокол № 14 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який змінює контрольну систему Конвенції // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 27. — С. 229.
5. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139-150.

Заремба Оксана Володимирівна – студентка групи МОФ-156, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Oksana Zarembo – student, faculty of management and informational security, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa.

Scientific supervisor: **Valery Alexandrovich Kornienko** - Candidate of Historical Sciences, Doctor of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences, Vinnytsia.

ПРОБЛЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено проблеми євроінтеграції України.

Ключові слова: проблеми, Євросоюз, інтеграція, Україна.

Abstract

The problems of European integration of Ukraine are investigated.

Keywords: problems, European Union, integration, Ukraine.

Вступ

Минулого року набула повної міжнародної чинності Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, включно з утворенням поглибленої і всеосяжної зони вільної торгівлі. Ця подія має історичне значення та створює широкі перспективи для України, оскільки є першим практичним кроком на шляху її вступу до ЄС. Проте перед Україною з'являється й ряд проблем.

Результати дослідження

При вступі до ЄС Україна зіткнеться з такими проблемами:

Україна втратить частину свого суверенітету на користь ЄС та НАТО, а також буде зобов'язана виконувати умови та вимоги членства в цих організаціях. Аналогічним чином до стандартів ЄС та НАТО мають бути приведені всі складові внутрішньої сфери України, що потребуватиме комплексу політичних, економічних, соціальних, юридичних та інших реформ. При цьому такі реформи матимуть обов'язковий характер, навіть якщо вони зачіпатимуть інтереси політико-економічних кіл і населення України та будуть непопулярного характеру. Зокрема, в цьому плані можливо відзначити вимоги ЄС щодо зміни пенсійної системи України, приведення внутрішніх цін на енергоносії до світових стандартів, відкриття ринків та обмеження підтримки внутрішнього виробника, а також вільного продажу землі.

Крім того, досить складним питанням стане зайняття Україною виділеної для неї ніші у міжнародному розподілі праці в Європейському Союзі, а також вимога повного відкриття свого ринку для європейських товарів. Зазначене потребуватиме санації окремих підприємств та галузей української промисловості, які не зможуть витримати конкуренції з європейськими аналогами або будуть зайви-ми у загальній економічній системі ЄС.

Водночас вкрай чутливою проблемою для НАТО стане поширення на Україну зобов'язань Північноатлантичного Альянсу щодо колективної оборони країн-членів організації. Зазначена проблема має особливо гострий характер в умовах анексії Криму Росією та продовження її дій з провокування збройного конфлікту на Донбасі. З урахуванням цього, навіть у випадку, якщо керівництво НАТО утримається від поширення таких зобов'язань на Україну, поглиблення співробітництва у безпековій сфері потребуватиме перегляду оперативних планів Альянсу.

На цьому фоні окремою проблемою поставатиме питання подальших відносин між Україною, ЄС, НАТО та Росією після виходу України на рівень поглибленого партнерства з Європейським Союзом та Північноатлантичним Альянсом. З огляду на принципове несприйняття Росією європейської та

євроатлантичної інтеграції України, така ситуація потребуватиме досить складного діалогу сторін з метою недопущення поглиблення протистояння між ними до рівня військової конфронтації.

Висновки

Загалом наведені обставини обумовлюють досить неоднозначне та навіть суперечливе ставлення до перспектив вступу України до ЄС та НАТО, як українського суспільства, так і керівництва та громадськості країн-членів Європейського Союзу та Північноатлантичного Альянсу. Зокрема, проявом цього стали складнощі у процесах прийняття Угоди про асоціацію України та ЄС, а також рішення Європейського Союзу щодо спрощення візового режиму з Україною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гвоздь В. Через терени до ЄС і НАТО. Геополітичні аспекти та проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України [Електронний ресурс] / В. Гвоздь — Режим доступу: <https://bintel.com.ua/uk/article/09-02eu/>.

2. Гайдуцький П. Україна—ЄС: проблеми інтеграції [Електронний ресурс] / П. Гайдуцький — Режим доступу: https://dt.ua/international/ukrayina-yes-problemi-integraciyi-_.html.

Ковтун Тарас Олегович — студент групи І-156, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: taraskovtun001@gmail.com

Науковий керівник: Корнієнко Валерій Олександрович – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Kovtun Taras O. — Faculty of Computer systems and automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : taraskovtun001@gmail.com

Supervisor: Valeri Kornienko – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

БРЕКЗІТ: СУТНІСТЬ ТА ПРИЧИНИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Передумови та причини виходу Великої Британії з Європейського Союзу.

Ключові слова: *брекзит, Великобританія, ЄС, імміграція, референдум, Тереза Мей,*

Abstract

A preconditions and reasons for withdrawal of Great Britain from the European Union

Key words: *brexit, Great Britain, EU, immigration, referendum, Teresa May*

Вихід Великої Британії з ЄС – питання, яке неодноразово піднімалось консервативними та націоналістичними партіями, що закінчилось референдумом 23 червня 2016 р.

Після парламентських виборів у Великій Британії у травні 2015 року переобраний прем'єр-міністр Сполученого Королівства Девід Камерон підтвердив прихильність до маніфесту Консервативної партії у проведенні референдуму щодо британського членства в Європейському Союзі до кінця 2017 року. Ще у січні 2013 року Камерон пообіцяв, що проведе такий референдум, якщо його партія отримає більшість на виборах. 25 липня 2015 р. газета *"Independent"* з посиланням на джерела в британському уряді повідомила про те, що Девід Камерон може призначити референдум щодо членства в Євросоюзі на червень 2016 року.

Терміни *"Brexit"* використовують для позначення виходу Британії з ЄС (англ. *"Britain"+"exit"*)

Референдум щодо членства Великої Британії в ЄС пройшов у Великій Британії та Гібралтарі 23 червня 2016 року.

Результати проведення даного референдуму:

- 51,9 % виборців виявили своє бажання покинути ЄС.
- 48,1 % виборців побажали залишитися в складі Європейського Союзу.
- Шотландці та жителі Північної Ірландії в цілому виявили своє бажання залишитися в складі ЄС, а ось валлійці й англійці, без Лондона, проголосували за вихід [1].

У референдумі було дозволено голосувати громадянам Великобританії, Ірландії і країн Співдружності. Навіть громадяни Великобританії, які проживають за кордоном не більше п'ятнадцяти років можуть проголосувати і висловити свою думку з цього приводу. Віддати свій голос також зможуть члени Палати лордів і громадяни країн Співдружності, що проживають в даний момент в Гібралтарі.

Урядом Великобританії у вересні 2015 було проголошено офіційне формулювання питання, яке буде виставлено на голосування референдуму, з можливістю відповісти тільки «так» або «ні».

Ще в далекому 1973 році членство Великобританії в Європейському союзі було під великим питанням і викликало сумніви в уряді країни. Ці сумніви виникли відразу після приєднання Великобританії до тодішньої Європейської економічної спільноти [2].

У 2015 році питання членства Британії в ЄС залежав від переговорів з Союзом, тому що Великобританія хотіла домогтися вигідніших для своєї країни і громадян умов членства. Тому відразу після травневих виборів 2015 року прем'єр міністр Великобританії оголосив про початок процесу переговорів з Європейським Союзом і перегляд правил членства Великобританії в ЄС.

Основні питання, які були винесені Великобританією на обговорення:

- Зміна міграційного законодавства
- Відмова від подальшого політичного зближення Великобританії з ЄС

Ці питання були також умовами Сполученого Королівства для збереження членства в ЄС.

В продовженні процесу переговорів в листопаді 2015 року уряд Великобританії направив офіційний відкритий лист представнику Європейської Ради Дональду Тиску, в якому були викладені основні цілі, розділені на чотири блоки, які Великобританія хоче домогтися в результаті переговорів:

1. Вільна торгівля на світовому ринку, а не тільки в зоні ЄС.
2. Зниження рівня бюрократії і регулювання бізнесу, підвищення конкурентоспроможності ЄС.
3. Повага суверенітету країни і бажання відмовитися від подальшої тісної побудови політичного союзу. Оскільки економіка Великобританії займає п'яте місце за величиною в світі, зняття обмежень Євросоюзом.

4. Контроль імміграції. Введення правила: емігранти, які приїжджають до Великобританії з країн ЄС повинні пропрацювати не менше 4-х років у Великобританії для отримання допомоги і соціального житла. Припинення дії правила, за яким відправляється допомога на дітей за кордоном. Також можливість приїжджати в GB громадян з усіх країн світу, зняття обмежень [3].

На засіданні Європейської ради в грудні 2015 року керівники країн членів Європейського Союзу обговорювали вимоги Великобританії. По трьох з чотирьох пунктів було досягнуто компромісу, по четвертому не змогли досягти згоди, так як на думку більшості представників країн ЄС, проблему з еміграцією вирішити не можна, так як це порушує право на свободу пересування на єдиному ринку ЄС, що є однією з головних ідей Європейського Союзу.

У лютому 2016 між Європейським Союзом і Великобританією було досягнуто компромісу за всіма висунутими вимогами, після чого прем'єр міністр Британії заявив про запланований Референдум, який відбудеться 23.06.16 і всі зможуть висловити свою думку, проголосувавши за вихід з ЄС або за збереження членства Великобританії в Європейському союзі.

На думку експертів, вихід Великобританії з ЄС призведе країну до ослаблення партнерства з країнами Євросоюзу. ЄС є головним торговим партнером Британії, і після виходу Великобританії доведеться укласти торговельні угоди з 27 країнами-членами ЄС, щоб мати можливість продавати товари з Великобританії в Європі, але це вже може бути не на таких вигідних умовах для Британії. Жорсткість правил міграції. З іншого боку, як позитивний фактор, Британія зможе ввести обмеження для іммігрантів, в тому числі на соціальні блага [4].

Щоб вийти з ЄС, Велика Британія змушена була скористатися процедурою, прописаною в статті 50 Лісабонської угоди. Прем'єр-міністр Тереза Мей запустила процес 29 березня, надіславши відповідного листа президенту Європейської Ради Дональду Туску. З цього моменту на Британію більше не розповсюджується дія різноманітних євросоюзівських угод.

Були сформовані дві команди з обох сторін, які мають провести переговори щодо умов виходу. Європейську очолює французький політик Мішель Барньє, а британську - Девід Девіс.

Згадана 50-та стаття на весь процес розлучення дає два роки. Тобто він має чіткий дедлайн - 30 березня 2019 року [5].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вихід Великої Британії з Європейського союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Вихід_Великої_Британії_з_Європейського_союзу
2. Яковюк І.В. Brexit: Причини і наслідки британського референдуму [Електронний ресурс] / І. В. Яковюк // – Режим доступу: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/11247>
3. Wishart Ian. The truth about the 10 biggest brexit myths of the moment. [Електронний ресурс] / Ian Wishart // Bloomberg Politics. - Режим доступу: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-11-01/the-truth-about-the-10-biggest-brexit-myths-of-the-moment>
4. Malova Olga. Brexit the arguments at a glance . [Електронний ресурс] / Olga Malova // Euronews. - Режим доступу: <http://ua.euronews.com/2016/05/12/brexit-the-arguments-at-a-glance>
5. Яким буде брекзит головні те Терези Мей. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://espreso.tv/article/2017/01/17/yakym_bude_brekzit_golovni_tezy_terezy_mey

Барвінченко Вікторія Іванівна – студентка факультету комп'ютерних систем та автоматики групи 2СІ-15б, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, victoria2726@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Viktoria Barvinchenko – student of faculty for computer systems and automation group 2SE-15b, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia city, victoria2726@gmail.com

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

АНАЛІЗ НЕВЕРБАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано роль невербальних профілів поведінки політичних діячів. Виявлено взаємозв'язки між особистісними особливостями політика та його невербальною поведінкою.

Ключові слова: невербальна комунікація, політична комунікація, поведінка, жести.

Abstract

The role of non-verbal profiles of behavior of politicians is analyzed. The relationships between the personal characteristics of the policy and its non-verbal behavior are revealed.

Keywords: non-verbal communication, political communication, behavior, gestures.

Політична комунікація є процесом передачі і сприйняття важливої суспільно-політичної інформації. Вона поділяється на вербальну і невербальну. Практика свідчить, що громадяни часто не довіряють промова політиків, що актуалізує тему дослідження. Можна припустити, що невербальні елементи комунікації є впливовими під час взаємодії у політичному просторі [1].

У науковій літературі багато уваги приділяється аналізу невербальної комунікації під час повсякденного спілкування. Проте аналізу невербальних елементів поведінки політиків приділяється недостатньо уваги.

Невербальна комунікація включає різні компоненти, пов'язані з мовою тіла. Але головними серед них є паралінгвістичні компоненти (це голосова поведінка людини), та кінесичні компоненти (жести, вираз обличчя, погляд, посмішка тощо). І в процесі мовлення ці компоненти поєднуються й вибудовують те, що я називаю «невербальний профіль дискурсу», а він може мати різну кількість, інтенсивність, конфігурацію невербальних складників. Результати досліджень показують, що під час презентації 55% всієї інформації ми отримуємо за допомогою рухів тіла: поз, жестів, контакту очима, положення в просторі; 38% інформації передається тоном голосу і лише 7% – змістом промови [2].

Звичайно, жести, пози тіла тощо залежать від багатьох факторів, зокрема, культурологічних. Тобто вони набуваються політиками в залежності від тих груп, в яких відбувається їх соціалізація [3]. Однак невербальні елементи є показовими для аналізу щирості політичних лідерів, їх мотивів та прихованих намірів.

Розглянемо невербальні прояви відомих українських політиків. Почнімо з Віктора Ющенка. На жаль, голосова поведінка не є його сильним інструментом самовираження і впливу. Така природна невнятність, тембральна неяскість призводять до того, що він говорить, ніби «у шоку». Він ковтає склади і нечітко завершує речення. Але він знаходить вихід із цього становища і свою голосову невиразність компенсує такими довгими паузами і жестами – такими фірмовими жестами, до яких належать три: перший – це жест підготовки рук до роботи, коли він підправляє манжети; другий жест – це щіпочка солі, коли він хоче передати основну інформацію (це метафора передачі для нього); третій жест – відкриті долоні. Цей жест позначає таку природну відвертість Президента, а в деяких ситуаціях він позначає безпорадність [4].

Стосовно Юлії Володимирівни Тимошенко, то жестовий компонент її невербальної поведінки простий, але він активується в емоційно-насичених, полярних ситуаціях. Наприклад, в ситуації роздратованості, або ситуації радості. Юлія Володимирівна є досвідченим оратором, вона контролює свою міміку. В багатьох випадках їй це вдається. Вона вміє встановити контакт очима, а голос є її найбільш сильним інструментом впливу. Тому що через голосові модуляції вона вміє висловити всю палітру значень – від переконання до пояснення. Але деколи її підводить командний тон та жест правим плечем, що свідчить про те, що деколи бажане видається за реальне [4]. Юлія Володимирівна чудово працює на камеру. Коли людина спілкується вживу, ми сприймаємо її цілком: позу,

положення тіла, рухи тощо. Тимошенко часто камери знімають не на весь зріст, а по груди, тому рухи головою й інтонації голосу – все, що їй залишається. Але вона це використовує на 100%.

Стосовно Президента України Петра Порошенка, то він є емоційним, але може себе контролювати, може бути і стриманим, і нестримним. У нього дуже активний мисленнєвий процес. Примітно, що під час виступів лікті Порошенка майже завжди притиснуті або просто знаходяться близько до тулуба. А лікті є одним з перших індикаторів самоконтролю людини. Водночас трапляється, що Порошенко може й занадто прямолінійно висловитися, тобто на якусь мить перестати повністю контролювати себе. Водночас у Президента яскраво виражені лідерські якості. Під час некомпліментарних інтерв'ю, гострих розмов Петра Порошенко часто використовує такий жест: виставлена вперед долоня, всі пальці зігнуті, крім вказівного. А виставлена рука долонею вперед – це так званий стоп-жест, що означає «закінчили з цим, закрили тему. Такий жест притаманний лідерам. Напруження Порошенка часто видають щелепи, які він стискає під час гострого запитання чи репліки журналіста [5].

Отже, невербальні елементи поведінки є такими, що здатні підсилити сказане політиком, або знівелювати вербальну інформацію. Вони є важливим елементом іміджу політичного діяча. Невербальні прояви можна контролювати, але це вимагає посиленого самоконтролю і використання значного обсягу енергії. Той політик, який контролює невербальну поведінку, має значний вплив на громадян і здатний отримати їх підтримку, адже політики-харизматики сьогодні затребувані в українському суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Денисюк С. Г. Культурологічні виміри політичної комунікації : монографія / С. Г. Денисюк. – Вінниця : ВНТУ, 2012. – 392 с.
2. Ковалинська І. В. Невербальна комунікація / Ковалинська І. В. – К. : Вид-во «Освіта України», 2014. – 289 с.
3. Денисюк С. Г. Політична комунікація в просторі політичної культури: діалектика взаємозв'язку / С. Г. Денисюк // Нова парадигма : журнал наукових праць [голов. ред. В. П. Бех]. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 92. – С. 62-72.
4. Ваннек Л. Українські політики – від рук до тіла / Л. Ваннек // Радіо свобода. – Режим доступу : <https://www.radiosvoboda.org/a/1847139.html>
5. Сокирська Н. Про що говорять жести Порошенка, Гройсмана і Тимошенко. Психологічний аналіз / Н. Сокирська // Главком. – 21 квітня, 2017. – Режим доступу : <https://glavcom.ua/publications/pro-shcho-govoryat-zhesti-poroshenka-groysmana-i-timoshenko-psihoanaliz-382113.html>

Бушинська Аліна Сергіївна – студентка групи 2КН-156, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: 2kn15b.bushynska@gmail.com.

Науковий керівник: Денисюк Світлана Георгіївна – доктор політичних наук, професор кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com.

Alina S. Bushynska - student of Information Technologies and Computer Engineering Department, 2CS-15b, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: 2kn15b.bushynska@gmail.com.

Supervisor: Svetlana G. Denisyuk - Doctor of Political Science, Professor of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com.

СТАЛИЙ РОЗВИТОК: ООН І УКРАЇНА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У роботі розглянуто стратегічні цілі сталого розвитку ООН та проблеми їх втілення в Україні.

Ключові слова: ООН, стратегія, ціль, розвиток, глобальність

Abstract

In this work the sustainable development goals of the United Nations and the problems of their implementation in Ukraine.

Keywords: UN, strategy, goal, development, globality.

Вступ

«Декларація тисячоліття» ООН, прийнята у 2000 році 189-ма країнами на Саміті тисячоліття ООН, визначила Цілі Розвитку Тисячоліття (далі – ЦРТ), тобто всеосяжні рамки цінностей, принципів і ключових чинників розвитку до 2015 року. Україна приєдналася до «Декларації тисячоліття» ООН і взяла на себе зобов'язання досягти ЦРТ до 2015 року. ЦРТ встановили важливі рамки для розвитку, завдяки чому було досягнуто успіху в ряді областей, таких як зменшення рівня бідності та покращення здоров'я та освіти в країнах, що розвиваються. У вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся Саміт ООН зі сталого розвитку та прийняття Порядку денного розвитку після 2015 року, на якому було затверджено нові орієнтири розвитку. Підсумковим документом Саміту «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» було затверджено 17 Цілей Сталого Розвитку (далі – ЦСР) та 169 завдань [1].

Метою роботи є визначення основних положень ЦСР та ступінь їх втілення в Україні.

Результати дослідження

1 січня 2016 року розпочався відлік часу – світ має 15 років, аби досягнути 17 амбітних цілей сталого розвитку [2]:

1. Побороти бідність у всьому світі та у всіх її проявах. Найбідніші та найбільш вразливі верстви населення мають бути захищеними за допомогою державних соціальних програм, а їх права власності та доступу до фінансових ресурсів забезпечені на рівні з іншими.
2. Побороти голод, покращити доступність та якість харчування, а також стимулювати стале сільське господарство.
3. Забезпечити підтримку здоров'я та поширення здорового способу життя для всіх людей, незалежно від віку. До 2030 року смертність матерів при народженні дітей має бути зменшена до менш ніж 70 на 100 000 пологів, а смертність немовлят при народженні – до 12 на 1000 випадків. Інші завдання в рамках третьої цілі сталого розвитку включають подолання епідемій СНІДу, туберкульозу та малярії, а також суттєве скорочення кількості смертей та захворювань внаслідок забруднення повітря, води та ґрунту небезпечними хімічними речовинами.
4. Забезпечити всеохоплюючий та справедливий доступ до якісної освіти та поширювати можливості для навчання протягом всього життя. До 2030 року всі діти планети повинні отримувати повну безкоштовну та якісну початкову і середню освіту.
5. Досягнути гендерної рівності та посилити права жінок та дівчат. Світова спільнота має позбутися будь-яких прикладів дискримінації жінок та дівчат, а також викоринити будь-які форми жорстокого поводження з жінками, включаючи торгівлю та будь-які форми експлуатації.
6. Забезпечити доступність води та водоочищення, а також стале управління водними ресурсами. До 2030 року всі мешканці планети повинні мати доступ до безпечної питної води.
7. Забезпечити можливість використання доступної, надійної, безпечної та сталої енергії для всіх мешканців. До 2030 року кожен мешканець планети повинен мати доступ до надійних, безпечних

та сталих джерел енергії. Частка відновлюваних джерел енергії має суттєво зрости, а темп покращення енергоефективності має подвоїтися до 2030 року.

8. Стимулювати стале та всеохоплююче економічне зростання, повну та продуктивну зайнятість і гідні умови праці.
9. Збудувати стійку інфраструктуру, поширювати всеохоплюючу та сталу індустріалізацію та пришвидшити інновації
10. Зменшити нерівність всередині країн та між ними. До 2030 року необхідно поступово досягнути та закріпити зростання доходів біднішого населення на рівень вищий, ніж в середньому в країні.
11. Зробити міста та інші поселення зручними, безпечними, стійкими та екологічно дружніми
12. Забезпечити сталі практики споживання та виробництва
13. Вжити негайних дій для боротьби зі зміною клімату та її наслідками
14. Зберегти та стало використовувати ресурси океанів, морів та морських екосистем задля їх сталого розвитку
15. Зберегти, відновити та сприяти сталому використанню наземних екосистем, сталому управлінню лісами, боротьбі з опустеленням, зупинити деградацію земель і забезпечити їх відновлення, а також зупинити втрату біорізноманіття.
16. Сприяти сталому розвитку мирних та недискримінаційних спільнот, надавати рівний доступ до правосуддя та збудувати ефективні, підзвітні та рівні для всіх органи влади на всіх рівнях
17. Посилити можливості для досягнення сталого розвитку та активізувати міжнародну співпрацю в даному напрямі.

За ініціативи Уряду України та за сприяння системи ООН в Україні протягом 2015 року тривав відкритий та інклюзивний процес адаптації ЦСР. Беручи до уваги принцип "нікого не залишити осторонь" та використовуючи широкий спектр інформаційних, статистичних та аналітичних матеріалів, була розроблена національна система ЦСР (86 завдань розвитку та 172 показники для моніторингу їх виконання). Консультації щодо ЦСР проходили як на центральному, так і на місцевих рівнях. Понад 800 провідних експертів у тематичних сферах ЦСР брали участь у відкритому процесі встановлення національних завдань, що забезпечило об'єктивність оцінок та узгодженість прогнозних показників. Серед експертів були представники міністерств та відомств, державних установ, агентств ООН в Україні, міжнародних організацій, ділової спільноти, експертного співтовариства, громадських організацій (насамперед тих, що представляють інтереси найбільш уразливих груп) та громадянського суспільства. Місцеві консультації проходили у 10-ти областях та відбувались за участі представників центральних органів виконавчої влади, обласних державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, громад, міжнародних організацій, інститутів громадянського суспільства.

Слід зазначити, що основним документом, який визначає вектори руху України до сталого розвитку, стала прийнята у січні 2015 року Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020». Метою Стратегії є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі [3].

Найбільше завдань ЦСР враховано у Середньостроковому плані пріоритетних дій уряду на період до 2020 р. – 52 завдання або 59%. За ним слідує Стратегія регіонального розвитку – 39 завдань та Стратегія сталого розвитку України на період до 2020 р. – 28 завдань. Серед інших «рекордсменів» врахування ЦСР: Стратегія внутрішньої і зовнішньої політики, Стратегія подолання бідності (до 2020 р.), Національна стратегія у сфері прав людини (до 2020 р) та Стратегія національної безпеки (до 2020 р.). Переважна більшість завдань у державних стратегічних документах, що відповідають ЦСР не мають індикаторів і відповідних термінів виконання. Тобто, чітко не прописано, як вимірювати результат і за яких умов те чи інше завдання вважатиметься виконаним. Для моніторингу виконання завдань ЦСР потрібно створити відповідні профільні органи за участі всіх зацікавлених осіб. Вони б контролювали впровадження Цілей Сталого Розвитку. Необхідно щорічно проводити форум для обговорення досягнутих за рік результатів. І для того, щоб мати чітке уявлення про реальні результати виконання завдань ЦСР треба удосконалити систему національної статистики, зробивши її більш точною і запровадивши передові технології обробки даних [4].

Висновки

Цілі сталого розвитку в Україні становитимуть нову систему взаємоузгоджених управлінських заходів за економічним, соціальним та екологічним (природоохоронним) вимірами, спрямовану на фо-

рмування суспільних відносин на засадах довіри, солідарності, рівності поколінь, безпечного навколишнього середовища. Основою сталого розвитку є невід’ємні права людини на життя та повноцінний розвиток [5]. Нові цілі мають забезпечити інтеграцію зусиль щодо економічного зростання, прагнення до соціальної справедливості і раціонального природокористування, що потребує глибоких соціально-економічних перетворень в Україні та нових підходів до можливостей глобального партнерства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна доповідь. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf
2. Шлапак М. 17 цілей сталого розвитку – відлік часу пішов. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecoclubua.com/2016/01/17-tsilej-staloho-rozvytku/>
3. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>.
4. Ковалівська С. Як Україна досягає Цілей Сталого Розвитку і де криються проблеми. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukr.lb.ua/blog/svitlana_kovalivska/379696_yak_ukraina_dosyagaie_tsiley_stalogo.html
5. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139-150.

Світлана Анатоліївна Зваричук — студентка групи МОф-15б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: fm.2mo15.zvaryshchuk@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Svitlana A. Zvaryshchuk — Department of finance and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: fm.2mo15.zvaryshchuk@gmail.com

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

ПЕРСПЕКТИВИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО НАТО

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті розкрито сутність проблеми вступу України до НАТО, а також відображено яким критеріям має відповідати Україна для вступу в НАТО і що це дасть для України.

Ключові слова: НАТО, Україна.

Abstract

The article reveals the essence of the problem of Ukraine's accession to NATO, and also reflects on what criteria Ukraine should meet to join NATO and what it will do for Ukraine.

Keywords: NATO, Ukraine.

Вступ

Організація Північноатлантичного договору, також Північноатлантичний альянс або НАТО (від англ. North Atlantic Treaty Organization — NATO, фр. L'Organisation du Traité de l'Atlantique Nord — OTAN) — міжнародна міждержавна організація, військово-політичний союз 29 держав Північної Америки і Європи, які прагнуть досягти мети Північноатлантичного договору, підписаного у Вашингтоні 4 квітня 1949. У відповідності до статутних документів Альянсу, головна роль НАТО полягає у забезпеченні свободи і безпеки країн-членів з використанням політичних і військових засобів. Альянс стоїть на захисті своїх країн-членів від загрози агресії: головним військово-політичним принципом організації є система колективної безпеки, тобто спільних організованих дій всіх її членів у відповідь на напад ззовні.

Метою роботи є з'ясування можливості України вступити в НАТО.

Результати дослідження

Вступ України до НАТО є проблемою не тільки теоретичною, формальною, а й проблемою практичних взаємовідносин у євроатлантичному регіоні. Ця проблема зумовлена тим, що до України Альянс не може ставитися так само, як до Чехії, Словаччини, Латвії чи, навіть, Польщі. Тому не випадково, що свої відносини з Україною і Російською Федерацією Альянс визначає як особливе партнерство не тільки за формою, а й за змістом. З іншого боку, внутрішня ситуація в Україні якісно відрізняється від ситуації в інших країнах Східної Європи, які вже стали повноправними членами Альянсу. Виходячи з цього, проблемність набуття Україною повноправного членства в НАТО лежить в декількох площинах.

По-перше, Україна за своїм геополітичним положенням, традиціями і ментальністю народу є легітимним представником західноєвропейської і східноєвропейської культури. Вона не може однозначно віддавати перевагу ні одній з них. Тому євроатлантичний і євразійський курси України розглядаються не як альтернативні напрями її зовнішньої політики, а як двоєдиний процес, в основі якого лежать власні національні інтереси.

По-друге, невизначеність масової суспільної свідомості, її "розірваність" як історичними традиціями, так і трансформаційними процесами сучасного українського життя не дають впевненості, що державні рішення про вступ України до НАТО будуть позитивно сприйняті суспільством. На це необхідно звернути особливу увагу в контексті того, що вже сьогодні опозиційні сили, ще до прийняття офіційного рішення про вступ України до НАТО, ініціюють проведення відповідного референдуму.

По-третє, проблемною є і відповідність стандартів українського внутрішнього життя (в тому числі і Воєнної організації держави) стандартам євроатлантичного співтовариства. Йдеться про те, щоб успіхи в реалізації курсу України на євроатлантичну інтеграцію на зовнішній арені супроводжувалися реальними позитивними змінами у внутрішньому житті українського суспільства.

Якщо вже найближчим часом не буде досягнуто реальних успіхів на шляху підвищення стандартів життя українського суспільства, то і після юридичного набуття членства Україна виявиться в становищі "меншого брата", якого потрібно опікати й повчати. Така роль принижуватиме національну гідність України як держави і самопочуття всіх і кожного її громадянина.

У процесі реалізації курсу України на вступ до НАТО необхідно враховувати і реальні можливості розширення Альянсу.

Для того, щоб країні стати членом НАТО її потрібно відповідати певним критеріям, а саме таким як:

1. Протягом кількох років співпрацювати з НАТО. Наприклад, організовувати спільні навчання.
2. У разі схвалення заявки потрібно затвердити «План дій з підготовки до членства в НАТО» (ПДПЧ). Для кожної країни – він індивідуальний.
3. У ПДПЧ, ймовірно, будуть вимагати врегулювати територіальні спори з країнами-сусідами, демократичну і відкриту систему управління армії, міністра оборони – цивільного спеціаліста, приведення до норми підготовки особового складу, наявність сучасного озброєння і тощо.

Що стосується України то існує така процедура за якою Україну зможе вступити до НАТО, яка має такий вигляд::

1) Україні потрібно буде вирішити питання про виведення іноземних військових формувань. Також країна не повинна допомагати і спиратися на країни, які знаходяться поза НАТО.

2) Після виконання плану НАТО має ратифікувати договір про членство.

3) Далі – слово за Верховною Радою і президентом України. Після підписання указу керівником країни Україна стає членом НАТО.

4) А також українці мають підтримати вступ в НАТО на референдумі.

Так опитування, яке проводила Соціологічна група «Рейтинг» зображено на рисунку 1

Рис. 1 Динаміка готовності населення проголосувати за вступ України до НАТО

З рисунка 1 випливає, що суттєво ставлення українців до вступу в НАТО не змінилось і більшість населення за вступ України в НАТО, але є ще інша тенденція яка спостерігається в тому, що тих хто проти також кількість не змінюється і є доволі високою.

Висновки

Враховуючи реальну міжнародну і внутрішню ситуацію, необхідно чітко визначити тактичні завдання щодо етапів реалізації євроатлантичної інтеграції України, основних напрямів поширення й поглиблення співпраці з Альянсом та необхідних засобів для досягнення визначених стратегічних цілей. Важливою умовою залишається продовження економічних, політичних та соціальних реформ з метою досягнення європейських стандартів внутрішнього життя. Тобто необхідно зосередити увагу

на реальному втіленні в життя інтеграційних процесів, а не на формалізації взаємовідносин між Україною і НАТО. Загальновідомо, що до НАТО вступають не лише Збройні Сили, які, до речі, найбільш підготовлені до такого кроку, а все суспільство загалом. Відповідно стратегія євроатлантичної інтеграції України передбачає проведення комплексу реформ у всіх сферах суспільного життя: політичній, соціальній, економічній, інформаційній, управлінській тощо.

Проте Україна все ж вже має більші шанси вступити до НАТО, адже Україні дали статус «країни-аспіранта», хоч це не гарантує вступ до НАТО проте тільки країни, які мають статус «країни-аспіранта» можуть стати ПДПЧ і вже згодом вступити в НАТО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Довідник НАТО. — 1110 Brussels, Belgium : NATO Public Diplomacy Division, 2006. — 386 с. : Режим доступу: www.nato.int/docu/handbook/2006/hb-ukr-2006.pdf;
2. Народний Рух України : Режим доступу: <http://www.intsecurity.org/arhiv/arhivst5.html>;
3. Телеканал ICTV «Факти» : Режим доступу: fakty.ictv.ua/ua/ukraine/20170609-v-nato-cherez-referendum-shho-treba-zrobyt;
4. Телеканал «Еспресо» Режим доступу: espresso.tv/news/2017/08/23.
5. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139–150.

Лошак Михайло Володимирович – студент групи МОВ-15б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, fm.3mo15.loshak@gmail.com.

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Loshak Mykhailo Volodymyrovych - student of the MOV-15b group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, fm.3mo15.loshak@gmail.com.

Scientific supervisor: **Kornienko Valeriy Aleksandrovich** - candidate of historical sciences, doctor of political sciences, professor, head of the Department of Social and Political Sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-МЕРЕЖЕВИХ КОМУНІКАЦІЙ В СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ

Донецький національний університет ім. Василя Стуса

Анотація

Розкривається суть соціально-мережових комунікацій, як невід'ємного компонента соціальних систем та їх роль в сучасних політичних процесах.

Ключові слова: політична комунікація, мережева комунікація, політичний процес

Abstract

The essence of social-network communications is revealed as an integral component of social systems and their role in modern political processes.

Keywords: political communication, network communication, political process

Вступ

Комунікація є невід'ємним компонентом соціальних систем, забезпечуючи як внутрішній взаємозв'язок системних компонентів, так і їх взаємодію із зовнішнім середовищем.

Комунікацію можна сприймати в політичному контексті в тому випадку, якщо вона стосується питань влади, оскільки політика являє собою суспільні відносини із приводу влади.

Результати дослідження

Почнемо із порівняння: якщо політична комунікація — це сукупність процесів інформаційного обміну, передачі політичної інформації, що впливають на політичне життя, то під політичною соціально-мережевою комунікацією слід розуміти сукупність процесів інформаційного обміну, передачі політичної інформації, що протікають в рамках усього спектра сучасних інформаційних ресурсів, впливаючи на політичне життя.

Політична соціально-мережева комунікація формує дуже еластичну політизовану соціально-мережеву середу, що визначає її специфіку.

По-перше, в її рамках взаємодіють абсолютно різні за своїм статусом суб'єкти: органи державної влади, чиновники, політичні діячі, журналісти, групи інтересів, неформальні лідери думок, окремі громадяни і групи тощо. Кожен індивід одночасно виконує роль як споживача, так і джерела політичної інформації.

По-друге, перераховані вище суб'єкти можуть не тільки цілеспрямовано, але й абсолютно випадковим чином впливати на інформаційне поле політичного життя і динамічно змінювати свої ролі в рамках комунікаційного процесу. Це в свою чергу значно ускладнює процес детальної категоризації суб'єктів мережевої комунікації в політичних процесах.

По-третє, у громадян з'являється можливість самостійного вибору джерела інформації, що знижує монопольну роль традиційних засобів масової інформації.

По-четверте, сучасні користувачі соціально-мережових веб-сервісів можуть набагато ефективніше отримувати актуальну інформацію і взаємодіяти зі значною кількістю індивідів і груп, які поділяють їхні політичні переконання.

По-п'яте, кожен індивід здатний оперативнo поширювати власні інформаційні повідомлення серед масштабної аудиторії, зберігаючи ефективний зворотний зв'язок і забезпечувати безпосередню інтерактивну взаємодію між комунікаторами.

Нарешті, по-шосте, технологічні можливості сучасних соціально-мережових веб-сервісів забезпечують прямий діалог комунікатора і реципієнта, що підвищує ступінь довіри до одержуваної інформації і, як наслідок, швидкість її подальшого поширення серед багатомільйонної аудиторії.

Можна виділити такі основні напрямки соціально-мережових комунікацій в політичній сфері:

- інформування та консолідація прихильників;
- координація їх дій;
- пропаганда і дискурсивна апробація різного роду ідей і теорій;
- контрпропаганда і політична боротьба із опонентами.

Сучасні політичні соціально-мережеві комунікації можуть використовуватися в якості ефективного механізму обміну думками, а також переслідувати інформаційно-пропагандистську та консолідаційну мету [1]. Деякі дослідники, розглядаючи можливі форми використання сучасних соціально-мережових комунікацій в політичній практиці, виділяють в якості пріоритетних створення політичних блогів — мережових інформаційно-публіцистичних оглядів політичної тематики, активну інформаційну взаємодію з громадськістю в рамках мереж соціальних контактів, поширення вірусних політичних відеороликів, організацію роботи передвиборних штабів під час виборчих кампаній, а також збір фінансових ресурсів, політичний маркетинг і політичну рекламу [2].

Однак, самі по собі соціально-мережеві комунікації не є самодостатнім чинником активізації політичного процесу. Політизованими вони стають по волі вибору суб'єктів, які розширюють з їх допомогою поріг входження в політичне життя [3]. У свою чергу, ефективність соціальної взаємодії в рамках соціально-мережевого спілкування дозволяє оперативно підвищувати ступінь соціальної залученості. Тим самим соціально-мережеві комунікації сприяють розширенню політичної участі, благотворно впливаючи на динаміку і змістовність політичного процесу, в тому числі на розвиток структур громадянського суспільства.

Висновки

Цілком очевидно, що соціально-мережеві комунікації в політичному процесі є новий загальнодоступний для громадян механізм політичної участі. Більш того, цілком можна говорити про формування нового виду ідентичності — колективної ідентичності. Її консолідуючою основою можна вважати політичну позицію, приналежність до суспільно-політичного руху або організації, схожі погляди з різних значущих для суспільства питань тощо [4]. Нарешті, слід відзначити ще один важливий аспект: активізація і розширення суспільного діалогу в рамках соціально-мережових комунікацій в майбутньому, через інституціоналізацію своїх компонентів, може стати прообразом суспільства прямої демократії [5].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Пупыкин Р. А. Технологии использования социальных сетей в избирательных кампаниях [Текст] / Р. А. Пупкин // Экономические и гуманитарные исследования регионов. — 2013. — №1. — С. 19–26.
2. Быков И. А. Интернет-технологии в избирательной кампании Барака Обамы [Текст] / И. А. Быков // Вестник Пермского университета. Сер. История и политология. — Пермь, 2010. — № 1. — С. 48–58.
3. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139–150.
4. Эйдман И. Манифест мировой социальной Интернет-революции [Электронный ресурс] // Форум.мск : электрон. период. изд. — 2008. — 24 янв. — Режим доступа: <http://forum-msk.org/material/society/430389.html?pf=2>.
5. Корнієнко В. О. Моделювання процесів у політико-комунікативному просторі [Текст] : монографія / В. О. Корнієнко, С. Г. Денисюк, А. А. Шиян. — Вінниця : ВНТУ, 2009. — 207 с.

Корнієнко Микита Валерійович – студент другого курсу спеціальності 052-політологія, Донецький Національний університет ім. В. Стуса, м. Вінниця, e-mail: valkorney1958@gmail.com

Науковий керівник: **Денисюк Світлана Георгіївна** – д. політ. наук, професор кафедри суспільно-політичних наук, професор, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com

Kornienko Nikita Valeriyovych — second-year student of the specialty 052-politology, Donetsk National University named after. V. Stus, Vinnytsia city e-mail: valkorney1958@gmail.com

Supervisor: **Denysiuk Svitlana G.** – Dr. of Political Sciences, professor of social and political sciences, professor, Vinnitsa National Technical University, Vinnytsia, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com

ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Актуальність даної теми полягає в тому, що завдання інтеграції України в європейський політичний та економічний простір, які неодноразово проголошувалися в якості пріоритетного вектора входження в світове господарство, поставили на порядок денний розвиток всебічного співробітництва з ЄС.

Ключові слова: Європейський Союз, інтеграція, співробітництво, політичні вигоди.

Abstract

The urgency of this topic is that the task of integrating Ukraine into the European political and economic space, which was repeatedly proclaimed as a priority vector of entry into the world economy, put on the agenda the development of comprehensive cooperation with the EU.

Keywords: European Union, integration, cooperation, political benefits

Вступ

Різностороннє співробітництво з Євросоюзом не тільки відповідає природному геополітичному напрямку інтеграційної стратегії України, але є ключовим практичним засобом формування ефективної відкритої економіки

Метою роботи є визначення всіх позитивних та негативних наслідків вступу України до ЄС.

Результати дослідження

Треба зауважити на тому, що на даний час замало друкується статистичних даних щодо економічних зв'язків України з країнами Західної Європи, відсутні монографії, присвячені проблемі інтеграції України в Європу. До позитивних наслідків вступу України в ЄС можна віднести такі вигоди:

- політичні вигоди: Участь в Європейській колективній безпеці та гарантування, за її допомогою, територіальної недоторканості України;
- економічні вигоди: Макроекономічна стабільність, нові ринки збуту для українських товарів та додаткові інвестиції, в українську економіку, надання субсидій деградуючому сільському господарству, зменшення митних тарифів та отримання позитивного сальдо торговельного балансу;
- соціальні вигоди: Ефективний захист прав людини в інституціях ЄС, відкриття кордонів для вільного пересування населення та розширення можливостей для освіти, роботи й відпочинку, забезпечення високого рівня життя населення;
- культурні (ідеологічні) вигоди: Широкий доступ до інформаційного потенціалу ЄС.

А також відзначити наступні переваги вступу України до ЄС:

- політичні переваги: Стабільність політичної системи та адаптація національного законодавства із законодавством ЄС, реформування недієздатного національного судочинства;
 - економічні переваги: Забезпечення розвитку середнього та малого бізнесу, впровадження стандартів ЄС у виробництві, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств;
 - соціальні переваги: Формування середнього класу, реформування освіти, охорони здоров'я, соціального захисту тощо;
 - ідеологічні переваги: Поширення української культури в країнах ЄС.
- До негативних наслідків вступу України в ЄС можна назвати такі загрози:
- політичні загрози: Небезпека втягнення України в конфлікт цивілізацій між Заходом і мусульманським світом;
 - економічні загрози: Можливе переміщення до України шкідливих виробництв;

- соціальні загрози: Поглиблення демографічного спаду, проблема незаконної міграції та відтоку кадрів;
- культурні (ідеологічні) загрози: Падіння духовності; а також визначити такі недоліки вступу України до ЄС:
- політичні недоліки: Часткова втрата суверенітету, невизначеність стратегії розвитку ЄС, погіршення відносин з країнами СНД та іншими країнами;
- економічні недоліки: Втрата конкурентоспроможності певних галузей, складність переходу на європейський рівень цін;
- соціальні недоліки: Ускладнення візового режиму зі східними сусідами;
- культурні (ідеологічні) недоліки: Розмивання національної самобутності України

Висновки

Проаналізувавши можливі позитивні та негативні наслідки вступу України до ЄС, слід зазначити, що входження до Європейського Союзу є логічним наслідком прагнення України до цивілізованої правової держави та розбудови демократичного суспільства, обумовлений сучасними реаліями та вимогами об'єктивних суспільно-економічних і політичних законів розвитку. Отже, приєднання України, в загальному, відповідає її національним інтересам за умови врахування наданих нижче рекомендацій, об'єктивного та всебічного вивчення факторів інтеграції, її впливу на політичну, економічну, соціальну та культурну (ідеологічну) сфери держави, вироблення власної лінії поведінки в межах, які не суперечитимуть членству України в ЄС.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Копійка В. В. Розширення Європейського Союзу та Україна. – К.: Логос, 2008. – 352 с.
2. Корнієвський О.А. Європейський союз. Співробітництво між Україною та Європейським Союзом // Абетка української політики. Довідник. – К., 2002 - С.12;
3. Бураковський І. Немиря Г. Павлюк О. Україна та Європейська інтеграція // Економіка України, 2000, № 4.
4. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі [Електронний ресурс] : [онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції] : [електронний] навчальний посібник / В. О. Корнієнко. - Електронні текстові дані (1 файл (PDF) : 20,2 Мбайт). - Вінниця : ВНТУ, 2017. - 147 с. - Режим доступу : <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/15061>.
5. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139–150.

Музика Ростіслав Володимирович— студент групи МІТ-15б, факультет комп'ютерних систем та інформатики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: inov@sens.ua

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** — кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук.

Muzyka Rostislav Vladimirovich - student of the group MIT-15b, faculty of computer systems and information, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: inov@sens.ua

Scientific supervisor: **Valeriy Alexandrovich Kornienko** - candidate of historical sciences, doctor of political sciences, professor, head of the department of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences.

ОСНОВНІ ОРГАНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ЇХ ФУНКЦІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто органи Європейського союзу, які представляють і забезпечують загальні для всіх країн-членів інтереси. На даний момент по всіх домовленостях, що пов'язують усі країни-члени на загальних положеннях, сформовані сім головних керівних органів ЄС: Європейський парламент, Європейська рада, Рада Європейського Союзу, Європейська комісія, Суд Європейського Союзу, Європейський центральний банк та Європейський суд аудиторів.

Ключові слова: Європейський парламент, Європейська рада, Рада Європейського Союзу, Європейська комісія, Суд Європейського Союзу, Європейський центральний банк та Європейський суд аудиторів.

Abstract

The bodies of the European Union representing and ensuring the common interests of all member states are considered. At present, the seven main governing bodies of the EU, the European Parliament, the European Council, the Council of the European Union, the European Commission, the Court of Justice of the European Union, the European Central Bank and the European Court of Auditors, have been formed in all agreements that link all member countries to the general provisions.

Keywords: European Parliament, European Council, Council of the European Union, European Commission, Court of the European Union, European Central Bank and European Court of Auditors.

Вступ

Європейський Союз — економічний та політичний союз 28 незалежних держав-членів, що розташовані здебільшого у Європі. Веде свій початок від утворення Європейської спільноти з вугілля та сталі (ЄСВС) і Європейської економічної спільноти (СЕС), які складались з шести країн у 1957 році. У наступні роки територія ЄС була збільшена за рахунок включення нових держав-членів, одночасно збільшуючи свою сферу впливу шляхом розширення політичних повноважень. У сучасному вигляді існує на основі Маастрихтського договору, підписаному 7 лютого 1992 року і чинному з 1 листопада 1993. Останній значний перегляд конституційних принципів ЄС був затверджений у Лісабонській угоді, яка набула чинності у 2009 році. Юридично в ЄС не виділено столиці, але таким є місто Брюссель, де базуються більшість інституцій Європейського союзу.

Європейський парламент

Європейський Парламент є зборами депутатів, що представляють усіх громадян Європейського Союзу. Починаючи з 1979 р, депутати обираються за допомогою прямого загального голосування, і в даний час до складу Європарламенту входять 785 депутатів, мандати яких розподілені між державами-членами ЄС пропорційно до кількості населення в цих державах. Основними функціями Європейського Парламенту є: законодавча влада; бюджетні повноваження; повноваження контролю над органами Європейського Союзу, особливо над Європейською Комісією [1].

Європейська рада

Європейська Рада складається з глав держав і урядів країн-членів ЄС та їх заступників - міністрів закордонних справ. Членом Європейської Ради є також Президент Європейської Комісії. Європейська Рада завжди була вищою політичною інстанцією Європейського Союзу, а після ратифікації Лісабонського договору набула офіційного статусу його інституту. Роль Європейської Ради полягає в стимулюванні розвитку ЄС і визначенні стратегічних напрямків його політики. Поряд з Радою ЄС, Європейська Рада наділена політичною функцією, що полягає в зміні основних договорів європейської інтеграції. Вироблені і прийняті нею рішення не тільки мають характер політичної директиви, а й знаходять юридично обов'язкову силу. Інститути, органи і організації, а так само держави-члени, яким його рішення адресовані, зобов'язані їх виконувати. Європейська Рада скликається щонайменше, два рази на рік (як правило, двічі протягом терміну кожного головування, але в разі потреби можуть проводитися позачергові засідання). Рішення приймаються шляхом консенсусу за результатами переговорів, які держави-члени починають ще до офіційного відкриття саміту [2].

Рада Європейського Союзу

Рада Європейського Союзу являє собою орган, в якому представлені уряди держав-учасниць ЄС, по одному міністру з кожного. Число голосів членів Ради залежить від розміру і економічного значення країни. Рада має штаб-квартиру в Брюсселі, однак може засідати і в Люксембурзі. Скликається головою, який визначає порядок засідань. Рада може збиратися одночасно в різних складах. Рада засідає в 9 різних складах і збирає міністрів, що відповідають за відповідні сфери (загальні питання і зовнішні зв'язки; економіка і фінанси; зайнятість, соціальна політика, охорона здоров'я і захист прав споживача; конкурентоспроможність; співпраця у сфері правосуддя і внутрішніх справ; транспорт, телекомунікації та енергетика, сільське господарство та рибальство, охорона навколишнього середовища; освіту, молодь і культуру) [3].

Європейська комісія

Європейська комісія — це орган, який є виконавчою владою в Європейському союзі, який формується кожні п'ять років і складається з 28 членів, що представляють кожну державу Євросоюзу, при цьому кожен член Єврокомісії несе відповідальність за доручену йому сферу управління і при виконанні своєї функції діє не в інтересах своєї держави-члена, а в інтересах ЄС. Європейська комісія наділена значними правами у вирішенні питань зовнішньої та внутрішньої політики Європейського союзу.

Суд Європейського Союзу

Європейський суд є судом вищої інквізиції. Регулює розбіжності між державами-членами і ЄС: між інститутами ЄС, між ЄС і фізичними та юридичними особами. Юридичний орган, який грає важливу роль в розробці загального права, уточнення сенсу розпоряджень. Європейський суд складається з 28 суддів (по одному від країни). Штаб-квартира знаходиться в Люксембурзі. Місія Суду - виносити рішення про несумлінне виконання державами своїх обов'язків, визначених європейськими угодами.

Європейський центральний банк

Європейський центральний банк був заснований у 1998р. відповідно до Маастрихтського договору. Основною функцією ЄЦБ є управління єдиною європейською валютою, яка знаходиться в готівковому обігу ЄС. ЄЦБ відповідальний також за визначення економічної та монетарної політики ЄС. Для виконання цієї функції Європейський центральний банк разом з національними центральними банками складають Європейську систему центральних банків (ЄСЦБ), яка охоплює всі держави-члени, валютою яких є євро, і які становлять Євросистему. (18 країн). ЄСЦБ управляється керівними органами Європейського центрального банку. Першорядною ціллю ЄСЦБ є підтримання цінової стабільності. До складу Керівної ради Європейського центрального банку входять члени Правління Європейського центрального банку та керівники національних центральних банків

держав-членів, валютою яких є євро. До складу Правління входять Голова, Заступник голови та чотири інші члени [4].

Європейський суд аудиторів

Суд аудиторів існує з 1977 року. Його ще називають "фінансовим сумлінням ЄС". Статут цього органу Спільноти міститься в Договорі про Європейський Союз. Початково Європейський суд аудиторів складався з 15 суддів які обиралися Радою ЄС на шість років. Після набуття чинності Ніщцького договору їх стало 27, по одному представнику від кожної держави — члена. Цей орган здійснює бухгалтерський аудит усієї Спільноти, контролює доходи, витрати і раціональність використання коштів кожною інституцією. Він готує річний звіт, який публікується в "Офіційному журналі Європейського Союзу", а також спеціальні рапорти і звіти [5].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ //Юридична енциклопедія : [в 6-ти т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. — К. : Українська енциклопедія, 1998. — ISBN 966-749-200-1.
2. Європейський Союз у XXI столітті: функціонування та розвиток: монографія / В. С. Загорський, О. Я. Красівський, О. С. Киричук, П. В. Когут, О. П. Котовська; ред.: В. С. Загорський, О. Я. Красівський; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. — Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2016. — 631 с. — Бібліогр.: с. 600—631.
3. Кашкин С. Ю., Калиниченко П. А., Четвериков А. О. Глава 1 // Введение в право Европейского Союза: учебник / Под ред. Кашкина С. Ю. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: «Эксмо», 2010. — С. 22. — ISBN 978-5-699-41527-4.
4. Європейський центральний банк [Ел. ресурс] / Режим доступу: http://studies.in.ua/pravo_es-shporu/2483-yevropeyskiy-centralniy-bank.html
5. Європейський суд аудиторів [Ел. ресурс] / Режим доступу: http://pidruchniki.com/2015101166774/politologiya/sud_yevropeyskogo_soyuzu
6. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі [Електронний ресурс] : [онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції] : [електронний] навчальний посібник / В. О. Корнієнко. - Електронні текстові дані (1 файл (PDF) : 20,2 Мбайт). - Вінниця : ВНТУ, 2017. - 147 с. - Режим доступу : <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/15061>.
7. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139–150.
8. Корнієнко В. О. Україна — ЄС: перспективи інтеграції в контексті сучасних викликів [Текст] / В. О. Корнієнко // Інтеграційний вибір України: історія, сучасність, перспективи : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю.— Вінниця, 10 квітня 2012 р. — Тернопіль : Крок, 2012. —Т. II. - С. 204–209.

Кучерук Олександр Олександрович – студент групи МІТ-15б кафедри метрології та промислової автоматики факультету автоматики та комп'ютерних систем управління, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, fkca.mit15.kuool@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Alexander Kucheruk – gr.MIT-15 Faculty of computer control systems and automatic, Vinnitsa national technical university, Vinnitsa, fkca.mit15.kuool@gmail.com

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Science, National Pedagogical political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

УКРАЇНИ В СИСТЕМІ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано місце України у системі міжнародних відносин. Розглянуто євроінтеграційну стратегію України та перешкоди, які існують на цьому шляху.

Ключові слова: міжнародні відносини, геополітичне положення, євроінтеграція, НАТО.

Abstract

The place of Ukraine in the system of international relations is analyzed. The European integration strategy of Ukraine and the obstacles that exist on this path are considered.

Keywords: international relations, geopolitical situation, european integration, NATO.

В системі міжнародних відносин українське місце визначається її геополітичним положенням, економічним потенціалом і зовнішньою політикою. В цілому географічне розташування, розміри території, чисельність населення, економічні ресурси дають можливість Україні мати статус великої європейської держави. З огляду на це особливої уваги заслуговує вивчення зовнішньополітичної стратегії та реалізації адекватної національним інтересам зовнішньої політики у сучасному динамічному світі в умовах глобалізації [1].

Сьогодні досить привабливою для України є орієнтація на інтеграцію в Європейський союз (ЄС) і НАТО. Вступ до ЄС дало б можливість Україні використовувати сприятливі можливості міжнародного поділу праці, піднятися до рівня економічного, соціального та демократичного розвитку провідних європейських країн. Євроінтеграція є цивілізаційним вибором України, одна з ключових вимог Революції гідності. У системі зовнішньополітичних пріоритетів України вона посідає особливе місце. Політичні переваги інтеграції України у ЄС пов'язані зі створенням надійних механізмів політичної стабільності, демократії та безпеки. Зближення з ЄС є гарантією, а виконання його вимог – інструментом розбудови демократичних інституцій в Україні. Крім того, членство у ЄС відкриє шлях до колективних структур спільної безпеки Євросоюзу, забезпечить ефективнішу координацію дій з європейськими державами у сфері контролю за експортом і нерозповсюдження зброї масового знищення, дасть змогу активізувати співробітництво в боротьбі з тероризмом, організованою злочинністю, контрабандою, нелегальною міграцією, наркобізнесом тощо [2].

Проте чи готові політики і громадяни України до євроінтеграції? Чи активно проводиться реформування всіх сфер життя? Чи готова масова свідомість українського суспільства жити за новими стандартами? Розглядається й інтеграція України в НАТО, що б сприяло зміцненню безпеки нашої держави. Як відомо, НАТО обстоює принципи стабільності і недоторканності кордонів держав-членів, гарантує їм територіальну цілісність, що особливо важливо для України, враховуючи наявність територіальних претензій з боку РФ.

На мою думку, через свою слабкість в економічній, політичній і військовій сферах, певний опір з боку окремих політичних сил Україна не готова до вступу в НАТО і ЄС. Сьогодні можливі тільки партнерські відносини. Крім того, зближення України з НАТО нашою хується на рішучий опір Росії, яка бачить в цьому загрозу своїй безпеці.

Світове співтовариство вступає на шлях формування нових міжнародних форм співробітництва. І це цілком закономірно, оскільки людство має вирішувати важливі проблеми, пов'язані з виживанням і подальшим співіснуванням. Тому зовнішньополітична діяльність України спрямована на розширення участі в діяльності міжнародних організацій, що сприятиме і розвитку суспільства.

Однак, можна констатувати, що, не зважаючи на надзвичайну складність внутрішнього становища, багатьох прогалин у сфері зовнішньої політики, Україна досягла певних результатів на міжнародній арені. Як незалежну державу Україну визнали більш 150 країн, з них 141 установили дипломатичні відносини. У Києві відкрито 42 іноземних посольств, діють декілька консульських установ. Україна є членом багатьох міждержавних, міжнародних недержавних, регіональних та інших організацій. Вона бере участь у роботі ООН, ЮНЕСКО, Раді Європи, Парламентській Асамблеї ОБСЄ, Міжнародній організації праці, Міжнародного валютного фонду, Міжнародній організації інтелектуальної власності [3].

Ставлення жителів України до питання вступу України до ЄС протягом останнього року лишається незмінним: як і рік тому, у лютому 2017 року за вступ України до ЄС були готові проголосувати близько половини жителів України. Про це йдеться у результатах соціопитування, проведеного Київським міжнародним інститутом соціології.

За результатами опитування, якби референдум з питання, чи вступати Україні до європейського Союзу проводився у лютому 2017 року, 49% жителів України проголосували б за вступ України до ЄС, 28% - проти, і решта 23% - не визначилися, або не брали б участі у голосуванні. Якби ті, хто не визначився, як голосувати, як зазвичай, не прийшли б на референдум щодо вступу до ЄС, участь у голосуванні взяли би близько 77% усіх, хто має право голосувати та проживає на неокупованій території, і подані голоси розподілилися б таким чином: за вступ до ЄС - 64% голосів, проти - 36%.

У розвитку міжнародних відносин Україна повинна бути послідовною і демонструвати на практиці прагнення реалізувати євроінтеграційну стратегію. Важливим аспектом є підвищення рівня політичної культури і свідомості суспільства, оскільки готовність політиків і громадян до сприйняття нових норм і традицій є запорукою успіху трансформацій у сфері суспільно-політичних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі [Електронний ресурс] : [онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції]:навчальний посібник В. О. Корнієнко. - Вінниця : ВНТУ, 2017.
2. "Schengen: Controversial EU free movement deal explained - BBC News". *BBC News*. Retrieved 2016-06-06.
3. Про «Основні напрямки зовнішньої політики України». Постанова Верховної Ради України [Текст] Голос України. – 24 липня 1993 р. – № 139. – С. 3.
4. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] В. О. Корнієнко Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139–150.
5. Корнієнко В. О. Україна — ЄС: перспективи інтеграції в контексті сучасних викликів [Текст] В. О. Корнієнко Інтеграційний вибір України: історія, сучасність, перспективи : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю.— Вінниця, 10 квітня 2012 р. — Тернопіль : Крок, 2012. —Т. II. — С. 204–209.

Кирган Ольга Анатоліївна - студентка групи О-156, факультет комп'ютерних систем і автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: olyakirgan117@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно- політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця

Kyrhan Olha - student of the group O-156, faculty of computer systems and automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: olyakirgan117@gmail.com

Supervisor: Valeri Kornienko – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

МІЖНАРОДНИЙ ВАЛЮТНИЙ ФОНД: ІСТОРІЯ, МЕТА, ФУНКЦІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто Міжнародний Валютний Фонд. Який був створений 27 грудня. На той момент підписалося 29-ма державами. Опис основних функцій та цілей даного фонду. Які члени та їх кількість приймають участь на сьогодні.

Ключові слова: Міжнародний Валютний Фонд, МВФ, історія МВФ, міжнародна валютно-фінансова система.

Abstract

The international monetary fund is considered. Which was created on December 27th. At that time, 29 countries signed up. Description of the main functions and objectives of the fund. Which members and their number take part in the present.

Keywords: The International Monetary Fund, the Ministry of Internal Affairs, the history of the Ministry of Internal Affairs, the international monetary and financial system.

Вступ

Міжнародний валютний фонд, МВФ — спеціалізована установа ООН, зі штаб-квартирою у Вашингтоні, США. Об'єднує 189 держав, а в його структурах працюють 2500 чоловік з 133 країн.

МВФ надає короткі середньострокові кредити при дефіциті платіжного балансу держави. Надання кредитів зазвичай супроводжується набором умов і рекомендацій. [1]

На відміну від Світового банку, діяльність МВФ зосереджена на відносно короткочасних макроекономічних кризах. Всесвітній банк надає кредити тільки бідним країнам, МВФ може давати кредити будь-якій з своїх країн-членів, яка відчуває нестачу іноземної валюти для покриття короткострокових фінансових зобов'язань.

Політика і рекомендації МВФ щодо країн, що розвиваються неодноразово піддавалися критиці, суть якої полягає в тому, що виконання рекомендацій і умов в остаточному підсумку спрямовані не на підвищення самостійності, стабільності і розвиток національної економіки держави, а лише на прив'язування її до міжнародних фінансових потоків

Історія Міжнародного Валютного Фонду

На Бреттон-Вудській конференції Об'єднаних Націй по валютно-фінансових питань 22 липня 1944 року було розроблено основа угоди (Хартія МВФ). Найбільш істотний внесок в розробку концепції МВФ внесли Джон Мейнард Кейнс, який очолював британську делегацію, і Гаррі Декстер Уайт - високопоставлений співробітник Міністерства фінансів США. Остаточний варіант угоди перші 29 держав підписали 27 грудня 1945 року - офіційна дата створення МВФ. МВФ почав свою діяльність 1 вересня березня 1947 року як частина Бреттон-Вудської системи. В цьому ж році Франція взяла перший кредит. [2]

Серед директорів-розпорядників МВФ були: бельгієць Каміль Гат, іспанець, голландець Йохан Уїттевін, німець, 2 шведа Івар Рут і Пер Якобссон, 5 французів П'єр-Пол Шведзер, Жак де Ларозьєр, Мішель Камдессю, Домінік Стросс-Кан і Крістін Лагард.

Цілі МВФ

Сприяти розвитку міжнародного співробітництва у валютно-фінансовій сфері в рамках постійного представництва, що забезпечує механізм для консультацій і спільної роботи над міжнародними

валютно-фінансовими проблемами.

Сприяти розширенню і збалансованому зростанню міжнародної торгівлі і за рахунок цього сприяти досягненню і підтримці високого рівня зайнятості і реальних доходів, а також розвитку продуктивних ресурсів усіх держав-членів, розглядаючи ці дії як першочергові завдання економічної політики. [1]

Підтримувати стабільність валют і упорядкований валютний режим серед держав-членів, а також уникати девальвації валют з метою отримання переваги в конкуренції.

Надавати допомогу в створенні багатосторонньої системи розрахунків за поточними операціями між державами-членами, а також в усуненні валютних обмежень, що перешкоджають зростанню світової торгівлі.

За рахунок тимчасового надання загальних ресурсів фонду державам-членам при дотриманні адекватних гарантій створювати в них стан упевненості, забезпечуючи тим самим можливість виправлення диспропорцій в їх платіжних балансах без застосування заходів, які можуть завдати шкоди добробуту на національному чи міжнародному рівні.

Відповідно до вищевикладеного скорочувати тривалість порушень рівноваги зовнішніх платіжних балансів держав-членів, а також зменшувати масштаби цих порушень.

Основні функції МВФ [1]

- сприяння міжнародній співпраці в грошовій політиці;
- розширення світової торгівлі;
- кредитування;
- стабілізація грошових обмінних курсів;
- консультування країн-дебіторів (боржників);
- допомога в підготовці економічних кадрів;
- розробка стандартів міжнародної фінансової статистики;
- збір і публікація міжнародної фінансової статистики.

Основні механізми кредитування

Резервна частка. Перша порція іноземної валюти, яку країна-член може придбати в МВФ в межах 25% квоти, називалася до ямайської угоди «золотою», з 1978 р - резервною часткою (Reserve Tranche). Резервна частка визначається як перевищення величини квоти країни-члена над сумою, яка знаходиться на рахунку Фонду національної валюти даної країни.

Кредитні частки. Кошти в іноземній валюті, які можуть бути придбані країною-членом понад резервної частки (в разі її повного використання авуари МВФ в валюті країни досягають 100% квоти), діляться на чотири кредитні частки, або траншу (Credit Tranches), складові по 25% квоти. Доступ країн-членів до кредитних ресурсів МВФ в рамках кредитної частки обмежений: сума валюти країни в активах МВФ не може перевищувати 200% її квоти (включаючи 75% квоти, внесених за передплатою). [3]

Домовленості про резервні кредити стенд-бай (англ. Stand-by Arrangements) (з 1952 р) забезпечують країні-члену гарантію того, що в межах певної суми і протягом терміну дії домовленості при дотриманні обумовлених умов країна може безперешкодно отримувати іноземну валюту від МВФ в обмін на національну. Подібна практика надання кредитів являє собою відкриття кредитної лінії.

Механізм розширеного кредитування (англ. Extended Fund Facility) (з 1974 р) доповнив резервну і кредитні частки. Він призначений для надання кредитів на більш тривалі терміни і у великих розмірах по відношенню до квот, ніж в рамках звичайних кредитних часток. Підставою для звернення країни до МВФ з проханням про надання кредиту в рамках розширеного кредитування є серйозне порушення рівноваги платіжного балансу, викликане несприятливими структурними змінами виробництва, торгівлі або цін. Розширені кредити зазвичай надаються на три роки, при необхідності - до чотирьох років, певними порціями (траншами) через встановлені проміжки часу - раз на півріччя, щоквартально або (в деяких випадках) щомісячно. Головним призначенням кредитів стенд-бай і розширених кредитів є сприяння країнам - членам МВФ в здійсненні макроекономічних стабілізаційних програм або структурних реформ. Фонд вимагає від країни - позичальниці виконання

певних умов, причому ступінь їх жорсткості наростає в міру переходу від однієї кредитної частки до іншої. Деякі умови повинні бути виконані до отримання кредиту. Зобов'язання країни-позичальниці, що передбачають проведення нею відповідних фінансово-економічних заходів, фіксуються в «Листі про наміри» (Letter of intent) або Меморандумі про економічну та фінансову політику (Memorandum of Economic and Financial Policies), які направляються в МВФ. Хід виконання зобов'язань країною - одержувачем кредиту контролюється шляхом періодичної оцінки передбачених домовленістю спеціальних цільових критеріїв реалізації (Performance criteria). Ці критерії можуть бути або кількісними, що відносяться до певних макроекономічних показників, або структурними, що відображають інституційні зміни.

Критика

Причин знаходиться багато, але найчастіше згадують проамериканський характер дій і неефективність його рекомендацій для виходу з кризових ситуацій. Велика частина кредитів, виданих МВФ Югославії в 1980-х роках, пішла на обслуговування цього боргу і рішення проблем, викликаних виконанням рецептів МВФ. Фонд змусив Югославію припинити економічне вирівнювання регіонів, що призвело до зростання сепаратизму і подальшої громадянській війні, що забрала життя 600 тис. чоловік. [3]

У 1989 році МВФ надав Руанді позику за умови, що уряд перестане надавати підтримку фермерським господарствам (підтримка є нормою в багатьох країнах світу, включаючи і США) і проведе девальвацію місцевої валюти. Це спровокувало крах доходів населення і, як наслідок, криваву громадянську війну між хуту і тутсі, в якій загинуло понад півтора мільйона чоловік. [7]

В результаті реформ Мексика - країна, де вперше була одомашнена кукурудза - стала її імпортувати. Повністю була знищена система підтримки мексиканських фермерських господарств. Після вступу країни в НАФТА в 1994 році лібералізація пішла ще швидше, стали ліквідуватися протекціоністські тарифи. США ж своїх фермерів підтримки не позбавляли і активно постачали кукурудзу в Мексику. [2]

Пропозиція взяти, а потім виплачувати зовнішній борг в іноземній валюті веде до орієнтації економіки виключно на експорт, незважаючи ні на які заходи продовольчої безпеки (як це було в багатьох країнах Африки, на Філіппінах і т. д.).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гуменюк Б. І. Міжнародний валютний фонд // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т./Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. — К.:Знання України, 2004 — Т.2 — 812с. ISBN 966-316-045-4
2. Батрименко В. Міжнародний валютний фонд // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. — с.453 ISBN 978-966-611-818-2.
3. Корнелиус Лука. Торговля на мировых валютных рынках = Trading in the Global Currency Markets. — М.: Альпина Паблишер, 2005. — 716 с. — ISBN 5-9614-0206-1.
4. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі [Електронний ресурс] : [онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції]:навчальний посібник / В. О. Корнієнко. - Вінниця : ВНТУ, 2017.
5. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139–150.
6. Корнієнко В. О. Україна — С: перспективи інтеграції в контексті сучасних викликів [Текст] / В. О. Корнієнко // Інтеграційний вибір України: історія, сучасність, перспективи : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю.— Вінниця, 10 квітня 2012 р. — Тернопіль : Крок, 2012. —Т. II. — С. 204–209.

Сидоренко Віталій Олегович — студент групи МІТ-156 кафедри метрології та промислової автоматики факультету автоматики та комп'ютерних систем управління, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, fkca.mit15.cvo@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Vitaliy Sidorenko – gr.MIT-15 Faculty of computer control systems and automatic, Vinnitsa national technical university, Vinnitsa, fkca.mit15.cvo@gmail.com

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Science, National Pedagogical political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

УКРАЇНА — НАТО: МІФИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Люди здавна створювали міфи і не дивно що зараз є міфи у багатьох сферах життя. Існують і міфи щодо вступу до НАТО

Ключові слова: НАТО, вступ, міф, безпека, співпраця, Україна.

Abstract

People have long been creating myths and it is not surprising that there are now myths in many spheres of life. There are myths about joining NATO

Keywords: NATO, accedence, myth, security, cooperation, Ukraine.

Вступ

Займаючи важливе місце на Європейському континенті, цілком природно, що ще в Декларації про державний суверенітет 1990 року Україна заявила про наміри взяти участь в європейських структурах у контексті сприяння і зміцнення миру та безпеки. Незнання проблеми часто породжує хибне уявлення про природу НАТО, створює міфи про цю організацію. Міфи можливо розвіяти лише надавши суспільству об'єктивну інформацію про засади існування та функціонування Організації, про її внесок у зміцнення безпеки на європейському континенті та у світі. Результати соціологічних досліджень виявили такі характерні для України міфи про НАТО: НАТО – агресивний імперіалістичний блок; НАТО може втягти Україну у військові дії; вступ до НАТО потребуватиме значних додаткових коштів тощо. Частково це пов'язано з тим, що протягом тривалого періоду під час протистояння соціалістичного табору країнам західної демократії радянська система приховувала правдиву інформацію щодо ідеології НАТО, а також нав'язувала думку про ворожість Північноатлантичного Альянсу.

Результати дослідження

На сьогодні НАТО продовжує залишатися практично єдиною дієвою та високоорганізованою інституцією колективної безпеки, діяльність якої ґрунтується на високих стандартах у сфері захисту прав людини, демократизації суспільства, рівня розвитку економіки й соціальних надбань та військових стандартів. Говорячи про міфи буде доцільно розібрати їх окремо, так ми отримаємо повну картину і досить легко їх розвіємо.

Міф 1. НАТО намагається оточити Росію.

Факт: Це твердження суперечить географічним реаліям. Сухопутний кордон НАТО простягається більше, ніж на 20000 кілометрів. Із них лише 1215 кілометрів, тобто менше, ніж одна шістнадцята, є кордонами з чинними членами НАТО. Росія має кордони по суходолу з 14 країнами. Лише 5 з них є членами НАТО. Твердження що НАТО будує свої бази довкола Росії, є так само безпідставним.

Міф 2. Членство в НАТО дороге коштує

Факт: В НАТО існує рекомендація, що національні витрати на оборону країни-члена Альянсу повинні складати близько 2% ВВП. Ще в 2000 році Верховна Рада прийняла рішення збільшити витрати на оборону до 3% ВВП, втім, реальні видатки у 2005 році становили 1,452% ВВП. Військовий компонент НАТО вимагає суттєвих капіталовкладень у рамках національного бюджету. Однак основні гроші витрачаються не на нарощування кількості озброєнь, а на їх якісне поліпшення та на створення нормальних умов служби і життя для військовослужбовців та їх сімей. В європейських країнах військові витрачають гроші на товари з магазинів і на послуги сервісних фірм, сприяючи створенню нових робочих місць і поліпшенню соціально-економічного становища місцевих жителів.

Міф 3. Українська влада є нелегітимною.

Факт: Президента України П.Порошенка було обрано 25 травня очевидною більшістю голосів у ході виборів. Повідомлення про обмеження стосувалися лише районів, контрольованих сепаратистами. Чинний парламент було обрано 26 жовтня у ході виборів. Іншими словами, і президент, і парламент є легітимними.

Міф 4. Співпраця з НАТО зіпсує відносини з Росією

Факт: На сьогодні Київ, так як і Москва мають партнерські стосунки з НАТО. При цьому слід наголосити, що Росія раніше за Україну започаткувала такі відносини, і їх стосунки постійно поглиблюються. У сфері практичної взаємодії з НАТО Росія в цілому випереджає Україну. Тому природно, що НАТО не може стати ворожим до Росії. Росія має спільні кордони з діючими членами НАТО – Польщею, Балтійськими державами, Норвегією. При цьому, взаємини з цими країнами не тільки не стали гіршими, вони навіть зміцнилися. Враховуючи потенційні загрози міжнародного тероризму, етнічних, релігійних та економічних криз, співпраця України з Альянсом значно посилить національну безпеку країни, а відтак – безпеку нашого стратегічно важливого сусіда – Росії. Підприємства оборонно-промислового комплексу Росії активно співпрацюють виробниками озброєнь в країнах НАТО, проводиться спільна модернізація військової техніки Збройних Сил Росії та країн-членів НАТО, виконуються авіаційні перевезення для НАТО.

Міф 5. Зі вступом до НАТО країни втрачають суверенітет

Факт: Такий сценарій є неможливим і нелогічним для членів НАТО. Усі без виключення рішення з будь-якого питання, що стосується діяльності Альянсу чи його членів в рамках Альянсу, вирішуються на основі консенсусу, тобто спільної згоди. Це означає, що за існування заперечень з боку хоча б однієї країни, рішення не може бути прийняте. За цим принципом працює Рада Безпеки ООН, куди на постійній основі з правом вето входять не усі члени організації, а лише п'ять. У цьому сенсі НАТО є більш демократичною організацією.

Міф 6. Членство в НАТО призводить до перетворення країн на військові табори, заповнені базами НАТО

Факт: Стаття 17 Конституції Української держави забороняє розміщення іноземних військових баз на території України і, відповідно, прийняття такого рішення без урахування ставлення до нього народу України може розцінюватися лише як спроба узурпації влади. Водночас, слід зазначити, що розміщення військових гарнізонів створює нові можливості для працевлаштування населення в місцях дислокації. Це відомо ще навіть з часів Радянського Союзу.

Зокрема, для України згода на тимчасове перебування російської бази в Криму до 2042 року надала можливість розрахуватися за борги за постачання енергоносіїв, на деякий час забезпечити державу дешевими енергоносіями, вирішити проблему належності радянської військової спадщини і перегорнути сторінку складних відносин з сусідом.

Міф 7. Членство в НАТО погіршує інвестиційний клімат

Факт: Відомо, що будь-який інвестор, перед тим, як вкласти свої гроші в якусь країну, обов'язково перевірить стабільність її політичної та економічної системи. Оскільки ймовірність міждержавних війн в Європі майже дорівнює нулю, інвестор скоріше за все хоче знати – які гарантії, що його компанію завтра не обкладуть величезними податками? Де впевненість, що її взагалі не націоналізують? Що не заборонять іноземні капіталовкладення і не змусять його закрити справу? Членство в НАТО є найкращою відповіддю на ці питання. Процедура вступу до Альянсу – це всеохоплююча експертиза політичної й економічної системи країни. Якщо держава проходить її та стає членом НАТО, це означає, що вона є стабільним та передбачуваним політичним та економічним партнером. Крім того, досвід останніх хвиль розширення Альянсу, коли членства набули країни Центральної і Східної Європи, свідчить, що у період виконання цими державами національних програм з Плану дій щодо членства і проведення переговорів зі вступу обсяги прямих закордонних інвестицій, в першу чергу західних держав, збільшилися на мільярди доларів.

Міф 8. Члени Альянсу загалом, та європейці зокрема, танцюють під американську дудку

Факт: США на сьогодні є однією з найсильніших у військовому й економічному сенсі країн світу. Саме на Сполучені Штати лягає найбільше навантаження військового та фінансового внеску до Альянсу. Американська присутність у Європі завжди відігравала роль страхового полісу для країн континенту. Думка США не завжди збігається з точкою зору європейців, але і самі європейці далеко не завжди виступають з єдиною позицією. Європейці стурбовані тим, що США рішучі у військовому протистоянні терористичним загрозам, що вони, виходячи з власних національних

інтересів і доктрини поведінки, не збираються миритися з існуванням загроз і викликів для своєї держави та її громадян по всьому світу, а також витрачають замало коштів на підтримку та розвиток найбідніших країн світу. Американці, зі свого боку, розчаровані неспроможністю Європи діяти і виступати злагоджено, розвивати свій оборонний потенціал, її повільно діючими та часто неефективними та забюрократизованими інституціями. Якщо уряди держав Європи та США будуть і надалі спілкуватися, не чуючи один одного, то НАТО не зможе бути ефективною організацією, але якщо вони докладуть спільних зусиль, то тоді НАТО матиме майбутнє, як механізм досягнення спільної цілі.

Міф 9. Україна зобов'язана брати участь в усіх військових операціях НАТО

Факт: Кожна країна-член НАТО самостійно вирішує, чи брати їй участь у певній військовій операції НАТО. Важливо також, що всі рішення в НАТО приймаються консенсусом. Тобто жодне рішення в НАТО не може бути ухвалене за незгоди хоча б однієї країни-члена Альянсу.

Міф 10. НАТО — агресивний блок

Факт: Завданням НАТО є колективна безпека та оборона, а не напад чи агресія, про що записано в основоположному документі Організації – Вашингтонському договорі 1949 року. НАТО у своїх принципах і діяльності дотримується норм ООН і діє за її мандатом. Ідея об'єднатися на постійній основі заради встановлення миру є логічним протиставленням викликам Другої світової війни і необхідності спільних дій союзників у боротьбі з фашизмом. Вона була закладена Президентом США Ф.Д.Рузвельтом і Прем'єр-міністром Великої Британії У.Черчиллем у серпні 1941 року під час підписання «Атлантичної хартії». Документ, який встановив засади створення НАТО, був покладений в основу Декларації Об'єднаних Націй 1942 року, а пізніше – ООН.

Міф 11. Нейтралітет — надійна гарантія безпеки країни

Факт: Світовий досвід показує, що нейтралітет сьогодні економічно, політично і безпеково не вигідний. Нові непередбачувані загрози та виклики безпеці ставлять перед кожною цивілізованою країною проблему вибору: військовий нейтралітет чи участь у системі колективної безпеки. При цьому, забезпечення нейтралітету вимагає залучення значних фінансових ресурсів. В нейтральних європейських країнах все чіткіше простежується тенденція до перегляду свого статусу, зростає думка про відмову від нейтралітету. Так нейтральні Австрія, Швеція, Швейцарія та Фінляндія, не будучи членами Альянсу, беруть активну участь, як і Україна, у програмі НАТО «Партнерство заради миру». Фінляндія розпочала підготовку до остаточного узгодження стандартів своїх Збройних Сил та інфраструктури зі стандартами НАТО, що фактично може означати початок процесу вступу. Швеція має свій військовий контингент у складі триваючої миротворчої операції НАТО з реконструкції Афганістану. Окрім того, всі ці країни, окрім Швейцарії, є членами ЄС, який здійснює єдину зовнішню і безпекову політику, в рамках якої планується створення Сил ЄС швидкого реагування.

Висновки

У своїй більшості міфи народжуються через нестачу інформації, або її неправильну подачу. Міфи про НАТО є досить поширеними серед громадян України (і всього простору колишнього СРСР). Багато з них були нав'язані вдалою пропагандою, що була започаткована після 1954 року, коли СРСР подавав заявку на вступ до НАТО і особливо посилювались після розв'язання Росією «гібридної війни» в Україні висуваючи проти НАТО серію звинувачень. Лише зараз проблеми міфів про НАТО почали системно висвітлювати. Суспільство ще досі вірить у деякі міфи про НАТО, але зараз ситуація кардинально змінюється, оскільки системне висвітлення даної теми поступово їх розвіює.

СП СОК В КОР СТАНО ЛІТЕРАТУР

1. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі Електронний ресурс : онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції :навчальний посібник В. О. Корнієнко. - Вінниця : ВНТУ, 2017. - с. 24
2. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору Текст В. О. Корнієнко Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139–150.

3. Корнієнко В. О. Україна — ЄС: перспективи інтеграції в контексті сучасних викликів Текст В. О. Корнієнко Інтеграційний вибір України: історія, сучасність, перспективи : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю.— Вінниця, 10 квітня 2012 р. — Тернопіль : Крок, 2012. —Т. II. □ С. 204–209.

Марчук Ігор Володимирович — студент групи О-156, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця,
e-mail: fkca.o15.miv@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

***Igor Marchuk**— student group O-156, faculty of computer systems and automatics, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, e-mail: fkca.o15.miv@gmail.com*

***Supervisor: Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.*

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ І УКРАЇНА

Вінницький національний технічний університет

***Анотація:** Розглянуто сутнісні основи і втілення європейських цінностей.*

***Ключові слова:** Європа, соціальні цінності.*

***Abstract:** The basis and embodiment of European values are considered.*

Keywords: Prosperity of Europe, social values.

Вступ

В основі економічного та соціального процвітання Європи лежить перш за все культура, цивілізація. Саме Європа створила сучасний світ таким, яким він є, саме тут були закладені основи сучасного державництва, громадянського суспільства, ефективної ринкової економіки, системи соціальної справедливості.

Результати дослідження

Соціальні цінності – це ієрархічно розташовані значення, що впорядковують для людини Всесвіт, довкілля, соціальні відносини, речі тощо. До основних функцій соціальних цінностей належать: створення своєрідної шкали переваг та орієнтування людини у соціальному просторі

Основними цінностями Європи є:

- **Демократія** – це такий спосіб управління державою, коли населення має можливість вільно обирати тих, хто ними управляє і піклується про добробут й гарне життя всіх громадян в однаковій мірі. Це свобода слова й вибору, але не всюдозволеність. Свобода здійснюється в рамках закону, перед яким всі рівні.

- **Верховенство права** – вся діяльність в державі базується на законах, які всі мають виконувати. Суперечності й спори вирішуються також на основі норм і принципів, що містяться в законах, мирним шляхом.

- **Рівні умови для всіх**, це коли створені умови для всіх, хто бажає, незалежно від статі, віку, національності та віросповідання, вільно навчатися, працювати. Це повага до прав людини – право на життя, здоров'я, освіту, право обирати релігію й мову спілкування.

- **Побудова суспільства турботи й справедливості** - це суспільство, в якому всі піклуються один про одного і поважають один одного. Податки спрямовуються на виплату пенсій, заходи з охорони здоров'я, на допомогу безробітним, забезпечення недієздатних осіб (інвалідів)

Сьогодні в Україні пропонують провести різні "продвинуті" європейські реформи. Але як на мене, їх не зможе реалізувати поки що жодна влада, адже цінності у нас з Європою, на жаль, різні. Україна не зможе інтегруватися до Європейського Союзу, доки українське суспільство не почне інтегруватися в європейську систему цінностей. Доки ми з вами не почнемо такі цінності поділяти і сповідувати. Політичні партії, які прагнуть влади в Україні, базуються на прагматичних і короткострокових інтересах. І доки в державі переважатиме такий підхід, ніяких позитивних зрушень не буде. Держава має будувати суспільство на основі спільних цінностей. Тоді в країні з'являться справжні політики, справжні партії і пройдуть справжні реформи. Тому сьогодні так важливо визначити цінності, які здатні об'єднати Україну. Об'єднати Схід і Захід, молодь і представників старшого покоління, українців і росіян, поляків і угорців, кримських татар і білорусів. Усіх тих, хто живе в Україні. Сама історія довела, що найпотужніший об'єднавчий потенціал мають європейські цінності. Вони приваблюють людей не лише в Європі, а й в усьому світі – в Азії, Латинській Америці, на Близькому Сході. І можна вести довгі дискусії з будь-якого приводу, але факт залишається фактом: усі успішні країни – це країни, що прийняли європейські цінності. Перша з цих цінностей – демократія. В Європі вона жива з античних часів. Афінська демократія у свідомості європейців – символ народовладдя, коли політику держави формує воля

більшості. Тож чи може Україна претендувати на місце у сучасному європейському домі, коли сьогодні влада не дослухається до суспільної думки, а наказ чиновника стає сильнішим за волю громади?

Висновки

Здебільшого українці та європейці мають схоже уявлення про найбільш значущі для себе цінності. Так, позиція наших співгромадян та мешканців ЄС збігається в питаннях релігії, рівності, самореалізації. Водночас можна говорити про те, що низка базових європейських цінностей українці сприймають як благо, до якого потрібно прагнути та яке в перспективі може вплинути на позитивні суспільні тенденції. Разом з тим для українців характерним є те, що вони схильні гіпотетично підтримувати ці цінності, але в повсякденній практиці їх майже не втілюють.

Також українці схильні вважати, що європейці більш законослухняні, культурні, вихованіші, ніж українці. До того ж наші громадяни переконані, що європейці дбайливіше ставляться до навколишнього середовища, культури, історії.

СП СОК В КОР СТА О ЛІТ Р АТУР

1. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі : лектронний ресурс : онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції : навчальний посібник / В. О. Корнієнко. — Вінниця : В ТУ.
2. Корнієнко В. О. Україна — ЄС: перспективи інтеграції в контексті сучасних викликів Текст / В. О. Корнієнко. Інтеграційний вибір України: історія, сучасність, перспективи : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. — Вінниця, 10 квітня 2012 р. — Тернопіль : Крок, 2012. — Т. II. — С. 204–209.
3. Корнієнко В. О. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві Текст / В. О. Корнієнко. Право України : юридичний журнал. — 2001. — № 2. — С. 47-53.

Гончаренко Олег Васильович — ст. групи О-156, Факультет Комп'ютерних Систем та Автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: oleshka223@gmail.com

а уковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Honcharenko Oleh — Department of optical engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Supervisor: Valeri Kornienko – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З МВФ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті проаналізована доцільність співпраці України з міжнародним валютним фондом. Розглянута хронологія відносин країни з МВФ та визначено цільове призначення кредитних надходжень за кожним періодом.

Ключові слова: міжнародний валютний фонд (МВФ), хронологія, міжнародне кредитування, державний борг.

Abstract

In the article the analysed expediency of collaboration of Ukraine is with an international monetary fund. Considered chronology of relations of country from IMF and the having a special purpose setting of credit receivableness is certain after every period.

Keywords: international monetary fund (IMF), chronology, international crediting, national debt.

Вступ

Сучасний стан розвитку України пов'язаний зі значними викликами зовнішнього та внутрішнього характеру. Результатом фінансово-економічної кризи стали проблеми платіжного балансу, зниження ВВП, девальвація національної валюти, значне скорочення сировинних доходів, стрімке падіння індексу промислового розвитку, зростання інфляції, масове безробіття, відсутність соціальних гарантій, крах банківської сфери, скорочення можливостей доходів регіонів. Все це посилено політичною нестабільністю в зв'язку з тимчасовою втратою контролю над частиною території країни у поєднанні з різким зростанням витрат бюджету, детермінованим необхідністю збільшення фінансування оборони країни.

Україна з метою уникнення дефолту звернулася по допомогу до міжнародних фінансових організацій, зокрема міжнародного валютного фонду (МВФ). Залучення коштів від МВФ має неоднозначний вплив як на економіку так і на політичний стан країни, що спонукає до дискусії науковців, експертів та громадкості щодо необхідності співпраці з МВФ, її оцінки та подальшого поглиблення відносин.

Результати дослідження

МВФ є спеціалізованою установою ООН із дуже широкою автономією. Фонд було засновано у 1945 році для сприяння монетарному співробітництву та торгівлі, забезпечення фінансового зростання та збільшення зайнятості населення.

Для кожної держави -члена МВФ встановлюється квота, в спеціальних правах запозичення (СПЗ) та визначається сума квоти - це внесок України як члена МВФ. Величина квоти залежить від економічного розвитку країни і визначається Радою директорів МВФ. Квота визначає для країни-члена кількість голосів у МВФ, ліміти доступу до фінансових ресурсів МВФ та частку в розподілі СПЗ – одиниці виміру обліку МВФ [1].

Україна є членом МВФ із 1992 року. Ставши членом МВФ, Україна водночас увійшла до структури Світового банку, їй виділено квоту в 10 678 акцій на загальну суму в 1,3 млрд дол. США. Валютну готівку за членство України в банку на суму 7,9 млн дол. США внесли Нідерланди, що є країною-опікуном нашої держави у цій банківській структурі [2].

Наразі МВФ є одним із головних фінансових партнерів України. Починаючи з 1994 р. Україна отримує від МВФ кредити Stand-by, частина цих коштів була направлена на фінансування дефіциту платіжного та торговельного балансів, а також поповнення золотовалютних резервів країни [3].

Основними цілями співробітництва з МВФ є стабілізація української фінансової системи, проведення структурних реформ та створення підґрунтя для сталого економічного зростання.

Фонд допомагає Україні поновити свою фінансову спроможність, підказуючи, як найбільш ефективно впроваджувати програму реформ.

Також співпраця з Міжнародним валютним фондом на сучасному етапі відкриває можливості для залучення фінансування від інших міжнародних фінансових установ (Світовий банк, ЄБРР, ЄІБ та інші) та урядів інших держав, в тому числі США, ЄС, Німеччини, Канади, Японії тощо. [3].

Хронологія відносин України та МВФ представлено в табл.1

Таблиця 1

Етапи програми	Транш і цілі програми
1-й етап-1994- 1995 рр.	Програма системної трансформаційної позики на суму 498,7 млн. СПЗ (763.1 млн.дол.США.), метою якої була підтримка платіжного балансу України.
2-й етап-1995- 1998 рр.	Трьох річна програма Stand by, загальна сума кредиту на 1318,2 млн. СПЗ. (1 935 млн. дол. США.), метою цих кредитів була підтримка курсу національної валюти і фінансування дефіциту платіжного балансу України
3-й етап-1998- 2002 рр.	Програма розширеного фінансування (EFF-Extended Fund Facility), яка передбачала надання кредиту обсягом 2,6 млрд. дол. США. У рамках цієї Програми EFF Україна отримала 1.193,0 млн. СПЗ (1.591,0 млн. дол. США.), які були спрямовані на поповнення валютних резервів Національного банку України.
4-й етап-2002- 2008 рр.	Співпраця, на безкредитній основі, в рамках річної програми —посереджувальний стенд- бай”, яка надавала можливість отримати від МВФ зарезервованій кредит у сумі, еквівалентній 411,6 млн. СПЗ (30% квоти України), у випадку погіршення ситуації з платіжним балансом або валютними резервами країни. Проте, до кінця березня 2005 року співробітництво стало неможливим у зв’язку з не виконання умов програми. 2005-2008 роки: Співробітництво України з МВФ сконцентровано у сфері технічної допомоги.
5-й етап-2008–2013рр.	Нова дворічна програма співробітництва Stand by загальним обсягом в 802% від квоти України в МВФ, або 11 млрд. СПЗ (приблизно 16,4 млрд. дол. США). 3 млрд. СПЗ були в терміновому порядку зараховані до золотовалютних резервів Національного банку України.
5-й етап-2014- 2015рр.	Нова позика Stand by обсягом 16,5 млрд. дол. США (10,976 млрд. СПЗ). В рамках цієї програми Україна отримала два транші обсягом 3 млрд. дол. США (2,058 млрд. СПЗ) та 1,3 млрд. дол. США (914,7 млн. СПЗ), але влітку 2014 року макроекономічні показники, було значно відкореговано через розгортання в Україні масштабної економічної кризи. 11 березня 2015 року МВФ ухвалив заміну програми Stand by на нову, чотирирічну програму «Механізм Розширеного Фінансування» (Extended Fund Facility). Перший транш обсягом 5 млрд. дол. США за новою програмою було отримано одразу після її ухвалення. Надання другого траншу обсягом 1,7 млрд. дол. США (що було повністю спрямовано на поповнення резервів Національного банку) було ухвалено Радою директорів МВФ 31 липня 2015 року.

Аналізуючи табл.1, слід відмітити, що співробітництво між Україною і МВФ включає як надання технічної допомоги так і запозичень за різними програмами співробітництва.

Оскільки Україна перейшла від програми «Стенд-бай», яка застосовується для подолання короткострокових проблем платіжного балансу, до Механізму Розширеного Фінансування з розряду комбінованої фінансової підтримки (пільговий), то це свідчить про те, що Україна зіткнулась з довгостроковими проблемами платіжного балансу, для яких і призначений EFF.

Як будь-яке явище в цьому світі, кредитування від МВФ має свої як позитивні так і негативні сторони. Серед позитивного впливу МВФ на Україну можна виділити на ступні пункти:

- За кожен подальший транш Україна має виконати певні умови для його отримання, серед який і реформування. Отже кредити МВФ стимулюють реформування в Україні. Яка якість проведення цих реформ це уже інше питання.

- За активного залучення коштів МВФ НБУ мав змогу сформувати золото-валютні резерви.

- Щороку на основі даних, які Україна зобов’язалась надавати після підписання угоди про членство в МВФ, проводиться аналіз стану економіки України.

- Під впливом МВФ набули чинності антикорупційні закони та розпочало свою діяльність Антикорупційне бюро. Що свідчить про перші позитивні зрушення в боротьбі з корупцією в країні.

Серед негативних чинників впливу можна виділити:

- Стрімке зростання зовнішнього боргу України, який починаючи з 2014 року збільшився в 4 рази. Створення негативного іміджу країні – показує її неплатоспроможність.

- Проведення пенсійної реформи та зростання вартості комунальних платежів, спричинило масове соціальне невдоволення.

- Як би там не було, але фактом залишається те, що реформи по суті проводяться за гроші, які надає МВФ, що свідчить про некомпетентність влади.

Головною проблемою співробітництва України та МВФ на сучасному етапі відносин є нерациональне використання коштів, отриманих в кредит. Адже переважна кількість ресурсів спрямовується саме на залатання дір в бюджеті та підтримці торговельного балансу, а не сприяє розвитку, наприклад, секторів промисловості чи сільського господарства для реального росту економіки, збільшуючи державний борг.

Рік	Загальний борг		Зовнішній борг		Внутрішній борг	
	в млн. грн.	%	в млн. грн.	%	в млн. грн.	%
01.01.2013	515510,6		308999,8		206511	
01.01.2014	584114,1	+13.3	300025,4	-2.9	284089	+37.6
01.01.2015	1100564	+88.4	611697,1	+103.9	488867	+72.1
01.01.2016	1572180	+42.9	1042719,6	+70.5	529461	+8.3
01.01.2017	1929759	+22.7	1240028,7	+18.9	689730	+30.3

Вирішення цієї проблеми може бути досягнуто за рахунок стимулювання росту ВВП, показника, який визначає надійність та потужність економіки країни. Україна має величезний як промисловий потенціал, так і аргосектор, який потребує інвестицій.

Як би там не було Україна залишається одним з найбільших боржників МВФ, а значить найближчим часом вимушена буде виконувати вимоги МВФ щодо надання нових кредитів, в іншому разі, якщо Україна відмовиться, то не отримає подальших запланованих траншів, а значить і не зможе покривати свої старі боргові зобов'язання, через що ризикує бути визнаною країною з дефолтом.

Висновки

З викладеного матеріалу можемо дійти висновків, що подальша співпраця України з Міжнародним валютним фондом повинна базуватися на проведенні глибоких структурних реформах, а також для покращення внутрішньої та зовнішньої стабільності, послаблення девальвації гривні, покриття дефіциту бюджету. Проте слід враховувати уряду країни, що умови отримання кредитів від МВФ сприяють зниженню рівня життя населення та збільшенню державного боргу, що може призвести до загрози дефолту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Фурман І. В. Міжнародний валютний фонд в контексті співпраці з Україною: сучасний стан, ризики, перспективи / І.В. Фурман, А.О. Підгірняк, Я.С. Паламар // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. – 2013. – №4(81). – С.275-285.
2. Савлук М. І. Гроші та кредит [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://readbookz.com/book/108/2808.html>.
3. Історія співробітництва України та МВФ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/news/mizhnarodne-spivrobitnictvo/mvf>.
4. Михайлик О. М. Особливості міжнародного кредитування: МВФ та МБРР Ефективна економіка [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3962>.
5. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139–150.

Осаволюк Дмитро Павлович – студент групи МОв-15б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, fm.3mo15.osavolyuk@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Osavoliuk Dmytro Pavlovich - student of the MOv-15b group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, fm.3mo15.osavolyuk@gmail.com

Scientific supervisor: **Kornienko Valeriy Aleksandrovich** - candidate of historical sciences, doctor of political sciences, professor, head of the Department of Social and Political Sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

АНАЛІЗ НАСЛІДКІВ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО СОТ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто питання вступу України до Світової організації торгівлі, проаналізовано макроекономічні наслідки для національної економіки України після вступу до СОТ. Наведено поради та рекомендації стосовно покращення ситуації в Україні як члена СОТ

Ключові слова: Україна та СОТ, СОТ, інтеграція, економіка.

Abstract

There was considered the problem of Ukraine joining to the World Trade Organization, analyzed the macroeconomic implications for the national economy after Ukraine's accession to the WTO. The article contains tips and tricks of experts regarding the improvement situation in Ukraine as a WTO member.

Key words: Ukraine and the WTO, WTO, integration, economy.

Вступ

5 лютого 2008 р. Президент України Віктор Ющенко і Генеральний директор Світової організації торгівлі Паскаль Ламі підписали протокол про вступ України до СОТ. Повноправним членом СОТ країна стала через 30 днів після ратифікації документа. Вітаючи український народ зі вступом до СОТ, глава держави зазначив: "Зроблена неймовірна титанічна праця. Це великий історичний день для України". Розглянемо наслідки вступу до СОТ.

Мета та завдання статті полягає у дослідженні наслідків для національної економіки України після вступу до СОТ.

Результати дослідження

Сучасна Світова організація торгівлі є провідною міжнародною організацією, членами якої є 156 країн світу. Останнім часом сфера діяльності СОТ розширюється і передбачає не тільки регулювання торговельних потоків, але й міжнародне економічне регулювання капіталу та робочої сили. Членство в цій організації стало практично обов'язковою умовою для будь-яких країн, які прагнуть інтегруватися у світове господарство.

На сьогодні після вступу України до СОТ можна розглядати з позитивної точки зору як необхідну передумову лібералізації режиму торгівлі між Україною і ЄС, створення зони вільної торгівлі та забезпечення поступової інтеграції України до Євросоюзу. Світова організація торгівлі є сучасною потужною міжнародною організацією. Послідовна та системна реалізація стратегічних та тактичних заходів економічної політики України сприятиме адаптації національної економіки в СОТ, що буде певною гарантією прозорості економічних та політичних механізмів.

Для ефективного входження України на міжнародні економічні ринки уряду необхідно повністю узгоджувати заходи, пов'язані із членством у СОТ: зниження імпорتنих тарифів на українські товари; відміна кількісних обмежень ЄС на імпорт з України металургійної продукції; зняття українських обмежень експорту зернових, насіння соняшнику та соняшникової олії. Кількість антидемпінгових розслідувань проти України також зменшилась. У той же час лібералізація тарифів на імпорт сприяла зростанню обсягів імпорту до України. За 2010 рік експорт України зріс на 41% порівняно з періодом 2009 року, у той час як імпорт на 44%.

Вступ країни до СОТ не може бути причиною зовнішньоторговельного дефіциту. Це підтверджується наслідками девальвації гривні на 50% протягом останніх місяців 2008 року та на початку 2009 року. Девальвація гривні радикально змінила тенденції у торгівлі. Зовнішньоторговельний дефіцит у першому кварталі 2009 року був у 4 рази нижчим, ніж за аналогічний період 2008 року. Для обмеження імпорту девальвація спрацювала краще, ніж прийняті Верховною Радою України суперечливі надбавки до імпорتنих тарифів у розмірі 13%, які, ймовірно,

порушували зобов'язання України в рамках СОТ. Достатньо тільки відзначити, що загальний імпорт у підсумку зменшився вдвічі. У січні-вересні 2011 році імпорт товарів в Україну перевищив експорт на 9,543 млрд доларів США. Так, протягом дев'яти місяців 2011 року сальдо торгівлі товарами погіршилося на 4,101 млрд дол. США в порівнянні з аналогічним періодом 2010 року [7]. Експорт товарів у січні-вересні 2011 року склав 49,951 млрд доларів США при цьому він збільшився на 37,8% в порівнянні з січнем-вереснем 2010 року. Імпорт товарів склав 59,494 млрд доларів США збільшившись на 42,7%. Отже, хоча міжнародна конкуренція і змусила деяких неефективних українських виробників згорнути діяльність у галузі тваринництва, від лібералізованої торгівлі, без сумніву, отримали переваги українські споживачі. Варто зазначити, що девальвація гривні та усунення обмежень на експорт сприяли суттєвому покращенню балансу зовнішньої торгівлі сільськогосподарською продукцією.

Загалом можна підсумувати, що баланс членства України в СОТ позитивний. Певні негативні наслідки, пов'язані зі зростаючою конкуренцією для неефективних виробників, цілком компенсуються новими можливостями для експортерів та очевидними перевагами для споживачів, які отримали ширший вибір товарів за кращими цінами. Вступ України до СОТ став стимулом для подальшого поширення режиму вільної торгівлі на зовнішньоторговельні операції із західними країнами-сусідами та країнами дальнього зарубіжжя, тоді як до вступу, коло країн, з якими Україна мала угоди про вільну торгівлю, обмежувалося переважно країнами СНД. Після вступу України до Організації розпочалися переговори з ЄС щодо укладання Угод про створення зони вільної торгівлі в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. До травня 2009 року проведено шість раундів переговорів щодо підготовки Угоди ЗВТ, перший раунд переговорів із ЄАВТ, три раунди консультацій та переговорів щодо укладення угоди про вільну торгівлю із Сінгапуром, низка консультацій із Туреччиною [1].

Роки членства у СОТ показали, що державна політика підтримки сільського господарства потребує суттєвої модернізації. Вступ України до Світової організації торгівлі, урядові зобов'язання перед цією міжнародною організацією вимагають нових підходів до формування державної політики підтримки сільського господарства України, а саме: після вступу до СОТ аграрна політика підтримки має бути більше сфокусована на питанні ефективності бюджетних програм підтримки, чіткому визначенні індикаторів для оцінки результативності кожної бюджетної програми, ніж збільшенні фінансування галузі; розроблення та впровадження нових програм «зеленої скриньки» має стати визначальним напрямом державної політики підтримки сільського господарства після вступу України до СОТ; в основу нового підходу щодо надання державної підтримки через загальні послуги «зеленої скриньки» має бути покладено принцип збільшення безкоштовних державних послуг для вітчизняних сільськогосподарських виробників, зменшення їх витрат на отримання дозвільних документів; механізми підтримки через спеціальні режими справляння ПДВ мають бути замінені на прямі бюджетні трансферти, бо залежність від фактичних цін реалізації у конкретному році може призвести до перевищення взятих при вступі до СОТ зобов'язань.

Очікувалося, що вступ України до СОТ надасть імпульсу для припливу іноземних інвестицій у економіку країни. Чистий приплив прямих іноземних інвестицій в Україну в першому півріччі 2011 року склав 2,452 млрд доларів США, що в 4,9 рази більше, ніж за той же період минулого року, коли надійшло 495,8 млн доларів США іноземних інвестицій. Обсяг прямих іноземних інвестицій з країн Європейського Союзу в 2011 році збільшився на 4 млрд 58 млн 200 тис. доларів США і склали 39 млрд 411 млн 200 тис. доларів США. Лідером по потоку іноземних інвестицій із країн Євразії традиційно залишається Кіпр. При цьому обсяг прямих іноземних інвестицій з 200 країн Європейського Союзу в 2011 році збільшився на 4 млрд 58 млн 200 тис. доларів США і склали 39 млрд 411 млн 200 тис. доларів США. За січень-червень 2011 року в країну надійшов новий капітал на суму 2,788 млрд доларів США і за цей же період інвестори вивели з країни колишні вкладення на суму 447 млн доларів США [6].

Крім того, Держслужба статистики скоригувала показник чистого припливу інвестицій із урахуванням курсових коливань, збиткової діяльності та інших втрат, зафіксованих під час переоцінки капіталу. У першому півріччі 2011 р. найбільше інвестицій в Україну надійшло з Кіпру (1,6 млрд дол.), Німеччини (283 млн дол.) і Австрії (124 млн дол.). Зростання припливу інвестицій експерти пов'язують з приватизацією в березні 2011 року національного оператора зв'язку «Укртелеком». Пакет у розмірі 92,79% акцій був проданий австрійській компанії ЕРІС за 10,575 млрд грн. Сукупний обсяг прямих іноземних інвестицій, накопичених в Україні за всі роки незалежності,

на 1 липня 2011 року досяг 47,206 млрд доларів США, або 1033,2 доларів США на душу населення. Серед галузей переробної промисловості у металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів інвестовано 5 млрд 940,4 млн доларів США прямих інвестицій, у виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів 1 млрд 858,7 млн доларів США, хімічну та нафтохімічну промисловість 1 млрд 339,6 млн доларів США, машинобудування 1 млрд 171,4 млн доларів США, виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції 806,8 млн доларів США [8].

Після вступу в СОТ саме відкритість економіки є стимулом до структурного реформування економіки та галузей. Структурні перетворення, незважаючи на короткострокові втрати, у довгостроковій перспективі ведуть до економічного зростання та покращення національного добробуту..

Висновки

Приєднання України до Світової організації торгівлі, забезпечило нашій державі наступні основні економічні переваги: 1. Створення передумов для розширення співпраці з ЄС. 2. Переваги світової торгівлі та міжнародного розподілу праці. 3. Вплив на макроекономічну політику. 4. Забезпечення ширшого вибору товарів та послуг. 5. Забезпечення лібералізації доступу українських товарів на ринки світу. [2].

Окрім низки позитивних наслідків від вступу України до СОТ існує і низка недоліків, які можуть спричинити додаткові загрози економіці України, зокрема: 1. Лібералізація торгівлі може спричинити посилення впливу світової кон'юнктури на економіку країни, що зумовлює підвищення економічних ризиків України у періоди глобальної економічної нестабільності. 2. Членство України у СОТ вимагає скасування багатьох положень, закріплених у чинних програмах субсидування окремих галузей, які суперечать нормам СОТ. 3. Вітчизняні виробники в окремих випадках можуть виявитися неготовими до зростання конкуренції через низьку ефективність підприємств. 4. Скорочення виробництва неконкурентоспроможних вітчизняних підприємств та галузей. .

Зважаючи на все вищесказане, слід зазначити, що Україна отримала значно більше позитивних переваг від членства в СОТ, ніж негативних. Але реалізація потенційних переваг потребує змін адміністративного характеру, реформи податкової системи, додаткових витрат держави на реструктуризацію та реорганізацію підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бураковський І. О. Вступ України до СОТ: як правильно оцінити наслідки / І. О. Бураковський // Економічний часопис ХХІ ст. – 2010. – № 7/8. – С. 6-8.
2. Економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : .
3. Минфин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : .
4. Міністерство економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : < <http://www.me.gov.ua>>. 5. Офіційний сайт Світової організації торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : .
6. Офіційний сайт Держкомстату України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : .
7. Україна й Світова організація торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : .
8. Багнет [Електронний ресурс]. – Режим доступу : . Отримано 30.03.2012. ХДУХТ, Харків. © О.І. Печенка, Н.Ф. Соболева, Ю.Г. Соколовська, 2012
9. Корнієнко В. О. В пошуках консолідації українського суспільства: національна ідея чи політичний ідеал [Текст] / В. О. Корнієнко // Нова політика : науково-публіцистичний журнал.— 2000. — № 4.— С. 47-52.

Сліденко Артур Іванович – студент групи Моз-156, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, slidenkoartur1@gmail.com.

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Scientific supervisor: **Kornienko Valeriy Aleksandrovich** - candidate of historical sciences, doctor of political sciences, professor, head of the Department of Social and Political Sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

СУТНІСТЬ ШЕНГЕНСЬКОЇ УГОДИ. ШЕНГЕНСЬКА ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто два етапи про поступове скасування контролю на спільних кордонах та посилення судового контролю через обмін інформацією, необхідною з огляду на в'їзд до країн, видачу віз та боротьбу зі злочинністю.

Ключові слова: Шенгенська конвенція, інтеграційні процеси, свобода, Амстердамський договір, Міжнародне співтовариство.

Abstract

Two stages about gradual cancellation of control on the general borders and strengthenings of judicial control through exchange of information are considered, necessary considering departure to the countries, issue of visas and fight against crime.

Keywords: Schengen convention, integration processes, freedom, Amsterdam contract, International commonwealth.

Вступ

Метою Конвенції від 19 червня 1990 р. щодо застосування Шенгенської угоди від 14 червня 1985 р. між урядами держав Економічного Союзу Бенілюкс, Федеративної Республіки Німеччина та Французькою Республікою, стосовно поетапної відміни перевірок та їх спільних кордонів (також відомої під назвою Шенгенська угода, або просто Шенген) є створити зону, у якій буде відмінено процедури внутрішнього контролю і буде покращено співробітництво поліції і судової системи. Шенген може вважатись експериментом, де випробовувалось вільне пересування перед його застосуванням у всьому Європейському Співтоваристві.

Спочатку до перших п'яťох країн приєднались тільки країни, що бажали взяти участь у експерименті. Однак угода була відкрита для підписання всіма державами-членами ЄС, і інші держави могли приєднатись у найбільш прийнятний для них спосіб і час. Португалія та Іспанія приєднались у 1991 р., Греція - у 1992 р. Австрія - у 1995 р. Інші країни, що одночасно приєднались у 1996 р. - це п'ять північних країн: три держави-члени ЄС - Фінляндія, Швеція та Данія, та дві держави, що не є членами ЄС - Норвегія та Ісландія. На даний момент загальна кількість членів Шенгену складає 15 держав.

Результати дослідження

Були утворені спільні контрольні пости на суміжних національних контрольних пунктах, а згодом - контрольні пости в інших прикордонних пунктах з урахуванням місцевих умов. Уживаються необхідні заходи для полегшення пересування через кордон громадян, що живуть обабіч кордону, з метою дозволу їм перетинати кордон поза контрольними пунктами, або в часи, коли пропускні пункти закриті. Країни докладають зусиль для зближення візової політики, а також подолання розбіжностей в законодавстві країн щодо боротьби з незаконною торгівлею наркотиками. Також взаємно узгоджується режим ліцензування комерційного автотранспорту при перетинанні кордону з метою спрощення і полегшення, а згодом і заміни ліцензій на поїздку на визначений термін. Держави скорочують стоянки залізничного транспорту, пов'язані з виконанням формальностей на кордоні. З метою зміцнення взаєморозуміння, солідарності між народами Бельгії, Нідерландів, Люксембургу, Федеративної Республіки Німеччини, Франції, скасування всіх перешкод для вільного переміщення людей, товарів і послуг уряди названих країн уклади Угоду (так звану Шенгенську) про поступове скасування контролю на спільних кордонах. У ній визначаються заходи двох рівнів чи двох етапів: короткотривалі та довготривалі.

Починаючи з 15 червня 1985 р., відносно пересування осіб поліцейські та митні органи здійснювали, як правило, елементарний візуальний контроль за власними транспортними засобами, що перетинають кордон на пониженій швидкості, не вимагаючи їх зупинення. Важливу роль у розв'язанні обох завдань має відіграти вищезгадана Шенгенська інформаційна система (ШІС). За підрахунками експертів, вона має містити в собі близько 10 млн інформацій щодо конкретних осіб, авто-мобілів, одиниць зброї цінних паперів тощо і буде використовуватись у спільній візовій, консульській, прикордонній та митній практиці договірних сторін.

Шенгенська інформаційна система являє собою комп'ютеризовану базу даних для реєстрації відомостей про бажаних або небажаних осіб та об'єктів. Метою ШІС є посилити процедури контролю на зовнішніх кордонах, процедури поліцейського і судового контролю через обмін інформацією, необхідною з огляду на в'їзд до країн, видачу віз та боротьбу зі злочинністю. Кожний з учасників угоди має власний відділ інформаційної системи, який визначається як Національна Шенгенська інформаційна система (НШІС); спільна Центральна Шенгенська інформаційна система (ЦШІС) знаходиться і працює у м. Страсбурзі (Франція).

Кожний з учасників Шенгенської угоди може проводити пошук тільки у своїй НШІС. Пошук у НШІС інших учасників угоди не дозволений. Відомості, що мають зберігатись у ШІС містять імена, мету та постійні фізичні параметри, дату та місце народження, стать, національність, дані про те, чи особи, стосовно яких збирається інформація, озброєні або схильні до насильницьких дій, причини для відтворення у звіті та заходи, яких необхідно вжити. Реєстрація даних, що потребують захисту (расове походження, політичні переконання, релігійні або інші вірування, а також стан здоров'я або статевго життя (див. ст. 6 Конвенції 108) заборонене.

Висновки

Таким чином основна мета для країн Шенгену полягає в тому, щоб Шенгенський договір використовувався на користь основним положенням ЄС. Шенген не являється самоціллю. Він має на меті як перспектива і лабораторія для всіх положень, які вимагають для надання свободи переміщення і проведення необхідних порівнювальних міроприємств. Перехід від Шенгена до ЄС, загальноєвропейського ринку, в тому числі, туристському, повинна враховувати методику, яка використана при розробці положень ЄС. В той час як Шенгенська конвенція регулює ліквідацію внутрішньоприкордонного контролю і всіх існуючих порівнювальних міроприємств в єдиному інструменті права.

СП СОК В КОР СТАНО ЛІТЕРАТУР

1. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі Електронний ресурс : онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції :навчальний посібник В. О. Корнієнко. - Вінниця : ВНТУ, 2017. - с. 24
2. http://seimetr.com.ua/book_379_glava_52_5.3.%C2%A0_SHENGENSKA_UGODA.html
3. https://uk.wikipedia.org/wiki/Лісабонська_угода
4. "Schengen: Controversial EU free movement deal explained - BBC News". *BBC News*. Retrieved 2016-06-06.
5. "Schengen Area Countries List - Schengen Zone". Schengen VISA Information. Retrieved 2017-07-28.

Павлов Володимир Сергійович — студент групи О-15б, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: machinehead6926@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Volodymyr Pavlov — Department of optical engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Supervisor: Valeri Kornienko – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

Рівень життя населення України та шляхи його стабілізації

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті розкрито сутність проблеми рівня життя населення України, а також запропоновано шляхи його стабілізації.

Ключові слова: рівень життя, прожитковий мінімум, шляхи стабілізації.

Abstract

The article describes the essence of the problem of living standards of the population of Ukraine, as well as suggests ways to stabilize it.

Keywords: standard of living, subsistence level, ways of stabilization.

Вступ

Економічний розвиток будь-якої країни світу, включаючи Україну, визначається досягнутим рівнем і якістю життя населення. У концепції “Програми розвитку Організації Об’єднаних Націй” (ПРООН) зазначається, що будь-яка держава світу в процесі свого економічного розвитку повинна в першу чергу створювати сприятливі умови для того, щоб життя людей було довгим, здоровим і наповненим творчістю. В період глибокої та системної економічної кризи проблеми стабілізації і зростання рівня життя населення, створення умов для повноцінного відтворення і ефективного функціонування трудового потенціалу стають провідними. Це пов’язано з тим, що від економічної стагнації найбільше потерпає особистий фактор виробництва, а втрати досягнутих параметрів рівня життя населення можуть бути настільки значними, що процес відтворення людського потенціалу змінює знак із плюса на мінус, тобто призводить до його глибинної деградації. Зазначене є вкрай соціально небезпечним явищем, яке не тільки масштабно руйнує продуктивні сили суспільства, а й небезпечно дестабілізує соціально-політичну ситуацію в країні.

Результати дослідження

За останні кілька років в Україні з’явилося абсолютно нове поняття «раптова бідність», з яким нам раніше стикатися не доводилося. Вплинули на це анексія Криму, бойові дії на сході й майже 2 мільйони вимушених переселенців. Більшість із них ще вчора мали все необхідне — житло, роботу, чітко визначений соціальний статус і були самодостатніми. Та миттєво втратили все й перетворилися фактично на біженців. В умовах фінансової та політичної кризи, що склалась в Україні, гостро стоїть проблема підтримання, стабілізації та забезпечення зростання рівня життя населення, створення умов для ефективного функціонування трудового потенціалу країни.

Україна зайняла 64 місце із 128 країн у рейтингу за індексом соціального прогресу в 2017 році. Відповідний список опублікувала американська організація Social Progress Imperative. Як зазначається, Україна посіла 64 місце, опинившись у групі країн, рівень соціального прогресу яких є вищим за середній. При цьому, за основними параметрами Україна випередила Білорусь (65 місце) і Росію (67 місце). Тим часом, Польща зайняла 32 сходинку. Згідно з рейтингом за 2017 рік, список очолили Данія,

Фінляндія та Ісландія. Social Progress Imperative щорічно публікує "Індекс соціального прогресу", в якому оцінює країни за основними факторами добробуту населення. До них відносяться: доступ до гігієни, житла, харчування, охорони здоров'я, інформації та освіти, а також дотримання прав і свобод людини і ступінь толерантності. Нагадаємо, в 2016 році Україна опинилася на 63 місці за індексом соціального прогресу, а в першу трійку потрапили - Фінляндія, Канада і Данія.

Прожитковий мінімум в Україні наближається до порогу бідності африканських держав, констатують експерти. За даними Організації Об'єднаних Націй, за межею бідності проживає більше 80 відсотків українців. Таке становище призводить до того, що незаможні люди погано харчуються і зрештою погіршується їхнє здоров'я. Фахівці радять у цьому зв'язку реформувати податкову систему щодо ввезення і реалізації продуктів, а також компенсувати вартість ліків для населення.

За стандартами ООН, якщо людина витрачає на проживання та продукти харчування менше 5 доларів на день, а на місяць менше 150 доларів, то вона живе за порогом бідності. Тобто в Україні, за курсом Нацбанку, мінімальна зарплата мала б становити приблизно 3750 гривень, зауважує нардеп. Якщо в африканських країнах поріг бідності 1,25 долара на день, то в Україні прожитковий мінімум на день становить півтора долара.

Що таке прожитковий мінімум?

Це не тільки харчування, це і проїзд в транспорті, і побутові послуги, і комунальні послуги, і одяг. Зовсім не враховують у прожитковий мінімум медичні послуги та освіти. Якщо проаналізувати ці чинники, то можна зрозуміти, що українці в більшості своїй знаходяться за порогом абсолютної бідності.

Низький рівень доходів не дозволяє українцям повноцінно харчуватися, раціон населення України є незбалансованим. Здебільшого це жирowo-вуглеводне харчування: українці споживають багато хліба, картоплі. Але продуктів тваринного походження у раціоні обмаль – м'яса, яєць, печінки, риби. Така ситуація згубно впливає на здоров'я, особливо на дитяче.

За нинішнім споживчим кошиком можна сказати, що наше населення давно знаходиться у стані прихованого голоду, а дехто навіть і цього не може купити. Через це ми можемо втратити підлітків і дітей. При такому поганому харчуванні ми будемо мати дуже великі проблеми, які не можна буде виправити. Помилки, допущені у дітей у період до 14-16 років, не можна виправити ніяким хорошим харчуванням.

На нашу думку, основними шляхами підвищення рівня життя населення мають стати:

- розробка чіткого та прозорого механізму фінансування державних програм економічного та соціального розвитку: освіти; охорони здоров'я; державної підтримки малозабезпечених сімей і багатодітних сімей; регулювання міграційних процесів; забезпечення молоді житлом та ін.;
- координація виконання перерахованих державних програм;
- розробка та впровадження державних мінімальних соціальних програм, які повинні бути спрямовані на фінансове забезпечення основних конституційних прав громадян;
- проінформованість населення щодо наявності тих чи інших програм економічного та соціального розвитку та можливості участі в них;
- зниження рівня безробіття населення та скорочення тіньового сектору економіки шляхом удосконалення податкового законодавства;
- розвиток ринку праці та забезпечення умов гідної праці;
- зміцнення фінансової бази та збереження єдиного соціального простору у розрізі областей, районів та інших адміністративно-територіальних одиниць країни;
- розвиток програм державно-приватного партнерства, що у подальшій перспективі дасть змогу підвищити рівень життя населення та задовольнити суспільні та економічні потреби людини.

Висновки

Добробут суспільства визначається рівнем добробуту кожного його громадянина. Сьогодні більшість українських громадян почувають себе приниженими через надзвичайну бідність і неможливість забезпечити собі й своїй сім'ї нормальні умови життя. Доходи значної частини населення не досягають прожиткового мінімуму, що негативно відбивається на соціальному самопочутті, психічному і фізичному здоров'ї людей. При цьому розрив у рівні доходів найбільш і найменш забезпечених груп населення досягнув критичного рівня.

Це суттєво гальмує процеси соціальної трансформації українського суспільства, створення середнього класу, котрий у розвинених країнах є гарантом соціально-політичної стабільності, головною продуктивною силою суспільства.

Україна лише тоді стане сучасною демократичною державою з розвинутою економікою і культурою, коли у складі українського середнього класу будуть не лише бізнесмени і комерсанти, але й учені, лікарі, працівники освіти, культури, інженерно-технічні працівники, кваліфіковані робітники, трудові доходи яких дозволять забезпечити високі життєві стандарти та якість життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Програми розвитку ООН [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/presscenter.html?rightpar_searchpressreleases_start=10.
2. UkrPress.Info. 80 відсотків населення України живе за межею бідності – ООН [Електронний ресурс] / UkrPress.Info. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/2254600-riven-zitta-ukrainciv-visij-niz-rosian-vceni.html>.
3. Рівень життя українців вищий, ніж росіян - вчені [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/2254600-riven-zitta-ukrainciv-visij-niz-rosian-vceni.html>.
4. Краснікова О.М. Рівень життя населення в Україні: проблеми та перспективи / О. М. Краснікова // Наукові праці Полтавської державної академії. – Вип. 2. – Т.3. Економічні науки. – Полтава : ПДАА, 2011. – С. 258-262.
5. МінФін. Прожитковий мінімум в Україні [Електронний ресурс] / МінФін. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/wagemin/>.

Пазюк Олександр Сергійович – студент групи УБ-15б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, sashapazyuk1@gmail.com.

Бойчук Юлія Володимирівна – студентка групи УБ-15б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, yulia060798@gmail.com.

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Pazyuk Alexander Sergeevich - student of the UB-15b group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, sashapazyuk1@gmail.com.

Boychuk Yulia Volodymyrivna - student of the UB-15b group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, yulia060798@gmail.com.

Scientific supervisor: **Kornienko Valeriy Aleksandrovich** - candidate of historical sciences, doctor of political sciences, professor, head of the Department of Social and Political Sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

КОРУПЦІЯ В УКРАЇНІ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЇЇ ПРОТИДІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Боротьба з корупцією в Україні та аналіз міжнародного досвіду щодо її протидії.

Ключові слова: корупція, боротьба з корупцією, Україна, Румунія, Бельгія, Німеччина.

Abstract

The fight against corruption in Ukraine and analysis of international experience to counter it.

Keywords: corruption, fight against corruption, Ukraine, Romania, Belgium, Germany.

Однією із головних проблем українського суспільства є корупція. Україна на міжнародному рівні має репутацію надзвичайно корумпованої країни. Згідно з Індексом сприйняття корупції міжнародної організації «Transparency International» Україна знаходиться поруч з країнами, які вважаються в Європі найбільш корумпованими.

Щодо оцінки корупції самим суспільством, то більше половини населення України (51,1% опитаних) ставляться до корупції як до ринкового механізму прискорення вирішення власних проблем і вважають таку поведінку виправданою. Тому корупція в Україні стала «соціальною звичкою», ставлення до неї не є однозначно негативним. Дослідженням встановлено, що лише близько 36% населення України готове протистояти корупції, а понад 60% – бере активну участь у корупційних правопорушеннях. Цей досвід формує толерантне ставлення українців до корупції, що зумовлює несприятливе середовище для боротьби із нею [1].

Корупція – це складне соціальне явище, що негативно впливає на всі аспекти політичного і соціально-економічного розвитку суспільства та держави.

Відомо, що корупція завжди зростає, коли країна знаходиться на стадії трансформації. Оскільки Україна проходить не просто стадію демократизації державного устрою, а здійснює докорінну трансформацію економічного і політичного устрою, правової і соціальної систем, то зростання рівня корупції є об'єктивною обумовленим фактором [2].

Корупція притаманна будь-якій державі та суспільству. Але слід звернути увагу на досвід тих країн, яким вдається ефективно боротися з цим негативним явищем. Це країни, яким вдалося створити ефективний механізм протидії корупційним проявам (зокрема Фінляндія, Сінгапур, Німеччина, Данія, Бельгія, Румунія та ін.).

В Румунії на рівні держави було сформована позиція, що корупція являє собою загрозу національній безпеці держави.

Якщо чиновник не може пояснити джерело походження коштів, його майно конфіскується.

Під прицілом Антикорупційного центру знаходяться і представники великого бізнесу. Деякі з них вже були засуджені за порушення закону про корупцію. Таким чином, в Румунії невідомості людей не залишилося. А прокурори Антикорупційного центру в своїх діях абсолютно незалежні.

Сума відшкодованого збитку за корупційні дії 2016 року збільшилася на 72% або 667 млн євро. У корупційних справах судами прийнято рішення про конфіскацію 227 млн євро.

За результатами минулого року за корупцію на лаву підсудних потрапили 1280 обвинувачених, серед них: 3 міністри, один голова Палати депутатів, 6 сенаторів, 11 депутатів, 16 суддів, 17 адвокатів, 47 мерів, 21 керівник великих компаній, 91 поліцейський.

На підставі поданих справ судами прийняті рішення, в результаті яких були засуджені 880 обвинувачених, серед них: 1 евро парламентар, 1 міністр, 1 сенатор і 7 депутатів, 9 суддів.

В той же час була завершена одна з найгучніших корупційних справ - притягнення брата колишнього Президента Румунії Траяна Басеску до відповідальності і засудження на 4 роки за шантаж і отримання незаконної вигоди.

В результаті - з найбільш корумпованої європейської країни Румунія змогла стати європейським лідером у боротьбі з корупцією [3].

У Бельгії у галузі боротьби з корупцією була встановлена кримінальна відповідальність за корупційні діяння та водночас подбали про попередження корупції. Ця проблема була відображена в межах реформи COPERNIC (модернізація державного управління).

В Німеччині за основу боротьби з корупцією покладено завдання знищення фінансової бази злочинних угруповань, тобто, конфіскація майна і створення правової бази для унеможливлення «відмивання брудних» грошей [4].

Аналіз міжнародного досвіду щодо протидії та запобіганню корупції дозволяє сформулювати уявлення про основи передової національної антикорупційної стратегії, розвиток якої необхідний у сьогоденній Україні: сильна політична воля вищого керівництва держави до боротьби з корупцією і сформована на її основі єдина державна політика в галузі боротьби з корупцією, яка б включала комплекс заходів державного, політичного, економічного, соціального і правового характеру; організований соціальний контроль з боку громадянського суспільства за всією системою державного адміністрування і забезпечена можливість порушення в цих рамках кримінального переслідування правопорушників; незалежність судової влади; жорстка підзвітність осіб, які наділені владними повноваженнями, перед реально незалежним органом, що здійснює моніторинг чистоти діяльності державних службовців, а також наділений повноваженнями по притягненню до відповідальності посадовців незалежно від їх місця в ієрархічній структурі влади.

Україна зможе досягти успіху, якщо боротьба з корупцією буде проводитися постійно на всіх її рівнях, та на це будуть спрямовані всі сили як влади, так і суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Добросочности в Украине всего 24 % // Еженедельник 2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : 2000.net.ua/2000/derzhava/ekspertiza/70867.
2. Книш В.Г. Корупція як основна проблема сучасності [Електронний ресурс] / В.Г.Книш – Режим доступу: <http://lr-pl.gov.ua/index.php/novyny/567-korupsiia-iak-osnovna-problema-suchasnosti>.
3. Єжель О. Як перемогти корупцію: «секрети» країн світу [Електронний ресурс] – 2017. – Режим доступу: – <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:KgXHU9hmRtYJ:https://news.finance.ua/ua/news/-/396810/yak-peremogty-korupsiyu-sekretu-krayin-svitu+&cd=21&hl=en&ct=clnk&gl=ua>
4. Чубенко І. Зарубіжний досвід боротьби з корупцією в органах виконавчої влади // Вісник державної служби України. — 2003. — № 1.

Бондаренко Ірина Олексіївна – студентка групи УБ-15б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: fm.ub15b.bondarenko@gmail.com.

Бондаренко Олександр Володимирович - студент групи УБ-15б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: fm.ub15b.bondarenko1@gmail.com.

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української академії політичних наук, м.Вінниця.

Iryna Bondarenko – student of UB-15b group, faculty of management and informational security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Oleksandr Bondarenko – student of UB-15b group, faculty of management and informational security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnytsia.

ПОЛІТИЧНА ПОВЕДІНКА МОЛОДІ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано особливості політичної поведінки молоді. Визначено причини активної і пасивної поведінки громадян України. Акцентовано увагу на необхідності політичної просвіти молодих людей.

Ключові слова: політична поведінка, молодь, політична апатія, політична пасивність, політична активність, політична просвіта.

Abstract

The features of political conduct of young people are analysed. Certainly reasons of active and passive conduct of citizens of Ukraine. Attention is accented on the necessity of political education of young people.

Keywords: political conduct, young people, political apathy, political passivity, political activity, political education.

Сьогодні політична насиченість повсякденного життя українського громадянина є фактом. Проте інформаційний тиск, економічна і політична кризи, криза цінностей, недовіра до політиків спричиняють різні прояви політичної поведінки, зокрема, молодих людей. Актуальним є дослідження політичної поведінки молоді в сучасних умовах, визначення її причин та особливостей. Адже молоді люди є потенційно активною частиною суспільства, які є мобільні і часто досить радикально налаштованими.

Політична поведінка є складним і багатогранним феноменом політичного життя спільноти. Її аналіз у сучасних умовах державотворення українського суспільства має суттєве прикладне значення, оскільки дає змогу прогнозувати вектори розвитку політичної поведінки громадян, певною мірою впливати на неї та спрямувати ці вектори в бажаному для політичних інститутів і суспільної системи загалом напрямі [1].

Аналіз досвіду новітньої історії української держави надає можливість виділити найбільш політично активну та дієву частину нашого суспільства – молоде покоління віком 15–34 років. Зазначене зумовило науковий інтерес до визначення детермінації політичної поведінки сучасної молоді в Україні. Політичну поведінку в сучасному науковому обігу визначено як сукупність дій і вчинків суб'єкта політичного життя відносно політичної практики. Типи та форми політичної поведінки людини є досить різноманітними, а тому потребують подальшої деталізації [2].

Розглянемо спочатку головні причини певної політичної поведінки молоді. Зичайно, на неї впливають політичні позиції, переконання та інші суб'єктні компоненти активності людини в політичному житті. Політичні біхевіористи запропонували ситуативний підхід до аналізування чинників політичної поведінки особистості: фізичне, органічне й соціальне середовище.

Звичайно, крім цих причин є маса інших пояснень, зокрема, апатичного ставлення молоді до політики, але в цілях узагальнення зупинюся на найтиповіших причинах. Багато молодих людей не можуть зрозуміти, яким чином проблеми, обговорювані політиками і кандидатами на виборах, співвідносяться з їх власним життям і їх соціальним середовищем.

Нинішнє молоде покоління є поколінням волонтерів: три чверті молоді до закінчення коледжу, університету займалися тим чи іншим видом діяльності на добровільних засадах. Волонтерська робота дозволяє безпосередньо бачити результати своєї праці і при цьому стикатися з проблемами на місцевому рівні. Багато молодих людей не бачать у політичній участі результатів в сенсі їх безпосереднього впливу на життя, що, в свою чергу, змушує їх робити висновок, ніби політика не є інструментом позитивних змін.

Крім того, багато молодих людей не голосують і / або не беруть участь в політичному процесі, відчуваючи свою невідповідність і слабку поінформованість як про процес, так і про кандидатів і їхні політичні платформи. Навіть сама процедура голосування відштовхує багатьох молодих людей.

Хоча сьогодні набагато легше, ніж раніше, отримати інформацію про кандидатів і які піднімаються ними проблеми, багато хто до цих пір сумнівається у своїх знаннях і у своїй здатності прийняти відповідальне рішення під час голосування.

Проте є молоді, яка розуміє, що активна політична участь здатна змінити на їхнє життя.

Варто звернути увагу й на те, що мало хто з кандидатів безпосередньо звертається до молодіжної аудиторії. Результати досліджень свідчать, що серед всіх вікових груп виборців на виборах всіх рівнів молодь, особливо у віці від 18 до 25 років, є найпасивнішою частиною електорату. В результаті виникає порочне коло: кандидати не звертаються до молоді з тієї причини, що молодь не ходить на вибори, а молодь не голосує, тому що політики не піднімають проблеми, які їх хвилюють.

Політики концентрують увагу на проблемах, які цікавлять великі групи виборців, зокрема, людей похилого віку. Соціальна захищеність і система охорони здоров'я – це дві найбільш обговорювані проблеми, а зростання стипендій або доступність грантів для студентів практично не обговорюються.

Звичайно, причинами політичної активності/пасивності є й внутрішні мотиви, приклади старшого покоління, реальні зміни у суспільстві під тиском громадянського суспільства, рівень політичної культури, зміни виборчого законодавства тощо.

Але є чимало шляхів розв'язання цих проблем. По-перше, я вважаю, що молодим людям потрібно усвідомити, що їх політична активність і участь у виборах є необхідно, адже мінімізує маніпуляції з невикористаними бюлітнями. Після подій 2014 року, анексії Криму, ситуації з АТО українці відчували сплеск національної гордості і патріотизму. Ці події згуртували націю і відкрили високий потенціал для розвитку суспільства. Сьогодні громадяни, в тому числі і молодь, бачать приклади демократичних суспільств, впровадження демократичних процедур на різних рівнях прийняття рішень, активності студентів розвинутих держав світу тощо.

По-друге, молодь повинна взяти ініціативу в свої руки і сміливіше брати участь в політичному житті, оскільки вона формує простір для власного життя. Сьогодні розвивається е-демократія, е-урядування, які дозволяють швидко взаємодіяти з органами влади.

По-третє, інформація про політичних діячів, про виборчі кампанії і про зловбоденні проблеми сьогодні більш доступна, ніж раніше. Дізнатися про всі ці речі не важче, ніж включити комп'ютер і зайти в Інтернет. Нині всі політичні сили мають вебсайти, сторінки на Фейсбукі тощо, на яких висвітлюється хід їх виборчих кампаній. Твердження, що, мовляв, комусь не відомі позиції того чи іншого кандидата з того чи іншого питання, або результати діяльності певного обраного представника на своїй посаді – погана відмовка з метою не ходити на вибори. Громадянам, включаючи і молодь, потрібно голосувати хоча б з метою самоосвіти. Підвищення рівня своїх знань і розуміння багатогранності політичного процесу є обов'язком громадянина в сучасних умовах, завданням, які істотно спростилися завдяки технічному прогресу. Майбутня доля демократії в Україні залежить від залученості громадян у демократичний процес. Одиначний неприхід до виборчої урни представляє куди меншу загрозу для демократії в порівнянні з повільним і поступовим відмовою від неї апатичних і не побічних в ній громадян. Отже, серед знайдених особливостей політичної поведінки молоді найбільш властиві такі: залежність від соціального оточення, епізодична участь у політиці та імпульсивна політична агресія. Необхідно побудувати систему політичної просвіти серед різних верств населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Денисюк С. Г. Культурологічні виміри політичної комунікації : монографія / Денисюк С. Г. – Вінниця : ВНТУ, 2012. – 392 с.

2. Денисюк С. Г. Ментальна природа сучасної політичної комунікації / С. Г. Денисюк // Політологічний вісник : збірник наукових праць. – К. : ІНТАС, 2011. – Вип. 56. – С. 352-359.

Науковий керівник: *Денисюк Світлана Георгіївна* – доктор політичних наук, професор кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com.

Нікітюк Максим Володимирович – студент групи ІІМ-15Б, факультет машинобудування та транспорту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: infinitevo@gmail.com

Supervisor: *Denisyuk Svetlana G.* - Doctor of Political Science, Professor of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com.

Nikityuk Maksym V. - Student of group ІІМ-15Б, faculty of engineer and transport, Vinnytsya national technical university, Vinnytsya, e-mail: infinitevo@gmail.com

ЛІСАБОНСЬКИЙ ДОГОВІР (1997)

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті аналізується Лісабонський договір і напрямки й тенденції внутрішнього реформування ЄС на початку XXI ст. Дається стислий аналіз змін в інституційному устрої та праві ЄС, запроваджених Лісабонським договором.

Ключові слова: Лісабонський договір, Європейський Союз, реформування ЄС.

Abstract

The article analyzes the Lisbon Treaty and trends and trends of EU internal reform in the early twenty-first century. A concise analysis of changes in the institutional structure and EU law introduced by the Lisbon Treaty is given.

Keywords: The Lisbon Treaty, the European Union, the reform of the EU.

Вступ

Початок XXI ст. став для Європейського Союзу непростим етапом у його історичному розвитку. З одного боку, можна говорити про інтенсифікацію інтеграційної взаємодії в межах об'єднаної Європи. З другого – Європейський Союз опинився перед новими викликами, які стосуються як поглиблення інтеграційних процесів, так і можливостей подальшого розширення. Основною ж проблемою розширеного ЄС став провал ратифікації Конституційного договору

Відтак, актуальність даної проблематики викликана, передусім, появою якісно нового джерела первинного права Європейського Союзу, яке вносить суттєві корективи в правовий статус, організацію і функціонування ЄС. Метою цієї статті є аналіз нового основоположного документа Європейського Союзу – Лісабонського договору, а її завданнями – дослідження змін і нововведень у внутрішньому устрої і праві Європейського Союзу, запроваджених цим договором.

Результати дослідження

Лісабонський договір або Договір про реформування ЄС (офіційна назва – Лісабонський договір про внесення змін до Договору про Європейський Союз та Договору про заснування Європейського Співтовариства) – новий основоположний договір ЄС, підписаний 13 грудня 2007 р., покликаний замінити собою Конституційний договір, що не вступив у силу, і внести зміни в попередні установчі договори для реформування інституційної структури, системи прийняття рішень і засад функціонування ЄС.

Договір про запровадження Конституції для Європи, підписаний 29 жовтня 2004 р. в Римі (це місто обрали, щоб відзначити підписання початкового договору, згідно з яким було створене Європейське Економічне Співтовариство), повинен був спростити правовий доробок Європейського Союзу завдяки заміні всіх попередніх установчих договорів єдиним актом конституційного характеру. Серед головних нововведень Конституції – юридичний статус ЄС; запровадження посади президента Європейської Ради та міністра закордонних справ ЄС; внесення до договору Хартії основних прав, яка, відтак, повинна стати обов'язковою до виконання; удосконалення інституційної структури; подальше обмеження застосування права вето при ухваленні рішень; залучення до прийняття рішень у ЄС національних парламентів тощо. Однак після того, як референдуми про ратифікацію у Франції (29 травня 2005 р.) і Нідерландах (1 червня 2005 р.) дали негативний результат, стало зрозуміло, що документ у такому вигляді прийняти не вдасться. Провал ратифікації Конституційного договору започаткував період —конституційної кризи” в ЄС, яка тривала протягом другої половини 2005–2006 рр.

Перші кроки в напрямку подолання конституційної кризи було здійснено Німеччиною під час її головування в ЄС у першому півріччі 2007 р. Офіційний Берлін провів низку формальних і неформальних переговорів і зустрічей з представниками майже всіх держав-членів ЄС, під час яких намагався заручитися підтримкою свого плану виходу з кризи та продовження інституційних реформ укладення нового договору на основі переглянутого тексту Конституційної угоди.

Остаточне погодження тексту Договору про реформування ЄС відбулося вже під час головування Португалії – на саміті Європейської народної партії в Лісабоні 18–19 жовтня 2007 р., з приводу чого Президент Європейської Комісії Жозе Мануель Баррозу урочисто заявив: —Лісабон завжди був місцем зустрічі Європи зі світом. Сьогодні він став місцем зустрічі Європи із самою собою”. 13 грудня 2007 р. Лісабонський договір було підписано

Лісабонський договір вносить низку змін в інституційну будову ЄС і процедуру прийняття рішень. Зокрема, він передбачає впровадження посади Президента Європейської Ради, який обиратиметься її кваліфікованою більшістю на термін два з половиною роки з правом на одне повторне обрання (стаття 9 б Лісабонського договору). Передбачено також запровадження посади Високого представника ЄС з питань закордонних справ і політики безпеки з адміністративними повноваженнями завдяки об'єднанню нинішніх функцій Високого представника ЄС із зовнішньої і безпекової політики та європейського комісара у справах зовнішніх зносин та політики сусідства для єдиного представництва ЄС на міжнародній арені (стаття 9 е). Високого представника обиратиме кваліфікованою більшістю Європейська Рада за згодою з Президентом Єврокомісії, при цьому він одночасно виконуватиме функції одного з віце-президентів Європейської Комісії, а також очолюватиме Раду із закордонних справ.

Договір вносить вагомі зміни в управління зовнішньою політикою ЄС. Відтепер здійснення поточної діяльності з реалізації повноважень ЄС у сфері зовнішньої політики і політики безпеки, яке раніше було розподілене між різними інституціями ЄС, концентрується в одному місці – у руках Високого представника ЄС з питань закордонних справ і політики безпеки. Йому доручено одночасно і головування в Раді ЄС із закордонних справ, і керівництво зовнішньополітичною діяльністю Європейської Комісії, й управління дипломатичною службою ЄС. Водночас, попри зміни в інституційному забезпеченні спільної зовнішньої політики і політики безпеки, вона і надалі зберігає свою специфіку як переважно міждержавного складника діяльності ЄС, рішення у межах якої потребують загальної згоди всіх держав-членів.

Висновки

У цілому Лісабонський договір – це результат збалансованої інституційної рівноваги між міжурядовими та наднаціональними чинниками, великими й малими державами-членами, який об'єктивно надає змогу розширеному ЄС діяти ефективніше й узгоджено в межах здійснення спільних політик і на міжнародній арені. Усе зроблено для того, щоб країни, які прагнуть дальшого поглиблення інтеграції в межах ЄС, не були пов'язані обмеженнями, які накладалися б небажанням інших держав-членів йти цим шляхом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бобицький Н. Лісабонський договір і майбутнє ЄС – «пацієнт швидше живий, ніж мертвий» / Н. Бобицький // Зовнішні справи. – 2008. – № 8. – С. 24–28..
2. Мартинюк В. Новий договір Європейського Союзу: фактори сприяння і гальмування європейської інтеграції України / В. Мартинюк // Україна-ЄС 2008: нова гра. Незалежний культурологічний часопис «І» . – 2007. – № 50. – С. 87–90.
3. Посельський В. Оновлені договори чи ерзац-конституція / В. Посельський // Дзеркало тижня. – 2007. – № 40 (669). – 27 жовтня–2 листопада.
4. Корнієнко В. О. Україна — ЄС: перспективи інтеграції в контексті сучасних викликів [Текст]/ В. О. Корнієнко // Інтеграційний вибір України: історія, сучасність, перспективи : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю.— Вінниця, 10 квітня 2012 р. — Тернопіль : Крок, 2012. —Т. II. — С. 204–209.
5. Корнієнко В. О. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві [Текст]/ В. О. Корнієнко // Право України : юридичний журнал. — 2001. — № 2. — С. 47-53.

Палій Ярослав Олегович — студентка групи 2СІ-156, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: paliyarik@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** — д-р політ. наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Palii Yaroslav O. — Faculty of Computer systems and automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : paliyarik@gmail.com

Supervisor: **Kornienko Valeriy O.** — Dr. of Polit. science, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто становлення та закріплення принципу поваги до верховенства права та захисту прав людини в Євросоюзі. Проведено аналіз основних прийнятих прав і свобод осіб, що знаходяться на території Євросоюзу.

Ключові слова: Суд ЄС, Лісабонський договір, Рада Європи, Європейські Співтовариства, рівноправ'я, солідарність.

Abstract

Consideration is given to the establishment and consolidation of the principle of respect for the rule of law and the protection of human rights in the European Union. The analysis of the basic accepted rights and freedoms of the persons located on the territory of the European Union is carried out.

Keywords: EU Court, Lisbon Treaty, Council of Europe, European Communities, Equality, Solidarity.

Вступ

Повага та захист прав людини, на сьогоднішній день, є одним із керівних напрямів діяльності Європейського Союзу відповідно до цілей та принципів цієї організації, закріплених в установчих договорах. На початку 1950-х років, за часів, коли на європейську інтеграцію покладали багато надій, ЄС не приділяв значної уваги питанням захисту прав людини в об'єднанні. Вважалося, що ці питання перебувають поза межами економічної інтеграції, що знайшло своє відображення як у відсутності переліку прав людини в установчих договорах про Європейські Співтовариства, так і в рішеннях Суду ЄС. Цей підхід не відповідав позиціями тодішніх 6 держав-членів щодо прав людини. Після Другої світової війни західноєвропейські нації були більш ніж будь-коли відданими концепції захисту прав людини. Співтовариство та Суд були морально, якщо не юридично, зобов'язані захищати фундаментальні права людини. Тому Суд ЄС визнав, що основні права людини є складовою конституційних принципів, спільних для держав-членів Європейських Співтовариств. Суд ЄС має захищати основні права людини шляхом застосування відповідних положень конституцій і міжнародних угод із захисту прав людини. Охорона цих прав згідно зі спільними конституційними традиціями держав-членів має забезпечуватися в межах структури і цілей Європейських Співтовариств.

Результати дослідження

В Європейському Союзі не існує цілісного механізму захисту прав людини. Національну систему захисту прав людини, яка функціонує в державах-членах, доповнює система захисту на рівні Євросоюзу. Окрім цього, захист прав і свобод людини здійснюється в межах Ради Європи, учасниками якої є всі держави-члени Євросоюзу.

Поступово в Європі формувалися дві самостійні системи захисту прав людини — в межах Ради Європи і Європейських Співтовариств. При цьому система захисту, яка створювалась у Співтовариствах, була фрагментарною. Подальший розвиток європейської інтеграції, поширення її на політичну сферу, а також сферу юстиції та внутрішніх справ супроводжувався подальшою появою рішень судів держав-членів, у яких вони відмовлялись визнавати примат права стосовно внутрішнього конституційного законодавства про права і свободи людини. Це спонукало держави-члени і органи Співтовариств звернути більшу увагу на захист прав людини. З'явилася ціла низка документів, у яких була зроблена спроба визначити основні права і свободи людини в межах Європейських Співтовариств. Важливе значення для визнання прав людини, складовою права

Європейських Співтовариств стало ухвалення Єдиного європейського акта 1986 р. У його преамбулі було закріплено посилання на Європейську конвенцію про захист прав людини і основних свобод 1950 р. (ЄКПЛ) як на основу для підтримки демократії.

Організацією, для якої сфера захисту прав і свобод людини традиційно залишається однією з головних, є Рада Європи. Згідно з її статутом, ця організація має сприяти утвердженню духовних і моральних цінностей, які є загальним доробком їхніх народів та джерелом принципів свободи особи, політичної свободи і верховенства права, що лежать в основі справжньої демократії. Як показує практика, європейська країна не може приєднатися до Євросоюзу, якщо вона не є членом Ради Європи. Основними документами, на яких базується дія системи захисту прав людини, у межах Ради Європи, є: Європейська конвенція 1950 р., Європейська соціальна хартія 1961 р., Європейська конвенція проти тортур і нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження та покарання 1983 р., Рамкова конвенція про захист національних меншин 1995 р. Виконання цих документів з боку держав-членів Ради Європи забезпечує система контролюючих органів, що наділені відповідними повноваженнями.

З моменту набуття чинності Лісабонським договором установчі договори ЄС містять такі положення стосовно захисту прав людини:

I. Договір про Євросоюз (ДЄС) містить кілька положень стосовно забезпечення прав людини. У статті 2 зазначено, що Союз засновується на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права і поваги до прав людини, включно з правами осіб, що належать до меншин. Ці цінності є спільними для усіх держав-членів у суспільстві, де домінують плюралізм, недискримінація, терпимість, справедливість, солідарність і рівність між жінками і чоловіками.

II. Договір про функціонування ЄС (ДФЄС) містить становлення інституту громадянства Євросоюзу. Окрім цього, в цій частині договору, закріплені такі права і свободи громадян, як право на вільне пересування та постійне проживання на території держав-членів, право брати участь у голосуванні, право на дипломатичний та консульський захист, право на звернення до інститутів чи органів Євросоюзу.

Особливий статус у праві ЄС має Хартія ЄС основних прав 2007 р. Вона містить розгорнутий каталог основних прав і свобод, які визнаються за кожною особою, що знаходиться на території Євросоюзу, й охоплює громадянські, політичні, економічні, соціальні та культурні права. В основу цього документу покладено новий світоглядний підхід на людину та її місце у світі. На відміну від переважної більшості міжнародно-правових документів, де за основу класифікації основних прав взято предмет суб'єктивного права, класифікація прав і свобод у Хартії зроблена на основі цінностей, на захист яких вони спрямовані. До таких цінностей віднесені: людська гідність, свобода особи, рівність, солідарність. Хартія також містить положення щодо зловживання правом. Воно полягає у недопущенні з боку представників влади чи приватних осіб ліквідації чи надмірного обмеження прав і свобод інших осіб.

Гарантії прав і свобод у Європейському Союзі охоплюють інституційні, процесуальні та матеріальні заходи. До інституційних гарантій належать судовий захист і позасудові механізми захисту. Процесуальні гарантії надають право особи на справедливий і публічний розгляд її справи протягом розумного часу незалежним і неупередженим судом. Матеріальні гарантії полягають у компенсації збитків, завданих особам з боку інших осіб.

Після приєднання Союзу до ЄКПЛ громадяни та інші суб'єкти основних прав, гарантованих цією Конвенцією, вперше отримують можливість подавати до Європейського суду з прав людини скарги на дії та бездіяльність не тільки національної влади, а й наднаціональних інстанцій. При цьому в обох випадках буде зберігатися нині діюча умова про необхідність проходження спочатку внутрішніх процедур оскарження.

Будь-яка європейська країна, яка дотримується принципів свободи, демократії, поваги прав людини та основних свобод, а також верховенства права, може звернутися до ЄС із заявою про членство, як це передбачено статтями 6 та 49 Договору про Європейський Союз. Критерії, яким мають відповідати країни-кандидати на вступ до Європейського Союзу (Копенгагенські критерії), були схвалені на засіданні Європейської Ради у Копенгагені у червні 1993 р. Згідно з ними членство в ЄС під кутом зору політичних стандартів вимагає від країни-кандидата стабільності інститутів, що гарантують демократію, верховенство права, повагу права людини і захист меншин. Конституції країн-заявників мають гарантувати демократичні свободи, включаючи політичний плюралізм, свободу слова і свободу совісті. Вони встановлюють демократичні інститути та незалежні органи правосуддя, органи конституційної юрисдикції, що створює умови для

нормального функціонування державних установ, проведення вільних і справедливих виборів, періодичної зміни правлячої парламентської більшості, а також визнання важливої ролі опозиції у політичному житті.

Висновки

Таким чином, за останні 67 років Європейський Союз пройшов тривалий шлях становлення своєї власної системи захисту прав людини: від повного відхилення ідеї, що захист прав людини може користуватися перевагою перед положеннями права ЄС, до розробки власного каталогу прав людини, яким стала Хартія основних прав. Все це ставить перед Україною питання про необхідність удосконалення власної системи захисту прав людини, оскільки відповідно до критеріїв вступу до ЄС лише держава із відповідним рівнем дотримання прав та основних свобод людини може стати повноправним членом Євросоюзу.

СП СОК В КОР СТ НО Л ТЕР ТУР

1. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі Електронний ресурс : онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції : навчальний посібник В. О. Корнієнко. - Вінниця : ВНТУ, 2017. - с. 24
2. Study of technical and legal issues of a possible EC/EU accession to the European Convention on Human Rights. Report adopted by the Steering Committee for Human Rights (CDDH) at its 53rd meeting (25-28 June 2002). — DG-II(2002)006, [CDDH(2002)010 Addendum 2]. — 37 p.
3. Consolidated version of the Treaty on European Union // Official Journal. — 2002. — 24.12. — С. 325. — Р. 5-32.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод з поправками, внесеними Протоколами № 11 та 14. Електронний ресурс . — Режим доступу : http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/888FC791-E2C0-4096-AF5E-D843F09C0E24/0/UKR_CONV.pdf.
5. Charter of Fundamental Rights of the European Union // Official Journal. — 2007. — 14.12.
6. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору Текст В. О. Корнієнко Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139–150.

Магдій Максим Сергійович — студент групи О-15б, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: mihawk.dulacre3@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української академії політичних наук, м. Вінниця.

***Mahdii Maksym** — student of O-15b group, Department of optical engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia*

***Supervisor: Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.*

ЄВРОПЕЙСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ: МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ?

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Визначаються чинники й основи теоретичного розуміння й практичного втілення феномену «європейська ідентичність».

Ключові слова: національна ідентичність; європейська ідентичність; європейські цінності; європейська культура

Abstract

The factors and bases of theoretical understanding and practical embodiment of the phenomenon "European identity" are determined.

Key words: national identity; European identity; European values; European culture

Вступ

Європейський Союз (ЄС) сьогодні позиціонують як найбільш успішне втілення зближення, уніфікації й уніформізації політичного, правового, економічного та соціально-культурного життя європейських держав, в числі яких не тільки 28 членів спільноти, а й ряд сусідніх держав Європи. Саме в ЄС однаковість, процеси європеїзації життя внесли суттєві якісні корективи в національні сфери. ЄС сьогодні, так би мовити, «перехопив» у колишнього СРСР право називатися тим «плавильним казаном», в якому поступово формується й закріплюється єдина культура та система цінностей [1]. Сьогодні ці чинники настільки вплинули на внутрішнє життя держав і народів, що змусили говорити про формування особливої, так званої, «європейської ідентичності».

В цьому контексті, з огляду на прагнення України стати повноправним членом Європейського союзу (за вступ України до ЄС готові сьогодні проголосувати 60,7% громадян України [2]) й конкретні практичні кроки щодо реалізації цього прагнення, одночасно, на наш погляд, постає проблема існування й подальшого розвитку унікальної української культури в межах єдиного європейського економічного і культурного організму [3].

Результати дослідження

Стосовно розуміння європейської ідентичності існує значна кількість різних підходів, які умовно можна поділити на декілька груп. Перед тим, як їх охарактеризувати, слід зазначити, що поняття «ідентичність», давно стало невід'ємним елементом сучасного політологічного дискурсу. У сучасній політичній енциклопедії термін «ідентичність» (від лат. *identicus* — тотожний) — визначається як парасольковий, який використовують для відтворення сприйняття (розуміння) самого себе як складної, особливої істоти [4, с. 274].

У понятті ідентичність «накладаються» два значення: ідентичність із самим собою (самість) та ідентичність «того самого» (тотожність), які й формують дихотомію постійності та змінності феномену. Вітчизняна дослідниця Л. Нагорна вважає, що ідентичність слід розуміти як результат самовизначення людини чи групи у соціальному сенсі «тобто віднесення себе до тих чи інших спільнот...» [5, с. 16]. Більш того, надзвичайно важливо в питанні ідентичності визнання третіми особами. Тобто, думка людини про саму себе може надовго залишатися при ній, не матеріалізуючись до тих пір, доки інші люди «інтерсуб'єктивно» не визнають її ідентичність і гідність, як їх розуміє конкретна людина — француз, росіянин чи то українець. Тому утвердження своєї ідентичності нерідко пов'язана з боротьбою за неї. У свою чергу, боротьба за ідентичність — це практично завжди політичний акт, що свого часу аргументовано показав Гегель. У його філософії історії остання сама по собі розвивається через боротьбу за визнання, через бажання людей визнати їх гідності іншими.

Традиційно це означає, — на думку вітчизняного філософа С. Дацюка, — такі установки:

1) культурного комфорту (ізоляція від інших на основі спільної мови і культурних норм);

- 2) економічного комфорту (свій — до свого — по своє);
- 3) монопольне використання держави (держави повинна служити лише нації);
- 4) монопольне використання території (територія належить нації);
- 5) монопольне використання роду (свій зі своєю повинні народити дитину для своєї нації);
- 6) відстоювання нації і національного нарративу як домінуючого [6].

Проте, перш за все, слід зазначити, що ідентичність — це досить молодий феномен, який навряд чи можна відшукати в стародавні часи, незважаючи на очевидність. Наприклад, деякі загальні ознаки наявності феномена ідентичності можна віднести до давньогрецьких полісів, чи в контексті розподілу людей на «еллінів» і «варварів». Однак і Платон, і Аристотель підкреслювали несамостійність індивіда і його безумовну залежність від поліса. Аристотель не сумнівався в тому, що індивід, у силу своєї природи, а не внаслідок випадкових обставин, що живе поза державою, або недорозвинена у моральному сенсі істота, або надлюдина. Сама назва «Еллада» означала не єдину державу, а світ незалежних полісів, об'єднаних спільністю мови, релігії, культурних традицій, політичних і торгових зв'язків. Розуміння ідентичності як тотожності в античну епоху пояснюється відсутністю уявлень про індивідів як унікальних особистостей, що принципово відрізнялися від інших.

Навіть проблеми сім'ї, освіти уявлялися грекам справою суспільною. Для греків теорія міста була водночас і етикою, і соціологією, і економікою, а також політикою в її вужчому теперішньому розумінні.

Тобто, ідентичність, як ми її розуміємо сьогодні, просто не існувала у стародавньому світі. Не існувала вона і в середньовічній Європі. У цей період фактично ідентичність була повністю «наві'язана» людям оточуючим середовищем. Європейці, а в основному, їх еліта, насилу розвинули в собі відчуття якоїсь спільності. Очевидно, це вдалося в основному завдяки християнству. Після падіння Римської імперії, церква, й, насамперед, католицька церква, створила загальну європейську культуру, засновану на монастирях, соборах, законах, що упорядковують життя людей. Більш того, церква підтримувала використання латині як «спільної мови» європейських еліт. Цей період досяг свого апогею в епоху хрестових походів. Люди в цей період взагалі жили ілюзією про те, що правдивий шлях історичного прогресу зашифрований релігією. Наприклад, городянину наказувалися і певний покрій сукні, і число страв у святкові і буденні дні тощо.

Але ще Жан-Жак Руссо в своїх «Прогулянках самотнього мрійника» стверджував, що справжня внутрішня самість відрізняє нас від того образу, який диктує суспільство. «Все, що поза мною, — відтепер чуже мені. У мене немає в цьому світі ні близьких, ні мені подібних, ні братів. Я на землі, як на чужій планеті ... Якщо я щось і розрізняю навколо себе, — то лише скорботні і ті, що роздирають серце предмети, і на все, що стосується і оточує мене, не можу кинути погляду без того, щоб не знайти там якогось приводу до презирливого обурення або гнітючого болю» [7].

Повертаючись до проблеми європейської ідентичності, згадаємо Ж. Дерріду й Ю. Хабермаса, які у статті «Наше оновлення після війни: друге народження Європи», зауважують: «Сьогодні ми знаємо, що багато політичних традицій, які завоювали авторитет під впливом переконання в їх природному походженні, насправді були винайдені. На противагу цьому європейська ідентичність ... є чимось тим, що спочатку конструювалося» [8].

Отже, коротко охарактеризуємо деякі підходи щодо розуміння європейської ідентичності, умовно поділяючи їх представників на певні групи.

Представники першої групи звертаються до універсальності європейської культури і акцентують свою увагу на культурно-історичній спадщині європейців. Сутність цього підходу обумовлюється тим, що всі країни, які були учасниками європейської інтеграції на початку формування Європейського Союзу, поєднувала спільна історія, територія, культура. Його визначають терміном «союзний націоналізм», який мислився як основа європейської ідентичності. Однак прихильники цього підходу доволі скептично ставляться до розширення європейського співтовариства.

Дійсно, відомо, що Західна Європа була перехрестям народів і цивілізацій, що вийшли з центральної Азії. Ці народи створили грецьку і римську культури. Нові переселення народів зробили Європу кляптевою ковдрою з королівств, держав і національних меншин. Цей факт пояснює постійні війни на континенті. З іншого боку, було багато спроб створення великих імперій. Деякі з них проіснували всього декілька десятиліть, деякі, на зразок Австрійської або Оттоманської — століття... Проте, складно сьогодні говорити про утворення єдиної загальноєвропейської культури.

Представники другої групи розглядають ідентичність як набір цінностей демократії та громадянського суспільства, що коріняться в християнстві [9].

Практично у всіх європейських народів існують загальні риси, які мають релігійне походження, приміром, святкування Різдва. Собори і церкви, як і раніше, є певним елементом європейської ідентифікації: якщо ми, умовно кажучи, опинилися випадково в незнайомій країні і почули звук дзвону, ми обґрунтовано можемо припустити, що знаходимося в Європі. Поважним ставленням до жінок, ми в певній мірі зобов'язані ролі діви Марії в християнстві. Європейці мають деякі загальні звички і в повсякденному житті, наприклад, сидять на стільцях, а не на землі, не користуються руками, вживаючи їжу, а застосовують ложку і виделку, носять схожий одяг тощо. Але навряд чи проблема загальноєвропейської ідентичності вирішується сьогодні за допомогою єдиної релігії, що й неможливо в силу об'єктивних причин, на яких ми зупинимось нижче.

Представники третьої групи сповідують прагматичний підхід до європейської ідентичності. Європа, — відзначає вітчизняний науковець О. Кузь, — як соціокультурний феномен була створена, не в останню чергу, наполегливим бажанням, прагненням «ублюдків Вольтера» до сакралізації розуму і раціоналізації соціальних відносин [10, с. 282]. В межах цього підходу проводиться думка, що формування Євросоюзу було рішенням, насамперед, лише європейських еліт з опорою на Вашингтон, клуб «фанатичних глобалістів» та «розбудовників» громадянського суспільства в світовому масштабі, таких, як Джордж Сорос. Ніхто народ не запитував й за нього все вирішили. Коли замислювався Євросоюз, ще існував СРСР і багато в чому інтеграція Європи була спрямована проти нього і в цілому Східного табору. Однак, СРСР розпався швидше, ніж очікувалося і будівництво Євросоюзу довелося закінчувати зовсім в інших умовах, ніж планувалося.

Представники четвертої групи вбачають у європейській ідентичності спільність політичних принципів та інститутів. Для них європейська ідентичність це ні що інше як ідентичність Європейського Союзу.

Власне, процес саме конструювання європейської ідентичності можна простежити. У грудні 1973 р. дев'ять країн-членів ЄС підписали Декларацію європейської ідентичності. У декларації йдеться про те, що незважаючи на ворожнечу і конфлікти в минулому, європейські країни мають спільні цілі та інтереси, що й допомогло їм об'єднатися в дану європейську організацію.

26 червня 1984 р. на саміті в Фонтенбло голови десяти країн-членів оголосили про те, що хочуть посилити європейську ідентичність громадян своїх держав, у зв'язку з чим була організована робоча група, яка розробляла заходи щодо посилення європейської ідентичності та формування внутрішнього простору Європи без кордонів. Цей проект отримав назву «Народна Європа». Діяльність інститутів ЄС в 1980-і і 2000-і рр. була спрямована на створення активного поля символічного взаємодії між громадянами європейських країн, популяризацію та поширення знань про конкретні позитивні дії Європейського Союзу, які впливають на життя європейців. Важливим етапом формування європейської ідентичності стали взаємне визнання державами-членами дипломів про вищу професійну освіту у 1985 р., введення для громадян країн-членів ЄС єдиного паспорта, а також введення європейського гімну і прапора тощо.

У березні 1994 р. президент Чехії В. Гавел висунув ідею створення Хартії Європейської Ідентичності. Європейський Союзом на своєму 40-му конгресі у Бремені 5 листопада 1994 провів роботу із підготовки такої Хартії. Було внесено більше 500 поправок й в жовтні 1995 р. її було прийнято [11]. В цьому документі вже конкретно визначено, що європейська ідентичність виявляється у спільності цінностей, що беруть початок у класичній старовині, християнстві, Ренесансі та Просвітництві й які засновані на толерантності, гуманізмі і братерстві, визнанні фундаментальних прав людини і норм права, впроваджені в загальних принципах, що підтверджують волю індивідуальної і соціальної відповідальності.

У 2000 р. в рамках саміту в Ніцці була прийнята Хартія засадничих прав громадян ЄС, яка увійшла до Лісабонського договору 2007 р. В цілому спроби ЄС створити єдину наднаціональну правову базу між країнами й інституціями Європейського Союзу можна інтерпретувати як намагання сформувати певну юридичну основу ідентичності ЄС.

Для представників умовної п'ятої групи європейська ідентичність виявляється у специфічній відповідальності: тільки через співробітництво, згуртованість і єдність Європа може ефективно допомагати вирішувати власні та світові проблеми, розбіжність у європейській політиці — безвідповідальність, яка може привести до хаосу [12, с. 57].

Разом із тим, в європейському праві немає акту, що кодифікує інститут відповідальності. Сьогодні відповідно до принципу сумлінного співробітництва (ст. 10 Договору про ЄС) держави-члени ЄС, по-перше, відповідальні за виконання зобов'язань, що випливають із членства в союзі. По-друге, всіма

доступними засобами вони зобов'язані сприяти виконанню завдань ЄС. По-третє, вони повинні утримуватися від усього, що може поставити під загрозу досягнення цілей Європейського Союзу, і відповідно вчасно і належним чином виконувати його правові акти. Відповідальними за порушення права ЄС при цьому визнаються лише держави-члени чи інститути ЄС. Приватні особи несуть опосередковану відповідальність, яка визначається національними органами влади (судами), і в той же час мають право на подачу позову проти держави, яка допустила порушення європейського права.

Існує ще один, за наведеною нами класифікацією — шостий, інтегративний підхід до проблеми європейської ідентичності, котрий вітчизняний дослідник М. Козловець вважає найбільш оптимальним. Він передбачає поєднання трьох можливих рівнів самоідентифікації спільнот об'єднаної Європи: національний (державний); панєвропейський (наднаціональний), що, власне, й створює феномен «європейська ідентичність»; і етнічний (регіональний), що спостерігається на регіональному рівні поліетнічних суспільств [13, с. 73].

Кожен із цих концептуальних підходів до розуміння європейської ідентичності, на наш погляд, має право на існування. Та слід погодитися із фахівцями в тому, що ідентичність формується як результат соціальної взаємодії, яку можна було б підвести в якості знаменника під кожен із концепцій. Але якщо говорити про ЄС, то на практиці вона часто відсутня. Точніше, взаємодія між європейцями відбувається, але в більшій мірі в рамках національної держави, що і визначає характер їх самоідентифікації.

Європейський політичний простір у свідомості громадян повинен асоціюватися із реалізацією проекту «Великої Європи», «бути європейцем» — означає бути громадянином Євросоюзу. Але такі країни, наприклад, як Норвегія й Швейцарія, які не входять до складу ЄС, можна вважати більш європейськими, ніж країни Балкан або Балтії, які відносно недавно стали його членами.

Сьогодні доводиться говорити також і про національний консерватизм і певною мірою егоїзм держав, які намагаються протистояти процесам інтеграції й формуванню єдиних соціальних, економічних і правових стандартів. Вони вкрай неохоче розстаються з вузьконаціональними традиціями на поталу новим загальноєвропейським стандартам. До таких держав слід віднести Великобританію (особливо сьогодні в контексті «Брекзита»), яка далеко не завжди позиціонує себе як європейська країна, Данію, а також Каталонію, яка сьогодні намагається вийти із складу Іспанії: дві нації, баски та каталонці, хочуть самі вирішувати своє майбутнє. Нікуди не поділася і загроза «Грекзита»: борг Греції настільки великий, що його не повернути кільком прийдешнім поколінням греків. Цей борг практично належить всім іншим країнам ЄС, а це вже приклад своєрідної «сумної» їх ідентичності. Ще до цих подій провальні результати референдумів із приводу голосування за проект прийняття Євроконституції в 2005 році у Франції і Голландії свідчать про те, що тенденціям формування єдиної європейської ідентичності протистойть не лише національний консерватизм, але й прихильність до національної культури [14].

Невизначеність поняття європейської ідентичності полягає ще й в тому, що територія ЄС не обмежується лише Європою й не має чітких просторових характеристик: до нього входять багато територій за межами Європи. Наприклад, острів Мадейра і Канарські острови розташовані в Атлантиці; французька Гвіана і Антильські острови близькі до Південної Америки і Карибам; ісландський острів Реюньон взагалі знаходиться в південній частині Індійського океану.

У дискурсі щодо європейської ідентичності часто згадується мовний чинник. Але навряд чи мову можна використати як спільний знаменник з метою створення єдиного почуття європейської ідентичності, хоча, наприклад, англійська мова давно вже використовується як робоча. Згадаймо й біблійну мудрість: Вавилонська вежа була зруйнована Богом із за того, що навіть він побоювався мовної одноманітності людей (Буття 11:1—32). Але й без цього об'єктивно Європа сьогодні розділена різними мовами: 24 мови визнані офіційними мовами Європейського Союзу, а на сесіях Європарламенту та Ради Євросоюзу через потребу перекладу Євросоюз щороку витрачає майже чверть мільярда євро.

Висновки

З огляду на вищевказані особливості ЄС як порівняно нового політичного утворення, формування європейської ідентичності на сучасному етапі проходить в унікальних умовах. В цілому формування ідентичності ЄС поки що можна назвати романтичною спробою поєднати без протиставлення й підпорядкування національну й наднаціональну ідентичність громадян ЄС. Однак така спроба

конструювання європейської ідентичності поки не дала очікуваних результатів. Для створення гармонійної Європи із загальними демократичними принципами недостатньо, як уявляється, лише дванадцять зірок на прапорі Європи, які цю гармонію символізують. З огляду на особливості функціонування, Європейський Союз може виступати і як фактор, що інтегрує країни Європи, й як такий, що роз'єднує. Стосовно саме Європи, це поняття — досить широке і не є лише властивістю, характерною для жителів ЄС, з огляду на те, що Європа не обмежується виключно рамками Європейського Союзу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139–150.
2. Ставлення українців щодо вступу до ЄС не змінилося за минулий рік — опитування [Електронний ресурс] // Європейська правда. — 2017. — 15 березня.
3. Корнієнко В. О. В пошуках консолідації українського суспільства: національна ідея чи політичний ідеал [Текст] / В. О. Корнієнко // Нова політика : науково-публіцистичний журнал. — 2000. — № 4. — С. 47–52.
4. Євтух В. Ідентичність [Текст] / В. Євтух // Політична енциклопедія / редкол. : Ю. А. Левенець (голова), Ю. І. Шаповал (заст. голови) [та ін.]. — Київ : Парламентське видавництво, 2011. — С. 566.
5. Нагорна Л. Поняття «національна ідентичність» і «національна ідея» в українському термінологічному просторі [Текст] / Л. Нагорна // Політичний менеджмент. — 2003. — №2. — С.14–30.
6. Дацюк С. Новые представления европейского перекрестка [Текст] / С. Дацюк // Українська правда. — 2017. — 7 вересня.
7. Руссо Жан-Жак. Исповедь. Прогулки одинокого мечтателя [Текст] / Жан-Жак Руссо ; Переводчик Горбов Д. А., Розанов М. Н. — М. : АСТ, 2011. — 736 с.
8. Деррида Ж., Хабермас Ю. Наше обновление после войны: второе рождение Европы [Текст] / Ж. Деррида, Ю. Хабермас // Отечественные записки. — 2003. — № 6.
9. Тихомирова Є. Б. Формування європейської ідентичності як чинник європейської інтеграції [Текст] / Є. Б. Тихомирова // Наукові записки НаУКМА. — 2005. — Т. 45 : Політичні науки. — С. 56–60.
10. Кузь О. М. Ідентифікація як екзистенціальний проект [Текст] / О. М. Кузь // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». — Серія: Політологія / редкол.: А. П. Гетьман та ін. — Харків : Право, 2017. — №2 (33). — С. 282–286 с.
11. Хартія Європейської Ідентичності [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.eurit.it/Eurplace/diba/citta/cartaci.html> (дата звернення 07.10.2017). — Назва з екрана.
12. Договор о Европейском Союзе (Маастрихт, 7 февраля 1992 года) (текст с изменениями и дополнениями от 13 декабря 2007 года) [Электронный ресурс]. — Режим доступа : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_029/page. — Название с экрана.
13. Козловець М. А. Європейська ідентичність: уніфікація чи «єдність в розмаїтті»? [Текст] / М. А. Козловець // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. — 2009. — вип. 37. — С. 72–86.
14. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі [Електронний ресурс] : [онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції] : [електронний] навчальний посібник / В. О. Корнієнко. — Вінниця : ВНТУ, 2017. — 147 с.

Корнієнко Валерій Олександрович — д-р політичних наук, професор, завідувач кафедри соціально-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: valkorney1958@gmail.com

Valery Kornienko — Dr. of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: valkorney1958@gmail.com

ПРОБЛЕМА ЗАНЕПАДУ МОРАЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У роботі розглянуто сутність занепаду рівня культури, духовності та моральності українського суспільства, запропоновані шляхи вирішення даної проблеми.

Ключові слова: культура, духовність, суспільство, моральні цінності.

Abstract

The article examines the essence of the decline of the level of culture, spirituality and morality of Ukrainian society, proposed ways to solve this problem.

Keywords: culture, spirituality, society, moral values.

Вступ

Українському народу завжди була притаманна висока культурність, шанування звичаїв, традицій та своєї історичної спадщини. Після проголошення незалежності 1991 року, перед Україною постало важливе завдання захисту та розвитку національної культури, проведення раціональної державної політики спрямованої на зміцнення світоглядних основ суспільства з урахуванням традиційних українських цінностей. На жаль, економічні кризи, політична нестабільність та відсутність політичної волі суттєво загальмували процес культурної, духовної та моральної модернізації. На сьогодні необхідно підвищити рівень духовності та моральності кожного українця – закласти ідеологічний фундамент для розбудови суспільства майбутнього на основі нашого історичного коріння, мови, звичаїв і традицій, а не запозичених стереотипів та імпортованих шаблонів.

Результати дослідження

У ХХІ столітті спостерігається занепад культури, духовності та моральності сучасного українського суспільства. Складається враження, що «буття у кризі» є перманентним станом сучасного українця. Для нас воно наче рідна домівка. Ми в ньому освоїлись, як, мабуть, жоден інший народ: дачі будуємо, дітей народжуємо, та ще й кепкуємо над собою. І хоча перемоги наші нестійкі, а надія не завжди має підстави, все ж народ якийсь дає собі раду. Сучасність зіткнулась з проблемою, котру сама і породила. Людина не народжується байдужою до чужого лиха, вона не народжується егоїстичною, цинічною, вона стає такою під гнітом оточуючого середовища, аби не вирізнитися поміж інших. Українське суспільство нехтує такими поняттями як шляхетність, вихованість, людяність, толерантність та духовність. І, на превеликий жаль, зовсім мало уваги приділяє вихованню, умінню спілкуватися, презентувати себе як особистість. Актуальними проблемами у сфері культури для українського суспільства є:

1. Низький рівень культури та духовності суспільства;
2. Низький рівень державного фінансування;
3. Занепад вітчизняного кінематографу, книгодрукування, мистецтва.
4. Охорона та популяризація історичних пам'яток;
5. Спекуляція питаннями мови, історії та релігії.

Великий вплив на неможливість культурного об'єднання має штучна спекуляція політичними силами спірними питаннями: мови, історії, релігії. Шляхом маніпуляції суспільною свідомістю, підміною понять та викривлення фактів в суспільстві формуються ворожі настрої, коли в єдиній соборній державі існують різні народи, які мають своїх героїв, ворогів, історію та звичаї.

Ще одним моральним викликом можна вважати суспільну неактивність теперішнього покоління. Досить розповсюдженим явищем є пасивність у громадській діяльності, оскільки молодь зацікавлена у грошовій винагороді, і лише одиниці згодні працювати «за ідею», приносячи користь нашому суспільству. Благодійність, волонтерство – це ті види громадської діяльності, які будується на моральних принципах, поглядах людей, котрі присвячують їй свій вільний час, а інколи і своє життя. Тому до подібного виду діяльності важко в наш час залучати молодь, виховуючи у них почуття громадського обов'язку. Аби змінити дане становище важливо активізувати співпрацю школи із соціальними структурами, важливо проводити виховні бесіди на моральні теми. Необхідно пробудити відчуття моральної відповідальності перед суспільством, і це буде поштовхом для розбудови нашого суспільства.

Верхівка країни – це вірець для молоді і всього суспільства, проте українська політична еліта деморалізована і мало піклується питанням моралі. В Україні існують відповідні органи і наявні належні законопроекти, які займаються питанням моральності, але, як ми бачимо їхні цілі і результати функціонування не співпадають, в країні серйозні проблеми з реалізацією поставлених завдань і це проблема не тільки організаторського характеру, а й морального.

Вийти на нову морально-етичну ясність непросто. Багато хто говорить про потребу повного перезавантаження країни, появи нової атрактивної, високоморальної і пасіонарної політичної сили, яка цілковито змінить парадигму політичного життя держави. Державна культурна політика має бути орієнтованою на забезпечення, підтримку та розвиток традиційних українських духовних цінностей. Основні завдання держави - проводити активну політику з пропаганди зміцнення інституту сім'ї та традиційних родинних цінностей: любові, взаємоповаги, доброти. Всебічно сприяти відновленню та утворенню цінностей солідарності, взаємодопомоги і патріотизму, проводитимемо активну інформаційну політику з понять національного спадку (мови, звичаїв, традицій, цінностей).

Висновки

Українське суспільство пройшло складний шлях еволюції. Ми не повинні під впливом сучасних досягнень науки та техніки втрачати свою людську природу, перетворюватися на пасивного громадянина своєї держави, та жити на принципом «моя хата скраю, я нічого не знаю». Наша держава зможе відбудувати гідне суспільство лише після того, коли визначить яким шляхом маємо розвиватися, та за що маємо боротися, аби не втратити свою людську гідність.

Проблема занепаду моральних цінностей – це справа всього суспільства. І вирішувати її потрібно на рівні всього соціуму, але необхідно наголосити на тому, що проблематика моральних цінностей серед молоді є найбільш важливою, бо саме на плечах молоді лежить відповідальність за наше майбутнє.

Школа, сім'я, держава – ось головні вихователі сучасної молоді. І, як казали в свій час, видатні мудреці "немає поганих учнів, є погані вчителі". Тож говорячи про "поганість" молоді, нашим дорослим слід подивитися на самих себе і поцікавитися "Що я зробив для того, щоб сучасна молодь була кращою?".

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Статінова Н., Кушенко О. Пріоритети та цінності сучасної студентської молоді // Режим доступу: <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2011/03/12.pdf>
2. Шевченко В. Україна духовна : постаті, події, явища / В. Шевченко. - К. : Світ Знань, 2008. - 572 с.
3. Сіданіч І. Л. Актуальні проблеми духовно-морального виховання студентської молоді / І. Л. Сіданіч // Наукові записки. Серія «Психологія і педагогіка», 2013. – Вип. 23. – С. 233-241.
4. Постовий В. Г. Про концепцію національної ідеї та механізми її впровадження / В. Г. Постовий // Педагогіка і психологія. – 2005. – № 1. – С. 20–23.
5. Закон України «Про захист суспільної моралі» // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 14. – С. 483-490
6. Домчук М.П. Духовні вартості українців. Козацтво як втілення національного етичного ідеалу /М. П. Домчук, Л. І. Кормич, В. В. Багацький // Позакл. час. – 2006. – № 1-2. – С. 77-80.
7. Корелич Л. І. Вплив соціального і технічного прогресу на духовну культуру // Л. І. Корелич, В. В. Багацький // Культурологія (історія і теорія світової культури XX ст.): Навч. посіб. – Х., 2002. – Розд. II. – С. 121-154.
8. Корнієнко В.О. Формування політичної культури сучасної владної еліти в Україні [Текст] : монографія / В.О. Корнієнко, В. В. Добіжа. - ВНТУ: «Універсум»- Вінниця, 2009. - 165 с.
9. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139-150.

Тамара Віталіївна Іванчик — студентка групи МОФ-156, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: fm.2mo15.ivanchyk@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Tamara V. Ivanchyk— Department of finance and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: fm.2mo15.ivanchyk@gmail.com

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa

УКРАЇНКИ У ПОЛІТИЦІ: РЕАЛЬНІСТЬ І СТЕРЕОТИПИ

Анотація

Розглянуто місце жінки в сучасній українській політиці. Зазначено, що збільшення жінок у політикумі сприятиме ефективному прийняттю рішень. Пропонується введення квот для підтримки жінок у політиці.

Ключові слова: гендер, гендерна політика, гендерні квоти, гендерні стереотипи.

Abstract

The place of women in contemporary Ukrainian politics is considered. It is noted that increasing the number of women in the politics will promote effective decision-making. It is proposed to introduce quotas for supporting women in politics.

Key words: gender, gender policy, gender quotas, gender stereotypes.

Чи може бути жінка успішним політиком? Яке співвідношення жінок і чоловіків в українському політикумі? Чому жінки не йдуть у політику? Ці питання актуалізують дослідження місця жінки в українській політиці.

Відомо, що наявність жінок у політичному просторі оптимізує процес прийняття рішень, вони звертають увагу на соціальні сфери життя суспільства, проблеми материнства і дитинства, війни, розвитку економіки тощо [1]. Гендерно-чутлива політика та рівний доступ жінок і чоловіків до ухвалення рішень на державному рівні гарантує більш рівномірне представлення інтересів різних соціальних груп. Досягненню цієї мети слугує такий інструмент залучення жінок у політику, як гендерні квоти, що можуть бути чи законодавчими (регульованими державою), чи добровільними (закріпленими на рівні партій, що є популярним у світі). За визначенням, квоти як компенсаторний захід, спрямовані на подолання перешкод для входження жінок у владну систему, є «формою розв'язання гострих соціальних і гуманітарних проблем щодо становища та соціального статусу чоловіків і жінок» [2].

Порушити статус-кво в українському політикумі, виявляється, не так легко, як гадалося, хоча «несвоєчасне» питання інтеграції жінок у політичну сферу шляхом запровадження партійних гендерних квот отримало неабиякий резонанс у суспільному дискурсі напередодні місцевих виборів 2015 року. Політична практика засвідчила, що прийняття таких квот на місцевих виборах не змінила ситуацію, а також не було застосовано санкцій проти тих політичних партій, які не дотримались цих вимог.

Згідно з даними Звіту з глобального гендерного розриву за 2014 рік, Україна посідає 56 місце серед 142 країн за величиною гендерного розриву у таких сферах нерівності, як економіка, освіта, здоров'я та політика [3]. Саме в політиці спостерігається майже повна гендерна нерівність (105 місце у світі): будучи освіченою та економічно активною частиною населення, українки не мають ані належного представництва, ані повноважень у політикумі (у світовому рейтингу Україна посіла 82-ге місце за кількістю жінок-посадовців в уряді). За Індексом гендерної нерівності 2015 року 3, що відображає такі аспекти людського розвитку, як репродуктивне здоров'я, економічний статус та розширення прав і можливостей жінок у порівнянні з чоловіками, Україна посідає 83-тє місце з 150 країн. Цей індекс допомагає виявити ті галузі, які потребують політичного втручання, а такі низькі показники України мали б стимулювати державу до подолання наявної гендерної нерівності [4].

За даними Міжпарламентського Союзу станом на 1 січня 2017 року кількість жінок у парламентах світу складає 23,3%. У загальному рейтингу серед 193 країн світу Україна за рівнем представництва жінок у законодавчому органі (12,3%) посідає лише 146 місце [5].

Тому підвищити значення жінки у суспільно-політичному житті можна через застосування, так званого, «гендерного квотування», що може бути у таких формах:

1. Система зарезервованих місць шляхом закріплення за жінками посад (місць) в парламентах або інших не виборних органах. Наприклад, така практика існує у країнах Африки, Азії та Середнього Сходу. Проте «не зарезервовані» місця в уявленні громадян та політиків можуть розглядатись як такі, що апіорі належать чоловікам.

2. Законодавчі квоти зобов'язують партії висувати визначений відсоток жінок-кандидатів. Відповідні норми закріплюються, переважно, у виборчому законодавстві. Зазвичай, такі законодавчі квоти передбачають включення до списку кандидатів у співвідношенні не менше 25-50% представників іншої статі.

3. Партійні квоти (добровільні партійні квоти) є більш розповсюдженими, ніж законодавчі. Вони являють собою зобов'язання окремих політичних партій включити до виборчого списку певний відсоток жінок – членів партії. Такі заходи, як правило, впроваджуються через партійні статuti, партійні програми та додаткові внутрішні правила. Згаданий різновид квот застосовується у таких країнах, як Швеція, Ісландія, Норвегія, Австрія, Чехія.

Проте, на думку деяких дослідників, враховуючи особливості національних правових систем, партійні квоти є менш ефективними на відміну від законодавчих. Це обумовлюється тим, що даний механізм квотування може ефективно функціонувати лише за наявності розвиненої внутрішньо-партійної та політичної культури. Одним із аргументів проти введення гендерних квот є побоювання, що це сприятиме включенню до партійних списків жінок, які не є фахівцями і не готові працювати у цій галузі.

Проте одним з механізмів покращення гендерної політики повинні стати бажання самої жінки йти в політику, впевненість жінки та її компетентність у політичних справах, повага і підтримка з боку чоловіків. В українській політиці є приклади самодостатніх політиків-жінок, які є авторитетними політичними гравцями. Йдеться про те, що у масовій свідомості жінка здатна сприйматись як фахівець-політик. Прикладом таких жінок-політиків є Ю. Тимошенко, І. Геращенко, О. Пінчук, О. Сироїд, О. Кужель та інші. Проте їх дуже мало в політиці, хоча жінки, як правило, більш відповідальні, краще освічені та дипломатичні.

Отже, починати формувати суспільство нового зразка потрібно з закладів освіти і родини, де важливо прищеплювати повагу до людей незалежно від статі. Запровадження комплексної гендерно-чутливої політики, яка поєднуватиме законодавчі, просвітницькі, фінансові та організаційно-методичні заходи, сприятиме підвищенню якості політичних процесів та зміцненню інститутів демократії в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Денисюк С. Г. Гендерні аспекти формування іміджу політичного лідера сучасної України / С. Г. Денисюк // Політичний менеджмент : журнал наук. праць. – 2007. – № 2. – С. 106-113.
2. Мельник Т. М. Гендер у політиці / Т. М. Мельник // Основи теорії гендера: навчальний посібник. – К. : «К.І.С.», 2004. – 248 с.
3. Ukraine / Global Gender Gap Report 2014. – Режим доступу : <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2014/economies/#economy=UKR>
4. Human Development Reports: United Nations Development Programme [Virtual Resource]. – Access Mode : URL: <http://hdr.undp.org/en>. – Title from Screen. – Date of Access: 4 April 2015.
5. Веденська О. Чи отримає Україна гендерне квотування? / О. Веденська // Українська правда. – Режим доступу : <https://life.pravda.com.ua/columns/2017/08/14/225868/>

Денисюк Анастасія Валентинівна – політолог, ТОВ «Діадема», м. Вінниця, email : anastasiadiadema@gmail.com

Denysiuk A. V. – political scientist, Ltd. «Diadema», Vinnytsia, email : anastasiadiadema@gmail.com

ІМІДЖ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ: РОЛЬ ТА ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано роль і складові іміджу України. Розглянуто позитивні та негативні чинники формування іміджу держави.

Ключові слова: імідж, імідж держави, іміджева стратегія.

Abstract

The role and components of the image of Ukraine are analyzed. Positive and negative factors of formation of the image of the state are considered.

Keywords: image, image of the state, image strategy.

Більшість будь-яких подій, явищ чи об'єктів сприймаються людьми через призму інформації, яку вони про них отримують. І важливе місце в цьому належить іміджу, що визначається як стереотипізований образ конкретного об'єкта, що існує в масовій свідомості [1]. Для держави формування її сприятливого образу є важливою складовою її успішності і визнання як серед громадян своєї країни, так і на міжнародній арені. Вдало сформований імідж держави є ознакою її успішної економічної, політичної, соціальної і інших видів політик. Імідж держави служить підтримкою авторитету країни на міжнародній арені, а позитивний образ держави дає більші можливості для просування та реалізації її національних інтересів.

Актуальність заявленої теми зумовлена тим, що в сучасному світі інформаційних технологій імідж виступає тим ресурсом і потенціалом, який не тільки впливає на зовнішньополітичні зносини з іншими державами і ставлення міжнародної спільноти до держави, а й слугує підтримкою авторитету держави на міжнародній арені, виступає однією із характеристик її могутності [2].

Досить часто імідж визначають як стереотипізований образ конкретного об'єкта, що існує в масовій свідомості. На відміну від образу імідж може існувати незалежно від ситуації сприйняття об'єкта і виникає тільки тоді, коли об'єкт – носій іміджу стає публічним [3]. Таким чином, імідж держави – це стереотипізований образ країни, що існує в масовій свідомості завдяки як стихійного, так і цілеспрямованого його формування елітою з метою надання політичного і емоційно-психологічного впливу на громадську думку всередині країни і за кордоном [4].

Невід'ємною частиною іміджу держави є національні державні символи та ідеали, емблеми, герби, прапори та інші атрибути, що втілюють ідею національно-державної єдності і величі. При формуванні іміджу держави необхідно враховувати вплив всієї системи цінностей, що склалися в даному суспільстві, що робить вивчення соціокультурних та історичних традицій, сформованих в минулому і що передаються від покоління до покоління, досить актуальним завданням.

Система чинників іміджу держави містить: базові цінності і традиції; природно-географічні чинники; ресурсний потенціал держави; геополітичне становище країни; форма державного устрою; внутрішня і зовнішня політика держави; національні інтереси; імідж провідних політичних лідерів; соціально-психологічні настрої в суспільстві; інформація про державу у провідних каналах масових комунікацій [5].

Проаналізуємо чинники формування іміджу України. До позитивних відносяться: вигідне територіальне положення, високий транспортний потенціал, багата культурна та історична спадщина, високий рівень освіти населення, 9 % світових запасів чорноземів [6], високий рівень волонтерського руху, високий рівень патріотизму та національного самоусвідомлення, відомі особистості в галузі культури і спорту (Шевченко, Ямала, Вакарчук), євроінтеграційна стратегія, Євро 2012, Євробачення 2017 тощо.

До негативних чинників відносяться: високий рівень корупції в усіх органах влади, застаріле законодавство у багатьох сферах, значний знос інфраструктури, низький розвиток економіки, юридична незахищеність громадян, соціальна незахищеність громадян та ін. Перелік чинників не є вичерпним, але об'єктивізує основні напрямки для подальших аналітичних досліджень та стратегування [7].

Україні потрібно створити систему щодо формування іміджу, що сприятиме залученню інвестицій. Важливим є створення умов для розвитку малого і середнього бізнесу, оскільки бренди і торгівельні марки теж є елементами зовнішнього іміджу держави.

Отже, стратегічним пріоритетом України нині має стати розробка ефективної іміджевої стратегії. Імідж України повинен не тільки бути орієнтиром для майбутнього розвитку, сигналом для кожного громадянина держави щодо перспектив цього розвитку, а й презентувати Україну в міжнародному інформаційному просторі. Тому, безумовно, імідж Української держави має бути наповнений позитивним змістом, демонструвати готовність для діалогу з іншими країнами. Держава зацікавлена у створенні позитивного іміджу з кількох причин: по-перше, створити про себе сприятливе враження в очах власного населення і навколишнього світу; по-друге, імідж сприяє зміцненню позицій держави на міжнародній арені, обстоюванню національних інтересів. Стабілізація суспільно-політичної та економічної ситуації в державі сприятиме зміцненню та оптимальності іміджу України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Панарін І. М. Інформаційна війна і дипломатія / Панарін І. М. – М., 2004. – С. 317.
2. Поліщук О.В. Імідж держави на міжнародній арені: інформаційний аспект [Електронний ресурс] / О. В. Поліщук // Науковий блог Національний університет «Острозька академія». – Режим доступу: <https://naub.ua.edu.ua/2010/imidzh-derzhavy-na-mizhnarodnij-areni-informatsijnyj-aspekt/>
3. Денисюк С. Г. Імідж України у внутрішньополітичних і геополітичних контекстах сучасності / С. Г. Денисюк, В. О. Корнієнко // *Studia Politologica Ucraino-Polona*. - Вип. 4. - Житомир-Київ-Краків : ФОП Євєнук О.О., 2014. – С. 93-100.
4. Денисюк С. Г. Механізми трансформації іміджу країни у міжнародних відносинах / С. Г. Денисюк // *Політологічний вісник : зб-к наукових праць*. – К. : ТОВ «XXI століття: діалог культур», 2004. – Вип. 16. – С. 194-202.
5. Підручники для студентів онлайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stud.com.ua/> (дата звернення 17.03.2018).
6. Експрес-Online оперативні новини України і світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://expres.ua/> (дата звернення 17.03.2018).
7. Українська правда – новини онлайн про Україну [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.pravda.com.ua/> (дата звернення 17.03.2018).

Алексєєв Максим Андрійович – студент групи МЕ-15б, факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: aleksevmaks565@gmail.com

Науковий керівник: **Денисюк Світлана Георгіївна** – д. політ. наук, професор кафедри суспільно-політичних наук, професор, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com

Alekseev Maksym – art. gr. ME-15b, Faculty of Infocommunications, Radioelectronics and Nanosystems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: aleksevmaks565@gmail.com

Supervisor: **Denysiuk Svitlana G.** – Dr. of Political Sciences, professor of social and political sciences, professor, Vinnitsa National Technical University, Vinnytsia, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com

ПОЛІТИЧНА ВЛАДА І ОСОБИСТІСТЬ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В даній статті досліджується вплив політичної влади на розвиток особистості, на її психологічні та моральні засади. Як змінюється спосіб життя і характер особи під впливом владних відносин. Розглянуто можливі механізми покарання політиків, які користуються службовим положенням.

Ключові слова: політична влада, політична психологія, політичне управління, характер, особистість.

Abstract

In this article the influence of government on a person, her psychological and moral views is learned. It shows how the way of life changes. The ideas of punishment of the people who overuse their working position are considered.

Keywords: political power, political psychology, political administration, character, personality

Вступ

У широкому розумінні політична влада – це форма відносин, яка проявляється у здатності впливати на характер і напрям діяльності людей за допомогою економічних, ідеологічних і організаційно-правових і політичних механізмів, а також використання авторитету традицій, звичаїв, законів тощо. Мета статті полягає у визначенні психологічних особливостей та форм впливу політика на громадян як прояв його влади й авторитету, дослідженні шляхи підвищення ефективності політичного управління.

Результати дослідження

Влада ґрунтується на відносинах субординації, тобто багаторівневого підпорядкування, ієрархії. Субординація встановлюється відповідно до чинної структури управління. Влада – це здатність і можливість здійснювати певний вплив на діяльність, поведінку людей за допомогою різних засобів – волі, права, авторитету, насилля. Тому влада виявляється тією мірою, якою одна сторона, мобілізуючи свої можливості, намагається змінити поведінку іншої засобами впливу. Обумовлені психологічним впливом, зміни зникають, як тільки людина або група людей виходить із сфери впливу. Інші зміни триваліші і з часом стають рисами людини, часто негативними.

Деякі науковці вирізняють ще одну форму влади – харизму. Харизма – це влада, побудована не на логіці чи силі традицій, а на особистих якостях (здібностях) лідера. Вона може допомагати нав'язувати ту інформацію, яку хоче використати людина при владі у своїх інтересах.

У проблемі співвідношення політики і моралі є один аспект, який стосується впливу влади на моральні засади людини. Ідеальних людей, як відомо, немає. У характері й поведінці кожної людини поєднуються (щоправда, різною мірою) як позитивні, так і негативні риси. Перші з них вона намагається проявити, другі — приховати. Давно стало зрозумілим, що влада виявляє справжню сутність людини, як її позитивні, так і негативні риси. І це закономірно. Наділена владними повноваженнями людина завжди знаходиться на тому місті коли їй доводиться приймати відповідальні рішення. Ще більш виразно владні функції проявляють риси її характеру та особливості поведінки особи. Важливо врахувати й таке: влада негативно впливає на людину, посилює її негативні риси. Ще Н. Макіавеллі писав, що влада розбещує людину. Пізніше відомий англійський історик і політичний діяч Джон Актон (1834—1902) сформулював відомий афоризм: «Влада розбещує, абсолютна влада розбещує абсолютно».

Глибоко помилковою є досить поширена у нас думка про те, що варто людям, наділеним владними повноваженнями (від рядового поліціанта до вищих посадових осіб держави), надати належну заробітну плату й вони перестануть зловживати службовим становищем у корисливих цілях і брати хабарі. Такої зарплати, яка б цілком задовольняла потреби людини, немає і в принципі бути не може. Потреби людини ніколи не можуть бути задоволені цілковито, бо кожна задоволена потреба породжує іншу, значно вишу. Науці відомий загально соціологічний закон зростання потреб. На практиці трапляються численні випадки, коли за хабарництво до кримінальної відповідальності

притягались навіть перші особи держави — президенти і прем'єр-міністри, не кажучи вже про міністрів та інших високопоставлених державних службовців, яким гріх скаржитись на зарплату. Отже, річ не в зарплаті, а в потребах та їх законодавчих і моральних регуляторах.

Звичайно, реальна політика, дуже часто буває далека від моральності і називається багатьма «брудною справою». Однак повністю відірватися від моралі політика не може, бо це рано чи пізно веде до компрометації самої політики і деградації всього суспільства [4, с. 58]. Політик в силу своїх професійних занять повинен боротися зі злом, в іншому випадку він несе відповідальність за його перемогу. Для того щоб окреслити межі впливу моральності на політику, Макс Вебер розділяє мораль на етику переконань і етику відповідальності. Етика переконань означає невідступне наслідування моральним принципам, незалежно від того, до яких наслідків це призведе, не зважаючи на витрати і жертви [5, с. 201].

Етика відповідальності, навпаки, передбачає врахування конкретної обстановки, орієнтацію політики, в першу чергу, на її наслідки, внутрішню відповідальність політиків за ті результати своїх дій, які можна передбачити, готовність запобігти більшому злу, в тому числі і за допомогою зла меншого. Співвідношення етики відповідальності та етики переконань у реальних діях повинен визначати сам політик. Таким чином, що закріплення в нормах моральних вимог політичних організацій і перш за все в праві, що передбачає певні санкції за порушення моральних принципів - одне з найважливіших умов гуманізації політики. Для своєї ефективності політичні інститути повинні бути розраховані не на святих, морально досконалих людей, а на звичайних громадян. Вони покликані сприяти звичайним людям в вираженні їх інтересів, захист прав і виконанні обов'язків, спонукати їх дотримуватися прийнятих для всіх «правил гри» - державні закони, що забезпечують поєднання індивідуальної користі з благом всього суспільства. У сучасному світі центральним напрямком інституціоналізації моральних вимог до політики є права людини. Відповідно до документів, прийнятих світовою спільнотою, вони виступають універсальним критерієм оцінки гуманності політики, її людського виміру.

Важливим також є напрацювання відповідного законодавства і вироблення етичних норм, які б регулювали політичну поведінку, робили б її моральною і відповідальнішою. Для політичної влади є нагальною потребою унормована субординація і прозорість діяльності. Одним з дієвих інструментів є запровадження е-урядування, е-уряду, е-петицій тощо. Крім того, підвищення рівнів політичної і правової культури та самосвідомості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Азаров Н. Й. Взаємовідносини моралі і політики // Соціально-політ. журн. 1997. № 4
2. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління: навч. посібник / Л. Е. Орбан-Лембрик. — Івано-Франківськ: Плай, 2001. — 400 с.
3. Денисюк С. Г. Репутація правоохоронних органів України: політико-соціологічний аналіз / С.Г. Денисюк // Гілея : збірник наукових праць [гол. ред. В. М. Вашкевич]. - К. : ВІР УАН, 2014. - Вип. 89. - С. 421-426.
4. Політологія для вчителя : навч. посібн. для студ. педагогічних ВНЗ / за заг. ред. : К. О. Ващенко, В. О. Корнієнка. — К. : Вид-во імені М. П. Драгоманова, 2011. — 406 с.
5. Политология: хрестоматия / Сост. проф. М.А. Василик, доц. М.С. Вершинин. — М.: Гардарики, 2000. — 843 с.

Охов Владислав Володимирович — студент групи ІЕМ-156, факультет електроенергетики та електромеханіки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: okhov.vladyslav@gmail.com

Науковий керівник: **Денисюк Світлана Георгіївна** – доктор політичних наук, професор кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com.

Okhov Vladyslav V. — Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : okhov.vladyslav@gmail.com

Supervisor: **Denisiyuk Svetlana G.** - Doctor of Political Science, Professor of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОЇ МОБІЛЬНОСТІ НА ПОЛІТИЧНУ СОЦІАЛІЗАЦІЮ МОЛОДІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У роботі розглянуто сутність соціальної мобільності та її вплив на процес політичної соціалізації молоді.

Ключові слова: соціальна мобільність, соціалізація, політична соціалізація.

Abstract

The article examines the essence of the social mobility and its influence on the process of political socialization of youth.

Keywords: social mobility, socialization, political socialization.

Політична соціалізація передбачає всебічне включення громадянина в систему політичних відносин, що забезпечує йому вміння орієнтуватись у політичному просторі й виконувати в ньому певні владні функції. Це, в свою чергу, максимально сприяє активізації процесу соціальної активності серед молоді. Необхідною умовою засвоєння індивідом політичних цінностей і стандартів, правил поведінки є добровільність цього процесу, формування позитивної психологічної установки, неприпустимими є силові методи нав'язування політичних поглядів, моделей поведінки, ставлення до існуючої влади.

У процесі соціалізації індивід засвоює основні політичні цінності, норми, ідеали, політичний досвід суспільства, тим самим забезпечуючи відтворення й функціонування політичної культури суспільства [1;2;3]. Під впливом цього процесу формується політична свідомість, необхідна для подальшої політичної діяльності, становлення громадянина та його громадянської позиції, створюється внутрішній план його життєдіяльності. Отже, політична соціалізація передбачає формування політичної позиції індивіда, в поняття якої включаються: «емоційне ставлення до політичних явищ і процесів; переконання щодо політичних явищ, системи політичних цінностей; схильність до політичної діяльності» [4, с. 69].

Процес політичної соціалізації відбувається паралельно зі з'ясуванням людиною своєї етнічної та національної ідентичності. Зростання етнічної свідомості зумовлює формування таких позитивних цінностей як патріотизм, толерантність, терпимість, стабільність, злагода. «Національна ідентичність - це не вроджена риса народу, а результат суспільного виховання. У поєднанні з етнічною ідентичністю вона може перетворитися на рушійну силу суспільно- політичних перетворень».

Соціальна ж мобільність, будучи важливим соціальним феноменом, є необхідною передусім для посилення динамічності суспільства в цілому та його окремих елементів – індивідів, соціальних груп. В політичному контексті мобільність відіграє подібну роль, сприяючи динаміці засвоєння людиною політичного досвіду, цінностей, набуття певних політичних ролей тощо. Взаємозв'язок соціальної мобільності й політичної соціалізації зумовлюється схожістю функцій, приналежністю до єдиного соціального організму – суспільства, а також залежністю від тих чи інших факторів функціонування та закономірностей діючої політичної системи.

Соціальна мобільність залежить не тільки від об'єктивних, але й від суб'єктивних факторів, свідомості і волі, цілей та інтересів особистості. В основі механізму мобільності лежить структура ціннісних орієнтацій щодо характеру і змісту праці, побуту і відпочинку, матеріальних і духовних благ, прямо чи опосередковано з ними пов'язаних. Схожі фактори є чинниками й соціалізації [5, с.93].

Що стосується впливу соціальної мобільності на соціалізаційні процеси, то його можна передусім схарактеризувати як взаємний, той, що відбувається з обох боків. З одного, соціалізація сприяє реалізації людиною своїх власних суспільно-політичних прав, включає її у політичну сферу, впливає на формування політичної свідомості; з іншого – соціальна мобільність надає соціалізації

розширеного вигляду, збагачує його різноманіттям формацій, концепцій, варіацій розвитку з погляду багатоманіття соціальних верств, груп, вираження їх інтересів шляхом суспільного консенсусу та інтеграції.

Соціальна мобільність сама по собі є однією з найважливіших характеристик суспільства, ступеня його відкритості чи закритості, сучасності чи традиційності, демократичності чи недемократичності, ліберальності чи консервативності, а також його здатності до саморозвитку або до застійності. Все залежить від типу мобільності, її факторів і каналів. Демократичне відкрите сучасне суспільство характеризується високим динамізмом висхідної й вільної горизонтальної мобільності. Закриті, традиційні, консервативні системи істотно обмежують соціальну мобільність. Домінуючу роль у них грають приписні статуси, протекціонізм, багатство. Превалювання спадаючої соціальної мобільності — свідчення глибокої соціальної кризи й деградації суспільства [6, с.112-113].

У демократичних відкритих суспільствах фактори соціальної мобільності різноманітні. Серед них особливе місце займає вища освіта. Однак вона не є винятковим і забезпечує позитивну вертикальну мобільність у сполученні з іншими факторами, насамперед з інтелектуально-вольовими якостями індивіда. У випадку групової мобільності (наприклад, молоді) особливе значення має державна підтримка, а також підтримка різних суспільних фондів. Особливо на стартових життєвих позиціях.

Соціальна мобільність необхідна індивідові для нормального співіснування з іншими членами суспільства, отримання доступу до духовних і матеріальних цінностей, задоволення власних потреб, продуктивної взаємодії із системою, забезпечення її функціонування. Вона передбачає, насамперед, прийняття індивідом вимог соціальної чи політичної системи та їхнього дотримання. Сучасне суспільство має низку інститутів, що контролюють особистість на її різних життєвих етапах і забезпечують певний рівень її адаптації: родина, освіта, церква, армія, юриспруденція та інші. Випробовуючи їхній вплив, особистість одержує інформацію про вимоги суспільства й адекватно або неадекватно реагує, тим самим пристосовуючись до системи. Кінцевим результатом цього виступає соціалізація [7, с. 69].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139–150.
2. Корнієнко В. О. В пошуках консолідації українського суспільства: національна ідея чи політичний ідеал [Текст] / В. О. Корнієнко // Нова політика : науково-публіцистичний журнал. — 2000. — № 4. — С. 47–52.
3. Корнієнко В. О. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві [Текст] / В. О. Корнієнко // Право України : юридичний журнал. — 2001. — № 2. — С. 47–53.
4. Максименко С. Соціально-психологічний вимір демократичних перетворень в Україні / С. Д. Максименко, В. Т. Ціба, Ю. Ж. Шайгородський та ін. // — К.: Український центр політичного менеджменту, 2003. — 512 с.
5. Анурин В. Ф. Проблема эмпирического измерения социальной стратификации и социальной мобильности // Социологические исследования — 1993. — № 4. — С. 87–96.
6. Загородній Ю. І. Політична соціалізація студентської молоді в Україні: досвід, тенденції, проблеми / Ю. І. Загородній, В. С. Курило, С. В. Савченко. — К. : Генеза, 2004. — 144 с.
7. Пазенок В. Національна гідність як цінність культури /В. Пазенок // Віче. — 2002. — № 8. — С. 69–71.

Тетяна Валеріївна Майборода - студентка групи МОв-15б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email: fm.3mo15.mayboroda@gmail.com

Науковий керівник: Корнієнко Валерій Олександрович – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Tatiana V. Mayboroda - - student, faculty of management and informational security, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, email: fm.3mo15.mayboroda@gmail.com

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

ПРИЧИНИ ТА ПЕРЕДУМОВИ УТВОРЕННЯ НАТО

Вінницький національний технічний університет;

ТОВ ВКФ"СЕНС ЛТД".

Анотація

В роботі розглянуто причини та передумови утворення НАТО.

Ключові слова: війна, передумови, складання, договір, переговори.

Annotation

In this work, we will look at the causes and preconditions of the formation of NATO

Key words: war, preconditions, drafting, agreement, negotiations.

Вступ

По закінченні війни країни Західної Європи перебували у стані фізичної і економічної розрухи, до якої додався і страх перед пануванням СРСР. Ще під час війни були складені плани задоволення самих насущних потреб Європи. Після завершення другої світової війни у Західній Європі відбувався процес формування воєнно-блокової системи.

Результати дослідження

Одною з причин утворення НАТО була пряма загроза, яка нависла над суверенітетом Греції, Норвегії, Туреччини та інших західноєвропейських країн, про державний переворот у Чехословаччині, здійснений у червні 1948 року, про блокаду Берліна, розпочату в квітні того ж року. Підписання у березні 1948 року Брюссельського договору стало свідченням рішучості п'яти західноєвропейських держав: Бельгії, Великої Британії, Люксембургу, Нідерландів, Франції - створити спільну систему оборони та зміцнити взаємні зв'язки таким чином, щоб більш ефективно протистояти ідеологічній, політичній та військовій загрозі своїй безпеці.

Згодом відбулися переговори з США та Канадою щодо створення єдиного Північноатлантичного альянсу на засадах гарантій безпеки та взаємних зобов'язань між Європою та Північною Америкою. Держави, що підписали Брюссельський договір, запросили Данію, Ісландію, Італію, Норвегію і Португалію взяти участь у цьому процесі. Кульмінацією цих переговорів стало підписання Вашингтонського договору в квітні 1949 року, що започаткував спільну систему безпеки на основі партнерства цих дванадцяти країн. У 1952 році до договору приєдналися Греція і Туреччина. Федеративна Республіка Німеччина вступила до Альянсу у 1955 році, а Іспанія стала членом НАТО в 1982 році Польща, Угорщина і Чеська Республіка приєдналися до НАТО в 1999 році.

Північноатлантичний альянс був створений на основі договору між державами-членами, кожна з яких приєдналась до нього добровільно після завершення публічного обговорення і відповідної парламентської процедури. Договір поважає індивідуальні права всіх держав - членів Альянсу, а також їхні міжнародні зобов'язання згідно зі Статутом ООН. Він зобов'язує кожну державу-члена взяти на себе частину ризику і відповідальності, пов'язаних із спільною безпекою, водночас надаючи кожному з членів Альянсу можливість користуватися перевагами спільної безпеки.

Висновки

Нинішні глобальні процеси і тенденції справляють безпосередній вплив на Організацію Північноатлантичного Договору (НАТО), яка, починаючи з другої половини двадцятого століття була і залишається найважливішою військово-політичною структурою у євроатлантичному середовищі безпеки. Вона об'єднала найбільш впливові західні держави на основі спільних інтересів і цінностей, ставши при цьому фактором їхньої цивілізаційної єдності. З моменту свого утворення Альянс взяв на себе як суто військові, так і політичні функції. НАТО, створена, передусім, як система колективної оборони, вирішуючи проблеми євроатлантичної безпеки, постійно посилювала свою політичну складову.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Загладин Н. В. Світовий політичний розвиток: XX століття [Текст] / Н. В. Загладин, В. Н. Дахин, Х.Т. Загладіна, М. А Мунтян. — М. : Аспект Пресс, 1995.
3. Гаджієв К. С. Новітня історія країн Європи і Америки XX століття [Текст] / К. С. Гаджієв, Т.А. Закаурцева, Родрігес, М.В. Пономарьов. — 2 том (1945-2000). — М. : Владос, 2001.
3. Матеріали сайту nato.cirp.info/ — НАТО Анатомія Альянсу; Інститут міжнародних відносин; Санкт-Петербург.
4. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139–150.
5. Корнієнко В. О. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві [Текст] / В. О. Корнієнко // Право України : юридичний журнал. — 2001. — № 2. — С. 47–53.

Мазур Василь Павлович — студент групи МІТ-15б, факультет комп'ютерних систем та інформатики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: fkca.mit15.mvp@gmail.com.

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** — кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук.

Mazur Vasil Pavlovich - student of the group MIT-15b, faculty of computer systems and information, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: fkca.mit15.mvp@gmail.com.

Scientific supervisor: **Valeriy Alexandrovich Kornienko** - candidate of historical sciences, doctor of political sciences, professor, head of the department of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences.

Тероризм – нова глобальна проблема сучасності

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Тероризм - одна із глобальних проблем сучасності. Дано визначення "тероризму", визначено види тероризму, розглянуто способи протидії тероризму в світі та проаналізовано методи боротьби з тероризмом в Україні.

Ключові слова: тероризм, терористичний акт, міжнародний тероризм, державний тероризм, проблеми сучасності, боротьба з тероризмом.

Abstract

Terrorism is one of the global problems of our time. Defined term "terrorism", defined types of terrorism, considered ways of counteracting terrorism in the world, and analyzed methods of combating terrorism in Ukraine.

Keywords: terrorism, terrorist act, international terrorism, state terrorism, the problems of our time, the fight against terrorism.

Вступ

Глобальні проблеми людства — комплекс проблем і ситуацій, що зачіпають життєві інтереси всіх народів світу та від вирішення яких залежить подальший прогрес людства і збереження цивілізації.

Глобальні проблеми людства взаємопов'язані, охоплюють всі сторони життя людей, стосуються всіх країн і народів та верств населення, стосуються як поверхні землі, так і Світового океану, атмосфери планети, навколоземного та космічного простору. Вони призводять до великих економічних та соціальних збитків.

Однією із найсерйозніших проблем з якими людство увійшло в ХХІ сторіччя є тероризм. Тероризм і екстремізм у будь-яких формах їхнього прояву все більше загрожують безпеці багатьох країн та їх громадян, спричиняють досить істотні політичні, економічні і моральні втрати, здійснюють сильний психологічний вплив на великі маси людей, чим далі, тим у більшій кількості забирають життя ні в чому неповинних людей.

Результати дослідження

Тероризм — у широкому сенсі використання або загроза застосування насильства для досягнення політичної, релігійної або ідеологічної мети.

У 1848 р. німецький радикал Карл Гейнцен доводив, що застосування вбивства не заборонено в політичній боротьбі і що фізична ліквідація сотень і тисяч людей може бути виправдана, виходячи з “вищих інтересів” людства. Гейнцена можна вважати основоположником теорії сучасного тероризму. В його роботах можна знайти чимало ідей, співзвучних ідеологічним переконанням сьогоденних терористів. Він вважав, що силі й дисципліні реакційних військ слід протиставити таку зброю, з допомогою якої невелика група людей може створити максимальний хаос. І тут К. Гейнцен покладав надії на отруйний газ, ракети, а також вимагав пошуку нових засобів знищення. Це і є так звана “філософія бомби”, яка з’явилася в ХІХ ст., хоча її корені сягають у грецьку історію, коли виправдовувалося тирановбивство.

Концепція “філософія бомби” набула подальшого розвитку в “теорії руйнування” Д. Бакуніна. У своїх роботах він відстоював думку про визнання лише однієї дії – руйнування і як засіб

боротьби пропонував отруту, ніж та мотузку. Революціонери, вважав Д. Бакунін, мають бути глухими до стогону приречених і не йти на жодні компроміси.

Тероризм стає постійним чинником суспільного життя з другої половини XIX ст. Його представники – російські народники, радикальні націоналісти в Ірландії, Македонії, Сербії, анархісти у Франції 90-х років, а також члени аналогічних рухів в Італії, Іспанії, США.

Нічого не змінилося в природі тероризму й в XX столітті. Більше того, тероризм тепер набув спектра найрізноманітніших явищ, починаючи від політичних убивств і закінчуючи масовою загибеллю людей у полум'ї громадянської війни. Відбулося перенесення тероризму на державний рівень, чого людство раніше не знало. Терористична держава “чинила тиск” на своїх громадян беззаконням у межах країни, примушувала їх постійно відчувати своє безсилля і слабкість. Характерними прикладами цього можуть слугувати сталінський терор в СРСР та гітлерівський терор у фашистській Німеччині.

У XXI ст. театр бойових дій тероризму складається з двох частин: традиційного простору і кіберпростору, в якому точиться жорстка боротьба за психічний вплив. Сучасні терористи діють у сфері нестандартних уявлень про досягнення політичних цілей. Нині стало звичним використання терористами останніх досягнень військової науки і техніки: реактивної авіації, супутникового зв'язку, ракет з тепловою головкою наведення тощо. Ядерний тероризм – не єдиний винахід сьогодення. Вчені передбачають появу у найближчі роки екологічного тероризму. Різні рухи “зелених” перебувають на тій межі відчаю, коли можливий їх перехід до терору. Адже у них немає інших ефективних і визнаних державною системою засобів впливу на уряди і парламенти. Немає іншої можливості звернути на себе увагу і прислухатися до своїх вимог. Важко сказати, яких форм набуде “зелений терор”, які методи візьме на озброєння, але прихід його в нашу дійсність цілком імовірний. Якщо ядерні злочинці лише мріють про бомбу і загрожують уявною зброєю, а “зелений терор” існує лише в прогнозах експертів, то повітряні терористи давно перейшли до діла. Їхні методи з кожним роком стають усе більш досконалими, добре продуманими, відпрацьованими.

Слід окремо розрізняти міжнародний та державний (зовнішній і внутрішній) тероризм.

Міжнародний тероризм. Міжнародним кримінальним злочином терористичний акт кваліфікується у таких випадках:

- терористичний акт, спрямований проти осіб, які користуються міжнародним захистом;
- підготовка до злочину здійснюється в одній країні, а скоюється в іншій;
- терористи, скоївши терористичний акт в одній країні, переховуються в іншій, і постає питання про їх видачу.

Державний тероризм. Внутрішній державний терор визначає жорстке ставлення державної влади всередині самої країни у ставленні до політичних противників, до опозиції всередині країни і за її межами. Зовнішній державний терор передбачає агресивну колоніальну політику, загарбання чужих територій.

Реальну загрозу міжнародній стабільності та безпеці становить сьогодні проблема незаконної торгівлі усіма видами озброєнь та військової техніки, боєприпасами, вибуховими речовинами, технологіями оборонного та подвійного застосування, окремими видами сировини, матеріалами, що використовуються при розробці або виробництві озброєння, військової та спеціальної техніки, експорт та імпорт яких підлягає контролю згідно з міжнародними угодами. Міжнародний досвід свідчить, що зниження активності терористичної діяльності можливе лише за умови протидії з боку держави скоординованими зусиллями спеціально сформованих сил.

Міжнародне співробітництво у боротьбі з міжнародним тероризмом виникло в 30-х роках нинішнього століття. 1934 р. – Мадридська конференція з уніфікації кримінального законодавства, 1937 р. – підписання конвенції “Про попередження і покарання тероризму”; конвенція “Про створення міжнародного кримінального суду”, Додатковий протокол 1977 р. до Женевських конвенцій про захист жертв війни.

При ООН було створено спеціальний комітет з міжнародного тероризму, який координує діяльність держав щодо вивчення та усунення причин тероризму і боротьбу з ним. За ініціативою комітету Генеральна Асамблея ООН неодноразово засуджувала акти міжнародного терору,

вказувала на неприпустимість його занадто широкого тлумачення, а в 1984 р. ухвалила спеціальну резолюцію “Про неприпустимість політики державного тероризму і будь-яких дій держави, спрямованих на підірив суспільно-політичного ладу в інших суверенних державах”. У ній рішуче відкидаються всі концепції, що виправдовують міжнародний тероризм. Генеральною Асамблеєю ООН (грудень 1993 р.) схвалена конвенція “Про попередження і покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів”.

Міжнародним правом вироблено низку інших міжнародних документів універсального і регіонального характеру. Водночас у міжнародному праві досі немає єдиної універсальної угоди, що визначає поняття міжнародного тероризму, його юридичну природу і відповідальність. Відсутній вичерпний перелік актів міжнародного тероризму.

Чинне законодавство в Україні не відповідає сьогодишнім реаліям боротьби з тероризмом. Зокрема, відсутня фіксація деяких проявів тероризму. Наприклад, загроза застосування насильства, в тому числі заподіяння тяжких тілесних ушкоджень стороннім особам. Існує невідповідність санкцій деяких норм Кримінального кодексу, якими встановлена відповідальність за конкретні злочинні діяння, пов’язані з тероризмом, ступеневі їх суспільної небезпеки. Необхідність доповнень до чинного законодавства зумовлена вступом України до Ради Європи і приєднання до низки міжнародних конвенцій з питань боротьби зі злочинністю, в тому числі з тероризмом.

Висновок

На жаль, у нашому суспільстві відбуваються такі негативні явища та процеси, які створюють реальну загрозу вибуху тероризму в нашій державі: глибока соціально-економічна криза, протистояння політичних сил, наростання проявів сепаратизму, зубожіння та люмпенізація значної частини населення при дуже невеликому прошарку “середнього класу”, зрощення кримінальних, бізнесових і державних структур, корумпованість державного апарату, організована злочинність, незаконний обіг зброї, девальвація моральних та духовних цінностей.

На думку багатьох вчених, сьогодні є нагальна потреба створення і прийняття міжнародним співтовариством Єдиної конвенції з питань боротьби з тероризмом, в якій, з урахуванням міжнародного досвіду захисту прав людини, було б визначено поняття тероризму та терористичного акту, передбачено чіткий порядок взаємодії держав та умови обов’язкової видачі терористів зацікавленій країні, правовий статус держав, які здійснюють терористичну політику.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Тероризм [Електронний ресурс] / Тероризм — Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Тероризм>

2. Ващенко К.О. /Політологія для вчителя : навч. посібн. для студ. педагогічних ВНЗ / за заг. ред. : К. О.

Ващенко, В. О. Корнієнка. – К. : Вид-во імені М. П. Драгоманова, 2011. – 406 с.

Дідур Олександр Павлович — студент групи І-156, факультет комп’ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: fkca.i15.dop@gmail.com

Науковий керівник: Корнієнко Валерій Олександрович – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Didur Alexandr P. — Faculty of Computer systems and automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : fkca.i15.dop@gmail.com

Supervisor: Valeri Kornienko – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВСТУПУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Прагнення України вступити до Європейського Союзу вимагає певних змін, які потрібно провести, для того щоб стати повноцінним її членом. Для України європейська інтеграція – це шлях до модернізації економіки, залучення іноземних інвестицій та інноваційних технологій, підвищення конкурентоспроможності виробництва, та можливість виходу на єдиний внутрішній ринок.

Ключові слова: Європейський Союз, економічний розвиток, добробут, єдиний внутрішній ринок, Лісабонська стратегія.

Abstract

Ukraine's aspiration to join the European Union requires some changes that need to be made in order to become a full member. For Ukraine, European integration is a way to modernize the economy, attract foreign investment and innovative technologies, increase the competitiveness of production, and the opportunity to enter a single internal market.

Keywords: European Union, Economic Development, Welfare, Single Market, Lisbon Strategy.

Вступ

Європейський Союз – це об'єднання країн Європи, які через створення спільного ринку, економічного та валютного союзу, а також шляхом реалізації спільної політичної діяльності прагнуть забезпечити безперервне економічне зростання, і досягнути миру безпеки та добробуту людства. До складу Європейського Союзу входить 28 незалежних держав-членів, які розташовані здебільшого в Європі. В інтересах Європейського Союзу є забезпечення миру та стабільності в межах своїх кордонів, щоб мати своїми сусідами стабільні та демократичні держави. Україна також прагне стати повноцінним членом Європейського Союзу, але для того щоб це відбулося, потрібно провести ряд змін, які б відповідали європейським стандартам. Насамперед для забезпечення ефективності руху України до ЄС, українська влада повинна: здійснити проведення боротьби з корупцією, провести економічні реформи, вступити до світової організації торгівлі, та відповідати Копенгагенським критеріям.

Метою роботи є дослідження впливу Європейського Союзу на економічний та політичний розвиток України після того, як вона стане повноцінним членом ЄС.

Результати дослідження

Вступ України в Європейський Союз містить безліч переваг у соціальному плані, оскільки забезпечує свободу пересування по Європі з метою працевлаштування, навчання, лікування та відпочинку. Також ще існує ряд позитивів членства України в ЄС насамперед це: гарантування в стабільності політичної системи, технологічне оновлення виробництва, запровадження єдиної валюти, надання субсидій сільському господарству, отримання позитивного сальдо торговельного балансу, розвиток середнього та малого бізнесу. Будучи членом Європейського Союзу Україна буде залучена до Спільної європейської політики безпеки та оборони, яка гарантуватиме Україні державний суверенітет і територіальну недоторканість. Особливо велике значення для української економіки, при вступу до ЄС, буде приєднання Лісабонської стратегії щодо підняття конкурентоздатності. Це дасть можливість проведенню економічного оновлення, відповідно до якого Україна буде мати динамічну економіку, здатну до постійного зростання. Окрім того, Україна отримає великі переваги від запровадження єдиної валюти, що матиме важливі довготривалі

позитивні наслідки, які будуть супроводжуватися забезпеченням високого рівня життя населення. Виходячи з цього, можна сказати, що Європейський Союз гарантує Україні стабільність політичної та економічної системи. Це підтверджується тим, що саме ЄС протягом 2004-2007 рр., під час помаранчевої революції, парламентської кризи, відкрито та послідовно виступав за демократичне розв'язання політичних проблем.

Висновки

Результати дослідження, щодо перспектив розвитку України після її вступу в ЄС, показали, що після того, як Україна стане повноцінним членом Європейського Союзу, загальний рівень життя населення покращиться. Отже, до основних перспектив вступу України в ЄС можна віднести: сприйняття України як важливого суб'єкта, встановлення стабільної політичної системи, розвиток середнього та малого бізнесу, реформування освіти, охорони здоров'я та соціального захисту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Осадча Н. В. Характеристика процесу інтеграції України до Європейського Союзу / Н. В. Осадча. //Економічний вісник Донбасу. – м. Дніпропетровськ – 2011 – №3(25) – С. 71 – 81.
2. Багатеренко А. О. Проблеми та перспективи європейської інтеграції України / А. О. Багатеренко, К. В. Бакал, А. І. Винокурова, Б. О. Галімух, К. Т. Гейдарова, Д. В. Коваль, К. С. Ітвінова, А. П. Ширіна. // Інститут міжнародних відносин Національного авіаційного університету. – С. 14.
3. Кордон М. В. Співробітництво України з Європейським Союзом. / М. В. Кордон // Житомирський державний університет.
4. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі [Електронний ресурс] : [онлайн-гід з питань євроантлантичної інтеграції] : [електронний] навчальний посібник / В. О. Корнієнко. — Вінниця : ВНТУ, 2017. — 147 с. — Режим доступу : <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/15061>.

Шугайло Олег Іванович — студент групи 13В–15Б, факультет машинобудування та транспорту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e- mail: 1zv.15b.shugailo@gmail.com ;

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** — кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук., Вінницький національний технічний університет.

Shugailo Oleg I.—student of 1 zv-15b, Faculty of Engineering and Transport, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: 1zv.15b.shugailo@gmail.com;

Supervisor: **Kornienko Valery A.** - candidate of Historical Sciences, Doctor of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences., Vinnitsa National Technical University, Vinnitsia.

ХАРАКТЕРНІ РИСИ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ЄС

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано організаційну структуру ЄС та розглянуто її характерні риси.

Ключові поняття: організаційна структура ЄС, Співтовариства, Союз, міждержавні інститути, наднаціональні інститути.

Abstract

Organization structure and outstanding feature of European Union are studied/

Keywords: organizational structure of the EU, Community, Union, intergovernmental institutes, supranational institutions.

Вступ

Складність та багатогранність Європейського Союзу як наднаціонального об'єднання породжує необхідність створення потужної та розгалуженої системи управління та координації дій, для досягнення поставлених цілей Союзу.

Традиційно організаційну структуру ЄС описують як сукупність трьох «опор», що охоплюють інтеграційні процеси, відповідно, в соціально-економічній, зовнішньополітичній і військовій, правоохоронній сферах.

ЄС сконструйовано як єдину організацію, що забезпечується єдиним складом держав-членів та єдиною інституційною структурою, які одночасно обслуговують Співтовариства та Союз. Договір про ЄС встановлює, що «Союз обслуговується єдиною інституційною структурою, яка забезпечує узгодженість і наступництво діяльності, що здійснюється з метою досягнення цілей Союзу» (ч. 1 ст. 3).

Результати дослідження

Ефективність діяльності ЄС забезпечується відповідними його органами. Організаційна будова ЄС базується на загальних засадах західної політичної системи, проте її конкретні форми суттєво відрізняються від національних систем. До характерних її рис належать:

1. Об'єднання інститутів двох типів - міждержавних і наднаціональних. Особи, що входять до органів першого типу, діють як офіційні представники держав-членів. Члени органів іншого типу також призначаються кожною державою, проте діють як незалежні особи, що не зв'язані будь-якими інструкціями своїх урядів. Такий подвійний принцип формування особового складу сприяє підтримці балансу між інтересами окремих держав-членів та інтересами Союзу в цілому.

2. Гнучкий розподіл компетенцій між органами ЄС та національними урядами. Можна окреслити три основних варіанти розподілу компетенцій:

- сфери, де здійснюється спільна політика ЄС (аграрна, торговельна тощо);
- сфери змішаної компетенції, коли за окремі напрями чи групи питань відповідають органи ЄС, а решта лишається під керівництвом національних урядів (регіональна, соціальна тощо);
- сфери, де функції ЄС обмежуються координацією дій держав-членів та розробкою рекомендацій (макроекономічна політика, політика в галузі охорони навколишнього середовища тощо).

3. Значна кількість типів рішень, які приймаються - від регламентів та директив, що обов'язкові для виконання національними урядами і всіма учасниками об'єднання, до висновків, що мають лише

рекомендаційний характер.

4. Примат права ЄС над національними законодавствами держав-членів у межах, які визначені змістом установчих договорів.

Висновки

Така організаційна структура є нетиповою для міжнародних організацій. Союз, наче холдинг, охоплює дві самостійні міжнародні організації із власною міжнародною правосуб'єктністю (Співтовариства) та дві інші сфери діяльності. При цьому існують серйозні відмінності у правовому характері співпраці в межах різних сфер. У межах двох останніх співробітництво здійснюється у формах, що потребують значно меншого обмеження суверенних прав держав, і характеризується як «~~м~~іжурядове». Воно є типовим для абсолютної більшості сучасних міжнародних організацій, але суттєво відрізняється від «наднаціонального» співробітництва, що існує в межах Співтовариств.

Співтовариства можуть мати компетенцію виключну (з питань, що охоплюються нею, держави-члени втратили право вживати будь-які заходи), конкуруючу (держави-члени мають право приймати нормативні акти із цих питань, допоки Співтовариства не ухвалить свої рішення) та паралельну (у цих питаннях законодавство Співтовариств є додатковим щодо національного).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Європейський союз: організаційна будова та структура.. [Електронний ресурс] / Політологія — Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/politolog/15184/>

2. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі (20,22Mb) [Електронний ресурс] : [онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції] : [електронний] навчальний посібник / В. О. Корнієнко. — Електронні текстові дані (1 файл PDF). — Вінниця : ВНТУ, 2017. — 147 с. — Режим доступу: <http://kornienko.vk.vntu.edu.ua/file/0d39ebfb8e82029906a06729e9394b98.pdf>. — Назва з екрана

3. Організаційна структура Європейського Союзу. [Електронний ресурс] / Підручники онлайн — Режим доступу: <http://textbooks.net.ua/content/category/3/2/9/>

4. Корнієнко В. О. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві [Текст] / В. О. Корнієнко // Право України : юридичний журнал. — 2001. — № 2. — С. 47–53.

5. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139–150.

Попович Ірина Федорівна — студентка групи ІСІ-156, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: iryna.popovych.f@gmail.com

Науковий керівник: Корнієнко Валерій Олександрович – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Popovych Iryna F. — Faculty of Computer systems and automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : iryna.popovych.f@gmail.com

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано поняття «демократія», визначено основні проблеми розвитку демократії в Україні, та їх наслідки для країни

Ключові слова: демократія, розвиток демократії, Конституція України, політична система, влада.

Abstract

Analysed term "democracy", defined main problems of democracy development in Ukraine and its consequences for the country

Keywords: democracy, the development of democracy, the Constitution of Ukraine, the political system, governance.

Вступ

Сьогодні демократія є найзатребуванішою формою політичного устрою суспільства, що дає можливість людям не тільки обирати керівників, а й контролювати владу. Незважаючи на всі проблеми, що постають у рамках демократичної форми організації суспільства, його державно-політичного устрою, саме влада народу найкраще справляється з викликами сучасності. У сучасному глобалізованому світі демократичні процеси значною мірою впливають на формування внутрішніх складових політичного життя дедалі більшого кола країн.

Результати дослідження

Демократія — народоправство, політичний режим, за якого єдиним легітимним джерелом влади в державі визнається її народ. При цьому управління державою здійснюється народом, безпосередньо (пряма демократія), або опосередковано через обраних представників (представницька демократія).

Демократія є основою державного устрою України.

В чинній редакції Конституції України закладені загальні основи для розвитку прямої демократії в нашій державі. В ст. 1 та ст. 5 Конституції закріплено, що народ України здійснює первісну та верховну владу в країні, є носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в державі. Це визначає право народу на здійснення влади як безпосередньо, так і через органи державної влади та місцевого самоврядування.

Серед форм безпосередньої демократії, крім виборів представницьких органів, в Конституції України передбачено участь у всеукраїнському та місцевому референдумах, а також право громадян направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування. Конституції України також закріплює право громадян мирно збиратися та проводити мітинги і демонстрації. Така форма безпосередньої участі передбачає обговорення під час громадських зборів важливих суспільно-політичних проблем в різних сферах, а також питань, пов'язаних із виборами, законодавчими актами та окремими державними рішеннями.

Не зважаючи, на гарні передумови розвитку демократії, Україна не стала винятком з того правила, що нерозвиненість самоорганізації суспільства і очікування соціального патронажу з боку владних структур разом із посттоталітарним світосприйняттям дійсності неминуче посилили роль президентської вертикалі в усіх країнах пострадянського простору. Нагальне завдання, що стоїть перед українським суспільством — це поступове подолання як неузгодженості владних повноважень, так і слабкості інститутів громадянського суспільства у справі послідовності реалізації прав і свобод людини.

З цього можна зробити висновок, що розвиток демократії в Україні гальмують такі основні проблеми:

- посилення протистояння владних інститутів і конфліктність у політичній системі держави;
- відособленість органів державної влади та їх посадових осіб від виборців, наслідком чого є суттєва відірваність від нагальних потреб державного та суспільного розвитку;
- руйнування традиційного типу комунікації між виборцями та обраними до Верховної Ради України і місцевих рад депутатами;
- відхід політичних партій, представники яких посіли місця в органах державної влади, від положень передвиборчих програм;
- непрозорість процесів підготовки та ухвалення рішень виборними органами державної влади;
- ухвалення законів, підзаконних, а також локальних нормативно-правових актів, які прямо чи опосередковано ускладнюють чи скасовують процедури, спрямовані на максимальне залучення громадян до процесів прийняття рішень;
- фактична відсутність механізмів політичної відповідальності депутатів рад різного рівня перед своїми виборцями;
- стрімке зниження довіри до органів представницької влади.

Для України, однією з основних проблем, що притаманні багатьом країнам, особливо пострадянського простору залишається корупція, кланово-олігархічний вплив на владу, ознаки зрощення влади і бізнесу.

Ці проблеми залишають за Україною небезпеку витіснення з центру міжнародного розвитку та зростання з конфліктогенним потенціалом Європи і світу загалом.

Висновки

Сучасний етап демократичних трансформацій в Україні потребує посилення механізмів безпосередньої участі громадян у суспільно-політичних процесах. Подальший розвиток демократії в Україні обумовлює, перш за все, необхідність удосконалення конституційних засад реалізації механізмів безпосередньої участі громадян в управлінні державними справами. Таке завдання повністю відповідає основним засадам демократичного державного устрою, який, зокрема, передбачає здійснення влади народу, як через обрання представницьких органів, так і його безпосередню участь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Демократія [Електронний ресурс] / Демократія — Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Демократія>
2. Ващенко К.О. /Політологія для вчителя : навч. посібн. для студ. педагогічних ВНЗ / за заг. ред. : К. О. Ващенко, В. О. Корнієнка. – К. : Вид-во імені М. П. Драгоманова, 2011. – 406 с

Пінчук Тетяна Геннадіївна — студентка групи І-156, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: fkca.i15.ptg@gmail.com

Науковий керівник: Корнієнко Валерій Олександрович – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Pinchuk Tatyana H. — Faculty of Computer systems and automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : fkca.i15.ptg@gmail.com

Supervisor: Valeri Kornienko – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

УКРАЇНА — СОР: НАСЛІДКИ ВСТУПУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Визначено сутність поняття «СОТ», а також дослідження наслідків та переваг стосунків між Україною та СОТ.

Ключові слова: інформаційне забезпечення МЕН, інформаційні ресурси, країни-апліканти, Україна, СОТ, механізм розв'язання сутичок.

Abstract

The essence of the concept of "WTO", as well as the study of the consequences and advantages of relations between Ukraine and the WTO was determined.

Keywords: information provision of IEC, information resources, applicant countries, Ukraine, WTO, mechanism for solving clashes.

Вступ

Вступ України до Світової організації торгівлі (СОТ) є надзвичайно важливим і водночас відповідальним кроком на шляху до сталого економічного зростання. Це ознака інтеграції нашої держави до світової господарської системи, це нові конкурентні умови співпраці на міжнародному рівні, які спонукають нас до внутрішніх перетворень, поглиблення реформ, утвердження соціально орієнтовної і конкурентоспроможної, структурно-інноваційної моделі розвитку України.

Світова організація торгівлі (СОТ) — це міжнародна організація, метою якої є розробка системи правових норм міжнародної торгівлі та контроль за їх дотриманням.

Метою дослідження є вивчення сутності інформаційної складової членства України у СОТ.

Результати дослідження

Важливою складовою ефективного інформаційно-аналітичного забезпечення є формування системи обміну інформацією між СОТ та її членами чи країнами-аплікантами. Україна — це держава з відкритою економікою, завдяки вступу та встановленню її повноправним членом СОТ можна вже зараз побачити вагомі результати.

Вступивши до СОТ, Україна отримала значні економічні переваги:

- збільшення іноземних інвестицій в економіку України;
- зменшення тарифних і нетарифних обмежень доступу українських товарів;
- одержання українськими товарами режиму найбільшого сприяння і національного режиму;
- можливість захисту інтересів українських виробників згідно з процедурою розгляду торгових спорів СОТ.

В той же час, потрібно вказати і негативні наслідки, які викличе вступ до СОТ:

- використання України розвиненими країнами як ринку збуту своєї продукції;
- слід очікувати скорочення традиційних ринків збуту для українського експорту;
- занепад неконкурентоспроможних галузей економіки, зокрема, сільського господарства;
- різко посилиться конкуренція зі сторони імпорту;
- зменшення золотовалютних резервів, пов'язане із збільшенням обсягів імпорту;
- перетворення України на країну з вузькою спеціалізацією;
- дискримінація національних товаровиробників.

Дійсні переваги існуючої системи міжнародної торгівлі доводить той факт, що всі економічно розвинені держави (за винятком Росії) на сьогодні є членами СОТ. Крім суто економічних вигод, які досягнуто шляхом зниження бар'єрів для вільного обміну товарами та послугами, система позитивно впливає на політичну і соціальну ситуацію в країнах-членах, а також на добробут населення. Правильно використані переваги торгової системи СОТ проявляються на всіх рівнях – населення країни, галузі економіки, країни, регіонального інтеграційного угруповання та світової спільноти загалом.

Членство в СОТ надало національним експортерам низку переваг, пов'язаних зі скасуванням квотування експорту української металопродукції, зменшенням антидемпінгових обмежень тощо. Разом з тим, зміцнення позицій України на зовнішніх ринках не змогло відвернути обвальне скорочення обсягів експорту України.

Система врегулювання суперечок СОТ є центральним елементом у справі забезпечення безпеки і передбачуваності багатосторонньої торговельної системи. Членство у СОТ є передумовою щодо створення зони вільної торгівлі між Україною і ЄС і відповідно – ефективнішою інтеграцією України у ЄС. Вдосконалення законодавства та інституційна реформа, що є передумовою членства в СОТ, – частково відображає стратегію інтеграції України у ЄС.

Серйозні загрози, в зв'язку із вступом України до СОТ, очікуються в машинобудівному комплексі. Ризики в розвитку машинобудівних підприємств України полягають у тому, що суттєво зросте конкуренція з іноземними виробниками аналогічної за асортиментом продукції.

Висновки

Дослідження впливу членства України в СОТ на галузі економіки України є неможливими, оскільки практично весь період, який минув з моменту вступу, економіка України перебувала під впливом світової фінансово-економічної кризи та гостро відчувала її негативні наслідки.

Вступ України до СОТ призвів до поглиблення лібералізації торгівлі, причому багато змін відбулося до або відразу ж після вступу.

Переваги для України від членства в першу чергу залежать від нас самих: від нашої швидкої адаптації до правил світової економіки, внутрішніх реформ, професіоналізму персоналу та службовців, знання та використання правил СОТ. Адже СОТ – велика гра: Україну прийняли у цю гру, навчили грати, вигравати – Україні потрібно навчитись самій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сайт: Україна й Світова організація торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://wto.in.ua/index.php?lang=ua&get=14>
2. Другий рік України у СОТ: тенденції у зовнішній торгівлі товарами та аналіз виконання зобов'язань / [І. Кобута, В. Жигadlo, Т. Лужанська та ін.] ; за ред. М. Свенціцької. – К. : Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки, 2010. – 80 с.
3. Корнієнко В. О. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві [Текст] / В. О. Корнієнко // Право України : юридичний журнал. — 2001. — № 2. — С. 47–53.
4. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139–150.

Шелест Катерина Євгенівна — студентка групи ІСІ-156, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: pikachy94@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Shelest Katerina Evgenievna — Faculty of Computer systems and automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : pikachy94@gmail.com

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Анотація

Європейський досвід роботи у сфері захисту прав дітей надзвичайно важливий для України і має стати основною переформатування підходів до вирішення проблем дітей в нашій державі. Важливим аспектом є співпраця з Європейським Парламентом і той досвід, який сьогодні мають європейські країни нам потрібно переймати.

Ключові слова: Європейський Союз, захист прав дітей, добробут, друзі європейської України.

Abstract

European experience in the field of children's rights protection is extremely important for Ukraine and should be the main reformation of approaches to addressing the problems of children in our country. An important aspect is the cooperation with the European Parliament and the experience that today's European countries need to take over.

Key words: European Union, protection of children's rights, welfare, friends of European Ukraine.

Вступ

Європейський Союз – це об'єднання країн Європи, які через створення спільного ринку, економічного та валютного союзу, а також шляхом реалізації спільної політичної діяльності прагнуть забезпечити безперервне економічне зростання, і досягнути миру безпеки та добробуту людства. До складу Європейського Союзу входить 28 незалежних держав-членів, які розташовані здебільшого в Європі. В інтересах Європейського Союзу є забезпечення миру та стабільності в межах своїх кордонів, щоб мати своїми сусідами стабільні та демократичні держави. Рада Європи захищає і сприяє дотриманню прав людини, які включають в себе права дитини.

Метою роботи є дослідження впливу Європейського Союзу на розвиток захисту прав дітей в Україні та під час збройних конфліктів.

Результати дослідження

Вступ України до Європейського Союзу містить безліч переваг у соціальному плані, адже діти в державах-членах Ради Європи мають право користуватися всіма правами людини, гарантованими Європейською конвенцією з прав людини, Конвенцією Організації Об'єднаних Націй про права дитини та іншими міжнародно-правовими актами з прав людини. Захист прав дітей під час збройних конфліктів є однією з ключових проблем, адже в умовах збройного конфлікту права та свободи дитини зазнають численних порушень, що мають особливо суспільно небезпечні наслідки.

Війна завжди була причиною найбільш бруталного порушення прав дитини, але діючі нормативно-правові акти спрямовані на захист прав дитини, поліпшення соціального захисту дітей, у тому числі дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, удосконалення державної системи опіки. Україна вже внесла поправки до закону «Про охорону дитинства» з метою забезпечення та захисту прав дітей, що постраждали внаслідок збройного конфлікту в зоні АТО, а саме: «Дітям, які постраждали внаслідок збройного конфлікту, військових дій, стихійного лиха, техногенних аварій, катастроф, держава забезпечує всебічну підтримку».

У статті 1 Закону України «Про охорону дитинства» визначити, що до дітей, які постраждали внаслідок збройного конфлікту належать: діти-переселенці; діти, які отримали фізичну чи психологічну травму внаслідок бойових дій; діти, що стали жертвами фізичного чи психологічного насилля внаслідок бойових дій; діти, батьки яких воюють на боці бойовиків; діти, батьки яких загинули чи поранені під час АТО; діти-комбатанти, які беруть (брали) участь у військових діях.

Для ефективного забезпечення прав і свобод одного лише вдосконалення законодавства недостатньо. Держава зобов'язана створювати ефективні гарантії реалізації прав дітей в умовах

збройного конфлікту, здійснювати соціальні функції, особливо у галузі охорони здоров'я, освіти, соціального забезпечення, створити ефективний механізм захисту прав і свобод дитини, що постраждали внаслідок збройного конфлікту.

Висновок

Результати дослідження, щодо захисту прав дітей в умовах збройного конфлікту, показали, що Україна готова вносити зміни до своїх законів з метою забезпечення кращого життя своїх громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Корнієнко В. О. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві [Текст] / В. О. Корнієнко // Право України : юридичний журнал. — 2001. — № 2. — С. 47–53.
2. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139–150.
3. Діти в Україні // Звіти ЮНІСЕФ про ситуацію в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unicef.org/ukraine/ukr>. – Назва з екрану.
4. Уповноважений Президента Геращенко наголошує на неприпустимості порушення прав дітей у зоні конфлікту на Сході України // Офіційне представництво Президента України Петра Порошенка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>. – Назва з екрану.

Морозюк Владислав Юрійович — студент групи 13В–15Б, факультет машинобудування та транспорту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e- mail: 1zv.15b.morosiuk@gmail.com ;

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** — кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук., Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Morozyuk Vladislav Yuriyovych - student group 1ZV-15B, Faculty of Mechanical Engineering and Transport, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: 1zv.15b.morosiuk@gmail.com;

Supervisor: **Kornienko Valery A.** - candidate of Historical Sciences, Doctor of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences., Vinnitsa National Technical University, Vinnitsia, e-mail: valkorney1958@gmail.com;

ОСНОВНІ ЕТАПИ ПРОЦЕДУРИ ВСТУПУ ДО ЄВРОСОЮЗУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті розглянуто етапи вступу та процес приєднання до Євросоюзу.

Ключові слова: Європейський Союз (ЄС).

Abstract

The article examines the stages of accession and the process of joining the European Union.

Key words: European Union (EU).

Переговори про членство не можуть починатися, поки всі уряди ЄС не погоджуються у формі одностайного рішення Ради ЄС щодо рамок або мандату на переговори з країною-кандидатом. Переговори проводяться між міністрами та послами урядів ЄС та країни-кандидата у так званій міжурядовій конференції.

Переговори під кожним розділом базуються на наступних елементах:

– Скринінг – Комісія проводить детальну експертизу разом з країною-кандидатом у кожному розділі, щоб визначити, наскільки добре країна готова. Результати розділу представлені Комісією державам-членам у формі звіту про скринінг. Висновок цього звіту є рекомендацією Комісії або відкрити переговори прямо або вимагати, щоб спочатку було виконано певні умови – відкриття контрольних показників.

– Переговорні позиції – перш ніж переговори можуть розпочатися, країна-кандидат має представити свою позицію, і ЄС має прийняти спільну позицію. Для більшості розділів ЄС встановить критерії закриття в цій позиції, які повинні бути виконані країною-кандидатом, перш ніж переговори у відповідній політичній сфері можуть бути закриті. Для розділів 23 та 24 Комісія пропонує, щоб у майбутньому ці розділи були відкриті на основі планів дій з тимчасовими критеріями, які повинні бути виконані на основі їх впровадження, перш ніж закривати критерії [1].

Статтею 49 Договір про Європейський Союз (ДЄС) прямо передбачено лише два критерії членства в Союзі. Так, держава, що претендує на членство, повинна бути європейською (географічний критерій) та поважати і дотримуватися цінностей, на яких ґрунтується ЄС (ст. 2 ДЄС) (політичний критерій).

Згідно зі ст. 49 Європейська Рада може розширювати або додавати нові умови членства. Так, на зібраннях Європейської ради у 90-х рр. були сформульовані додаткові критерії членства з метою відібрання більш «гідних» претендентів на вступ до Союзу, відповідність яким повинна свідчити про здатність держави виконувати обов'язки держави – члена Союзу. Йдеться насамперед про так звані «Копенгагенські критерії членства», що були ухвалені Європейською Радою в Копенгагені в червні 1993 р. для держав-кандидатів з Центральної та Східної Європи:

– стабільність інституцій, що гарантують демократію, верховенство права, права людини та повагу і захист меншин (політичний критерій);

– наявність діючої ринкової економіки, а також здатність протистояти конкурентному тиску й ринковим силам у межах ЄС (економічний критерій);

– спроможність взяти зобов'язання щодо членства, включаючи відданість цілям політичного, економічного та валютного союзу (правовий критерій).

Членство вимагає, щоб держави-кандидати добилися стабільності інститутів, що гарантують демократію, верховенство закону, права людини, повагу і захист меншин, наявність функціонуючої ринкової економіки, а також здатність справлятися з конкурентним тиском ринкової економіки в рамках Союзу.

Процес приєднання відбувається в чотири основні стадії:

1) аплікаційна – подання заявки на вступ;

- 2) оцінювальна – розгляд заявки та прийняття позитивного рішення;
- 3) переговорна – проведення переговорів з державою-кандидаткою;
- 4) ратифікаційна – підписання договору про вступ та набрання ним чинності [2].

Темп переговорів залежить від швидкості реформ та приведення у відповідність до законодавства ЄС у кожній країні.

Завершення переговорів

1. Закриття розділів

Жоден переговорний процес щодо будь-якої окремої глави не буде закритий, доки кожен уряд ЄС не задоволений прогресом, досягнутим кандидатом у цій сфері політики, як проаналізовано Комісією. І весь переговорний процес остаточно закінчується лише після того, як кожна глава буде закрита.

2. Договір про приєднання

Це документ, який закріплює членство країни в ЄС. Він містить детальні умови членства, всі перехідні механізми та терміни, а також деталі фінансових механізмів та будь-яких положень про захист.

Однак, після підписання договору, кандидат стає країною, що приєдналася. Це означає, що він повинен стати повноправним членом ЄС на дату, встановлену договором, якщо договір буде ратифікований. Тим часом, він отримує вигоду від спеціальних заходів, таких як можливість коментувати проекти пропозицій ЄС, повідомлення, рекомендації чи ініціативи та "активний статус спостерігача" в органах та установах ЄС (він має право говорити, але не голосувати) [1].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Petr Novak. European Neighbourhood Policy And Enlargement Negotiations [Електронний ресурс] / Petr Novak. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/steps-towards-joining_en.

2. Леонід Літра. Процедура прийняття до ЄС нових держав-членів. Перспектива розширення ЄС [Електронний ресурс] / Леонід Літра // 2016 – Режим доступу до ресурсу: <http://studies.in.ua/pravo-es.html>.

Нічук Наталія Валеріївна, студентка групи Еко-15б, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Nichuk Natalia Valerievna, student of the Eco-15b group, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

«25 РОКІВ БАЛАКАНИНИ», АБО «СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО»

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто припущення: «Чому ЄС не наважиться приєднати Україну?»

Ключові слова: Україна, Євросоюз.

Abstract

Assumption is considered: "Why does the EU not dare to join Ukraine?"

Key words: Ukraine, European Union.

Вступ

На сьогоднішній день ми маємо багато розмов на рахунок такого «болючого» питання українців як: «Коли вже Україна, нарешті, вступить до Євросоюзу?». Звичайно, воно стосується тільки тієї частини наших громадян, яка вміє бачити у цьому власну користь, під словом «власну» я маю на увазі «особисту».

Двадцять п'ять років дипломатичних розмов, витрачених коштів, інтриги зацікавили мене і змусили поміркувати чому так багато розмов, і так мало дій.

Мета дослідження питання – створення власного погляду на довготривалі відносини України і Європейського союзу.

Результати дослідження

«Перспективною метою української зовнішньої політики є членство України в Європейських Співтовариствах за умови, що це не шкодитиме її національним інтересам» вам знайома ця фраза?

Я поясню, у 1993 році ця фраза була офіційно проголошена у документі, а точніше, постанові Верховної Ради України. Це являється офіційним початком дипломатичних відносин України і ЄС, і є початком теми для розмов кожного українця, який знає словосполучення «Євросоюз» на сьогоднішній день.

З того доленосного дня і починається формування «Східного партнерства» (політика Європейського Союзу, що має на меті зміцнення стосунків зі східними сусідами) в якому наша держава являється пріоритетною із усіх східних. І як говорить посол ЄС Хюг Мінгареллі: «Україна є двигуном Східного партнерства».

Наша нація може стати джерелом натхнення для активістів в інших країнах. Але нашу націю це не цікавить, у нашої нації інші інтереси. Про які, до речі, ніхто не знає.

Хотілось б підбадьорити наших громадян приємною інформацією про членство України в ЄС, але розчарую у грудні 2017 року ЄС оприлюднив спеціальне роз'яснення, в якому говорилося, що угода про партнерство не гарантує майбутнього членства України в Європейському Союзі і не передбачає гарантій безпеки для цієї країни.

Найголовніши результатом цього дослідження є те, що Європейський союз дійсно співпрацює із Україною, і підтримує дипломатично-вигідні, для обох сторін, стосунки.

Висновки

Нажаль, на сьогоднішній день керуюча частина нашої могутнього країни, як завжди, робить все можливо для того щоб ці 25 років балаканини не були останні ювілеєм неньки України. На сьогоднішній день можна зробити один великий висновок: неадекватна політика нинішньої влади в напрямку інтеграції України з Європейським Союзом. Оскільки європейська інтеграція є стратегічною ціллю нашої держави, закріпленою законодавчо, то ставити її під питання з політичних мотивів – неприпустимо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Представництво України при Європейському Союзі та Європейському Співтоваристві з атомної енергії. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/relations>
2. Руснак Д. Ю. Власні думки на рахунок України і Європи. [Нейроресурс] / Д. Ю Руснак – Режим доступу: запитання.
3. Корнієнко В.О. Україна в Європі та світі. [Електронний ресурс] / В.О Корнієнко – Режим доступу: <http://kornienko.vk.vntu.edu.ua/nauk>
4. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139–150.

Руснак Дмитро Юрійович – студент групи **I-15б**, факультет комп’ютерних систем та автоматики. Вінницький національний технічний університет, Вінниця, email: soulofthegaming@gmail.com.

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Rusnak Dmitry Yuriyovych - student group I-15b, Faculty of Computer Systems and Automation. Vinnytsya National Technical University, Vinnytsia, email: soulofthegaming@gmail.com.

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

ЄВРО – ГРОШОВА ОДИНИЦЯ ЄС

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Визначено основні моменти у впровадженні загальноєвропейської валюти - євро.

Ключові слова: Євро, впровадження, валюта.

Abstract

The main points in the introduction of the pan-European currency - the euro are determined.

Keywords: Euro, implementation, currency.

Вступ

Євро — офіційна валюта 19 з 28 країн Європейського Союзу, відомих як Єврозона. Використовується також в 6 інших європейських державах, загалом є рідною для понад 337 мільйонів європейців. Євро був запроваджений у 1999 році на заміну ЕКЮ, в готівковому обігу перебуває з 2002 року.

Результати дослідження

1 січня 1999 в рамках Європейського союзу (ЄС) створено Європейський економічний і валютний союз (ЕВС) і введена єдина валюта для країн-членів ЕВС під назвою євро, яка протягом певного терміну замінила національні валюти відповідних країн (нині це 12 країн).

З тих пір процес інтеграції в Європі, незважаючи на чималі труднощі та суперечності, в цілому успішно розвивався як шир - з 6 до 15 країн, так і в глиб - у напрямку до головної мети - формування єдиного економічного простору, в якому здійснювалося б, незалежно від національних кордонів, вільний рух товарів, капіталів і діяли рівні для всіх суб'єктів господарської діяльності умови конкуренції на загальному, тобто об'єднаному ринку. Щоб розмірковувати про майбутнє європейської валюти, необхідно розглянути перші кроки до Європейського валютного союзу; причини виникнення, проблеми створення та функціонування першої моделі європейської валютної системи.

Принцип спільного ринку, на якому ґрунтувалося ЄЕС, передбачає для вільного обігу товарів і капіталу якщо не загальну валюту, то, щонайменше, значну стабільність валютних курсів. Нестабільність валютних курсів робила невизначеними умови конкуренції і з цієї причини дестабілізувала торговельні відносини. Крім того, стабілізація валютних курсів необхідна для координації економічної політики країн-учасниць союзу. Чи мислимо розглядати узгоджену політику підйому економіки або спільні дії по боротьбі з інфляцією, коли валютна нестабільність порушує чийсь зусилля або створює перевагу на користь одних і завдає шкоди іншим. Таким чином, досягнення валютного союзу було однією з умов подальшого прогресу в європейській економічній інтеграції. Економічна ситуація на початку 70-х підштовхувала ЄЕС до створення Європейського валютного союзу. Резолюція Ради Співтовариств від 22 березня 1971 визначила дії, які слід було зробити в ході першого трирічного етапу та умови переходу до другого етапу цього плану економічного і валютного союзу.

Після переговорів в Маастріхті в 1992 р. главами держав-членів ЄВС було прийнято принципове рішення про поетапне реальне формування Економічного і валютного союзу, заснованого, перш за все на введенні єдиної європейської валюти. У процесі побудови ЕВС в якості головних стратегічних цілей були названі «незалежна єдина грошово-кредитна політика, спрямована на підтримку цінової стабільності, і створення єдиного внутрішнього ринку, який передбачає повне зняття обмежень на переміщення капіталів».

Головні компоненти ЕВС - єдина валюта, що отримала найменування «євро», і єдиний Європейський центральний банк, які нерозривно пов'язані другу іншому. Подібно до того, як кожна

національна валюта цілком перебуває під юрисдикцією і контролем відповідної держави в особі центрального банку, так єдина, наднаціональна валюта неодмінно вимагає наявності наднаціонального, міжнародного органу, який здійснював би єдину для всього регіону грошово-кредитну політику.

Договір, що передбачає поетапне просування до валютного союзу, підписаний 12 країнами в Маастріхті, в лютому 1992 р., ратифікований і набрав чинності з 1 листопада 1993 року. У січні 1994 р. було створено Європейський валютний інститут у Франкфурті-на-Майні, головною метою якого є підготовка до організації Європейської системи центральних банків (ЄСЦБ) і до емісії єдиної валюти - євро.

У грудні 1995 на засіданні Європейської ради в Мадриді була прийнята програма запровадження євро, яка була розвинена і конкретизована на засіданні тієї ж ради в Дубліні в грудні 1996 року.

Невід'ємною частиною всього процесу переходу до єдиної валюти ЄС є разом з введенням євро, створення наднаціональної банківської системи, під юрисдикцією якої буде знаходитися нова вненаціональна валюта. У зв'язку з цим в рамках ЄС було створено наднаціональний Європейський центральний банк і діє під його керівництвом Європейська система центральних банків, до якої входять центральні банки всіх країн-учасниць ЕВС.

Запровадження єдиної європейської валюти євро називають самим грандіозним проектом кінця 20 століття, здійснення якого має глобальні економічні та політичні наслідки. Доповнення єдиного внутрішнього ринку Економічним і валютним союзом (ЕВС), заснованому на єдиній валюті, є одним з найскладніших етапів інтеграційних процесів у Західній Європі.

Введення євро було необхідно, перш за все, тому, що єдиний внутрішній ринок, який існує в ЄС з 1993р. не міг успішно функціонувати за наявності національних грошових систем, що зберігають в ЄС коливання валютних курсів, відмінностей цін і податків. Повноцінна економічна інтеграція немислима без валютного союзу з наявністю єдиної валюти або твердо фіксованих курсів валют країн-учасниць. Єдина валюта — це найбільш ефективний засіб усунення всіх перешкод для вільного руху капіталів, товарів, послуг і робочої сили.

Висновки

Напередодні XXI століття Європейський економічний і валютний союз став реальним чинником світової політики. Його створення - результат півстолітнього розвитку європейської інтеграції та значних зусиль усіх країн-учасниць. У більш широкому контексті його зумовили століття європейської історії і потреби розвитку світової економіки. Масштабний проект формування ЕВС має, перш за все, політичну основу. Об'єктивно він змінює межі геополітичного впливу в сучасному світі, а Європейське співтовариство поступово перетворюється з економічного об'єднання у військово-політичний союз. Євро як міжнародна валюта є важливим інструментом зміцнення ролі Європейського союзу, який вже має багато рис федеративної держави: єдиний внутрішній ринок, спільні кордони, єдину валюту, загальну інституційну систему та символіку, загальне поліцейське відомство, яка формується загальна зовнішня політика та політика безпеки. Поява євро - важлива віха в розвитку світової політики і економіки. Що лежить в основі нової європейської валюти Економічний і валютний союз 11 держав - членів ЄС являє собою вищу форму міжнародної економічної інтеграції, підсумок майже півстолітнього процесу інтеграційного будівництва в Західній Європі. Вперше за останні півстоліття на світових валютних і фінансових ринках з'явилася реальна альтернатива долару США. У світовій валютній системі відбулося зрушення в бік біполярності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Колесников В. І. Єдина європейська валюта (євро): механізм утворення і функціонування [Текст] / В. І. Колесников, Б. А. Єршомін, Л. П. Давиденко, Є. В. Пухтенкова — Вид. СПбГУЕФ, 1999.
2. Пищик В. Я. Процес становлення євро, проблеми та перспективи [Текст] / В. Я. Пищик // Гроші і кредит. — 2001. — № 6.

3. Золотухіна Т. Інтеграційні процеси в Європі: запровадження єдиної валюти [Текст] /Т. Золотухіна // Питання економіки. — 1999. — № 1.
4. Корнієнко В. О. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві [Текст] / В. О. Корнієнко // Право України : юридичний журнал. — 2001. — № 2. — С. 47–53.
5. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139–150.

Лісовий Михайло Сергійович — студент групи ІСІ-15б, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: serhii.bala@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Lisovyi Mykhailo. — Faculty of Computer systems and automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : serhii.bala@gmail.com

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ І НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті розглядається проблема впливу європейських інтеграційних процесів на національну ідентичність і формування європейської ідентичності; розкривається сутність феномену європейськості; аналізуються деякі "контури" українських реалій та окреслюються можливості й шляхи інтеграції України в європейський простір.

Ключові слова: європейська інтеграція, європейський союз, об'єднана Європа, європейскість, модернізація, глобалізація, національна ідентичність, європейська ідентичність.

Abstract

The article deals with the problem of the influence of the European integration processes on the national identity and on the European identity formation; it reveals the essence of the phenomenon of Europeanism and gives the possibilities and ways of the integration to the European range.

Keywords: european integration, european union, european union, europeans, modernization, globalization, national identity, european identity.

Дискусії про ідентичність у контексті євроінтеграційних і глобалізаційних процесів значно активізувалися останнім часом. В них беруть участь як теоретики, так і практики – філософи, політологи і політики, історики, антропологи, соціологи й діячі культури. На зміст дискусій відчутно вплинули події в Європі останніх десятиліть ХХ століття, політично актуалізуючи європейські прагнення країн Центральної і Східної Європи, а це, своєю чергою, поновило дебати про європейскість у країнах Західної Європи. Водночас точаться дискусії про місце європейської культури та європейської цивілізації у світі.

Поза всякими сумнівами, новочасна українська нація (як і багато націй східноєвропейського простору) формувалася за несприятливих обставин. Дехто навіть стверджує, що процес творення української нації не закінчився й досі, позаяк цю націю не об'єднують ані спільна мова, ані спільна історична пам'ять, ані віросповідання – три елементи, визнанні за конститутивні для національної ідентичності [1].

Сьогодні, після хвилі розширення 2004 року, Європейський Союз охоплює переважну частину країн, які вважаються „європейськими”. „Дунайська” хвиля розширення 2007 року і намір у вже надто віддаленому майбутньому надати членство західнобалканським країнам мають ще більше зміцнити статус ЄС як уособлення самої Європи. Разом із тим деякі європейські країни стикаються з тим, що можна визначити як свідомо здійснювану ЄС політику виключення, і ризикують, залишаючись осторонь, спостерігати, водночас, як до клубу може вступити країна, яку багато хто навіть не вважає європейською (тобто Туреччина) [2].

У зв'язку з об'єднанням Європи актуалізувалися дискусії про характер цього утворення: який статус воно повинно мати – статус союзу держав, конфедерації чи федерації, а, можливо, належить знайти якусь нову, оригінальну форму, ще не відому теоретикам права; чи повинні в цьому об'єднанні домінувати норми міжнародного права (які передбачають рівність держав-членів незалежно від їх розмірів та могутності) чи принципи конституційного права (які допускають можливість різного представництва в єдиному наднаціональному органі); чи одержить це утворення симетричний або асиметричний характер (в тому числі й проблеми бюджетного федералізму, представництва від регіонів чи національних меншин). Нарешті, зберігають значення й запитання, як слід інтерпретувати поняття нації-держави і суверенітету, як співвідносяться національна та європейська ідентичності [3].

Модернізація не тотожна вестернізації, хоча існує й така точка зору. Вона не вимагає від жодної країни втрати своєї самобутності. На підтвердження цього можна навести багато прикладів. Так,

скажімо, Канада, яка, з одного боку, не тільки розташована по сусідству зі США, а й має їх єдиним сусідом, майже повністю інтегрована у північно-американську економіку, живе в умовах практично відкритих кордонів, у мовному, етнічному, релігійному і культурному зрізах надзвичайно близька населенню Сполучених Штатів і при цьому залишається напрочуд самотнім суспільством, котре істотно відрізняється від США. Сьогодні країни Центральної і Східної Європи, які щойно вступили в ЄС і НАТО, аж ніяк не розчинилися в європейському чи атлантичному „плавному казані”, а, навпаки, зберігають свою індивідуальність і виявляють принциповість у відстоюванні власних національних інтересів. Безперечно, що країни, які освоюють західні технології з метою економічного розвитку, зазнають впливу вестернізації практично у всіх сферах суспільного і навіть особистого життя. Небезпека „вестернізації” чи „американізації” способу життя змушує ці країни здійснювати перетворення на власній культурно-цивілізаційній основі, поєднуючи національні традиції із західними інноваціями. Світовий досвід (наприклад, країни нової хвилі модернізації – Індія, Індонезія, Бразилія, ПАР і, звісно, Китай) свідчить, що успішна модернізація соціального і економічного розвитку не призводить до масштабної культурної вестернізації. Навпаки, вона викликає повернення до традицій, до консолідації на основі національної культури, до розуміння необхідності і цінності культурної самотності [4].

Інтеграція в європейський простір – це не лише фізичне приєднання до тих чи інших європейських чи атлантичних структур, а насамперед творення всередині країни сучасних інституцій, які забезпечуватимуть конкурентоздатність економіки, технологій, предметно-політичних, освітньо-культурних практик. Найважливішою якістю сучасних держав є їх здатність до інноваційного розвитку, яка, у свою чергу, залежить від характеру політичної, економічної, соціальної і ціннісних систем суспільства на його постіндустріальній стадії. Очевидно, що інтеграція України в європейські структури – це не стільки засвоєння зовнішніх форм європейського життя, часом розкладкових і минулих, скільки вічної культурної та інтелектуальної спадщини, духу творчості, громадянської постави і всього того, що зветься „громадянським суспільством” [5].

Водночас належить усвідомити, що європейська перспектива – це не лише демократичні традиції, свобода руху ідей, товарів, фінансів тощо, а й насамперед новий рівень відповідальності. Відповідальності за дотримання високих стандартів у багатьох галузях, а надто – за спільне майбутнє, за ту саму спільну ідентичність, яка нині намагається увиразнитися із непростой взаємодії різних національних культур. Саме різних, незважаючи на їхню не раз констатовану дослідниками подібність.

При цьому в жодному разі не йдеться про „зняття” європейською ідентичністю національної, а про вироблення багаторівневої моделі співіснування різних народів та культур під спільним знаменником Євросоюзу, основними рисами якої є мультикультурність та толерантність. Філософія європейського інтеграційного розвитку відображається формулою „єдність в розмаїтті”. Глибоко шануючи власні історичні корені, сучасний європеець не відмовився від національної ментальності й культури свого народу, та їх органічно доповнює відчуттям належності, разом з іншими європейськими народами до єдиної субстанції зі спільними коренями та зі спільною перспективою на майбутнє. Кожен європейський народ долучає до загальної ідеї єдиної Європи власні неповторні риси. Як і сама Європа, європейська ідентичність не є чимось наперед (і назавжди) даним. Вона формується і видозмінюється. Не виключено, що з можливим вступом до ЄС, приміром, Туреччини він набуває невластивих йому натепер елементів [6].

Зазначимо й таке: справжня європейськість – категорія настільки ж умовна, наскільки символічна. Вона не збігається повністю з поняттям „Європейський Союз”, оскільки європейцями в культурному сенсі є значно більше число націй. Тому членство в Європейському Союзі не може бути свідченням успішного складання тесту на „європейськість” і зводити євроцентричні прагнення нашої країни лише до членства в ЄС було б неправильно, оскільки останній не має монополії на „європейськість”.

Закони й імперативи глобальної інтеграції вимагають від України чіткого визначення українського шляху розвитку і стратегічного вибору. На жаль, на вісімнадцятому році незалежності Україна досі ще не самоокреслилась – для самої себе, а відтак і для світу, – як самостійна держава. На відміну, наприклад, від польської (та, врешті, й інших еліт Східної Європи, різною мірою, але все ж рішуче просвітоєвропейських), вітчизняна інтелектуальна еліта в цілому не висловила своєї концепції національної ідентичності України. Замість концепційної європейської стратегії, Україна (точніше – її правлячий клас) донедавна обрала шлях „багатовекторної” риторики, а сьогодні – європейського романтизму. А якщо європейська перспектива не існує в культурній ментальності суспільства та його

еліт, то й на інституційному рівні не може постати жодної системної стратегії, спрямованої на розширення знання про себе у світі. Наслідком цього є „м'яка” ізоляція України від об'єднавчого європейського та євроатлантичного процесів [7].

Глобалістські тенденції у світовій економіці, жорстка конкуренція на міждержавному рівні ставлять перед нацією завдання, які в сьогоdnішньому аморфному стані українська держава вирішити не в змозі, що призведе найближчим часом до глобального відставання, деградації нації. А на тлі посилення сусідів Україна ризикує де-факто втратити суверенітет, залишившись виконувати функції транзитної території повітряного коридору. Українська держава повинна бути не лише об'єктом євроінтеграційних процесів і глобалізації в цілому, а й суб'єктом, інституцією, здатною чинити супротив економічній чи культурній експансії.

Без розробки і послідовної реалізації національної стратегії, орієнтованої на глобальні виклики, переваги й небезпеки, Україна не зможе відстояти своє геостратегічне місце і роль в розвитку сучасної європейської і світової цивілізації. Необхідна кардинальна програма модернізації суспільства, яка б дозволила через 15-20 років говорити про —українське диво” і вивести Україну на якісно новий рівень розвитку.

Посилювати інтерес до пошуку власної європейської ідентичності українців слід не гаслами, а дієвими міркуваннями і практичними діями. Процес повернення України до Європи слід розглядати не як підготовку до вступу в „клуб заможних”, а як двосторонній процес ментального зближення всіх і кожного європейського народу з українцями й навзаєм. Взаємне зближення європейців та українців – це довгий шлях від „чужого” до „свого”, від „іншого” до „нашого”. Належне осмислення цього шляху може стати компасом чи дорожньою картою у взаємопошуках та взаємоосяганнях Європи й України, воно необхідне для швидкого повернення України під омофор європейського дискурсу.

Важливим чинником, навіть умовою успішної інтеграції України в європейський простір, є поліпшення відносин ЄС і Росії. Якщо бути реалістами і прагматиками, слід визнати, що в контексті доброї співпраці між Росією і ЄС європейська інтеграція України буде значно легшою і швидшою. Росія, у свою чергу, повинна зрозуміти, що ЄС є не ворогом, а другом, або принаймні, потенційним другом чи природним партнером. Тому вона повинна робити все можливе, щоб будувати довіру з ЄС, стати більш взаємопов'язаною з цією інституцією. Зі свого боку Євросоюз має виконати й свою частку роботи стосовно Росії, формувати довіру до неї. І всі русофобські спокуси чи схильності всередині ЄС, звісно, повинні бути нейтралізовані. Зрозуміло, що Україна також повинна проводити збалансовану політику як на Сході, так і Заході [8].

І найголовніше – європейська інтеграція України не спрямована проти Росії. Україна повинна розробити спільну стратегію, щоб Росія скористалася вигодою інтеграції України в ЄС. Бачити в росіян „інших” – не означає не любити чи не поважати їх, навпаки, це – можливість для спільного взаємодоповнювального розвитку двох незалежних народів та держав. І хто перший між ними спроможеться на формування чітких і зрозумілих принципів справді партнерської співпраці, той стане лідером двосторонніх відносин.

Отже, європейська перспектива важлива як для України, так і для Європи. Тому потрібна взаємна співпраця. Європейський вибір України – це повернення до нашої національної ідентичності, нагадування того, що є альфою і омегою більше, ніж тисячолітнього нашого історичного шляху від хрещення Русі-України і до посткомуністичної доби [9].

Аналіз розглянутої проблеми дає змогу сформулювати низку висновків:

1. Україна перебуває на етапі пошуку власної національної ідентичності. Незважаючи на розбіжність поглядів дослідників на майбутній характер української нації, вони єдині в тому, що українці переживають кризу національної ідентичності.

2. Інтеграція в європейські й світові структури сприятиме утвердженню української нації та державі в Європі й світі; але йти у Євросоюз слід сильною державою, яка заново самоідентифікувалася як європейська держава і самостійна у своїх рішеннях.

3. Перш ніж інтегруватися до Європи чи будь-якої іншої наднаціональної структури, Україна може і повинна сформувати власний національний проєкт – модель самодостатньої держави.

4. Багатовекторність, а сьогодні певного роду невизначеність і суперечливість геополітичної філософії – вельми небезпечна, бо держави, які тривалий час не можуть визначитися, стають „жертвами” більш могутніх геополітичних „партнерів”.

5. Стратегія національного поступу, наш європейський вектор – це створення в незалежній українській державі таких політичних, економічних, культурних і духовних підвалин розвитку, які

забезпечать досягнення українським суспільством економічних та соціальних стандартів західноєвропейських країн.

6. Стратегічно майбутнє Україні в контексті євроінтеграційних процесів буде стимулюватися і визначатися такими чинниками, як: а) збереження її культурного архетипу і статусу в єдності із формуванням нової національно-політичної ідентичності і ментальності; б) всебічною підтримкою освіти, науки, культури; в) здатністю і готовністю України, розв'язуючи свої локальні, національні проблеми, адекватно відповідати на виклики глобалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Черкес Б. С. Національна ідентичність в архітектурі міста: Монографія. – Львів: Вид-во Національного ун-ту „Львівська політехніка”, 2008. – 268 с.
2. Денджерфілд М. Європейський Союз і посткомуністична Європа: один підхід чи кілька? // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2008. – № 1. – С.119-139.
3. Гальчинський Анатолій. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи. Методологічні аспекти: Наук. вид. К.: Либідь, 2006. – 312 с.
4. Франко І. Поза межами можливого // Зібрання творів у 50 т. – К.: Наук. думка, 1986. – Т. 45. – С. 276-285.
5. Андрійчук О. Україна – Європа: тести на сумісність. – К.: Смолоскип, 2007. – 378 с.
6. Гнатюк, Оля. Прощання з імперією: Українські дискурси про ідентичність. – К.: Критика, 2005. – 528 с.- с.289.
7. Андреев А. Л. Образ России и образ Запада в сознании россиян // Вестник Российской академии наук. – Том. 78. - № 6. – 2008. – С.483-489.
8. Андрійчук О. Україна – Європа: тести на сумісність. – К.: Смолоскип, 2007. – 378 с.
9. Денджерфілд М. Європейський Союз і посткомуністична Європа: один підхід чи кілька? // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2008. – № 1. – С.119-139.
10. Кримський С. Як Україні зберегти свою ідентичність та одночасно не закритися від іншого світу? // День. – 2000. – 11 жовтня. – С. 4.

Івацко Тетяна Петрівна – студентка групи ЕКО-15б, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: tanya.ivatsco@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** — кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук., Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Ivatsko Tetiana Petrivna - student of ECO-15b group, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: tanya.ivatsco@gmail.com

Supervisor: **Kornienko Valery A.** - candidate of Historical Sciences, Doctor of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences., Vinnitsa National Technical University, Vinnitsia, e-mail: valkorney1958@gmail.com;

ЛІСАБОНСЬКИЙ ДОГОВІР ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Визначено сутність поняття Лісабонського договору, а також дослідження наслідків та запровадження реформ.

Ключові слова: Євросоюз, установчі договори, Лісабонська угода.

Abstract

The essence of the concept of the Lisbon Treaty, as well as the study of the consequences and implementation of reforms.

Keywords: European Union, founding treaties, Lisbon Treaty.

Вступ

Лісабонська угода — нова базова угода щодо принципів функціонування Європейського Союзу була підписана 13 грудня 2007 р. Договір набрав чинності **1 грудня 2009 р.**

Новий договір повинен замінити Європейську Конституцію. Формально договір не є Конституцією — у ньому немає згадки про гімн чи прапор. Але документ зберіг всі ключові постанови про реформи, що були в первинному документі — Євроконституції.

Результати дослідження

Положення Лісабонського договору передбачають ряд суттєвих змін, спрямованих як на посилення інституцій ЄС, так і внутрішньої інтеграції загалом.

Запроваджено нові керівні посади – Президент Європейської Ради та Високий представник з питань закордонних справ і безпекової політики, а також утворено новий орган – Європейська служба зовнішньої діяльності (дипломатичного відомства ЄС, яке практично буде відігравати роль „міністерства закордонних справ”).

Лісабонський Договір складається з двох частин:

- Договір про Європейський Союз,
- Договір про функціонування Європейського Союзу.

Договір про Європейський Союз визначає загальні положення, що стосуються Європейського Союзу. У ньому також викладені загальні положення із зовнішніх зв'язків ЄС.

Договір про функціонування Європейського Союзу встановлює конкретні цілі політики ЄС, співпрацю з третіми країнами та гуманітарну допомогу.

Лісабонським договором було зроблено такі нововведення:

- ключові зміни внутрішньої політики;
- ключові зміни зовнішньої політики;
- інституційні та правові зміни.

Щодо перетворень у внутрішній політиці ЄС, то Лісабонський договір вніс певні зміни в ряді областей, включаючи: розширення політики, регіональні справи, конкуренцію, навколишнє середовище, освіту і культуру, транспорт, промислову політику, оподаткування, охорону здоров'я та споживчу політику.

Вводиться посада Високого представника із закордонних справ та безпекової політики, що водночас буде Віце-президентом Європейської Комісії. Ця посада перебуває одночасно і в структурі Ради ЄС (що представляє держави-члени Союзу), і в структурі Європейської Комісії.

Військові потужності залишаються у підпорядкуванні держав-членів ЄС. Відповідно до Договору, держави-члени ЄС мають надати в розпорядження Союзу свої військові потужності для реалізації

спільної безпекової та оборонної політики. Однак, у Договорі чітко сказано, що будь-які рішення у цій сфері ухвалюються тільки одностайно, будь-яка держава ЄС має право виступати проти таких операцій, а будь-які внески до них мають відбуватися добровільно.

Лісабонський договір істотно збільшує кількість сфер, де рішення ухвалюватимуться кваліфікованою більшістю, а не одностайно. Іншими словами, у цих сферах держави-члени ЄС втрачають право вето. Серед них – сфера свободи, безпеки та юстиції (прикордонний контроль, надання притулку, імміграція), деякі питання у сфері спільної зовнішньої та безпекової політики, сфери енергетики, інтелектуальної власності, гуманітарної допомоги тощо.

Лісабонський договір передбачає створення нової посади – «постійного» Президента Європейської Ради, що обирається самою Європейською Радою (лідерами держав-членів ЄС). Він або вона призначаються на строк у 2,5 роки, і відповідає не лише за головування у Європейській Раді, а і за зовнішнє представництво Союзу стосовно питань спільної зовнішньої та безпекової політики.

Договір містить статтю про можливість вільного виходження держави-члена ЄС з Європейського Союзу. Це є новацією і чітким сигналом, що членство у Європейському Союзі є цілком добровільним.

Висновки

Із підписанням договору запровадили посаду високого представника із закордонних справ та політики безпеки, який представлятиме Союз на міжнародній арені, а також «постійного» Голови Європейської Ради (яка стає інституцією ЄС), котрого обиратимуть на 2,5 року, що забезпечить більшу узгодженість зовнішньої діяльності Союзу. Європейська група набула статусу офіційного органу ЄС, наділеного функцією координації економічних політик країн-членів зони євро.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гладенко О. Лісабонський договір ЄС 2007 року як новий етап еволюційного розвитку права Європейського Союзу / О. Гладенко // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2008. – №1(11). – С. 73–77.
2. Бобицький Н. Лісабонський договір і майбутнє ЄС – «пацієнт швидше живий, ніж мертвий» / Н. Бобицький // Зовнішні справи. – 2008. – № 8. – С. 24–28.
3. Treaty of Lisbon amending the Treaty of European Union and the Treaty establishing the European Community // Official Journal of the European Union. Series C. – 2007. – Vol. 50. – №306. – 271 p.
4. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139–150.
5. Корнієнко В. О. В пошуках консолідації українського суспільства: національна ідея чи політичний ідеал [Текст] / В. О. Корнієнко // Нова політика : науково-публіцистичний журнал.— 2000. — № 4.— С. 47–52.
6. Корнієнко В. О. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві [Текст] / В. О. Корнієнко // Право України : юридичний журнал. — 2001. — № 2. — С. 47–53.

Бала Сергій Олександрович — студент групи ІСІ-156, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: serhii.bala@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Bala Serhii O. — Faculty of Computer systems and automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : serhii.bala@gmail.com

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ЙОГО ПРИНЦИПИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано право ЄС та розглянуто його принципи.

Ключові поняття: принципи права ЄС, структура права, методи права, риси права ЄС, суб'єкти права ЄС, джерела права Євросоюзу.

Abstract

The EU law is analyzed and its principles are considered.

Keywords: the principles of EU law, the structure of law, the methods of law, the features of EU law, the subjects of EU law, the sources of law of the European Union.

Вступ

Право Європейського Союзу (EU law; European Union law) — специфічний правопорядок, правова система, яка склалася на межі міжнародного права і внутрідержавного права держав-членів Європейського Союзу, володіє самостійними джерелами і принципами.

Результати дослідження

Власне право Європейського Союзу складається з основоположних договорів (первинне законодавство) та нормативних положень, розроблених інституціями Європейського Союзу на їх основі (вторинне законодавство). У ширшому розумінні право Європейського Союзу охоплює всі норми її правового устрою, зокрема: загальні правові принципи; прецедентне право Суду справедливості Європейського Союзу; законодавство, що виникає внаслідок зовнішніх відносин Європейського Союзу; і додаткове законодавство, що складається з конвенцій і подібних угод, укладених між країнами-членами, для запровадження положень основоположних договорів. Усі ці правові норми разом становлять так званий доробок Спільноти (Community *acquis* або *acquis communautaire*).

Особливості права Європейського Союзу:

- обмеження суверенних прав держав-членів на користь органів ЄС. Європейський Союз не є класичною міжнародною організацією в повному розумінні цього слова. Він поєднує в собі риси міжнародної організації, конфедерації та федерації;

- ПЄС поєднує в собі риси Романо-германської та Англо-саксонської правових систем. Незважаючи на великий «тиск» Романо-германської системи, має місце прецедентне право на території ЄС;

- ПЄС має пряму дію (і ознаку, і принцип - принцип прямої дії). Пряма дія ПЄС означає, що його норми встановлюють суб'єктивні права і обов'язки безпосередньо для фізичних та юридичних осіб;

- Верховенство по відношенню до національного права держав-членів. Принцип верховенства ПЄС. Верховенство ПЄС означає, що його джерела мають більшу юридичну силу, ніж джерела права, що приймаються в рамках окремих держав-членів.

- ПЄС займає проміжне положення між національним (внутрішньодержавним) і міжнародним правами.

Висновки

Спеціальні принципи об'єднують два типи принципів: галузеві (принцип однакової оплати чоловіків і жінок за однакову працю – у трудовому праві) і функціональні (принцип прямої дії та верховенства права ЄС). Принципи права виражають сутність, зміст права, тому мають значення керівних положень під час здійснення державою правотворчої, правозастосовчої діяльності. Норми права формуються на основі принципів права, тому останні є "фундаментальними конструкціями" всієї системи права, всього масиву норм права. Принципи не можуть мати пріоритет перед чітко сформованою нормою установчого договору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Право Європейського Союзу. [Електронний ресурс] / Політологія — Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Право_Європейського_Союзу
2. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі (20,22Mb) [Електронний ресурс] : [онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції] : [електронний] навчальний посібник / В. О. Корнієнко. — Електронні текстові дані (1 файл PDF). — Вінниця: ВНТУ, 2017. — 147 с. — Режим доступу: <http://kornienko.vk.vntu.edu.ua/file/0d39ebfb8e82029906a06729e9394b98.pdf>.
3. Принципи права ЄС. [Електронний ресурс] / Підручники онлайн — Режим доступу: http://studies.in.ua/pravo_es-shporu/2188-principi-prava-yevropeyskogo-soyuzu.html
4. Корнієнко В. О. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві [Текст] / В. О. Корнієнко // Право України : юридичний журнал. — 2001. — № 2. — С. 47–53.

Уманець Владислав Олександрович — студент групи ІСІ-156, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: fkca.1ci15.uvo@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** — кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Umanets Vladyslav Alexandrovich — Faculty of Computer systems and automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: fkca.1ci15.uvo@gmail.com

Supervisor: **Valeri Kornienko** — Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

СУТНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглядаються результати європейської інтеграції від часу підписання Римської угоди про Європейське економічне співтовариство (1957 р.) і до утворення Європейського Союзу як провідного міжнародного об'єднання 27 країн, досягнення європейської інтеграції, основні напрямки зовнішньої політики ЄС і роль об'єднаної Європи у врегулюванні міжнародних проблем. Особлива увага приділена гострим проблемам, які характеризують сучасний етап поступу об'єднаної Європи, причини відкладення процесу ратифікації Європейського конституційного договору та шляхи подолання кризи інтеграційного процесу.

Ключові слова: Європейський Союз, європейська ідентичність, Європейський конституційний договір, процес розширення ЄС, криза інтеграційного процесу, європейська інтеграція України.

Abstract

The results of European integration since the signing of the Rome Agreement on the European Economic Community (1957) and the formation of the European Union as a leading international association of 27 countries, the achievement of European integration, the main directions of the EU's foreign policy and the role of united Europe in the settlement of international problems. Particular attention is paid to the acute problems that characterize the present stage of the progress of the united Europe, the reasons for delaying the process of ratification of the European constitutional treaty and ways to overcome the crisis of the integration process.

Keywords: European Union, European identity, European constitutional treaty, EU enlargement process, crisis of the integration process, European integration of Ukraine.

Вступ

Визначальною рисою сучасної Європи є інтеграційні процеси, які забезпечили розвиток країн Західної Європи, стали взірцем для країн іншої частини континенту. Утворення Європейського Союзу – складний, багатоетапний процес, під час якого країнам-учасникам довелося розв'язати гострі економічні, соціальні, політико-правові проблеми, відшукувати адекватні відповіді на виклики часу.

Результати дослідження

Визначальною рисою сучасної Європи є інтеграційні процеси, які забезпечили розвиток країн Західної Європи, стали взірцем для країн іншої частини континенту. Утворення Європейського Союзу – складний, багатоетапний процес, під час якого країнам-учасникам довелося розв'язати гострі економічні, соціальні, політико-правові проблеми, відшукувати адекватні відповіді на виклики часу.

Серед актуальних тем українських видань питання європейської інтеграції посідає особливе місце. Мабуть, немає в Україні іншого питання, у якому всі структури влади та переважна частина політикуму настільки солідарні, як наш європейський вибір. Про його цінність, важливість, стратегічність заявляють уже багато років політики різних кольорів і орієнтацій, представники і минулого «злочинного», і «революційного», і «антикризового» режимів. В умовах політичного суперництва відбувається підготовка нової угоди співпраці між Україною і ЄС, яка підносить європейську інтеграцію до рангу державної ідеології, покликаної так чи інакше об'єднати країну.

Обговорення питання орієнтирів зовнішньополітичного курсу України має значну джерельну базу. Але матеріали, котрі стосуються цього аспекту, переважно спрямовують свою аргументацію на економічно-матеріальний або глобально-безпековий бік переваг європейської стратегії України. Переважна більшість публікацій висвітлює європейський напрям зовнішньої політики України, стан відносин між Україною та ЄС, новий формат відносин – „сусідства” та перспективи нової угоди.

Передумови, перебіг і міжнародне значення п'ятого розширення ЄС, політична система Європейського Союзу, конституційна модель Євросоюзу згідно з Договором про запровадження Конституції для Європи, характер і зміст політики „нового сусідства” розглядають українські політики й науковці. Серед українських авторів, що вивчають європейську інтеграцію, В. Посельський у своїх численних публікаціях аналізує теоретичні й доктринальні засади політики ЄС.

Аналізу всього комплексу відносин між ЄС і США присвячена праця Роберта Кейгана „Про рай і владу. Америка і Європа у новому світовому порядку”, у якій він докладно розкриває роль ЄС у сучасному світі, досягнення та слабкості європейської спільноти.

Останнім часом увагу фахівців європейської інтеграції привертають питання про майбутні межі „європейського дому” та доля Європейської конституції. Ця стаття також є спробою розглянути досягнення й проблеми європейської інтеграції і ті завдання, які необхідно розв'язати для забезпечення перспективи ЄС за нових геополітичних умов.

Очевидно, що пошук ефективного компромісу є найважливішим завданням європейської спільноти. Метою тривалих переговорів країн-учасниць є альтернативні шляхи європейської інтеграції, а також особливі стратегії для окремих держав, регіонів, культурних і національних спільнот. Труднощі подальшого розвитку могли б здатися непереборними, якби не успіхи, уже досягнуті в цьому проекті європейської інтеграції.

Висновки

Незважаючи на проблемність і гостроту, які викликав процес ратифікації Європейської Конституції, можна констатувати, що процес інтеграції об'єктивний – він передбачає добробут, безпеку й передбачуваність для Європи, економічні переваги й захист прав особистості. Аргументи проти конституції актуалізували усвідомлення труднощів реалізації інтеграційного проекту, особливо для невеликих країн, які вбачають в інтеграційних формулах загрозу національного існування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Посельський В. Конституційний устрій Європейського Союзу. – К.: ”Таксон”, 2005. – 280 с.
2. Каган Роберт. Про рай і владу. Америка і Європа у новому світовому порядку: Пер з англ. Чайковського Я., Безух Г. – Львів: Незалежний культурологічний журнал „І”, 2004. – 133 с.
3. Беніта Ферреро-Вальднер. Європейському Союзу 50 років // Дзеркало тижня. – 2007. – 24 березня.
4. Корнієнко В. О. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві [Текст] / В. О. Корнієнко // Право України : юридичний журнал. — 2001. — № 2. — С. 47–53.
5. Корнієнко В. О. Україна — ЄС: перспективи інтеграції в контексті сучасних викликів [Текст] / В. О. Корнієнко // Інтеграційний вибір України: історія, сучасність, перспективи : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю.— Вінниця, 10 квітня 2012 р. — Тернопіль : Крок, 2012. —Т. II. - С. 204–209.
6. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі [Електронний ресурс] : [онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції] : [електронний] навчальний посібник / В. О. Корнієнко. - Електронні текстові дані (1 файл (PDF) : 20,2 Мбайт). - Вінниця : ВНТУ, 2017. - 147 с. - Режим доступу :

Марущак Ярослава Віталіївна — студентка групи ІСІ-156, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: yaroslava.marushchak10@gmail.com

Науковий керівник: Корнієнко Валерій Олександрович – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Marushchak Yaroslava V. — Faculty of Computer systems and automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : yaroslava.marushchak10@gmail.com

Supervisor: *Valeri Kornienko* – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

ПРОБЛЕМА ЄВРОАНТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Визначено сутності євроінтеграції та її логіка, розглянуті актуальні проблемні питання як внутрішньої, так і зовнішньої політики.

Ключові слова: інтеграція, Євросоюз, референдум, Україна.

Abstract

The essence of eurointegration and its logic are determined, actual issues of internal and foreign policy are considered.

Keywords: integration, EU, referendum, Ukraine.

Вступ

Розуміння сутності євроінтеграції та її логіка У ході передвиборної боротьби різні політичні сили актуалізують проблемні питання як внутрішньої, так і зовнішньої політики. Зокрема передвиборні платформи різних партій у розділі "Зовнішня політика" проголошують у тій або іншій формі курс на повернення до європейських цінностей або на інтеграцію в європейські структури. Судячи з численних публікацій і виступів в українському медіа-просторі, значна частина української політичної та інтелектуальної еліти теж наголошує на необхідності євроінтеграції і прийнятті Україною європейських цінностей. Проте розгляд теми європейських цінностей і передумов євроінтеграції України виводить на складну проблему. Останнє є необхідною умовою успішності євроінтеграційних процесів. Додаткового імпульсу цій темі надала нарада з питань європейської інтеграції, що відбулася в адміністрації Президента України 8 лютого 2002 року. Тим більшого значення набуває визначення пріоритетів України в зовнішній політиці загалом та на європейському напрямку зокрема саме в контексті правильно зрозумілого національного інтересу. Проте розгляд теми європейських цінностей і передумов євроінтеграції України виводить на складну проблему.

Результати дослідження

України являється пострадянською країною, що немає доведеного жорсткого зв'язку між застосуванням західноєвропейських процедурних стандартів у різних галузях діяльності суспільства та держави і європейськими кінцевими стандартами. Наприклад, у пострадянських країнах сформувався уявлення про євростандарти стосовно якості життя (висока якість життя), проте втілення процедурних стандартів (цінностей), що цій високій якості життя в Європі сприяли, в Україні не дає позитивного результату. Складається парадоксальна ситуація, коли за макроекономічними показниками та стандартами рівня життя Україна нині навіть більше відстає від європейських країн, ніж за часів СРСР, а за деякими процедурними, сказати б, технологічними стандартами у забезпеченні демократії, свободи слова, прав людини, економічних свобод й т. ін. її повноправно можна поставити поряд із розвинутими країнами Європи. Вступ України до різноманітних організаційних структур Європи (більшою мірою це, звичайно, стосується Західної Європи) можливий тільки тоді, коли вона досягне за своїми економічними і соціально-політичними показниками рівня країн Євросоюзу. Це зрозуміло тому, що інтеграція не передбачає і не означає прямого визначення дати для країни. Цілком природно, що європейці не погодяться на жодну форму співробітництва з Україною, яка передбачає її утримання. З іншого боку, якщо Україна досягне коли-небудь західноєвропейських стандартів життя і буде готова інтегруватись у відповідні структури, то в цьому разі постає питання, а навіщо тоді їй це буде потрібно? Якщо це буде потрібно для підтримання даного високого економічного рівня, тоді сенс євроінтеграції зрозумілий. Але річ у тому, що на даний момент подолання соціально-економічної кризи і досягнення високого рівня життя можливе лише завдяки відновленню на ринкових основах технологічних, виробничих та загалом економічних коопераційних зв'язків з республіками колишнього Союзу і в першу чергу з РФ.

Висновки

Хоча Україна й має достатньо об'єктивних передумов для послідовного наближення до стандартів життя в країнах ЄС, однак головною її проблемою на шляху євроінтеграції залишаються вкрай низькі показники, порів-

няно з цими країнами, щодо задоволення життєво важливих потреб населення, а також атмосфера невпевненості в дієздатності та ефективності нових соціальних інституцій. До цього слід додати схильність до корупції, що стала вкоріненою рисою не тільки політичної та економічної еліти, але й масової свідомості.

Становлення України як сучасної європейської держави не може здійснюватися без ефективної інституційної системи, бо саме вона є запорукою демократичного розвитку держави на ліберальних принципах, балансу різнорівневих інтересів у суспільстві і, в кінцевому рахунку, економічного зростання. Але у процесі розбудови інституцій обов'язково слід враховувати так звані неформальні інституційні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Шевченко О.О. Вплив євро інтеграційного курсу України на стан та перспективи розвитку національної економіки //Актуальні проблеми економіки – 2009 - №5- с.110-117
2. Онищенко В.Н. Євроінтеграційна стратегія України//Вісник національної академії наук України – 2009 – №10 – с.37-45.
3. Корнієнко В. О. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві [Текст] / В. О. Корнієнко // Право України : юридичний журнал. — 2001. — № 2. — С. 47–53.
4. Корнієнко В. О. Україна — ЄС: перспективи інтеграції в контексті сучасних викликів [Текст] / В. О. Корнієнко // Інтеграційний вибір України: історія, сучасність, перспективи : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю.— Вінниця, 10 квітня 2012 р. — Тернопіль : Крок, 2012. —Т. II. - С. 204–209.
5. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі [Електронний ресурс] : [онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції] : [електронний] навчальний посібник / В. О. Корнієнко. - Електронні текстові дані (1 файл (PDF) : 20,2 Мбайт). - Вінниця : ВНТУ, 2017. - 147 с. - Режим доступу : <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/15061>.

Копецький Ярослав Едуардович — студент групи І-156, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: kopetsky.yaroslav@gmail.com

Науковий керівник: Корнієнко Валерій Олександрович – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Kopetsky Yaroslav E. — Faculty of Computer systems and automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : kopetsky.yaroslav@gmail.com

Supervisor: Valeri Kornienko – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У зв'язку з розвитком сучасних технологій в користування входить новий термін: електронна демократія чи е-демократія, що у широкому розумінні передбачає залучення громади за допомогою сучасних інформаційних технологій до розв'язання різноманітних суспільно-політичних завдань. З метою поширення демократичних інститутів, вияснення перспективи розвитку в регіонах України.

Ключові слова: Інтернет, суспільство, електронна демократія, інформаційно-комунікаційні технології.

Abstract

In connection with the development of modern technology in use a new term: e-democracy or e-democracy that provides a broad sense of community involvement through modern information technology to solve various social and political problems. In order in Ukraine.

Keywords: Internet, society, e-democracy, information and communication technology.

Найбільше труднощів виникає на етапі втілення політик щодо електронного врядування та електронної демократії – як на національному, так і на місцевому рівнях. Обізнаність громадян щодо цифрової демократії взагалі та наявних інструментів в Україні вкрай низька. За даними опитування КМІС, проведеного у лютому-березні 2015 року на замовлення програми EGAP, 79% дорослого населення України ніколи не чули терміну «електронна демократія» і тільки 19% використовують ІКТ для взаємодії з урядом. За даними опитування Центру Разумкова на замовлення ЦРІ, у листопаді 2015 року 73% дорослих мешканців не знали про існування сервісу е-петицій. Причому, за цими ж даними, серед тих, хто знає, 65% підтримують цей сервіс, 32% вважають е-петиції нагодою діалогу між громадянами та владою, а 20% вбачають їх інструментами прямої демократії. Тобто рівень обізнаності громадян є низьким, але чим вони більш обізнані, тим більш прихильні до інструментів е-демократії. Ці дані переконливо свідчать про необхідність широкої просвітницької кампанії щодо інструментів зокрема та концепції електронної демократії взагалі.[1]

Проте існує думка про те, що головні перепони на шляху становлення е-демократії в нашій країні вбачаються не в техніці (цифровий розрив, рівень комп'ютерної грамотності тощо), а в ставленні до проблеми, осягненні е-демократії як інструменту ефективного зв'язку між суспільством і владою, висловлюється і в інших дослідженнях. —До основних бар'єрів належать бар'єри, пов'язані з культурою, архітектурою, довірою, ресурсами, а також із опором акціонерів”[2]

Наша держава на рівні Ісландії, Естонії та інших країн намагається впроваджувати інформаційно-комунікаційні технології. Яскравим прикладом цього може слугувати введення електронної декларації доходів. В серпні запрацювала система електронного декларування статків чиновників у тестовому режимі. З вересня система електронного декларування працює повноцінно. Електронні декларації мають не дозволити посадовцям безкарно брехати про свої статки. Запуск системи електронного декларування може відкрити українцям безвізовий шлях до Європи, адже це була остання умова надання чергової допомоги від МВФ та безвізового режиму від ЄС.[3] Е-демократія складається з усіх електронних засобів комунікацій, що дозволяють/уможливлюють для громадян застосування зусиль для тримання керівників/політиків відповідальними за свої дії у сфері публічного життя.

На мою думку, цілі електронної демократії збігаються з цілями ефективного управління: прозорість, підзвітність, відповідальність, проведення дискусій, доступність, участь, довіра до демократії, демократичних інститутів та демократичних процесів, соціальне згуртування.

Висновки

Отже, е-демократія – це не стільки забезпечення доступу громадян до управління, а й контроль (насамперед у режимі онлайн) над діями уряду.

СПИСОК ВИКОРСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. URL:<http://rpr.org.ua/groups-rpr/elektronna-demokratiya>.
2. Фіхтеліус Е. Десять заповідей журналістики / Е.Фіхтеліус. – Kalmar, 2003. – 155 с.
3. URL: <http://tsn.ua/groshi/nazk-poyasnilo-yak-zapovnyuvati-elektronni-deklaraciyi-739297.html>
4. Корнієнко В. О. Е-демократія як інноваційна форма народовладдя [Електронний ресурс] / В. О. Корнієнко // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Сутність та перспективи впровадження електронної демократії в Україні", м. Вінниця, 15 листопада 2016 р. — Електрон. текст. дані. — Вінниця : ВНТУ, 2017. — С. 19-21. — УДК 321.7.
5. Корнієнко В. О. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві [Текст] / В. О. Корнієнко // Право України : юридичний журнал. — 2001. — № 2. — С. 47–53.

Бондарчук Павло Юрійович — студент групи ЗВ-15б, факультет машинобудування та транспорту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: 1zv.15b.bondarchuk@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Bondarchuk Pavlo - student of the ZV-15b, Faculty of Engineering and Transport, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: 1zv.15b.bondarchuk@gmail.com

Valery Kornienko - Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science.

Supervisor: **Valery Kornienko** - Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

ДОСВІД РОБОТИ ДПТНЗ «ВІННИЦЬКЕ МВПУ» З УЧНЯМИ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ОСОБЛИВОЇ УВАГИ

Державний професійно-технічний навчальний заклад «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище»

Анотація:

Поданий матеріал ґрунтується на узагальненні досвіду роботи ДПТНЗ «Вінницьке МВПУ» з учнями, що потребують особливої уваги. А тому, взявши на себе відповідальність навчати і виховувати дітей, які відчувають себе незахищеними, в чомусь обділеними та часто непотрібними сучасному соціуму, навчальний заклад має робити все можливе, а інколи і не можливе, щоб «привиди» важкого дитинства не трансформувалися в їх доросле життя та не заважали ставати реалізованими та успішними.

Ключові слова: Діти-сироти, соціально-психологічний супровід, діти позбавлені батьківського піклування.

Abstract:

The given material is based on the generalization of the experience of work of the State Technical University of the Vinnitsa MUPU with students who need special attention. Therefore, taking responsibility to teach and educate children who feel unprotected, in some way deprived and often unnecessary to modern society, the school must do its utmost, and sometimes it is not possible, that the "ghosts" of a difficult childhood are not transformed into their adult life and did not prevent to become realized and successful.

Keywords: Orphanchildren, social and psychological support, children deprived of parental care.

«Важке дитинство ніколи не закінчується»
Польський публіцист Урбан Єжи

«A difficult childhood never ends»
Polish publicist Urban Jerzy

Здобувши незалежність і ставши на демократичний шлях розвитку, Україна будує громадянське суспільство і правову державу. Це зумовлює необхідність пошуку нових підходів до вирішення проблем виховання молодого покоління, адже утверджувати нові форми життя здатна особистість, яка, соціалізуючись у сучасних умовах, набувала б відповідних рис і якостей, що характеризують її як громадянина [1, с. 2].

Підготовка кваліфікованих робітничих кадрів – фундамент економічного розвитку держави та її стабільності. Крім того професійно-технічні навчальні заклади виконують важливу соціальну функцію, адже надають можливість отримати повну загальну середню освіту, професію дітям, що опинились в складних життєвих обставинах, від яких відмовились школи та яких не бажають «помічати» вищі навчальні заклади.

В ПТНЗ освіту отримують діти з малозабезпечених та неповних сімей, діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, батьки яких не зможуть забезпечити навчання без державної підтримки. І це може спричинити зростання підліткової незайнятості, злочинності, бродяжництва.

Метою написання статті є дослідження та узагальнення досвіду роботи ДПТНЗ «Вінницьке МВПУ» з учнями, що потребують особливої уваги.

Зазначимо, що проблема виховання дітей і молоді знайшла відображення в працях філософів (В.Андрущенко, Дж. Гессена, В. Креміна, Л.Сохань, І. Фролова, В. Шинкарука, Є. Шинкарука та ін.), соціологів (Д.Акімова, А.Білоуса, М.Бойка, В.Судакова), психологів (Б.Ананьєва, І.Беха, О.Киричук, О.Леонтьєва, В.Поплужного, С.Рубінштейн, М.Тейлор, П.Уайт, Д.Фельдштейн та ін.) [4; с. 18].

Їй присвячені дослідження вчених-педагогів Р.Арцишевського, В.Білоусової, О.Вишневського, Л.Вербицької, Б.Кобзаря, Л.Крицької, Н.Оржешівського, О.Пометун, Є.Постовойтової, В.Сухомлинського, А.Розенберга, О.Сухомлинської, І.Тараненко та інших.

Праці зарубіжних вчених (С.Бірзеа (Румунія), Р.Вельдхус (Нідерланди), Т.Гарсія (Нікарагуа), М.-А. Гарретон (Іспанія), Р. Джон, Д.Джан (США), У.Дуаз (Бельгія), Р.Інглхарт (США), та ін.) відображають проблему виховання підростаючого покоління.

Ситуація, що склалася у сфері розвитку учнів ПТНЗ – складова демографічної кризи, яка характеризується погіршенням не лише кількісних, а й якісних характеристик населення, зокрема, загостренням проблеми здоров'я дітей. Об'єктивними причинами різкого зниження фізичного, психічного, соціального і духовного здоров'я підростаючого покоління є глибока соціально-економічна криза, екологічні проблеми. Комерціалізація соціальної сфери обмежує доступ дітей до позашкільної освіти, задоволення їх культурних інтересів та спортивно-оздоровчих потреб.

Від ставлення до учнів, розуміння їхніх проблем, інтересів та потреб, стану охорони дитинства залежить доля кожної людини і розвиток суспільства загалом [6, с. 82].

Немає, на жаль, навчальних закладів, де не навчалися б діти з соціально незахищених категорій.

Держава надає родинам, де виховуються такі діти, грошову та іншу допомогу. Але цим учням необхідна ще й педагогічна та соціально-психологічна допомога, основними завданнями якої є:

- створення сприятливих умов для фізичного, психічного, соціального і духовного розвитку;
- забезпечення правового та соціального захисту;
- допомога в розвитку творчих і потенціальних здібностей.

Основні напрями здійснення виховного процесу визначені Концепцією виховання дітей та молоді в національній системі освіти, Державною національною програмою «Освіта» (Україна ХХІ століття), Національною програмою патріотичного виховання населення, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства, Концепцією національного виховання, Концепцією виховання дітей та молоді в національній системі освіти, Концепцією громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності, Національною доктриною розвитку освіти.

В роботі з учнями з незахищених категорій можна виділити наступні етапи:

1. Виявлення учнів даних категорій
2. Визначення причин отримання статусу
3. Планування роботи з учнями даних категорій
4. Реалізація корекційних програм

Робота з виявлення учнів даних категорій розпочинається вже на етапі прийому документів. Секретарі приймальної комісії ретельно вивчають кожну особову справу, виявляють приналежність учнів до пільгових категорій та формують відповідну базу. Особлива увага приділяється абітурієнтам, що мають статус дітей-сиріт та дітей позбавлених, батьківського піклування. Адміністрація навчального закладу здійснює особисте знайомство з вище зазначеними дітьми, соціальний педагог виявляє рівень їх психологічного комфорту.

Визначення причин отримання статусу здійснюється шляхом формування соціального паспорту навчальної групи. Його формують класний керівник та майстер виробничого навчання на основі документів, що підтверджують певний статус. Особлива увага на цьому етапі приділяється обстеженню житлово-побутових умов учня з подальшим оформленням відповідного акту. Варто зазначити, що це не є пережитком минулого чи формальною паперовою роботою, а це є невід'ємною складовою виховного процесу [7, с. 22].

Якщо говорити про особливості роботиз цього напрямку саме в нашому навчальному закладі, то доцільно відзначити наявність внутрішньої бази даних Staff Management, яка містить інформацію про учня (паспорт здоров'я (рис. 1), пропуски (рис. 2), поточні оцінки, наявний статус), що є власною розробкою навчального закладу.

Інформація про студента	Юрик Ярослав Євгенович - Паспорт здоров'я						
Пропуски							
Редигувати дані							
Редигувати пропуски							
Виділити студента							
Випускні оцінки							
Поточні оцінки							
Редигувати поточні оцінки							
Паспорт здоров'я							
Редигувати паспорт здоров'я							
Документи							
Список групи							

	Осінь, 2015	Зима, 2015-2016	Весна, 2015-2016	Осінь, 2016	Зима, 2016-2017	Весна, 2016-2017
Антропометричні показники						
Вага, кг	76	77	77	- немає даних -	- немає даних -	- немає даних -
Зріст, см	184	185	186	- немає даних -	- немає даних -	- немає даних -
Показники фізичних якостей						
Сила, згинання та розгинання рук в упорі лежачи, разів	40	45	47	- немає даних -	- немає даних -	- немає даних -
Сила, підтягування на високій поперечині, разів	9	9	10	- немає даних -	- немає даних -	- немає даних -
Спринт, Човников біг 4x9, м/с	9.84	9.82	9.8	- немає даних -	- немає даних -	- немає даних -
Швидкісно-силові якості, Спринт короткого з моту, см	234	235	235	- немає даних -	- немає даних -	- немає даних -
Швидкість, Біг 30 метрів, секунди	4.6	4.63	4.58	- немає даних -	- немає даних -	- немає даних -
Функціональні проби						
Функціональна проба Руф'є	11.2	12.8	11.2	- немає даних -	- немає даних -	- немає даних -

Рис. 1. База даних StaffMaagement. Паспорт здоров'я.

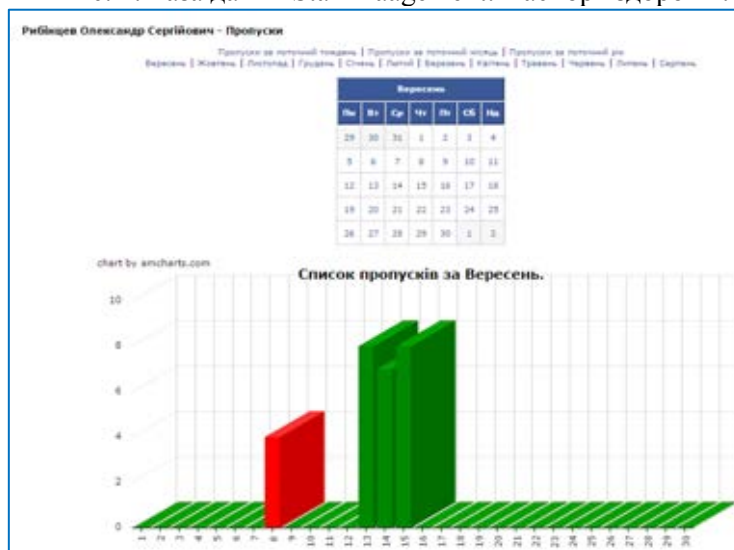

Рис. 2. База даних StaffManagement. Пропуски.

Після завершення роботи над формуванням соціального паспорта груп складається соціальний паспорт навчального закладу. Соціальний паспорт училища – це статистичний документ навчального закладу, в якому міститься інформація щодо соціальних категорій учнів з метою їх подальшого соціально-правового захисту. Проте чим повноціннішою і повнішою буде наявна в ньому інформація, тим якіснішим буде навчально-виховний процес. Адже знання негативної сімейної ситуації учня дає змогу педагогу як найточніше зрозуміти причини неуспішності, розгубленості, а часом й дезадаптованості учнів. Всі дані соціальні категорії знаходяться під захистом держави, а точніше її законодавства.

Наступним етапом є планування роботи з учнями даних категорій. У ДПТНЗ «Вінницьке МВПУ» на допомогу керівництву навчальних груп та вихователям створена сторінка в соціальній мережі «ВКонтакте» (рис. 3), метаякої допомогти урізноманітнити виховні підходи у взаємодії з учнями, зокрема і пільгових категорій. Сторінка містить відео, інтерактивні технології проведення батьківських зборів і ведення індивідуальної роботи з батьками; розміщені посилання на нормативно-правові документи, психолого–педагогічні діагностики, рекомендації щодо формування учнівського колективу та роботи з учнями, що мають девіантну поведінку, посилання на методичну літературу виховного спрямування.

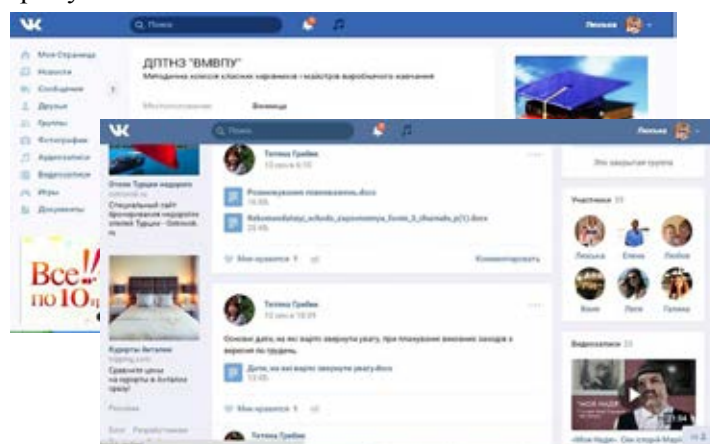

Рис. 3. Сторінка в соціальній мережі «ВКонтакте» ДПТНЗ «ВМВПУ» Методична комісія класних керівників і майстрів виробничого навчання

Для реалізації цього етапу проводяться:

- семінари-тренінги для майстрів виробничого навчання на тему: «Робота з учнями що потребують особливої уваги»;
- консультативні заняття щодо адаптації до нових умов навчання учнів І курсу;
- наради з питань планування та організації виховної роботи з учнями пільгових категорій.

1. Після аналізу інформації про учнів пільгових категорій та планування роботи з ними відбувається безпосередня реалізація корекційних програм. В ДПТНЗ «Вінницьке МВПУ» це здійснюється в декількох напрямках:

- робота учнівського самоврядування;
- залучення до позаурочної роботи;
- робота соціально-психологічної служби;
- робота музейного комплексу;
- робота бібліотеки.

Представниками учнівського самоврядування проводяться благодійні акції, активними учасниками яких є діти, що перебувають на внутрішньому училищному обліку та віднесені до «групи ризику»:

- «Збережи життя солдату» виготовлення маскувальної сітки, придбані шеврони та підсумки;
- Акція «Вчитель не може бути самотнім» - привітання педагогів – ветеранів із Новорічними святами;

Зайнятість дітей пільгових категорій у позаурочній роботі надається значна увага. Оскільки, гурткова робота в училищі досить різноманітна та проводиться за такими напрямками: художньо-естетичний, спортивний, туристсько-краєзнавчі, гуртки технічної творчості, правовий гурток «Феміда», предметні гуртки, проекти.

Учні, з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, забезпечуються безкоштовним харчуванням, підручниками, проживанням в гуртожитку, єдиними квитками. Надається матеріальна допомога комерційними фінансовими установами зокрема, АТ «Райфайзен Банк Аваль» та до ПАТ КАБ «ПриватБанк». Юрисконсультом училища надаються консультації, щодо права власності на нерухоме та рухоме майно. Для дітей-інвалідів в закладі створені всі необхідні умови для навчання та виховання (збудовано пандус, окреме санітарно-гігієнічне приміщення, працює професійний сурдоперекладач). Учні пільгового контингенту безкоштовно відвідують культурно-масові заходи, які проводяться в училищі та місті (відвідування Вінницького обласного музично-драматичного театру імені М.К. Садовського та кінотеатру «Родина»). Кожного року до новорічних свят учні, з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування отримують солодощі та привітання від директор училища.

Традиційно, у Вінницькому МВПУ відбувається щорічний фестиваль-ярмарок «Щедра та гостинна наша Україна». Даний захід проводиться з метою вшанування та ознайомлення з традиціями і побутом нашого народу, виховання гуманності, що проявляється через чуйність, повагу, любов до ближнього, вміння співчувати, виявляти турботи про нужденних і знедолених. Зібрані під час ярмарку кошти розподіляються між учнями Вінницького МВПУ, які гостро потребують матеріальної допомоги.

У роботі з учнями соціально незахищених категорій велике місце відведено контролю за навчальною діяльністю неповнолітніх, адже найчастіше саме відсутність чіткого контролю з боку батьків є причиною неуспішності і поганої поведінки учнів.

Виховний процес в навчальному закладі побудований таким чином, щоб впливати на учнів не тільки дидактичним фактором (через педагогів, уроки, підручники, домашні завдання тощо), але і соціальним фактором - через «включеність» дітей у навколишнє середовище; через відносини, що складаються між батьками, вчителями і дітьми; через доброзичливий психологічний клімат, що обов'язково повинен бути у будь-якій навчальній установі [2, с. 48].

Як зазначалось раніше, одним з аспектів роботи з учнями пільгових категорій, є аналіз змісту соціально-педагогічної профілактики та корекції їх поведінки в соціально-педагогічному середовищі, зокрема, запобігання підліткового третирування [5, с. 57].

Цьому сприяє функціонування бібліотечного гуртка «Світогляд», як один із напрямків діяльності з незахищеними категоріями учнів, в межах роботи якого організовуються цікаві зустрічі з відомими особистостями Вінниччини, бесіди, тренінгові заняття, хроноскопи, літературні диліжанси тощо.

Для заохочення учнів, зокрема, пільгових категорій, до вивчення та збереження історико-культурної спадщини українського народу та історії училища в навчальному закладі діє музейний

комплекс. Він складається з Музею Історії училища, Ретромuzeю, Музею народознавства. Метою музейного виховання є розвиток пізнавального інтересу до пошукової, краєзнавчої та науково-дослідницької роботи, розвиток в учнів творчості, виховання патріотичної свідомості шляхом організації тематичних виставок та проєктів.

Важливим напрямком організації діяльності з вищезазначеними категоріями є просвітницька робота, яка охоплює співпрацю з правоохоронними органами, медичними установами, громадськими організаціями та багато інших заходів. Характерною особливістю для нашого навчального закладу є висвітлення цієї діяльності в газеті «Молодіжний вісник» та Телепресцентрі (рис. 4). А також, шляхом демонстрації науково-популярних та художніх фільмів, в училищі працює учнівський кінотеатр NEXТ діяльність якого спрямована на підвищення рівня свідомості учнів, розвитку їхньої духовності і культури, визначення громадської позиції.

Рис. 4. Газета «Молодіжний вісник» та Телепресцентр Вінницького МВПУ

Медичними працівниками та психологічною службою постійно здійснюється контроль за станом фізіологічного та психологічного здоров'я дітей. В училищі облаштований кабінет психологічного розвантаження. Також для підтримання здоров'я та здійснення реабілітаційних заходів в училищі діє профілакторій, де для учнів та педагогічних працівників проводиться сеанси ароматерапії і різні види масажу.

Отож, складні й багатогранні завдання виховання можна вирішити тільки шляхом комплексного використання різноманітних форм організації виховного процесу. І тільки спільна робота адміністрації навчального закладу, батьків та керівництва навчальних груп, побудована на їх ефективній взаємодії може забезпечити виконання цих завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех І. Д. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді / І. Д. Бех, К. І. Чорна. – К., 2014. – 29 с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: Сходження до духовності / Бех І. Д. – К.: Либідь, 2006 – 139 с.
3. Дем'янюк Т. Д. Духовно-моральне виховання особистості: інноваційний підхід / Дем'янюк Т. Д. – Р., 2008 – 243 с.
4. Корабльова О. О. Сутність і зміст мобінгу як соціально-педагогічної проблеми / О. О. Корабльова // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2012. – N 4. – С. 54–61.
5. Система соціального і психолого-педагогічного супроводу дітей пільгових категорій: науково-методичне видання / Упор. О. І. Василькова, І. В. Родигіна, М. І. Гринчук та ін. – Донецьк : ДонШПО-«Витоки», 2006.—206 с.
6. Соціальний супровід сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах: метод. Посібник [І. Д. Зверєва та ін.]. – К. : Держсоцслужба, 2006. – 104 с.

Дмитрик Олександр Дмитрович – директор ДПТНЗ «Вінницьке МВПУ», Вінниця, e-mail: vmvpu.vn.ua@gmail.com

Біла Людмила Олександрівна – заступник директора з виховної роботи ДПТНЗ «Вінницьке МВПУ», Вінниця, e-mail: ludmilabila2015@gmail.com

Dmytryk Oleksandr D. - Director of State Vocational School «Vinnitsa Interregional Higher Vocational School», Vinnytsya, e-mail: vmvpu.vn.ua@gmail.com

Bella Lyudmila O. - Deputy Director of Educational Work of State Vocational School «Vinnitsa Interregional Higher Vocational School», Vinnytsya, e-mail: ludmilabila2015@gmail.com

ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Державний професійно-технічний навчальний заклад «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище»

Анотація

Обґрунтовано суть та зміст педагогічних умов застосування новітніх технологій у процесі підготовки кваліфікованих робітників.

Ключові слова: компетентність, кваліфікованість робітників, новітні технології, професійно-технічна освіта.

Abstract

The essence and content of pedagogical conditions of application of the newest technologies in the process of preparation of skilled workers is substantiated.

Key words: competence, qualification of workers, new technologies, vocational education.

Постановка проблеми. Становлення та розвиток ринкових відносин в Україні висуває нові вимоги до процесу підготовки кваліфікованих робітників, вимагає безперервного його оновлення, потребує від кожного навчального закладу розробки власної освітньої стратегії та побудови інноваційного освітнього середовища. Оновлення змісту професійної освіти можливе тільки при можливості його швидкої адаптації до сучасних умов.

Провідною метою модернізації професійно-технічної освіти в Україні є досягнення принципово нового рівня якості підготовки випускника професійно-технічної школи. Реалізація цього завдання пов'язано із зміною акцентів у меті професійно-технічної освіти з формування майбутнього фахівця на вирішення проблеми цілісного розвитку особистості учня, його творчої індивідуальності, підготовки до професійної діяльності в умовах інноваційного розвитку суспільства, його вільного володіння своєю професією і орієнтацією в суміжних областях діяльності, його готовністю до постійного професійного зростання, соціальної і професійної мобільності.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема вдосконалення методів навчання завжди була актуальною для педагогічної теорії й практики. Загальновідомо, як багато уваги їй приділяли видатні педагоги минулого. Так, ще Я. А. Коменський розробляв методи ефективного навчання, коли обґрунтовував класно-урочну систему навчання у своїй «Великій дидактиці»; А. Дистервег заклав теоретичні основи розвиваючого навчання; далі теорію методів навчання розвинув К. Д. Ушинський. Потім в педагогічній теорії й практиці значного визнання дістали проблемні методи навчання, обґрунтовані відомими дидактами М. Скаткіним, І. Лернером, М. Махмутовим та ін..

Аналіз останніх досліджень засвідчив, що обрана тема розкрита лише частково, тому вимагає подальшої розробки, адже успішно реалізувати намічене можна, якщо, не порушуючи діалектичної єдності та взаємозв'язку думки, діла й слова, інтерактивно вводити майбутніх кваліфікованих робітників в процес оволодіння необхідними знаннями, практичними вміннями й навичками в умовах, наближених до їх майбутньої професійної діяльності.

Мета статті – виділити та обґрунтувати суть та зміст педагогічних умов застосування новітніх технологій у процесі підготовки кваліфікованих робітників.

Саме тому вивчення впливу інноваційних технологій на професійну підготовку особистості є актуальним напрямком сучасної педагогічної науки.

Постановка завдань – розкрити можливості застосування інтерактивних методів навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників; виявити і обґрунтувати можливості новітніх освітніх технологій з метою розвитку здібностей, мотивації та інших особистісних якостей учнів

ПТНЗ; теоретично визначити та практично обґрунтувати педагогічні умови використання інноваційних методик навчання в процесі підготовки кваліфікованих робітників.

Виклад основного матеріалу. Сучасна професійно – технічна освіта спрямована на підготовку робітників з використанням як новітніх технологій навчання, так і інновацій у галузях народного господарства в умовах постійного розвитку ринку праці. Підготовка конкурентоспроможних на ринку праці робітників залежить від рівня володіння прогресивними технологіями. Сучасний робітник повинен не тільки добре володіти теоретичним матеріалом, але й вміти виконувати роботи з використанням нових високоефективних матеріалів, інструментів, обладнання та пристроїв.

Випускники професійних навчальних закладів працюють в умовах швидкого розвитку науки, техніки, технології. Уже сьогодні цикл оновлення технології в окремих галузях промисловості коротший, ніж термін навчання. Тому проблеми професійно-технічної освіти – це перш за все проблеми створення передумов для підготовки кваліфікованих робітників нового типу, всебічно освічених, творчих, які вміють швидко адаптуватись в нових економічних умовах.

Порівнюючи традиційну та інноваційну освіту, які сьогодні паралельно існують в Україні, І. Зязюн зробив висновки, традиційна система навчання є безособистісною, «бездітною... без людською». У ній «людина... постає... об'єктом, яким можна керувати за допомогою зовнішніх впливів, загальних стандартів і нормативів» [7, с. 4].

З цим твердженням можна не погоджуватись, але головними недоліками традиційної системи професійного навчання є: авторитарний стиль керівництва; домінування пояснювально-ілюстративного типу навчання і репродуктивної діяльності учнів; перевагу фронтальної роботи, обмеженість діалогічного спілкування; породжені цими факторами невміння і небажання учнів вчитися; відсутність у них поцінування освіти, самоосвіти (саморозвитку).

Тому, модернізацію системи освіти та формування професійних компетенцій пов'язують, насамперед, із введенням в освітнє середовище інноваційних технологій, в основу яких покладені цілісні моделі навчально-виховного процесу, засновані на діалектичній єдності методології та засобів їх здійснення.

Останнім часом для сучасної професійної освіти на компетентнісній основі характерне застосування технологій, які сприяють:

- індивідуалізації навчання;
- діяльнісній активізації учнів;
- діалоговій взаємодії між викладачем і учнем (педагогіка співробітництва).

Впровадження педагогічних технологій неможливе без відстеження якості освіти за допомогою моніторингу, мета якого – отримати інформацію про ефективність і якість навчально-виховного процесу, покращення його організації [3, с. 24].

Принципово нові педагогічні ідеї і положення вимагають переорієнтації методичної роботи на пошук та розробку інноваційних шляхів розвитку всіх ланок і складових систем освіти, формування в освітньому середовищі справді нового педагогічного мислення на всіх рівнях педагогічної діяльності.

Зокрема, групові (колективні) технології навчання дають змогу диференціювати та індивідуалізувати процес професійного навчання. Формують внутрішню мотивацію до активного сприйняття, засвоєння та передачі інформації. Сприяють формуванню комунікативних якостей учнів, активізують розумову діяльність. Робота в групах (колективна) дає найбільший ефект у засвоєнні знань.

Суть технології індивідуалізації процесу навчання полягає в організації освітнього процесу, при якій вибір педагогічних засобів та темпу навчання враховує індивідуальні особливості учнів, рівень розвитку їх здібностей та сформованого досвіду. Його основне призначення полягає в тому, щоб забезпечити максимальну продуктивну роботу всіх учнів в існуючій системі організації професійного навчання.

Технології ігрового навчання - це така організація навчального процесу, під час якої навчання здійснюється у процесі включення учня в навчальну гру (ігрове моделювання явищ, "проживання" ситуації). Навчальні ігри мають за мету, окрім засвоєння навчального матеріалу, вмінь і навичок, ще й надання учневі можливості самовизначитися, розвивати творчі здібності, сприяють емоційному сприйманню змісту навчання.

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів; учитель і учень є рівноправними суб'єктами навчання. Інтерактивне навчання – це навчання діалогу, під час якого відбувається взаємодія учасників

педагогічного процесу з метою взаєморозуміння, спільного розв'язання навчальних завдань, розвитку особистісних якостей учнів.

Мультимедійні технології пов'язані із створенням мультимедіа-продуктів: електронних книг, енциклопедій, комп'ютерних фільмів, баз даних. У цих продуктах об'єднуються текстова, графічна, аудіо- та відеоінформація, анімація.

Мережеві технології призначені для телекомунікаційного спілкування учнів з викладачами, колегами, працівниками бібліотек, лабораторій, установ освіти тощо [6, с. 115].

Таким чином, одним з найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі модернізації професійної освіти є забезпечення якості підготовки особистості на рівні міжнародних стандартів. Розв'язання цього завдання можливе за умови зміни педагогічних методик та впровадження інноваційних технологій навчання.

Висновки

У зв'язку з гострою потребою у підготовці кваліфікованих робітників на компетентнісній основі необхідно, зберігаючи досягнення у фундаментальності професійної освіти, переорієнтувати освітній процес у ДПТНЗ на формування в учнів бажання і умінь самостійно вчитись, використовуючи при цьому різні джерела інформації. Не менш важливо навчити застосовувати набуті знання на практиці, виробити вміння критично мислити. А це є можливим в сучасних умовах лише з використанням новітніх технологій та їх впливом на професійну підготовку майбутніх фахівців, що ще неодноразово буде виступати об'єктом подальших досліджень у цьому напрямку.

Як свідчить педагогічна практика ДПТНЗ «Вінницьке МВПУ» і результати досліджень, використання новітніх освітніх технологій сприяє формуванню професійних компетентностей, як цього вимагає сучасний ринок праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дичківська І. Соціально-педагогічна компетентність: інноваційні підходи / І. Дичківська // Дошкільне виховання : науково-методичний журнал для педагогів і батьків. – 2009. – № 7. – С. 10-14.
2. Ігнатенко М. Сучасні освітні технології / М. Ігнатенко // Математика в шк. – 2003. – № 4. – С. 2-6.
3. Коваленко О. Е. Методика професійного навчання : підруч. для студ. вищ. навч. закл. ; нар. укр. акад. – Х. : Вид-во НУА, 2005. – 360 с.
4. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підручник / Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. – 3-тє вид., випр. – К., 2008. – 447 с.
5. Кузнєцов Е. Проблеми становлення професійної менеджмент-освіти в Україні // Розбудова менеджмент-освіти в Україні : матеріали Третьої щорічної конференції. – К., 2011. – С. 33-40.
6. Оцінювання та вибір педагогічних інновацій: теоретико-практичний аспект / За ред. Л.І. Даниленко. – К. : Логос, 2001. – 185 с.
7. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій : навч. посіб. / За ред. І.А. Зязюна, О.М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2003. – 240 с.

Біла Людмила Олександрівна – заступник директора з виховної роботи ДПТНЗ «Вінницьке МВПУ», Вінниця, e-mail: ludmilabila2015@gmail.com

Гавриш Наталія Леонідівна - викладач вищої категорії, старший викладач, ДПТНЗ «Вінницьке МВПУ», Вінниця

Bela Lyudmila O. - Deputy Director of Educational Work of State Vocational School «Vinnitsa Interregional Higher Vocational School», Vinnytsya, e-mail: ludmilabila2015@gmail.com

Natalia Gavrish - teacher of the highest category, senior lecturer, of State Vocational School «Vinnitsa Interregional Higher Vocational School», Vinnytsya

ПОЛІТИЧНА ОРІЄНТАЦІЯ РЕЛІГІЙНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ: СПРОБА КЛАСИФІКАЦІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено і класифіковано політичні позиції релігійних громад України за трьома критеріями: пацифізмом, аполітичністю та космополітизмом. Визначено причини їх політичних орієнтацій.

Ключові слова: релігія, релігійна громада, конфесія, політична орієнтація.

Abstract

Investigated and classified different Ukrainian church's political positions according to the 3 terms: pacifism, pacifism, and cosmopolitanism. Defined the reasons for their orientations.

Keywords: religion, religious community, church, faith.

Вступ

Релігія відіграє помітну роль у житті будь-якого суспільства та держави. Взаємовідносини між релігією та політикою доволі складні й за певних історичних умов виявляються по-різному. Релігія як одна із форм суспільної свідомості по-своєму пояснює світ, регулює стосунки між людьми. На наш погляд, взаємовплив політики та релігії здійснюється на таких рівнях: духовних явищ, організацій, окремих людей. Стан релігійного життя в сучасній Україні тотожний загальнополітичному, хоча церква вже давно відокремлена від держави, а відносини між ними регулюються законодавчо.

На державному рівні проблеми релігійного життя регулюються ст. 35 Конституції України. Поряд із вищими державними структурами цими питаннями займаються Державний комітет України у справах релігій та відділи у справах релігій обласних державних адміністрацій.

Україна є багатоконфесійною державою. У ній офіційно діють понад 24,3 тис. релігійних громад 105 конфесій, напрямів і сект. Не дивлячись на те, що церква відокремлена від держави, вона має такі основні напрямки суспільно-політичної діяльності: формування впливу на ставлення парафіян до суспільства, пропаганда соціально-політичних аспектів релігійних теорій, участь у масових акціях, захист суспільно-політичного ладу, функціонування церкви як елементу політичної системи.

Наприклад, у ст. 2 Закону України про альтернативну (невійськову) службу передбачено невійськовий спосіб виконання обов'язку перед державою. Цим законом виражається повага до громадян, «віровчення яких не допускає користування зброєю» [1]. У зв'язку з цим виникає питання: що спонукає релігійні громади до такого рішення та що «притупляє» патріотизм цих громадян?

Метою роботи є дослідження політичних орієнтацій релігійних громад України, причини їх виникнення та виявлення критеріїв для класифікації.

Результати дослідження

Розглядаючи політичні орієнтації релігійних громад, візьмемо за основи для класифікації такі ознаки.

Пацифізм – один з напрямків антивоєнного руху, представники якого виступають проти будь-яких воєн [2].

Аполітичність – байдуже ставлення до політики, небажання брати участь у політичному житті.

Космополітизм – система поглядів, що надає пріоритетне значення загальнолюдським цінностям [3].

Згідно з даними 2007 р. від Харківської правової групи «більшість юнаків, які проходять альтернативну (невійськову) службу, належать до Християн віри євангельської та до них прирівняних зареєстрованими статутами (38,6%), Свідків Єгови (24,2%), Євангельських християн-баптистів (21,0%) [4]. Саме тому з них і розпочато дослідження.

Християни віри Євангельської (в народі відомі, як п'ятидесятники). На їх офіційному сайті є стат-

ті, які розкривають політичну орієнтацію цієї конфесії. Наприклад, у підсумках 2014 року можна побачити стрічки, які унеможливають застосування, до цього віросповідання вищевказаного закону, а саме: «Відкинувши аполітичність, перейшовши в табір патріотів. ... тепер для екіпірування були потрібні ... бронезилет і автомат. Ось так плавно і безболісно одне перейшло в інше...» [5]. Із цих слів, та інших публікацій очевидно, що всі три критерії для класифікації не відповідають п'ятидесятникам. Об'єктивно причину патріотичності визначити складно, але вірогідно, що автори статей офіційного сайту є піддатливими до політичної пропаганди, яка вибілює одну сторону і очорнює іншу (в тій же статті одна зі сторін номінується як абсолютне зло).

Свідки Єгови (СЄ). На офіційному сайті знаходиться цілий перелік вчень цієї церкви, серед них є стаття про політичний нейтралітет, яка містить достатньо інформації для існуючої класифікації. Вона починається з таких слів: «Свідки Єгови залишаються політично нейтральними, бо дотримуються своїх релігійних переконань, які ґрунтуються на Біблії. Ми не просуваємо нічий інтересів, не голосуємо за політичні партії чи кандидатів, не балотуємося на урядові посади і не беремо участі в антиурядових заходах. Для цього ми знайшли вагомі підстави в Біблії...» [6]. Так, СЄ можна класифікувати, як аполітичних християн, термін пацифізм не застосовний (оскільки включає засудження), як і космополітизм (адже з інших статей видно, що найвищий пріоритет – Царство Бога, а не людство в цілому). Причину такої позиції пояснено Біблією (а саме в стрічках «[християни] не належать до світу»), посилання на яку є чи не в кожній статті сайту.

Євангельські християни баптисти. На сайті Всеукраїнського союзу церков християн баптистів можна знайти перелік віровчень, в одному з розділів якого, хоча і наводяться цитати з Біблії, що «Церква Христа не від цього світу», можна знайти стрічки: «Християни як громадяни можуть бути членами уряду, виборних органів та громадських організацій... [ця участь] є власною ініціативою особистості» [7]. Тобто можна зробити висновок, що церква Баптистів не займатиме конкретної політичної сторони, але прихожани можуть брати участь у політичних рухах. Отже, цю конфесію назвати аполітичною не доречно, а пацифістичною – можливо (через молитви за мир), космополітичних ідей не виявлено. Можливою причиною може бути ліберальність, чи поблажливість для прихожан, які ростуть в умовах патріотичного виховання в Україні.

Висновки

Досліджено і класифіковано три релігійні громади України, які відомі тим, що найчастіше користуються правом альтернативної невійськової служби. Класифікація за політичною орієнтацією здійснено за трьома критеріями: аполітичністю, пацифізмом та космополітизмом. Можна припустити, що причини двох із трьох таких позицій пов'язані із системою патріотичного виховання і наявною суспільно-політичною ситуацією в Україні

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України про альтернативну (невійськову) службу від 09.12.2012. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1975-12>
2. Енциклопедичний політологічний словник. – К. : Генеза, 1997. – С. 251.
3. Стріха М. В. Енциклопедія сучасної України / М. В. Стріха. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=3862.
4. Інформаційний портал Харківської правозахисної групи. 14 травня 2008. – Режим доступу: <http://khp.org/index.php?do=print&id=1210843204>
5. Манжук В. Протестантизм в Україні 2014 року. Події, тенденції, виклики, перспективи» [Українська Церква християн віри Євангельської] / В. Манжук. – Режим доступу: <http://chve.org.ua/2014-pidsumky/>
6. Чому Свідки Єгови дотримуються політичного нейтралітету? – Режим доступу: <https://www.jw.org/en/jehovahs-witnesses/faq/political-neutrality/>
7. Віровчення [Всеукраїнський союз церков євангельських християн-баптистів]. – Режим доступу: <http://www.baptyst.com/virovchennya/>

Перегончук Сергій Дмитрович — студент групи ІКН-156, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: inperegelson@gmail.com

Науковий керівник: **Денисюк Світлана Георгіївна** – доктор політичних наук, професор кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com

Serhii Perehonchuk D. — Department of Information Technology and Computer Engereering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, E-mail: inperegelson@gmail.com

Supervisor: **Denisyuk Svitlana G.** – Doctor of Political Science, Professor of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com.

Н. П. Січкоріз
Н. І. Андрійчук
Т. С. Жила
Т. М. Петлівнича

РОЛЬ ЖІНКИ У РОЗБУДОВІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Державний професійно-технічний навчальний заклад «Вінницьке Міжрегіональне Вище
Професійне Училище»

Анотація

Про роль героїзму жінок різних країн і різних століть, як приклад для наслідування.

Ключові слова: жінка, героїзм.

Abstract

About the role of heroism of women of different countries and different centuries, as an example for imitation.

Keywords: woman, heroism.

Життя кожного з нас починається з жінки. З її турботи, ласки, вміння переливати досвід, з отриманих нею знань та з її безумовної любові. Кожна народжена людина є заручником жінки, яка її не лише народила, але й виховала. Гармонійність особистості, подолання дитячих комплексів і тривог — усе це в руках турботливої матері. Завдяки матерям світ отримав таких непересічних особистостей, як Уїстон Черчилль, В. Белінський, В. Винокур та багато інших.

Стати матір'ю — це найголовніший проект в житті кожної представниці слабкої статі. Поряд з цим проектом жінка може також реалізуватись у суспільстві. Прикладів такої самореалізації достатньо.

У роки Другої Світової Лідія Постоловська стала директором Немирівського дитячого будинку, де перебували діти засланих до Сибіру і репресованих батьків. Що робить в умовах окупації ця смілива українка? - Йде на гешефт з німцями лише з однією метою, — щоб врятувати своїх вихованців, 46 сиріт, які залишились, завдяки їй, живими. Ось приклад того, як одна людина може змінити світ. Її подвиг, попри власну непросту долю, є прикладом для наслідування.

Про витривалість жінок писали поети, письменники, їхню мужність оспівували у піснях.

У санітарно-медичних частинах під час Другої Світової було 80 тисяч жінок з усього Радянського Союзу. Мільйони працювали в тилу, вирощували урожай, щоб було чим годувати нашу армію.

19 червня 1978 року у радянському посольстві у Брюсселі посмертно нагороджена орденом Великої Вітчизняної війни I ступеня національна героїня Бельгії Шафрова-Марутаєва.

31 січня 1942 року на подвір'ї Кельнської жіночої тюрми перед строєм есесівців Марину Олександрівну обезглавили за вбивство у Брюсселі двох високопоставлених німецьких офіцерів. Їй було всього 33 роки.

Проста російська жінка, яку доля закинула до Бельгії, пожертвувала своїм життям для того, щоб бельгійський народ піднявся на боротьбу проти німецько-фашистських загарбників. Стійко тримаючись на допитах, вона заявляла, що, хоч і далеко від власної батьківщини, проте хотіла їй допомогти перемогти ворогів.

- Але у вас двох дітей! Чи розумієте, що ви зробили?

- А коли ви вбиваєте людей, чи думаєте про те, що у них теж є діти, які залишаються сиротами... Коли б я зараз перебувала на свободі — до останнього подиху продовжувалася б боротися проти фашизму.

У Бельгії Марію Олександрівну Шафрову-Марутаєву називають «Нашою Жанною д'Арк». Посмертно її нагороджено вищими бельгійськими військовими орденами.

Вищих нагород Франції — ордена Почесного легіону, Військового Хреста з пальмами і медалі Опору — посмертно удостоєна і княгиня Віра Аполлонівна Оболенська — російська княгиня, яка брала участь в опорі. Протягом майже трьох років вона виконувала відповідальні доручення підпілля. На пропозицію німців про співпрацю, Віра Оболенська відповіла: «Я майже все життя прожила у

Франції, але я росіянка і ніколи не зраджу ні мою Батьківщину, ні країну, де я виросла)... За виняткову мужність під час допитів її назвали «Княгиня Нічого не знаю».

Жінки нашої країни стали на відбудову після того, як все було війною у ній зруйновано. Відбудовували сільське господарство, працювали на заводах та фабриках, а вдома працювали і виховували своїх нащадків.

Жінки брали участь у військових діях в Афганістані. Не покинули чоловіків, коли почалася антитерористична операція. Надія Савченко, пілот бомбардувальника СУ-24 / DR у складі батальйону добровольців намагалась врятувати поранених товаришів, потрапила в полон і декілька місяців перебувала у російській в'язниці. «Жінка-волонтер на фронті – це уособлення усіх жінок України: мам, дружин, дочок, сестер», - сказала Олена Мокренчук, волонтерка зі Сніжного з Донецької області. Наші сучасниці одразу відгукнулись на потреби захисників нашої Вітчизни. Ставши волонтерками, вони привозили їжу, одяг, подарунки та малюнки з усієї країни, щоб допомогти нашій армії.

75-річна столична пенсіонерка Віра Адамович після Майдану, не змогла спокійно спостерігати по телевізору за подіями на Донбасі. Спочатку самотужки збирала і відправляла допомогу, а вже невдовзі до активістки долучився цілий батальйон волонтерок пенсійного віку. За тиждень жінки відправляють два-три забиті речами, провізією та медикаментами автобуси.

Історія знає чимало славетних імен жінок. Шарлотта Корде принесла себе в жертву заради врятування Франції, вбивши Жана-Поля Марата, одного з кривавих ідеологів французької революції. Жермена де Сталь боролась у далекому XVIII столітті за рівні права жінок з чоловіками.

Назавжди ввійшли в незабутню пам'ять нащадків нашої країни імена княгині Ольги, Анни Ярославни, Роксолани, Марії Заньковецької, Марка Вовчка, Лесі Українки, Оксани Петрусенко, Зінаїди Тулуб, Ліни Костенко та багатьох інших українських жінок. Настя Присяжнюк, попри заслання, продовжувала збирати українські народні пісні в той час, коли українську мову всілякими методами намагались кинути у прірву забуття. Ліна Костенко писала про Україну так, що навіть той, хто замовк і заснув, не міг залишатись байдужим. Галина Сіра була головою колгоспу в одному з сіл на Ямпільщині і таким могутнім і процвітаючим став колгосп за часи її керівництва, яким не був до неї і після неї ніколи. Валентина Ратова, яка перебувала в німецьких концтаборах, коли їй запропонували вищу компенсацію за умови, якщо вона визнає себе людиною іншої національності, відмовилась від такої підступної пропозиції.

Таким чином, жінка в суспільстві відіграє важливу роль, проявляючи її в різноманітні нашого життя. Жінка — це особистість, людина із своїми амбіціями і переконаннями. І хоча головна її роль як матері дуже важлива, але в будь-якій іншій сфері вона не менш значуща і потрібна не менш ніж чоловіча.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агеєва В. Філософія жіночого існування / В. Агеєва// Бовуар Симона де Друга стаття / Пер. з франц.: В 2 т. Том 1. — К. : Основа, 1994. — С. 5-21.
2. Русова С. Наші визначні жінки. Літературні характеристики-сюжети /С. Русова. — Коломия, 1934. — 92 с.
3. Таран Л. Жіноча роль / Л. Таран. — К.: Основа, 2007. — 128 с.

Січкорі́з Ната́лія Петро́вна – завідувача бібліотекою, ДПТНЗ «Вінницьке МВПУ», Вінниця

Андрі́йчук Ната́лія Іва́нівна – член НСЖУ, бібліотекар, ДПТНЗ «Вінницьке МВПУ», Вінниця, e-mail: maxfamily@i.ua

Жи́ла Тетя́на Серге́ївна – ДПТНЗ «Вінницьке МВПУ», Вінниця, e-mail: tanya_zhila10@gmail.com

Петлі́внича Тетя́на Миха́йлівна – ДПТНЗ «Вінницьке МВПУ», Вінниця, e-mail: tania.petliv@gmail.com

ДОГОВІР ПРО УТВОРЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Визначено основні моменти договору про утворення Європейського Союзу.

Ключові слова: договір про утворення, Європейський Союз.

Abstract

The main points of the agreement on the formation of the European Union are determined.

Keywords: the treaty on education, the European Union.

Вступ

Європейський Союз (ЄС, European Union, EU) — економічний та політичний союз 28 незалежних держав-членів, що розташовані здебільшого у Європі. Веде свій початок від утворення Європейської спільноти з вугілля та сталі (ЄСВС) і Європейської економічної спільноти (ЄЕС), які складались з шести країн у 1957 році. У наступні роки територія ЄС була збільшена за рахунок включення нових держав-членів, одночасно збільшуючи свою сферу впливу шляхом розширення політичних повноважень. У сучасному вигляді існує на основі Маастрихтського договору, підписаному 7 лютого 1992 року і чинному з 1 листопада 1993.

Результати дослідження

Інтеграційні процеси підштовхувались високим рівнем розвитку продуктивних сил, поглибленням спеціалізації виробництва в умовах відносно незначних масштабів внутрішніх ринків країн Західної Європи. Необхідно відзначити, що вагомим чинником інтеграційних процесів у Європі стала і необхідність протидії цілковитому домінуванню США у світовому господарстві. 1948р. США виробляли понад 60% сукупної продукції промислово розвинутих країн, на частку США припадало близько половини усіх довгострокових зарубіжних капіталовкладень і майже 80% усіх золотих запасів капіталістичного світу. Крім того, створена після війни система міжнародних валютних та інших економічних відносин, а також мережа міжнародних економічних організацій - МВФ, МБРР, ГАТТ - були побудовані таким чином, щоб зміцнити економічне становище і вплив США, які домінували і у політичних союзах: від НАТО до АНЗІУС. Жодна країна Західної Європи поодиночки не могла бути для США рівноправним партнером, для цього потрібен був міцний і довгостроковий економічний союз, єдиний господарський простір, який міг би зіставитися з національним господарством США.

Все це і обумовлювало необхідність консолідації західноєвропейської економічної еліти на власній основі. З цією метою у рамках утвореної 1949 р. Ради Європи було здійснено ряд проектів регіональної інтеграції - від об'єднань у межах окремих галузей промисловості до величезних проектів західноєвропейської федерації. За одним з таких проектів ("план Шумана") у квітні 1951 р. було підписано Паризький договір про заснування Європейського об'єднання вугілля і сталі (ЄОВС) у складі Франції, ФРН, Італії, Бельгії, Нідерландів і Люксембургу з організацією не тільки спільного ринку чотирьох продуктів гірничорудної промисловості (вугілля, залізна руда, сталь і металобрухт), але й спільного регулювання обсягів виробництва і рівня цін, інвестиційних програм і раціонального використання

робочої сили. Цей договір набув чинності 1953 р. ЄОВС контролювало 60% виплавки сталі і 50% видобутку вугілля у Західній Європі.

1956 р. в ЄОВС виник план перетворення цієї організації на зону вільної торгівлі, але суперечності між країнами, особливо між Англією і Францією, призвели до укладення у березні 1957 р. в Римі лише шістьма (з 17) країнами-членами Римської сепаратної угоди про заснування Європейського співтовариства (ЄЕС) - "Спільного ринку" - з перспективною програмою економічної і політичної інтеграції. Кінцевою метою ЄЕС було проголошено створення Сполучених Штатів Західної Європи. Одночасно в Римі цими ж державами ЄЕС було укладено угоду про заснування Європейського співтовариства з атомної енергії (Євроатом), метою якого було створення ще одного спільного галузевого ринку, об'єднання ресурсів атомної енергії та атомної промисловості. У цей же час Великобританія, яка не приєдналась до ЄЕС, організувала Європейську Асоціацію Вільної Торгівлі (ЄАВТ) у складі 7-ми країн.

1967 р. внаслідок злиття органів управління ЄОВС, ЄЕС і Євроатому утворилась триєдина інтеграційна організація з офіційною назвою Європейські співтовариства, або Європейське співтовариство. 1973 року Великобританія і Данія вийшли з ЄАВТ і приєднались до ЄЕС. Португалія зробила те саме 1986 р. Проте до ЄАВТ приєднались інші три країни, і ця організація знову стала складатися з семи членів: Австрії, Фінляндії, Ісландії, Ліхтенштейну, Норвегії, Швеції та Швейцарії. Ідея створення ЄАВТ полягала у розвитку торгівлі між країнами, проте без об'єднання влади та створення офіційних інститутів, уповноважених вести законодавчу діяльність, як це зроблено у ЄЕС.

1984 р. ЄАВТ і ЄЕС домовились створити єдиний економічний простір і поширити своє співробітництво на такі галузі, як економіка, валютна та промислова політика, дослідження та технології, охорона навколишнього середовища, рибальство, виробництво сталі та транспорт. При цьому ЄАВТ отримувала усі пільги та торговельні прибутки від членства у Європейському співтоваристві, не беручи однак участі в роботі інститутів ЄС. Ця угода набула чинності 1 січня 1994 р. Швейцарія була єдиною з країн-членів ЄАВТ, яка не приєдналась до цієї угоди, оскільки національний референдум Швейцарії відхилив її. Три країни ЄАВТ - Австрія, Фінляндія та Швеція - стали повноправними членами ЄС у січні 1995 р., припинивши своє членство у ЄАВТ. Європейський економічний простір, створений цією угодою, - це більше, ніж просто економічна зона; він розповсюджує на країни-члени ЄАВТ принцип чотирьох свобод ЄС - вільний рух товарів, послуг, капіталу і населення.

Окрім перелічених раніше країн, 1973 р. до ЄС увійшла Ірландія, 1981 р. - Греція, 1986 р. - Іспанія. І до складу співтовариства стало входити 15 країн.

У 1985 р. було підписано програму подальшого розвитку Європейського співтовариства і перетворення його в Європейський Союз ("Європа без кордонів"), а потім і досягнення цілковитої інтеграції. Ця програма набула чинності з 1 липня 1987 р. як Єдиний Європейський акт (або Маастрихтська угода) - угода про створення економічного і валютного союзу, про політичне співробітництво, формування нових інституційних (організаційних) структур.

З 1 листопада 1993 р. Європейське співтовариство перейшло у нову стадію економічної інтеграції і за рішенням держав і урядів країн-членів стало називатись Європейським Союзом. У межах ЄС планується перехід і до політичної інтеграції - створення нової наддержави конфедеративного або федеративного типу. Поступово ЄС набуває рис єдиної державності, контури якої проступають в економіці, політиці і в соціальній сфері.

Метою ЄС є створення умов вільного пересування в його межах товарів, послуг, капіталів та робочої сили. До 1999 р. передбачається створити Європейський центральний банк, впровадити спільну валюту, єдине громадянство, закінчити створення організаційного та правового механізму узгодження зовнішньої політики та політики безпеки держав-членів ЄС.

Було здійснено три невдалі спроби запровадження спільної валюти: у 1992, 1995 та 1997 роках.

У 1995 р. критеріям Маастрихтського договору за рівнем інфляції відповідали 11 країн з 15; за процентними ставками - 10; за розмірами бюджетного дефіциту - 4 (Данія, Німеччина, Ірландія та Люксембург), причому показник дефіциту в цілому по ЄС склав 4,7%; за розмірами внутрішнього державного боргу - 5 (Данія, Німеччина, Люксембург, Франція і Великобританія). Тобто усі вимоги виконувала лише одна країна - Люксембург, по три вимоги виконували Німеччина, Франція, Великобританія, Данія та Ірландія.

Для поліпшення ситуації керівні органи ЄС передбачили низку заходів посилення контролю за економічною політикою держав-членів. Німеччина, зокрема у грудні 1995 р., запропонувала укласти між майбутніми членами валютного союзу "стабілізаційний пакт". За цим пактом країни-учасниці мають добровільно взяти на себе зобов'язання навіть у несприятливий для економіки час не перевищувати 3-відсоткового рівня дефіциту бюджету відносно ВВП.

За сприятливої економічної ситуації цей показник зменшуватиметься до 1%. При порушенні цього зобов'язання країна має піддаватись штрафним санкціям (у розмірі 0,25% ВВП за кожний відсоток понад тривідсоткову межу). Країни ЄС не підтримали пропозиції Німеччини і лише у грудні 1996 р. було досягнуто домовленості щодо механізму запровадження санкцій, які набувають чинності тільки після відповідного рішення політичної системи своєчасного попередження. Політичні рішення мають прийматися з урахуванням виняткових випадків, до яких віднесено не лише природні катастрофи та надзвичайні політичні події (на кшталт об'єднання Німеччини), а також значне скорочення економічного зростання.

І тільки на самміті у квітні 1998 р. було прийнято рішення про запровадження євро лише в 11 країнах - Франції, Німеччині, Італії, Бельгії, Іспанії, Португалії, Австрії, Ірландії, Люксембурзі, Голландії, Фінляндії. Дві країни - Великобританія і Данія - вирішили поки що утриматись від переходу на євро, зайнявши позицію зацікавленого спостерігача. Швеція ще має привести своє законодавство у відповідність до Маастрихтського Договору та виконати умови щодо підтримання стабільності курсу національної валюти. Греція не увійшла до валютного союзу, оскільки стан її економіки, фінансів, соціального рівня не відповідають необхідним вимогам.

Це рішення криє у собі небезпеку дестабілізації торговельних потоків та розпаду спільного внутрішнього ринку з поділом ЄС на дві нерівні щодо становища (статусу) групи країн, що негативно впливатиме на загальний інтеграційний процес.

З 1 січня 1999 р. євро почне існувати лише у чеках, банківських розрахунках і перерахунках. Готівковим засобом розрахунку євро стане з 1 січня 2002 року. Коментуючи факт народження євро, голова ЄК Жак Сантер сказав: "... євро являтиме собою потужний фактор не лише для подальшої економічної інтеграції, але також і для інтеграції політичної. Для цього зараз є усі необхідні умови... Безперечно, це історична подія, насамперед тому, що вона безпрецедентна в історії людства. Уперше одні з найсильніших і найрозвинутіших держав світу добровільно відмовляються від своїх національних валют для того, щоб створити одну, єдину, спільну".

Основними законодавчими документами Європейського Союзу (ЄС) є Єдиний європейський акт, Договір про Європейський Союз та Договори, що укладають Європейські Співтовариства. В цих документах визначені: мета створення ЄС, інститути цієї організації, їх функції та порядок формування, викладені принципи функціонування ЄС, його компетенції, основні завдання і засади співробітництва.

Висновки

Аналіз нібито достатньо переконливо свідчить про те, що досвід Європейського суспільства в багатьох відношеннях повчальний, універсальний і може бути використаний в специфічних умовах Співдружності пострадянських країн. Але це матеріал, який вимагає селекції та переробки. Партнерам по Співдружності необхідна власна концепція СНД, яка визначала б загальні довгострокові його цілі, стратегію розвитку, принципи та методи співробітництва, механізми прийняття та реалізації рішень. Суттєво важливим для такої концепції є вибір інституційної моделі СНД, яка забезпечувала б баланс впливу усіх учасників Співдружності на прийнятті рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Assemblée de l'Union de l'Europe Occidentale // Une politique européenne de renseignement. Doc. 1517, 13 mai. - 1996. - P. 11.
2. Union de l'Europe Occidentale. Conseil des Ministres de l'UEO. Declaration de Birmingham. Birmingham, 7 mai. - 1996. - P. 6.
3. Union de l'Europe Occidentale. Conseil des Ministres de l'UEO. Declaration de Paris. Paris, 13 mai. - 1997. - P. 7.
4. Кузнецова Л. І., Кузьменко В. П. Досвід Європейської інтеграції та можливості його використання у СНД.
5. Корнієнко В. О. Україна — ЄС: перспективи інтеграції в контексті сучасних викликів [Текст] / В. О. Корнієнко // Інтеграційний вибір України: історія, сучасність, перспективи : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю.— Вінниця, 10 квітня 2012 р. — Тернопіль : Крок, 2012. —Т. II. - С. 204–209.

Кудрик Олексій Володимирович — студент групи ІСІ-156, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: kydrikalex@ukr.net

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Kudryk Oleksii. — Faculty of Computer systems and automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : kydrikalex@ukr.net

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З МВФ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Визначено сутність організації Міжнародного валютного фонду, а також дослідження хронології та цілей співробітництва України та МВФ.

Ключові слова: міжнародний валютний фонд (МВФ), хронологія, співробітництво, кредит, внутрішній валовий продукт, золотовалютний резерв, Україна.

Abstract

The essence of the organization of the International Monetary Fund is determined, as well as the research of the chronology and goals of cooperation between Ukraine and the IMF.

Key words: international monetary fund (IMF), chronology, cooperation, credit, gross domestic product, gold exchange reserve, Ukraine.

Вступ

Міжнародний валютний фонд – відносно молода організація, він був утворений у 1945 році рішенням валютно-фінансової конференції ООН. Україна приєдналася до Фонду в 1992 році, коли парламент ухвалив закон "Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку і Багатостороннього агентства з гарантування інвестицій". Загалом до організації входять 189 країн, голоси під час ухвалення рішень про виділення коштів розподіляються пропорційно частці держави в капіталі Фонду. Вирішальний голос мають США.

Результати дослідження

Наразі МВФ є одним із головних фінансових партнерів України. Починаючи з 1994 р. Україна отримує від МВФ кредити, частина цих коштів була направлена на фінансування дефіциту платіжного та торгівельного балансів, а також поповнення золотовалютних резервів країни. Основними цілями співробітництва з МВФ є стабілізація української фінансової системи, проведення структурних реформ та створення підґрунтя для сталого економічного зростання. Взагалі співробітництво України та МВФ відбувається поетапно, пропоную розглянути ці етапи:

1-й етап 1994-1995р.р.: Програма передбачала виділення \$763,1 млн для підтримання переходу від планової економіки до ринкової. До завдань входили зниження темпів інфляції, зменшення різниці між офіційним і ринковим обмінними курсами, підвищення реальних процентних ставок.

Були перераховані два транші: \$392 млн наприкінці 1994 року і \$392 на початку 1995-го.

Україна виконала більшість рекомендацій Фонду, особливо щодо посилення фінансової політики. У перші місяці 1995 року інфляція трохи сповільнилася, експорт зріс, обмінний курс стабілізувався.

2-й етап 1995-1998р.р.: Метою цієї програми було уповільнення інфляції до 1% на місяць, для цього уряд повинен був скоротити дефіцит бюджету до 3,3% від ВВП, наростити імпорт, а також скасувати частину податкових виключень, скоротити субсидії, сповільнити падіння ВВП до 10% на рік. У підсумку інфляція дійсно сповільнилася, відбувалася приватизація, лібералізували ціни. Але дефіцит бюджету так і не був подоланий, і уряд не виконав умови МВФ із максимальних темпів зростання грошової бази.

3-й етап 1998-2002р.р.: Україна обіцяла забезпечити 4% зростання ВВП і не перевищити 7% інфляції до 2001 року.

За цією програмою Україна отримала в підсумку \$1,591 млрд, які витратили на поповнення золотовалютних резервів НБУ.

Уряду країни так і не вдалося впоратися із заборгованістю щодо відшкодування ПДВ і ліквідувати податкові привілеї для великих платників податків, як того вимагав МВФ. Але у 2001 році ВВП зріс на 9,1%, втримали інфляцію на рівні 6,1%, золотовалютні резерви зросли.

4-й етап 2002-2008р.р.: У 2008 році гостра фінансово-економічна криза у світі призвела до падіння економічних показників і в Україні: ВВП упав на 15% за рік, експорт скоротився майже на 40%, майже вдвічі впав курс гривні. Уряд змушений був звернутися по допомогу до МВФ.

Країна отримала три транші в загальному розмірі \$10,6 млрд. Перший транш терміново зарахували у золотовалютні резерви, частину другого і третій в повному обсязі передали безпосередньо до держбюджету.

5-й етап 2008-2013р.р.: Основними завданнями залишалися консолідація державних фінансів, відновлення стійкості банківської системи і розробка більш міцної основи грошово-кредитної політики. За новою програмою уряд отримав два транші: \$1,89 млрд і \$1,5 млрд, більша частина була перерахована безпосередньо на підтримку держбюджету.

6-й етап 2014-2015р.р.: Фонд повідомляв про згоду України на все ті ж вимоги, що і раніше: оздоровлення банківської системи, реформи в газовій сфері, скорочення бюджетних витрат.

Після виділення двох траншів програма була переглянута, та залишок від суми Україна не отримала. Перераховані \$4,3 млрд дали можливість частково покрити дефіцит держбюджету – більше ніж половину суми витратили на ці цілі.

7-й етап 2015р.-теперішній час: Україна зобов'язалася завершити виведення з ринку неплатоспроможних банків, приватизувала найбільший комерційний "ПриватБанк", висловила намір легалізувати видобування бурштину та азартні ігри, обіцяла провести пенсійну реформу, "розширивши" коридор віку виходу на пенсію, розділити тарифи на газ і його транспортування, продовжити боротьбу з корупцією, скасувати мораторій на продаж землі.

Загалом на сьогодні за цією програмою Україна отримала \$8,7 млрд, ще \$8,8 млрд можуть надійти від МВФ у період до березня 2019 року.

Висновки

З викладеного матеріалу можемо дійти висновків, що співпраця України з Міжнародним валютним фондом завжди була дуже тісною і практично безперервною. Через це уряду країни слід враховувати, що умови отримання кредитів від МВФ сприяють зниженню рівня життя населення та збільшенню державного боргу, що може призвести до загрози дефолту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Співробітництво України з МВФ: стан та перспективи [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.

2. Корнієнко В. О. Україна — ЄС: перспективи інтеграції в контексті сучасних викликів [Текст] / В. О. Корнієнко // Інтеграційний вибір України: історія, сучасність, перспективи : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю.— Вінниця, 10 квітня 2012 р. — Тернопіль : Крок, 2012. —Т. II. - С. 204–209.

3. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі [Електронний ресурс] : [онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції] : [електронний] навчальний посібник / В. О. Корнієнко. - Електронні текстові дані (1 файл (PDF) : 20,2 Мбайт). — Вінниця : ВНТУ, 2017. — 147 с. — Режим доступу : <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/15061>.

Хникін Олексій Павлович — студент групи ІСІ-156, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: khnykin.aleksey@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Khnykin Oleksii P. — Faculty of Computer systems and automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : khnykin.aleksey@gmail.com

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ НАТО ТА ЙОГО РОЛЬ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація. У роботі досліджено історію створення та розвитку НАТО. Простежено, які зміни відбулися з моменту його створення, вплив його діяльності на сучасний світ.

Ключові слова: НАТО, безпека, євроатлантична інтеграція, система колективної оборони, військово-політичний блок.

Abstract. This article is devoted history of creation and development of NATO. Traced, what changes have occurred since its creation, the influence of its activities on the modern world.

Keywords: NATO, security, Euro-Atlantic integration, the system of collective defence, the military-political bloc.

Вступ

Організація Північноатлантичного договору (НАТО), починаючи з другої половини XX століття, залишається одним з ключових гарантів безпеки у світі. Сформована США та їх європейськими союзниками у 1949 році для захисту західних країн від загрози широкомасштабного збройного нападу з боку Радянського Союзу, вона протягом наступних 60 років постійно зазнавала змін. Організація перебрала на себе як політичні, так і суто військові функції.

Результати дослідження

Історія утворення організації північноатлантичного договору (НАТО) пов'язана з подіями, що відбувались після Другої світової війни. У 1945 р. постало питання вироблення нових засад європейської безпеки, оскільки попередні системи забезпечення миру в Європі, започатковані на Віденському конгресі 1815 р. і після Першої світової війни, не змогли гарантувати європейським державам мирне співіснування. Але безпосередньо виникненню НАТО сприяли такі історичні події:

- 1) Конфлікт навколо Ірану (1946 р.)
- 2) Громадянська війна в Греції (1946 р.)
- 3) Відмова СРСР від участі в плані Маршалла (1948 р.)
- 4) Прихід комуністів до влади в Чехословаччині (1948 р.)
- 5) Блокада Західного Берліну радянськими військами (1948 р.)

Головною причиною утворення НАТО — був початок холодної війни (фактично із «Фултонської промови» У. Черчилля), зростання її масштабів і протистояння між двома світовими політико-економічними системами [1].

Підписання договору відбулося у Вашингтоні. Українського аналогу розшифрування аббревіатури НАТО не існує. Повна назва цієї Організації українською мовою — Організація Північноатлантичного договору (від англійського NATO – North Atlantic Treaty Organization). Після завершення процесу ратифікації Договору всіма учасниками та депонування відповідних документів у США він набув чинності з 24 серпня 1949 року. Перші 12 держав, що підписали його, стали засновниками НАТО: Бельгія, Велика Британія, Данія, Канада, Ісландія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Норвегія, Португалія, США, Франція. Пізніше, згідно зі ст.10 Договору, до нього приєдналися ще 16 країн: Греція (1952), Туреччина (1952), Німеччина (1955), Іспанія (1982), Чехія (1999), Угорщина (1999), Польща (1999), Болгарія (2004), Естонія (2004), Латвія (2004), Литва (2004), Румунія (2004), Словаччина (2004), Словенія (2004), Албанія (2009), Хорватія (2009).

Організація Північноатлантичного договору має таку структуру, яка дозволяє здійснити всі цілі НАТО. Вона є міждержавною організацією, в рамках якої країни-члени зберігають повний суверенітет і незалежність. Ця організація являє собою форум, на якому вони проводять спільні консультації з будь-яких проблем та приймають рішення з політичних та воєнних питань що стосуються їх безпеки.

Першочерговим завданням НАТО є захист свободи та безпеки її членів політичними та воєнними засобами у відповідності зі Статутом ООН. Спираючись на загальнодемократичні цінності, права людини та дотримання законності, з моменту створення Північноатлантичний Союз проводить діяльність, спрямовану на встановлення справедливого та міцного миру в Європі. Ця центральна мета залишається незмінною. НАТО також являє собою трансатлантичне звено, що пов'язує безпеку США з безпекою Європи. В цій організації знаходять своє практичне втілення дійсні колективні зусилля її членів на підтримку їх загальних інтересів.

Найважливішою і незмінною метою діяльності НАТО, яку окреслено у Вашингтонському договорі, є захист свободи і безпеки всіх її членів політичними та військовими засобами. Північноатлантичний союз з часу свого створення прагне до забезпечення міцного мирного порядку в Європі. Проте досягнення цієї мети може виявитися під загрозою у зв'язку з кризами та конфліктами, що виникають поза межами євроатлантичного регіону. Альянс не тільки забезпечує оборону своїх членів, але за допомогою партнерських зв'язків та операцій кризового регулювання вносить свій внесок у забезпечення миру і стабільності також за межами географічного регіону, визначеного як зона Північноатлантичного договору.

Основоположним принципом діяльності Північноатлантичного Союзу є вірність прийнятим на себе загальним зобов'язанням та співробітництвом суверенних держав, яке базується на неподільності безпеки її членів. Приймаючи до уваги характер та результати щоденної діяльності НАТО в політичній, військовій та інших галузях, солідарність у рамках Північноатлантичного Союзу забезпечує такий стан, за яким ні одній із держав-членів не доводиться розраховувати лише на власні сили у рішенні основних проблем безпеки. Не позбавляючи держав-членів їх прав та обов'язків по прийняттю на себе суверенної відповідальності у сфері оборони, НАТО дозволяє їм спільно вирішувати життєво важливі завдання у сфері національної безпеки.

В результаті, не дивлячись на різницю у становищі та військовому потенціалі членів Північноатлантичного Союзу, у них з'являється почуття рівної безпеки, яке сприяє встановленню загальної стабільності в Європі та створенню благоприємних умов для розвитку співробітництва в рамках НАТО, а також співробітництва його членів з іншими країнами. Саме це і складає основу розвитку нових структур співробітництва у сфері безпеки, які відповідають інтересам такої Європи, що не переживала б через розрізненість та могла б вільно слідувати своєму політичному, економічному, соціальному та культурному призначенню.

До засобів за допомогою яких Північноатлантичний Союз проводить свою політику в галузі безпеки відноситься підтримка військового потенціалу, достатнього для попередження війни та забезпечення ефективної оборони існування спільного потенціалу попередження криз, які зачіпають безпеку її членів, а також активна співпраця з іншими країнами по вирішенню проблем європейської безпеки на основі співробітництва, включаючи заходи по досягненню подальшого прогресу у сфері контролю над озброєннями та роззброєння. Для досягнення своєї головної мети Північноатлантичний Союз виконує наступні основні завдання у сфері безпеки: забезпечення необхідної основи для затвердження в Європі умов стабільної безпеки, спираючись при цьому на розвиток демократичних інститутів та прихильність мирному вирішенню спірних питань. Прагнення до створення умов, в яких жодна країна не могла б залякувати або змушувати будь-яку з європейських країн або встановлювати свою гегемонію за допомогою використання сили чи загрози її використання.

Висновки

Отже, Північноатлантичний Союз втілює в себе трансатлантичне партнерство між європейськими членами НАТО і Сполученими Штатами Америки і Канадою, спрямоване на укріплення миру і стабільності у всій Європі. Цілі партнерства між європейськими і північноамериканськими членами союзу є, перш за все, політичними, з опорою на спільне планування оборони, військове співробітництво і на співробітництво і консультації в економічній, науковій, екологічній та інших відповідних сферах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі Електронний ресурс : онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції: навчальний посібник В. О. Корнієнко. – Вінниця: ВНТУ, 2017. - с. 74-78.

2. Корнієнко В. О. Україна — ЄС: перспективи інтеграції в контексті сучасних викликів [Текст] / В. О. Корнієнко // Інтеграційний вибір України: історія, сучасність, перспективи : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю.— Вінниця, 10 квітня 2012 р. — Тернопіль : Крок, 2012. —Т. II. - С. 204–209.

Поліщук Катерина Валеріївна – студентка групи 2КІ-15б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: 2ki15b.polishchuk@gmail.com.

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Polishchuk Kateryne – student group 2CE-15b, Faculty of information technologies and computer engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: 2ki15b.polishchuk@gmail.com.

Supervisor: Valeri Kornienko – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ОТРИМАННЯ ДЕРЖАВОЮ ЧЛЕНСТВА В НАТО

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Визначено сутність поняття «НАТО», а також дослідження основних критеріїв отримання державою членства в НАТО.

Ключові слова: НАТО, критерії, ОБСЄ, вимоги, Україна.

Abstract

The essence of the concept of "NATO" is determined, as well as the study of the main criteria for the State's acquisition of NATO membership.

Keywords: NATO, criteria, OSCE, requirements, Ukraine.

Вступ

НАТО (NATO – North Atlantic Treaty Organisation) – Організація Північноатлантичного договору – міжнародна організація, створена 4 квітня 1949 року для колективної оборони країн Західної Європи та Північної Америки згідно з принципами 51 статті Статуту ООН.

Набуття Україною членства в НАТО є вимогою Закону України „Про основи національної безпеки України”, прийнятого 19 червня 2003 року. Стаття 6 цього закону встановлює, що „інтеграція України <...> в євроатлантичний безпековий простір” є одним з пріоритетів національних інтересів України. Згідно статті 8, „набуття членства у Європейському Союзі та Організації Північноатлантичного договору” є одним з основних напрямів державної політики з питань національної безпеки України.

Метою роботи є дослідження основних критеріїв отримання державою членства в НАТО.

Результати дослідження

Критерій, що міститься у статті 10 Вашингтонського договору, за більше ніж півстоліття свого існування зазнав змін тільки у частині щодо інтерпретації фраз —„європейська країна” і —Північноатлантичний регіон”. У сучасній термінології НАТО —„європейська країна” означає країну, що належить простору ОБСЄ, а —Північноатлантичний регіон” має розумітись як —євроатлантичний простір”, що за географією також дорівнює простору ОБСЄ.

Враховуючи ці зміни основні вимоги членства можна викласти таким чином:

1. Країна-аспірант має належати до євроатлантичного простору.
2. Країна-аспірант повинна втілювати у життя принципи демократії, свободи особистості і верховенства права.
3. Країна-аспірант повинна бути у змозі сприяти безпеці на євроатлантичному просторі.

Перша з зазначених вимог є єдиною, яка не зважає ні на устрій, ні на наміри держав. Країна може або належати до євроатлантичного простору, або не належати. Україна відповідає даному критерію навіть в його консервативній інтерпретації, оскільки вона знаходиться у географічному центрі Європи.

Друга вимога має відношення до внутрішнього устрою країн, що прагнуть до членства в Альянсі. Важливим є те, що членство в НАТО не передбачає обов'язкового досягнення західноєвропейського та північноатлантичного рівня розвитку демократичних інститутів. Натомість вимагається, щоб країна-член втілювала у життя принципи демократії та свободи, долаючи перешкоди на цьому шляху.

Третя вимога визначає військово-політичні аспекти приєднання до Альянсу нових членів. На основі аналізу політичних документів НАТО її може бути конкретизовано таким чином. По-перше, країна-аспірант має підтримувати власну обороноздатність. По-друге, вона повинна бути у змозі

надати військову допомогу в рамках колективної оборони. По-третє, вона має бути здатна приймати участь у спільних операціях, не пов'язаних з колективною обороною.

Висновки

Загальновизнаним є те, що рішення про приєднання нових членів до НАТО є політичним за своєю природою. Бути чи не бути країні членом Альянсу залежить від співпадання її власної політичної волі до членства з політичною волею НАТО бачити цю країну у своєму складі. Попри безліч офіційних та неофіційних документів, планів та програм щодо розширення НАТО, вони не містять будь-яких критеріїв, відповідність яким гарантувала б, або навпаки, унеможлиблювала б членство в Альянсі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України „Про основи національної безпеки України”. — м.Київ, 19 червня 2003 року, № 964-IV.
2. Їжак О.І. Членство України в НАТО: можливі строки, процедури та вплив на стосунки з ЄС [Електронний ресурс] / Їжак О.І. // Членство України в НАТО: можливі строки, процедури та вплив на стосунки з ЄС — Режим доступу: <http://www.db.niss.gov.ua/docs/polmil/161.htm>.
3. Корнієнко В. О. Україна — ЄС: перспективи інтеграції в контексті сучасних викликів [Текст] / В. О. Корнієнко // Інтеграційний вибір України: історія, сучасність, перспективи : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю.— Вінниця, 10 квітня 2012 р. — Тернопіль : Крок, 2012. —Т. II. — С. 204–209.
4. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі [Електронний ресурс] : [онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції] : [електронний] навчальний посібник / В. О. Корнієнко. - Електронні текстові дані (1 файл (PDF) : 20,2 Мбайт). — Вінниця : ВНТУ, 2017. — 147 с. — Режим доступу : <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/15061>.

Дрожнікова Юлія Олександрівна — студентка групи ІСІ-156, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: julidro1698@gmail.com

Науковий керівник: *Корнієнко Валерій Олександрович* — кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Drozhnikova Julia O. — Faculty of Computer systems and automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : julidro1698@gmail.com

Supervisor: *Valeri Kornienko* – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД ІЗ ПРАВ ЛЮДИНИ І ПРИНЦИП ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Визначено принцип діяльності Європейського суду із прав людини

Ключові слова: Європейський суд, права людини, скарга.

Abstract

The principle of the work of the European Court of Human Rights is defined

Keywords: European Court, Human Rights, Complaint.

Вступ

Європейський Суд з прав людини — міжнародний судовий орган, юрисдикція якого поширюється на всі держави-члени Ради Європи, що ратифікували Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод, і включає всі питання, які стосуються тлумачення і застосування конвенції, включаючи міждержавні справи і скарги окремих осіб.

До складу Суду входять 47 суддів, по одному від кожної держави — члена. Суд розглядає справи:

- першої інстанції, подані на інститути Союзу фізичними та юридичними особами ,
- позови, пов'язані з порушеннями юридичними, приватними особами та державами — учасниками рішень і директив Союзу.

Зазвичай це позови відносно корпорацій, пов'язані з порушенням антимонопольного законодавства, а також злиттями й поглинаннями; крім цього Суд виступає в ролі арбітра у країнах ЄС при суперечках щодо політики субсидування та введення торгових санкцій.

Результати дослідження

З 1 листопада 1998 року, по вступі в силу Протоколу № 11, Європейська комісія з прав людини та Європейський суд з прав людини були об'єднані в один, постійно діючий Європейський суд з прав людини. Його місцезнаходженням став Палац прав людини в Страсбурзі (Франція), де знаходиться і сама Рада Європи.

Важливою функцією Європейського Союзу є забезпечувати неухильне дотримання і виконання норм конвенції її державами-учасниками. Він здійснює це завдання шляхом розгляду і вирішення саме якихось конкретних справ, прийнятих ним до провадження на основі індивідуальних скарг.

Перш, ніж скарга буде подана до Суду необхідно суворо дотримуватися кількох неодмінних умов. Серед яких є:

- Предметом скарги можуть бути тільки права і свободи, які гарантуються конвенцією або її протоколами. Перелік цих прав є досить широким, але цікаво те що в ньому відсутні деякі права, відомі нашому і новітньому конституційному законодавстві.
- Суд може приймати заяви від будь-якої особи, неурядової організації або групи осіб, які стверджують, що заяви про порушення з боку держав-учасниць конвенції (вони називаються в конвенції високими договірними сторонами) їх прав, визнаних у конвенції або в протоколах до неї. Це означає те, що заявнику не обов'язково бути громадянином держави — члена Ради Європи або взагалі громадянином держави, на яку він подає скаргу.

Європейський суд з прав людини має право :

- розглядати індивідуальні та міждержавні скарги, подані до Європейського суду з прав людини проти одного або декількох держав — членів Ради Європи або проти Європейського союзу ;
 - визнавати факт того, що було порушено, те чи інше право заявника ;
 - присудити заявнику виграну, справедливу компенсацію ;
 - тлумачити Конвенцію про захист прав людини та основних свобод ;
 - встановлювати факт того, що будь-яке порушення в певній державі носить масовий характер через системної проблеми, у зв'язку, з чим наказувати цій державі вжити заходів щодо виправлення цього недоліку ;
 - розглядати запит комітету міністрів Ради Європи з питання про те, чи не порушило держава — відповідач своє зобов'язання по виконанню постанов (рішень) Європейського суду з прав людини ;
 - виносити Консультативні висновки про тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод, з питань, не пов'язаних з розглядом справ .
- У статті 20 Конвенції визначається кількість суддів Суду, яка відповідає кількості Високих Договірних Сторін Конвенції. Судді, які засідають у Суді у своїй особистій якості, повинні відповідати таким критеріям: Судді повинні мати високі моральні якості, а також мати кваліфікацію, необхідну для призначення на високу судову посаду, чи бути юристами з визнаним авторитетом.
- Стаття 27 Конвенції передбачає створення в межах Суду трьох різних типів органів: комісій, палат і Великої палати.

Комісія, до складу якої входить три судді, може визнати неприйнятною або вилучити з реєстру справ індивідуальну заяву, якщо така ухвала може бути винесена без додаткового вивчення. Кожна така ухвала є остаточною і особа, що звернулася із заявою, не може вимагати її перегляду.

В **палатах**, на другому рівні організаційної структури Суду, здійснюється більша частина його роботи. До складу палат входять сім суддів, включаючи й члена палати за посадою — суддю, якого було обрано від зацікавленої держави-учасниці, або особу, яка призначається для участі в засіданнях в разі відсутності такого судді.

Велика палата — третій рівень, на якому здійснюється робота Суду. До складу Великої палати входять сімнадцять суддів. Окрім члена Великої палати за посадою, який засідає на тих же умовах, що визначаються по відношенню до члена палати за посадою, пункт 3 статті 27 також зараховує до складу Великої палати Голову Суду, заступників Голови, голів палат та інших суддів, які визначаються відповідно до регламенту Суду.

Судова практика Європейського суду з прав людини — це джерело права, що складається на основі рішень цього органу, які спрямовані на захист прав і свобод людини і громадянина.

Керуючись принципом «справедливість із затримкою — жодної справедливості», Рада Європи створила робочу групу для пошуку шляхів покращення ефективності Суду. Результатом цієї роботи стали поправки до Європейської конвенції з прав людини — Протокол № 14. Цей новий протокол, що вимагає загальної ратифікації всіма державами-членами Ради Європи для вступу його в силу

Міжнародна амністія висловила занепокоєння, що зміни щодо критерію прийнятності означатимуть втрату для індивідуальних позивачів можливості «отримання відшкодування за порушення прав людини»

Висновки

Європейський Суд з прав людини покликаний забезпечувати неухильне дотримання і виконання норм Конвенції про захист прав людини її державами-учасниками. Він здійснює це завдання шляхом розгляду і вирішення конкретних справ, прийнятих ним до виробництва на основі індивідуальних скарг, поданих фізичною особою, групою осіб або неурядовою організацією.

Національні суди можуть і повинні застосовувати положення Конвенції в своїй практиці і надавати ефективний захист від їх порушень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Задорожній О. В. Європейський суд з прав людини // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. — К.: Знання України, 2004. — Т. 1. — 760 с. — ISBN 966-316-039-X

2. Європейський суд з прав людини. Порядок звернення / М. В. Пристинська. — К. : Право-Інформ, 2012. — 48, [1] с. : табл. ; 21 см. — (Серія «Юридичні довідники», ISBN 978-966-2659-04-7) (Серія «Юридична бібліотека»). — На обкл.: Інформ.-прав. система «Право-інформ». — Текст укр., англ. — 1 000 пр. — ISBN 978-966-2659-06-1.

3. Севостьянова Н. І. Звернення до Європейського суду з прав людини як реалізація права на правосуддя: монографія / Н. І. Севостьянова ; НУ «ОЮА». — Одеса: Фенікс, 2012. — 216 с. (Міжнародне право). ISBN 978-966-438-659-0.

4. Корнієнко В. О. В пошуках консолідації українського суспільства: національна ідея чи політичний ідеал [Текст] / В. О. Корнієнко // Нова політика : науково-публіцистичний журнал.— 2000. — № 4.— С. 47–52.

Ищенко Иван Сергійович — студент групи ІСІ-156, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: vantschuk@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Ishchenko Ivan S. — Faculty of Computer systems and automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : vantschuk@gmail.com

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ВХОДЖЕННЯ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В цій статті йдеться про зацікавленість українців у вступі до євросоюзу, користі, та різноманітних проблем, пов'язаних із вступом до ЄС

Ключові слова: євроінтеграція, економічне зростання

Abstract

This article deals with the interest of Ukrainians in joining the European Union, the benefits, the unsecured parties and the problems that can occur.

Key words: Development, processes in Europe, EU member states, European integration, potential of economic growth

Вступ

Україна конче потребує сталого зростання економіки та підвищення добробуту народу і розраховує досягти цієї мети на шляху євроінтеграції. Проте виявляється, що євроінтеграційні успіхи не такі вже й визначні, що зумовлено наявністю в ЄС низки проблем інтеграційного характеру. У 60-х роках XX ст. середньорічний приріст ВВП в євроспільноті становив 8,7% і був значно вищий, ніж у світі загалом. У 70–90-х роках приріст ВВП в євроспільноті істотно зменшився і став нижчим, ніж у світі загалом. З початку XXI ст. динаміка приросту ВВП впала до 1,4% і стала майже вдвічі нижча, ніж у світі.

Європейська інтеграція — це магістральний напрям розвитку континенту, який визначить як ситуацію в самій Європі в третьому тисячолітті, так і її місце у світі. Європейська інтеграція і членство в Європейському Союзі є стратегічною метою України, тому, що це є найкращим способом реалізації національних інтересів, побудови економічно розвинутої і демократичної держави, зміцнення позицій у світовій системі міжнародних відносин. Для України європейська інтеграція - це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентної спроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС.

Результати дослідження

Для України найцікавіший євроінтеграційний досвід країн Центральної та Східної Європи (ЦСЄ). Вступ до ЄС країн ЦСЄ, очевидно, мав справити відчутний вплив на їхній економічний розвиток, як вони того й очікували. Але цього не сталося. Середньорічні темпи приросту ВВП у країнах ЦСЄ за період їх членства в ЄС (2005–2012 рр.)¹ виявилися значно нижчими, ніж за такий самий період до вступу в ЄС (1997–2004 рр.). Особливо великі втрати динаміки відчували країни Балтії, Словенія та Угорщина. За вісім років до вступу в ЄС ці країни мали середньорічні темпи приросту ВВП від 4 до 7%, а після вступу — від 0,4 до 4%, тобто удвічі-втричі нижчі.

В окремих країнах Євросоюзу проблеми виявилися ще серйозніші. Так, Греція за 20 років до вступу в ЄС мала середньорічний приріст ВВП (6,8%) навіть кращий, ніж країни євроспільноти у форматі того періоду. Однак після набуття членства в ЄС економіка Греції перші 10 років ледве зводила кінці з кінцями: приріст ВВП за період із 1981-го по 1990 р. становив усього 0,7% і був утричі нижчий, ніж в

ЄС-15. Сьогодні Греція переживає ще більший економічний спад, ніж після свого вступу в ЄС. **Отже, негативні наслідки вступу в ЄС можуть мати як короточасний, так і тривалий характер.**

•Зниження динаміки зовнішньої торгівлі та інвестицій

У країнах ЦСЄ після їх вступу в ЄС особливих зрушень у зовнішній торгівлі не сталося. За вісім років після вступу порівняно з аналогічним періодом перед вступом середньорічні темпи приросту зовнішнього товарообороту в країнах ЦСЄ навіть знизилися. Тим часом у світі загалом зовнішня торгівля за ці роки істотно зросла. Динаміка припливу прямих іноземних інвестицій у країни ЦСЄ за роки їх перебування в ЄС (2005—2012 рр.) порівняно з аналогічним попереднім періодом теж істотно погіршилась і була значно гіршою, ніж у світі загалом. Отже, інвестиційний феномен євроінтеграції **не варто сприймати однозначно.**

•Боргова криза та дискредитація інтеграційного іміджу

Після 1990 р. рівень державного боргу до ВВП у єврозоні зріс у 1,5 разу. Це найвищі темпи зростання серед країн ОЕСР. Погіршилася ситуація з державними боргами і в країнах ЦСЄ: з початком кризи вони зросли з 38 до 49% ВВП, а в Угорщині — до 80% і вже перевищили Маастрихтський критерій. Характерно, що в тих країнах ЄС, у котрих був вищий рівень державного боргу до ВВП, був і вищий дефіцит державного бюджету. Отже, боргова криза значною мірою зумовила бюджетну кризу. Збільшення державних боргів і зниження темпів зростання ВВП в ЄС свідчать **про "старіння" потенціалу економічного розвитку.**

Перше ніж аналізувати проблеми та перспективи інтеграції України до ЄС, розглянемо критерії вступу країни-претендента в ЄС.

1. Країна-претендент має бути європейською.
2. Країна-претендент має бути демократичною.
3. Країна-претендент має дотримуватися прав людини.
4. Країною-претендентом має бути прийнята вся законодавча система Європейського союзу.
5. Країною-претендентом мають бути прийняті зобов'язання відносно дотримання принципів загальної зовнішньої й оборонної політики.
6. Країною-претендентом мають бути прийняті зобов'язання щодо довгострокових цілей Європейського Союзу.
7. Країна-претендент повинна мати розвинуту ринкову економіку (хоча і не пояснюється, приміром, який рівень інфляції, бюджетний дефіцит, державний борг може задовольняти даному критерієві);
8. Країна-претендент повинна мати юридичну й адміністративну систему, що б відповідала прийнятій в Європейському Союзі.

Україна заявила про Європейський вибір відразу після того, як стала незалежною. Основною проблемою зовнішньоекономічної інтеграції є те, що за 18 років незалежності Україною були зроблені перші, здавалося б успішні кроки в напрямку євроінтеграції, але вже в 2004 році стало зрозуміло, що інтеграційний процес не буде таким простим і передбачуваним, яким він до цього представлявся ряду українських політиків.

Висновок

Європейська інтеграція є найбільш визначальним фактором, як міжнародної діяльності України, так і її внутрішньої політики на тривалу перспективу, закріплює безпеку та позитивно впливає на відносини України з усіма країнами світу. Невідхильна реалізація курсу на інтеграцію у Європейський Союз забезпечить гарантії прав людини, розвиток в Україні громадянського суспільства, побудову соціально орієнтованої ринкової економіки та величезну матеріальну підтримку з боку ЄС.. Україні час зробити ревізію своїх суперечливих досягнень останнього періоду і знайти кращий шлях підвищення власного конкурентного потенціалу і здатності бути повноцінним суб'єктом міжнародних відносин. Основою успішності євроінтеграційних зусиль може стати не квапливість, а виваженість, не прагнення до формального результату, а врахування всієї сукупності реальних обставин і тенденцій. Зрештою, саме така політика відповідає справжнім європейським традиціям.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Філоненко Р. Україна – ЄС: остаточний вибір засад розвитку держави // Віче. – 2007. №9 – 10 — С. 45.
2. Чебаненко О. Основні результати і проблеми виконання плану дій Україна – ЄС // Політика і час – 2007. — №3. — С. 24.
3. Шпек Р. Україна – ЄС: крок до членства // Політика і час. – 2007. - №5. – С. 8.
4. Корнієнко В. О. В пошуках консолідації українського суспільства: національна ідея чи політичний ідеал [Текст] / В. О. Корнієнко // Нова політика : науково-публіцистичний журнал.— 2000. — № 4.— С. 47–52.
5. Корнієнко В. О. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві [Текст] / В. О. Корнієнко // Право України : юридичний журнал. — 2001. — № 2. — С. 47–53.
6. Корнієнко В. О. Україна — ЄС: перспективи інтеграції в контексті сучасних викликів [Текст] / В. О. Корнієнко // Інтеграційний вибір України: історія, сучасність, перспективи : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю.— Вінниця, 10 квітня 2012 р. — Тернопіль : Крок, 2012. —Т. II. — С. 204–209.

Гямфі Мартін Самуель - іноземний студент МОФ 15. факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, e-mail: valkorney1958@gmail.com

Науковий керівник- **Корнієнко Валерій Олександрович**: кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук.

Gyamfi Martin Samuel - Foreign Student, MOF 15. Department of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, e-mail: valkorney1958@gmail.com

Supervisor: **Valery Alexandrovich Kornienko**: candidate of historical sciences, doctor of political sciences, professor, head of the department of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences.

ТЕОРІЯ ПОКОЛІНЬ І ПОЛІТИЧНИЙ ВИБІР

Анотація

Охарактеризовано різні покоління, визначено їх особливості. Проаналізовано політичну поведінку представників певного покоління в сучасних умовах.

Ключові слова: теорія поколінь, політична поведінка, цінності.

Abstract

Different generations are characterized, their features are determined. The political behavior of representatives of a certain generation in the present conditions is analyzed.

Keywords: the theory of generations, political behavior, values

Одвічною проблемою є непорозуміння між поколіннями, адже вони розвивались в різних умовах, підпадали під вплив різних чинників тощо. Ці особливості проявляються і у політичному просторі. Для того, аби зрозуміти, чому це відбувається і як впливає на політичні відносини, доцільно розглянути відому теорію поколінь.

Науковці вважають, що сучасних людей неможливо характеризувати шляхом об'єднання в єдине ціле. Саме тому виникла теорія трьох поколінь. Вперше про особливості вікових відмінностей заговорили у 1991 році дослідники з США Нейл Хоув і Вільям Штраус. Вони створили теорію, яка ґрунтувалася на відмінностях у цінностях людей різних поколінь. Ці відмінності були вивчені з точки зору впливу таких причини, як ситуація в економіці і політиці, технологічний розвиток суспільства тощо. Пізніше теорія стала застосовуватися на практиці, а згодом вона виявилася дуже ефективною у сфері політики і бізнесу.

Розглянемо цю теорію детальніше. Визначають покоління як сукупність усіх людей, народжених в проміжок часу, що становить приблизно 20-25 років. У свою чергу, вони мають повний цикл 80-90 років. Існує закономірність, що кожне 4-е покоління в певній мірі чимось схоже. Але, якщо ці покоління є близькими (наприклад, X, Y), то вони майже нічого спільного не мають. Теорія поколінь включає в себе три основні складові (покоління X, Y і Z) та три додаткові (мовчазне, бебі-бумери та альфи).

Покоління можна ідентифікувати, якщо воно відповідає таким критеріям. *По-перше*, представники одного покоління розділяють одну історичну епоху: вони стикаються з однаковими ключовими історичними подіями і соціальними віяннями, знаходячись на тих же життєвих фазах. *По-друге*, вони розділяють певні загальні переконання і моделі поведінки. *По-третє*, знаючи про досвід і особливості, які вони розділяють зі своїми ровесниками, представники одного покоління також розділятимуть і почуття приналежності до цього покоління.

Зосередимо свою увагу на трьох основних поколіннях X, Y і Z. Покоління X (постмодерністи) – це люди, які народилися з 1963 по 1983 роки. Рано стали самостійними, прагнуть залишатися працездатними в будь-якому віці. Їх особливостями є такі риси як: вміння розраховувати тільки на себе, альтернативне мислення, інформованість про те, що відбувається у світі, готовність вибирати і змінюватися. Необхідно зазначити, що люди цієї вікової групи є одинаками, які націлені на працю і досягнення індивідуального успіху.

У свою чергу, покоління бебі-бумерів, полюбляють командну роботу. X рухаються по

ка'єрі протягом довгих років, дотримуючись одного напрямку. Для покоління X – гроші потрібні для забезпечення власної безпеки і своєї сім'ї, вони дають можливість реалізувати свої мрії, можливість подорожувати, свободу робити те, що хочеться.

Представники покоління Y – це люди, які народилися з 1983 по 2003 роки. Їхнє розуміння цілеспрямованості й успішності відрізняється: у більшості випадків їм не знадобиться починати професійне зростання з нижчих щаблів, розраховуючи на те, що через кілька років їх підвищать. Основна їх орієнтир – це негайне зростання. Це вважається і їх недоліком. Для покоління Міленіум (Y) гроші – можливість використовувати численні блага світу. Тому свої потреби дуже часто переводять у гроші, припускаючи, якщо є гроші, то все інше доступно.

Ті ж, хто народився після 2003 року, належать до покоління Z. Це люди, які з'явилися на світ у епоху Інтернету, тому не уявляють життя без нього. Віддають перевагу спілкуванню в мережі – центеніалам набагато легше написати повідомлення, а ніж зателефонувати чи зустрітися. Вони не ділять світ на цифровий і реальний, а вважають це двома частинками одного цілого. Центеніали не вивчають лише один чітко визначений предмет – вони звикли до інтердисциплінарного підходу, коли перетинається багато різноманітних напрямків. Не визнають графіків, розкладів, нормованого робочого дня з 9.00 до 18.00. Не потрібний офіс, прагнуть працювати дистанційно, живуть, де хочуть. Саме сфера діджитал дала таку можливість. Хочуть заробляти і отримувати винагороду за результат.

Як зазначені особливості поколінь впливають на їх політичну поведінку і прийняття рішень? Українські міленіали активні в протестах і пасивні опісля, індивідуалісти, але демонструють ліву орієнтацію, хочуть впливати на політику, але не ходять на вибори. Одним словом – суперечливі. То чи можна їх назвати тими, хто пробудились?

Міленіалів вважають активним поколінням, представники якого усвідомлюють себе як громадяни і вірять, що одна людина може змінити світ. Водночас вони дистанціюються від політичних партій та не хочуть асоціюватися з політичними лідерами. Скласти цілісний портрет цього покоління важче, ніж попередніх. Плутанина полягає в тім, що міленіали не бачать політичні інститути як найкраще місце для виконання своїх громадських обов'язків. А дарма. Нейл Хау, автор теорії поколінь, в інтерв'ю C-SPAN сказав, що всі покоління можна поділити на чотири типи, кожен зі своїми характеристиками. Спочатку покоління пророків, потім кочовики, герої, а потім артисти. За його словами, міленіалам судилося бути героями. Цьому сприяють всі умови. Міленіали становлять найбільший відсоток виборців в усьому світі. На наступних виборах міленіали будуть вирішувати, хто стане президентом, звісно, якщо підуть на вибори. Згідно з торішнім дослідженням Center for Talent Innovation, до 2025 року міленіали становитимуть 75% робочої сили в усьому світі [1].

Українська молодь здебільшого не цікавиться політикою. Міленіали ще не готові брати на себе відповідальність у політиці, але вони вимагають, щоб влада з ними говорила. Бути політично активним важливо для кожного п'ятого українця віком 18-29 років [2].

Міленіали були активними учасниками Помаранчевої революції 2004 року і Революції гідності, але відразу після революції на парламентських виборах 2014 року виявились найбільш пасивною електоральною групою в Україні. 65% молодих українців цілком погоджуються або скоріше погоджуються, що молодь має отримати більше можливостей, щоб її голос звучав у політиці, однак лише 4% готові вести політичну діяльність [3].

Сьогодні ключовим питанням для молодих українців є те, як і коли вони почнуть себе інституціоналізувати. Міленіали, окрім того, що поки не розуміють рівня загроз від своєї аполітичності, не усвідомлюють і рівень власних можливостей. Вони однозначно не дадуть себе скривдити й не визнаватимуть системи, яка обмежує їх права, але зі створенням своєї власної досі вагаються. Так чи інакше, про це покоління напевне відомо одне – вони

житимуть довше за попередні, тому краще їм налаштуватись на довгу дистанцію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Я-покоління. Коли українські міленіали подорослішають? – Режим доступу : <https://biggggidea.com/practices/millennials/>
2. Українське покоління: цінності та орієнтири // GfK Ukraine. – Режим доступу : http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/Ukr_Generation_ukr_inet-2.pdf
3. Денисюк С. Г. Культурологічні виміри політичної комунікації : монографія / С. Г. Денисюк. – Вінниця : ВНТУ, 2012. – 392 с.

Артемчук Олег Юрійович – студент групи 1ІМ-15б, факультет машинобудування та транспорту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: 1im.15b.artemchuk@gmail.com.

Науковий керівник: **Денисюк Світлана Георгіївна** – доктор політичних наук, професор кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com.

Oleg Artemchuk- Faculty Mechanical Engineering and Transport Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: 1im.15b.artemchuk@gmail.com.

Supervisor: **Svetlana G. Denisyuk** – Doctor of Political Science, Professor of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com.

WHAT EXACTLY IS ARDUINO?

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У даній роботі розглядається плата Arduino, описується її призначення та основні структурні елементи.

Ключові слова: Arduino, плата, мікроконтролер, пристрій, програмування, електроніка.

Abstract

In this paper the Arduino Board is examined, also its purpose and main structural elements are described.

Keywords: Arduino, board, microcontroller, device, programming, electronics.

Introduction

Have you ever looked at some gadget and wondered how it really worked? Maybe it was a remote control boat, the system that controls an elevator, a vending machine, or an electronic toy? Or have you wanted to create your own robot or electronic signals for a model railroad, or perhaps you'd like to capture and analyze weather data over time? Where and how do you start?

The Arduino Board (shown in Figure 1) can help you find some of the answers to the mysteries of electronics in a hands-on way. The original creation of Massimo Banzi and David Cuartielles, the Arduino system offers an inexpensive way to build interactive projects, such as remote-controlled robots, GPS tracking systems, and electronic games [1].

Figure 1: The Arduino board (MEGA 2560) [2]

The Arduino project has grown exponentially since its introduction in 2005. It's now a thriving industry, supported by a community of people united with the common bond of creating something new. You'll find both individuals and groups, ranging from interest groups and clubs to local hackerspaces and educational institutions, all interested in toying with the Arduino.

To get a sense of the variety of Arduino projects in the world, you can simply search the Internet. You'll find a list of groups offering introductory programs and courses with like-minded, creative people.

The Arduino Board

What exactly is Arduino? According to the Arduino website [2], it is an open-source electronics prototyping platform based on flexible, easy-to-use hardware and software. It's intended for artists, designers, hobbyists, and anyone interested in creating interactive objects or environments.

In simple terms, the Arduino is a tiny computer system that can be programmed with your instructions to interact with various forms of input and output. The current Arduino board model, the Mega, is quite small in size compared to the average human hand.

Although it might not look like much to the new observer, the Arduino system allows you to create devices that can interact with the world around you. By using an almost unlimited range of input and output devices, sensors, indicators, displays, motors, and more, you can program the exact interactions required to create a functional device. For example, artists have created installations with patterns of blinking lights that respond to the movements of passers-by, high school students have built autonomous robots that can detect an open flame and extinguish it, and geographers have designed systems that monitor temperature and humidity and transmit this data back to their offices via text message. In fact, you'll find an almost infinite number of examples with a quick search on the Internet.

Now let's move on and explore our Arduino Mega hardware (in other words, the "physical part") in more detail and see what we have (see Fig. 1).

On the far left is the Universal Serial Bus (USB) connector. This connects the board to your computer for three reasons: to supply power to the board, to upload your instructions to the Arduino, and to send data to and receive it from a computer. On the low left is the power connector. Through this connector, you can power the Arduino with a standard mains power adapter. At the middle is the heart of the board: the microcontroller.

The microcontroller is the "brains" of the Arduino. It is a tiny computer that contains a processor to execute instructions, includes various types of memory to hold data and instructions from our sketches, and provides various avenues of sending and receiving data. Just below the microcontroller are three rows of small sockets. The first row offers power connections and the ability to use an external RESET button. The second and third rows offer sixteen analog inputs that are used to measure electrical signals that vary in voltage. Furthermore, pins A4 and A5 can also be used for sending data to and receiving it from other devices. Along the top of the board are three more rows of sockets.

Sockets (or pins) numbered 0 to 13 are digital input/output (I/O) pins. They can either detect whether or not an electrical signal is present or generate a signal on command. Pins 0 and 1 are also known as the serial port, which is used to send and receive data to other devices, such as a computer via the USB connector circuitry. The pins labeled with a tilde (~) can also generate a varying electrical signal, which can be useful for such things as creating lighting effects or controlling electric motors.

Next are some very useful devices called light-emitting diodes (LEDs); these very tiny devices light up when a current passes through them. The Arduino board has four LEDs: one on the far right labeled ON, which indicates when the board has power, and three in another group.

The LEDs labeled TX and RX light up when data is being transmitted or received between the Arduino and attached devices via the serial port and USB. The L LED is for your own use (it is connected to the digital I/O pin number 13). The little black square part to the left of the LEDs is a tiny microcontroller that controls the USB interface that allows your Arduino to send data to and receive it from a computer. The simple RESET button on the board is used to restart the system to resolve many problems [2].

For everything from robots and a heating pad hand warming blanket to honest fortune-telling machines, and even a Dungeons and Dragons dice-throwing gauntlet, the Arduino can be used as the brains behind almost any electronics project. So don't just sit there – make something!

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бокселл Дж. Изучаем Arduino. 65 проектов своими руками / Дж. Бокселл. – СПб.: Питер, 2017. – 400 с.: ил. – (Серия «Вы и ваш ребенок»).

2. ARDUINO MEGA 2560 REV3 [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <https://store.arduino.cc/arduino-mega-2560-rev3> (дата звернення 11.02.18). – Назва з екрана.

Гадайчук Наталія Миколаївна – викладач англійської мови, Кафедра іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Крекотень Євген Геннадійович – студент групи РАМ–14б, Факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: ra14b.krekoten@gmail.com.

Hadaichuk Natalia M. – Teacher of English, Chair of foreign languages, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Krekoten Evgeniy G. – Faculty of Infocommunications, Electronics and Nanosystems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

ANALYSIS OF THE APPLICATION OF GRAPHIC AND RADIOFREQUENCY IDENTIFICATION METHODS IN IEEE802.11 NETWORKS

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано різні методи кодування та передачі інформації для ідентифікації. Проведено огляд основних стандартів, визначено їхню актуальність для застосування під час аутентифікації в мережах IEEE802.11, виконано порівняльний аналіз систем.

Ключові слова: лінійні коди, двомірні коди, RFID, мітка, IEEE, підключення.

Abstract:

The analysis of various methods of encoding and transmitting of information for identification is carried out. The survey of the basic standards was conducted, their relevance for the use in authentication in IEEE802.11 networks was determined, comparative analysis of the systems was performed.

Key words: line codes, two-dimensional codes, RFID, label, IEEE, connection.

Introduction

Identification in wireless access networks is an important factor of data protection against interception and access of unauthorized persons [1]. Application of complex encryption methods in IEEE802.11 networks, including WEP, WPA, WPA2 networks [2], and as result of implementation of the measures, aimed at systematization of identification methods in such networks enables to decrease considerably the risk of data interception.

As a result, there appears the problem of the access of the final user to such networks due to the complexity of SSID identification elements and access key that could be composed of 32 symbols and 64 symbols correspondingly [3]. Naturally, this can not provide the complete protection of the network due to the possibility of SSID combinations and access key interception, for instance, in the process of WEPcoding [4] but it will reduce considerably the risks of unauthorized access [5].

For the analysis of the possibility of identification methods (SSID/password) application it is necessary to compare the existing methods of graphic and radiofrequency data coding.

Main problems to be solved are the following: study the characteristics of bar code; study the characteristics of 2D-bar-code; study the methods of QR-code decoding; perform the analysis of the structure of RFID-label transmitter; study the application of OR-code in the process of Wi-Fi authorization.

Main part

2D-code – it is graphic information, in the form of the succession of black and white strips or other geometrical figures, plotted on the surface, marking or packing of the products that gives the possibility of its reading-out by technical facilities – the succession of black and white strips or other geometrical figures. It contains, depending on the type and coding up to 1314 bytes of information.

Linear bar-codes («one-dimensional» bar codes) – the first generation of bar-codes, composed of

rows and blanks of different width. They were divided into a number of sybtypes. The examples of generated bar-codes [6 – 8] are shown in Fig. 1.

Fig. 1. Examples of the linear bar codes: a) Australia Post bar-code; b) Codabar; c) Code 25 – Interleaved 2 of 5

2D-bar-codes (matrix code) is 2D method of data presentation or the second generation of data coding. It resembles the linear bar code but it can present more data per unit of the area[9]. The examples of 2D bar codes [10] are presented in Fig. 2.

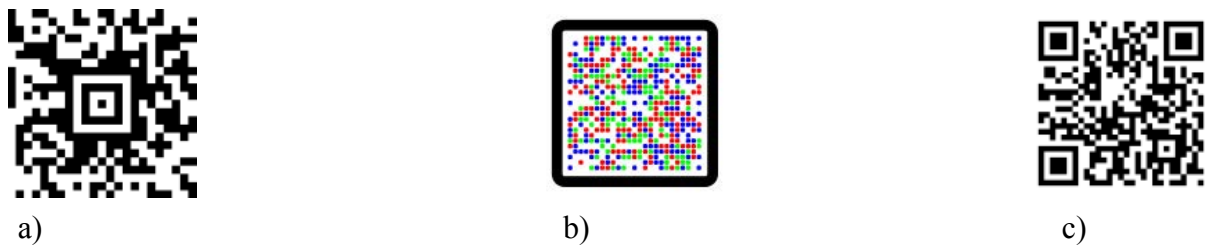

Fig. 2. Examples of 2D bar-codes: a) Aztec Code; b) CrontoSign; c) QR-code

Table 1 contains the obtained relations of the linear bar-code dimensions and code capacity.

Table 1: Examples of linear bar code and code capacity

A, Number of layer with data	L, singly symbol dimension	N, number of bytes
1	15x15	7
4	27x27	53
7	45x45	145
11	61x61	298
15	79x79	502
20	101x101	824
26	125x125	1314
32	151x151	1914

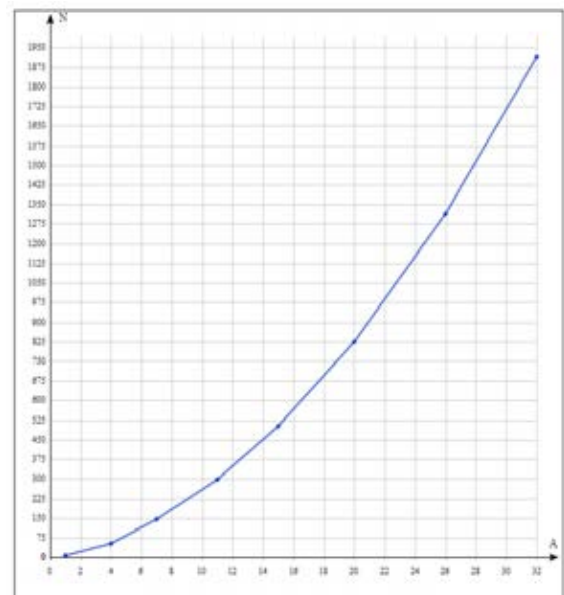

Fig. 3. Dependence of the information capacity on the number of data layers

Proceeding from the obtained dependence on the graph 1, the most informative is QR-code with numerous information layers, it is described by ISO/IEC 18004 specification [11]. This is quick response code, that uses three standardized coding modes: numerical, alphanumerical, binary. Numerical mode of coding contains 10 bits per three digits (up to 7089 digits). Alphanumerical coding mode contains 10 digits, letters from A to Z and several special symbols. Byte (binary) coding mode contains up to 2953 bytes.

Radiofrequency identification (RFID)

RFID-technology – it is a technology of contactless identification of the objects by means of radiofrequency communication channel. The technology is used for identification, monitoring, sorting and revealing of the unlimited number of objects.

The technology is based on the wireless data transmission and does not require neither the contact with the reader, nor the direct vision (as in case of bar-codes application). Total bitrate of quality data reading on the product or package – from 30 to 100 milliseconds for label reading-out. RFID can practically simultaneously read-out hundreds of labels without direct vision.

The structure of RFID system. The system of contactless identification consists of four basic elements (Fig. 4):

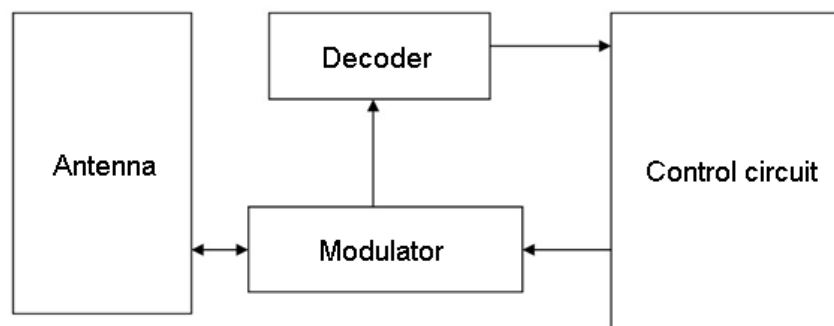

Fig. 4. Structural diagram of the transponder

RFID-label consists of two parts. The first part – is integrated microcircuit, where information is stored and processed, radiosignal modulation and demodulation is performed. The second part is the antenna for signal receiving and transmitting.

The reader contains the generator, that radiates by means of the antenna certain frequency code that corresponds to label frequency. The signal from the label through the antenna passes to the decoder for decoding and after amplification it is sent to microcontroller and computer for reading - out.

The labels operate in so-called SRD-range. Nowadays SRD range is not sufficiently developed, also its licensing is in question due to the coincidence of the frequencies with mobile standard IS-95 (CDMA-800). There exist other frequency ranges where the application of SRD-devices is possible, however their designation differs from classic voice communication and belongs to the sphere of digital systems of telemetering and signalling. They operate in the vicinity of amateur bands, from 13.56 MHz (contactless keys) to 2.4 GHz and 5.8 GHz (Bluetooth, WLAN, ZigBee) [13].

Transponder RFID can be classified by frequency applications [14]:

- high frequency (ultrahigh 850 – 950 MHz and microwaves 2.4 – 5 GHz), which are used where large distance and high speed of reading are required, for instance, control of rail carriages or motor vehicles in motion. Greater operating range makes impossible safe installation of the readers beyond the reach of the people;

– intermediate frequencies (10 – 15 MHz) are used where greater amount of data must be sent. Fields of application: logistics (monitoring of the turnover), retail business, stocktaking of goods accounting of warehouse facilities.

– low frequency (100 – 500 kHz) are used where small distance between the object and the reader is acceptable. Normal reading distance is 0.5 m, and for the labels, built in a small "keychain", the reading distance, as a rule, is still smaller – approximately 0.1 m. Fields of application – access control systems, contactless cards, warehouses and production control.

Reading-out distance for low frequency labels of 125 kHz and 13.56 MHz is measured in centimeters and meters. Minimal distance of reading-out, necessary for applied program, cost, operation speed and complexity of the communication will help to determine what frequency to use (Table 2).

Table 2: Frequency characteristics of active labels

Frequency	Read-out distance	Main applied programs	Read-out speed
High frequency 13.56 MHz	~ 1 m	Supply chain, electronic payments	Slow
Ultrahigh frequency 860-915 MHz	~ 6 m	Supply chain, electronic payments, baggage tracing	Slow
Microwave 2.45 kHz (active)	to 200 m	Supply chain, electronic customs fees, sensors	Fast

Information readers contain the transmitter and the antenna, by means of which electromagnetic field of certain frequency is emitted. Radiofrequency labels, which are within the zone of action of reading field, "respond" by the signal, that contains useful information (for instance, product code). Signal is detected by the antenna of the reader, the information is decoded and transmitted to the computer for processing.

Antennas are used as the components of RFID-systems readers, they are intended for the emission of radiosignals, which must activate RFID-label and write or read the data from it. Antennas for each reader may consist of several antennas. Gates enable to read large volumes of information quickly and reliably, even when the object with the product is in motion.

Unlike bar codes, RFID enables to identify objects automatically, without placing the object near the reader. Automatic data collection arranges data in the system, rapidly making the data available. RFID technology solves this problem by means of wireless transmission of identifying information from the objects to the reader, due to the mechanism of anticollisions.

RFID standards. The first standard in the sphere of RFID-labels was the standard ISO 15693, developed specially for the applications in the field of identification of various goods and products. Frequency range of this standard was located at the frequency of 13.56 MHz. Operating distance between the reader and the label is approximately a meter, maximum volume of label memory is 8 Kbyte. Labels support protection function against the theft.

The next stage of RFID technology development was the application of ultrahigh frequency range for labels. In Europe labels of 869.4 – 869.65 MHz and 2.400 – 2.4835 GHz range are used, in the USA 902 – 928 MHz and 2.400 – 2.4835 GHz range.

In these ranges, ISO 18000 standard of part 4 and 6, ISO 18185 and others (depending on the sphere of application) function. Usage of these ranges enabled to increase the operating distance between the reader and labels up to 10 and more meters, also the speed of information reading out considerably increased.

Application of QR-code

As QR-code is the most efficient for data coding, it can be used for the connection to Wi-Fi network. For this purpose methods of identification SSID and password should be used. SSID (Service set identification) – is network identifier that only represents its name in the Latin alphabet, the length is not more than 32 symbols. Password (key of the networks) must be of the length from

8 to 63 symbols for coding of the information in WPA/WPA2 standards. Passwords for channel protection should be composed maximally random, mixed of the numbers, letters of Latin alphabet of both registers and signs (all printed signs of ASCII, except space, are used), of the length – the longer, the better (maximal length is 63 symbols). Thus, prepared QR-code contains all the necessary information for the connection to the needed access point [12].

Conclusion

Usage of RFID-labels and QR-codes as the means for protected information transfer, such as network identifier and the network password, in IEEE802.11 networks, in particular WPA, WPA2 is possible. As a result, we can implement measures aimed at systematization of identification methods change in these networks that will enable to decrease considerably the risk of data interception.

Volume of data, contained in standard identification elements, such as QR-code and RFID-labels is sufficient for transmission of code (key) combinations and SSID identifiers in IEEE802.11 networks.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Wi-Fi networks: penetration and protection [Electronic resource] / Habrahabr. ProgerXP // Access mode : <https://habrahabr.ru/post/224955/>. – Title from the screen. (Rus).
2. IEEE 802.11ah - sub GHz Wi-Fi [Electronic resource] / Radio-electronics.com // Access mode : <http://www.radio-electronics.com/info/wireless/wi-fi/ieee-802-11ah-sub-ghz-wifi.php>. – Title from the screen.
3. SSID and Wireless Networking [Electronic resource] / Lifewire // Access mode : <https://www.lifewire.com/definition-of-service-set-identifier-816547>. – Title from the screen.
4. Aircrack-ng / Aircrack-ng // Access mode : <http://www.aircrack-ng.org/doku.php>. – Title from the screen.
5. Information about Wi-Fi [Electronic resource] / Хабрахабр // Access mode : <https://habrahabr.ru/post/117761/>. – Title from the screen. (Rus).
6. History & assignment of australian postcodes [Electronic resource] / Storefinder // Access mode : <http://www.storefinder.com.au/articles/postcode-assignment.php>. – Title from the screen.
7. EAN BarCode [Electronic resource] // Access mode : <http://www.chaosreligion.com/wtl/index.php5?title=EAN>. – Title from the screen.
8. Code 25 Industrial [Electronic resource] / Activebarcode // Access mode : <https://www.activebarcode.com/codes/code25.html>. – Title from the screen.
9. History of QR code [Electronic resource] / Qr Code.com // Access mode : <http://www.qrcode.com/en/history/>. – Title from the screen.
10. Information technology. Automatic identification and data capture techniques – QR Code bar code symbology specification ISO/IEC 18004:2015 [Electronic resource] / International Organization for Standardization // Access mode : <https://www.iso.org/standard/62021.html>. – Title from the screen. (Rus).
11. Information technology – Automatic identification and data capture techniques – QR Code bar code symbology specification ISO/IEC 18004:2015 [Electronic resource] / International Organization for Standardization // Access mode : <https://www.iso.org/standard/62021.html>. – Title from the screen.
12. QR-codes and express setting of Wi-Fi access point [Electronic resource] / Livejournal/novikovmaxim // Access mode : <https://novikovmaxim.livejournal.com/235423.html>. – Title from the screen. (Rus).
13. Belov V. S. Our neighbours in the air-citizens band / Radioamateur : scientific popular journal. – 2014. – №10 (250). – P. 43. (Rus).
14. Radiofrequency coding [Electronic resource] / Pidruchniki.com // Access mode : http://pidruchniki.com/81359/tehnika/radiochastotne_koduvannya. – Title from the screen. (Ukr).

Ільчук Дмитро Русланович – студент групи РТр-14б, факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail Demabels@gmail.com

Науковий керівник: **Габриїчук Людмила Едуардівна** – ст. Викладач кафедри Іноземної мови. Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Ilichuk Dmytro Ruslanovich - student group RTR-14b, faculty of infocommunications, radio electronics and nanosystems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail Demabels@gmail.com

Supervisor: **Habryychuk Ludmila Eduardivna** – sen Lecturer in Foreign Language. Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

GAME DEVELOPMENT AS A PERSPECTIVE FIELD OF IT-INDUSTRY

Vinnitsa National Technical University

Анотація

У статті розповідається про розробку комп'ютерних ігор як про важливу сучасну галузь ІТ. В дослідженні детально розглянуті етапи розробки ігор, описано загальний процес їх програмування, дизайну графіки та тестування.

Ключові слова: ігри, ІТ, тестування, геймплей, RPG, скрипт, рушій.

Abstract

The article tells about the development of computer games as an important modern IT-field. The study examines in detail the stages of game development, describes the overall process of their programming, graphics design and testing.

Keywords: games, IT, testing, gameplay, RPG, script, engine.

As IT-industry has been developing more and more, new contemporary spheres of entertainment become perspective and popular. The game development industry is such a vivid example of the sector, where IT, marketing, monetization and advertisement are cooperating together.

Game programming, a subset of game development, is the central part of video game industry and means software development of video games. Game programming requires substantial skill in software engineering as well as specialization in one or more of the following areas, which overlap heavily to create a game: simulation, computer graphics, artificial intelligence, physics, audio programming, and input. For massively multiplayer online games, additional areas, such as network programming and database programming are often included.

Now it would be useful to talk about the development of role-playing games in particular. Is a video game genre where the player controls the actions of a character (and/or several party members) immersed in some well-defined world and it still attracts a wide audience by its complexity, reality and a fantastic number of interesting tasks and quests.

There is no doubt that most modern RPG games are 3D games that usually make use of three-dimensional geometry, with materials and textures rendered on the surface of game objects to make them appear as solid environments, characters and objects that make up your game world. The camera can move in and around the scene freely, with light and shadows cast around the world in a realistic way. 3D games usually render the scene using perspective, so objects appear larger on screen as they get closer to the camera.

So, the main developers' task on the starting stage is to decide what game engine would be the most effective for management between different game components and perhaps improve it or develop a new game engine if it's necessary.

Then, programmers are required to produce prototypes of gameplay ideas and features. A great deal of prototyping may take place during pre-production, before the design document is complete, and may help determine what features the design specifies.

One of the hardest things for any developer or company to do is create the world in which your game will occur. The creating your own original world is the best way to truly engross yourself in the fantasy adventure

and will massively improve the game as a whole. To make this virtual world alive in the game, developers should name it, create its landscape, make some sketches, invent wild life, population, faith, create a detailed map of the world, to finalise country borders, mark in geographical features and write out the history of the world. To realize all these ideas practically it is necessary to start work with the third stage of developing named creating gameplay.

Creating gameplay is a volume and complicated part of game development and it consists of building scenes, game objects, representing of rotation and orientation, adding special components and working with lights or camera.

Scenes contain the environments and menus of the game. You should think of each unique scene file as a unique level. In each scene, you place your environments, obstacles, and decorations, essentially designing and building your game in pieces.

The game object is the most important concept in the any game engine. Every object in your game is a game object, from characters and collectible items to lights, cameras and special effects. However, game object can't do anything on its own; you need to give it properties before it can become a character, an environment, or a special effect. Components help to make your game object functional and with required behavior. By default, all game objects automatically have a Transform Component. This is because the Transform dictates where the game object is located, and how it is rotated and scaled. Without a Transform Component, the game object wouldn't have a location in the world. You can attach any number or combination of Components to a single game object. Some Components work best in combination with others.

Representing of rotation and orientation is the most difficult block of gameplay's creation. Rotations in 3D applications are usually represented in one of two ways, Quaternions or Euler angles. Euler angles have a simple representation, that being three angle values for X, Y and Z that are applied sequentially. To apply a Euler rotation to a particular object, each rotation value is applied in turn, as a rotation around its corresponding axis. Quaternions' representation internally consists of four numbers (often referenced as x, y, z & w) however these numbers don't represent angles or axes and you never normally need to access them directly. In the same way that a Vector can represent either a position or a direction, a Quaternion can represent either an orientation or a rotation - where the rotation is measured from the rotational "origin". It because the rotation is measured in this way - from one orientation to another - that a quaternion can't represent a rotation beyond 180 degrees.

Lights are an essential part of every scene. While meshes and textures define the shape and look of a scene, lights define the color and mood of your 3D environment. The most basic rule of lighting is that it always needs a lightsource. Even more important, and this is the second rule: the light should appear to be cast by a source. Also to be avoided is lighting that is out of balance with the size of the source. For example, a small light source that somehow manages to illuminate an entire room or corridor, completely breaks the illusion and looks fake.

A camera is a player's vantage point in a game, her eye into the world. The most widespread cameras used in RPG are first person camera and pushable camera. Those two kinds are often represented together and a player can make a choice what of them to use. First person perspective combines the camera and the avatar which means the player sees through the avatar's eyes. He uses one set of controls to move the avatar's body and another to turn its head. Pushable cameras occupy a default position (usually behind the avatar) when not controlled, but the player can push them using a mouse. The camera then rotates around the avatar. While developing a camera, you should remember a plenty of rules. Firstly, an overview has to start with what players need to see rather than what story developers want to tell. The second rule of camera design is to make sure that the camera can always see the surrounding space and that camera's management should be clear even for the most disoriented player. Thirdly, it's necessary to compensate for distance to action because if you need to know a lot of information from all over a battlefield then the ability to see over the whole field is vital. Finally, the camera and lighting need to lead rather than follow.

The third stage of developing RPGs is highly related with the previous one – that's the game design. Though the programmer's main job is not to develop the game design, the programmers often contribute to the design, as do game artists.

The next stage is production, when programmers may create a great deal of source code to create the game described in the game's design document. Along the way, the design document is modified to meet limitations or expanded to exploit new features. The design document is very much a "living document", much of whose life is dictated by programmer's schedules, talent and resourcefulness. Scripting is an essential ingredient in the production. Even the simplest game needs scripts, to respond to input from the player and arrange for events in the gameplay to happen when they should. Beyond that, scripts can be used to create graphical effects, control the physical behavior of objects or even implement a custom AI system for characters in the game.

When the game's developing is finished in fact, there are some errors and bugs that need to be fixed. The formal quality assurance testing process, performed by professional game testers, begins well into game development. High-budget titles may begin testing with the first playable alpha, while low-budget and casual games might not enter testing until a release candidate is ready. Game developers may have a beta testing period, but the definition of such varies from developer to developer. Often a beta contains all of the game's features, but may have a few bugs or incomplete content. When the game is deemed complete, it is said to have "gone gold" and is shipped off to the publisher.

The last period after game's full completing begins, named the maintenance phase. Programmers wait for a period to get as many bug reports as possible. Once the developer thinks they have obtained enough feedback, the programmers start working on a patch. The patch may take weeks or months to develop, but it's intended to fix most bugs and problems with the game. Occasionally a patch may include extra features or content or may even alter gameplay.

As you can see, game development (and RPG development in particular) is a long process complicated with a number nuances and requires specific knowledges in many fields like graphics, programming, physics, database, networks, digital advertising and artificial intelligence. Besides, developing company should be solid, purposeful and friendly. Also a good video game company should be enthusiastic and think about its players, not only about benefits. Then you'll achieve your aim and have a great moral pleasure of enjoying and entertaining people as a result.

LIST OF REFERENCES

1. <https://docs.unity3d.com/Manual/index.html>
2. <https://nzdga.com/career/what-should-i-study/>
3. <http://rpg-tavern.blogspot.de/2011/02/how-to-create-fantasy-world.html>

Zelinska Dariia – student of the 2KN-16b group, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsa National Technical University, Vinnytsa, e-mail: dariia050500@gmail.com.

Зелінська Дарія Олегівна - студент групи 2КН-16б, Факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м.Вінниця, e-mail: dariia050500@gmail.com.

Присяжна Олеся Дмитрівна - кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов Вінницького національного технічного університету, м.Вінниця, e-mail: prysyazhnalesya@gmail.com.

Prysyazhna Olesya Dmitrievna - Candidate of Linguistics' Department, Senior Lecturer of Foreign Languages Department in Vinnitsa National Technical University, Vinnytsa, e-mail: prysyazhnalesya@gmail.com.

HOW STUDENTS CAN USE MOBILE TO LEARN ENGLISH

Вінницький національний технічний університет

Анотація:

Мобільні телефони – це найбільш потужний, популярний і швидкий засіб зв'язку. Вчителі англійської мови можуть використати цю перевагу зі всіх решта особливостей і здатностей мобільного телефону і студенти можуть вивчати мову більш легше і ефективніше. Роль вчителя дуже велика при впровадженні технології такої як пристосування мобільних телефонів до процесу викладання англійської мови. В цій статті буде обговорено як легко доступний інструмент може бути використаний для вивчення англійської мови.

Ключові слова: мобільний телефон, вивчення, зв'язок, програмне забезпечення, викладання, записувач відео, перевага, недоліки.

Abstract:

Mobile Phones are the most powerful popular and fast medium of communication. Teachers of English can take advantage of all the great features and capabilities of mobile phones and students can learn English in an easier and more effective way. In this article I would like to discuss how this easily available tool can be used for learning English. Role of teachers is very imperative in integrating and implementing technology such as adopting mobile phones in English teaching.

Keywords : mobile phone, learning, communication, software, teaching, video recorder, advantage, disadvantage.

Introduction

Teaching of English as a second language demands a high level of innovation and integration of various teaching techniques. In the context of Ukraine the teaching of English is quite challenging it offers a teacher many opportunities to apply modern means of communications in order to cater to growing requirements of learners and improve their language skills. Mobile phones are gaining immense popularity as there devices are small, smart, portable and comfortable to utilize. It is a common instrument that can be seen in every hand especially in the hands of students. To be frank students have the latest mobile phones. As they are inquisitive in nature, they become experts in operating various functions of the mobile. It has been considered as a very useful and convenient tool for teaching and learning.

Main part

Mostly mobile phones are equipped with functionalities including sms, mms, facebook, Twitter, internet access, mp3/mp4 player, digital camera video recorder and many are flashenabled and or java-enabled and can run multimedia contents including audio and video. Some mobiles have special inbuilt learning software such as e-dictionary, flash card, software, quiz software and others.

SMS(Short Message Service): Short Message Service text messages can be used to send out vocabulary items at spaced intervals, thus increasing student retention In circular writing, students can frame a story together by contributing one text message at a time. Each student writes a sentence or two and then sends this on to the next student, who adds another message, and so on until the story is finish. The

teacher has to keep a record of the story as emerges. In addition to all these user friendly services, mobile phones can be the best source for promoting and developing a better understanding.

Video recorder:

Video recorder is another important tool available on the mobile phone. Oral presentations, role play and other activities involving the students can be recorded by using the video recorder.

Students will be happy and enthralled to see them on the screen. It not only enhances the performance of the students but also motivates the other students to come forward and take participation in the activities.

Camera: Different trips can be captured by using camera. These trips can be used for group discussion. The students speak about their personal experience by using these images. This will definitely develop their English language skill.

Twitter: Twitter can be also used for discussion. For example “What did u do at the weekend?” Ask students to tweet photos of their weekend. Provide a hashtag for all the tweets. They could include photos of interesting people they met, a funny story or a meal they enjoyed. This will provide students plenty of materials for discussion. Describing people. Ask students to describe someone they are, following on Twitter, in English. What were the reasons for following them? Do they read their tweets daily? Do they follow them on other social media channels? Is there anything in particular they admire about them.

Mobile dictionary: Mobile dictionary is a mobile application that translates words from one device language to another. The applications allows having English and two additional languages on the device at the same time. While reading, students may come across many new words. By using the mobile dictionary they can find out the meaning of the words.

Mobile learning has been considered as a worthy tool in distance education.

Mobile phone is a more popular technology because a majority of individuals own mobile phones which are equipped with services such as Bluetooth, Wireless Internet (Wi-Fi), General Packet Radio System (GPRS), Global System for Mobile (GSM), and multimedia message (MMS).

Mobile learning can improve learning by putting students in a real context and transform the process of learning more appealing, motivating, interesting. Students may maximize their acquisition of skills, competencies, may optimize their time of studying and they can also take online tests.

Advantages and Disadvantages of Mobile learning

Advantages

- 1.It increases student motivation through the use of familiar technology.
- 2.It helps students become more competent in English.
- 3.It helps in assessing the language skill of the learners.
- 4.It gives the flexibility of learning and hands free operation.
- 5.It helps to choose activities which are real and meaningful.
- 6.It promotes self learning, learning by fun and learner centred approach.
- 7.It enhances interaction between real and virtual environments.

Disadvantages

- 1.All the students will not have mobile phone with them..
- 2.Activities such as sending messages, internet, making calls will cost money.
- 3.Use of noisy phones in the classroom may harm the classroom atmosphere.
- 4.Difficulty in reviewing the recorded audio files.
- 5.Limited memory size.
- 6.Small keyboards.
- 7.Limited battery life.
- 8.Possibility for mobile devices to be misplaced or stolen or corrupted.

Conclusion

Every technology has its own good and bad effects. We need to recognize them and tap them for good ends. The integration of mobile learning with English teaching and learning may offer last innovations in the coming days. Mobile companies should seek the suggestions from language experts to update their cell phones and programmers, technologists and develop suitable software for teachers and students

to use. Moderate use of mobile phones may bring interest among the learners and transform the learning process as it helps learners to raise their self-confidence.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Kiernan P.I., and Aizawa, K. Cell phones in task based learning: Are cell phones useful language learning tools./ 2004
2. Thornton, P., and House C.. Using mobile web and video phones in English language teaching: Projects with Japanese college students. In B. Morrison, C. Green, and Y. Motteram./ 2003
3. Reinders Hayo.. Twenty Ideas for Using Mobile Phone in Language Classroom./ 2010
4. Guogiang, Cui Shuyan Wang. Adopting Cell Phones in English Teaching and Learning/ 2008

Габриїчук Людмила Едуардівна – ст. викладач кафедри Іноземної мови. Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Habrüchuk Ludmyla E.- Senior Teacher, Department of Foreign Language, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

DIFFERENT APPROACHES OF STUDYING GRAMMAR

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Викладання граматики іноземної мови завжди приділялася велика увага. В ході історії було розроблено декілька підходів до навчання граматики. На сьогоднішній день комунікативний підхід до навчання іноземним мовам і навчання, що базується на виконанні поставлених завдань визнані як такі, що сприяють формуванню комунікативних навичок у студентів, як усних так і письмових, роблячи акцент на спілкуванні наближеному до реального життя..

Ключові слова

Викладання граматики, формування граматичних навичок, граматики-перекладний метод, аудіо-лінгвальний метод, комунікативний підхід, навчання, що базується на виконанні поставлених завдань, контрольована діяльність, контрольована практика

Abstract

Much attention has always been paid to teaching grammar of a foreign language under study to students. Different approaches have been developed throughout the historical timeline. But as for now, Communicative Language Teaching and Task-Based Language Teaching are considered to be the ones that facilitate communication both written and oral. These approaches put focus on communication related to the realistic use of language in context.

Keywords

Grammar teaching, grammar skills development, Grammar-Translation Method, Audio-Lingual Method, Communicative Language Teaching, Task-Based Language Teaching, controlled activities, controlled practice

The study of any foreign language is inseparably connected with mastering the grammar of the language under study. To begin with, let us answer the questions “What is grammar?” and “Why people who learn English as a Second Language need it?”, “What works in teaching grammar?”

On the one hand, grammar is the system of a language. But no commonly spoken language is fixed. All languages change over the time. What we call grammar is simply a reflection of a language at a particular time.

Teachers and researchers agree that effective grammar pedagogy should support the process of second language learning. Larsen-Freeman believes that people need grammar in real-life situations to express meanings, therefore the goal of teaching grammar should be successful communication. In order to meet that goal, it is important to let the students practice grammar in meaningful communicative contexts so drilling grammatical structures is not enough. This way they can transfer the skills learned in the classroom to everyday situations in the real world outside the classroom setting. [1]

It is interesting to note that Larsen-Freeman does not consider grammar as an area of knowledge but actually as a skill or a dynamic process whereby the students learn how to use grammar meaningfully and communicatively. She argues that teachers should educate their students about the appropriate use of grammatical forms and why certain forms are more appropriate than others in different situations. That way they can ensure that their students also know how to use language appropriately and not just accurately. [2]

How does grammar practice help students? According to Scott Thornbury [3], grammar practice helps students:

1. Improve their accuracy (use correct grammar);
2. Improve their fluency (speak and write without pauses and get their meaning across);
3. Reorganize their knowledge, integrate new knowledge into old ones.

Grammar has always held a central role in EFL classrooms but the ways of teaching it have varied significantly throughout the timeline. There have been some main approaches of the grammar teaching. For example, Grammar-Translation Method was the most common way of learning languages for hundreds of years. In a typical grammar translation lesson, grammar is taught deductively: the teacher presents the grammar rules, provides long and detailed explanations and gives examples (usually a list of isolated sentences), and students study the rules and practice grammar through translation exercises. A lot of attention is paid to reading and writing; little attention is paid to speaking and listening. Most of the interaction is from the teacher to the student; there is very little student-student interaction. The ultimate goal is to achieve accuracy, that is, to produce grammatically correct sentences.

On the contrary, Audio-Lingual Methodology gave students a lot of speaking practice by using habit-formation drills. Students repeated sentences again and again until they were memorized. One of the main components of audio-lingual – language drilling – is still used in many lessons because many teachers and students believe that frequent repetition is a key to successful learning.

Communicative Language Teaching (CLT) focuses on the idea that people learn language if they have opportunities to use it, and that if students have a desire to communicate and a purpose for communicating (rather than just practicing a grammar item), and then the language learning will take care of itself. In CLT, students do many speaking and writing tasks, trying to use any and all of the language that they can. CLT focuses more on content than on form; it puts focus on communication related to the realistic use of language in context. It concentrates on how successfully students can communicate, rather than on whether they are speaking or writing correctly. Correction often takes place after the students have tried to speak or write communicatively.

A more recent version of CLT, Task-Based Language Teaching, deals with grammar through focus on form. ‘Focus on form’ refers to bringing grammar to the attention of language learners as a part of communicative language practice. Focusing on grammar for grammar’s sake does little to contribute to correctness during communication. On the other hand, making students aware of grammar structures or helping them notice certain grammatical features while they are engaged in completing communicative tasks can contribute to the development of greater accuracy during communication.

In their practice most teachers don’t follow the only one method, but use elements of many different approaches.

Linguists and researchers in the field of the languages teaching have developed a number of tips of the successful grammar teaching:

- Grammar is brought to students’ attention as a part of communicative language practice.
- In a communicative lesson, the target grammar structure is a vehicle for communication, not just the object of study.
- The students are primarily focused on the message - on ‘what’ is said rather than ‘how’ it is said.
- The students feel a desire to communicate because they are asked to talk about themselves and contribute their ideas.
- Communicative grammar tasks also contain some kind of ‘gap’ - information, opinion, affect or reason - which students seek to bridge.
- The teacher’s role is to make students aware of grammar structures or help them notice certain grammatical features while they are engaged in completing communicative tasks.
- The teacher is also facilitator establishing situations likely to promote communication and the use of target grammar structures.
- Communicative grammar teaching is not mechanical. Rather than asking students to focus on definitions and rules, teachers may focus on imparting instructional strategies where the focus is on creative usage of grammar.

It is for the teacher to decide what grammar practice activities he will choose to master this or that grammar structure. On the whole all grammar practice activities to be applied at the lessons can be subdivided into controlled activities and controlled practice. Controlled activities include repetition and drills which presupposes - repeating structural patterns through oral practice. While performing controlled practice students have freedom to somewhat personalize the language and the target grammar structure, contribute their own ideas.

Overall, to achieve success in grammar teaching, teachers should provide students with frequent practice in both understanding and producing the newly learned forms; practice activities should be meaningful and

engaging, students should use the target structure to engage in communication or express their own views. Practice activities should help the students overcome learning difficulties.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Larsen-Freeman, D. (2003) *Teaching Language: From Grammar to Grammarizing*. Boston: Heinle.
2. DeCarrico, J., D. Larsen-Freeman (2002) Grammar. In: Schmitt, N. (ed.) *An Introduction to Applied Linguistics*. London: Arnold.
3. Thornbury, S. (1999) *How to Teach Grammar*. Harlow: Pearson.
4. Thornbury, S. "R is for Repetition". *An A-Z of ELT*. December 5, 2010. <https://scottthornbury.wordpress.com/2010/12/05/r-is-for-repetition/> (Links to an external site.)Links to an external site. Accessed on December 16, 2016.
5. Beare, K. "Grammar Chants to Learn English". *Thought Co. December 30, 2014*. <https://www.thoughtco.com/grammar-chants-to-learn-english-1211063> (Links to an external site.)Links to an external site. accessed on November 1, 2016
6. Медведєва С.О., Зубенко О.В. Інтерактивні технології навчання при вивченні іноземних мов в немовному вузі / Вісник Вінницького політехнічного інституту Секція «Стратегія, зміст та нові технології підготовки спеціалістів з вищою технічною освітою», Вінницький національний технічний університет, 4 (80), 2008, ст.. -119-122

Медведєва Світлана Олександрівна – викладач кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, email: svetlana.med79@gmail.com

THE CHALLENGES OF HIGHER EDUCATION REFORMING IN UKRAINE

¹Vinnytsia National Technical University,

²Vinnytsia State Teachers Training University named after M. Kotsiubynskyi

Анотація

У статті розглядаються фактори, що перешкоджають реформуванню вищої освіти в Україні, незважаючи на постійні спроби її модернізації. Мова йде про основні положення нового Закону про вищу освіту та їх відповідність вимогам Болонського процесу з метою інтеграції у Європейський простір вищої освіти. Підкреслюється, що український досвід реформ у вищій школі є перехідним.

Ключові слова: реформування вищої освіти, впровадження реформ, оновлення.

Abstract

The article discusses the challenges and factors impeding the education reforms in Ukraine despite the continuous efforts to modernize the higher education system. It considers the major provisions of the new Higher Education Law of Ukraine and their alignment with the requirements of the Bologna Process for the country to integrate in the European Higher Education Area. It is emphasized that the Ukrainian experience in boosting reforms in higher education is considered to be in the transition position.

Keywords: higher education reforming, reform implementation, renewal.

Since the last decade of the 20th century higher education globally has been a highlight of many governments with the strategic goals of quality and efficiency, accessibility in a lifelong learning perspective, and openness to the society and world [8]. The European Bologna Process has turned into the platform for the countries to transform collaboration to reach these goals into multi-actor governance course of education renewal [5; p.81]. After signing the Bologna Declaration in 2005, Ukraine became part of the renewal process. However, numerous reforms and legislative attempts to modernize its higher education system did not result in deep changes turning the notion of renewal more to a buzzword than an outcome of the reforms [4], [6]. The incongruities of Ukrainian education such as Soviet stereotypes and disconnect with new realities; and the resistance to change at many levels rooted in the system structure and reluctance of individuals (Project LA MANCHE 2014) impeded all modernization efforts. September 6, 2014 might become a turning point for the higher education system in Ukraine for Higher Education Law of Ukraine was finally enacted by the Verkhovna Rada of Ukraine (Supreme Council of Ukraine, Ukrainian parliament). It is not the first law the country tries to implement to modernize the system; however, it is viewed as „one of the first systemic reforms that in fact draws us closer to integration with Europe“ [4].

The education system is assumed to contribute significantly to integration of Ukraine to the European Union. Despite growing understanding of the urgent need for systemic reforms in HE system based on public consensus on the major issues and continuous attempts to reform and modernize national higher education, it remains to a great extent incorrigible. The proclaimed reforms are not yet institutionalized because „middle- and lower-level management in universities did not fully understand the opportunities presented by joining the Bologna Process“ [6]. Economic hardships and social entities that are lingering products of the former economic and social order, and political instability also hinder this process. Furthermore, the policies are initiated from the top government with little higher education practitioners' and public input with the focus on policy procedures rather than real outcomes of proposed reforms. Such approach leads to „chaotic administration of the policy process, based on a „fire-fighting“ approach“. With the new Higher Education Law of Ukraine (2014) providing an opportunity for systemic modernization HE in Ukraine, it is paramount to alter the approach to decision-making on the reforms and to their implementation process.

Considering historical and social factors which affected Ukrainian higher education until the early 2000s, it can be concluded that the changes did not „aim to develop a new system – only to destroy the old

Soviet heritage." After the collapse of the Soviet Union in 1991, Ukraine inherited a potent education system with rather advanced at the time infrastructure. The country started to search for the ways to transform and modernize its HE system right after it gained independence. In this search it had to meet fundamental changes in all spheres of life: transition from the authoritatively regulated to market economy and from one party political system to democratic governance. Among the indicative contradictory political, economic, cultural, and educational factors which impacted the education system were: inconsistency and absence of research based principles in policy making for education; corruption and inequality in access to higher education, rigid hierarchy and excessive regulation of academic and research process; changed value orientations in the society yet undetermined position about those values; transition to the market economy and old-fashioned management of education; political instability and frequent changes in governing structures; to name a few [1].

The Conception of the Development of Education in Ukraine for 2015-2025 highlights the models of reforms in Ukrainian higher education. Transformation and imitation have dominated in public policy in education for more than twenty years since 1991. The period from 1991 to 2002 was marked by the attempts to transform the old system to the one which would reflect the fundamental changes in the country. The benchmarks of the first decade after gaining independence were establishment of governing bodies in education for the new state (1991-1993), laws and regulations on education, curricular revision, introduction of multi-level system of higher education (1993-1995), development of a network of HE institutions (1995-1996), transfer of school financing to the local budgets, and expansion of paid education in the HE institutions (1997-2002). Massification of higher education was another characteristic of HE system changes in the nineties. Between 1992 and 2000, the higher education system in Ukraine grew and expanded. By the end of 2000, there were 979 higher education institutions, including 315 (223 State-owned and 92 private) accredited as full-cycle institutions (offering degrees higher than Bachelor's). This double rise (from 156 to 315) in quantity did not translate in quality: it provided easy access to diplomas yet did not ensure equal access to quality education due to limited resources. It also affected employability of graduates because of supply demand mismatch on the labor market. In 2014, the Ministry of Education and Science terminated accreditation of 177 full-cycle institutions to address the quality issue. The Law on Higher Education of 2002, which was criticized by the academic community, together with numerous by-laws did not produce any significant changes in the system. Academicians and institutions in higher education remained neglected actors of the policy development and implementation processes. Policy imposition rather than public deliberation on the urgent issues and needed reforms resulted in „predominantly negative perception of policies by constituencies, because it creates the wide gap of mistrust between governmental officials and educators". Moreover, the idea about the exclusive right of the government officials for decision making in education for it warrants the positive outcomes was „deeply entrenched in the executive branch of government". The National Doctrine for the Development of Education (2003) and the steps after signing the Bologna Declaration proclaimed as a breakthrough in the modernization of HE system were more imitation of the reforms and did not result in deep changes and renewal in the true essence [9].

The Bologna Process serves as the main agent for changes in education systems in the European countries. It is acknowledged as „possibly the deepest and most far reaching higher education reform process since World WarII, the impact of which could no longer be ignored". The main goal of the process is consolidation of scholarly and education communities and governments for the European higher education to succeed in global competition and raising the role of education in social change. The reforms are predetermined by the world and European changes: globalization problems, information society formation, migration processes, work market mobility, emerged need to learn to live together preserving own ethnic, cultural, religion, and other diversity and accepting and respecting each other [2]. With the reform of such a scale there always will be „unintended or side effects" which will slow down or impede the process.

To better understand the challenges of Ukraine in implementing the changes to enter the European Higher Education Area, it is beneficial to discuss briefly the hindering factors most signatory countries share. Pepin emphasizes „the poor ownership" of the Bologna framework at a local level. Rigid hierarchy and bureaucracy which in a number of signatory countries remains unaltered and impact of the highly centralized, top-down higher education structure are some of the determining aspects of the current situation in Turkey, Greece, Spain, Portugal, and countries in- transition, including Ukraine. The changes often focus on structural reorganization without due attention to the quality and content and become change for the sake of change process. One of the negative outcomes of this process is lack of functional match between

university training and the needs of the economy in decision-making on higher education institution curricular, enrollment regulations, and University accreditation. Supply over demand approach results in employability challenges for the graduates). Conflicting relationships between „top-level policy-makers and ground-floor academics“ hamper the translation of policies in institutions. To overcome local resistance, policy makers in many Bologna signatory countries attach national reform agendas to the integration process efforts. Often local resistance stems from the concern about the dilemma between the global and the local, unity and uniformity in the modernization of higher education systems. Interpreting the Bologna Process as a way to find consensus, it is believed that the Ukrainian educational reforms should not be focused on radical changes leading to the loss of best gains and lowering the national standards; rather it aims at development of new characteristics. The evolution of education system should not be considered separate from other social spheres for the system should develop in harmony with the societal changes being an agent for those changes [2]. Political context is very important for the Bologna Process implementation. While Ukraine shares similar challenges and pressures with countries in transition on the path of integration to the European Higher Education Area, some factors make it unique. Despite formally joining the Bologna Process in 2005, Ukraine did not understand the need to reform its higher education system and did not implement any reforms. There was little attempt to get national consensus on the reforms. The indecisiveness and toss-up in European vs pro-Russian choice for the country's development direction which led to Revolution of Dignity during 2013-2014 and ongoing military conflict in Eastern Ukraine, on the one hand, aggravate the situation. On the other hand, we believe these dramatic developments provide new avenues of the renewal process due to the changed public approach to societal issues and challenges on the path of nation advancement. Bologna Process has brought „a semblance of unity to study programs all over Europe, but at the same time it has resulted in strong competition between the European universities“. Ukrainian higher education system lags behind many systems with different economic development albeit it has a considerable potential for increasing its competitiveness and prerequisites for world recognition of its universities [6].

Higher Education Law of Ukraine which was enacted on September 6, 2014 reflects the challenges and targets described in major documents of the Bologna Process and Tempus (the European Union's program which supports the modernization of higher education in the partner countries of Eastern Europe and other regions). The comparative analysis of the requirements of the modernization of higher education with the provisions of the Higher Education Law showed that Ukraine had not made any advance yet in the attempt to booster the reforms. We are at Stage 2 with National Qualification framework: committee is established and currently discussions and consultations are taking place to promote the process. The quality assurance practices do not yet involve students and international practices. So far only claims about changes in regulations for recognition of foreign qualifications have been made; no practical steps have been implemented [11].

Slow progress in reforms brings the issues of public deliberation on the reforms to the fore of the current agenda. The opinions of the educators, University rectors in particular, about the law vary from very supportive and optimistic to critical and pessimistic. One point which everyone agrees on is that the law sends a very important political message to the public and higher education, albeit it is not a panacea. Among the most imperative provisions of the law the practitioners underline autonomy of the higher education institutions, nostrification procedures, anti-plagiarism norms and liability for academic dishonesty, and establishment of the National Quality Assurance Agency. The consensus is that the law complies with the guidelines of the Bologna process about European Higher Education Area. While the provisions of the law are viewed as revolutionary and promising, the educators share criticism and doubts as far as procedural and implementation mechanisms of those provisions. National Quality Assurance Agency is perceived as basically a new structure. It is assumed that the representation of different stakeholders (employers, academicians, research community, non-profits and students) will warrant the acclaimed changes and goals. However, it is not clear yet how this agency is going to influence the quality. Financial autonomy of the universities may be hindered by discrepancies between the law and the Budget Code as it was the case with the 2001 Law [3]. Some practitioners express their doubts about inability of the law to fight corruption in HE locally and call for the control over the government in developing by-laws and additional regulations specifying implementation steps on the provisions [10].

One of the factors hindering the reforms and modernization has been lack of research based approach to the proclaimed changes. Progressive and up-to-date claims and intentions do not work due to the absence of clearly defined outcomes and benchmarks, outlined procedures and mechanisms, new discursive practices

about the policies which would involve all stakeholders. In other words, more holistic approach to evaluation and implementation of the reforms is needed. As any program or policy the education reforms should be constantly evaluated not only from the standpoint of the efficacy and benefits of their outcomes but also validated according to the relevancy of the policies to the problem situation and their value to the stakeholders. Frank Fischer's policy evaluation framework of „Practical Logic of Policy Evaluation“ (1995) offers such a strategy explaining four levels of evaluation: technical-analytical discourse and contextual discourse which comprise the first-order level; and the second-order level comprised of the system and ideological discourses. Program verification of technical-analytical discourse answers the questions about cost and benefits of the objectives of the program, the unanticipated effects of the program, and the advantages of the program over the alternative means. Situational validation of the contextual discourse examines relevancy of the program objectives to the problem situation and circumstances which can affect the program and consequently force the program to alter the objectives. Societal vindication of systemic discourse considers the value of the policies or programs for the society as a whole and the consequences of unanticipated policy outcomes for the society. Social choice of ideological discourse seeks „to establish and examine the selection of critical basis for making rationally informed choices about societal systems“. The Ukrainian policy-makers and education authorities outlined three phases of the Higher Education Law implementation: September 2014 (major provisions), September 2015 (National agency for ensuring quality higher education), and January 1, 2016 (additional financing for the law provisions). There is evidence of understanding that changes in the policy discourse are vital for the reforms to work. Chairperson of the Committee on Science and Education Liliia Hrynevych called for active involvement of public in the realization of the law „We need support from the public to fully understand the realities of the universities. One of the venues to get a real picture of state can be a site of reform monitoring“[4].

Reforming education has been an ongoing process since Ukraine gained independence in 1991. The education faced the need to react instantly not only to significant socio-economic transformation in the Ukrainian society but also consider global integration processes and implement the Bologna Process requirements [12]. Political instability is the main threat to the development of higher education in Ukraine [6]. Furthermore, the Revolution of Dignity and dramatic and tragic development of the events in the country since 2014 make it very hard to predict how the situation in all sectors of social life, including higher education, is going to unfold. At the same time, these dramatic events led to huge transformation in people's minds about national identity, the direction country should go, and the place of Ukraine in the global community. It presents a unique opportunity for gaining momentum in HE modernization efforts and these efforts should be implemented at a “blistering pace” [6]. Renewal of HE system necessitates systemic reforms which would be the product of society consensus on the urgent changes, research-based policy implementation, and understanding of the significance of education as the major leverage of development and progress. This article presents the frame for policy discourse which is assumed to create prerequisites for successful implementation of legislative initiatives on reforming the higher education system in Ukraine. We believe that rigorous and research based evaluation of the reform steps and regular dialogue of Ukrainian educators with their colleagues in the European and international education community will assist in the renewal process. In this light, the future research directions include but not limited to a comparative study on higher education reforms in Ukraine and Turkey, and evaluation project on institutionalization of reforms in Ukraine.

REFERENCES

1. Alekseenko, TF, Anischenko, VM, & Ball, GO 2010, *Bila knyga natsional'noj osvity Ukrainy* [White book of national education system of Ukraine] (Ed. Kremen' V.G.), NAPS Ukrainy, Informatsiyni Systemy, Kyiv.
2. Andruschenko, V 2004, „Modernizatsija pedagogichnoj osvity Ukrainy v konteksti Bolons'kogo prosyessu [Modernization of pedagogical education of Ukraine in the Bologna process context]” Vyscha Osvita Ukrainy, vol. 1, pp. 5-9.
3. Chernovol, M 2014, Koly zapracyuye zakon “ Pro Vyschu Osvitu”? [When will the law “On Higher Education” start working?], <http://persha.kr.ua/koli-zapracuyue-zakon-pro-visshuosvitu/> Conception of the Development of Education in Ukraine for 2015-2025 (draft) (Proekt Kontseptsiti rozvytku osvity Ukrainy na period 2015-2025 rokiv) 2014, <http://mon.gov.ua/ua/prvidil/1312/1390288033/141467297/>
4. Hrynevych, L 2014a, Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, <http://mon.gov.ua/ua/actually/35745-reforma-vischovi-osviti-spryamovana-na-evropeysku-integratsiyuukrayini---rozrobniki-zakonu-pro-vischu-osvitu>
5. Huisman, J, Adelman, C, Hsieh, CC, Shams, F, & Wilkins, S 2012, „Europe's Bologna process and its impact on global higher education” in DK Deardorff, H de Wit, JD Heyl, and T Adams (eds.), *The SAGE Handbook of International Higher Education*, Sage Publications, Thousand Oaks, CA.
6. Kvit, S 2012, „Country would benefit from further European integration”, *University World News*, issue 229.
7. Marchuk, V 2014, Interview to the newspaper Galychina, <http://pravda.if.ua/news-61039.html>.

8. Pépin, L 2011, „Education in the Lisbon Strategy: assessment and prospects“, European Journal of Education, vol. 46, no. 1, pp. 25-35.
9. Shandruk S, Shatrova Ж Higher Education Reform in Ukraine during the Transition Period: On the Path to Renewal Journal of Education and Practice, www.iiste.org, Vol.6, No.6, 2015
10. Spivakovsky, O 2014, „Yak reformuvaty osvitu [How to reform education]“, Ukrainiska Pravda, 29 December.
11. Stoliarenko O., Stoliarenko O 2018. The Professional Development of the Ukrainian University Teachers in Terms of the Current European Educational Policy // “Європейський вектор сучасної психології, педагогіки та суспільних наук: досвід України та республіки Польща”: монографія. - Гуманітарно-природничий університет в Сандомирі, Польща “Izdevnieciba “Baltija Publishing” м. Рига, Латвія.
12. Sysoeva, S 2013, „Osvitni reformy: Osvitologichnyj kontekst [Educational reforms: educatiological context], Teorija i Praktyka Upravlinnja Sotsial“nymy Systemamy, vol. 3, pp. 44-69.

Столяренко Оксана Василівна — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Вінницького національного технічного університету. Електронна адреса: oksanny-81@ukr.net

Столяренко Олена Вікторівна— кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і професійної освіти Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського

Olena Stoliarenko, Associate Professor of the Department of Pedagogy, Candidate of Pedagogical Sciences (PhD) at Vinnytsia State Teachers' Training University named after M. Kotsiubynskyi, Vinnytsia, Ukraine;

Oksana Stoliarenko, Associate Professor of the Foreign Languages Department, Candidate of Pedagogical Sciences (PhD) at Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, Ukraine.

USE OF INTERNET RESOURCES FOR FOREIGN LANGUAGE LEARNING

Vinnitsia National Technical University

Анотація:

В статті розглядаються питання релевантного використання інтернет-ресурсів в процесі викладання іноземних мов в технічному виші.

Ключові слова: викладання іноземних мов, використання інтернет-ресурсів, технічний університет

Abstract:

The article deals with the issues of using internet resources in a modern high technical school.

Keywords: foreign languages learning, internet resources, technical university.

Recently, Ukraine intensively establishes ties with the European Union countries, expands cooperation between Ukrainian and foreign firms, enterprises and organizations, universities are developing programs for educational exchange of students, and the participation of Ukrainian students in international projects is intensifying. The process of economic competition acquires a special activity, the specialists who know foreign languages are required everywhere in the labour market, and training, employment and rest abroad become real and much easier for those who speak at least one foreign language. All this increases the importance of a foreign language for our university students.

Therefore, taking into account all of the above, emphasis should be placed on improving the professional level of language teaching, optimizing the learning process and applying various new information technologies. The main objective of teaching foreign languages is the formation and development of a communicative culture of students, practical mastering of a spoken foreign language. Hence, the main purpose of the teacher is to create conditions for each student to master the language, to enable each student to demonstrate their activity, creativity, and in general to intensify the cognitive activity of students. Modern pedagogical technologies of Internet resources make it possible to promote individualization and implement a differential approach to learning, taking into account the characteristics of each student, his preferences, hobbies and interest in one or another field.

The potential of using the Internet is enormous and almost unlimited. The ability to obtain any necessary information from any part of the globe – local lore material, articles from journals in different fields of science, facts from the life of young people in other countries, etc. – all this is just a small fraction of the amount of information available there. With the help of the Internet, it is possible to solve a number of didactic tasks: the formation of reading skills (search, tutorial, etc.), skills and abilities of writing, replenishment of the vocabulary. As a result of this training, the motivation to study the language increases. Students can maintain contacts with persons of the same age from other countries, take part in quizzes, Internet conferences, competitions and tests conducted on the Internet.

Especially the Internet helps our students when solving the problems of finding articles on specialty when preparing for an exam in a foreign language. Such an exam is made in our university on the second year and requires the ability to translate in writing unadapted professional literature. Finding articles on specialty in your native language is not a problem, but how to find similar articles in foreign languages: English, German, French? The Internet helps to search specialized editions. At VNTU faculties, students study in many specialties – a total of about 40, so each of them has the opportunity to read specialized modern scientific literature through the Internet.

Formation of communicative competence is another goal of studying a foreign language, in general, almost the most important. Learning to communicate and form an ability to intercultural interaction is a communicative approach to learning. Using the materials of the global Internet, students communicate in a

real language environment, face realistic and meaningful tasks, learn to spontaneously respond to them, stimulating the use and creation of original speeches, and not just a patterned manipulation of language formulas.

Particular attention is paid to understanding, rendering the material content, which motivates to study the structure and replenish the language vocabulary. Consequently, the attention of students is concentrated on the use of forms, but not on the forms themselves, and the study of grammar takes place in a way that excludes the study of grammatical rules without their practical application.

The development of education in our time is organically linked with an increase in the level of its information potential. This characteristic defines both the direction of the evolution of the education itself and the future of all mankind. For the most successful orientation in the global information space, it is necessary to master the information culture, and the priority of information retrieval is increasingly provided by the Internet.

The huge role of the Internet in teaching modern youth has almost no doubt. All resources for Internet communication can be used in various ways in classes. The virtual Internet environment allows you to go beyond the time and space frameworks, giving you the opportunity to communicate with real foreign persons on different topics. But it should be remembered that the Internet is only an additional technical resource and the success of learning depends on the competent integration of this tool into the learning process.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. How the internet can help English language learners. Режим доступу: <https://www.english.com/blog/internet-can-help-english-language-learners>
2. Internet Resources for Foreign Language Teachers. Режим доступу: <http://www.cal.org/twi/rgos/flint.html>
3. Rogers C. Freedom To Learn: A View Of What Education Might Become. – Columbus (Ohio): Heath Publ., 2009.

Никипорець Світлана Степанівна – викладач англійської мови, кафедра іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: fotinia606@gmail.com

Гадайчук Наталія Миколаївна – викладач англійської мови, кафедра іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Nykycorets Svitlana S. – Teacher of English, Chair of foreign languages, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Hadaichuk Nataliia M. – Teacher of English, Chair of foreign languages, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

SELF-ACTUALIZATION OF PERSONALITY AS A MAJOR WAY OF REALIZING HUMANISTIC APPROACH IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Vinnitsia National Technical University

Анотація: В статті розглядаються питання самоактуалізації особистості в умовах сучасної вищої школи.

Ключові слова: самоактуалізація, особистість, гуманістичний підхід

Abstract: The article studies the issues of self-actualization of the individual in a modern high school.

Keywords: self-actualization, personality, humanistic approach

The concept of national education states: "A properly organized national education forms a complete integral personality, an individual that values its civil and personal dignity, conscience and honour." Humanistic revolution in education involves changes in its purpose. Problems of personality, nation, society and civilization can not be solved only by intelligence. In our opinion, humanity must determine the existence of four major current problems – poverty, environmental pollution, the issue of the number of inhabitants of the planet and interpersonal relations. The first three problems are technical, but the fourth one needs not only reason and knowledge.

Ukrainian society needs not only people who can think, but also those who are capable of feeling. We need persons with the ability to live not only on orders of reason, but also of feelings. Society needs people who are capable of understanding each other, to accept and respect others as well as themselves.

Thus the purpose of education is to create a person, rather humanistic, and not automaton or purely intellectual; creating a thinking, caring, acting person, personalities who can feel deeply, open their inner world, create, and also be able to develop further [1]. In other words, the purpose of education is to encourage the development individuals who can live together as full-fledged, thinking living beings.

What is this person? What is the nature of a full-fledged human being? Many psychologists and educators have been studying this issue to create an accurate and complete description of such a person. Regarding this phenomenon, the following terms are used in scientific sources: self-improvement, self-realization, self-actualization. The most common is the latter – self-actualization, which we will use in this article. Thus, self-actualization of an individual is the goal of education, but to be more precise, one of the important tasks of education is the development of a person capable of self-actualization.

In order to achieve this goal of education, a person should in no way be separated from other institutions of society: families, churches, political institutions, etc.

However, the principle of self-actualization, which is now popular in Western theories of education, acquires certain criticism in scientific circles. The term "self-actualization" is criticised most of all, which, according to some scholars, is rather general and obscure. The protest against the introduction of the principle of self-actualization in education is based on the belief that it leads to the development of selfishness and egocentrism. But, in our opinion, such statements show only a lack of understanding of the nature of the given word. As Petterson says, self-actualized person "will live in the best possible harmony" [2].

The prominent American educator and psychologist Carl Rogers, in turn, argues that "the body has one main tendency and trend – to actualize, support and raise its level" [3]. This tendency leads to growth, independence and responsibility. In his scholarly works, K. Rogers gives a description of three types of personalities that are capable of self-actualization:

- 1) Such a person is open to any experiment, any external and internal stimuli. He is not capable of excessive self-criticism; he feels sharply, he is familiar with both positive and negative emotions.
- 2) This type of person lives in reality. Every minute for him is new. Life is fleeting, does not seem cruel and harsh. He changes, he adapts easily.
- 3) This person considers his body as a value that helps to orient him in any situation. His behaviour is primarily due to the inner world. The focus of his control is in himself [3].

Another expert on this problem, E. Kelly describes a person capable of self-realization, like C. Rogers. Such a person thinks about himself, feels his abilities, but is very responsive to the limitations. He is also respectful of others, sees them as a great help to his self-development. In life, such a person is guided by the values of humanity, and not by external order. But unlike Rogers, Kelly points to the ability of such a person to see personal errors, since in the process of development he can do them. He sees a source of knowledge in such situations and always makes conclusions.

The most complete nature of self-actualization was studied by Abraham Maslow. His description of the self-actualizing person includes all that was already discussed, plus some points that are based on the conclusions of his research work, which is a picture of a highly developed individual.

A. Maslow's research methods are extraordinary. He made a list of people who, in his professional opinion, succeeded in self-actualization. The selection criterion was this – these people had to fully express themselves in life and do everything to realize their potential.

The objects of the study were carefully considered in order to determine the general features of the character and reveal the characteristics that would distinguish them from the rest of the people. As a result, 14 character traits were identified:

1. Adequate perception of reality.	8. "Mystical knowledge".
2. Correct perception of oneself, other people and nature.	9. A sense of unity.
3. Directness.	10. Ability to establish interpersonal relations.
4. Problemocentricity.	11. Democracy.
5. Independence. The need for loneliness.	12. Awareness of parity of means and purpose.
6. Autonomy. Independence from conventions.	13. Sense of humour.
7. Freshness of perception.	14. Creativity.

These character traits outline image of a person who is not only desirable in every society, but also able to live at a high level and to realize their personal potential. If there is a theory of self-actualization, then it is natural to develop the principles and conditions for its implementation. Certainly, all the above-mentioned can manifest itself only in terms of the humanistic approach in education and upbringing.

The humanistic approach to learning emphasizes the importance of the teacher's personality and the relationship between the teacher and the student. When creating conditions for self-actualization, threats and fears should be kept to a minimum. They are the main barriers to learning. Therefore, the following conditions should be put in first place: deep respect and sincerity. These concepts are not new and do not make any revolution in education. But their application in the relationships between a teacher and a student can be a revolutionary explosion.

Changing the principles and objectives of the modern high school in Ukraine has also changed the purpose of education. Modern leading psychologists and educators believe that one of the tasks that a high school must set is to educate a person capable of self-actualization. The conditions for this should be the high educational and psychological training of the teacher, the creation of a friendly atmosphere in the audience, and encouraging creativity of the student, etc. Co-participation, love, respect, mutual understanding – this is the basis of the successful implementation of the humanistic direction in the modern high school in Ukraine.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Holt J. *Instead of Education*. – N.Y.: Prentice Hall, 2012.
2. Petterson C. *Humanistic Education*. – N.Y.: Englewood Cliffs, 2001.
3. Rogers C. *Freedom To Learn: A View Of What Education Might Become*. – Columbus (Ohio): Heath Publ., 1993.

Никипорець Світлана Степанівна – викладач англійської мови, кафедра іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: fotinia606@gmail.com

Герасименко Надія Валеріївна – викладач англійської мови, кафедра іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Nykyropets Svitlana Stepanivna – Teacher of English, Chair of foreign languages, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Herasyimenko Nadija Valeriivna – Teacher of English, Chair of foreign languages, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

ROBOTS WITH ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Vinnytsia National Technical University

Abstract:

The advantages and disadvantages of robots with artificial intelligence are considered. Examples of potential risks while using robots are given as well as their opportunities and impact on our life.

Key words: robots, artificial intelligence, evolution, success, technique, progress, robotics.

Анотація

Розглянуто переваги та недоліки роботів з штучним інтелектом. Наводяться приклади потенційних ризиків при використанні роботів, а також їх можливості та вплив на наше життя.

Ключові слова: роботи, штучний інтелект, еволюція, успіх, техніка, прогрес, робототехніка.

Introduction

Artificial intelligence (AI) and robotics are two "overnight successes" that have been decades in the making, and their intersection will soon change a multitude of industries. The evolution of smarter AI and more-versatile robotics has helped both technologies to push past repetitive tasks to take on adaptive and more intelligent applications. Recently, we've gone from fairly basic AI to AI that can beat humans in sophisticated board games and make decisions we are not capable of.

In the coming years, the result will be nothing short of revolutionary paradigm shifts. The impending age of smarter robotics will certainly have a profound impact on traditional manufacturing; companies such as Microsoft and Oracle have already made huge strides in helping develop the cognitive, connected factory. At the same time, AI-infused robots will also begin to transform industries that haven't employed intelligent machines thus far. This will create interesting scenarios in areas of productivity, safety, service, transportation, companionship and even habitation [1].

From SIRI to self-driving cars, artificial intelligence (AI) is progressing rapidly. While science fiction often portrays AI as robots with human-like characteristics, AI can encompass anything from Google's search algorithms to IBM's Watson to autonomous weapons.

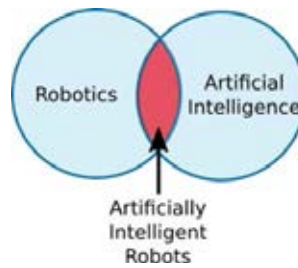
Artificial intelligence today is properly known as narrow AI (or weak AI), in that it is designed to perform a narrow task (e.g. only facial recognition or only internet searches or only driving a car). However, the long-term goal of many researchers is to create general AI (AGI or strong AI). While narrow AI may outperform humans at whatever its specific task is, like playing chess or solving equations, AGI would outperform humans at nearly every cognitive task.

Main part

Robotics is a domain in artificial intelligence that deals with the study of creating intelligent and efficient robots. Robotics is a branch of AI, which is composed of Electrical Engineering, Mechanical Engineering, and Computer Science for designing, construction, and application of robots. Robots are the artificial agents acting in real world environment.

The first thing to clarify is that robotics and artificial intelligence are not the same thing at all. In fact, the two fields are almost entirely separate [2].

A Venn diagram of the two would look like this:

Difference in Robot System and Other AI Program

AI Programs	Robots
They usually operate in computer-stimulated worlds.	They operate in real physical world
The input to an AI program is in symbols and rules.	Inputs to robots is analog signal in the form of speech waveform or images
They need general purpose computers to operate on.	They need special hardware with sensors and effectors.

Robots are constructed with the following:

- Power Supply – The robots are powered by batteries, solar power, hydraulic, or pneumatic power sources.
 - Actuators – They convert energy into movement.
 - Electric motors (AC/DC) – They are required for rotational movement.
 - Pneumatic Air Muscles – They contract almost 40% when air is sucked in them.
 - Muscle Wires – They contract by 5% when electric current is passed through them.
 - Piezo Motors and Ultrasonic Motors – Best for industrial robots.
 - Sensors – They provide knowledge of real time information on the task environment.
- Robots are equipped with vision sensors to be to compute the depth in the environment. A tactile sensor imitates the mechanical properties of touch receptors of human fingertips [3].

Tasks of Computer Vision:

- OCR – In the domain of computers, Optical Character Reader, a software to convert scanned documents into editable text, which accompanies a scanner.
- Face Detection – Many state-of-the-art cameras come with this feature, which enables to read the face and take the picture of that perfect expression. It is used to let a user access the software on correct match.
- Object Recognition – They are installed in supermarkets, cameras, high-end cars such as BMW, GM, and Volvo.
- Estimating Position – It is estimating position of an object with respect to camera as in position of tumor in human's body [4].

Application Domains of Computer Vision: Agriculture, Autonomous vehicles, Biometrics, Character recognition, Forensics, security, and surveillance, Industrial quality inspection, Face recognition, Gesture analysis, Geoscience, Medical imagery, Pollution monitoring, Process control, Remote sensing, Robotics, Transport [5].

The robotics has been instrumental in the various domains such as:

- Industries – Robots are used for handling material, cutting, welding, color coating, drilling, polishing, etc.
- Military – Autonomous robots can reach inaccessible and hazardous zones during war. A robot named Daksh, developed by Defense Research and Development Organization (DRDO), is in function to destroy life-threatening objects safely.
- Medicine – The robots are capable of carrying out hundreds of clinical tests simultaneously, rehabilitating permanently disabled people, and performing complex surgeries such as brain tumors.
- Exploration – The robot rock climbers used for space exploration, underwater drones used for ocean exploration are to name a few.
- Entertainment – Disney's engineers have created hundreds of robots for movie making [6].

To date, there are many different robots, the biggest news was Sophia - a robot with artificial intelligence, which became a citizen of Saudi Arabia. Sophia was made by Hanson Robotics, based in Hong Kong. Sophia is an evolving genius machine [7]. Her incredible human likeness, expressiveness, and remarkable story as an awakening robot over time makes her a fascinating front-page technology story, she even has a sense of humor. This AI robot once said it wanted to destroy humans.

Why demand for AI has arisen just now:

1. Today we are dealing with an unprecedented amount of information. Over the past few years, 90% of global data has been created. For the first time, these statistics are mentioned in a study by IBM Corporation in 2013, but this trend remains constant. Indeed, every two years over the past three decades, the amount of data in the world is increasing by about 10 times.

2. Algorithms are becoming more sophisticated, and machines with neural networks can reproduce the way of working the human brain and form complex associations.

3. The computing power is constantly increasing, and it can process a huge amount of data.

Bring it together and get a lot of technical staff, company executives and venture capitalists who invest in AI development and are interested in technology advancement [8].

Robots are not going to replace humans, they are going to make their jobs much more humane. Difficult, demeaning, demanding, dangerous, dull – these are the jobs robots will be taking. Productivity is one of the primary benefits of robotics in the workplace. In Europe, the goal is to attain a 20 percent increase in productivity by 2020. Central to achieving this is the exploration and use of robotics in the workplace [9].

Understanding the reason why robots are being used in industry is a good place to start. Improving productivity levels is a priority for all organizations. Efficiency gains are driving the use of robotics in industrial environments, factories, routine service environments and manufacturing plants. Using robotics in industrial settings improves productivity [6].

In most instances, an increase in productivity leads to an increase in potential jobs being created within a company – either to fulfil new roles and tasks required to train and manage a robotic process, or, freeing up resource to deliver services or tasks which require a different level of human interaction. When it comes to assessing the long term economic impact of robotics adoption and use, the data is not yet reliable, it's just now being created [9].

Engineers need to ensure that the AI they create has the ability to learn, discern bias, and avoid making the same mistakes prior to replacing traditionally human-held positions in the workforce

and in society, in general. Ultimately, society's responsibility is not to make AI more human-like, but to make AI that significantly improves human lives [10].

There are a lot of opinions about such robots. Artificial intelligence is beginning to transform society, from babysitting children to self-driving cars.

But, many scientists, including Professor Stephen Hawking, argue it may only be a matter of time before they gain consciousness and destroy mankind like something out of science fiction.

Professor Hawking said: "The development of full artificial intelligence could spell the end of the human race." Robots could soon be weaponised and some people have advocated the advancement, arguing it could save lives.

But, a report by Human Rights Watch and the Harvard Law School International Human Rights Clinic has called for humans to remain in control of weapons at a time of rapid advancement.

Senior arms division researcher at Human Rights Watch, Bonnie Docherty, said: "Machines have long served as instruments of war, but historically humans have directed how they are used."

"Now there is a real threat that humans would relinquish their control and delegate life-and-death decisions to machines." [11]

"Robots will replace people?" - this question is increasingly beginning to sound in developed countries, where the automation of certain systems are almost at the first place on the road to an innovative and technological breakthrough.

And where will a person remain irreplaceable?

Psychology, music, art, singing - in all of this, human has no equal. In professions where you need imagination, creativity, a people will remain at the helm. And if robots replace a person in many ways, many can easily find themselves in these spheres without problems.

Certainly, the work of the analysts will remain. After all, robotic technology will definitely belong to companies, which means that the stock, commodity and raw materials markets will remain fully functional. True, it will be necessary to rebuild the consciousness somewhat, since oil and currency can drastically change the price trend. After all, if robots replace people, the balance of supply and demand will change, which will affect the currency quotes. And oil will gradually be replaced by electricity, for example, based on hydrogen technologies and solar batteries.

According to the "Financial Times", the least likely to be left without a job is surgeons, dentists, and, in general, all those who work in the social and healthcare spheres. And if robots replace people, then more and more demand will be in professional programmers and employees with technical knowledge. Also, this trend will contribute to the development of small businesses based on new types of services related to the replacement of human functions [12].

Scientists believe research today will help us better prepare for and prevent such potentially negative consequences in the future, thus enjoying the benefits of AI while avoiding pitfalls.

In the near term, the goal of keeping AI's impact on society beneficial motivates research in many areas, from economics and law to technical topics such as verification, validity, security and control. Whereas it may be little more than a minor nuisance if your laptop crashes or gets hacked, it becomes all the more important that an AI system does what you want it to do if it controls your car, your airplane, your pacemaker, your automated trading system or your power grid. Another short-term challenge is preventing a devastating arms race in lethal autonomous weapons.

In the long term, an important question is what will happen if the quest for strong AI succeeds and an AI system becomes better than humans at all cognitive tasks. As pointed out by I.J. Good in 1965, designing smarter AI systems is itself a cognitive task. Such a system could potentially undergo recursive self-improvement, triggering an intelligence explosion leaving human intellect far behind. By inventing revolutionary new technologies, such a superintelligence might help us eradicate war, disease, and poverty, and so the creation of strong AI might be the biggest event in human history. Some experts have expressed concern, though, that it might also be the last, unless we learn to align the goals of the AI with ours before it becomes superintelligent [13].

Conclusion

As you can see, robotics and artificial intelligence are really two separate things. Robotics involves building robots whereas AI involves programming intelligence. After analyzing the characteristics and capabilities of robots with artificial intelligence, we can say that there are certain advantages and disadvantages. The biggest drawback is that this area is poorly understood. Also, with the advent of such robots, many people can be unemployed. Speaking about the benefits, it should be emphasized that it is possible to simplify human life, in some cases to prevent a life threatening.

Speaking from a scientific point of view, this is a big step in the future, innovations that will be useful in everyday life.

REFERENCES

1. The Evolution Of AI And Robotics Will Be Amazing (And Painful) [Electronic resource] / Forbes // Access mode : <https://www.forbes.com/sites/forbestechcouncil/2017/12/28/the-evolution-of-ai-and-robotics-will-be-amazing-and-painful/>. – Title from the screen.
2. What's the Difference Between Robotics and Artificial Intelligence? [Electronic resource] / Robotiq // Access mode : <https://blog.robotiq.com/whats-the-difference-between-robotics-and-artificial-intelligence>. – Title from the screen.
3. Artificial Intelligence - Robotics [Electronic resource] / tutorialspoint // Access mode : https://www.tutorialspoint.com/artificial_intelligence/artificial_intelligence_robotics.htm. – Title from the screen.
4. How Robots Work [Electronic resource] / howstuffworks // Access mode : <https://science.howstuffworks.com/robot6.htm>. – Title from the screen.
5. Artificial intelligence [Electronic resource] / Wikipedia // Access mode : https://en.wikipedia.org/wiki/Artificial_intelligence/. – Title from the screen.
6. Robotics: State of the Art and Future Challenges / book by George A. Bekey // Imperial College Press, 2008.
7. Sophia [Electronic resource] / hansonrobotics // Access mode : <http://www.hansonrobotics.com/robot/sophia/>. – Title from the screen.
8. What is AI [Electronic resource] / Espresso // Access mode : https://espresso.tv/article/2017/11/04/shtuchnyy_intelekt. – Title from the screen. (Ukr).
9. Dehyping Robotics and Artificial Intelligence (AI) [Electronic resource] / IBM // Access mode : <https://www.ibm.com/blogs/internet-of-things/dehyping-robotics/>. – Title from the screen.
10. Achieving Artificial Intelligence through Building Robots / Brooks, Rodney A // Memorandum report, May 1986.
11. Rise of the machines: Super intelligent robots could 'spell the end of the human race' [Electronic resource] / Express // Access mode : <https://www.express.co.uk/news/science/892081/Killer-robots-Artificial-intelligence-stephen-hawking-Elon-Musk-artificial-intelligence-ai>. – Title from the screen.
12. Robots will replace people? [Electronic resource] / ABB Capital // Access mode : <http://blog.abbcapital.com/zamenit-li-robot-cheloveka/>. – Title from the screen. (Rus).
13. BENEFITS & RISKS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE [Electronic resource] / futureoflife.org // Access mode : <https://futureoflife.org/background/benefits-risks-of-artificial-intelligence/>. – Title from the screen.

Voloshyna Anna Valeriivna- student group 1SE-14b, faculty of information technology and computer engineering, VNTU, Vinnytsia, e-mail volevikt2@gmail.com.

Supervisor: **Magas Liudmyla Mykolaivna** – FLD Teacher. VNTU, Vinnytsia.

Волошина Анна Валеріївна – студентка групи 1ПІ-14б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail volevikt2@gmail.com.

Науковий керівник: **Магас Людмила Миколаївна** – Викладач каф. іноземних мов. Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

DOING BUSINESS WITH ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Vinnitsia National Technical University

Abstract

The article considers the features and significance of Artificial Intelligence usage for creating or enhancement of business. Influence of Artificial Intelligence on methods and techniques of doing business is more complex than previously thought. Advantages of using Artificial Intelligence in business are presented in contrast with the traditional way.

Keywords

Artificial Intelligence; AI; machine learning; business; methods of enhancement.

Artificial intelligence (AI) – is intelligence demonstrated by machines, in contrast to the natural intelligence (NI) displayed by humans and other animals. In computer science AI research is defined as the study of "intelligent agents": any device that perceives its environment and takes actions that maximize its chance of successfully achieving its goals. Colloquially, the term "artificial intelligence" is applied when a machine mimics "cognitive" functions that humans associate with other human minds, such as "learning" and "problem solving" [1].

Artificial intelligence by itself is a broad term that describes various technologies used to mimic or exceed human intelligence. Machine learning is a narrow term that is used to describe specific software techniques that allow computers to learn from the previous experiences and data. Deep learning, scientifically named deep neural networks, is a method of machine learning that is powered by learning to represent the world as a nested hierarchy of concepts, with each concept defined in relation to simpler concepts [2].

The traditional problems (or goals) of AI research include reasoning, knowledge, planning, learning, natural language processing, perception and the ability to move and manipulate objects. Capabilities generally classified as AI as of 2017 include successfully understanding human speech, competing at the highest level in strategic game systems (such as chess and Go), autonomous cars, intelligent routing in content delivery networks, military simulations, and interpreting complex data, including images and videos [3, 4].

How AI is connected to finances and business? Financial institutions have long used artificial neural network systems to detect charges or claims outside of the norm, flagging these for human investigation. The use of AI in banking can be traced back to 1987 when Security Pacific National Bank in USA set-up a Fraud Prevention Task force to counter the unauthorised use of debit cards. Programs like Kasisto and Monystream are using AI in financial services.

Banks use artificial intelligence systems today to organize operations, maintain book-keeping, invest in stocks, and manage properties. AI can react to changes overnight or when business is not taking place. In August 2001, robots beat humans in a simulated financial trading competition. AI has also reduced fraud and financial crimes by monitoring behavioral patterns of users for any abnormal changes or anomalies [5].

“Just as about 100 years ago electrification changed every single major industry, we’re in the phase where AI will now do the same. Almost anything that a typical person can do with less than one second of mental thought we can either now or in the very near future automate with AI.”

– Andrew Ng, Google Brain founder. and co-founder of education startup Coursera

Recent advances in AI, or machine learning, play an increasing role in our everyday life. As a result, its potential effect on the workplace has become a major focus of research and public concern.

Inexpensive computing and never-before-seen infrastructures create opportunities for anyone willing to take part. A huge pool of talent from university researchers to early stage startups are driving more and more accomplishments in the field. The number of AI and Machine Learning degrees being obtained worldwide is higher than ever before. More than 170 universities currently offer programs, and more are available online. Companies such as Udacity and Coursera provide training in machine learning, deep learning, data science, and self-driving specializations that cover all the needed information to get hired by the top companies within the industry. Udacity, for example, has built hiring partnerships with companies like Mercedes-Benz, Nvidia, BMW, McLaren, Bosch, Amazon, and Intel. Udacity's program is a new funnel for a highly-specialized talent trained through so-called nanodegrees based on a truncated field of study that spans months, rather than years, and allows students to direct the pace of their own learning.

In the past couple of years, AI has become truly capable of satisfying the needs we force it to, such as speech recognition interfaces, ordering products from Amazon via Alexa, and searching for all the dog photos on your iPhone in one second. Algorithms are now capable of detecting breast cancer. Self-driving cars can pick you up from a restaurant, or park in your driveway.

Using Machine Learning and AI in business provides many benefits. Machines achieve high and consistent levels of production without needing breaks or time off like humans. Machines are scalable and more accurate than humans. In many industries, the removal of human error and the introduction of laser-like precision at faster rates greatly increases profits. Using the right combination of AI and related technologies provides the advantages of reliability and cost-effectiveness while addressing uncertainty and speed.

Businesses are keen for disruptive technologies to become more competitive in a globalized economy that creates a great divide between winners and losers. Technological capabilities dictate cutting-edge business strategies that formulate the ability to win across a highly competitive landscape. The firms that grasp that concept are the ones that will rewrite the business rules for years to come.

One of the most important boosters of innovation is competition. It's easy to lag on a trend and not implement the latest technology. But this is not the case with AI. AI is much more than one technology. When talking about business, it is a combination of technologies that allow companies more predictability and accuracy without extra spending on a scale.

That's why no company can stand still and ignore the innovation and technology absorption. Doing that would cause an immediate failure or slow death. The speed of adaptation is also a huge factor. Competitive success predominantly favors those who can quickly coordinate and apply technological developments.

A perfect example of using competitive advantage is the Japanese insurance firm Fukuoka Mutual Life which is making 34 employees redundant and replacing them with IBM's Watson Explorer AI that can calculate payouts to policyholders. The intelligence behind this AI is capable of reading information about thousands of medical certificates, length of hospital stays, medical histories and any surgical procedures to improve the process of calculating payouts. Though the time needed to formulate the appropriate calculations of payouts is drastically reduced.

There is so much data that we as a customer or a prospect leave everywhere in our digital footprint. All this data is impossible to analyze by human workers, but machine learning enables businesses to look at that data on a scale. A good example is how MOZ used AI to predict customer churn. They've designed a recurrent neural network to analyze user actions as a timeline and predict the future actions. Since actions customers are about to perform within the system are caused by a vast variety of factors from the past, it

makes it possible to mine some valuable business insights and decrease churn of existing customers which has an enormous effect on overall company growth. There are different factors that influence user behavior such as external factors (rules and regulations, changing economic circumstances, market demand), internal factors (change in income, urgent needs) as well as product related factors (previous experience with the product, the functionality required, the quality of the support). The ability to analyze all these factors with the respective historical timeline makes it possible to predict when the user will become a paying subscriber or will churn away from your business.

AI is a foundational technology that will power that change. It is important to emphasize that education must occur across industries to adopt this technology in ways that will be beneficial to society. For many organizations, the required level of change invokes fear and pessimism. It's not only technology that has to be adopted, but a whole new way of thinking through the prism of machine intelligence. From properly inspecting your customer needs to collecting relevant data, the theory behind the successful implementation is still very new and subject to many changes, as the fast pacing nature of this technology is.

REFERENCES

1. Poole, David; Mackworth, Alan; Goebel, Randy (1998). Computational Intelligence: A Logical Approach. New York: Oxford University Press. ISBN 0-19-510270-3.
2. Russell, Stuart J.; Norvig, Peter (2003), Artificial Intelligence: A Modern Approach (2nd ed.), Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall, ISBN 0-13-790395-2.
3. Artur Kiulian (2017). Robot is the boss: How to do business with artificial intelligence. ISBN-13: 978-0692939031
4. Luger, George; Stubblefield, William (2004). Artificial Intelligence: Structures and Strategies for Complex Problem Solving (5th ed.). Benjamin/Cummings. ISBN 0-8053-4780-1.
5. Marwala, Tshilidzi; Hurwitz, Evan (2017). Artificial Intelligence and Economic Theory: Skynet in the Market. London: Springer. ISBN 978-3-319-66104-9.

Ihor Kiulian, Student of Information Technology and Computer Engineering Faculty, Vinnytsia National Technical University, 1CS-14b, e-mail: igorkiulian@gmail.com

Supervisor – **Liudmyla Magas**, Teacher of the Department of Foreign Languages, Vinnytsia National Technical University, e-mail: ludmag71@gmail.com

TASK-BASED LANGUAGE TEACHING, FROM THEORY TO PRACTICE

Vinnitsia National Technical University

Abstract

This paper presents task-based language teaching, gives a definition of a task, describes three main approaches to task-based language teaching and specifies basic characteristics of task-based language teaching. It stresses the role of task-based language teaching as a powerful approach for maximizing language learning and teaching, reveals its benefits and challenges as well.

Key words: task-based language teaching; task; foreign language teaching.

Анотація

Ця стаття знайомить з навчанням мови, базованої на завданні, наводить опис завдання, описує три основних підходи до навчання мові та визначає основні характеристики. У ній підкреслюється роль навчання мові, базованій на завданні, як потужного підходу до вивчення і навчання мові, висвітлюються як переваги, так і недоліки.

Ключові слова: навчання мові, базоване на виконанні завдання; завдання; викладання іноземних мов.

Language teaching approaches and methods are constantly changing and reassessed. New ideas keep emerging as the growing complexity of the means of communication and the opportunities created by technology put language skills to new uses. In addition, the political, social and economic impact of globalization, the new demands of the labour market that result from it, the pursuit of competitiveness, the challenges of intercultural communication and the diversification of culture are all phenomena that have opened new perspectives on the central role that foreign languages have come to play in the development of contemporary societies.

This has far-reaching consequences in terms foreign language learning. Learners have become more aware of these changing circumstances. They now seek practical solutions for their needs in real contexts, and this has entailed a radical departure from the school's traditional teacher-directed curriculum. The Common European Framework for Reference has helped teachers to rethink their strategies and attitudes and has opened new research avenues in the field [1].

It is therefore important for teachers to learn about the latest developments in the field and to get some practical ideas that can help them further develop their teaching skills, optimize their students' learning and renew their practices.

Recently, the popularity of Task-Based Learning (TBL) has made many researchers, teachers, and methodologists evaluate the effectiveness of this approach. Although it has been used for many years, its popularity has increased. One of the main reasons for this attention is the desire of educators to promote real communication or the exchange of meanings rather than forms. Another reason for such interest is the fact that practitioners advocate better language learning when students are not focused only on linguistic forms [2]. If task-based instruction takes place, language learning is more meaningful and natural. The task is

currently considered to be the most effective means of promoting second language acquisition (SLA) in the classroom. According to Richards and Rodgers "engaging learners in task work provides a better context for the activation of learning processes"[3]. These authors say the negotiation of meaning in TBL provides the input and output necessary for language acquisition.

If one wants to define a task, there is not a single definition. Here are some examples of how individuals in the field have characterized "task". Nunan considers a task as "a piece of classroom work which involves learners in comprehending, manipulating, producing or interacting in the target language while their attention is primarily focused on meaning rather than form" [4]. According to this definition, students will use prior knowledge in order to achieve their goal; if any new information is needed (e.g. linguistic forms or vocabulary), the teacher will act as a knower who provides it so that students do not interrupt the process and achieve the expected outcome. For Willis (1996) a task is an activity "where the target language is used by the learner for a communicative purpose (goal) in order to achieve an outcome"[5]. It is more effective to use a meaning-based approach than a form-based approach. Students express their thoughts even if some of the language is inaccurate. In this respect, Skehan adds that tasks primarily focus on meaning and resemble real-life situations [6]. Since tasks are goal-directed activities, participants decide which language forms to use to achieve the goal. Van den Branden explains how in second language research, tasks have been used to study language production, interaction, negotiation of meaning -all aspects to improve second language acquisition (SLA). This author defines a task as "an activity in which a person engages in order to attain an objective, and which necessitates the use of language" [7]. It is evident in this definition that there is a language form needed to perform a task; however, the language is the means not the end. Language is the vehicle to reach successful communication when having real-life communicative situations. Nowadays, the most commonly used and widely accepted definition of task is that of language activity in which there is a focus on meaning. We define Task-Based Learning as an approach that requires teachers to plan lessons, not merely class activities, for real communication.

All the definitions given above share the idea that tasks are goal-oriented activities and meaning-centered; tasks are designed to facilitate students' participation in meaningful activities. Language involves communication and this communication occurs only when the environment offers the opportunity to exchange real and meaningful thoughts. Some of the differences rely on the fact that a task has many purposes depending on the student and teachers' needs.

Despite the fact that TBL emphasizes meaning, form is not put aside. Each of the task models have a period in class to focus on form which is different from focusing on language. For example, Willis and Willis focus on forms at the end of each task cycle, which is defined as a sequence of tasks related to one another [8]. There are three reasons to focus on language form at the end of any task sequence. First, learners understand language within a context. When performing the task, students undoubtedly prepare and make use of language. Second, students focus their attention on language use rather than language form. Each task, during the cycle, has different purposes and characteristics which capture the students' attention and interest in the language that will be used when achieving the target task. Third, students are exposed to language production and reception. Learners engage in real world activities that demand speaking and/or writing and understanding by listening and/or reading. In order for successful communication to take place, teachers do not have to correct every mistake. Teachers have to see language as a tool instead of an end, which means that errors are part of the learning process and not necessarily the result of bad learning or teaching. Therefore, meaningful tasks imply meaningful learning and end with meaningful communication. Likewise, the conditions under which a task is performed will have important consequences for the type of language used by learners in communicative tasks. Ellis refers to this situation when he says that Task-Based Learning and Teaching call for classroom participants to forget they are in the classroom, a teaching-learning setting, and imagine themselves in a more communicatively effective environment where negotiation of meaning is taking place [9]. The reason would seem obvious: the goal of language teaching is or should be the enabling of students to express personal meanings. Certain researchers such as Long underscore the fact that a task needs to include negotiation of meaning in order to effectively propel language acquisition forward [10]. So, it is argued, we should provide our learners with meaningful tasks which include plenty of opportunities for the negotiation of meaning.

Teacher and students' roles change within a task-based approach. TBL presents learning and teaching as collaborative work. Classes are student-centered. Teachers address students' needs and interests by becoming facilitators. According to Willis and Willis, teachers who engage in Task-Based Learning promote real language use; when doing so, they become leaders and organizers of discussion, managers of group or pair

work, motivators to engage students in performing a task and language experts to provide language feedback when needed [8]. The main issues here are the degrees to which the teacher is responsible for content. The role of the students is far from being one of the passive recipients of comprehensible input; students are now seen to take the leading role in their own learning. Van den Branden agrees with the fact that task-based lessons are student-centered, which means students take the main part in the learning process [7]. Learners are autonomous to negotiate course content or to choose linguistic forms when performing a task. Negotiation is done by providing options for the learners; for example, the teacher may suggest a series of topics and students decide which one to begin with. Learners are also group participants. Many of the tasks are done in pairs or groups which will require adaptation for those students used to working individually or those used to whole class instruction. Another role for learners is the one of risk takers. Students constantly face challenges that involve the use of the target language. Students need to make the most of every opportunity to develop language while performing the task. Richards and Rodgers say that both teachers and learners in Task-Based Learning are responsible for the development of classroom interaction [3].

There have been many task-based TBL models for class lessons. Ellis presented a model that focuses on meaning and real-world activities that demand learners to process language for real situations. According to this model, English language development occurs when learners are given enough time to prepare and perform a task. There is some attention to form while communication takes place. Communicative tasks reflect three main approaches: consciousness-raising activities, focused communication activities and interpretation activities. As can be seen from Table 1, the pre-task shows students the grammar they will master in the future and form is engineered by the design of the task. On the other hand, during task stage focuses on communication activities, which means performance is crucial. The way teachers handle error correction and how students react to the task are important. Teachers are expected to let communication flow and find strategies to make error correction in such a way that indirect focus on form is accomplished. Finally, students report to class. They may be exposed to any kind of input and then share with the group their understanding. Ellis' model also shows the conditions under which a task is performed [9]. He suggests a number of ways to regulate tasks: for example time pressure, which is regulated by the amount of time given to learners to perform the task. Familiarity with a topic also influences task performance. If a topic is relevant to students' own experiences, there are more chances of having engagement and intrinsic motivation. Another task-based model was outlined by Willis, who used the format of Pre-Task, Task Cycle and Language Focus. There are three stages: pre-task, task cycle and language focus [5]. During the pre-task stage the teacher identifies and introduces the topic and learners feel motivated to perform the task. The teacher recalls and activates existing knowledge by exploring the topic and highlighting useful words and phrases which might be needed during task performance. The second stage, task cycle, gives learners the opportunity to perform real world tasks with the teacher's monitoring. It is advisable to have students work in pairs or in small groups at this stage. Also, while planning, the teacher should provide all the necessary input by acting as a facilitator. Learners plan how to present the outcome of their work, generally by exchanging and comparing final products. Students report the conclusions they have reached. The final stage, language focus, places emphasis on language features used during the two previous stages. The language focus provides opportunities for students to analyse and practice specific linguistic features arising from task. All in all, Task-Based Learning moves from fluency to accuracy and fluency again, which demonstrates that although form is important, it is not the central part of the task model.

Willis' three-stage task model does not clearly state the evaluation component. The teacher's monitoring during the task cycle is a kind of informal assessment since s/he provides indirect feedback. Nunan states that "assessment/evaluation is concerned with the selection of assessment and evaluation instruments and procedures" [11].

Teachers using TBLT ideas report increased confidence, enjoyment and motivation among learners. Nevertheless, there can be misunderstanding about what a task is, leading either to lack of application of theory (calling something a task that is not a task) or over-application of theory (assuming that tasks must always be about spoken interaction, or about pair and group work). There can also be misunderstanding about the purposes of tasks, once more leading to lack of application of theory (maintaining strong teacher-led grammar instruction elements) or over-application of theory (assuming that the teacher has no role to play, at least at the task execution stage). That theory and research into TBLT are both under- and over-applied in practice highlights the challenge of identifying exactly what TBLT is or should be, because significant differences emerge in the ways in which its proponents conceptualise the approach [11].

To make my lessons more diverse and interesting, if it is possible due to the syllabi, I've also tried to use the TBL method at my lessons. People say that every experience means having some experience on itself, even if it is a negative one. When we first meet with my students after a short introduction to the objectives of the course I offer them a task based on information, which has to be changed into questions. But the main idea of it is finding a person with the same answer as they have (family, hobby, read book, etc.). To do it in a group of 10-15 students they are asked to stand up, leave their places and feel free to ask their groupmates questions and move around the classroom to find necessary data. You know, most of them prefer to stay where they are, keeping waiting to be asked by others.

Having learnt about types of computers and input and output devices, they read a dialogue "At a computer shop". For the next lesson I tell them to compose their own one, using learnt expressions but discussing any beloved device in it. Their partner is usually their desk neighbour. I don't know why but only few of them are ready to present the dialogue. Taking into account their done task and neglecting mistakes, both lexical and grammatical, I usually feel embarrassed when they ask me in a cheerful way "What's our grade?" expecting to get "A". Then I ask myself if the mark is the utmost thing in studying?

Every year we have a traditional week of Foreign Languages. It's up to us, university teachers to choose a group and activity to be done. I've chosen a group of good and motivated in English studying students. The day happened to be on the Shrove Tuesday. I wondered if they would like to have something special like a Pancake Day? They agreed but when they were offered to have a real tea party with hot pancakes in our classroom, it turned out that nobody could cook them. I told that I would do it. They said that they would buy sweets. At the first meeting after the winter breaks we started talking about traditions and observing winter holidays in Ukraine and Britain. I switched on "For Auld Lang Syne" and gave them 8 lines of it to be learnt by heart and sung at our party. Besides, each of them was to prepare any funny or moral story, a song or a rhyme to their own taste in English. Was it a big party? None of them prepared a story, but for the girl who, I knew would be difficult to do it and therefore she was told to mime the process of making pancakes when the others translated her gestures into English. None of them learnt the song, but for the boy who had learnt it previously at school. Two of them brought biscuits and three of them were late. While eating pancakes and drinking tea I told to myself that it had been the first and the last attempt to do something like that. Really I don't know how to make them active and encourage them. I suppose it happened because I misunderstand task-based language teaching or something else goes wrong.

Task-Based Learning offers more advantages than disadvantages. When carrying out the tasks, learners do not concentrate on language features, but on reaching their goal. Learners are engaged in each one of the tasks since life experiences and previous knowledge support learning. Language is used in everyday life and accounts for students' interests. When using the previous task-based lesson, learners are more motivated and engaged in the learning process. Learners make decisions according to their interest which ends in meaningful learning. Language is used for communication. However, the difficulties of following a Task-Based Learning approach lay in teachers' and students' attitudes. Another shortcoming of a Task-Based approach is the apparent lack of focus on grammar, there is a focus on form.

REFERENCES:

1. NEW TRENDS IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING [Electronic resource]. – Mode of access: <http://petallproject.eu/petall/index.php/es/international-conference>
2. Task-Based Language Learning: Old Approach, New Style. A New Lesson to Learn [Electronic resource]. – Mode of access: <https://revistas.unal.edu.co/index.php/profile/article/view/17691/36825>
3. Richards, J., & Rodgers, T. (2004). Approaches and methods in language teaching. Cambridge: Cambridge University Press., (p. 223)
4. Nunan, D. (1989). Designing tasks for the communicative classroom. Cambridge: Cambridge University Press. (p. 10)
5. Willis, J. (1996). A framework for task based learning. Harlow: Longman. (p. 23, 38)
6. Skehan, P. (1996). A framework for the implementation of task-based learning. Applied Linguistics, 17, 38-62.
7. Van den Branden, K. (2006). Task based language education. From theory to practice. Cambridge: Cambridge University Press., (p. 4).
8. Willis, D., & Willis, J. (2007). Doing task based teaching. Oxford: Oxford University Press.
9. Ellis, R. (2003). Task based language learning and teaching. New York: Oxford University Press.
10. Long, M. (1983). Native speaker/non-native speaker conversation and the negotiation of comprehensible input. Applied Linguistics, 4, 126-141.
11. Nunan, D. (2004). Task based language teaching. Cambridge: Cambridge University Press.

Магас Людмила Миколаївна, викладач кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, ludmag71@gmail.com

Magas Liudmyla Mykolaivna, an FLD teacher, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia
ludmag71@gmail.com

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація: У статті проаналізовано інтерактивні методи вивчення іноземних мов, з'ясовано їхню роль та місце навчальному процесі вищих навчальних закладів..

Ключові слова: інтерактивний метод, навчальний процес, форми та методи навчання, діалогічне навчання.

Abstract: The interactive methods, clarified its role and place in the studying of foreign languages in the studying process is analyzed in the article.

Keywords: interactive method, learning process, forms and methods of teaching, dialogical training.

Зміни життя в сучасному світі вимагають і змін мети та призначення сучасної освіти. Знижується функціональна значущість і привабливість традиційної організації навчання, передача «готових» знань від викладача до слухача перестає бути основним завданням навчального процесу.

Важливо викликати інтерес до навчальної теми, перетворювати аудиторію пасивних спостерігачів на активних учасників заняття. Якщо викладач у своїй роботі буде використовувати активні форми та методи навчання то це важливе питання буде вирішеним саме собою. Активні форми навчання будуються на інтерактивних методах, коли існує взаємозв'язок не лише між викладачем і слухачем, а й між слухачами у навчанні.

Слово – інтерактивний прийшло до нас з англійської і виникло від слова “інтерактив”. “Inter” – це “взаємний”, “act” – діяти. “Інтерактивний” – означає сприяти, взаємодіяти чи знаходитися в режимі бесіди. Діалогу з будь-чим (комп'ютером), чи з будь-ким (людиною). Значить інтерактивне навчання – це, перш за все, діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія викладача і слухача.

Основна характеристика “Інтерактива”

Це спеціальна форма пізнавальної діяльності;

Навчальний процес організовано так, що практично всі слухачі заохочені до процесу пізнання, вони мають можливості розуміти і рефлексувати з приводу того, що вони знають і думають;

Має бути атмосфера доброзичливості, взаємопідтримки – форма кооперації та співпраці;

На занятті організується індивідуальна, парна, групова робота;

Застосовуються дослідницькі процеси, ділові гри, робота з документами, різними джерелами інформації, використовувати творчі завдання.

Задачі, які можна розв'язати одночасно:

- розвиток комунікативних умінь і навичок;
- емоційний контакт між слухачами ;
- вчитесь працювати у команді, прислухатись до думки свого товариша;
- знімає нервову навантаженість слухачів, дає можливість змінювати форми їх діяльності, переключати увагу на вузлові питання теми.

Інтерактивні методи захоплюють слухачів, пробуджують в них інтерес та мотивацію, навчають самостійному мисленню та діям.

Звичайно люди запам'ятовують

5% - лекції

- 10% - того, що читають
- 20% - того, що бачать на власні очі
- 50% - того, що слухають та бачать одночасно
- 70% - того, що обговорюють і пишуть
- 80% - того, що роблять практично власноруч
- 90% - того, що роблять і обговорюють одночасно
- 95% - того, чому навчають інших

Інтерактивне навчання — це діалогове навчання, яке заперечує домінування як одного виступаючого, так і однієї думки над іншою.

Інтерактивне навчання має на меті:

- створення умов для залучення всіх слухачів до процесу пізнання;
- надання можливості кожному слухачеві розуміти і рефлексувати з приводу того, що він знає і думає;
- вироблення життєвих цінностей;
- створення атмосфери співпраці, взаємодії;
- розвиток комунікативних якостей і здібностей;

створення комфортних умов навчання, які б викликали у кожного слухача відчуття своєї успішності, інтелектуальної спроможності, захищеності, неповторності, значущості.

Ігри можна використовувати на всіх етапах навчання української мови як іноземної у ВНЗ, однак зміст мовного матеріалу та характер завдань мають бути підібрані відповідно до віку студентів і рівня підготовки певної групи. На початковому етапі навчання особливої уваги заслуговують ігри на просте сприймання і відтворення матеріалу, а на наступному – на розвиток у студентів умінь виявляти, зіставляти і порівнювати явища та факти; аналізувати і узагальнювати їх; робити правильні висновки тощо. Гру підбирає викладач, бо лише він може вирішити, що краще запропонувати студентам.

Існує велика кількість ігор та кожен із науковців по-своєму їх класифікують. У навчальному процесі Вінницького національного технічного університету колектив викладачів дійшов до згоди та визначив таку класифікацію: ігри можливо поділити на два розділи.

Перший розділ включає в себе граматичні, лексичні, фонетичні та орфографічні ігри, сприяючи формуванню мовних навичок. Умовно його можна назвати «Підготовчі ігри».

Другий розділ називається «Творчі ігри». Мета цих ігор – сприяти подальшому розвитку мовних навиків та вмінь. Можливість проявити самостійність у вирішенні мовно-мислячих задач, швидка реакція в спілкуванні, максимальна мобілізація мовних навиків – характерні якості мовного вміння – можуть, як нам уявляється, бути проявлені в аудіюванні та мовних іграх. Ігри другого розділу тренують у студентів вміння.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Корженко В. Я., Опанасюк М. М. Інноваційні методи викладання української мови як іноземної у технічному університеті / В. Я. Корженко, М. М. Опанасюк // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2011. – № 1. – С. 152 – 155.
3. Потапова М. М. Ролевая игра как прием активизации обучения русскому языку как иностранному студентов гуманитарных факультетов / М. М. Потапова // авториф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання» / М. М. Потапова ; Российский государственный педагогический университет им. А. И. Герцена. –

Санкт-Петербург, 2000. – 20 с.

4. Процик І. Презентація нової лексики в лінгводидактиці для чужоземців / І. Процик // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – 2007. – Випуск 2. – С. 24 – 30.
5. Сокіл Б. Методи вивчення української мови як іноземної та їх характеристика / Б. Сокіл // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – 2007. – Випуск 2. – С. 14 – 18.
6. Станкевич Н. Основні прийоми навчання говоріння в курсі української мови як іноземної / Н. Станкевич // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – 2008. Випуск 3. – С. 289 – 292.

Присяжна Олеся Дмитрівна кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов Вінницького національного технічного університету prysyazhnalesya@gmail.com

Prysyazhna Olesya Dmytrivna Candidate of Philology Sciences, Senior Lecturer of Foreign Languages Department in Vinnitsa National Technical University prysyazhnalesya@gmail.com

HOW ARTIFICIAL INTELLIGENCE CAN READ OUR MIND

Vinnitsa National Technical University

Abstract

The article describes how artificial intelligence can read our minds. Principles of functioning of neural networks are presented. It sheds new light on the advantages of using Artificial intelligence in predicting human actions.

Keywords

Artificial intelligence; AI; machine learning; neural network; deep learning.

The puzzle of thinking is one of the most fascinating riddles in the world, because thinking is what makes a person a person. It not only separates people from animals (which also have a certain degree of thinking), but also forms the basis of our individuality. Many philosopher problems have argued for centuries, acquired it (and some have disappeared) in artificial intelligence [1].

People are good in many respects: many of us are infected with a thirst for pioneering, know how to play chess and solve complex political issues. However, we still leave some questions for the disposal of computers. Even more: almost all mechanical calculations are performed by computers. But they do not have a soul, consciousness and free will. It is over this decision - on how to pass a Turing test - and scientists in the field of artificial intelligence work. Artificial intelligence, given the enormous capabilities of electronic computers, could cope with a number of critical tasks, as well as solve complex issues of a global order, from world peace to the colonization of distant galaxies. But what if AI can read what we are thinking about and predict our actions?

Today, one of the most complex and frightening crimes are serial killings. And in the twentieth century, their number has increased very much, and some serial maniacs have not been found so far. But soon the police will come to the aid of artificial intelligence, which has already managed to solve one riddle [2].

To search for serial killers will use the algorithm CARMEL, which was able to decipher the mysterious manuscript 105-page manuscript of the XVIII century. As the publication Next Web writes, AI will work on a long-known scheme: in order to catch a criminal - you need to think like a criminal. The algorithm must understand the course of the reasoning of a person and "break his thoughts" in order to calculate a person by the "handwriting" of his crime.

Now the algorithm is being taught on the materials of already disclosed cases, the archive of which has been kept since the 1960s. One of the main things that AI learns is the story of the Zodiac killer. He killed people in the north of California and around San Francisco. In addition to the nickname, nothing is known about the murderer until now. He himself chose such a pseudonym, which he indicated in the notes sent to the editorial board of local newspapers. In addition, 4 cryptograms were also found in the envelopes, in which the killer encrypted information about himself. The police managed to decipher only one of them.

Now CARMEL is sorting through the biographies and correspondence of hundreds of thousands of people, comparing them with 340-character zodiac cryptograms.

Nowadays everyone who, somehow, is connected with technologies already know that ransomware has been disastrous for businesses and individuals alike, with recent attacks like WannaCry costing companies millions, and personal attacks threatening private data. We're all at risk. Criminals are holding data and information hostage using tools that require almost no skill, and once they have your files it's too late to react [3].

Empow is a security startup, just patented a 'mind-reading' approach to cyber-security in order to try and discover these attacks the moment they start. CEO and Founder Avi Chesla says today in a press release:

The innovative technology behind the patent enables a human security expert to understand actual the intentions of any attacker. This “mind reading” is accomplished initially by data gathering – we read the data generated by a variety of tools inside the organization – which is then enriched by Internet data sources which yield more signals and cues. These are harvested from good guys and bad. On top of that we apply of NLP algorithms to draw definitive conclusions about what the attacker is after. No one signal lets us read the attackers’ mind, but we connected the dots to generate intention.

The AI uses all the data it can gather to determine what an attack might look like, specific to the system it is protecting, and constantly monitors everything happening on the entire network. When it doesn’t have enough data from internal sources, it begins searching outside of your network for information that fills in the gaps.

It learns to understand what suspicious behavior looks like at the moment it starts. This allows it to react within the first couple of seconds of an attack with a solution tailored to best defend your network and data. The AI is like a guard dog that comes well-trained and never stops learning how to do a better job of guarding your assets.

It’s getting easier to hack networks or compromise accounts and harder to secure them. There’s an arms race going on between criminals and computer systems that requires improvement in leaps that go beyond virus definition updates and malware protection.

Empow’s patented mind-reading AI won’t tell you what you’re thinking, but if it brings bigger guns in the fight against cyber-attacks it’ll be far more important than a crystal ball.

Another invention that comes with thoughts “this could change everything” AI story of the year comes to us in the form of AI that’s supposed to read minds. This time however, there’s no parlor trick. We’re one step closer to being able to broadcast our thoughts to a screen, thanks to artificial intelligence [4].

Japanese scientists have created AI capable of reading a person’s brainwaves and displaying an image based on what they’re looking at. If a person is staring at a picture of the letter “A” the AI will successfully create an image that resembles a fuzzy version of that. It’s actually reading the person’s mind – sort of.

The scientists published their paper “Deep image reconstruction from human brain activity” wherein they state:

Here, we present a novel approach, named deep image reconstruction, to visualize perceptual content from human brain activity.

Over a 10 week period the scientists showed images to human test subjects and recorded their brainwaves. At times the subjects brains were monitored in real-time while they were looking at the images, other times they were asked to “recall” the images. The researchers used the brain scans to train a deep learning network to “decode” the data and visualize what the person was thinking about.

When these machines are learning to “read our minds” they’re doing it the exact same way human psychics do: by guessing. If you think of the letter “A” the computer doesn’t actually know what you’re thinking, it just knows what the brainwaves look like when you’re thinking it.

It visualizes your thoughts by guessing what output we want to see based on the data from our brains — unlike human “psychics” whose guesses are based on, we’ll just say: less scientific data.

AI is able to do a lot of guessing though — so far the field’s greatest trick has been to give AI the ability to ask and answer its own questions at mind-boggling speed.

The machine takes all the information it has – brainwaves in this case – and turns it into an image. It does this over and over until (without seeing the same image as the human, obviously) it can somewhat recreate that image.

For now, it’s obviously not perfect – but it’s almost certain to be a use-case for the field of deep learning that sees extensive development.

That’s when things get interesting.

One day technology like this may turn our minds into projectors or allow us to share streaming footage of our actual dreams with one another. It’s difficult to imagine the ramifications of a technology that could make our brains the penultimate computer input device.

This could enable understanding without communication: the ability for humans to gain knowledge from machines or other humans instantly.

It could also destroy the idea of privacy, ruin poker forever, and start World War III, but that’s a different article.

REFERENCES

1. Потапов, А. С. Искусственный интеллект и универсальное мышление / А. С. Потапов. — СПб.: Политехника, 2012. — 711 с.: ил. ISBN 978-5-7325-1008-9.
2. AI begins to search for serial killers [Electronic resource] – Access mode: <https://hi-news.ru/technology/ii-pristupaet-k-poisku-serijnyx-ubijc.html>
3. Mind-reading AI is the newest defense against cyber attacks [Electronic resource] – Access mode: <https://thenextweb.com/artificial-intelligence/2017/09/11/mind-reading-ai-is-the-newest-defense-against-cyber-attacks/>
4. You think it and a robot sees it: The future is here with mind-reading AI [Electronic resource] – Access mode: <https://thenextweb.com/artificial-intelligence/2018/01/10/you-think-it-and-a-robot-sees-it-the-future-is-here-with-mind-reading-ai/>

Liudmyla M. Magas — FLD Teacher, Vinnytsa National Technical University, Vinnytsia.

Maksym Mazur — student, group 1CS-14b, Faculty of information technology and computer engineering, Vinnytsa National Technical University, Vinnytsia.

LISTENING COMPREHENSION STRATEGIES FOR ESP STUDENTS

Vinnitsia National Technical University

Abstract. The paper deals with the peculiarities of listening comprehension, which is considered to be the most difficult foreign language competence to acquire. The author describes some of the techniques that have proved to be helpful and efficient to enhance listening comprehension skills and identifies some up-to-date Internet resources that could be recommended.

Key words: listening comprehension, learning strategy, listening skill, podcast, audiobook, multitask, context meaning

Listening is the most common communicative language activity in daily life. In 1991 Joan Morley stated that “we can expect to listen twice as much as we speak, four times more than we read and five times more than we write”. [1, p.32] In foreign language learning listening comprehension often appears to be the principal stumbling block, the most difficult skill to develop.

Listening comprehension involves a number of rather complex processes, the most relevant being speech perception (recognizing sounds, intonation patterns etc.), building up the literal meaning of words and sentences, inferring the contextual meanings and rhetoric characteristics. It also includes recognizing cohesive devices, retrieving lexical, grammatical and semantic information in order to predict what is to be heard next and take decision how to react, in what way to reply. Listening is an active process claiming for deep and mature general language skills and wide background knowledge.

Teaching listening transfixes foreign language classes at any stage of learning. It apparently prevails over all other aspects, being both the subject and the tool of learning and instruction. Listening teaching strategies on the teachers' part include using authentic and various in terms of speakers' characteristics materials, choosing stuff that is relevant to their students, different techniques to check up the comprehension and evaluation of the information [2, p.53-67].

The objective of this paper is to describe the listening comprehension learning strategies that have proved useful and efficient and can be tried by ESP students. Obviously, these strategies are student-oriented, because listening practice predominantly relies on self-study and independent work. Below are some easy-to-follow techniques to improve English listening skills and understand oral English better as well as feel more confident and comfortable.

The very first thing worth mentioning is that the corner stone principle “Practice makes perfect” refers to learning listening comprehension as well as any other language activity. Listening should be practiced on a regular everyday consistent basis. How much time is to be allotted depends on the aim, terms, situation in general, but overtasking as well as undertasking are known to kill the motivation. On average 30 minutes of everyday listening exercise seems optimal for ESP students striving at understanding English speech more easily and effectively. Regular work, making listening practice a part of everyday routine is more important than the time shared to it. The listening practice itself does not mean the same each time. It can be a part of a multitasking. If you can manage two things at a time, it's a win-win situation. Some teachers recommend to do much listening at the initial stages in order to get used to the music of the language, to its rhythm, sounds, intonation patterns. But the real listening practice takes full attention and cognitive effort of the learner. Two aspects here are of primary importance. First, the student has to recognize and to analyze the speech patterns: homophones, minimal pairs i.e. words differing in one sound, weak forms of words affected with assimilation, when schwa sound can represent many other sounds. It is also not easy to “catch” contractions, idioms, slang etc. These issues completely rely on grammar, lexical and stylistic competences. The second troublesome aspect is to stop translating in your head. It is necessary to learn to listen for context, for general meaning.

There is no need to understand every single word, moreover, it wastes time, prevents understanding the whole statement. It is a significant skill, very often hard to develop on psychological reasons.

Another pertinent question is what to listen to. The number and variety of resources nowadays is amazing. Some are included into the reference list. Students can choose and get better results provided the materials are personally interesting and relevant. That being said it is important that the listening practice embraces a wide range of genres, styles, accents and particular speech peculiarities. Audiobooks, TV shows, movies, TED talks represent the diversity of Modern English in different discourses.

Real listening practice, doing listening comprehension exercises is time-consuming and pains-taking. Some rules should be followed to ensure real progress. Experts emphasize that it is important “to learn with your ears” first, and then “with your eyes”, that is not to rely on the subtitles from the very beginning. Listening to the same passage several times, then writing down everything you have heard and eventually reading the subtitles, comparing and analyzing can be recommended as a listening exercise. For the best possible results it is advisable to finish with speaking, imitating the pronunciation and intonation of the speaker or speakers. Psycholinguists have stated that imitating improves listening. Such listening practice is sort of analytical listening (like analytical reading), when a student thoroughly thinks over the vocabulary, grammar structures, style and rhetoric drive of the passage. BBC News Reviews available as podcasts can be strongly recommended for such exercises. [4]

Foreign language learning is a complex integrative process that can only conventionally be divided into its constituents. Listening is naturally connected with speaking. Mature listening skill acquisition involves reading and writing. The synergy ensures the success. But it really takes time, effort, dedication and persistence on the students’ part. Evidently, strong positive motivation, personal ingenious approach and commitment appear decisive factors on the way. But it is awarding and always pays off.

Up-to-date ESP course at Ukrainian technical universities lasts for two years and, as the name (for professional purposes) implies, is focused on professional vocabulary, reading professional texts, analyzing the appropriate grammatical tips. Incidentally, listening is involved. Actually whatever the academic hours, listening practice heavily relies on student’s work on his/her own. In fact in class it can only be tested in some way. It brings us to the question of the new role of EFL teacher in the classroom. Today the teachers are experts, consultants, advisors and supporters rather than committed people who strive to “feed” students with knowledge. And the new way of getting ESP competences at the university is likely to lead our students to the dominant idea of life-long education.

REFERENCES

1. Morley J. Listening Comprehension in Second/Foreign Language Instruction/ Joan Morley – Heinle and Heinle Publishers, 1991. – p.p.81-106
2. Osada N. Listening Comprehension Research: A Brief Review of the Past Thirty Years/Nabuko Osada. – Dialogue, 2004, Vol. 3. – p.p. 53 - 76
3. <http://engfluent.com>
<http://david.bozward.com>
<http://www.crownacademyenglish.com>
http://twitter.com/crown_english
<http://leo.camp/>
<http://goo.gl/9sRkEB>
<http://goo.gl/qJctX>
4. [http://www.bbc.co.uk/learningenglish/...](http://www.bbc.co.uk/learningenglish/)

Iryna S. Stepanova – Candidate of Philology, Assistant Professor, Head of the Foreign Language Department of VNTU

VIRTUAL REALITY AND ITS APPLICATIONS

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В даній статті розглянуто поняття віртуальної реальності, а також розглянуті перспективи її застосування в спорті, науці, освіті та інженерії.

Ключові слова: віртуальна реальність; програмне забезпечення; інформаційні технології, інженерія.

Annotation

In this article, the concepts of virtual reality are considered as well as prospects of its application in sports, science, education and engineering.

Key words: virtual reality; software development; information technology, engineering.

The definition of virtual reality

The definition of virtual reality comes, naturally, from the definitions for both ‘virtual’ and ‘reality’. The definition of ‘virtual’ is near and reality is what we experience as human beings. Therefore, the term ‘virtual reality’ means ‘near-reality’. This could mean anything but it usually refers to a specific type of reality emulation.

We know the world through our senses and perception systems. At school, we all learned that we have five senses: taste, touch, smell, sight and hearing. These are however only our most obvious sense organs. The truth is that humans have many more senses than this, such as a sense of balance for example. These other sensory inputs, plus some special processing of sensory information by our brains ensures that we have a rich flow of information from the environment to our minds.

Everything that we know about our reality comes by way of our senses. In other words, our entire experience of reality is simply a combination of sensory information and our brains sense-making mechanisms for that information. It stands to reason then, that if you can present your senses with made-up information; your perception of reality would also change in response to it. You would be presented with a version of reality that is not there but from your perspective, it would be perceived as real. Something we would refer to as a virtual reality.

Therefore, in summary, virtual reality entails presenting our senses with a computer generated virtual environment that we can explore in some fashion.

Today virtual reality is usually implemented using computer technology. There are a range of systems that are used for this purpose, such as headsets, omni-directional treadmills and special gloves. These are used to actually stimulate our senses together in order to create the illusion of reality.

This is more difficult than it sounds, since our senses and brains are evolved to provide us with a finely synchronized and mediated experience. If anything is even a little off, we can usually tell. This is where you will hear terms such as immersiveness and realism enter the conversation. These issues that divide convincing or enjoyable virtual reality experiences from jarring or unpleasant ones are partly technical and conceptual. Virtual reality technology needs to consider our physiology. For example, the human visual field does not look like a video frame. We have (more or less) 180 degrees of vision and although you are not always consciously aware of your peripheral vision, if it were gone you would notice. Similarly, when your eyes and the vestibular system in your ears are in conflict, it can cause motion sickness. That happens to some people on boats or in a car.

If an implementation of virtual reality manages to get the combination of hardware, software and sensory synchronicity just right it achieves something known as a sense of presence. Where the subject really feels like they are present in that environment.

Virtual reality in sports

Virtual reality is used as a training aid in many sports such as golf, athletics, skiing, cycling etc. It is used as an aid to measuring athletic performance as well as analyzing technique and is designed to help with both of these. It also used in clothing/equipment design and as part of the drive to improve the audience's experience.

Another popular use is sports manufacture: virtual reality is used in the design of sporting clothes and equipment, e.g. running shoe design. Innovation is a key factor in this industry as the bar is raised higher and higher in terms of sporting achievement.

Sports people are constantly looking at ways of gaining them that edge which can mean being faster, stronger, better endurance etc. They are constantly pushing boundaries as regards what their bodies can do which drives the sports clothing and equipment industry. This industry has to keep pace with this constant drive for sporting perfection and uses the very latest technology to do so.

Virtual reality in engineering

Virtual reality engineering includes the use of 3D modelling tools and visualization techniques as part of the design process. This technology enables engineers to view their project in 3D and gain a greater understanding of how it works. Moreover, they can spot any flaws or potential risks before implementation.

This also allows the design team to observe their project within a safe environment and make changes as and where necessary. This saves both time and money.

What is important is the ability of virtual reality to depict fine-grained details of an engineering product to maintain the illusion. This means high-end graphics, video with a fast refresh rate and realistic sound and movement.

Car manufacturers use virtual reality for prototyping purposes during the design process. This enables them to produce several versions that are then tested and changed as per the results. This removes the need to build a physical prototype and speeds up the development stage. The result is a cost effective streamlined process.

Virtual reality in education

Education is another area that has adopted virtual reality for teaching and learning situations. The advantage of this is that it enables large groups of students to interact with each other as well as within a three dimensional environment.

It is able to present complex data in an accessible way to students that is both fun and easy to learn. In addition, these students can interact with the objects in that environment in order to discover more about them.

Then there is the fact that children today are familiar with all forms of technology and use these at school as well as at home. They have grown up with technology from a very early age and unlike adults, do not have any fear or hesitation in using it.

Moreover, we live in a technological society. So it makes sense to implement virtual reality as one of several forms of technology in order to educate tomorrow's technological elite. Education has moved on from books, pencils and pens to the use of interactive technologies to help impart knowledge and understanding.

Virtual reality in scientific visualization

Virtual reality is being increasingly used in the field of scientific visualization. This field is based upon using computer graphics to express complex ideas and scientific concepts, for example molecular models or statistical results.

Scientific visualization is used as a means of communicating abstract concepts to an audience that also aids with understanding. The audience can interact with these images, for example, viewing a molecular structure at different angles or as a means of problem solving.

Virtual reality enables scientists to demonstrate a method or convey complex ideas in a visual format. This includes semi-immersive and full immersive environments in which they visualize research theories or discuss large data sets.

This is used in the following scientific disciplines: Physics, Chemistry, Biology, Medicine, Astronomy and Engineering.

This technology raises possibilities for collaboration between different disciplines or new forms of research and development.

Virtual reality is considered alongside other forms of visualization technology such as computer simulation, animation and information visualization. All of these are designed to show a visual model of a live system, e.g. human body, complex data set or a large collection of numerical information.

Summary

Virtual reality is the creation of a virtual environment presented to our senses in such a way that we experience it as if we were there. It uses a host of technologies to achieve this goal and is a technically complex feat that has to account for our perception and cognition. It has both entertainment and serious uses. The technology is becoming cheaper and more widespread. We can expect to see many more innovative uses for the technology in the future and perhaps a fundamental way in which we communicate and work thanks to the possibilities of virtual reality.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Parisi T. Learning Virtual Reality: Developing Immersive Experiences and Applications for Desktop, Web, and Mobile. - O'Reilly, 2016.
2. Baielnsn J. Experience on Demand: What Virtual Reality Is, How It Works, and What It Can Do. - W.W. Norton & Company, New York, 2014.
3. Jerald J. The VR Book: Human-Centered Design for Virtual Reality. - University of Illinois, 2014.

Концевой Антон Олександрович, студент групи 2СІ-14б, Факультет комп'ютерних систем та автоматики
Науковий керівник: **Тулчак Людмила Володимирівна** — старший викладач кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Kontsevoy Anton Olexandrovich, group 2CI-14b, Faculty of Computer Systems and Automation
Supervisor: **Tulchak Liudmyla V.** — Senior Lecture, Chair of Foreign Languages, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

PROCESSING AND ANALYSIS OF IMAGES IN THE INTELLECTUALIZED LASER POLARIMETRY SYSTEM OF BIOLOGICAL OBJECTS

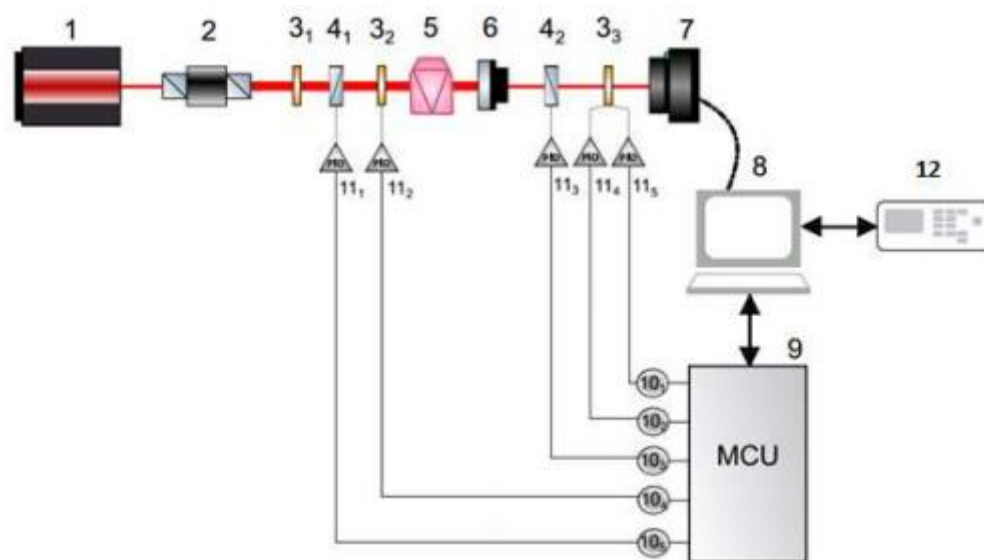
Vinnytsia National Technical University

Abstract.

Functions, structural scheme and the main of the multifunctional intellectualized laser polarimetry system were considered in this paper.

Keywords: polarimetry, biological objects, diagnostics, Stokes parameters, Mueller matrixes

One of the promising directions of optical biomedical system of polarization diagnostics is a polarimetry system for processing and analyzing images of biological objects [1,2]. Intellectualized polarimetry system with the ability to implement twenty functions with different levels of information was developed: from measurement and analysis of distributions of Stokes parameters and Mueller-matrix elements of the investigated sample, to reproduction and analysis of orientational-phase parameters of anisotropy distribution of biological objects. The system consists of a measuring channel with the help of which new and improved methods of measurements of thin multilayer optical anisotropy biological object in the form of two-dimensional images were implemented, and the computer in which processing, analysis and classification of image data were realized (Fig. 1).

Semiconductor laser 1 with $\lambda=0,638$ wavelength, collimator 2, quarter-wave plates 3_1 , 3_2 , 3_3 , a linear polarizer 4_1 and an analyzer 4_2 ; blood plasma sample 5, projection block 6, a CCD-based (charge-coupled device) camera 7, connected to the computer 8; special microcontroller control block 9, engine drivers 10_1 - 10_5 , positioning control of engines 11_1 - 11_5 , decision support block 12

Fig.1 Multifunctional automated system of 2D laser polarimetry [3].

The aim is to ensure the rapidity of the measurement and analysis of the obtained data and the reliability of the diagnostic methods. Required time operation characteristics of the specified system are provided by applying the principles of parallelism in the execution of basic image processing operations. Statistical,

correlational and fractal analysis of the obtained two-dimensional orientational-phase parameters distributions of anisotropy of investigated objects are used to determine informative attributes in their classification according to the specific nosology. Also the decision-making support for pathologies identifying based on the neural network method is considered.

REFERENCES:

1. Лазерна поляриметрична діагностика в біології та медицині / [О. Г. Ушенко, В. П. Пішак, О. В. Ангельський та ін.]; за ред. В. П. Пішака, О.Г. Ушенка. – Чернівці : Медакадемія, 2000. – 305 с.
2. Natalia I. Zabolotna, Kostiantyn O. Radchenko, Mykola H. Tarnovskiy, "System of Mueller-Jones matrix polarizing mapping of blood plasma films in breast pathology", in Polarization Science and Remote Sensing VIII, Frans Snik; Joseph A. Shaw, Editors, Proceedings of SPIE Vol. 10407 (SPIE, Bellingham, WA 2017), 1040714.
3. Natalia I. Zabolotna, Kostiantyn O. Radchenko, Oleksandr V. Karas, "Method and system of Jones-matrix mapping of blood plasma films with "fuzzy" analysis in differentiation of breast pathology changes", in Thirteenth International Conference on Correlation Optics, Oleg V. Angelsky, Editors, Proceedings of SPIE Vol. 10612 (SPIE, Bellingham, WA 2018), 106121P

Заболотна Наталя Іванівна – к.т.н., виконувач обов’язків завідувача кафедри лазерної і оптоелектронної техніки, вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Павлов Сергій Володимирович – д.т.н., професор, проректор з наукової роботи, вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Карась Олександр Володимирович – аспірант кафедри біомедичної інженерії, вінницький національний технічний університет, Вінниця, karas2014.o.11@gmail.com.

Natalia I. Zabolotna - Ph.D., Acting Head of the Department of Laser and Optoelectronic Technology, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Serhii V. Pavlov - professor, vice-rector for scientific work, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Oleksandr V. Karas - post-graduate student of the Department of Biomedical Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, karas2014.o.11@gmail.com.

VINNYTSIA IS A TOURIST-ATTRACTED CITY

Vinnitsia National Technical University

Анотація

Після відкриття у Вінниці світло-музичного фонтану Roshen до міста потягнулися туристи. Але невелика кількість людей знає чим ще славиться це місто. У статті розглядаються деякі визначні місця, які варто відвідати як жителям, так і гостям міста.

Ключові слова: Вінниця, найкраще місто для життя, визначні місця, архітектура, музей, фонтан Roshen.

Abstract

Tourists flocked to Vinnytsia after opening in the city light and music fountain Roshen. But a small number of people know what else the city is famous for. The article discusses some of the attractions that could be visited by residents and guests of the city.

Keywords: Vinnytsia, the best city for life, attractions, architecture, museum, fountain Roshen.

Vinnytsia is a city in west-central Ukraine, located on the banks of the Southern Bug. The "Focus" magazine declared the city as the best city for life in Ukraine according to the rating 2013. Vinnitsa headed a similar ranking compiled by the sociological group "Rating" in 2015 and 2017.

On the territory of modern Vinnytsia people settled since ancient times. Archaeologists have found here tools of the Neolithic, burials of the Bronze Age, Early Slavic settlement. Later there lived tribes that were part of Kievan Rus, Galicia-Volyn Principality. Also, found the settlement of Trypillian culture. Vinnytsia began its existence in 1362, when Lithuanian Duke Olgerd, having defeated the Tatars ruling the territory, presented these lands to his nephews – Fedir and Konstantin Koriatowicz. They founded a wooden fortress here in 1363, which later grew and became a city.

In the 15th century, Vinnytsia came into the possession of Poland. Due to its favourable location (at the intersection of important trade routes), it becomes a large trade centre. The city experienced another boom in the 18th century, when it was already a part of Russian Empire. A newly built railway system near the city helped to facility its fast growth. [1]

Vinnytsia became the region's capital in 1932. It was occupied by German troops on 19 July 1941 during World War II. Adolf Hitler sited his easternmost headquarters "Führerhauptquartier Werwolf" near the town and spent a number of weeks there in 1942 and early 1943.

The complex comprised three main reinforced bunkers and a number of other buildings, including a teahouse, a barber shop, a bathhouse, a sauna, a cinema and a swimming pool. Fifteen more thousand people, mainly those involved in the construction, were killed after their task was complete – Hitler was afraid that they would reveal the shelter's secret location. In 1944, the headquarters were blown up. The pool is the only intact structure; with large chunks of reinforced concrete the only other visible reminders of the site's history. Accurate information about what remains of the underground portions of the bunkers is limited, although there are a number of rather fanciful tales of what may lie below ground. [2]

A small private museum opened in a former sanitarium beside the Werwolf site. The single room contains a collection of German and Soviet propaganda posters, personal items, weapons and uniforms as well as a model of the Werwolf site. Outside, a anti-aircraft gun and a small collection of vehicles are displayed, including trucks, cars, a German motorcycle-sidecar combination. This place is steeped in legends and rumors, and it attracts history-lovers and curious travellers.

The main charm of Vinnytsia lies in its architecture. The best way to admire its elegant cathedrals and houses is to take a leisurely walk around the city centre, taking advantage of the city's cosiness. Sobornaya is the main street, where the majority of architectural monuments of Vinnytsia are concentrated. You can find here the most ancient sight of the city, the "Vinnytsia Moory" (walls). It is a complex of defensive constructions of a Jesuit monastery, built in the 17th century: massive brick walls with towers surround the church, the collegium and the building, where the Jesuit monks used to live.

Later on, a Dominican monastery and church entered the defensive complex, which subsequently was rebuilt into Orthodox Transfiguration Cathedral. Nowadays, it is considered one of the most beautiful religious buildings of Vinnytsia.

One of the Jesuit monastery buildings is occupied by the Museum of Local History, renowned for its large collection of unique exhibits. The most famous of the exhibits shows rare objects from the Scythian period and a mammoth's skeleton, which is over 30 thousand years old.

Vinnytsia's pride is the National Pirogov's Estate Museum, named after Nikolai Pirogov, a scientist, inventor of anaesthesia and military surgery. In 1859 Nikolai Pirogov bought a mansion in Vinnytsia. Having improved the neighbouring territory, he built a drugstore and a hospital nearby, where he treated people for free and carried out the most difficult operations for that time. Today the ancient manor, where the prominent scientist spent his last 20 years, turned into entertaining museum with amazing exposition. Its creators managed to preserve in full scale that special cultural environment, in which the prominent surgeon lived and worked.

The structure of the museum is unique. The house, where Nikolai Pirogov lived, is in the centre of the museum's complex: vast exposition, which has 12 sections telling about certain periods of his life and work, is located here. Special attention is paid to the scientist's genius inventions that helped to save thousands of human lives. In the manor, you may see the study, where Nikolai Pirogov worked, his personal things, books, surgical instruments, pictures.

One more object of the museum's conglomerate is the Church of the St. Nikolai with the burial vault, where the embalmed body of the prominent scientist lies. Contrary to general opinion, it was not Pirogov, who wanted to keep his body, but his strongly loving wife. [3]

The city boasts of the Literary Memorial Museum of M. M. Kotsiubynskyi. Nowadays three memorial objects are kept on the territory - a house, a pantry and a room for the guard. The area of the house is 120 m² it consists of five rooms. There was a small kitchen with an authentic stove, a living room where guests were going, literary evenings, a room where Kotsiubynsky rested and wrote. On the walls of the house are hanging portraits of family members. The building dated by 18-19 century and looks very autential. The literary-memorial museum was opened here in 1927.

The city is one of the cultural and educational centres. It's one of the chief cultural institution is the Ukrainian Music and Drama Theatre named after Nicholas Sadowski, a puppet theatre, a philharmonic society. Vinnytsia Regional Museum of Art can add this list. In total, the museum's collection includes 7,315 exhibits of the 17th-20th centuries: paintings, graphics, porcelain, sculptures, antique furniture, folk arts and crafts, icons.

Vinnitsa has a museum that is famous not only for its interesting name, but also for its fantastic collection. The Auto-Bike-Photo-TV-Radio museum contains all sorts of retro artifacts – from vintage cars to phonographs and gramophones. The owner of this retro museum is a local businessman, collector, restorer and musician – Alexey Strembitsky. He acquired his first exhibit, military GAZ-67, in 1979. Since then, for the past thirty-odd years, he collects rarities. The museum was opened recently – in January 2013. Not all rare exhibits come here in excellent condition. A lot of them have to be restored and rebuilt from scratch. The area of the museum is not large, but has more than 100 exhibits. A lot of them are symbols of the Soviet era.

Vinnytsia is a green city with a lot of public gardens and parks. In 2013, about 200 000 flowers and 15 000 trees were planted in city parks, public gardens, squares, along streets and on building surrounding grounds. City parks and city green areas create cozy and pleasant chill on a hot day. Central City Park is a monument of landscape art of national importance. Its area is 40 hectares. In the park are a concert hall "Rainbow", a summer theater, a stadium, an ice rink, the City Planetarium. Nations Friendship park is the largest in the city (90 hectares) and is a favorite holiday destination of Vinnytsia citizens attracting with its nearness to Vyshenske Lake and the Botanical Garden at the National Museum-Estate of Mykola Pyrogov. [4]

Also in Vinnytsia is Podillya Zoo - the youngest zoo in Ukraine opened in 2005. In total, there are about 200 animals of more than 60 species: bison, camels, antelopes, deer, bears, monkeys, wolves, horses, llamas, mouflons, alpacas, sheep, wild pigs, porcupines, eagles, ostriches, peacocks, etc.

Vinnytsia Water Tower with a clock located in the pedestrian zone is considered one of the symbols of Vinnytsia. The tower was built as the basis of urban water supply. In 1993, the Museum of Memory of Soldiers who died during the fighting in Afghanistan in 1979-89 was opened in the tower. You can go up to the upper viewing platform. Another symbol of the city is Vinnytsia's trams of Swiss origin.

Vinnitsa is also known as the "City of Fountains". In 2011, Vinnitsa acquired yet another landmark, the light and music fountain, which is the biggest in Europe. The height of its central jet reaches 65-70 meters, the size of the projection screen, formed by spray and water dust, is about 16x45 meters. Night water and light

shows accompanied by music take place every evening in the warm season (from late April to late October). [5]

The riches and beauty of Vinnytsia are countless. But the most distinct feature of this wonderful city is its special cordiality and unique aura, which cloaks each person that visits. The city is growing steadily becoming more beautiful and looking more like a European city.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. <https://discover-ukraine.info/index/central-ukraine/vinnytsia/153>
2. <https://mamayevkurgan.wordpress.com/2012/07/19/fuhrerhauptquartier-werwolf-vinnitsya-ukraine/comment-page-1/>
3. <https://discover-ukraine.info/places/central-ukraine/vinnytsia/340>
4. <http://www.vmr.gov.ua/en/ConceptionOfDevelopment/Vinnytsia%20-%20City%20of%20Smiling%20People.pdf>
5. <http://ukrainetrek.com/vinnitsa-city>

Абрамович Віта Сергіївна – студентка групи БМ-16б, факультет будівництва, теплоенергетики та газопостачання, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: 2b16b.abramovych@gmail.com

Науковий керівник – Столяренко Оксана Василівна — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Вінницького національного технічного університету. Електронна адреса: oksanny-81@ukr.net

Vita S. Abramovych – Faculty of Building Heating and Gas Supply, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: 2b16b.abramovych@gmail.com

Supervisor – Oksana Stoliarenko, Associate Professor of the Foreign Languages Department, Candidate of Pedagogical Sciences (PhD) at Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, Ukraine.

HEARING AIDS AS A PROTEGE

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Запропоновано для підвищення слуху користуватися слуховим апаратом. Також розглянуті актуальні теми видів слухових апаратів, їх можливість передачі інформації і відтворення звуку навколишнього середовища за допомогою слухового апарата.

Ключові слова: слуховий апарат, протезування, звук, слух.

Abstract

It is suggested to use hearing aids for hearing aids. Also, the topical topics of the types of hearing aids, their ability to transmit information and reproduction of the sound of the environment through the hearing aid are considered.

Keywords: hearing device, prosthetics, sound, ear.

Introduction

Today, widely used hearing aids to increase hearing and comfortable communication with people. According to experts, hearing impairment is more or less present in more than 600 million inhabitants of the planet. And the tendency to increase the number of people suffering from hearing loss persists [1].

The purpose of the work is to study the hearing aids in detail, their functions and types.

Research results

Audiology - Improvement of hearing using hearing aids. Currently, there are three methods of hearing prosthetics:

1 - Reconstructive surgery on the middle and outer ear.

2 - Cochlear implantation - a very effective method of hearing regeneration, which incorporates the latest achievements of otosurgery and medical technologies.

3 - Prosthetics through the transfer of auditory information through acoustic means - hearing aids.

Let's dwell on the last method of hearing prosthetics - on prosthetics with the help of hearing aids and their possibilities. Modern hearing aids affect us not only with its small size, but also fantastic possibilities.

Hearing aids - an electroacoustic device for individual use, used for a steady reduction of hearing [2].

Transmitting sound to the hearing aid

The microphone of the hearing aid captures the sound, then transmits and amplifies it. After that he gets through the speakers in the auditory channel.

Types of hearing aids found that there are such hearing aids: perineural, intra-ear and intracanal, pocket, hearing aids, implanted. By way of processing the audio signal are distinguished: analog, digital. Also, hearing aids have additional features.

Types of hearing aids

Peruvial hearing aids - placed behind the ear and air vent tube are connected to the inner tab, located directly in the user's auditory passage. Modern hearing aids are miniature, of different colors and design, are almost invisible behind the ear.

Intra-and intra-auditory hearing aids - placed in the auditory passage. They are manufactured individually,

pre-made drops of the eardrum. They are invisible and comfortable. However, they should not be used in children under 12 years of age and in severe hearing loss.

Pocket hearing aids - placed outside the ear (in the pocket on the belt). The hearing aid represents a rectangular case and is connected by a cord with a telephone and an ear tab which is located directly in the ear. They are used rarely - mainly to compensate for hearing loss in people who suffer from a lack of coordination of movements or arthritis. In addition to typical pocket hearing aids, still available hearing aids, glasses, hearing aids, hairpins and other design options.

Hearing glasses The electronic circuitry of this device is mounted directly into the bracket of glasses, and in some models the bracket also performs the function of a mini-vibrator, which has a beneficial effect on the eyesight of the user [3].

Implanted hearing aids. The vibrator generates sound oscillations that strengthen on the anvil and lead it to vibrations, corresponding to the input signal, the sound waves of which extend beyond its natural path. Vibrator dial-up with a miniature radio receiver implanted under the skin in the periosteum area. The radio receives radio signals from the transmitter and amplifier, placed from the outside of the receiver. The transmitter is held in the perianth region by means of a magnet placed on the implanted receiver. Such hearing aids are implanted without any external elements.

By way of processing the audio signal are distinguished

Analogue hearing aids - provide only amplification and simple signal processing and have a small set of functions. Analogue devices do not have such wide possibilities of fine tuning as digital, but, on the other hand, the sound obtained with the use of such a device remains more alive and natural, without a metal tint, characteristic of the sound signal in computer processing.

Digital hearing aids - are developed and manufactured using the most advanced sound processing technologies. Provide the highest quality of hearing prosthetics, and at the same time have many functions for different life situations. Sound vibrations, passing through such an auditory apparatus, are converted to digital format and processed in such a way as to maximize the quality of sound.

Additional features

Along with choosing different types of signal processing, hearing aids can have some additional features. Certain models of hearing aids have several listening programs designed for different acoustic conditions (noises, quiet surroundings, music). Remote control of settings allows you to easily change the volume and listening program. Hearing aids can have an induction coil, which provides reception of inductive signals, for example, from a handset tube, as well as devices for connecting to household radio - and teleapparature and filters - a noise canceller.

Conclusions

During the study of different types of hearing aids, it has been found that there are such hearing aids: perineural, intracranial and intracanal, pocket, hearing aids, implanted. By way of processing the audio signal are distinguished: analog, digital. Also, hearing aids have additional features.

REFERENCES

1. Журнал «Вокруг Света» №3 (2738) Март 2002
2. Слуховые аппараты. Эфруси М.М., 1953-13 с.
3. Муравин В. Д. Слухові апарати.- На допомогу радіоаматори. Вип. 58, 1977.

Альона Володимирівна Наконечна – студентка групи БМА-17мн, факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: ram13b.nakonechna@gmail.com.

Науковий керівник: **Присяжна Олеся Дмитрівна** — викладач англійської мови, кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Alyona V. Nakonechnaya - student of the group BMA-17mn, Department of Infocommunications, Radio Electronics and Nanosystems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: ram13b.nakonechna@gmail.com.

Supervisor: **Prysyazhna Olesya Dmitrievna** — teacher of English, foreign languages department, National Technical University Vinnytsia, Vinnytsia.

Korean architecture

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Як утворилася Південна Корея. Яка була її архітектура. Яка архітектура і на сьогоднішній день цінується в Південній Кореї. Усе це буде розглянуто у статті нижче

Ключові слова: *Корея, Південна Корея, Корея у роки війни, пост модерн у Кореї.*

Abstract

How South Korea was formed. What was her architecture. What architecture is today valued in South Korea. All this will be considered in the article below

Key words: *Korea, South Korea, Korea during the war, modern Korea.*

Korean architecture refers to the built environment of Korea from c. 30,000 BC to the present. From a technical point of view, buildings are structured vertically and horizontally. A construction usually rises from a stone subfoundation to a curved roof covered with tiles, held by a console structure and supported on posts; walls are made of earth (adobe) or are sometimes totally composed of movable wooden doors. Architecture is built according to the k'a unit, the distance between two posts (about 3.7 meters), and is designed so that there is always a transitional space between the "inside" and the "outside."

The console, or bracket structure, is a specific architectonic element that has been designed in various ways through time. If the simple bracket system was already in use under the Goguryeo kingdom (37 BC – 668 AD)—in palaces in Pyongyang, for instance—a curved version, with brackets placed only on the column heads of the building, was elaborated during the early Goryeo (Koryo) dynasty (918–1392). The Amita Hall of the Buseok temple in Yeongju is a good example. Later on (from the mid-Koryo period to the early Joseon dynasty), a multiple-bracket system, or an inter-columnar-bracket set system, was developed under the ancient Han dynasty in China influence during the Mongolian Yuan dynasty (1279–1368). In this system, the consoles were also placed on the transverse horizontal beams. Seoul's Namdaemun Gate Namdaemun, Korea's first national treasure, is perhaps the most symbolic example of this type of structure.⁽¹⁾

In the mid-Joseon period, the winglike bracket form appeared (an example is the Yongnyongjon Hall of Jongmyo, Seoul), which, according to some authors, better suited the peninsula's poor economic situation that resulted from repetitive invasions. Only in buildings of importance like palaces or sometimes temples (Tongdosa, for instance) were the multicluster brackets still used. Korean Confucianism also led to more sober and simple solutions.

Modern architecture

Post-war period and Korean War architecture

After the Surrender of Japan in 1945, American architecture assumed supremacy. Under Douglas MacArthur, who set Korean domestic and political policy from the Supreme Command of the Allied Powers headquarters in Tokyo. Korean architecture by Koreans began once again in domestic areas, with extensive repair of the missionary churches being given priority funding. Essential repair to infrastructure followed, more patch-work than new projects, and block-built hospitals, schools, industries began simple construction under military supervision.⁽¹⁾

Seoul had survived much of World War II but during the Korean War (1950–1953), many buildings were destroyed, with the city changing command between North Korean and South Korean powers five times. Street-to-street fighting and artillery barrages levelled much of the city, as well as the bridges over the Han River. Important architectural sites were overrun and burnt by invading armies, looting was extensive, and the urban landscape suffered with little money for repairs.

With the armistice, and distinct architectural styles determined by foreign governments began a long period of development.

In the north, Stalinist and absolutist, often brutalist architecture, was championed. North Korean architects studied in Moscow or Soviet satellites, and brought back socialist worker styles and huge celebratory people's architecture on a grand and massively impressive scale. Nomenclatura lived in Soviet-style apartment blocks, farmers and rural workers lived in traditional houses as they always had;

urbanization did not occur. Grand buildings and huge public squares were developed in Pyongyang as architectural showpieces. Formal processional landscapes accompanied these sites. Nearly all architecture was government sponsored, and maintained great homogeneity of function and style.

In the south, American models defined all new Korean buildings of any importance, with domestic architecture both civil and rural keeping to traditional buildings, building techniques, and using local materials, and local vernacular styles. The pragmatic need to rebuild a country devastated by genocide, then a civil war, led to ad hoc buildings with no particular styles, extended repeatedly, and a factory system of simple cheap expendable buildings. As few Korean cities had a grid-system, and were often given limits by mountains, few if any urban landscapes had a sense of distinction; by the mid-1950s, rural areas were underfunded, urban areas overfilled, and urban sprawl began with little money to build distinctive important buildings.

Buildings tended to be built quickly with little regard for local identity. As the need for housing for workers increased, traditional hanok villages were razed, hundreds of simple cheap apartments were put up very fast, and bedroom communities on the periphery of the urban centres grew, built and financed as company housing.⁽²⁾

Sports architecture

South Korea was selected to host the 1986 Asian Games and the 1988 Olympic games, which spurred waves of new building activity. To market the country globally, international architects were encouraged to submit designs, introducing alternative concepts for modern architecture that began to put style and form ahead of spartan practicality. Historically, sports architecture has occupied the most money and the greatest expression of form identity within Korea. Hundreds of billions of won have been spent on defining Korea as a sports mecca with the architecture leading the way.

Most of the largest projects in the South, as in the North, were government sponsored works: but instead worked in confined, rather than open spaces, and worked with huge amounts of enclosed space, primarily in the state subsidized hugely expensive sports architecture. Korea since the 1990s had its most notable architectural works driven by sports: the two times which the country has hosted the Asian Games (1986 and 2014), the 1988 Summer Olympics, the 2018 Winter Olympics 2003 Summer Universiade and 2015 Summer Universiade, The country also hosted the 2002 FIFA World Cup, as well as great support being given by the chaebols such as the Samsung Group which itself owned the sports teams for marketing purposes.

Post-modern Korean architecture

It wasn't until the late 1980s and early 1990s that an entirely new generation of Korean architects had the freedom and the financing to build Korean architecture in a distinct Korean manner. This was a result of architects studying and training in Europe, Canada, and even in South America, and seeing the need for more of a sense of unique style, and more sophisticated materials. There was a new determination that nationalistic architectural elements had to be revived and refined. Buildings had to mean something within their cultural context.

Post-modern Korean architecture is defined as from 1986 to 2005. Cultural and museum buildings have followed; with city halls and buildings for the civil service appearing generally in a New York/Chicago style rather than following London or Paris trends.

Individuality and experimentation became the new cause for young architects, however the country as a whole was slow to move from the old traditions into seeing good architecture aesthetics as being important to the sense of a village, town, or city. Change was forced at times against intense resistance, and new buildings evolved at great cost to the architects and builders and within a great tension.

Much of the growth of new architecture came from retail stores, clothing shops, bistros, cafes, and bars; and the underside of architectural commissions, rather than from major government contracts or the financial and corporate community. Foreign corporations setting up Korean headquarters also brought in an entirely new spirit of architecture to define their own visions.

In recent years a number of large and iconic modernist projects have been developed in Seoul such as the 2008 Dominique Perrault building at Ewha Womans University, the 2012 Seoul City Hall extension by iArc and the large Dongdaemun Design Plaza designed by Zaha Hadid and opened in 2014.

Список використаної літератури

1. Fletcher, Banister; Cruickshank, Dan, *Sir Banister Fletcher's a History of Architecture*, Architectural Press, 20th edition, 1996 (first published 1896). ISBN 0-7506-2267-9. Cf. Part Four, Chapter 25.
2. Sung-woo Kim: *Buddhist Architecture of Korea*, Hollym Publishers 2007, ISBN 978-1-56591-226-7.

SCRUM – NEW WAY OF THINKING IN PROJECT DEVELOPMENT

Вінницький національний технічний університет

Abstract

This paper describes the structure and advantages of the methodology implementation of Scrum for increasing of the efficiency of project development.

Keywords: agile, scrum, methodology development, information technology.

Анотація

У документі описано структуру та переваги впровадження методології розробки Скрам для підвищення ефективності розробки проектів.

Ключові слова: agile, скрам, методологія розробки, інформаційні технології.

Introduction

The actuality of the topic of the research is due to the fact that there are many approaches to the management of project development. In addition, not all of them are appropriate for different purposes that are necessary while developing. In particular, there are two main and widespread software development methodologies - agile software development and waterfall model of software development.

Scrum is one of the varieties of flexible agile methodologies which allows to respond rapidly on external requirements that are changed so fast [1]. The basic concepts of Scrum are iteration and sprint. The entire workflow is divided into time segments, which are called iteration (sprint). The iteration includes planning, direct development (sprinting) and testing; the iteration has strict time limits. Thus, Scrum is focused primarily on the timing of tasks.

Scrum overview

In an era of information technologies, it makes sense to provide the customer with an opportunity to take directional part in developing of software product that he needs. Because of regular fleeting changes of market needs, it is almost impossible to adapt the consumer demands by project that had been planned at least a year ago. The time that would be wasted from planning to release the project using common waterfall model of development will spend a lot of money. It simply will not meet the requirements that are established for today.

The waterfall model is a relatively linear sequential design approach for certain areas of engineering design. In software development, it tends to be among the less iterative and flexible approaches, as progress flows in largely one direction ("downwards" like a waterfall) through the phases of conception, initiation, analysis, design, construction, testing, deployment and maintenance [2].

However, there is another way to manage project development. Scrum is a framework that provides a range of capabilities for productive and creative development of products with the highest possible value and solutions of non-trivial tasks in the working process.

The main elements of the framework are as follows: scrum team, roles associated with them, events, artifacts, rules. Each of the mentioned elements of the framework corresponds to a certain purpose and is mandatory for the successful use of Scrum.

The basis of Scrum is the theory of empirical control - empiricism. According to this theory, the source of knowledge is experience and decisions - real data. In order to improve the degree of predictability and effectiveness of risk management Scrum uses iterative and incremental approaches. The process of empirical management is based on three so-called pillars: transparency, inspection and adaptation.

Scrum team

The Scrum team consists of the Product Owner, the Development Team and the Scrum Master. Scrum teams are self-organizing and cross-functional. Self-organizing teams decide independently how to do their work, without using external guidance. The team model in Scrum assumes minimization of external dependencies, with flexibility, creativity and productivity. Scrum teams create a product iteratively and incrementally, maximizing the opportunities for obtaining feedback. The next version of the finished product should be available in any moment of time. Providing a ready-to-be-supplied Product Increment makes possible its permanent availability for use.

The Product Owner is responsible for obtaining the maximum value of the product and the work performed by the Development Team.

The Development team consists of professionals who are working to create potentially ready for the release of Product Increment at the end of each Sprint. Only members of the Development team create an Increment. The self-organizing Development Team independently coordinates its work, resulting in a synergy and increasing of efficiency and productivity.

The Scrum Master is responsible for the proper functioning of the Scrum process, its understanding of all team members and their compliance with the theory, rules and practices of framework.

Scrum Master is the leader and servant of the team's interests and Scrum-processes. He helps to understand the most useful interactions in Scrum-team and the optimization of the least efficient processes. Scrum master helps to transform these interactions towards the maximum value created by Scrum team. At the same time, Scrum Master is a coach, mentor and the inspirer for the development of an effective team.

Scrum Events

The events prescribed in the Scrum are envisaged in order to give the process a regular character and make the minimal number of unnecessary meetings. Each event has time constraints. The duration of the Sprint cannot be changed after its start. Other events can be completed ahead of schedule providing that goals of meetings.

Sprint serves as the core of Scrum. Sprint is the time interval of the maximum duration of one month, during which the team creates a functioning and ready to use and to release the Product Increment. It is desirable to keep the duration of the Sprint unchanged for the whole development process. The new Sprint starts right after the end of the previous one. Sprint consists of Sprint Planning, Daily Scrum, development, Review Sprint and Retrospectives Sprint.

Sprint Planning is an event in which the Scrum team discusses the amount of work for the Sprint that has just begun and jointly creates an action plan. Sprint planning is limited in time - a maximum of 8 hours - for the Sprint lasting one month. Shorter Sprints suggest a shorter time planning.

Based on the results of the Sprint Planning, the Scrum team receives answers to the questions:

1. What will the increment be at the end of the Sprint?
2. How to organize work to get a ready-made Product Growth Rate?

Sprint's goal is the benchmark set for Sprint, which is achieved by performing a part of the Product Backlog. Sprint's goal is formulated during the Planning and explains to the Development Team why an Increment is created. The Sprint goal provides the Development Team with sufficient flexibility regarding the volume functionality developed in the framework of the Sprint.

Daily Scrum is an event with no more than 15 minutes duration for the Team Developments aimed at creating and synchronizing the work plan for the next 24 hours.

The Sprint Review is conducted at the end of the Sprint for inspecting the Increment and, if necessary, adapting of the Product Backlog. The Scrum team and stakeholders jointly discuss what was done for the Sprint during the Sprint Review. This data, as well as any changes to the Product Backlog in Sprint, serves as a basis for discussion of the following steps that can be undertaken to optimize the value. The result of the Sprint Review is a revised Product Backlog. It includes elements that can enter the next Sprint. The product backlog can also be supplemented to take advantage of new business opportunities.

Retrospective of the Sprint is an opportunity for the Scrum team to explore themselves and create an improvement plan for the next Sprint. The main goals of Sprint Retrospective are:

1. Inspection of the Sprint success degree regarding people, the relationship between them, processes and tools.

2. The discovery and ordering of what was well and what is to be improved.
3. Creating an implementation plan for the improvement in the process of running the Scrum team.

Scrum artifacts

The Product Backlog is an ordered list of everything that might be necessary in a product. This is the only source of demand for any kind of change that can be introduced into the product. The responsibility for the Product Backlog, including its contents, availability and ordering of the items, is borne by the Owner of the Product.

Sprint Backlog is a set of Product Backlog elements selected for the execution in the current Sprint. It includes both a plan for the development product Increment and a plan to achieve the Sprint's Goal.

The increment is the sum of all the elements of the Product Backlog, completed during the Sprint, and all increments of the previous Sprints. By the end of the Sprint, the Increment must be Ready, which means that it meets the Scrum Team readiness criterion and readiness to use.

Conclusion

In conclusion, the main benefits of Scrum using are the following:

1. A lightly controlled method insists on frequent updating of the progress in work through regular meetings. Thus, there is clear visibility of the project development.
2. Like any other agile methodology, this is also iterative in nature. It requires continuous feedback from the user.
3. Due to short sprints and constant feedback, it becomes easier to cope with the changes.
4. Daily meetings make it possible to measure individual productivity. This leads to the improvement in the productivity of each of the team members.
5. Issues are identified well in advance through the daily meetings and hence can be resolved in speedily.
6. It is easier to deliver a quality product in a scheduled time.
7. Agile Scrum can work with any technology/ programming language but is particularly useful for fast moving web 2.0 or new media projects.
8. The overhead cost in terms of process and management is minimal thus leading to a quicker, cheaper result.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Scrum. Взгляд программиста [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалу: <https://habrahabr.ru/post/300662/>
2. Waterfall model [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалу https://en.wikipedia.org/wiki/Waterfall_model

Науковий керівник: **Зубенко Оксана В'ячеславівна** – викладач кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет

Столярик Павло Олегович – студент групи ІПІ-17м, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: pavelstoliaryk@gmail.com.

Supervisor: **Zubenko Oksana**, teacher of English, the Foreign Languages Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Stoliaryk Pavlo – Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: pavelstoliaryk@gmail.com.

БЕЗПЕКА РОБОТИ ОПЕРАТОРА ЗАПРАВНОЇ СТАНЦІЇ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Запропоновано використання основних положень роботи оператора заправної станції за для її безпечного функціонування.

Ключові слова: заправна станція, охорона праці, небезпека.

Abstract

It is proposed to use the main provisions of the functionality of the gas station operator for its safe work.

Keywords: gas station, occupational safety, danger.

Gas stations are objects of increased danger, therefore the issue of labor protection in this type of enterprises appears at a particularly sharp angle. Labor protection is a system of socio-economic, organizational and technical, sanitary and hygienic and medical and preventive measures and means ensuring the preservation of health and efficiency of a person in the process of work, acting on the basis of the relevant legislative and other normative acts. Also, the definition of occupational safety can be interpreted as a permit to start work of increased danger, which is necessary for an organization or enterprise who works in the construction. General supervision over observance of the norms of labor protection is entrusted to the prosecutor's office, special - to trade unions. The control of safety of work is carried out by state and departmental specialized inspections.

Employees of the gas station, in the course of their professional activity regularly contact with combustible substances. Therefore, compliance with the safety requirements at the gas station is mandatory. Working conditions at gas stations will be safe only if the staff working at the gas station, follow all the rules of technical operation of filling equipment and safety requirements at the gas station. Before starting work directly in the workplace, the operator must undergo a primary briefing on safe work practices.

All employees of the petrol station should be instructed on safety at the gas station, fire safety and industrial sanitation. Employees of the gas station who have not passed the test of knowledge, are not allowed to work at the gas station. It is also forbidden to allow employees at work at the gas stations who violate the safety requirements, which do not adhere to the rules of labor protection and fire safety. It is forbidden to use feminine labor in works with refueling with ethanol gasoline.

Employees of the gas station must work strictly in overalls, provided for them long hours of work. Before starting work, gas station staff should check the efficiency of all technological equipment, as well as the availability of primary fire extinguishing agents.

The discharges of petroleum products are carried out only after the employees of the gas station release the departure for motor transport. All reservoirs of the gas station, where the discharge of petroleum products is carried out, must be in good condition.

It is forbidden to carry out refueling of vehicles, while the discharge of petroleum products from tanks of refueling cars into reservoirs is carried out.

Safety requirements to be met during refueling:

- The minimum allowable distance between the vehicle to be refueled and the next one in turn to fill the car must be 3 meters. All subsequent cars must be located not less than 1 meter apart.

- The refueling of a car by an employee of the gas station is carried out only in the presence of the driver and necessarily with a muffled engine.

- Spilled gasoline is rubbed neatly or sanded.

Allowed only one-way traffic on the territory of the gas station. Entrance to the gas station and departure from it is carried out separately.

Emergency situation at the gas station should be considered:

- ignition of the gas station;
- fault in electrical equipment;
- leakage of petroleum from fuel distributing column, reservoir;

- gas content (over 100 mg / m³) in the gas station building;
- duct and overflow during the intake of petroleum products.

In all emergency situations, the general switch must be immediately disconnected and the vehicle refueling stopped.

In the event of a fire, it is necessary to call a fire command and proceed with the extinguishing of the fire by the means available, informing the tanker at the assistance of the transport drivers.

It is not allowed to repair electrical equipment. In the event of a malfunction of electrical equipment, an electric locksmith should be called.

Disconnect the fuel distributing column when it detects oil product leaks from it, call specialists for repair.

In detecting the leakage of petroleum products in the reservoir to call an emergency service, release the territory of the gas station from cars, inform the management of the organization, make a record in the journal of acceptance and delivery of changes.

In case of detecting gas content in the gas station, it is necessary to ventilate the room with natural ventilation (to open the doors, windows), to identify the source of excessive gas pollution, to inform the management of the organization, to make an entry in the acceptance journal and to make changes.

At the duct (pouring) oil products to stop all technological operations, to liberate the territory of the gas station from cars, to remove spilled oil products, place the duct to pour sand.

If it is impossible to eliminate an emergency situation on its own, inform the management of the organization and call an emergency service.

Given the foregoing, the following conclusions can be drawn. Only compliance with all safety requirements at the gas station can guarantee absolute safety for gas station employees and for its clients.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Електронна бібліотека Вікіпедія [Електронний ресурс] Охорона праці - Вікіпедія - [Режим доступу] http://uk.wikipedia.org/wiki/Охорона_праці.

2. Техніка безпеки на АЗС [Електронний ресурс] Техніка безпеки – Охрана праці - [Режим доступу] http://ohranatrpaci21.ua/tehnika_bezpeky_na_azs/?ua:113888

Булига Андрій Ігорович – студент групи 1АВ-14б, факультет комп’ютерних систем управління, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: anbulyga@gmail.com

Тулчак Людмила Володимирівна – викладач кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет

Науковий керівник: Тулчак Людмила Володимирівна – викладач кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Bulyha Andrii I. - student group 1AV-14b, faculty of computer control systems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: anbulyga@gmail.com.

Dembitska Sophia V. - candidate of pedagogical sciences, associate professor of the department of BZHD, Vinnitsa National Technical University.

Supervisor: Ludmila Tulchak – teacher of English, the Foreign Languages Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

COLLABORATIVE LEARNING AT LECTURES

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Тези розкривають зміст спільного інтерактивного навчання на лекціях як поєднання інтелектуальних зусиль студентів або студентів та викладача для досягнення певних навчальних цілей. Описуються парні та групові форми роботи на лекції як зразки студентсько-центричного підходу

Ключові слова: студентсько-центричний підхід, співпраця, інтерактивне навчання.

Abstract

The article reveals the essence of collaborative interactive learning at lectures as joining students or students and teacher's intellectual efforts for achieving certain learning aims. Pair and group work activities at lectures are described as the models of learner-centered approach.

Keywords: learner-centered approach, cooperation, interactive learning.

Collaborative learning comprises a variety of educational approaches involving joint intellectual efforts by students, or students and teachers together for achieving certain learning aims. Usually, students are working in groups of two or more, mutually searching for understanding, solutions, or meanings, or creating a product. Collaborative learning activities vary widely, but most center on students' exploration or application of the course material, not simply the teacher's presentation or explication of it.

Collaborative learning represents a significant shift away from the typical teacher-centered or lecture-centered approach in university classrooms. Teachers who use collaborative learning approaches tend to think of themselves less as expert transmitters of knowledge to students, and more as expert designers of intellectual experiences for students [1].

To learn new information, ideas or skills, our students have to work actively with them in purposeful ways. They need to integrate this new material with what they already know or use it to reorganize what they thought they knew. In collaborative learning situations our students are not simply taking in new information or ideas. They are creating something new with the information and ideas. These acts of intellectual processing of constructing meaning or creating something new are crucial to learning.

There is a wide range of collaborative activities, for example: think-pair work. Students work individually for a couple of minutes to work through the designated task. Under direction they then discuss the task with another student. Then call on the group as a whole to share answers or ideas.

Ask students to note down for one minute what they understand the main point of the lecture to have been. They also write down areas of uncertainty. The students then discuss their notes with a person near them. Questions or areas of uncertainty can be posted on a discussion board.

At the start of the lecture, present students with several multiple choice questions (no more than five) on the content you are going to cover, and have students discuss the answers.

At the end of the lecture, post the same multiple choice questions so that students can monitor their understanding of the lecture content.

There are several variations of jigsaw activities. Just as in a jigsaw puzzle, each student has a piece of information that is essential for the completion and full understanding of the final fact, such as a patient profile, an individual education profile or an author biography. Students work together in groups to share their knowledge with other group members. This means that every student is both an expert and a receiver of knowledge. If each student's part is essential, then each student is essential; and that is precisely what makes this strategy so effective in large groups [2].

This is a bit more complicated, but gets people moving. Students are assigned to a group – no more than five to six students. That group is given a piece of information or a problem that they need to work through and solve as a group (no more than five to six pieces of information). Hence, the entire group becomes experts in that area. The students then reform in new groups with people from different areas of expertise to share their information and to hear from others.

Designing group work requires a demanding yet important rethinking of our syllabus, in terms of course content and time allocation.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Режим доступу - <http://evergreen.edu/facultydevelopment/docs/WhatisCollaborativeLearning.pdf>
2. Режим доступу - <http://manualslibrary.xyz/.../strategies-for-cooperative-and-collaborative-learning>

Відомості про автора:

Дерун Віталіна Гарольдівна – старший викладач Вінницького Національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: alla_lisnychenko@ukr.net.

V. Derun – a tutor of Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, alla_lisnychenko@ukr.net.

ANDROID IS THE MOST POPULAR MOBILE OPERATING SYSTEM

Vinnitsia National Technical University

Анотація

Розглянуто переваги та недоліки Android, наведено його основні функції та їх важливість у житті людини.

Ключові слова: Android, операційна система, додатки.

Abstract:

The advantages and disadvantages of Android are considered. The main functions and their importance in human life are given.

Key words: Android, operating system, applications.

Introduction

World is contracting with the growth of mobile phone technology. As the number of users is increasing day by day, facilities are also increasing. Starting with simple regular handsets which were used just for making phone calls, mobiles have changed our lives and have become part of it. Now they are not used just for making calls but they have innumerable uses and can be used as a Camera , Music player, Tablet PC, T.V. , Web browser etc . And with the new technologies, new software and operating systems are required.

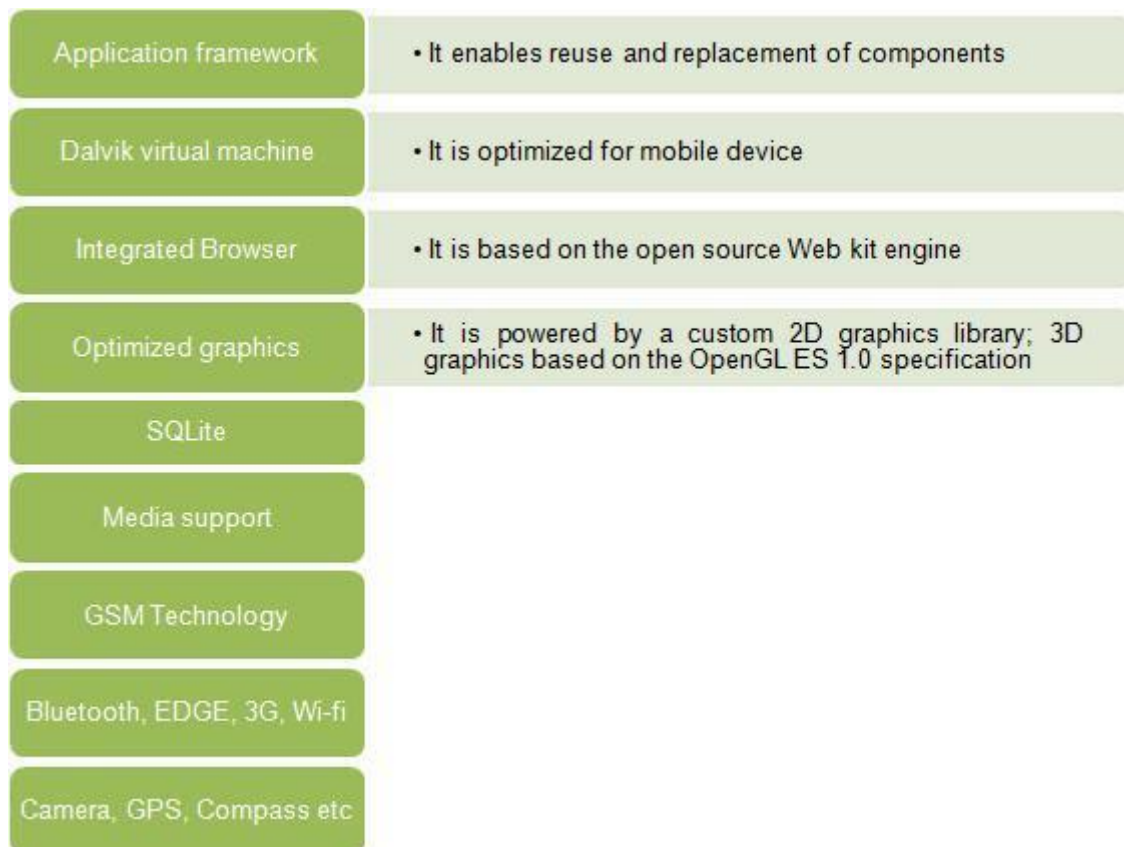
Operating Systems have developed a lot in last 15 years. Starting from black and white phones to recent smart phones or mini computers, mobile OS has come far away. Especially for smart phones, Mobile OS has greatly evolved from Palm OS in 1996 to Windows pocket PC in 2000 then to Blackberry OS and Android.

The most widely used mobile OS in these days is Android. Android is a software bunch that includes not only the operating system but also middleware and key applications. Android Inc was founded in Palo Alto of California, U.S. by Andy Rubin, Rich Miner, Nick sears and Chris White in 2003. Later on Android Inc. was acquired by Google in 2005. After the original release, there have been a number of updates in the original version of Android [1].

Main part

Android is a mobile operating system developed by Google, based on a modified version of the Linux kernel and other open source software and designed primarily for touchscreen mobile devices such as smartphones and tablets. In addition, Google has further developed Android TV for televisions, Android Auto for cars, and Android Wear for wrist watches, each with a specialized user interface. Variants of Android are also used on game consoles, digital cameras, PCs and other electronics [2].

Android is a powerful Operating System supporting a large number of applications in Smart Phones. These applications make life more comfortable and advanced for the users. Hardwares that support Android are mainly based on ARM architecture platform. Some of the current features and specifications (draw. 1) of android are [3]:

Drawing 1 - Features and specifications

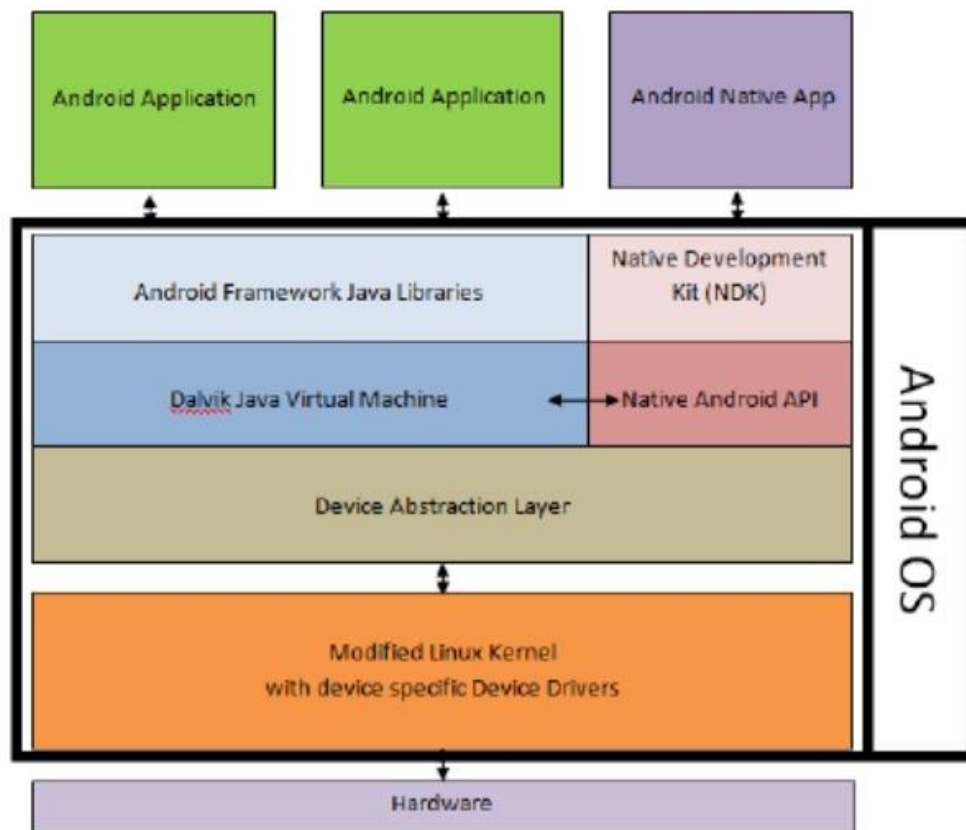
Android's default user interface is mainly based on direct manipulation, using touch inputs that loosely correspond to real-world actions, like swiping, tapping, pinching, and reverse pinching to manipulate on-screen objects, along with a virtual keyboard. Game controllers and full-size physical keyboards are supported via Bluetooth or USB. The response to user input is designed to be immediate and provides a fluid touch interface, often using the vibration capabilities of the device to provide haptic feedback to the user. Internal hardware, such as accelerometers, gyroscopes and proximity sensors are used by some applications to respond to additional user actions, for example adjusting the screen from portrait to landscape depending on how the device is oriented, or allowing the user to steer a vehicle in a racing game by rotating the device, simulating control of a steering wheel.

Android devices boot to the homescreen, the primary navigation and information "hub" on Android devices, analogous to the desktop found on personal computers. Android homescreens are typically made up of app icons and widgets; app icons launch the associated app, whereas widgets display live, auto-updating content, such as a weather forecast, the user's email inbox, or a news ticker directly on the homescreen. A homescreen may be made up of several pages, between which the user can swipe back and forth. Third-party apps available on Google Play and other app stores can extensively re-theme the homescreen, and even mimic the look of other operating systems, such as Windows Phone. Most manufacturers customize the look and features of their Android devices to differentiate themselves from their competitors.

Along the top of the screen is a status bar, showing information about the device and its connectivity. This status bar can be "pulled" down to reveal a notification screen where apps display important information or updates. Notifications are "short, timely, and relevant information about your app when it's not in use", and when tapped, users are directed to a screen inside the app relating to the notification. Beginning with Android 4.1 "Jelly Bean", "expandable notifications" allow the user to tap an icon on the notification in order for it to expand and display more information and possible app actions right from the notification.

An All Apps screen lists all installed applications, with the ability for users to drag an app from the list onto the home screen. A Recents screen lets users switch between recently used apps [4].

Typical Structure of the Android OS (draw. 2):

Drawing 2 - Typical Structure

Applications

Android comes with an Android market which is an online software store. It was developed by Google. It allows Android users to select, and download applications developed by third party developers and use them. There are around 2.0 lack+ games, application and widgets available on the market for users.

Android has a growing selection of third-party applications, which can be acquired by users by downloading and installing the application's APK (Android application package) file, or by downloading them using an application store program that allows users to install, update, and remove applications from their devices. Google Play Store is the primary application store installed on Android devices that comply with Google's compatibility requirements and license the Google Mobile Services software. Google Play Store allows users to browse, download and update applications published by Google and third-party developers; as of July 2013, there are more than one million applications available for Android in Play Store. As of July 2013, 50 billion applications have been installed. Some carriers offer direct carrier billing for Google Play application purchases, where the cost of the application is added to the user's monthly bill. As of May 2017, there are over one billion active users a month for Gmail, Android, Chrome, Google Play and Maps.

Due to the open nature of Android, a number of third-party application marketplaces also exist for Android, either to provide a substitute for devices that are not allowed to ship with Google Play Store, provide applications that cannot be offered on Google Play Store due to policy violations, or for other reasons. Examples of these third-party stores have included the Amazon Appstore, GetJar, and SlideMe. F-Droid, another alternative marketplace, seeks to only provide applications that are distributed under free and open source licenses.

Android applications are written in java programming language. Android is available as open source for developers to develop applications which can be further used for selling in android market. There are around 200000 applications developed for android with over 3 billion+ downloads. Android relies on Linux

version 2.6 for core system services such as security, memory management, process management, network stack, and driver model. For software development, Android provides Android SDK (Software development kit) [2].

These are the basics of Android applications:

- Android applications are composed of one or more application components (activities, services, content providers, and broadcast receivers)
- Each component performs a different role in the overall application behavior, and each one can be activated individually (even by other applications)
- The manifest file must declare all components in the application and should also declare all application requirements, such as the minimum version of Android required and any hardware configurations required
- Non-code application resources (images, strings, layout files, etc.) should include alternatives for different device configurations (such as different strings for different languages) [5]

Interesting facts

1. The Android operating system was developed by Android Inc., in 2004 backed by Google. Later Google bought it in 2005 at a price of \$50 million.
2. Android operating system, was developed as a platform for digital cameras. But the makers later changed their focus to smart phones as they saw its potential.
3. Google launched Android operating system in November 5, 2007, which is a Linux based software system.
4. HTC Dream or T-Mobile G1 is the first ever smartphone to run on the Android operating system, this mobile phone was released in the year 2008.
5. Google's Android operating system, has attained over a billion activations on devices like smartphones and tablets.
6. Except Android 1.0 and 1.1, all the other Android versions are named after sweet treats like Jelly Bean, Ice Cream Sandwich, Honeycomb to name a few.
7. Android operating system has been released in a lot of versions, where every release has been following an alphabetical order in naming. The names are Android Astro (1.0), Bender (1.1), Cupcake (1.5), Donut (1.6), Eclair (2.0), Froyo (2.2.x), Gingerbread (2.3.x), Honeycomb (3.0), Ice Cream Sandwich (4.0.x), Jelly Bean (4.x)) and KitKat (4.4). Google considering Lollipop as the next version's name.
Also read: Evolution of Android Operating System, Less known android features in latest versions, Android apps for remote computer access.
8. Do you know that Android is open source? Since Google is a member of Open Handset Alliance (OHA), it has given users or interested people the option to modify source code of the OS. This has allowed manufacturers to add features to the OS.
9. Human with a robot appearance is the meaning of the word Android. It refers to a male robot. Gynoid is the female looking robot.
10. Android is Andy Rubin who is the co-creator of Android, it was the name given to him at Apple before joining Google, for his obsession and love for robots.
11. There is a Android running device in space!! NASA equipped Floating space robots with Nexus S handsets. These devices run on Android Gingerbread.
12. Most of the people think that the name of Android's logo character is also Android, but its not true. The actual name of Android Mascot is Bugdroid, though this is not official, Google team call it by this name.
13. One of the best parts of being an Android owner is its apps, its app store "Google play" has more than 48 billion app installs, of which most of them are free.
14. Now Android is used to power devices like Google Glass, Watches and so on.
15. For the launch of its latest version, it took a proper brand name [6].

Conclusion

So, more than 80 percent market share, Android is the dominant mobile operating system today. It's running on countless models of smartphones and tablets, as well as many other devices. Judging by this, one would think that programming for Android is simple and easy. Speaking from a scientific point of view, operating system Android this is a big step, that useful in everyday life.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Android [Electronic resource] // Access mode : <https://www.engineersgarage.com/articles/what-is-android-introduction>
2. Android (operating system) [Electronic resource] / Wikipedia // Access mode : [https://en.wikipedia.org/wiki/Android_\(operating_system\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Android_(operating_system))
3. The past, present and future of Android development [Electronic resource] / Željko Plesac // Access mode : <https://infimum.co/the-capsized-eight/the-past-present-and-future-of-android-development>
4. Developing for Android [Electronic resource] / Chet Haase // Access mode : <https://medium.com/google-developers/developing-for-android-introduction-5345b451567c>
5. AIDE (Android IDE) - Android Programming [Electronic resource] // Access mode : <https://www.developer.com/products/android-IDEs.html>
6. 15 Less known facts about Android [Electronic resource] // Access mode : <http://www.spinfold.com/15-less-known-facts-about-android/>

Zadorozhnyi Vitalii Mykolayovych - student group 1SE-14b, faculty of information technology and computer engineering, VNTU, Vinnytsia, e-mail zadorozhnyy7@gmail.com

Supervisor: **Magas Liudmyla Mykolaivna** – FLD Teacher. VNTU, Vinnytsia.

Задорожний Віталій Миколайович – студент групи 1ПІ-14б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail zadorozhnyy7@gmail.com

Науковий керівник: **Магас Людмила Миколаївна** – Викладач каф. іноземних мов. Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Social and Emotional Learning

Vinnitsia National Technical University

Abstract

The paper deals with significant role of SEL in promoting healthy student development and academic achievement. Extensive research confirms that SEL competencies: can be taught, that they promote positive development and reduce problem behaviors, and that they improve students' academic achievement and citizenship. This study aims to identify research on SEL programs implemented the relationship of those programs with academic achievement.

Keywords

SEL programs, academic achievement, motivation, emotional intelligence, approach.

Introduction

The twenty-first century challenge for educators, families, and community members is seeking to raise and educate students who are knowledgeable, responsible, caring, and socially competent. A key challenge for universities involves serving culturally diverse students with varied abilities and motivations for learning. Young people are now spending a lot of time in university and are more exposed to issues of depression, social isolation, or other problems. This requires that they develop concentration, impulse control, and emotional regulation.

Research results

Today's universities must enhance students' social-emotional competence, character, health, and civic engagement. The awareness that emotional intelligence is an important job skill, in some cases even surpassing technical ability, has been growing in recent years. In any case, we have come to the conclusion that the new generation of students needs something more. Every individual counts, and we will be doing a disservice to the students if we do not orient our educational practices to the individuality of each one.

The mission of today's university must be reinvented in order to address these problems. In addition to its role in learning and academic performance, the university must actively participate in promoting students' lifelong mental health and well-being [5].

Social and Emotional Learning (SEL) is an educational movement gaining ground throughout the world. SEL can be defined as the capacity to recognize and manage emotions, solve problems effectively, and establish positive relationships with others.

Emotions can facilitate or impede students' academic engagement, commitment, and ultimate university success since relationships and emotional processes affect how and what we learn. Thus, universities and families must effectively address these aspects of the educational process for the benefit of all students [1; 4].

The SEL approach defends that, as with academic skills, the development of social and emotional competencies must be accomplished through explicit instruction. According to Weissberg one of the most prevalent SEL approaches “involves training teachers to deliver explicit lessons that teach social and emotional skills, then finding opportunities for students to reinforce their use throughout the day”. The

development of social and emotional competences in the SEL approach occurs within and outside the classroom in a university context, but also at the family, community. Teachers must be the engine that drives SEL programs [5].

SEL programming is based on understanding that many different kinds of problem behaviors are caused by the same or similar risk factors, and the best learning emerges from supportive relationships that make learning both challenging and meaningful.

Conclusion

There are a large number of correlational studies that indicate that the development of socio-emotional competencies contributes to better psychosocial adjustment of students, and improved attitudes, academic and behavioral results. Universities will be most successful in their educational mission when they integrate efforts to promote students' academic, social, and emotional learning. Social and emotional learning has a critical role in improving students' academic performance and lifelong learning.

REFERENCES

1. Amaral S. (2014). Promoting Emotional Regulation in Children in the First Cycle of Basic Education: A Program of Emotional and Social Competencies, Master thesis, Repository of Açores University.
2. Archambault É., Campbell D., Gingras Y., Larivière V. (2009). Comparing bibliometric statistics obtained from the Web of science and scopus. J. Am. Soc. Inf. Sci. Technol. 60, 1320–1326. 10.1002/asi.21062
3. Bardin L. (2008). Content Analysis. Lisbon: Edições; 70.
4. Blake P., Piovesan M., Montinari N., Warneken F., Gino F. (2015). Prosocial norms in the classroom: *The* role of self-regulation in following norms of giving. J. Econ. Behav. Organ. 115, 18–29. 10.1016/j.jebo.2014.10.004
5. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5682338/>

Varchuk Liana V. — Teacher, Department of Foreign languages, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsya.

Varchuk L. V.

Korol' D. S.

THE LINK BETWEEN MENTAL ILL-HEALTH IN YOUNG AND THEIR USE OF SOCIAL NETWORKS

Vinnytsiya National Technical University

Abstract

Social network is the most popular place where young people spend their time. Many persons lose their mind while watching different unacceptable content. The main aim is to show influence social networks on mental health of youth.

Keywords: social, network, health, mental, link.

Introduction

Nowadays, Social network is the most popular place where young people spend their time. Many persons lose their mind while watching different unacceptable content.

Dr. Rangan Chatterjee had patients which had some similar problems. All of them felt negative impact on their mental health. They were very nervous, aggressive and often harmed themselves. So Dr Chatterjee suggested a simple solution – the one of the teenagers should attempt to wean himself off social media, restricting himself to just an hour before he went to bed. Over the course of a few weeks, he should extend this to two hours at night and two in the morning. He reported a significant improvement in his wellbeing and, after six months. He was happier at school and integrated into the local community. That and similar cases have led him to question the role social media plays in the lives of young people.

"Social media is having a negative impact on mental health," he said. "I do think it is a big problem and that we need some rules. How do we educate society to use technology so it helps us rather than harms us?"

Research results

A 2017 study by The Royal Society of Public Health asked 1,500 young people aged 11-25 to track their moods while using the five most popular social media sites. It suggested Snapchat and Instagram were the most likely to inspire feelings of inadequacy and anxiety. YouTube had the most positive influence. Seven in 10 said Instagram made them feel worse about body image and half of 14-24-year-olds reported Instagram and Facebook exacerbated feelings of anxiety. Two-thirds said Facebook made cyber-bullying worse.

Consultant psychiatrist Louise Theodosiou says one of the clearest indications teenagers are spending too long on their phones is their behavior during a session with a psychiatrist.

"Two or three years ago, it was very unusual for a teen to answer their phone or text during an appointment. But now it is common," said the Royal Manchester Hospital doctor. She has seen a rise in cases

where social media is a contributing factor in teenage depression, anxiety and other mental health issues. These problems are often complex and wide-ranging - from excessive use of gaming or social media sites to feelings of inadequacy brought on by a constant bombardment of social media images of other people's lives, to cyber-bullying.

Teenagers who dare to express alternative views, particularly about "diverse sexuality", open themselves up to the risk of a torrent of abuse on platforms such as Twitter, she says. And online bullying can have a more intense effect than playground taunts. Some persons deliberately lose or break their phones just to end distressing messages.

Even for those children whose social media use may be judged normal, there are still dangers in the way the internet has become a conduit into the lives of friends and celebrities.

"Youngsters have a need to compulsively watch others and are getting upset because they feel their lives aren't like that," said Dr. Theodosiou.

"My sense is that they think that their friends have better lives than them, even though they are just seeing an idealized version of others' lives."

Conclusion

Our research shows that if we spent too many times in the social networks like Instagram, Facebook, Snapchat or Twitter, we will make our nervous system more unstable, and because of this new health problems may appear.

LIST OF REFERNCES

1. Буров С.В. Комп'ютерні мережі: Підручник. – Львів: «Магнолія плюс»,. 2006.
2. <https://studymoose.com/social-networks-and-our-young-generation-essay>
3. <https://www.slideshare.net/arif0o7/impact-of-social-networking-sites-on-young-generation>
4. <https://www.bartleby.com/essay/Positive-and-Negative-Effects-of-Social-Media-F3JRNPEKTC>

Varchuk Liana V. — Teacher, Department of Foreign languages, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsya;

Korol' Diana S. — Department of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsya, diana999anaid@gmail.com.

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN COMPUTER GAMES

Vinnytsia National Technical University

Abstract

The article describes general principles in game AI development. Several algorithms and methods of AI behavior are presented.

Keywords

Artificial intelligence; AI; Game development.

If you have ever played a video game, you have interacted with artificial intelligence (AI). Regardless of whether you prefer race-car games like *Need for Speed*, strategy games like *Civilization*, or shooting games like *Counter Strike*, you will always find elements controlled by AI. AIs are often behind the characters you typically don't pay much attention to, such as enemy creeps, neutral merchants, or even animals. But how does AI found in gaming relate to the AI that tech giants talk about every day?

Recently Elon Mask has warned the world that the fast development of AI with learning capability by Google and Facebook would put humanity in danger. Such argument has drawn a lot of public attention to the topic of AI. The flashy vision AI described by these tech giants seems to be a program that can teach itself and get stronger and stronger upon being fed more data. This is true to some extent for AI like AlphaGo, which is famous for beating the best human Go players. AlphaGo was trained by observing millions of historical Go matches and is still learning from playing with human players online. However, the term "AI" in video game context is not limited to this self-teaching AI.

The implementation of AI greatly affects the gameplay, system requirements and the budget of the game, and developers balance between these requirements, trying to make an interesting and undemanding to resources AI at a low price. Therefore, the approach to game AI is seriously different from the approach to traditional AI - various kinds of simplifications, deceptions and emulations are widely used. For example: on the one hand, in first-person shooters, the unmistakable movement and instantaneous targeting of bots leave no chance for a human, so these abilities are artificially reduced. Rather than learn how best to beat human players, AI in video games is designed to enhance human players' gaming experience. One of the AI lead developers of Russian game studio Nival said: *The main task of AI is not to win from the player, but to give it up nicely.*

The most common role for AI in video games is controlling non-player characters (NPCs). Designers often use tricks to make these NPCs look intelligent. One of the most widely used tricks, called the Finite State Machine(FSM) algorithm, was introduced to video game design in the 1990s. In a FSM, a designer generalizes all possible situations that an AI could encounter, and then programs a specific reaction for each situation. Basically, a FSM AI would promptly react to the human player's action with its pre-programmed behavior. For example, in a shooting game, AI would attack when human player shows up and then retreat when its own health level is too low.

An obvious drawback of FSM design is its predictability. All NPCs' behaviors are pre-programmed, so after playing an FSM-based game a few times, a player may lose interest.

A more advanced method used to enhance the personalized gaming experience is the Monte Carlo Search Tree (MCST) algorithm. MCST embodies the strategy of using random trials to solve a problem. This is the AI strategy used in Deep Blue, the first computer program to defeat a human chess champion in 1997. For each point in the game, Deep Blue would use the MCST to first consider all the possible moves it could make, then consider all the possible human player moves in response, then consider all its possible responding moves, and so on. You can imagine all of the possible moves expanding like the branches grow from a stem—that is why we call it "search tree". After repeating this process multiple times, the AI would calculate the

payback and then decide the best branch to follow. After taking a real move, the AI would repeat the search tree again based on the outcomes that are still possible. In video games, an AI with MCST design can calculate thousands of possible moves and choose the ones with the best payback (such as more gold). A similar algorithm has also been applied in many strategy games. However, since the possible moves are much more than in chess, it is impossible to consider all of them. Instead, in these games the MCST would randomly choose some of the possible moves to start with [1].

In games in which the creative potential of a player is important, AI can not fight on an equal footing with a human. To equalize the chances, developers apply cheating, or deceptive AI.

Deceptive AI compensates for the lack of strategic thinking with any other advantages over the player. For example: more lives, faster movement or ignorance the fog of war.

Of course, a computer always has an advantage over a person - a person has to rely on vision and hearing with their limitations, while the computer has direct access to the engine abstractions. A "true" game AI should have and use visual processing algorithms, but analog of human vision is now an unreachable goal for computer vision systems.

There is one general example of cheating game AI below, which is present in many racing games. If the AI player is far behind most riders, he suddenly gets a huge speed increase or other parameters that allow him to catch up with other riders and again become a competitive rival. This method is known as Rubber banding or Catch-Up, as it allows the AI character to immediately return to a competitive position. In more advanced games, the competitiveness of non-player characters or bots can be achieved through dynamic game balancing, which can be considered fairer, although still a technical fraud, as AI players still gain advantages, even though they follow the rules of the virtual world [2].

However, some game developers are against of cheating AI in games. Earlier they used complicated algorithms for better fair AI, but nowadays new methods are implemented in the development of AI. The great example is the strategy game *Blitzkrieg 3*, the first game ever which uses neural networks for enemy behavior. This neural network is called Boris and here are his main features: usage of fair data; usage of scouting; skillful dodging; clever usage of terrain (covering himself); valuation of situation and clever respond.

A glimpse of the future comes from Michigan State University, where researchers have deployed AI into a game specifically to learn from each player's behavior. *We use Darwinian evolution to optimize the AI while the game is being played, which hopefully leads to arms races between players and AI, which will present players with new challenges all the time*, the researchers say [3].

Artificial intelligence and gaming are rapidly becoming symbiotic. While it has always operated at the cutting edge of tech to make better games, game theory is also contributing to better AI practice.

REFERENCES

1. AI in Video Games: Toward a More Intelligent Game [Electronic resource] – Access mode: <http://sitn.hms.harvard.edu/flash/2017/ai-video-games-toward-intelligent-game/>
2. Suryakumar Balakrishnan Nair Learning LibGDX Game Development 2015 // Birmingham-Mumbai: Packt Publishing, 2014 500 p.: ISBN-13: 978-1783554775
3. How artificial intelligence is changing game industry [Electronic resource] – Access mode: <https://unbabel.com/blog/ai-changing-gaming-industry/>

Liudmyla M. Magas — FLD Teacher, Vinnytsa National Technical University, Vinnytsia.

Michael Ilchenko — student, group ICS-14b, Faculty of information technology and computer engineering, Vinnytsa National Technical University, Vinnytsia.

Tkachyk D.A.

Undergraduate of VNTU

Tulchak L. V.

Senior Teacher of Foreign

Languages Department, VNTU

Cryptocurrencies

Vinnitsia national technical university

Анотація

У даній роботі особлива увага приділяється криптовалютам, зокрема Біткойну, впливу на сучасний трейдинг, на валюти та на інформаційні технології.

Ключові слова: нейронні мережі, нейрон, штучний інтелект, машинне навчання

Abstract

This paper focuses specifically on currencies, including Bitcoin, influence on modern trading, on currencies and on information technologies.

Keywords: trading, information technologies, bitcoin, cryptocurrency, computers

About cryptocurrency

A cryptocurrency is a digital asset designed to work as a medium of exchange that uses cryptography to secure its transactions, to control the creation of additional units, and to verify the transfer of assets. Cryptocurrencies are a type of digital currencies, alternative currencies and virtual currencies. Cryptocurrencies use decentralized control as opposed to centralized electronic money and central banking systems. The decentralized control of each cryptocurrency works through a blockchain, which is a public transaction database, functioning as a distributed ledger. Bitcoin, created in 2009, was the first decentralized cryptocurrency. Since then, numerous other cryptocurrencies have been created. These are frequently called altcoins, as a blend of alternative coin.

Bitcoin

Bitcoin is a decentralized currency that uses peer-to-peer technology, which enables all functions such as currency issuance, transaction processing and verification to be carried out collectively by the network. While this decentralization renders Bitcoin free from government manipulation or interference, the flipside is that there is no central authority to ensure that things run smoothly or to back the value of a Bitcoin. Bitcoins are created digitally through a “mining” process that requires powerful computers to solve complex algorithms and crunch numbers. They are currently created at the rate of 25 Bitcoins every 10 minutes and will be capped at 21 million, a level that is expected to be reached in 2140.

The future

Some of the limitations that cryptocurrencies presently face – such as the fact that one’s digital fortune can be erased by a computer crash, or that a virtual vault may be ransacked by a hacker – may be overcome in time through technological advances. What will be harder to surmount is the basic paradox that bedevils cryptocurrencies – the more popular they become, the more regulation and government scrutiny they are likely to attract, which erodes the fundamental premise for their existence.

While the number of merchants who accept cryptocurrencies has steadily increased, they are still very much in the minority. For cryptocurrencies to become more widely used, they have to first gain

widespread acceptance among consumers. However, their relative complexity compared to conventional currencies will likely deter most people, except for the technologically adept.

A cryptocurrency that aspires to become part of the mainstream financial system may have to satisfy widely divergent criteria. It would need to be mathematically complex (to avoid fraud and hacker attacks) but easy for consumers to understand; decentralized but with adequate consumer safeguards and protection; and preserve user anonymity without being a conduit for tax evasion, money laundering and other nefarious activities. Since these are formidable criteria to satisfy, is it possible that the most popular cryptocurrency in a few years' time could have attributes that fall in between heavily-regulated fiat currencies and today's cryptocurrencies? While that possibility looks remote, there is little doubt that as the leading cryptocurrency at present, Bitcoin's success (or lack thereof) in dealing with the challenges it faces may determine the fortunes of other cryptocurrencies in the years ahead.

REFERENCES

- 1) Andy Greenberg (20 April 2011). "[Crypto Currency](#)". Forbes.com. [Archived](#) from the original on 31 August 2014. Retrieved 8 August 2014.
- 2) [Cryptocurrencies: A Brief Thematic Review Archived](#) 2017-12-25 at the [Wayback Machine](#). Economics of Networks Journal. Social Science Research Network (SSRN). Date accessed 28 august 2017.
- 3) Schuettel, Patrick (2017). [The Concise Fintech Compendium](#). Fribourg: School of Management Fribourg/Switzerland. [Archived](#) from the original on 2017-10-24.

Денис Анатолійович Ткачик— студент групи 2CI-146, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: true.tkachyk@gmail.com

Науковий керівник: **Людмила Володимирівна Тульчак** - старший викладач англійської та німецької мов, кафедра іноземних мов, Вінницький національний технічний університет.

Denys A. Tkachyk — Department Computer Systems and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : true.tkachyk@gmail.com;

Supervisor: **Liudmyla V. Tulchak** - Senior Teacher of Foreign Languages Department, VNTU.

TECHNICAL ACHIEVEMENTS IN UKRAINIAN MEDICINE

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У даній статті наводиться огляд технічні досягнення в українській медицині за останні 12 років, які є кращими за аналоги у світі. Для огляду предствляється титановий ендопротез, еко-інєкційний шприц, мамограф, фазаграф, рукавичка для людей з вадами зору, гідроскальпель, персональний тренажер і комп'ютерний фонендоскоп.

Ключові слова: наука, медицина, апаратура, технології.

Abstract

This article gives an overview of the technical achievements in Ukrainian medicine over the last 12 years, which are better than analogues in the world. For examination, titanium endoprosthesis, eco-injection syringe, mammography, phasagraf, gloves for visually impaired people, a gyroscandle, a personal simulator, and a computer fonodoscope are previewed.

Keywords: science, medicine, equipment, technology.

Many believe that Ukrainian science and medicine do not exist. What better minds sell their inventions to the West or have diverted abroad. But everything is not so. Contrary to the difficult economic situation, low financing, the occupation of the Crimea and the war in the East, Ukrainian science has created a mammogram and a unique titanium prosthetic only in recent years. Also, Ukrainian inventors have released a device that can "prophylaxis" a heart attack and a unique device "Trenar", which allows to quickly develop damaged or paralyzed muscles.

In 2015, scientists from the National Academy of Sciences of Ukraine introduced the endoprosthesis of the hip joint, made of titanium. Development is significantly cheaper than Western counterparts. Developers have said that titanium endoprosthesis is the best solution for implantation in the body - the metal demonstrates high biocompatibility and does not repel human body tissues, in contrast to the often used cobalt, chromium and molybdenum alloy. Another advantage of the Ukrainian invention is the highest wear resistance. It wears out 6 times slower than any other modern counterpart. The probability of fragile destruction at the same time completely excluded. As a result of the research, namely the "passage" of the friction path equal to 200 km or 23 million load cycles, the researchers found no signs of wear. In this case, their development allows a person to move freely, without interrupting her movements and not experiencing discomfort[1].

In 2013, a disability scientist Ivan Bondarenko, who came from Donetsk, created an innovative invention - an eco-injectable syringe. The scientist said that the syringe does not contain plastic and glass, and therefore does not harm the environment, and in addition, a special device can reduce the risk of the spread of AIDS and hepatitis C. According to the inventor, the needle breaks practically without the possibility of secondary use. The syringe did not go unheeded. The product is already interested in large foreign manufacturers of medicines. This syringe would save not only many lives but also save the country's ecological state.

In the same year, scientists of the Donetsk Physical-Technical Institute named after O. Galkin created a new type of mammography. This device is unique in that it diagnoses a tumor with an indicator, which gives a very accurate thermocartectomy of the entire mammary gland, detecting the smallest tumors at a locally elevated temperature. It does not need to do any analyzes. This method allowed the breast examination to be harmless, since it is not necessary to use X-ray irradiation, as well as to detect tumors in the early stages. Subsequently, the MOH adopted an order to place this mammography in all state medical institutions of Ukraine, the author's team sold the license to the Nizhyn Plant of Medical Equipment, where the device was set up[1, 2].

Scientists from Kyiv developed the Fazgraf device, which allows you to detect heart problems in the early stages and diagnose your heart attack in advance. The phasagraph can check the state of the person in a minute and does not require special knowledge for use. The device has already been tested in clinical practice, in diagnostic centers, in enterprises with anthropogenic risk, in secondary schools and sports organizations.

The guy from Luhansk, Ivan Seleznev, presented his project "A New Sense: An Ultrasound Glove for the Spatial Orientation of People with Visual Defects" at the International Intel International Science and Engineering Fair. Such a thing can become very useful in terms of orientation in space. TechnoEyes is an infrared distance sensor - helping people with vision problems navigate the streets of the city. The invention of a young Ukrainian has fallen to the top three of the world's best in 2013[1].

Young scientists from the National Aviation University and the Aerospace Institute in 2012 developed a hydro scalpel. Based on the technologies used in the aircraft industry, the young minds, under the direction of Professor Victor Bocharov, invented a liquid jet scalpel, which allows operations on the liver, stomach, and even the removal of malignant formations - all without damaging the blood vessels. "Under the influence of high pressure, unprotected tissues are removed almost without damage to the vascular system, that is, with minimal blood loss and a reduction in the risk of surgery," - said the professor. After certification, the device was to be launched in batch production. Professor Volodymyr Skyba, Director of the Center for Surgery, says that the scalpel is better than Western analogues - it is reliable, economical and reusable. Many years of clinical trials are already under way, during which the hydro scalpel proved to be effective. The surgeons of the Kyiv City Clinical Hospital №1 have been using the "liquid knife" for several years during complicated surgical interventions. Thanks to the new technique, the manipulation takes two times less time. Because under the influence of high pressure tissues are disengaged practically without damage to the vascular system, that is, with minimal blood loss. This allows not only to shorten the duration and trauma of surgical interventions, but also significantly reduce the period of postoperative rehabilitation of patients.

In 2009, scientists at the Science and Education Center for Information Technology and Systems have created an amazing device that can help people who have survived a stroke, suffer from pathologies of the central or peripheral nervous system, cerebral palsy and many other diseases that affect the muscles and the motor vehicle. "Trainer" really works as a personal trainer, who does what can not be more expensive foreign analogues. The device uses electric pulses to teach damaged muscles to move not only through pre-programmed programs, but also simulating its actions during training. Mass production "Trenar-01" started in 2010 - since then it has been installed in 13 clinics and sanatoriums throughout Ukraine. The device has compact dimensions and stand-alone charge. Later, a more complex "Trainer-02" was released. Prices for Ukrainian inventions are quite acceptable and cost 5-7 times cheaper than imported ones.

Earlier, in 2006, a group of acoustic scientists from the National Academy of Sciences of Ukraine created a computer phonendoscope. A unique computer system for recording and processing breathing sounds allows not only in minutes to establish an accurate diagnosis, but also control the clinical course of respiratory diseases. The basis of the complex is the multichannel recording of sounds using four sensors with further analysis of the information received. It is noted that the traditional system of processing sounds of the respiratory system, adopted in medical practice, gives up to 20% of mistakes in diagnosis, and the Ukrainian invention allows completely to abandon the traditional "listening"[1, 2].

Most of Ukrainians could not hear about these and many other inventions, but in the future, inventions will save many lives.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Editorial of TSN Ukraine 2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/ukrayina/top-10-dosyagnen-ukrayinskoyi-uchenih-yaki-zrobili-neymovirniy-vnesok-u-svitovu-medicinu-864035.html>.

2. Medical achievements in Europe 20016.

Білий Руслан Ігорович — студент групи БМА-17, факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: ram13b.biliy@gmail.com.

Науковий керівник: **Присяжна Олеся Дмитрівна** - кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов Вінницького національного технічного університету, м.Вінниця, e-mail: prysyazhnalesya@gmail.com.

Biliy Ruslan Igorovich — student of BMA-17, Faculty of Infocommunications, Radioelectronics and Nanosystems, Vinnitsa National Technical University, c. Vinnitsa, e-mail: ram13b.biliy@gmail.com.

Supervisor: **Prysyazhna Olesya Dmitrievna** - Candidate of Linguistics' Department, Senior Lecturer of Foreign Languages Department in Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, e-mail: prysyazhnalesya@gmail.com.

MACHINE LEARNING TOP TRENDS IN 2017

Vinnytsia National Technical University

Анотація

Розглянуто найвагоміші напрямки розвитку сфери машинного навчання та штучного інтелекту у 2017 році.

Ключові слова: машинне навчання, штучний інтелект, набори даних, тренувальні дані, синтетичні дані, кібербезпека, алгоритми.

Abstract

The most important areas of development of the field of machine learning and artificial intelligence in 2017 are considered.

Keywords: machine learning, artificial intelligence, datasets, training data, synthetic data, cybersecurity, algorithms.

Machine Learning has revolutionized the world of computers by allowing them to learn as they progress forward with large datasets, thus mitigating many previous programming pitfalls and impasses. Machine Learning builds algorithms, which when exposed to high volumes of data, can self-teach and evolve. When this unique technology powers Artificial Intelligence applications, the combination can be powerful. We can soon expect to see smart robots around us doing all our jobs – much quicker, much more accurately, and even improving themselves at every step. Will this world need intelligent humans anymore or self-thinking robots soon outclass us? What are the most visible 2017 Machine Learning trends? [1]

The rise of fake data

According to Crowdfunder's 2017 Data Scientist report, 'when asked to identify the biggest bottleneck in successfully completing AI projects, over half the respondents named issues related to training data such as "Getting good quality training data or improving the training dataset", while less than 10% identified the machine learning code as the biggest bottleneck.'

Collecting sufficient data together to build a training set to build AI is easy today, but making sure it is of high enough quality far more difficult. It is also far more important, and data scientists are currently spending the bulk of their time cleaning, labeling, and categorizing data to get it up to the quality they need. One solution to this that we are seeing increasingly touted that is set to become more prominent this year is synthetic data.

Synthetic data is artificially produced data that mimics more or less exactly the properties of real data. There are two primary ways to generate synthetic data. The first is by observing real-world statistic distributions from the original data and reproducing fake data by drawing simple numbers. The second is by creating a physical model that explains the observed behaviour, then reproducing random data using this model. For example, if you applied a generative model built on a neural network to the number of images of faces for the purposes of facial recognition, it would produce fake images of faces. This could be applied to a wide range of other data, establishing patterns and then producing something that fit into the range established. Therefore, real datasets are needed to work and they will never be replaced entirely. No model will ever be able to generate examples of things if it has never seen real ones before.

One early stage startup making ground in the field is Automated DL. The Virginia-based company creates synthetic data by using generative models that create data that resembles or are in some way related to historical examples they are trained on. We expect to see a number of others start to make moves in the area as the year progresses.

Democratization of machine learning becomes more important

The voices to democratize AI have come from leaders from every leading tech companies. Microsoft CEO Satya Nadella recently wrote that he wanted AI 'in the hands of every developer, every organization, every public sector organization around the world' to allow them to build their own intelligence and AI capability. Fei-Fei Li, chief scientist of artificial intelligence and machine learning at Google Cloud, agrees, stating 'The next step for AI must be democratization. This means lowering the barriers of entry, and making it available to the largest possible community of developers, users and enterprises.'

Now, Google has TensorFlow, the open source set of machine learning libraries opened in 2015. Amazon has made its Deep Scalable Sparse Tensor Network Engine (DSSTNE - pronounced 'Destiny') library available on GitHub under the Apache 2.0 license. Elon Musk has OpenAI, which considers itself as a 'non-profit AI research company, discovering

and enacting the path to safe artificial general intelligence'. Google also recently announced its acquisition of online data scientists' community Kaggle, which is a community of data scientists but also one of the largest repositories of datasets that will help train the next generation of machine-learning algorithms.

The cloud will also help in the push for democratization. Machine learning requires an immense amount of computing power to function correctly - power that was previously out of reach for many companies. The scalability offered by Amazon Web Services (AWS), Google Cloud Platform, Microsoft Azure enable developers to build out their infrastructure optimized for machine learning at a fraction of the cost of developing their own proprietary system.

Machine learning becomes vital for cybersecurity

As we saw in the recent WannaCry attacks, cybersecurity poses a clear and present danger to organizations in every industry and it is unlikely to be resolved anytime soon. Research by Accenture found that the average organization faces 106-targeted cyber-attacks per year, with one in three of those attacks resulting in a security breach. Towards the end of 2016, estimates put the number of new malware samples being generated in a single quarter at around 18 million - as many as 200,000 per day.

This threat is constantly mutating, as hackers adapt to cybersecurity measures and find new ways to infect systems. In order to deal with this, organizations must be extremely quick to adapt their security countermeasures, and machine-learning techniques are the only technology currently available with this capability. Former Department of Defense Chief Information Officer, Terry Halvorsen, believes that 'within the next 18-months, AI will become a key factor in helping human analysts make decisions about what to do.' This point of view is being reinforced by significant investment in the field by the world's largest technology companies.' According to DFLabs's May 2017 report 'Next Generation Cybersecurity Analytics and Operations Survey,' 93% of IT leaders are using or planning to use these types of solutions, 12% have deployed machine learning technologies designed for security analytics and operations automation and orchestration, 27% that they're doing so on a limited basis, and 22% said they're adding them. Just 6% said they are either not planning on or not interested in deploying these technologies.

MIT has been experimenting with it for some years, while IBM is training its AI-based Watson in security protocols and has now made it available to customers. Amazon also recently acquired AI-based cyber-security company Harvest.ai, which uses AI-based algorithms to identify the most important documents and intellectual property of a business before combining user behavior analytics with data loss prevention techniques [2].

Evolution Algorithms make a Comeback

For supervised learning, gradient-based approaches using the back-propagation algorithm have been working extremely well. Moreover, that is not likely to change anytime soon. However, in Reinforcement Learning, Evolution Strategies (ES) seem to be making a comeback. Because the data typically is not iid (independent and identically distributed), error signals are sparser, and because there is a need for exploration, algorithms that do not rely on gradients can work quite well. In addition, evolutionary algorithms can scale linearly to thousands of machines enabling extremely fast parallel training. They do not require expensive GPUs, but can be trained on a large number (typically hundreds to thousands) of cheap CPUs.

Earlier in the year, researchers from OpenAI demonstrated that Evolution Strategies could achieve performance comparable to standard Reinforcement Learning algorithms such as Deep Q-Learning. Towards the end of the year, a team from Uber released a blog post and a set of five research papers, further demonstrating the potential of Genetic Algorithms and novelty search. Using an extremely simple Genetic Algorithm, and no gradient information whatsoever, their algorithm learns to play difficult Atari Games.

AI & Medicine

The year 2017 saw many bold claims about Deep Learning techniques solving medical problems and beating human experts. There was a lot of hype, and understanding true breakthroughs is anything but easy for someone not coming from a medical background. Among this year's top news there was a Stanford team releasing details about a Deep learning algorithm that does as well as dermatologists in identifying skin cancer. Another team at Stanford developed a model that can diagnose irregular heart rhythms, also known as arrhythmias, from single-lead ECG signals better than a cardiologist can.

Nevertheless, this year was not without blunders. DeepMind's deal with the NHS was full of "inexcusable" mistakes. The NIH released a chest x-ray dataset to the scientific community but upon closer inspection, it was found that it is not suitable for training diagnostic of AI models.

Self-driving cars

The big players in the self-driving car space are ride-sharing apps Uber and Lyft, Alphabet's Waymo, and Tesla. Uber started out the year with a few setbacks as their self-driving cars missed several red lights in San Francisco due to software error, not human error as had been reported previously. Later on, Uber shared details about its car visualization platform used internally. In December, Uber's self-driving car program hit 2 million miles.

In the meantime, Waymo's self-driving cars got their first real riders in April, and later completely took out the human operators in Phoenix, Arizona. Waymo also published details about their testing and simulation technology.

Lyft announced that it is building its own autonomous driving hardware and software. Its first pilot in Boston is now underway. Tesla Autopilot has not seen much of an update but there is a newcomer to the space: Apple. Tim Cook confirmed that Apple is working on software for self-driving cars, and researchers from Apple published a mapping-related paper on arXiv [3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. 2017 Machine Learning Trends [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dataversity.net/2017-machine-learning-trends/> - Назва з екрану;
2. What is 2017 bringing for machine learning? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://channels.theinnovationenterprise.com/articles/machine-learning-top-trends-in-2017> - Назва з екрану;
- 3| AI and Deep Learning in 2017 – A Year in Review [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.wildml.com/2017/12/ai-and-deep-learning-in-2017-a-year-in-review/> - Назва з екрану.

Опольський Ярослав Віталійович — студент групи 2СІ-14б, факультет комп'ютерних систем і автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, електронна адреса : opolsky.yarik@gmail.com

Науковий керівник: **Тулчак Людмила Володимирівна** — старший викладач англійської та німецької мов, кафедра іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, Вінниця

Opolskyi Yaroslav V. — Student of group 2SE-14, Faculty of Computer Systems and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: opolsky.yarik@gmail.com

Supervisor: Tulchak Liudmyla V. — Senior Teacher of Foreign Languages Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Alternative Energy Sources in Ukraine, urgent problems and prospects

Vinnitsia National Technical University

Анонція:

В статті розглядаються проблеми та перспективи альтернативних джерел енергії в Україні.

Ключові слова: альтернативні джерела енергії, проблеми, перспективи, причини.

Abstract:

The article deals with the problems and perspectives of alternative energy sources in Ukraine.

Key words: alternative energy sources, problems, perspectives, reasons.

The problem of lack of energy resources is one of the most urgent problems of humanity. All of us have witnessed a impressive scientific and technological breakthrough, which resulted in hundreds of times increasing use of resources. Oil prices that hit all the records are a vivid proof of that. The only proved solution to the current situation is the use of non-traditional energy sources.

Using the energy of the sun, wind, tides and tides, bio fuels... They have enormous potential and inexhaustible possibilities. These alternative sources of energy are used, but not intensively. Why? The answer is very versatile and complex. The easiest solution to the current question is not to invent and develop something fundamentally new, but easy to use what we already have. But how much resources of the planet do we still have? Is it enough? It is still not possible to give an exact answer to this question.

For Ukraine, the issue of production of its own energy resources, the security of which does not exceed 40%, is important. The use of renewable (alternative) energy sources is one of the ways of solving the problem of energy supply of the country.

According to the Law of Ukraine of February 20, 2003 No. 555-IV "On Alternative Energy Sources": "Alternative energy sources are renewable energy sources, which include solar, wind, geothermal, energy of waves and tributaries, hydropower, biomass energy, gas from organic waste, gas of sewage treatment plants, biogas and secondary energy resources, which include blast furnace and coke gases, methane gas degasification of coal deposits, transformation of waste energy potential of technological processes".

Another reason for the lack of use of unconventional energy sources is the high cost of projects. This is true, but by investing one time, you will save yourself a lifetime. The payback of renewable energy projects typically ranges from 6 to 12 years and depends on a large number of factors.

Experts say that in the current conditions, we should not expect a boom in renewable energy, because there is no money to develop this industry in the country and they will not appear in the nearest future.

Most of the renewable energy facilities currently operating in Ukraine are built on EBRD loans or export financing by major producer countries. Nevertheless, by 2020, Ukraine has pledged to increase the share of "green" generation to 11%. Today it is about 6% of the total electricity generation in the country.

An example of this can be a solar battery. Indeed, at a cost, it is a bit more expensive than the installation and maintenance of wiring, but the savings are obvious! You will not now have to pay stunning bills and suffer from electricity interruptions. You will consume electricity as much as you need, without fear of ruining, and the system of accumulation of electricity will allow it to be used in the dark at night. Benefit, is not it?

There are many examples of energy savings. The main thing is the person's desire to use this alternative.

An enormous plus in favour of alternative energy sources is the environmental safety of such systems. Nothing is burned, nothing is allocated, no waste! Undoubtedly, people of the 21st century should already think about the problems of energy shortages and environmental safety, and switch to alternative energy sources.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Альтернативная энергетика Украины: солнце, ветер и вода [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://delo.ua/business/alternativnaja-energetika-ukrainy-solnce-veter-i-voda>
2. Всеукраїнська Енергетична Асамблея [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uaea.com.ua/>
3. Закон України від 20.02.2003 № 555-IV «Про альтернативні джерела енергії» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://max-energy-saving.info/index.php?pg=law/3.html>

Никипорець Світлана Степанівна – викладач англійської мови, кафедра іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: fotinia606@gmail.com

Дев'ятко Владислав Сергійович – студент групи 2ЕМ-14б

Nyky porets Svitlana S. – Teacher of English, Chair of foreign languages, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Devyatko Vladuslav S. – Student of group 2EM-14b

METHOD OF DEVELOPMENT OF CRITICAL INTELLIGENCE

Vinnitsia National Technical University

Анотація

Досліджено теоретичні основи теорії критичного мислення. Розглянуто етапи розвитку теорії критичного мислення. Запропоновано методику розвитку критичного мислення.

Ключові слова: критичне мислення, самовдосконалення, усвідомленість, мислення, судження.

Abstract

The article considers theoretical basics of critical thinking. The stages of development of the theory of critical thinking are considered. The method of critical thinking development is proposed.

Key words: critical thinking, self-perfection, consciousness, thinking, judgment.

Critical thinking is based on solving problems of any level with the help of a basic scientific approach. Methodology of development of critical thinking - organization of educational process in accordance with the provisions of the theory of development of critical thinking: [1]

- 1) the objectives of the training are formulated by creating problematic situations;
- 2) the means of training is used;
- 3) the content of the training is presented as problem tasks;
- 4) use problem-based teaching methods that create situations of choice;
- 5) there are interactive lessons that involve dialogue in the process of solving problem problems;
- 6) a method of control is used that provides a written statement of solutions with subsequent reflection;
- 7) teaching is done in a democratic style, which gives students the right to mistake and simulates the situation of error correction.

The situation of the method of developing critical thinking for S.O. Terno: [1]

- 1) The main structural unit of instruction is the theme of the program, rather than the lessons of the individual.
- 2) Study of each new topic begins with the stage of "challenge" (motivation), which involves the formulation of the problem problem controversial nature.
- 3) The study of the topic in several lessons is subject to the main goal of the topic, that is, problem tasks.
- 4) During the study of the subject, the teacher independently chooses various teaching methods of teaching: discussions, business games, simulation games, etc.
- 5) Motivation of assessments should be accompanied by an analysis and self-analysis of the work performed: which were made mistakes, the rules of the logic and principles of knowledge were ignored, etc. The analysis ends with tips for the future.

The method of development of critical thinking is based on the creative collaboration of a student and a teacher, on the development of students in analytical and creative approaches to any material.

The method focuses not on the storage of factual material, but on the problem setting and the search for its solution. The training is carried out in three stages: [2]

- 1) challenge;
- 2) comprehension;
- 3) reflection.

The first stage - actualizes the existing knowledge of students, arouses interest in the topic; It is during this stage that the problem is formulated and the goals of studying the material are determined. To do this, you should use a variety of techniques: brainstorming, the promotion of different versions of the studied material, etc.

The second stage is the comprehension of the new material - this stage of the implementation of the content. The purpose of the stage is the development of creative critical thinking; independent work skills; search and productive heuristic activity. There is the main content of the student's work with the text, and the

concept of "text" should be understood quite widely: it can be any source, as well as teacher's story, video material, etc. In the course of the work of the student with the new information, the teacher should use the following techniques: reading text with stops, marking text symbols, drawing tables, graphic organizers of information, etc.

The third stage is reflection or reflection. During this stage, the student must understand the learned material and formulate his own opinion, the attitude to the material being studied. Methodical techniques are writing essays, conducting discussions, compiling schemes, etc. The result of this stage is the awareness of ways of acquiring and processing information, correcting their settings, actions, reasoning.

Thus, when studying on the method of developing critical thinking students must go through three stages in mastering the material, since each of them reflects the corresponding link in the process of assimilation.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Терно С.О. Методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчання історії, 2012. – 70 с.
2. Терно С.О. Теорія та методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчання історії, 2012. – 62 с.

Пилипенко Ірина Олександрівна – студентка групи МОв-14(б) факультету Менеджменту та Інформаційної Безпеки Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: fm.3mov.pylypenko@gmail.com

Науковий керівник: Рудницька Тетяна Григорівна – старший викладач кафедри іноземних мов, email: runina5@mail.ru

Pylypenko Irina – student of Management and Information Security Faculty of Vinnytsia National Technical University, e-mail: fm.3mov.pylypenko@gmail.com

The scientific supervisor: Rudnytska Tetiana Hryhorivna – assistant professor of Foreign Languages Department, email: runina5@mail.ru

AUGMENTED REALITY AND USING IT IN THE REAL LIFE

Vinnitsa national technical university

Анотація

Представлений метод покращення життя за допомогою доповненої реальності; подані статистичні данні та сфери використання

Ключові слова: AR, доповнена реальність, IT-технології.

Abstract

The method for improve our life through Augmented reality, gave statistics and areas of use

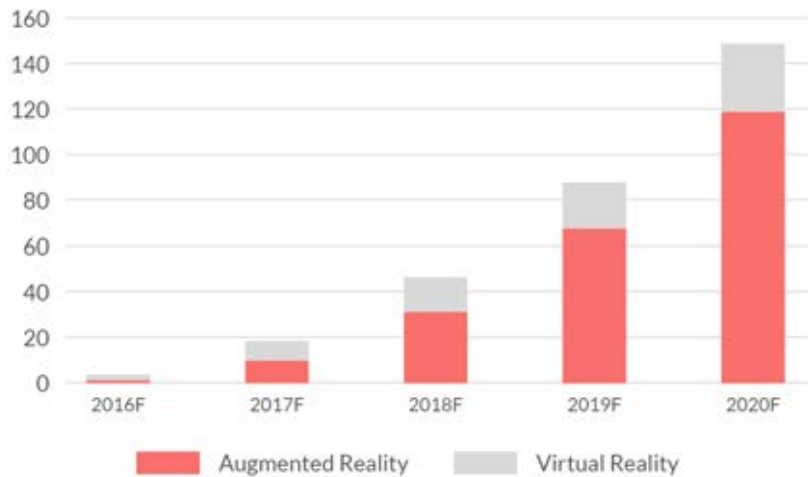
Keywords: AR, Augmented reality, IT technology.

Foreword

Augmented reality (AR) is a direct or indirect live view of a physical, real-world environment whose elements are "augmented" by computer-generated perceptual information, ideally across multiple sensory modalities, including visual, auditory, haptic, somatosensory, and olfactory [1]. The overlaid sensory information can be constructive or destructive and is spatially registered with the physical world such that it is perceived as an immersive aspect of the real environment[2]. In this way, Augmented reality alters one's current perception of a real world environment, whereas virtual reality replaces the real world environment with a simulated one. Augmented Reality is related to two largely synonymous terms: mixed reality and computer-mediated reality. The primary value of Augmented reality is that it brings components of the digital world into a person's perception of the real world, and does so not as a simple display of data, but through the integration of immersive sensations that are perceived as natural parts of an environment. Augmented reality is used to enhance the natural environments or situations and offer perceptually enriched experiences. With the help of advanced AR technologies the information about the surrounding real world of the user becomes interactive and digitally manipulable. Information about the environment and its objects is overlaid on the real world. This information can be virtual or real, e.g. seeing other real sensed or measured information such as electromagnetic radio waves overlaid in exact alignment with where they actually are in space. Augmented reality also has a lot of potential in gathering and sharing tacit knowledge. Augmentation techniques are typically performed in real time and in semantic context with environmental elements. Immersive perceptual information is sometimes combined with supplemental information like scores over a live video feed of a sporting event. This combines the benefits of augmented reality technology and heads up display technology (HUD).[3]

Advantage

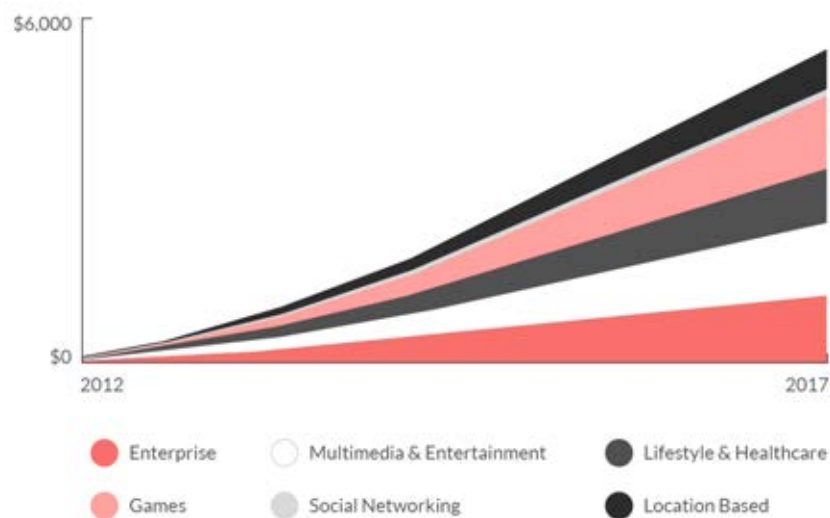
Augmented or Virtual: what's the difference? Both virtual and augmented realities provide the experience through the 3D high definition audio and video, but there is still a weighty difference. The VR is completely immersive and puts a user into isolated reality while the AR is partly immersive. In the world of augmented reality, your user can look around and through artificial objects of the expanded layer.

Augmented/Virtual reality revenue forecast

In AR the computer algorithm uses sensors and markers to spot the current position of physical objects and determine a location of simulated ones. After this technology renders the picture that will appear on the camera.

TOTAL MOBILE AR REVENUES (\$5.2BN) ON MOBILE DEVICES
SPLIT BY CATEGORY - 2012 TO 2017

Total mobile ar revenues (\$5.2BN) on mobile devices split by category (2012 to 2017)

Use

Commerce

Developing augmented reality Android application or the one for iOS discovers the new experience both for offline and online shopping. Virtual fitting rooms will help users choose the right size and decreased purchases returns. Same is for choosing new car color or new furniture for your apartment. Also, don't forget that you can use this technology for promotional campaigns adding AR on supportive materials.

Manufacturing

AR can facilitate and accelerate the building processes at the factory. Project managers can monitor work progress in real time through AR markers on equipment. Besides, it can save a ton of time by using digital maps and plants. Pointing a device into location shows how the piece of a machine will fit the final construction.

Education and training

AR brings truly unlimited possibilities for teaching and learning process. Additional reality provides the unique cognition path with immersive real-life simulations.

Technology gives entirely real psychological and physical experience and helps get authentic virtual experience that can be implemented in real life.

Now medical students can try their first surgeries without injuring patients, and future astronauts can get ready for the next space mission.

Travel and Tourism

GPS mobile apps with AR can show tourist routes and directions to desirable destinations, translate the signs on the street, give information about sightseeing. Adding a layer of additional reality to museums ensure users with new cultural experience[4].

Conclusions

Augmented reality is useful technology that should improve our life. Education will be more visual, shopping in web-stores will be easier. It's will help even more introduce computer technologies in our life.

REFERENCES

1. Schuettel, Patrick (2017). The Concise Fintech Compendium. Fribourg: School of Management Fribourg/Switzerland.
2. Rosenberg, L.B. (1992). *"The Use of Virtual Fixtures As Perceptual Overlays to Enhance Operator Performance in Remote Environments"*. Technical Report AL-TR-0089, USAF Armstrong Laboratory, Wright-Patterson AFB OH, 1992.
3. wikipedia.org/wiki/Augmented_reality
4. theappsolutions.com/blog/development/ar-benefits-for-business

Клішин Іван Вікторович — студент групи СА-166, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: vklishinjw@gmail.com

Науковий керівник: **Тулчак Людмила Володимирівна** — старший викладач кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Klishin Ivan Victorovich — Faculty for Computer Systems and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : vklishinjw@gmail.com

Supervisor: **Tulchak Liudmyla V.** — Senior Lecture, Chair of Foreign Languages, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

FEATURES OF LEARNING LANGUAGES USING PROGRAMMS

Vinnitsa National Technical University

Abstract: The main aim of the article is to inform people about learning languages using modern technologies such as computer and mobile application. The paper deals the right way of learning foreign languages and about the best time to do it. All the information are based on fresh program-Duolingo.

Keywords: language, time, analysis, scientists, computer, program.

Introduction

There are millions of people all around the world who learns foreign languages. The important thing in modern life is using of new technologies, for example computer or mobile programs. It makes our studying more easily and comfortable. What is necessary to know about right learning is how do we need to do it correctly. All these features depend on your lifestyle. So the main question is “Are you a night owl or a morning person?”. Scientists say, if you regularly practice the language you are learning at night, just before you go to sleep, it appears that you’re more likely to remember it.

Research results

First of all, let`s speak about modern popular program for learning some of foreign languages. It is Duolingo. The program was founded by Luis Von Ahn and his companions at 2011. The utility is written on Scala programming language and is free for using by all people around the world that has the connection to the Internet. . In addition, what we need to know about the program: it is free, it has photo, video materials, daily tests, or even courses. The utility maintain English, French, German and Spanish; in the process of preparation - Italian and Swedish. The main idea of it is to learn more information on the less time.

Secondly, we need to discuss a real problem that was found out again in nearly 2016. What is the right way to learn language? In this example of investigation we would use information that was given by experts of the Duolingo.

It is a well-known fact, that sleep has been known to have a positive impact on learning. A 2016 study investigated the effect that repeated practice and sleep have on the long-term retention of information, particularly foreign-language vocabulary. Over the course of two sessions done 12 hours apart, 40 participants practiced foreign-language vocabulary. Half of them learned in the morning and reviewed in the evening of the same day, while the other half learned in the evening, slept on it, and then reviewed that lesson the next morning. One week later (and again six months later), the researchers assessed the participants’ retention. They discovered that sleeping in between lessons led to much better long-term retention.

This finding echoes the results of a recent analysis our team at Duolingo conducted on the learning habits of tens of thousands of language learners [1]. However, scientists found that practicing before bed

time isn't the only trick: What's key is making language learning a daily habit and sticking to it—consistently.

These results of researches suggest a couple of things. Yes, those who study just before sleeping tend to perform better than other groups. But the time of day isn't the only thing: Equally important is the fact that these language learners consistently studied daily before bed. Users in the “bed time” group made language practice a daily habit on weekdays and weekends alike. This wasn't the case for several of the other lower-performing groups, such as the “weeknights,” “weekends,” or the “9-to-5” group that didn't keep studying over the weekend[2] .

Developing a regular daily habit is advantageous if you're trying lead a healthier lifestyle, and language learning is no different [3]. When people set aside focused time to learn and practice a skill, they appear to learn more than those who are less consistent—and perhaps just before bed turns out to be particularly good time to set aside, because you're less likely to be interrupted by your workmate, laundry, or urge to sleep in.

While our analysis focused on users' activity on Duolingo, language learning can take place in many forms. To go even further in making your practice a daily habit, try turning on French subtitles next time you're watching your favorite TV show, or start listening to podcasts in Spanish on your daily commute. There are many ways to commit to making language learning part of your routine and, taken together, they can help you reach the level of proficiency you're aiming for.

As much as people might wish otherwise, there is no magic bullet for learning a language, but starting with dedicated practice every day—especially just before you sleep—goes a long way.

So that is why it is so important to know how to learn foreign languages. I need to say that Dualingo program was done not only for a learning, it was done for a returning this process into daily habit, that's why this program is better than others and is the most popular program over the world.

Conclusion

According to the project, the beat effective way of learning foreign languages is to do this learning your daily habit. The right time of the day can do this educational process more easily. So only everyday practice, including listening music, watching TV can help you improve your skills and return the foreign language into native to you. The right program is also very important, so I recommend you to choose Dualingo-the masterpiece in programming and learning of language.

LIST OF REFERENCES

1. Burr Settles B. The best time of day to learn a new language, according to Duolingo data [Електронний ресурс] / Burr Burr Settles – Режим доступу до ресурсу: <https://qz.com/1215361/the-best-time-of-day-to-learn-a-new-language-according-duolingo-data/>.
2. Dr. Paul Pimsleur. How to Learn a Foreign Language / Dr. Paul Pimsleur., 2013-42 p.
3. Gabriel Wyner. Fluent Forever: How to Learn Any Language Fast and Never Forget It / Gabriel Wyner., 2014- 37p.

Varchuk Liana V.— Teacher, Department of Foreign languages, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia;

Chernysh Anastasia V. — 2PE-16b, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Revolution in construction. Skyscrapers. Burj Dubai.

Vinnitsia National Technical University

Анотація

Ця стаття розповідає про досягнення інженерів в технологіях будівництва. Оповідається історія проривів у створенні хмарочосів, які дозволили інженерам побудувати 828-метровий хмарочос "Бурдж-Халіфа" в Дубаї. Обговорюються також наступні будівлі: Equitable Life Building, Флетайрон-білдинг, Штаб-квартира Організації Об'єднаних Націй, оригінальні башти Всесвітнього торгового центру, Вілліс Тауер та Тайпей 101.

Ключові слова: хмарочос, будівля, винахід, технологічні інновації.

Abstract

This article tells about the achievements of engineers in construction technologies. Tells at the history of skyscraper breakthroughs, culminating in the construction of the 828-metre tall Burj Dubai. The following buildings are also discussed are the Equitable Life Building, the Flatiron Building, the United Nations Headquarters, the original World Trade Center towers, the Sears Tower and Taipei 101.

Keywords: a skyscraper, a building, an invention, technological innovations.

This is the tallest man-made structure on earth. A city in the sky nearly half a kilometer tall the Burj Dubai is the pinnacle of skyscraper engineering. It owes its success to seven key inventions. We have lined up seven landmark buildings historic Giants of the skyscraper world. At the heart of each one lies a major technological innovation that allowed engineers to reach ever taller into the sky. One by one traveling up the scale will reveal the incredible stories behind these structures and the inventions that have driven them higher. Seven ingenious leaps forward that have enabled skyscrapers to evolve from big to bigger into the world's biggest.

Dubai is the fastest-growing city in the world. An army of cranes and labourers work around the clock to turn the city into a place that the whole world will look up to. The centerpiece in the grand plan is the Burj Dubai the tallest skyscraper in the world. It is the ultimate lead in a series of historic engineering breakthroughs. To understand how the Burj Dubai can be this tool we need to go back in time and look at how skyscrapers begin the first breakthrough happens in the 19th century with a building that's only 43 meters tall. The builders of the equitable Life Building in New York realize that before buildings can reach taller. They must find a way to make people climb higher [1, 2].

The first big obstacle to skyscrapers is the stair. People weren't willing to walk lots of flights of stairs. Stairs and old office buildings for long they were very dark and people weren't ready to climb stairs more than to the second floor the third floor and if you were a lawyer and you were looking for clients and you were on the fifth floor you're undoubtedly going to lose clients because they didn't want to come up to your office. By the time you reach to the sixth floor seventh floor you're incredibly windy. There's an obvious solution to the problem the elevator. But early elevators have one deadly fault nothing stops them from falling if the Rope breaks. But then a mechanic from Vermont invents a device that can stop a falling elevator almost instantly in 1854 Elijah graves otis demonstrates his invention at the World's Fair in New York. He stands on a platform high up in the air apparently held only by a rope. Then otis tells his gasping audience that the rope is about to be cut.

Is the world's first fully automated safety elevator. It's a simple yet very clever invention. The critical element the elevator rope is secured with a powerful wagon spring mounted on top of the cab. This spring connects to a set of metal prongs on each side of the elevator. The prongs run along guide rails fitted with a row of teeth.

When the Rope breaks it triggers a chain of events. The spring relaxes and forces the metal prongs into the teeth locking the cab in place. This is a true engineering breakthrough a fact lost on Elisha Otis. The elevator completely transforms the urban landscape. And it all starts on a busy street corner in downtown New York. The building standing here today is the new equitable life headquarters. It has replaced the old equitable life building which is not a skyscraper as we note. Until the equitable life the lower floors for building are the most desirable but the elevator completely reverses the economics of real estate. The Burj

Dubai takes the idea of the elevator to the extreme. Equitable life had seven and a half stories the Burj Dubai has over 160 a height that stretches elevated technology to its absolute limit.

The Burj Dubai will be able to accommodate 35,000 people. Getting a population the size of a small town in and out of the building is the ultimate challenge for the elevators. To cope with the numbers the Burj Dubai has 53 different elevators. Some reach over 35 kilometres an hour and climb a hundred and 20 floors in under 50 seconds. The biggest lifts carry up to 46 passengers. Stopping such a speeding juggernaut in an emergency is a Titanic challenge. As soon as an elevator on the Burj Dubai exceeds its speed limit emergency brakes spring into action. Metal brake shoes bite down on the guide rails and generate enough braking power to stop the elevator within a few meters [8].

The safety elevator allows the skyscraper to break through the five-story barrier. Suddenly tall buildings a big business. But as they approach 80 meters traditional building materials are no longer strong enough. To make the leap to the 87 meter fuller Flatiron Building in New York. The skyscraper must be reinvented. This is the Monadnock building in Chicago a living fossil in the skyscraper world. When it opens in 1893 it's the world's largest office block. But it's 16 stories stretch stone to the limit. The walls at the bottom must be a whopping 2 meters thick to bear the weight of the Monadnock. The structure is so extremely heavy that it begins to sink into the soft Chicago soil. Eventually half a meter of bricks and mortar disappear underground. Obviously stone is not skyscraper material. So when the architect of the Monadnock Daniel Burnham plans the fuller building in New York he's in a bit of a pickle. The extremely narrow plot dictates that his 22 story skyscraper has to be triangular. Burnham knows that there is no room for stone walls. They would have to be so thick that they would be hardly any space left on the ground floor and wasting valuable space is a cardinal sin for a skyscraper architect. Stone is out of the question. But if you look at the fuller flatiron today. It looks like it's built from stone so how did Burnham do it. It's all just a facade.

Under the skin of the full lies one of the most important building technologies ever invented. Burnham makes the building out of steel columns and steel beams locks together into a steel skeleton. Steel is much stronger than stone so this skeleton can be thin and light yet. It can support the weight of the whole structure to keep the weather out Burnham can simply hang thin masonry walls of the steel frame like curtains. The building is an immediate success. The Flatiron even affects the weather. Steel construction truly moves the skyscraper on. This is a new breed of building. The skeleton of the Burj Dubai by combines the best of steel and stone. It uses over 30,000 tonnes of steel but in a very clever way the steel is embedded in artificial stone concrete. This reinforced concrete backbone will be clad in a high-tech curtain wall of glass and steel. The wall latches onto the Burj Dubai in units of up to two stories tall. The panels themselves are rigid but the joints between them are flexible. If an occupant moves a heavy piece of furniture towards the edge of the skyscraper. The floor will Bend and force down the exterior wall. But the flexible joint in between the wall panels absorbs the movement so the wall as a whole is not damaged. The joints also allow each wall section to expand and contract as the Desert Sun passes around the skyscraper heating it up. But the most potent force it must withstand is the desert wind. The curtain wall of the borscht buy will cost a hundred million dollars so before it's bolted on the engineers take prototype sections for a test drive [3].

Today the engineers apply the ultimate test an aircraft engine simulates a Desert Storm. The propeller spits wind and rain backwards at the curtainwall section mounted behind it. It reaches speeds of 75 kilometers an hour a real challenge for the curtain wall will the prototype withstand pressures. But today the prototype passes the test with flying colors. The Burj Dubai takes one step further to completion. Now the challenge for the engineers is to stop the baking Desert Sun from turning their beautiful glass tower into a giant oven. Steel catapults skyscrapers to unseen heights as walls now no longer have to bear all the weight architects can make them out of completely new materials. Glass promises to flood buildings with light. But also with heat to beat this new enemy skyscrapers would need to get cooler.

When the United Nations designed their new headquarters in New York they face a dilemma. They want to cover the building with glass to make the interior as bright as possible. What they don't want is a 39 storey greenhouse. A glass wall would allow a lot of light into the building but also solar radiation. This would be absorbed by the objects inside. These in turn would radiate heat into the surrounding air and warm it up. As the sealed glass windows can't let the hot air escape things would get uncomfortable very quickly. An American engineer called Willis carrier cracks the cooling problem. He invents a machine that can cool and dry hot moist air by making it wet. First it injects a fine mist of cold water into a chamber. Next it sucks hot soggy air into this cold mist seen up close something remarkable happens. As the hot air hits the surface of the cold water the air cools down releases its moisture onto the droplets. So the air is cooled and dried in a single step [4].

Air conditioning allows skyscrapers like the Burj Dubai to rise up in even the hottest climates and there is hardly a place on earth where air conditioning matters more than Dubai. Temperatures easily reach 40 degrees Celsius in the shade the average humidity is 90% a truly extreme environment for a skyscraper. The key to shielding the Burj Dubai from the rutile Desert Sun is built into its glass skin. The outside pain is

coated with a thin layer of metal like sunscreen the metal coating deflects ultraviolet radiation that would otherwise heat up the building. But the sunscreen is useless against the infrared that radiates from the hot desert sand. So the inner pane is coated with a thin layer of silver that keeps the heat rays out over 30,000 glass panels enough to cover 17 football fields will protect the Burj Dubai from the scorching heat [8].

To work more comfortably inside skyscrapers and taller skyscrapers housing more workers often greater profits. The only problem is that bigger skyscrapers take much longer to built. To reach the dizzying 417 meters of the World Trade Center engineers have to invent a new much faster way of building skyscrapers.

Long before the twin towers in New York become the tallest buildings in the world. Their developers face a mammoth problem. The minute they start construction the clock starts ticking. Every day their building is unfinished costs them deal. So they have to work out how to reduce the construction time to the absolute minimum. The solution they come up with is to prefabricate sections of the towers and assemble them like a giant jigsaw puzzle. They build the sections off sites and ship them to the towers construction site precisely when they're needed. The only problem is how to lift the super-heavy 50 tons sections into place quickly enough. The traditional tool to build skyscrapers like the Empire State Building is the derrick crane. But to get Derrick's from one floor to the next they have to be disassembled carried up and reassembled a process that can take two days.

Such a crane is not going to be fast enough for the World Trade Center. The team find a revolutionary crane in Australia. It can lift 50 tons and four of them can reach into every corner of a Twin Towers. And once they have assembled three floors an amazing thing happens. The bottom of the crane releases collides up three storeys and locks back into place. And then the whole crane jumps itself up to the next level. That's why it's called the kangaroo crane. With the help of the prefabricated sections and the jumping kangaroo cranes the Twin Towers take shape rapidly. The builders managed to finish up to two floors every week. In 1970 world trade tower one becomes the tallest building in the world and while even more floors appear at the top tenants move in at the bottom. Time is money [5].

On the Burj Dubai the kangaroo crane is still the crane of choice. Here the builders have taken prefabrication to a new level. The key to speed is a new technology called jump forming the process starts the bottom of the building. Steel workers assembled steel cages that will become the backbone for the floors and wall to the Burj Dubai. The kangaroo cranes hoist the steel cages up and slop them into specialmolds called jump forms in goes the concrete and 12 hours later when the concrete hardens the form gets ready for the jump. Hydraulic Pistons push the form up leaving the concrete block behind. It takes only two hours for the form to move up to the next level where the process starts all over again. This way the Burj Dubai is cast in place layer by layer like a giant wedding cake. But delivering concrete to the top of the tower gets more difficult with every floor. It's five o'clock and the man on the day-shift go home. But on the top of the Burj Dubai the casting crew are waiting for the concrete to arrive. Below workers prepare the pumps. They can really only pour concrete at night because in the searing daytime temperatures that concrete would overheat. They need 630 horsepower pumps to cope with the 25 tons of concrete contained in each pipe. And they're about to pump this concrete higher than anyone has ever done before. An amazing challenge for the pumping system. It takes 40 minutes for the concrete to travel up the pipes from the bottom to the hundred and 55th floor. It's a combined effort of raw machine power and subtle chemistry. If the concrete is too thin and set slowly it causes delays. If it's too thick it may set too soon and block the pipes. That night it takes until 4:00 a.m. before the job is finished. Now the concrete and steel skeleton of the Burj Dubai is nearly complete on a mammoth project that will cost about 1 billion dollars to build every day is precious.

But the system has worked to perfection. The tower is nearly 600 metres tall and a new floor goes on every three days. Prefabrication technology allows giant skyscrapers to grow even faster which makes them even more profitable and desirable. But as skyscrapers soar even higher into the clouds they become exposed to a new enemy. One that exploits every weakness [8].

The wind to build the 440 2 meter Sears Tower in Chicago the proverbial Windy City engineers must turn the skyscraper inside out. In 1970 the architects building the new headquarters for Sears & Roebuck in Chicago faced a problem. Their skyscraper the Sears Tower will be over a hundred floors tall a height that exposes it to huge wind forces. Building this skyscraper using a traditional steel skeleton would cause massive problems. The torah' steel skeleton gets the more susceptible it is to bending in high winds. Gusts off Lake Michigan can buffered a skyscraper add up to 80 kilometers an hour. This causes the upper floors to sway affecting the workers inside. The architects of the Sears Tower invent a technology that can beat the wind. They shift the steel framework from the inside of a building to the outside. This so-called exoskeleton makes it very hard for wind to bend the building. In the Sears Tower nine such Jews locked together to make the building rock salt. The exoskeleton is the best way of resisting wind ever invented to prefer. Even at wind speeds of over 90 km/h the top floor of the Sears Tower only moves 15 centimeters. The Burj Dubai is expected to be nearly twice as tall as the Sears Tower. At this extreme height fighting the wind with a rigid exoskeleton is not good enough. To stop the high-caliber residents from getting seasick. The architects

turned to highly advanced aerodynamics. At high speeds wind can be extremely dangerous for a skyscraper. Air rushes around the building performs mini tornadoes called vortices. These areas of low pressure suck the building sideways and the toll of the building the more dangerous the vortices become. So on the Burj Dubai rather than fight the wind bill and the design team decide to deceive. If they don't like the tower flat and rectangular but give the Burj Dubai a more unpredictable shape. Each section of the tower is designed to deflect the wind in a different way. This disrupts the power of the vortices and breaks the hold of the wind and the building. With mobility gravity heat and wind conquered the skyscraper faces its next big challenge. In Asia where booming economies want to show off their wealth super tall skyscrapers become the objects of desire [6, 8].

Binet Jie is rife with the Nemesis of tall buildings earthquakes. To build the 509 meter Taipei 101 skyscrapers take another leap forwards. In 1999 the architects of the world's tallest skyscraper the Taipei 101 in Taiwan faced a problem. Taipei sits near the Pacific Ring of Fire the most seismically active area on earth. An earthquake hits the city roughly twice a year. It's not a question of if but when the earth will shake the Taipei 101. Adam Crew will test a model building on an earthquake simulator to make it realistic this model is built with spaghetti. With the top floor glued in place the model is ready to face the tremors. Adam crude tests a second model that has elastic bands added to the spaghetti. To survive in fast and violent quakes the Taipei 101 needs a dash of elasticity. So the designers make their building rigid where it has to be but flexible where it can afford to be. At the heart of the Taipei 101 they put 36 rigid steel tubes filled with concrete and give the building strength. While the columns stand firm during a quake the rest of the structure is elastic it can flex and roll the punches. Halfway during the construction mother nature tests this design to the limit. On the 31st of March 2002 an earthquake hits the Taipei 101 the quake has shattered smaller buildings but the Taipei 101 is still standing. The engineers of the Taipei 101 claim that during the quake their building is the safest place in town. The Burj Dubai can withstand earthquakes of up to 6 on the Richter scale because it has a massive reinforced concrete skeleton. But here the engineers face a different problem. Making a super tall building stand up in the desert sand requires special measures. Drilling into the rock in Dubai may be hard but it's when you pull your drill out that the real trouble starts. The rock under the Burj Dubai is fragile and saturated with groundwater any big hole will cave in immediately. To stop this from happening the engineers fill the bore holes with a viscous polymer slurry. Which pushes the groundwater and rock fragments to the edge of the hole and keeps it open. The syrupy polymer is denser than water but lighter than concrete. The concrete displaces the slurry and eventually hardens to form a foundation pile. 200 of these piles work together to stop half a million tons of real estate from sinking into the ground. In just over a hundred and thirty years the skyscraper conquers all the forces of nature using the power of human ingenuity. But as buildings saw higher and higher into the sky. They become more vulnerable. Now the fear of terrorism threatens their existence. Today a final technological leap forward keeps the occupants of the world's biggest skyscraper safe.

A chilling day in September 2001 seems to spell the end of the skyscraper. After the attacks of 9/11 many believe that no super tall building will ever be built again. Evacuating a skyscraper is a phenomenal challenge the taller you build the more people have to walk ever further to get to safety on 9/11 the difficulties become tangible. The bulged by has built-in fire protection as its concrete backbone is naturally fire resistant. But it's expected to be nearly twice as tall as the twin towers. So how did people get out in an emergency the answer is they don't.

The Burj Dubai contains 9 very special rooms refuge rooms built from layers of reinforced concrete and fireproof sheeting the walls of these rooms withstand the heat of a fire for two hours. Each room has a special supply of air pumped through fire resistant pipes. Sealed fireproof doors stop smoke from leaking in. In the refuge room residents can seek shelter from a fire until emergency services bring it under control. There is one of these rooms about every 30 floors which should allow residents to reach them without too much effort. Refuge rooms are a radical idea but even the safest place in the world is no good if the access route is blocked by smoke. But there is technology that takes smoke out of the equation. The Burj Dubai has an early warning system that guards it round the clock. If fire activates a smoke detector a heat sensor or water sprinkler a network of high-powered fans kick in. The fans force clean cool air through fire resistant ducts into the building. The fresh air pushes the smoke out of the stairwell and keeps the evacuation routes clear. it's fire safety fit for a 21st century skyscraper.

When the Burj Dubai is complete it will be the tallest structure that mankind has ever built on the face of the planet. Standing on the shoulders of historic engineering marvels the Burj Dubai really is the ultimate skyscraper. Until someone builds an even bigger one.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. [HTTPS://EN.WIKIPEDIA.ORG/WIKI/BURJ_KHALIFA](https://en.wikipedia.org/wiki/Burj_Khalifa)
2. [HTTPS://EN.WIKIPEDIA.ORG/WIKI/EQUITABLE_LIFE_BUILDING_\(MANHATTAN\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Equitable_Life_Building_(Manhattan))
3. [HTTPS://EN.WIKIPEDIA.ORG/WIKI/FLATIRON_BUILDING](https://en.wikipedia.org/wiki/Flatiron_Building)
4. [HTTPS://EN.WIKIPEDIA.ORG/WIKI/HEADQUARTERS_OF_THE_UNITED_NATIONS](https://en.wikipedia.org/wiki/Headquarters_of_the_United_Nations)
5. [HTTPS://EN.WIKIPEDIA.ORG/WIKI/WORLD_TRADE_CENTER_\(1973%E2%80%932001\)](https://en.wikipedia.org/wiki/World_Trade_Center_(1973%E2%80%932001))
6. [HTTPS://EN.WIKIPEDIA.ORG/WIKI/WILLIS_TOWER](https://en.wikipedia.org/wiki/Willis_Tower)
7. [HTTPS://EN.WIKIPEDIA.ORG/WIKI/TAIPEI_101](https://en.wikipedia.org/wiki/Taipei_101)
8. [HTTPS://WWW.YOUTUBE.COM/WATCH?V=EIGBF19AYMA&T=1334S](https://www.youtube.com/watch?v=EIGBF19AYMA&t=1334s)

Спринчак Ілона Ігорівна - студентка групи Б-16, факультет будівництва теплоенергетики та газопостачання, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: 1b16b.sprynchak@gmail.com

Столяренко Оксана Василівна - доцент кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет

Науковий керівник: **Столяренко Оксана Василівна** - доцент кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Sprynchak Ilona I. - Department of Civil and Industrial Construction, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: 1b16b.sprynchak@gmail.com

Stoliarenko Oksana V. - associate professor at foreign languages department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Supervisor: **Stoliarenko Oksana V.** - Associate Professor at Foreign Languages Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Tulchak L. V.

Senior Teacher of Foreign
Languages Department, VNTU

Noskovenko Y. P

Undergraduate of VNTU

USING A NEURAL NETWORK IN THE SOFTWARE TESTING PROCESS

Vinnytsia National Technical University

Анотація:

У даній роботі розглянуто перспективи застосування нейронних мереж у процесі автоматизації тестування програмного забезпечення.

Ключові слова: тестування програмного забезпечення, нейронні мережі, інтелектуальне тестування, автоматизоване тестування, надійність програмного забезпечення.

Abstract

In this paper considered the prospects of using neural networks in the process of software testing automation.

Keywords: software testing, neural networks, intelligent testing, automated testing, software reliability.

Introduction

Reliability of software becomes a major part in the software product. It is impossible to find all combination of inputs and generate the test case accordingly. Error detection and correction are to be performed by various testing process models and techniques.

Many testing techniques such as unit testing, integration testing, acceptance testing, regression testing, load testing, black box testing and white box testing. Various methods are to be found to decrease the time and effort of the software testers [1].

Research results

When it is necessary to check the operation of the entire software as a whole, none of the automatic methods can even come close to manual testing. However, it has a significant drawback, human resources are limited.

This is due to the following problems:

- 1) the complexity of writing tests does not depend linearly on the complexity of the software;
- 2) there is no randomness in the behavior of the tests.

Thus, it is necessary to:

- simplify the creation or automatically create a test coverage;
- add randomness to the behavior of the test script [2].

The software, in its essence, represents a function in a multidimensional space. In such a mathematical model, it is easy to apply fuzzy logic methods, that is, neural networks.

The neural network is a mathematical model based on the cognitive processes of the brain. Just like the brain, a neural network consists of nodes (neurons) and variable connections between them (the weights of the neural links).

Neurons are divided into 3 groups according to their properties: input neurons, output neurons and hidden layer neurons (computational nodes). In fact, a neural network is a special way of specifying a function.

The learning process is quite simple. A training sample is prepared – a set of pairs of input and output vectors, with known and correct values. Elements of this set satisfy the following property – independence, therefore, the sample can be expanded, and its elements can be rearranged in any order. The training sample is passed through a neural network, and as a result of this process, the weights in the neural links change in such a way as to define a function that satisfies the training sample. Obviously, the quality of the work of a neural network depends on the quality of its training.

A test sample is prepared similarly to the training sample, but on different values. If the test result is unsatisfactory, it is better to train the network or change its structure.

A well-trained neural network is able to predict the result by a set of input values. Together with this additionally, it solves the classification problem if classes in the input set are pre-defined, or the clustering problem, that is, the identification of classes in the set.

Thus, the neural network in the test task is able to solve both subtasks at once, due to the mechanism of the prediction of the result [3,4].

A multi-layer neural network is trained on the original software application by using randomly generated test data that conform to the specification. The neural network can be trained within a reasonable accuracy of the original program, though it may be unable to classify the test data 100 percent correctly. In effect, the trained neural network becomes a simulated model of the software application. When new versions of the original application are created and “regression testing” is required, the tested code is executed on the test data to yield outputs that are compared with those of the neural network. The new versions do not change the existing functions, which means that the application is supposed to produce the same output for the same inputs. A comparison tool then makes the decision whether the output of the tested application is incorrect or correct based on the network activation functions.

But there are a few technical questions:

- the amount of generated test coverage for unit testing (since in the trivial case, you will have to create all possible input value rebounds);
- the degree of randomness and the way it is set to simulate user work (because a set of random actions is not the best way to test);
- the structure of the neural network remains unique for each task, which prevents its mass distribution [5].

Conclusions

Proceeding from the above, neural network technologies together with widely used methods of automated testing are quite capable of improving the results of automated testing in testing problems of complex software systems.

The neural network should be a promising method of testing a software application provided that the training data have a good coverage of the input range. The Artificial Neural Network is capable of performing evolving versions of

software. The benefits of this approach are to find the faulty coverage of the inputs.

The drawbacks of this approach are to fully satisfy with the larger possible combinations of inputs and outputs. This approach can be used as the base for the future experimentation of the application project.

REFERENCES

1. Choi J, Choi B. Test agent system design. In: 1999 IEEE International Fuzzy Systems Conference Proceedings; August 22–25, 1999.
2. Voas JM, McGraw G. Software Fault Injection; 1998.
3. Anderson C, von Mayrhauser A, Mraz R. On the use of neural networks to guide software testing activities. In: Proceedings of ITC'95, the International Test Conference; October 21–26, 1995.
4. Boehm, B.W. Software Engineering Economics, Prentice Hall, USA, 1981.
5. Kirkland LV, Wright RG. Using neural networks to solve testing problems. IEEE Aerospace and Electronics Systems Magazine 1997;12(8):36–40.

Носковенко Юлія Павлівна – студентка групи 2СІ-146, факультет комп'ютерних систем і автоматики, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: angel479870@gmail.com

Науковий керівник: **Тулчак Людмила Володимирівна** — старший викладач кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Noskovenko Yulia P. – Faculty of computer systems and automation, Vinnytsia national technical University, Vinnytsia, e-mail: angel479870@gmail.com

Supervisor: **Tulchak Liudmyla V.** — Senior Lecture, Chair of Foreign Languages, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

CURRENT STATE OF BIOENERGY IN UKRAINE

Vinnytsia National Technical University

Анотація

Розглянуто питання поточного стану, існуючих бар'єрів та перспектив розвитку біоенергетики в Україні. Показано можливість, важливість і актуальність використання біомаси як палива. Запропоновано реалістичні цілі для розвитку сектору біоенергетики в країні.

Ключові слова: біоенергія, біопаливо, відновлювальна енергія, біоенергетичний сектор

Abstract

The question of the current state and prospects of existing barriers to bioenergy development in Ukraine are considered. The possibility of the importance and relevance of biomass as fuel are highlighted. Realistic targets for bioenergy development in the country are offered.

Keywords: Bioenergy, biofuels, renewable energy, bioenergy sector

European experience shows that energy from biomass and other renewable sources plays an increasingly important role in the overall energy balance. According to experts from the Bioenergy Association of Ukraine, in the EU, the share of renewable sources today is 15%, and in Ukraine – 1% [1-4]. In this case, biomass itself accounts for 62% of the total contribution of renewable energy sources. And in European countries with the most advanced agro-industrial complex, such as Hungary, Poland, Finland, the Baltic States, due to the large volume of bioenergy raw materials, the production of energy from biomass reaches 95%. Taking into account the potential of Ukraine regarding the amount of raw materials for biomass production, our state has all chances to embrace the leading positions in the field of bioenergy. [1]

According to the research data [2], in 2013, the share of renewable energy in gross final energy consumption amounted to 3.45%, including biomass – 2.2%, accounting for 63% of all renewable energy sources. This suggests that compared to 2012 there is a significant increase in the contribution of biomass to the total supply of primary energy – by 23%. At the same time, by 2015, the Bioenergy Association of Ukraine forecasts further growth of these indicators due to the urgent need to replace Russian gas with alternative fuels.

Bioenergy experts point out that Ukraine has sufficient biomass potential available for energy production of more than 27 million tons of conventional fuel per year in order to achieve this goal. Its main components are the primary waste of agriculture. But at present, only 10% of the total biomass potential – 2.7 million tons of conventional fuel per year – is used for energy needs in Ukraine. It is mainly woody biomass (86% of total biomass use) and sunflower husk (8%). The least active vegetable waste is used – 94 thousand tons of straw per year, which is less than 1% of the economic potential of straw in Ukraine.

Figure 1 shows data on the implementation of IE technologies in Ukraine.

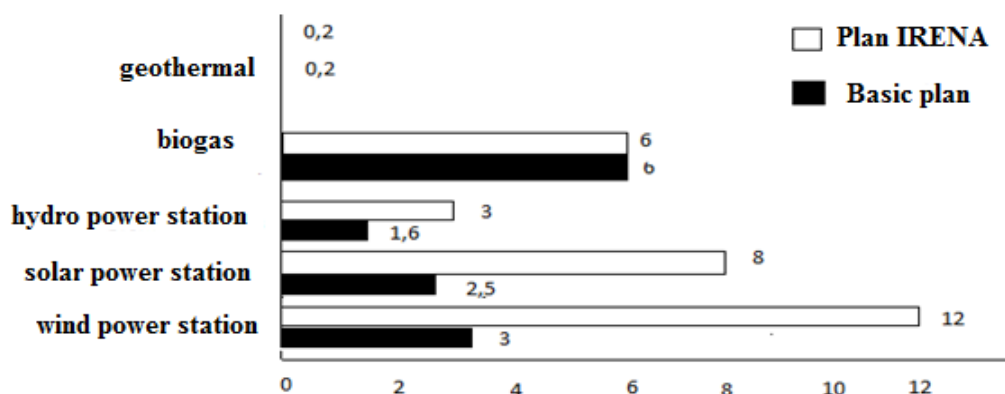

Figure 1. Estimated energy production by 2030, GW

Research results

Currently, the volume of biomass consumption for energy production in the European Union is over 120 million tons of energy per year, and by 2020 total final consumption of biomass should increase to 138 million tons of oil equivalent per year. The main type of biomass used is solid biomass. Its share in the total consumption is constantly about 70%.

The biogas total final consumption of biomass has already exceeded 8%, and by 2020 it has to rise to 14%. In some leading countries, the level of bioenergy development is much higher than average in Europe. So, in Finland, the share of biomass in final energy consumption is 28%, in Latvia – more than 27%, in Sweden and Estonia – about 26% (for comparison – in Ukraine 1,78%). Austria and Estonia have already practically fulfilled their 2020 commitments on the contribution of biomass to total final energy consumption.

Ukraine has a great potential for biomass available for energy production, which is a good precondition for the dynamic development of the bioenergy sector. The economically feasible energy potential of biomass in the country is about 20-25 million tons of fuel equivalent per year. The main components of the potential are agricultural waste (straw, corn stalks, sunflower stems, etc.) – more than 11 million tons of fuel equivalent per year (according to 2015) and energy crops are about 10 million tons per year (Table 1). At the same time, agricultural waste is a real part of the potential of biomass, and data on energy crops reflect the amount of biomass that can be obtained by growing these crops on free lands in Ukraine. It should be noted that this process has been actively developing over the past few years.

For Ukraine, bioenergy is one of the strategic directions for the development of the renewable energy sector, given the high dependence of the country on imported energy resources, first of all, on natural gas, and the great potential of biomass available for energy production. Unfortunately, the pace of bioenergy development in Ukraine still lags far behind European ones. Today, the share of biomass in the total supply of primary energy in the country is only 1.2%, and in total final energy consumption – 1.78%.

Every year for the production of energy in Ukraine about 2 million tons of fuel equivalent per year biomass of various types are used. At the same time, the main contribution is made by wood – its share in the structure of annual consumption of biomass is almost 80%. Wood has the highest percentage of utilization of economically feasible potential – about 80%, while for other types of biomass (with the exception of sunflower husks) this figure is lower. The least dynamic (at the level of 1%) is the energy potential of straw and rape.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Підручник «Нетрадиційні та відновлювальні джерела енергії». С.О. Кудря, - К.:НТУУ «КПІ», 2012. – 492 с.
2. Кудря С. О., Яценко Л. В., Душина Г. П., Шинкаренко Л. Я., Довга В. Т., Васько П. Ф., Бриль А. О., Шурчков А. В., Забарний Г. М., Жовмір М. М., Віхарев Ю. А. «Атлас енергетичного потенціалу відновлювальних джерел енергії» - К., 2001. - 41с.
3. Програма державної підтримки розвитку нетрадиційних джерел енергії. Київ. 1997 – 56 с.
4. Підручник «Відновлювальна енергетика та енергоефективність у ХХІ столітті», Кудря С.О., Рєзцов В.С., Київ-2016.
5. Аналітична записка БАУ №1 (2012) «Місце біоенергетики в проєкті оновленої Енергетичної стратегії України до 2030 року».

Гриник Владислав Анатолійович— студент гр. 1Е-146, факультет електроенергетики та електромеханіки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: kurtcobain14.04.1997@gmail.com.

Нукіпорець Світлана Степанівна – викладач англійської мови, кафедра іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail:fotinia606@gmail.com

Нруньк Владислав А. — student of 1E-14 group, department of electromechanics and electricity, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: kurtcobain14.04.1997@gmail.com

Нукіпорець Світлана С. – Teacher of English, Chair of foreign languages, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail:fotinia606@gmail.com

RESEARCH ON INFLUENCE OF WIND POWER PLANTS ON THE LOAD OF LOCAL POWER SYSTEM WORK MODE

Vinnitsia National Technical University

Анотація

Досліджено вплив вітрових електричних станцій на режим роботи локальної електроенергетичної системи, окремі питання стосовно стабільної роботи таких станцій у складі енергосистеми та проблеми керування локальною електричною системою з вітроустановками.

Ключові слова: вітроустановка, вітрова електрична станція, локальна електроенергетична система, системи керування.

Abstract

The influence of wind power stations on the operation of the local power system, some questions about the stable operation of those power stations and the problem of control of the local power system with the wind turbines have been investigated.

Keywords: wind turbine, wind power station, the local electric power system, control system.

Introduction

The development of wind energy, which has been observed in recent times, is stipulated by the state policy of promoting the development of alternative energy sources (amendments to the Law of Ukraine "On Electricity" of 01.04.2009, the KMU Resolution of 19.02.2009 "On the implementation of investment projects for the construction of wind farms in the Autonomous Republic of Crimea and Mykolaiv region", etc.). However, there are currently no scientifically substantiated volumes of wind power capacity that can be placed in separate regions of Ukraine based on the availability of wind, economic feasibility, environmental safety, the maintenance of the sustainable operation of the integrated energy system (IES) of Ukraine, the need for electricity in the areas of wind power (WPS) etc. The Institute of Renewable Energy of the National Academy of Sciences of Ukraine and the NNPP "Ukrenergomash" of the National Academy of Sciences of Ukraine developed the justification for the addition to the "Energy Strategy of Ukraine for the period up to 2030" in the part of wind energy development". NPC "Ukrenergo" considered the said Justification to "Energy Strategy of Ukraine for the period up to 2030" and to submit proposals and remarks by a letter dated December 31, 2008, No. 02 / 02-1-3 / 7867, which says that the volume of the planned wind power capacities must be in line with the current state and promising development of the Ukrainian power engineering sector [1].

NPC "Ukrenergo" supports the development of wind energy within its powers, but insists that ensuring the development of the wind energy industry and its work with maximum efficiency will require the completion of the development of the Energy Strategy of Ukraine in the sphere of wind energy with the development of a scheme for the distribution of wind power across the country and regulatory documents, which will determine the conditions for the parallel operation of wind power plants from the IES of Ukraine [2].

Research results

Among the main problems to be solved when deciding on the construction of wind power plants and requiring separate research in each particular case, there are a number of issues related to the unstable nature of the wind. So, the characteristics of the wind vary during the transition to another locality, another season, and in different years, vary even at the same point and in the same season; these changes are random, but they have certain patterns that require study in relation to specific conditions. The wind speed has a variable elevation profile, which depends on the nature of the terrain, the underlying surface, weather and other factors.

In addition, the wind flow has a pulsating nature, caused by turbulence, which affects the mode of operation of wind turbines (WT). Wind turbines have an energy characteristic (the ability to convert the kinetic energy of the wind into electric one), which in practice can be determined only approximately, depending on the stability of the wind flow. WTs also themselves are able to influence the wind flow, distorting it and changing the nature of the work of neighbouring WT.

Stable operation of the wind farm in the local power system (LPS) requires knowledge not only of long-term prospects for generating electricity, but also short-term changes, that is, forecasting in the coming hours and days. Thus, at large volumes of WPP implementation to LPS, they can significantly affect both the overall stability of power supply, including the modes of peak load, and the economic component due to the growing demand for reserve capacities [3-4].

The degree and nature of this impact can only be assessed with a certain probability, taking into account the specifics of a particular LPS, typical wind regimes of the WPP placement areas, available predictive accuracy, and so on. Traditional LPS management principles and rules were developed on the basis of the deterministic nature of the generating facilities, of course, with an amendment to the technical reliability of the equipment and the presence of a random component in the mode of electricity consumption. However, the presence of WPP introduces additional uncertainty, which may require the development of special forest management algorithms [5-6].

The growth of the share of wind power plants within the EPS complicates the possibility of adjusting the energy balance due to the random nature of wind energy. One of the problematic issues is the growing demand for regulatory capacities that can compensate the unexpected change in electricity generation at the wind farm. Important factors in this case are the speed and amplitude of change, their consistency with the daily changes of electricity consumption and its production by other power plants.

The influence of wind power plants on the work of LPS is analyzed mainly by mathematical modelling [7]. At the same time, there is considerable experience in the practical use of wind power plants, in particular in terms of changing their power in case of sudden wind speed fluctuations. Thus, according to the IEA (International Energy Agency), for wind power plants in extreme weather conditions, jump of power was recorded at a rate of 10-35% of rated power per hour (individual values – almost 40%) [8]. However, the average rate of change is 5% for 180 hours. For changes in one minute – the maximum values of 0.5-0.8% of rated power are recorded.

The swing of power fluctuations for separate units is generally larger than for wind farms occupying a significant area. Thus, for a 1-hour averaging, the standard deviation increases by about a third at the transition from a large number of WT (more than 250) to small (up to 14 units). On longer intervals of time, more significant fluctuations of power are possible; in extreme situations the wind turbines stop completely. Considering that the thunderstorm usually takes 4-6 hours to cross the area in hundreds of kilometres, for such a time scale, the application of different methods of forecasting the work of WPP is relevant.

According to the World Wind Energy Association, the world's wind power has reached 336 327 MW by the end of June 2014, of which 17 613 MW were added in the first half of 2014. This growth was significant in the first half of 2013 and in 2012, when 13.9 GW and 16.4 GW respectively were added. The total installed power of wind power by mid-2014 was about 4% of the world's electricity demand. World wind power has increased by 5.5% over the six months (after 5% in the same period in 2013 and 7.3% in 2012) and by 13.5% per year (mid-2014 in compared to mid-2013).

For comparison, it should be noted that the annual growth rate in 2013 was lower by 12.8% [1]. According to the experience of the countries of the world, a certain share of the electric power produced by the wind power plant can absorb the power system practically without any difficulties, but when this quantity is exceeded, there are difficulties of both network and regime nature. For the most part, the threshold is estimated at 10% of the total electricity consumption in the country.

Integration of significant capacity of wind farms can seriously affect the work of LPS – its stability, reliability and efficiency, as well as significantly impede the work of dispatching services. This causes a number of requirements for wind farms, which should be preceded by the connection of the wind farm to the network. In particular, mechanisms are needed to compensate for power changes from nominal to zero for a short time. There are corresponding technical requirements for the WPP control system [6].

The severity of the requirements depends on the accuracy of prediction of stream-handling power. It is important to predict wind speed and corresponding wind power to plan the work of the grid in accordance with work schedules and contractual obligations. If the share of wind energy is considerable, even small errors in the prediction of wind behaviour will cause a substantial error in determining the active power, while the exact forecast is able to maximize profitability and minimize risks.

Conclusions

The efficiency of wind power stations varies according to wind speed, while the power system must maintain a balance between generation and energy consumption. The impact of wind power changes on controllability and sustainability of LPS is an important factor.

Thus, a large wind power plant can become a significant destabilizing factor that will affect even neighbouring power systems in the absence of appropriate regulation.

In order to keep the LPS in a stable condition, producers of energy must constantly adapt to the alternating load from consumers, using also the storage system. However, for WPPs, additional fluctuation of power is typical due to wind changeability. If the active power of the wind turbine can sometimes be reduced by decreasing energy requirements, then it can not increase as the needs grow, due to the limited wind speed. Therefore, the greater the proportion of wind energy, the harder it is to maintain the balance of the power system.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Access mode: <http://saee.gov.ua/uk/ae/windenergy>.
2. Kudrya S.O. Structural Trends in European Energy and Renewable Energy Development / S.O. Kudrya, B.G. Tuchinsky, V.G. Dresvyannikov, Z.U. Ramazanova // Restored. power engineering - 2005. - No. 1. - P. 36-40.
3. Kuznetsov MP Maintenance of electric energy balance in the presence of wind power plants / MP Kuznetsov // Renewable energy. - 2014. - No. 2. - P. 60-64.
4. Kuznetsov MP Problems of providing the electric energy balance in power systems with integrated wind power plants / MP Kuznetsov // Renewable energy of the XXI century: XV International. Conf., September 16 - 17, 2014: theses of additional. - Kyiv, 2014. - pp. 254-260.
5. Burikin O. B. Optimal control of renewable energy sources in local electrical systems [Text] / Burikin O. B., Tomashevsky Y.V., Malogulko Yu.V., Radziyevskaya N.V. // Bulletin of the EPI. Power engineering and electrical engineering. - 2016 - №4. - P. 69-74. -ISSN: 1997-9274.
6. Malogulko J.V. Automation of optimal control of renewable energy sources in local electrical systems. / Yu.V. Malogulko, N.V. Radziyevska // XLV Scientific and Technical Conference of the Faculty of Electric Power Engineering and Electromechanics. - Vinnytsya: VNTU, 2016.
7. Burikin O. B. Optimization of the mode of local electrical systems with renewable energy sources [Text] / Burikin OB, Malogulko J.V. // Scientific works of DonNTU. Series "Electrical engineering and electrotechnology". - 2013. - No. 2 - Voice over. 15 (338). - S. 42-46. - ISSN 2074-2630.
8. Ditlevsen S. Inference for observation of integrated diffusion processes / S.Ditlevsen, M.Sorensen // Scandinavian Journal of Statistics. – 2004. – N. 31. – P. 417–429.

Семенюк Юрій – студент гр. 1Е-14б, факультет електроенергетики та електромеханіки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, email: semenyuk.yura@bk.ru

Никипорець Світлана Степанівна – викладач англійської мови, кафедра іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: fotinia606@gmail.com

Semenuk Yuriy V. – student of 1E-14 group, Department of electromechanics and electricity, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: semenyuk.yura@bk.ru

Nykyropets Svitlana S. – Teacher of English, Chair of foreign languages, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: fotinia606@gmail.com

WOMEN IN COMPUTER SCIENCE

Vinnytsia National Technical University

Abstract:

The position of women in the field of computer sciences is considered. Examples of biographies of women who have made a great contribution to the development of information technologies are given.

Key words: women, computer science, information technology, programming, scientist, science.

Анотація

Розглянуто положення жінок в сфері комп'ютерних наук. Наводяться приклади біографій жінок які внесли великий вклад в розвиток інформаційних технологій.

Ключові слова: жінки, комп'ютерні науки, інформаційні технології, програмування, вчена, наука.

Introduction

Since ancient times, women have stored and multiplied our knowledge about the world. They sufficed the patience to teach, systematize observations and manually rewrite books that were once real pieces of relics. Often confronted by the chaos of endless wars and other manifestations of male aggression, they had to pay the price of their lives.

Despite the fact that in the 17-18 centuries women scientists have periodically appeared, their colleagues from among the learned men refused to seriously consider them as equal to themselves. Even the leading educators of the time, such as Jean-Jacques Rousseau, believed that women are meant were capable only of raising children and should not be engage in science. Only closer to the beginning of the 19th century, women began to enter the professorships of universities and publish in serious scientific publications.

At the turn of the nineteenth and twentieth centuries, the role of women in science, thanks to the development of suffragistic and feminist movements, is widening noticeably, and by the middle of the 20th century, women scientists have ceased to be a curiosity or irritation among conservative groups of the population. In favor of this is the fact that women in 1903 broke through the main scientific "glass ceiling" - the Nobel Prize.

In 1987, 42% of American software developers were women. And 34% of system analysts, too. Computer science began to attract women in the mid-60s, at the dawn of the computer age. At that time, men already dominated other technical specialities, but not in the computer environment. For almost two decades, the percentage of women with a degree in computer science has steadily increased and peaked at 37% in 1984. In reality, in the second half of the 1960s, the media was presented with programming as a female work [1].

Main part

Silicon Valley today excites the minds of the entire world. Previously, children wanted to become cosmonauts, now they dream of being programmers. Life without computers is impossible, this sphere is developing not that every year - every month, the need for cadres is huge. Representatives of the stronger sex say that computers - it's difficult, painstakingly, we need a special warehouse of mind and logic, which the woman can not comprehend. Few of these men know that they owe their profession to the girl. Moreover, the history of science knows many turning points related to computers in which the key role is played by a woman.

Men came to IT thanks to women, and not vice versa. The binary code was invented by mathematician Ada Augusta Lovelace. She also wrote the first program and introduced key concepts of programming – such as a cycle and a working cell. She was taught by an astronomer and mathematician Mary Somerville – author of the book "Interconnection of the physical sciences", in the review of which first appeared the word "scientist".

Ada Lovelace (Augusta Ada King, nee Byron, 1815-1842) is an English mathematician, the daughter of a great poet Lord Byron and his wife Anna Isabel, fond of mathematics [2]. Since childhood her mother, Anna Isabel, for fear of the child becoming like her father, taught her daughter only to exact sciences and kept her away from poetry. Ada Lovelace is known for creating a description of Babbage's computer, in which she proposed many innovations and terms. The concepts of "working cell" and "cycle" belong to it. Closer to the

end of life, Ada Lovelace published her works under the initials, but these works went far beyond her time, so Ada was forgotten and remembered more than a century later. In 1975, the US Department of Defense decided to start developing a new programming language (which was later used, for example, in missile systems), and the name was proposed in honor of Augusta Ada – Ada.

The first compiler was written by Grace Hopper, a mathematician and Navy officer, who completed her career as a Rear Admiral. She worked with the first electronic computers, was a senior mathematician in the group UNIVAC I and Mark I. Grace introduced standardization into testing practice and developed the idea of machine-independent languages. Under her leadership, the first high-level COBOL language was created [3].

In addition, it was Grace Hopper who discovered the world's first "bug" (software error) and became the author of the term debugging. And it happened in 1947, when a moth flew inside the computer Mark II incomprehensibly and closed the contacts of one of the relays there. Later, Grace said: "When an officer came to us to find out what we are doing, we answered that we were cleaning the computer from insects (debugging)." Since then, the term debugging has become common practice for all programmers in the world, and the term "bug" has meant a malfunction of any kind. The moth, which was extracted from the computer, was carefully pasted into the system log in the report on the first case of "debugging".

Perseverance, independence and own style helped Grace Hopper become the first in everything she did. This amazing woman never used the generally accepted rules and did not follow the established system.

The ENIAC is immortalised in history as the world's first electronic general purpose computer. It was initially developed to do the same jobs as our human computers at the Moore School, by calculating bullet trajectories. While the ENIAC was designed and built by a team of male scientists from the University of Pennsylvania, all the programmers – who at the time were called 'operators' – were women.

In 1946 six brilliant young women programmed the first all-electronic, programmable computer, the ENIAC, a project run by the U.S. Army in Philadelphia as part of a secret World War II project. They learned to program without programming languages or tools (for none existed) – only logical diagrams. By the time they were finished, ENIAC ran a ballistics trajectory – a differential calculus equation – in seconds! Yet when the ENIAC was unveiled to the press and the public in 1946, the women were never introduced; they remained invisible [4].

Kay McNulty was one of the first women to be chosen to join the ENIAC team, along with Holberton, Meltzer, Teitelbaum, and another woman called Helen Greenman, who declined to go to Aberdeen for training and was hence replaced with Bartik. McNulty's friend Fran Spence would join the project later.

On 21 February 2007, the Association for Computing Machinery announced the name of the 2006 laureate of the most prestigious scientific award in the field of high technologies, the Turing Award. This unofficial "Nobel Prize in Computing Technologies" and the sum of 100 thousand dollars was first given to a woman - 75-year-old Frances Allen (Frances Allen), a former employee of IBM, who worked at the corporation from 1957 to 2002. Ms. Allen was engaged in scientific research in the field high-performance computing, worked on parallel computing technologies that are used in many modern computing systems.

In 1989, Allen was the first woman to fall into the so-called IBM Fellow – this is the most prestigious technical title in the corporation, which has been awarded since 1962 to the most distinguished employees. Many famous inventions in the field of computer technology – from the language of Fortran and relational DBMS to the first hard disk, virtual memory and DRAM technology – were created by those who received this title.

But Francis Allen is by no means the only woman who has achieved such impressive successes and left her mark on computational technologies.

Karen Spark Jones – British scientist in the field of computer science. She developed technologies that allowed users to work with a computer using ordinary words, rather than through equations and code. This breakthrough was of great importance for the further development of search engines.

Karen was born on August 26, 1935 in Huddersfield, Yorkshire (England). Father, Owen Jones, was a chemistry teacher. Mother, Norwegian Ida Spark, moved to the UK after World War II.

Spark Jones attended Huddersfield High School and then went to Girton College in Cambridge. From 1953 to 1956, she studied history and philosophy. Having graduated from the university, Jones worked as a teacher at school for a while, after which she got into the field of computer science.

Erna Schneider Hoover – American mathematician, the inventor of the computer method of switching calls.

Hoover was a professor at Swarthmore College from 1951 to 1954, she taught philosophy and logic. During the work she married Charles Wilson Hoover, who later very much supported the career aspirations of his wife.

In 1954, Hoover was invited to work in the laboratory of Bell Labs. The internal training program was the equivalent of a master's degree in computer science. Switching systems moved from electronic to computer-based. But when in a short period of time the number of calls reached a peak and the call centers turned out to be literally "piled up" with calls, the entire system was hanging.

Hoover applied her knowledge of symbolic logic and feedback theory to programming call center control devices to use the data on incoming calls to restore order throughout the system. She used a computer-based electronic method to monitor the frequency of incoming calls at different times. With its help, it was possible to set priorities: according to the method, preference was given to processes that concerned the input and output of the switch. Processes, such as accounting and billing, were carried out in the second turn. As a result, the computer automatically regulates the speed of receiving call center calls, significantly reducing the likelihood of overload.

For her invention, called "Feedback Control Monitor for Stored Program Data Processing System", Hoover issued a patent number 3,623,007 in November 1971. It was one of the first ever issued, software patents.

Thanks to the invention, Hoover became the first female head of the technical department at Bell Labs.

Radia Joy Perlman is a software developer, network engineer. She invented the spanning tree protocol (STP), which became fundamental for the operation of network bridges.

Radia was born on January 1, 1951 in Portsmouth (Virginia, USA). Parents worked for the American government: his father worked as a radar engineer, and her mother as a programmer.

As a student at the Massachusetts Institute of Technology, Perlman participated in the Undergraduate Research Opportunities Program, as part of the LOGO Lab in the MIT Artificial Intelligence Laboratory. She developed a children's version of the training robotic language LOGO, called TORTIS. In a study conducted in 1974-1976, young children (the youngest age was 3.5 years), programmed a training robot, called Turtle. Radia was considered a pioneer in the field of teaching young children computer programming.

Most of all Perlman is known for his invention of the STP channel protocol. Its main task is to eliminate loops in the topology of an arbitrary Ethernet network, which includes one or more network bridges. STP automatically blocks connections that are currently redundant for complete connectivity of switches.

Sophie Wilson is a British inventor, the developer of some of the very first commercially successful personal computers, the creator of the ARM-processor.

Wilson was born in 1957 in the city of Leeds (Yorkshire, England). She studied computer science at the University of Cambridge. Encouraged by the early MK14, it developed a microcomputer with a 6502 processor (an 8-bit processor with a 16-bit address bus, allowing an address of up to 64 kilobytes of RAM).

In the early 80's, Wilson expanded the BASIC programming language of the Acorn Atom home computer into an improved version for Acorn Proton. This microcomputer contributed to the conclusion of a contract between Acorn and the British Broadcasting Corporation (BBC). In less than a week, Wilson developed a system, including a board and components and software. Proton became BBC Micro and its BASIC turned into BBC BASIC. Sophie wrote the manual and technical specifications, realizing that communication was an important part of success.

The world of information technology is filled with many amazing developers, inventors, researchers and eminent personalities. And most of them are men. But among women there were many talented scientists who made their invaluable contribution to the IT industry. On an equal footing with others, these women influenced the history of the development of information technology.

Conclusion

Today, there are more women in the IT field, which indicates the improvement of the psychological climate in the society. In addition to the ABI Institute and the Google program, it is supported by the Women in Computer Science Association [5].

All these initiatives help the fair sex to find their place in IT, but everything is fine in moderation. The brightest people have always been formed during difficult times. Now the main thing is not to overdo it and not to fall into fanatical feminism, demanding for women instead of equal some exclusive rights.

Brilliant ideas are born in the heads and are embodied by hands. These organs are almost identical in both sexes. Therefore, the chances of using them for their intended purpose should also be equal.

REFERENCES

1. The Current State of Women in Computer Science [Electronic resource] / computerscience.org // Access mode : <https://www.computerscience.org/resources/women-in-computer-science/> – Title from the screen.
2. Ada Lovelace [Electronic resource] / Wikipedia // Access mode : https://en.wikipedia.org/wiki/Ada_Lovelace. – Title from the screen.

3. Grace Hopper [Electronic resource] / Wikipedia // Access mode : https://en.wikipedia.org/wiki/Grace_Hopper. – Title from the screen.

4. DOCUMENTARY INFO [Electronic resource] / ENIAC PROGRAMMERS PROJECT // Access mode : <http://eniacprogrammers.org/documentary-info/>. – Title from the screen.

5. Women in Computer Science [Electronic resource] / softwareengineerinsider // Access mode : <https://www.softwareengineerinsider.com/articles/women-in-computer-science.html> – Title from the screen.

Lykhohliad Yulia Tarasivna – student group 1SE-14b, faculty of information technologies and computer engineering, VNTU, Vinnytsia, e-mail pyhnastaya@yandex.ru.

Supervisor: ***Magas Liudmyla Mykolaivna*** – FLD Teacher, VNTU, Vinnytsia.

Лихогляд Юлія Тарасівна – студентка групи ІПІ-14б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail pyhnastaya@yandex.ru.

Науковий керівник: ***Магас Людмила Миколаївна*** – Викладач каф. іноземних мов. Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ У СЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Комунальний заклад: «Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа
I-III ступенів-гімназія № 23 Вінницької міської ради»

Анотація

У даній роботі розглянуто історію виникнення, терміни, різницю між американським і англійським сленгом. Згідно з назвою, проаналізовано наступні питання: «Що таке сленг?», «Де та навіщо його використовують?», «Сленг - це збагачення чи засмічення англійської мови?». Показано приклади використання молодіжного сленгу, місце сленгової лексики у молодіжному мовленні та вплив іноземних мов на молодіжний сленг. Укладено короткий словник молодіжних слів та виразів. У роботі зазначено, що сленг має цікаву історію та змістовні терміни. Одні і ті ж сленгові слова можуть мати зовсім різні значення залежно від контексту, віку, національності людини, яка говорить (англієць або американець). Зроблено висновок про те, що допустима сфера використання сленгу – молодіжна неформальна. Проведено інтернет-опитування, за неоднозначними результатами якого можна сказати – наявність сленгу показує, що мова є динамічною системою, яка постійно живе і розвивається. Сленг – це не шкідливе утворення мови, яке вульгаризує усну мову, а органічна та в деякій мірі необхідна частина цієї системи. Сленг розвивається, змінюється дуже швидко. Це утворення, яке може як легко утворитися, так і зникнути. Ці всі зміни відбуваються для спрощення усної мови та її розуміння. Сленг – дуже живе та динамічне утворення. Його використовують у різних сферах суспільного життя. Це важлива частина мови, яка допомагає «тримати» її «живою».

Ключові слова: сленг, молодіжний сленг.

Abstract

In this paper we consider the history of occurrence, the terms, the difference between American and English slang. As the title implies, the following questions are analyzed: «What is slang?», «Where and why is it used?», «Is slang the enrichment or clogging of English?». Examples are shown of the use of youth slang, the place of slang vocabulary in youth speech and the influence of foreign languages on youth slang. A short dictionary of youth words and expressions is made. The paper states that slang has an interesting history and meaningful terms. It is specially noted that the same slang words may have totally different meanings depending on the context, age, nationality of the person speaking (an Englishman or an American). The conclusion is made that the admissible sphere of slang use is youth informal. An Internet poll was conducted, according to ambiguous results, the presence of slang shows that language is a dynamic system that constantly lives and develops. Slang is not a harmful language formation that vulgarises oral speech, but an organic and to some extent necessary part of this system. Slang evolves, changes very fast. This is an entity that can easily be formed and disappear. All these changes are made to simplify and understand the language. Slang is a very vibrant and dynamic entity. It is used in various spheres of public life. This is an important part of the language that helps "keep" it «alive».

Key words: slang, youth slang.

Вступ

Лексичний склад англійської, як і будь-якої іншої, мови містить велику кількість сленгових утворень, що відповідають певним віковим та професійним групам людей. Сленг розвивається, змінюється дуже швидко. Це утворення, яке може як легко утворитися, так і зникнути. Усі зміни відбуваються для спрощення усної мови та її розуміння. Сленг - живе та динамічне утворення. Його використовують у різних сферах суспільного життя. Це важлива частина мови, яка допомагає «тримати» її «живою».

Метою даного проекту є проаналізувати таке явище мови, як «молодіжний сленг», дослідити історію його походження, зрозуміти, навіщо та де можна його використовувати, визначити різницю

між англійським та американським сленгом, дізнатися - молодіжний сленг це збагачення чи засмічення англійської мови, навести приклади використання молодіжного сленгу. Об'єкт дослідження – молодіжний сленг англійської мови.

Загальні терміни

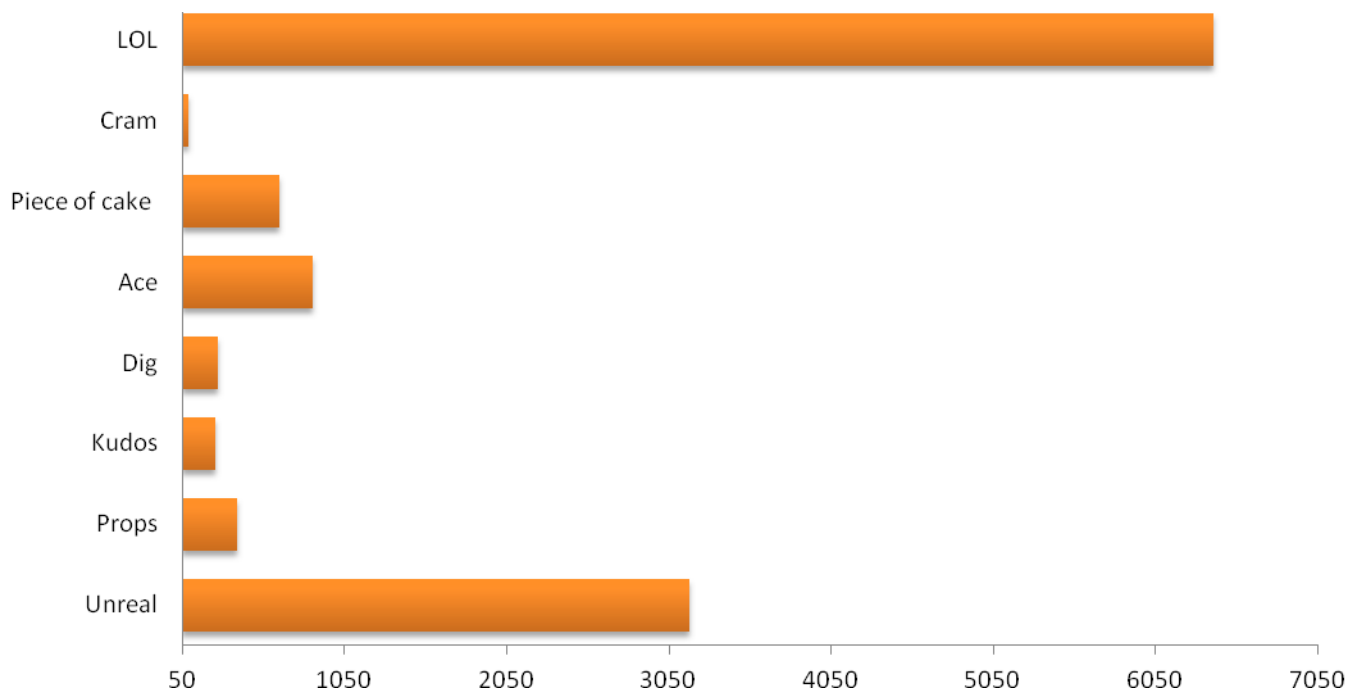
Лексика (грец. *lexikos* «словниковий») - це словниковий склад мови з фразеологією включно. За допомогою лексики ми членуємо навколишній та свій внутрішній світ на частини і кожній із них присвоюємо назву-замінник. Розділ науки про мову, який вивчає лексику в усьому її обсязі, називається лексикологією [1, 443]. Деякі мовознавці вважають, що сленг включає лиш розмовні слова та вирази з грубуватим чи жартівливим емоційним забарвленням (неприйнятим) в літературній мові [2, с. 65].

Молодіжний сленг є лексиконом у межах певної мови. Як зрозуміло з назви, ним користуються молоді люди віком в середньому до 30 років, в більшості випадків це міські жителі. Метою молодіжного сленгу є протиставлення себе «системі». Основними ознаками цього мовного явища є розмовне та часто фамільярне забарвлення. Молодіжний сленг в основному спрямований на такі елементи: людина, її одяг, зовнішність, дозвілля, житло тощо. Англійський молодіжний сленг є невід'ємною частиною англійської мови та культури. Приїхавши в англomовну країну, ви одразу відчуєте різницю між англійською граматикую та розмовною мовою.

Особливості та приклади використання молодіжного сленгу

Сленг охоплює практично всі області життя, описує практично всі ситуації, крім нудних, оскільки сленгове слово народжується як результат емоційного ставлення мовця до предмета розмови. Сленг — це постійна словотворчість, в основі якої лежить принцип мовної гри. Нерідко саме комічний, гральний ефект є головним у сленговому тексті. Молодій людині важливо не тільки «що сказати», але і «як сказати», щоб бути цікавим оповідачем.

Для того щоб результати нашого дослідження мали більш практичний характер, ми вирішили провести опитування в одній із соціальних мереж. Мета опитування: дізнатися, яке улюблене англomовне сленгове слово у більшості дітей. Завдання нашого дослідження – за допомогою соціального опитування (в Інтернеті) зібрати інформацію про улюблені англійські сленгові слова. Спосіб збору інформації - дослідження було проведено за допомогою соціального опитування. Основною сукупністю нашого опитування були учасники англomовних груп в соціальних мережах. Результати опитування представлені у графіку.

Англійський молодіжний сленг не має граматики (це свого роду заперечення існування граматики), тому ви не знайдете правил його утворення та використання. Ще варто зазначити про різницю між англійським та американським сленгом: одні і ті ж слова можуть мати зовсім різні значення. Крім того, англійці використовують сленг нечасто і у випадках, коли його значення можна зрозуміти з контексту, на відміну від американців. Останні, веселі та прості у спілкуванні, не люблять маневрувати, тому не чекайте від них «softy» після кожного сказаного речення. Для прикладу різниці між англійським та американським молодіжним сленгом наведемо кілька популярних слів.

Fancy – в Англії це примха, фантазія і будь-які інші значення зі спектру «бажання». Для простого американця це тістечко.

Table – це яскравий приклад того, як одне і теж слово може мати абсолютно протилежні значення в споріднених мовах: для англійців це обговорити, а от для американців навпаки – перенести обговорення (відкласти).

Shag – в Англії це образа – так там називають тих, хто грає на публіку («показушник»). В Америці це просто танцювати. Проте не можна не приділити цьому сленговому словцю ще трошки уваги, оскільки воно являється одним із найвідоміших і найпопулярніших не лише в англійських країнах. У нас воно набуло значення крутий, мало того – це окремий вид стилю, який притаманний в основному любителям репу. Найбільш популярним воно є серед молоді таких країн: США, Німеччина, Швейцарія, Австрія та Росія [8].

Під час інтернет-опитування було опитано на різних форумах та інтернет сайтах людей про їхню думку на тему: сленг це збагачення чи засмічення мови. Ось їхня думка про це: «I think, slang distorts language»; «To my mind, some of social groups may use professional slang words to improve communication between themselves. They often use the words which their colleagues can easily understand. For example, instead of «random-access memory» they can say «RAM»»; «Nowadays young people like to use «jargon» such as: «to dig" instead of «to like». I try not to use such words in speech. Slang pollutes language» [9].

Наведемо деякі приклади використання сленгу.

I'm going to ace this exam - I've been studying all week! Молодіжний сленг у цьому реченні представлений словом ACE, що в перекладі «зробити що-небудь дуже добре, успішно» [4];

I love this party! It's just unreal! Молодіжний сленг у цьому реченні представлений словом UNREAL, що в перекладі «нереальний» - щось дивне, приголомшливе [5].

Hey, I dig your new style. Where did you buy that T-shirt? Молодіжний сленг у цьому реченні представлений словом DIG- у точному перекладі - «копати», але на сучасному неформальному жаргоні - «ловити кайф», «тягнутися»; так говорять про те, що дійсно подобається [6].

А ось приклад того, як використання сленгу може призвести до непорозуміння між мовцями.

Висновки

У даній роботі ми розглянули історію, терміни, різницю між американським та англійським сленгом. Відповіли на питання: «Що таке сленг?», «Де та навіщо його використовують?» та «Сленг - це збагачення чи засмічення англійської мови?». Показали приклади використання молодіжного сленгу та зробили невеликий словник молодіжних слів та виразів. Сленг має дуже цікаву історію та змістовні терміни. Одні і ті ж слова можуть мати зовсім різні значення залежно від контексту, віку, національності людини, яка говорить (англієць або американець). Прийшли до висновку, що сленг використовують у розмовній мові. Повноцінно

спілкуватися без нього дуже складно. Також було проведено опитування, за неоднозначними результатами якого ми можемо сказати: наявність сленгу показує, що мова - жива. Можна його не любити, але коли від мови лишається тільки «літературна» — то мова мертва. Молодь завжди придумує сленг. Якщо його немає — значить молодь цією мовою не розмовляє. Але потрібно зазначити, що сленг є прийнятним лише у неофіційному спілкуванні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сучасний тлумачний словник української мови: 65 000 слів / За заг. ред. д-ра філолог. наук, проф. В.В. Дубічинського. - Х. : ВД «ШКОЛА», 2006. – 1008 с.
2. Арнольд И.В. Экспрессивные средства английского языка: сборник научных работ / И. В. Арнольд. – Ленинград. гос. ин-т им. А.И. Герцена. - Л. : ЛТПИ, 1975. – С. 123-126.
3. <https://www.youtube.com/watch?v=T97l02CPZnw>
4. <https://www.youtube.com/watch?v=f6d7JKnxUls>
5. <https://www.youtube.com/watch?v=Vkp9epB3wLE>
6. <https://www.youtube.com/watch?v=53N-v3LHhs0>
7. <https://www.youtube.com/watch?v=qH9dpGhx82s>
8. <http://teacheng.info/speaking/dialogues>
9. <https://www.quora.com/>

Науковий керівник - **Шимчук Лілія Юрївна**, учитель англійської мови, комунальний заклад «Навчально-виховний комплекс: школа І-ІІІ ступенів-гімназія № 23 Вінницької міської ради»

Скорбач Юлія Олександрівна, учениця 9-В класу, комунальний заклад «Навчально-виховний комплекс: школа І-ІІІ ступенів-гімназія № 23 Вінницької міської ради»

Мороз Дар'я Русланівна, учениця 9-В класу, комунальний заклад «Навчально-виховний комплекс: школа І-ІІІ ступенів-гімназія № 23 Вінницької міської ради», liliashim1975@gmail.com

Programmiersprache C++

Вінницький національний технічний університет

Анотація. У статті розглядається мова програмування C++, її опис та критика.

Ключові слова: мова програмування, код, системне програмування, комп'ютерні системи.

C++ ist eine von der ISO genormte Programmiersprache. Sie wurde ab 1979 von Bjarne Stroustrup bei AT&T als Erweiterung der Programmiersprache C entwickelt. C++ ermöglicht sowohl die effiziente und maschinennahe Programmierung als auch eine Programmierung auf hohem Abstraktionsniveau. Der Standard definiert auch eine Standardbibliothek, zu der verschiedene Implementierungen existieren.

C++ wird sowohl in der Systemprogrammierung als auch in der Anwendungsprogrammierung eingesetzt und gehört in beiden Bereichen zu den verbreitetsten Programmiersprachen[1].

Typische Anwendungsfelder in der Systemprogrammierung sind Betriebssysteme, eingebettete Systeme, virtuelle Maschinen, Treiber und Signalprozessoren. C++ nimmt hier oft den Platz ein, der früher ausschließlich Assemblersprachen und der Programmiersprache C vorbehalten war.

Bei der Anwendungsprogrammierung kommt C++ vor allem dort zum Einsatz, wo hohe Forderungen an die Effizienz gestellt werden, um durch technische Rahmenbedingungen vorgegebene Leistungsgrenzen möglichst gut auszunutzen. Ab dem Jahr 2000 wurde C++ aus der Domäne der Anwendungsprogrammierung von den Sprachen Java und C# zurückgedrängt[2].

Ein Beispiel für das Schreiben eines Codes in der Programmiersprache C++ ist in Abbildung 1 dargestellt.

```
// Include needed header files
#include <OC_const.h>           // OC Constants
#include <Common.h>             // Basic types
#include <stdio.h>               // Printf
#include <Data.h>               // Vectors and matrices
#include <OC_nag8.h>            // NAG function

int GetData()
{
    // Declare local variable holding error code
    int iErr;

    // *** Declare and initialize input parameters ***
    // *** passed into the NAG function nag_regsn_mult_linear. ***
    int nPts;           // Input number of rows
    int nTdx;           // Input number of columns
    matrix mX;          // Input matrix containing data points
    vector vY;          // Input vector containing data points
    vector vWT;         // Input vector containing weights

    // There are 10 rows of data in sample data
    nPts = 10;

    // There are 3 independent variables in data
    nTdx = 3;

    // Get independent variable data sets
    Worksheet wks("Data1"); // Attach OC Worksheet object
    mX.CopyFromWks( wks, 1, 3, 0, 9); // Copy independent variables
```

Abbildung 1. Ein Beispiel eines Codes in der Programmiersprache C++

Kompatibilität mit C

Die Kompatibilität mit C zwingt C++ zur Fortführung einiger dadurch übernommener Nachteile. Dazu zählt die teilweise schwer verständliche C-Syntax, der als überholt geltende Präprozessor sowie verschiedene

von der jeweiligen Plattform abhängige Details der Sprache, die die Portierung von C++-Programmen zwischen unterschiedlichen Rechnertypen, Betriebssystemen und Compilern erschweren[3].

Sprachmerkmale im Detail. C++ basiert auf der Programmiersprache C beschrieben. Zusätzlich zu den in C vorhandenen Möglichkeiten bietet C++ weitere Datentypen sowie neuartige Typumwandlungsmöglichkeiten, Klassen mit Mehrfachvererbung und virtuellen Funktionen, Ausnahmebehandlung, Templates (Schablonen), Namensräumen, Inline-Funktionen, Überladen von Operatoren und Funktionsnamen, Referenzen, Operatoren zur Verwaltung des dynamischen Speichers und mit der C++-Standardbibliothek eine erweiterte Bibliothek[4].

Oft geäußerte Kritik an der Sprache umfasst beispielsweise:

- C++ sei sehr komplex und fehleranfällig zu programmieren. Man müsse viel lernen und üben, um es gut zu beherrschen und viele Features gelten als äußerst komplex.
- C++ sei zu low-level-mäßig aufgebaut, während es viele Features von höher abstrahierenden Sprachen aufweist (Klassen, generische Klassen/Funktionen etc.), seien als wichtig empfundene Dinge, insbesondere Garbage Collection nicht vorhanden.
- Typisch in Verbindung mit C++ ist das Zitat von Bjarne Stroustrup[5].

Schlussfolgerungen

C++ gilt zwar als schnell, beispielsweise wegen der Möglichkeit, frei mit Pointern zu arbeiten, doch diese Leistung sei auf den heutigen, schnellen Computersystemen nur in Ausnahmefällen nötig: Während es sinnvoll sei, Betriebssysteme o. Ä. in C++ zu schreiben, sei es softwaretechnisch viel günstiger, Anwendungsprogramme in höheren Sprachen zu schreiben, da diese leichter zu warten seien und immer noch eine ausreichende Leistung aufwiesen.

LITERATUR

1. Bjarne Stroustrup: Proposal to Acknowledge that Garbage Collection for C++ is Possible. 1996, abgerufen am 6. Juni 2015 (PDF, englisch): „The most loudly proclaimed fundamental weakness of C++ these days is the absence of automatic garbage collection. For many applications automatic garbage collection is indeed a very powerful tool and the right tool for the job.“
2. Scott Meyers: Effektiv C++ Programmieren. Addison-Wesley, S. 22/23, 43/44 und 46, nach Google-Books, abgerufen 20. August 2014.
3. MSDN: Unterstützung für C++11/14/17-Funktionen (Modern C++) Unterstützung von C++11/14/17-Features durch Microsoft-Compiler.
4. https://www.henkessoft.de/C++/Cpp_school/_history.htm
5. <https://www.iso.org/standard/64029.html>

Варчук Ліана Вікторівна – викладач кафедри іноземних мов Вінницького національного технічного університету, Вінниця.

Дишук Юліанна Ігорівна – студентка групи ІКІ-166, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: duchyky@gmail.com.

DIE GEGENWAERTIGE ROLLE DER ALTERNATIVEN ENERGIEN

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У даній роботі висвітлено різноманітні способи та джерела альтернативної енергії які активно впроваджуються в Україні та сучасному світі, їх принцип дії та властивості, а також доцільність альтернативної енергії, порівняння переваг та недоліків.

Ключові слова: альтернативні джерела енергії, сонячна енергія, вітрова енергія, сонячні колектори, енергонезалежність, погода, енергія води.

Anmerkung

In diesem Beitrag werden verschiedene Wege und Quellen alternativer Energien, die in der Ukraine und der modernen Welt aktiv umgesetzt werden, ihr Wirkungs- und Eigenschaftsprinzip sowie die Zweckmäßigkeit alternativer Energien, der Vergleich von Vor- und Nachteilen beleuchtet.

Schlüsselwörter: alternative Energiequellen, Solarenergie, Windenergie, Solarkollektoren, Wetter, Wasserenergie, Energieunabhängigkeit.

Einleitung

Die Blockade der Grenzen im Osten der Ukraine stellte noch einmal die Frage: wie unabhaengig sind wir im Bereich der Energieversorgung? Welche Energiequellen koennen wir benutzen um unsere Abhaengigkeit in dieser Frage zu reduzieren? Welche Erfahrung der europaeischen Laender koennen wir benutzen?die Energiequellen kann man in 2 Bereiche teilen: fossile (nicht erneubare) und erneubare.

Wir decken den heutigen Bedarf an Strom durch die Nutzung von Energien, die nicht erneuerbar sind. In einem mehrere Millionen von Jahren dauernden Prozess haben sich zahlreiche Fossilien von Pflanzen und Tieren angesammelt. Durch Einwirkung verschiedener Komponenten entstanden aus diesen Fossilien Öl, Erdgas und Kohle.

Die Nutzung nicht erneuerbarer Energieformen führt zur Verschwendung der Ressourcen. Dabei gibt es genug Möglichkeiten alternative Energien zu verwenden.

Studienergebnisse

Alternative Energien sind Energiequellen, die unerschöpflich sind. Dazu gehoeren die Solarenergie, die Wasserkraft und die Windkraft.

Für unseren Planeten Erde ist die Sonne der wichtigste Stern in unserem Planetensystem. Sonnenenergie macht Leben möglich und ist an den meisten Prozessen auf der Erdoberfläche wesentlich beteiligt.

Eine Form der alternativen Energien ist die Photovoltaik, besser bekannt unter der Bezeichnung Sonnenenergie. Durch Sonneneinstrahlung werden Elektronen freigesetzt und dadurch kann elektrische Energie gewonnen werden.

Sonnenenergie hat viele Vorteile: sie ist umweltfreundlicher, sie wird staatlich unterstuetzt. Sie ist aber sehr wetter-, tages- und jahreszeitenabhängig. Europaeische Laender benutzen Solarzellen seit vielen Jahren. Die Einwohner dieser Laender bekommen Kredite fuer Solarheizung.

Windkraft ist eine weitere Möglichkeit. Die kinetische Energie des Windes wird in elektrische Energie umgewandelt. Dabei wird Strom erzeugt. Große Rotorblätter werden durch die Windströmung bewegt und die Rotationsenergie an einen Generator weitergegeben. Der Generator sorgt schließlich für die

Umwandlung. Es gibt die Länder, wo die Windenergie sehr populär ist.

Eine weitere Form alternativer Energien ist die Wasserkraft. Die Energie von fließendem Wasser wird durch Turbinen in elektrische Energie umgewandelt. Bei dieser Form der Energiegewinnung gibt es unterschiedliche Arten energieerzeugender Betriebe. Laufwasserkraftwerke sind zwar teuer, haben aber eine lange Nutzungsphase. Sie werden auch als Niedrigdruckanlagen bezeichnet und sind sehr umweltfreundlich. Speicherkraftwerke haben den Vorteil, dass Wasser gespeichert und als Reserve für die Spitzenlastzeiten genutzt werden kann.

Immer häufiger sieht man Häuser mit einer Solaranlage. Die Solarenergie oder Fotovoltaik hat ein großes Potenzial für die Stromversorgung.

Die Fotovoltaik nutzt ein einfaches physikalisches Prinzip. Durch den inneren photoelektrischen Effekt wird in manchen Halbleitern durch das Sonnenlicht ein Strom erzeugt. Die kleinsten nutzbaren Einheiten dieser Halbleiter werden Solarzellen genannt. Sie werden zu großen Solarmodulen verknüpft.

Als Material kommt meist Silizium zum Einsatz. Der Wirkungsgrad liegt bei maximal 18,5 Prozent. Deutlich effizienter ist Galliumarsenid, das einen Wirkungsgrad von über 40 Prozent ermöglicht. Der Nachteil ist jedoch, dass die Herstellung für den Massenmarkt viel zu teuer ist. Deswegen wird dieses Material hauptsächlich in der Raumfahrt verwendet. Ganz am Anfang der Entwicklung stehen organische Solarzellen. Ein relativ schlechter Wirkungsgrad wird durch extrem günstige Herstellungskosten ausgeglichen. Bis zur Marktreife können aber noch Jahre vergehen.

Ein Problem der Fotovoltaik auf dem aktuellen Stand der Technik ist der große Flächenbedarf. Selbst wenn ein großer Teil der Dachflächen in Deutschland mit Solarmodulen ausgestattet würde, könnte damit nicht der gesamte Strombedarf gedeckt werden. Zudem ist ein grundsätzliches Problem, nicht nur bei Solarstrom, dass es keine großen Speicher für elektrische Energie gibt. Strom wird in der Regel sofort nach der Erzeugung verbraucht.

Die Fotovoltaik wird in Zukunft eine prominente Rolle im Energiemix spielen. Aber auf absehbare Zeit kann Solarstrom nicht ohne andere Stromerzeuger funktionieren.

Atom- und Kohlestrom werden deshalb noch eine ganze Weile benötigt. Die Fotovoltaik kann die fossilen Brennstoffe und die Atomkraft nur dann ablösen, wenn es noch einige technische Entwicklungsschritte gibt. Das ist möglich und sogar wahrscheinlich. In der ganzen Welt arbeiten Wissenschaftler daran, die Sonnenkraft besser nutzbar zu machen. Es werden aber noch Jahrzehnte vergehen, bis die Solarenergie die wichtigste Energie ist.

Eine Solaranlage könnte noch sehr viel nützlicher sein, wenn es große Energiespeicher für elektrische Energien gäbe. Das Grundproblem in Deutschland und in der Ukraine ist die unregelmäßige Sonneneinstrahlung. Wenn es möglich wäre, den Strom in ausreichenden Mengen zu speichern, könnte sich jeder Haushalt selbst versorgen. Solange dies nicht der Fall ist, kann Solarstrom nur ein Teil eines Energiemixes sein.

Eine Solaranlage muss aber nicht unbedingt Solarstrom erzeugen. Weit verbreitet ist auch die Erzeugung von Wärme. Schon früh wurden thermische Sonnenkollektoren verwendet, um mit der Strahlungsenergie Wasser aufzuwärmen. Dazu werden verschiedene Systeme verwendet, die das Ziel haben, die Sonnenenergie möglichst effizient zu nutzen. Eine solche Solaranlage kann genutzt werden, um das Warmwasser oder die Heizung zu betreiben.

Letztlich ist es nicht unbedingt nötig, die Funktion eines Solarmoduls oder eines Sonnenkollektors zu verstehen. Die wenigsten Menschen könnten erklären, wie ihre Öl- oder Gasheizung genau funktioniert. Wichtig ist nur, dass mithilfe der Sonne Strom oder Wärme erzeugt wird. Dank moderner Technik kann heute jeder Hausbesitzer eine solche Anlage betreiben. Dazu ist kein spezielles Fachwissen nötig. Die Installation wird von Fachleuten übernommen. Der alltägliche Betrieb ist jedoch kinderleicht. Auch das ist ein Grund, künftig ernsthaft über den Einsatz von Solartechnik nachzudenken.

Fazit

Betrachtet man die Methoden zur Gewinnung von Elektrizität aus der Energie von Wellen, so sind Wasser, Sonne und Wind weit verbreitet, obwohl die Theorie der verwendeten Phänomene nicht immer genaue quantitative Ergebnisse liefert. Das Problem ist die geringe Effizienz der Energieumwandlung und die hohen Anschaffungskosten des Kraftwerks. Mit der Erschöpfung der herkömmlichen Energiequellen und der Entwicklung alternativer Technologien sollte die Nutzung dieser Energiequellen jedoch wirtschaftlich sinnvoll sein.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабенко О. В. Наближений метод побудови кривої сили світла світильників вуличного освітлення / О. В. Бабенко, В. В. Захаров, А. А. Видмиш // Вимірювальна та обчислювальна техніка в технологічних процесах. – 2015. – № 2. – С. 38–42.
2. Справочная книга по светотехнике. 2-е издание. Ю.Г.Басов, М.М. Гуторов, С.А. Ключев - М.,1995. – с. 950
3. Аналітичний огляд сучасних технологій фотоелектричних перетворювачів для сонячної енергетики / В. П. Кожем'яко, В. Г. Домбровський, В. Ф. Жердецький, В. І. Маліновський, Г. В. Притуляк // Оптико-електронні інформаційно-енергетичні технології. — № 2(22). — 2011. — С. 142—157.
4. Солнечная электростанция: прибыльный бизнес или недешевая игрушка? / Матеріали компанії Rentechno [Електронний ресурс]. — Режим доступу : World Wide Web: <http://rentechno.ua/articles/solnechnaya-energetika-pribilniy-biznes.html>

Андрій Миколайович Гриб – студент групи 3Е-14б, факультет електроенергетики та електромеханіки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: 3e14b.hryb.a.m@gmail.com

Науковий керівник: **Ольга Романівна Яковець**– старший викладач кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Andriy M. Grib - Fakultät für Energietechnik und Elektromechanik, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, E-Mail: 3e14b.hryb.a.m@gmail.com

Wissenschaftliche Leiterin: **Olga R. Yakovets** - Leitende Dozentin der Abteilung für Fremdsprachen, Nationale Technische Universität Vinnytsia, Vinnytsia.

DIE SOLARANLAGEN ALS ENERGIEQUELLEN

Vinnytsia Nationale Technische Universität

Anmerkung

Der Beitrag analysiert die Probleme, die sich beim Bau von industriellen Solarkraftwerken ergeben, als alternative Möglichkeit, die Energiesicherheit der Ukraine in der Gegenwart sicherzustellen.

Schlüsselwörter

Solarkraftwerk (SES); Sonneneinstrahlung; Photovoltaik, Wechselrichter; Solarmodul.

Анотація

В роботі проаналізовані проблеми, які виникають на шляху будівництва промислових сонячних електростанцій — як альтернативного шляху забезпечення енергетичної безпеки України в умовах сьогодення.

Ключові слова

Сонячна електростанція(СЕС); інсоляція; фотовольтаїка, інвертор; сонячний модуль.

Einleitung

Eine der vielversprechenden Bereichen der erneuerbaren Energien ist die Solarenergie oder Photovoltaik (Photovoltaik). In den letzten Jahrzehnten ist diese Branche aktiv eine globale Industrie und Alltag zu entwickeln. Durch die Entwicklung neuer Technologien und die Einführung von subventionierten Tarifen („grüner“ Tarif) Solarenergiesysteme und Geräte ermöglicht eine effektive Ausgabe und Speicherung von elektrischer Energie durch eine natürliche, nahezu umfassende Strahlung Fähigkeiten Sonnenlicht praktisch ohne Auswirkungen auf der ökologischen Umwelt. Entwicklungen und Industrieprodukte auf dem Gebiet ist heute aktiv in Ländern wie Deutschland, USA, Großbritannien, Japan, Korea, China und der Ukraine zu entwickeln.

Wie waehlt man richtig eine Solaranlage

Die Sonne ist ein gigantischer Energiespender. Jeden Tag vollführt sie eine Strahlungsleistung von 4×10^{23} kW, wovon $1,8 \times 10^{14}$ kW auf die Erde treffen.

Mehr als genug, um die weltweit benötigte Energieleistung von 1010 kW decken zu können. Die Sonne liefert uns also täglich 10.000 Mal mehr Energie, als wir überhaupt benötigen.

Der Traum des Menschen, die Sonnenenergie direkt und unmittelbar für die eigene Energieversorgung nutzen zu können, wird seit einigen Jahren immer konkreter. Mit Hilfe von Sonnenkollektoren und Solarzellen ist es möglich, Strom und Wärme aus der Sonnenstrahlung zu gewinnen. Anfang der 1980er Jahre wurde in der kalifornischen Mojave-Wüste sogar das erste solarthermische Kraftwerk in Betrieb genommen.

Solarstrom boomt in Deutschland und vielen anderen Ländern. Das führt aber auch dazu, dass viele Firmen mit relativ preiswerten Solarmodulen auf den Markt drängen. Deren Qualität ist aber nicht immer ausreichend. Gerade deshalb ist es wichtig, ein wenig Zeit und Mühe in einen Kauf zu investieren. Wenn alles gut läuft, hält eine Fotovoltaikanlage 20 Jahre und länger. Insofern lohnt sich der Aufwand durchaus.

Jeder Mensch, der auf sein Geld achten muss, vergleicht beim Lebensmittelkauf verschiedene Produkte. Neben dem Preis spielt auch die Qualität eine wichtige Rolle. Was bei Wurst, Käse und Nudeln relativ einfach ist, kann bei komplizierten technischen Geräten schwierig werden. Deswegen sollte man sich fachliche Hilfe suchen.

Der Kauf einer Fotovoltaikanlage ist eine große Investition. Deswegen wäre eine falsche Entscheidung fatal. Doch für einen Laien ist es kaum möglich, die verschiedenen Angebote zu bewerten. Wer keinen unabhängigen Experten in der Familie oder im Freundeskreis hat, muss sich anders helfen.

Ein Solaranlagen-Test, wie er in diversen Fachzeitschriften zu finden ist, ist ein hervorragender Anfang. Auch im Internet gibt es diverse Seiten, die Fotovoltaikanlagen genauer unter die Lupe nehmen. Allerdings sollte stets darauf geachtet werden, dass es sich um einen unabhängigen Test handelt.

Ein guter Solaranlagen-Test vergleicht nicht nur die Preise. Er bewertet auch die Leistungsfähigkeit und die Verarbeitung. Da Solarmodule dem Wetter ausgesetzt sind, müssen sie robust sein. Wenn das nicht der Fall ist, kann dies sehr teuer werden.

Solarstrom rechnet sich langfristig. Die wichtigste Voraussetzung ist aber, dass die Solarmodule eine entsprechende Lebensdauer haben. Deswegen sollte in einem Solaranlagen-Test auch die Garantiezeit eine wichtige Rolle spielen.

Grundsätzlich lohnt es sich immer, vor dem Kontakt mit einem Fachbetrieb einen Solaranlagen-Test zu lesen. Dort werden die wichtigsten Kriterien erläutert und

bewertet. Das ist hilfreich, um später im Gespräch mit einem Experten kluge Fragen stellen zu können. Das ist letztlich eine wichtige Voraussetzung, um ein hervorragendes Produkt zu bekommen.

Ein Solar-Modul besteht aus mehreren Solarzellen. Fallen Sonnenstrahlen auf die Solarzellen, wird elektrischer Strom erzeugt. Meist wird als Material Silizium verwendet. Aber auch andere Halbleiter kommen zum Einsatz, z.B. Galliumarsenid.

Solarzellen sind relativ empfindlich und werden auch deshalb zu Modulen zusammengefasst. Hinter einer Glasscheibe werden sie vor der Witterung und mechanischen Einflüssen geschützt. Zudem ist ein Solar-Modul wasserdicht.

Ein weiterer Grund, warum Solarzellen in einem größeren Modul zusammengeschaltet werden, ist die Leistungsstärke. Eine einzelne Zelle erzeugt nur wenig elektrische Energie. Erst im Verbund reicht die Leistung für eine sinnvolle Anwendung aus.

Bei jedem Solar-Modul wird eine Nennleistung angegeben. Diese ist jedoch nur ein idealer Wert, der unter perfekten Laborbedingungen erzielt wird. Da in der Praxis die Sonne nicht immer scheint und zudem die Intensität der Strahlung höchst unterschiedlich sein kann, werden tatsächlich wesentlich geringe Werte erreicht. Grob kann man in Mitteleuropa davon ausgehen, dass ein Watt Nennleistung im Jahr etwa eine Kilowattstunde erzeugt. Allerdings kann dieser Wert bei besonders günstiger oder ungünstiger Position deutlich über- oder unterschritten werden.

Ob sich Solarstrom lohnt, hängt auch davon ab, wie leistungsstark die verwendeten Solarzellen sind. Je besser der Wirkungsgrad ist, desto besser ist die Ausbeute. Um die tatsächliche Leistung eines Moduls abschätzen zu können, sollte man mit Fachfirmen in der näheren Umgebung sprechen. Diese können aufgrund ihrer Erfahrung eine sehr genaue Abschätzung liefern.

Ein Solar-Modul hat eine Lebensdauer von wenigstens 20 Jahren. Es gibt Bestrebungen, aus alten Modulen neue Solarzellen herzustellen. Dazu ist ein relativ aufwendiges Recycling nötig. Es ist heute schon möglich, Siliziumzellen fast verlustfrei aufzubereiten. Das ist eine wichtige Voraussetzung für eine nachhaltige Solartechnik.

Solarstrom wird heute schon an vielen Stellen verwendet. Parkuhren können auf diese Weise ohne Netzanschluss betrieben werden. Das spart Geld und Aufwand. Auch bei vielen neuen Gebäuden wird Solartechnik integriert. Mit sinkenden Preisen für Solarzellen könnte dieser Trend noch deutlich zunehmen. Angesichts der steigenden Nachfrage in der ganzen Welt ist dieses Szenario sehr realistisch.

Fazit

Als alternative Energie, und insbesondere seine Industrie - Solarenergie scheint sehr vielversprechenden Markt für die nächsten 20 bis 30 Jahre Regierung Förderprogramme mit und ihre Entwicklung unterstützen („green» / «fid» Tarife für Strom aus Photovoltaik-Anlagen ist es eine wichtige Ziel Optimierung SES Bauvorhaben ist das optimale Verhältnis von grundlegenden technischen und wirtschaftlichen Parameter zu finden, das Maximum in Bezug auf die technische und wirtschaftliche Durchführbarkeit des Projekts zu erreichen (später diskutiert werden). hierfür Die erforderliche ist das optimale Effizienzkriterium SES-Projekt zu finden, die meisten in der Lage wäre, auf dem wichtigsten Indikatoren zu vereinbaren und Solarenergie-Projekt in Betracht ziehen.

Список використаної літератури

1. Аналітичний огляд сучасних технологій фотоелектричних перетворювачів для сонячної енергетики / В. П. Кожем'яко, В. Г. Домбровський, В. Ф. Жердецький, В. І. Маліновський, Г. В. Притуляк // Оптико-електронні інформаційно-енергетичні технології. — № 2(22). — 2011. — С. 142—157.

2. Солнечная электростанция: прибыльный бизнес или недешевая игрушка? / Матеріали компанії Rentechno [Електронний ресурс]. — Режим доступу : World Wide Web: <http://rentechno.ua/articles/solnechnaya-energetika-pribilniy-biznes.html>

Ivanishin Alexander Vladimirovich - Student der Gruppe 3E-14b, Fakultät für Elektroenergie und Elektromechanik, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, E-Mail: ivanischyn@ukr.net

Yakovets Olga Romanovna - Leitende Dozentin der Abteilung für Fremdsprachen, Nationale Technische Universität Vinnyzja, Stadt Winniza.

Іванішин Олександр Володимирович – студент групи 3Е-14б, факультет електроенергетики та електромеханіки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: ivanischyn@ukr.net

Яковець Ольга Романівна – старший викладач кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Ökologisches Bauen

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті йдеться мова про альтернативу екологічного будівництва. Наведені приклади важливих рішень в галузі будівництва. Метою є: донести до слухача, що екологічне будівництво це перспектива майбутнього. Зрештою, якщо Ви хочете побудувати екологічно, то потрібно критично перевіряти кожен продукт, який буде використовуватися.

Ключові слова: Будівництво, інженер, архітектор, натуральний, матеріал, ізоляція.

Wenn man ökologisch bauen will, wird man letztlich jedes einzelne Produkt, das man beim Bauen verwendet, kritisch auf seine ökologischen Eigenschaften prüfen. Um als Bauherr nicht grenzenlos überfordert zu werden, empfiehlt es sich, das Ziel ökologisches Bauen gemeinsam mit dem Architekten oder dem Ingenieur zu verwirklichen. [1]

Beispiele für wichtige Entscheidungen beim ökologischen Bauen sind:

- natürliche Baustoffe (Lehm, Ziegel, Natursteine aus der Umgebung);
- natürliche, nachwachsende Dämmstoffe (Holzweichfaser, Flachs, Hanf, Schafwolle, Strohballen);
- Anbringen einer sehr guten Wärmedämmung;
- natürliche Farben, Klebstoffe und Lacke auf Pflanzenbasis ohne Lösungsmittel;
- mehrfachisolierte Fenster aus lokalen Hölzern statt Kunststoff;
- möglichst umfassende Nutzung des Tageslichts für die Beleuchtung des Gebäudes (wo keine Fenster möglich sind, kann es mit Lichtleitsystemen - das heißt einem System aus Röhren und Spiegeln - an den Bestimmungsort geleitet werden);
- natürliche Bodenbeläge (Kork, Holzparkett aus lokal gewachsenem Holz);
- Warmwassererzeugung mittels thermischer Solaranlage bei Bedarf ergänzt durch alternative Heizsysteme (z.B. Geothermie, Pelletheizung);
- Warmwasseranschluss für die Waschmaschine. [2]
- Nutzung des so genannten Grauwassers (Abwasser aus Badewanne, Dusche und Waschmaschine) für die Toilettenspülung, Nutzung des Regenwassers nach Grobfilterung zum Waschen der Wäsche. Dies bedeutet konkret ein Zweikammersystem (Grauwasser und Regenwasser werden separat aufgefangen. Das Regenwasser muss auch gefiltert werden oder man leitet das erste

Regenwasser nach langer Trockenheit ab und nutzt das Regenwasser erst dann, wenn das Dach schon reingewaschen ist (nach längerem Regen).

- wenn die örtlichen Gegebenheiten dies Erlauben: Bau einer Pflanzenkläranlage, Nutzung der anfallenden Biomasse als Dünger im eigenen Garten, eine Alternative wäre der Bau einer solchen (Klein)-Kläranlage gemeinsam mit mehreren Nachbarn .
- beim Bau von Mehrfamilienhäusern besonders wichtig: Schaffung von Möglichkeiten zur Mülltrennung, überdachte Fahrradstellplätze. [3]

LITERATUR

1. https://de.wikipedia.org/wiki/%C3%96kologisches_Bauen
2. <http://www.neubauinfo.de/oekologisches-bauen>
3. <http://deacademic.com/dic.nsf/dewiki/1561014>

Юлія Олександрівна Кремінська – студентка групи Б-16б, факультет будівництва теплоенергетики та газопостачання, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: 1b16b.kreminska@gmail.com

Ліана Вікторівна Варчук – викладач кафедри Іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

WIE IDEEN VON ELON MUSK DIE WELT VERAENDERN

¹ Vinnytsia Nationale Technische Universität;

Анотація

Представлено ідеї розвитку та вдосконалення Ілона Маска як окремих елементів так і сонячної енергетики в цілому та використання її в різних сферах життя

Ключові слова: Ілон Маск, енергетична революція, сонячне місто, Tesla Motors Inc, енергосистема.

Annotation

Die Ideen von Elon Musk Entwicklung und Verbesserung als separate Elemente sowie die Solarenergie im Allgemeinen und ihre Verwendung in verschiedenen Bereichen des Lebens werden vorgestellt.

Schlüsselwörter: Elon-Musk, Energiewende, Solar City, Tesla Motors Inc, Energiesystem/

Einleitung

Seine Ideen klingen für viele einfach nur verrückt. Elon Musk hat schon oftmals bewiesen, dass er es Ernst meint. Sein selbsterklärtes Ziel: Die Energiewende beschleunigen. Nun hat der Milliardär einen weiteren Coup gelandet.

Was Elon Musk im Oktober 2016 der Weltöffentlichkeit präsentierte war ein Paukenschlag. Für manche ist der Südafrikaner einfach nur ein durchgeknallter Exzentriker, für andere ein charismatischer Visionär. Das, was andere von ihm denken, scheint ihm egal zu sein. „Selbst wenn alles dagegen spricht, ein Ziel zu erreichen, wenn es nur wichtig genug ist, sollte man es dennoch versuchen“, antwortete er auf die Frage, was ihn antreibt.

Der Hauptteil

Accelerate the world's transition to sustainable energy, die weltweite Energiewende beschleunigen, ist sein großes Ziel und mit ein paar Dachziegeln kommt er dieser Vision ein ganzes Stück näher. Er verspricht: Sie sehen besser aus und sind billiger als herkömmliche Dachziegel. Zudem sind sie in verschiedenen Designs erhältlich und erinnern so in keinster Weise an herkömmliche PV-Anlagen. Ein weiterer Vorteil: Die Ziegel sind einfach zu installieren. Es ist nicht notwendig ganze Dachstühle umzubauen.

Zunächst plant Elon Musk, SolarCity, seinen Kooperationspartner, aufzukaufen. 2,6 Milliarden US-Dollar soll die Fusion kosten. Anschließend soll die Massenproduktion gewährleistet werden. Die Solar-Ziegel sind besonders attraktiv für sonnen- und bevölkerungsreiche Regionen der Erde wie Brasilien, Chile und Südafrika.

Streng genommen sind Dachziegel lange nicht so sexy wie andere Ideen von Elon Musk. Er plant auch eine Kolonie auf dem Mars und mit Hyperloop die „Rohrpost für Menschen“. Gleichzeitig ist er Mitbegründer von PayPal – als der Onlinebezahlendienst an Ebay verkauft wurde, brachte ihm das 180 Millionen US-Dollar ein.

Nicht zuletzt ist Elon Musk der Gründer und Chef von Tesla Motors Inc. Seit dem Start des Unternehmens im Jahr 2003 – Namensgeber war der serbische Erfinder Nikola Tesla, ein Pionier der Elektromotoren – hat Tesla den Markt für Elektrofahrzeuge aufgemischt, bisher im gehobenen Segment. Ab 2017 will Musk mit dem Model 3 auch ein Elektroauto für den Massenmarkt anbieten.

Im April 2015 enthüllte Musk seinen bis dahin größten Coup. In Los Angeles präsentierte er eine Lifestyle-Batterie, die Haushalte auf der ganzen Welt weitgehend unabhängig von ihrem Stromversorger machen könnte. Mit dem angekündigten Preis von 3.500 US-Dollar pro „Tesla Powerwall“ halbiert Musk auf einen Schlag die Kosten für Solarspeicher. Experten rund um den Globus sind sich einig: Der Tesla-Chef gibt der Energierevolution den vielleicht entscheidenden Schub.

Herzstück der Batterie-Revolution wird die Gigafactory, die Musk derzeit gemeinsam mit Panasonic und anderen Partnern in der Wüste Nevadas errichtet. Vier bis fünf Milliarden US-Dollar werden hierfür

investiert. Ab 2020 sollen in der Gigafactory jedes Jahr mehr Lithium-Ionen-Batterien hergestellt werden als 2013 rund um den Globus produziert wurden. Ziel ist eine klimaneutrale Produktion, dafür sollen Solarpanels und Windanlagen sorgen.

Seit Oktober 2016 ist sein Portfolio nicht nur um SolarPanel-Dachziegel erweitert worden, sondern er stellte der Welt auch die nächste Generation seiner Powerwall-Akkus vor. Dachziegel, die Akkus, das Auto, das Tesla-Ladegerät – ein Puzzleteil nach dem anderen setzt Musk zusammen. Seine Vision wird immer realistischer.

Und um lokale Speicher zusätzlich auch als intelligent vernetzte Schwarm-Batterie in das Energiesystem zu integrieren, kooperiert Tesla mit IT- und Energie-Pionier LichtBlick. So können lokale Batterien Schwankungen bei der Produktion von erneuerbaren Energien ausgleichen und die Stromnetze stabilisieren.

Schlussfolgerungen

Kostengünstige Speicher sind ein Schlüssel für den Erfolg der globalen Energiewende. Als Antriebe für Elektroautos. Und als idealer Partner der lokalen Solarstrom-Produktion. Der Visionär Elon Musk revolutioniert mit seinen Batterien den Verkehrs- und den Energiesektor. Und nun geht er einen Schritt weiter mit seinen Solarpanel-Dachziegeln.

Савенчук Тетяна Вікторівна — студент групи ІЕ-146, факультет електроенергетики та електромеханіки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: tatisaviv@gmail.com

Науковий керівник: **Яковець Ольга Романівна** — ст. викладач, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Sawentschuk Tetjana W. — Fakultät für Elektrizität und Elektromechanik, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : tatisaviv@gmail.com

Wissenschaftlicher Leiter: **Jakowez Olga R.** — Oberlehrer, Vinnytsia Nationale Technische Universität, st. Vinnytsia

Die mörderischen Gefahren der künstlichen Intelligenz

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглядаються загрози для людства, які можуть виникнути при створенні штучного інтелекту.

Ключові слова

Безпека, штучний інтелект, зброя, роботи, автономні системи, прогрес.

Abstract

The article deals with the threats to humankind that may arise in creating artificial intelligence.

Keywords

Sicherheit, artificial intelligence, weapons, robots, autonomous systems, progress.

Roboter werden durch schnellere Speicher immer intelligenter – und gefährlich für die Menschheit. Das meinen zumindest Elon Musk und Stephen Hawking. Wenn es um Künstliche Intelligenz geht, ist an Schreckensszenarien kein Mangel. In den nächsten hundert Jahren könnten Computer schlauer werden als Menschen, prophezeit Physiker Stephen Hawking. „Das wird das größte Ereignis in der Geschichte der Menschheit werden – und möglicherweise auch das letzte.“ Tesla-Gründer Elon Musk warnt vor Kampffrobotern. Überall sind die Erzählungen vom Ende der Welt zu hören, die die Menschen so angenehm gruseln. Doch wer auf der Digitalkonferenz SXSW mit den Erbauern der Künstlichen Intelligenzen spricht, der sieht bald eine ganz andere Gefahr: dass die Computer nicht funktionieren. Oder ganz anders als vorgesehen. Künstliche Intelligenzen sind eine Wundertüte.

Der weltberühmte Schriftsteller Isaac Asimov beschrieb folgende Robotergesetze:

- Ein Roboter darf kein menschliches Wesen (wissentlich) verletzen oder durch Untätigkeit gestatten, dass einem menschlichen Wesen (wissentlich) Schaden zugefügt wird.
- Ein Roboter muss den ihm von einem Menschen gegebenen Befehlen gehorchen – es sei denn, ein solcher Befehl würde mit Regel eins kollidieren.
- Ein Roboter muss seine Existenz beschützen, solange dieser Schutz nicht mit Regel eins oder zwei kollidiert.

Die Geschichte der Menschheit hat bewiesen: Was technisch möglich ist, wird irgendwann gemacht. Das gilt insbesondere für den Bereich der Waffentechnik. Von der Steinschleuder bis zur Atombombe war es ein langer Weg. Heute wird mit modernster Computertechnik Krieg geführt. Das Militär ist häufig Treiber und Auslöser vieler technischer Innovationen. Tesla-Chef Elon Musk, Physiknobelpreisträger Stephen Hawking und mehr als tausend andere Experten haben einen offenen Brief unterschrieben, in dem eindringlich vor weiteren Schritten in Richtung autonomer Waffensysteme gewarnt wird. Also Kriegsmaschinen, die mittels künstlicher Intelligenz selbstständig Entscheidungen treffen.

Ausgerechnet in diese Diskussion platzt die Nachricht, dass Intel eine neue Speicher-Art erfunden hat, die die Grenzen herkömmlicher Speicher-Bausteine aufhebt. Die Neuentwicklung soll die Geschwindigkeit von Computern auf ein neues Level heben. Intel beginnt bereits in den kommenden Monaten mit der Produktion. Dieser neuartige Speicher könnte Grundlage für einen noch schnelleren Fortschritt etwa bei der Entwicklung von künstlicher Intelligenz und Maschinen-Lernen sein.

Schon jetzt sind Waffen im Einsatz, die keinen menschlichen Input mehr benötigen, um Ziele zu identifizieren und auch anzugreifen. An die Gesetze des Science-Fiction-Autors Isaac Asimov halten sie sich nicht. Soldaten sitzen nur noch an Steuersystemen und überwachen die Handlungen ihrer Kriegsmaschinen. Zu Robotern, die gezielt Menschen töten können, ist es also nur noch ein kleiner Schritt. Genau davor warnen Hawking und Musk eindringlich in ihrem Brief. Sie glauben, dass künstliche Intelligenz „großes Potenzial hat, der Menschheit in vieler Hinsicht zu nützen“. Es sei jedoch „ein schlechter Einfall, ein militärisches KI-

Wettrüsten zu beginnen“. Deshalb fordern sie ein „Verbot offensiver, autonomer Waffensysteme ohne ernst zu nehmende menschliche Kontrolle“.

Musk und Hawking warnen immer wieder vor den Gefahren einer aus dem Ruder gelaufenen künstlichen Intelligenz. Sie halten Maschinen, die Menschen überlegen sind, für möglich und sehen sie als größte Bedrohung der näheren Zukunft. Sie fordern regelmäßig, dass Wissenschaftler und Forscher ihre Erkenntnisse und Entwicklungen besser kommunizieren, um zu vermeiden, dass die Entwicklung außer Kontrolle gerät. Das mag für viele Menschen sehr nach Science Fiction klingen; man kennt diese Szenarien aus Filmen wie Terminator. Doch für viele Wissenschaftler steht fest, dass wir alles tun müssen, um sicher zu stellen, dass Systeme, die mit künstlicher Intelligenz arbeiten, auch wirklich das tun, was wir von ihnen wollen.

СПИСК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Филимонова Є.В. Інформаційні технології у професійній діяльності: Підручник. – Ростовн/Д: Фенікс, 2004. – 352 з. (серія «>СПО»).
2. Грошев С.В., Коцюбинський А.О., Комягин В.Б. Сучасний самовчитель професійної роботи з комп'ютері: Практич. посіб. – М.: Тріумф, 2005.
3. Башли П.Н. Інформаційна безпека / П.Н. Башли. — Ростовн/Д: Фенікс, 2006. — 253 з.

Данілов Андрій Олегович — студент групи УБ-17мі, факультет менеджменту інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Науковий керівник: Яковець Ольга Романівна — викладач кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Danilov Andrii Olegovych — student group UB-17mi, Faculty of Management Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Scientific Director: Yakovets Olga Romanivna — a senior teacher of Foreign Languages Department, Vinnytsia National Technical University. Vinnitsa.

Eine Jacke von Levi's und Google, mit der man telefonieren kann

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглядається новітня технологія, а саме куртка з допомогою якої можна керувати смартфоном.

Ключові слова: джинс, куртка, смартфон, блок живлення.

Abstract *The article deals with the latest technology, namely a jacket with which you can control a smartphone.*

Keywords: Jeans, Jacke, Smartphone, Netzteil...

Blöd, wenn man gerade auf dem Fahrrad sitzt und das Handy klingelt. Wer künftig eine Jeansjacke von Levi's trägt, braucht nur über den Ärmel streichen, um das Gespräch anzunehmen. Denn die Jacke hat Google mitentwickelt. Sie enthält leitfähige Fäden.

Und die Jacke, mit der man ein Smartphone steuern kann, ist nicht etwa Zukunftsmusik. Der vor zwei Jahren vorgestellte smarte Jeansstoff kommt schon im Herbst in Jackenform auf den Markt. Zunächst nur in den USA und für stolze 350 Dollar. Aber die Produktpalette soll schnell ausgeweitet werden. Vor allem Funktionstextilien haben Levi Strauss und Google im Blick.

Dabei sind Radfahrer eine erste große Zielgruppe der Commuter Trucker Jackets. Auch Radfahrer sollen wie Autofahrer während der Fahrt nicht zum Handy greifen. Zu sehr ist man vom Verkehr abgelenkt, und bremsen oder einem Hindernis ausweichen ist mit nur einer Hand am Lenker fast unmöglich.

Und wie funktioniert die smarte Jacke? Im unteren linken Ärmel sind leitfähige Metallfäden in den Stoff eingewebt. Diese wiederum sind mit einer berührungsempfindlichen Manschette im Ärmel verbunden, die per Bluetooth die Verbindung zum Smartphone aufbaut. Die Manschette verfügt über einen Button, den man ebenfalls antippen kann und der zum Beispiel aufleuchtet bei einem ankommenden Gespräch. Klingelt nun das Telefon, braucht man nur auf den Stoff tippen, um das Gespräch anzunehmen oder abzulehnen. Möglich sind auch Wischbewegungen, um zum Beispiel das nächste Musikstück anzuwählen, um die Navigation zu steuern oder die Lautstärke zu verändern.

Das Ganze funktioniert aber nur dank einer App, die dazu auf dem Smartphone installiert werden muss. Sie soll auch den Zugriff auf weitere Programme ermöglichen, etwa auf Spotify und Google Maps. Derzeit soll Google mit weiteren App-Anbietern zusammen arbeiten, um die Angebote rasch zu erweitern. Die Stromversorgung im Ärmel übernimmt eine kleine Batterie im Button. Sie soll zwei Tage lang halten.

Die von Google entwickelte, in der Jacke installierte Technik ist so klein, dass sie auch in einem Jackenknopf untergebracht werden kann. Das ist praktisch, weil die Elektronik im Gegensatz zu den Metallfäden nicht mitgewaschen werden darf. Also wird der Button oder eben Jackenknopf einfach entfernt, und schon kann die Jacke gemeinsam mit der ganz normalen Wäsche in der Maschine landen.

Schon seit mehreren Jahren arbeiten Levi's und Google im Project Jacquard an textilen Wearables für den Alltag. Dabei ist es das Ziel, dass die Technik gar nicht auffällt. Und das ist mit der Jeansjacke, die aussieht, wie jede andere Jacke von Levi's, auch gelungen. Verkauft wird die smarte Jacke über Levi's Shops, nicht in Computer-Läden. Wann die Jacke auch in Deutschland zu haben ist, steht noch nicht fest.

Die Jeansjacke ist natürlich erst der Anfang. Ist die Technik demnächst in einem Knopf untergebracht, können Business-Anzüge ebenso ausgerüstet werden wie Funktionskleidung. Und wenn der Akku stören sollte: Forscher der Arizona State University (ASU) in Tempe bei Phoenix haben eine Lithium-Ionen-Batterie entwickelt, die sich um mehr als 150 Prozent ihrer ursprünglichen Größe dehnen lässt. Sie ist damit flexibel und stört noch weniger. Ideal für Textilien.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Електронний ресурс – Режим доступу: <https://ultimategeeknews.com/gadgets/levis-commuter-jacket/>
2. Levi's та Google «Розумна куртка», [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://studway.com.ua/google-i-levis/>.

Гоголкіна Анастасія Олександрівна — студентка групи ТКС-17мі, факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: tknastya@ukr.net

Яковець Ольга Романівна — викладач кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Gogolkina Anastasia Aleksandrovna — a student of group TKS-17 mi, the faculty of Infocommunications, electronics and nanosystems, Vinnytsia national technical University, Vinnytsia, e-mail: tknastya@ukr.net

Yakovets Olga Romanivna — a senior teacher of Foreign Languages Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa.

ЕТИКА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА РОЗВИТКУ ДІЛОВИХ ВІДНОСИН

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено роль етики відповідальності в розвитку ділових відносин. Проаналізовано вплив практичної філософії Г. Йонаса та Д. Бьолера на розвиток етики відповідальності. Визначено методологічні засади розвитку ділових відносин в бізнесі та менеджменті.

Ключові слова: ділові відносини, міжособистісні відносини, відповідальність, етика відповідальності, категоричний імператив Г. Йонаса, комунікативна філософія (етика), глобалізація, глобалізація економіки.

Abstract

The role of ethics of responsibility in the development of business relations is explored. The influence of the practical philosophy of G. Jonas and D. Böhler on the development of ethics of responsibility is analyzed. The methodological principles of development of business relations in business and management are determined.

Key words: business relations, interpersonal relations, responsibility, ethics of responsibility, categorical imperative G. Yonas, communicative philosophy (ethics), globalization, globalization of the economy.

Вступ

Суспільне буття по своїй сутті є система ділових (політичних, економічних, юридичних та ін.) та міжособистісних (сімейних, дружніх, інтимних та ін.) відносин. Ділові відносини є своєрідною формою буття людини в суспільстві та суспільства в цілому, які визначають їх розвиток.

Виходячи “за межі” міжособистісних відносин (стосунків) з метою вирішення певної проблеми, “діла”, людина вступає в ділові відносини (професійні, бізнесові, відносини в сфері послуг – медичні, юридичні (нормативні), освітні, транспортні, торговельні та ін.).

Історичний розвиток людства, особливо друга половина XX ст., гостро поставив питання критеріїв ефективності ділових відносин, зокрема механізмів регулювання ділових відносин. Тому, з кінця XX ст., значно зросла роль психологічних та, особливо, етичних критеріїв ділових відносин.

Якщо, розглядати ділові відносини в історико-суспільному контексті, то ключовим критерієм регулювання ділових відносин стає – *відповідальність*.

Метою статі є дослідження етики відповідальності як методологічної основи ділових відносин.

Основна частина

У проєкті етики для технологічної цивілізації, запропонованому Г. Йонасом в книзі “Принцип відповідальності”, сформульовано категоричний імператив для сучасної доби [1]: “*Чини так, щоб наслідки твоєї діяльності узгоджувалися з продовженням автентичного людського життя на Землі*”. Саме цей імператив, в різних його варіантах, став базовим принципом подальшого розвитку етичних засад політики, економіки, науки, педагогіки та ін. “Принцип відповідальності” визначає суть діяльності Центру Ганса Йонаса (Німеччина). Метою Центру є “сприяння здатності до відповідальності за майбутнє діяльності, вихованню відповідальності за майбутнє і відповідальності за майбутнє публічному рішенню на підставі аргументативного діалогу” [2].

У 80 – 90-ті роки минулого століття особливо посилюється тенденція до аксіологізації економічної теорії, що, в свою чергу, активізувало процес теоретичного обґрунтування необхідності посилення етичних засад бізнесу та менеджменту, етизації ділових відносин на основі онтологічних та аксіологічних засад “*етики відповідальності*”.

Важливою методологічною та аксіологічною основою для розвитку етики ділових відносин на сучасному етапі є те, що пошук етичних засад розвитку людства, включаючи його економічну (бізнесову) складову, відбувається в руслі розвитку комунікативної філософії (етики). Адже саме базовий

принцип як філософії комунікації XVIII – XX століть, так і особливо комунікативної філософії кінця XX – початку XXI ст. – принцип “цінності Іншого” в різних комунікативних структурах, у яких під Іншим розуміється людина, соціальна група, суспільство в цілому, природа, культура, історія тощо, дасть людству можливість подолати ті виклики, які несе сучасний етап розвитку людства. Саме принцип “цінності Іншого” в комунікативній філософії став основою формулювання іншого принципу комунікативної філософії (етики) – “*принципу відповідальності за Іншого*”.

Відповідальність розглядається як універсальна здатність людини, яка так само невіддільна від неї, як і здатність говорити [3].

Розглядаючи питання етики відповідальності, ми не можемо обминути діяльність одного з найвидатніших представників сучасної німецької філософії Дитриха Бюлера (Німеччина).

Діяльність Д. Бюлера спрямована на обґрунтування й реалізацію етики дискурсу як етики спільної відповідальності, етику господарства, екологічну та медичну етики, етику права, політичну й педагогічну етики. На думку філософа “бути відповідальним за майбутнє означає брати на себе співвідповідальність за постійний поступ морального” [4].

Д. Бюлер ініціював ряд проектів, які спрямовані на практичну реалізацію етизації різних сфер розвитку суспільства. Це проект “Діалог етики й господарства”, важливим елементом реалізації якого є стаття “Відповідальність перед майбутнім у ринковому господарстві”. Це також проекти відповідних дослідницьких теоретико-практичних груп. 1998-го року разом з Інститутом етики та історії медицини Гьотінгенського університету, з метою обговорення етико-медичних проблем, засновано дослідницьку групу “Діалог етики й медицини”. Під його керівництвом проходить також довгостроковий семінар “Діалог у сфері менеджменту: вірогідність та справедливість у господарстві”, в якому беруть участь провідні філософи, науковці та промисловці.

Особливо важливим в практичному плані реалізації ідей етики відповідальності є проект “Діалог етики й педагогіки”, який започатковано 1999-го року. Він є конкретною реалізацією мети Центру Ганса Йонаса “прискорити розробку концепції виховання, спрямованого на відповідальність за майбутнє, на відповідальність за людську гідність та її індивідуальну реалізацію, що є особливо нагальним з огляду на те, що школа та вища школа доволі мало цим переймається, а про навчальні плани годі й казати” [2]. Головними аспектами педагогіки визначаються “спільна відповідальність, виховання і здатність до відповідальної за майбутнє дії” [2].

Особливої актуальності “етика відповідальності” набуває в сучасний період – період активізації процесів глобалізації.

Глобалізація (англ. globalization) – це процес всесвітньої економічної, політичної й культурної інтеграції та уніфікації. Основними наслідками цього процесу є розподіл праці, міграція в масштабах усієї планети капіталу, людських і виробничих ресурсів, стандартизація законодавства, економічних і технічних процесів, а також зближення культур різних країн.

Важливим елементом загального процесу глобалізації є процес *глобалізації економіки*, який полягає в поглибленні всесвітньої економічної інтеграції.

Глобалізаційні ризики, які з'являються в сфері світової економіки, потребують пошуку нових методологічних засад розвитку етики ділових відносин, основою яких має стати “етика відповідальності”.

Категоричний імператив для сучасної доби Г. Йонаса в першу чергу стосується економічної сфери діяльності людини, зокрема бізнесу. Адже екологічні проблеми людства виникли через безвідповідальну технічну, технологічну, економічну діяльність бізнесу по відношенню до природи.

Іншим значним напрямом відповідальності бізнесу є *соціальна відповідальність бізнесу* (державний та регіональний рівні, в самій організації).

В процесі історичного становлення етичних засад ведення бізнесу існували різні підходи до розуміння соціальної відповідальності бізнесу. Їх становлення відбувалося в процесі суперечок як з приводу ролі бізнесу в суспільстві, так і соціальної відповідальності зокрема.

На початковому етапі вважалось, що бізнес реалізує свою соціальну відповідальність через збільшення прибутку, не порушуючи при цьому законів і норм державного регулювання. Створюючи максимально можливий прибуток, підприємства отримують можливість економічного зростання, що, в свою чергу, сприяє працевлаштуванню та підвищенню доходів всіх. Саме цим бізнес робить позитивний внесок у вирішення проблем суспільства в цілому. В цій системі провідними принципами є власні інтереси бізнесу, які доповнюються робочою етикою.

У подальшому концепція соціальної відповідальності бізнесу розвивалася на основі посилення в розвитку бізнесу фактора соціальних інтересів та корегування діяльності бізнесу суспільством.

Так, у 1975 році Кітом Девісом була запропонована концепція соціальної відповідальності бізнесу, положення якої зберігають свою актуальність і сьогодні [5]:

- соціальна відповідальність виникає з соціальної влади, яка має створювати умови та показувати приклади соціальної відповідальності;
- бізнес має діяти як двостороння відкрита система: з одного боку враховувати вплив суспільства, ринкові сигнали, а з іншого – бути відкритим у своїх операціях для громадськості;
- соціальні витрати, винагороди за діяльність, продукцію, послуги мають бути ретельно обчислені й розглянуті з огляду на правомірність їх віднесення до собівартості виготовлення того чи іншого продукту, надання послуг;
- соціальні витрати, що розподіляються за кожним продуктом, послугою, видом діяльності, в кінцевому підсумку оплачуються споживачем;
- ділові організації, як і громадяни, залучаються до відповідальності за розв'язання поточних соціальних проблем, які перебувають за межами звичайних сфер їхньої діяльності.

Визначальне значення для реалізації в діловій сфері принципу відповідальності має менеджмент. Саме від його етичних та психологічних принципів залежить сутність та зміст реалізації цього принципу. Система менеджменту організації це, впершу чергу, відповідальність менеджерів та всіх співробітників за результати індивідуально, групової, організаційної та зовнішньо організаційної діяльності організації.

Висновки

Історичний розвиток людства, особливо друга половина XX ст., гостро поставив питання критеріїв ефективності ділових відносин, зокрема механізмів регулювання ділових відносин. З кінця XX ст., значно зросла роль етичних критеріїв ділових відносин. Аналіз західної практичної філософії (Г. Йонас, Д. Бьолер та ін.) дає можливість зробити висновок, що методологічною основою етики ділових відносин стає “етика відповідальності”, сутність якої розкривається в категоричному імперативі для сучасної доби Г. Йонаса: “Чини так, щоб наслідки твоєї діяльності узгоджувалися з продовженням автентичного людського життя на Землі”. Особливої актуальності “етика відповідальності” набуває в період активізації процесів глобалізації.

Важливим чинником вирішення сучасних проблем розвитку людства є соціальна відповідальність бізнесу. Ключова роль в реалізації в діловій сфері принципу відповідальності належить менеджменту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Йонас Ганс Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації / Йонас Ганс. – К. : Лібра, 2001. – 400 с.
2. Єрмоленко А. М. Філософувати дискурсом. Практична філософія Дитріха Бьолера та берлінська етика дискурсу / Єрмоленко А. М. // Філософська думка. – 2007. – № 1. – С. 107 – 116.
3. Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія : підручник / Єрмоленко А. М. – К. : Лібра, 1999. – 488 с.
4. Бьолер Дитрих. Ідея та обов’язковість відповідальності за майбутнє / Бьолер Дитрих // Філософська думка. – 2007. – № 1. – С. 117 – 134; № 2. – С. 77 – 95; № 3. – С. 81 – 99.
5. Цапова В. О. Ділова етика як складова частина духовно-етичного самовизначення людини / Цапова В. О. // Духовність українства. – 2002. – № 4. – С. 110 – 114.

Прищак Микола Дем’янович – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Лесько Олександр Йосипович – канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри економіки підприємництва та виробничого менеджменту, м. Вінниця.

Pryschak Nicolai Demianovich – Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa.

Lesko Alexander J. – Cand. Sc. (Econ.), Associate Professor, Head of the Chair of Economics and Business Production Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa.

ВИКОРИСТАННЯ ЗНАНЬ ПРО ТЕМПЕРАМЕНТ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено проблему використання знань про темперамент в діяльності менеджера.

Ключові слова: темперамент, інтроверт, екстраверт, менеджер, ефективний менеджмент.

Abstract

The problem of using knowledge about temperament in the activity of the manager is investigated.

Key words: temperament, introvert, extrovert, manager, effective management.

Вступ

Ключовим чинником успішної діяльності менеджера є наявність у нього високого рівня психологічної культури. Важливим фактором розвитку психологічної культури менеджера є психологічні знання та вміння їх використовувати в своїй діяльності, зокрема знання теорії та практики темпераменту.

Метою статті є дослідження питання використання знань про темперамент особистості для ефективного менеджменту.

Основна частина

Аналіз проблеми темпераменту вимагає попереднього аналізу явищ екстраверсії та інтроверсії.

Хто ж такі екстраверти та інтроверти?

Екстраверти – це тип особистості, що орієнтований у своїх проявах на зовнішній світ, на оточуючих. Інтроверти – тип особистості, орієнтований «всередину» або «на» себе [1].

Обидва ці типи особистості є вродженими та незмінними. Можна набути певних навичок, але змінити свою сутність неможливо. І кожен з них має свої переваги та недоліки.

Розглянемо екстраверта та інтроверта у ролі менеджерів.

Менеджер-екстраверт здатний швидко приймати рішення, це може бути як перевагою, так і недоліком, адже деякі рішення потрібно приймати миттєво, а деякі вимагають більше часу для роздумів. Він легко вступає в контакти – немає страху перед можливою негативною реакцією. Екстраверти менш ніж інтроверти схильні до стресів. Джерелом стресу є психічне напруження, яке практично ніколи не виникає у екстравертів. Екстраверти зазвичай добре розбираються в людях і в колективах і тягнуться до них. Отже, в якості лідерів екстраверти прагнуть до відкритого вербального спілкування. Екстравертів краще використовувати в сфері комунікацій, а також для вирішення завдань, де потрібно домовлятися або спрощувати складні ситуації. Це може бути робота, пов'язана з навчанням інших людей або продажами. Люди з яскраво вираженими екстравертивними нахилами сильні в розвитку клієнтських відносин, налагодженні контактів [1, 3].

Менеджер-інтроверт не дуже полюбляє публічні виступи, але це не означає, що він не здатний виступати на таких заходах та доносити свої думки до колективу. Коли інтроверт вирішує якось вплинути на інших, часто він робить це, розкриваючи перед ними (іноді в письмовому вигляді) свої ідеї, плани, концепції і цінності, які можуть здатися людям привабливими і надихнуть них. Як і всі інтроверти в цілому, інтроверт-керівник готовий відкрити іншим лише малу частину з того, що відбувається всередині нього. Він не може швидко приймати рішення, краще вирішує проблеми, коли зможе вислухати думку інших і зробити власні висновки. Цінними рисами інтроверта при вирішенні проблем є їх здатність слухати, не поспішати і як слід обмірковувати питання, не роблячи поспішних висновків. Інтроверти не намагаються придушувати інших, а значить, працювати під їх керівництвом куди комфортніше. Крім того, менеджер-інтроверт часто прагне привести до успіху всю команду, а не домагається виключно власних, егоїстичних цілей [1, 3].

Отже, в обох випадках є свої переваги і недоліки. Професіоналізм менеджера виражається не типом темпераменту, а його знанням своєї справи. Тому, не можна сказати, що лише екстраверти можуть бути

хорошими менеджерами: засновник Microsoft Білл Гейтс, співзасновник Apple Стів Возняк, співзасновник Google Ларрі Пейдж, творець Facebook Марк Цукерберг – всі вони інтроверти [2].

Явища екстраверсії та інтроверсії, фізіологічною основою яких є властивість «рухливості протікання нервових процесів збудження та гальмування», є однією із формуючих складових (чинників) темпераменту. Холерики і сангвініки є екстравертами, а флегматики і меланхоліки – інтровертами.

Темперамент – сукупність індивідуально-психологічних характеристик, що виявляються у силі, швидкості та врівноваженості нервових процесів [4]. Розрізняють чотири типи темпераменту: холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік.

Знання особливостей вияву різних темпераментів необхідні для менеджера при комплектуванні виробничих колективів, створенні команди, делегуванні повноважень, формуванні сприятливого морально-психологічного клімату, управлінні та вирішенні конфліктів, мотивуванні підлеглих та ін.

Наприклад, у холерика сильна нервова система, він легко переключається з однієї справи на іншу, але його нестримність у поведінці, тобто невідновленість нервової системи, зменшує сумісність з іншими людьми. Перевага – у можливості зосередження значних зусиль у короткий проміжок часу, а недолік у тому, що при тривалій роботі йому не завжди вистачає витримки. Цей тип підходить для професій, де бувають екстремальні ситуації: лікар (складна операція, борець за життя людини), оперуповноважений внутрішніх справ (затримка злочинця), журналіст (вічно на "вістрі голки"), льотчик-винищувач (явна небезпека для життя) .

У сангвініка також сильна нервова система, а значить, і хороша працездатність, він легко переключається в діяльності і спілкуванні, але недостатньо чутливий до всіх зовнішніх змін. У нього особлива рухливість (реактивність), яка може принести додатковий ефект, якщо робота вимагає зміни об'єктів спілкування, роду занять, часткового переходу від одного ритму життя до іншого. Володіючи швидкою реакцією і підвищеною працездатністю в початковий період роботи, до її кінця знижує працездатність не тільки через швидку стомлюваність, а й через падіння інтересу. Такий тип придатний до організаторської діяльності: кадровик, або ж по-сучасному, управлінець персоналом, політик, менеджер з туризму, де дії працівників не завжди строго регламентовані.

Перевага флегматика в здатності довго і наполегливо працювати, але він не в змозі швидко зібратися і сконцентрувати свої зусилля. Цей тип характеризує планомірна і плідна діяльність. Може створюватися помилкове уявлення, що флегматик не мають переваг ні в яких видах діяльності, але це не вірно: саме вони особливо легко здійснюють повільні і плавні рухи, у них виявляється перевага стереотипних способів дії, пунктуально дотримуючись одного разу прийнятого порядку. Він надзвичайно важко переключається на іншу роботу, його важко вибити з "найждженої колії".

Меланхолік відрізняється великою витримкою, але повільним входженням в роботу, його працездатність вище в середині або в кінці роботи, а не на її початку. Люди з таким типом темпераменту придатні для конвеєрних робіт, що характеризуються виконанням досить однотипних, дрібних операцій протягом робочого дня. Таким є праця бухгалтера, бібліотекаря. Меланхолік з точки зору сили – працездатності нервової системи – самий "невиграшний" тип темпераменту, але зате він легко переключається з однієї справи на іншу; на відміну від "сильних типів", володіє чутливістю до всього, що відбувається навколо нього [1, 2].

Знаючи особливості кожного темпераменту, менеджер може ефективно спрямовувати роботу в колективі, вирішувати конфлікти, делегувати повноваження, ставити завдання для кожного працівника.

У конфліктах холерики найчастіше діють в стилі конкуренції або суперництва, їх легко вивести з себе, цей тип темпераменту найбільш конфліктний, сангвініки частіше йдуть на компроміс, флегматика досить складно вивести з себе і затягнути у конфлікт, меланхолік буду сприймати конфліктну ситуацію близько до серця [5].

Головне для керівника – надихнути співробітників, забезпечити їхню погоджену взаємодію, уберегти від незаслужених образ, що неминуче породжують розлад, відвести від егоїзму та нездорової конкуренції. Для менеджера важливо визначити і увійти у конфлікт на початковій стадії. Встановлено, що, якщо менеджер входить і управляє конфліктом у початковій фазі, він розв'язується на 92%; якщо на фазі підйому – на 46%, а на стадії загострення, коли пристрасті загострилися до межі – на 5%, тобто конфлікти практично не розв'язуються чи розв'язуються дуже рідко [6].

При делегуванні повноважень менеджер повинен звертати увагу на темперамент, адже від цього буде залежати якість виконаної роботи. Холерикам краще доручати роботу, пов'язану зі швидким прийняттям рішень або таку, яка потребує швидкої реакції. Сангвініки добре впораються з роботою, яка передбачає спілкування з людьми. Флегматикам можна довірити клопітку роботу, яка потребує уваги, зосередженості та монотонності, при якій не потрібно переключатись з однієї справи на іншу. Меланхолікам можна довірити роботу, яка характеризується виконанням досить однотипних, дрібних операцій протягом робочого дня [3].

Висновки

Усі типи темпераменту мають свої позитивні та негативні риси. Позитивні якості холерика - активність, пристрастність, енергійність; сангвініка - рухливість, емоційність, чуйність; флегматика - витримка, спокій; меланхоліка - глибина та стійкість почуттів. Водночас холерики можуть бути нестриманими, різкими, афективними; сангвініки - недостатньо зосередженими, легковажними, флегматики - байдужими, меланхоліки - занадто чутливими і не стресостійкими.

Для кожної людини необхідно створити комфортні умови праці, які будуть сприяти більш ефективній роботі кожного працівника. Інтровертам комфортніше буде працювати в окремих кабінетах або невеликими групами, ніж у відкритих офісах. Екстравертам буде краще в умовах, де вони зможуть спілкуватися з оточуючими. Ефективним менеджером може стати як інтроверт, так і екстраверт, з відмінністю лише у тому, як вони будуть скеровувати свій робочий процес.

Менеджер при вирішенні управлінських питань повинен використовувати знання теорії темпераменту в різних напрямках своєї діяльності, зокрема: комплектування виробничих колективів, створення команди, делегування повноважень, формування сприятливого морально-психологічного клімату, вирішення конфліктів, мотивування підлеглих та ін.

Отже, знання теоретичних та практичних аспектів проблеми темпераменту допоможе менеджеру посилити ефективність управлінської діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Козлов Н.І. Інтроверсія – Екстраверсія по Юнгу [Електронний ресурс] // Козлов Н. І. - Психологічна енциклопедія практичної психології. – 2015. – Режим доступу : <http://www.psychologos.ru/articles/view/introversiya---ekstraversiya-po-yungu>
2. Кейн С. Інтроверти. Как использовать особенности своего характера / [Електронний ресурс] Сьюзан Кейн, 2014. – Режим доступу : http://loveread.ec/view_global.php?id=46855
3. Зельдович Б. З. – Практическое пособие для менеджеров [Електронний ресурс] / Зельдович Б. З, Сперанская Н. М., Фаенсон М. И. – Москва : МГУП, 1999. – Режим доступу : – <http://hi-edu.ru/e-books/xbook268/01/about.htm>
4. Прищак М. Д. Психологія. Ч. І. : навч. посібник / М. Д. Прищак, Л. А. Мацко. – Вінниця : ВНТУ, 2012. – 141 с.
5. Маринич Ж. Шляхи вирішення конфліктів залежно від типу темпераменту [Електронний ресурс] / Жанна Маринич. – 2010. – Режим доступу : <http://naub.org.ua/?p=908>.
6. Никончук В. М. Роль та дії керівника у процесі вирішення конфлікту / Никончук В. М. // Вісник НТУУ "КПІ". – 2010. – №1. – С. 122 – 126.

Панкова Валерія Денисівна – студентка групи МОФ-16б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Науковий керівник: **Прищак Микола Дем'янович** – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Pankova Valeria D. – student of group MOF-16b, faculty of management and information security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Scientific supervisor: **Pryshchak Mykola D.** – Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa

ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ ПІДЛЕГЛОГО

¹ Вінницький національний технічний університет

Анотація

Запропоновано аналіз соціального феномену психології особистості підлеглого, його складові частини, що дозволило оцінити важливість врахування усіх психологічних факторів підлеглого для успішної діяльності та впливу психології особистості підлеглого на діяльність організації.

Ключові слова: людина, індивід, особистість, індивідуальність, підпорядкування, підлеглий.

Abstract

The analysis of the social phenomenon of the subordinate psychology and its components, has been proposed, which allowed to assess the importance of taking into account all the psychological factors of the subordinate for the successful activity and the influence of the psychology of the subordinate's personality on the organization's activity.

Key words: person, individual, personality, individuality, subordination, subordinate.

Вступ

Особистість людини завжди була і залишається однією з найбільш інтригуючих таємниць, що хвилювали людство. Витоки людини лише частково можуть бути зрозумілі і раціоналізовані. Таємниця особистості, її єдиності, нікому не зрозуміла до кінця. Особистість людська більш таємнича, ніж світ. Вона і є цілий світ [1].

Метою роботи є аналіз психології особистості підлеглого та врахування її складових частин.

Основна частина

Явище «підлеглий» в психології управління досліджується недостатньо. В системах соціального управління велика кількість людей є підлеглими – рядовими співробітниками організації, виконавцями рішень, яких вони не приймають. Але саме цими людьми, значною мірою, визначається якість і ефективність управління. Підлегли є найчисленнішою категорією працівників.

Роль підлеглого визначається, природно, підпорядкуванням, тобто діяльністю, яка здійснюється під впливом іншої людини.

Доцільно виділити два види потреб в підпорядкуванні [2]:

- інструментальна: людина не знає, що робити або як робити;
- мотиваційна: людина не хоче робити те, що потрібно йому чи іншим.

З точки зору підлеглого, можна виділити три типи підпорядкування [3]:

1. Підпорядкування, що розуміється як вимушене і зовні нав'язане. При ньому у підлеглих проявляється неприємне відчуття залежності від керівника. Воно виникає зазвичай тоді, коли підлегли не бачать у свого керівника тих якостей, якими він повинен бути з їхньої точки зору наділених. У таких випадках адміністративний керівник явно не є формальним лідером;

2. Пасивне підпорядкування. З приводу такого підпорядкування видатний російський флотоводець, адмірал С.О. Макаров сказав так: це майже те ж, що пасивний опір. При цьому підлеглий вважає себе вільним від необхідності міркувати і приймати самостійні рішення. У нього відсутня ініціатива і він робить лише те, що йому доручає керівник. Ряд виконавців за такої форми підпорядкування навіть можуть відчувати задоволення своїм становищем. Але там, де підлегли сидять склавши руки, чекаючи по будь-яких питань вказівок згори, там успіху очікувати важко. Пасивне підпорядкування багато в чому формується під впливом особистісних якостей керівника. Для підлеглих-фахівців негативне наслідок такого підпорядкування проявиться ще й у тому, що вони в кінцевому рахунку можуть втратити здатність самостійно діяти і приймати рішення навіть тоді, коли в цьому виникає необхідність;

3. Усвідомлене підпорядкування. Воно проявляється тільки по відношенню до лідера. При цьому підпорядкуванні виконавець добре розуміє свою роль у цьому колективі, свої права і відповідальність за доручену справу, він позитивно оцінює свого керівника і внутрішньо згоден йому

підкорятися. Ще прусський канцлер О. Бісмарк стверджував, що будь-яка дисципліна починається з усвідомлення своєї підпорядкованості вищому начальнику. При усвідомленому підпорядкуванні керівник надає довіру своїм підлеглим, виявляє до них шанобливе ставлення, а підлеглі проявляють шанобливе ставлення до нього.

Нижче представлені типи підлеглих, найбільш часто зустрічаються на практиці [4]:

1. Наставник. Найчастіше це найдосвідченіший, найстарший з колективу працівників. Він з радістю ділиться своїм досвідом з новачками, вчить, допомагає, але не нав'язує допомогу.

2. Розвідник. Простіше кажучи, це ябіда, «шістка». Така людина постійно «винює», вистежує, хто погано працює, хто відволікається, хто крутить любов на робочому місці і доповідає про все начальству.

3. Доводчик. Цей працівник любить доводити чужу роботу до кінця, виправляє помилки своїх колег, не вимагаючи і не чекаючи подяки. Але і зі своїми обов'язками він справляється відмінно. Все встигає.

4. Оповідач. Така людина, приходячи на роботу, розповідає своїм колегам, навіть якщо ті не бажають його слухати, буквально про все: як він спав вночі, що він їв, що дивився і читав, всякі плітки. З «оповідачем» не слід бути відвертими, інакше на наступний день він видасть вашу таємницю на робочому місці, розтрубить її на весь колектив.

5. Бунтар. Такого працівника не влаштовує абсолютно все: робочий розпорядок, план, правила поведінки, трудові норми. Він стає призвідником страйків, дозволяє собі пияцтво на робочому місці і підмовляє колег зробити щось аналогічне.

6. Хвалько. Назва говорить сама за себе! Ця людина не приступить до роботи, поки не похвалиться, який він молодець і скільки зробив минулого разу, і як його хвалило начальство. Коли він витратить свій запал, висловиться, відразу перетвориться в відмінного виконавчого підлеглийого.

7. Ломака. Такий працівник хоче, щоб його вмовляли, просили зробити що-небудь. Особливо він вередує, якщо від нього потрібне швидке прийняття рішення. Він чекає, що начальство встане на коліна і буде вмовляти скоріше вже рішення прийняти.

8. Скиглій. Ця людина, прийшовши на роботу, починає скаржитися колегам на все: на начальство, на умови роботи, на поганий настрій, на головний біль. Поспілкувавшись з скиглієм, робочий колектив волею-неволею впадає у відчай, всіх охоплює песимізм і відчуття безвиході.

9. Миротворець. З назви зрозуміло, що ця людина прагне залагодити всі конфлікти в колективі, вміє погасити сварку.

10. Ударник. Така людина працює як проклятий, він відчуває себе щасливим лише на роботі, а все тому, що у нього або негаразди в сім'ї, або вдома його ніхто не чекає і ніщо не радує.

11. Доморощений психолог. Такий працівник за всіма таємно спостерігає, складає в розумі характеристику на кожного (психологічний портрет), робить далекосяжні висновки, роздає поради направо і наліво, навіть коли його не просять про це.

12. Людина з прихованими планами. Такий працівник часто запрошує своїх колег на неофіційну зустріч, на обід, починає виявляти своє дружнє ставлення і потихеньку витягує з колег потрібну інформацію, яку потім може використовувати проти них.

Висновки

Встановлено, що врахування всіх особливостей психології підлеглийого дозволяє значно підвищити ефективність взаємовідносин між керівником та підлеглим, відносин у колективі та продуктивності праці. Отже, знання психології особистості підлеглийого та її використання є важливим інструментом ефективності менеджменту

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Урбанович А. А. Психологія управління: посібник [Електронний ресурс]/ А.А. Урбанович//Мн.: Харвест, 2003. — 640 с. — Режим доступу: <https://psyera.ru/5401/lichnost-podchinennogo-kak-obekt-upravleniya>
2. Прищак, М. Д. Психологія управління в організації : навчальний посібник [Електронний ресурс]/ М. Д. Прищак, О. Й. Лесько. — [2-ге вид., перероб. і доп.]. — Вінниця, 2016. — 150 с. — Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Pryshchak_Mykola/Psykholohiia_upravlinnia_v_orhanizatsii.pdf
3. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://uareferat.com/Психологія_взаємин_між_керівником_і_підлеглим

4. Полюшкевич О. А. Вступ в психологію управління: посібник [Електронний ресурс] / О. А. Полюшкевич. – Іркутськ: Вид-во ИГУ, 2013. – 246 с. – Режим доступу: https://psyera.ru/psihologiya-podchinennogo_8784.htm

Чумаченко Олена Валеріївна – магістрант групи МОз-17м, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: Chumachenkolena@ukr.net

Науковий керівник: **Прищак Микола Демянович** – кандидат педагогічних наук, доцент, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Chumachenko Olena V. – Department of finance and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: Chumachenkolena@ukr.net

Supervisor: **Pryshchak Mykola D.** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsya

Аналіз американської та японської моделі управління організацією

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

В роботі представлений порівняльний аналіз двох різних моделей управління: японської та американської.

Ключові слова: японська модель управління персоналу, американська модель управління персоналу, організація, співробітник.

Abstract

In this work, a comparative analysis of two different management models is presented: Japanese and American.

Keywords: japanese model of personnel management, american model of personnel management, organization, employee.

Вступ

Менеджмент як діяльність зародився в Сполучених Штатах Америки. Мільйони емігрантів із Європи створили величезний ринок робочої сили, на якому працелюбна людина могла досягти значного успіху. Уряд США матеріально підтримував одержання освіти, що сприяло збільшенню кількості людей, інтелектуально здатних працювати на різних ділянках у бізнесі, включаючи управління. Виявилося, що кращих результатів досягали ті, хто генерував нові ідеї, в тому числі у сфері управління організаціями. Вони і сформуливали практичні засади менеджменту. Дещо пізніше аналогічні процеси почалися в країнах Європи.

Формування світової практики менеджменту відбувалося передусім під впливом практики управління корпораціями США. Це було наслідком того, що менеджмент зародився саме тут. Не менш відчутно позначилося і провідне економічне становище США в сучасному світі.

Кожен керівник, який приступає до своєї роботи з чистого паперу, задається питанням, яку саме модель управління йому обрати, яка модель управління буде ефективніша та продуктивніша. Тому у наведених тезах буде проведений аналіз американської та японської моделі управління організацією.

Основна частина

Найголовніше з чого варто почати, це основні характеристики моделей управління організацією. По-перше, це період на який планується наймати того чи іншого спеціаліста. У американській моделі це працевлаштування на відносно короткий термін. При першій ж помилці, співробітника можуть без жалю звільнити, незважаючи на великий стаж бездоганної роботи в компанії і незважаючи на особисті обставини людини, ніхто не буде прощати співробітнику помилки тільки тому, що він віддав підприємству 20 років свого життя [1]. Якщо ж говорити про японську модель управління, тут все не так кардинально. Довірча, дружня обстановка в колективі. Гарантія зайнятості, впевненість в стабільності. Відсутність страху і невпевненості в завтрашньому дні дозволяє співробітнику мислити нестандартно, експериментувати і розвиватися у багатьох напрямках. В Японії існує унікальне явище – система довічного найму [2].

По-друге, це прийняття рішення. У американській моделі переважає індивідуальне прийняття рішення. Традиція покладатися тільки на себе лежить в основі сучасного американського індивідуалізму. Американська система управління будується на загостреному честолюбстві, амбітності, оптимізмі і впевненості в собі. Без цих якостей практично неможливо зробити кар'єру в США. У колективі типової американської компанії ніхто нікому не довіряє. Усміхнений колега за сусіднім столом – потенційний ворог, суперник. Конкуренція заохочується керуючими [3]. В японській моделі панує колективне прийняття рішення. Більш м'який підхід до субординації. Управлінці постійно присутні в виробничих цехах, вони доступні, до них можна звернутися за порадою. Практикуються колегіальні рішення [4].

По-третє, це розвиток. В американській моделі управління організацією швидкий розвиток та

просування є запорукою успіху. Розробляючи концепцію підвищення конкурентоспроможності, американці велику увагу приділяють розвитку науки і технологій. Повільний розвиток та просування належить до японського методу управління організацією. Процес прийняття рішення відбувається знизу вгору, за принципом консенсусу, рішення приймається довго, реалізується швидко. Ключовим показником успіху є не прибуток, а якість продукції. Більш того, це предмет особистої гордості співробітників, так як на японському підприємстві є особиста і емоційна залученість працівників. У той час як в американській системі все вимірюється заробітною платою [1].

По-четверте, підвищення кваліфікації у американській моделі управління відбувається шляхом відвідування відокремлених від роботи програм підготовки чи підвищення кваліфікації. Система підготовки курсів підвищення кваліфікації керуючих включає багато дисциплін, розділів і тем, які спрямовані на формування і розвиток важливого і необхідного вміння як скорочення адміністративно-управлінських витрат, та економії часу. Що ж стосується японської моделі управління, то підвищення рівня знань працівника відбувається саме на робочому місці, без відриву від роботи, що дозволяє одразу практикувати отриманні знання, що призводить до більш ефективної роботи усіх працівників [3].

Висновки

Теорія і практика менеджменту демонструє два чітко сформованих підходи в управлінні – японську та американську моделі менеджменту. При збігу загальних, стратегічних напрямів боротьби за лідерство існують особливості в підходах провідних японських та американських компаній до того, як забезпечити свої переваги в економічному суперництві, на світовому ринку. Принциповою відмінністю двох названих моделей менеджменту є те, що японська, побудована на колективізмі, а американська – на індивідуалізмі та конкуренції між людьми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Оучи У. Методы организации производства. Теория Z. Японский и американские подходы / Оучи У. – Москва : Наука, 1993. – 244 с.
2. Крамаренко В. І. Менеджмент: навч. посібник / Крамаренко В. І. – Київ : ЦУЛ, 2000. – 248 с.
3. Стадник В. В. Менеджмент: посібник. / В. В. Стадник, М. А. Йохна. – Київ : Академвидав, 2003. – 464 с.
4. Попов А. В. Теорія та організація американського менеджменту / Попов А. В. – Москва : МГУ, 1991. – 12 с.

Лещук Алла Ігорівна – студентка групи МОВ-17м, Факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: vntu06131027@gmail.com,

Науковий керівник: **Прищак Микола Дем'янович** – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: m_pryschak@ukr.net

Leschuk Alla Ihorivna – student MOV-17m, Faculty of Management and Information Security, Vinnitsia National Technical University, city Vinnitsia, e-mail: vntu06131027@gmail.com, MOV-17mi.

Supervisor: **Nicholas Pryschak Demyanovich** – Cand. Sc. (Eng), Assistant Professor of Building Philosophy and Humanities, Vinnitsia National Technical University. Vinnitsia, e-mail: m_pryschak@ukr.net

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ТА ЇЇ РОЛЬ В РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті визначено сутність поняття «корпоративна культура». Розглянуто структуру, функції та особливості формування корпоративної культури підприємства. Досліджено вплив корпоративної культури на розвиток організації.

Ключові слова: корпоративна культура, організаційна культура, культура підприємства, управлінська діяльність, персонал, розвиток підприємства.

Abstract

The article defines the essence of the notion of «corporate culture». The structure, functions and peculiarities of corporate culture formation of the enterprise are considered. The influence of corporate culture on the development of the organization is investigated.

Keywords: corporate culture, organizational culture, enterprise culture, management activities, personnel, enterprise development.

Вступ

Діяльність кожної організації підпорядковується будь-якій системі формальних і неформальних правил. Формальні правила – це правила внутрішнього трудового розпорядку. Неформальні правила стосуються зовнішнього вигляду співробітників, професійного сленгу, взаємовідносин між підлеглими і керівництвом. Формальна система правил спирається на організаційну структуру підприємства, неформальна система – це та, яку ми називаємо «організаційною», або «корпоративною культурою».

Метою роботи є визначення теоретично-наукових засад корпоративної культури та її ролі в розвитку організації.

Основна частина

Будь-яка організація є складною сукупністю великого числа взаємопов'язаних елементів: персонал, матеріально-технічна база, зміст діяльності і т.д. Набір зазначених елементів являє собою організаційний потенціал. Основу організаційного потенціалу складає так звана культура організації – сукупність управлінського персоналу, системи цінностей і процедур, комплекс найбільш стабільно і тривалий час існуючих характеристик організації.

В електронному словнику-довіднику корпоративна культура розглядається як потужний стратегічний інструмент, що дозволяє орієнтувати всі підрозділи та працівників на загальні цілі.

Термін «культура» у всіх на слуху, проте популярність цього слова дуже оманлива. Безсумнівно, дати грамотне, чітке і коротке визначення будь-якого широкого поняття дуже важко. Багато авторів сходиться на тому, що культура організації представляє собою складну композицію важливих припущень (які часто не піддаються формулюванню), бездоказово приймаються і поділяються членами колективу.

В економічній літературі відсутнє суворе вживання таких термінів як «організаційна культура», «корпоративна культура» і «культура підприємства». Існує три точки зору до визначення даних категорій [1]:

- корпоративна культура тотожна організаційній культурі;
- корпоративна культура частина організаційної культури;
- корпоративна і організаційна культури – самостійні феномени.

Отже, культура підприємства – це увійшовший в звичку, ставший традицією образ мислення і спосіб дії, який в більшій чи меншій мірі поділяють всі працівники підприємства і який

повинен бути засвоєний і хоча б частково прийнятий новачками, щоб нові члени колективу стали «своїми» [2].

Організаційна культура – це складний комплекс припущень, які задають загальні рамки поведінки, прийняті більшою частиною організації [3]. Вони проявляються в філософії та ідеології управління, ціннісних орієнтаціях, віруваннях, очікуваннях, нормах поведінки. Вони регламентують поведінку людини і дають можливість прогнозувати його поведінку в критичних ситуаціях.

Корпоративна культура - сукупність моделей поведінки, які придбані організацією в процесі адаптації до зовнішнього середовища і внутрішньої інтеграції, які показали свою ефективність і поділяються більшістю членів організації [4].

Зауважимо, що корпоративна культура – це досить складна і багатofункціональна система, що містить наступні компоненти [5]:

- прийнята система лідерства;
- стилі вирішення конфліктів;
- діюча система комунікації;
- положення індивіда в організації;
- прийнята символіка (гасла, організаційні табу, ритуали)/

Залежно від особливостей корпоративної культури, її цілей і впливу параметрів зовнішнього середовища може змінюватися пріоритетність і значимість окремих функцій.

Головна функція корпоративної культури – формування у працівників підприємства почуття ідентичності, відчуття колективного «ми», а також забезпечення гармонізації організаційних та індивідуальних інтересів. Крім того, функціями організаційної культури є [6]:

- ціннісноутворююча – формування у працівників поглядів і розуміння цінностей, прийнятих в організації. Корпоративна культура впливає на світогляд працівника. Корпоративні цінності перетворюються в цінності особистості і колективу або вступають з ними в конфлікт;

- нормативно-регулююча – задає регулюючі норми поведінки працівників, роблячи їх поведінку передбачуваною і керованою. Ця функція дозволяє контролювати форми поведінки і сприйняття;

- пізнавальна – можливість реалізації у працівників в рамках корпоративної культури особистісних мотивів, таких як: прагнення до пізнання, бажання пізнати себе і визначити своє місце в колективі;

- комунікаційна – встановлення і використання ефективних комунікаційних потоків, які забезпечують взаєморозуміння та взаємодію в аналізі будь-якого виду інформації. Ця функція допомагає задовольнити природну потребу в інформації;

- мотивуюча – стимул до підвищення продуктивності, виникнення бажання діяти в інтересах організації. Корпоративна культура дозволяє об'єднати зусилля всіх підрозділів підприємства для досягнення її цілей і завдань;

- стабілізаційна – розвиток системи соціальної стабільності в організації, досягнення загальної згоди за допомогою об'єднуючих дій основних елементів культури, збільшення згуртованості колективу;

- інноваційна – сприяє виживанню організації в умовах конкурентної боротьби і допомагає зайняти їй передові позиції в економіці. В її основі лежить система цілей, орієнтованих на потреби клієнтів, готовність до ризику і застосування інновацій.

Формування корпоративної культури вимагає врахування поступовості, еволюційного характеру її розвитку і здійснюється за допомогою таких заходів [7]:

- здійснення так званого символічного керівництва, тобто створення символічних фігур і образів керівників, що втілюють кращі цінності і норми організації;
- концентрація зусиль на формування найбільш істотних організаційних цінностей і норм;
- створення і розширення в організації локальних «острівців», на які поширюються певні цінності;
- зміна поведінки співробітників через переживання реальних успіхів організації;
- створення знаків корпоративної культури, що виражають цінності і норми.

Доцільно також розглянути структуру і рівні корпоративної культури з точки зору складових і чинників процесу її формування.

Визначають такі рівні корпоративної культури [8]:

- загальнолюдська (національна) культура;
- корпоративні цінності;
- актуалізація (зовнішні форми прояву) корпоративної культури.

Перший рівень – рівень загальнолюдської (національної) культури. Важливою умовою та чинником формування корпоративної культури є онтологічні, глибинні чинники загальної людської (національної) культури, зокрема світогляд, сенс життя, духовність, мораль, цінності, вірування, уявлення, установки людини та ін., які за своєю суттю, є позаорганізаційними, надкорпоративними елементами корпоративної культури.

Другий рівень визначається корпоративними цінностями, які актуалізуються в місії організації та, сформульованих на її основі, і під впливом, з одного боку, загальнолюдської (національної) культури, а з іншого, цінностями організації, ділових принципах.

Третій рівень – рівень актуалізації (зовнішніх проявів, зовнішніх форм прояву, формальних ознак) корпоративної культури.

Розглянемо вплив корпоративної культури на розвиток організації. Культура організації пов'язана з досягненням найкращих соціально-психологічних умов організації, що сприяють працівникам розвивати свої особливості і кращі якості, що дозволяють в подальшому підвищити ефективність діяльності організації навіть в умовах невизначеності зовнішнього середовища.

Культурні аспекти є важливим засобом, за допомогою якого організації можуть забезпечити собі стабільність і процвітання навіть в період кризи, залишаючись ще конкурентоспроможними.

Сучасні керівники розглядають корпоративну культуру як потужний стратегічний інструмент, внаслідок того, що корпоративна культура може бути одним з важелів підвищення здорової конкуренції організації, який в свою чергу дозволяє мобілізувати ініціативу співробітників, забезпечити продуктивну взаємодію, а також орієнтувати всі підрозділи та окремі особи на досягнення загальних цілей.

Фактори, що впливають на формування корпоративної культури: національна культура, культура керівника, місія підприємства, його структура та розмір, структура робочої сили і зовнішнє середовище. Корпоративна культура може бути прийнятною для певного періоду часу і умов, так як зміна зовнішньої конкуренції, державного регулювання, стрімкі економічні зміни, нові технології потребують зміни культури підприємства, що стримує підвищення її ефективності, а згодом – підвищення ефективності діяльності підприємства.

Висновки

Проведене дослідження дозволило зробити висновок, що формування і підтримка корпоративної культури має практичний інтерес, так як це підвищує здатність організації до адаптації до динамічно мінливих умов зовнішнього середовища, досягнення цілей, позитивно впливає на результативність діяльності.

Корпоративна культура формується в тісній взаємодії з бізнесом і в процесі вирішення управлінських проблем, спрямованих на досягнення цілей бізнесу. Отже, успіх фірми залежить від сили корпоративної культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Тарасова О. В. Корпоративна культура як інструмент ефективного менеджменту підприємства / Тарасова О. В. // Економіка харчової промисловості. – № 3 (19) / 2013. – с. 28–32.
2. Ілляшенко С. М. Умови та особливості становлення корпоративної культури вітчизняних підприємств / С. М. Ілляшенко, М. І. Овчаренко // Економіка та управління підприємствами. Проблеми економіки. – № 3, 2012. – С. 115–118.
3. Біляк Ю. Корпоративна культура як інструмент ефективного управління персоналом / Біляк Ю. // Агросвіт. – 2014. – № 10. – С. 39–43.

4. Колесник Т. Механізм формування корпоративної культури в системі управління промисловим підприємством / Колесник Т. // Економічний простір. – 2015. – № 96. – С. 218–226.
5. Міхов Л. І. Сутність та зміст корпоративної культури / Міхов Л. І. // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2015. – №3(31). – С. 42–46.
6. Тарасова О.В. Корпоративна культура як інструмент ефективного менеджменту підприємства / О. В. Тарасова, С. С. Марінова // Економіка харчової промисловості. – 2013. – № 3(19). – С. 28–32.
7. Шевченко В. С. Визначення впливу корпоративної культури на діяльність підприємства / В.С. Шевченко // Комунальне господарство міст. – 2014. – №114. – С. 157–161.
8. Прищак М. Д. Психологія управління в організації : навчальний посібник / М. Д. Прищак, О. Й. Лесько. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Вінниця, 2016. – 150 с.

Петрик Вікторія Ігорівна – студентка групи МОЗ-17м, Факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: petrik110396@icloud.com

Науковий керівник: **Прищак Микола Дем'янович** – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: m_pryschak@ukr.net

Petryk Viktoriia I. – student MOZ-17m, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: petrik110396@icloud.com

Supervisor: **Nicholas Pryschak Demyanovich** – Cand. Sc. (Eng), Assistant Professor of Building Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University. Vinnitsa, e-mail: m_pryschak@ukr.net

КОЛЕКТИВІЗМ ТА ІНДИВІДУАЛІЗМ В ОРГАНІЗАЦІЇ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглянуто особливості прояву цінностей індивідуалізму і колективізму в організаційній культурі українських підприємств.

Ключові слова: організаційна культура, цінності, колективізм, індивідуалізм.

Abstract

The article considers the peculiarities of manifestation of the values of individualism and collectivism in the organizational culture of Ukrainian enterprises.

Keywords: organizational culture, values, collectivism, individualism.

Вступ

Під час економічної кризи, коли падає виробництво і реальні доходи, зате зростають інфляція і безробіття, питання про те, яким має бути зразкове українське підприємство, яке приносить користь і суспільству і своїм працівникам – доволі актуальне на сьогодні. Що це: величезна корпорація, що збуває продукцію на світових ринках або мале чи середнє підприємство, яке обслуговує потреби жителів якоїсь однієї області, району чи навіть міського кварталу. Кому має належати: українському олігархові, іноземному господареві, групі анонімних акціонерів, а може працівникам підприємства? Що має стати головним – індивідуалізм або колективізм?

З роботи окремих підприємств складається економіка великої країни. Тому питання про підприємство – це питання про всю економіку. І може саме тут ховається рішення багатьох наших проблем.

Метою роботи є вивчення теоретично-наукових засад індивідуалізму і колективізму в організаційній культурі українських підприємств.

Основна частина

Вся багатовікова історія людства свідчить про те, що на всьому її протязі в суспільстві постійно присутні і борються дві його нерозривні складові – індивідуалізм і колективізм. На кожному історичному етапі в тому чи іншому суспільстві або співтоваристві складається своє ставлення до даних цінностей. У процесі внутрішньої боротьби між індивідуалістським і колективістським началами встановлюється і їх співвідношення, яке через деякий час під впливом різних факторів порушується, а потім знову встановлюється під впливом інших зовнішніх і внутрішніх обставин.

Таким чином, для кожної епохи, країни, організації як спільноти характерно своє власне поєднання індивідуалізму і колективізму, відношення до цих цінностей, переважання яких, визначається пошуком власного оптимуму в процесі розвитку і суспільного експериментування.

У загальних рисах «індивідуалізм – колективізм» – це параметр вимірювання культури, який проявляється в тенденції віддавати пріоритет індивідуальним або внутрішньогруповим цілям, цінувати незалежність, емоційну відособленість, особисті досягнення і змагання на протигагу взаємозалежності, емоційної близькості, груповим досягненням і кооперації [1].

Основним недоліком при використанні в наукових дослідженнях категорій колективізм і індивідуалізм як базових понять є висока ступінь їх ідеологізації, згідно з якою колективізм, по суті, отожднюється з соціалізмом як суспільним ладом, а індивідуалізм – з капіталізмом.

Варто сказати, що всі культури класифікуються як індивідуалістські або колективістські на основі таких ознак: тип взаємозв'язків індивідів з групою і суспільством; самосвідомість і соціальне сприйняття; прийняття рішень і відношення до конфлікту; відношення до освіти; норми і правила поведінки та взаємовідносин між індивідами; роль держави і принципи

правового регулювання взаємопов'язані; уявлення про світоустрій, соціальну і природну діяльності [2].

Аналіз питання колективізму та індивідуалізму засвідчує, що у групі спрацьовує принцип терезів, коли на одну чашу яких покладено єдність групи, а на іншу – свобода особистості. Якщо перша властивість переважає, ліва чаша спускається, це приводить до посилення взаємодопомоги, стійкості усталеного, певною мірою – до безконфліктності. Однак це сприяє неминучому обмеженню особистості. Якщо переважає свобода особистості, це відкриває дорогу творчості, розвитку нового, сприяє самореалізації, підвищує відповідальність кожного.

В контексті питання організаційного управління, можна зазначити, що керівництво організації не повинно впадати у крайнощі колективізму та індивідуалізму. Людина працює у групі і бажано, щоб ця група була розвинутою, але при цьому необхідно будь-що послаблювати можливості прояву недоліків роботи у колективі, сприяти самореалізації кожної людини. Стилi керівництва та менеджмент організації в цілому повинен базуватися не на протиставленні, а на поєднанні, балансі колективізму й індивідуалізму [3].

В індивідуалістських суспільства люди керуються власними інтересами та цілями. Серед основних цінностей таких суспільств домінують: повага до прав людини та висока цінність окремого людського життя. На противагу таким суспільства колективістські передбачають повне «занурення» від народження в інтереси своєї групи (сім'ї, клану тощо) в обмін на безпеку (хоча часто й відносну). Власні інтереси майже не враховуються, якщо суперечать або не підтримуються групою.

Загалом патерн індивідуалізм-колективізм характеризує рівень бажання і схильність членів суспільства об'єднуватися в групи. До речі, вважається, що до колективістських суспільств належить більшість сучасних культур.

Особливості організаційної культури підприємства за колективізму та індивідуалізму відображені в табл.1.1.

Таблиця 1.1

Особливості організаційної культури [4]

з розвинутим колективізмом	з розвиненим індивідуалізмом
Ціннісні стандарти відрізняються всередині групи і поза нею	Одні цінності застосовуються до всіх: універсалізм
Інші люди оцінюються як члени групи	Інші оцінюються як потенціальні ресурси
Більш важливі взаємовідносини між людьми, ніж завдання	Більш важливі завдання, ніж взаємовідносини
Відносини між роботодавцями і найманим працівником ґрунтуються на моральній моделі	Відносини між роботодавцями і найманим працівником ґрунтуються на розрахунку

Говорячи про формування організаційної культури сучасних організацій, необхідно позначити пріоритетні методи в здійсненні даного процесу. Ядром будь-якої культури, в тому числі організаційної, є цінності, формуванню яких варто приділяти особливу увагу. Багато вітчизняних керівники впевнені, що місія і кодекс поведінки – найважливіші інструменти формування корпоративної культури [5].

При цьому кодекс як звід правил не є власною розробленою внутрішньо організаційною конституцією, а місія являє собою модний атрибут, придуманий виключно для наслідування успішним західним або японським компаніям.

Такі прямі методи впливу, як форма, нагороди і грамоти, кодекси та гімни і багато іншого, на символічні аспекти організаційної культури поки що не доречні, так як неадекватні ментальним стереотипам і перевагам українських людей.

Причому, працюючи в спільних компаніях або філіях зарубіжних корпорацій, працівник може перетерпіти всі ці незручності, списуючи в своїй свідомості неадекватність методів на чужу культуру. Це ще раз підтверджує факт впливу національної культури на організаційну. Досить скоро і в українських організаціях можна буде користуватися подібними методами, має просто пройти певний час для того, щоб свідомість народу втратила деякі історичні асоціації та наповнилася деякими новими ціннісними орієнтаціями, а керівники навчилися розуміти

сутність, цілі й основи організаційної культури. Треба враховувати, що, крім зовнішніх факторів, на організаційну культуру впливають цінності співробітників і керівництва.

Отже, єдність і боротьба протилежних в людині начал знаходять своє продовження і в розвитку організаційної культури [6].

У процесі взаємодії між індивідом, організацією і суспільством, індивідуалізм і колективізм поєднуються певним чином не тільки в особистості, а й в культурі організації і суспільства в цілому, що накладає відбиток, а часто і визначає ідентичність людини, тип організаційної культури та історичну форму самого суспільства на різних етапах його розвитку. Вищеназвані процеси будуть визначальними у формуванні культури українських організацій в найближчі роки.

Процес її розвитку як будь-якої динамічної системи носить хвилеподібний характер і різкий перехід від цінностей колективізму до цінностей індивідуалізму на початку дев'яностих років минулого століття і подальшого збільшення впливу західної культури, і в даний момент переходить в наступну стадію формування нового вигляду організаційної культури України. Парадокс полягає в тому, що технічний прогрес – це результат діяльності перш за все особистості, а особливість інноваційної діяльності полягає в її колективному характері.

Отже, індивідуалізм і колективізм варто розглядати як взаємодоповнюючі цінності, в рівній мірі необхідні для успішного функціонування сучасної організації. При цьому модернізаційний потенціал організаційної культури залежить від гармонізації відносин між цінностями індивідуалізму і колективізму.

Висновки

Отже, колективізм в сучасних організаціях повинен орієнтувати на єдність цілей, інтересів, ціннісних орієнтацій, які виступають важливим фактором солідарності, згуртованості колективу і підвищення ефективності спільної діяльності. Цінності індивідуалізму повинні декларуватися з точки зору розвитку унікальних характеристик кожного співробітника, відповідальності і самостійності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Стеклова О. Е. Организационная культура: учебное пособие / Стеклова О. Е. – Ульяновск: УлГТУ, 2007. – 127 с.
2. Психология общения: энциклопед. словарь / Б. Г. Ананьева, Г. М. Андреевой, А. А. Леонтьева [и др.] ; под общ. ред. А.А. Бодалева. – М.: Когито-Центр, 2011.- С. 89.
3. Прищак М. Д. Психологія управління в організації: навч. посібник / М. Д. Прищак, О. Й. Лесько. – [2-е вид., доп., перер.]. – Вінниця : ВНТУ, 2016. – 150 с.
4. Романуцький В. М. Континуум «Індивідуалізм – колективізм» як основний вимір сучасної культури (за Г. Хофстеде) / Романуцький В. М. // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – 2013. – № 3. – С. 97–101.
5. Розвиток підприємництва на основі синтезу культури і відповідальності. / Захарчин Г. М. // Вісник Національного лісотехнічного університету України.: зб. науково-технічних праць – К: 2011. – Вип. 21.6 – С. 186 – 192.
6. Бізнес як проблема культури: наук. записки. / Маслов В. В.// Серія «Філософські науки.» : зб. наук. праць КУТЕП – К : 2010. – Вип. 8.- С. 198 – 210.

Загоруй Віта Володимирівна – студентка групи МОЗ-17м, Факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: yuzvakvita@gmail.com

Науковий керівник: **Прищак Микола Дем'янович** – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: m_pryschak@ukr.net

Zagorui Vita V. – student MOZ-17m, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: yuzvakvita@gmail.com

Supervisor: **Nicholas Pryschak Demyanovich** – Cand. Sc. (Eng), Assistant Professor of Building Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University. Vinnitsa, e-mail: m_pryschak@ukr.net

ПРОБЛЕМА СТРЕСУ У ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРА

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено поняття професійного стресу. Описано чинники розвитку й негативні психологічні наслідки професійного стресу менеджерів.

Ключові слова: професійний стрес, професійне вигорання, синдром вигорання, соціально-психологічна реабілітація, управління стресом (стрес-менеджмент), профілактика дистресу та вигорання.

Abstract

The concept of professional stress is explored. The factors of development and negative psychological consequences of professional stress managers are described.

Keywords: professional stress, professional burnout, burnout syndrome, socio-psychological rehabilitation, stress management (stress management), prophylaxis of distress and burnout.

Вступ

Проблема управління професійним стресом менеджерів соціально важлива й актуальна. Необхідний аспект даної проблеми – профілактика руйнівного для професійного здоров'я і працездатності працівників стресу (дистресу) і професійного вигорання (синдром фізичного і емоційного виснаження працівників). Оскільки, робота менеджера пов'язана з численними впливами на його особу різних генераторів, які викликають стресові ситуації, феномен вигорання менеджерів сьогодні загально визнаний, виявлені його негативні наслідки, які неминуче ведуть до втрати конкурентоспроможності організації. Дослідники та управлінці різних країн шукають способи попередження даного синдрому і відновлення психічного потенціалу «згорілих» працівників.

Метою роботи є вивчення теоретично-наукових засад розуміння стресу у діяльності менеджера та підходів з попередження руйнівного професійного стресу та синдрому вигорання.

Основна частина

Вивчення механізмів будь-якого психологічного явища надзвичайно важливе для розуміння його суті. Воно може бути ускладнене через методичні і теоретичні суперечності у розумінні цього явища. Повною мірою це стосується і механізмів стресу та стресостійкості особистості.

У сучасних психологічних роботах робляться наполегливі спроби так чи інакше обмежити існуючу багатозначність цих понять, підпорядкувавши їх традиційній психологічній проблематиці та термінології.

За визначенням Л. Джуел, професійний стрес – це напружений стан працівника, що виникає в нього внаслідок дії емоційно-негативних та екстремальних чинників, пов'язаних з виконуваною професійною діяльністю [1]. При цьому його слід відрізнити від звичайного стресу, який має психофізіологічне походження. Також слід враховувати той факт, що стрес, отриманий під час роботи, може мати асоціативний характер і викликати на цьому фоні симптоми до його повторення.

Досліджуючи професійний стрес, Н. В. Самоукіна вказує, що він виникає внаслідок внутрішнього нагромадження негативних емоцій без відповідної «розрядки». Реакція особистості на ускладнення виражається в неспецифічних діях, тобто різних варіантах прояву стресу в праці [2].

О. А. Кириленко вбачає причину професійного стресу в напруженому стані працівника, який виникає під впливом емоційно-негативних чинників, пов'язаних з виконанням професійної діяльності, і супроводжується негативними емоційними переживаннями дисбалансу між вимогами та можливостями [3].

Отже, стрес – це стан, який викликають різноманітні внутрішні або зовнішні чинники (стресори), що гальмують дії особи або відкрито їй загрожують.

Як правило, причиною стресу, пов'язаного із менеджерською діяльністю, є особливості самого соціального феномену і ті вимоги, які висуваються особистості, яка виконує функції професійного управління. За А. Файолем, управління – це процес безперервних професійно пов'язаних дій, що забезпечує успіх функціонування певної коренізації. Коротко охарактеризуємо зміст принципів, які

лежать в основі феномену управління. Ці принципи було закладені ще на початку XX століття німецьким соціологом М. Вебером [4]:

- потрібно, щоб існував поділ праці, який визначає чітку відповідальність за виконання своїх обов'язків;
- потрібно, щоб існувала чітка ієрархія влади, за якою кожен службовець несе відповідальність перед вищим посадовцем за своїх підлеглих, але він і наділяється владою над ними;
- потрібно, щоб існувала чітка система правил, яка має вигляд посадових інструкцій і призначена забезпечити одноманітність виконання кожного завдання;
- потрібно, щоб існувала чітка формалістична невизначеність керівника. Він повинен управляти організацією відповідно щодо раціональних стандартів включати особистісні емоції і міркування;
- потрібно, щоб кожен працівник в тому числі і управлінець відповідав «технічній» кваліфікації посади, яку обіймає;
- потрібно, щоб існував чіткий механізм відбору кандидатів на посади із їх наступною атестацією відповідності посаді в тому числі і керівників (менеджерів).

Розглядаючи особливості професійного стресу менеджерів організацій ми використали підхід Л. М. Карамушки стосовно аналізу психологічних чинників в організаційному середовищі [5]:

1. Макрорівень аналізу явища – на рівні держави і суспільства. Аналізуючи суспільство, в якому функціонують вітчизняні організації та працівники цих організацій, як основне середовище, що стає джерелом багатьох стресорів, потрібно зробити акцент на найважливіших факторах такого впливу на особистість професіонала:

- економічна забезпеченість та стабільність;
- наявність у суспільстві мережі соціально-психологічної підтримки громадян.

2. Мезорівень аналізу явища - на рівні організації – це ті явища, які мають місце у освітній організації та викликають психічну напруженість і за певних обставин спричиняють виникнення професійного стресу. На сьогодні виділяють такі фактори, що можуть спричинити появу психічної напруженості у діяльності членів колективу, а відтак спровокувати розвиток стресу:

- низька або відсутня інформованість про можливості кар'єрного зростання;
- непрозорість кадрової політики;
- рівень участі в управлінні підприємствам кожного члена колективу;
- неефективне використання всіх ланок структури управління тощо.

3. Мікрорівень аналізу явища – на рівні особистості. В дуже широкій і різномірній групі стресогенних чинників в організації необхідно вказати на такі, як фізичні умови праці, способи виконання роботи, сфера контактів з оточенням організації, а також можливості і обмеження розвитку організації.

Обговорюючи явище професійного стресу в діяльності менеджера, доцільним буде розглянути також істину проблему боротьби з ним. З цього питання розроблено різні техніки і методи опанування стресових і важких ситуацій. Поки стрес, викликаний ускладненнями умов праці, не перевищує певного рівня, менеджер здатний переборювати ці труднощі. Однак це досягається за рахунок мобілізації ресурсів організму. Не можна допускати, щоб на роботі виникали довготривалі екстремальні ситуації, з ними можна погоджуватися як з виключними випадками.

Для зниження організаційних чинників ризику негативних наслідків робочих стресів і вигорання, доцільно використовувати різні форми і методи підвищення психологічної компетентності керівників і прививати працівникам необхідну культуру здоров'я, високу психологічну стресостійкість. З цією метою можна використовувати управлінське й психологічне консультування, ділові ігри, різні психологічні тренінги з комплексом психодіагностики організаційного стресу й ознак вигорання і інші у рамках стратегічної програми управління професійним стресом.

«Вигоряючим» працівникам необхідна професійна допомога фахівців у галузі управління стресом і реабілітаційні програми.

Висновки

Отже, можна зробити висновок, що професійний стрес розглядається на організаційному, міжособистісному, соціокультурному, психологічному рівнях і, як правило, в негативному аспекті.

Виходячи з вищевикладеного, інтенсифікація дії професійного стресу призводить до погіршення здоров'я персоналу, що, у свою чергу, впливає на вимоги професійної діяльності та має низку негативних соціально-психологічних наслідків.

Основними напрямками управління професійним стресом, зокрема профілактики дистресу і синдрому вигорання виступають: інформування персоналу, емоційно - психологічна підтримка працівників, підвищення значущості їх професійної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Джуэл Л. Индустриально-организационная психология / Л. Джуэл. – СПб. : Питер, 2001. – 720 с.
2. Самоукина Н. Управление персоналом: российский опыт / Н. Самоукина. – СПб. : Питер, 2003. – 236 с.
3. Осадча Л. А. Проблема стресу у професійній діяльності менеджерів / Осадча Л. А. // Актуальні проблеми сучасної науки: Міжнародний науковий журнал. – Київ-Буковель, Україна, 2016 – II том – С.11 – 14.
4. Ришко Г. М. Основні концептуальні теорії та підходи до вивчення феномена стресостійкості особистості / Ришко Г. М. // Проблеми сучасної психології. – 2013. – Вип. 22. – С. 493 – 509.
5. Карамушка Л. М. Психологічні чинники професійного стресу у держслужбовців / Л. М. Карамушка, Д. І. Куриця // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2013. – № 1. – С. 112 – 125.

Григоренко Юлія Леонідівна – студентка групи МОЗ-17б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Науковий керівник: **Прищак Микола Дем'янович** – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Grigorenko Yulia L. – student of group MOZ-17b, faculty of management and information security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Scientific supervisor: **Pryshchak Mykola D.** – Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa

УПРАВЛІННЯ ЕТАПАМИ РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ В ТЕОРІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ І. АДІЗЕСА

¹ Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розкрито основні етапи розвитку організації в теорії менеджменту І. Адізеса. Обґрунтовано ефективність використання "теорії стилів менеджменту" в процесі вирішення проблем, які виникають на певному етапі розвитку організації.

Ключові слова: менеджмент, організація, управління організацією, теорії менеджменту, стилі менеджменту, функції менеджменту, етапи розвитку організації.

Abstract

The main stages of organization development in the theory of management I. Adizes are revealed. The efficiency of using "theory of style of management" in the process of solving problems that arise at a certain stage of organization development is substantiated.

Keywords: management, organization, organization management, management theory, management style, management functions, stages of organization development.

Вступ

Менеджмент – це процес планування, організації, приведення в дію та контроль організації з метою досягнення координації людських і матеріальних ресурсів, необхідних для ефективного виконання завдань. Менеджмент пронизує всю організацію, торкається практично всіх сфер її діяльності. Менеджмент як наука виникла і розвивається в зв'язку з необхідністю пояснити, чому, та в наслідок чого, процвітають чи руйнуються організації. Науковці в області менеджменту шляхом випробувань та практики в області управління намагаються дати відповідь на дане питання.

Метою статті є дослідження теорії менеджменту І. Адізеса як ефективного засобу управління організацією.

Основна частина

Доктор Іцхак Калдерон Адіес – один з провідних у світі фахівців з підвищення ефективності компаній і урядових структур за рахунок фундаментальних перетворень, які не породжують плутанину і деструктивних конфліктів, що перешкоджають змінам [1, 2, 3]. І. Адіес працював з найбільшими комерційними організаціями світу і консультував багатьох глав держав. Методологія, яка носить його ім'я, допомагала організаціям різних країн досягати гідних результатів і завойовувати провідні позиції в самих різних галузях – від банківської справи до індустрії громадського харчування і в самих різних структурах – від церков до урядів.

Згідно моделі І. Адізеса [1], в процесі життєдіяльності організації можна виділити десять закономірних послідовних етапів життєвого циклу, які з достатньою мірою умовності можна згрупувати в два великих етапи: етап зростання і етап старіння (рис. 1).

Етап 1. Залицання (courtship).

Цей етап (за аналогією прелюдії до шлюбу) передує виникненню організації, яка ще не з'явилася на світ і існує тільки в якості ідеї. Засновник компанії збирає навколо себе людей, які поступово вникають в його ідею, приймають її і погоджуються гласно (або негласно) ризикнути і спробувати втілити її в життя. На даному етапі мета мотивації засновника повинна полягати в задоволенні потреб ринку, у створенні цінності.

Етап 2. Дитинство (infancy).

Після прийняття засновником на себе ризиків необхідно переходити від ідей до отримання реальних результатів – продажу. При цьому компанія орієнтована на вдосконалення продукту, технологій, вирішення проблем виробництва та ефективності. На даному етапі компанія практично не

має розробленої політики, системи, процедур чи бюджету. Організація відрізняється високим ступенем централізації, міцними міжособистісними відносинами. На цьому етапі потрібно періодичне вливання в компанію грошових коштів – необхідний оборотний капітал.

Етап 3. Дитинство "давай-давай" (go-go).

На етапі залицяння формувалася ідея, на етапі дитинства її відданий засновник змусив ідею працювати. На даному етапі ідея працює, компанія має стійке надходження грошових коштів, а її збут росте. Компанія не просто виживає, вона процвітає. Це стадія, коли забуваються труднощі і створюється враження про безхмарності подальшого шляху. З'являється схильність до невиправданої диверсифікації та "влізання" в нові сфери бізнесу.

Етап 4. Друге народження і дорослішання: юність (adolescence).

Це кризовий період, аналог перехідного віку у людей, компанія як би заново народжується. Якщо перехід від етапу залицяння до дитинства подібний фізичній народженню, то даний етап – емоційного. Компанія схожа на підлітка, який намагається встановити незалежність від сім'ї.

Етапи 5–6. Розквіт (prime) – занепад.

Розквіт – це оптимальні умови життєвого циклу організації, досягнення балансу між самоконтролем і гнучкістю. Цей етап складається з двох фаз: наступ розквіту (ранній розквіт) (early prime) та захід (пізній розквіт) (late prime).

На думку І. Адізеса, дуже важко визначити, де знаходиться організація – у фазі пізнього розквіту або вже перейшла на стадію занепаду. Компанія втрачає дух креативності, інноваційності та ентузіазму до змін, які придбала на стадії "розквіту". Перехід на наступну стадію – "аристократизм", відбувається непомітно.

Етап 7. Старіючі організації – аристократизм (aristocracy).

Характеристиками цієї стадії є: зниження очікування зростання; зниження інтересу до завоювання нових ринків, освоєнню нових технологій і розширення меж; фокусування уваги на минулих досягненнях, а не на баченні майбутнього; підозріле ставлення до змін; винагороду тих, хто робить те, що їм велять робити. Компанії на цьому етапі являють собою багаті і привабливі об'єкти для поглинання.

Етап 8. "Салем-сіті" (salem city).

Організація на цій стадії має такі характерні ознаки: люди фокусуються на те, хто є причиною проблем, а не на те, що робити з цими проблемами, проблеми персоніфікуються, починається "полювання на відьом"; замість того щоб вирішувати організаційні проблеми, люди втягуються в міжособистісні конфлікти, звинувачують і дискредитують один одного.

Етап 9. Бюрократизм: штучно підтримуване життя.

На даному етапі компанія не в змозі самостійно генерувати достатню кількість ресурсів. Вони виправдовують своє існування за рахунок підтримки з боку зацікавленої в їх існуванні організації, наприклад держави.

Етап 10. Смерть.

Організаційна смерть визначається як брак ресурсів для винагороди працівників організації за роботу. Організація мертва, коли ніхто не хоче добре працювати – зникла мотивація. Смерть трапляється, коли не залишається людей, готових прийняти па себе відповідальність.

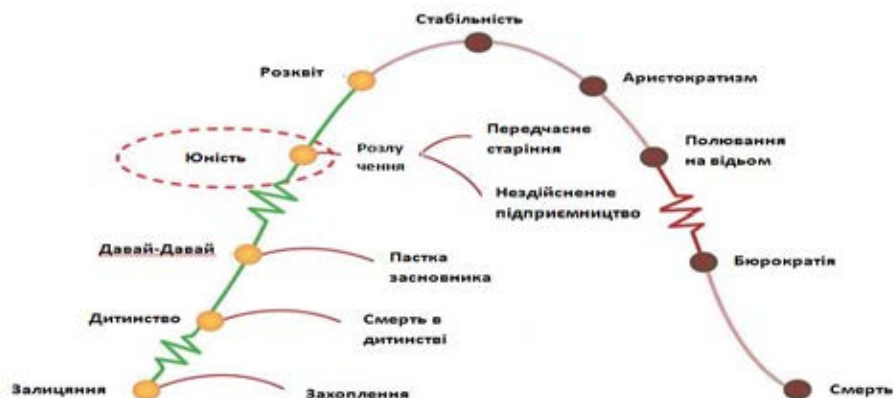

Рис. 1. Етапи розвитку організації

Концепція життєвого циклу організації – потужний інструмент для розуміння і аналізу проблем організації, здатний допомогти менеджерам знайти правильне рішення і підняти свою організацію на новий щабель розвитку.

I. Адізес пропонує, на кожному етапі розвитку організації, механізми вирішення проблем, які спричинили погіршення роботи організації та, в подальшому, її занепад.

Щоб досягти Розквіту, компанія повинна стати ефективною і продуктивною як в короткостроковій, так і довгостроковій перспективі. З цією метою менеджмент повинен виконувати чотири управлінських ролі: producing (P) – виробництво результатів; administrating (A) – адміністрування; entrepreneuring (E) – підприємництво; integrating (I) – інтеграція [4, 5, 6].

Освоєння цих функцій (ролей) є необхідною умовою для розвитку компанії. I. Адізес вважає, що ці чотири функції являють собою щось на кшталт "вітамінів". Всі вони необхідні для організації здоров'я компанії, такої кількості достатньо для того, щоб успішно нею керувати. Якщо хоча б одного з них не вистачає, компанії загрожує хвороба – погане управління. Її симптоми – скорочення частки ринку, зниження прибутку, уповільнена реакція на зміну ринкової кон'юнктури, плинність персоналу і т. д.

Розвиток компаній, на думку I. Адізеса, відбувається по двох шляхах розвитку: *типовому* та *оптимальному*. Компанії, що йдуть по типовому шляху розвитку, вирішують проблеми шляхом послідовного вироблення одних конкретних здібностей. Ті, що вибирають оптимальний шлях, розвивають всі свої здібності одночасно, таким чином швидко досягаючи найкращих результатів і утримуючи лідерську позицію протягом тривалого часу.

Зупинемось на аналізі проблем, які виникають на типовому шляху розвитку організації [1].

На етапі Залицання підприємництво відіграє чільну роль. Творчі засновники ідентифікують потреби ринку і виробляють відданість своїй ідеї. Щоб компанія могла перейти до етапу Дитинства, в її коді повинні бути присутніми інші три ролі (Paei). Інакше ідея не проходить перевірку реальністю, і компанія виявляється на етапі Захоплення (00E0).

У період здорового дитинства домінує P-роль, при відносній слабкості інших ролей (Paei). Мрії залишаються в минулому і настає час активної роботи.

Коли компанія повністю освоює P-роль, вона знову надає підтримку підприємству. Реальні кроки зроблені. Компанія впевнено стоїть на ногах. У засновника з'являється більш чітке бачення ситуації. Так організація переходить на етап "Давай-Давай" (Paei). Якщо в цей період ролі A і I повністю неактивні, організація потрапляє в Пастку засновника (P0E0).

На етапі Юності (Paei) на перший план виходить здійснення A-ролі. Адже тепер компанії терміново потрібно навести порядок: вибудувати пріоритети, поставити чіткі завдання, упорядкувати організаційну структуру, нарешті зайнятися плануванням. Оскільки підприємництво несумісне з адмініструванням, компанія не втрачає E-роль. Вона лише тимчасово робить її більш слабкою, ніж інші.

Досягнення Розквіту (Paei) не передбачає тривалого соло A. Тепер, коли компанія дисциплінована (A), володіє здоровими цінностями (I), яких дотримуються всі без винятку, вже де персоніфіковане E знову з'являється на сцені, забезпечуючи організацію енергією для подальшого існування. І до тих пір, поки три ролі будуть синхронно взаємодіяти, компанія буде знаходитися на піку свого розвитку.

Якщо дух підприємництва (E) сходить нанівець, організація виходить зі стану Розквіту і починається Занепад (Paei). У той же час інтеграція набирає обертів (I). Компанія вже не веде запеклу боротьбу за виживання, як на етапах становлення. Інтерес до зовнішнього світу слабшає і вона фокусується на самій собі. Приміщення дихають комфортом. Люди стають як ніколи дружні і чемні один з одним. Форма стає набагато важливішою функції.

Переставши бути про активною, організація спочиває на лаврах, таким чином втрачаючи P. Це знаменує настання Аристократизму (Paei). Бездіяльність має свою ціну. Оскільки продукція з часом старіє, а ціни на неї ростуть, клієнти перестають бути лояльними, а потік грошових коштів катастрофічними темпами зменшується.

Вкорінене Адміністрування заглушає всі інші ролі. Навіть, здавалося б, сильна інтеграція відходить на другий план. Починається полювання на відьом (0A0i). Підприємці опиняються на вулиці. A-роль продовжує душити компанію до тих пір, поки не настає смерть організації – поки не залишається нікого, хто би зберігав відданість організації.

Оптимальний шлях – це більш швидкий і короткий шлях до Розквіту, який дозволяє компанії обійти більшу частину проблем, що виникають на типовому шляху [1]. Чим оптимальний шлях відрізняється від типового?

Як ми вже зазначали, щоб стати ефективною і результативною в короткостроковій і довгостроковій перспективі організація повинна освоїти чотири функції (ролі): Р, А, Е, І. Те, в якій послідовності вона повинна це зробити і полягає різниця між типовим і оптимальним шляхом. У компанії, що йде оптимальним шляхом, І (інтеграція) передує Е (підприємництво) і є умовою для її появи.

В залежності від кількості І (інтеграція) відбувається швидкість росту організації. Якщо кількість І мінімальна, компанія все-одно буде здатна заробляти прибуток, але її роботу будуть гальмувати постійні міжусобиці, політичні ігри і внутрішні чвари. І робить організацію більш духовною, володіючою сильним баченням, існуючою не тільки заради прибутку, а й заради покупців і своїх співробітників. Таким чином, (раЕІ) – оптимальний стиль керівництва на початковому етапі розвитку.

Наступна функція, яку слід розвивати – А (адміністрування). Продуманий до дрібниць бізнес-план, бюджет, розроблені системи – все це необхідно, щоб ідея запрацювала. Оскільки І досить велике, то воно виступає в якості "мастила", дозволяючи Е і А співіснувати безконфліктно. Так організація здійснює перехід до (раЕІ). Тепер єдине, що необхідно, це Р – потрібно братися за роботу та її виконувати. Компанії в цей період не потрібні нові продукти або новаторські проекти, тому Е тимчасово йде в тінь (РАЕІ). Нарешті, коли система працює як годинник, можна знову освоювати нові ринки. Компанія досягає Розквіту (РАЕІ).

Висновки

Отже, теорія життєвого циклу організації – основний елемент методології І. Адізеса. Вона пояснює, чому компанії ростуть і старіють, дозволяє визначити проблеми, які існують в організації та здійснити необхідне терапевтичне втручання, внаслідок якого компанія зможе швидше досягти етапу Розквіту і перебувати в ньому максимально довго. Адізел робить висновок: менеджмент – надто складний процес, щоб з ним могла впоратися одна людина. Ідеального менеджера просто немає в природі. Тому, формування взаємодоповнюючої команди, в основі якої взаємодоповнюючі стилі (функції) менеджменту, є основою ефективної діяльності організації в довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адизес И. Управление жизненным циклом корпораций / Ицхак Калдерон Адизес ; пер. с англ. В. Кузина. – М. : Манн, Иванов и Фербер, 2014. – 512 с.
2. Адизес И. Как преодолеть кризисы менеджмента. Диагностика и решение управленческих проблем / Ицхак Калдерон Адизес ; пер. с англ. Натальи Брагиной. – М. : Манн, Иванов и Фербер, 2014. – 320 с.
3. Адизес И. Управляя изменениями. Как эффективно управлять изменениями в обществе, бизнесе и личной жизни / Ицхак Калдерон Адизес ; пер. с англ. В. Кузина. – М. : Манн, Иванов и Фербер, 2014. – 368 с.
4. Адизес И. Идеальный руководитель: Почему им нельзя стать и что из этого следует И. К. Адизес: пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 262 с.
5. Адизес И. Развитие лидеров : Как понять свой стиль общения и эффективно общаться с носителями иных стилей / И. К. Адизес: пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2008. – 259 с.
6. Адизес И. Стили менеджмента – эффективные и неэффективные / И. К. Адизес: пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2009. – 199 с.

Анжеліка Володимирівна Солодка - студентка групи МОФ–17мі, факультет МІБ, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: lika.khrypun@gmail.com

Микола Дем'янович Прищак – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Науковий керівник: **Микола Дем'янович Прищак** – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Solodka Angelika V. - student of MOF-17mi, Faculty of MIB, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsa, e-mail: lika.khrypun@gmail.com

Pryschak Nikolai D. – candidate. ped. Sciences, Associate Professor of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsa.

Supervisor: **Pryschak Nikolai D.** – candidate. ped. Sciences, Associate Professor of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsa.

Теорії мотивації

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглядаються комплекс підходів до сучасного розуміння системи теорій мотивації з різних позицій. Сучасні теорії відходять від класичного (тобто змістовного й процесуального) розуміння мотивації, що розширює розуміння проблеми мотивації.

Ключові слова: потреби, мотивація, процес, теорія, аналіз, поведінка, теорії мотивації персоналу.

Abstract

The article deals with a complex of approaches to the modern understanding of the system of theories of motivation from different positions. Modern theories deviate from the classical (meaningful and procedural) understanding of motivation, which broadens the understanding of the problem of motivation.

Keywords: needs, motivation, process, theory, analysis, behavior, theory of motivation of staff.

Вступ

Актуальність даної теми обумовлена тим, що без мотивації персоналу неможливий нормальний розвиток підприємства. Використовуючи найсучасніші і передові методи стимулювання, і застосовуючи теорії мотивації, можна досягти значного поліпшення якості роботи підприємства. Робітники будуть більш якісно виконувати роботу, збільшиться загальна продуктивність підприємства, грамотність і кваліфікація працівників, зменшиться плинність кадрів.

Наразі людський фактор є одним з найбільш важливих факторів виробництва і роботи підприємства, тому просто необхідно правильно мотивувати і стимулювати персонал.

Метою роботи є вивчення теоретично-наукових теорій мотивації та дослідження можливості їх використання для вітчизняних підприємств в сучасних умовах господарювання.

Основна частина

Існує велика кількість мотиваційних теорій, в яких зроблена спроба визначити сутність понять «потреби» та «мотивація», запропоновано наукові підходи до вивчення мотивації персоналу та засобів її підвищення.

Так, наприклад, мотивація праці – це внутрішній процес, що відбувається під впливом потреб у благах [1, с. 41]. Цей процес виражається у формуванні мотиву поведінки людини з метою активізації її трудової діяльності.

Мотивація – це стан людини, що визначає міру активності та спрямованості дій людини в конкретній ситуації [2, с. 61].

Мотивація праці – це стимулювання працівника або групи працівників до діяльності з досягнення цілей підприємства через задоволення їх власних потреб [3, с. 60].

Також мотивація – спонуки, що викликають активність організму і визначають його спрямованість [4, с. 384].

Мотивація – сукупність причин психологічного характеру (система мотивів), які зумовлюють поведінку і вчинки людини, їх початок, спрямованість і активність; процес спонукання себе та інших до певної діяльності, спрямованої на досягнення особистих цілей або ж цілей організації [8, с. 87].

Узагальнюючи вище сказане, ми розглядаємо мотивацію як процес спонукання працівників до ефективної діяльності для досягнення цілей підприємства шляхом задоволення потреб кожного працівника. Ефективна реалізація функції мотивації потребує усвідомлення того, що саме спонукає робітника до праці.

У основі стимулювання лежить взаємодія зовнішніх умов і внутрішніх характеристик особи. Тому мотивація може бути направлена в різний час на різні цілі, досягаючи які керівник зобов'язаний

приймати до уваги масу особових і міжособових чинників, що мають зовнішню і внутрішню спрямованість і які впливають як на кінцевий результат, так і на роботу підприємства в цілому.

На даний час існує декілька різних, але достатньо обґрунтованих теорій мотивації, які вчені поділили на три групи: первинні, що базуються на історичному досвіді поведінки людини в процесі праці, змістовні, що відображають зміст потреб та процесуальні, що вивчають процес винагородження (рис.1.1).

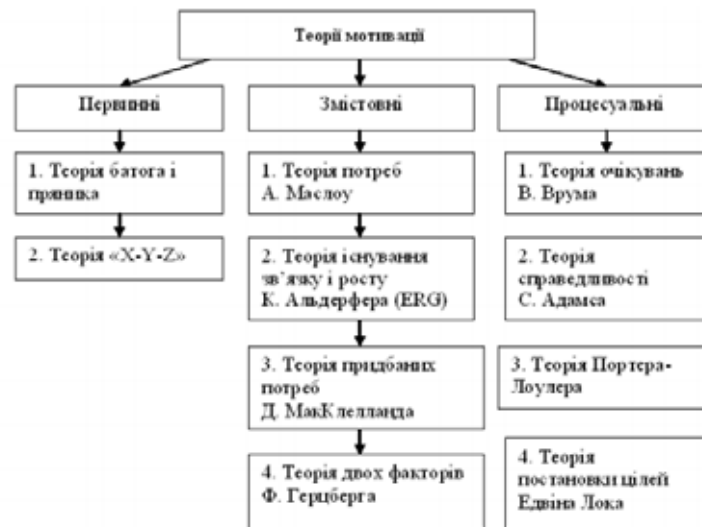

Рис.1.1. Найпоширеніші теорії мотивації працівників [5].

Другою теорією є теорія «X-Y-Z». Теорію «X» розробив Ф. Тейлор, а згодом розвинув і доповнив її Д. Мак Грегор, додавши теорію «Y». Теорія «Z» була запропонована пізніше В. Оучі.

Теорія «X» передбачає, що людина ледача і намагається уникати роботи. Людей потрібно примушувати до праці; вони хочуть, щоб ними керували; вони не хочуть відповідальності, не терплять змін; їм не можна довіряти. На думку Макгрегора, люди зовсім інакші від природи і їм притаманні протилежні якості (теорія «Y»). Теорія «X» акцентує увагу на тактиці контролю, на процедурах і методах, що дають можливість наказувати людям, що їм належить робити, визначати, чи виконують вони це, і застосовувати заохочення і покарання.

Оскільки в основі лежить припущення, що людей необхідно примушувати робити те, що необхідно для успіху підприємства, увагу, природно, направлено на методи управління і контролю.

У теорії «Y» особлива увага приділяється природі взаємин, створенню середовища, яка сприяла б виникненню відданості, організаційних цілей, які представляють можливість максимального прояву ініціативи, винахідливості і самостійності при досягненні їх.

Так, наприклад, японські фірми часто проводять церемонії святкування відкриття нового офісу. Щоосені влаштовуються спортивні зустрічі і один або два рази на рік колективні туристичні поїздки. Ігри в бейсбол, футбол або регбі команд двох компаній, забезпечують високу відвідуваність. Це збільшує згуртованість персоналу, його моральний дух.

Поширені і неформальні зв'язки між службовцями. Службовці з одного відділу часто ходять в бар або пивний зал і обговорюють свої проблеми.

Будь-який керівник може запросити своїх підлеглих у бар для обговорення проблем, що стосуються роботи.

Під час відпусток і свят службовці компанії часто об'єднуються для спільного відпочинку і пікніків. Такий груповий відпочинок заохочується компанією.

Згідно теорії «Z»:

- в мотивах людини поєднуються соціальні і біологічні потреби;
- люди прагнуть працювати в групі і групового методу прийняття рішень;
- повинна існувати індивідуальна відповідальність за результати праці;
- кращим буде неформальний контроль за результатами праці;
- на підприємстві повинна існувати постійна ротація кадрів і самоосвіта, повільна службова кар'єра;

- адміністрація повинна проявляти постійну турботу про людину, забезпечувати йому довгостроковий найм, а людина – основа будь-якого колективу і саме вона забезпечує успіх підприємства.

Змістовні теорії мотивації – це теорії, які ґрунтуються на формуванні, аналізі, виявленні структури мотивів і потреб працівника та пропонують ієрархічну класифікацію цих мотивів. Зазначимо, що до змістовних теорій мотивації відносять такі: теорія потреб А. Маслоу; теорія двох факторів Ф. Герцберга; теорія потреб Д. Мак-Клелланда. Прихильник теорії ієрархії потреб Абрахама Маслоу вважав, що в основі поведінки лежать потреби людини, які можна розділити на п'ять груп: фізіологічні потреби, потреби в безпеці, потреби в приналежності і любові, потреби у визнанні, потреби у самовираженні. Перші дві групи потреб первинні, а наступні вторинні. Згідно з теорією Маслоу, всі ці потреби можна розташувати в строгій ієрархічній послідовності у вигляді піраміди, в основі якої лежать первинні потреби, а вершиною є вторинні.

Потреби реалізуються у висхідному порядку – від потреб нижчих рівнів до потреб вищих рівнів (рис.1.2).

Рис.1.2. Піраміда потреб за Маслоу [6, с.85]

Згодом ця теорія була уточнена психологом Г. Мурреєм, але донині теорія Маслоу широко поширена і застосовна. Після узагальнення ієрархії потреб Маслоу над різними теоріями мотивації трудилися ще багато авторів: розроблена теорія набутих потреб Мак-Клелланда, теорія ERG Аль-Дерфера, теорія факторів Герцберга.

Теорія ERG К. Альдерфера, як і теорія А. Маслоу, ґрунтується на класифікації та аналізі потреб, обґрунтуванні їх впливу на поведінку працівників. К. Альдерфер виділив три групи потреб: зростання, зв'язку, існування.

Згідно теорії К. Альдерфера, потреби задовольняються у висхідному порядку. Якщо задоволення вищих потреб не можливе, то посилюється актуалізація нижчих потреб.

Як бачимо, різниця теорій К. Альдерфера і А. Маслоу полягає в тому, що, по А. Маслоу, рух від однієї потреби до іншої відбувається тільки знизу вгору, тоді як, К. Альдерфер вважає, що рух відбувається в обидві сторони: вгору, якщо не задоволена потреба нижчого рівня, і вниз, якщо не задоволена потреба більш високого рівня.

Процесуальні теорії мотивації – це теорії, в основі яких вивчається вплив на мотивацію працівника сукупності зовнішніх факторів.

Мотивацію на основі процесного підходу можна представити у вигляді схеми послідовних етапів (рис.1.3).

Рис.1.3. Мотивація як процес [7]

Мотивація як процес характеризується декількома етапами.

Так, перший етап – наявність сучасних потреб. Людина відчуває, що їй чогось бракує, тобто виникає необхідність у задоволенні конкретних потреб.

Другий етап – пошук інструментів та заходів, які забезпечать задоволення потреб.

Третій етап – шляхи застосування інструментів та заходів. На цьому етапі визначається, яким чином можна задовольнити потреби.

Четвертий етап – здійснення відповідних дій. Людина робить зусилля, щоб здійснити дії, які відкривають їй можливість придбання всього необхідного для задоволення потреби. Оскільки процес цієї роботи впливає на мотивацію, то на цьому етапі може відбуватися коригування цілей та навіть відмова від досягнення мети щодо задоволення потреби.

П'ятий етап – отримання винагороди. Виконавши необхідну роботу, людина отримує те, що вона може використати для задоволення потреби. На цьому етапі виявляється, наскільки виконання дій забезпечило бажаний результат та відбувається зміна мотивації відповідно до конкретної дії.

Шостий етап – задоволення сучасних потреб. На цьому етапі людина повністю (інколи частково) задовольняє потреби, після чого знову починається перший етап. Тобто цей процес стає безперервним.

Також важливо враховувати випадки, коли людина припиняє свою діяльність із задоволення потреб (сьомий етап) у зв'язку зі зникненням мотивації.

Висновки

Проведене дослідження дозволило зробити висновок, що теорії мотивації, які доповнюють одна одну. Керівникам вітчизняних підприємств необхідно використовувати класичні теорії мотивації і враховувати специфіку сільського господарства. Беручи до уваги нинішню ситуацію в Україні та розглядаючи особливості економічного і функціонального розвитку її структур, можна прийти до висновку, що час мотивації, заснованої лише на грошовому заохоченні, поступово йде в минуле.

Система мотивації працівників повинна бути підкріплена також і нематеріальним заохоченням. Працівник підприємства повинен відчувати свою необхідність для даного підприємства, розуміти свою цінність для нього.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кибанов А. Я. Мотивация трудовой деятельности: учеб. пособие / Кибанов А.Я., Баткаева Н.А., Гагаринская Г.П. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 288 с.
2. Уткин Э. А. Курс менеджмента: учебник / Уткин Э. А. – М.: Зерцало, 1998. – 448с.
3. Яркина Т. В. Основы экономики предприятия: [учеб. пособ.] / Яркина Т. В. – М.: РГИУ, 2005. – 85 с.

4. Бразингтон Р. Большая психологическая энциклопедия / Бразингтон Р.; под ред. Р. Корсини, А. Ауэрбаха. – М.: Эксмо. – 2007. – С.181.
5. Моргулець О. Б. Менеджмент у сфері послуг: навч. посібник / Моргулець О. Б. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 384 с.
6. Соколенко В. А. Механізм впливу мотивації персоналу на підвищення рівня продуктивності праці / В. А. Соколенко, А. С. Клиженко // Вісник НТУ «ХПІ» (Серія «Актуальні проблеми розвитку українського суспільства»). – Харків: НТУ «ХПІ». – 2013. – № 69 (1042). – С.83 – 87.
7. Чернышова С. В. Понятие мотивации и процесс мотивирования [Электронный ресурс] / Чернышова С. В., Камышный Д. О., Воронько А. И. – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economics/64046.doc.htm.
8. Прищак М. Д. Психологія управління в організації: навч. посібник / М. Д. Прищак, О. Й. Лесько. – [2-е вид., доп., перер.]. – Вінниця : ВНТУ, 2016. – 150 с

Олександр Едуардович Слободянюк – студент групи МОф-17м, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: shurka94@ukr.net

Науковий керівник: **Прищак Микола Дем'янович** – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Slobodianiuk Oleksandr – Student, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: shurka94@ukr.net

Supervisor: **Nicholas Pryschak Demyanovich** – Cand. Sc. (Eng), Assistant Professor of Building Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University. Vinnitsa.

ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ КЕРІВНИКА

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті визначено сутність поняття «синдром професійного вигорання» та розглянуто основні підходи до розуміння професійного вигорання. Досліджено фактори, що сприяють розвитку даного феномена та основні його симптоми. Визначені основні профілактичні засоби запобігання професійному вигоранню.

Ключові слова: синдром вигорання, синдром професійного вигорання, стрес-реакція, психічний стан, психічне виснаження, фізіологічне виснаження.

Abstract

The article defines the essence of the concept of «burnout syndrome» and considers the main approaches to the understanding of professional burnout. The factors contributing to the development of this phenomenon and its main symptoms are investigated. The basic preventive means of prevention of professional burnout are determined.

Keywords: burnout syndrome, professional burnout syndrome, stress response, mental health, mental exhaustion, physiological exhaustion.

Вступ

Діяльність керівника насичена багатьма стресогенами, серед яких такі, як інтенсифікація життя, соціально-політичні та соціально-економічні зміни, які відбуваються в Україні сьогодні тощо. Переважна більшість керівників підприємств працюють в досить неспокійній, емоційно напруженій атмосфері, що вимагає постійної уваги, контролю за діяльністю і взаємодією з людьми. Суттєвим стресогенним фактором є психологічні й фізичні перевантаження керівників, які спричиняють виникнення так званого синдрому «професійного вигорання» – виснаження моральних і фізичних сил, що неминуче позначається як на ефективності професійної діяльності, психологічному самопочутті, так і на стосунках у сім'ї.

Мета роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні синдрому професійного вигорання і виявленні його впливу на управлінську діяльність керівників.

Основна частина

Термін «професійне вигорання» з'явився у психологічній літературі відносно недавно. Його ввів американський психіатр Х. Дж. Фрейденбергер для характеристики психічного стану здорових людей, які інтенсивно спілкуються з клієнтами, постійно перебувають в емоційно навантаженої атмосфері при виконанні професійних обов'язків [1].

Синдром емоційного вигорання – це синдром, що розвивається на тлі хронічного стресу і веде до виснаження емоційно-енергетичних і особистісних ресурсів працюючої людини [1]. Синдром емоційного вигорання виникає в будь-якій діяльності, що пов'язана з інтенсивним спілкуванням і контактами з людьми. Його розвиток поступово призводить до незворотних змін особистісної структури фахівця, що перешкоджає успішному здійсненню його професійної діяльності.

У зв'язку з вкрай високою інтенсивністю спілкування в керівній діяльності, саме керівники підприємств найбільш схильні до ризику емоційного вигорання.

Аналіз літератури показав, що можна говорити, про такі основні підходи до розуміння професійного вигорання [2]:

– перший підхід полягає в тому, що професійне вигорання розуміється як результат дії професійного стресу (впливу комплексу стресогенних чинників, довготривалого впливу професійних стресорів, некерованого професійного стресу та ін.);

– другий підхід полягає в тому, що професійне вигорання розглядається як механізм психологічного захисту;

- згідно третього підходу, професійне вигорання розглядається як вид професійної деформації особистості;
- четвертий підхід аналізує професійне вигорання як професійну кризу. Слід зазначити, що проблема психологічної та професійної кризи розглядається сьогодні в психологічній літературі, як одна із достатньо популярних проблем;
- п'ятий підхід розуміє професійне вигорання як клінічне порушення.

Перші чотири підходи, на наш погляд, можна назвати психологічними, оскільки вони роблять акцент на аналізі психологічних складових та основних виявах синдрому професійного вигорання. П'ятий же підхід можна назвати медико-психологічним, оскільки він, окрім психологічних виявів, звертається ще і до аналізу психофізіологічних показників.

Аналіз досліджень синдрому професійного вигорання показує, що основні зусилля науковців були спрямовані на виявлення факторів, що сприяють розвитку даного феномена. Сьогодні виділяють дві групи факторів [3]:

- індивідуальні (суб'єктивні) – вік, стать, професійний стаж, сімейний статус, освіта та особистісні якості, такі як нейротизм, рівень самооцінки, витривалість, локус контролю, екстраверсія, ціннісна сфера особистості;
- організаційні (об'єктивні) – умови праці, дефіцит часу, робочі перевантаження, тривалість робочого дня, рівень відповідальності за виконувани професійні обов'язки, соціально-психологічний клімат колективу, а також число клієнтів, частота їх обслуговування, ступінь глибини контакту з ними.

О. Мірошніченко у навчально-методичному посібнику «Профілактика «синдрому» професійного вигорання у працюючих в екстремальних умовах» виділяє [4]:

- психофізичні симптоми (хронічна втома, відчуття емоційного і фізичного виснаження, зниження сприйнятливості і реактивності на зміни зовнішнього середовища, загальна астения, повне чи часткове безсоння, відчуттів, запаморочення, тремтіння та ін.);
- емоційні симптоми (байдужість, нудьга, пасивність і депресія, підвищена дратівливість на незначні, дрібні події, почуття провини, невпевненості, образи, підозри, сорому, втрата почуття гумору, негативізм в роботі і в особистому житті, песимізм);
- поведінкові (зміна робочого режиму дня, постійне виконання роботи вдома, відмова від прийняття рішень, зневіра, зниження ентузіазму стосовно роботи, байдужість до результатів, невиконання важливих, пріоритетних завдань і «застрягання» на дрібних деталях, витрата більшої частини робочого часу на погано усвідомлюване чи неусвідомлюване виконання автоматичних і елементарних дій, дистанціювання від співробітників, підвищення неадекватної критичності, відчуття некомпетентності в професійній діяльності, нестача енергії та ентузіазму, зловживання алкоголем, різке зростання викурених за день цигарок);
- соціально-психологічні симптоми (часті нервові «зриви», почуття неусвідомленого занепокоєння і підвищеної тривожності, почуття гіпервідповідальності, загальна негативна установка на життєві і професійні перспективи, втрата ідеалів, надій, професійних перспектив, відчуття непотрібності, підвищене почуття відповідальності, нестача часу або енергії для соціальної активності, відчуття ізоляції);

– інтелектуальний стан фахівця, який страждає на синдром професійного вигорання, буде мати такі характеристики, як труднощі в концентрації уваги, зростання апатії, цинізм або байдужість до нововведень, формальне виконання роботи.

Наслідками професійного вигорання керівника, к правило, є:

- зниження самооцінки – «згорілі» управлінці відчують безпорадність і апатію, які з часом можуть перейти у агресію і відчай;
- самотність, що не дозволяє встановити оптимальні контакти в системі «керівник – вчитель»;
- переважають об'єкт – об'єктні стосунки;
- емоційне виснаження. Втома, апатія і депресія, які супроводжують емоційне вигорання, призводять до погіршення здоров'я, розладів травлення, підвищення артеріального тиску, синдрому хронічної втоми.

Варто відмітити, що небезпека синдрому полягає в тому, що він складний в діагностиці, так як багато його симптомів, схожі з іншими психофізіологічними захворюваннями,

наприклад трудоголізмом, а також має властивість поширюватися серед колективу і передаватися від одного працівника до іншого.

Динамічна модель Б. Перлман і Е. Хартман представляє чотири стадії професійного вигорання [5]:

- перша стадія – напруженість, пов'язана з додатковими зусиллями по адаптації до ситуаційних робочих вимог, які створюють протиріччя між суб'єктом і робочим оточенням, що запускає процес емоційного вигорання;

- друга стадія супроводжується сильними відчуттями і переживаннями стресу. Багато стресогенних ситуацій можуть не викликати відповідних переживань, оскільки відбувається конструктивне оцінювання своїх можливостей і усвідомлюваних вимог робочої ситуації. Рух від першої стадії вигорання до другої залежить від ресурсів особистості і від статусно-рольових і організаційних змінних;

- третя стадія супроводжується реакціями основних трьох класів (фізіологічні, афективно-когнітивні, поведінкові) в індивідуальних варіаціях;

- четверта стадія являє собою емоційне вигорання як багатогранне переживання хронічного психологічного стресу, або дистресу [3].

При виявленні професійного вигорання на ранніх стадіях існує реальна можливість запобігання його розвитку до стадії дистресу. Для цього необхідно проводити систематичну оцінку стану, оцінку потенційних здібностей фахівця, забезпечувати проведення тренінгів стресостійкості.

У профілактиці синдрому професійного вигорання важливе значення мають різні фактори, оскільки його виникнення може мати багато причин. Важливими є організація праці, підтримка колег, конструктивне розв'язання конфліктів, зміна очікувань щодо результатів своєї праці [6]. Запобігають його появі також адекватна оцінка власної компетентності та відсутність ігнорування відпочинку та релаксації. Звісно ж, що важливу роль у підвищенні толерантності до фрустрації й розчарувань, які призводять до вигорання можуть відігравати релігійні погляди, філософські та світоглядні тенденції. Зрештою не останню роль у профілактиці вигорання відіграють соціальне та фінансове задоволення (статус професії у суспільстві).

Висновки

Проведене дослідження дозволило зробити висновок, під професійним вигоранням керівників розуміється їх емоційне, розумове та фізичне виснаження через довготривале залучення до некерованої стресової ситуації в процесі емоційно насичених контактів у професійній діяльності.

Нині не існує жодного універсального пояснення причин та наслідків вигорання. Можна лише припустити, що виникнення даного синдрому є результатом наявності певних індивідуально-психологічних особливостей людини та впливу на неї факторів, пов'язаних із характером її праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гнускіна Г. В. Професійне вигорання підприємців: зв'язок із соціально-психологічними установками / Гнускіна Г. В. // Організаційна психологія. Економічна психологія: Науковий журнал. – 2015. – № 3. – С. 30 – 37.

2. Карамушка Л. М. Комплекс методик для дослідження психологічних особливостей професійного «вигорання» в підприємстві / Л. М. Карамушка, Г. В. Мартинова // Актуальні проблеми психології: Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія: зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка; за ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки. – К., 2011. – Т.1. – Ч.31-32. – С.272 – 277.

3. Абдуллаєва І. Б. Розвиток самооефективності підприємців сфери торгівлі / Абдуллаєва І.Б.// Актуальні проблеми психології. – Том 1: Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія. / за ред. С. Д.Максименка, Л. М. Карамушки. – К. – Алчевськ : ЛАДО, 2013. – Вип. 39. – С. 77 – 81.

4. Мірошніченко О. Профілактика «синдрому» професійного вигорання у працюючих в екстремальних умовах: навч.-метод. посіб. / О. Мірошніченко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – 155с.

5. Усова Е. Б. Эмоциональное выгорание и арт-терапия / Усова Е. Б., Пашук Н. С., Усова С. Л. // Управление в социальных и экономических системах : м-лы XXI международной научно-практической конференции, г. Минск, 15 мая 2012 г. / Минский ин-т управления ; редкол.: Н. В.Суша [и др.]. – Минск, 2012. – С. 175 – 177.

6. Ткачук Т. А. Синдром професійного вигорання як проблема сучасної психологічної науки [Електронний ресурс] / Т. А. Ткачук, І. Шумейко // Технології розвитку інтелекту. – 2016. – Т. 2, № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tri_2016_2_1_16

Прийн Ірина-Маргарита Олександрівна – студентка групи МОі-17мн, Факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: premiumprynim@gmail.com

Науковий керівник: **Прищак Микола Дем'янович** – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: m_pryschak@ukr.net

Pryn Iryna-Marharyta – student MOi-17mn, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: premiumprynim@gmail.com

Supervisor: **Nicholas Pryschak Demyanovich** – Cand. Sc. (Eng), Assistant Professor of Building Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University. Vinnitsa, e-mail: m_pryschak@ukr.net

ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація.

Досліджено питання управління часом в менеджменті та описано негативні наслідки його марнування. Вказано методи тайм-менеджменту, які допомагають ефективніше організовувати процес виконання роботи.

Ключові слова: тайм-менеджмент, планування, принцип Альпів, принцип Парето, принцип Ейзенхауера, Getting Things Done, метод ALPEN.

Abstract.

An issue of time control in management is explored and negative consequences of wasted time are described. Methods of time management that help to organize working process more effectively are shown

Keywords: time management, planning, the Alpine method, the Pareto principle, Eisenhower Principle, Getting Things Done, method ALPEN.

Вступ

В сучасному світі гостро стоїть питання ефективного використання обмежених ресурсів так, щоб вони приносили найбільше прибутку. Час також являється ресурсом, не менш важливим, ніж матеріали. Розвиток суспільства, виробництва та науково-технічних досягнень відбувається семимильними кроками. Ймовірніше, що новітні технології, розроблені сьогодні, вже через декілька років стануть застарілими. То як же тримати руку на пульсі всіх сучасних змін, нових тенденцій та інноваційних досягнень і при цьому ефективно працювати? Відповідь неоднозначна: в період бурхливого розвитку ринкової економіки треба організовувати свій час так, щоб отримувати найбільше користі. Сучасній людині раціональне використання часу значно розширить її можливості, в цьому може допомогти управління часом – тайм-менеджмент.

Мето статті є теоретичне обґрунтування питання управління часом в менеджменті.

Основна частина

Тайм-менеджмент в перекладі з англійської означає «управління часом», що, насправді, означає раціональне розподілення та ефективне використання часу дня і тижня, тобто це облік і оперативне планування часу. Така форма перекладу є абстрактною, оскільки впливати на час неможливо. Все, що ми можемо зробити з часом – це продуктивно використовувати його за допомогою самоорганізації. Тайм-менеджмент – це управління часом, сукупність випробуваних методів роботи, які дозволяють встигати зробити більше за менший період часу [1, 2, 3].

Брайан Трейсі вважає, що тайм-менеджмент – це мистецтво управління не тільки своїм часом, а й життям загалом. З цим неможливо не погодитись, бо час – це те, з чого складається наше життя і вважається його необхідною складовою [4].

Неефективне використання часу призводить до надмірної завантаженості. Емоційне напруження зменшує продуктивність та призводить до швидкої стомлюваності. Тому, щоб не стати жертвою синдрому хронічної втоми, варто правильно керувати часом. Сутність тайм-менеджменту, власне, полягає не в тому, щоб працювати якнайбільше, а в тому, щоб успішно досягати поставлених цілей, якісно виконувати будь-яку роботу, все встигати і, таким чином, робити своє життя гармонійним. Тайм-менеджмент стосується усіх чинників, які впливають на час, тобто, мається на увазі, обстановка робочого місця, спілкування з колегами та інше, а не лише правильний розподіл часу [1, 5, 6, 7].

При обговоренні теми тайм-менеджмент варто згадати такий термін як «прокрастинація» – добровільне відкладання суб'єктом запланованих справ, незважаючи на очікувані негативні наслідки через затримку. Прокрастинацію можна пояснити різними причинами, такими як лінь чи недостатність мотивації. Можна сміливо сказати, що дане явище в суспільстві несе тільки негативні наслідки в усіх аспектах життя, оскільки людина свідомо створює собі труднощі [8].

Як писав Стівен Кові, говорячи про ідею управління часом, можливо, вона існує рівно стільки, скільки існує людство. Американський науковець, фахівець у галузі практичного тайм-менеджменту П. Бренс стверджує, що перші інструменти тайм-менеджменту втілював Бенджамін Франклін. Один із засновників США керувався низкою принципів, у майбутньому вони отримали назву "Метод Франкліна". Найголовніші серед таких звичок: мінімізація пріоритетів, абстрагування від зайвого, чітке розмежування цілей на короткотермінові і довготермінові. Все ж таки, більшість науковців пов'язують виникнення тайм-менеджменту з активною діяльністю Ф.У. Тейлора – одного із творців менеджменту, засновника Школи наукового управління. У своїй праці "Принципи наукового менеджменту" автор пропонує цілу низку методів впливу керуючої системи на керовану з метою оптимізації використання робочого часу. Варто згадати, що на винахід терміну «тайм-менеджмент» претендує компанія Time Management International. Її засновник К. Меллер винайшов блокнот-щоденник, який можна вважати прабатьком сучасного органайзера. Остаточно тайм-менеджмент, як самостійний напрям менеджменту, сформувався наприкінці 60-х років XX століття [1, 2, 4].

Будь-яке виконання роботи варто розпочати з визначення цілей та розстановки пріоритетів. Найефективніший спосіб керування своїм часом – це його попереднє планування, тому гарною ідеєю є занотовування своїх планів. Робота зі списком запланованих справ у перший же день збільшує продуктивність на 25 %. При плануванні потрібно враховувати терміновість справи та строки виконання. Розроблений список задач буде допомагати Вам краще орієнтуватись у часі. Допишіть до списку нові справи, при і при цьому викреслюйте ті, що вже зроблені – так буде помітно зменшення кількості занять і додасть ентузіазму при виконанні роботи [3, 5, 6].

Перед виконанням роботи важливо задати собі чотири запитання:

1. Чи потрібно це робити взагалі?

Найгірше в роботі це ефективно виконувати те, чого робити взагалі не потрібно. Тому обов'язково треба знати необхідність завдання на яке ви використовуєте свій дорогоцінний час.

2. Чи повинен це робити я?

«Якщо хочеш зробити щось добре – зроби це сам» - саме таким принципом керується більшість. Проте, стверджувати, що це є абсолютною істиною – помилково, бо через нездатність делегувати повноваження виникає надмірне перевантаження.

3. Чи можна роботу відкласти?

Не потрібно братися за все одразу, оскільки такий принцип виконання завдання, швидше за все, виявиться невдалим. Завжди встановлюйте собі реальні терміни виконання роботи та відзначте роботу, яку ви можете виконати пізніше. Англійський вчений, політик і філософ Френсіс Бекон писав: "Вибирати час правильно – значить володіти життям. Невчасність згубна".

4. Чи повинен я виконати її терміново?

Якщо ж робота не може бути відкладена, то потрібно негайно спрямувати всі сили на її виконання [3, 4].

Розглянемо декілька методів тайм-менеджменту, які допоможуть вам ефективно організовувати свій час:

- Метод Альпів полягає в складанні плану, який дозволить максимально ефективно реалізувати свої плани з мінімальними тимчасовими втратами. Його можна розділити на 5 етапів: складання переліку справ на завтра, розподіл часу на реалізацію кожного окремого завдання, співвідношення 60 : 40 (досвід показує, що план найкраще складати лише на 60% робочого часу), розстановка пріоритетів і делегування, оцінка і перенесення [5].

- Принцип Парето або принцип 80:20 стверджує, що диспропорція є невід'ємною властивістю співвідношення між причинами та результатами, зусиллями і винагородою, наприклад з а 20% використаного часу досягається 80% результату і навпаки. На основі цього визначається на що втрачається робочий час та як скорегувати режим роботи [4, 5].

- Методом прискореного аналізу, за принципом Ейзенхауера. За ним відбувається розподіл завдань на основі таких критеріїв, як терміновість та важливість справи. Виділяють 4 групи:

- 1) Справи А (важливі і термінові). Завдання такого типу треба виконувати без зволікання і вони принесуть найвагоміший ефект.

- 2) Справи Б (важливі, але ще не термінові). Саме ці справи дають найбільшу віддачу. Якщо затягнути з їх виконанням, то вони перемістяться в групу А.

- 3) Справи В (термінові, але не важливі). Виконання цих справ не дуже результативне і може негативно відбитися на ефективності роботи, оскільки вони відбирають час. Ці справи краще делегувати.

- 4) Справи Г (неважливі і нетермінові). Це дрібниці, які відбирають час. Саме вони займають лівову частину часу. Вони не мають позитивного впливу на успіх [4, 5].

- Правило «6П» – Правильне Попереднє Планування Перешкоджає Погані Показники [6].

- Великою популярністю в англomовному світі користується авторська методика Getting Things Done, розроблена Девідом Алленом. Вона базується на тому, що записування всіх поточних справ, проектів та ідей дозволяє тримати пам'ять не перевантаженою і вільною для найголовнішого. Важливим компонентом методики є прийняття рішення про те, чи є можливість щось вдіяти по відношенню до різного роду інформації, яка надходить. Як способи реагування на нову інформацію пропонується або заносити дату в календар, або додавати її у список поточних дій, або розміщати у власній довідковій системі або при не достатній важливості відкладати на непередбачуване майбутнє чи повністю відкидати [6].

- В німецькомовному світі відомим є метод ALPEN Лотара Зайверта. Планувати час пропонується використовуючи п'ять кроків, що відповідають першим літерам аббревіатури ALPEN:

- 1) Aufgaben, Termine und geplante Aktivitäten notieren – Нотувати завдання та заплановані дії

- 2) Länge schtzen – Оцінювати тривалість виконання кожної дії

- 3) Pufferzeiten einplanen – Включати у планування буферний час

- 4) Entscheidungen treffen – Приймати рішення

- 5) Nachkontrolle – Контроль за виконанням дій [6].

- Методика «Помідора» – техніка управління часом, запропонована Франческо Чирилло в кінці 1980-х. Техніка передбачає розбиття задач на 25хвилинні періоди, звані «помідори», супроводжувані короткими перервами [8].

Висновки

На мою думку, цитата Льюїса Керролла: «Потрібно бігти з усіх ніг, щоб тільки залишатися на місці, а щоб кудись потрапити, треба бігти хоча б удвічі швидше!» – є досі актуальною, оскільки у сучасному інформаційному просторі фахівець повинен постійно оновлювати свої знання. Сьогодні ефективне використання часу важливе не лише для тих, хто хоче залишатися професіоналом в своїй справі, а й для тих хто не хоче марнувати своє життя. Саме тому застосування принципів тайм-менеджменту є запорукою раціонального використання такого обмеженого ресурсу як час.

Список використаної літератури

1. Євтушенко Г. І. Аналіз стану управління робочим часом та шляхи підвищення ефективності застосування «Тайм-менеджменту» в організації / Г. І. Євтушенко, В. М. Дерев'янка // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України . – 2014. – №1. – С. 88 – 96.
2. Возний Н. Р. етимологія та розвиток тайм-менеджменту як невід'ємної складової ефективного управління / Н. Р. Возний, Р. Д. Бала // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.9. – С. 208 – 214.

3. Прищак М. Д. Психологія управління в організації : навч. посібник / М. Д. Прищак, О. Й. Лесько. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Вінниця, 2016. – 150 с.
4. Крукевич Н. М. проблеми становлення поняття тайм-менеджмент / Крукевич Н. М. // Торгівля, комерція, підприємництво. – 2014. – Вип. 17. – С. 119 – 122.
5. Журавльова Х. К. підвищення ефективності використання робочого часу керівника за допомогою тайм-менеджменту / Журавльова Х. К. // Управління розвитком. – 2013. – № 20. – С. 96 – 98.
6. Лазоренко Т. В. Правила успішного використання тайм-менеджменту / Т. В. Лазоренко, Ю. О. Дідченко // «Молодий вчений». – 2017. – № 1(41). – С. 632 – 635.
7. Мотіна Н. І. Тайм-менеджмент як інструмент формування часової компетенції керівника навчального закладу та його підлеглих / Мотіна Н. І. // Витоки педагогічної майстерності. Серія : Педагогічні науки. – 2010. – Вип. 7. – С. 175 – 179.
8. Янцаловський О. Психологічні особливості тайм-менеджменту студентів [Електронний ресурс] // О. Янцаловський, О. Леус // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2017. – Вип. 4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadpn_2017_4_19.

Соломонюк Ірина Леонідівна – студентка групи МОв-16, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: fm.3mo16.solomonuik@gmail.com

Науковий керівник: **Прищак Микола Дем'янович** – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: m_pryschak@ukr.net

Solomoniuk Iryna Leonidivna – student MOv-16, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : fm.3mo16.solomonuik@gmail.com

Supervisor: **Nicholas Pryschak Demyanovich** – Cand. Sc. (Eng), Assistant Professor of Building Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University. Vinnytsia, e-mail: m_pryschak@ukr.net

ПРОФІЛАКТИКА СТРЕСУ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Визначено сутність та основні види стресу та їх вплив на організм працівника і на продуктивність його праці. Досліджено причини, які зумовлюють виникнення стресу на робочому місці. Розглянуто найефективніші стратегії та техніки, що сприяють запобіганню і зменшенню ризику виникнення стресу.

Ключові слова: професійний стрес, професійне вигорання, синдром вигорання, профілактика стресу та вигорання.

Abstract

The essence and main types of stress and their influence on the organism of the worker and on the productivity of his work are determined. The reasons that cause stress in the workplace are investigated. The most effective strategies and techniques that promote the prevention and reduction of the risk of stress are considered.

Keywords: professional stress, professional burnout, burnout syndrome, prevention of stress and burnout.

Вступ

Важливість дослідження стресу визначається тим, що стрес вважається одним із провідних чинників, які знижують ефективність діяльності та призводить до фізіологічних і психологічних порушень особистості. Аналізуючи проблемустресу, ми виявили велику кількість теоретичних та емпіричних досліджень етіології та наслідків даного явища. Актуальність проблеми зумовлюється недостатньою розробленістю її теоретичного підґрунтя; практичною значущістю вивчення перебігу стресового стану за різних умов; актуальністю дослідження динаміки стресів у процесі діяльності та можливостей їх профілактики.

Метою роботи є вивчення теоретично-наукових засад підходів з попередження стресу та синдрому вигорання.

Результати дослідження

Стрес – це явище, із яким людина стикається постійно. Незначні стресові ситуації нешкідливі для людини. Шкідливим є надмірний стрес, який характеризується надмірним психологічним чи фізіологічним напруженням. Психологічні прояви стресу включають роздратованість, втрату апетиту, депресію і знижений інтерес до міжособистісних відносин. Фізіологічні прояви стресу – це виразки, мігрень, гіпертонія, біль у серці, астма, артрит [1].

З розвитком уявлень про стрес в сучасній літературі виокремлюється декілька основних підходів у дослідженні даного явища.

Перша група теорій пов'язана з клінічними дослідженнями і визначає стрес як внутрішній стан організму. Автори звертаються до концепції гомеостазу, класичної теорії стресу Г. Сельє, а в більшості визначень в якості критерію стресу використовуються зміни фізіологічних функцій. Прикладом такого підходу виступає концепція про розвиток емоційних психічних станів на фоні підвищеної або зниженої психофізіологічної активності.

Тут розрізняються емоційні психічні стани з підвищеною психофізіологічною активністю (норма), нормальні психологічно комфортні стани з підвищеною психофізіологічною активністю, патологічні дискомфортні стани, нормальні емоційні стани з пониженою психофізіологічною активністю, патологічні стани зі зниженою психофізіологічною активністю. Стрес, нарівні з хвилюванням, тривогою, страхом, фрустрацією визначається як нормальний психологічно-дискомфортний стан із підвищеною психофізіологічною активністю.

До *другої групи* відносяться теоретичні концепції, в яких підкреслюється психологічна сторона стресу. Для більшості дослідників характерна тенденція розглядати психологічний стрес як особливий стан, що знаходиться між іншими емоційними явищами (афекти, фрустрація, тривожність, напруженість), або ж асоціювати з психологічною напруженістю, таким чином звільняючи поняття від медико-біологічних аспектів в детермінації стресу [2]. Для цих концепцій характерне розуміння стресу з точки зору ситуації, яка виникає в процесі діяльності. При цьому, особлива увага

приділяється характеру зрушень в процесі діяльності, змінам працездатності. Окремим напрямком таких досліджень можна визначити вивчення залежності рівня стресу, працездатності та стану здоров'я спеціалістів різного рівня, що стає одним з найбільш актуальних питань психології професійного здоров'я.

Враховуючи зазначені вище положення, ми розглядаємо стрес як індивідуально зумовлену реакцію особистості на ситуацію, що супроводжується появою сильних емоційних переживань і відповідними зрушеннями у перебігу основних психічних пізнавальних процесів, змінами у психосоматичній, мотиваційній і поведінковій сферах.

Дослідження сучасних підходів до розуміння суті управління професійним стресом у аспекті профілактики несприятливого стресу і синдрому професійного вигорання працівників у організації, а так само підготовка на основі узагальнення практики ефективного стрес-менеджменту рекомендацій для керівників й персоналу за попередженням дистресу й вигорання.

Основними напрямками профілактики професійного дистресу й вигорання в організації можуть бути інформування, емоційна підтримка і підвищення значущості професії. Інформування персоналу про причини і ознаки вигорання. Головне тут – розширення знань про доступні методи збереження професійного здоров'я та працездатності.

Психологічна підтримка особистостей, що переживають професійний дистрес й вигорання, здійснюється за допомогою спілкування («круглі столи», психологічні практикуми, сумісне проведення дозвілля та ін.), що допомагає відключитися від проблем на роботі, одержати заряд бадьорості, бажання жити й працювати. Можна використовувати тренінги з підвищення стресостійкості, профілактики та подолання дистресу і вигорання, які включають техніку релаксації, управління стресом, тайм-менеджмент, розвиток соціальних умінь, зміну установок та ін.

Відношення людини до своєї професійної діяльності за Р.Д.Рамсі є ключем до розуміння професійного стресу і профілактики вигорання [3].

Будь-яка робота має як негативні аспекти, так і позитивний потенціал досягнення успіху, задоволення, професійної гордості. З метою професійного саморозвитку (самоврядування) співробітникам можна рекомендувати [4]:

- придбання нових знань, умінь та навичок;
- визначення нових професійних і життєвих цілей;
- особистісний зріст, підвищення психологічної культури, компетентності у спілкуванні;
- розвиток активності, ініціативності, лідерського потенціалу;
- раціональний режим праці і відпочинку, здоровий спосіб життя;
- позитивне здоров'я (саногене), що породжує, мислення;
- періодична конструктивна переоцінка себе, своїх досягнень;
- освоєння прийомів саморегуляції і самоврядування і ін.

Дотримання цих рекомендацій вимагає певної корпоративної та інноваційної культури, психологічної підтримки в організації.

Сучасні стратегії запобігання дистресу й вигорання – це комплекс заходів, що включають психодіагностику, аудит, профілактичні заходи та психологічну інтервенцію. Діагностика направлена на визначення чинників стресу і стресогенних ситуацій, вимірювання рівня стресу і виявлення особистостей, які переживають дистрес.

Необхідно розробити стратегічну програму управління стресом і профілактики несприятливого професійного стресу. Найбільш ефективна профілактична техніка [4]:

- організація тренінгів для персоналу з розпізнавання симптомів дистресу, вигорання і їх подолання;
- розробка програми підтримки співробітників, включаючи консультації із запобігання та лікування пов'язаного із стресом нездоров'я;
- надання можливості гнучкого графіка роботи;
- проведення практичних занять з управління конфліктами та розвитком навичок міжособистісного спілкування для співробітників;
- підвищення привабливості роботи в організації;
- оптимізація системи мотивації й стимулювання персоналу;
- планування професійного і кар'єрного зростання і ін.

- рекомендації працівникам з попередження професійного дистресу й вигорання, які засновані на узагальненні досвіду успішних менеджерів;
- необхідно знаходити інтерес у будь-якій, навіть «нецікавій» роботі;
- відноситися до особистісних помилок як можливості навчитися чомусь новому, як до ресурсу професійного і особового самовдосконалення;
- прагнути до співпраці з колегами, взаємодопомоги і згуртованості команди;
- постійно розширювати і укріплювати соціальні зв'язки у різних сферах своєї життєдіяльності і ін. [5].

Висновки

Отже, ми розглянули основні детермінанти стресу, які можуть заважати ефективній роботі працівників в організації. Дуже важливим є усвідомлення того, наскільки необхідним для ефективної роботи всієї організації є підтримання психологічного здоров'я кожного працівника, розуміння його значущості і цінності, усвідомлення необхідності задоволення його потреб та прагнень. І першими, хто повинен працівникам прийти у цьому на допомогу – це вони самі. Бо дуже часто ми самі нехтуємо власним психологічним здоров'ям і дозволяємо загнати себе у «глухий кут». Робота щодо профілактики та подолання стресів на робочому місці та підтримки психологічного комфорту працівників організацій повинна проводитись на двох рівнях – на рівні особистості та на рівні організації. Усвідомлення керівниками організацій того факту, що від емоційного благополуччя працівників на пряму залежить ефективність діяльності організації, сприятиме гармонійному розвитку як кожного працівника, так і організації в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Прищак М. Д. Психологія управління в організації [Електронний ресурс]/ М. Д. Прищак, О. Й. Лесько. – Режим доступу: http://posibnyky.vntu.edu.ua/ps_v_org/121.html.
2. Леонова А. Б. Профессиональный стресс в процессе организационных изменений / А. Б. Леонова, И. А. Мотовилина // Психологический журнал. – 2006. – Т. 27. – № 2. – С. 79–92.
3. Баєва О. Стрес як необхідна умова життєдіяльності організму/Баєва О.// Персонал. – 2014. – Т. 1. – С. 78–84.
4. Ходаківський Є. І. Психологія управління : підручник/ Ходаківський Є. І., Богоявленська Ю. В., Грабар Т. П. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 664 с.
5. Осадча Л. А. Проблема стресу у професійній діяльності менеджерів / Осадча Л. А. // Актуальні проблеми сучасної науки: Міжнародний науковий журнал. – Київ-Буковель, Україна, 2016. – С. 11–14.

Крістіна Русланівна Траченко – магістрант групи МОФ-17м, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: trachenkok@gmail.com

Науковий керівник: **Прищак Микола Дем'янович** – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: m_pryschak@ukr.net

Kristina Ru. Trachenko – Department of finance and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: trachenkok@gmail.com

Supervisor: **Nicholas Pryschak Demyanovich** – Cand. Sc. (Eng), Assistant Professor of Building Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: m_pryschak@ukr.net

СЕНСОРНИЙ МАРКЕТИНГ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ МАРКЕТОЛОГА

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Запропоновано використання маркетингового методу сенсорного впливу на підсвідомість споживачів, який дозволить підвищити ефективність продажів у будь-якій сфері людської діяльності.

Ключові слова: сенсорний маркетинг, вплив на підсвідомість, споживач, продажі

Abstract

The marketing method of sensory influence on consumers' subconsciousness, which will allow to increase sales efficiency in any sphere of human activity, is proposed.

Keywords: sensory marketing, influence on the subconscious, consumer, sales.

Вступ

Сучасний маркетинг - це філософія в бізнесі. Мета його полягає в тому, щоб найбільш повно сформувати, а потім і задовольнити потреби ринку. Продавати стає непросто, адже не секрет, що нинішня епоха - епоха найсильнішого впливу візуальної реклами на людину, епоха боротьби за клієнта на іншому, більш високому, рівні - рівні відчуттів [1]. Особлива увага приділяється впливу на підсвідомість споживачів. Так, за даними Scent Australia 75% емоцій народжуються завдяки запахам - «запах дитинства», «запах Нового року», «запах грошей», адже світ ми сприймаємо саме через органи почуттів. Саме з цих причин і з'явився новий напрям в маркетингу - сенсорний маркетинг.

Основна частина

Сенсорний маркетинг - тип маркетингу, основним завданням якого є вплив на почуття покупців (сенсорика), на їхній емоційний стан, з метою збільшення продажів. Пряме звернення реалізується через аромомаркетингові прийоми - аромопідпис, ароматизацію приміщення, ароматизацію безпосередньо продукції; а також тактильномаркетингові прийоми - текстурування і фактурування упаковок і малої поліграфії, фірмової промо-продукції, створення і підтримку температурного режиму в торговому залі або офісі і режиму вологості та інші [2]. Непряме звернення реалізується через візуальні і аудіальні образи в рекламі - основане на властивостях психіки трансформувати усічені образи в цілісні, доповнювати отриману інформацію на основі досвіду, наприклад: показуючи щось пухнасте в ролику і супроводжуючи м'яким «пухнастим» звуковим оформленням, ми змушуємо глядача дуже реалістично уявити собі дотикове відчуття дотику до пухнастому предмету.

Існують наступні різновиди сенсорного маркетингу:

- Колір маркетинг – це різновид сенсорного маркетингу, який ґрунтується на здатності людини сприймати кольори. В даний час збудливий вплив кольорів, «подібних червоному», і гальмуючий ефект кольорів, «подібних синьому», широко використовуються в багатьох галузях брендинга. Так, яскраві сонячні вітрини магазинів ваблять покупців, обіцяючи затишок і тепло. Заспокійливий та надійний синій колір застосовується у виготовленні упаковки знеболюючих ліків в фармакології. Сучасні супермаркети дуже активно використовують кольори для залучення більшої кількості покупців. Зелено-оранжеве оформлення вітрини з овочами та фруктами нагадує про природу, світанок, сонце. Йогурт в яскравій упаковці асоціюється з чистотою і свіжістю. У місцях продажу кави, чаю, тістечок переважають жовто-коричневі тони, що символізує спокій і відпочинок. Варто відзначити, що крім позитивного ефекту того чи іншого кольору, маркетологи нерідко вдаються до використання колірної дисгармонії як до способу привернути увагу цільової аудиторії. Вдале колірне оформлення інтер'єру приваблює покупців, створює особливу атмосферу, сприяє комфортному проведенню часу. Знання психологічної семантики кольорів допомагає вибирати колірне рішення

таким чином, щоб воно відповідало характеру і настрою споживачів і найбільш ефективно формувало їх емоційне сприйняття товару. При виборі кольорового рішення необхідно враховувати і пори року

- Аудіо маркетинг – один з різновидів сенсорного маркетингу, який ґрунтується на здатності людини сприймати звуки. Він використовується для підтримки традиційних маркетингових ходів, для додання оригінального звучання бренду. Не що давно застосування звуків обмежувалося лише їх використанням для передачі інформаційних повідомлень і створення фонові музики, але зараз все змінилося. В даний час все більше фірм для проведення маркетингових кампаній застосовують рекламні пісні з мелодіями, які легко запам'ятовуються, музичні логотипи, веселі рекламні джінгли. Сформована ситуація виправдана, адже музика і звуки впливають прямо на підсвідомість людини, їх неможливо уникнути. Дослідження довели, що при підборі мелодій необхідно уникати виникнення у покупців непотрібних асоціацій. Вони не повинні вловлювати явний зміст пісні, інакше будуть вникати в зміст слів, відволікаючись від покупок. При складанні музичної програми необхідно враховувати пристрасті та вікові категорії покупців. Якщо це збігається, люди проводять в магазині приблизно на 20% часу довше.

- Аромамаркетинг – це різновид сенсорного маркетингу, який ґрунтується на використанні різних запахів і ароматів з метою стимулювання продажів, просування товару на ринку і сприятливого впливу на покупця. Його можливості поширюються від ароматизації (нейтралізації небажаних запахів) і аромадизайну приміщень майже будь-якого розміру до ароматизації сувенірів, поліграфії і навіть бензину – для найбільш вибагливих. Аромамаркетинг є засобом підвищення конкурентоспроможності підприємств поряд з ціною, якістю та популярністю торгової марки. Головна завдання аромамаркетингу – поліпшити настрій покупця і привернути його до себе; зробити так, щоб йому було добре і пов'язати це відчуття з компанією.

Покажемо є досвід використання натурального аромату кави для просування бренду «Tchibo». Замість штучних ароматизаторів був використаний справжній кавовий аромат, оскільки благородний запах кави приманює людей і є одним з найпотужніших важелів мотивації.

- Маркетинг смаку – різновид сенсорного маркетингу, основою якого є поєднання смаку з метою стимулювання продажів, просування товару на ринку і сприятливого впливу на покупця. Смак – відчуття, що виникає при порушенні смакових рецепторів. Відповідно до маркетингових досліджень споживчих переваг, смак займає друге місце за значущістю серед стимулів до покупки харчового продукту, поступаючись лише ціні. Таким чином, моделюючи рецептуру харчового продукту-новинки, слід обов'язково враховувати комплекс факторів, що впливають на сенсорні переваги споживачів. Для того, щоб отримати прихильність споживачів, підприємства харчової промисловості мають створити унікальний та приємний смак товару.

- Маркетинг дотику – це різновид сенсорного маркетингу, який допомагає споживачу у виборі товару шляхом дотику до нього. Для багатьох покупців естетичне задоволення відіграє значну роль. Тому підприємства приділяють не аби яку увагу зовнішньому вигляді продукції.

Сприйняття предметів зовнішнього середовища за допомогою дотику дозволяє оцінювати їх форму, розміри, властивості поверхні, консистенцію, температуру, сухість або вологість, положення і переміщення в просторі. Фізичний контакт є суттєвим фактором при купівлі товару. Тактильні відчуття від взаємодії з брендом мають безпосереднє відношення до якості продукту і є найважливішою складовою ухвалення рішення про покупку.

Висновки

Враховуючи вищевикладене, можна зробити наступні висновки. Сенсорний маркетинг являє собою інструмент, який застосовується щодо кращого розуміння поведінки людини, зменшення негативного впливу на нього, а також намагання зробити життя більш гармонійним і здоровим. Сенсорний маркетинг дарує споживачеві особливі відчуття. Застосування механізму сенсорного маркетингу дозволить виробникам не тільки запропонувати товар, який сподобається споживачам, а й зміцнити свої позиції на ринку, збільшити обсяги продажу та забезпечити високий прибуток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Шмітт Б. Емпіричний маркетинг: Як змусити клієнта відчувати, думати, діяти, а також співвідносити себе з вашою компанією [Текст] / Б. Шмітт ; пров. з англ. К. Ткаченко. - М.: Фаир -

Пресс , 2001. - 400 с.

2. Трайндл А. Нейромаркетинг. Визуализация эмоций. / А. Трайндл; пер. с англ. А. Гродеева. – М.: Альпина Паблишер, 2011. – 113 с.

Міронова Вікторія Сергіївна – студентка групи Моз-14(б), факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: vsmironova0@gmail.com

Прищак Микола Дем'янович – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет

Науковий керівник: **Прищак Микола Дем'янович** – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Mironova Viktoriya S. – Department of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: vsmironova0@gmail.com

Pryshchak Mykola D. – Cand. Sc. (Ped), Assistant Professor of Philosophy and the Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Supervisor: **Pryshchak Mykola D.** — Cand. Sc. (Ped), Assistant Professor of Philosophy and the Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

РОЗВ'ЯЗАННЯ ДІЛОВИХ КОНФЛІКТІВ В ОРГАНІЗАЦІЇ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розкрито сутність ділових конфліктів в організації. Визначено систему управління конфліктами в організації. Досліджено способи розв'язання (подолання, вирішення) ділових конфліктів.

Ключові слова: *конфлікт, ділові конфлікти в організації, управління конфліктами, розв'язання ділових конфліктів в організації, переговори.*

Abstract

The essence of business conflicts in the organization is disclosed. Conflict management system in the organization is defined. Methods of solving (overcoming, solving) business conflicts are investigated.

Keywords: *conflict, business conflicts in the organization, conflict management, conflict resolution in the organization, negotiations.*

Вступ

Важливою умовою ефективного розвитку організації є вміння управляти процесом виникнення, розвитку та вирішення конфліктів. Конфлікти в організації можуть носити міжособистісний (емоційно-особистісний) та діловий характер.

Ділові конфлікти в організації – це конфлікти, що виникають між суб'єктами ділової (виробничої) взаємодії в організації.

Ділові конфлікти, як і міжособистісні, незважаючи на те, що вони дають яскраво забарвлений негативний ефект, виконують і важливу позитивну функцію. Конфлікт є вираженням незадоволеності або протесту, інформування конфліктуючих сторін про їх інтереси і потреби. Конфлікти допомагають працівникам об'єднатись, мобілізувати волю, розум на рішення принципово важливих питань, поліпшити морально-психологічний клімат у колективі. Як висловився М. Вебер, “конфлікт очищує”. Такий конфлікт, що позитивно впливає на структуру, динаміку і результативність соціально-психологічних процесів і слугує для співробітників джерелом їх самовдосконалення і саморозвитку, називають продуктивним (конструктивним) конфліктом.

Від ефективності управління конфліктом залежить стабільність в діяльності організації, а в кінцевому результаті ефективність її розвитку.

Формування системи управління конфліктами передбачає такі дії:

- прогнозування конфліктів;
- профілактика й запобігання виникненню конфлікту;
- діагностика та регулювання конфлікту на основі коригування поведінки його учасників;
- розв'язання конфлікту [1].

Метою статті є аналіз проблеми розв'язання (подолання, вирішення) ділових конфліктів в організації.

Основна частина

Ключову роль у системі управління конфліктами в організації відіграє проблема розв'язання (подолання, вирішення) конфлікту.

Умовами розв'язання конфлікту є припинення конфліктної взаємодії, пошук спільних цілей та інтересів, зниження негативних емоцій, зміна свого ставлення до опонента, зниження негативних емоцій опонента, об'єктивне обговорення проблеми, вибір оптимальної стратегії розв'язання конфлікту.

Керівникові важливо уміти обирати способи подолання конфлікту, засвоїти процедуру, послідовність процесу розв'язання конфлікту й нюанси її реалізації у виробничих умовах.

Різноманітність конфліктних явищ у взаємовідносинах людей обумовлює різні концептуальні

підходи до їх розв'язання.

Серед способів подолання конфліктів обумовлених їх *причинами виникнення* визначають наступні [2].

Мотиваційний. Головною метою вважається усунення розбіжності в цілях, мотивах, цінностях учасників, формування орієнтації на кооперацію і співпрацю. Конфліктуючих необхідно переконати у тому, що разом діяти краще, ніж поодиночі.

Когнітивний. Основна мета: створити спільну інформаційну основу, знайти спільну точку зору, пізнати себе і один одного. Конфліктуючі повинні усвідомити: "Ми всі прагнемо одного".

Діяльнісний. Основна мета: організація співпраці з правильним і чітким розподілом функцій, вимог до учасників, ефективна взаємодія та управління на виробництві, у діяльності. Конфліктуючі розуміють, що виконують спільну справу.

Відомі та ефективні у менеджменті є *структурні* способи вирішення конфлікту [2]:

- роз'яснення вимог до роботи;
- використання координаційних та інтеграційних механізмів;
- постановка загальноорганізаційних комплексних цілей;
- використання системи винагород.

Роз'яснення вимог до роботи. Полягає в роз'ясненні того, які результати очікуються від кожного співробітника і підрозділу, хто надає і хто одержує різну інформацію, системи повноважень і відповідальності, а також чітко визначеної політики, процедур і правил організації.

Координаційні та інтеграційні механізми. Вживання *координаційних* механізмів полягає у встановленні ієрархії повноважень («ланцюгу команд»), яка упорядковує взаємодію людей, ухвалення рішень та інформаційні потоки всередині організації.

До засобів інтеграції відносяться: управлінська ієрархія, використання служб, що здійснюють зв'язок між функціями, міжфункціональні групи, цільові групи, наради між відділами. Організації, які підтримували потрібний для них рівень інтеграції, досягають більшої ефективності, ніж ті, які не зробили цього.

Постановка загальноорганізаційних комплексних цілей. Ефективне здійснення цих цілей вимагає спільних зусиль двох або більше співробітників, груп або відділів. Ідея, яка закладена у ці вищі цілі – направити зусилля всіх учасників на досягнення спільної мети.

Структура системи винагород. Систематичне скоординоване використання системи винагород для заохочення тих, хто сприяє здійсненню загальноорганізаційних цілей, допомагає людям зрозуміти, як їм слід діяти у конфліктній ситуації, щоб це відповідало завданням організації.

Існує також типологія способів вирішення в основі якої економічні, адміністративні та соціально-психологічні фактори [1]:

- *економічні:* підвищення зарплати, додаткові пільги, удосконалення, стимулювання інновацій тощо.
- *адміністративні:* чітке обґрунтування заохочень, залучення до управління працівників, роз'єднання сторін-конфліктерів, переведення на іншу роботу тощо.
- *соціально-психологічні:* роз'яснення вимог до роботи, упередження, бесіда, посилення згуртованості, спрацьованості, засудження чи ізоляція конфліктерів тощо.

На практиці розв'язання конфлікту можливе способом *переговорів* (компроміс чи співробітництво), або через *силове втручання* (поступка опонента).

На практиці розв'язання конфлікту можливе способом переговорів (компроміс чи співробітництво), або через силове втручання (поступка опонента).

Переговори – спосіб розв'язання конфлікту, що полягає у використанні ненасильницьких засобів і прийомів розв'язання проблеми. Переговори ведуться з приводу продовження дії угод, нормалізації стосунків, перерозподілу, створення нових умов, подолання побічних ефектів. Психологічними механізмами переговорного процесу є узгодження цілей та інтересів, прагнення до взаємної довіри, забезпечення балансу влади та взаємного контролю сторін.

Переговорний процес – це специфічний вид спільної діяльності. Його особливості: цілі, інтереси, позиції сторін не збігаються; на переговорах кожен опонент тісно контактує з іншим і змушений рахуватися з його діями. Тому переговори як соціально-психологічний процес мають психологічні механізми й особливу технологію проведення [3; 4].

Психологічні механізми являють собою цілісну сукупність психічних процесів, що

забезпечують рух до результату в чіткій послідовності. Психологи виділяють такі механізми: узгодження цілей та інтересів, прагнення до взаємної довіри сторін; забезпечення балансу влади та взаємного контролю сторін.

Сутність методу силового втручання полягає в примусовому нав'язуванні одній зі сторін свого рішення. Таким способом сильна сторона досягає своїх цілей, домагається від опонента відмови від первісних вимог. Сторона, що поступилася і задовольняє вимоги опонента або ж вибачається за недоліки в діяльності чи в поведінці [5].

Висновки

Важливою умовою ефективного розвитку організації є вміння управляти процесом виникнення, розвитку та вирішення конфліктів. Від ефективності управління конфліктом залежить стабільність в діяльності організації, а в кінцевому результаті ефективність її розвитку.

Ключову роль у системі управління конфліктами в організації відіграє проблема розв'язання (подолання, вирішення) конфлікту. Різноманітність конфліктних явищ у взаємовідносинах людей обумовлює різні концептуальні підходи до розв'язання конфліктів.

Серед способів подолання конфліктів обумовлених їх причинами виникнення визначають мотиваційний, когнітивний та діяльнісний.

Відомі та ефективні у менеджменті є структурні способи вирішення конфлікту: роз'яснення вимог до роботи; використання координаційних та інтеграційних механізмів; постановка загальноорганізаційних комплексних цілей; використання системи винагород.

На практиці розв'язання конфлікту можливе способом переговорів, або через силове втручання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Прищак М. Д. Етика та психологія ділових відносин: електронний навчальний посібник / М. Д. Прищак, О. Й. Лесько. – Вінниця, 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://posibnyky.vntu.edu.ua/>
2. Дуткевич Т. В. Конфліктологія з основами психології управління : навч. посібник / Дуткевич Т. В. – К. : Центр навч. літератури, 2005. – 456 с.
3. Анцупов А. Я. Конфликтология: учебник / А. Я. Анцупов, А. И. Шипилов. – 3-е изд. – СПб. : Питер, 2008. – 496 с.
4. Ємельяненко Л. М. Конфліктологія : навч. посібник / Ємельяненко Л. М., Петюх В. М., Торгова Л. В., Гриненко А. М. – К. : КНЕУ, 2005. – 315 с.
5. Конфликтология : учебник / под ред. В. П. Ратникова. – 2-е изд. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2007. – 511 с.

Фомич Наталія Іллівна – студентка групи МОП-14б, Менеджмент організації підприємницької діяльності, Факультет менеджменту напрям підприємницька діяльність, Вінницький національно технічний, м. Вінниця, e-mail: <fomych.2014@gmail.com>

Науковий керівник: **Лесько Олександр Йосипович** – канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри економіки підприємництва та виробничого менеджменту, м. Вінниця.

Fomich Natalia Ilyivna – student of the group MOP-14b, Management of the organization of entrepreneurial activity, Faculty of Management, direction of entrepreneurial activity, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: <fomych.2014@gmail.com>

Supervisor: **Lesko Alexander J.** – Cand. Sc. (Econ.), Associate Professor, Head of the Chair of Economics and Business Production Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa.

РОЛЬ КЕРІВНИКА У ВИРІШЕННІ КОНФЛІКТІВ У КОЛЕКТИВІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розкрито сутність та значення конфлікту на підприємствах. Досліджено роль керівника у вирішенні конфліктів в середині колективу. Запропоновано практичні рекомендації щодо попередження конфлікту, його профілактики та послаблення.

Ключові слова: конфлікт, керівник, підприємство, колектив, конфліктні ситуації.

Abstract

The essence and significance of the conflict at the enterprises are revealed. The role of the leader in solving conflicts in the middle of the collective is investigated. Practical recommendations for conflict prevention, prevention and relaxation are suggested.

Keywords: conflict, leader, enterprise, team, conflict situations.

Вступ

У кожної людини в житті є свої цілі, пов'язані з різними областями життєдіяльності. Кожен прагне досягти чогось свого або пробує що-небудь робити по-своєму. Але часто люди, пов'язані узами спільної ділової активності стикаються у своїх інтересах і тоді відбувається конфлікт, він дезорганізує людей, переводить їх у стан, коли їм починають керувати емоції, а не розум. Спогади про конфлікти як правило викликають неприємні асоціації: загрози, ворожість, незрозуміння, спроби, деколи безнадійні, довести свою правоту, образи. У результаті склалася думка, що конфлікт – завжди явище негативне, небажане для кожного з нас, а особливо для керівників та менеджерів, оскільки їм доводиться стикатися з конфліктами частіше за інші.

Проблемами, пов'язаними із теоретико-методологічним дослідженням конфліктів, управління ними займалися такі провідні вітчизняні вчені, як Гришина Н. В. [1], Ємельяненко Л. М. [2], Леонов Н. І. [3], Лозова В. І. [4], Немцов В. Д. [5], Пірен М. І. [6], Свиридчук Н. П. [7], Ядов В. А. [8] та ін. Проте із посиленням ролі людського чинника в діяльності організації зростає роль особистості керівника як ключового фактору ефективного управління конфліктами в організації та їх вирішення.

Метою статті є дослідження питання ролі керівника у вирішенні конфліктів у колективі.

Основна частина

Конфлікт – крайнє загострення суперечностей сторін, пов'язане з відмінностями їхнього становища в суспільстві й пов'язане з цим реальної чи надуманої суперечності інтересів, цілей і цінностей; зіткнення та протиборство (протидія) певних систем, політичних партій, громадських організацій, етнічних груп, держав та їх органів, окремих осіб.

Найпоширенішим є поділ конфліктів на конфлікти цінностей, інтересів та ідентифікацій.

Конфлікт цінностей, зокрема, постає як зіткнення різних ідеологічних концепцій, розбіжності між якими виступають основними передумовами конфлікту (ліві – праві, ліберали – консерватори, комуністи – соціал-демократи).[1]

Конфлікт інтересів пов'язаний, у першу чергу, з зіткненням політичних та соціально-економічних інтересів, які призводять до конфлікту між владною правлячою верхівкою та широкими верствами населення (як приклад, конфлікт через проведену в Україні номенклатурно-бюрократичну, а не народну приватизацію).

Конфлікт ідентифікації простежується тоді, коли вирішується питання щодо визначення громадянином тієї чи іншої країни своєї етнічної та громадянської належності. Сутність конфлікту полягає в тому, що частина населення не бажає визнавати себе громадянами тієї держави, на теренах якої вони в даний час проживають.

Основним джерелом конфліктних стосунків, що виникають у колективі, є невідповідність переконань і поведінки індивіда моральним принципам та очікуванням інших його членів. Вчинки людини, що суперечать переконанням, цінностям, нормам, правилам поведінки та традиціям колективу часто призводять до конфліктів, що носять деструктивний характер. Чим більш

згуртований колектив, тим гостріше й інтенсивніше розвивається протистояння при таких конфліктах. Деструктивний конфлікт, особливостями якого є тенденція до розширення, загострення, зростання емоційної напруги, неприязні й агресії відносно іншої сторони конфлікту, погіршення комунікації, використання неприпустимих дій, що суперечать моральним нормам та правилам поведінки, застосування психологічного або фізичного насилля, є дуже небезпечним явищем через свої негативні наслідки. А. Анцупов і А. Шипілов визначають наступні наслідки деструктивних конфліктів: негативний вплив на психіку їх учасників; посилення деструкції в міжособистісних стосунках, що породжує почуття ненависті та ворожості; формування негативного образу опонента; можливе переростання існуючого конфлікту в більш деструктивні; обмеження або припинення комунікації та міжособистісної взаємодії [2].

Конфліктні ситуації є різноманітними, тому менеджер сам вибирає той чи інший стиль впливу на людей. Рівень оптимального їх вибору залежить від компетентності менеджера, його мистецтва. Складовими індивідуальних стилів діяльності менеджерів є розподіл повноважень у процесі керівництва; домінуючі методи керівництва; технологія прийняття і реалізації рішень; ставлення менеджера до порад і зауважень підлеглих; характер комунікації з підлеглими; характер завдань, які вирішує організаційна система; механізм контролю за діяльністю підлеглих та відповідальності у системі діяльності; психологічний такт менеджера та етика його поведінки; рівень розвитку демократичних засад управління; характер вимогливості; ставлення керівника до нововведень, інших людей і до самого себе; рівень активності, ініціативи, дисциплінованості менеджера і підлеглих; результативність організаційної системи з участю менеджера і при його відсутності; рівень розвитку підприємництва в організаційній системі; співвідношення в розвитку активної і пасивної адаптивних реакцій організації; напрями майбутньої поведінки організаційної системи; загальний рівень іміджу організації тощо.

В улагоджуванні конфліктів, при управлінні поведінкою персоналу в конфліктних ситуаціях вирішальною є роль керівника. Керівник – особа, яка за своїм службовим станом зацікавлена в підтримці конфліктів функціонально-позитивної спрямованості, і в попередженні та найшвидшому подоланні деструктивних конфліктів, що наносять своїми негативними наслідками збиток спільній роботі.

Як суб'єкт конфлікту керівник, менеджер подає приклад поважного відношення до законів, вірності моральним і трудовим традиціям, прагнення до партнерської взаємодії. Необ'єктивність керівника, яка викликає конфлікт, може бути наслідком заниженої та завищеної оцінки результатів діяльності й поведінки підлеглих співробітників. Серед типових помилок завищення оцінок називають дружнє відношення на основі неформального спілкування, бажання бути добрим й великодушним, переваги особисто симпатичним людям тощо.

Головне завдання керівника підприємства: вміти регулювати – визначити і увійти у конфлікт на початковій стадії. Встановлено, що, якщо менеджер входить і управляє конфліктом у початковій фазі, він розв'язується на 92%; якщо на фазі підйому – на 46%, а на стадії загострення, коли пристрасті загострилися до межі – на 5%, тобто конфлікти практично не розв'язуються чи розв'язуються дуже рідко. Коли сили віддані боротьбі (стадія «загострення»), настає спад. І, якщо конфлікт не розв'язаний у наступному періоді, він розростається з новою силою, тому що в період спаду можуть бути притягнуті для боротьби нові способи та сили. Керівнику необхідно завжди пам'ятати, що управління конфліктом припускає не тільки регулювання протиріччя, що вже виникло, але й створення умов для його профілактики і попередження. Причому найбільшу значимість із двох зазначених завдань має профілактика. Саме добре поставлена робота з попередження конфліктів забезпечує скорочення їх числа та виключення можливості виникнення деструктивних конфліктних ситуацій [5].

Діяльність керівника як посередника включає аналіз ситуації та врегулювання конфлікту. Аналіз конфліктної ситуації полягає в одержанні інформації про конфлікт, збиранні даних про нього; аналізі отриманої інформації, перевірці її вірогідності, оцінюванні конфліктної ситуації. Процес урегулювання включає вибір способу врегулювання конфлікту та типу медіаторства, реалізацію обраного способу, уточнення інформації та прийнятих рішень, зняття післяконфліктної напруги у стосунках опонентів, аналіз досвіду врегулювання конфлікту [2].

Керівник одержує інформацію про конфлікт із різних каналів. Він сам може бути свідком конфлікту між співробітниками організації. Один із учасників чи обидва можуть звернутися до керівника з проханням допомогти вирішити проблему. Інформація може надійти від найближчого

оточення опонентів. Нарешті, інформація про необхідність розв'язання конфлікту між підлеглими може надійти від керівника.

Існує два підходи до розуміння ролі керівника в урегулюванні конфлікту. Перший полягає в тому, що керівникові доцільно орієнтуватися в конфлікті на роль посередника, а не арбітра [4]. Другий підхід полягає в тому, що керівникові необхідно вміти застосовувати всі типи медіаторства. Основними для керівника є ролі арбітра й посередника, а додатковими – ролі третейського судді, помічника та спостерігача. Реалізація обраного способу включає окремі бесіди з опонентами, підготовку до спільного обговорення проблеми, спільну роботу з опонентами та фіксацію закінчення конфлікту. Важливо контролювати поведінку опонентів і коригувати їхні вчинки з метою нормалізації відносин. Негативна установка, що сформувалася, може зберігатися певний час, і людина буде мимоволі відчувати антипатію до свого колишнього опонента, мимоволі висловлювати про нього негативні думки і навіть діяти на шкоду йому.

Висновок

Для вирішення конфлікту керівник повинен вміти: 1) об'єктивно оцінити ситуацію, що склалася, і якщо він дійсно існує, визнати наявність конфлікту; 2) відрізнити привід конфлікту від його предмета – безпосередньої причини, яка часто об'єктивно або суб'єктивно маскується; 3) визначити вид конфлікту, його стадію, виявити предмет конфлікту, мету та цілі основних учасників конфлікту; 4) встановити, якою мірою предмет розбіжностей стосується організації виробництва, праці та управління, а також особливостей ділових і особистісних відносин конфліктуючих сторін; 5) з'ясувати суб'єктивні мотиви вступу людей у конфлікт.

Запобігати конкретним конфліктам можна, змінюючи ставлення працівника до проблемної ситуації, а також поведінки в ній, а ще впливаючи на психіку й поведінку опонента. Аналіз отриманого досвіду дозволяє керівникові осмислити свої дії в конфлікті, оптимізувати алгоритм діяльності з урегулювання конфліктів серед підлеглих.[3]

Отже, для підвищення рівня конкурентоспроможності й ефективності функціонування організації менеджерам потрібно передбачати, аналізувати і вміти ефективно управляти конфліктами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гришина Н. В. Психология конфликта / Н. В. Гришина. – СПб.: Питер, 2009. – 544 с.
2. Конфліктологія: навч. посіб. / [Ємельяненко Л. М., Петюх В. М., Торгова Л. В., Гриненко А. М.] ; За заг. ред. В. М. Петюха, Л. В. Торгової. – К. : КНЕУ, 2003. – 315 с.
3. Конфліктологія: хрестоматія / Составитель Леонов Н. И. – 2-е изд., стер. – М. : МПСИ; Воронеж: Изд-во НПЛ «МОДЭК», 2003. – 304 с.
4. Лозова В. І. Теоретичні основи конфліктології : навч. посібн. / В.І. Лозова, Г.В. Троцько. – Харків: ОВС, 2002. – 276 с.
5. Пірен М. І. Конфліктологія : підручник / Пірен М. І. – Київ: МАУП, 2003. – 360 с.
6. Сергієнко Т. І. Конфлікти в колективі і роль керівника у їх вирішенні / Сергієнко Т. І. // Гуманітарний вісник ЗДІА. 2012. – № 48. – С. 236 – 242.
7. Свиридюк Н. П. Переговори та посередництво як способи вирішення юридичних конфліктів / Свиридюк Н. П. // Вісник академії праці і соціальних відносин федерації профспілок України : науково-практичний збірник. – 2010. – № 4. – С. 70 – 75.
8. Ядов В. А. Современная теоретическая социология как концептуальная база исследования российских трансформаций : курс лекций для студентов магистратуры по социологии. / Ядов В. А. – Изд. второе, исправл. и дополн. – СПб. : Интерсоцис, 2009. – 138 с.
9. Гудзинський О. Д. Менеджмент підприємницької діяльності : навч. посібник / Гудзинський О. Д., Судомир С. М., Гуренко Т. О.; заг. ред. О. Д. Гудзинського. – К. : ПК ДСЗУ, 2010. – 322 с.

Яворська Катерина Леонідівна студентка групи Моз 14б, Факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: 1moz.14b.katerina@gmail.com

Науковий керівник: **Прищак Микола Дем'янович** – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: m_pryschak@ukr.net

Yavorskaya Ekaterina L. - student of the Moz 14b , Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, m. Vinnytsia, e-mail: 1moz.14b.katerina@gmail.com

Supervisor: **Nicholas Pryschak Demyanovich** – Cand. Sc. (Eng), Assistant Professor of Building Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University. Vinnitsa, e-mail: m_pryschak@ukr.net

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ КЕРІВНИКА

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено поняття «професіоналізм» та «професіоналізм керівника». Доведено, що головним чинником якісного управління підприємством є наявність у керівника професійної культури, що визначає рівень його професіоналізму.

Ключові слова: професіонал, професіоналізм, професійна культура керівника, професійний розвиток.

Abstract

The concept of "professionalism" and "professionalism of the head" is investigated. It is proved that the main factor of quality management of an enterprise is the presence of a professional culture leader, determines the level of his professionalism.

Keywords: professional, professionalism, professional leader culture, professional development.

Вступ

Проблема формування професійної культури керівників набуває надзвичайної актуальності, оскільки від її успішного вирішення залежить ефективність управління підприємством на сучасному етапі.

Метою роботи є вивчення теоретично-наукових засад розуміння професіоналізму керівників та визначення зв'язку між професіоналізмом і професійною культурою.

Основна частина

Проблема професіоналізму, як визначальної категорії професійної підготовки та умов, що його забезпечують, має велике значення для існування і розвитку суспільства.

Категорія «професіоналізм» за своєю ретроспективою є більше молодішою, а за психологічним наповненням повсякденною, ніж чітко визначеною, тому найчастіше її розуміють як «краще» здійснення трудової діяльності та пов'язують із певною професією, зокрема з поняттям «професіонала» як фахівця певної справи. Однак таке розуміння обмежує природу досліджуваного феномена.

Переважає більшість сучасних учених підкреслюють, що професіоналізм – це не тільки досягнення людиною високих професійних результатів, не тільки висока продуктивність праці, а й обов'язково наявність його психологічних компонентів: внутрішнього ставлення людини до своєї праці, до професії, її психічних станів та якостей [1].

На думку А. К. Маркової професіоналом можна вважати людину, яка [1]:

- успішно вирішує задачі, що поставлені перед ним як перед керівником конкретного підприємства (об'єктивні критерії);
- особисто прихильний до професії, мотивований до праці в ній, задоволений професією (суб'єктивні критерії);
- досягає бажаних сьогодні результатів у розвитку підприємства (результативні критерії);
- використовує прийнятні у демократичному суспільстві способи, технології (процесуальні критерії);
- засвоює норми, еталони професії, досягає майстерності у ній (нормативні критерії);
- прагне індивідуалізувати свою працю, а також усвідомлює і розвиває свою індивідуальність засобами професії (індивідуально-варіативні критерії);
- досягає вже сьогодні необхідного рівня професійних особистісних якостей, знань і умінь (критерії наявного рівня);
- усвідомлює перспективу, зону найближчого професійного розвитку, роблячи для її реалізації (прогностичні критерії);
- відкритий для постійного професійного навчання, накопичення досвіду (критерії професійної

навченості);

- збагачує досвід професії за рахунок особистого творчого внеску (критерії творчості);
- соціально активний (критерії соціальної активності);
- відданий своїй професії, прагне підтримувати навіть у складних умовах честь і гідність, професійну етику (критерії професійної прихильності);
- готовий до якісної і кількісної оцінки своєї праці (якісні і кількісні критерії).

Отже, професіоналізм керівника підприємства доцільно розглядати в діалектичній єдності діяльності та особистості, де у процесі становлення професіоналізму діяльності формується та розвивається особистість професіонала. Причому професіоналізм, з одного боку, – результат професійної управлінської діяльності, а з іншого, – інтегральна властивість особистості самого керівника.

Зауважимо, що змістовна сутність професіоналізму керівника виявляється у таких компетенціях [2]:

- функціональна компетенція (полягає у відтворенні традиційного управлінського циклу та володіння вміннями здійснювати управлінські функції);
- соціально-економічна компетенція (означає управління підприємством в умовах складних економічних перетворень, оволодіння основами менеджменту і маркетингу);
- інноваційна компетенція (спрямована на розвиток підприємства шляхом опанування інновацій).

Варто сказати, що професійний розвиток керівника підприємства – це безперервний, цілеспрямований, організований, інтегруючий процес теоретичної і практичної підготовки керівника до здійснення професійної діяльності [3].

На нашу думку структурними компонентами професійного розвитку є:

- знання, необхідні для посади керівника;
- уміння та навички, необхідні для якісного та успішного виконання покладених посадових обов'язків;
- особистісні і професійні якості, цінності, які необхідні для повної реалізації задатків, можливостей, потенціалу особистості керівника в процесі професійної діяльності;
- культура: світогляд, світобачення, світосприйняття, духовність, моральність, етичність особистості, ціннісні орієнтації;
- мотивація: перспективи, професійна самосвідомість, критичність мислення.

Керівник є носієм професійної культури, тому рівень його професіоналізму визначається, по суті, рівнем зрілості професійної культури.

Професійна культура керівника підприємства – це цілісна система особистісно значущих духовних якостей керівника, що поєднані з його професійними знаннями, уміннями, навичками, творчими здібностями. Вона враховує особистісний розвиток і відображає рівень готовності до виконання професійних обов'язків [4].

Кожне підприємство є унікальним за своєю сутністю і вимогами. Відповідно кожне підприємство знаходить шляхи і напрями свого економічного розвитку, орієнтуючись на компетенції сучасних підходів до керівництва підприємством. Будь-яку ідею можна реалізувати, якщо вона є реальною і викликає інтерес у колективу підприємства. З точки зору людинознавчої компетентності інноваційний потенціал керівника має базуватися на принципах толерантності, розумного поєднання прагматизму з відповідальністю за інноваційні зміни.

Серед важливих професійно значущих якостей, які необхідні керівнику в управлінні інноваціями, вчені визначають гнучкість, адаптивність, здатність оцінювати і прогнозувати ситуації, бути зорієнтованим на інновації.

Висновки

Отже, до основних ознак професійної компетентності керівника можна віднести: знання та розуміння природи управлінської праці та процесів менеджменту; знання посадових та функціональних обов'язків керівника; уміння використовувати інформаційні комп'ютерні технології та інші засоби комунікацій, необхідні у процесі управлінської праці; людинознавча компетентність; володіння мистецтвом налагодження зовнішніх зв'язків; здатність до самооцінки, уміння робити правильні висновки.

Таким чином, головним чинником якісного управління підприємством є наявність у керівника професійної культури, що визначає рівень його професіоналізму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Маркова А. К. Психология профессионализма / Маркова А. К. – М. : Международный гуманитарный фонд «Знание», 1996. – 308 с.
2. Олешко П. С. Структура професійної компетентності керівника навчального закладу у системі післядипломної педагогічної освіти / Олешко П. С. // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». – 2017. – № 2(1). – С. 88 – 91.
3. Кіяшко В. І. Поняття та роль керівника в діяльності сучасного підприємства / В. І. Кіяшко // Форум права. – 2008. – № 1. – С. 221 – 224
4. Шендерук О. В. До питання про сутність професіоналізму / Шендерук О. В. // Вісник Інституту розвитку дитини. – 2014. – № 32. – С. 117 – 123.

Дзюбко Михайло Юрійович – студент групи МОф-17м, факультету менеджменту та ін-формаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: michaeldzyubko@gmail.com

Прищак Микола Дем'янович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри культурології, соціології, педагогіки та психології, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: m_pryschak@ukr.net

Michael Y. Dzyubko – student MOF-17m, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: michaeldzyubko@gmail.com

Prischak Mykola Demyanovich – candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Culturology, Sociology, Pedagogy and Psychology, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsa, e-mail: m_pryschak@ukr.net

Формування команди

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто основні підходи до визначення поняття «команди» та рекомендації щодо створення ефективної команди підприємства..

Ключові слова: команда, формування команди.

Abstract

The basic approach to the definition of "team" and recommendations about a creation of an effective team of organization.

Keywords: the team, team building.

Вступ

На сьогоднішній день перед людством поставлена велика кількість складних завдань, виконання яких потребує об'єднання людських ресурсів, згуртованість та взаємопідтримка у колективі. Успіх будь-якого суб'єкта господарювання залежить не лише від професіоналізму та особистих якостей окремих працівників, але й від спільної діяльності всього колективу організації. Було відзначено, що результат виконання завдання здійснюється значно кращим шляхом, коли працівники взаємодіють в команді, а не окремо, так як кожна людина може зробити свій особистий внесок у певний процес найкращим чином [1].

Мета роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні проблеми формування ефективної команди.

Головна частина

Поняття “команда”, “робоча команда”, “командна робота” по-різному трактуються дослідниками. Так, наприклад, за визначенням М. Армстронга: “Команда – це невелика кількість людей з взаємодоповнюючими навичками, людей, які зібрані для спільного вирішення завдань з метою підвищення продуктивності праці і відповідно до підходів, за допомогою яких вони підтримують взаємну відповідальність” [2, с. 46].

Також варто розглянути такі визначення поняття «команда», зокрема:

– «команда – це невелика кількість людей з взаємодоповнюючими навичками, які прагнуть до спільної мети, виконують завдання та підходи, за які вони взаємно відповідальні» [3];

– «люди, що працюють разом на певному шляху для досягнення загальної мети або місії. Робота є взаємозалежною і члени команди розділяють відповідальність і вважати себе відповідальними за досягнення результатів» [4];

– «команда група людей, що працюють разом для досягнення спільної мети» [5].

Команди формуються тоді, коли люди із спільними уподобаннями, і ставленнями бажають прийти і працювати разом для досягнення спільної мети. Команди грають дуже важливу роль як в організації, так і в житті окремо взятої особистості. Найбільш яскраво підкреслює важливість спільної роботи у команді вираз Генрі Форда: «Зібратися разом це початок. Залишатися разом це прогрес. Працювати разом це успіх».

Кожен працівник залежить від колеги по роботі, а для того, щоб працювати разом і ефективно сприяти організації, жоден співробітник не може працювати поодиночці. Це ж саме стосується і команди менеджерів, згуртованість якої може вивести діяльність підприємства на високий рівень розвитку, допомогти організації вижити в умовах конкурентного середовища. Проблема формування і існування команд є актуальною для всіх видів діяльності у будь-якій сфері.[1]

Формування команди базується на принципах: цілеспрямованість, згуртованість, відповідальність.

Виділяють етапи формування команди.

1. Визначення цілей формування команди.
2. Прийняття рішення про лідерство в команді.
3. Підбір членів команди.

4. Налагодження комунікативних зв'язків між членами команди.
5. Розподіл функціональних обов'язків між членами команди.
6. Розвиток командної взаємодії. На етапі підбору членів команди важливим є усвідомлення необхідних для членів команди якостей особистості.

До найважливіших характерних рис членів команди відносять: – професіоналізм; – мотивація; – комунікабельність; – професіоналізм + мотивація + комунікабельність [7].

Формування команди у організації є досить складним процесом, що вимагає високої управлінської компетенції, а для його здійснення необхідні кваліфіковані люди, які хочуть працювати разом.

Становлення команди – це динамічний процес. Більшість команд перебувають у стані неперервних змін. Та хоча команди не досягають стабільності майже ніколи, існує загальна схема еволюції більшості команд, яка передбачає наявність таких етапів: формування, потрясіння, нормалізація, виконання завдань і розпуск. Так, на етапі формування спостерігається високий ступінь невизначеності щодо цілей, структури та лідерства. Цей етап закінчується тоді, коли члени команди починають думати про себе як про частину команди. Етап потрясіння – це період протистояння усередині групи. Члени групи погоджуються з існуванням команди, але опираються контролю, який група покладає на особистість. На даному етапі можливим є виникнення конфлікту з приводу того, хто контролюватиме команду. Власне на цьому етапі формується рольова структура учасників команди. Третій етап розвитку команди – це етап, на якому налагоджуються тісні стосунки і члени команди починають демонструвати здатність до співпраці. Етап нормалізації завершується в момент утвердження структури команди і члени команди поділяють спільний для всіх набір сподівань щодо відповідної ділової поведінки. Наступний етап становлення команди є етапом виконання завдань. Для постійних команд цей етап є останнім етапом їхнього розвитку. Для тимчасових команд – тих, що мають обмежене коло завдань для виконання, – існує ще етап розпуску. На цьому етапі пріоритет переноситься із високого рівня виконання завдання на згортання діяльності [6].

Формування команди можна розділити на 4 стадії:

1. Підготовка, коли вирішується яку роботу необхідно виконати; чи необхідна команда для виконання завдання; яку структуру управління повинна мати команда; визначаються цілі команди.

2. Створення робочих умов, тобто здійснюється забезпечення усіма необхідними матеріалами і обладнанням для виконання робіт та гарантування того, що команда складається з людей, які дійсно необхідні для виконання роботи. На цій стадії керівництво визначає умови, в відповідності до яких команда виконує свою роботу. Команди повинні забезпечуватися необхідними ресурсами, для успішної діяльності, зокрема, матеріальними ресурсами (робочі інструменти, обладнання і кошти); людськими ресурсами (відповідний склад кваліфікованого персоналу); підтримка з боку організації (готовність організації надати команді можливість виконувати роботу так, як вони вважають за потрібне).

3. Побудова команди – стадія, на якій визначаються межі (границі) тих, хто є членом команди; приходять до згоди щодо процесу виконання завдань; визначають рамки поведінки, які необхідні для усіх членів команди.

4. Сприяння у роботі здійснюється через втручання для вирішення проблем; поповнення команди матеріальними ресурсами; здійснення заміни тих, хто залишив команду [1].

Таким чином, формування команди є важливим напрямом розвитку сучасного менеджменту. Особливості даного напрямку активно вивчаються і аналізуються вітчизняними та зарубіжними. Основною причиною актуальності цього питання можна назвати зростання цінності розумової праці кожного працівника та можливості об'єднання зусиль різних працівників на вирішення стратегічних завдань розвитку організацій.

Висновки

Отже, слід розуміти, що для ефективного функціонування підприємства в цілому, важливого значення набуває формування ефективної управлінської команди, адже об'єднання зусиль та вирішення важливих завдань колективно може вивести підприємство на високий рівень розвитку. Також варто зазначити, що успіх будь-якого суб'єкта господарювання залежить не лише від професіоналізму та особистих якостей окремих працівників, але й від спільної діяльності всього колективу організації.

СПИСОК ВИКОРИТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Муха Р. А. Команда, її сутність та особливості розвитку / Р. А. Муха. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4253>
2. Армстронг, М. Основы менеджмента / М. Армстронг. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2005. – 512 с
3. Lewis-McClea K. Psychological contract breach and the employment exchange: perceptions from employees and employers [Електронний ресурс] / K. Lewis-McClea, M. Taylor // Paper Presented to the Academy of Management, San Diego – Режим доступу до ресурсу: <http://archive.tlt.psu.edu/suggestions/teams/about/definition.html>.
4. MIT Information Services and Technology. Guide for Creating Teams: Definition of Teams [Електронний ресурс] / MIT Information Services and Technology – Режим доступу до ресурсу: <http://archive.tlt.psu.edu/suggestions/teams/about/definition.html>.
5. Understanding Team. What is a Team ? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.managementstudyguide.com/understanding-team.htm>
6. Калинець К.С.. Сутність та особливості формування управлінської команди // Львівський інститут банківської справи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.fem.sumdu.edu.ua/docs/d097.pdf>
7. Прищак М. Д. Психологія управління в організації: навч. посібник / М. Д. Прищак, О. Й. Лесько. – [2-е вид., доп., перер.]. – Вінниця : ВНТУ, 2016. – 150 с.

Корольчук Юлія Сергіївна – студентка групи Моз-17м, факультет менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: juliakor935@gmail.com

Науковий керівник: **Прищак Микола Дем'янович** – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: m_pryschak@ukr.net

Korolchuk Julia Serhiyivna – student group Brain-13, Department of Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: juliakorolchu95@mail.ru

Supervisor: **Nicholas Pryschak Demyanovich** – Cand. Sc. (Eng), Assistant Professor of Building Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University. Vinnitsa, e-mail: m_pryschak@ukr.net

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕСУ ТА РЕЗУЛЬТАТУ НОВОВВЕДЕНЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено поняття терміну «інновація» та основні підходи до його визначення. Описано зовнішні та внутрішні чинники необхідності нововведень. Розглядаються, як економічні розуміння поняття інновацій, так і психологічні аспекти використання інновацій у рамках організації.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, нововведення, психологічний бар'єр.

Abstract

The concept of the term "innovation" and the main approaches to its definition are researched. The external and internal factors of the necessity of innovations are described. Considered as the economic understanding of the concept of innovation, as well as the psychological aspects of the use of innovation within the organization.

Keywords: innovation, innovation activity, innovation, psychological barrier.

Вступ

Здатність створювати та впроваджувати інновації вважається одним з ключових факторів, що лежать у основі сталого економічного зростання як економіки в цілому, так і окремих підприємств. Саме інновації та інноваційний розвиток стають основним фактором формування конкурентних переваг як підприємств, галузей, так і країни в цілому.

Інноваційний розвиток підприємства є важливим аспектом його економічного розвитку. При цьому впровадження інновацій у рамках організації передбачає не лише економічну, виробничу, юридичну підготовку інноваційного проекту, а й його психологічний супровід на кожному з етапів. Саме тому дослідження психологічних засад процесу та результату нововведень в організації є досить важливим для ефективного інноваційного, а відтак і економічного розвитку вітчизняних підприємств.

Метою роботи є вивчення психологічних засад процесу та результату нововведень в організації.

Основна частина

У літературі пропонується декілька основних джерел з'явлення терміну «інновація». Провівши моніторинг дефініцій терміну «інновація» можемо визначити такі основні підходи до його визначення [1]:

- як процесу;
- як результату;
- як зміни;
- як інвестування в новацію.

На нашу думку, інновація (на мікрорівні) – це кінцевий результат інноваційного процесу, який призвів до якісних змін у будь-якій сфері діяльності підприємства.

Варто зауважити, що більшість запропонованих вітчизняними та зарубіжними вченими визначень поняття «інновація» мають економічну орієнтацію.

На противагу їм, П. С. Сорокін у своїй праці «Психологічні аспекти бізнес-інновацій: підходи й напрями дослідження» вказує три великих психологічних школи, що займаються розробкою проблеми – індивідуально-поведінковий підхід, підхід великих і малих груп – вони досліджують різні аспекти процесу інновацій. Прихильники першого досліджують психологічні характеристики (мотивація, особливості поведінки тощо) окремих індивідів (суб'єктів інноваційної діяльності), як фактору, що стимулює інноваційний розвиток. Представники цього підходу – Гарвардська школа дослідження «креативної поведінки» (Т. Амабіле), та послідовники «підприємницької поведінки» (Д. Куратко та ін.) Представники підходу малих груп досліджують трудовий колектив організації й соціально-психологічні характеристики (тип лідерства в групі, характеристики довіри, згуртованості тощо) взаємодії між співробітниками як фактор розвитку інновацій. Основний напрямок дослідження

цього підходу – корпоративне підприємництво (Д. С.Хорнбі та ін.), інноваційна трудова поведінка (О. Янсен та ін.), організаційні інновації (Л. Роуї та ін.). Підхід великих груп досліджує соціально-психологічні характеристики макро-середовища, як фактор розвитку інновацій у бізнесі й представлений концепцією Національних інноваційних систем (НІС) (Б. А. Люндваль, Є. Лоренц та ін.). НІС трактується, як «сукупність ефективних суб'єктів та інститутів, діяльність яких спрямована на підтримку в здійсненні інноваційної діяльності» [2].

Необхідність нововведень визначається поєднанням зовнішніх та внутрішніх чинників. До зовнішніх чинників належать [3]:

- політичні – зміни політичного курсу країни, законодавства, керівників на різних рівнях влади тощо;
- економічні – спад або піднесення економіки, зміна обмінних курсів національної валюти і відсоткових ставок на кредити, зміни в системі фінансування, виснаження сировинних ресурсів тощо;
- попит на ринку – відмова або підвищення попиту на певні товари й послуги;
- технологічні – створення нових виробничих технологій, інформаційних систем і каналів комунікації, зміна умов доступу до нових технологій тощо;
- соціальні – зміна соціальних цінностей та смаків, поява нових потреб, зміни соціальної структури тощо;
- конкуренти – поява нових, занепад існуючих конкурентів тощо;
- стихійні лиха або техногенні катастрофи.

Внутрішні чинники, які викликають необхідність нововведень, пов'язані з усвідомленням необхідності або бажанням розвивати нові напрями діяльності, підвищувати продуктивність праці, мотивацію персоналу, поліпшувати якість та обслуговування, розширювати обсяг продажу, берегти кадри, зміцнювати позиції на ринку тощо.

У рамках дослідження організаційно-психологічних проблем цікаве розуміння відмінностей у відношенні персоналу на різних етапах впровадження змін. Два підходи, що існують у цьому напрямку – структуралістичний та процесуально-орієнтований припускають відповідно «незмінність інновацій на різних етапах їх життєвого циклу» та навпаки динамічність цієї категорії, «на формування й функціонування якої здійснюють вплив соціальні, політичні, економічні та інші фактори» [4]. Л. Г. Почебут пропонує наступні етапи процесу нововведень:

1. Ініціація нововведення. «Визрівання» інновації при цьому може бути стимульовано як зовнішніми (конкуренти, постачальники, споживачі), так і внутрішніми причинами.
2. Прийняття рішення про необхідність впровадження інновації.
3. Розробка нововведення – підготовка проекту, розрахунок ризиків, підготовка технічної, економічної, юридичної бази.
4. Підготовка до нововведення – ознайомлення персоналу з ідеєю, демонстрація її важливості, пошук прихильників.
5. Власне впровадження нововведення.
6. Експлуатація нововведення [5].

Кортєєва Н. і Дружинін В. пропонують лише дві стадії інноваційного процесу – висування, формування теоретичного конструкту нововведення й реалізація новації в максимально повному обсязі з мінімальними змінами сформульованої ідеї.

Ільїна Н.А вважає, що для успішності нововведення слід враховувати наступні фактори:

1. Розуміння керівником і співробітниками сутності, термінів і плану впровадження нововведення, а також можливих наслідків.
2. Оцінка готовності колективу до інновацій.
3. Поетапність впровадження інновацій.
4. Забезпечення підтримки інновації «ключовими» співробітниками й неформальними лідерами.
5. Залучення до участі в інновації максимальної кількості співробітників
6. Планування ризиків, тобто дій у непередбачених і невизначених ситуаціях [6].

Більш широкий погляд пропонує К. Девіс. Він виокремлює економічні, соціальні й особистісні причини опору персоналу організаційним нововведенням. До перших він відносить страхи, що пов'язані з втратою роботи або заробітної платні або зниженням її, до соціальних – складності взаємовідношень у колективі, соціально психологічний клімат та його зміни у зв'язку з майбутніми інноваціями, до особистісних – індивідуальні психологічні особливості робітника.

Не зупиняючись додатково на економічних аспектах, слід зауважити, що «ситуація нововведення виявляє структуру групи й активізує всі процеси, що в ній проходять». Серед співробітників часто мають місце покращення взаємовідношень по горизонталі й погіршення по вертикалі, також може зростати напруга між різними групами.

Так, на думку К. Девіса до особистісних причин опору персоналу організаційним нововведенням варто віднести [7]:

- сприйняття критики особистих методів роботи як образи;
- страх того, що отримані навички виявляться непотрібними й буде защемлена професійна гідність;
- упевненість у тому, що нововведення завжди призводять до посилення спеціалізації, підвищенню монотонності праці й зменшенню почуття власної значимості як учасника трудового процесу;
- небажання витратити сили на перенавчання;
- страх росту інтенсивності праці;
- страх перед невизначеністю, що обумовлена нерозумінням сутності й наслідків нововведень

Висновки

Отже, можна зробити висновок, що інноваційний розвиток є важливою складовою економічного розвитку. На нашу думку, забезпечити якісний результат можна не лише за допомогою своєчасної й заздалегідь проведеної підготовки робітників до змін, що досягається наявністю підготовленої, доступної й повної інформації про нововведення й регулярним навчанням (підвищенням кваліфікації робітників, проведенням регулярних тренінгових програм тощо), а й постійною роботою з колективом працівників на протязі всього часу функціонування організації: підвищення лояльності, створення сприятливої атмосфери, відповідної організаційної культури тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Жовтанецька О. О. Державне управління інноваційною діяльністю / О. О. Жовтанецька, Г. Й. Никифорук // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2011. – № 714. – С. 317–324.
2. Психологические аспекты бизнес-инноваций: подходы и направления исследований / Сорокин П. С. // Вестник Ленинградского государственного университета имени А. С. Пушкина. Серия Психология. – 2011. – № 2. – С. 127 – 129
3. Прищак М. Д. Психологія управління в організації: навчальний посібник / М. Д. Прищак, О. Й. Лесько. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Вінниця, 2016. – 150 с.
4. Яголковский С. Р. Психология инноваций: подходы, модели, процессы [Электронный ресурс] / Яголковский С. Р. – М., 2010. – Режим доступа: <http://psy.hse.ru/data/2010/05/20>
5. Почебут Л. Г. Организационная социальная психология: учебное пособие / Л. Г. Почебут, В. А. Чикер. – СПб.: Изд-во «Речь», 2002. – 298 с.
6. Ильина Н. А. Социально-психологические проблемы внедрения нововведений / Ильина Н. А. // Проблемы управленческих нововведений и хозяйственного экспериментирования. – Таллин, 1978. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.asu.ru/cppkp/index.files/ucheb.files/innov/.../chapter1.doc
7. Лукомська Ю. О. Психологічні аспекти впровадження інновацій в організації / Лукомська Ю. О. // Проблеми сучасної психології. – 2013. – № 2. – С. 80 – 85.

Зубар Ірина Русланівна – студентка групи МОЗ-17м, Факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: irazubar@i.ua

Науковий керівник: **Прищак Микола Дем'янович** – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: m_pryschak@ukr.net

Zubar Irina R. – student MOZ-17m, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: irazubar@i.ua

Supervisor: **Nicholas Pryschak Demyanovich** – Cand. Sc. (Eng), Assistant Professor of Building Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University. Vinnitsa, e-mail: m_pryschak@ukr.net

ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ РУХОВОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті висвітлені взаємозв'язки рухової підготовленості з іншими аспектами рухової діяльності людини, її беззаперечний вплив на фізичний стан і здоров'я людини. Дано характеристику руховій підготовленості студентів 1-4 курсів Вінницького національного технічного університету. Виявлено тенденцію погіршення рівня рухової підготовленості юнаків і дівчат впродовж навчання в університеті.

Ключові слова: студенти, рухова активність, рухова підготовленість, тестування, аналіз.

Abstract

In the article the interrelations of motor readiness with other aspects of motor activity of a person, its undeniable influence on the physical condition and health of the person are highlighted in the article. The characteristic of motor readiness of 1-4 year students of Vinnitsa National Technical University is given. The tendency of deterioration of the level of motor readiness of boys and girls during the study at the university was revealed.

Keywords: students, motor activity, motor preparedness, testing, analysis.

Вступ

Одним з найпоширеніших є визначення рухової підготовленості як бази, завдяки якій відбувається вся рухова діяльність людини, основи високої працездатності, важливого показника фізичного здоров'я. Традиційно вважається, що рухова підготовленість – результат рухової активності людини, її інтегральний показник, тому що під час виконання рухових дій у взаємозв'язок вступають всі органи та системи організму [1, 2].

Під терміном рухової активності розуміють всі ті рухи, які людина виконує в процесі своєї життєдіяльності. Рухова активність людини є фактором, що впливає на ріст і розвиток організму, виступає об'єктивним показником функціонального стану організму, тому що рухи є однією з важливих біологічних потреб людини. Рухова активність забезпечується за рахунок динамічної та статичної роботи мускулатури – швидких скорочень і розслаблень м'язів. Тільки при регулярних м'язових навантаженнях правильно розвиваються і функціонують важливі органи людського організму та центральна нервова система. Рухова активність допомагає людині зберегти і зміцнити здоров'я та є одним з ефективних засобів профілактики захворювань, гармонійного розвитку особистості. Фізично активна людина має кращий вигляд, підтягнуте струнке тіло, вміє протистояти стресовим ситуаціям, легше переносить напругу і має менше проблем зі здоров'ям. Така людина має кращу розумову та фізичну працездатність [1, 3, 4].

Відомо, що тисячоліттями життя людей було пов'язане переважно з фізичною працею, на яку припадало 90% зусиль. За останні сто років склалися інші співвідношення, виник дефіцит рухової активності. Без визначення обсягу постійного руху, в тому числі регулярних занять фізичною культурою та спортом, людина не може бути здоровою. Помітне зниження долі фізичної праці створило цілу систему протиріч між значним інтелектуальним і психологічним напруженням робочої діяльності та різким зниженням рухової активності як головного регулятора стану і функцій організму людини. Протиріччя між фізичним і розумовим навантаженням особливо проявляються в навчальній діяльності студентської молоді [2, 5, 6, 7].

Сучасне навчання характеризується підвищеним розумовим навантаженням і створює виражену психологічну напругу, яка не супроводжується активною руховою діяльністю. Гіпокінезія зменшує силу і витривалість м'язів, знижує їх тонус, зменшує обсяг м'язової маси, порушує координацію рухів. Все це призводить до виражених негативних функціональних змін: частішають серцеві скорочення, зменшується ударний і хвилинний обсяг кровообігу, скорочується ємність судинного русла, уповільнюється час загального круговороту крові та інше. Тому не випадково впродовж

останніх десятиліть науковці України констатують тенденцію погіршення стану здоров'я та рухової підготовленості студентів [8, 9, 10].

Складність у вивченні рухової підготовленості студентів полягає в тому, що рухова функція людини проявляється в багатьох різнохарактерних видах рухів, які вимагають розвитку до певного рівня багатьох фізичних якостей. Рухова підготовленість студентів контролюється за допомогою тестових випробувань. Важливим є правильний вибір рухових тестів. Головною тут є спрямованість – «рухова підготовленість – здоров'я», змістом якої буде створення тесту «здоров'я через фізичний розвиток та підготовленість». Такий підхід забезпечує правильний підбір рухових тестів, які служать не лише критерієм оцінки рухової підготовленості, а й визначають рівень функціонування основних систем і всього організму в цілому, як показника фізичного здоров'я студентів. Сьогодні тестування рухової підготовленості людини включає виконання комплексу, стандартизованих рухових дій, що дозволяють оцінити рівень розвитку основних фізичних якостей – сили, витривалості, пружності, спритності та гнучкості, що мають суттєве значення для життєдіяльності людини, її фізичного стану і здоров'я [11, 12].

Мета дослідження – виявити рухову підготовленість студентів 1-4 курсів Вінницького національного технічного університету (ВНТУ).

Організація і методи дослідження

Дослідженням було охоплено 1865 студентів ВНТУ (допущено до тестування 1496 юнаків і 369 дівчат). Для вирішення завдань дослідження нами були використані такі методи: аналіз науково-методичної літератури; спостереження; педагогічне тестування; синтез, порівняння та узагальнення отриманих даних; методи математично статистики.

Програма тестування була складена згідно з Наказом Міністерства молоді та спорту України від 15 грудня 2016 року №4665 «Про затвердження тестів і нормативів для проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України». Були дотримані як загальні положення так і вимоги до виконання тестів.

Юнаки виконували такі тести: рівномірний біг 3000 м, підтягування, нахил тулуба вперед із вихідного положення сидячи, біг 100 м і човниковий біг 4 x 9 м (студенти 1-3 курсів), стрибок у довжину з місця і піднімання тулуба в сід за 30 с (студенти 4-го курсу).

Дівчата виконували такі тести: рівномірний біг 2000 м, стрибок у довжину з місця, нахил тулуба вперед з вихідного положення сидячи, біг 100 м і човниковий біг 4 x 9 м (студентки 1-3 курсів), згинання і розгинання рук в упорі лежачи і піднімання тулуба в сід за 1 хвилину (студентки 4-го курсу).

Підсумкова оцінка рівня фізичної підготовленості юнаків і дівчат 4-го курсу включала суму балів, одержаних ними за 5 тестів і додаткових балів за розрахунок індексу маси тіла.

Результати дослідження

На даному етапі розвитку нашої держави знову актуальним стає питання оцінки рухової підготовленості населення. Тестування рухової підготовленості включає виконання комплексу рухових дій, що дозволяють визначити та оцінити рівень розвитку основних фізичних якостей – сили, витривалості, пружності, спритності та гнучкості, що мають суттєве значення для життєдіяльності людини, її фізичного стану і здоров'я.

Аналіз даних спеціальної літератури свідчить, що виконання комплексу простих і доступних кожному рухових дій, за допомогою яких визначають рівень рухової підготовленості людини, дає об'єктивне уявлення про функціональні можливості організму студентів і стан їхнього фізичного здоров'я. Тестування повинно підвищити ефективність керування процесом фізичного виховання молоді.

Результати дослідження, подані в таблиці 1, свідчать, що з 1496 юнаків 9,1 % мають високий рівень рухової підготовленості, 19,9 % – достатній, 28,3 % – середній, 42,7 % – низький.

Можна констатувати, що тільки 29 % юнаків мають рівень рухової підготовленості у діапазоні від високого до достатнього, а решта 71 % – у діапазоні від середнього до низького. Привертає увагу тенденція збільшення відсотка юнаків з рівнем рухової підготовленості від середнього до низького від першого до третього курсів – 67,3 %, 70,4 % і 72,3 % відповідно.

Таблиця 1. Оцінка рівня рухової підготовленості студентів ВНТУ (юнаки)

Курс	Кількість студентів	З них за рівнем підготовленості (в %)			
		Високий	Достатній	Середній	Низький
1	358	10,9	21,8	26,5	40,8
2	304	10,2	19,4	29,6	40,8
3	426	7,9	19,8	25,0	47,3
4	408	8,8	19,1	30,4	41,7
Разом	1496	9,1	19,9	28,3	42,7

За рівнями рухової підготовленості юнаки першого курсу мають кращі показники ніж юнаки четвертого курсу: у високому рівні підготовленості на 1,8 %, у достатньому на 1,9 % і меншими на 1,9 % у низькому.

Результати дослідження, подані в таблиці 2, свідчать, що з 369 дівчат 1,9 % мають високий рівень рухової підготовленості, 5,7 % – достатній, 29,0 % – середній, 63,4 % – низький.

Таблиця 2. Оцінка рівня рухової підготовленості студентів ВНТУ (дівчата)

Курс	Кількість студентів	З них за рівнем підготовленості (в %)			
		Високий	Достатній	Середній	Низький
1	83	-	6,0	26,5	67,5
2	68	1,5	1,5	41,6	55,4
3	96	1,0	6,3	22,9	69,8
4	122	3,3	9,8	30,3	56,6
Разом	369	1,9	5,7	29,0	63,4

З отриманих результатів видно, що тільки 7,6 % дівчат мають рівень рухової підготовленості у діапазоні від високого до достатнього, а решта 92,4 % – у діапазоні від середнього до низького. Слід відзначити тенденцію збільшення відсотка дівчат з рівнем рухової підготовленості від середнього до низького від першого до другого курсів – 94,0 % і 97,0 % відповідно. Значними є відмінності у рівнях рухової підготовленості дівчат та юнаків.

Проведене дослідження не претендує на вичерпне вивчення всіх аспектів рухової підготовленості студентів, але викладені факти переконливо вказують на необхідність пошуку і розробки нових напрямків удосконалення процесу фізичного виховання у вищих навчальних закладах.

Висновки

1. Аналіз праць, пов'язаних з вивченням рухової підготовленості людини, свідчить про складність, багатосторонність і різноплановість поняття «рухова підготовленість».

2. Встановлені відмінності в рівнях рухової підготовленості між юнаками та дівчатами, тенденція погіршення показників рухової підготовленості студентів впродовж навчання у ВНЗ.

3. Узагальнення спеціальної літератури та наявний практичний досвід дають змогу стверджувати, що зміст і спрямованість фізичного виховання у ВНЗ на сучасному етапі не забезпечують належного рівня рухової підготовленості студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бальсевич В. К., Запорожанов В. А. Физическая активность человека / В. К. Бальсевич, В. А. Запорожанов – К. : Здоров'я, 1987. – 226 с.
2. Амосов М. М. Раздуми про здоров'я: пер. з рос. / М. М. Амосов. – К. : Здоров'я, 1990. – 168 с.
3. Грибан Г. П. Життєдіяльність та рухова активність студентів / Г. П. Грибан. – Житимир : Вид-во Рута, 2009. – 593 с.
4. Булатова М. Здоров'я і фізична підготовленість населення України / М. Булатова, О. Литвин // Теорія і методика фіз. виховання та спорту. – 2004. – №1. – С. 3-9.
5. Пирогова Е. А. Влияние физических упражнений на работоспособность и здоровье человека / Е. А. Пирогова, Л. Я. Иващенко, Н. П. Страпко. — К. : Здоров'я, 1986. – 152 с.
6. Булич Є. Г., Муравов І. В. Валеологія. Теоретичні основи валеології: навч. посібник / Є. Г. Булич, І. В. Муравов. – К. :ІЗМН, 1997. – 224 с.
7. Вовк В. Шляхи вдосконалення фізичного виховання студентів. Монографія / В. Вовк. – Луганськ: Вид-во СУДУ, 2002. – 176 с.

8. Грибан Г. П. Особливості фізичної підготовленості студентів вищих навчальних закладів України/ Г. П. Грибан // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка: зб. наук. пр. – Чернігів : ЧНПУ, 2014. – Вип.118. – 418 с. – С.88-93.
9. Апанасенко Г. Л., Попова Л.О. Медицинская валеология (выборочные лекции) / Г. Л. Апанасенко, Л. О. Попова. – К. : Здоров'я, 1998. – 248 с.
10. Грибан Г. П. Аналіз стану здоров'я студентів вищих навчальних закладів / Г. П. Грибан, Т. М. Кутек // Спортивний вісник Придніпров'я: [зб. наук. пр.]. – 2004. – № 7 – С.145-149.
11. Сергієнко Л. П. Спортивна метрологія: теорія і практичні аспекти: підруч. / Л. П. Сергієнко. – К. : КНТ, 2010. – 776 с.
12. Наказ Міністерства молоді та спорту України від 15 грудня 2016 року №4665 «Про затвердження тестів і нормативів для проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України».

Євсєєв Леонід Григорович – канд. пед. наук, професор, завідувач кафедри фізичного виховання, Вінницький національний технічний університет. E-mail: evseevg1948@gmail.com.

Leonid G. Evseev – Ph. D. (Pedagogical sciences), Professor, Head of the Department of Physical Education, Vinnytsia National Technical University. E-mail: evseevg1948@gmail.com.

Здоровий спосіб життя – запорука успіху

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Здоровий спосіб життя – це стиль існування, при якому через застосування певних методів впливу на організм і його оточення, рівень життєздатності стає оптимальним, спостерігається постійне вдосконалення і використання потенціалу організму без завдання йому шкоди.

Ключові слова: людина, здоров'я, щастя, здоровий спосіб життя.

Abstract

The healthy way of life is a style of existence in which, through the application of certain methods of influence on the organism and its environment, the level of vitality becomes optimal, there is a constant improvement and use of the potential of the organism without causing harm to him.

Keywords: man, health, happiness, a healthy lifestyle.

Бути здоровим – природне бажання кожної людини.

Але ми звикли сподіватися не на захисні сили свого організму, а на могутність медицини. Академік Амосов стверджував: "Щоб бути здоровим, потрібні власні зусилля, постійні і значні. Замінити їх не можна нічим" [3].

Так що таке здоров'я?

Здоров'я – це висока працездатність, гарний настрій, упевненість у собі. Фізичне здоров'я дає гарне самопочуття, бадьорість, силу. Психічне здоров'я дарує спокій, чудовий настрій, доброту, веселість. Соціальне здоров'я забезпечує успішність у навчанні. Але ніщо з цього не дається задарма. Для того, щоб зберегти своє здоров'я, треба докладати неабияких зусиль.

Стан здоров'я людини залежить на 20% від спадковості, на 10% від рівня розвитку медицини, на 20% від стану довкілля, на 50% від способу життя. Тому справедливі є слова: "Ваше здоров'я у ваших руках". Людина біологічно запрограмована на багато більше років життя, ніж відводить собі. Ілля Мечников стверджував: "Людина, яка померла раніше 150 років вчинила над собою насильство" [1].

Здоровий спосіб життя зараз в трендах, в цьому ми легко можемо переконалися, підійшовши до газетного кіоску або увімкнувши телевізор з ранку у вихідні. Інша справа, що тренд залишається трендом, а на ділі в широких масштабах зараз мало хто займається популяризацією фізкультури, спорту і правильного харчування.

І людина, яка бажає почати вести здоровий спосіб життя, просто губиться: а з чого починати? Навколо стільки методик, які обіцяють за п'ять хвилин в день зробити вам сталеві м'язи, пружну попу або кубики на пресі. Кроссфіт, зумба, воркаут, пілатес, калланетика, йога, цигун, тайбо – очі розбігаються.

Звичайно, найпростіше піти і купити (або завантажити з торрентів) який-небудь навчальний диск або книгу, благо в інтернеті цього добра багато. Позайматися і, якщо сподобається, позайматися ще. Потім кинути, бо набридло.

Ще більш простий, але більш дорогий спосіб – відправитися у фітнес-клуб, оплатити індивідуальні заняття з тренером і виконувати все, що той скаже.

На жаль, це теж не самий вірний шлях. По-перше, дуже часто тренера в клубах починають вас ганяти по тренажерам, не даючи і половини тих навантажень, які потрібні для того, щоб «розхитати» ваш організм. По-друге, заняття протягом години в спортзалі, нехай і кожен день, не зроблять вас здоровим, якщо весь інший час ви сидите за комп'ютером і тріскаєте булки і печиво.

Але що потрібно для того, щоб почати вести здоровий спосіб життя?

Для того, щоб залишатися здоровим, потрібно дотримуватися п'яти принципів: активно рухатися, харчуватися здоровою їжею, очищати і зміцнювати свій організм, культивувати здорове мислення і розвивати силу волі, прагнути до отримання нових знань про своє здоров'я [2].

Недбале ставлення до свого здоров'я, фізична пасивність, відсутність звички займатися фізичною культурою або спортом знаходять своє відображення у нездатності їх вести здоровий спосіб життя, що впливає і на засвоєння знань під час навчання і на фізичні якості майбутнього фахівця.

Кожна людина в змозі зробити крок до свого щастя та успіху в житті. По-перше, через усвідомлення понять про здоровий спосіб життя та спрямування всіх своїх сил на покращення і підтримання свого власного здоров'я. По-друге, розуміння своєї місії, пошуку свого покликання і бажання стати справжнім професіоналом.

Що таке щастя? На це питання не замислюючись відразу відповісти не можливо. У різні часи мірилом щастя були різні речі і поняття. А чи багато людині потрібно для щастя і в чому його можливо виміряти?

Відомі такі характеристики щастя: «Щастя – це коли тебе розуміють»; «Щастя – це коли всі здорові»; «Щастя – це коли немає війни, а є любов і благополуччя». Щастя – це глибокий внутрішній і зовнішній стан гармонії та комфорту, коли найбільший суддя – це власна совість, коли людина всім задоволена і має сенс у житті займаючись улюбленою справою усвідомлено, отримуючи від цього величезну радість і задоволення. Коли в оточенні живе мир і повага та поряд нема страждань. Коли живі і здорові всі рідні та близькі [4].

Ми провели опитування студентів 1-2 курсів нашого університету. До здорового способу життя вони віднесли такі фактори: споживання овочів і фруктів; не вживання алкоголю; ранкова гігієнічна гімнастика; загартовування організму; заняття фізичною культурою; відмова від паління; позитивне та доброзичливе ставлення до себе і оточуючих; цікаве захоплення, хобі та інше.

До нездорового способу життя: постійні сварки з сусідами по кімнаті; цілодобове проведення часу за комп'ютером; харчування чіпсами і сухариками; вживання алкоголю; роздратування, нудьга, тривога; безцільне лежання на дивані; ігри в мережі інтернет та інше.

Висновки. Складовими здорового способу життя є: дотримання режиму дня; належне володіння культурно-гігієнічними навичками; раціональне харчування та культура споживання їжі; руховий та повітряний режими; режим активної діяльності та відпочинку; профілактичні заходи щодо збереження здоров'я; духовний розвиток і гармонійні стосунки з довкіллям та самим собою; активне дозвілля, цікаві захоплення; душевний комфорт і психічна рівновага.

Здоров'я людини і досягнення успіху в житті тісно пов'язані. Махатма Ганді казав: “Хочеш змінити світ – почни із себе” [3].

Людина яка веде здоровий спосіб життя займається регулярно фізичними вправами піддаючи свій організм тренуванню, загартовується, активно відпочиває, раціонально розподіляє свій день, тиждень, місяць, рік, як наслідок має більше сил і енергії для активних дій, більш працездатна, це в свою чергу позначається на результатах навчання та праці. В процесі занять фізичними вправами виділяється природний вітамін щастя – ендорфін. Втома після занять приємна, заслужена, в голову приходять позитивні думки, змінюється настрій і якість життя, покращується стан здоров'я.

Здорова людина менше піддається стресам, вміло корегуючи свої емоції, насолоджується життям, вміє радіти і відчувати позитивні емоції заряджаючи цим оточення. Важливим фактором є віра в себе і свої сили, а це дуже важливо для досягнення успіху.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Будьмо здорові. Блог про здоровий спосіб життя. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zdorovi.in.ua/zdorovyj-sposib-zhyttya-vyznachennya-ponyattya/>
2. Гармонія з собою – зармонія зі світом. З чого почати вести здоровий спосіб життя? [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://garmonya.in.ua/z-chogo-pochaty-vesty-zdorovyj-sposib-zhyttya/>
3. Куценко Г. И. Книга о здоровом образе жизни / Г. И. Куценко. – М. : Профиздат, 1987. – С. 47-56.
4. Шлозберг З. Про здоровий спосіб життя / З. Шлозберг, Л. Непорент. – М. : Диалект, 2004. – 256 с.

Підлужняк Олександр Іванович – старший викладач кафедри фізичного виховання, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця. E-mail: pidluzhniakalex@gmail.com.

Pidluzhnyak Alexander I. – Senior Teacher, Department of Physical Education, Vinnitsia National Technical University, Vinnitsia. E-mail: pidluzhniakalex@gmail.com.

Фізична культура та основи здорового способу життя студента

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Запропонована стаття піднімає проблему фізичного виховання в контексті загального виховання та фізичної культури, розкриває основні засади формування здорового способу життя.

В статті розглянуто елементи Здорового способу життя та узагальнено досвід формування здорового способу життя.

Ключові слова: здоров'я, здоровий спосіб життя, фізична культура.

Abstract

The offered article deals with the problem of physical education in the context of general education and physical education, reveals the basic principles of a healthy lifestyle.

The article considers the elements of a healthy lifestyle and summarizes the experience in promoting healthy lifestyles.

Keywords: health, healthy lifestyles, physical education.

Формування здорового способу життя пройшло шлях від первинного накопичення фактів і свідчень до розробки у цілісної теорії. Зараз ЗСЖ виступає як самостійна наукова дисципліна, котрій притаманні усі відповідні компоненти – власна теорія, методологія, методика, ідеологія, принципи тощо. Введення в цю дисципліну потребує певних знань щодо сучасного розуміння феномена здоров'я людини взагалі. Здоров'я – безцінне надбання не тільки кожної людини, але і всього суспільства. Здоров'я допомагає нам виконувати наші плани, успішно вирішувати основні життєві задачі, переборювати труднощі, а якщо доведеться – то й значне перевантаження. Добре здоров'я розумно зберігається і зміцнюється самою людиною, забезпечує їй довге і активне життя.

Сучасні дослідження феномена здоров'я виявили обмеженість суто медичного підходу, що визначає здоров'я як відсутність хвороби. Поширеність ще й до цього часу подібного визначення пояснюється тим, що тривалий час воно також вживалось і у практичній медицині.

Так, узагальнені підсумки досліджень залежності здоров'я людини від різних чинників переконують, що стан системи охорони здоров'я обумовлює в середньому лише близько 10% всього комплексу впливів. Решта 90% припадає на екологію (близько 20%), спадковість (близько 20%) і найбільше – на умови і спосіб життя (майже 50%). Тобто медичне визначення здоров'я, як відсутність хвороби не відповідає життєвим реаліям. Нажаль, багато людей не дотримується найпростішого обґрунтованого наукою здорового способу життя. Одні стають жертвами малорухливості (гіподинамії), що викликає передчасне старіння, інші – зайвою їжею йдуть до неминучого у цих випадках розвитку ожиріння, склерозу судин. Деякі люди, піддаючись пагубній звичці до паління й алкоголю, укорочують своє життя [1].

Загальноприйнятим у міжнародному спілкуванні є визначення здоров'я, викладене у преамбулі Статуту Всесвітньої організації охорони здоров'я (1984): "Здоров'я – це стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб або фізичних вад".

Світова наука передбачає цілісний погляд на здоров'я як феномен, що інтегрує принаймні чотири його сфери або складові: фізичну, психічну (розумову), соціальну (суспільну) і духовну. Всі ці складові є невід'ємними одна від одної, вони тісно взаємопов'язані і саме разом, у сукупності, визначають стан здоров'я людини.

Взагалі, можна говорити про три види здоров'я: фізичне, психічне і моральне (соціальне):

1. Фізичне здоров'я – це природний стан організму, обумовлений нормальним функціонуванням всіх його органів і систем. Якщо добре працюють всі органи і системи, то і весь організм людини (саморегулююча система) правильно функціонує і розвивається.

2. Психічне здоров'я залежить від стану головного мозку, воно характеризується рівнем і якістю мислення, розвитком уваги і пам'яті, ступенем емоційної стійкості, розвитком вольових якостей.

3. Моральне здоров'я визначається тими моральними принципами, які є основою соціального життя людини, тобто життя у людському суспільстві. Значними ознаками морального здоров'я є, насамперед, свідоме відношення до праці, оволодіння скарбами культури, активне неприйняття вдач і звичок, що суперечать нормальному способу життя. Фізично і психічно здорова людина може бути моральним виродком, якщо вона зневажає норми моралі. Тому соціальне здоров'я вважається вищою мірою людського здоров'я. Морально здоровим людям притаманний ряд загальнолюдських якостей, які й роблять їх дійсними громадянами.

Цілісність людської особистості виявляється, насамперед, у взаємозв'язку і взаємодії психічних і фізичних сил організму. Гармонія психофізичних сил організму підвищує резерви здоров'я, створює умови для творчого самовираження в різних областях нашого життя. Активна і здорова людина надовго зберігає молодість, продовжуючи творчу діяльність та не дозволяє душі "лінуватися".

Здоровий спосіб життя містить у собі наступні основні елементи: плідна праця, раціональний режим праці і відпочинку, викорінювання шкідливих звичок, оптимальний руховий режим, особисту гігієну, загартовування, раціональне харчування і т.п. [2].

Плідна праця – важливий елемент здорового способу життя. На здоров'я людини впливають біологічні і соціальні фактори, головним з яких є праця.

Раціональний режим праці і відпочинку – необхідний елемент здорового способу життя. При правильному і строго дотримуваному режимі виробляється чіткий і необхідний ритм функціонування організму, який створює оптимальні умови для роботи та відпочинку, і тим самим сприяє зміцненню здоров'я, поліпшенню працездатності і підвищенню продуктивності праці.

Наступною ланкою здорового способу життя є викорінювання шкідливих звичок (паління, вживання алкоголю, наркотиків). Ці порушники здоров'я є причиною багатьох захворювань, різко скорочують тривалість життя, знижують працездатність, згубно відбиваються на здоров'я підростаючого покоління і на здоров'я майбутніх дітей.

Оптимальний руховий режим. Для сучасної людини систематичне заняття фізкультурою і спортом здобуває виняткове значення. Відомо, що навіть у здорової і нестарої людини, якщо вона не тренована, веде сидячий спосіб життя і не займається фізкультурою, при найменших фізичних навантаженнях частішає подих, частішає серцебиття. Навпаки, тренована людина легко справляється зі значними фізичними навантаженнями. Фізичне тренування зміцнює і розвиває м'язи, судини, дихальну систему і багато інших органів, що значно полегшує роботу апарата кровообігу, благотворно впливає на нервову систему.

Щоденна ранкова гімнастика – обов'язковий мінімум фізичного тренування. Вона повинна стати для всіх такою ж звичкою, як умивання щоранку.

Важливий елемент здорового способу життя – особиста гігієна. Він містить у собі раціональний добовий режим, догляд за тілом, гігієну одягу і взуття. Особливе значення має і режим дня. При правильному і строгому його дотриманні виробляється чіткий ритм функціонування організму. А це, у свою чергу, створює найкращі умови для роботи і відновлення сил.

Наступною складовою здорового способу життя є раціональне харчування, особливо це стосується студентства. Коли мова йде про нього, варто пам'ятати про два основні закони, порушення яких небезпечно для здоров'я.

Перший закон – рівновага одержуваної енергії та енергії, що витрачається. Якщо організм отримує енергії більше, ніж витрачає, тобто якщо ми одержуємо їжі більше, ніж це необхідно для нормального розвитку людини, для роботи і гарного самопочуття, — ми повніємо, що в підсумку приводить до атеросклерозу, ішемічної хвороби серця, гіпертонії, цукрового діабету, цілого ряду інших недуг.

Другий закон – відповідність хімічного складу раціону фізіологічним потребам організму в харчових речовинах. Харчування повинне бути різноманітним і забезпечувати потреби в білках, жирах, вуглеводах, вітамінах, мінеральних речовинах, харчових волокнах. Багато хто з цих речовин незамінні, оскільки не утворюються в організмі, а надходять тільки з їжею. Відсутність хоча б одного з них, наприклад, вітаміну С, приводить до захворювання, і навіть смерті. Головними правилами в будь-якій природній системі харчування повинні бути: прийом їжі тільки при відчуттях голоду; відмова від прийому їжі при болях, розумовому і фізичному нездужанні, при лихоманці і підвищеній температурі тіла; відмовлення від прийому їжі безпосередньо перед сном, а також до і після

серйозної роботи, фізичної або розумової. Раціональне харчування забезпечує правильний ріст і формування організму, сприяє збереженню здоров'я, високій працездатності і продовженню життя.

Фізіологічна сутність загартовування людини полягає в тому, що під впливом температурних змін, за допомогою природних факторів організм поступово стає несприйнятливим (звичайно, до відомих меж) до застудного захворювання і перегрівання. Така людина легше переносить фізичні і психічні навантаження, менш стомлюється, зберігає високу працездатність і активність [3].

У своїй основі фізична культура, як і кожен з видів культури, має духовну і матеріальну форми вираження, її духовна сторона проявляється у зростанні загального інтелекту людини, у зміні її психоемоційного стану, розумових здібностей, у надбанні науково-теоретичних знань з галузі фізичної культури та спорту, інших гуманітарних та біологічних наук (психології, педагогіки, соціальної психології, анатомії, фізіології, гігієни, біомеханіки) та їх раціональне використання в повсякденному житті.

Залежно від того, в якій сфері діяльності використовується фізична культура, вона отримує відповідну назву: "дошкільна фізична культура", "шкільна фізична культура", "фізична культура в професійно-технічних училищах та спеціальних середніх навчальних закладах", "фізична культура у вузах", "лікувальна фізична культура", "виробнича фізична культура", "особиста фізична культура" тощо. Таким чином, можна вважати, що фізична культура - це сукупність досягнень суспільства у створенні та раціональному використанні спеціальних засобів, методів і умов цілеспрямованого вдосконалення людини.

Фізичне виховання - органічна частина загального виховання, тому воно характеризується всіма загальними ознаками, що притаманні педагогічному процесу, який спрямований на вирішення певних конкретних завдань. Головним напрямком фізичного виховання є формування здорової, розумово підготовленої, соціально активної, морально стійкої, фізично вдосконаленої і підготовленої до майбутньої професії людини. Отже, основними завданнями фізичного виховання є:

- підвищення функціональних можливостей організму студентів засобами фізичної культури;
- сприяння всебічному гармонійному розвитку, відмова від шкідливих звичок, покращання розумової і фізичної працездатності;
- формування у студентів думки про систематичні заняття фізичними вправами з урахуванням особливостей їх майбутньої професії, фізичне самовдосконалення та здоровий спосіб життя;
- отримання студентами необхідних знань, умінь та навиків у галузі фізичної культури з метою профілактики захворювань, відновлення здоров'я та підвищення професійної працездатності;
- використання засобів фізичної культури в лікувально-профілактичній діяльності;
- оволодіння методами визначення фізичного стану та самоконтролю;
- виховання організаторських навичок, особистої гігієни та загартовування організму;
- умінь складати та виконувати вправи з комплексів ранкової гігієнічної гімнастики;
- виховання патріотичних, морально-вольових і естетичних якостей;
- удосконалення спортивної майстерності студентів, що займаються обраними видами спорту [4].

Для вирішення поставлених завдань використовуються різноманітні засоби фізичного виховання, головними з яких для студентів є гімнастика (загальна, спортивна, гігієнічна, виробнича тощо), легка атлетика, спортивні та рухливі ігри, плавання, туризм, походи вихідного дня та інші види спорту. Лише засобами фізичної культури фізичне виховання вирішує завдання зміцнення здоров'я, розвитку фізичних і духовних сил, підвищення фізичної і розумової працездатності, продовження трудового довголіття і життя людини тощо. Згідно з функцією впливу фізичного виховання на людину, розрізняють дві його нерозривно пов'язані сторони: фізичну освіту і фізичне вдосконалення організму, які здійснюються за допомогою розвитку фізичних якостей.

Таким чином, із вище сказаного витікає, що формування студентів звички займатися фізкультурою включає: виховання в студентів інтересу до занять фізичними вправами; озброєння їх знаннями по фізичній культурі, фізіології і гігієни людини і вироблення на їх основі переконань в необхідності систематично займатись фізкультурою; практичне навчання студентів кожен день самостійно займатись фізичними вправами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Грибан Г. П. Аналіз стану здоров'я студентів вищих навчальних закладів / Г. П. Грибан, Т. М. Кутек // Спортивний вісник Придніпров'я: [зб. наук. пр.]. – 2004. – № 7 – С.145-149.

2. Булатова М. Здоров'я і фізична підготовленість населення України / М. Булатова, О. Литвин // Теорія і методика фіз. виховання та спорту. – 2004. – №1. – С. 3-9.
3. Булич Є. Г., Муравов І. В. Валеологія. Теоретичні основи валеології: навч. посібник / Є. Г. Булич, І. В. Муравов. – К. : ІЗМН, 1997. – 224 с.
4. Присяжнюк С.І. Фізичне виховання / С.І. Присяжнюк, В.П. Краснов, М.О. Третьяков та інш. // Навч. посібник. – К. : центр учбової літератури. – 2007. – 192 с.

Костюк Сергій Андрійович – доцент кафедри фізичного виховання, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця. E-mail: kostuksergij47@gmail.com.

Kostyuk Sergey Andriyovych – Associate Professor, Department of Physical Education, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia. E-mail : kostuksergij47@gmail.com.

Нетрадиційні методи фізичного виховання як засіб зміцнення здоров'я студентської молоді

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглянуто шляхи вдосконалення процесу фізичного виховання у вищих навчальних закладах засобами оздоровчої та атлетичної гімнастики різних видів.

Ключові слова: студенти, здоров'я, здоровий спосіб життя, здоров'язберігаюче середовище, нетрадиційні методи, ВНЗ.

Abstract

The article deals with ways of improving the process of physical education in higher educational institutions by means of health and athletic gymnastics of different types.

Keywords: students, health, healthy lifestyle, healthcare, non-traditional methods, universities.

Вступ

На сучасному етапі розвитку України, в умовах активного реформування освітньої, соціокультурної сфери, у тому числі галузі фізичної культури та спорту назріла необхідність пошуку нових ефективних шляхів і засобів удосконалення процесу фізичного виховання молоді. Особливої уваги заслуговує фізичне виховання студентів, тому що роки перебування у вищих навчальних закладах – важливий етап формування майбутніх фахівців.

Невипадково в комплексній системі навчально-виховного процесу у ВНЗ важливе місце належить фізичному вихованню студентів. Фізична культура студентів має велике значення для професійної підготовки майбутніх фахівців.

Ефективність навчання та праці студентів значною мірою залежить від ступеня витривалості, координаційних можливостей, рівня розвитку показників сили, гнучкості й інших фізичних якостей.

Загальновідомо, що низький рівень працездатності призводить до швидкого стомлення, появи більшої кількості помилок у роботі та несприйняття нового матеріалу. Навчальна діяльність студентів і праця спеціалістів характеризуються переважно малорухомим станом, тривалим перебуванням в одній і тій самій позі, сидячи чи стоячи. Обмеження руху, статичність у позах різко погіршує працездатність, призводить до помилок і неточностей, негативно відбивається на життєво важливих системах організму.

Результати дослідження

Провідна роль відводиться фізичному вихованню й у формуванні особистості студента та фахівця, розвитку фізичних і психічних якостей, професійних умінь і навичок, збереженні та зміцненні здоров'я. Його структура й зміст визначаються метою та завданнями, які поставлені перед цією загальнопрофільною навчальною дисципліною.

Аналіз навчальних планів і програм ВНЗ показує, що під час вивчення курсу “Фізичне виховання” передбачається розв’язання таких завдань, як:

- знання та дотримання основ здорового способу життя;
- знання основ організації й методики найбільш ефективних видів та форм раціональної рухової діяльності й уміння застосовувати їх на практиці;
- знання основ методики оздоровлення та фізичного вдосконалення традиційними й нетрадиційними засобами та методами фізичної культури;
- знання основ професійно-прикладної фізичної підготовки й уміння застосовувати їх на практиці;
- знання основ фізичного виховання різних верств населення;

- прищеплення стійкої звички до щоденних занять фізичними вправами з використанням різноманітних раціональних форм;
- систематичне фізичне тренування з оздоровчою або спортивною спрямованістю;
- виконання нормативів професійно-прикладної психофізичної підготовленості;
- інформування про головні цінності фізичної культури та спорту.

Фізичне виховання у вищих навчальних закладах здійснюється в таких формах:

- лекції з теорії фізичного виховання;
- навчально-практичні заняття, передбачені в обсязі двох години на тиждень;
- заняття в спортивних секціях, клубах, групах у позанавчальний час;
- самостійні заняття студентів фізичною культурою та спортом;
- фізичні вправи в режимі навчального дня у формі фізкультурних пауз і фізкультурних хвилинок;
- масові фізкультурно-оздоровчі та спортивні заходи в позаурочний час.

До основних форм занять належать урочні форми. До них входять порівняно великі форми занять, які структурно впорядковані так, як це необхідно для ефективного навчання рухових дій та досить масовані розвивальні або підтримуючі підвищену тренуваність впливу на функціональні властивості організму, його фізичні якості й пов'язані з ними здібності.

Ефективність занять із фізичного виховання у ВНЗ значною мірою залежить від змісту програми, за якою вони здійснюються. Зміст курсу “Фізичне виховання” викладається в межах названих вище форм за двома основними розділами – теоретичним і практичним.

Відповідно до “Державних вимог до навчальних програм із фізичного виховання у системі освіти”, вищі навчальні заклади на основі навчального плану й базової навчальної програми з фізичного виховання розробляють свої робочі навчальні програми з фізичного виховання.

Висновки

Сучасні підходи до змісту фізичного виховання студентів вимагають залучення нових нетрадиційних засобів фізичної культури на основі розробки авторських та експериментальних навчальних програм. А засоби нетрадиційних видів оздоровчої та атлетичної гімнастики, сприяють розвитку витривалості, працездатності та інших фізичних якостей студентів, а також підвищують інтерес молодих людей до занять фізичною культурою, формують здоровий спосіб життя, вирішуючи основні завдання процесу фізичного виховання студентів у ВНЗ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Іванчикова С. Використання сучасних технологій фітнесу в вирішенні проблем здоров'я школярів / С. Іванчикова // Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка. – 2010. – № 17 (204). – Ч. II. – С. 120–124.
2. Мазурчук О. Удосконалення процесу фізичного виховання у вищих навчальних закладах засобами оздоровчої гімнастики / О. Мазурчук, Е. Навроцький // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2011. – № 1 (13). – С. 37–40.
3. Мусієнко О. Вплив занять хатха-йогою на стан здоров'я студентів з гіпофункцією щитоподібної залози / О. Мусієнко // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фізичної культури і спорту. – 2007. – Т. 4. – С. 191–195.
4. Одайник В. Формування здорового способу життя у підлітків / В. Одайник // Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. Вісник Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. Івана Огієнка : зб. наук. пр. – 2010. – Вип. 3. – С. 20–23.
5. Нечаєв В. Сучасні тенденції у розвитку фізкультурно-оздоровчих технологій / В. Нечаєв // Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. Вісник Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. Івана Огієнка : зб. наук. пр. – 2010. – Вип. 3. – С. 129–132.
6. Підлісна В. Принципи здорового способу життя студентської та учнівської молоді / В. Підлісна, М. Гуска // Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. Вісник Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. Івана Огієнка : зб. наук. пр. – 2010. – Вип. 3. – С. 149–153.
7. Сургай О. Вплив спортивно-оздоровчого туризму на організм підлітків середнього шкільного віку / О. Сургай // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фізичної культури і спорту. 2007. – Т. 1. – С. 201–209.
8. Юрченко О. Хатха-йога у фізичній реабілітації при початкових ступенях екзогенного ожиріння О. Юрченко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. журн. – 2010. – № 12. – С. 163–165.

Тихонов Володимир Костянтинович – доцент кафедри фізичного виховання, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Tikhonov Volodymyr K. - Associate Professor of the Department of Physical Education, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsya.

РЕОРГАНІЗАЦІЯ ВИКЛАДАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ВУЗАХ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В доповіді винесена на огляд проблема існування занять фізичного виховання в вищих навчальних закладах. Факультативні заняття, як альтернатива, не можуть замінити академічні заняття, про що говорять результати анкетування студентів. Дисципліна «Фізичне виховання» повинна входити до переліку обов'язкових навчальних занять протягом усього періоду навчання в університеті. Так як здоров'я студента є умовою для успішного навчання, що в результаті позначається на рівні його професійної діяльності

Ключові слова: фізичне виховання, студенти, аудиторні заняття, факультативні заняття.

Abstract

The method Thepaper submitted to review the problem of existence of physical education in universities. Elective classes as an alternative, can not replace academic lessons, as indicated by the results of a survey of students. The discipline "Physical Education" should be included in the list of mandatory training sessions during the training period in the amount of 4 hours per week. As the student health is a prerequisite for successful learning in higher education that the resulting impact on the level of his professional life.

Keywords: physical education, students, classroom training, extracurricular activities.

Вступ

Як відомо студентські роки характеризуються величезною інтелектуальною, фізичною й психічною напругою. Навчальне навантаження, жорсткий режим, низька рухова активність негативно впливають як на самопочутті, так і стан здоров'я в цілому. Це підтверджують і статистичні дані. Згідно із соціологічними дослідженнями Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту відхилення у стані здоров'я мають 90% студентів, 50% - відзначають незадовільний рівень фізичної підготовленості, 18% - не можуть займатися фізичними вправами через захворювання. Саме обов'язкові аудиторні заняття з фізичного виховання, передбачені навчальним планом, можуть компенсувати необхідну рухову активність. Сьогодні фізичне виховання у вищих навчальних закладах потребує суттєвої модернізації, оскільки існуюча система не дозволяє повною мірою задовольняти фізкультурно-спортивні інтереси і потреби в активній руховій діяльності студентів. Програма навчальної дисципліни «Фізичне виховання» повинна входити до блоку обов'язкових дисциплін, має передбачати безпосереднє залучення кожного студента до фізичної культури та спорту як найбільш впливових засобів зміцнення здоров'я. Але останні 3 роки ми спостерігаємо за тим, що дисципліна «Фізичне виховання» зникає із розкладів занять університетів або перетворюється на факультативи за бажанням, що приводить до масового скорочення фахівців галузі та закриття кафедр фізичного виховання.

Результати досліджень

Студентам було запропоновано анкетування, в якому вони мали дати відповіді, як впливають на самопочуття заняття фізичною культурою та про бажання відвідувати факультативні заняття. Стосовно першого питання, про позитивний чи негативний вплив на самопочуття занять фізичного виховання, більшість респондентів 111чол.(80%) наголошують на позитивному впливі занять, і лише 29 чол.(20%) впевнені в негативному впливі занять на їх самопочуття. Що стосується другого питання, про відвідування факультативних занять, студентам було запропоновано 3 варіанти відповіді: будуть відвідувати, інколи будуть відвідувати та не будуть відвідувати ніколи. 46 студентів(32%) відповіли про бажання відвідувати факультативні заняття, 24 студенти(18%) готові

час від часу бути присутніми на таких заняттях і найбільша частина студентів 70 чоловік (50%) не будуть відвідувати заняття ніколи, що говорить про низьку свідомість студентів. Тому програма навчальної дисципліни «Фізичне виховання» повинна входити до блоку обов'язкових дисциплін та має передбачати безпосереднє залучення кожного студента до фізичної культури та спорту як найбільш впливових засобів зміцнення здоров'я. Заняття фізичною культурою та спортом у значній мірі сприяють підготовці майбутніх інженерів до професійної діяльності. Здоров'я студентів, нарівні з їхньою соціальною зрілістю, становить необхідні умови для успішного навчання у вищому навчальному закладі, що в результаті позначається на рівні їхньої професійної придатності. На даний час переважна більшість ВНЗ залишила цю дисципліну тільки на старших курсах та скоротила в навчальних планах години на фізичне виховання до 2 год. на тиждень на користь інших дисциплін, посиляючись на велике завантаження студентів.

Висновки

Фізичне виховання – єдина навчальна дисципліна в технічному ВНЗ, яка навчає студентів формувати, зберігати та зміцнювати своє здоров'я. Складання заліку з фізичного виховання має бути обов'язковим та передбачати врахування регулярного відвідування студентом спортивних секцій за вибором, а не спортивних нормативів, що не завжди позитивно сприймається студентами або взагалі не є можливим. Необхідно також враховувати участь студента в організації та проведенні спортивних змагань, наприклад, переможцям змагань зараховувати залік автоматично. Реорганізація викладання фізичного виховання у ВНЗ закладах потребує потужної матеріально-технічної бази, тому цікавою є ідея організації центрів студентського спорту у ВНЗ відповідно до ст. 14 Закону України «Про фізичну культуру і спорт», але досить проблемною щодо їх фінансування. Скасування ж дисципліни «Фізичне виховання» у ВНЗ іде всупереч з реалізацією Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту України, яка спрямована на вирішення таких завдань, як формування у студентської молоді сталих традицій та мотивацій щодо фізичного виховання і масового спорту як важливого чинника забезпечення здорового способу життя; удосконалення форм залучення до регулярних та повноцінних занять фізичною культурою і спортом; сприяння поширенню клубної системи у сфері фізичної культури і спорту тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бобырева, М. М. Совершенствование методики профессионально-прикладной физической подготовки студентов медицинских вузов: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук: спец. 13. 00. 04 “Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки, оздоровительной и адаптивной физической культуры” / М. М. Бобырева. – Алматы, 2008. – 27 с
2. Червона, Л. М. Вплив сучасних соціокультурних тенденцій на процес модернізації системи освіти та на розумінні її якості / Л. М. Червона // Педагогічні традиції та інновації в сучасному освітньому просторі : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Мукачеве, 28 квітня 2015 року)
3. Стасюк, В. Виховання спрямованості на формування здорового способу життя: проблема визначення / Василь Стасюк, Леонід Олейник // Валеологічна освіта в навчальних закладах України: стан, напрямки й перспективи розвитку : матеріали XXI Всеукр. наук.-практ. конф. (Кіровоград, 21–23 травня 2015 року). – Кіровоград : КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – С. 158–163.
4. Олійник, О. М. Основні шляхи формування потреб молоді щодо спортивноорієнтованного фізичного виховання / О. М. Олійник, Д. Д. Ку- чма // Педагогіка і сучасні аспекти фізичного виховання : зб. наук. праць I Міжнар. наук.-практ. конф. (Краматорськ, 16–17 квітня 2015 року) : у 2 т. / за заг. ред. Ю. О. Долинного. – Краматорськ : ДДМА, 2015. – Т. 1. – С. 169–172
5. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24.12.1993 р. № 3808-XII (із змінами та доповн.) // Відом. Верхов. Ради України. – 1994. – №14. – Ст. 80.
6. Про Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту України : Указ Президента України від 28.09.2004 р. № 1148 // Офіц. вісн. України. – 2004. – № 39. – Ст. 2584.

Тихонова Світлана Володимирівна – старший викладач кафедри фізичного виховання, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, tixonovsv68@gmail.com.

Tikhonova Svetlana V. - Senior Lecturer of the Department of Physical Education, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsya, tixonovsv68@gmail.com.

СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЧИННИКИ СТВОРЕННЯ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У даній статті визначено теоретичні умови та чинники щодо створення моделі формування здоров'язберігаючої компетентності студентів, уточнено поняття здоров'язберігаюча компетентність, визначено її сутність, компоненти та психолого-педагогічні чинники.

Ключові слова: компетентність, здоров'язберігаюча компетентність, модель, студент, сутність.

Abstract

In this article the theoretical conditions and factors concerning the creation of a model for the formation of the health of students' competence are defined, the concept of health preserving competence is specified, its essence, components and psychological and pedagogical factors are determined.

Keywords: competence, health preserving competence, model, student, essence.

Вступ

Навчання у вищому технічному навчальному закладі – це специфічна розумова діяльність, яка спрямована на опанування знаннями, практичними навичками і вміннями, що відповідають вимогам майбутньої професійної праці. У зв'язку з цим, крім високого рівня професійної підготовки, до фахівця висувається ряд вимог, серед яких високий рівень фізичної підготовленості, відповідні психофізіологічні якості, стійкість до стресу, емоційна стабільність тощо. Соціально-економічні умови, що склалися на теренах України в теперішній час, наслідки світової кризи, недосконала політика у сфері забезпечення медицини та захисту населення України, накладає додаткові вимоги до фахівців технічних спеціальностей. Здоров'я стає соціально значущою категорією в ієрархії цінностей на ринку праці. Наразі від фахівця вимагають спроможність протистояти важким умовам праці. Усе це спричинює необхідність формування у студентів вищих технічних навчальних закладів компетентності здоров'язбереження.

Кафедри фізичного виховання вищих навчальних закладів виконують відповідальне завдання по організації занять якісно нового рівня з метою фізичної підготовки студентів для подальшої життєдіяльності в умовах нових комп'ютерних технологій та інновацій науково-технічного прогресу.

Однак реалізувати державне завдання по оздоровленню студентів лише через організовані форми занять, а це 2-4 години на тиждень, дуже важко.

Навчання у ВНЗ повинно бути організоване так, щоб не тільки надавати студенту деяку суму знань, навичок та вмінь, але й навчити набувати їх самостійно. Сучасний студент повинен бути комунікабельним, володіти самостійністю мислення, гарними знаннями у рішенні складних завдань та добре фізично розвиненим, адже реалії сьогодення вимагають не лише конкурентоспроможності з фахових знань, але і здатності підтримувати високий рівень працездатності протягом багатьох років. У студентському віці завершується фізичне дозрівання організму. Цей період характеризується «піками» розвитку фізіологічних потенціалів (максимальна реактивність організму, оптимальні рівні артеріального тиску, насичення крові киснем тощо). В період 17-22 років процес всебічного вдосконалення рухової функції близький до завершення. До цього часу завершується формування того співвідношення топографії сили різних м'язових груп, яке типове для дорослих людей. Одночасне збільшення максимальних показників сили (на 1 кг маси тіла), швидкості рухів і інших показників свідчить про те, що активно розвиваються рухові властивості.

Разом з тим, у зв'язку з інтенсивністю фізичного розвитку, а також недостатністю досвіду управління собою, процеси зрушення звичайно переважають над процесами гальмування. В цей період завершується формування вегетативних функцій, організм зберігає відносну працездатність, загальний високий рівень функціональної активності.

Таким чином, студентський вік можна назвати заключним етапом поступального вікового розвитку психофізіологічних і рухових можливостей організму, протягом якого необхідно сформувати у них здоров'язберігаючу компетентність - сукупність знань, умінь і навичок здорового способу життя, необхідних для ефективної здоров'язберігаючої діяльності. Студенти в цей період мають більші можливості для

напруженої навчальної праці. У зв'язку з цим заняття з фізичного виховання та формування здоров'язберігаючої компетентності стають для них важливим засобом зміцнення здоров'я, природною біологічною основою для формування особистості, ефективного навчання й оволодіння професією.

Результати дослідження

Компетентність та здоровий спосіб життя в системі освіти займають провідне місце серед найважливіших факторів забезпечення життєдіяльності кожної людини. Однією із складових компетентності, які відносяться до проблеми збереження та зміцнення здоров'я людини, науковці виділяють *компетентність здоров'язбереження* (І. Кубенко [1], Л.Грицюк [2], А.Хуторський [3], І.Зімня [4], Д.Воронін [5], Л.Сохоць [6], В. Омеляненко [7]).

На думку Тамарської Н.В. та співавторів, суть поняття здоров'язберігаюча компетентність проявляється у проведенні профілактичних заходів і застосування здоров'язберігаючих технологій людьми, які знають закономірності процесу здоров'язбереження [8, с.11].

В процесі дослідження виявлено, що суть поняття «здоров'язберігаюча компетентність» досліджена недостатньо, оскільки це поняття виникло відносно недавно у контексті компетентнісного підходу, який започатковано в Америці у 70-х роках ХХ століття, а також немає однозначного визначення даного терміну.

За Д.Є.Вороніним здоров'язберігаюча компетентність передбачає не тільки медично-валеологічну інформативність, але й застосування здобутих знань на практиці, володіння методиками зміцнення здоров'я й запобігання захворюванням. Формування у студентів спрямованості мислення на збереження й зміцнення здоров'я – невід'ємний компонент здоров'язберігаючої компетентності майбутніх фахівців [5, с.28].

І.А. Анохіна розглядає здоров'язберігаючу компетентність як готовність самостійно вирішувати завдання, пов'язані з підтримкою, зміцненням та збереженням здоров'я, як свого, так і оточуючих [9, с.25].

Однак, як відомо, для вирішення бід-яких завдань, які виникають в процесі людської діяльності зазвичай виділяють наступні структурні компоненти: цільовий, потребнісно-мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний, емоційно-вольовий, контрольно-регуляційний і оцінювально-результативний.

На основі цього, можна вважати доцільним розглянути в нашому дослідженні *здоров'язберігаючу компетентність* студентів технічного ВУЗу, як взаємодію цільового, мотиваційно-ціннісного, змістово-операційного, програмно-орієнтованого, емоційно-вольового, діяльнісного й оцінного компонентів.

Спираючись на дослідження Д.Є. Вороніна [5], спробуємо дати визначення компонентам здоров'язберігаючої компетентності.

Таблиця 1. Компоненти здоров'язберігаючої компетентності

Цільовий компонент	відображає те, наскільки студент розуміє поставлене перед ним завдання та його сприйняття. Цільові установки на здоровий спосіб життя дають можливість зрозуміти сутність і способи організації оздоровчої діяльності та впливають на її активізацію.
Мотиваційно-ціннісний компонент	характеризує ієрархію цінностей особистості в здоровому способі життя, ставлення студентів до цього явища, його вплив на життєві плани і професійну орієнтацію, задоволеність і незадоволеність від діяльності, спрямованої на збереження і зміцнення здоров'я
Змістово-операційний компонент	передбачає наявність у студентів системи знань і уявлень про здоров'я і здоровий спосіб життя, здоров'язберігаючі технології; формування необхідних умінь і навичок ведення здорового способу життя.
Програмно-орієнтовний компонент	дає змогу скласти поетапну програму впровадження й дотримання здорового способу життя з урахуванням колективних та індивідуальних запитів студентів, а також відповідно до поставленої мети, яка орієнтує їх на активний, діяльний спосіб життя.
Емоційно-вольовий компонент	охоплює в основному психічну сферу життєдіяльності студентів: пробуджує інтерес, вольові зусилля та внутрішні спонукання до активної (насамперед рухової) діяльності, спрямованої на ведення здорового способу життя; виявляє сформованість морально-вольових якостей особистості (цілеспрямованість, наполегливість, силу волі), необхідних для досягнення поставленої мети й виконання життєво важливих програм.
Діяльнісний компонент	цей компонент характеризує повне введення у повсякденну життєдіяльність студентів елементів здорового способу життя. Він відображає ступінь включення особистості в цілісну систему здорового способу життя чи в окремі елементи здоров'язбереження, а також готовність студентів до пропаганди здорового способу життя серед знайомих та друзів.
Оцінюючий компонент	виявляє емоційну оцінку результатів упровадження здорового способу життя, ступінь задоволення ним, допомагає підвести певні підсумки й коригувати на цій основі окремі елементи здорового способу життя. Регулярне оцінювання викладачами, батьками, близькими людьми знань, умінь і навичок здорового

	способу життя дає можливість не тільки відмічати успіхи вихованців, а й виявляти недоліки у формуванні здоров'язберігаючої компетентності. Крім того, оцінка стимулює студентів до пізнавальної діяльності, сприяє формуванню відповідальності за свій спосіб життя [10, 11]. Таку ж саму роль виконує і самооцінка студентів.
--	--

Вчені Д.Е.Касенко [10], Л.І.Альошина [11], Г.І.Власюк [12], Г.П.Голобородько [13], О.Д.Дубогай [14], , Ю.В.Кінкадзе [15], Кириченко Т.Г. [16] вважають, що перелічені компоненти існують не окремо один від одного, а тісно взаємопов'язані між собою й постійно взаємодіють, утворюючи єдину **структуру здоров'язберігаючої компетентності студентів**. Поставивши перед собою мету вести здоровий спосіб життя (цільовий компонент), студент розпочинає читати спеціальну літературу, консультуватися зі спеціалістами, тобто набуває певних знань (змістово-операційний компонент); формується певне ставлення до даного явища, і поставлена мета в життєдіяльності студента набуває особистісного значення (мотиваційно-ціннісний компонент). Для досягнення поставленої мети складається індивідуальна чи групова програма ведення здорового способу життя (програмно-орієнтовний компонент).

Виконуючи одне із завдань, студент може ставити й супровідні цілі (цільовий компонент), підвищувати рівень знань (змістово-операційний компонент), підвищувати рівень своєї діяльності (діяльнісний компонент). Оцінний компонент існує паралельно з усіма попередніми, оскільки дає змогу підводити певні підсумки діяльності студента з впровадження здорового способу життя.

Якщо говорити про здоров'язберігаючі технології сьогодні, то слід розуміти їх як: сприятливі умови навчання (відсутність стресових ситуацій, адекватність вимог, методики навчання та виховання); оптимальну організацію навчального процесу (відповідно до вікових, статевих, індивідуальних особливостей і гігієнічних норм); повноцінний і раціонально організований руховий режим.

Сутність здоров'язберігаючих технологій проявляється в комплексній оцінці умов виховання і навчання, які дозволяють підтримувати нинішній стан студентів, формувати високий рівень їхнього здоров'я, навичок здорового способу життя, здійснювати моніторинг показників індивідуального розвитку, прогнозувати можливі зміни здоров'я і проводити відповідні психолого-педагогічні, реабілітаційні заходи з метою забезпечення успішності навчальної діяльності та її мінімальної фізіологічної "вартості", поліпшення якості життя суб'єктів освітнього середовища [17].

Аналіз проблем, які пов'язані з психологічними чинниками особистості вказує на те, що здебільшого вони беруть свій початок з дитинства. Відповідальним періодом у формуванні психічного здоров'я є період навчання у початковій школі. Це час значних функціональних перебудов, підвищення чутливості організму до дії факторів зовнішнього середовища. Ситуація, яка склалася у сфері освіти, характеризується інтенсифікацією процесу навчання, значними обсягами навчальних навантажень, не підкріплених системою оздоровчих заходів. Велике навчальне навантаження створює серйозні перешкоди для реалізації вікових біологічних потреб організму в руховій активності. Для значної частини підлітків навчальні програми є надмірно складними, що погіршує їх психічне здоров'я.

Дослідники зазначають, що піклуватись про психічне здоров'я людини слід з ще дитинства. Однак здебільшого з цією проблемою стикаються підлітки віком від 17 до 22 років, тобто студентство, а це потребує знання чинників, що здійснюють вплив на його формування.

До сфери психічного здоров'я належать індивідуальні особливості психічних процесів і властивостей людини, наприклад збудливість, емоційність, чутливість. Психічне здоров'я студента складається з його потреб, інтересів, мотивів, стимулів, настанов, цілей, уявлень, почуттів тощо. Воно пов'язано з особливостями мислення, характеру, здібностей.

Існує ряд життєвих навичок, які сприяють духовному та психічному здоров'ю студентів. До них можна віднести: самоусвідомлення та самооцінка (уміння усвідомлювати власну унікальність; позитивне ставлення до себе, інших людей, до життєвих перспектив; адекватна самооцінка: уміння реально оцінювати свої здібності й можливості, а також адекватно сприймати оцінки інших); аналіз проблем і прийняття рішень (уміння визначати суть проблеми та причини її виникнення; здатність сформулювати декілька варіантів розв'язання проблеми; уміння передбачати наслідки кожного з варіантів для себе та інших; уміння оцінювати реальність кожного варіанта, враховуючи власні можливості та життєві обставини; здатність вибирати оптимальні рішення); визначення життєвих цілей та програм (уміння визначати життєві цілі, керуючись своїми потребами, нахилами, здібностями; уміння планувати свою діяльність, враховуючи аналіз можливостей і обставин; уміння визначати пріоритети й раціонально використовувати час); навички самоконтролю (уміння правильно виражати свої почуття; уміння контролювати прояви гніву; уміння долати тривогу; уміння переживати невдачі; уміння раціонально планувати час); мотивація успіху та тренування волі (віра в те, що ти є господарем свого життя; установка на успіх; уміння зосереджуватися на досягненні мети; розвиток наполегливості та працьовитості).

До педагогічних умов формування здорової особистості в освітньому просторі відносяться: наявність системи діагностики й об'єктивного контролю за здоров'ям тих, що навчаються в освітніх установах, розробленою за вимогами санітарних норм і правил державного освітнього стандарту; формування знань в області збереження, підтримки і зміцнення здоров'я; забезпечення матеріально-просторового середовища для

організації виховної та оздоровчої діяльності; наявність емоційно-позитивної установки на формування потреби в здоровому способі життя студентів і педагогів; практична задіяність усіх учасників освітнього процесу в оздоровчій діяльності; наявність єдиних педагогічних вимог в системі «студент – педагог – батьки» щодо організації здорового способу життя; високий рівень активності студентів у виховній та оздоровчій роботі; практична реалізація змісту оздоровчої діяльності студентів в повсякденному житті; особистісно орієнтований і диференційований підходи до формування здорового способу життя.

Педагог інформує студентів про можливості ВНЗ в цьому напрямі, бере участь із ними в різних заходах, підтримує їх в реалізації здорового способу життя. Вибір форм і методів організації діяльності студентів на етапі збагачення відповідними знаннями включає консультації педагога, участь студентів у фізкультурно-оздоровчих, культурно-масових заходах, позанавчальних формах роботи, що сприяє їх залученню до здоров'язберігаючої діяльності, прояву активності й самостійності в організації власного здорового способу життя. Застосування педагогічних умов особистісно зорієнтованого виховання студентської молоді щодо залучення їх до цінностей фізичної культури здійснюється з метою ефективної організації змісту освіти з фізичного виховання, що спрямовані на створення найсприятливішого середовища навчання й забезпечення опанування студентами змісту навчання на підставі обміну змістом, індивідуальними здібностями, способами навчання та особистісного саморозвитку.

Дотримання педагогічних умов особистісно орієнтованого підходу до фізичного виховання студентів передбачало посилення до них уваги як до особистостей з урахуванням їхніх можливостей й потреб. Основним завданням педагогічних умов організації обов'язкових занять з фізичного виховання є створення позитивної мотивації занять фізичною культурою й спортом. При цьому велику увагу приділяють створенню позитивного емоційного клімату на навчальних заняттях, розвитку інтересу до фізичної культури й спорту, формуванню мотивів і навичок самостійно займатися фізичними вправами. Мотивація знаходить своє вираження у спонуканні студентів до дії, в мобілізації їх внутрішньої енергії, спрямованості дій та вчинків. Важливою педагогічною умовою залучення студентської молоді до цінностей фізичної культури є вдосконалення змісту обов'язкових навчальних занять з фізичного виховання [18].

Зміцнення здоров'я, підвищення рівня фізичної підготовленості й рухової активності – важливі умови забезпечення всебічного й гармонійного розвитку особистості, збереження працездатності в навчальному процесі студентської молоді. Значення цих чинників постійно зростає у зв'язку зі змінами в сучасному суспільстві й пов'язані з ними інтенсифікацією праці, комп'ютеризацією навчання й виробництва, які ставлять нові підвищені вимоги до фізичних і психічних якостей людини.

Здійснивши аналіз літературних джерел в яких підіймалося питання щодо теоретичного обґрунтування особливостей психолого-педагогічних умов ефективного виховання у студентської молоді здоров'язберігаючої компетентності дає можливість стверджувати, що складання і впровадження програми здорового способу життя неможливі без вияву студентами свого характеру і докладання емоційних зусиль (емоційно-вольовий компонент). Це сприяє більшому самопізнанню і самовдосконаленню особистості студента. При досягненні певних успіхів студент може переходити до розв'язання складніших завдань, до набування якісно нових знань (змістово-операційний компонент), ставити нові цілі (цільовий компонент), об'єктивно оцінювати власні вчинки й дії (оцінний компонент).

Висновки

Отже, як бачимо з аналізу педагогічних досліджень та практичного досвіду науковців, інтерес до питань пов'язаних із здоров'язберігаючою компетентністю постійно зростає, однак, все одно залишається проблема з її формуванням. Це пов'язано в першу чергу з відсутністю загально визнаного розуміння здоров'язберігаючої компетентності. По-друге, недостатня розробленість теоретико-педагогічних основ та методико-технологічного аспекту, відсутність науково-практичних рекомендацій, методик формування здоров'язберігаючої компетентності у студентів. Здоров'язберігаючий простір, як поле діяльності, є особливим чином організованою системою, яка спрямована на досягнення мети професійної діяльності майбутнього спеціаліста із забезпечення збереження та відновлення здоров'я учасників здоров'язберігаючого простору.

Таким чином, враховуючи те що в поняття «компетентність» закладено глибокі знання певної науки, то під здоров'язберігаючою компетентністю ми розуміємо інтегральну якість фахівця, яка забезпечує успішне збереження та зміцнення фізичного, соціального, психічного та духовного здоров'я свого та здоров'я оточуючих. Здоров'язберігаюча компетентність є необхідною рисою сучасного студента, котрий навчається в умовах різноманітних екологічних проблем, модернізації суспільства, поширення явищ нездорового способу життя тощо.

Виходячи з цього, студент-інженер, як активний учасник збереження здоров'я на державному, суспільному та особистісному рівнях повинен набути здоров'язберігаючої компетентності, яка є необхідним складником професійної підготовки майбутнього спеціаліста. Із цієї проблеми напрацьовано багатий теоретичний матеріал, і в той же час практично не розроблена система впровадження здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховний процес вищої школи.

Проблема формування здоров'язберігаючої компетентності студентів є актуальною та доцільною. Без її розв'язання неможливо значною мірою націлити студента на вибір активної життєвої позиції, сформувати

звичку до систематичної рухової активності й у цілому знизити захворюваність. Тому важливим і своєчасним є вивчення й розв'язання проблеми формування здоров'язберігаючої компетентності студентів засобами фізичного виховання.

В подальшому дослідженні проблеми формування здоров'язберігаючої компетентності студентів, ми плануємо розробити модель формування здоров'язберігаючої компетентності студентів технічного ВУЗу на прикладі Вінницького національного технічного університету

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кубенко І.М. Що таке компетентність і як її розуміють у світі? Теорія та методика управління освітою, вип. №1, 2010р.
2. Л. К. Грицюк, А. В. Лякішева Формування здоров'язберігаючої компетентності в майбутніх соціальних педагогів.- Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки,; Професійна освіта. 13, 2010.
3. Хуторской А.К. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А.К. Хуторский // Народное образование. – 2003. - №2.
4. Зимняя И.О. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования //Интернет журнал «Эйдос. – 2006. – 12 мая. <http://www.eidos.ru/journal/2006/0505.htm>
5. Воронін Д.С. Здоров'язберігаюча компетентність студента в соціально-педагогічному аспекті / Д. С. Воронін // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2006. – с.25-28.
6. Сохонь Л.В. Життєва компетентність особистості: науково-педагогічний посібник / За ред. Л.В. Сохонь, І.Г. Єрмакова, Г.М. Несен. – К., 2003. – 520 с.
7. Омеляненко В.Г. Здоров'язберігаюча компетентність вчителя фізичної культури // Професійні компетенції та компетентності вчителя (Матер. регіон. наук.-практ. сем.). – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2006. – С. 127-130.
8. Тамарская Н. В. Управление учебно-воспитательным процессом в классе (здоровьесберегающий аспект): Учебно-методическое пособие для учителя/ Тамарская Н.В., Русакова С.В., Гагина М.Б. – Калининград: Изд-во КГУ, 2002. – 31 с.
9. Анохина И.А. Приобщение дошкольников к здоровому образу жизни: методические рекомендации / И.А.Анохина. - Ульяновск: УИПК-ПРО, 2007. — 80 с. — (Серия «Здоровый ребенок»; вып. 2).
10. Касенко Д.Э. Формирование нравственных ценностных ориентаций здорового образа жизни старшеклассников: Дисс. канд. пед. наук. - Витебск, 1998. - 141 с.
11. Алешина Л.И. Формирование мотивации здорового образа жизни будущего учителя в процессе профессиональной подготовки: Автореф. дисс. канд. пед. наук. - Волгоград, 1998. - 20 с.
12. Власюк Г.І. Виховання у старшокласниць прагнення до здорового способу життя: Дис. канд. пед.наук. - К., 1995. - 191 с.
13. Голобородько Г.П. Формирование понятия здорового образа жизни у учащихся основной школы: Дис. канд. пед. наук. - Х., 1997. - 241 с.
14. Дубогай А.Д. Управлять здоровьем смолоду. - К.: Молодь, 1985. - 111 с.
15. Кинкадзе Ю.В. Социально-педагогические аспекты формирования здорового образа жизни и физической культуры: Дисс. канд. пед. наук. -Тбилиси. 1990. - 221 с.
16. Кириченко Т.Г. Формування здорового способу життя у студентів педагогічних вузів: Дис. канд.пед.наук. - К., 1998. - 198 с.
17. Закопайло С. А. Формирование здорового образа жизни и ее ценностей у старшеклассников: методические рекомендации / С. А. Закопайло. – Переяслав-Хмельницкий: "Буклет", 2001. – 58 с.
18. Подгорная О. Е. Проектирование здоровьесберегающего пространства общеобразовательной школы средствами личностно- ориентированного образования.: дис... кандидата педагогических наук: 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / О. Е. Подгорная. - Тирасполь, 2010. - 211 с

Овчарук Василь Володимирович — старший викладач кафедри фізичного виховання, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Ovcharuk Vasyl V. — Senior Lecturer at the Department of Physical Education, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЛЕГКОАТЛЕТІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У даній статті здійснено аналіз структури тренувального процесу легкоатлетів та визначено напрям для наукового пошуку щодо удосконалення навчально-тренувального процесу в легкій атлетиці.

Ключові слова: навчально-тренувальний процес, легка атлетика, структура, аналіз.

Abstract

In this article an analysis of the structure of the training process of athletes is carried out and the direction for a scientific search for the improvement of the training process in athletics is determined.

Keywords: training process, track and field, structure, analysis.

Вступ

Загально відомо, що тренувальний процес кваліфікованих спортсменів на сучасному етапі все більше починає набувати рис науково-практичного пошуку, вимагаючи обґрунтованого підходу до організації та планування спортивної підготовки, до використання досягнень науки і техніки з метою одержання і аналізу інформації про діяльність спортсменів. Усе це вимагає розробки нових засобів, методів і спеціальних технологій спортивного тренування кваліфікованих спортсменів, які дозволять тренерів не тільки отримати й обробити великий обсяг інформації, а й оперативно прийняти управлінське рішення, правильно побудувати тренувальний процес, спрямований на досягнення максимального спортивного результату [1].

Значні обсяги й інтенсивність тренувальної роботи створюють додаткові перешкоди на шляху до вироблення оптимального режиму праці та відпочинку, як протягом окремих занять, так і впродовж мікроциклів. Подолання цих труднощів може бути здійснено за допомогою впровадження в практику нової методики моделювання тренувального процесу з урахуванням можливостей організму спортсменів, які потрібно діагностувати на рівні початкової підготовки і враховувати при побудові багаторічних тренувальних програм [2, 3, 4].

В тренувальному процесі кваліфікованих спортсменів використання методів моделювання до цього часу залишаються проблемою теорії і практики фізичного виховання та спорту, якою в різні роки займалися Ю.В. Верхошанський, 1986; Л.П. Матвєєв, 1999; В.М. Платонов, 2004; Б.М. Шустін, 2005; В.М. Шамардін, 2002; В.М. Костюкевич, 2006; та ін..

Оцінка функціонального стану організму спортсмена за допомогою певних методик діагностики за даними багатьох авторів (Карленко В.П., Фомін С.К., Душанін С.А. та ін.) на цей час може вирішити багато проблем, пов'язаних з вдосконаленням управління тренувальним процесом [5, 6, 7].

Використання модельних характеристик в підготовці легкоатлетів висвітлено лише в окремих працях, зокрема: Кузнецова В.В., 1979; Шарова А.П., 2007; Т.П. Юшкевича Т.П., 2007; Grigore Ursanu, 2008,.

Аналіз сучасної системи спортивного тренування свідчить про те, що одним з основних напрямків її подальшого удосконалення є використання об'єктивних знань про структуру підготовленості спортсменів і досягнення ступеня її відповідності вимогам ефективної змагальної діяльності [8]. Особливо важливим цей підхід є для спортсменів, які спеціалізуються в циклічних видах спорту з переважним проявом витривалості, де проходження конкретної змагальної дистанції викликає гранично можливі вимоги до діяльності організму, ступінь яких відтворює рівень розвитку такої найважливішої фізичної якості, як спеціальна витривалість [9]. Це вимагає проведення регулярного контролю за процесом її удосконалення при побудові тренувального процесу. Для оцінки рівня розвитку витривалості у кваліфікованих спортсменів поряд із результатами їх змагальної діяльності широко використовують також показники, які відтворюють можливості системи енергозабезпечення працездатності за проявами системи дихання, кровообігу і крові в умовах виконання тестових фізичних навантажень. Можливості даних систем відтворюють рівень функціональної підготовленості спортсменів. Її удосконалення проводять за допомогою використання різних за своєю дією тренувальних впливів. І коли обсяги та інтенсивність таких впливів досягають своєї максимально припустимої межі, то подальше удосконалення процесів енергозабезпечення спортивної працездатності вже необхідно проводити з визначеним цільовим впливом, з урахуванням особливостей взаємодії її механізмів між собою. Планування подальшої

підготовки в цьому випадку повинне проходити відповідно до необхідності удосконалення таких проявів фізичної підготовленості, які найбільшою мірою визначають ефективність проходження конкретної змагальної дистанції та її окремих ділянок.

Відомо, що в основі будь-якої рухової активності лежить складна сукупність (взаємозв'язок) прояву фізичних та психічних якостей. Кожна спроба диференціювати дану сукупність, тобто розкласти її з метою полегшення методичних прийомів вивчення на окремі складові, що робиться при моделюванні діяльності спортсменів, неминуче призводить до суттєвої зміни цілісних властивостей проблеми.

Результати дослідження

В процесі багаторічної підготовки спортсменів з бігу на середні дистанції можуть бути використані розроблені для певного етапу річної підготовки тижневі цикли. Послідовність застосування рекомендованих мікроциклів відображена в план-схемах підготовки спортсменів-легкоатлетів до учбово-тренувального етапу і етапу спортивного вдосконалення.

У зв'язку з цим особливе значення набуває розподіл типових мікроциклів по періодах і етапах річного циклу. За сучасними уявленнями, 52-тижневий річний цикл повинен включати 28-30 тижнів відведених на тренування, 18-20 тижнів для участі в змаганнях, 4-6 тижнів для перехідного періоду.

За характером і спрямованості роботи тижневі мікроцикли можна поділити на:

1) втягуючий – застосовується на початку підготовчого періоду або після травми чи хвороби. Характерною рисою цього мікроциклу є тривалий біг в безперервному режимі при аеробному енергозабезпеченні. Пульс до 150 уд./хв. Об'єм бігу в циклі від 35 до 50 км;

2) розвиваючий – застосовується, в основному, в загально-підготовчому періоді з метою досягнення глибоких пристосованих перебудов в організмі спортсмена. Навантаження в цьому мікроциклі виконується також в безперервному режимі, проте зростає частка бігу в змішаному режимі, тобто при бігу з частотою серцевих скорочень 151-170 уд./хв. Об'єм бігу в тижневому мікроциклі може складати від 50 до 60 км;

3) розвиток швидко-силової підготовки - застосовується, як правило, на весняному або осінньому етапах підготовки для зміцнення опорно-м'язового апарату. Акцент в цьому мікроциклі робиться на стрибки і біг в гору в різному поєднанні з бігом під гору і вправами на розслаблення. Необхідно пам'ятати, що на початку мікроциклу опорно-м'язовий апарат ще не готовий для жорсткої роботи, тому стрибки і біг слід виконувати в м'якому режимі і на відповідному ґрунті. Об'єм загального бігу - 40-45 км;

4) відновлювальний - застосовується в підготовчому періоді після напружених тренувань, в змагальному - після відповідальних стартів. У цьому мікроциклі планується навантаження тільки в аеробному режимі. ЧСС не вище 150 уд./хв. Об'єм бігу - 35-40 км;

5) стабілізуючий - найчастіше застосовується в змагальному або перед змагальним періодах. Об'єм бігу до 50 км;

6) передзмагальний - застосовується в останні тижні перед змаганнями, його мета - плавне підведення спортсмена до головного старту. Об'єм і інтенсивність в цьому мікроциклі знижується. При цьому за 5-6 днів до старту може бути проведено одне інтенсивне тренування. Об'єм бігу в мікроциклі 25-30 км;

7) змагальний - застосовується, як правило, між змаганнями з тривалістю між ними не менше 2 тижнів;

8) перехідний - може розглядатися в нашому випадку як активний відпочинок.

Найбільш поширена структура тижневих мікроциклів на початку підготовчого періоду: 2 втягуючих і 1 відновлювальний. У подальші місяці: 2-3 розвиваючих (ударних) мікроцикли чергуються з одним відновлювальним. Об'єм бігу в перших 2-3 мікроциклах підвищується, а у відновлювальному знижується до 60-70% від максимуму.

Характерною рисою тренувань в тижневих мікроциклах є чергування легкої і важкої роботи. Вже давно встановлено, що після граничного навантаження організм спортсмена відновлюється протягом 48-72 годин. Отже, максимальні навантаження протягом тижня не можуть повторюватися більше 2-3 разів. При підготовці до особливо важливих стартів доцільно планувати за 3-4 тижні найважчу роботу в мікроциклі так, щоб вона співпадала з днем змагання. Так, наприклад, якщо спортсмен повинен стартувати у суботу увечері, то за 3 тижні до цього змагання він повинен виконувати найважчу роботу по суботах, а напередодні і після цього навантаження повинно бути легким.

Підготовка спортсменів у річному циклі. Тренувальний процес як ціле, будується на основі визначеної структури, яка являє собою відносно сталий порядок об'єднання компонентів певного процесу (його частин, сторін і ланок), їх закономірне співвідношення один з одним і загальною послідовністю.

Структура підготовки на протязі року обумовлюється головною метою, розв'язанню якої присвячене тренування на даному етапі багаторічного удосконалення. Тому звичайно, що побудова річної підготовки на першому етапі багаторічного удосконалення, де основною задачею є створення (на основі гармонійного фізичного розвитку і зміцнення здоров'я) технічних і функціональних передумов для ефективного удосконалення в подальшому, принципово відрізняється від побудови підготовки на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей.

На першому та другому етапах багаторічного удосконалення підготовка передбачає в основному паралельне (а при необхідності – і послідовне) вирішення проблем техніко-тактичної, фізичної, психологічної підготовки спортсменів. Під час подальших етапів, коли ставиться задача максимального розкриття індивідуальних можливостей спортсменів для досягнення результатів і успішного виступу на змаганнях, структура річної підготовки носить більш складний характер і обумовлюється багатьма факторами. До їх числа в першу чергу слід віднести специфічні особливості виду спорту і закономірності становлення в них основних складових спортивної майстерності; необхідність підготовки спортсмена до участі в конкретних змаганнях (наприклад, в чемпіонаті Європи або світу, Олімпійських іграх); індивідуальні адаптаційні можливості спортсмена, структуру його підготовленості, зміст попереднього тренування.

У підготовці спортсменів високої кваліфікації протягом року розрізняють як одноциклове, так і багатоциклове планування. Кожний з циклів підготовки включає три періоди підготовки спортсменів: підготовчий, змагальний, перехідний (рис.1).

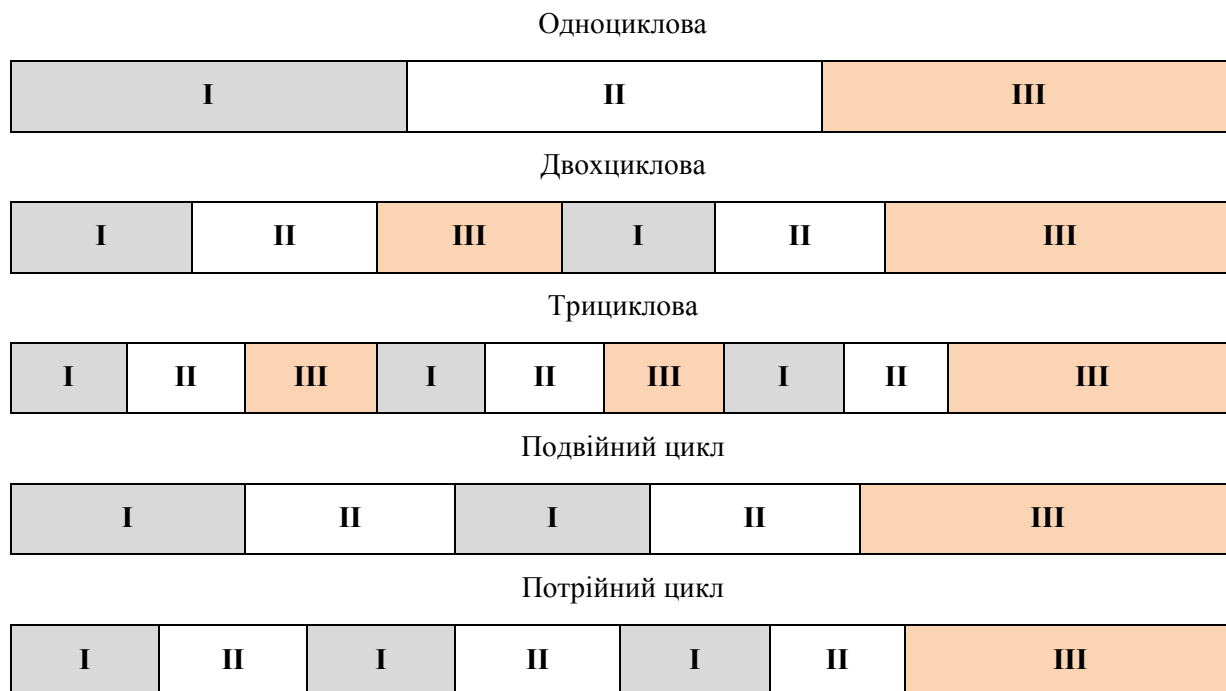

Рис.1 Варіанти побудови річного циклу підготовки спортсменів високої кваліфікації: I – підготовчий період; II – змагальний період; III – перехідний період.

Підготовчий період спрямований на становлення спортивної форми – створення міцного фундаменту підготовки до основних змагань, удосконалення різних сторін підготовленості спортсменів. У змагальному періоді здійснюється стабілізація спортивної форми за рахунок інтегральної підготовки. Перехідний період спрямований на відновлення фізичного і психічного потенціалу після напружених тренувальних і змагальних навантажень.

У залежності від виду спорту і календаря змагань застосовуються різні підходи до побудови тренувального процесу протягом року. Наприклад, для легкоатлетів характерна двох циклова система підготовки, оскільки у річних календарях IAAF та ФЛАУ передбачається проведення основних змагань влітку (на стадіонах) та взимку (у приміщеннях).

Структура двохциклової побудови тренувального процесу легкоатлетів представлена у табл.1.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Платонов В.Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте. – К.:Олимпийская литература, 1997. – 583 с
2. Душанин С.А. Экспресс-диагностика спортсменов в нестационарных условиях // Управление тренировочным процессом высококвалифицированных спортсменов. – К.: Здоровья, 1985.– С. 116–125.
3. Карленко В.П., Фомин С.К. Исследование эффективности использования метода электрокардиографии для оперативного контроля за аэробными и анаэробными возможностями квалифицированных биатлонистов на этапе непосредственной подготовки к соревнованиям // Актуальные вопросы спортивной медицины и лечебной физкультуры. – Фрунзе, 1982. – С. 59–60.
4. Корженевский А.Н., Мотылянская Р.Е. Навиянов А.М. Анализ результатов неспецифических проб и тестов у представителей разных спортивных специализаций // Теория и практика физической культуры, 1981. – №11. – С. 21– 24.
5. Карленко В.П. Оптимизация тренировки квалифицированных биатлонистов на этапе непосредственной подготовки к соревнованиям: Автореф. дис. канд. пед. наук. – Киев, 1983. – 19 с.
6. Келлер В.С. Результативность соревновательной деятельности как системо образующий фактор для подготовки квалифицированных спортсменов // Отбор и подготовка спортивного резерва. Международное совещание. – К., 1992, С. 17–18.
7. Фомин Н.А., Ю.Н. Вавилов. Физиологические основы двигательной активности. – М.:Физкультура и спорт, 1991. – 224 с.
8. Платонов В.М., Булатова М.М. Фізична підготовка спортсмена. - К.: Олімпійська література, 1995. - С. 41 - 108.
9. Павлик А.И. Эффективность соревновательной деятельности велосипедистов высокой квалификации в зависимости от уровня функциональной подготовленности // Наука в олимпийском спорте. – 2002, - № 3 – 4. – С. 127 – 134.

Овчарук Віра Григорівна — асистент, викладач кафедри фізичного виховання, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Ovcharuk Vira G. — assistant lecturer, faculty of physical education, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Фітнес – аеробіка як засіб оздоровлення студенток ВНТУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті висвітлено вивчення, впровадження, та застосування на практиці оздоровчого ефекту фітнесу та аеробіки на організм людини та відношенню її до здорового способу життя.

Ключові слова: людина, фізична активність, аеробіка, захворювання, заняття фізичними вправами, розвиток.

Abstract

The article highlights the research, implementation, and application in practice of improving effect of fitness and aerobics classes on the human body and its relation to the healthy way of life.

Keywords: human, physical activity, aerobic, disease, physical vpravami, development.

Культура сучасного суспільства, особливо молодого покоління все більше віддається від важливості фізичного розвитку людини як особистості. Причини цього - цілий ряд факторів, але основною залишається розуміння важливості та значущості здорового способу життя. В цій доповіді я намагаюся виправдати впровадження в навчальному процесі фізичних вправ фітнесу та аеробіки, які підвищують інтерес до фізичного виховання у студенток технічного вузу. За даними ВООЗ (Всесвітня Організація Охорони Здоров'я) людське здоров'я залежить на 10% від медицини, 20% від екології, на 20% від спадковості, і на 50% безпосередньо від самої людини, і його способу життя.

Існує чіткий взаємозв'язок рівня здоров'я, фізичної підготовки і рухової активності. Як відомо, основні пріоритети, мотиви, відносини і стиль життя формується в дитячому та підлітковому віці. Ось чому значне місце в системі охорони здоров'я та профілактичних заходів повинні посісти школа та ВУЗ і з їх авторитетом і впливом. Аналітичний огляд сучасних видань дозволяє зробити висновки, які в даний час є предметом більшості робіт спеціалістів стали причини низького рівня здоров'я і фізичного виховання студентів, а також слабка рухова активність. Тому активно розробляються нові форми і методи проведення занять з фізичного виховання.

Доведено, що найбільш ефективними є ті заняття, якими людина займається добровільно і проявляє до них інтерес [1].

Вже увійшли до популярних та модних тенденцій оздоровчі системи, які поєднують фізичні вправи, засоби загартування, загальної і локальної корекції тіла, м'язевої маси, вправи реабілітаційного характеру, для подолання наслідків нервових зривів, стресових станів. Студенська молодь з зацікавленістю відноситься до нововведень, та до нетрадиційних видів спорту та відпочинку [2].

Популярні та доступні сьогодні заняття такими видами фітнесу та системами фізичних вправ як: оздоровчо-розвиваюча, гігієнічна, слайд-аеробіка, фітнес, коригуюча, атлетична, силова аеробіка, бокс-аеробіка, стретчинг, каланетик, йога, степ-аеробіка, танцювальна аеробіка, спортивний фітнес, кросфіт, табата, спортивна аеробіка.

Фізичне виховання у вищих навчальних закладах перш за все тримає напрямок на збереження та підтримання здоров'я студента, на підвищення його загальної та спеціальної працездатності, а також на забезпечення студентів багажом знань в області проведення самостійних занять фізичною культурою та прищеплення зацікавленості до занять спортом. Ці проблеми можуть успішно вирішувати один із напрямків в фітнес-аеробіки.

Здоров'я в цілому, це складна категорія, його можна визначити за психофізіологічним станом людини, який характеризується відсутністю патологічних змін та наявністю функціональних резервів достатніх для повноцінної біосоціальної адаптації та збереження фізичної та психологічної працездатності в умовах природного середовища існування.

Основними факторами, які призводять до виникнення тих чи інших захворювань є: гіподинамія, стрес, соціальна ізоляція, навколишнє середовище, неправильне харчування, надмірне навантаження, неповноцінне відновлення та ін.

На думку експертів заняття фітнес-аеробікою будуть приносити позитивний ефект, при проведенні їх не менше трьох разів на тиждень, тривалістю 45хвилин. Однак, і дворазові заняття на тиждень, передбаченні учбовою програмою організовані з застосуванням оздоровче–розвиваючих видів гімнастики, та доповнюючи їх самостійними заняттями, суттєво підвищать рівень фізичної підготовленості студентів [3]. Крім того заняття з використанням музичного супроводу, будуть носити і ввідновлюючий характер, особливо з точки зору профілактики розумової втомленості. Тому що студенти технічних вишів щоденно по 6-8 годин отримують значне розумове навантаження, не маючи нормального відновлення і достатнього, збалансованого харчування [2].

Наш організм — цілісна система. Висока працездатність, гарне самопочуття, відсутність хвороб - можливо тільки в тому випадку, якщо всі системи та органи працюють нормально. Під впливом негативних факторів та відсутності відповідної профілактики знижуються резервні можливості тканин, у них накопичуються «мікропорушення». Це призводить спочатку до зниження фізичної, розумової та психічної працездатності, яке є ознакою скорого занедужання (а не старості, як прийнято думати), і пізніше до появи самих хвороб.

У сучасних умовах складно захиститися від інфекцій і токсинів, багатьом проблематично правильно харчуватися, або витратити час на вивчення методів психорегуляції, користуватися сауною, "дихати свіжим повітрям т. ін. У зв'язку з цим, правильно організоване фізичне тренування виявляється єдиним ефективним і надійним засобом компенсації виникаючих у організмі порушень і підтримання його резервних можливостей. Це пояснюється тим, що фізична активність може нормалізувати діяльність практично на всі органи і системи організму, тому що спочатку, генетично, всі вони виникли для обслуговування фізичної діяльності як задатку виживання індивіду [4].

Термін "аеробний" запозичений з фізіології, він використовується при визначенні хімічних та енергетичних процесів, з участю кисню, забезпечуючи роботу м'язів. Відомо, що обмін речовин при збудженні м'язу являє собою складну систему хімічних реакцій. Процеси розщеплення складних молекул на більш прості поєднуються з процесами синтезу (відновлення) багатих енергією речовин. Один з цих процесів може відбуватися лише в присутності кисню, тобто в аеробних умовах. При аеробних процесах виробляється значно більша кількість енергії, чим при анаеробних реакціях. Вуглекислий газ та вода є основними продуктами розпаду при аеробному способі вироботки енергії і легко виводяться з організму за допомогою дихання та поту. До видів рухової активності, стимулюючим збільшення потреби кисню під час занять, відносяться різні циклічні рухи, які виконуються з не високою та середньою інтенсивністю досить довгий час [5].

Виконуючи аеробні вправи, слід розуміти, що м'язи, крім великої кількості енергії, вимагають і не менш великих «поставок» кисню. Це дозволяє легеням, серцю і кровоносним судинам почати працювати в інтенсивнішому режимі [6].

Аеробні вправи несуть в собі величезну кількість переваг, як фізичних, так і емоційних. Можна виділити наступні переваги: відбувається зміцнення серцевого м'яза, помітно підвищується ефективність її діяльності, також відбувається зменшення частоти пульсу в стані спокою, помітно поліпшується кровообіг, кров'яний тиск при цьому, навпаки, знижується, дихальні і скелетні м'язи зміцнюються. Відбувається розвиток витривалості. Йдуть зайві кілограми. Після декількох тижнів регулярних тренувань можна помітити, що настрій більш життєрадісне. Відповідно, аеробні вправи допомагають позбавитися від депресій. За допомогою них можна поліпшити якість свого сну. Він буде більш здоровим, більш глибоким. Це, в свою чергу, призводить до більш швидкому і якісному відновленню організму після тренувань. Та й засипати людина буде швидше. Зникне проблема млявості, яка хвилює на сучасному етапі багатьох людей [3].

Отже, фітнес та аеробіка – це система фізичних вправ, направлена на вдосконалення жіночого організму шляхом корекції окремих параметрів тілобудови, поєднане з підвищенням загальної рухової активності. Аеробіка притягує своєю доступністю, емоціональністю та можливістю змінити зміст уроків в залежності від інтересів, віку, фізичного стану і підготовленістю для тих хто займаються.

Врахування окремих методичних вимог до організацій занять аеробікою, а також діапазонів фізичної роботи є задатком в досягненні суттєвих результатів, покращення фізичних кондицій та оздоровлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Теория и методика физического воспитания / Под ред. Ю.Ф. Курамшина. – М.: Советский спорт, 2003. – 274 с.
2. Менхин О.В., Оздоровительная гимнастика: теория и методика / Ю.В. Менхин, А.В. Менхин. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2002. – 384 с.
3. Колос О.А., Робоча програма факультативу «Фізична культура» спортивної секції з аеробіки для всіх напрямків і спеціальностей. - ВНТУ, 2017. - 30 с.
4. Евсеев Ю.В., Физическая культура. Серия «Учебники, учебные пособия» / Ю.В. Евсеев. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2003. – 380 с.
5. Солодкова А.С., Сологуб Є.Б., Физиология человека. Общая. Спортивная. Возрастная : Учебник. - М.: Тера-спорт, Олимпия пресс, 2001. – 520 с.
6. Уилмор Дж. Х., Костилл Д. Л. Физиология спорта и двигательной активности. – К.: Олимпийская литература, 1997. – 504 с.

Колос Олена Анатоліївна – старший викладач кафедри фізичного виховання, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця. E-mail: lena1982kolos@gmail.com.

Elena Kolos A – senior lecturer of the Department of physical education, Vinnitsa National Technical University, Vinnytsia. E-mail: lena1982kolos@gmail.com.

Моніторинг складу тіла членів збірної команди ВНТУ з волейболу

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті здійснений загальний аналіз показників складу тіла волейболістів та визначено їх співвідношення, проведено порівняння отриманих значень з інтерпретованими даними критеріїв, які визначались, а саме – індекс маси тіла, відсотковий вміст жиру, відсотковий вміст скелетної мускулатури, рівень вісцерального жиру, кількість енергії у стані відносного спокою. У дослідженні взяли участь волейболісти збірної команди Вінницького національного технічного університету, до складу якої входять чотири гравці команди майстрів вищої ліги України, гравці студентської та молодіжної збірних області. Встановлено, що середні показники моніторингу складу тіла кваліфікованих волейболістів, а саме – індекс маси тіла, відсотковий вміст жиру та рівень вісцерального жиру знаходяться в межах норми, відсотковий вміст скелетної мускулатури знаходяться у межах показників – високий та дуже високий.

Ключові слова: кваліфіковані волейболісти, показники складу тіла, біоелектричний імпеданс.

Abstract

In the article a general analysis of volleyball body composition parameters was made and their correlation was determined, a comparison of the obtained values with the interpreted data of the criteria that were determined, namely, the body mass index, the percentage of fat, the percentage of skeletal muscle, the level of visceral fat, the amount of energy in the state relative calm. The study was attended by volleyball team team of Vinnitsa National Technical University, which consists of four players of the team of masters of the highest league of Ukraine, players of the student and youth teams of the region. It has been established that the average indicators of the composition of the body of qualified volleyball players, namely, the body mass index, percentage of fat and the level of visceral fat are within the limits of norm, the percentage of skeletal muscles are within the limits of indicators - high and very high.

Keywords: qualified volleyball players, body composition indices, bioelectrical prognosis.

Постановка проблеми. У час високих досягнень у всіх без виключення видах спорту стає актуальним пошук найефективніших шляхів побудови тренувального процесу кваліфікованих спортсменів у ігрових видах спорту. Безперечний є і той факт, що волейбол – не є виключенням. Високий рівень фізичної підготовленості спортсменів, висока інтенсивність гри та насиченість календаря змагань ставить перед науковцями завдання удосконалення тренувального процесу у цьому олімпійському виді спорту.

У свою чергу фахівці вважають, що аналіз показників складу тіла є складовою частиною комплексного контролю підготовленості спортсменів. У фізичному вихованні та спорті на основі аналізу показників складу тіла визначається фізичний розвиток. Фізичний розвиток характеризується, по-перше, як процес, що відбувається в організмі людини в ході природного вікового розвитку і під впливом фізичного виховання та спорту, і по-друге, як стан. Фізичний розвиток як стан – це комплекс ознак, що характеризують морфофункціональний стан організму, рівень розвитку фізичних якостей і здібностей, необхідних для життєдіяльності організму людини [4, 9, 10]. Визначення показників складу тіла є складовою частиною в управлінні підготовкою спортсменів. Показники складу тіла входять у базову модель підготовленості спортсмена, що складається з трьох рівнів – потенційних можливостей, фізичної та технічної підготовленості, показників змагальної діяльності [2, 3, 6, 11]. В останні роки були розроблені та апробовані методики визначення складу тіла [8, 16-18]. Найбільш поширеною є методика вимірювання показників складу тіла за допомогою методу аналізу біоелектричного імпеданса [8]. Даний метод вимірювання оснований на тому, що нежирові тканини проводять електричний струм краще, ніж підшкірна жирова клітчатка. Досліджування показників складу тіла спортсменів на основі методу біоелектричного імпеданса здійснювали спеціалісти різних видів спорту [2, 8, 11, 12, 18, 19], у т.ч. в командних ігрових видах спорту [1, 5, 14, 12, 15, 20].

Мета дослідження – провести аналіз показників складу тіла волейболістів високої кваліфікації для подальшого удосконалення тренувального процесу у всіх його структурних утвореннях.

Методи та організація дослідження. Для реалізації мети дослідження нами були використанні наступні методи: аналіз науково – методичної літератури; педагогічне спостереження; метод біоелектричного імпедансу; методи математичної статистики. У дослідженні взяли участь волейболісти збірної команди Вінницького національного технічного університету, до складу якої входять чотири гравці команди майстрів вищої ліги України, гравці студентської та молодіжної збірних області. Дослідження проводилось у підготовчому періоді річного макроциклу підготовки.

Зв'язок дослідження з науковими планами та темами. Дослідження виконується в рамках наукової теми «Теоретико – методичні основи програмування і моделювання підготовки спортсменів різної кваліфікації». номер державної реєстрації 0116U005299.

Результати дослідження та їх обговорення. Для визначення показників складу тіла нами використовувався метод біоелектричного імпеданса за допомогою приладу BFS 11 OMRON.

Прилад відповідає вимогам стандарту EN 60601 – 1 – 2 – 2001 відносно стійкості до перешкод та безпеки вимірювання.

В процесі моніторингу визначались такі показники складу тіла: індекс маси тіла (ІМТ); відсотковий вміст жиру(ВВЖ); відсотковий вміст скелетної мускулатури(ВВМС); витрати енергії; рівень вісцерального жиру.

Значення показників складу тіла кваліфікованих волейболістів характеризувались такими рівнями: низький (-); нормальний (0); високий (+); дуже високий (++). Дані показники представлені у табл.1.

Визначені такі середні показники: вік спортсменів ($\bar{x} \pm S$) – $19,4 \pm 1,42$ років; маса тіла ($\bar{x} \pm S$) – $77,6 \pm 11,7$ кг; зріст ($\bar{x} \pm S$) – $1,84 \pm 0,07$ м.

Середній показник індексу маси тіла становить ($\bar{x} \pm S$) – $22,7 \pm 1,17$ кг· м⁻². Найвищий показник становить 25,4 кг· м⁻², що відповідає показнику надлишкової маси тіла за даними Всесвітньої організації здоров'я (ВОЗ). Мінімальний показник 19,1 кг· м⁻².

Загалом 14 спортсменів мають нормальний показник ІМТ, що становить 87,5 % від n = 16 і лише 2 спортсмени мають показник надлишкової маси тіла , що складає 12,5%.

Таблиця 1.

Показники складу тіла кваліфікованих волейболістів

№ з/п	Гравці	Вік	Довжина тіла, м	Маса тіла, кг	ІМТ кг·м ⁻² ,	% жиру	% скелетної мускулатури	Витрати енергії, ккал	Рівень вісцерального жиру
1	С.В.	18	1,74	62,6	20,7(0)	12,3(0)	45,3(+)	1574	2(0)
2	К.С.	22	1,70	55,3	19,1(0)	9,0(0)	46,6(++)	1460	2(0)
3	Б.Д.	20	1,85	76,4	22,3(0)	12,2(0)	44,5(++)	1751	4(0)
4	К.О.	20	1,86	85,3	24,6(0)	21,4(0)	39,0(0)	1854	6(0)
5	С.М.	22	1,85	73,4	21,4(0)	9,2(0)	45,8(++)	1704	3(0)
6	С.І.	18	1,96	96,6	25,1(+)	23,3(0)	37,4(0)	1994	6(0)
7	Б.О.	20	1,81	80,2	24,5(0)	15,8(0)	42,6(+)	1806	5(0)
8	К.О.	19	1,70	68,4	23,7(0)	14,5(0)	44,7(++)	1669	5(0)
9	С.Р.	17	1,86	67,7	19,6(0)	9,0(-)	45,2(++)	1678	5(0)
10	К.Н.	17	1,89	90,6	25,4(+)	21,8(0)	38,3(0)	1979	5(0)
11	В.С.	18	1,91	80,4	21,8(0)	14,4(0)	42,7(+)	1790	3(0)
12	В.В.	22	1,90	81,2	22,5(0)	11,8(0)	44,0(+)	1799	3(0)
13	К.Є.	21	1,85	78,7	23,0(0)	20,3(+)	39,4(+)	1760	5(0)
14	Б.Д.	19	1,85	72,8	21,3(0)	15,4(0)	41,9(+)	1678	3(0)
15	О.Д.	20	1,90	87,6	24,3(0)	17,5(0)	40,7(+)	1880	5(0)
16	П.О.	18	1,88	84,5	23,9(0)	10,3(0)	44,9(++)	1851	4(0)
	n	16	16	16	16	16	16	16	16
	$\bar{x}$	19,4	1,84	77,6	22,7	14,9	42,7	1764,2	4,1
	S	1,42	0,07	11,69	1,78	3,62	2,60	151,3	1,13
	v	7,31	4,00	15,0	7,8	24,33	6,08	8,57	27,6

Примітки: Рівень: (-) – Низький; (0) – Нормальний; (+) – Високий; (++) – Дуже високий

Жирова тканина в організмі людини виконує наступні функції: забезпечення енергії, теплоізоляції, захисту органів від механічних пошкоджень, ендокринна. В організмі людини виділяють два типи жирових відкладень – підшкірний, що відображається показником відсоткового вмісту жиру та вісцерального, що огортає внутрішні органи.

У нормі відсотковий вміст жиру для чоловіків даної вікової групи складає: для 17 років – від 10,1 до 24,2%; для 18 – 39 років – від 8,0 до 19,9 %.

Середнє значення досліджуваної групи складає $(\bar{x} \pm S)$ $14,9 \pm 3,62\%$, максимальний – 23,3%, мінімальний – 9,0%.

12 спортсменів мають нормальний відсотковий показник жиру в організмі, що становить 75% від загальної кількості; 3 – високий, що становить 18,75%; 1 – низький, 6,25%.

Рівень вісцерального жиру в організмі у нормі складає від 1 до 9 ум. од. Найвищий показник зафіксований нами у досліджуваній групі – 6 ум. од., найнижчий – 2 ум. од., середній показник складає $(\bar{x} \pm S)$ $4,1 \pm 1,3$ ум. од. Загалом рівень вісцерального жиру в організмі волейболістів знаходиться в межах норми.

Важливим показником складу тіла є відсоток скелетної мускулатури. Збільшення відсоткового вмісту м'язів свідчить про те, що організм легше витрачає енергію і менше схильний до накопичення жиру. У нормі цей показник для чоловіків даного віку складає від 33,3 до 39,3%.

Нами зафіксовано максимальний показник 46,6% та мінімальний – 37,4%. Середній показник у групі $(\bar{x} \pm S)$ – $42,7 \pm 2,60\%$. Дуже високий рівень відсоткового показника скелетної мускулатури мають 6 спортсменів, що складає 37,5%; високий рівень – 7 спортсменів, 43,75%; нормальний – 3 чоловіка, 18,75%.

Невід'ємною частиною методики моніторингу складу тіла є визначення кількості калорій для мінімального рівня енергії, щоб забезпечити організм для нормального функціонування у відносному стані спокою. Середній показник складає $(\bar{x} \pm S)$ – $1764,2 \pm 151,3$ ккал.

Висновки.

1. Аналіз показників складу тіла спортсменів є невід'ємною складовою комплексного контролю їх підготовленості. Даний моніторинг дозволяє здійснювати корекцію тренувального процесу на всіх етапах підготовки, що дозволить удосконалити процес підготовки у всіх його структурних утвореннях.

2. Найбільш простим та доступним методом визначення показників складу тіла є метод біоелектричного імпедансу, який оснований на пропусканні через тіло слабкого струму.

3. Встановлено, що середні показники моніторингу складу тіла кваліфікованих волейболістів, а саме - індекс маси тіла, відсотковий вміст жиру та рівень вісцерального жиру знаходяться в межах норми, відсотковий вміст скелетної мускулатури знаходяться у межах показників – високий та дуже високий.

Перспектива подальшого дослідження полягає у визначенні показників складу тіла висококваліфікованих волейболістів найвищих розрядів та визначення різниці між отриманими результатами. Також встановлення взаємозв'язку між показниками складу тіла спортсменів та їх рівнем загальної та спеціальної підготовленості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вознюк Тетяна. Морфофункціональні показники кваліфікованих спортсменів командних ігрових видів спорту / Тетяна Вознюк, Олександр Перепелиця // Фізична культура, спорт та здоров'я нації: зб. наук. праць. – Вип. 12. – Вінниця : ТОВ «Планер», 2011. – С. 58-67.

2. Дідик Тетяна. Вплив занять атлетичними видами спорту на фізичний розвиток юних спортсменів / Тетяна Дідик, Клавдія Козлова // Фізична культура, спорт та здоров'я нації: зб. наук. праць. – Вип. 5. – Вінниця : ТОВ «Планер», 2004. – С. 185 – 188.

3. Козлова О.К. Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів високої кваліфікації в умовах професіоналізації (на прикладі легкої атлетики) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора наук з фіз. вих. і спорту : спец. 24.00.01 «Олімпійський і професійний спорт» / О.К. Козлова – Київ, 2013. – 40 с.

4. Костюкевич В.М. Метрологічний контроль у фізичному вихованні та спорті: навч. посібник / В.М. Костюкевич, Л.М. Шевчик, О.Г. Соколяк. – Вінниця : ТОВ «Нілан – ЛТД», 2015. – 256 с.

5. Костюкевич Віктор. Моніторинг складу тіла хокеїстів на траві різної кваліфікації / Віктор Костюкевич, Олександр Перепелиця, Володимир Поліщук, Степан Гудима // Фізична культура, спорт та здоров'я нації: зб. наук. праць. – Вип. 3(22). – Вінниця : ТОВ «Планер», 2017. – С. 332-340.

6. Кутек Т.Б. Вдосконалення технології управління підготовкою кваліфікованих спортсменок / Т.Б. Кутек // Фізична культура, спорт та здоров'я нації: зб. наук. праць. – Вип. 1(20). – Вінниця : ТОВ «Планер», 2016. – С. 336-342.

7. Основы персональной тренировки / Под ред. Роджера Эрго, Томаса Р. Бехля: пер. с англ. И Андреева. – Киев: Олімпійська література, 2012. – 724 с.

8. Подолянчук С.В. Моніторинг наукової діяльності у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського. 2015 рік : інформаційно-аналітичний збірник / С.В. Подолянчук, Н.І. Лазаренко, І.Є. Руснак, [та ін.]; за ред. Подолянчука С.В. – Вінниця: ФОП Легкун В.М., 2016. – 111 с.

9. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практическое приложение: учебник [для тренеров]: в 2 КН 2 / В.Н. Платонов. – Киев : Олимпийская литература, 2015. – 752 с.
10. Технологія підготовки магістерських робіт за спеціальністю «Спорт» (за видами): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів фіз. виховання і спорту / С.Ф. Матвеев, О.В. Борисова, І.О. Когут та ін.. – Київ, 2015. – 215 с.
11. Шинкарук О.А. Теорія і методика підготовки спортсменів: управління, контроль, відбір, моделювання та прогнозування в олімпійському спорті: навч. посібник / О.А. Шинкарук. – Київ, 2013. – 136 с.
12. Шевчик Л.М. Порівняльний аналіз показників складу тіла кваліфікованих футболістів і футболісток / Л. Шевчик, О. Перепелиця, В.Поліщук, С.Гудима // Актуальні проблеми фізичного виховання та методики спортивного тренування : науково – методичний журнал. – Вип. 2. – Вінниця: ТОВ «Планер», 2017. – С. 60 – 66.
13. Щепотіна Н. Дослідження взаємозв'язку морфо-функціональних показників волейболісток з рівнем їх фізичної підготовленості / Н. Щепотіна // Фізична культура, спорт та здоров'я нації. – 2013. – Вип. 15. – С. 428-434.
14. Щепотіна Н. Модельні характеристики функціональної підготовленості кваліфікованих волейболісток / Н. Щепотіна // Фізична культура, спорт та здоров'я нації. – 2015. – Вип. 19, том 2. – С. 464-471.
15. Щепотіна Н.Ю. Аналіз взаємозв'язку морфо-функціональних показників кваліфікованих волейболісток / Н.Ю. Щепотіна // Молода спортивна наука України. – Львів, 2014. – Вип. 18, т. 1. – С. 330-335.
16. Devries H.A., and T.J. Houch. 1994. Physiology of Exercise for Physical Education, Athletics, and Exercise Science, 5th ed. Madison, we: Brown and Benchmark.
17. Mc Ardle, W.D., T.I. Katch. And V.L. Katch. 2001. Exercise Physiology: Energy, Nutrition, and Human Performance 5th ed. Philadelphia: Lippincott Williams Wilkins.
18. Schmidt P.K. Static and dynamic differences among life types of skinfold calipers / P.K. Schmidt, I.E. Carfer. 1990. – Human Biology 62: pp 369-388.
19. Чхань А.А. Робоча програма факультативу “Фізична культура” спортивні секції з волейболу для студентів всіх напрямів і спеціальностей. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 42 с.
20. Чхань А.А., Горбатий А.Ю. Аналіз складу тіла волейболістів високої кваліфікації / Актуальні проблеми фізичного виховання та методики спортивного тренування, науково-методичний журнал №3 (2017). - Вінниця : ВДПУ, 2017. - с. 78-84.

Чхань Аліна Анатоліївна – викладач кафедри фізичного виховання, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Chkhan Alina Anatolievna - teacher of the Department of Physical Education, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

ВИКОРИСТАННЯ КОЛОВОГО ТРЕНУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті розглядаються організаційно-методичні основи застосування методу колового тренування, наголошується на ефективності його використання в процесі фізичного виховання та спорту.

Ключові слова: метод колового тренування, розвиток фізичних здібностей, навчально-тренувальний процес.

Abstract

The article deals with the organizational and methodical basis of the use of the method of circular training, emphasizes the effectiveness of its use in the process of physical education and sports.

Keywords: method of circular training, development of physical abilities, training process.

Мета спортивного тренування – досягнення фізичного вдосконалення, оволодіння системою рухів в обраному виді спорту, досягнення високих спортивних результатів [1].

Під час навчально-тренувальних занять використовуються різні способи виконання вправ і методи організації діяльності спортсменів. У кожному конкретному випадку застосовується такий спосіб або метод, який найбільшою мірою відповідає завданням заняття, забезпечує оптимальне фізичне навантаження і високу щільність. Вивчення літературних джерел дозволяє прийти до висновку, що одним із багатьох раціональних шляхів підвищення ефективності навчально-тренувального процесу може бути використання методу колового тренування.

Суть методу – виконання по колу спеціально-підібраних вправ послідовного впливу на всі основні м'язові групи.

Характерною рисою методу колового тренування є по чергове дозоване виконання комплексу із 6-10 не складних вправ (станцій), кожна з яких має впливати на певні групи м'язів – рук, ніг, спини, черевного преса (рис 1). Простота рухів дозволяє повторювати їх багато разів. Виконання вправ в різному темпі і з різних вихідних положень впливає на розвиток конкретної рухової якості чи певних функціональних систем організму.

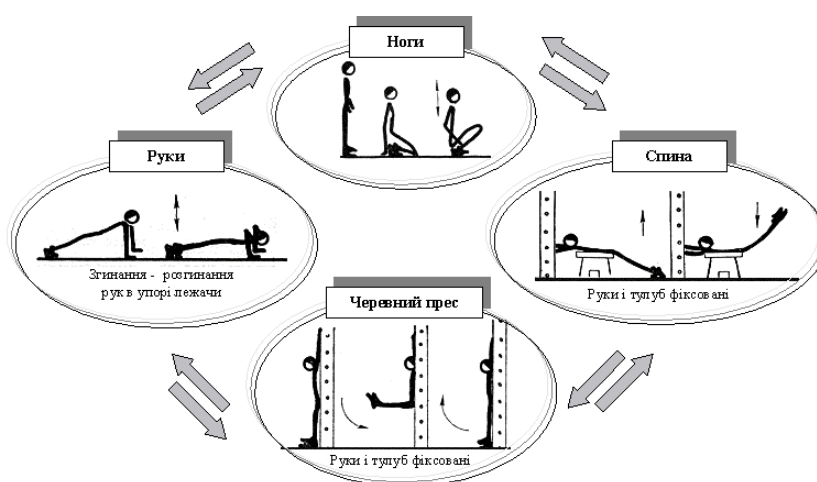

Рис. 1. Схема символічного зображення послідовності виконання вправ методом колового тренування

Тренувальне завдання складається із 2-4-разового повторення певного комплексу за точно визначений час. При цьому в залежності від завдання 2-4 рази виконується одна і та ж вправа, а потім

у тому ж режимі 2-га, 3-тя і т. д., або на кожній станції робиться по одному підході, і в такому варіанті весь комплекс (всі станції) повторюється кілька разів [2].

Обсяг тренувального навантаження регулюють, змінюючи кількість повторень вправи або час роботи на кожній станції, кількість станцій або кіл. Основними методичними прийомами регулювання інтенсивності є зміни величини обтяження, зменшення часу роботи при заданій кількості повторень вправи на станції або збільшені кількості повторень вправи в заданий час. Зі зміною величини обтяження, темпу роботи змінюється режим м'язового скорочення і як наслідок цього, досягається тренувальний ефект.

Виділяють три основні варіанти колового тренування.

1. Екстенсивний. На кожній станції спортсмен робить вправу у зручному для себе темпі, без завдання максимальної кількості повторень.

2. Інтенсивний темповий. На кожній станції спортсмен намагається виконати якомога більшу кількість повторень вправи протягом точно визначеного часу.

3. Інтенсивний інтервальний. На кожній станції виконується визначена кількість повторень фізичної вправи. Все коло слід пройти якомога швидше [2].

Особлива цінність колового тренування полягає в тому, що при його використанні вдало поєднується суворе нормування навантаження з його індивідуалізацією. Це дозволяє виховувати такі фізичні якості, як сила, швидкість, витривалість, гнучкість і комплексні форми їх прояву – силову, швидко-силову витривалість та інші [3, 5, 6].

Тренування коловим методом використовується у фізичному вихованні та спортивному тренуванні вже декілька десятиліть, тому його вплив на рівень фізичної підготовленості різних верств населення, спортивних спеціалізацій достатньо глибоко висвітлений в науковій літературі.

У літературних джерелах головним чином розглядаються організаційні моменти колового тренування, його різновиди, підбір фізичних вправ, зміст комплексів та ін.

Так в роботі І. А. Гуревича наводиться 1500 вправ для колового тренування, які об'єднані в комплекси за ознакою їх переважного впливу на розвиток різних рухових якостей [3].

Також існує ряд комплексів вправ колового тренування, які апробовані на практиці і рекомендовані Ю. В. Верхошанським (1988) [4].

Колове тренування, яке застосовується в системі підготовки спортсменів в різних видах спорту, протягом багатьох років зарекомендувало себе як ефективна форма підвищення рівня фізичної підготовленості. Організація тренувального заняття коловим способом дозволяє збільшити моторну щільність, а також в певній мірі інтегрувати загальну фізичну підготовку зі спеціальною [1, 4].

Поряд з цим, колове тренування дозволяє вирішувати ряд виховних завдань. Перш за все - вони пов'язані з формуванням у спортсменів почуття відповідальності за доручену справу, наполегливості в досягненні мети, чесності, сумлінного прагнення до фізичного вдосконалення [].

Колове тренування як інтегрована форма фізичної підготовки привчає до самостійного мислення під час розвитку рухових якостей, виробляє алгоритм раніше запланованих рухових дій. Колова форма тренування може застосовуватися і для комплексного одночасного вдосконалення спеціальних навичок техніки та фізичних якостей [2].

Колове тренування займає важливе місце в підготовці спортсменів різного віку і кваліфікації. Воно дозволяє ефективно використовувати час навчально-тренувального заняття, вносить різноманітність в тренувальний процес, розвиває зацікавленість спортсменів до тренування дозволяє контролювати якість, обсяг і інтенсивність рухової активності.

Колове тренування як одна з багатьох організаційно-методичних форм використання фізичних вправ повинна застосовуватися відповідно до низки методичних правил. Деякі з них розроблялися на основі експериментального вивчення особливостей прояву закономірностей фізичного виховання і спортивного тренування, інші формувалися в навчальному або тренувальному процесі [5].

До переваг колового тренування можна віднести наступні [3, 4, 6]:

– Колове тренування є однією з організаційно-методичних форм застосування фізичних вправ; воно будується так, щоб створити переважні умови для комплексного розвитку фізичних здібностей.

– Організаційну основу колового тренування складає циклічне проведення комплексу фізичних вправ, які підбираються відповідно до певної схеми і які виконуються в порядку послідовної зміни «станцій», що розташовуються на майданчику для занять у формі замкнутої фігури (круга, квадрата і т. п.).

– У методичному відношенні колове тренування представляє процес суворо регламентованої вправи з точним нормуванням навантаження і відпочинку. Сувора регламентація процесу виконання вправи в коловому тренуванні забезпечується об'єктивною оцінкою досягнутої працездатності.

– Величина навантаження встановлюється відповідно віку і рівню підготовленості і, в той же час, з індивідуальним підходом.

– Колове тренування розраховане в основному на групові заняття. У самій організаційній структурі колового тренування (почергова зміна «станцій», залежність виконання завдання від дій інших учасників) закладена необхідність узгоджених дій групи, точного дотримання встановленого порядку і дисципліни. Все це надає сприятливі умови для виховання відповідних етичних якостей і навичок поведінки.

– Метод колового тренування дозволяє забезпечити високу загальну і моторну щільність заняття, полегшує облік, контроль і індивідуальне регулювання навантаження, активізує участь в процесі виконання.

– Для проведення колового тренування необхідна ретельна підготовка місць занять. Характер вправ і техніка їх виконання мають бути заздалегідь добре вивчені і не викликати великої складності.

– Основними засобами, що застосовуються в коловому тренуванні є вправи загальнофізичної і спеціальної спрямованості. Як правило, вони тісно взаємозв'язані з періодом підготовки і поточними завданнями. В процесі колового тренування можна використовувати гири, штанги, блини від штанги і т.д. з урахуванням рівня фізичного розвитку та фізичної підготовленості спортсменів.

– При побудові комплексів вправ колового тренування необхідно враховувати період річного циклу, вік, стать, послідовність виконаних вправ, дозування і інтервал відпочинку між вправами і серіями (колами).

Кожен комплекс вправ колового тренування використовується в певний період річного циклу тренувань. У підготовчий період доцільно використовувати поточно - інтервальний метод. В основний тренувальний період бажано застосовувати інтервально - інтенсивний метод [4].

Використання колового тренування підвищує інтерес до занять, тренер володіє інформацією про ефективність результатів колового тренування, що дозволяє координувати навантаження і розвиток фізичних здібностей [6].

При виборі вправ колового тренування необхідно ставити за мету розвиток фізичних здібностей та придбання рухових навичок, які властиві даному виду спорту.

Отже, коловий метод тренування своєю організацією, чітким дозуванням часу на виконання вправ та відпочинку між ними, кількістю повторів серії вправ, регламентацією інтервалів відпочинку між серіями і самостійним контролем за виконанням з боку спортсменів дає змогу ефективно використовувати час який запланований на фізичну підготовку. Застосування методу колового тренування в поєднанні з іншими формами проведення занять робить їх різнобічним, підвищує активність тих хто займається, що в свою чергу сприяє ефективності навчально-тренувального процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Костюкевич В. М. Теорія і методика тренування спортсменів високої кваліфікації: Навчальний посібник/ В. М. Костюкевич. – Вінниця: «Планер», 2007. – 273 с.
2. Суть колового методу тренування та доцільність його використання на уроках фізичної культури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.educationua.net/silovs-804-1.html](http://www.educationua.net/silovs-804-1.html)
3. Гуревич И. А. 1500 упражнений для моделирования круговой тренировки / И. А. Гуревич. - Минск: Высшая школа. - 1980. - 254 с.
4. Верхошанский, Ю. В. Основы специальной физической подготовки спортсменов [Текст] / Ю.В. Верхошанский. – М.: Физкультура и спорт, 1988.– 331 с.
5. Кряж В.Н. Круговая тренировка в физическом воспитании студентов/ В.Н. Кряж. - Минск: Высшая школа, 1982. - 120 с.
6. Шохин М. Круговая тренировка /Пер. с нем.Л. М. Мирского / Под общ. ред. Л. П.Матвеева. – М.: 1996. – 174 с.

Шемчак Ігор Анатолійович – старший викладач кафедри фізичного виховання, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця. E-mail : shemchakia@gmail.com.

Shemchak Igor A. – Senior Teacher, Department of Physical Education, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa. E-mail : shemchakia@gmail.com.

Рівень техніко – тактичної підготовленості збірної команди ВНТУ з футболу

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Особливістю студентської команди є те, що всі футболісти мають різний рівень техніко-тактичної підготовленості. Завдання на протязі сезону працювати над покращенням результату і саме головне щоб всі гравці розуміли їх обов'язки в залежності від амплуа на футбольному полі.

Ключові слова: футболісти, техніко-тактична підготовка, амплуа, студенти.

Abstract

The feature of student command is that all footballers have different levels of technical tactical preparedness. The task is to improve the outcome and the main thing that all players understood their duties depending on the role specialization on the football field.

Keywords: football players, technical and tactical training, role specialization, students.

Управління підготовкою студентів значною мірою обумовлено якістю та своєчасною корекцією змісту та спрямованістю навчально-тренувального процесу на основі об'єктивного контролю їх підготовленості. У процесі змагальної боротьби на організм футболістів діють значні за величиною і тривалістю навантаження, які вимагають максимальної мобілізації можливостей організму та висувають серйозні вимоги до підготовленості студентів. Проте необхідно пам'ятати, що поряд із вдосконаленням техніко-тактичної підготовленості, важливим завданням навчально-тренувального процесу є продумане підвищення функціональних можливостей та фізичної підготовленості футболістів так як у студентів різний вік. Ефективність тактики гри прямо залежить від вміння гравців оцінювати ситуацію та знаходити правильне рішення в конкретному ігровому моменті. Це в кінцевому підсумку визначається станом підготовленості гравців, що є результатом генетичної обдарованості та кумулятивного ефекту програм підготовки. За умови рівності сил команд в усіх інших компонентах гри саме вдало обрана тактика разом із високою виконавською майстерністю надасть перевагу команді з кращим рівнем техніко-тактичної підготовленості.

Техніко-тактична діяльність футболістів – це вирішення оперативних завдань, що виникають у процесі взаємодій із партнерами і протидій суперникам. Зі спеціальних якостей, які необхідні футболістам у грі, виділяють витривалість, швидкість, спритність, силу, гнучкість [7]. Треба підкреслити, що вплив зазначених якостей на досягнення високого спортивного результату дуже неоднорідний і залежить від багатьох чинників, зокрема, від амплуа гравця. Тактична організованість у діях команди досягається за рахунок чіткого розподілу функцій між окремими футболістами та поєднанням ігрових спеціалізацій у певний ряд, у певну систему яку визначають у кожній грі. Система у футболі – це таке розташування гравців, яке б могло забезпечити можливість оптимального маневру в захисті та в нападі відповідно до індивідуальних особливостей гравців. Техніко - тактична підготовка – складний педагогічний процес, спрямований на досягнення ефективного застосування технічних прийомів на тлі постійних змін ситуації за допомогою тактичних дій як раціональної форми організації діяльності футболістів для здобуття перемоги над суперником. високий рівень техніко-тактичної підготовки поряд з іншими видами підготовки футбольних команд є одним із найважливіших чинників переваги над суперниками, а в підсумку – і перемоги у грі [1,4].

Збірна команда ВНТУ брала участь у чемпіонаті міста з футболу. На протязі року команда працювала як на тренуваннях так і у змагальній діяльності над покращенням показників техніко-тактичних дій на футбольному полі в залежності від амплуа та команди в цілому. Сучасна тактика побудови гри команди передбачає поєднання спеціалізованого та універсального рівнів техніко-тактичної підготовленості гравців. В процесі гри для кожного амплуа характерна різна кількість

задіяних зон. Найбільше таких зон у півзахисників, найменше – у нападників. Підвищення спортивної майстерності студентів футболістів має здійснюватися на основі аналізу техніко-тактичних дій, як головних структурних елементів змагальної діяльності. Процес удосконалення виконання ТТД має відбуватися, з одного боку, з урахуванням специфічних особливостей ігрових зон поля, а з іншого з урахуванням функціональних обов'язків ігрових амплуа.

І в результаті друге коло провела набагато краще ніж перше, що показує результат у чемпіонаті міста була застосована тактична система яку студенти на протязі року виконували і працювали над вдосконаленням 1–4–2–3–1: воротар – чотири захисники, два опорних півзахисники, три півзахисники два крайніх, так званні «вінгери» і один центральний, один нападник [3]. В процесі змагальної діяльності встановлено, що для гравців різних амплуа важливе відповідне співвідношення виконання ТТД в різних ігрових зонах. Була приділена увага кожному амплуа.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Віхров К. Тактика гри у футбол. Групова взаємодія / Фізичне виховання в школі, 2004. – № 2. – С. 23 – 25.
2. Зеленцов А.М. Моделирование тренировки в футболе / А.М. Зеленцов, В.В. Лобановський. – 2-е изд. перераб. и доп. – К., Альтерпресс. – 1998–215 с.
3. Костюкевич В.М. Управление тренировочным процессом футболистов в годичном цикле подготовки. – Винница, Планер. – 2006. – 683 с.
4. Максименко И.Г. Соревновательная и тренировочная деятельность футболистов. – Луганск, Знание. – 2009. – 258 с.
5. Перевозник В.І. Дослідження індивідуальних техніко-тактичних дій (відбір) гравців команди, "Металіст" / В.І. Перевозник, С.М. Журин // Слобожанський науково-спортивний вісник : зб. наук. ст. – Х. – 2006. – № 9. – С. 49 – 52.
6. Сычев Б.В. Исследование соревновательной деятельности высококвалифицированных футболистов / Слобожанський науково - спортивний вісник : зб. наук. ст. – Х. – 2008. – № 4. – С. 111 – 115.
7. Тюленьков С.Ю. Теоретико-методические подходы к системе управления подготовкой футболистов высокой квалификации : монография. – М., Физическая культура. – 2007. – 352 с.

Кулик Денис Григорович – викладач кафедри фізичного виховання, Вінницький Національний технічний університет, м. Вінниця. E-mail: m3barsa@gmail.com.

Kulyk Denys Grygorovych - teacher of the Department of Physical Education, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia. E-mail: m3barsa@gmail.com.

ФОРМУВАННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ БАСКЕТБОЛІСТІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Дослідити адаптацію баскетболістів студентських команд до тренувальних навантажень упродовж річного циклу підготовки за показниками рухових якостей та медичного контролю.

Ключові слова: баскетболісти, функціональна підготовленість, спеціальна працездатність, рухові якості.

Abstract

To investigate the adaptation of basketball players of student teams to training loads during the annual training cycle on indicators of motor qualities and medical control.

Keywords: basketball players, functional readiness, special ability to work, motor quality.

Вступ

Підготовка професійних спортсменів з будь-якого виду спорту – це вибір ефективної стратегії підготовки, організаційної форми, відповідної методики тренувань і інше. Життєва орієнтація на професійний спорт потребує додаткової організації життя спортсмена у зв'язку з закономірностями досягнення професійних спортивних результатів. Підготовка спортсмена для вдалого виступу на змаганнях – це удосконалення систем функціонування організму спортсмена: м'язової, серцево-судинної, дихальної і нервової, з урахуванням його природних можливостей.

У зв'язку з підвищенням рухової та ігрової активності баскетболістів у тренуванні та грі, які характеризуються безперервною зміною дій гравців, нестандартним чередуванням фаз навантаження та відпочинку, проблема розвитку рівня спеціальної працездатності кваліфікованих баскетболістів та засоби управління нею стає особливо актуальною. Важливим чинником, який впливає на спеціальну працездатність баскетболіста є рівень розвитку функціональних систем організму спортсмена та його рухових якостей.

У підготовчому періоді процес підвищення спеціальної працездатності баскетболістів у значній мірі залежить від правильного підбору і розподілу засобів і методів тренування. Для цього треба мати об'єктивні дані про рівень підготовленості кожного гравця на окремих етапах підготовки.

Результати дослідження

Визначення модельних показників у спортсменів дає надійні орієнтири для контролю готовності до змагань.

Для визначення цих взаємозв'язків вивчалась маса тіла та передсердно – шлункова провідність.

Спостереження велось за 12 спортсменами з спортивним стажем 1 – 4 роки, в віці 17 – 21 рік на початку підготовчого періоду, за даними диспансерного обстеження, педагогічного тестування, індивідуального лікарсько-педагогічного контролю, признаних здоровими і допущеними до тренувань і змагань з баскетболу.

Отриманні дані оброблялись статичним методом з використанням регресивного аналізу на ПК. Час передсердно – шлункового проведення у спортсменів в стані спокою знаходився в діапазоні 0,41 – 0,172 с, що є граничними нормами для здорових людей, що не займаються спортом, вага становила 60 – 90 кг.

У спортсменів високої кваліфікації спостерігаються верхні граничні норми передсердно – шлункового проведення. В роботі поставлення завдання як пов'язана швидкість проведення (Р – О) з масою тіла. Встановлено пряму залежність між довжиною Р – О та масою спортсменів. Очевидно, що збільшення маси тіла викликає збільшення часу передсердно – шлункового

проведення в стані спокою і свідчить про те, що надлишкова вага є стимулом для збільшення роботи м'язової системи в умовах рухової діяльності, що і призводить до гіпертрофії міокарда і збільшення часу на передсердно – шлункове проведення в стані спокою.

Зміни є результатом компенсаторних дій, що спрямовані адаптацією внутрішніх органів спортсмена відповідно до змін зовнішнього впливу рухової діяльності пов'язаної з динамікою маси спортсменів. Рухова діяльність гри в баскетбол спортсменів з великою масою тіла збільшує швидкість формування ознак «спортивного серця», однією з яких є збільшення Р – О в граничних нормах і співвідношення з ЧСС та показниками фазової структури роботи серця.

В оцінці функціонального стану організму спортсменів повинна відводитися важлива роль у загальній системі медико-біологічного контролю у зв'язку з істотною додатковою інформацією про стан їхнього організму і можливості своєчасної корекції фізичних навантажень та проведення профілактичних заходів. Визначено, що впродовж підготовчого періоду покращився рівень рухових якостей та функціональної підготовленості баскетболістів.

Висновки

Оцінці функціонального стану організму спортсменів повинна відводитися важлива роль у загальній системі медико-біологічного контролю у зв'язку з істотною додатковою інформацією про стан їхнього організму і можливості своєчасної корекції фізичних навантажень та проведення профілактичних заходів. Визначено, що впродовж підготовчого періоду покращився рівень рухових якостей та функціональної підготовленості баскетболістів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Горбуля, В., Горбуля, В., Горбуля, О. (2012), "Дослідження функціональної підготовленості баскетболістів у підготовчому періоді", Фізичне виховання, спорт і культура, здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наукових праць, № 3(19), С. 323-327.
2. Козина, Ж.Л. (2005), "Основные научно-методические подходы к процессу индивидуализации подготовки спортсменов (на примере баскетбола)", Физическое воспитание студентов творческих специальностей, № 5, С. 8-20.
3. Митова, О.О., Сушко, Р.О. (2015), Методи наукових досліджень у баскетболі, Інновація, Дніпропетровськ.
4. Платонов, В.Н. (2005), Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте, Советский спорт, Москва.
5. Платонов, В.М., Булатова, М.М. (1995), Фізична підготовка спортсмена, Олімпійська література, Київ.
6. Платонов, В.Н. (2004), Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практическое применение, Олимпийская викторина, Киев.
7. Сергієнко, Л.П. (2009), Методи наукових досліджень у фізичній культурі. Навчально-методичний посібник, ПСІ КСУ, Миколаїв.
8. Романенко, В.А. (2005), Диагностика двигательных способностей. Учебное пособие, ДНУ, Донецк.
9. Сучилин, А.А. (1997), Теоретико-методологические основы подготовки резерва для профессионального футбола, Волгоград.

Мережне наукове видання

Матеріали XLVII науково-технічної конференції
підрозділів Вінницького національного
технічного університету (НТКП ВНТУ–2018)

14-23 березня 2018 року

Збірник доповідей

Матеріали подаються в авторській редакції

Підписано до видання 15. 06. 2018 р.
Гарнітура Times New Roman. Об'єм 13 Мб.

Видавець та виготовлювач
Вінницький національний технічний університет,
інформаційний редакційно-видавничий центр.

ВНТУ, ГНК, к. 114.
Хмельницьке шосе, 95,
м. Вінниця, 21021.
Тел. (0432) 59-85-32, 59-81-59,
press.vntu.edu.ua,
E-mail: kivc.vntu@gmail.com.

Свідectво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.